

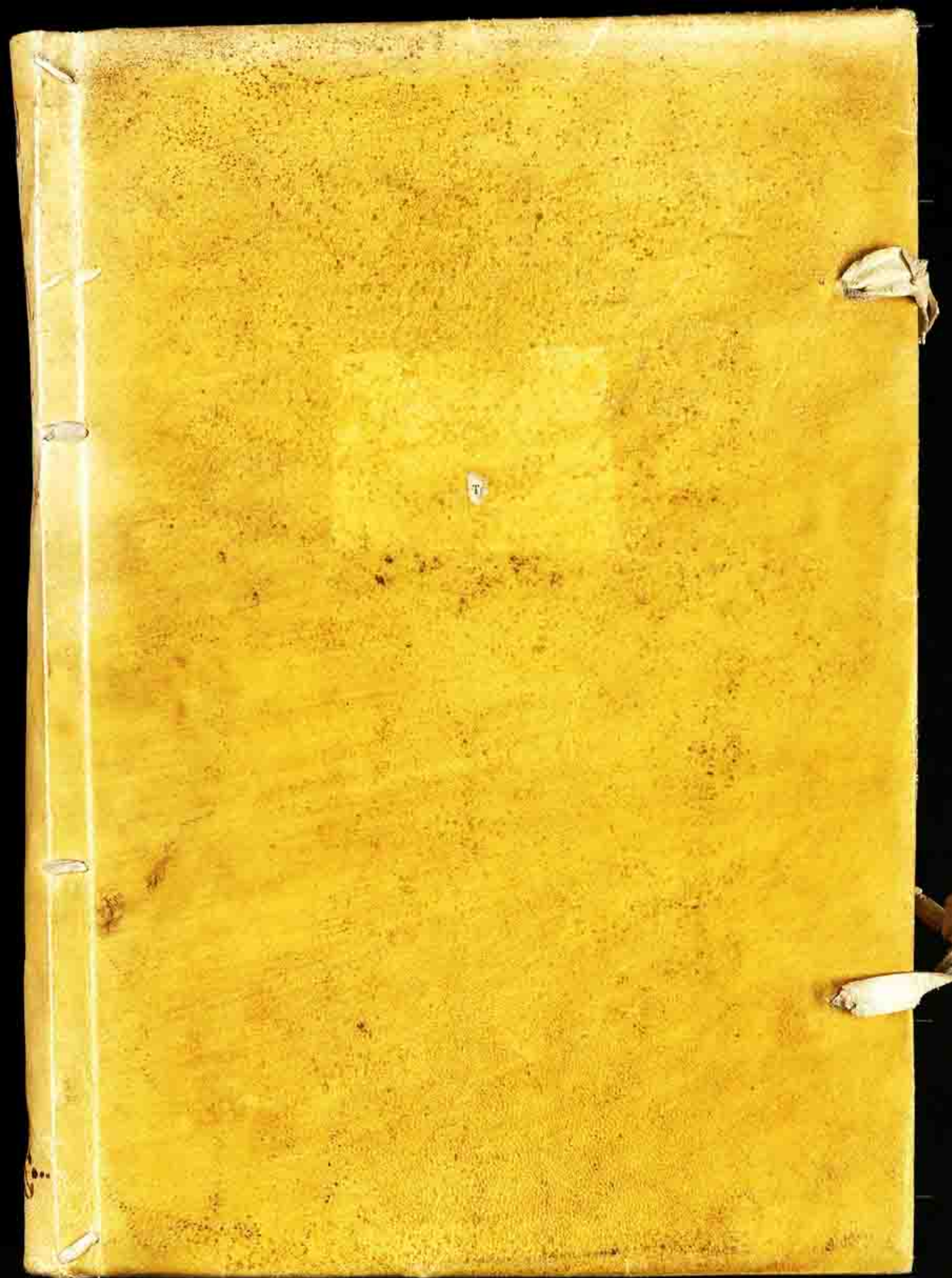
35559

JAN.

Corn.

m Gal.

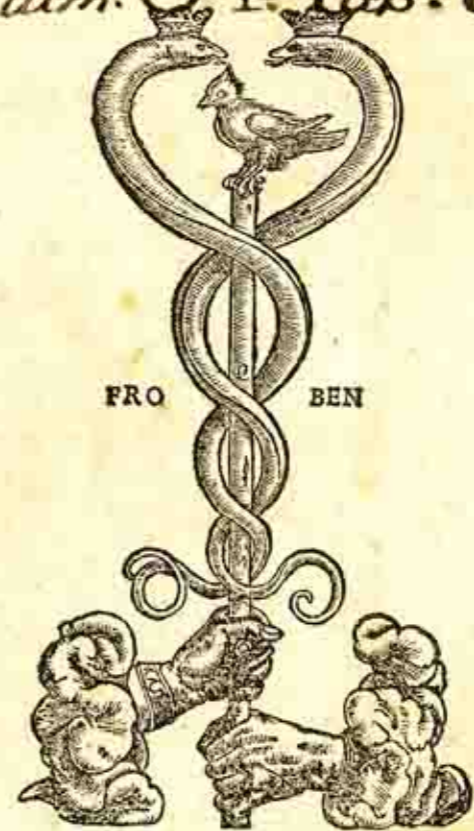

OPVS MEDICVM PRACTICVM, VA
RIVM, VERE AVREVM, ET POSTREMAE LECTIIONIS.

CLAVDII GALENI
PERGAMENI, MEDICI LONGE OMNI
VM CLARISSIMI DE COMPOSITIONE PHARMACORVM
localium, siue secundum locos, Libri decem, recens fideliter & pure conuer
si à IANO CORNARIO medico physico.

IANI CORNARII MEDICI PHYSICI
COMMENTARIORVM MEDICORVM IN EOSDEM GALE
ni libros conscriptorū Libri decem. In quibus omnes corrupti illorum libro
rum loci restituuntur, & omnes difficiles exponuntur, ampliusq; aliquot mi
lia rerum ac locorū in graecis ac latinis medicis obiter explicantur, emendan
tur, ac restituuntur.

Num. 34. cap. 6. num. 31.

BASILEAE ANNO M. D. XXXVII.
Cum priuilegio Caesareo ad 1111 annos.

7a

35559

Q. 16787250

REVERENDISSIMO AC ILLUSTRIS

SIMO PRINCIPI AC DOMINO, D. ALBERTO CAR

dinali ac Archiepiscopo Moguntinensi ac Magdeburgen.

administratori ecclesie Halberstaden. Marchioni

Brandeburgen. &c. Ianus Cornarius

medicus physicus s. d.

Nil equidem vereor, ut uel illustris. Celsitudini tue ingratum futurum sit, uel inepte à me admissum iudicari possit hoc meum factum, quo Reuerendis, C. T. ALBERTE illustrissime & sacratissimæ religionis & regnorum princeps, Galeni de medicamentis localibus libros, omnium eius scriptorum præstantissimos & postremæ lectionis, à me in latinam linguam conuersos, & commentarijs nostris medicis illustratos dedicare constitui. Tametsi enim ego C. T. ignotiss. sim, & doctrinæ ac conditionis meæ tenuitatem non ignorem: tamen is semper optimarum artium earundemq; professorum status fuit, ut summi principes nullum eorum genus unquam fastidierint, sed & illas amauerint, & horum opera sibi dicari gloriosissimum duxerint. Vident enim haud dubie prudentissimi uiri, & regnorum & terrarum Imperia salua esse non posse, imò neq; religionis integritatem consistere, nisi & literarum & optimarum artium studia integrum statum habeant: & propterea non tantum studijs bonis fauere, eademq; tueri ac defendere, quidam ex ipsis gloriosum putauerunt: sed nominibus etiam suis philosophiæ datis, ipsi quoque commentari ac scribere, scriptaq; sua edere honestissimum existimauerunt. Nec hic libet paucos aliquot ex immensa multitudine regionum scriptorum referre, hoc dicam plerosq; infimi generis scriptores operibus suis magnis principibus dedicatis maximam gratiam inisse: ut uel hoc nomine minus dubium apud me sit, C. T. hoc meum erga se studium acceptum fore: maxime quum honestiss. artis Medicæ præstantissimum autorem GALENUM, qui suo tempore apud Imperatores Antoninos Augustos in summo honore ac dignatione fuit, nunc tandem primum latinè per me loquentem C. T. offeram, dicem ac dedicem, atq; illum ipsum in tali opere, quod quantæ utilitatis sit uix paucis satis explicare possim, quo magis exempturum me ab ineptiæ calumnia planè confido. Quid enim aptius fieri posset quam publicæ utilitatis insigni opus eius nomini publicari, qui uelut publicum aliquod bonum rebus mortalium iuuandis diuina clementia præfectus sit? & qui omnes conatus suos eò dirigat, ut res pietatis literarumq; ac bonorum studiorum in tranquillo statu cõseruentur? Si autem citra omnem assentationem id quod res est dicere Celsitudo tua permittit, Tu ut Primas diceris Germaniæ princeps, ita primatum tuum spèdidissimis uirtutibus longe illustriorem reddis, pietatis

Ianus Cornarius

ac philosophiæ studia & fauore prouehendo, & sumptibus ac præmijs excitando, & honore ac dignitatibus ornando, ut ex Germaniæ principibus conferri tibi pauci possint, præferri certe nemo. Testatur hoc multa insignia monumenta. Testantur tot celebres uiri, tum in aula tua, tum aliàs ad summam dignitatem euecti. Quibus sanè nominibus à studiosis ac doctis omnibus prædicandus uenis, & laus ac gloria immortalis tibi certatim debetur. Et certe eo nomine etiam ego omnem meorum studiorum fructum c. r. me debere confiteor. Quanquam quod ego has meas uigilias c. r. offero, nō tam c. r. honorificum ac gloriosum uideri potest, quàm mihi cōmodum ac gratiosum & omnino necessariū. Nimirum ut opus per se excellens per c. r. amplitudinem orbi commendabilius fieret, quod fortassis ob nostram tenuitatem uilescere uulgò poterat. Quod si autem utrunq; assequor, planè me felicem, qui pariter & c. r. & publice omnibus, de eadē ut aiunt, fidelia, me commendabilem feci, ut hic non paruam à me initurus sit gratiam, c. r. medicus primarius doctissimus uir Philippus Pucheymerus, qui sæpenumero prædicata splendidissima c. r. magnificentia, quæ factum hoc meum benignissime exceptura sit, hanc audaciam me audere fecit, aliàs uix ausurū ut c. tuæ nomen tam confidenter usurparem. Nam quum nihil hodie receptius sit quàm indiscriminatim quoscūq; libellos magnis principibus inscribere, ipsdemq; laudandis maximam præfationum partem insumere, nullo alio ut apparet respectu, q̄ ut sibi fauorem ac gratiā aliquam eblandiantur, nulla consideratione quàm aptū sit principi munus, uel quàm utile & Reipub. literariæ cōducibile opus, ut hoc modo per magna nomina impostura magis fiat, quàm beneficium aliquod uel à principe uel à studiosis agnoscendum: ualde sanè ueritus sum, ne & hoc meum factum tale uideri posset: quod uidelicet Reuerēdis, ac illustris, c. r. ad nugas meas uulgò uēditandas usurparim, & c. tuæ laudes proferendo, gratiam eiusdem sic emereri uoluerim. A qua suspitione me doctis. illius uiri c. r. medici consilium & autoritas, ut spero, liberabit. Et tamen ut etiam ipse quod res fatear, c. tuæ gratiā ac clementem fauorem me ambire non nego. Quis enim tanti principis fauorem non expetat? quum ut ille inquit, principibus placuisse uiris non ultima laus sit. Verum quod laudibus c. r. hic explicandis datum mihi locum putarim, aut quod nugis meis per nominis tui splendorem claritatē inducere uoluerim, nequaquam uideri posse puto. Nam & illæ maiores sunt quàm ut tam paucis chartis comprehendere debeant aut possint: & ego minorem me esse scio artificem, quàm ut tanto operi recte absoluendo sufficere possim. Et si etiā me parem tātō oneri fore sperarē, tamē hic locus nō ferebat, angustior nimirū tantis uirtutibus, iusto uolumine aliquando immortalitati cōsecrandis. Hoc uero opus quod c. r. offero, & per c. tuæ clementem magnificentiam orbi communico, nugas dicere uel inuidientissimi calumniatores eo nomine

mine prohibebuntur, quod summi medici Galeni tractatio est à nobis latine cōscripta: qui, ut uir fuit in omni doctrinæ genere excellentissimus, sic ab omnibus qui unquam docti haberi uoluerunt, summo honore habitus est, & extra inuidiæ aleam collocatus. Cæterū ut huius operis Galeni omnium ipsius scriptorum postremi, præstantia propius æstimari queat, non uelim quidem aliam potiorē hos libros uertendi mihi causam fuisse uideri, quàm ut studiosam rerum medicarū adolescētiam à barbaris & ineptis, tum Arabibus, tum Italis medicis practicis, planè empiricis autoribus auocem, ut aliquando relictis putidis riuis, cognoscant quantum præstet à fonte bibere, qui certè quantum ad componenda pharmaca localia attinet, in his libris limpidissimus cōspicitur: quāquam Galenus aliquando præter institutū, etiam abunde declarat, quæ ad affectuū, quorū gratia pharmaca componuntur, differētiās cognoscēdas cōducant. Tāta autē limpiditas ac sinceritas huius fontis ex quo cōponendi medicamenta ratio scaturit, existit: ut qui inde se proluat atq; exatiet, reliquos riuos facile fastidire, aut certe de ipsis quāti faciendi sint integre pronunciare possit. Omnes enim & Græci & Arabes, & cōsequenter Itali ac Galli practici, sua ex hoc ante deriuarunt: quanquā postremi tres ferè nihil præter putidam fecem ac limum hauserint, cuius rei iudicium ex his libris uel imprimis ferre licet. At uero sicut Græci posteriores à Galeno omnes, Galenum hac parte sequuti sunt, eademq; aliquando ad uerbū transcripserunt: sic Galenus nō ueritus est hos libros uelut Rhapsodian quandā cōsarcinare, quādo sanè omnia quæ tradit ex prioribus medicis trāsumit, Heraclida Tarētino, Archigene, Apollonio, Hera, Andromacho, Asclepiade, quemadmodum etiam hi ex prioribus sua per successiōnem quasi per manus acceperūt, ex Antonio Musa uidelicet, Mātia, Asclepiade Bithyno, & plerisq; alijs quorū nomenclationes diligenter adscribit Galenus: nimirum ut medicamenta maioris ponderis existant, à tantis autoribus prodita, usuq; ac experimento confirmata: quando sanè hoc potissimum in ipsis spectari debet ut experimento cōstent, eocq; non uulgari, sed per grauem aliquem autorem facto, ne uidelicet casu, aut intrinseca uel extrinseca aliqua aduēticia causa successum habuisse suspecta fiant. Quare nō dubium est quin ex horum librorum doctrina studiosis iudicandi uis continget de omnibus compositis medicamentis, tum ueteribus, tum hodierni temporis myropoliorum, quorum aliqua dij boni quantis ignorantia tenebris sunt obuoluta: Sed & ipsi iuxta Galeni doctrinam similia componendi facultatem adipiscentur. Porro quam nos his latine reddendis operā impendimus, adeo nō exilem censuros spero utriusq; linguæ ex æquo doctos medicos, ut longe maioris operæ pronunciaturos esse confidam, hæc latinis legenda dedisse, quàm Galeno scripsisse, atq; id ob duplicem maxime causam. Primā quidē quod Galenus præter distinctionis & ordinis rationem,

iudicijque in eligendo ac expendēdo acrimoniā nihil magni in his libris præstitit, ut qui priorū medicorū præscripta sequutus, nō sententiam tantū, sed ipsam etiam uerborum seriem, nullo præterquam transcribendi labore expressit. Nos autem eadem ordinis ac distinctionis ratione iuxta interpretis fidem seruata, easdem citatorū ab ipso medicorum sententias ac uerba, alibi ob temporum illorū usum iam exoletum longe difficilima, non solum expendere, sed etiā in aliam linguā transfundere necesse habuimus: in qua parte nō paruam difficultatem, ob dictionis diuersitatem, uidere est, quum alienissimo ab omnibus alijs sua tradendi modo Archigenes utatur, & ab alijs non parum dissidet Heraclidæ phrasis, sicut ab his omnibus ex æquo ea quam intertextit Galenus. Accedit ad hāc altera difficultatis causa, quod exemplar Venetijs inuulgatum, quod in his uertendis unicum sequuti sumus, tam corruptum ubique est, ut operæpretium uisum fuerit commētarijs adiectis interpretationem nostram declarare: quo & fidem nostrā studiosis approbaremus, & non solum optimum librum in integrum restitutū legendum, uerum etiam difficilem intelligendum, publice proponeremus: atque ut hoc recte à nobis præstari posset, non iuxta quorundam huius seculi interpretum morem, statum aliquod tempus operis absoluendi propositum habui, sed modo producto, modo recondito opere, singula quantum fieri potuit diligenter expendi, quo non abruptum, sed ad plenum completum opus à nobis inuulgaretur. Longe enim ab his dissentio qui uilissimi luelli gratia bibliopolis gratificantes, in præfationibus etiam fatentur, se opera sua non aliter extrudere, quā quomodo uulgo dici solet, Sutor cum calcis festinans ad forum: aut quod sibi etiam nuper quidam ex his nō libenter pessimus præfandum duxit, quomodo canis festinās cæcos catulos parit: quod mox alius quidam ex eodem ouo prognatus, tanquā maxime in loco dictum, sibi itidem usurpandum putauit. Sed quid mirum est, esse qui hoc modo cōuersa ac scripta suo nomine extrudere audent, quum sint qui etiam magno sumptu typis excudant, & qui excusa etiā magno coemant? At uero multo prudentiores hac parte mihi Hieronymus Frobenius ac Nicolaus Episcopi, typographi ac ciues Basilienses uidentur, in hoc ille paternas hic soceri uirtutes præclara laude imitantes, qui hoc genus librorum ne gratis quidem sibi obrudi patiantur, nedū optimas chartas talibus exarandis misere perdant, & diuendendis studiosis imponant: id dictū familiariter subinde usurpantes, quod etiam IOANNES Frobenius cuius hæredes sunt libris aliquibus præscripsit: Paruo emit qui bonū librum magno emit, Magno emit qui malum paruo. Quod dictum ut prima sui parte de nostro opere uere posse dici uehemēter expeto, Ita affirmare possum, me nihil studij ac diligentiae intermisisse, quo hic meus labor talis uere sit, qualem uideri cupio. Quod si tamen quid humanitus nobis, quod possibile est, admissum fuerit,

fuerit, non dubitabimus nos ipsos aliquando repetita editione cōuincere ac superare. Interim non diffidimus quin hi libri omnibus rerum medicarum amatoribus commodissimi sint futuri: qui per Reuerendissimæ c. tuæ gratiam & auctoritatem non minus quā per autoris sui diligētiam ac beneuolentiam, ut spero, placebunt. Imò c. r. hanc gratiam debent medicinæ studiosi, quod publice legendos ex auctoritate eiusdem R. C. T. inuulgari, quam diu ualentem, ac pietatis & bonarum artium studijs conseruandis su perstitem, deus Opt. Max. sospitet: illud tantum impetrem oro, ut R. C. T. hanc nominis sui usurpandi audaciam, non ad imposturam, sed publicam quam plurimorum utilitatem clementer nobis indulgeat. Northusæ,
Calen. Martij, Anno Christi
M. D. XXXVII.

CAPITA PRIMI LIBRI.

De alopecia, caluicie, & ophiasi.	Cap. I
De defluuio capillorum.	Cap. II
De tincturis capillorum.	Cap. III
De pharmacis pilos corrumpentibus.	Cap. IIII
Quæ pilos attenuant.	Cap. V
De furfuribus.	Cap. VI
De phtiriasi, hoc est morbo pediculari	Cap. VI
De Achoribus, hoc est ulceribus capitis manantibus	Cap. VII
Ad psudracia & achoras, pustulasque ulcerosas, helcydria græcis appellatas, & eruptiones in capite.	Cap. IX

INDEX VOCVM ET RERVM IN HOC OPERE TRACTA-

TARVM COPIOSISSIMVS QVEM QVI SIBI VO-
luerit esse vsui, in numeris paginarum à 248 vsque 353 cent-
tenariam notam corrigat.

A			
	Bascañthus. 480	adstringentia 158	aliteres funambulorū, & quō ab halterib. differant 325
	Acanthion quid 14, 293	adstringendo corroborantia 489	alcyonium 315
	acerba 158	αδύλισον 527	ἀλες ἡδυσμῶσαι 321
	abrotanum Thebaicum 264	ægilopis morbi descriptio & curatio 120, 396	alex quid 362
	abscessus 456	ægilops herba ibidem & 417	alica 172, 336
	abscessus crudi sectio 81	ægyptium unguentum 327	alica genera 357
	absinthiata 299	ærianum collyrium 104	alica aceto cocta 123
	absinthium 209	ærugo uermiculata 166, 461	ἀλιξ latina uox 338
	absinthii pro cerusa 77, 370	æs cyprium 393	ἀλλαντες et ἀλλαντοποιοί 505
	acacia 16, 296	actij loci tam emēdati quā expēsi 285, 306, 307, 314, 316, 342, 376	ἀλλαντες δὲ 506
	ακακθίου 520	425, 428, 487, 488, 538, 540	ἀλίπαντα 311
	accr arbor 508	affectiū cognitio cōiecturalis 46	ἀλη & ἀλη δὲ κρῆρας 411
	acetum album 151	affectus inopia & redūdantie 128	ἀλη δ' ἐνωῶς ἀλμυρῶς 411
	acetum mulsū Iuliani 49, 340	affectus curari, nō actiōes lasas 278	aloe lota & illota 204
	acetum scilliticum 199	affectus quō ἐξ ἀλη quō σχῆσθ 318	alopecie qd, unde cōtingant, et ea rē remedia 2. & inde. & 276
	aceti facultas ususque 24, 26, 47	agarici dosis 541	ἀλφίτα 317, 344
	acetabulum 518	ἀγγεῖα μικρὰ 438	ἀλφίτησόν 473
	acetabuli pondus 537	ageratus lapis 158, 456, 163	althæa 291
	achariston antidotus 96, 392	ἀγκλῆρας μῶς 350	ἀλτῆρες 324
	achilla aurige confectio 193, 484	ἀγκλῆρες & ἀγκλῆριάζειν 323	alumen Melium 823, 62
	achor quid, eiusque cura 24 usque 32	ἀγκύλα 537 (371)	alumen rotundum 334
	achorum generatio 29	aglaia quid 526	aluminis scissi usus 432
	ἀχῶρες unde dicti 308	agriocardamon 266, 548	ἀλουσία, ἀλουτία, ἀλουτίμ 341 (493)
	acies quondam, hodie chalybs 287	ἀγρόκερος 293	ἀμαρυλίδες 341 (493)
	acicularum compunctio 6, 11	ἀμαλωπες 409	amaranti eclegma 192
	acini 459	ἀματροῦ; ἀμωτωσις, ἀματι/κὴ δὲ αἰμας 504	ἀμαυροῦ δὲ 358
	ἀκναε 418	ἀμο πλοισί 483	amblyopia 42
	ἀκονίτα 306, 374	ἀμωδία, ἀμωδία, ἀμωδία 432, 435	ambrosia Rhipali 186, 476
	acopa 172	ἀμωδία, ἀμωδία, ἀμωδία 432, 435	amethesta pharmaca 52
	ἀκοπιόν, ἀκοπιόν 521	ἀμωδία, ἀμωδία, ἀμωδία 432, 435	ἀμετάπηρας 291
	ἀκρατος ἀλη 412	ἀμωδία, ἀμωδία, ἀμωδία 432, 435	amineum siculum & Neapolitanum 448
	ἀστυα 307, 384	ἀμωδία, ἀμωδία, ἀμωδία 432, 435	aminea scantiana & syriaca ibidē 147, 448
	adeps salsus & insulsus 363	ale nasi 389	aminee uue 154, 448
	adeps anserinus & gallinaceus 63	ala palpebre 396	amineum uinum 154, 448
	adipis uulpini usus 72	alabastra 431	ἀμόλυνον, ἀμόλυνον συσσεσις 155, 175, 177
	ἀδιάπνυσον 497	alabastrites 132, 430, 431	ammoniacum 119 (42)
	adiaptotos colica 245, 291	albugines oculorum que tollāt 98	ammys, testudo lutaria 53
	adiantum 53	alcibiadion, alcibion 539	atomum 155, 175, 177
	ἀδιάπνυσον 497	alkekengi 459	ἀμνός ὑμῶν 506
	adipson catapotium 208, 496	alcman poeta 308	ampelinus panniculus 285
		ἀλκτῆρες ἑλκτῆρις 325	* ἀμφο

I N D E X

Table with multiple columns listing Greek and Latin terms, such as 'amphora quid', 'amuletta', 'amurca condensata', and 'anxij qui dicantur', with corresponding page numbers.

I N D E X

Table with multiple columns listing Latin and Greek terms, such as 'Assatio humorum', 'asius lapis', 'asther collyrium', and 'Balanium oleum', with corresponding page numbers.

INDEX

Table with 3 columns: Latin/English terms, Greek terms, and page numbers. Includes entries like 'capitis doloribus omnibus remedia', 'cardamine', 'caules', 'causa externa laceffens', 'causarum dolorum communia genera', 'caustica vis', 'ceca cypria', 'cicastrum', 'cicer', 'cicuta', 'cinabaris', 'cinnabarium', 'cinis', 'columella', 'columella laxata', 'columella locus expressus', 'columbades oliuae', 'colymades', 'comagenum', 'commensuratio'.

INDEX

Table with 3 columns: Latin/English terms, Greek terms, and page numbers. Includes entries like 'complicata faciedi ratio', 'compositio Hispanorum', 'compositio simplicissima optima', 'compositio simplex ex papaverum capitibus', 'compositio nis pharmacorum utilitas gemina', 'comprehensiva facultas', 'comptoria medicina quae', 'comptura', 'compturae initium', 'conarnationis modus', 'conchylum', 'conchilij pars interna', 'concurfus accessionum ad iustum morbum', 'concurfus in tabula modus', 'condimenta', 'condita eorum usus', 'condylomata', 'confectionis ex papaveris capitibus usus', 'confectio ex fructibus', 'congius quid', 'conicia', 'conicia pro calce', 'conicia ad vesicos', 'conicia Balearidum', 'conicia steptu', 'coniectura artificiosa', 'coniecturae species', 'conivisa', 'conivisa lipperia', 'coniti', 'conivisa', 'contraria e nocentia cur admiscantur', 'contraria inter se mixta aptum medicamentum fiunt', 'contraria morbo sint auxilia', 'contrariorum ratio'.

I N D E X

crudus humor qui 260.545
cruor hepatis hircini 408
crusta 376
crustarum in ore remedia 155
κουβαριδες 342
cubeba 331
cubitus 427
cuminum pro sotu 118
cuprum 393
cupula glandis 457
curatio iuxta concarnationem 54
cutiones 342
κύαμοι 342
κύαμος quae significat 433
κύαμινον ἔπνος, κύαμινον λέκνουθος 412
cyathi pondus & mensura 121
414.537
cyathi pondus à Galeno confusum 419
κυαθισκος μύλης & σμύλης 310.357
cybium 140.411
cygnus reginae 103
cydonia herba 22.307
cymata, cyma 544
κωδωκετος, cynobata 446
cynomorum quid 4.295
κωφορισμός 408
cycini 444
cyperifolia 318
cyrhi 340
cyrhi Aegyptiorum 222
cyrhi hieraticum 218.502
cyrhoides 222
κυσνημα 454
D
δακτυλοι 322
Damocratis philiatrus 180
Damocrates libelli Pythici autor 39
Damocratis uersus emendati 509
deambulandi ratio 38
decocta δύκοκτα 319.445.474
defluuium capillorum quid, eiusque curatio 14
defrutum, siræon, hepsema, sara, eadem 146.172.443
delachrimatio 391
denarius 212.428

denarius aureus 392
denarius hodiernus 392
δενδρομαλαχνη 291
dentium affectiōibus quomodo uariocurratur 127
dentes affici citra dolorem ibidem 284.296.303.342.365.367.369.390.405.415.420.423.437
dentes affictus duo ibidem & 423
dentes exigentia 131
dentes quando extrahendi 430
dentibus citra dolorē tollendis 135
dentium stupor 134.432
dentium stridor et hebetatio 435
dentium foramina unde fiant. 128 & 423
dētium perforatorum remedia 130
dentifriciorum compositio 137
dentifricia & dentiscalpia 437
dentitioni puerorum quae conueniant 134
deorum manus sunt medicamenta 159.458
deriuatio 341
desideria 326
destillatio 296
διδυρα καταγευ 487
δεξια μλη 352
διὰ βρωσις 480
διὰ χυλῶν emplastrū 376
diacodion 174.179.471
dieta uis 9
διαπέσματα 497
diapedesis 116.409.480
διαφυλακτικὰ 296
diaphragma emplastrum 376
διάρροδια colluria 400
diarodon inculpabile 106.400
diarodon Nili 105.400
diarodon magnum 106
diasmyrnon glaucidanum 100
diatritarij 363
διάττασις 475
διάσσεις 473
διακτώ, διακτώμυλον 380
διαφάγω 366
διαφράτω 366
διχρωμα emplastrum 314
didymea quid 265
dies pro die & nocte sumuntur 181
dionysiacum quid 135
Dioscorides à Galeno taxatus 303
320.397.345
Dioscoridis loci restituti 279.535
444.526.548
Dioscoridis loci expensi 279.283
284.296.303.342.365.367.369.390.405.415.420.423.437
458.505.510.525
dioscoridis interpretū error 424
διπλάσεις 426
διπλοῦν ἄγγειον ἢ σκιδῖος 424
diploma 179.424
διπρόσωπα emplastra 314.421
διπύρλωα 380
dissuoriorum pharmacorū usus 2.279
dissuoriorum usus error 129
dissuoria induratorum 146
dissuoriae compositiones 119
δισσαθήαα 341
dissentio 489
dusychia 395
distinctiones Herophilus laudat 64
distinctio multam uim habet ad artis constitutionem 66
δοχμῆ 426
doctores nostri seculi 328
doctoris titulum uendi 287
dodrans 426.427
dodrans mensurabilium omnium 543
dogmaticorum secta 326
δοιδουξ 378
dolia uaporatoria 515
dolores quibus ex causis generaliter & communiter oriuntur 356.385
dolorū qui uehementissimi 42.327
dolorum discrimina 50
δωρον 426
dospisychros 475
dothienes Graecis quid 121.418
drachma argentea 153.211.452
drachma argentea et denarius idē 498 (391
drachmae uarietas 498 (391
dropaces depilatorij 407
δρωπακί ζεμ δρωπακί ζεδι & δρωπαξ 407
dulce 296
dulcia

I N D E X

dulciaria liba 172.465
duplum uas 129.424
duodecimanus sal 321
duplicita uasa apud Plinium 425
duracina 346
δύαμις compositionem significat 275
dyspnoici qui proprie nocentur, et quomodo curandi 198
δυσπλικῆς 380
dysenterici proprie 248.527
dysentericorum curatio 248
dysenterici inueterati 535
E
εξερασματα 310
ἐκκαθαρευτικῶν 306
echion, echis 539
echini succus 255.539
ἐκ- & 473
ecchymomata 116.409.461
ἐκκλυσις καὶ ἐκλυσις κωιλίας 328
eclecta, eclegmata 170.465
ecphrastica 89.305
ἐκπίδνμα 314
ἐκπρωξογωγῆς 353
ἐκστῆσις 318
ἐκζεσματα 310
ἐκρυ 434
ἐδωεδωα 297
efflui qui Tacito 281
ἐγλαρωδιου 348.509
ἐγκεφαλα & palmae 348
ἐγχονδριζεω 371
ἐγχονδρω μάννη 313.358
ἐγχυμῶματα 409
ἐγγομφωσις 423
εἰσαγωγῆν, non esse Galeni 344
elaboratum 282
ἐλαιον ἀνάλομ 305
ἐλάτη 348
ἐλκυσία 316
ἐλελίσφακ & 485
ἐλεμινθῶν 343
ἐλύχνημ & ἐλύχνηωτος 381
ellipchnia uaria 381.382
ἐμβάματα 307.308
ἐμβασις 352
ἐμμελωα 477
ἐμμοτα ἐμμοθς 350
emollientium mixtura 227
ἐμφρακτικῶν 305
empirices origo 494
empirica secta 219
empiricae sectae incertitudo 493
empiricorum transitio ad simile 326
empiricam sectam hodie regnare 387
ἐμπλαστὴ & ἐμπλαστικῶν 305
emplastrum pharmacum 21
emplastrum tonsoris 239
emplastrorum commoditas 114
emplastra uiridia & alba 126
emplastrum Bithynium 240
emplastra lenia, pinguis 311
emplastrum citrinum, fuscum, gryscum 422
emplastra laxatoria inflammatorum & partium distentiarum 81.376
emplastrorum colores unde sunt 314
emplastrum propter excoriatorium 127.422
ἔναιμα 422
encanthis quid 95.390.402
endimia 507
ἐνίμα 328
ἐνίσις 535
enneapharmacum emplastrū 254
536
ἐνωσις 535
ἐντρίωνη καὶ τὸ ἐντὸς 509
ἐπαναστάσις ὑμῶν & φλυκταίνωμ 398
ἐφελίδες 376.453
ericumata 399
ἐνκατράν 471
ἐνκρεστικὴ δύαμις ἐνκρεασις 333
ἐνκρεατισμοί 332
ἐπίκρεσις ἐνκρεατισμός 333
334
ἐνκρεατικὴ δύαμις 333
ἐπίκρεως 293
ἐνυγινόμυλου λίπ & 364
ἐνυκλις 340
ἐνυμείωμ 319
ἐπίπαγ & 564.552
ἐπιπυώσωμ 535

ἐπιπεφυκὸς χιτῶν 385
epiphora 378
ἐπιπλάσσωμ 535
ἐπιπασσικὰ 547
ἐπιτρυκλικῶν, ἐπιτρυκλιώνμ 398
ἐψωμ & ἐψωπῶμ 445
ἐψωμιθῖοι 484
epulis quid eiusque curatio 135.434
erasa medicamenta 546
ἐρασάα 471
ἐρεγμός 411.465
ἐρεγμῶν ἀλάσσωμ 412.549
ἐρεθισμοῦ & ἐρεθισμοῦ 437
ἐρεθισμοῦ & ἐρεθισμῶν 465
erembi 292
ἐρῖα εὐπαρὰ καὶ οἰσυπαρὰ 348
ἐρῖα πινούγῆ καὶ πινώδιη 350
erica & erica fructus 89.384
ἐριγέρωμ 509
erinacei pellis 520
erinos 539
ἐρπητὰ ἐν τῇ κεφαλῇ 308
errhina quae dicantur, eorumque usus 55
error de mutatione pilorum uulpis 277
error à nemine haftenus animaduersus 348
eruptionum in capite remedia 32
eruptiones pituitae 311
eryngium 179
erysipelas 462
ἐσχάρα, ἐσχάρα κωικῶν 155.453
ἔσπειμ 478
ἐτόροκρανία 355
ἔτυ & 412
euacuare quae non possint 3
euacuationes infernae quid faciant 256
euaphion Nicodemi 255
euchrun efficax 108
δυκωιλια 307
δύκρατ & ἀλμη 412
δύχυλα 507
δυνελκῆς 381
δυσπασσῆα 341
euphorbij facultas 459
euphorbij quomodo seruetur 525
euphorbus Troianus 243.525
euphorbus medicus 525
* 4 euastionis

INDEX

emastaton collyrium 109.403
δουβια 318
δουβια 318
δουβια 318
εξωχου & εζωχου 438.439
εζωχου εζωχου 504
εζωχου εζωχου 310
εζωχου εζωχου 501
excoriatoria 125
εζωχου εζωχου 478
εζωχου εζωχου 547
εξωχου εζωχου 318
εζωχου εζωχου 398
exolutionis animi remedia 214
εζωχου εζωχου 546
exornatoria medicina quae 16
experientia 34
experientia unde 202
experientiae incertitudo 203
experienti fides 9.23.119
expositoris officium 274
exterforia facultas quae 22
exungues rose 398
εζωχου εζωχου 504

F

Faba Aegyptia uiridis inter/
na amara 359
faba Aegyptiae folia 433
faba fracta 411
faba fresca 118.411
faba suis 243
fabarum nigrarum farina siue lo/
mentum 267.549
fabulla Linia 546
fabulla Lybica 262.546
falernum uinum ardens 431
falernum duplex 470
far 239.339.521
far clusinum 195.486.521
far & tragum pro eodem, Plinio 339
farcriminalis pellicula 506
farina loliacea 522
fauces 442.464
faustianum eclegma 179.470
faustianum falernum 470
faustianum infusum 250.529
faustini pastilli 529
fauus quid, eiusque cura 24
fellis usus 26.65
felle suffusi 513
fel suillum 11.70
fel terrae 530
fel urfi 216
ferula, inscriptio librorum 453
ferrariae officina cinis 238
fex uini usta 315
fex Rhodia 316
fex uini dulcis 166
fecis uocabulo Graecos uti 31
fibularum usus 39.54.323
ficedula 512
ficus 389
ficus Aegyptia & Cypria 445
ficosorum tumorum remedia 111
filius 125
filicis radices 176
flatum generatio 54
florida medicamenta, floridi colo/
res 397
fluxus muliebris 477
fœni graeci succus 88
folium 97.295.394
foliatum unguentum 14.201.293
folium indicum 394
fomentum per stipulam 74
fomenta humida & sicca 66
fomenta sicca 131.515
fomentorum usus tempus 112
fomentorum ad aurium dolores ua/
ria genera 75
fontana edulia 482
fracturarum ossium differentiae 473
fraxini semen 227.509
fructus syluestres 446
frumentaceae appellationes confu/
se 338
fumi nulla utilitas 177
fungi lucernarum & suilli 382
fungus pro spongia ibidem
furfurum capitis curatio 22
furnus 306
furunculi 418
furunculorum curatio 121

G

Γαλβανου εζωχου 482
Galbanum no lignosum 184
galbula 512

galliophthalmici collyrium 106
Galeni lectiones emendate 276
277.281.282.285.287.288
289.291.300.307.311.313.315
322.331.332.333.348.349.353
354.357.358.359.361.362.366
373.379.380.381.395.399.400
403.404.405.410.413.416
417.418.420.421.425.428
430.431.432.433.434.437
438.441.442.445.451
452.454.456.457.460
461.462.464.466.469
470.471.475.477.479
481.483.484.485.487
488.492.494.495.497
498.499.500.501.502.503
505.506.507.511.516.517
518.520.521.522.524.528
530.531.535.535.536.538.540
542.543.544.545.546.547
548.549
Galeni loci expensi aut interpretati
ti 285
286.290.302.305.306.307
309.322.323.327.329.333.358
356.364.365.366.398.370
375.387.396.413.420.421
430.434.438.439.441.457
469.470.472.475.476
477.480.484.489.495
498.501.506.507.508.509
511.512.514.526.518.519.520
521.522.523.528.529.535.542
545.546.547

Galeni error 526
galenus ab eo 308
galeni experimenta 84
galeni industria 522
Galeni inuenta 144
443

galeni iudicium de Archigene 130

Galeni libri postremae lectionis 274

Galeni mos curandi & metho/
dus 46

galeni peregrinationes 443
galgalus 512
galla flaua 255
galla immatura 457

galla om/

INDEX

galla omphacina 135
galli ac gallinae uis 333
gallarum interanea 246
gallicus morbus 418
γαργαριου 459
gargarissari, γαργαριου 353
garum Hispanum 67.358
gari odor ingratus 361
garum pro muria, in genere ibidem
garum nigrum siue sociorum 71
358.361
374
garum sacosum, nigri, πρωτεου,
primarii, αμαου, arcantum
361.362
gennadij collyrium 104
γης εντερας 343
γινγαρτα 568.569.511
gingiuae quae dicantur 128
ginguiarum curatio 128.134.136
gixeros casia 356
glans Aegyptia 119.414
glans palmarum 522
glans quercina 322
glans unguentaria & palmae 414
glaucedinis oculorum curatio 115
γλωκωματα 395
gleffum 281
γλοιος γλοιωδης 373.375
γλυκαιη αλμη 412
γλυκυ 296
glycyrrhiza Pontica 185
γουφωσις γουφωσις 423
grando oculi quid 99.396
grando 296
Guil. Bud. ei loci expensi 325.492
gummi usus 95.389
gummi uaria genera 389
gummi Thebaicum 108
gurgulio seu columella, eiusque re/
media 157
γυμνασαι 464
γυμνοκευθου 336
γυμνασαι 477

H

Haemalops 113.405
Haematites lapis 95
haematitium 108
haemopticoorum remedia 189
haemorrhagiae 82
haemorrhoidum causa & nomina 537

haemorrhoidum curatio 255.538
haemorrhoides uuluarum 539
halterum usus 324
halteres rotare ibidem
halteres ab aliteribus differunt 325
hamuli 323
hapala oua 529
haplofiles caules 529.544
hapsus lane 323
harena cur luclantibus substrata 374
harmala 152.239.451
harmation collyrium 108.493
harmonia pharmacum 186.476
hedychrom 85.381
hedysmata 16.297.298.355
helcydriorum curatio 32
helenium, nepenthes 506
helxine 440
hemierania quid 353
hemieraniae curatio 58
hemieranica pharmaca ibidem, & 353
hemina etiam aridorum mensura 185
hemina quarta pars 254.536
hemiola proportio 392
hemiolium quid contineat 96.392
hemionitis 517
hepar lupi 226
hepar uulpis 238
hepatis actiones quatuor 221
hepatis cauitates 220
hepatica affectio, & quomodo cu/
retur 219.220.222.503
hepaticus homo 222.503
hepsema, sapa, defrutum, sireon, ca/
dem 146.172.443
herba pedicularis 308
herba sacra 168
Herophili dictum 159.458
Hesychie locus emendatur 433
hexangeum 438
hexagium 138.438
hibiscus 291
hiera Antipatri 206
hiera ad stomachicos 203
hiera picra 44.204
hiera duplex ibidem
hiera aromatica 67
hiera exacuta 50.341

hiera ex aloe 44.175.331
hiera ex colocynthide 2
hiera Themisonis 211.497
hierarum compositio 277
hieracis collyrium 108.109.403
Hippocrates Graecus à Cornario
restitutus 395
Hippocratis locus emendatus 372
Hipp. loci expensi 285.334.408.
409.421.433.453.523.537.540
hippocras & hipp. fontis 298.299
hippocraticum uinum 102
hirundinum pulli 162
hirundinum ustura & usus 152.153
hirudinum syluestrium nidus 164
historia 494.505
Homeri locus 506.525
horarum diuersitas 330
horaeum collyrium 105
humidae affectiones 227
humiditas non facit dolorem 35
humores scrofi medicati 209
humorum impressio 78
humorum ex loco in locum illapsus
ibidem
humorum uitatio et multitudo 311
hydromelum & hydrosotatu 299
hydrops quid 537
hydropicorum remedia 237.239
hygidion collyrium 104
hygieni aureum collyrium 111
hyposphagmata 113.405
hypoglottides medicinae unde di/
cta 178
hypopion quid, & eius cura 116
ichela 439
iberidis herbae descriptio 265.547
ichor quid significat. 278.279.408
ichthua 285
ichthumata 378
icterus unde & quid 512
icterus niger 513
icterici ex uarijs causis & eorum cu/
ratio 231.512
ictericis quae remedia conuen. 57
ictus, ictivus 413
idiote pharmacum 236
idionabes 336
iodus 476
illecebra eiusque succus 99.396
illuues, ingluuies 493

* 5

illyris

Index of Latin and Greek terms on the left page. Includes entries such as 'illyris', 'impetigo', 'indicatio', 'inducum', 'interpretum', 'iris', 'ischias', 'isochryson', 'isotheos', 'isoreia', 'iuba', 'iucunda', 'iucunditatis', 'iudicandi', 'iudicatio'.

Index of Latin and Greek terms on the right page. Includes entries such as 'lipare', 'lippitudinis', 'liquoeres', 'liquamina', 'lithocolla', 'litrum', 'liuens', 'lixiviium', 'lixiviium balnearum', 'lixiviium culinariorum', 'lixiviium coaciliariou', 'lixiviium ex calce', 'lixiviium figulini aqua', 'locois', 'localia', 'locales', 'loci', 'loxyitis', 'lolium', 'lomentum', 'lontium', 'Luciani', 'Lucius', 'lumbricorum', 'lupi', 'lusciosi', 'lutaria', 'luxata', 'lychnium', 'lycium', 'lycij', 'lyngis', 'lynceus', 'lysiponion', 'lysoea', 'Macer', 'macra', 'madar', 'mader', 'manarum', 'magma', 'mala', 'mala Cestiana', 'mala hermiblaca', 'malum Matianum', 'mala orbiculata', 'malum punicum', 'malorum', 'mali', 'malum oculi', 'malabathrinum', 'malagmata', 'malagma Nilei', 'malagma Nili', 'malagma hieroticum', 'malagma ex meliloto', 'malagma aurei coloris', 'malagma ex seminibus', 'malicorium', 'malua', 'mandragoras', 'mandragore mala', 'mandragore malorum', 'succus', 'manna', 'manna Arabum', 'manna emplastrum', 'manna thuris', 'manzana', 'marcellus', 'Marcellus medicus', 'Marcelli loci', 'Martialis locus', 'mare', 'Marinus medicus', 'marina', 'marisca', 'marzepanes', 'mastiche', 'materialia', 'matricaria', 'meconides', 'meconium', 'media', 'medicus', 'medicorum', 'medicorum sectae', 'medicorum uulgus', 'medicinae pauperum', 'medicamenta', 'medicamentorum ordines', 'medulla', 'medulla quae prestant', 'megaleum', 'melca', 'melissa', 'melissa pontica', 'melissa', 'melissa siphacis', 'melissa pro cotonco', 'melissa dypnolw', 'melanthium', 'melapria', 'melissa', 'melikheis', 'melikheia', 'melikheia', 'melinum', 'melina', 'melomeli', 'melotis', 'mella', 'membrana', 'melomeli', 'mendes', 'mendecium', 'mendesium', 'menodorios', 'menoxiades', 'mensium', 'menstrua', 'mensurarum', 'mensurae', 'mentagra', 'mentagra', 'merces', 'meconides', 'meconium ab opio', 'media quae sint', 'medicus ex libro', 'medicorum sectae', 'medicorum uulgus', 'medicinae pauperum', 'medicamenta multi usus', 'medicamentorum ordines', 'medulla oliuae', 'medulla quae prestant', 'megaleum unguentum', 'melca qualis uox', 'melissa pontica', 'melissa', 'melissa siphacis', 'melissa pro cotonco', 'melissa dypnolw', 'melanthium', 'melapria', 'melissa', 'melikheis', 'melikheia', 'melikheia', 'melinum', 'melina emplastra', 'melomeli', 'melotis', 'mella usus uarius', 'membrana cerebri', 'mendes quid', 'mendecium uinum', 'mendesium unguentum', 'melissa', 'menodorios Rhipali', 'menoxiades quis', 'mensium uaria nomina', 'menstrua', 'mensurarum aridorum ratio', 'mensurae liquidorum', 'mentagra', 'mentagra & lichen', 'merces alicubi ante datum', 'meconides lactucae', 'meconium ab opio differre', 'media quae sint', 'medicus ex libro', 'medicorum sectae', 'medicorum uulgus', 'medicinae pauperum', 'medicamenta multi usus ad diuicias affectiones', 'medicamentorum ordines seu gradus quot sunt', 'medulla oliuae', 'medulla quae prestant', 'megaleum unguentum', 'melca qualis uox', 'melissa pontica', 'melissa', 'melissa siphacis', 'melissa pro cotonco', 'melissa dypnolw', 'melanthium', 'melapria', 'melissa', 'melikheis', 'melikheia', 'melikheia', 'melinum', 'melina emplastra', 'melomeli', 'melotis', 'mella usus uarius', 'membrana cerebri faucia', 'mendes quid', 'mendecium uinum', 'mendesium unguentum', 'melissa', 'menodorios Rhipali', 'menoxiades quis', 'mensium uaria nomina', 'menstrua', 'mensurarum aridorum ratio', 'mensurae liquidorum describuntur', 'mentagra', 'mentagra & lichen agrestis', 'merces alicubi ante datum pharma cum presumenda', 'meconides lactucae'.

I N D E X

Table with 2 columns: Greek/Latin terms and page numbers. Includes entries like 'μεσεντερικα', 'mesenterium', 'μεσοσπολον', 'mesosporon', etc.

Table with 2 columns: Latin terms and page numbers. Includes entries like 'nardites herba', 'nardium affections quae, & quomodo curentur', 'narisuforia', etc.

Oculorum callis quomodo mendendum 98
ocul. fluxionibus diata 111
ocul. tunica et humor. 341. 385. 386
oculares coposit. variae 97 & inde ocularium

I N D E X

Table with 2 columns: Latin/Greek terms and page numbers. Includes entries like 'oculorum affectionis signa & cause', 'onyx lapis, uas unguentarii, onyx murreus', 'onychus allii rosarum', etc.

Table with 2 columns: Latin/Greek terms and page numbers. Includes entries like 'ouiculae ponticae', 'oxybaphum', 'oxydorcion collyrii', 'oxygala', etc.

INDEX

Table with 3 columns: Greek term, page number, and corresponding Latin/English term. Includes entries like παρκεντήτης, παρὰ δίο, παρὰ λυσισ, etc.

INDEX

Table with 3 columns: Latin/English term, page number, and corresponding Greek term. Includes entries like picationis usus, picatorum uasorum usus, picis cum aqua, etc.

I N D E X

Table with 3 columns: Latin/Italian terms, numbers, and Greek terms. Includes entries like 'pulsatio per uescicas', 'rationalis secta', 'rosaceum optimum', 'rosaceum absque sale', etc.

Q Vadran sextarij, librae, mine, & omniu rerum mensurabilium 543

Quadrans iugeri & sextarij 427

Qualitates tactui obiectae 482

Qualitates secundae 64

Qualitatis expertia 89

Quartarius 434

Quinquifolium dici eupatorium 119.425

R

Rabus 284.517

Rabus aempeleiorum 285

Rabus ciliciorum 300

Radix falso dicta 243

Radix dulcis sine medulla 177

Radix dulcis succus ex Creta 182

Radix dulcis usus 150

Radius 378

Ranae dryophytae & calamitae 406

Ranae harundinum 114

Raphani usus 320

Ratio 34

Table with 3 columns: Latin/Italian terms, numbers, and Greek terms. Includes entries like 'rationalis secta', 'raucedo', 'rosaceum optimum', 'rosaceum absque sale', etc.

T

Taccatum pro excolatum 298.471

Taccatum pro excolatum 298.471

Taccatum pro excolatum 298.471

Taccatum pro excolatum 298.471

Taccatum pro excolatum 298.471

Taccatum pro excolatum 298.471

Taccatum pro excolatum 298.471

Taccatum pro excolatum 298.471

Taccatum pro excolatum 298.471

Taccatum pro excolatum 298.471

Taccatum pro excolatum 298.471

Taccatum pro excolatum 298.471

Taccatum pro excolatum 298.471

Taccatum pro excolatum 298.471

Taccatum pro excolatum 298.471

Taccatum pro excolatum 298.471

Taccatum pro excolatum 298.471

Taccatum pro excolatum 298.471

Taccatum pro excolatum 298.471

Taccatum pro excolatum 298.471

I N D E X

Table with 3 columns: Latin/Italian terms, numbers, and Greek terms. Includes entries like 'sanguificare', 'sapa, siracon', 'serum lactis', 'sorborum genera', etc.

I N D E X

Table with 3 columns: Latin/Greek terms, page numbers, and descriptions. Includes entries like 'strabon, strabicon', 'stomach', 'strabonis loci', 'stomatica preparandi ratio', etc.

τέφρα

I N D E X

Table with 3 columns: Latin/Greek terms, page numbers, and descriptions. Includes entries like 'τέφρα', 'terra Aethiopia', 'terra ampelitis', 'terra ceromatum', etc.

* 10

I N D E X

ulyssippo emporium	367	uoluulose stomachi subuersiones	uarum seruadaru ratio, earumq;
uncia quantum contineat	96.150	que dicantur	209
212.450.391		uomitus utilitas	261
uncia usus	543	urceolaris	440
uncia mensurales	201.519	urgens quid Galeno	182
uncia mensuralis & pöderalis	491	urina asini	163
uncia diuersitas	497.498.523	urina cameli	27
uncia latitudo & longitudo	426	urina canis	18
uncia argenti ualet drachmam		urinae humane potus	359
auri	392	urinae suis ferae usus	69.359
uncialis nummus	392	urforum pili	289
uiedo ονωιδωυ	340	ustio per cauterium	157
ungues rosarum	398	ustio per ferramenta	346
unguentum Aegyptium	52.264	uteri suffocatio, eiusq; cura	256
unguentum arabicum	75.364	uterifusoria	355
unguentum Mendesiū	41.52.327	uteri affectionibus que succurrat	
unguentum casie	358	uia Taminia	308 (256)
unguentum Megalense	52	uia morbus, & quis morbus	158
unguentum foliatum & spicatum		160.450	
14.293.294		uia passa Rhodia	198
unguentorum imparitas	124	uia passa	223
uox intercepta & raucosa quomo		uia passa exacinata	176
do curetur	171	uia passa alba	133.432
uocis studiosi	465	uia acerbe succus	155
uocum uicinitas errorem sepe in/		uia ursi que	191.483
ducit	290	uia cur dicta affectio, & quid sit	
uocis organa que	171.463	161.458.459	
uolema poma & pira	529	uarum genera	448
uolubilis	440	uue ollares & ex olla	534

uarum seruadaru ratio, earumq;	
asseruataru facultates	535
uulua conuersio	498
X	
ξενίζομαι, ξενίζω	352
ξηρα, ξηρία	309
ξηραντιον	365
ξυλοκέραια	296
ξυρδντεον	365
ξύσμα οθονίου	381
ξύσος	ibidem
ξύσρα	358
ξύω	547
Y	
ύδωρ γαλακτώδης	482
ύπερ μίαν	352
ύπερ	378
ύποχυσις	350
ύποτειματια	466
ύποχύνια	395
ύποφάγματα	409
ύσερικως πνιγόμεναι	498
Z	
Zea	239.521
ζέοπυρον	336
ζιγeros castia	62.356
Zingiber coctum aceto mulso	133
zingiber pro myrrha	379
FINIS	

CLAVDII GALENI
PERGAMENI DE COMPOSI-

TIONE PHARMACORVM LOCALIVM SIVE SE
cundum locos, liber primus Iano Corna
rio medico, interprete.

QVOD non solum affectus qui curatur curationem ipsam indicet, sed tum ipsius aegri temperamentū, tum affectae particulae natura, nō parū illam simul demonstret, id ipsum sanē ante in curadi methodo docuimus: quemadmodū etiam quomodo quis ex simplicibus medicamentis per se compositū aliquod faciat, compendio quidem in illa ipsa methodo, fusius uero in septem libris ante hunc item editis, totius disciplinae adhibita ratione ostendimus. Nunc uero quomodo quis per se ex methodi ratione pharmacorū compositiones prepararet, ad singulas corporis partes conuenientes, et quomodo a prioribus medicis inuentis recte utatur, percurrere propositum est, a capite initio facto uelut omnes etiam ante nos Medici fecerunt. Accidunt autē capitū plurimae affectiones cum reliquis omnibus partibus communes: uerum capillum affectionē cū paucis comunem habet: propterea quod pilosum esse iuxta primam rationem non multis inest. Generatio enim pilorum eadem est quae terrae nascentium, quemadmodum in libris de temperamentis est demonstratum. Quemadmodum enim ex istis quaedam arte & arbitrio agricola: quaedam uero iuxta naturales causas proueniūt: Eodem modo & in animalium corporibus contingit, quum aruo quidem alicui triticum, aut hordeum, aut aliud quoddam cerealium seminū, in se insita habenti, caput adsimiletur. Alijs uero herbis quae iuxta humidiores regiones proueniūt, reliqui totius corporis pili similem generationem habeāt: non enim secundū primam rationem, sed per accidens quoddam natura eos generare solet. Et pili quidem palpebrarum ac superciliarū non paruam utilitatem animalibus exhibent, uelut alibi est ostensum: menti uero & pudendorum pili minoris utilitatis gratia producti uidentur. Quapropter etiam affectiones pilorum in oculis & supercilijs, praecipue nos ad curam sui ipsarum impellunt: secundum uero locum capitis capillorum affectiones habent, deinde menti & pudendorū. Sūt autem pilorū affectiones, perfecta perditio, & coloris ipsorum alteratio, uelut in uirilagine alba, Leuce graecis appellata, fieri consueuit. Ad haec etiam in alopecijs & ophiast non modicū atq; indecorum detrimentum simul capillis accedit. Quidam igitur promiserunt ueluti has, sic etiam incipientem caluiciem, se ne aulescāt prohibuitos: sunt autem qui hoc impossibile esse dicūtant. Itaq; ad alopeciarum & ophiastis curationem progressi, pharmaca scripserūt per quae perfectam ipsarum sanationem pollicentur. At uero pleriq; medici ex ipsorū usu aliquando non solum successu longe frustrantur, sed etiam uehementer nocent, ut affectio ipsa incurabilis reddatur: quod sanē ipsis etiam circa alia pharmaca contingit, quibus citra methodi rationem utūtur. Ego uero id quod Hippocrates praecipit, in artis operibus facere semper annitor: nimirū ut quod auxiliij loco adhibetur, uelut ille scripsit, iuuuet uel certe non noceat. Quod uero pharmacorū citra methodū usus nō solum non proffit, sed frequēter etiam obsit, ex illo sanē discere licet. iam uero ordiēdi quod proposuimus tēpus adest.

De Alopecia, Caluicie & Ophiasis. Cap. 1

Quemadmodū plantæ aliquæ ob humoris inopiam resiccatae corrumpuntur, aliquæ uero ob humoris alieni ab ipsarū natura attractionē: eodem modo & capilli aut propter humorū ex quibus nutriri cōsueuerūt inopiam, aut propter eorundē uitiationē corrumpuntur. Et propter inopiā sanē humorū caluicies cōtingit, propter uitiatos uero humores Alopecia, & Ophiasis, Vnū quidem ambæ secūdam morbosam affectionē malum, nomina autē iuxta figurā habentes diuersa: serpenti enim similis læsa capitis pars in ophiasis apparet. Alopecias autem ob id appellatas ferunt quod uulpibus frequēter accidant. Nos autem propter quid sic appellari contigit non quærimus, unde uero oriantur causam quærentes, eam ipsam humorum uitiatorum redundantiā comperimus. Quales autem tandem sint corrupti humores, ex colore cutis capitis cognosces: aliquibus enim mutata albidior apparet, aliquibus nigrior, aut pallidior. Quare in istis primum totius corporis purgationem adhibebis, aut pharmaco pituitā ducente exhibito, aut quod bilem pallidā, aut nigram trahit, cōiectura redūdantis humoris ex colore cutis facta. Ego uero semper per hieram purgavi, aliquando ueratro nigro adiecto, ubi atrē bilis expurgare uolui humorem, aliquando scammonia, si amara bilis purganda esset: si uero pituitosiorē exuperare cōiecissē humorem, nihil ammiscui. Tales enim præsertim ex capite, hiera ex colocynthide purgare consueuit, simulq; cum his etiā alios quosdam humores, etiā si scammonia, aut ueratrum nigrum, aut epithimum non addatur. Quin & ex aloe catapotia quæ tum scammoniam tum colocynthidem admixtam habent, commodius ita affectos purgare solent. Cæterū post totius corporis purgationē, Apophlegmatismis pituitam e capite detrahere præstat, atq; deinde localibus auxilijs uti: de quorum compositione dicturū me hoc opere recepi. Oportet enim uelut in alijs, sic & in his affectioni mederi, cuius accessio siue symptoma est uitiatas capillus. Siquidem igitur uitiatas humor circa unum locum fuerit collectus, scopus medendi erit ut is quā celerrime euacuetur, prius quā ab ipso cutis in quendam malum habitum deducatur: tātum ut etiā si quis uitiatum ipsius humorē euacuet, & boni sanguinis influxū præparet: is adeo etiā a malo in ipsa habitu prius inducto corrūpat. Si itaq; uitiatum humorē in cute euacuare uolueris, discussorijs pharmacis opus habebis. Atqui cōtradictet forsan aliquis, cōmunem scopū in omnibus affectionibus quæ ex influxu humorū fiunt, cōtemni ac subuertit ratur: repelli ipsos debere asserens partem refrigerando ac adstringēdo, non attrahi calfaciendo: esse autem discussoria omnia facultate calida. Et certe affirmamus nos quoque uere hæc dicta esse: Incipientes enim ophiasis & alopecias per huiusmodi pharmaca prohibere oportet ne auescāt: non tamen principium ipsorum alopeciam aut ophiasin appellari, sicut neq; pforam aut lepram iam appellamus quæ ex lichene orditur. Ego itaq; quemadmodum nostis, etiā iam facias alopecias aliquādo sola purgatione sanari, nullo amplius medicamento post ipsam ad locū affectū admoto: ut autem ampliorem eius rei experientiam facerem, ex eiusmodi quopiam successu sum impulsus. Adolescens quispiam bonæ habitudinis & exercitijs aduetus hanc affectionem in capite habebat: erat autem satis familiaris mihi, ut dietam ipsius qua iam per tres aut quatuor menses usus erat, probe nossē: explebat enim se quotidie fermē fungis. Hūc itaq; sola hiera ex colocynthide purgavi, bis in quinque diebus: in prima sanē purgatione quatuor ex ea drachmis, in secūda quinque exhibitis. Prius quā uero ad has purgationes peruenirē, catapotia ex aloe undecim ei præbui, ciceribus ferē magnitudinem parem habentia. Habent autem

catapotia

catapotia hæc: Colocynthidis partem unā, aloes & scammonia utriusq; partes duas, his ego unā partē succi absinthij addo. Antea uero etiam mastichen chiam & bdellium adieci, Hoc enim modo Quintus utebatur. Verum propter quid ea reiecerim postea, alio sermone explicabitur, quem in cōpositionis purgantium pharmacorū libros reseruo. Quū igit post has tres purgatiōes homini pituitam e capite deducere per apophlegmatismos uellem, atq; deinde pharmacū quoddam ad affectā partē adhibere, contigit ipsum de repente in profectionem quandam ablegari: in qua quum boni succi cibis, de quibus a me instructus erat, uteretur, post dies forte uiginti redijt ab affectione circa capillos penitus curatus. Ex hoc sanē successu incitatus ego quū in alijs eandem curationē fecissē, expectaui ut uiderem quid citra pharmacorū ad caput adhibitionē, esset sequuturū. Curati sunt itaq; omnes hoc modo, non tamen in iam inueteratis huiusmodi experientia periculū feci. Difficiliter enim eluūtur in his cuti impacti, serosi humores, multo uero magis in his quibus iam ipsa cutis ad malum habitū peruenit desperanda est per solas purgationes curatio. Atq; hæc quidē necessariō præfatus sum. Cæterū de pharmacis affectioni huic cōmodis iam dicere incipiam. Euacuatiua igitur omnino esse oportet ipsa affligētis humoris, uerum euacuare nihil potest quod non discutiendi uel sit præditū, eam uero uim citra calefactionē habere non potest. Sed si quidem ex uehemēter calfacientium numero fuerit, cutem exuret: quod si uero nō urat, in principio quidem præclare iuuabit, progressu uero temporis cuticula capitis super resiccata talis euadet, qualem in caluis uidemus. Nō tamen simpliciter moderate calidū esse pharmacū oportet, intra uel delictet fines scopi propositi retentum. Nam & tenuium partium ipsum esse cōuenit, quod sane in altum sit progressurū, unde radices capillorū generationis suæ principium habent, & uel qualem diximus præditū: propterea quod crassior sit & durior capitis cutis, & ob id medicamēto opus habeat efficaciore. Itaq; si supra hoc quod uitiatos humores discutiat, etiā idoneum sit ad bonum sanguinem adtrahendum, uelut est thapsia, optimum sanē pharmacū est censendum. At uero quum thapsia longe calidior sit quā affectioni sit ex usu, merito eius adhibitionē perse uitamus: exulcerationes enim in cute excitare cōsueuit, & omnino quosdam inflammatos tumores, qua propter necessariō quædam quæ eius uehementiam mitigant admiscemus. Id ipsum uero ceratum ex oleo apparatus præstare potest. Sit autem tenuium partium oleum quale est Sabinū, præstat item moderate esse uetustū. Ad hanc rem cōfert item oleum cicinū, quod mox ab initio eiusmodi naturam habet, quali præditum est Sabinum inueteratū. Quod si neutrum horū ad manū sit, ex reliquis græcis oleis citra olearū germina apparatus quodcunq; tandem admiscemus, præsertim si sit uetustum. Perspicuum itaq; esse opinor oleum ex Iberia, aut Hispania, aut quomodocunq; quis eam appellare uelit, fugiendum esse, itemq; quod ex oliuis nondum plenē maturis apparatus. Omnes tribes & omphacinū a græcis appellatū. Vtus sum autē & sola thapsia uehementi eius facultate larga aquæ ammixtione exoluta. Verum nosse operæpretium est circa thapsia usum, maximam differentiam esse recentis ad uetustiore. Vis enim huius pharmaci post annū multū exoluitur, atq; amplius adhuc post duos annos, autimq; ferē dicere inutilē penitus eius usum ad trienniū progressæ. Eius igitur a tatis animaduersione habita imparem aquæ modum admiscebis. Ad recentem enim plurimum aquæ addes, eamq; sæpe singulis diebus illines: ad eam uero quæ per tempus imbecillior reddita est, minus adfundes, quo & ob crassitudinem diutius adhærere, & propter liquiditatem non statim defluere contingat. Quin & quum compositum pharmacum paras quod thapsia ammixtionem re-

b 2 quirit

quirit, quale est quo ego assidue utor, non æquale semper pondus thapsiæ ammi
scebis, sed quantū pro tempore ætatis eius cōuenit, tantum ipsum pondus auge
bis. Ceterū de hac tota re paulo post diligētius quum ad cōposita peruenero ex
plicabo. ubi prius simplicia pharmaca affectioni huic familiaria recensero. Ete
nim ex his quæ fortiter calfaciunt est euphorbiū: quæ autē sufficienter, laurinum
siue oleum siue ungentū, aut quocūq; tādē nomine id appellare uelis. Nam &
his unā cum calfaciendi ac discutiendi facultate inest uis adtrahendi sanguinē in
locū ab ipsis calefactū. Licet igitur ipsis per se uti, euphorbio quidē in oleo trito
ac leuigato, laurino uero solo citra alterius ammixonē illito: si tamen nimis fluidum
appareat, parum ceræ addatur. Quū uero multo calidius sit recens euphor
bium, si quidē eo quod duorū aut trium annorū est uteris, ad librā unam roma
nam olei, euphorbij unciā unam iniicies, quæ sanē duodecima olei pars existit.
recenti uero euphorbio parce utaris, & minima eius parte primū ammixta, aut
etiā cerā unciā una insuper addita, quo uideas quātum hominē excalefaciat: lice
bit enim tibi ubi rursus uti uoles, denuo addere siue oleū siue cerā malis. Eodem
modo etiā thapsia utendum est, omnibusq; fortibus medicamētis. Peccatū enim
infra modū nullum detrimentū affert, supra uero aliquando exasperat & exulce
rat cutem, inflammationēq; suscitāt. Atqui etsi in sequētib; cōpositis pharma
cis quādoq; euphorbiū aut thapsia scribatur, pondus ipsorū in uigore existentū
non ueterū intelligere oportet. Valde enim uetusta omnino fugere oportet, non
solū in his pharmacis, sed omnibus etiam alijs, quæ uidelicet succi & liquores, &
flores, & folia, & fructus, & radices, & semina existunt, quādo sanē etiā Metall
ca ipsa per longioris tēporis situm uires suas amittant. Utimur tamen quibusdā
pharmacis uiginti aut etiam triginta annorū, propterea quod nondum uergen
tem omnino habeāt etatē: alia enim aliam tum uigentē, tum uergentē seu inclina
tam etatē habent, atq; etiā si ita dicere libeat senectam. Vnūquoq; aut propriū
uigorem his qui ea sæpe uiderūt indicat, tum ex odore, tum ex gustu, aliquando
etiam ex colore, & secundū crassitiem cōpage. Quemadmodū in alijs omnibus
pharmacis non solum quod calefaciant operæpreiū est cognoscere, sed & quan
ta distātia quotq; ordine id faciant. Sic item in his quæ alopecijs cōferunt phar
macis nosse oportet quod calidissimū quidem ex eis est euphorbiū, Eo autē mi
nus calidum est thapsia, post thapsiam autē sinapi & nasturtiū. Iuxta aliū autem
modum limnitis nulli horū secundū est, habet autem præter hanc duas alias ap
pellationes: nam & Adarcium & Adarce uocatur. Post hæc succedunt sulphur,
& nitri spuma, ipsumq; nitrū molle ustū, & quod Berenicariū appellatur, quem
admodum & Aphrolitū album, leue, ac laxū, quod nullam in se terream asperi
tatem habet. Deinde ueratrū utrunq; & erucae semen, & laurinū siue oleum siue
ungentū uelis appellare. ad hæc alcyonium utrunq; ustum & nō ustum: præstat
tamē ustum: & calami radices itemq; cortex, ambo usta. Quin & pix liquida, &
cedrinum quod aliqui cedriam appellant, & murium stercus, ursæq; adeps: præ
stat autem si uetustior extet, quanquam etiam hyenæ, leoniscq; ac pardalis ac an
seris adipēs conueniunt, & quicunq; tenuiū partiū substantiā habent, quo prom
pte in cutis profundū penetrare queāt, atq; ad radices usq; capillorū pertingāt.
Sed & amygdalæ amaræ totæ usq; commodæ sunt, & thus aceto acerrimo suba
ctum. Subactum autem intellige quum pluribus diebus & maxime ad solem fre
quēter cum acri aceto sit cōtritum. His itaq; omnibus pharmacis licet utaris, ad
fortia quidē cerato liquido addito, debilibus uero oleo laurino imbutis. Et in
ueteratas quidē ac difficulter curabiles cum fortibus perfanare conaberis, in
cipientes autem & paruas cum debilibus.

Ad

Ad Alopecias composita.

Cæterū pharmaca cōposita, quæ partim a prioribus medicis qui alicuius
æstimationis fuerunt, magnopere sunt laudata, partim uero a nobis ipsis
per longam experientiam sunt examinata ac probata, eiusmodi existūt. Euphor
bij, thapsiæ, laurini, singulorū drach. ij. sulphuris uiui, ueratri utriusq; drach. unā,
neque refert albo an nigro ueratro quod ad manum sit utaris. his ammisce ceræ
drach. vi. laurino aut cicino aut ueteri oleo liquefactas, utereq; hoc ut fortissimo
pharmaco, ad inueteratas & ægre curabiles alopecias. His etiā aliquādo nastur
tij drach. unam, aut alcyonij usti drach. i. ammiscui, præstat autem in hunc usum
alcyoniū quod durius est & magis asperū. Quod si thapsia nō adsit, pro ipsa tan
tum pondus seminis nasturtij aut erucae addes, aut ipsum adeo nasturtiū. Si ue
ro laurinum non habeas bonum, picem liquidam adde: laurinum nanq; picem li
quidam non multum excellit, thapsia uero reliquorū respectu maximum excel
sum habet. Hoc sanē pharmacū omnium quæ ad hanc affectionem efficaciter fa
ciunt fortissimum & ualentissimū est, quādo uidelicet affectio ægre recipit cura
tionem. Quæ enim parua est & incipiens etiamnum, sola purgatione sanatur, &
per singula quæ recensui simplicia usta, laurino aut cedrino, aut liquida picē, aut
cicino uel ueteri oleo excepta. Ammiscui etiam aliquando mel pro cerato, mino
ri tamen copia & pondere, neq; peius euasit pharmacū. Porro quæ ex adipibus
cōponuntur modica itē thapsia ammixta, similiter profunt, præsertim si euphor
bium & adarcium addatur. Sit autem adeps trium generū leonini, pardalij, & hyæ
næ, cuiusq; pars una. Si uero hyænæ adeps nō adsit, sufficit præsentibus reliquis
duobus uti, anserino ammixto: Si uero omnes quatuor habeas, simul omnes mi
scebis, addito insuper si adsit ursino. Ad totam uero eorū molem duodecimam
thapsiæ aut euphorbij partem addere satis est: aut si omnino fortius facere uelis,
ambo addes: nam & per experientiam hæc ipsa pharmaca efficacia sunt iudica
ta. Maioris enim experientia habendæ gratia, petentibus subinde medicis a me
amicis, singulis aliud atq; aliud eorum quæ experientia cognita habui, rudi modo
digestum exhibui, & reperta sunt sanē plurima ex eis optime conducentia. Ve
rum ante omnia methodi meminisse oportet circa eorū usum, quæ cōmunis in
omnibus præsertim fortibus pharmacis existit, quare etiā sæpe eius mentionem
facio, utpote in qua magna omnino uis sita est. Qui enim singulis fortibus phar
macis utitur, in principio quidem ipsa molliora adhibebit, ammixture uideli
cet eorū quæ uires ipsorū exoluunt: qualia sunt oleum & cera, & ex simplicibus
quæ diximus debilia, uelut est thus, & calami cortex ac radices exustæ, & amyg
dalæ amaræ, & quæcunq; eius generis existūt. At uero post primū usum quum
iam secundo adhibere uoles, intueri oportet qualem alterationem in affecta par
ticula prius admotū pharmacū fecit, atq; illius respectu aut uehemētiam faculta
tis eius lenire, aut augere. Velut in hac quam iam tractamus affectione, primum
quidē capillos nouacula tollere oportet, deinde affectā cutem per linteolū neq;
asperum neq; molle nimis cōfricare, ac uidere ad quantū ruborē per huiusmodi
molimen ac cōfrictionē peruenit. Magnā enim spem successuræ curationis tibi
iniciet, si per modicas defrictiones rubefiat, quæ moderatæ affectionis signifi
catio existit. Si uero per multas tandem, grauiorē tum affectionē, tum curationem
indicat, præsertim quū quædā cuticulæ etiāsi multū cōfrices non rubefiant. Ma
nifestū igitur est has omnium difficillime curari, sicut cōtra facillime, quæ facile ru
bescūt: quæ uero inter has medio modo habēt, tantū inter se differūt, quantū uel
ad pessimas uel moderatissimas accedūt. Atq; hæc quidē obiter & extra propo
sitū dicta sunt, quanq; non omnino præter rem sint. Rursus itaq; ad id quod pro
positum

b 5

positum erat reuersus methodi te comonefaciam quam usus pharmacorū requirit. Post primam igitur pharmaci cuius usum elegeris adhibitionem, intueri conuenit primum quidem An etiam ante confectionem cutis coloratio appareat: deinde autem an cum pauciore quam prius frictione, aut an cum equali quidem, magis tamen quam prius rubicūda fiat. Præ omnibus uero animaduertere oportet ne in fortium pharmacorum admotione cutis ultra quam conuenit concalescat, id quod tum ex colore ipsius, tum digitorū tactu deprehendes. Colorem namque flauior apparebit, & digitorum cōtactu satis calidam cognosces. Horū itaque animaduersionem habere oportet: periculum enim est iterum atque iterum repetito eorū usu, cutem exuri. Quare ad molliora transeundū est, aut eodem utendum quidem, sed cerati, aut adipis, aut liquoris cuiusdam oleosi ammixture, ut ipsius exoluta. Vt edum est & olei calidi dulcis irrigatione, & cataplasmate ex pane, fomentisq; & scarificationibus ac cucurbitis, & ceratis, uirium item refectione dicta. Cæterum perseverante affectione utendum est assidua rasura, & rubificatione ex sinapi uelut est prædictū, itemq; frictionibus præscriptis, & sequentibus diebus illita pice aut oleo cedrino, & post confectionem scarificationibus. Quidam uero aciculas colligantes hoc modo ut aciem ad cutem uergentem habeant, per ipsas cutem compungūt. Verum post rubificationem per defricionē inductam, & post scarificationem, pharmacis quæ ex alto euocare ac meatus transmutare possunt, Metasyncritica Græci appellant, utemur. In omnibus autē cōmunis scopus hic sit, ut in aere calido pharmacum ipsum adhibeamus, & maxime si fieri possit in loco insolato, qui non habeat auram ipsum perflantem, hyemis autem tempore præstiterit in balneo his pharmacis uti.

De pharmacis compositis ad Alopecia affectionem à senioribus me medicis conscriptis.

Heras quidem igitur in ferula iuxta dictionis seriem sic scribit: Alcyonium quod asperius est ustum ac cum oleo tritum ac leuigatum loco illinito, sit autem oleum maxime ex lucernis acceptum. Hæc quidem sunt Heræ uerba: Verum nosse oportet medium esse uiribus hoc pharmacū, & propterea ad medias magnitudine alopecias curandas sufficiens. Moderatum equidem pharmacum est si calami radicem aut corticem, aut amygdalas amaras, aut eius generis quipiam ustum cum oleo committas. fortia uero sunt quæ ex euphorbio & thapsia & adarco apparantur. In medio uero istorū est alcyoniū ustum, sed & ipsum moderatius redditur oleo ammixto, fortius uero liquida pice aut laurino affuso. Misceatur itē prædictis adipibus, & sanè ego cuidā qui ad hanc affectionē ursino adipe usus erat, nec quicquā profecerat, alcyoniū ammiscere consului, à quo postea breui sanus euasit. Cæterū oleū lucernarū non ob aliam rationem aptum est, quam quod magis tenuium partium existit, id quod ipsi ex lucerna in qua ueluti coquitur accedit, sitq; tum ueteri, tum cicino adsimile, ueluti si etiā aliās ad ignem oleū uelis calefacere. Itaque & sordes quæ in candelabris liquido luto similes gignuntur, his qui apud nos ruri degunt cognitæ sunt, ad ulcera in medio digitorum per dum curanda efficaces, quæ ulcera frequenter illis oboriuntur propter illuuiem & negligentiam perluendi ea singulis diebus. his itaque sordibus lutosis consuluī cuidam rurali alopecia quam scalptam mihi ostenderat illinire, unā cum assidua loci rasura: qui sanè ab ipsis persanatus, etiam alios tentauit hoc modo curare, utpote qui putaret omnem alopecia ab hoc pharmaco posse curari. Verum ego quum moderatā eius affectionem essem intuitus, speraui ipsum quidem per illas sordes sanitatem consequuturum.

Aliud

Aliud compositum pharmacum Heræ pueris aptum.

Aliud autem deinceps pharmacū Heras post præscriptum, iuxta seriem dictionis hoc modo scripsit: Seminis erucæ, partē .i. nasturtij, partem .i. nitri, partē .i. In aliquibus autē exemplaribus simpliciter scriptū est. Erucæ, partē .i. nasturtij, partē .i. nitri, partē .i. cōtritis picē liquidā affunde, et loco prius cōfricato impone: atq; ubi abstuleris pharmacū, locū spongia calida imbuta extere. auferes autē bis per diē, & in pueris maxime efficax conspicitur hoc pharmacū. Fortius enim est priore, Verū inueteratā & ægre cedentem alopecia nō curauerit, quod ipsum etiā Heras indicat, qui in pueris ipsum maxime efficax adscripsit, hoc est in corporibus molli cute præditis, Ex huiusmodi enim uitiatum humores facile discutuntur. Habent autem consimilem pueris cuticulam eunuchi & mulieres.

De his quæ Crito ad Alopecias conscripsit.

CRito uero in tertio libro eorum quæ ad corporis ornatū pertinent, sic scripsit: Ad affectionem alopecia appellatā quæ capillos deuasat, & cōmuniter deformitatē inducit, subscriptis cōpositionibus utendū est, ut Heraclides Tarentinus tradit: Amygdalas amaras cum corticibus uistas ac tritas aceto excipe, modico item affuso melle: usu uero expetente loco per mundū linteolum præfricato, assidue illine. Prodest autem maxime etiā assidua rasura antequam pharmacum imponatur. Aliud quo Moschus usus est: Herinaceorū marinorū testas exustas & aqua subactas locis præfrictis impone. In quibusdā exemplaribus nō aqua, sed adipe ursino excipi debere Herinaceorū cinerem reperi, quod mihi magis placuit. hoc enim modo efficacius redditur. Aliud, Calami radices uistas adipe ursino excipe atq; impone. Aliud, Thapsiæ corticē tritum cum aceto imposito. Aliud, Chamæleonis radicem cum aceto diligenter tritam imposito. Hæc præfatus Criton deinceps ita scribit. Quod si uero perseveret affectio, subscriptis compositionibus utendum est, quibus uerbis plane indicat per præscripta medicamenta moderatas affectiones sanari: itaque deinceps quæ ad fortiores affectiones conducūt scribit, quæ iuxta seriem dictionis ipsius hoc modo habent.

Quæ Heraclides ad inueteratas Alopecias descripsit.

AD alopecias uelut Heraclides Tarentinus tradit. Orestini ad alopecias inueteratas: muscerdæ drach. .ii. thuris drach. .ii. aceto acerrimo dissoluta prærasis locis illine. Aliud, Herinaceorum marinorū unā cum testis exustorū drach. .ii. gallarū omphacitidū, tantundem. amygdalarū amaranū uistarū, tantundem. muscerdæ drach. .i. aceto dissoluta & probe trita imposito. Aliud Orestini, Pilorum ursi ustorum, adianti usti, radicū calami ustarum, foliorum fici ustorum, panniculi Cilicij usti, singulorū æquales partes adipe ursino & cedria excipe. Vfus uero tempore, loco foto & per fici folia cōfricto, ac per nitrū exterso, pharmacum quotidie illine. Quod si cutis superficies exulceretur, ceratum exoui luteo impone, & farinarum tritici ac hordei succum recentem superline. Aliud Orthonis Siculi accommodatū, Cineris ranarum minimarum in ollula ustarum, partem .i. muscerdæ, ueratri albi, radicis calami ustæ, piperis albi, singulorū æquales portiones aceto excipe, & ad præfrictū ac prærasum locum utere. Aliud, Cineris ungarū caprinarum ustarum, succi thapsiæ, alcyonij, muscerdæ, spumæ nitri, myrrhæ, piperis albi, zingiberis, singulorū æquas partes probe tritas felle caprino excipe.

Quæ Cleopatra in libro eorum quæ ad corporis ornatū pertinent scripsit.

IN libro Cleopatrarum de ornatu corporis, ad alopecias descripta sunt pharmacica, quæ iuxta illius dictionis seriem hoc modo habent: Sandarachā tritam lar

goq; uisco quercino exceptam, & in linteolum inditā, loco per nitru prius prae-
parato imposito. Ego uero etiam nitri spumā ad praedicta ammiscui, & egregie
efficax pharmacū reperi. Aliud, Scillae drach. i. ueratri albi drach. i. ex aceto
trita praerasis & nitro cōfrictis illinito. Aliud, Sinapis drach. unā, nasturtij
drach. unā, trita ex aceto, praerasis & nitro exteris locis imposito. p̄stat aut locū
uulnuscūlīs impactis scarificare. Aliud, Corticis calami drach. iij. spumę
nitri drach. iij. pice liquida exceptis utere. Ceterū locū assidue radere oportet, &
cum linteolo cōfricare, sic enim quā celerrime pilos producet. Aliud, Mu-
scarū capita contrita affrica. Aliud, Muscerdas tritas illine, loco prius per
lindeoli affricū subruento reddito. Aliud, Amygdalas amaras unā cum
corticibus exustas cum aceto & melle cōtere, & loco per defricōnē subruento
reddito illine, idq; ipsum assidue facere perge, & locū nouacula rade: sic enim ca-
pilli cito prodibūt. Aliud, Ceterū ea quae sequitur cōpositio omnes uī sua
precellit, faciens item ad profluū capillorū, cum oleo aut unguento dissoluta, fa-
cit & ad rarefcentes in principio capillos, & in caluiciē prolabetes. Estq; omnino
admirabilis: Muriū domesticorū ustorū partem unam, panniculi ampelini usti
partem unam, dentium equinorum ustorū partem unam, adipis ursini partem
unam, medullae ceruinæ partē unam, corticis calami partē unā. Haec omnia ar-
da leuigentur, & sufficienti melle ammixto ad crassitudinē mellis redigantur, in-
deq; adeps & medulla liquefacta addantur, & pharmacū ipsum in aream pyxi-
dem reponatur, ex eoq; alopecia donec capillos producat defricetur. Similiter
autē & profluū capilli quotidie ex eo illinantur. Porro inter haec ipsa pharmaca
itemq; ea quae deinceps describentur, non difficile est diiudicare quae acriora ac
fortiora, rursusq; quae molliora & imbecilliora existāt, modo quis ea quae in prin-
cipio dixi in memoriā reuocet. Ita enim & rectus eorū usus continget, nimirū
ad mediocres alopecias mediocribus adhibitis, ad fortiores fortioribus, uelut
etiam ad eas quae fortissimae sunt, fortissima remedia admouentur.

Quae Archigenes ad Alopecias commoda conscripsit.

Archigenes item haec pharmaca ad alopecias hac uerborū serie descripsit.
Alopecias leues & in superficie herētes, nitro cōfrictas ac linteolo exter-
sas, uerbenaca in sole trita acetoq; diluta largiter illine. Aut eodē modo exteris
betae folia impone, in superq; linteolo humecto cōtege, aufer autē ea per loci hu-
mectionem. Ceterū in altum progressas cum aceto, nitri gleba, aut sepiae testa,
aut aspera squatinae cute, aut fici folijs, usq; ad dilaniationē defrica: deinde deter-
so sanguine, betā ex uino coctā impone, aut caricas uistas cū uino, aut lentis fari-
nam cū uino pro cataplasmate adhibe. Aut buprestis cū aceto, aut ranunculo, aut
ari radice in cerati formā redactis, & per noctē impositis, bullas ex alopecia exci-
ta: mane uero bullas cōpunctas, allio aut buselino, aut fremij folijs intēge. Probe
faciūt etiā post excitas bullas hippocāpi marini usti, & cū modico atramēto su-
torio crudo trito insperis, itemq; ossa maxillarū suillarū uista. Aut rasis & cum ni-
tri spuma exteris, & cū alcyonio ex acri aceto cōfrictis donec cruētę reddantur,
nucū ponticarū putamina uista cū melle leuigata illine, atq; id bis in die facito: se-
dat ac sistit eas ut plurimū in diebus decē. Aut mures domesticos in olla exustos
tritosq; axūgia excipe, & praefricis cū allio alopecijs in splenio impone, idq; do-
nec capilli enascantur quotidie repete. Aut ranūculos paruos similiter exure, eo-
rumq; cinerē cū pice saepe usq; quo crassa facta sit feruefacta illine, loco neq; raso
neq; prius cōfricto. Aut muscerdas & thus aequali portione cum aceto ad mel-
lis crassitudinē redacta loco prius rubificato illine. Aut ficus aridas uistas cum
oleo tritas illine. Aut ueratrū albū, piper, muscerdas, praefricis & cōscalptis ex
aceto

aceto illine. Aut raphano & cepis oblique concisis probe cōfrictas illine. Aut
alcyonium torrefactū cum digito oleo madefacto diligenter affrica, donec mor-
sum percipiat, & correctam alopeciā emendabis. Aut alcyoniū ad lucernā tor-
refactū, adipemq; ursinū similiter liquefactū misce, & praefricis ad solem, illine.
Aut praepunctis pro more, cepas tritas cum melle cataplasmatīs modo impone.
Aut raphani corticē eodem modo. Aut facta scarificatione, calami corticē supe-
riorem quem Aegyptij Siphtheriū appellāt, ustum cum pice liquida committe,
spleniumq; impone, & quater aut quinquies solue, deinde exerge ac aliud sple-
nium impone. Quidam nitri decimā cineris ipsius partem ammiscēt, ualdeq; eis
succedit. Aut squamam stomomatis ferri cum aceto & oleo illine eodē modo.
Aut felis siue crocodili stercoris drach. vi. sinapis drach. iij. cum acri aceto illine.
Aut cantharidas uistas pice liquida exceptas ad cerati liquidī formā redige, praef-
ricisq; ex nitro aslo locis, & exteris in splenio impone, & per noctem sine ma-
ne uero tolle, locumq; exiccari permitte usq; quo circū circa rumpatur: ubi uero
eruperint capilli eos assidue rade. Aut nasturtium, uel ut alij piper, muscerdas,
ueratrum album, aequalibus portionibus ex aceto illine. Aut cum aspera squati-
nae cute, aut folio ficulneo, aut pumice leui, superne alopecias cruētas facito, de-
indeq; amygdalas amaras uistas cum aceto mulso illinito, idq; assidue facito ac ra-
dito: auget enim statim capilli. Aut testudinis marinae sanguinem illine, ex
laudatissimis enim hic est. Aut hippopotami corium ustum illine. Aut nuces
ponticas uistas & staphidas syluestres cum unguento laurino. Hoc enim ab Ar-
chigene laudatur. Aut muscerdas & ueratrum album illinito. Aut corticis cala-
mi usti & nitri aequas partes cum pice liquida ad malagmatis formā redige. Aut
nuces amaras unā cum corticibus uistas ex aceto aut melle crassius illine, idq; lo-
co prius per linteolum exterso: post uero assidue radito. Aut ammoniacum thy-
miama cum succo thymalli affricato. Aut felis stercus aridum ex aceto. Aut
rhois drach. iij. uel ij. sinapis drach. ij. cum acri aceto illine. Aut amygdalas ama-
ras & pumicē illine. Dionysodorus autē medicus, Soleam inquit, nouam uistam
cum acri aceto illine. Egregie autem facit ad inueteratas alopecias, si thapsia suc-
cum aut radicem cerato exceptū loco imposueris, etiam si nihil praeterea aliud fa-
cias. Decedit enim superna cutis & sanie serosa madet, capilliq; sua spōte subna-
scuntur. Vides itaq; quomodo Archigenes ex thapsia pharmacum collaudet,
neq; enim aliud eo praestātius reperias, Auget autem fidem commoditatis eius
consona historia experimenti, quapropter & ego omnia apud Empiricos medi-
cos obseruata hic adscribo.

Quae Asclepiades in libro de Alopecia scripsit.

Non recētoris nunc mentionem facio Asclepiadae, qui memorabiles sanē
pharmacorum compositiones in multis libris conscripsit, sed uetustioris
Bithyni uidelicet. Hic itaq; Asclepiades curandī uiam se reperisse gloriatur, per
quam multos immedicabiles alopecias habentes sanatos dicit. Verū plus ad cu-
rationem totam diētā ualere quā pharmaca ipsa tradit. De diēta itaq; haec scri-
bit: Abstinentū itaq; ab omni uino in totū propter has ipsas causas. Manifestū
uero est inde, ipsum antea retulisse causas, quas si quis discere uelit ex libri ipsius
lectione requirat. Deinde subiungit: Abstinentū etiam à nimia repletionē. Pro-
hibet autem & carniū esum, & casei, & lactis, & leguminū, omniumq; simplici-
ter quae etiam exigua copia accepta plurimum nutriunt & inflant. Quin & ex-
ercitia plurima fugere iubet, uelut etiam assidua balnea, & multas exudatio-
nes. Ceterum de pharmacis iuxta seriem dictionis sic scribit. Est autem primum
unguentum tale: Spumae nitri partes duas, salis ammoniaci partem unam, uista
trita

trita acerrimōq; aceto diluta donec strigmentorū crassitudinem accipiant, præscalptæ leuiter alopecie, quo densetur & cruentus reddatur locus, moderate illinimus. defricamusq; donec caput ea concipiat, & pharmacū in altū probe deferatur, atq; ita quiescere usq; ad crepusculū sinimus, postea ad uesperam idem repetentes, similiterq; sequenti ac tertia die, magnam permutationem reperimus. Siftitur enim siue ulceratio serpens, & capilli uellicati, imō & uī tracti resistunt, & non euelluntur. Deinde sequenti die præfrictis acetum cataplasmatīs modo imponimus, usq; quo bullæ exurgant, & cutis leuem exulcerationē incurrat; post uero pertusis bullis ad biduū aquositatem effluere sinimus quæ ab ipsis ulceribus prodit. Inde q; rursus eodem ungento utimur, ulceratis tantū locis parcentes eosq; transgredientes, Sanos uero contingentes, eosq; defricantes usque ad crepusculum quiescere sinimus, quo idem repetentes paulatimq; confricantes usq; ad septimum aut octauū id facere pergimus diem: quo sanè tempore uīdemus iam ab extremis alopecie non amplius tenues ut ante, & lanuginosos prodire pilos, sed longiores & robustiores, consimilesq; postea paulatim etiam in partibus denudatis excrecentes, uicissimq; tenues & imbecilles deficientes. Contingitq; simile quiddam quale in ulceratis uidemus. In ulceribus enim cicatrix ab extremo initium faciens, postremum in medio ulcere desinit ac coit. Ita in alopecia partes pilosis uicinæ primum conualescunt & densæ pilis redduntur, quæ uero in medio sitæ sunt omnium postremo pilos producunt. Si itaq; curatio hoc modo processerit, reliquis medicamentis nihil opus habebimus, sed uno hoc per multū tēpus semper utimur: ceditq; benigniter affectio, nisi omnino magna nuditas existat. Medio autē tempore scalpturā per acutum cælum assidue facimus. Aliquādo etiam cuspidē acuti spiculi cute pertusa, per fissuras ipsas sanguinem moderate elicimus. Hæc his uerbis præfatus Asclepiades, deinceps de rasura cōtra quam alij tradit: neq; enim assidue sed per interualla affectam partem radere iubet, ubi iam mediocriter densi capilli in ea fuerint exorti: prodeuntes aut iam & adhuc tenues rasura non dignatur. Ceterū post rasuræ factam mentionē, deinceps hæc uerba scribit. Quod si uero remoretur capillorum exortus ad subsriptas cōpositiones confugimus. Sunt autē tales: Herinacij terrestris caput aut coriū, ustum tritum ac melle subactum illinito. Aliud, Hippocampū marinū & nitri parū coexure, adipeq; anserino ammixto, loco nitro pparato illine. Aliud, Thapsiam aqua maceratam illine. Aliud, Muscerdas aceto tritas illine. Aliud, Calami Cyprij folia in olla exurito, deinde resina pinus cinerē ipsum excipito, & præscarificatæ alopecie imponito ac obligato. Aut corticem siue comam calamorū eodem modo præparato, ampliusq; nitri parem cineris modum ammisceto, & pice exceptis utitor. Est autē non inualidum sed plurimum efficax. Post hæc uero etiam muscarū Asclepiades meminit, iubens quam plurima ipsarū capita mox ubi capta sunt, nudis alopecie partibus affricari, atq; id maxime ubi alopecia fuerit exulcerata. Etenim confert, inquit, muscarum sanguis partibus tunc per pharmaca ex nitro ac alijs cōposita exacerbatīs, nimirum quum non mordeant hæc ipsas tantum, sed bullas etiam in eis excitent.

Quæ Soranus ad Alopecias conscripsit.

Præfatur quædam quæ iuxta propriæ sectæ ductum digessit, meminitq; eorum quæ Asclepiades scripsit: deinde uero hæc, hac uerborum serie subterxit. Quapropter ubi recens malum est, primum abstinentia proderit, deinde simplex cibus boni succi, & irrigatio ex oleo dulci calido, & panis in cataplasmate, fomentaq; & scalpturæ, & cucurbitæ, ac cerata. Vires item reparentur. Inueterata autē iam affectione assidua rasura, & rubificatio ex sinapi, & frictiones præscriptæ

scriptæ, ita ut in sequentibus diebus picem superlinas aut oleum cedrinum. Proderit item rubificatio ex affricu foliorum fici aut caparum, aut linteoli pollicis aut indici obuoluti, et post frictionē scarificationes. Quidā uero acus cōligantes ita ut cuspides ipsarū in eundem locum porrigantur, per ipsas cutem cōpungunt. Cæterum post rubificationē per defricationem it. ductam, postq; scarificationem pharmaca conueniunt ex alto euocantia ac transacientia, metasyncritica græcis appellata, tum illita, tum emplastri modo imposita. Eiusmodi aut multa particulatim existunt, Nam & cepæ tritum, & raphani cortex, utrunq; cum melle impositum ualeat. Aut spumæ nitri partem unam, rhois partes duas, salis ammoniaci partem unam, uita & cum acri aceto trita ad strigmentorum crassitudinē redigantur. Scripta sunt & alia multa, inquit, apud Asclepiadem & Heraclidem Tarentinū, Elephatidemq; ac Moschionem in libro de ornatu. Ex quibus sanè & ipse ea quæ ex Asclepiade præscripta uidisti exscripsit, & alia item quædam quorum deinceps mentionem faciam: Adipis ursini partem unam, cineris foliorum calamī ustorum partem unā, squamæ stomomaris ferri partem unā, aceto & oleo ueteri subacta illine. Aliud, Stercoris felis aut crocodili drach. viij. sinapis drach. iij. ex acri aceto. Aliud, Hordei usti & muscerdæ par pondus ex acri aceto. Aliud, Nasturtiū & muscerdas, ueratrū albū, piper, equali mensura ex acerrimo aceto. Aliud, Sinapi & nasturtiū aut spondyliū uita trita ex aceto illine. Aliud, Ranarū ustarū drach. xvij. pumicis usti drach. xij. alij xv. habent. sinapis drach. viij. nitri drach. iij. nucum ustarū, drach. xxiiij. Aliud, Præstat & ceratum ex pipere, pyrethro, calce, & oleo myrteo. Oportet autem & partem affectam præfricare uel per alcyonium ustum, donec morsum persentiscat, uel per herinacij marini usti cinerem linteolo inuolutum, donec locus rubescat. Alia pharmaca quæ partim mihi, partim præceptoribus meis, partim amicis medicis in usu fuerunt. Pumice rubificatorio præfricato, præfomentatoq; & thapsiæ succum donec cutis eleuetur illinito, deindeq; fōmēto adhibito, cerato rosaceo utitor. Aliud, Foliorum ac radicis calami ustorū, pilorum ursi, adianti, adipis ursini, picis liquidæ, pilorum caprarum ustorum, cedriæ, omnium octo par pondus accipe, liquidæq; cum aridis committe, & præfrictis adhibe. Aliud, Fici folia cū aceto donec lanugo prodierit affrica: deinde uero herbæ quæ Stœbe appellatur succū illine. Aliud, Ranas paruas ustas pici liquidæ tepidæ insperge, deinde neq; præralis neq; præfrictis illine. Aliud, Spumæ nitri, drach. iij. stercoris muris, drach. ij. corticis calami usti, drach. ij. pice liquida excipito, & spleniū formato, idq; præralo ac cū nitro præparato loco imponito, & ante biduū uel triduū nō auferto. Aliud, Sinapis & stercoris felis æquas utriusq; partes, loco præfricto illinito. Aliud, Scarificato ac septæ atramentum illinito, aut marrubium uiride tritum illinito. Aliud, Sphæritidis folia torrefacta cum aceto leuigata imponito. Appellatur autē sphæritis, cupressus quæ sphæria, id est, pilulas producit. Aliud, Noces amaras unā cum putamine ustas, præralis ex aceto & melle illine. Aliud, Herinaciorū marinorū testas ustas, ex melle & aceto præralis illine. Aliud, Alcyonium ustum & murū stercora cum porri succo illine. Aliud, Radicis thapsiæ, drach. iij. radicis chamæleonis, drach. ij. uisco probe subactō excipe & cataplasmatīs modo impone, quumq; exacerbatus æger fuerit adime. Aliud, Foliorum calami græci ustorum, drach. iij. muscerdæ, drach. ij. herinaciorum ustorum, drach. unam cum aceto trita illine. Aliud, Salis ammoniaci, drach. unā nitri, drach. unā, utrunq; torrefacito, acetoq; rigata ter in die illinito, loco prius cum nitro præparato. Aliud, Amygdalarū amararum testarum

testarum obolos tres, pumicis obolos duos, salis ammoniaci, obolos iij. similiter illine ex aceto. Aliud, Piper, muscerdas, ueratrū albū equali pōdere cum aceto illine. Aliud, Squamā stomomatis ferri cum aceto & modico oleo illine. Aliud, Locum per pumicem proritato, & sulphuris, spumæ nitri, ammoniaci singulorū æquas partes mixtas cū aceto illinito. Aliud, Alcyonij drach. unam, sulphuris uiui drach. vi. muscarū ad ariditatem torrefactarū cyathū unum. muscas per se terito itemq; sulphur, alcyoniū uero aqua coctum unā cum siccis leuigato, felle suillo ac aceto paulatim affusis usq; quo strigmento sum reddatur. Deinde axungiam à rotis derasam, & manu emollitam ut emplastrī forma confiat misceto, & prærafa alopecia ac rubificata pharmacum ut optimū cōfidenter illinito. Aliud, Alicam aceto maceratam terito, & paulo succo cyrenaico adiecto, præfricto loco illinito. Aliud, Loco præfricto ac scarificato caricas affatas cum passo cataplasmatīs modo imponito. Aliud, Passum illinito, ac deinde ferulam ustā inspergito. Quæ deinceps sequuntur duo pharmaca admiranda sunt, & uerbis eius qui ea prodidit inscripta ad alopecias, caluiciem, raritatem capillorum ægre curabilem in capite, in mento ac supercilijs. Pilorum ursi unc. unā, radicis calami unc. vi. filicis cum radice quadrātem ac uncia dimidium, castanearū hispīdi corticis quadrantē, lanarum succidarū quā pinguiū sexuncem. capita muscarū numero xxxvi. muscas v. capitibus reiectis. Omnia in nouam ollam indita in furnum mittito, deinde cinerem ipsorum terito. Habeas autē in uino Aminæo prius trita ladanī unc. unam, myrrhæ unc. unā, adijciaturq; olei ueteris sextans, & cedrinī unc. una. malabathri sextans: deinde insperis aridis tritis medicamentum reconde, atq; ubi lintheolo alopeciam præfricaueris, deindeq; aut cepa aut scilla uellicaueris, aut fici folio lente exscalperis, pharmacum ipsum illitu affrica. Insequentibus uero diebus locum rigido ac aspero lintheolo confricato, atq; hoc modo illinēdo usq; ad menses duos progreditor. Quod si amplius in hac curatione perseveraris, etiam caluiciem ea perfanabis. Ad caluescentes præter atātē remediū, Adipis taurini insolati lib. unam, adarces unc. unā, succi thapsiæ sesquunciam, alij uncie dimidiū habent, myrrhæ bonæ unc. unā, polytrichi lib. dimidiū, callitrichi lib. dimidiū, membri asinini lib. unā. splenis asinini lib. unam, ladanī tantundem. Ego ladanum in uino modico maceratum contriui: adipem uero aquæ uapore liquefeci, deinde asini membrum affatum donec insumatur radito: splenem uero cum callitricho & polytricho in noua olla torrefacito, contusisq; quæ contundi possunt ac cribratis, omnia gleucino aut sabino excipito, & ante balneum uti tor capite prius pectinato. Manifestum uero est quod eadem pharmaca etiam ad menti pilos non enascentes cōducunt. Aliud, Fœni graci sextarios iij. seminis lini sextarios ij. ladanī besslem, succi acaciæ sexuncē, folij malabathri sexuncē, gallas numero xx, onychis aromatici sextantē, calami Syriaci sextantē & unc. dimidiū, alij unc. unā habent, bdellij sextantē, myrti uisq; sextariū unū, musci, quæ alij splanchnon, alij bryon aromaticū uocant quadrantē: iridis astragalitidis, alij illyricę sextantē. Singula per se cōtundito, ac per cribrū arctius excutito, & deinceps ut præscriptū est misceto. Vsu uero expetēte, pharmaci tertiam partem, aut quantum sufficit, in areum aut testaceum uas conijcito, deinde uini Itali ci odorati tantum ut liquidum reddatur ammisceto, atq; ita prunis impositū donec semel ebulliat cum lignea uirga agitato, animaduersione habita ne comburatur. Post uero illines agro in aquam desidere iulso, sensimq; in folio sedenti affricabis, ac pro more capite ex aqua perfuso pharmacum ablues. Deinde autem staphidem syluestrem per se tusam ac cribratam, post quartum usus diem phar-

maco

maco ammiscebis, similiterq; coques, eodemq; modo illines, parce tamen ac caute ne in oculos destillet. Vngento autē à balneo uteris, olei myrtei libra una, cum ladanī triente contrita. Constans & certa est pharmaci huius facultas, neq; citra effectum dilabitur. Aliud ad eadem, Pericalamitidis unc. i. myropissoce ri, sordis pilorum barbæ hircinæ utriusq; uncia dimidiū. adipis infantis in formis libram unam, succi foliorū dionysiaci tenerorū, succi foliorū ladanidis tenerorum, succi callicereos, succi herbæ uerbenacæ, succi foliorū calami, singulorū cyathos iij. cynomori, herinaciorum marinorum ustorū, utriusq; sextantem aut amplius si melius reddere pharmacū uelis. acanthionis terrestris corium ustum, Hæc omnia ad plures dies in pila plumbea terere oportet, donec omnia probe leuigata uniātur, atq; etiam donec à pila quippiam detritum eis accedat. Vtere loco contente ex erudolinteolo ex lino præfricto, ac deinde cum althææ siue hibisci radice deterfo, illinito. Hoc pharmacum eo modo scriptum reperit Claudia nus amicus noster in libello ex membranis contexto, eo qui pharmaco usus fuerat uita defuncto. Multi autem faciebant eius possessionē, propterea quod duos quosdam caluescere iam incipiētes ex eo curatos cōspexisset ita ut neq; ulterius caluicias progredere, ipseq; denudatus locus pilis densus redderetur. At uero nos hoc ipsum obscure & coniecturaliter scriptum naū, singulatim considerabamus quid tandem singulis significaretur, quumq; iam hoc, iam aliud mente cōciperemus, per magnam experientiam tandem nos ueritatem reperturos sperabamus. Verū in præsens quidem quod sentimus scribemus, scripturi etiam in posterum si quid experientia cognitum repperimus. In præsens autem pericalamitidem, calami corticē dici putamus. Nam & aliās ipsum eiusmodi affectionibus conuenire scimus maxime ustum, nouimus item alios ex eiusmodi pharmaca composuisse, quapropter credibile est quoniam cortex calamo circum adhæret pericalamitidē ipsum appellari. Potest autem etiā id quod ab aliquibus limnestrum, ab alijs adarce & adarciū dicitur, pericalamitis appellari, propterea quod calamis adnascatur. At uero myropissoceram picem & ceram dici æstimamus, ungento quopiam ad huiusmodi affectiones congruenti eliquata, uelut est glectinum & laurinum, nardinum, lentiscinum, sesaminum & cedrinum. Caterum barbæ hircinæ sordes statim nobis uisæ sunt de ladanio dictæ esse: nam ad has affectiones conuenire in confesso est. Et sanè generatio eius circa mentum hircorum in quibusdam locis contingit, quod ipsum & Rufus Ephesius per hos uersus indicat:

Inuenias in Eremborum quoq; ladanon orbe
Caprarum circa mentum, gratissimus illis
Succus is è cisthi folio decerptus amico.
Imbuti hoc uilli menti laterumq; madescunt,
Non tamen ad morbos hoc præstat, laudem ab odore
Egregio quo spirat habet, quod plurima mixta
Pharmaca Erempi habeant diuinis uiribus aucta,
Orta solo & campo longe lateq; patienti.

An quidem igitur hoc solum ladanum is qui pharmacum composuit iniicere iubet non satis manifestum est: possibile est autem per unam speciem totum genus ab eo designari. Porro infantē informē uidetur mihi ursam dixisse, Ursam enim parere aiunt informem quandam uelut carnis molem, uerum post per linctū matris animal formari ac effigiari. Dionysiacum autem uitē mihi dicere uidetur, quanquam & de hedera dici posse aliquis opinari queat. At uero quod ladanidē laurum appellet nemini puo dubium esse. Calliceros autem fœnum græ-

c cum

cum appellare uideatur: nominatur autē hęc planta apud nos in Asia Aegoceros. Cynomorum deinde rubum canis uerisimile est dici. Acanthiona autem postremum terrestrem, herinacium terrestrem appellatum ab eo existimo.

De Defluuio capillorum

Cap. II

St & alia pilorum affectio quę ad raritatē cutis, inopiamq; substantię pilos generantis cōsequitur. Quapropter etiā curatio hoc modo laesorum, non eūdem scopum quem alopecię habet: in alopecijs enim ut uitiatus humor cōsumatur, intentionem summā ac primariū scopum habemus. In his uero ut capitis habitū roboremus, & boni succi allationē procuramus, cutemq; ad densitatem ac raritatē moderatā reuocemus. Quam ob rem sanē ad pharmaca humectantia aliquid moderate adstringens ammiscere oportet, quale est ladanum, quod utraq; in se moderate cōplectitur quę ad hoc symptoma cōueniunt, caliditatem uidelicet mediocrem, & adstringendū uim iuxta eandem proportionem. propter hoc itaq; oleo mixtum quo illini possit, symptoma, siue accessionem defluuij capillorū sistit. At uero manifestum est capitis frictiōnem necessario huius pharmaci usui pręmitti, & multitudinis pilorum refectiōnem, aut si anni tempus id fieri permittit perfectā ablationē. Ita enim in affrictu & illitu robusta & calida reddetur cutis, & moderatam densitatem acquirat, eam uidelicet quę secundum naturam est. Consueuit autem hęc circa pilos ob læsio sæpe his qui ægrotarunt accidere. Raro autem citra morbum, & magis sanē diætā salubri & uires reficiente opus habet. Multiq; citra medicamentū perfecte sanati sunt, atq; id breui. Composuerunt tamen medici eius gratiā pharmaca moderatam densitatem cuti inducētia, ita tamen ut ne simul eam refrigerent: quę enim uehementer adstringunt, omnia etiā refrigerant, & alimenti influxū reprimunt, propter cuius inopiam capilli defluunt. Intentio itaq; medicamentorum est sanguinem affluentem non solum non prępedire, sed etiā prolecare, cogere autem sensim & adstringere rarefactam cutem. Tale autem sponte naturę est ipsum ladanum, quod quia cerę similem compagem habet, largo aliquo conuenienti liquore indiget, quo capiti illini possit. Pręstat igitur huiusmodi liquorem similem ladano esse, hoc est, ex cōtrarijs facultatibus mixtum, adtractoria nimirum & coactoria. Nequaquam ergo oleum Sabinum aut uetus aut Cici num ad hanc rem aptum fuerit, sed in Hiberia aut Hispania, aut quomodocunq; tandem appellare uelis, natū. Habet enim & adstrictoriū quippiā, atq; amplius adhuc eo lentiscinū, sponte naturę tale existens, quale est ipsum ladanum. Quare neq; expertus sum, neq; mente concipere possum, ullum pręstantius pharmacum fore ad defluos capillos, quàm est quod ex ladano & lentiscino oleo permixtum cōstat. Manifestū autem est quod raso quidem cuiuspiā, crassius admouere medicamentū oportet: ad ipsam uero cutem pręfectos & attonfos habētibus pilos, liquidius. Quod enim comam alere non oporteat priusquam quis curetur, euidentis puto. Quod si uero large defluant capilli, & coniectare possis multā raritatem cutis capitis factam, non ineptū fuerit in præsens myrteū oleum pro lentiscino ad ladanum ammiscere. Licebit etiā aliquando ungentū nardinum adhibere in ætate frigida, & tempore hyemali. Bonum autem pharmacum ad omnia est diuinitum foeminarū ungentum, quod Romę uocant foliatum. Nō minus autem eo cōmodum est, imō magis quod appellant Spicatū, Quare cū his uel solis diuites ungi iubeto, & cum optimo nardino. Ladanū uero in duplo uase liquefacto, & liquefacto unā cū nardino ex prædictis preciosis ungentis quodcunq; ad manum fuerit ammisceto. Atq; hęc quidem medicamenta mihi suffecerunt unā cum resectoria ac salubri diætā, quę in plerisq; etiā sola suffecit. Cōposuerunt autem

autē, ut dixi, quidā ex prioribus medicis pharmaca ad defluos capillos, in quorum relatione ubi inuicem dissentiant exponam. Primum autem referam cōpositiones ab Hera scriptas, quarum priorem quidem laudo, posteriorem uero curiosam & præter rem auctam existimo. De priore uero ita scribit.

Compositiones pharmacorum ad defluos capillos ab Hera scriptæ.

Heras in ferula duo subscripta pharmaca habet, iuxta hanc ipsam dictionis ipsius seriem, ad hoc ut capilli in capite ne defluant: Ladanum in uino austero rigatum terito, & oleo myrteo ac uino uicissim affuso ad mellis crassitudinem redigito, ex eoq; ante & post balneum, caput illinito. Pręstat autem & polytrichon quod quidam Adiantum uocant, dimidia ladani portione adijcere, & cum myrteo aut nardino uti. Hęc de priore compositione loquutus Heras, deinceps hęc scribit. Compositio olei ad defluos capillos, quę & nigros eos facit. Intra calendas & Idus Iulias, nuces uirides centum tridito, eisq; olei primarij sextarium i. affundito, & aluminis liquidū libras III. Hęc simul in uas nouum testaceum præmadefactum indito, idipsūq; quàm diligentissime oblitum, in loco neq; humecto nimium, neq; calido reponito, & per mēses tres sub terra situm finito, deinde auferto oleoq; utitor. Hęc ipsa secundū pharmaci est descriptio, quę plus q̄ cōuenit ipsum pharmacū adstringens reddit. Quapropter ut uehementem adstringendū uim ipsius corrigeret is qui primus hoc pharmacum composuit, defodere ac uelut putrefacere ipsum iussit, inde nimirum magis tenuium partium reddere in eo commixta conatus. At uero tale pharmacum in tempore, regioneq; ac natura corporis calidis commodum fuerit, adeo ut in cōtrarijs non tutū sit tali uti, Etenim perfrigeratas eius usu mulieres uidi, ut inde in grauedinē ac raucedinem defluxumq; à capite ad fauces delaberentur.

Quę Archigenes ad defluos capillos conscripsit.

Archigenes in primo libro pharmacorum secundum genus ad defluos capillos in hęc uerba scripsit: Ladani & absinthij æquales partes, & iuniperi baccas x tritas, in linteolum illigato, & in oleo per dies v macerato, ex eoq; caput illinito, & neq; capilli defluent, neq; furfures habebunt. Aut dum capillos peccis, adiantum cum myrteo aut rosaceo oleo adhibeto. Aut adiantū, myrti nigra æquales partes, gallæ duplū, cum oleo ueteri, aut lentiscino, aut myrteo, ad mellis crassitudinem redige ac utere. Aut thus & misy, & gallam, & adiantum, æquis partibus cum uino maris experte ad mellis spissitudinem in sole terendo redige. Aut molliter cocta donec nigrescant, deinceps cum oleo ueteri, aut lentiscino, aut myrteo mixta in usum adhibe. Aut brassicam aridam tusam cum aqua impone. Aut loti radicem eodem modo.

Quę Cleopatra in libro de ornatu scripsit.

Quę à Cleopatra in libro de ornatu scripta sunt, illius ipsius uerbis sic habent: Ad capillorum in capite generationem, calamorum tenerorum radices tusas exuccato, muscasq; in ollula torrefactas succo admisceto, & adipem ursinum ac oleum cedrinum in uinum trita ac unita, iisdem addito, & ad illinendum exhibeto, Quo uero odorē obrundas uinū aut passum affundito. Aliud, Non longe post præcedens his uerbis conscriptum: Quo capilli enascantur lini semen sicum unā cum calamo suo exurito, tritumq; cum oleo sesamino illinito. Aliud paulo inferius scriptum hoc modo: Ad defluos capillos terram cimoliam solidissimam uino austero & mororum succo, tanto quātum combibere potest, rigato, eiq; hyoscyami tenuissime triti acetabulum adijcito, indeq; pastillos formato quos in umbra siccatis in uas figulinum nouū reponito. Vsu uero postulate aqua. dissolutos illinere iubeto, Deinde quum exaruerint per dies quinq; eluito

eluito, rursumq; illinito. Facit itē ad faciei & colli impetigines. Aliud, Capillos augens cito, densansq; ac denigrans. Ladanū cum oleo & uino dulci leuigatum ac crassefactum præfrictis illinito. Nō longe quoq; postea aliud pharmacum scriptum est his uerbis. Ad defluuium capillorum citra morbum accidēs. Brassicam aridam tritam ex aqua impone, aut loti radicem eodem modo.

Quomodo comptoria ab exornatoria medicinae parte differat.

Comptoriae quidem scopus est, ut pulchritudinem acquisitiuam inducat, Exornatoria uero medicinae partis, ut quicquid secundum naturam est id omne in corpore custodiat, ad quod consequitur etiam naturalis pulchritudo. Indecoro enim aspectu est caput alopecia uitiatum, uelut etiam oculi pilis palpebrarum denudati, similiterq; superciliorum capillorum defluuiū. Non solum uero ad pulchritudinem, sed multo prius ad ipsam partium sanitatem capilli ipsi conducunt, quemadmodum in libris de usu partium est demonstratum. Quid attinet autē dicere de lichenis, aut psora, aut lepra; quā præter naturam talia existant. At uero faciei colorem per pharmaca nitidiorē aut rubicundiorē facere, aut pilos capitis crispōs, aut fuluos, aut nigros, aut quemadmodū mulieres solent, in longitudinem auctos, hæc ipsa & quæ huiusmodi sunt comptoriae malicie existunt, non medicæ artis opera, Verum propter societatem quandā quam cum illis habent, quādoq; ad regiarum foeminarum, atq; adeo ipsorum Regum imperium, etiam comptoria adiungimus, utpote quum his negare non liceat, docendo tamen cōptoria ab exornatoria medicinae parte differre. Quapropter uisum est mihi ea quæ Crito scripsit pharmaca capillos conseruantia, eisdemq; augentia, ex primo illius de ornatu libro subscribere.

Quæ Crito ad conseruandos ac augendos capillos scripsit, itemq; quæ à defluuiō ipsos præseruent.

In primo libro Exornatoriorum statim in principio post præfationem Crito hæc uerba scripsit. Ad conseruandos itaq; capillos subscriptis compositionibus utendum est. Heraclidæ Tarentini conseruatiua capillorum. Fremij florem cum oleo tritum illine, idem etiam eos denigrat. Aliud, Ladanū uino austero maceratum ac tritum oleo myrteo excipe, eoq; pilos ante balneum subline. Aliud, Verbenacam rectam appellatam unā cum radicibus arefactam cōtundito & per angustissimū cribrū concernito, deinde oleo ammixto ut strigenti crassitudinem accipiat, in uas æreum reponito, atq; ubi cōputruerit, pro oleo similiter utitor. Aliud, Ladanū partes duas, polytrichi quod quidā Adiantum appellant, partem i. uino & oleo myrteo excipe ac utere. Nos autē pro myrteo nardino usi sumus. Aliud, Quod ipsum & subnigros reddit: Baccharum myrti nigrarum quadrantem, ladanū tantundem, dissoluta cum acacie fructus, hoc est, siliquarum ipsius spinæ appellatarum, decoctio cōtere; atq; ubi limi crassiciem acceperint, nardino, aut myrteo, aut aliquo alio hedysmate excipe. Aliud, Vngentū conseruans pilos, quod ipsum etiam subnigros reddit. Baccharum myrti nigrarum sextarium i. seminis apij sextarium i. seminis betæ sextarium i. uirgultorū myrti sextariū i. adiantū sextarij dimidiū, ladanū tantundem, uini nigri sextarios v. usquequo penitus dissoluantur coquito, atque ubi tertia pars superfuerit, olei cuiusdam aut hedysmatis sextarios ii. aut iii. addito, rursumq; coquito. Vbi uero bis aut ter ebullierit, liquorē exprimito ac diligēter per saccū excolatum in hydriam recōdito. Vsu uero expetente in prærafi penitus utitor, illitis ex eo bis per diem capillis. Aliud, Passi cretici sextarium i. ladanū unc. i. corticis nucū pinearū usti sextantem, polytrichi usti unc. i. adipis ursini libram i. succi betæ cyathos iii. Ladanum & passum donec cogantur in unam

unam cōpagem coquito, deinde reliqua iniicito, & sublata in uas plumbeū seruato. Vsu autē tempore quantū sufficit in quocunq; uelis hedysmate diluito. Vsu eius debet esse quotidianus, quidā uero raso capiti pharmacum illeuerūt nullo hedysmate dilutū. Aliud, Ladanū unc. i. passi sextariū i. corticis nucū pinearū usti drach. ii. alij sesquidrachmā habēt, spongiā marinā ustā tritam unam, panniculi Cilicij usti triti cyathos iii. polytrichi usti triti cyath. ii. adipis ursini lib. i. coquito & apparato ut dictū est. Aliud quod pilos conseruat, & defluuiis quoq; auxiliatur. Seminis apij sextantē, callitrichi sextantē, thuris sextantem, nuces iuglandes numero xv. ladanū sextantem, corticis nucis pineæ lib. i. Omnia in nouam ollam coniecta, & cum argilla probe obturata, in balnei fornace affato, deinde extracta terito, & adiecta adipis ursini libra una subigito, & in pyxide ilicea reponito. Vsu uero expetente quantū satis uidebitur ex pharmaco accipito, ac quocunq; uelis hedysmatē conuassato, ex eoq; caput bis in die illinito. Quidam uero capite raso pharmacū illinunt cum solo adipe ut sino subactū. Aliud ad caluiciem quo usus est Andromachus iunior, Leporū uentres sex accipito, probeq; siccatos in testaceo uase torrefacito, ad eosq; baccarum myrti quadrantem & uirgultorū eiusdem tantundem cōiicito, indeq; adiantū quadrantē addito, omniaq; simul attente torrefacta tundito, ac per angustum cribellum excernito, deinde adipis ursi ac phocæ æquis partibus adiectis subigito, ac emollito, sublaturūq; pharmacū in pyxidem plumbeā recondito. At uero ubi usus tempus institerit, quocunq; uelis hedysmate ipsum diluito, ac utitor. Atq; de his quidem hæcenus.

De tincturis capillorum.

Cap. III

Quam uero post præscripta pharmaca Crito alia quædam scribat, quæ quidem conseruationem capillorū promittunt, uerū primū ipsorum opus est ut tingant ipsos, quo siue nigri, siue flaui reddantur, uisum sane est mihi in principio ea relinquere, quā omnia talia manifeste comprotij generis existant. Quandoquidem haud scio quomodo dogma commune inoluerit, ut uetulae foeminae capitis capillos denigrent, tanquam turpe sit canos habere, atq; hoc ipsum etiam maritis probatur, qui onerosum esse aiunt, aniculā uxorem cano capite habere. Quæcunq; quidem præ delicias seipsas ornant, hæc nulli tale quippiam à me petenti exhibui. Quæcunq; uero honesti respectu, quo nota culpam effugerēt, & importunitatem maritorū uitarent, pilos suos nigros reddere cupierunt, ne tamen ex adstrictoria uigilantia inducentium obliederentur, illis cōsului cedriæ usum, ita ut tribus aut quatuor horis ante balneū illinerent, & postea detergerent, idq; per quatuor aut quinque dies facere pergerent. Ad hoc enim quod nihil lædit, amplius etiam commoda est eis quæ facile à frigore offenduntur, Nimirum pharmacum existens cedria quod abunde calefacit. Oportet autē ipsam citra olei ammixtionem adhibere capitibus uehementi resiccatione & calefactione indigētibus, quibus scilicet humida & frigida intemperies per se inest. Alijs uero oleo mixtum adhibere pharmacum oportet. Quin & defluentes capillos corrigit, & non defluentes auctiores reddit. Cæterum odorem eius uitant delicata mulierculæ, qui sanè non iniucūdus est his quæ in eius usu aliquandū perfeuerarunt. Porro in Asia apud nos agrestes mulierculæ montana incolentes, non cedria solum illinuntur oleo permixta, tum capite, tum reliquo uniuerso corpori, Sed & picem liquidam cum oleo eodem modo permixtā, ad radices capillorum capitis illinunt, uocātq; hoc compositum pharmacū pissellæon, hoc est, oleum picatum, quod omnino aliud est ab eo quod pissanthos, hoc est, illos picis appellatur, quod ipsum liquidæ picis incūbit & superstat, tenuitum

magis partium quam ipsa pix existens, tum compage, tum etiam facultate. Huiusmodi itaque pharmaca tarde canescere faciunt, nulla utentium oblatione. At uero quae ex austeris & acerbis composita sunt, magnopere laedunt. Ceterum materiam ex qua consistunt haec, adstringentis qualitatis ac facultatis existentem, etiam quippiam tenuium partium habere oportet, quo non in superficie tantum, sed & in profundo cutem permulent, usque ad locum radicum capillorum progrediendo. Atque haec quidem est Methodus componendi ea: habes autem in simplicium pharmacorum tractatu particulatim materias ipsorum, in quibus facultates & qualitates earum dictae sunt. quapropter ex illis tum ea quae iam a prioribus composita sunt iudicare ac quali nam uis praedita sint inuenire potes, tum etiam per te ipsum de integro noua componere. Vtile autem hoc est & ad cognitionem affectionum quas iam incurrerunt aliqua mulieres, & ad futurarum praenotionem, praesentiumque sanationem. Non solum enim in periculo uersatas saepe scio foeminas, sed & mortuas, ex perfrigeratione capitis per huiusmodi pharmaca inducunt. laeso autem eis maxime accidit, aliquando quidem in stuporem attonitum, aut comitiales, aut ueternum, aut soporem profundiorum, aut animi apprehensionem, Catalepsi in Graecis appellatam, delabentibus: aliquando uero destillationibus indissolubilibus apprehenduntur, ut inde etiam pulmo afficiatur, & tabes ex eis consequatur. Offenduntur autem citius quae frigidius temperamentum capitis habent, tardius uero quae calidius. Frigidae enim particulae frigidis affectionibus, calidae calidis facilius corripiuntur. Atque periculum minus subeunt, utpote quum a minore causa laedantur, quae frigidius temperamentum habent, At uero calidae propterea quod aegre & uix tandem a frigidis causis laedi possunt, quum sane a magnis causis fuerint exuperatae, maiorem laesionem incurrunt, quae communi & uniuersali rationi subiacet, in Aphorismis ab Hippocrate relatae. In morbis minus periculum subeunt aegrotantes, quibus congruus naturae, aetati, habitui, ac tempori adfuerit morbus, quam quibus nihil secundum haec ipsa congruerit.

De pharmacis capillos denigrantibus. Archigenis.

PAulo ante dixi quod non ex mea sententia medicus eiusmodi pharmaca conrectat, Verum quum regiae aliquando foeminae, quibus minime negare licet nigros aut flauos capillos reddere expectant, eam sane ob rem etiam Archigenem puto, quanquam honestissimum uirum, de illis scripsisse in haec serere uerba. Denigrant capillos haec. Radicem capparum tritam cum muliebri lacte, aut ut alius placet asinino, ad tertias coquito, & ad noctem pro cataplasmate imposito. Aut urina canis in quinque aut sex dies adseruata lauato. Aut corticem radicis ilicis donec mollis fiat coquito, eumque cataplasmatibus modo imposito, cum aqua uero decocti lauato. Aut quod in fremio intrinsecus nigrum est, cum oleo myrteo tritum affricato. Aut spumam argenti, cimoliam, alumen liquidum, pari mensura praelotis & siccatis capillis in nocte illinito, & betae folijs superne obligato. Aut selinusiam terram, argenti spumam, calcem, cum aqua ad mellis crassitudinem redige, & capillo ex lixiuo liquido praeloto illinito, similiterque betae folijs impositis obligato. Mane uero distetos pilos defricato. Aut absinthij, ossium palmarum syriacarum, fabarum aegyptiarum, omnium ustorum cinerem pari mensura cum uino Mendefio ad strigmenti crassitudinem redigito, & cerato myrteo liquido ammixto affricato. Aut corticis salicis succum cum oleo affricato, Summe denigrat. Aut nodos ad racemorum similitudinem ex arbore nuce enatos coquito, & bitumine liquido ammixto utitor. Post praedicta etiam haec Archigenes adscripsit, Denigrant barbam, Suber aridum, & plumbum ustum cum betae crudae succo mellis ipsitudine

ordine illita. finito usque ad prandium, deinde abluo. Aut ferri recrementum ac plumbum in aceto cocta ad tertias, illine citra oleum. Post haec Archigenes ex compositoria damnata arte accepta haec scripsit. Fuluos autem reddunt capillos lupini crudi cum aqua & nitro illiti. Flauos ac crispes pilos reddentia. Crispes autem reddes capillos si spuma salis cum myrrha confricaueris. Aut succo carpasi illine, & manebunt crispi ac nigri. Aut myrti baccis ac betae semine aequali pondere cum oleo tritis utitor. Aut asphodeli radicem cum mero illine. Aut lupinorum cortices ac parum nitri in aqua ad quadriduum macerato ac utitor. Horum pharmacorum mentionem ob id feci ut ostenderem necessario quosdam etiam honestissimos uiros talium sibi compositiorum experientiam parare. Quando enim Archigenes haec scribere non est ueritus, multo amplior uenia Critoni danda est, qui in Imperatoris aedibus est medicatus. Apparet autem & Heraclidem Tarentinum multa & probata pharmaca compositoriae speculationis scripsisse, quantum nondum tanta deliciae foeminas occupant, quantum nunc sunt. Verum quae Heraclides, & Cleopatra, & quicumque alij post ipsos interiecto tempore medici scripserunt, ea omnia Crito coaceruauit, ad quae sane remitto eos qui quomodo capilli nigrescant aut fluescant, & alia huiusmodi, discere uolunt. Scripsit enim quatuor de ornatu libros qui in omnium manibus uersantur. Quid igitur ego nunc ipsa frustra transcriberem? quam possint ex illo discere qui adeo ea cognoscere uelint. In primo quidem libro omnia quae ad capillos pertinent statim in principio scripta sunt, reliqua uero deinceps iuxta proprium quodque ordinem. Quo itaque facile inuenire queant singula talium pharmacorum absque longa inuestigatione, uisum mihi est capita singulorum librorum indicare. In primo itaque libro capita haec sunt.

PRIMI libri Critonis de ornatu Capita. Conseruantia capillos. Augentia capillos. Praeseruantia capillos. Tincturae canorum. Tincturae flauos & auricolores capillos reddentes. Smegmata capillorum. Illitiones praeseruantes. Faciem erugantia. Illitiones faciem nitidam reddentes. Cataplasmata faciem nitidam reddentia. Superciliorum illitiones. Supercilia denigrantia. Oculorum illitiones. Illitiones ex stibio. Ad graueolentiam narium. Dentifricia. Manducationes. Ad foetorem sub alis affricationes. Manducationes ad foetorem oris. SECUNDI libri capita. Quae nigredines colli repurgent. Illitiones ad exudationes sub alis. Illitiones mamillas conseruantes. Vetrem purgantia. Smegmata manus nitidas reddentia. Ad nigredines a partu. Ad rugas a partu. Ad fissuras a partu. Illitiones ad eminentes umbilicos. Quae pueros impuberes conseruant. Quae uirginitatem conseruant. Ad humectas & fridas mulierculas. Ad cicatrices nigras. Psilothra capillorum. Smegmata attenuantia pilos omnis generis. Illitiones capillos disperdentes. Smegmata totius corporis. Repurgatoria nitorem inducentia omnigena. Conspersiones aromatica uestium. Odoratae tincturae uestium. Aspersiones thalamorum & ambulatorum. Suffimentorum omnigenorum compositiones. Illitionum & ungentorum omnis generis compositiones, uidelicet amygdalini, balanini, nucum, sesamini, myrtei, lentiscini, laurini, rosacei, gleucini, melini, oenanthini, sampuchini, telini, susini quod aliqui crinum, hoc est, liliaceum appellant, cicini, irini, narcissini, phoenicini, cyprini, crocini, nardini, amaracini, hedychroi, mendefij, malabathrini. TERTII libri Critonis capita. Ad surfures omnigenos. Ad capitis eruptiones. Ad achoras, hoc est, ulcera manantia. Ad pediculos & ledes. Ad alopecias. Ad scabiosas faciei affectiones. Ad lentigines. Ad maculas a sole prouocatas. Lotiones faciei. Ad stigmata. Ad liuetia. Ad fugillata. Ad uaros.

Ad pustulas nocte erumpentes. Ad menti tubercula. Ad menti lichen
 nes, lichenorū illitiones. Epithemata excoꝛiatoria. Emplastra uiridia
 quæ ab excoꝛiatione imponuntur. Emplastra alba ad cicatricem inducen
 dam. Pharmaca emollientia quæ lichenis affricantur. **Q V A R T I** libri ca
 pita. Ad alphas, id est, uiriliginis nigras & albas. Ad cicatrices nigras.
 Ad leucas, hoc est, uiriliginis alius insidetes. Ad lepras. Ad unguis
 scabiosos. Ad pruriginosas affectiones. Ad tubercula parua psidracas
 græcis appellata & ad excoꝛiata. Ad serpiginosas affectiones. Ad sca
 bies. Ad thymos uerrucæ genus. Ad uerrucas. Ad formicarias
 uerrucas. Ad umbilici inflationē. Ad intestinorū delapsionē. Ad
 hydrocelas. Ad apellas. Ad procidentes anos. Ad chimethla hyc
 mis tempore oborta ulcera. Ad rimas pedum. In his quatuor libris *Cri*
to diligentissime omnia ferme exornatoria pharmaca scripsit, appositis etiā com
 ptoꝛijs quæ spuriam pulchritudinē non ueram inducunt, quapropter etiam ego
 ea relinquam. Solumq; mentionem eorū faciam quæ pulchritudinem secundum
 naturam conseruant. Quanquam enim uel maxime cognita habeam smegmata
 corpori nitorē inducentia, itemq; quæ in uirginibus mamillas cōseruant, & quæ
 impuberum puerorū testiculos ad multum tempus paruos cōseruant, similiter
 & quæ pilorū exortum cohibent, uerecundor tamen eiusmodi scribere, atq; mul
 to magis eas quas *Crito* tradidit conspersiones uestium aromaticas, odoratasq;
 uestium infectiones, & aspersiones thalamorum ac ambulacrorum, Suffimento
 rum item omnis generis uarietates, illitionumq; & unguentorum. Extra enim me
 dicinæ documenta talia existunt. At uero ubi de cōbris secundum naturam con
 seruatiua scripsit, si quando locus ita tulerit ea referam, ac primum quidem quæ
 circa capillos medicis utilia mihi uidentur, docebo.

De pharmacis pilos corruptentibus. Cap. IIII

Quemadmodū ex pharmacis quæ pilos augēt, alia medici usus, alia
 cōptorij existunt, Eodē modo & quæ ipsos corrumpūt. Aliquādo
 enim & his medici necessariō utitur iuxta triplicē eorū differentiā,
 Nempe quū quædā ex eis proprie psilothra appellantur, alia Atte
 nuatoria capillorū, alia uero ipsos penitus extirpātia. Hæc itaq; po
 stremo loco nominata periculosi sunt usus, Ex eis enim illitē corporis partes, nō
 solum in posterū depiles omnes penitus redduntur, sed & usq; ad caput, & men
 tum, superciliaq; & palpebrarū pilos nuditas ipsa procedit. Reliquæ uero duæ
 differentiæ usum minime periculosum habent. Et quæ quidem pilorū denudato
 ria sunt, & proprie, ut dixi, psilothra uocantur, tantū non quotidie in omnium mu
 liercularum, ferme etiam quorundam uirorū, usu habentur. Altera uero quæ te
 nuiores pilos reddūt & minores, eis cōueniunt qui duos & magnos, multosq;
 & crassos pilos habent, & ob id suillis non absimiles existunt. Ceterum hæc ipsa
 secundū excessum & defectū inter se differunt, quum unum genus sit pharmaco
 rum quod in hunc usum compositū est, nimirū eorum quæ erodentem, & usfo
 riam habēt facultatem; præstant autem erodentē facultatem habentia, quod mi
 nori periculo admouētur; periculosiora autem quodammodo sunt usforia, quæ
 si quis paulo negligentius adhibeat, bullas excitant, & exulcerant, & aliquantur
 lum cutem exurunt. At uero particularem eorum sylvam omnem in commen
 tarijs de simplicium pharmacorum facultate tradidit, Sed tamen exempli gratia
 ea quibus assidue utor recensebo. Ex liquidis igitur est lixiuium tali uel prædi
 tum, Ex aridis autem & metallicis arsenicum & sandaracha, & calx non extin
 cta, quam plerique uiuam, Græci uero etiam solius asuesti nomine appellant
 Manifestum

Manifestum itaq; est uehementem ipsorū uim per ammissionem imbecilliorum
 pharmacorum tum liquidorum tum aridorum frangi, quorum cōgruentem mi
 xturæ modum coniecturaliter primum faciet uirium eorū expertus. Deinde ue
 ro per experientiam defectum corriget, aut etiam addet. Quo uero etiam eorum
 quæ per experientiam iudicata sunt notitiam habeatis, adscribam ea quæ in pri
 mo libro de ornatu à *Critone* sunt relata, ubi prius ostendero etiam medicis sæ
 piuscule ipsorum usum necessarium esse. Quemadmodum tincturas expetenti
 bus, honeste negare possumus, ut quæ cōptorix sint malicie, Sic depilatoria ne
 gare minime licet. Si enim moderatos quispiam habeat capillos, non subseruie
 mus ipsi ad superfluas delicias. Si uero multos & longos duosq; habeat, hone
 stum esse uidetur & rationale ipsos pauciores, & tenuiores, mollioresq; ac ra
 riores facere. Contingit autem aliquando necessitas, ut eis qui multos & alte ni
 xos, nō tamen duos habent, in torū pilos tollamus, quando aut picatione opus
 habet totum corpus (quandoq; enim hoc præsidio iuxta medicinæ rationem uti
 mur) aut quando pharmacū Emplaston, hoc est quod meatus obducit, impone
 re uelimus: tunc enim necessariō à parte pilos prius tollimus, quod quidem per
 nouaculam facere licet. Quidam uero siue reuera siue sicte nouaculæ timorē con
 fitentur, quoniam periculum sit ex ea cutem fauciari. Quidā autē non citra ratio
 nem fortasse metuunt, maxime quum partes gutturis radi oportet, Quapropter
 necessarium est medicum etiam huiusmodi pharmacorū experientiam habere,
 tum quod ad compositionem, tum quod ad usum attinet.

Psilothra à *Critone* hac uerborum serie conscripta.

Psilothra capillorū, auripigmenti auricoloris scrupulos v i i. aut x . calcis ui
 uæ tantundem, amyli sextantem, terræ quæ Romanis *Selinusia* appellatur
 unc. i. Omnia trita & per angustis. cribrum excussa reponito. Usus uero tempo
 re ex pharmaco quod sufficit acceptū aqua cōquassato, deinde illinire iubeto ac
 animaduertere ne exurat. Aliud, Euestigio leuē reddit: Calcis uiuæ par
 tes ii. auripigmenti partē i. hæc in mortariū plumbeū coniecta, aqua aut ptisanæ
 succo affuso terito, atq; ubi nigra reddentur, calefacta illini maxime in balneo iu
 beto, leue enim corpus reddunt. Quod si uero tenuis capillus enascens subeat,
 calcem coquito, & auripigmentū cum aqua terito, & in uas fictile nō picatū cōie
 cta coquito, atq; ubi coacta fuerint, nigraq; reddita illinito. Paridis saltato
 ris psilothrū, Statim pilos aufert: *Sandarachæ* unc. i. calcis uiuæ sextariū i. Trita
 cū aqua diligēter coquito, atq; ubi ebullire cœperint, ablati utitor. Experimen
 tum huius facies, si pinnulā in ipsum psilothrū immergas, breui enim glabra fiet.
 Aliud, Amyli unc. i. calcis uiuæ unc. i. auripigmēti unc. i. cōtusa & cribrata re
 pone, utereq; ut dictū est. *Heraclidæ Tarētini* psilothrū, Euestigio pilos
 tollit: Calcis uiuæ sextariū i. cimolix sextar. i. pumicis usti sext. i. auripigmēti
 partes iii. trita ac leuigata reponito. Usus uero tempore aqua dilutis, ut dictū
 est utitor. Hæc quidē igitur *Crito* scripsit. Ceterū eorū usus melior est quæadmodū
 nūc mulieres utunt, post corporis uidelicet illitionē in tepidā balnei domū ingre
 diētes, atq; ubi exudare cœperint, strigili pharmacū ex aliqua corporis parte de
 trahētes, deinde quū simul auferrī pilos senserit, reliquū corpus omne abluētes.

Quæ pilos disperdant.

Scriptum quoq; de his est, quæ pilos disperdant in cōptorij libris, quæ fanē
 Siam ex medica materia exciderūt. Quapropter & ego simpliciu tantū ex eis
 faciā mentionē, in simpliciu itē pharmacorū tractatu à me relatorū. Iuxta rationē
 enim proposita pharmaca componunt. Ex lepore marino, hepate thunnī putre
 factio, cedria, ranarū in uiridibus arūdinētis degentiū cruore siue mucō, marinæ
 testudinis

testudinis sanguine, lachryma uitis albæ, lachryma hederæ, similiterq; bryoniæ, ac oleo quod insulsum appellatur. Ex marinis itē scolopendris, urticaq; marina, & stellis marinis, nitro ac amurca ad hæc ammixtis. Quin & fortiora his ex heri naceis & salamandra componūt in oleo coctis. Ammiscent autem ipsi & alcyonia & sandarachen, & quæcunq; alia eius generis existunt.

Quæ pilos attenuant.

Cap. v

Tetur etiã aliquando medicus uelut dixi, his quæ pilos attenuant, quæ nõ eandem cum depilatorijs facultatem habent, Quam enim in simplicium pharmacorum commentarijs exterforiam facultatem appellauimus, eiusdem sunt etiã ea quæ pilos attenuant. Quemadmodũ autem in omnibus eiusdẽ generis pharmacis, differentia secundum excessum & defectum existit, Sic etiã in exterforijs habet, Ordei itaq; farina, & fabarũ, ampliusq; erui, spuma nitri, ac ipsum nitru, familiaria pharmaca sunt omnibus ad tollendas sordes usurpata, Assiduus autẽ eorũ usus etiã pilos attenuat. Quæcunq; uero fortiori uĩ exterforia prædita sunt, in his qui ualde duros & magnos pilos habent adhibere conuenit. Eius itaq; generis pharmacorũ est nitru ustum, & nitri spuma, & aphrolitrum spumofum. In assiduo autem usu faciunt item Ni gra appellata uasa Alexandriotica, contusa uidelicet & tenui cribro excreta. Cæterum pauperibus ego etiã ficulium, & elibanorũ in quibus aliquid sub textu coquitur, testas, itemq; pumicem ustũ, ac non ustum indicaui. Vili autem & gratis habuerit quis circa mare degens, aut urbe quapiam non longe à mari sita, testas uistas, tum buccinorum, tum purpurarum, aliorumq; ostreorum, Sepiæ uero testam etiã citra uisionẽ. atq; hæc quidẽ pro ualde egenis indico, pro alijs uero alcyonium, & herbam lanariam, utrunque ueratrum, Bryoniæ itemq; dracunculi radicem, aristolochias, canchry, & panacis radicem, & quæcunq; eius generis existunt: plura enim, ut dixi, relata sunt in simplicium pharmacorum tractatu. At uero si hæc ipsa odorata facere uolueris, cyperũ, & melilotum, rosasq; siccas, & iunci odorati florem, iridem illyricam, melissophyllumq; & cydoniam herbam, eis ammiscabis. Et si pro diuitibus paraueris, spicam nardi indicam, celiticamq; & montanam iniicies, & terram Eretriada. Adde etiã folium malabathri, amomum, myrrham, crocum, costum, & hedychrom. Qui uero preciosiori materiæ parandæ non sufficit, ei uiliores hi qui exornatoria composuerũt, excogitauerunt. Quorũ etiã Crito meminit in primo de ornatu sic scribens: Olim nouam figulinam magnam, operculum habentem accipito, in eamq; cimolice glebas pro situs ratione cõiicito. Componantur autem hæc quantum fieri potest ad theatri formam, ut in medio ipsarum locus uacuu relinquantur. Inter glebas autem uicissim mala cotonea recentia uiginti locentur, hæc autem per interualla uariare iubeto, deinde operculo imposito marcescere ipsa mala sinito. Vsu autem expetente quantũ satis uidebitur accipito, terito, ac uti iubeto. Post pilothrorum uero impositionem, suauem quendã odorem habet. Aliud, Rosas quã odoratissimas per diem unã in umbra refrigeratas, quo humor saltem ab eis desiccetur, in uas figulinum composito, eodemq; modo ut dictũ est glebas cimolice indito, ita ut rosæ substernantur, rursusq; inter glebas eadẽ imponantur, deinde operculo addito, combibere sinito. Vsu iam demonstratus est.

De furfuribus.

Cap. vi

Vibusdam se scalpentibus, furfuribus similia ex capitis cute decidunt, & propterea furfures medici hanc accessionẽ siue symptoma appellant, à utiatis serosis humoribus prouenientẽ quos cõsumere scopus est eis qui malum hoc sanare uolunt. Manifestũ igitur est discussoria & exter-

& exterforia pharmaca adhibenda esse præparato prius uniuerso corpore, si utiatis humoribus repletũ uideatur. In omnibus enim huius rei meminisse oportebit, etiã si aliquãdo in sermone relinquatur. Ammiscuerunt autẽ quidã prædictis pharmacis quædam adstringẽtia, quo per ea affectũ membrũ corroboretur, ut ne facile in seipsum suscipiat influentes humores serosos, sed resistat eosq; repellat: & ob hoc sanẽ Archigenes in pharmaco ex atramento sutorio composito hæc uerba adiecit, Hoc inquit adeo efficax est, ut neq; in posterum fiant. Crito equidem in tertio libro de ornatu, eiusmodi pharmacorum syluam scripsit in principio statim ipsius libri, quare uelut paulo antẽ dixi, minime necessariũ est me ipsa hic rursus describere, quum omnes illius habeant libros. Cæterum quæ Archigenes scripsit indicabo ob id maxime, quod quibusdam ex eis adscripserit, Quod non permittant symptoma hoc rursus fieri. Scribit autem hoc modo suis ipsius uerbis: Diæta eis constituatur flatus expers, nihil ex crassi succi cibis habens admixtum, quales sunt tubera, fungi, bulbi, legumina, carnesq; maxime bubulæ, ac quæ similia existunt. Sint autem cibi quibus uescuntur boni succi, faciles concoctu, & mel isdem addatur. Intinctus conferunt, acetum cum sapa. Condimenta, cuminũ & fœniculum, Alijs parce utantur, & à bellarijs omnibus maxime abstineant. Vinum conduct eis album & tenue: uoluptatis uero gratia dulce, & uinum mullum. Ex fructibus optima est uua arefacta, deinde ficus, quibus ante cibum reliquum uesci præstat. Verum ante omnia bonæ concoctionis cura habenda est, Deambulationes lenes plurimæ & mane & uesperis optimæ sunt, lauatio ex frigida balneis præstat. Si uero quis calida lauit, incongrua ei est longior in aere mora, & perussio capitis præ solio est eligenda, postea uero larga frigide adfusione refrigerato. Dormire ad fatietatem usque utile est. Ira, indignatio, uersatio in sole, & uehemens refrigeratio uitanda, omnia item quæ caput replent. Archigenis ad furfures capitis. Quibus furfures caput occupauerunt, his cum fœno græco, betæ succo, ac nitro præfrictis & exteris, cimoliam selle bubulo aut suillo acetosq; subactã illine. Deinde post horam ablue, atramentumq; sutorium ac nitrum cum oleo trita illine. Aut myrobalanum & fabaceã farinã aequali pondere trita, in aqua coque, & affrica. Aliud, Amygdalas amaras decorticas cum aqua aut aceto affrica, quumq; exaruerint capilli calida ablue. Aliud, Aut maluam syluestrem aqua marina ad decimæ partis residuum coctam terito & affricato. Aliud, Aut nitri spumam & atramentum sutorium, æquis partibus cum uino, ter aut quater in mense affricato, hoc adeo efficax est ut neq; in posterum fiant. Aliud, Aut uini Rhodij fecem, & pumicem, & nitrum, pari pondere cum lupinis affrica. Aliud, Aut cimoliam cum fœni græci cremore adhibe. Aliud, Aut nitru assatum & bulbum. Aut hæc omnia simul pari pondere affrica. Aliud, Aut ubi picis liquidæ serum illeueris, alumen insperge.

De Phthiriasi, hoc est, morbo pediculari.

Cap. vii

Ediculorũ generatio quibusdam in capite cõtingit aceruatim, ex multis uidelicet humoribus calidis quidem, sed non ad tantã caliditatem progressis, ad quantã perueniunt acres & serosi humores. Quare manifestum est in profundo cutis, pedicularis morbi affectionem fieri, ubi etiã animalia hæc generari possibile est, nõ in superficie cutis, in qua furfures consistere diximus. Pharmaca itaq; ipsorũ necessario exiccantia sunt, & quæ ex alto trahere ac euacuare possunt, magis utiq; quã ea quæ furfuribus conueniunt. Atq; hæc quidem Methodus est ea componẽdi, Verum sylua eorum quæ experiẽtia cõstant (Oportet enim, ut dixi, in omnibus maxime attendere ac cõsidere

fidere his quibus experimentum testimoniū præbet,) in tertio libro Critonis de ornatu scripta est, Apponam autem etiam nūc ego ab Archigene scripta hac ferie uerborum. Remedia morbi pedicularis: Morbo pediculari affectus hæc cōferunt. Staphidis syluestris partes II. sandarachæ & nitri utriusq; partē I. cum aceto & oleo capiti illine. Aut Rhoen qui in obsonia additur cum oleo tritum similiter illinito. Aut oxylapathi radicem cum oleo eodem modo. Aut uerratū album, & staphidem syluestre, & nitri pari pondere cū oleo in balneo adhibe. Aut cum aqua marina, aut muria meraca cum aceto perfundito. Quod si nuditas pilorum adsit, syluestrem staphidem cum oleo & aceto imposito. Aut alumen tritum cum oleo illinito.

De Achoribus, hoc est, ulceribus capitis manantibus. Cap. VIII

Inter affectiones cutis capitis connumeratur quoq; ea quæ Achor appellatur, ex genere tumorū præter naturam existens: propriam autem & singularem appellationem nacta, ob accessionem quæ ad eam cōsequitur proprietatē: ualde enim tenuibus foraminibus eroditur, quæ tenuem in se humorem modice uiscosum cōplectuntur. Ad similitudinem uero eius proxime accedit alia cutis affectio quæ fauus, græcis Cerion uocatur; maiora tantum foramina habens, in quibus humor hymettio melli similis continetur. Generatio ipsius ex humore mixto est, qui partim tenuem serosumq; ac mordacem, partim uero crassum succum in se habet. Tenuis itaq; humor utpote mordax, primum quidem ad scalpendum ipsos impellit, progressu uero temporis ad scalpturam tum tumor augetur, tum foramina circa ipsum erumpunt. Manifestū igitur est euacuare oportere humores affectionem ipsam operātes. Qui si etiam influant amplius, prohibendus primum est ipsorum influxus, per capitis euacuationem, premissa totius corporis purgatione, uelut in alopecijs est proditum. At uero si parua affectio existat, sola localia & partialia appellata remedia, citra totius corporis euacuationem suffecerint. Conuenient aut ipsi ob crassitudinē uel delictet & uiscositate humoris eas generantis, pharmaca quæ ipsum incidant, quæq; facultate sua necessariō discutiant & repellant. Atqui acetum ex incidendum ordine existens, ultra hoc quod discutit, præcipuum quiddam in se habet, quo reprimiq; ac quod influit depellit, utpote quod substantia sua modice calidum est, plurimum uero frigidum & partium tenuium; tali namq; facultate præditum esse, in primo de simplicium pharmacorum facultate demonstratū est. Sit itaq; acetum exquisitè acidum, in quo nulla penitus uini qualitas appareat: hoc ipso sanè pharmaca metallica appellata, modo hoc, modo aliud imbues, achoribusq; ex eis medeberis. Incipere autē ab imbecillioribus præstat, præsertim si dolor simul ipsi adsit. Cimolia igitur ad hanc rem apta est, & Cretica lemniacq; terra, pompholyxq; & spodium, spuma argenti & cadmia tenella. Quod si neq; ex his quiescat malum, pharmacum ex charta siccum aceto dilutum illinito. Neque obscurum est tollendos prius capillos antequam talia admoueas. Si uero acrius tibi ex charta pharmacum appareat, miscebis ipsi argenti spumam: siquidē sufficienter mordacitatem eius exoluere uelis, pari copia; si uero modice tantum remittere uelis, minori, quemadmodum etiam si plurimū eius uim exoluere placeat, maiorem eius copiam addes. Porro quum aliquādo ruri degenti mihi pharmacum ex charta ad manum non esset, conspecta in ægri domo inutili aliā charta faculam postulauit, exustaq; charta ac aceto diluta, locum affectū illeui, hominemq; ad me postridie uenire iussi: sciebam enim quod quum duræ carnis esset pharmacum cum ferre posset, qui ubi uenisset, parū aberat quin curatus esset: quare ad aliud pharmacum non transiui, sed eodem uti iussum, postera die perfecte sanitati restitutum

tutum cōspexi. Prudenti igitur uiro, quod saepe iam dixi, opus est, & qui tum curandorum morborū substantiam, tum ægri naturam probe norit. Insuperq; pharmacorū facultatē non iuxta genus tantum, sed & iuxta quantitatem cognoscat, quo singulis diebus quali præsidio opus sit cōiectet. In extendenda enim aut exoluenda pharmaci, quod prioribus diebus admotum fuit, facultate in quantum sane affectio ipsa indicat, congrua curatio consistit. Ad Achoras inflāmatos, Quod si quando in ulcus manās inflāmatū simul & dolorosum incidas, lenies primum per humectum concoctoriumq; ac emolliens & acrimoniā arcens pharmacum dolorem, Tale autem est parygrū appellatum, ab Hera alijsq; plurimis descriptū. Satis manifestum autem est quod ipsum in manu per specillum latum cum rosaceo emollitum & ad ungenti formam redactum, non emplastri forma, qualem à principio habebat, adhibere oportet. Conueniunt etiam hoc tempore, ea quæ ad sedem ex ulceribus aut rupturis dolentem faciūt, de quibus priuatim destinato sermone ac tempore dicitur, Sicut etiam conueniunt ea quæ caneros mitigant. Hæc igitur omnia ubi prius cōsideraueris, etiam particularem pharmacorum uarietatem utiliter cognosces. De qua ego quoq; dicere aggrediar, Quæ apud præstantissimū quemq; medicum laudata reperi pharmaca deinceps scripturus. Ad Achoras Archigenis, Archigenes in primo pharmacorū iuxta genus, ad Achoras sic scripsit. In quibus Achoras, aut papulæ feruidæ, aut eruptiones circa caput ulcerosæ sunt, ab omni acri & falso abstineant, itemq; acido. Deinde derasis capillis, aut ter, aut sæpius quotidie ex calida in qua myrtus, aut lētiscus, aut rubus, aut bryonia, aut sycomoros, aut lupini, aut lētes, aut asparagi radix incocta sint, lotis & maxime ubi multa sanies effluerit, salicis folia ex aqua imposito, aut lentem cum melle, aut asparagi radicem coctam eodem modo, Aut fœnum græcum betæ succo maceratum pinguibus emplastris usu cognitis ammisceto ac utitor. Aliud præclare faciens. Pinus corticem cum cerato. Aut cadmiam cum oleo ueteri illinito. Aut cinnabari similiter tritū imposito. licebit & myrti baccas, aut ordeū ustum, aut argenti spumam, aut cerusam, aut ostreorū testas uistas ammiscere, singula etiam cum oleo ueteri illinitre. Aut spodium & mannam ex uino. Egregie constanter facit & chalcitis cum aceto & oleo ueteri illita. Aut betæ decoctum cum modica cimolia, sale & uino ammixtis, in balneo affrica. Aut hyoscyamum & semperuiū minus, trita cum rosaceo mellis spissitudine illine. Aut ulceribus ex smegmate quoquam repurgatis, Terram cimoliam torrefactā cum uino, aut fecem uini rhodij ustam cum uino ueteri, aut radicis cucumerū syluestris decoctum adfundito ac proluo. Aut tragacantham aut argenti spumam, aut sandarachæ duplum, cum uino, aut etiam cum oleo myrteo, ut pingui quoquam illinito. Aut argenti spumam & calcem pari pondere cum aceto & oleo illine. Aut chalcitidem cum myrteo oleo uel sullo felle liquido illine. Hæc quidem Archigenes scripsit, doctrinam tradēs non modo Empiricam sed etiam indefinitā. Inuenire itaq; est apud Empiricos, qui sanè non in contentiosis sermonibus uitam contriuerunt, sed in medicæ artis operibus diligenter uersati sunt, quod in quibusdā apparētibus cognitionibus euidentia discrimina retulerūt, qualia & ego paulo ante in alopecia feci, faciam autē & nunc in his quæ Archigenes scripsit pharmacis. Quædā enim ex eis incipientes achoras, citra humorū in uniuerso corpore uitiationē aut eorūdem multitudinē redundantē, sanant, adstringentem nimirū & repulsiuam uim habentia. Quædam uero ubi magnū quoddā malum minatur Achoras, eos augeri prohibent, simul & quod influit repellentia, simulq; quod iam in eis continetur concoquentia & discutientia, quæ euidēs est mixtæ facultatis esse oportere. Quædā autē eis quæ

in superficie

in superficie hærent, paruisq; tantū auxiliantur, quæ moderatis uiribus prædita esse oportet, & nihil quod irriter habere, ex discussoria nimirum facultate. Alia autem uiribus omnino robustissima sunt, adeo ut etiam Achoras ex crassis ac uiscosis humoribus obortos, ineluiliterq; cuti infartos euacuare possint, atq; id adeo ualide ut etiã si obduratū quid habeant, id ipsum deturbare ualeant, quãuis ipsum cutis habitū in eiusmodi malum habitū inducant, ut quod influit corrumpatur, etiam si cōmodum id existat. Hæc autem sunt ex efficacissimis pharmacis cōposita, quale retulit Archigenes ubi salem ad reliqua discussoria ammiscet. Sal enim & chalcitis, & uini sex uista & sandaracha, & calx uiua fortissima uiribus pharmaca sunt, calfacientia, mordentia & discutientia. Eius generis est etiam fel calidorū & siccorum animalium, quorū non meminit Archigenes, sed unius suilli tantū, quod omnium moderatissimū existit: ad cuius facultatem etiam proxime cinnabari accedit, propinquū deinde locum habent cōcha usta, & hordeum, & post hæc oleum uetustū. Quemadmodū autem hæc emouent, secant & discutunt uiolenter impactum, Sic repellunt adstringentia, Aliqua quidē simpliciter citra cōtrariæ facultatis ammixtionē, aliqua uero per dominū adstringentis in eis facultatis. Myrti equidem earumq; bacca, & pinus cortex, ex eorū numero sunt quæ non habent cōtrariæ facultatis ammixtionem, uelut etiã rubus & sycomorus, quãuis moderatius adstringant, q̄ myrti earumq; bacca, sed tamen adstringendi uim sensibiliter in se habent. Mixtæ autē facultatis est oleum myrteū. Nam & ex oleo, & ex baccarum myrti, aut ipsius etiam myrti succo est compositum. Oleū autem ipsum emollientē habet facultatē, Myrtus autem eiusq; bacca adstringentem, non mollire, sed cogere & stringere natam. Rosaceū item quanquā minus q̄ myrteum adstringat, tamen & ipsum mixtæ facultatis existit. Quemadmodū autē hæc per præparationē mixtas uires habent, Sic alia sponte naturæ talia sunt, uelut lētiscus, cyprus, & lentes: quod ipsum in sermone de his est demonstratum. Cæterū discussoria & repurgatoria, citra sensibilem caliditatē, facultate præstāt ex eis quæ iam Archigenes retulit, Beta ipsa, & cimolia usta, priusq; uero uritur imbecillior uiribus q̄ beta est, sed fortior his est cucumeris, et bryoniæ ac asparagi facultas. Spuma uero argenti præstantius quidē quam cimolia usta pharmacū est, Multo uero debilius q̄ ad propositæ affectionis sufficiat medelā. Cadmia autē moderate habet ad mediæ magnitudinis achoras. Citra mordacitatem uero resiccat spodium. Manna autē etiam concoquit. Oleum uero ut iam dixi, laxantē quidem habet uim, sed eam non adeo fortē, atq; ob id per mixturā facile exuperatur. Itaq; ubi fuerit cum obducentibus meatus & refrigerantibus permixtū, uelut est cerusa, possibile est hanc magis uim suam demonstrare, quæ est cogere, oppilare, & adstringere substantiam corporū quæ cōtingunt. Porro hæc omnia in Archigenis sermone confusa sunt, neq; in quibus achoris, neque quādo eis utendū sit, ipso demonstrante. Utitur autē & uino in eodē sermone, neq; apponit quale probet. Atqui multijuga circa uinū differētia existit, Aliud enim austerū, aliud acerbū, aliud dulce, aliud acre manifeste est, aliqua etiã plures qualitates simul ex se ostendūt, nimirū & dulce quippiã & adstringēs & acre cōpletentia. Quando igitur simpliciter quis scribat, dilui debere quippiã uino, lectorem cōiectare oportet quem scopū pharmaci cōpositio habeat, & ad illum respiciendo, id quod aptum fuerit uinū eligere, Adstringens quidem ubi repellere uelit, acre uero in quibus discutere. Reliquis item utetur quemadmodum uniuscuiusq; uim demonstraui in loco ubi de uinorū differētijs docuimus. Acetū uero in omni occasione ad achoras aptissimū est, utpote crassos & uiscosos humores secans, atq; id quod influit discutiensq; & repellens. Verū ipso non utiq;

per se

per se quispiam utetur, siquidem non proluere aut lauare achoras uelit, sed ad diluenda cum eo pharmaca, moderata quidē in quibus incipit & adhuc parua est affectio, fortia uero in maioribus & diuturnioribus, fortiora autē adhuc in inueteratis iam & agerrime curabilibus. Verum differentia pharmacorū iuxta fortitudinem iam ante à me relata est, Cæterum ex relatis ab Archigene pharmacis, in totum non uti exoptem semper uiuoq; & cerusa, Illud enim strenuius refrigerat quàm conuenit incipientes achoras refrigerari. Cerusa uero modicā quidem habet frigiditatem, & ex pharmacis est obducentibus meatus, pro ea autem uti possumus spodio & pompholyge.

Quæ Apollonius in primo de parabilibus ad Achoras scripsit.

A Pollonius in primo de parabilibus ad achoras primū quidem sic scripsit: Rosaceo oleo caput illine. Deinde post hoc, beta succum similiter illine. Tertium deinceps, Testudinis sanguinem eodem modo adhibe. Quartum, Laurino oleo caput illine. Et quintū, Crocinum ungentū inunge eodem modo. Ex his sanè primū debilissimū est pueris & mulierculis teneræ carnis in principio affectionis utile existens, Concoquit enim & discutit ac repellit, eaq; omnia moderate facit. Secundū uero ubi beta succo uti cōsulit, efficacius quidem est rosaceo, discussoria uim habens, nō tamen ad fortes ac iam obfirmatos achoras sufficit. At uero testudinis sanguis curiosum & superuacaneū est pharmacū, neq; unquam tentauit eius periculum facere. Quod uero deinceps scriptū est laurinum, fortiter calcit & discutit, opusq; habet corporis totius & capitis euacuatione, quo discutiat humores achoras facientes. Crocinū deinde ungentū discussoriū quiddam habet & astringens, & cōcoctorium, atq; ea tria fortiora in ipso sunt q̄ in rosacei natura: ex eis igitur quæ de illo dicta sunt, etiã de hoc ratiocinari licet. Post hæc autem ipsius uerbis ita scriptum est: Tauri urinā affrica, Deinde sequitur, facit & cameli urina eodem modo. Utendū autem eis, inquit, ad plures dies. Verū ego utiq; dixerim ad ipsum, Non esse quod ad multos dies, sed ne ad unū quidem, purus homo tolerare queat, ut ullius alicuius eiusmodi animalis urina capiti affundatur, præsertim in affectione adeo parua, & quæ facile curari potest, Bis enim per omnia (quod dicitur) distās est, rosaceo uidelicet uti, quod penitus exiguam habet ad propositum symptoma facultatē, & tauri ac cameli urina quæ acerrimæ grauissimæq; & penitus iniucundæ existūt. Deinceps uero tale quoddam pharmacū his uerbis scriptū est: Furfurū choenicē dimidium in aqua heminis duabus madefacito, posteaq; terito ac succum excolato, cumq; dimidia acetii hemina ad limi spissitudinē coquito, & ex eo caput fricato, Deinde aqua in qua beta, aut scœnum græcū, aut lupini cocti sint, abluito. Vngētō autē irini fece utitor. Hoc pharmacum discussoriū est citra mordacitatem, ex repurgantibus atq; extergentibus appellatis cōpositum. Eiusmodi enim facultatis sunt furfur, beta, & lupini: discutit autem simulq; calefacit non uehementer scœnum græcū: ex eo autem genere est & irini ungentū sex. De acetii uero facultate antea quoq; dictum est, quod aptum sit ad achorum affectionē, quare hoc ut cōuenientissimo & efficacissimo pharmaco utendū est. Aliud deinde post hoc pharmacū scriptū est ab Apollonio his uerbis: Cucumeris syluestris radices decoquito, & succum affricato. Didicimus autem cucumeris radicē plurimū discussoriæ facultatis esse. Et postea hoc pharmacū scriptum est: Terræ cimoliæ, sulphuris uiui, pondus cū aceto terito, & in balneo affricato, calidæq; abluito. Hoc illinire etiã cōuenit pharmacū, nō solum ut dixit in balneo adhibere. Omnes enim habet facultates quibus affectio indiget, aceto quidē ipsas habente uelut antea est dictū, Solū uero sulphur ulterius quàm cōuenit exalfacere & discutere potest. Quæ

d 2 propter

propter cimoliam et ammiscuit, quæ cõpositionem ex utroq; ad moderatã temperaturam reducit. Cæterũ quod sequitur pharmacũ ubi inquit, Maluam exticaram & tusam in urinam inspergito & affricato, reprehendo, in quantum etiam superius urinæ usum deestatus sum, etiam si facultatem eius affectiõni cõuenire non negauerim. At quod deinceps scriptũ est, in quo ait fici folia in aqua coquito, & aquam sub diuo per noctẽ exponito, inieciãq; in ipsam fece usta affricato, post hæc uero repurgãtib; pilos, eluio. Acre ualde hoc exterforiũ medicamentum est, quod si in balneo tantũ adhibeatur, nõ uehemẽter ualet achoras irritare, presertim si quis, ut ipse deinceps iubet proluat, hoc est, ex aqua dulci caput perfundat. Ad illitionẽ uero eiusmodi pharmaco uti periculosum est. Est enim plurimum acre medicamentũ sex usta, quemadmodũ in libris de simplicium medicamentorũ facultate est cõmonstratũ. Quod uero sequitur pharmacũ securi usus est, eoq; confidenter quis utitur ex spuma argenti laurinoq; cõposita. Miror autem quomodo, ut laurino simile, oleum simplex ammiscet, sic quodãmodo scribens, Argenti spumã cum oleo albo, aut laurino tritam, ubi calida prælaueris circumlinito. Longe enim deficit à laurini facultate, oleũ cõmune quod album appellauit, ea ipsa usus est à laurino distinctione. Quin & quod post hoc scriptum est, consimilem habet absurditatem: pro spuma enim argenti cerusa utitur, diluit autẽ ipsam myrteo aut laurino, quũ multã omnino differentia hæc pharmaca habeant: alterũ enim repulforiũ est, alterũ uero plurimũ calfacit & discutit. Vfusq; eorum est repulforij quidẽ in principio, discussorij uero ubi humor qui achoras generat iam est firmatus. Amplius autẽ deinceps quũ rubi canini folia cõrondere & exuccare iubet, deinceps oleo miscere, imbecille est pharmacũ, & incipiẽti adfectiõni solũmodo aptũ, utpote quũ rubus caninus adstringat. Tale pharmacum est etiam plumbago cum cerusa, uino subacta, usq; quo ad cõpagem quæ illini queat redigãtur. Porro contrariæ prædictis facultatis sunt quorũ æqualiter, nulla distinctione apposita meminit, id uidelicet quod ex nasturtio, & quod ex Scilla constat. De priore quidẽ hæc uerba tradens. Nasturtij & salis parem modum adipi anserino ammisceto, terito ac utitor. De altero uero sic scribit: Scillã in fornace uelut cucurbitã cinere obruito, quumq; mollis fiet, exprimito, deinde ad succũ oleo non multo ammixto, illinito. Manifestũ uero est multo uehementius esse quod ex nasturtio apparatus. Quod uero deinceps tradit ex mitigatoriorum pharmacorũ genere est, quod ubi dolor quispiam uehemens circa achoras existit, donec eum leniat, conuenienter adhibetur. Si uero duros & inueteratos achoras discutere uelimus, omnino imbecille est. Scripsit autẽ in hunc modũ de eo Asclepiades: Olei quã optimi heminã in pilam plumbeam infundito, & plũbeo pistillo terito, donec crassum & subnigrũ reddatur. Deinde seorsim spumæ argenti libram i. & cerusæ tantũdem terito, oleoq; ammisceto. Postea uero eloto & siccato capite pharmacũ illinito. Neq; uero ex simplici tantum oleo, sed quandoq; rosaceo, quandoq; myrteo apparabis, & ad rugas anĩ intumescentes rimasq; ac fissuras sedis, ad ulceraq; dolentia, omniaq; alia quæ ex fortiorũ pharmacorum usu exacerbata sunt, optimũ medicamentũ habebis, Egregie enim ea lenit, etiam si serpendo exedentia, aut etiã cancerosa, aut quomodocũq; maligna existant. Nequaq; itaq; eius cõpositionem nunc scribere oportuit, sed quemadmodũ ego antea dixi, sufficiebat illud dicere quod dolorifici achores eiusmodi pharmacis mitigantur. Cõmune enim hoc est in omnibus dolore adfectis, proprie autem faciens ad achoras. Deinceps autẽ tale pharmacũ scripsit: Spumæ argenti drach. viii. foliorum rutæ tenerorũ drach. v. olei drach. viii. aceti heminæ quartã partẽ, simul trita capiti illinito. Hoc sanẽ pharmacũ multo usu habemus exploratum.

exploratũ. Propinquũ autẽ ipsi facultate est id quod cõsequenter ab eo est conscriptum, iuxta hanc cõmensurationem. Cerusæ drach. vi. spumæ argenti drach. iiii. ceræ tantũdem. sulphuris drach. vi. olei rosacei aut myrtei quod satis est ut ceratũ liquidũ fiat. arida cum cerato cõmittito, caputq; inde illinito. Hoc autẽ & ad omnes in toto corpore eruptiones uehemẽter cõmodũ est, ut rite sit ab Apollonio conscriptũ. Quin & quod postea sequit plurimũ discussorij est, ut quod spumã nĩtri habeat multã, adeo ut nisi olei multitudine castiget, acrius sit q; cõuenit. Iubet autẽ ad unã spumæ argenti partẽ, quintuplũ spumæ nĩtri ammisceri, hisq; dum teritur paulatim oleũ adfundi, donec ad cõpagem illitioni aptã redigãtur. Quæ Crito ad achoras pharmaca scripsit.

IN Methodo de curãdis morbis uniuersales facultates pharmacorũ ad singulos morbos recensui, uerũ paucorũ definitæ materiæ exemplorũ mentionem feci, dilata tum multitudinis ipsorũ commemoratione. At uero in præsentĩ, quam nunc in manibus habemus, tractatione, omnia quidẽ quæ omnes pharmaca scripserunt, longũ fuerit recensere. Quæ uero à probatis medicis per experientiam tradita sunt, ea omnia uisum est mihi conducibilius enumerare, quo etiam inter se propinqua, & quæ omnino eadem apparent, paululum uero iuxta appositionem aut præparationẽ euariant, hi qui in his scriptis uersantur cognoscant, eaq; maxime præparent quorũ materias in promptu habent. Cõtingit enim aliquando ut aut in totum ea quæ in cõpositionem miscentur non reperiamus, aut talia reperiamus, ut ipsa iniicere non audeamus. Cæterũ eius maxime in cõponẽdis pharmacis cura habẽda est, ut bona integraq; & in uigore sint omnia quæ ammiscentur. Ob id igitur etiam iam omniũ quæ Crito tradidit mentionem faciam, nam is sanẽ diligentius achorũ curã tractasse mihi uidetur. In quinq; itaq; sermones doctrinã de ipsis distinxit, quos primũ & ipse recensẽbo. **PRIMVS** Critonis sermo de achorũ curatione. Scribit itaq; Crito hæc uerba. Ad achoras in capite contingentes, qui plerũq; furfuribus præcedentibus fiunt, & ferme etiam scabie, in principio subscriptis cõpositionibus utemur. Ad achoras recentes, gluten fabrilis aqua coctũ obline. Aliud, Papaueris syluestris & hyoscyami folia cũ oleo impone. Aliud, Fici uirgulta aut folia tenera trita cũ aqua imponito. In inueteratis uero cũ aceto terito. Aliud, Nucũ amararũ nucleos in aquã tepidã inieciã & decorticatos, cũ aqua terito, & cerati crassitudine præarsis imponito. In inueteratis cum aceto diluito. Aliud, Recrementi ferri & rosarũ par pòdus cũ uino terito & imponito. Quidã uero trita cerato rosaceo excepta adhibet. **SECUNDVM** sermonẽ ad achorũ affectiõnem his uerbis conscripsit. Circũtensa autem cute, & ob id molestiam inferente, subiectis cõpositionibus utendum est. Lipara seu pinguis cõpositio ad achoras, psudracas, papulas feruidas, intertrigines. Est cõmoda quoque uitij sedis. Spumæ argenti drach. l. foliorũ rutæ tenerorũ drach. xxv. aceto diluito, & rosaceo aut myrteo excepta, cũ penna illinito. Alia, Spumæ argenti drach. cc. cerusæ drach. cl. rutæ drach. c. staphidis syluestris drach. xxv. aceti sextarios iiii. myrtei libras iiii. particulatim singula terito, & affuso liquore, ut dictum est cõponito. Alia, Cerusæ drach. cl. spumæ argenti drach. c. rutæ drach. c. myrtei sextarios iiii. particulatim tritis liquore affundito. Alia, Cerusæ usta drach. c. rutæ drach. c. manne thuris tantũdem. corticis pinus drach. l. olei myrtei sextarios ii. aceti tantũdem similiter cõponito. Alia, Recrementi plumbi drach. c. pampinorũ uitis drach. c. thuris drach. c. myrrhæ & spumæ nĩtri tantũdẽ, aceti & myrtei quantũ sufficit. In **TERTIO** autẽ hæc tradit. At ubi affectio inueterata fuerit, subscriptis cõpositionibus utendũ est, & deinceps

ceps ita scribit. Damocratica cōpositio ad achoras humectos & inueteratos. Ladanī drach. viii. cerusæ tantundē. sulphuris uiui drach. iiii. uino & myrteo oleo subactis utitor. Alia, Spumæ argenti drach. viii. pampinorū uitis drach. viii. succi hypocisthidis drach. iiii. spumæ nitri drach. ii. gallarū drach. iii. aut ii. ex aceto & myrteo adhibe. Alia, Malicorij, gallarū, acaciæ fuluæ, Malicorium & gallas uino macerata coquito, acaciā uero uino dilutā reliquis probe tritis adijcto, quumq; recte omnia cōparata fuerint myrteo excipito. Alia, Spumæ argēti, cerusæ, hyoscyami, misyos, ramulorū cicuta, æquales portiones, thuris usti, ramulorum oleæ tantundem. aceto & oleo lentiscino exceptis utere. Alia ualde cōmoda. Cerusæ ustæ drach. viii. spumæ argenti drach. viii. atrametū futuri drach. iiii. Rhois rubri drach. iiii. sulphuris uiui drach. ii. opij drach. ii. myrrhæ drach. ii. aceto & lentiscino oleo excipe. **Q V A R T V M** uero sermonem de achoris curandis hac uerborū serie cōscripsit. Quando uero ex his quæ ad achoras scripta sunt pleraq; resiccāt, magisq; dolorē inferūt, utpote cute in ipsis affectis cireūtensa, itaq; subscriptis cōpositiōibus utendū est p quas post hæc omnia citra dolorē emēdari. Leuce emplastrū albū inexuperabile, Faciēs ad humectos achoras, & qui ægræ tolli possunt, facit & ad papulas feruidas & intertrigines. Spumæ argēti drach. c. ceræ drach. c. alij l. habēt. cerusæ drach. c. thuris drach. xxv. aluminis scilli drach. xvi. terebinthinæ drach. xxv. piperis albi drach. iiii. olei sextariū i. arida tundito. Oleū uero & argēti spumæ ac cerusam in ollā nouā cōiecta ad prunas coquito, atq; ubi mutationem acceperint, ceram & resinam addito, ac donec nō inquinēt amplius manus agitato, deinde ab igne ablatis, & quodāmodo refrigeratis arida adijcto, & in pilam translata diligenter emollito. Vitor aut in linteolum impactis, soluitoq; tertia die. Magis autem cōmodarēt pharmacū hoc si cum Melino emplastro Pasionis fuerit permixtum, ita ut emplastri inexuperabilis, Anicetū Græci hoc appellant, partes duæ, Melini aut Pasionis una pars committantur. Alia, Cerusæ drach. cxx. spumæ argēti drach. lxxx. ceræ drach. xxiiii. terebinthinæ drach. xii. mānæ drach. xvi. aluminis scillilis drach. viii. olei heminas ii. cōmitte ut dictum est. Melinum Leucij emplastrum, quod omnem fluxū resiccet, faciens ad achoras inueteratos & humectos. ceræ drach. viii. sandarachæ drach. iiii. adipis uitulini drach. iiii. terebinthinæ drach. ii. thuris drach. i. myrrhæ drach. i. aluminis scilli usti drach. i. corticis pinus drach. i. olei myrtei qd satis est: liquefacta cū aridis cōmittito. Aliud Melinū Hygieni, resiccās omnē fluxū. Spumæ argēti lib. i. cerusæ lib. i. salis fossilis lib. i. aluminis scilli lib. i. dimidiū, atramenti futuri sexūcem. olei sextarios ii. aceti sextariū i. Oleū, salem, cerusam, spumæ argēti donec nō inquinēt manus coquito, arida uero tusa, cribrata, acetoq; diluta, ad refrigeratum pharmacū addito paulatim adstillando ac assidue agitādo, deinde in pilā translata ac probe emollita, tollito ac utitor. Thebæi emplastrū ad achoras humectos. Spumæ argenti drach. xlvi. cerusæ drach. xxiiii. corticis thuris drach. xii. gallæ omphacitidis drach. xii. ceræ drach. viii. resinæ terebinthinæ drach. xvi. olei sesquiheminā. cōponito ut dictū est. **Q V I N T V M** postremū sermonē de achoris Crito ita ordi. Cæterū ubi affectio decreuerit & cicatrix perfectē fuerit obducta, ad totius mali translationē subsequētib; cōpositionibus utendū est. Deinde smegmata plura scribit, unūquodq; iuxta hanc cōpositionis formā. Smegma ad achoras, furfures, asperitates & scabies. Terræ cimoliæ lib. i. nitri rubri. lib. i. retrimentorū quæ ab expressa myrobalano reliqua sunt sexuncē, alij lib. vi. habent. myrrhæ drach. viii. piperis albi drach. viii. nardi celticæ drach. iiii. castæ drach. iiii. colli. drach. iiii. cōtusa & cribrata repone, ac utere in balneo

balneo. Aliud, Nitri rubri lib. iiii. terræ cimoliæ tantundem. retrimentorū ab expressa myrobalano lib. ii. cypri lib. i. alij iiii. baccarum lauri lib. i. iridis aridæ lib. i. radices bryoniæ, alcyonij, amygdalarū repurgatarum, cornu ceruini usti, singulorū lib. i. Componito ut dictum est. Aliud, Fecis uini ustæ quam Romanī feculā, nos tryga appellamus lib. xxiiii. aquæ pluuialis sextarios xlvi. thuris lib. ii. terræ famiæ lib. ii. olei Sabini lib. iiii. alij sextarios iiii. ceræ lib. iiii. & dimidiā. Fecem & aquam in dolum figulinū non picatum coniecta ad dies vii. madescere sinito, & ter in die cum ferula agitato. Sequenti deinde die dilutum & sacco excolatū liquorem in uas æreum stanno oblitum transferto; & igni impositum coquito, luculentiore aut igne utaris: atq; ubi tertia pars reliqua sit, oleum & ceram iniice, rursusq; ad lentū ignem decoque; postquam uero iniecta fuerint liquefacta, thus, & terram famiā trita, addito, conquassato, & in uitreū uas robustū transferto, Tenuia enim rūpuntur. Vtus autē tēpore affectos locos circūlinens & diligēter cōfricans, abluere iube. præstaret quidē in balneo id facere, quod si fieri nequeat, in domo ablua. Cōmodum est pharmacū ad omnes sordes, asperitatēq; ac scabiem cutis, itemq; ad lichenas. Aliud, Fecis uini ustæ lib. i. aquæ pluuiæ sextarios vi. thuris albi lib. ii. mastiches lib. ii. alcyonij lib. i. ammoniaci thymiamatis lib. ii. terræ famiæ lib. ii. olei rosacei lib. ii. ceræ Tyrrenicæ albæ lib. ii. fecē in aqua ut dictū est macerato. ter singulis diebus cū ferula strenue agitādo. Deinde excolatū per saccū liquorē in uas stāno oblitū trāsfero, positūq; ad ignē ad dimidiā partē coquito, deinde liquecibilia adijcto, atq; ubi dissoluta fuerint, alcyoniū tenuissime tritū infarcito. Habeas aut ad manū prompta, in fecis aqua dissoluta, probeq; trita, thus, ammoniacū, mastichen, terrā famiā, eaq; strigmenticia prædita crassitudine, reliquis infarcito ac diligenter cōquassato, & ablatis utitor. Aliud Diasmyrnū appellatum. Fecis ustæ lib. xxiiii. aquæ pluuialis sextarios quadraginta octo, olei Sabini lib. iiii. ceræ lib. iiii. terræ famiæ lib. ii. thuris lib. ii. mastiches lib. i. ammoniaci Thymiamatis lib. i. myrrhæ drach. viii. Componito ac utitor ut dictum est.

Quæ Cleopatra in libro de ornatu ad achoras scripsit.

Porro quæ Cleopatra ad achoras scripserit ea deinceps referent illius ipsius uerbis. Fœno græco tenui cocto, et in betæ nigre succo macerato caput eluatur: aut betæ decocto, aut terra cimolia in his macerata, Post ablutioem uero myrto cū uino & oleo trita illinat, superneq; betæ folia imponantur. Aliud ad ualde ulceratos. Cerusæ frictæ drach. ii. thuris drach. ii. sulphuris drach. i. trita ex oleo illinito. Aliud, Quod & ad furfures facit. Nitri, atramenti futuri, utriusq; drach. i. terito affuso oleo & illinito. Aliud ad achoras. Myrrham & myrti albæ folia uiridia uino trita illinito. Aut terrā cimoliā torrefactā cum uino nigro illinito. Aut cerusæ & plūbaginis æquales partes cū myrteo tritas illinito. Aut sulphuris uiui, drach. vi. thuris masculi drach. i. aluminis scilli, staphidis syluestris, eruce, spumæ nitri, singulorū drach. i. atramēti futuri drach. i. rutæ ramulos tres, terito aceto moderate affuso, itēq; laurino, aut myrteo, aut crocino, aut oleo ueteri adstillato, quo pinguis cōpositio fiat, eaq; ubi prius hoc smegma affricaueris illinito. Smegma, Hyssopi chœnicē. i. lupinorū chœnicēs ii. ptisanæ chœnicē i. fabæ fresæ chœnicē. i. radices cucumeris syluestris drach. iiii. Hæc trita misceto & adfricanda præbeto. Idem & ad leprā & ad uaros facit.

Quæ pharmaca Soranus ad achoras scripsit.

Qvandoquidem uero & Soranus de achoris, tum in quarto de medicina, tum in unico medendi libro quem Monobiblū inscripsit, pharmaca quædam tradidit, quæ etiā nobis per experiētiam constant, partim quidem proprio,

partim uero præceptorū, aut medicorū amicorū usu cognita. Quare etiā ea ipsa hic apponemus iuxta ipsius dictionē hoc modo tradita. Vbi multus saniei fluor existat, & uexatio doloris uehementer incūbat, lenticulam coctā tritam cū modico melle cataplasmatism modo imposito. Aut panem cum coriandro, aut plantagine, aut solano, aut seride, aut polygono, aut perdicio herba. Soranus quidem igitur uelut in implicata affectiōe, eiusmodi remedia adhibet, iuxta propriā sectā rationcinatus. Apparet aut reuera cōmoda in principijs & circa generatiōes, communi repellendū ratione. Deinceps uero inquit, Vbi autē exacerbationes remiserint, radendi sunt loci, & fœni græci decocto aut betæ, & similiū, ex aqua, nō urina cōfricandi, Quemadmodū etiā nos prius reprehendimus eos qui per urinam eiusmodi mixturas faciunt. Postea uero pharmaca scribit etiam nobis, ut dixi, cognita. Plumbaginis, sulphuris uiui, æquales partes terito, & affuso rosaceo, aut myrteo, aut lentiscino donec strigmento sum reddatur, illinito. Aliud, Sulphuris uiui, spumæ argenti, cerusæ, omnīū æquales partes, croci dimidiam, trita cum passo cretico illinito. Aliud, Rutæ leuigatæ, drach. iiii. Spumæ argenti drach. viii. aceto & oleo rosaceo ammixto illine. Aliud, Spumæ argenti drach. xx. calcis uiuæ, drach. xx. aceti heminā unā, terito ac uelut liparan aliquā seu pinguem compositionem illinito. Aliud, Chalcitidis drach. ii. sandaraches drach. iiii. spumæ argenti drach. i. uino austero & myrteo oleo simul trita illinito. Deinceps uero Soranus aliud forte pharmacū cōscripsit, quod pro sua secte instituto Metafyncriticū, hoc est, quod ex alto euocat humores ac trāsfert, appellauit: conuenit aut in inueteratis & ægre cedentibus achoris, ex eiusq; usu quispiam medicus nobis amicus magnū nomen adeptus est. Olei cedrini sextariū i. aceti acris sextariū iiii. coquito donec exhalet acetum, deinde adijce adipis suilli ueteris sale seruati lb. ii. eoq; liquefacto, ollam ab igne auferto, & nitri triti bessem, sulphuris uiui sexuncē, sandaraches unc. i. infarcito. Postquam uero illitum pharmacum exauerit, in balneo per prædicta smegmata cōfricari iube, perq; uinum & oua ac nitrum, & per radicū cucumeris syluestris decoctū; aut fece rhodia, & pumice, cum aqua calida.

Ad psudracia, & achoras, pustulasq; ulcerofas, helcydria Græcis appellatas, & eruptiones in capite. Cap. ix

AD præscriptas affectiōes cōuenienti diæta uti oportet, corporisq; ac capitis purgationē adhibere, per pilulas ex aloe, colocynthide & scamonīa, ita ut brassicæ succo coactæ ex his pilulæ exhibeantur. Deinde ipsa locali curatione utendū est, cuius generis est, adiantū cū rosaceo illitū. Aut fœni græci decoctū adfrictū. Aut malua cum farina ordeacea pro cataplasmate imposita. Aut melilotū cū farina fœni græci ex uino impositū & cicerū decocto, ipsumq; cicer coctū impositū, nuces amaræ cōmansæ & illitæ. Discutit aut maxime & lilij radix affricta, & thus cū uino & aqua, & lupinorū amarorum decoctū affricta, bulbi cum nitro affricta, thus ex aceto illitū, puramen mali punici cum laurino illitum. Aut anchusæ radicē ustam & trita cum oleo donec strigmenticiam crassitudinem accipiat, cum pinna illinito, & ægrum iuuabis.

Finis primi Libri.

CAPITA SECVNDI LIBRI.

De omni capitis dolore, dimidiæq; eius partis affectiōe uniuersalis doctrina. Cap. i

De cephalæa capitis dolore antiquo. Cap. ii

De Hemisrania, hoc est, dimidiæ partis capitis affectiōe. Cap. iii

CLAVDII

CLAVDII GALENI PERGAMENI

DE COMPOSITIONE PHARMACORVM SECUNDUM LOCOS, Liber II. Iano Cornario medico interprete.

De omni capitis dolore, dimidiæq; eius partis affectiōe, uniuersalis doctrina. Cap. i

VICVNQVE citra distinctionem indiscriminatimq; doloris capitis auxilia scripserunt, maius detrimentum, quam emolumentum his qui eis fidem habuerunt, attulerunt. Neque enim omnes ob unam affectiōem caput dolent: sed tum ipsæ affectiōes plures sunt, tum curatio ipsarum singularum propria existit. Vna etenim affectiō est iuxta intemperiem simplicem citra humorum complexum, Alia iuxta humorū qualitatem, uelut etiam tertia quæpiam alia iuxta multitudinem tantum ipsorū humorum contingit, Quibus accedit ea quæ sit, quum humores transitus liquorum ac uaporum obturarint. Et ad hæc alia est, quum in quibusdam capitis partibus, propter imbecillitatem. flatuosus spiritus innascitur. Quandoq; etiā ob causam aliquam externam & lacessentem, procatartice Græci appellant, uelut est ardor, frigiditas, ebrietas, plaga, capitis dolor contingit. Vehementissimi igitur capitis dolores fiunt iuxta caliditatem & frigiditatem, maxime quum inæquales existant. Moderati uero iuxta siccitatem, Ad humiditates uero nullus consequitur dolor. Eodem modo quum ob redundantes humores siue iuxta omnes capitis partes, siue iuxta unam quamcunq; tandem, siue duas, dolor contingit, uehementior quidem ob calidos & frigidos, Moderatior autem ob resiccantes citra caliditatem aut frigiditatem manifestam obortitur. Humectantes uero penitus nullum dolorem inducunt, quantum ad qualitatem ipsorum attinet, ob multitudinem sanè instrumentalium partium morbos faciunt, nō tamen similarium partium ullum aliquem, in quibus solum affectiōnes iuxta intemperiem simplicem fiunt. At uero affectiōes ob humorum multitudinem, citra quidem obturationem, caput grauant: cum obturatione uero, si quidem ea moderata fuerit, moderate dolorosa, sin fortis, fortiter contingunt. Quod si etiam mordacem qualitatem humorum multitudo cōplectatur, etiam iuxta hanc dolorem augebit. Atq; hæc quidem differentiæ sunt affectiōnū, quantum ad causas attinet eas producētes. Alia uero sunt iuxta affectarum partium naturam, Aliquando enim extra caluariam affectiō est, aliquando intra. Et quandoq; quidem omnīū exteriorum aut interiorum est, quandoq; non omnīū, sed unius tantum corporū generis, Arteriarū uidelicet, aut uenarū, aut neruorū, aut membranarum, aut cutis, aut ipsius adeo cerebri. Itaq; difficilimū est affectū cognoscere locū, siue unus, siue plures uno existant, aut qui tandē hissi extant: nec uero affectiōnem inuenire promptum est, sed & hoc exercitato homine indiget, qui tum per rationis exercitium, tum per multam & assiduam affectiōnis ægrorum inspectionem, eam cognoscat. Proprietates enim aliqua quidem omnino dici non possunt, quædam uero ægre circa ægrotantia corpora ostendi possunt, utpote quæ tantum his qui eas sæpe uiderunt cognobiles existant. Non parum uero ad affectiōnis cognitionem faciūt quædam ex causis lacessentibus & externis, quæ priuatim procatartice medicis Græcis uocantur, uelut quum manifestus sensus & offensa ægros ardoris aut frigoris contigit: & facile sanè eiusmodi

eiusmodi affectiones recentes sanantur: probeq; & rite ab eis initium sumpserunt medici, qui praesidia ac auxilia morborum cum distinctionibus descripserunt. Multa quidem igitur a uetustioribus pharmaca simplicia & composita ad huiusmodi affectiones descripta sunt, Mihi uero etiam hic satis erit ex recentioribus apponere, qui sane tum ea quae ueteres inuenere conscripserunt, tum ipsi etiam alia quaedam addiderunt. Equidem uniuersum curationis scopum singularum affectionum ratio nos docet, At uero materiae facultates experientia ipsa demonstrat. Per hanc igitur auxiliorum copia progressu temporis augetur, Atq; adeo nunc tempus adest sermoni, propria auxilia iuxta singulas affectiones describendi, Initium ab his quae secundum qualitates solas a naturali cuiusque particulae statu discesserunt, facturo.

Quae Apollonius ad capitis, propter ardorem, dolorem conscripsit.

Apollonius igitur in primo de parabilibus ad capitis dolorem propter ardorem sic scripsit: Rosaceo assidue caput irrigato. Aut lanam siue linteolum rosaceo tingito & imponito. Aliud, Narcissino ungento similiter utitor. Aliud, Melino ungento eodem modo utitor. Aliud, Aut mori succo per linteolum expresso, cum pari rosaceo utitor. Aliud, Portulacae folia trita, per se, & cum polentae flore imponito. Aliud, Cupressi folia trita per se & cum polentae flore imponito. Aliud, Solanum per se & cum polentae flore imponito. Aliud, Sesamum terito & rosaceo ad stillato imponito. Aliud, Vitis folia cocta trita cum mulla aqua imponito. Aliud, Folia ricini contusa & in octo aquae heminas coniecta sub diuo per noctem exponito & cum aqua caput perfundito, & posthac descripta iam ante imponito. Aliud, Conyzae odore fasciculum decem & sex digitorum, in aquae heminas octo coniectum sub diuo per noctem exponito, & leniter aquam effundito. Utendum & cibi subtractione, & uentris euacuatione, somnoq; & quiete. Vitanda autem maxime uinum, sol, & balneum. Amplius autem & fomenta, clamor, contentio, omnisq; mentis perturbatio, & percussio. In bona autem animi habitatione & firmitate degendum.

Ad capitis dolorem ex frigore.

Iriuo ungento calido caput rigato, Utere etiam lanis ac linteolis in eo madefactis. Aliud, Laurino ungento similiter utere. Aliud, Farina cocta cum aqua mulla utitor. Aliud, Lauri folia tenera cum iriuo ungento trita capiti infunde. Aliud, Samsuco cum uino trita aut rosaceo similiter utitor. Aliud, Cyperum tusum adipe anserino ammixto, capiti illinito. Aliud, Cornu cerui exurito, eiusq; acetabulo, uinum odoratum dupla mensura ammisceto, terito ac illinito. Aliud, Conuenient & fomenta per spongas calida imbutas & expressas, maxime si lauri folia tenera in aqua fuerint incocta, aut samsuci, aut cyperi, Et lanarum mollium fasciculi ungento iriuo & uino rigati, capitiq; circumpositi, Item tegmina, & tepor, & ciborum subtractio, ac uentris euacuatio. Amplius autem & somnus & quies, & corporis tranquillitas ac laetitia. Vitanda uero similiter clamor, contentio, uini potus, & frigiditas. Haec quidem auxilia aduersus capitis dolorem ex ardore obortum Apollonius scripsit. Appellat autem ardorem ex sole aestiuo circa caput factam perseuerantem caliditatem. Omnes enim homines in sole aestiuo diutius uersantes capite incalescunt, non tamen omnibus aequaliter caliditas permanet, sed statim quiescit, quibusdam etiam ante balneum, plerisque uero post lotionem: quibus cumq; autem permanferit, affectionem capitis iam iuxta habitum non simplicem modo contactum factam putantes, ardorem appellant. Aliquando igitur sola

intemperies

intemperies consistit, affectione circa caput calidior facta: aliquando uero etiam humorum aut uaporum multitudo ad ipsum caput decurrit: & maxime quum redundantia quaedam humorum, quam Erasistrati sectatores plethoran, hoc est, plenitudinem uocant, in toto corpore oberrat, fit autem haec quatuor humoribus ex aequo auctis, aut etiam sanguine solo, Nam quum alius quispiam humor redundantia, uelut est pituita, & flaua bilis itemq; nigra, eiusmodi auctione siue redundantiam, non plenitudinem, neq; simpliciter multitudinem, sed cum appositione, pituitae, aut bilis flauae, aut nigrae, in corpore factam multitudinem dicunt. Ceterum eis qui ex ardore caput dolent, cutis tactui aridior ad primum contactum apparet oculosq; rubros habet, frigidisq; tum perfusionibus, tum illitionibus gaudent. Principio igitur repulsoria curatione utendum est, ex refrigerantibus & adstringentibus conitante. Postea uero mitigatoria & concoctoria pharmaca ad repulsoria ammiscere oportet. Deinde etiam ex discussorijs quippiam addendum, paulatim detractis pharmacis quae repellunt. Optima sunt autem censenda quae tenuium partium substantia praedita adhibentur. Quapropter in principio quidem melius est rosaceo probe apparato quam frigidissimo caput perfundere, lanam fasciculo in orbem circumposito, iuxta frontem quidem, ubi pilosa eius pars desinit, iuxta utrumq; uero eius latus, ubi pili ipsi aures contingunt: & retro in loco post uerticem, non tamen longe inferius. Neque enim facile exurit capitis ea pars quae occiput, & graecis Inion appellatur: neque etiam citra molestiam, refrigerantia sustinet, propterea quod isthic principium medullae spinalis existat, ad stipitis modum in multos ramulos diuisa, in sexaginta puto iuxta numerum neruos. At uero regio capitis iuxta sinciput, propter laxitatem coarticulationis iuxta coronalem suturam, & ob ossium tenuitatem & raritatem, facile tum caliditatem tum frigiditatem omnium quae adhibentur pharmacorum intro distribuit, Quare siue refrigerare oporteat ex caliditate ardorem, siue calfacere frigiditatem, aptissimus est capitis iuxta sinciput locus. Optima autem in principio refrigeratio ex rosaceo frigido, aestiuo tempore existente, in quo maxime ardoris affectio oboriri consueuit. Dicitur autem est mihi de rosaceo iam saepe, quod optimum est ex oleo crudo, quod Omotribes & omphacanon bifariam appellant, citra falsi admixtionem confecto, rosis quam plurimis in eo maceratis praeparatum. Sit autem rosaceum non uetus, sed eo ipso anno confectum, siue in uere, siue in principio aestatis. Proximam a rosaceo chamamelinum locum habet, in his corporibus quibus uehementem frigiditatem inducere ueremur, qualia sunt foeminarum, & eunuchorum, ac puerorum, & quicumq; molli carne praediti albumq; habentes colorem, solis sunt insueti. Mensuram autem tum rosacei tum chamamelini, quod ad refrigerationem attinet, ex praedictis corporis habitibus, & ex ardoris magnitudine inuenire oportet, considerata simul aegri aetate, et ambientis nos aeris temperie, non minus autem & domo in qua aeger decubabit. Refrigerabis autem quacumq; adhibere uoles, in aqua uehementer frigida collocata: quae si non adsit, nitium uasculo circumpones. Hoc auxilium siue humorum siue uaporum multitudo in caput impetum faciat, praclare auxiliatur. Repellit enim eos infraq; in corpus detrudat, adeo ut ego in sexcentis hoc medendi modo usus, nullo alto haberim opus. Nam & frigidorum fontium multa Romae ubertas est, & niuis apud nos in Pergamo, & in plurimis Asiae Graeciaeq; ciuitatibus. At uero in calidis regionibus qualis est Aegyptus, in qua & fontium frigidorum & niuis penuria est, necessarium est praefrigerato rosaceo, per expositionem sub diuum per integram noctem, & per obuersionem ad auram alicuius astatum, Ita demum addere ei sempiuui succum, aut portulacae, aut lactuca, aut psyllij, aut polygoni, Quin & solani aliquando paululum & pampis

& pampinorum uitis, & uuarum immaturarum. Tales enim sunt adhuc tempore æstatis. A papaueris uero & mandragoræ succo abstinendum, non enim citra damnū refrigerat. uitanda etiam quæ cum refrigeratione manifeste adstringunt; quare si quando necessitas postulet, parum quiddam ex eis ad refrigerantia ammiscere oportet. Propterea sanè & Solani succū, aut nunquā penitus, aut omnino modice ammiscemus, sic etiā mali punici, & mali cotonei, & mespili. Ad hanc tamen rem malorum punicorū acidorum succus præstantior est, magis enim refrigerat. Porro quum aliquādo ruri degerem nihilq; horum ad manum esset, cucurbitæ ramenta exsuccata ad uuæ immaturæ succum ammiscui. Poterit autem quispiā in tali loco etiam seridis succo uti, lactucæq; tum hortēsis, tum syluestris, quam proprie Thridacinen Græci appellant; hortensem enim Thridacem uocant. Quin & sycomororū succus aptus ad refrigerandum. Sint autem nō ualde matura. Quod si caluus sit æger, aut omnino breues habeat pilos, maxima ubertas refrigerantiū existit. Quæcunq; enim ad Erysiplata auxiliaria scimus ex cataplasmatis & liquidis ceromatis, ea omnia ab ardore exustis conueniunt. Cæterum Apollonius Ricini folia tenera tusa in aquam coniungere iubet, & deinde per totam noctem uasculum in quo continentur sub diuum exponere, & postera die uti. Ego quidem igitur nō ualde expertus sum ricini facultatem, uerisimile est autem Apollonium qui longo tempore in Alexātria uixit, per magnam experientiam uim eius cognouisse. Atqui oleum ex ricino factum manifeste cognoui calidius esse facultate oleo quod apud nos est; quare etiam si non præsens sit, ueteri utimur. Puto autem & potamogetonem & Niliacum Stratiōtem quiddam refrigerantiū habere, mirorq; eorum Apolloniū nullam mentionem fecisse. Quin & Tribolus apud nos, uelut etiam Polygonum, quiddam refrigerans habent, terna uidelicet, & nondum dura ac sicca facta. Conyzam autem non solum refrigerare impossibile est, uerū & moderate calfacere potentem noui, & miror sanè cur Apollonius eam inter refrigerantia retulerit. Quod si & ab arboribus & fruticibus auxilia ad caput præter naturā calidius petere oporteat, uitex conuenientior ad hoc existit, & uitis, & lentiscus, & platanus, si quis eorum teneris germibus acceptis, deinde tritis, ab ipsis succū exprimat. Erasistratus uero magnum quoddam præseruatiū in calidis habitibus tradit, quū uidelicet eos solem perferre oportet. Si spongiā latam & densam ac cauam in aqua madefaciā, & probe expressam capiti imponas. Porro signa dolentium caput ob frigiditatem, contraria sunt eis quæ ex ardore oboriūtur, Nam & incontracta minimeq; arefacta, & decolor ipsorum facies existit, & frigidis neque gaudent, neq; ab eis iuuantur. Quemadmodū autem ardor non ægre solubilis affectio est, Ita neq; frigiditas ex ambiente nos aere contracta difficulter curatur si recens est, sed sufficit oleum rutaceum calidum, sincipiti ut dictū est affusum, perfecte hominem liberare. Si uero uehementiori calfactione opus sit, Euphorbiū ad oleum coniiciatur, & quæcunque ex pipere pharmaca constant. Inungenda autem est facies & nares hisce ungentis, maxime quidem irino & amaracino, & nardino. Quin & comptoria ungenta ex calfacientium numero existunt, atque adeo ipsa opulentarum sceminarum preciosa ungenta, quæ foliata & spicata Romæ appellant. Opobalsamū uero sæpe experti sumus, nullum manifestum cōmodum ad ullam aliquam affectionem calfactione indigentem conferre. Quemadmodum autem rutaceū conuenire dixi, Sic etiam samfuchinum & laurinum laudo, itemq; serpyllinum, sæpe & in plerisq; ipsis usus. Dandum etiam uinum tenuium partium, & motus corporis præcipiendus, lauacræq; calida, & quandoq; à raphano uomitus.

De inueteratis

De inueteratis capitis affectionibus calidis & frigidis.

IN inueteratis capitis doloribus ac affectionibus necessariō pilos radimus, aut ualde ad ipsam usq; cutē præsecamus, pharmacaq; tum emplastrorū ac ceratorum forma, tum etiam liquida adhibemus: atq; ea quidem quæ emplastrorū ac ceratorum formam habēt, ralis penitus adhibemus, liquida uero his qui breuissime præfectos pilos habent. Est autem & horū materia multiformis, quod partim quidem magis, partem uero minus refrigerentq; & calfaciant. Ea igitur quæ frigefaciūt ex his quæ erysiplata curant transferenda sunt, calfacientia uero ex pharmacis calfactorijs componēda. Quorum simplicissimum est ex euphorbio præparatum. Sufficit autem unciam euphorbiū unam, ad tres ceræ liquefactæ in olei libra una cōiungere. Utendum autem oleo ad omnes affectiones calfactione opus habentes, neq; omphacino, neq; eo quod uulgo ab omnibus hispanum appellatur, neq; omnino eo quod cum olearū germinibus præparat. Sed eo quod ex maturis oliuis conficitur apud plerasq; gentes circa germinum iniectionem. Optimum autem ex eis quæ ego noui, est sabinum, non procul ab urbe Roma in Sabinorum regione prognatum. Cæterum pharmaca quæ recentiores medici seipos Methodicos appellātes, Metasyncritica, hoc est, ex alto euocantia ac trāsferentia appellant, ea omnia ad huiusmodi affectiones cōmoda existunt, ex quibus optima in septimo libro huiuscemodi tractationis, quæ ante hanc à me edita est, relata sunt. Tempus igitur iam est me ad aliam capitis transire affectionē, ad scripturum primo quæ ab Apollonio cōscripta sunt, quæ iuxta illius dictionem hoc modo habent.

Quæ Apollonius ad capitis dolorem, ex ebrietate & meri potu, scripsit.

UTendū est omnibus descriptis auxilijs ad dolorem capitis ab ardore obortum. Quod si dolores amplius inualecant, rutæ folia cum aceto & rosaceo trita strigmenti crassitudine capiti illinenda. Aliud, Nuces amaras cum aceto & rosaceo ad strigmenticiā spissitudinem tritas capiti illinito. Aliud, Iridem siccam ac uiticem aridum cum aceto & rosaceo, eodem adhibe modo. Aliud, Lauri baccam & rutæ folia cum aceto & rosaceo trita adhibeto. Cōueniet autē somnus, fames, quies, corporis tranquillitas. In potu aqua calida, aqua mulla, & euacuatio. Hæc quidem Apollonius scripsit, atq; huius rei gratia laudare uirum decet, quod cum discrimine de unoquoq; auxilio scripsit, quum neque Archigenes id ipsum fecerit, quem quum posterior Apollonio natu sit, apponere quidpiam ad discriminum certitudinem oportebat: uerum quæ ipse in priore de pharmacis libro conscripsit, paulo post referentur. At uero quæ ego per longam experientiam de capitis dolore ex uini potu cognoui, iam exponam, utpote qui spem quidem utilitatis ipsorum ex affectione inueni, diligentē autem comprobationem per multam experientiam feci. Capitis itaq; dolorem ex uinorum temperatura calidorum productum indicat, quod ipsum caput omnino uaporibus repletur, quādoq; etiam humoribus calida temperie præditis. Nam & citra uini potū eiusmodi ad caput prompte deferuntur. Curatione itaq; opus est, quæ scopum primum uniuersalem & communem omnibus habeat, nimirum euacuatione indigentem. Quum uero calidi sint qui caput repleuerunt humores, etiam refrigerante eos medela opus erit. Iubendi igitur sunt, si crudum adhuc in eis uinum permaneat, ut tepida aqua hausta uomant: quod si etiam post concoctionem caput doleant, refrigerantibus utendum est ac repellentibus. Quale est rosaceum per se & cum aceto, aut hederæ aut brassicæ succo. Quin & ipsa brassicæ folia calida macerata, capitiq; circumposita ac obligata, naturaliter ebrietati resistunt. Cæterum somni ac quietis cura imprimis habenda est; quod ubi factū fuerit per

rit per totum diem, ad uesperam lotum, boni succi cibus, non tamen calfacientibus nutrire oportet. Sunt autem tales pisanæ succus, & sorbitio ex alica, & panis ex aqua, & oua sorbilia absq; garo: ammisceatur autem eis ex melle quantum ad edulcandum satis fuerit. Si uero ad mel accipiendum non fuerint appoliti, sales aromatū condimentis ad saporem edulcati, pro eo addantur. Ex holeribus est lactuca, utpote boni succi & refrigeratoria, & brassica, ut quæ uapores reficet. Sic & ex leguminibus lens est. Potu uero omnino aqua utendū est, at uero quū stomachus in quibusdam propter aquæ potū subuertatur, Malum punicum eis insuper exhibendū est aut solum per se, aut cum alica flaccida calida, probe cocta, Quin & mala cestiana appellata in urbe Romana, citra cocturam quidem sunt austera, post cocturam uero stomacho comoda fiunt. Coquenda autem sunt ipsa in ollam nouā aqua calida infusa, deinde malo in olla suspenso, igneque sub ollam coiecto, quo uapor ex aqua calidus sublatus cocturam ipsi malo præbeat. Vuæ passæ etiam & pira, aliqua quidem cruda, aliqua uero ut malū ipsum cocta, stomachum corroborant. Abstinentium uero à glandibus palmarū, proprietatem enim quandā habent capitis dolorem inducendi. Quod si uero post hæc probe dormire non possint, ad balneum postridie quam celerrime inducantur, calidæque aqua eis in balneo saepe affundatur, deinde ubi dormierint aut omnino interposito tempore quieuerint, rursus ad balneum ducendi sunt, deinde ueluti pridie connutriendi. Si uero moderate habeant, & aquam bibere non possint, permittendus est eis potus dilutus ex uinis aquosis, quale est in Italia Sabinum. In Asia Titacazenum, & Arsyenium, & Aruisium. Quin & moderate habentibus gallorum testiculi, & alæ, & ex piscibus petrosi, & teneris carnibus præditi exhibentur, & columbarū pulli. Hæc uero omnia citra garum & uinum, in albis ac simplicibus iusculis coquantur, in quibus aqua sola cum oleo, & anetho, ac modico porro, cocturam perficiat, modico adiecto sale, nō statim in principio cocturæ, sed quum iam aliquo modo flaccida facta fuerint ac uicta. Manifestum uero quod tum hoc, tum omnes qui caput dolent, augete adhuc & uigente dolore, quiescere melius est: remittenti uero ac decrescente, in locis aptis deambulare. Apti sunt autem his qui calferi opus habent loci calidiores, qui frigefieri, frigidiores. Et ante cibum quidem pluribus deambulationibus utendum, post acceptum uero cibum breuibus & lentis. Oportet autem neque multa comedere, neque statim deambulare, sed post duas aut tres aut etiam plures horas. Quod si quando ex uaporibus & humoribus in caput sublatis reliquæ quædam relinquatur tenuibus poris ac meatibus impactæ, & ob id etiā capitis dolor perseveret, à rosaceo quidem abstinere expedit. Utendum est autem primū quidem chamamelino moderate calido, postea uero irino: maximopere enim huiusmodi affectiones iuuant. In balneo uero caput calida perfundatur, nō solū ob id ut quippiam circa ipsum discutatur, sed & somni conciliandi gratia, quapropter etiam secundum, aut tertium etiam, ad uesperam balneum apparandū est, acceptis ab eo lactucis ex aceto, modico aut omnino nullo addito garo, uerū aqua affusa multa, ut acetum planè exaquet, nisi omnino aquosum sit acetum, nam & huiusmodi magis quam acerrimo opus habent. Caliditatem enim in se aliquam tale acetum complectitur. Post hæc uero postera die, quæ magis caput calfaciat adhibenda. Ita ut ad irinum aliquando Amaracinū ungentū addamus, aliquando uero Nardinū. Quandoque etiam preciosa, quibus opulentæ sceminae etiam si nihil habeant mali, uti consueuerunt. Per huiusmodi sane medicationis ductum, capitis dolores ex uini potu abortos in totū perfanui, nullo ab Apollonio præscripto pharmaco usus. Quum enim per ea quæ iam dixi scopum contingerem, in nullo ab Apollonio

Apollonio scriptorum spem aliquam posui, tanquam rite ac probe ab ipso relaxata essent, & superuacaneum amplius erat eorum experimentum facere. Ceterum post prædictas tres affectiones capitis dolorem inducentes, Apollonius quartam hanc insuper addidit.

Ad dolorem capitis ex plaga aut casu. Apollonij.

Rosaceo & aceto tepefactis caput rigato. Aliud, Rosæ siccis maxime utitor. Aliud, Meliloto similiter apparato utitor. Aliud, Myrti albæ folia tenera cum uino & myrrha trita imposito. Aliud, Irino ungento & aceto illinito. Aliud, Absinthium tritum cum uino & myrrha tritū imposito. Aliud, Pulegio trita ex uino similiter utitor. Aliud, Pulegium & myrrham trita similiter adhibeto. Aliud, Apij comas cum uino coctas ac tritas imposito. Aliud, Mala cotonea cocta ex uino imposito. Conuenient & fomenta per spongas aqua calida imbutas, Et mollium lanarum fasciculi aceto & rosaceo conspersi. Ad hæc & quies, & corporis tranquillitas, Subtractio cibi, euacuatio, fuga eorum quæ offendere possunt, qualia sunt sol, balneum, uini potus, clamor, contentio, & ex his quæ alimenti loco exhibentur, acida & acria ac falsa. Hæc quidem Apollonius scripsit de capitis doloribus ex conspicua plaga abortis. Verum operapretium est nosse nos, eiusmodi affectionem nullam aliam quam inflammationem esse, quæ non ex plaga solum aut casu, sed citra etiam manifestam causam, iuxta omnes corporis partes, propter humorum influxionem fieri consueuit. Siquidem igitur plaga uulneris aut contusionis causa existat, plures scopi erunt ad remediorum inuentionem. Unus quidem in uulnere, ad quod conglutinantibus & inflammationem arcentibus pharmacis uti oportet, postquam ulceris labia fibulis impositis constrinxerimus. Alter uero in contusione, & tertius in doloribus, qui quandoque in ipsis solis percussis partibus fiunt, plerumque uero etiam ad uicinas partes extenduntur. Etenim pellicula quæ caluariam ambit, & cutis quæ forinsecus circumtenditur, utraq; propriam substantiam continuam habet per omne caput extensam: & ob id sanè saepe caput ipsum dolere contingit, præsertim si usque ad pelliculam os caluæ ambientem plaga penetret, quam diducta pellicula caluariam ambiente, osseque conscalpto, iuxta concarnationis modum curare oportet. Quod si per communionem membranæ caluam ambientis, quam ad duram cerebri membranam circa futuras habet, etiam intra caluariam inflammatio ipsa distribuatur, non absque periculo eiusmodi capitis dolor existit. Contingit autem non parum saepe in casu præsertim ex sublimi factio, ut quædam circa cerebrum aut membranas eius, partes abrumpantur: quod ubi contigit, etiam amplius capitis dolor inualefcit, ipsaq; affectio tota ægre curabilis redditur, & periculum ingens ac præceps imminet. Optimum itaque fuerit in his, nisi ætas prohibeat, & nisi uitalis facultas debilis appareat, à uenæ sectione curationis initium facere, & conuenientibus capitis irrigationibus uti, ex lana nimirum oleo dulci imbuta, capiteque ex ea contacto. Quod si quippiam horum, siue ætas, siue uirium debilitas, aut etiam ambo simul, sanguinis detractionem fieri præpediant, aluum per clysterem euacuabimus, tum ut superflua in ipso recrementa extrahamus, tum ut humores qui ad affectas partes inde ferri consueuerunt reuelamus, atque inde auxilijs ad inflammationes commodis utemur. Si uero membrana cerebri fuerit uulnerata, egregie ipsam conglutinat, inquit Archigenes, calaminthæ succus infusus, & farina milij arida inspersa. Deinde butyrum & rosaceum

faceum, ac adeps suillus insulsus uetus, tepesacta ac mixtum insula. Ceterum hoc modo affectos à uino & cibis crassioribus abstinere oportet, maxime si febris sint correpti. Atqui prædictam euacuationem consulit etiam Apollonius, qualem autem fieri oporteat non ostendit. At uero acetum rosaceo ammisceri iubet, quemadmodum in phreniticis & letargicis in principio plurimi medici facere consueuerunt, uerum non recte mensuram utriusque dicere reliquit, Empiricorum simili transiitione usus, non indicatione dogmaticorum. Affectio enim ipsa nobis indicat auxilia, Quantitatem autem singulorum, & particularem materiarum differentiam simul tum affecta particula, tum ægri temperamentum indicat. Et ad hæc uitalis facultas, deinde ætas, & ambientis nos aeris temperatura, iuxta regiones, anniq; tempora, & prædominantem anni constitutionem euarians. In phreniticis quidem igitur, quum omnia quæ intra caluariam, circaque cutem & pelliculam caluariam ambientem ab affectione immunia sint, ueteres conuenienter acetum ammiscuerunt: ea ratione persuasi, quam in commentarijs de pharmacorum compositione per longum recensui: quando uidelicet ad affectiones in profundo corporis obortas, pharmaca diuersa ab his quæ ad affectiones in superficie hæretes destinata sunt, adhiberi oportere dixi. Exoluitur enim omnium ipsorum usus in transiitione per profundum, & ob id ad propria affectioni auxilia, aliquando contraria & nocentis facultatis pharmaca ammiscemus. Quum nanque inflammatio dolorem inducat, maxime contrarium est acetum reliquis auxilijs ammiscere, utpote quod neq; mitigandi neq; laxandi uim aliquam in se complectatur, Sed quum per sinciput, (neque enim per aliam quampiam capitis partem transitus patet) pharmaci facultatem intra penetrare uelimus, tunc sane ad ammixtionem alicuius eorum quæ propria natura auxiliantur ac in profundum ducunt, deuenimus: tenuium partium substantiam quandam inuenientes, quandoque quidam frigidam, uelut acetum: quandoque uero calidam, uelut euphorbiū, affectione quæ curationi subiacet considerata ac perspecta, num calfacientibus opus habeat an refrigerantibus. Iuxta hanc igitur ratiocinationem, si quidem crassa cerebri membranæ nudæ rosaceum offeratur, quemadmodum in his quibus capitis ossiculum aliquod excisum est fieri consueuit, solum ipsum leniter tepesactum adhibemus. Quum uero citra denudationem, per capitis iuxta sinciput partem, sana & integra existente caluaria, rosaceum ad cerebri membranam peruenire uelimus, acetum ei ut eo perducatur ammiscemus, Cuius item rursus uehemens facultas tum per uiarum transiitionem, tum per rosacei mixturam exoluitur. Quapropter Apollonius in eo quod acetum rosaceo indefinite ammiscere iussit, peccauit. Cutis enim capitis aut quæ post eam est membranæ caluariam ambientis inflammationes, citra quidem uehementem dolorem obortæ, per modici sane aceti ad rosaceum ammixtionem iuuari possunt: læduntur autem ubi magna fuerint, dolorem que uehementem induxerint. Deliquit amplius Apollonius, quod neque tempus usus singulorum ab eo descriptorum auxiliorum apposuit, Quædam enim incipientibus & nascentibus adhuc inflammationibus auxiliantur, Quædam etiam in uigore consistentibus aut decrescen- tibus, aut etiam induratis opem ferunt. Rosaceum itaque cum aceto incipientibus, In uigore uero consistentibus, rosaceum solum adhibemus, Quemadmodum etiam in induratis absinthiumq; ac pulegium ei ammiscemus. At uero quæ citra indurationem decrescunt inflammationes, pharmacis laxantibus appellatis solum opus habent. Relata est autem tum materia, tum compositio ipsorum in prioribus huiusmodi tractationis commentarijs, quos edidimus antequam hoc opus sumus aggressi. Quapropter affecti loci multam indicationem faciunt simul

simul cum ipsis affectionibus ad inuentionem remediorum. Quum igitur affectiones ab Apollonio descriptæ quatuor sint, quæ capitis dolorem faciunt, ob manifestas causas obortæ: deinde uero ex ordine transierit ad eas quæ ex obscuris causis producuntur: merito sane quis ipsum reprehenderit, non solum quod à dogmatica descuerit doctrina, sed quod neq; Empirica sit usus. Distinguunt enim etiam hi affectiones per symptomatum cõkursus syndromas ab ipsis appellatos, qui sane accessionum ad morbos ipsos congregationes sunt, quæ omnibus euidenter apparent: in quibus cõkursibus etiam externas & lacessentes causas ipsi comprehendunt, tanquam partes totius concursus existant. Verum nullam talem congregationem, neque symptomatum siue accessionum, neque signorum Apollonius scripsit, quemadmodum discemus ubi & ad sequentem uiri doctrinam non minus quam ad priorem animum adhibebimus.

Condependens ex præcedenti Apollonij doctrina, ad temporum ac totius capitis dolores, citra manifestas causas obortos.

Vngento Mendefio caput illine. Aliud, Adipem anserinum Mendefio ungento dilutum illine. Aliud, Myrrham uino quam optimo tritam, & ad succi ptisanæ crassitudinem redactam illine. Aliud Myrrham ungento preciosissimo trita similiter adhibe. In pueris autem sinciput dolentibus, myrrha cum oleo trita utitur. Aliud, Viticis semen tritum & aqua dilutum imposito, aut linteolo illitum similiter imposito. Aliud, Lij farinã cum adipe anserino contritam pro cataplasmate imposito, adipe prius liquefacto. Aliud, Portulacã per se & cum lini semine tritam imposito. Aliud, Olea folia tenerrima oleo ac uino nigro affuso terito ac imposito. Aliud, Cinerem quencunq; habes aceto aut aqua diluito, eoq; caput rigato. Aliud, Solanum & terram figulinam trita ac leuigata imposito. Aliud, Halicacabi fructum cum adipe anserino, aut ungento balanino tritum adhibe to. Aliud, Lentisci folia trita ex aqua imposito. Aliud, Blitum tritum ac oleo dilutum adhibeto. Aliud, Ricini semen aqua tritum imposito. Aliud, Coriandri semen & anethi trita ac melle mixta imposito. Aliud, Melanthium tritum ac oleo dilutum imposito. Aliud, Cumnum & adipem anserinum trita imposito. Aliud, Succum papaueris factæ aegyptiacæ quantitate, & salis partes duas, & pulegij partem unam, cum aceto & ungento optimo trita illinito. Conuenit item cibum subtrahere, & aluum euacuare, caputq; contegere, amplius uero & quiete agere, omnemq; motum uitare. Quod igitur Apollonius quemadmodum dixi, indefinite tradendo, hæc remedia ad capitis dolores, dupliciter peccarit, neque ut dogmaticus uir affectiones explicans, neque ut Empiricus earum concursus, id ipsum ex illius ipsius dictione didicimus, Quod uero & pharmacorum facultates inter se non parum differant, ex tota uirium ipsorum perpenfione discere licet. Etenim primum ab eo descriptum simplicis est potentia laxantis. Talis enim est Mendefij ungenti facultas, Secundum uero eandem uim intense possidet, in quo ad Mendefium ungentum, anserinus adeps ammiscetur. Tertium autem propter myrrham quidem resicatorium est, unaq; calfacit, propter uinum uero adstringit, utile his existens in quibus redundantem humiditatem simul repellere ac discutere proposuimus. Scimus porro myrrhæ odorem plurimis etiam sanis dolorem capitis inducere, quare sane eos ipsos qui iam caput dolent non parum offenderet. Eiusdem autem facultatis est & quod sequitur quartum. Quintum uero non pro-

pe ad horum uim accedit, ubi scilicet cataplasma ex aqua & uiticis semine componit, quod non solum ab utraque facultate tum calefaciendi, tum resiccandi, quibus ea praestant, quae ex myrrha composita sunt, multum deficit, sed & contrarium facere potest in his qui caput ob frigiditatem dolent. Quod uero deinceps de sequitur ex lolij farina & anserino adipe compositum, in quibus resiccare intendimus utile est, neque in capite solum, sed & in alijs partibus rationabiliter adhibetur, id ipsum uero ob anserinum adipem citra molestiam resiccantem contingit. Abunde enim pharmacum hoc & mitigat & sedat dolorem. Verum quod deinceps sequitur, de quo haec uerba scripsit: Portulacam per se & cum lini semine tritam imposito, refrigeratorium est pharmacum, praclare faciens ad affectiones calidas. Quod uero post hoc scriptum est hoc modo: Olea folia terrarum maxima oleo ac uino nigro affuso terito & imposito, dolorem quidem non mitigat, uerum humiditates succorum euacuat. At uero quod deinceps scriptum est foris facultate praestat, in quo uidelicet iacet cinerem aceto aut aqua dilui, eoque caput rigari. Si quidem enim ex aceto praeparatur, inueteratas affectiones & in scirrhum induratas sanare potest, non tamen doloris mitigatiuum existit. Si uero cum aqua cinis diluatur ac percoletur, fortitudine quidem plurimum ab eo deficiet quod ex aceto constat, neque tamen sic doloris mitigatiuum erit. Quemadmodum neque id quod postea descriptum est, ex terra figulina & solano compositum. Superfluum autem compositionem Apollonius in eo quod ex halicacabi fructu constat, ostendit. utpote quod neque praedictus, neque postea dicendis quicquam amplius habeat. Quemadmodum sane ea quae deinceps sequuntur singula alia facultate praedita sunt. Non rite autem fecit haec omnia indefinite tradendo, Quid enim simile habet cataplasma ex blito cum oleo trito, ad illud quod ex ricini semine, aut coriandri, aut Melanthij componitur. Calefaciunt enim haec & resiccant, Blitum uero debiliter humectat & frigefacit. Porro quod in fine sermonis ipsius scriptum est, primum neque ab ullo in usum assumi experiundi gratia consuluerim, nedum saepe. Raro enim cogimur pharmacia ex opio uti, quum uidelicet praedoloris uehementia homo de uita periclitatur. quanquam & tunc solidae partes ex eius usu offendantur, adeo ut post haec correctione opus habeant. Sic & ex opio collyria multis detrimento fuerunt, adeo ut debilem oculum reddiderint, & uisus hebetudinem, Amblyopiam Graecis appellatam induxerint: uelut etiam auditas grauitatem inducunt, quaecumque ad uehementem aurium dolorem ex papaueris succo composita sunt. At uero ob capitis dolorem uehementem nemo unquam animi deliquio comprehensus mortuus est, neque seipsum occidit, quemadmodum quidam colli dolore uexati fecerunt. Vt cumque enim doleant, longe minor ipsorum dolor est, quam eorum qui colli, aut auris, aut oculi, aut dentis dolore uexantur. Mitigantur illi ipsi perfusionibus & cataplasmatum impositione.

Quae Archigenes ad capitis dolorem remedia conscripsit.

Relato igitur iam Apollonio, ad Archigenem transeamus, qui in priore libro de pharmacis secundum genus ei inscripto, hoc modo scripsit. Archigenis ad capitis dolores citra febrem obortos. Communiter in principio auxiliatur eis aquae potus, parcitas cibi, solutio alui. Haec praefatus deinceps pharmaca multiformia conscribit. Praestabilius igitur mihi uidetur singulatim unaquaque ipsius dictione in manus sumpta, eam considerare, & primum sane principium eius collaudare, in quo manifeste discrimen a febre inductum distinguitur.

xit. Fuit itaque Apollonius non quidem uulgaris medicus, uelut & Mantias & Heraclides Empiricus, uerum ad diligentiam quam circa artem fecit, etiam hoc Archigeni accessit, quod posterior natu illis ipsis fuit. Caeterum maximum hoc censeo debet, his qui artem quamcumque tandem rationalem ediscere rite uolunt, quum natura apti ad eam fuerint, ingeniosique & a pueris in primis disciplinis eruditi. Plerique autem ex his qui eiusmodi artes tractant, non ut ipsi sapientes in his euadant, sed ut uulgo tales uideantur studio habent. At uero Archigenes ut si quis alius, quae ad medicam speculationem attinent diligenter ediscere studuit, atque ob id merito scripta quam plurima memorabilia reliquit. Non tamen in omnibus sane quae tradidit irreprehensibilis mihi uidetur, uerum uelut ipse pleraque eorum uirorum a quibus adiutus optimus euasit, reprehendit, sic par est ipsum delinquentem a nobis posteris redargui. Difficile enim est ut qui homo sit non in multis peccet, quaedam uidelicet penitus ignorando, quaedam uero male iudicando, & quaedam tandem negligentius scriptis tradendo. Quemadmodum sane & nunc mihi in distinguendo non febrientes a febricitantibus peccasse uidetur, quum non omnes eorum qui non febriunt distinctiones & discrimina apposuerit.

De his qui ex stomacho caput dolent.

Statim igitur primum in his discrimen est doloris capitis ex stomacho producti, Quidam enim etiam si modicus quispiam humor acris in uentre, & praesertim circa os eius congregetur, statim caput dolent, atque ob id si diutius famem tolerant offenduntur. Augetur enim ipsis inedia ferentibus eiusmodi humorum malicia. Eos igitur qui hoc modo affliguntur sanare oportet, ita ut nihil remediorum capiti adhibeamus, quandoquidem neque proprius est hic capiti affectus, sed ab humorum in uentre malignos uapores excitantium in ipsum adscensu affligitur. Quemadmodum alij in suffusorum symptomata ob huiusmodi humores incidunt. Quae igitur horum erit cura: ut uidelicet affligentes in uentre humores quam celerrime euacuemus. Euacuantur autem ad uomitum procliuis facile ab aquae potu, Aegre uomentibus uero difficultus, adeo ut etiam digitorum siue pinnularum immisione uenter ad uomitum irritatus, quibusdam nihil amplius effuderit. His igitur conabimur quam primum cibum boni succi ac stomacho commodum exhibere, si res ita ferat a balneo, si non, ante balneum tantum cibi offeremus, ut ne laedantur inde postea lauantes. A coena autem postridie modicum absinthium in potu dabimus, eoque modo in posterum dietam ipsis constituemus, donec ualde bene concoquentes ipsos uideamus, atque tum sane modicum panem eis praebimus circa tertiam aut quartam horam, aut paulo prius uel etiam serius, ut satis amplum spatium ad consuetae balnei horam intersit. Quicumque uero panem citra obsonium edere non possunt, his oliuas, aut palmulas, aut uuas, aut tale quiddam addemus, per experientiam cognoscendo quid ex eis praestet, quum aliud alio melius sit iuxta naturae proprietatem. Caeterum ad uitiosorum in uentre humorum redundantiam tum facultatis concoctoriae debilitas, tum oris uentris infirmitas, plurimum conferunt. Quemadmodum etiam sensuum mollicies & ad haec caput ad eiusmodi humorum uapores suscipiendos aptum, quemadmodum & in quibusdam oculi. Ego quidem igitur saepe & in multis expertus sum hanc quam narraui, curandi uiam ad capitis ex stomacho dolorem commodam. Archigenes uero quum simpliciter ad omnem capitis dolorem citra febrem, cibi parcitatem auxiliarem

scribat, palam facit se nihil de eo qui ex bilioso humore oboritur scire. Quod sane etiam amplius quis crediderit qui postrema eius dictionem legerit, quae hoc modo habet. Archigenes. In his uero qui ex stomacho caput dolent, flatuoseque distenduntur, acetum in quo papaueris capita incocta sint affundito, aut spongas eo imbutas imposito. deinde polentam cum menta & aceto fronti pro cataplasmate imposito. Aut pulegium cum iisdem. Aut solani succum cum cum rosaceo illinito. Stomachum equidem os uentris appellat, quum & medici hanc partem ita appellare sint adsueta, qui etiam stomachica animi deliquia appellant, & quosdam stomachicos esse dicunt à quopiam uidelicet in eo loco oborto affectu ita appellantes, uelut etiam hepaticos ab hepate, & colicos à colo, & nephriticos à renibus, & splenicis à splene affectos. Vnam autem ex stomacho affectionem dolorosam scripsit quae caput occupet, eorum quos ipse flatuose distentos uocauit, quam ex uini largi potu magis oboriri scio. Qui enim propter humores caput dolent, mordacem dolorem, non distendentem percipiunt. Fames igitur in distensionibus commoda est, at non his qui mordaces humores in ore uentris habent. Quum itaque hic mordax humor fuerit amarus, pallida & flaua bilis appellatur, quae ob naturalem leuitatem ad uentris os sursum fertur. quum uero pituitosus, aut acidus, aut salus fuerit, magis in totius uentris spatio continetur, quam quod in ore ipsius firmetur. optimum autem fuerit (quantum sane nunc in his dicere licet) in fundo uentris ipsum contineri, facile enim relicto uentre in intestinum delabitur. Pessima autem sit affectio ubi uitiiosi humores in uentris tunicas ineluibiliter fuerint imbibiti, Quorum optimum remedium est ex aloe pharmacum, quod aliqui picram, hoc est, amarum, aliqui hieram, id est, sacrum ex aloe appellant: inque eius compositionem aloes drachmas centum coniungunt, & sex uniuscuiusque reliquorum, quorum etiam sex numero existunt, cinnamomum, spica nardi, xylobalsamum, mastiche chia, asafurum, crocus. Praestantius autem sit pharmacum ubi minus de aloe additur. Visum nanque mihi est, nimiam eius copiam centum drachmas esse, ad proportionem reliquorum quibus haec adduntur, quapropter etiam per $\times c.$ drachmas ipsum composui, & per $LXXX.$ Quin & per pauciores aliquando crocum, propterea quod quidam ex eius usu capite laedantur, quod ipsum saepe ex solo croci odore perpetimur. Quare optima eius fuerit compositio, quae ex aloes drachmis $\times c.$ & croci drach. $v.$ constat. hac ego utor. His uero qui neque croci odorem citra molestiam ferunt, sed statim capite replentur, ex quatuor croci drachmis pharmacum compono. Cogor autem assidue hoc pharmacum praeparare, propterea quod non solum his de quibus iam dixi, sed & suffusorum speciem patientibus, aut etiam alia symptomata ex stomachi affectione habentibus, id ipsum exhibeam, & praeterea his qui alio adstricta laborant, & mulieribus, quae non probe purgantur. In quibus maiorem efficaciam habet, ubi aloes drachmae $LXXX.$ & croci $vi.$ fuerint commissa. praestat autem & carpesium pro asafuro coniungere, quanquam etiam utrisque coniectis aliquando composuerim. Datur ad summum ex pharmaco hoc drachma una, cum aquae calidae cyathis non pluribus quam tribus. Minimum uero dimidium eius praebetur. Datur & intra hos modos, quantitate iuxta aetatem, corporis magnitudinem, & anni tempus permutata.

Quae Archigenes consequenter ad primam dictionem scripsit, in quibus est etiam Galeni censura.

DE his quidem igitur qui caput ex stomacho dolent haec suffecerunt. Transfundum

secundum itaque iam ad ea quae Archigenes post primam dictionem deinceps scripsit. Faciam autem iuxta singula ipsorum consimilem expensionem qualem circa primam feci, connectendo ad ipsa propter rerum consequentiam etiam ultimam ipsius dictionem, Sed nunc à secunda initium faciam. Archigenis. Irrigationes autem siquidem à frigore aut hyeme patiantur, conueniunt, oleum repidum. Et, Illitio narium, succus è baccis lauri expressus, aut oleum laurinum, aut unguentum Syriacum, aut cicinum, aut styracinum, aut gleucinum, aut tale aliquod aliud calfactorium. Ut igitur à postremo exordiar, opinor ipsum resinam quae sua sponte emanat dicere, quae plurima in Lacedaemone prouenit, & Capnelaon, hoc est, oleum fumosum Ciliciae, & Amaracinum ac Styracinum in Cyzico, & quod in Perga apparatur irinum. His uero ungentis nares oblineare operapretium ducit, quo per odorem ipsorum caput calefiat. quod ipsum inde euenire manifeste apparet, adeo ut & idiotae uulgo his utantur, & maxime eis quae facile parari possunt. Parabilia autem sunt alijs alia, quae uidelicet apud singulos redudant. Et apud nos sane in Asia agrestibus & ruri degentibus hominibus cedrino appellato uti mos est, & si quando eius inopia sit pisselaeo, quo nomine id appellant quod ex oleo & liquida pice constat. Ammiscent autem tum huic, tum cedrino, oleum aliqui plus, aliqui minus, in quantum uirum ipsorum uehementiam exoluere uelint. Utuntur autem omnibus quae dixi & circa caput, & praesertim circa sinciput ueluti dixi. Illinunt & frontem ex eis, & auriuti meatus, quidam etiam uestigia pedum, ac sedem. Caterum quum Archigenes succum è baccis lauri expressum dicit, quod simpliciter laurinum dicitur ipsum nominare putandum est, uelut id quod oleum ammixtum habet, laurinum oleum appellatur. Syriacum uero unguentum, eum dicere Comagenum existimo, quandoquidem id ipsum nobis ex Syria apportatur. Archigenis. Aestate uero aut ubi alia aetuose distenduntur, per acetum & oleum, aut aquam & rosaceum, Amplius uero & per polygoni succum, aut portulacae, aut solani, aut aliquo alio ex refrigerantibus irrigato, spongasque posca imbutas capiti imposito. In hoc sane sermone uidebitur forte quibusdam negligētius legentibus, unam simplicem affectionem Archigenes curare, uerum non ita habet. Ex eo enim quod aetuose dicit, calidam affectionem indicat: ex eo uero quod addit, distenduntur, affectionem quae hoc modo à flatu uentoso affligitur ostendit: ut non solum secundum intemperiem mutata sit, sed etiam uaporosi flatus redudantia adsit. In principio itaque in eiusmodi utrisque affectionibus, refrigerantium auxiliorum facultas apta est, quae intemperiem calidam refrigeret, & uentosi flatus allationem repellat & retundat. Atque mea, quidem opinione praestiterit diligentiorum rei inquisitionem facere. Aliquando etenim ex corpore uentosus flatus affertur, quemadmodum in doloribus capitis ex stomacho relatum est. Aliquando uero in ipso capite generatur. Venter namque interdum aegre solubili modo inflatur. Interdum uero etiam post ipsum sita intestina, quandoque quidem ieiunum, aut tenue intestinum, quandoque etiam colum. Nihil igitur mirum est, neque impossibile, eandem affectionem in quibusdam iuxta caput partibus obortam, uentosum flatum generare, cuius generationis in locis circa uentrem causam inuenimus, tanti caloris inopiam, ut ex cibis ac portibus uaporosum & uentosum flatum generet, propter infirmitatem uero comprehensiuae facultatis, interna ita affectarum partium capacitas infletur & expleatur, ut propter expletionem quidem distendatur, propter tensionem uero dolore afficiatur. Inuentum equidem & hoc nobis in commentarijs est, in quibus communes & generales dolorum causas considerabamus, quod ob dissolutionem

nem continuitatis similariū partium, dolor oboriatur. Dissoluunt autem ipsam erodentia, diffecantia, distendentia, & uehementer calfacientia ac refrigerantia. Quapropter in doloribus circa caput, ægros interrogare consueui, qualis nam eorum qualitas sit, Quidam enim uelut erodantur corpora, doloris sensum percipiunt. Quidam uero uelut distendantur, aut grauentur, aut tundantur, aut solius uehementer inualescentis caliditatis aut frigiditatis. Siquidem enim uelut erodantur aut pungantur senserint, uel humorum uel eiusmodi flatus a credo, causa putanda est. Si uero citra morsum distendantur, repletionem distensarum partium, uel per uentosum flatum, uel per multi humoris influxum, causam putabimus. In quo genere & inflammatio & erysipelas existit. Inflammatio quidem ubi inflammata corporis pars multum sanguinem in se continuerit. Erysipelas uero ubi biliosum continuerit humorem. Quod si ex utrisque redundantibus pars aliqua expleatur, aut inflammatio erysipelata, aut erysipelas inflammatum oboriatur. Et ne quis putet nos longum sermonem de una particula iuxta unum symptoma affecta facere. Communis enim omnium dolore affectarum ratio est, quam si quis diligenter in articulos digesserit, promptior ac expeditior ad auxiliorum inuentionem, in omni affecta parte fuerit. Artis etenim curandi coniectura in affectionum cognitione maxime consistit. Quæ ubi inuentæ fuerint, curatione non coniecturaliter sed scientificè indicant, cum hoc quod & cognoscere datur, quam ægre aliqua affectiones medelis cedant, in quibus rationabiliter iuxta indicationem remedijs utimur, etiam si nihil efficere in principio appareant. atque hoc est quod in aphorismo dictum est, in quo ait, Omnia secundum rationem facienti, si iuxta rationem non succedat, ad alia transeundum non est, sed perseuerandum in eo quod uisum est à principio. Aliquando enim adeo uehementer in angustijs meatuum flatus uaporosus infarcitur, atque eo adhuc magis uiscosus aut crassus humor, ut multo tempore opus sit ad curationem. Etenim quæ sic infarta sunt attenuare oportet, meatus que dilatate per quos excernantur, habita simul prouidentia nequid aliud, puta humor aut eiusmodi flatus, amplius influat: & ad hæc corroborandum est affectum membrum, ut neque ipsum uentosum flatum gignat. Qui igitur primi ad eiusmodi affectiones pharmaca composuerunt, merito uaria materia opus habuerunt: si quidem influentem substantiam siue humor, siue uapor fuerit, repellere necessarium existit: impactam uero concoquere & attenuare, eandemque ipsam discutere: atque nihilominus, imò magis circa affectam partem firmitatem inducere, ne uidelicet quod influat suscipiat, attenuatum uero excernat, impactumque concoquat & attenuet. Verum in mixtura pharmacorum hac facultate præditorum, alius alio feliciore coniectura usus, alius minus, alius magis commodam fecit compositionem. Quapropter uelut nostis, ad uos enim sodales loquar quibus maxime hæc scribuntur, Duo omnino uidistis mihi præparata pharmaca eundem effectum promittentia, quandoque etiam tria & quatuor, & ex horum mixtura in ægre curabilibus affectionibus à me sæpe quod oportuit, factum esse. Considero nanque in quo eorum sit simplex pharmacum amplius calfaciens, aut frigefaciens, uelut etiam resiccans, aut humectans, aut tenuium partium, aut crassarum, Deinde contemplans quid effecerit quod ægro iam fuit admotum, secundum usum aut per aliud quoddam, aut per hoc ipsum facio. Sæpe quidem ad aliud quod idem promittit transeo, aliquando uero utraq; committo, ac merdium quiddam ex eis conficio. Talia autem omnia abunde à me non uniuersim tantum, sed & particulatim in medendi methodo relata sunt, nosseque oportet, quod & iam ante dixi, hanc tractationem illam sequi, & cogor tamen etiã nunc rursus

rursus meminisse, quo magis ea quæ isthic tradidi assequamini. In prædicta itaque affectione, calore doloroso prædominante unã cum flatu uentoso, in principio quidem repulsoria curatione utendum est, quæ ex refrigerantium facultate constat: quod ubi moderate factum est, ex mitigatorijs ac concoctorijs quippiam ammiscere ad repulsoria oportet, Deinde etiam discussoria addenda, ita ut paulatim repulsoria pharmaca detrahamus, donec ad contrariam mixturam perueniat pharmacum ei quam à principio habuit, hoc est, ut plurimum quidem discussorium sit & attenuatorium, Minus uero concoctorium & mitigatorium, minimum autem repulsorium. Portulacam quidem igitur refrigerantis & aquosæ substantiæ esse didicistis. Minus ea polygonum. In solano autem tantum ammixtum esse crassæ & terreæ, quantum adstrictionis. Acetum uero repulsoriam simul & attenuatoriam, imò & discussoriam habet facultatem, utpote in temperatura à tenuium partium frigiditate exuperatum, quemadmodum exacte serenus aquilonaris aer. Didicistis etiam rosacei facultatem, quod uidelicet & repulsorium quiddam habeat, habet autem & concoctorium & mitigatorium, & ad hæc etiam discussorium. Merito igitur Archigenes in prædicta affectione eiusmodi pharmacis utitur, ipsum quidem per se solum acetum neque alibi exhibens, neque hic, ob facultatis ipsius uehementiam, ammiscet autem ei uel rosaceum uel aquam. Transeamus autem iam ad sequentem Archigenis dictionem. Archigenis. Si uero augetur affectio, perfecta cibi abstinentia congrua est, Deinde uenæ sectio è cubito, & alui euocatio per ualidum clysterem. De his auxilijs dictum à me prius est, quando Apollonij dicta considerabam, ubi sanè in biliosis causis fami renunciaui, uelut etiam uenæ sectionem in pueris & senibus ac uiribus debilitatis fieri prohibui: laudauit autem euacuationem per clysterem, non solum propter euacuationem eorum quæ intestinis continentur, sed etiam ob reuulsionem eorum quæ ad caput feruntur: atque ob id probe in his quæ scripsit Archigenes non simpliciter dixit, Euacuatio alui per clysterem, sed addidit ualidum: multum enim in huiusmodi clysteri situm est, quantum ad reuulsionem attinet, ultra hoc quod non solum ea quæ circa uentrem & Mesaræum sunt euacuat, sed etiam quæ circa hepatis sima hærent. Archigenes. Irrigationes autem, Ruta cum aceto & oleo trita. Memores affectionis ad quam auxilia scribere proposuit, sic iudicamus unumquodque eorum quæ recensere cœpit. Affectionem itaque sic scripsit. Aestate uero aut ubi aliàs astuose distendantur. Deinceps uero refrigerantis facultatis auxilia subiicit, & postea inquit. Si uero augetur affectio, perfecta cibi abstinentia, & uenæ sectio, & clyster ualidus adhibeatur. & post hæc propositam conscripsit dictionem, in qua cum aceto & oleo tritam rutam adhibere iussit, non apponens an uiridem an aridam uelit. Est enim non parua differentia, quum arida multo acrior & calidior, quam uiridis existat. Mihi sanè uiridem consulere uidetur. neque enim aceruatim à refrigerantibus ad contraria transgressus est. Acetum uero ad hoc quod refrigerat & repellit, discussorium quid habere antea dictum est. Mitigatoria autem & laxatoria facultatis existens oleum merito ipsis ammiscuit. Alia, Succus à lauri baccis expressus cum aceto & ruta. hæc priore longe efficacior existit. Ad succum nanque à lauri baccis expressum fortiter calfacientem, rutam ammiscuit cum aceto, relicto oleo. Alia, Succus radicum iridis cum aceto. Hoc remedium nihil calfactorium habet, melius itaque fuerat ipsum primum in transitu ad præclariora auxilia positum esse. Alia, Salicis folia trita cum aqua. Hoc præscripto ex iride imbecillius est, atque his quæ omnium primum scripta sunt simile, ut in tæpestiuè nunc ab eo sit relatū. Alia, Serpyllum cum aceto & oleo tritū. De aceto

De aceto & oleo prius dictum est: adiecit autem nunc eis serpyllum acris qualitatis pharmacum, & ob id etiam calfactoriae facultatis. Negligenter uero etiam hic reliquit, an uiride aut aridum uelit: praestiterit autem fortassis uiride intelligere. *Alia*, Polygonum cum ruta oleo & aceto dilutum. Polygoni succo iuxta primam rationem ut refrigerate usus est, nam & reuera talis existit, Quare etiam ad inueteratos dolores iuxta primum transitum rationabiliter quis eo utetur, ruta ammixa. Animaduersione autem dignum est in singulis contrariae facultatis pharmacorum mixturis, ut in principio parum ex praestantiore ammisceamus, iuxta secundum uero & tertium usum, copiam augeamus. *Alia*, Amygdalae amarae delibratae tritae cum aceto & oleo irrigationis modo adhibita, aut cerati crassitudine in linteo fronti imposta. Et hoc ad primum transitum pertinet, didicimus enim discussoriam citra mordacitatem facultatem amygdalas amaras habere. *Alia*, Ruta syluestris cum oleo & aceto eodem modo. Inordinate rursus hoc ualde forte pharmacum interposuit, in doloribus multum inueteratis merito adhibendum. *Alia*, Populi albae fructus cum aceto tritus. Discussoriae facultatis est albae populi fructus. In quibusdam autem exemplaribus non cum aceto, sed cum posca, scriptum reperitur. *Alia*, Ocyimi semen cum aqua. Ocyimi semen calfactoriae & attenuatoriae est facultatis, non tamen uehementer, cum aqua autem sola inueterata affectione minime rationabiliter quis eo utatur, melius enim erat oleum & acetum, uelut in alijs dixit, etiam huic ammiscere. *Alia*, Facit & balsamum, peucedanum, castorium, simul & singulatim unum quodque cum oleo & aceto. Hoc pharmacum rursus uehementis est, maxime quum ipsum peucedanum solum adhibeatur, citra castorij ammixturem. Quid uero balsamum nunc uocet, non habeo dicere, Num uidelicet plantae semen, aut succum quem opobalsamum uocant, aut ramulos ipsius xylobalsamum appellatos. Melius tamen mihi uidetur opobalsamum accipere, quod tenuium partium & discussorie substantiae existit, non tamen manifeste calentis. *Alia*, Lauri folia, & populi albae, & uiticis cum oleo & aceto. Et hoc pharmacum ex simplicibus facultatibus differentibus compositum. Lauri enim folia calidissima, uiticis uero moderate refrigerantia sunt: in medio utrorumque populi folia existunt. *Alia*, Panacem cum oleo illinito. Nihil hic refrigerantium ammixtum est, & ob id ualde inueteratis affectionibus & nihil amplius caliditatis habentibus utile existit. Quapropter merito quis ipsum reprehenderit citra distinctionem pharmaca auxiliaria conscribentem. Panacem uero negligenter nunc ipsum dicere puto, panacis radicem, neque enim opopanaca putandum est ab ipso panacem dictum esse. Differt autem a radice hic non paruo caliditatis excessu. *Alia*, Viticem aut mentam, amygdalas amaras, iridem, aequali mensura cum aceto & rosaceo mixta adhibeto. Aliorum uires supra relatae sunt. Mentae autem nunc primum mentionem fecit, pharmaci calfactoriae facultatis. *Alia*, Aut mororum succo cum aceto ammixto rigato. Hoc pharmacum euidenter apparet refrigerantium medicamentorum generis ab ipso conscriptorum esse, quae incipiente affectione conueniunt, minimeque recte nunc ad pharmaca auctis affectionibus commoda, ammiscuntur. *Alia*, Inueterata autem affectione pilis denudato, illitionibusque & irrigationibus praedictis, crassius tamen apparatus utitur. *Alia*, Resinam cum melle temporibus & fronti illine. Aut muscerdas cum aceto & rosaceo. Tertium hoc tempus est & oportunitas in capitis remedijs adhibedis. Primum namque erat incipiente affectione. Secundum uero ut ipse scripsit augete. Tertium autem hic quum ait inueterata, quod ipsum uehementioribus auxilijs opus habet, quorum aliqua non recte prioribus ammiscuit.

De his

De his qui ob biliosum humorem caput dolent.

Signa in his similia sunt eis quae ex ardore oboriuntur, accedit his maior morbus & faciei pallor, & aliquando oris amaritudo. Aetati autem uigoris, & temperaturis calidioribus, & uitae curiosa, & his qui flauam bilem congregant, haec affectio praecipue contingere solet. Itaque balnea temperata, & unctioes, & potus dilutus eis exhibenda sunt, omnisque dieta liquidior & boni succi constituenta. Euacuandus item biliosus humor per absinthij cremorem, aut per aloen, & per ipsam picram antidotum per se datam, aut modica addita scamonia, uel per cataportia ex aloe confecta. Illinenda frons pastillo croceo aut Trigono appellato, aut aliquo alio his consimili.

De dolore capitis per consensum.

Si quidem uniuerso corpori caput per consensum coafficitur, illi prospiciendum, tum in temperie, tum materiae praedominanti instando, easque urgendo. Et si quidem humorum multitudo & maxime circa uenas fuerit, uenam secabimus. Si uero qualitas magis inualuerit, purgatio pharmaco utemur. Si uero uni alicui parti condoleat, uelut hepatis, aut uentri, aut stomacho, his ipsis auxiliabimur: calida quidem in ipsis subsistente interperatura, panem ex uino diluto exhibendo, & sorbitiones ex alica, Et foris irrigationes moderate refrigerantes & firmitatem addentes, uelut antea dictum est. Si uero propter uiscosos & crassos in stomacho contentos humores, caput doleant, etiam hos exturbabimus, acetum multum in potu praebendo, tum simplex, tum Iulianicum appellatum. Ex hyssopo etiam ac organo portionibus, & quae his adhuc fortiores sunt magisque incidendi uel praedictae, utemur, & uomitu a raphanis, irrigationibusque ac cataplasmatibus calidioribus.

De capitis in febris dolore.

In doloribus capitis qui in principio cum febris irruunt, uena secanda est post primam aut secundam remissionem, nisi quid impediatur, & praesertim in corporibus bonae habitudinis & multo sanguine redundantibus. Animaduertendum autem num ob uapores a uentre sublatis, aut ob alui suppressionem capitis dolor contingat. Quod si serius post septimum tandem irruat diem, aluo per clysterem qui aliquid operae pretij faciat praeuacuata, cucurbita ad occiput siue ceruicem affigantur, caputque irrigationibus ex oleo mitigetur, rosaceo quidem in calidioribus ac hora aestiua, & cum modico aceto. Chamamelino uero in frigidioribus habitudinibus ac hyeme, quinta acetum parte adiecta. Illinenda frons ex cyphi in frigidioribus, ex crocomagmate in calidioribus. Caetero ad capitis dolores ob febris magnitudinem obortos, medela praescripta sunt in febrili tractatu. Porro uitare oportet haec, non solum in dolore capitis per consensum stomachi oborto, sed omnibus etiam alijs circa caput obortis affectionibus. Sunt autem ea quae sequuntur: Viticis semen, absinthij succus, lac in potu, glandes quercinae in cibo, oliuae nigrae, arbuti fructus mamecydon Gracis appellatus, eruum, quod ipsum etiam articulos dissoluit. Amplius autem offendunt myrrha, thus, hederacacumina. Mentem etiam perturbant lentisci fructus, crocus, peucedanum, cyclaminus sicca cum uino potata. Stryax modicus quidem potatus tristitiam uultus discutit, multus uero somnos multum turbulentos inducit.

De Cephalae capitis dolore antiquo.

Cap. II

Cephalaea inueteratus & aegre cedens capitis dolor appellatur, qui ex facili occasione, maximas exacerbationes habet, adeo ut neque strepitus, neque uocem uehementiorem, neque lumen splendidum, neque uini potum, neque odoramenta caput replentia tolerare possint, neque item motum, sed in quiete & tenebris ob dolorum magnitudinem decumbere uelint, tanquam

quam à malleo enim pertundi sibi uidentur. Quidam enim uelut contundantur aut distendantur ea quæ circa caput sunt sentiunt, non paucis uero usque ad oculorum radices dolor progreditur. Habet autem hæc affectio aliquando quidem continuos dolores, aliquando uero exacerbationes & interualla siue ordinata, siue inordinata. Intermittunt enim quandoque eiusmodi exacerbationes, uelut in comitiali morbo apprehensis, interceditque tempus aliquod quod omnino accusari non potest. Manifestum igitur est hanc affectionem cõsimilem aptitudinem capitis ut facile lædatur, uelut in cephalalgicis habere. Verum ad maiorem debilitatem deueniunt in hac affectu capitis partes, Et quidam ex eis cerebri inuolucra dolent, quidam uero membranam tantum caluariam ambientem. dolores igitur cum grauitate, humorum multitudinem significant, cum mordacitate uero, aut humorum aut uaporum acridinem, cum pulsu autem inflammationem: cum tensione uero, si quidem citra grauitatem & pulsum fiat, status tenuis & uentosi multitudinem demonstrat: cum pulsu uero, membranosi corporis inflammationem. Si uero cum grauitate distentio fiat, humorum multitudinem intra membranas contentam. Et dolores quidem in superficie herentes, membranae os caluæ ambiētis affectionem significant: qui uero in profundo sunt, cerebri inuolucrorum. Quibuscumque enim affectio intra caluariam est, his usque ad oculorum radices dolores procedunt, propterea quod oculorum tunica ex cerebri inuolucris habeant ortum. Si uero humor putrefactus calidior fiat, cum febris caput dolent: febriç autem omnino & qui ex inflammatione dolent. Si quidem igitur humorum aut uaporum multitudinem repereris causam, si quidem propter totius corporis repletionem facta est, uniuerso corpore euacuato capitis dolor sanabitur. Si uero uelut debile existens caput ad se sublato humores ac uapores susceperit, materiam reuellere oportet in totum corpus, atque ita particulae mederi. Per clysteres itaque reuulsio fit, & ligaturis extremis, & pluribus infernarum partium frictionibus, Interdum etiam sanguinis excubito detractione. Quod si amplius sanguis redundare uideatur, etiam ex naribus aperta uena, & quantum sufficere uidetur sanguine euacuato. Deinde hieram dabimus exacutam, & postea apophlegmatismi pituitam detrahentibus & medicamentis quæ naribus induntur utendum est, qualia sunt quæ ex elaterio & cyclamino cum lacte & porro apparantur. Caput autem curabis, quando quidem reuulsorij uti oportet, per reuulsorias irrigationes. Ceterum post totius corporis euacuationem, iam caput euacuationibus uteris, deinde his quæ firmitatem addeere possunt admotis. Repellit igitur oleum omphacinum, & rosaceum, per se & cum aceto, & ex papaueris capitibus, & olea teneris germinibus, & hederæ cacuminibus, ac menta uiridi apparatus. Afferantur autem remedia tepida quidem, ubi frigidior & crudior fuerit humorum multitudo, frigida uero ubi calidior & biliosior extiterit. Discutit autem oleum dulcissimum calidum, & magis inueteratum, itemque sicyonium. Si uero crassior sit humorum multitudo, spondylium, aut serpillum, aut pulegij comam aut calaminthen, aut mentam oleo incoquendo, multitudinem euacuabis. Eadem hæc etiam firmitatem parti addunt, quæ propter usque ad perfectam curationem eis uti conuenit. Omnium porro longe maxime discutit & perfecte corroborat, uerbenaca recta maxime uiridis, Imo & arida cum radicibus & simul cum serpyllo, oleo incocta. Coniicienda etiam ad ea crocodiliadis maximæ iuxta aquas nascentis radix. Quin & ipsam per se uerbenacam si oleo incoxeris, caputque inde rigaueris, omni capiti dolori antiquo ex frigiditate, aut ex crassis humoribus oborto medeberis. Maxime etiam profunt sub aquario uase nascentes aselli, Millepedæ appellati, si oleo incoquantur.

Archigenis

Archigenes de Apophlegmatismis.

Post hæc uero Apophlegmatismi quibus pituita à capite detrahitur, ex sinapi aut hyssopo cum passo cocto, aut ex staphide syluestri cum pipere & melle trita, aut ex oleo ammixto melle, aut ex staphide syluestri per se uel cum melle trita, conueniunt. Galenus. Pharmacorum quæ pituitam à capite euacuant, & medicis pro more Apophlegmatismi appellantur, materiam postea referam. Nunc autem tantum ostendere commodum fuerit, quod hocce auxiliu pituita infestate auxiliare est, quemadmodum sane & ipsum nomen eius apud Græcos ostendit. Archigenes autem calidam & flatuosam affectionem se curaturu pollicitus est, non frigidam & pituitosam. Archigenes. Iuuatur autem plurimum lauri, aut rutæ, aut panacis, aut papaueris capitum, aut baccarum lauri decocto perfusi. Galenus. Fortibus calefacientibus pharmacis, non scio quomodo papaueris capita non in strenue refrigerantia annumerauerit, quum in sermonis contextu singulis dictis aliquem per se uti posse ostenderit, & fortasse etiam aliquando simul mixtis; non tamen manifestum fecerit, num quippiam ex papaueris capitibus ipsis adiendum sit, quo uidelicet aliorum pharmacorum uehementia minuatur & mitigetur: an & solis aliquando utendum sit, quod sane incipiente & augete affectione tempestiuus fieret. Inueterata enim affectione non solum non profunt, sed etiam nocentiora capita papaueris existunt. Archigenes. Commodum est & ex salibus fomentum. Galenus. Omnem rationem Archigenes hic confudit, quum fomenti mentionem faciat per pharmacum resiccans quidem non strenue, uerum & calfactoriu quiddam in se habens. Meminisse enim eum oportebat, quod quum calidam affectionem curare assumpsisset, aut semper ab illa ipsa indicationem seruaret, aut de transmutatione in diuersam speciem quippiam diceret, iuxta quam temporis progressu calore sedato, obturatio, aut intensio, aut tale quiddam accessisset, quod contraria curatione indigeat, & non ea quæ in principio fuit determinata. Archigenis. Post perfusiones uero aut fomenta iuuantur si lini semen rosaceo infartum adhibeas, & lanas sordidas ex aceto rosaceo calidas circumponas ac obligeas. Galenus. Hoc mitigatiuum est auxiliu, quum uehementer infestat dolor, una cum hoc quod & subiectæ commoedet affectioni. Quare ubi ad intensum capitis doloru remedia scripsit, isthic præstiterat etiam de hoc fomento mentionem facere, Verum pro presentis temporis oportunitate, de qua nunc sermo instat, si quis fomentis aut cataplasmatibus uti uelit, fomenta ex milio meliora fuerint. Quæadmodum enim Hippocrates ait, leue & lenè miliu existit. Sales uero ob grauitatem molesti sunt præsertim capiti admoti.

De cataplasmatibus in capitis dolore. Archigenis.

Cataplasmatibus uero utere ordeacea cruda farina quæ iridem contusam habeat ammixta. Aut rutæ semine eodem modo. Aut sceniculi radice similiter. Aut cruda ordeacea farina cum aceto mulso apparatus. Aut polenta & pulegio mixtis. Galenus. Et hæc cataplasmata ad secundam temporis oportunitatem pertinent, quæ supra augete capitis dolore constituit, nam & huc mitigat, & affectionem iuuat. Archigenes. Aut Nilei pharmacu castorij & iridis decima parte ammixta, cum aceto & rosaceo imposito. Nilei quidem igitur pharmacum quod ad emplastri formam paratum est, iam olim nobile & laudatum pharmacum est, & ob id omnibus notum. Promittit autem reliquiarum inflammationum in precordijs inueteratarum curationem. Verum eorum quæ ei ammiscuntur castorij uidelicet & iridis Archigenes obscure mixtionem conscripsit. Incertum enim num alterius ipsorum decimam Niliaci malagmatis partem esse uelit, an utriusque. Verum mihi præstabilius uidetur utriusque decimam partem ammiscere

scere. Oportet autem castorium atq; iridem probe trita esse, & Nilei pharmaco diligenter emollitō paulatim hac aminisci, manibus partim rosaceo, partim aceto madefactis. Aut nuces amaras decorticas, & rutam, ac parū ex iride, cum aceto & rosaceo committito, & malagmatīs forma imponito. Quum eiusmodi multa pharmaca circa secundum propositae affectionis tempus Archigenes conscripserit, facultatis ipsorum expositionem in illis feci. Aut uiticis seminis, per seae uiridis foliorū & myrrhae, aequales partes cum ungento Aegyptio fronti cataplasmatīs modo imponito. In lola Alexandria per seae arborem uidi, & in nulla alia Romanis subdita gente. Quidam Perston ipsam appellant, aiuntq; in persis lethalem eius arboris fructum esse, qui in Aegyptiorū regione innocuus existat. At uero Aegyptium ungentum, non solum sic, sed & Mendesium nominatur. Quidam etiam Megaleum uocari aiunt, utroq; cognomine à Megalo, qui ipsum composuit accepto: & ab illius quidem proprio nomine in denominationum forma Megaleum, à patria uero ipsius Mendesium appellari. Est autem laxatorium & sedat dolores. Aut sulphur, castorium, baccas lauri, aequis portionibus cū cerato rosaceo infarta, temporibus & fronti imponito. Hoc pharmacum multū calfacit, & frigidas affectiones relaxare potest. Aut castoreum & peucedanum pari mensura. Consimilis est & huius pharmaci facultas cum praescripta. Quod si affectio perseveret, uenae sectione à naso aut fronte, aut cucurbitis ad occiput affixis utitor. Sanguinis à locis affectis detractiones in affectionibus inueteratis conuenire omnes ferē medici consentunt, Verum cucurbitae ad occiput affixae, ex reuulsiōis auxilijs sunt, quum humores ad oculos, aut ad anteriorem capitis partem ferri consuetos auertere conamur. Aut sternutatorio quopiam concutito, fasciolaq; collo circumposita spiritum cohibere iubeto. Utilitatem ex hoc auxilio indicauit, per uerbi concutito adiectionem, Quod uero fasciolam collo circumdare iubet, ad uehementiorem affectionem pertinet. Aut per nares purgato. Hoc praefatus deinceps ea quae per nares purgant recenset. De quibus ego sermonem faciam, uelut etiam de Apoplegmatismis, ubi pharmacorum quae capiti adhibentur tractationem absoluerō. At uero in uehementer inueteratis, sinapi ut moris est capiti adhibe & perire. In omnibus plurimum inueteratis affectionibus quum nihil profecerint reliqua auxilia, curationem Metasyncriticam à Methodicis appellatam, omnes ferē adhibere consueuerunt, prioribus medicis haud scio qua ratiocinatione primum ad eius usum progressis. Ego uero quum intemperies quae piam humida & frigida, aut per seipsam, in partibus affectis adest, aut propter eiusmodi humorū frigiditatem fuerit oborta, ex sinapi & thapsia ac similibus adhibeo pharmaca. Calidis uero & siccis non adhibeo. Caeterum hi qui affectiones cognoscere nō possunt, ad eiusmodi pharmaca uelut ad sacram appellatam anchoram confugiunt, & ob id saepe quod conuenit perficiunt, quod plerisque hominū eiusmodi affectiones propter malam & uitiatam dietam infestent.

Archigenes, De his qui ex ebrietate caput dolent.

In his qui ebrietate caput dolent, iridem siccam & uiticis folia ex aceto & rosaceo adhibe. Aut apij comas coctas in uino impone. Aut pulegium ex uino eodem modo. Aut Mendesium ungentum per se, uel cum anserino adipe irrorā. Aut myrrham cum uino Mendeseo impōne. Aut rutae folia, baccas lauri, uiticem, populi albae fructum, aequali mensura trita, cum aceto & oleo tepesacta irrorā. Caeterum Amethista quae ab ebrietate praeseruent, eiusmodi esse poterunt, Absinthium mane ieiunis bibendum praebe. Aut myrti florem & myrrham ac rutam trita ex aqua. De his qui ex ebrietate caput dolent satis dictum

etiam à me est quum ea quae Apollonius ad hanc rem tradidit expenderem. At uero post hanc praescriptam Archigenis dictionem, alia sequitur de his qui caput ex stomacho dolent, de qua iam dictum est.

Eiusdem Archigenis amuleta quae capiti coronae modo circumposita & alligata, dolorem eius arcent.

Qvandoquidem uero & Amuleta ad dolorem capitis Archigenes scripsit, quae quidē nullam medicā rationem habent, ea his qui talia per experientiam cognouerunt, & secundum mirabilem quandam contrarietatem homini incognitam efficacia esse dicunt, relinquam. Quae uero ab eo iuxta medicam rationem tradita sunt selecta referam tantum, iuxta illius ipsius dictionem, quae admodum haecenus de pharmacis facere consueui. Polygoni duos ramulos coronae modo imponito. Quod polygonum calidis & flatuosis capitis doloribus conueniat, ipse prius dixit, Nihil itaq; miri est in talibus saepe ipsum iuuisse. Nam propter ardorem & ebrietatem dolores capitis assidue contingunt. At uero quod duos omnino ramulos esse oporteat, ab illis adiectū est qui polygoni utilitatem ex incognita contrarietate, & non ex ipsius temperamento procedere uolunt. Aut cichorium quod Romani Intubum olus appellant, aegri capiti imponito, & maxime si ex ardore doleat. Ego uero etiā apponam, si ex ebrietate. Sic enim & rosaceae coronae iuuant. Eas igitur uolenti itidem licebit adscribere, numerumq; quemcunque tandem uelit addere, & ex totidem rosis nexam coronam capiti mederi asseuerare. Deinceps Callitricho coronare caput operæpretiū ducit, quod Trichomanes, inquit, quidam appellant. Ego uero eos qui de herbis scripserunt Adiantum magis appellare Callitrichum scio quā Trichomanes. Deinde paulo post philanthropo herba coronari iubet, & palmulae masculae cortice summo. & post haec, in haec uerba scribit. Aut aduersus solē aegrū expositum, donec dolor quiescat finito. In Amuletorum catalogo & hoc ab eo relatum est, quod quidem ex frigiditate dolens caput iuuare potest, si neque humoribus omnibus aequaliter redundet homo, neque ex cruditate laboret, aut aliquem uitiatum humorem in uentre, maxime circa cauitatem eius habeat: uerum calidos capitis dolores, ex quorum numero sunt & ex ardore ac ebrietate oborti, non parum laedet. Consimilia his deinceps scribēs ad chamamelum peruenit, cuius experientiam habemus quod capitis dolorem iuuat, si quis eo uelut ante dictū est queat uti. Appellat autem Archigenes Anthemidem hanc herbam, quemadmodum alij multi, & ait florem quidem ipsius tritum, olfactu prodesse, folia uero summe nocere. Liberat à capitis dolore uerbenaca herba, quam aliqui hieram, id est, sacram uocant, tum coronae modo circumposita, tum illita ex rosaceo & aceto. Hoc auxilium oportebat eum non nunc inter amuleta, sed prius inter medicamenta referre, si quidem adeo ei confidit, per longam experientiam cognito & probato. Aut testudinis palustris, quam quidam amyda, hoc est, lutariam uocant, sanguinem sincipiti instilla. Et hoc si quidem uerum est, inter pharmaca & cum discrimine referri conueniebat. Nisi sane hoc uult quod omnem capitis dolorem iuuat, idq; omni temporis occasione. Ita enim & nos contrarietatis testimonium ei praebemus, non efficaciae quam ex temperamento habet, Absoluto igitur de amuletis sermone, deinceps haec scribit.

Archigenis de fissuris & contusionibus in capite factis.

De uulneribus porrō in capite factis deinceps dicitur. Parua autem fissura facta, aliqui myrrham aceto tritam, aut aloen cum linamentis indunt, glutinaturq; ita & absq; inflammatione mirabiliter adseruatur. Caeterum in contusionibus

tusionibus citra disparationem ac fissuram circa caput factis, polenta imposta commoda est. Amplius uero & Oesypum, hoc est, lanæ fordes, atque ipsæ adeo lanæ fordes sudoris succidæ, eodem modo. Magis autem proprie similitudinem ex aqua pro cataplasmate impones. Aut origanum cum polenta. Hæc utilia iudicata esse quid attinet referre? uerum alterius negocij atq; operis sunt, quam ut ob huiusmodi causam caput dolentibus apta esse iudicās ea adscripsisse putandus sit. Sed ut quæ obortas inflammationes curare, aut easdem prohibere possint. Atqui in aliquibus exemplaribus hæc in totum non habentur, uelut in alijs etiam plura his in huncce modum. In mediocribus capitis uulneribus, aut quæ omnino legitimo medico non habent opus, in quibus quidem nuditas per se non adest pilos, rademus, fibulisq; impositis constringemus, ac glutinantibus experimento cognitiss utemur. Egregie glutinat uulneratam cerebri membranam, calaminthæ succus infusus, & farina milij arida inspersa, deinde butyro, & rosaceo, ac adipe suillo ueteri mixtis ac tepefactis infusis. In quibus uero os denudatum est, diuisa membrana caluariam ambiente, os ipsum scalpamus & per futuræ adductionem, tanquam non sit denudatum curabimus. Si uero non permaneant futuræ, iuxta concarnationem uelut etiam aliorum uulnerum curam faciemus. Referetur autem huiusmodi curationis ductus in proprio loco. Cæterum in quibus uulneribus aut propter paruitatem, aut aliās futuris uti non licet, linamentum conuulsum cum aceto & oleo imposito, aut cum myrris succo, aut lentisci, aut rubi, aut conyzæ tenuia folia habentis, ad aliquem eorum modico ammixto melle ita ut linamentum ex his imbutum imponas, Et folijs alij cuius ex prædictis pro cataplasmate utitur. Aut spongiam nouam aceto & oleo imbutam imposito. Aut lanam sordidam eodem modo. At uero ad ipsum uulnus brassicæ folia adponito, aut polentam aceto subactam per se imposito, aut cum brassicæ folijs tritis. Hæc quidem Archigenes scripsit ad capitis dolorem, discriminibus simul quibusdam additis, quemadmodum etiam Apollonius fecit. Asclepiades uero uaria quidem pharmaca scripsit, sed eorum discrimina iuxta affectiones non ita multum apposuit, sed saltem in incipientibus & inueteratis, quāquam neq; hoc in multis fecerit, sed in primo solum & postremis duobus. Postrema igitur credere quis possit inueteratis efficacia esse, utpote ex fortibus simplicibus pharmacis composita: primum uero ob id fortassis solum quis in usum talem adsumpserit, quod papaueris succum non paucum ammixtum habet: huiusmodi autem didicimus, non propterea quod affectionibus profint, sed quod sensilem facultatem stupefaciāt, dolores mitigare solere. Quare etiam ea omnia deinceps à me conscribentur.

Quæ Asclepiades ad capitis dolorem in primo externorum scripsit.

AD recentes capitis dolores irrigatio, qua usus est Nicomedes, foliorum rutæ drach. ii. mentæ drach. ii. peucedani, drach. iiii. iridis drach. ii. feminis ocymi drach. viii. feminis papaueris nigri drach. iiii. alij drach. viii. poscæ heminas duas, ad dimidium coquito, & expressum succum cum rosaceo conquassato, & caput assidue ex eo irrigato. Aliud quo usus est Charicles, Amygdalarum amararum depuratarum drach. ii. feminis uiticis drach. ii. radices peucedani drach. ii. mentæ uiridis siue aridæ drach. ii. ramulorum rutæ drach. ii. baccarum lauri depuratarum drach. ii. serpylli drach. ii. sphondylii drach. ii. castorij drach. ii. rosarum uiridium aut siccarum drach. iiii. aceti heminas duas, rosacei quod satis est, apparato ac utere ut dictum est.

Pastillus

Pastillus ad capitis dolorem quo usus est Antonius herbarius, qui multa artis experientia clarus fuit.

Succi peucedani drachmas v. succi papaueris drach. iiii. croci drach. iiii. Myrrhæ drach. iiii. scammonia drach. iiii. omnia trita cum aceto in pastillos redigito, eosq; in umbra resiccato, usus autem tempore aceto dilutos fronti illinito, a tempore altero initio sumpto & usque ad alterum tempus progrediendo. In febricitantibus ex aqua illinito. Quo Alexander usus est sic habet. Peucedani radices aut succi drach. i. croci drach. i. myrrhæ drach. i. opij drach. unam, aceto excipe ac redige in pastillos: usu uero exigente, aceto dissolutos locis sensum doloris perceptantibus illinito. Aliud Antigoni qui in castris exercitus insignis medicus fuit. Baccarum lauri siccarum purgatarum tritarum drachmas iiii. scammonia drachmas iiii. succi papaueris drachmas iiii. feminis apij drachmas v. croci drachmas v. myrrhæ drachmas iiii. omphacij drach. iiii. serpylli drach. v. aceti quod satis est, præpara ac utere ut dictum est.

Ad inueteratum capitis dolorem Epithema, quo Charicles usus est.

Retrimentorum quæ ab expresso irino ungento supersunt, peucedani, castorij, singulorum partem unam, baccarum lauri partes ii. feminis uiticis partes ii. rosarum siccarum partes ii. ramulorum rutæ partes iiii. aceto dissoluta cerato ex rosaceo apparato excipito, deinde linteolo impacta præarsis capillis per omne caput imposito, & fasciola obligato, atque usque in sequentem diem obligata custodito, rursusq; imposito. Aliud ualde bonum. Amygdalarum amararum, floris uiticis, peucedani radices, mentæ uiridis, ramulorum rutæ, baccarum lauri, serpylli, sphondylii, castorij singulorum partem unam, rosarum partes duas, appara & utere ut dictum est. Post hæc præscripta pharmaca Archigenes & Apollonius, itemq; Asclepiades, pharmaca conscripserunt, quorum aliqua per os, aliqua per nares caput purgant. Cæterum quæ Archigenes tradidit hæc sunt iuxta illius ipsius dictionem.

Archigenis de Apophlegmatismis, & quæ naribus infunduntur.

Post hæc uero Apophlegmatismi ex sinapi aut hyssopo cum passo cocto, aut ex staphide syluestri cum pipere trita, aut ex melle oleo ammixto, aut ex staphide syluestri per se, & cum melle trita. Hæc quidem Archigenes inter remedia doloris capitis scripsit, Apollonius uero de his quæ ad dentium dolores, in primo parabilem tradidit, hæc uerba scripsit. Quæ naribus infundantur in dentium dolore. Radicis betæ succum per se in nasum infundito, & dolores dentium soluet. Aliud, Cumini quantum tribus digitis apprehendi potest, & myrrhæ ad magnitudinem fabæ, medullæ cucumeris syluestris duplum, trita & lacte muliebri subacta in collyria redigito, eaque in utranque narem indito, Deinde quandiu quis quinque stadia percurrere possit adtrahere, & postea emungere iubeto. Hoc pharmacum & ad aurium dolores facit. Asclepiades autem in primo exteriorum ita scripsit. Asclepiades de his quæ naribus infunduntur, & de sternutatorijs, & apophlegmatismis pituitam e capite detrahentibus. Errhina quæ naribus indita caput purgant, commodant etiam ueteri lippitudine oculorum infestatis, faciunt & ad comitali morbo apprehensos. Ducunt que multam humiditatem. Melanthij drachmas viii. salis ammoniaci drach. unam, elaterij drach. i. trita & quam tenuissime leuigata, sicyonio oleo

nio oleo, aut irino unguento, aut cyprino excipe quo ad cerati liquidam crassitudinem perducantur, & reconditis in cornea pyxide utitor, subtilis inde naribus, atque aegris attrahere iussis. Aliud, Citra molestiam purgans, doloremque eue stigio sedas. Cyclamini sicca drach. vii. iridis sicca drach. ii. nitri rubri drach. unam. Ego elaterio usus sum diligenter trito & per arundinem insufflato, aegro ipsum attrahere iusso, atque deinde deorsum pronuere, quo uidelicet coactius liquor destillet. Post haec uero Asclepiades in haec uerba scripsit. De sternutatorijs. Sternutatoria caput purgati Heraclidæ Tarentini, Cumini aethiopicum, piperis albi, struthij, castorij, singulorum aequales partes contusas & cribratas in aerea pyxide reponito. Vsu uero exigente, pyxidem concutito, & apertam naribus admoueto, aut cum digito adhibeto, aut etiam per arundinem insufflato. Aliud, Zingiberis drach. ii. struthij drach. ii. piperis albi drach. i. cassiae drach. mam. i. utere ut dictum est. Ad ueterem capitis dolorem sternutatoria Ptolemæi. Facit ad uertiginem & comitiales affectos. Veratri albi drach. iii. Alij unam habent, radicis cucumeris syluestris drach. unam, struthij drach. unam, nitri rubri drach. i. castorij drach. i. piperis albi drach. i. Vtere ut dictum est. Aliud, Veratri albi, radicis cucumeris syluestris, struthij, singulorum partes duas, castorij, acori, nitri rubri, cumini aethiopicum, singulorum partem unam. euphorbij partem unam, tritis ut dictum est utere. Aruero post dictorum sternutatoriorum descriptionem Asclepiades in hunc modum scripsit. Quae mansa caput purgent, & multam humiditatem ducant. Piperis albi drach. ii. staphidis syluestris drach. i. cassiae drach. i. Excipe uuarum passerum exacinarum, aut ficuum pinguium carne, & mandenda praebere. Mandentes uero deorsum pronuere oportet, & per interualla hiare, quo collectus humor destillet. Post uero etiam aqua calida in ore continenda, quae etiam ubi multam perciperint mordacitatem eis exhibenda est. Aliud, Staphidis syluestris, pyrethri, piperis albi, hyssopi, cardamomi, singulorum aequales partes, polentae duplum, aqua subigito ac utitor ut dictum est. Porro ex subscriptis pharmacis quibusdam praecipuos meos usos scio, quibusdam amicos, aliqua etiam ipse in usum adsumpsi, ut ex multo usu fidem suam mihi probauerint. Sunt autem haec, Foliorum cucumeris syluestris succus naribus infunditur tum per se solus, tum betae addito decocto aut succo. Aliud, Myrrham melle coctam naribus infundito. Aliud, Aloes, nitri, melanthij, parem mensuram cum oleo ueteri ad strigmentorum crassitudinem redacta. Aliud quod manditur. Nitri sexuncem, anisi trientem, staphidis syluestris quadrantem, foliorum lauri uiridium, & uuae passae exacinatae pari mensura excipe, & ex hac mixtura pastillos trium drachmarum coque, & singulos usu expetente mandendos praebere. Aliud quod naribus inditur. Euphorbij drach. dimidiam, thapsiae drach. unam. iridis drach. i. mellis cocti sesquidrachmam, succi radicis betae quantum sufficit. Ex hoc ad milij magnitudinem accipe, & aqua dilutum specilloque exceptum naribus infunde. Aliud quod naribus infunditur. Succum cyclamini cyathos ii. succi foliorum hederæ cyathum i. peucedani obolum unum, elaterij obolum unum. In uitreo uase recondito, usu uero exoptulante lacte muliebri dissoluta naribus infundito. Aliud, Myrrhae trientem, euphorbij trientem, piperis albi grana xxv. Myrrham aqua prius dissoluito, unaque ipsum euphorbium, deinde piper tritum addito, & adiecto olei gleucini sexunce utitor. Aliud, Quod naribus infusum multam pituitam per os detrahit. Olei communis sextarios duos, saponis libram unam, resinae frictae sesquilibram, opopanax unciam unam per anchusam colorato ac utitor, ore prius

ore prius aqua expleto. Aliud quod in os illinitur. Saponem betae succo dilutum iuxta palatum illinito, atque itidem iuxta oris columellam. Idem etiam naribus infundit potest.

Quae Crito in primo de pharmacis scripsit his uerbis. Apophlegmatismi.

Staphidis syluestris per se & cum pulegio mansa. Aliud, Staphidis syluestris & origani utriusque acetabulum, nitri drach. ii. trita cochlearij mensura manducanda praebeto, donec os pituita repleatur, deinde aperto ore effluere sinito. Aliud, Origani trientem, hyssopi drach. iii. staphidis syluestris drach. iii. spumae nitri drach. ii. sinapis drach. ii. pyrethri drach. iii. tritis utere. Aliud, sinapis partem unam, staphidis syluestris partem unam contusis utere, hoc pharmacopolae utuntur. Aliud, Hyssopo, thymo, origano, tum per se tum simul mixtis utere. Aliud, Medullae colocynthidis in aceto ad multum tempus coctae, aut etiam per longum tempus in uino maceratae, liquorem in ore contineto. Aliud, Allia cum eruca semine & nitro. Aliud, Staphidis syluestris drachmas vii. pyrethri drach. iii. hyssopi drach. i. Contusa in orbiculares pastillos cogito, eosque drachmae pondere formatos manducandos exhibeto.

Quae pharmaca naribus indenda Crito ictericis seu arquato infestatis conscripsit.

Pharmacum quod naribus infunditur, & tum per nares, tum per os excernit, Ob id ipsum uero ne consterneris, si palatum calefaciat aut exasperet. Ex alto enim auocat ac transfert humores. Staphidis syluestris drach. i. melanthij drach. iii. Cum aceto trita ad formam strigmento liquidiorum redigito, & per dies quinque in nares infundito donec expurgetur aeger. Id autem alternis diebus facito. Aliud, Hederæ folia decem, lauri folia decem, cum oleo terendo ad strigmenti crassitudinem redigito, & naribus similiter instillato. Aliud, Egregie facit & elaterium insufflatum in ipsorum nares. Caterum si quis hoc citra detrimentum facere uelit, in calide solium agrum immittet, atque ita toto corpore praeter faciem in eo immerso, elaterium insufflabit. Large enim bilem per nares educit. Aliud, Elaterium ad magnitudinem erui, in lacte muliebri dilutum naribus infundito, atque ubi purgatio prodierit, in calidae labrum demittito ac lauato, & per diatam reficito.

Quae Aeneas per experientiam pituitam detrahentia tradidit.

Quorum experientiam per Aeneae usum habeo, a quo etiam descriptiones accepi. Pharmacum quod naribus inditur atque pituitam detrahit. Saponis lib. vi. adipis caprini lib. i. cerae lib. iii. picis aridae trientem, quidam uero quadrantem habent, nitri tantundem, lixiuij acris cyathos ii. Vsu tempore aqua diluta per specillum infundito, attrahereque iubeto. Caput uero irino praerigato, & post usum aquam mulsam saepe gargariffandam praebeto. Aliud, Euphorbij drach. vi. lycij indicij drach. iii. succo betae excipe ac melle addito coque. Vsu tempore aqua aut lacte dilue. Aliud, Succum cyclamini cyath. ii. succi eacuminum hederæ cyath. i. succi peucedani obolum. i. elaterij obolum. i. Vtere in balneo cum lacte muliebri. Aliud, Pyrethri, piperis, hyssopi, staphidis syluestris, parem mensuram in pastillos drachmae pondere cogito, quorum unum manducandum praebeto, & post factam ab ipso purgationem, sale & melle curato. Sternutatorium, Piperis albi, ueratri albi, castorij, euphorbij, struthij, succi cyclamini aridi, aequali mensura, penna praerirritatis insufflato.

De usu

De usu omnium fortium pharmacorum.

Quam utendi rationem de prædictis pharmacis dixerō, eam ad omnia alia quæcunq; fortem vim habent transferre oportet. Non enim statim à principio efficacissima adhibere conuenit, sed à debilioribus auspicari. Quin & ipsa fortia pharmaca mitigatoriorū ammissione lenita, moderata fiunt. Et ob id ego quædam ex eis muliebri lacte recenti & aqua diluo, & post hoc oleo dulci, deinde de betæ succo, & anagallidis quæ ceruleum florem habet itidem succo, atque ita sensim in usu eorum progredior, donec postremum etiam per opobalsamum talia dissoluo. Ac primum quidem lacte ammixto adhibeo, quod ubi leuiter ferūt ægri, etiam citra lactis adfectionem admoueo. Porro parabili sæpe pharmaco usus sum, quod naribus infunditur Melanthio, aliquando quidem aceto acrisi gato ac pridie macerato, deinde sequenti rursus cum aceto trito, & naribus infuso, aut ægro ipsum absorbere in nares iusso. Aliquādo uero oleo ueteri idem melanthiū cōtrui, atq; ita usus sum, quo modo etiā Archigenes eo utitur in narium obturatione. Eo uero quod cū aceto infunditur, Crito utitur ad arquatū morbū.

De hemicrania, hoc est, dimidiæ partis capitis affectione. Cap. III

Affectio dolorosa circa dimidiā capitis partem, aliquādo dexteram, aliquando sinistram contingit, quæ iuxta futuram secundum longitudinem eius extensam terminatur, & ut plurimum per circuitum exacerbatur, influxu uaporum aut humorum siue multorum, siue calidorum siue frigidorum, causam dolori suggerente. Quidam igitur ipsorum circa temporum musculos uehementer dolent, & plerq; sanè ipsorum pars hoc modo affligitur. Quidam uero dolorem longe ulterius progredientem habent. Et, Quidam adeò uehementer dolent, ut neq; manuum contactum facile ferant, in quibus palam est pelliculam caluam ambientem esse affectam, & neque cutem ipsam omnino ab affectione immunem existere. Manifestū igitur est uaporum, aut humorum, aut utrorumq; influxum siue per uenas, siue per arterias, siue per utraq; contingere: quum interdum ea sola quæ intra caluam continentur, hoc est, cerebrum eiusq; membranæ, quod in ipsis redundat foras protrudant: interdum uero corpus infra caput positū uitiatos uapores aut humores sursum mittat. Quapropter ubi quis hemicraniam curare aggreditur, prius quali purgatione aut uenæ sectione æger opus habeat, consideret. atq; ita deinde ad capitis auxilia progrediendo, tum per digitos suæ manus, tum per linteū dimidiā frontis partem, & eam maxime quæ circa temporū musculum est, confricando exalfaciat, atq; id ante irritationis tempus faciendum est. Post exacerbationem uero pharmacis hemicranicis à medicis appellatis utendum, siquidem multa caliditas in doloribus percipiatur, his quæ refrigerans quippiam habent: citra uero hanc, his quæ multum exalfaciant. Vtrisque uero aliquid ex his quæ firmitatem ac robur addunt misceatur, quod adstringentem uidelicet habeat facultatem. Demiror autem quod neque Apollonius, neque Archigenes, neque Asclepiades quicquam de hemicranicis pharmacis, quæ merito post doloris capitis totius pharmaca subiicienda erant, conscripserunt. Decebat enim ipsos, tamen nihil priuatim in se habeāt, propterea quod inter ea quæ totius capitis dolori destinata sunt, cōtineantur, id ipsum saltem annotare. Similiter autē & ab Hera & à Critone, uberior de hac affectione tractatio neglecta est. Cæterum per quæ pharmaca inueterato capitis dolori medentur, per eadem cōstat eos etiam hemicranicis affectionibus auxiliari. Heras itaq; in medicamentario libro, statim à principio in hæc uerba ad capitis dolorem pharmaca conscripsit.

Pharmaca

Pharmaca ex libris Heræ ad capitis dolorem.

Crocomagmatis partem i. gallæ partē i. trita ex uino fronti ac temporibus illinito. Pastillus, ad capitis dolorem egregie faciens, à tempore ad tempus bis aut ter illitus, Croci drach. xv. atramenti sutorij drach. x. aluminis scissi drach. xiii. myrrhæ drach. iii. opij drach. iii. omphacij drach. iii. chalcitidis drach. iii. gummi drach. xv. tritis uini falerni austeri quod satis est affunde, & ut collyriū tere, indeq; in pastillos omnia redige. Vsu uero expetente, posca aut aceto dilutis utere. Malagma, ad capitis dolorē, Aeruginis rasilis drach. iii. aris usti drach. ii. squamæ stomomatis ferri drach. ii. cimoliæ drach. iii. chalcitidis drach. iii. pumicis crudi drach. iii. terebinthine unciam unam. cere drach. xxxvii. & dimidiā. olei ueteris cyathos ii. Aridis tenuissime tritis, liqueficta bilia liquefacta affunde, emolli ac utere. Quod si durius uideatur pharmacum, oleo amygdalino emollito. Hæc quidem pharmaca Heras ad capitis dolorem scripsit, Vtuntur autem eis quidam etiam ad hemicranicos dolores, quemadmodum etiam alijs medicamentis quæ prædicti uiri ad inueteratos capitis dolores destinauerunt. Non tamen per omnem frontem pharmacum extendunt, sed per affectam solum partem. Cæterum ex præceptoribus nostris quispiam hoc pharmacum ad inueteratas hemicranias in usu habebat. Piperis albi drach. ii. crocomagmatis drach. ii. euphorbij drach. dimidiā utere. Porro de euphorbij facultate iam mihi relatum est, quod cito exoluatur, Quare in eiusmodi pharmaca non uetus consicere oportet. dictum etiam recens albidius esse, quod uero inueteratum est, flauioris aut pallidioris coloris reddi. Verum si non ualde uetus sit euphorbium, sed duorum aut trium annorum, duplum eius adijcies, hoc est, drach. i. Quemadmodum autem euphorbium recens cōijciendum est, Sic itidem stercoris columbini drachmæ dimidiū, ex columbis montanis quas in turribus nutriunt sibiipsis uictum quærentes, non uelut quæ in urbibus intra domos nutriuntur. At uero & atramenti scriptorij æqua portio, hoc est, drachmæ dimidiū ad columbinum stercus iniicitur, atq; ad hanc rem nostrum pergamenum præstat, eo enim semper præceptor noster utebatur. Aut igitur illud ipsum ex Pergamo atramentum iniicere oportet, aut aliquod aliud optime præparatum: atque ita omnibus his mixtis & probe subactis, acetoq; acerrimo imbutis ac dilutis temporis musculus, & dimidiū frontis, & affecta capitis pars illinenda est. Aliud pharmacum. Quod non solum in hemicrania, sed & in omni inueterata capitis affectione illinitur, in capitis quidem dolore per omnem frontem, In hemicrania uero per mediā capitis partem affectam. Croci drachmas xv. atramenti sutorij drach. x. aluminis scissi drach. xiii. myrrhæ drach. iii. opij drach. iii. omphacij drach. iii. gummi drachmas xv. Omnibus tritis uinum falernum adijce, & rursus ut collyrium tere, deindeque in pastillos redige, Vsu uero tempore posca dilutas aut aceto illine. Aliud, ad easdem affectiones. Scammonia drachmas vi. croci drach. ii. comæ heræ drach. vi. sulphuris uui drach. iii. seminis anisi drach. viii. seminis apij drach. viii. diligenter trita cum ocymi succo in pastillos cogito. Hoc pharmacum multo rosaceo dissolutum capitibus letargicorum rigandis sit cōmodum. Aliud pharmacum. Non isdem solum conueniens, sed & uertiginosis auxiliare. Radicis peucedani drach. iii. iridis illyricæ drach. ii. æruginis drach. i. acori drach. i. sphondylii drach. iii. piperis nigri drach. ii. & dimidiā, castorij drach. ii. & dimidiā, serpylli drach. iii. & dimidiā, myrrhæ drach. ii. baccarum lauri numero xxxv. rutæ uiridis drach. viii. mentæ uiridis drach. iii. opij drach. i. Aceto excipe & in pastillos redige, Vsu exigete aceto & rosaceo dilutas illine

illine. Verum cerato rosaceo exceptum hoc pharmacum ut Malagma imponitur. Pastillus, Non solum Hemicrania laborantibus commodus, sed & coxendicū morbo affectis auxiliāris. Thapsiæ drach. iiii. euphorbij drach. iiii. laferis siue succi Medici drach. iiii. myrrhæ drach. i. opopanax drach. i. Simul confusa in pastillos cogito, quos deinde usus tempore aceto tritos illinito. Hæc quidem cōposita sunt pharmaca. Sæpe uero & extempore ac improviso pharmaca præparare coactus, simpliciter euphorbij illitione usus sum, modica cera compagis acquirendæ gratiā adiecta. Sufficit autem in libram olei siue Sabini, siue alterius ei propinqui, ceræ quadrantem iniicere, & euphorbij unc. i. atq; ex hoc dimidiā frontis partem illinere, unā cum temporis uidelicet musculo. Cæterum in quibus suspicionem habueris, à calidis uaporibus aut humoribus, dimidiæ capitis partis fieri dolorem, in his ne admoueris hoc pharmacum. His uero qui ob frigiditas causas infestantur, commodissimum adeo est, ut sæpe semel ante balneum illitum, quàm citissime affectionem persanet, ut à balneo omnino sani ægri euadāt. Iuuat etiam hos si oleum tepidum in aurem instilletur, modico euphorbio ad oleum iniecto, Nimirum ad libram olei unam euphorbij uncia dimidiā, si ualidum euphorbium existat. Si uero non, etiam amplius iniicere cōuenit. Verū in corporibus molli ac tenero sensu præditis, etiā si minus quàm dimidiā unciam inieceris, melius res procedet.

Finis secundi Libri.

CAPITA TERTII LIBRI.

De aurium affectionibus, & ob quot causas aures dolore affligantur.	Cap. I
De parotidibus.	Cap. II
De affectionibus narium.	Cap. III
Heraclidæ ad eruptiones sanguinis è naribus.	Cap. IIII

CLAVDII GALENI PERGAMENI

DE COMPOSITIONE PHARMACORVM SECUNDUM LOCOS LIBER III. Iano Cornario Medico interprete.

De aurium affectionibus, & ob quot causas aures dolore affligantur. Cap. I

VRIVM dolores aliqui ex frigiditate fiunt, quos sanè in peregrinationibus à frigidis uentis perflati habent. Aliqui uero ex balneis frigidis, & quibusdam medicatis aquis oriuntur, in quibus quidam ob delicias lauant, quanquam sint qui & ob corporis commoditatem id faciunt. Fiunt & auris dolores ex inflammatione, interdū quidem solius circa meatum cutis, interdum uero in profundum progressa, quando uidelicet neruus auditorius, ad inflammatā affectionem peruenit. Qua uero ratione inflāmatio, partes inflāmatas distendens, dolorem producit: iuxta eundē modū etiā flatus uentosus, transitū nō habens, dolore excitat. At uero cōsimilis dolor est ex serosis & saniosis humoribus in corpore aurium generatis, ei qui ex mordaciū humorū illapsu forinsecus factio, contingit.

De dolore

De dolore auris ex frigiditate.

Dolores quidem igitur à sola frigiditate obortos calfacientia quàm celerissime curant: atq; in hunc usum quosdā rurales homines magnas cepas exculpere uidi, deinde oleo eas explere, & in feruente cinere moderate calefacere, atq; ita auribus infundere, quosdam uero non cepas tantū, sed & allium in oleo feruefacere atque ita infundere uidi. Ego uero euphorbio omnino modico, ac multū uetus oleū ammixto utor, uelut etiā pipere exquisitissime trito, Aurium enim dolores à frigiditate inductos eiusmodi calfacientia magnopere iuuant. Prodest etiam Amaracinū oleum eis infundi, & optimū nardum. Et quod apud Romanos foliatū itemq; quod Spicatum appellatur, prodest eis & Commagenum: atq; si rutam quoq; oleo non adstringenti ampliusq; tenuium partium incoxeris, uelut est Sabinum, magnopere iuueris. Quum uero ex aqua medicata quippiam circa auditorium meatū contineatur, oleum assidue infundere conuenit, quo ipsum eluamus, deinde lana molli extergere, rursusq; infundere. Magnifice autē eos mitigat oui cādūm, quo etiā ad lippitudines utimur, itemq; lac muliebre. Manifestum uero est, quicquid adhibetur mediocriter calidū esse oportere. Plurimum iuuantur quoq; ex adipe anserino, atq; item uulpino.

De dolore auris ex inflammatione oborto.

QVOD si inflammatio adsit, optimum ad eam pharmacum unguentum nardinum cum modico basilico appellato pharmaco infunditur, idem etiam tetrapharmacum appellatur, Et Commagenum quoq; aptum est, & ex adipibus pharmacum, cuius compositionem paulo post describam. Cogente uero dolore, necessarium est etiam his quæ sensum stupefaciūt uti, quemadmodum etiam in his qui colum, aut renes, aut quancunque tandem partem affecti, uehementi dolore affliguntur, facere consueuimus. Miscetur autem opium muliebri lacti & oui candido, quæ ipsa & per se sæpe aurium inflammationibus profuere. Miscetur & castorio opium, Verum multo ante usum tempore, siue pari pondere, siue duplo castorio ammiscetur, præparatum id esse cōuenit: & miscetur quidem in uehementissimis doloribus pari, in minoribus uero duplo: Liquor uero quo hæc diluuntur ex musto sapa sit. multo enim magis quàm dulcia uina, dolorem hæc sedat. Statim itaq; in principio prædicta pharmaca diligēter trita cum sapa miscantur, castorium quidem diligenter prius tritum & leuigatum, papaueris uero succus ipsa sapa dissolutus, atq; ita hæc tria mixta probe leuigētur. Deinde uero usu postulante rursus sapa diluantur, in eiusmodi compagem, ut per auris foris specilla ad lucernam tepesacta infundi possint. Verū ego nullum pharmacum dolore uexatis infundo, neq; etiam per lanā instillo, utpote qui experientia edoctus sim, quod præstat neq; omnino cōtingere doloris tempore auditorium meatum: sed per auriculare specillum lana mollissima obuolutū dolore uexatos foueo, pharmacumq; ita moderato tepore in auris foris specillo præparatū iniicio, ut interrogato per nos ægro, num tepidū ei uideatur, & num calidius ipsum ferre possit, ad tantā caliditatē procedam, ut nihil amplius offendat. Tinctū itaq; in hoc modo præparato pharmaco specillum, ad principiū meatus moderate imponito, & in altum defluere ex eo pharmacū permittito, & postea iterū iterumq; & sæpius tingito idemq; facito, nullo tempore intermisso. Palam est autē quum hoc fit etiam foris omnino aliquid effluxurum esse, expleto nimirum toto auditorio meatu: hoc igitur quantū possibile est moderate excipe, nec aurem contingas. Postquam uero probe foueris, meatum pharmaco expletū sinito, & mollem lanam forinsecus tum meatus osculo, tum uniuersæ auri imponito: atq; ubi rursus fomenta adhibere oportebit, incumbentem foris lanam leniter tollito: rursusq;

g susq;

susq; similiter foueto, quātum possibile fuerit diligenter cauens, ne aliquid aliud graue aurem cōtingat. Ad hoc uero præceptū maxime animum aduertat, utpote quod omnium potissimum sit in aurium curatione. Fomenta uero fiant per ea quæ uelut dictum est, dolorem sedant, Quale est optimum Nardinum ungentum paucissimo in eo tetrapharmaco dissoluto, Deinde etiam Commagenū & Sulinum, & pretiosa diuitem muliericum ungenta, quæ ipsæ spicata & foliata appellant. Sunt autem spissiora quàm ut infundī queant. Quapropter per nardinum ungentū ea dissoluere oportet, & æstatis tempore, & si caloris sensus ægrū circa inflammata aurem infestet, per rosaceū bonum: aut si hoc non adsit, amygdalinum. Memineris autem quod bonum semper rosaceum dico, in quo plurimæ rosæ maceratae sunt: uerum oleum in quo hæc macerantur omphacinum sit, ex crudis oliuis & necdū penitus maturis expressum, citra salis additionem præparatum. Imò neq; etiam aliud quicquam ad rosas conijciatur, quemadmodum illi faciūt qui spissamenta styymata Græcis appellata addunt, quo uidelicet per multum tempus ipsum rosaceum odoratum permaneat.

De dolore auris ex flatu uentoso, aut crassis & uiscosis humoribus.

SI uero flatum uentosum, aut crassum aliquem & uiscosum humorē, qui transitum non habeat, inclusum esse cōieceris, etiam ex pharmacis ab obturatione liberantibus quippiam ammisce, Artificiosa enim coniectura causarum huiusmodi doloris tibi continget, si tum prægressa, tum præsentia percunctatus fueris. frigiditate enim antegressa flatu uentoso congregatur: grauitate uero capitis, cibisq; pituitosis & mali succi, frigidi & crassi humores, His enim si frigiditas accedat, dolores contingunt, eis nimirum quæ prius dissolabantur propter densitatem inclusis & retentis. In his igitur spuma nitri, & nitri ipsum molle, eiusmodiq; aphroditrum, & oleum amygdalinū appellatum rationabiliter in auricularia pharmaca miscentur. Ex hoc genere album item ac nigrum ueratrum est, & struthium, ac amygdalæ amara, & ex tribus aristolochijs quæcunq; fuerit ad manum, & iris illyrica, Inijcies autem & cinnamomū si habueris, aut casiam illo non præsentem, tum eam quæ Zigeres, tum quæ Motodes appellatur. Item carpestū, quod plurimū in Sida Pamphylia nascitur, & ob id uilissimo pretio uenditur. Quintus sanè quum cinamomi inopia esset, carpestum pro ipso iniicit duplo pondere, uelut aliqui eius loco cassiam exhibere solent. Cæterum aurium meatus ab obturatione liberant etiam quæ lapides in renibus atterunt, omniaq; insuper tenuiū partium citra mordacitatem, ut ne dolorem exacerbent. Ex quorum numero est etiam cucumeris syluestris radix, itemq; bryonia & Ari, & dracunculi ac centaureæ & polij, & omnino omnium amarorum, Citra mordacitatem namq; & absq; molestia expurgat hæc meatus, disijciuntq; & diffecant obturata. Verum ob id multa eiusmodi exempla scribo, quamuis sanè omnia in libris de simplicium pharmacorum facultatibus retulerim, quod uidelicet omnibus terræ locis remedijs uos abundare uolo, ut ipsorum memoriam in promptu habeatis. Alia enim in alijs regionibus abundant, & meliora his quæ alibi nascuntur existunt. Alioqui sanè ex adipibus compositum pharmacum tibi sufficiet, & ex simplicibus quæcunq; paulo antè recensui doloris mitigatiua. Mirari porrò subit medicos qui citra distinctionem ad aurium dolores pharmaca quædā conscripserunt, Quæ etenim à frigiditate dolent, per calcacientia celerrime curantur: si uero à mordaci acedine, aut à pulsatile inflammatione dolor fiat, maximū detrimentum continget, si eiusmodi pharmaca adhibeantur. Atqui moderatæ inflammationes & non pulsatiles, etiam per eiusmodi pharmaca curantur, Quale est acetum cum rosaceo tepesfactum, utrisq; diligēter simul commissis. Sic etiam

Glaucium.

Glaucium in cote medica cum aceto tritum, breuibus inflammationis doloribus prodest. præstet autē pastillum ex glaucio multæ sanè utilitatis pharmacū, prius præparatū habere, qui sit ex glaucio probe cum aqua pluuiali trito, deinde in pastillum redaeto & exiccato. Si uero fragilius uideatur glauciū quàm ut in pastillos formari possit, parum gummi ei addes. Sufficit autem id duodecimā aut quindecimā & decimā glaucij partē esse. Quin & collyria ex glaucio eodē modo cum aceto trita, eis profunt auribus instillata, atque his nihil minus collyria ex croco. Hæc quidem igitur sunt doloris & inflammationis remedia. Cæterum de alijs affectionibus quæ in auribus oboriuntur, ubi pharmaca quæ per experientia cognoui recensero, ita deinde ad ea quæ à prioribus medicis scripta sunt transibo.

De ulceribus aurium.

Ulcera aurium recentia, tum glaucium solum cum aceto tritum, ut iam dictum est, curat, tum collyria ex eo omnia, & collyria ex croco, & ex rosis, medicis appellata, uelut etiam quod Nilo inscribitur. Curat item ea Damocratis collyrium ex myrrha. Quæ uero pure manant citra dolorē, atq; id moderate patiuntur, per eadem curantur: uerum quæ fortiter affliguntur, per eiusmodi qualis est pastillus Andronius, & pastillus Musæ cum sapa & modico aceto dilutus. In quibus componēdis uarietas rursus dicitur. Vbi uero & hæc à malo uincantur, Scoriam siue recremento ferri ad plurimos dies in sole cum acerrimo aceto trita & leuigata, confidenter utere. Etiam si præter rationē uideatur, aurē acerrima pharmaca sustinere posse, quā paulo antè dixi neq; mollissimorū insulorū admotionē & allapsum circa molestia sustinere, sed & hæc ipsa offendere ipsam uideri.

De audiendi difficultate, & de sonitu aurium.

Restat itaq; adhuc de audiendi difficultate, & de sono aurium differere, quæ nihil cū doloribus & ulceribus commune habent. De quibus deinceps dicam, Vbi prius compositiones auriculares à celeberrimis medicis magnifice laudatas recensero, iuxta quam rationem eas composuerint tandem illi, Initio ab ea quam Heras scripsit sumpto.

Compositio auricularis, Heræ.

Heras quidem igitur ita scripsit. Compositio auricularis ad omnem dolorem, omneq; ulcus, hac in febriente quodam usus sum, & ob dolores delirante, & feliciter successit. Myrrhæ drach. i. thuris drach. iiii. alij. vii. spumæ nitri drach. iiii. croci drach. iiii. alij. i. succi papaueris drach. iiii. galbani drach. ii. amygdalas amaras delibratas. xx. aceto excipito. Usus uero tepore, siquidem dolor adsit, rosaceo diluta instillato: si uero audiendi difficultas adsit, aceto. Heras itaq; unum hoc pharmacum scribere contentus fuit, ad omnem dolorem, ac aurium exulcerationem remedium. Ego uero dolores per pharmacum ex adipibus constans, & per nardinum ungentum tetrapharmaco ammixto leniri dico, unaq; & affectiones ipsas iuuari, uelut etiā ouī candido, & lacte muliebri: per papaueris uero succum mitigari solum dolores, nihilq; iuuari affectiones: uerū per accidens, non primario etiam affectiones inde opem sentire quis dicere possit, Sedato enim dolore, & somno consequente, Natura affectiones dolorem efficientes concoquit. Cæterum ulcera in auribus omnino cum glaucio ex aceto curauī, Quemadmodum etiam quæ cum fluxione aut purulentia consistūt, per pastillos, à mitioribus auspiciatus, qualis est polyidæ, & post eum Andronius, & ab illo Bithynus appellatus, cui similis est meus, hoc est, ex charta usta constans, & uelut ego iudico, eo etiam præstantior. Minime uero semper omniū usu opus habemus, sed sufficit omnino unus, si quis ipso uti norit, aliquando quidem per saram diluto, siquidem mitius reddere pharmacum uelit, & rursus per uinū dul-

ce, deinde per acetū non acre, deinde etiam per acre, ac postremo per longe acerrimum. Quapropter quum per eiusmodi mixturam aliās aliter parabilem, huiusmodi pharmaci uehementiam exoluere possis, fortissimū tantum præparatum habere poteris. Verum mirari rite, uelut dixi, licet plerisque medicos, qui citra discrimen omnigena aurium doloris pharmaca cōscripserunt, eaq; cōmiscuerunt in unum ordinem redacta quæ uel maxime cōtrariās habent uires. Quem admodū statim (à ueteribus enim auspicari præstat) Apollonius Herophilus fecitator, in parabiliū pharmacorum descriptione, in principio quidem libri, capitū doloris remedia scribens, primum omnium ea quæ ex ardore oborto conueniunt, locauit, deinde cōsequenter ea quæ dolori congruunt ex frigidityte. Deinde ea quæ ex ebrietas & meri potu oborto medentur, sic enim ipse appellauit. Quarto loco ea quæ plagæ aut casui dolores capitū inducētib; adhibenda sunt subiecit. Et postremū iuxta illius præscriptum, ea quæ ad temporū & totius capitū dolores citra manifestam causam obortos conducunt. Verum in aurii dolore nullam omnino apposuit distinctionem, sed simpliciter Ad aurium dolore titulo præscripto, deinceps pharmaca recenset, aliqua calefacientia, aliqua refrigerantia, quædam humectantia, quædam resiccantia, & iuxta secundas facultates ac qualitates, austera, acerba, amara, acria, acida, salsa, & ad hæc insuper alia discutientia, alia adstringentia & cogentia, ac repellentia influxiones, alia extrahentia è profundo corporis. Alia ab obturationibus liberantia, alia repurgantia & extergentia, alia sensum stupefacientia. Si quidem igitur una affectio dolorū est causa, rationale est etiam unam esse remediū ipsius facultatem. Si uero multæ, tantum remediū numerum esse oportet, quātus est efficientium causarum. Quum itaq; Herophilus distinctiones in tantum, ut haud sciam si quis alius, laudet: ipseq; Apollonius capitū doloris pharmaca distincte scripserit: magis utiq; miror, quod circa aurii dolores ita indiscriminatim omnia tractauit. Et quintū insuper pharmacorū genus penitus indistinctum reliquit, illud scilicet quod postremum ad capitū dolores citra manifestam causam obortos descripsit. Quamquam et huiusmodi capitū dolores necesse sit primum communibus generibus causarū dolores efficientium subiectos esse, solutioni uidelicet continuitatis, aut intemperiei, quemadmodum à nobis est demonstratum, deinde etiam his quæ has ipsas operantur. Quæ omnia à me proprio huic rei & tractationi loco sunt determinata: nunc autem eorū quæ ad aurium dolores pertinent solum mentionem faciam: quum omnium postrema uelut sæpe in methodi medendi libris dictum est, hæc tractatio existat. Etenim curandi methodos illuc tradens, unum atq; alterum particulare exemplum apposui, multitudinem pharmacorū quæ ex multis cōpono, in præsentem tractationem reiecit. Quare medendi methodum de simplicium pharmacorum facultate libri XI. merito præcedunt: post hos uero XIII. de medendi methodo rite consequuntur, his demum de cōpositione pharmacorum libri, quos nunc in manibus habemus succedunt.

Quæ Apollonius ad aurium dolores scripsit.

Quod uero Apollonium deliquisse dixi, in eo quod non distinxerit in quarumli aurium dolore unumquodq; eorum quæ describit pharmacorū utile existat, ne falso uirum reprehendisse coarguar, ex paucis exemplis demonstrabo. Quū enim præscripsisset ut dixi, ad aurium dolorem infundenda, inter eaq; scripsisset, Anserinū aut gallinaceū adipem liquefactum sensim instilla. Rursus deinceps scribit, Fel taurinum aut caprinū cum porri succo instilla. Adeps quidem igitur horum quæ dixit animalium maxime mitigat omnes affectiones dolores inducētes, simulq; ipsarum aliquibus magnifice auxiliatur: fel uero ipsum cum

porro

porro, tum ex inflammatione, tum ex acris & mordacibus humoribus obortos dolores auget. Solos autem iuuant ob obturationem, aut frigiditatem indurctos, siue ob nudam intemperiem frigiditatis solidæ partes dolore uexentur, siue propterea quod in eiusmodi affectionibus uentosi flatus, & frigidi humores generentur: excerni autem prohibeantur, propter cōtinentis corporis cōdensationem, citra inflammationem factam. Vbi enim ab huiusmodi acris & calidis pharmacis dolorum causæ fuerint exclusæ, curatio simul & doloris sedatio contingit. Gallinaceus itaq; & anserinus adeps si quidem euacuatum corpus inueniant, & humorem qui inflammata affectione excitat, non amplius influentem, duabus rationibus tum mitigandi, tum curandi profuerint. Si uero influente adhuc causa adhibeantur, affectioni quidem nihil auxiliantur, leniunt tamen doloris accessionem siue symptoma, quemadmodum etiam si ob humorum acriditatem mordacitas contingat. Verum fel cum porri succo nunquam in eiusmodi affectionibus quicquam commodum efficere potest. Quemadmodum neq; piper, & tamen eo etiam medicum quædam usum scio, in muliercula ex calidarum naturæ sponte aquarum usu, aurem dolente. Quum enim per omnia parabiliū pharmacorum Apollonij libris fidem haberet, & iam ante feliciter sæpe ex pipere remedio usus esset, etiam tunc sperauit se in auris dolore opitulaturū: uerum adeo ab ipso exacerbata est muliercula, ut parum abesset quin seipsam strangularet. Scribit itaq; Apollonius in hunc modum: Piper in uino feruefactum terito, & mediocri crassitudine instillato. Scribit autem consequenter post hoc etiam hæc: Lycio & papaueris succo, pari pōdere lacte muliebri dilutis utere. Et post hoc rursum aliud hoc scilicet: Castorij & papaueris succi par pōdus in testa Attica aut, si haberi nequeat, Romana torrefacito, et trita passo diluta instillato. Pharmaca igitur ex papaueris succo omnia sensum stupefaciunt, & ob id sanè necessario cogimur ipsis uti, ubi nullum aliud mitigatiū opem tulit. At uero ex pipere pharmacum alterius generis est, quemadmodum etiam quod ex adipibus constat. Et uelut id quod deinceps scriptū est hoc modo: Galbanum susino uigento diluito, & mel acrosaceū ammisceto, atq; lanam sordidam auriculario specillo obuolutam in eis agitādo imbuto, & tepesfacta instillato. Discussorium est citra molestiam hoc pharmacū, inflammationibus conducens in quas nihil amplius influit, probe etiam fecerit in his qui ex frigiditate dolore uexantur. Cæterum quæret fortassis aliquis quam ob causam, quum non solum Apollonius, sed alij etiam quidam celebres uiri papaueris succum & castorium torrefacere iusse sint, quo uidelicet uehementia uirium ipsorū minueretur, ego ad priorem meum sermonem id apponere reliqui, nimirum supra quum auris doloris curandi rationem scribebam. Huic ego respondebo in hunc modum. Castorium quidem igitur neq; omnino torreri operæpretium existimo: neq; enim tanquam sensus stupefaciūum ad papaueris succum ammiscemus, sed ob contrariam omnino rationem, ut uidelicet uehementiam refrigerandi facultatis in eo obtundat. Quare qui papaueris quidem succum torreri iubent non simpliciter id faciunt, In castorio uero omnino absurde id præcipiunt: ipsum enim per se cōcoctoriā ægre solubiliū & in scirrhum induratarum affectionum uim habet. Sufficiens itaq; est etiam papaueris succi facultas, si ex eo quod eorum compositio diu ante præparata & iam inueterata sit, ipsius uires leniantur: torrefactus enim efficaciam perdit. Si uero castorio mixtus ad tempus aliquod inueterascet, manebit quidē adhuc in eo multa efficacia ipsius facultatis: malignitas uero ipsius extinguetur, ex qua etiam aliqui læduntur ut obscurius uideant per multos omnino dies, & capitū grauitatem sentiant, & neq; probe concoquant cibos: & ob hanc

g 3 sanè

sanè eius malignitatē pleriq; medici ad torrefactionem cōfugerunt. Verū quum rursus in torrefaciēdo, efficacia ipsius pessundari uideatur, id quod sæpe sum expertus, melius esse existimaui intostū quidem misceri, sed post tempus aliquod, inueterata iam compositione, in usum adsumi. Hæc itaq; extra rem dicta sunt, sed quæ tamen utilia existant. Caterum ut ad id quod propositum erat reuertamur, non parum noxæ inserūt illi qui indefinitis pharmacorum descriptionibus fidem per omnia habent. Porrò multi alij iuxta eundem modum in plerisq; tum locis, tum affectionibus, indefinita pharmaca scripserunt, neq; cognouerūt quam uim habeat certa distinctio ad artis constitutionem: in quibus sanè nihil miror quod omnia indiscriminatim confuderunt, quemadmodum in Apollonio Herophili sectatore mihi accidit: utpote qui norit quod iubeat Herophilus, Medicum omnino anniti debere ut sciat, quæ & qualis, & quanta sit morbi causa, & ubi maxime ea dominetur, quo uidelicet & curationem unicuique conuenientem faciat. Magis uero adhuc Archigenem quis miretur, qui & ipse non pauca indefinite & indistincte scripsit, quum in alijs curationibus, tum in eis præsertim quæ ad aurium dolores destinauit. Vna enim tantum in ipsis distinctione usus est, à uehementia nimirum & mediocritate doloris, Atqui & ipsius totā tibi adscribam dictionem.

Quæ pharmaca Archigenes ad aurium dolores conscripsit.

In priore de pharmacis secundum genus libro, Archigenes in hunc modum hæc uerba scripsit. In aurium dolore, præcedēte alia diata quam ad capitis dolorem ordinauimus, Si quidem moderatus fuerit, simplicita ungeta tepida instilla, uelut crocinum, aut irinum, aut rosaceum, aut nucum amararum succū, aut cassiæ ungetum, aut simplicem nardum, aut fusinum, aut amygdalinum, aut rosarum, aut mali punici, aut papaueris succum cum oleo calido, aut porri semen tritum. Aut ueratrum album cum rosaceo tritum, tepidum per strigilem infunde. Aut opij parū cum lacte muliebri. Aut opij succū eliquatū cū lacte eodem modo. At uero ubi uehementis sit dolor, Aluus per clysterem ualide subducatur, & sanguis à cubito detrahatur, & quæcunque similia adhibeantur. Indeq; fomentum ex decocto lauri aut simili quopiam fiat, aut ex sulphure uiuo in aquam insperfo. Exprimantur autem uehementer spongiæ, auribusq; apponantur, facillime enim ab humore frigescent: quapropter fomenta sicca longe commodiora eis existunt, ex sale uidelicet aut milio, aut simpliciter lana conuoluta, aut tenuibus mappis. Aut rutam feruefacito, eiusq; decoctum in angusti oris uasculum transfundito, lanaq; os eius obturato, & auriculæ admoueto, quo uapor inde per lanam ad aurem penetrare possit. Quidam in posca & modico oleo rutam coquunt, atq; ita liquorem in uasculum infundunt, ex eoq; fomentum parant. Post fomenta uero aurem scalpito, & balsamum cum rosaceo dilutum infundito, aut aliquod ex prædictis ungentis tepidum. Aut aliquod aliud conueniens ad auris dolorem, ex his quæ mox describentur imponito. Aut papaueris calicem tenuem farina ammixa, & in aqua mulsa coctū. Aut papaueris calicem tenuem cum ordeacea farina in uino coctum, Aut scœnum græcum aqua mulsa coctum. Aut semen lini eodem modo. Summe auxiliatur spongia ocularis melle cocto atq; adhuc calido imbuta, & imposta. Aut ceratum ex irino, styrace ad ipsum ammixto. Egregie facit ad aurium dolorem aloe rosaceo permixta, & mellis crassitudine infusa. Aut chalcitis uino diluta. Aut perdicij succus tepidus instillatus per se, & cum melle. Aut nitrum modica aqua diluio, ammixtoq; oleo tepidum instillato. Aut aristolochiæ radicem cum oleo. Aut ueratrum album cum rosaceo tritum tepidum per strigilem instillato. Probe facit opium

opium in testa torrefactum, similiterq; castorium, pari pondere, cum rosaceo & passo ad mellis spissitudinem redacta. In quibus deinde post fomentum, specillum lana obuolutum intingitur & imponitur. Aut succū scœniculi cum aliquo ex prædictis ungentis in principio instilla. Aut anguis senectam cum calicibus papaueris coquito & infundito, aut cum quopiam ex prædictis ungentis. Aut garum hispanū calefactum per strigilem instillato. Facit & acopon scetidum tepidum infusum. Aut papaueris succus rosaceo, & modico crocino dilutus. Omnibus tamen præstat Hiera aromatica cum quopiam ex ungentis. Egregie facit & ueratrum album tritum cum melle & rosaceo infusum, meatu per purpuræ lanam obturato. Præclare facit & ueratrum cum irino ungento. Facit & cœdria cum nardino ungento infusa. Seuerus autem Afellos in aquarijs uasis nascentes: Millepedas Latini uocant, cum ungentis tritos ulceratis infundebat. Quidam uero frigidam aquam dolenti auriculæ infundūt, & confestim quidem longè magis dolitant, paulo post uero perfecte à dolore liberantur. Alij melius faciunt, & in alteram non dolentem aurem frigidam infundunt quemadmodum Lucius solet. Præclare faciunt & aloe & crocinum cum ungento amygdalino infusa. Aut æs tritum cum aceto & aliquo ungento. Summe prodest Silphiū cum rosaceo, si exulceratio adsit. Mirabiliter confert in excellenti aurium dolore, porri succus, & caprina urina, & rosaceum, cum modica myrrha infusa. Aut Sciuri adeps in strigili tepefactus instillatus. Aut alumen scissum & mentæ succum cum passo instilla. Aut piper album & salem, pari pondere, cum sapa, sinistra manu, ter aut septies infunde. Aut cochleam siue limacam aphricanam putridam cōpungito, & rosaceo impleto, & feruefactum calidius per strigilem infundito. Quod si ex plaga, externa pars auriculæ doleat, ad micam thuris lac affundito, semelq; atque iterum diffundito, ac tertio macerari in eo linito, & agitatum infundito: statim enim dolorem sedat. Hæc quidem Archigenes ualde indistincte scripsit, possit autem quispiam mente præditus, reuocatis in memoriam his quæ prius dixi, facile animo concipere quale tandem ex prædictis pharmacis, singulis relatis aurium doloribus cōueniat. Nimirū si memor sit facultatis eorū: de qua in simplicium pharmacorū libris mentionem feci. Verum ego iam ad auriculares compositiones ab Andromacho scriptas transibo.

Auriculares compositiones Andromachi numero XXXIII.

Quatuor & uiginti cōpositiones auriculares ex ordine Andromachus cōscripsit, quarum aliquibus distinctionem quandam, aliquibus nullam apposuit. Et prima quidem ex eis hoc modo scripta est. Compositio auricularis ex libris Galli qua uitor. Myrrhæ drach. i. salis drach. iiii. thuris drach. iiii. spumæ nitri drach. iiii. croci drach. iiii. succi papaueris drach. iiii. amygdalas amaras xx. galbani drach. ii. aceti boni quantum satis est. Descriptio hæc ad Menemachum refertur. Multi usus hanc compositionem auricularem Andromachus scripsit, multis simul affectionibus aurium destinatam. Verū antea à me dictum quod huiusmodi compositiones nihil magnopere corrigunt, neq; etiam error ex earum usu nobis contingit. Quæ uero uni affectioni congruunt, illam ipsam optime curant, alias uero aliquando, ultra hoc quod nihil iuuant, amplius etiam exacerbant. Secundam deinceps compositionem post prædictam scripsit hanc. Cōpositio auricularis Aelij Galli ad inflammationem, & intensos dolores. Galbani drach. vii. cinnamomi drach. ii. myrrhæ drach. vii. croci drach. vii. thuris drach. iiii. spumæ nitri drach. iiii. succi papaueris drach. iiii. aceti ut mellis accipiat spissitudinem. Oportet autem nitro prius præparare ne pingue quicquam adsit, deinde pharmacū ipsum infundere. Et hic rur-

sus ab obturatione liberantia, & cōcoctoria, & laxatoria & discussoria pharmaca mixta sunt, quæ uehementes dolores sanare nō possunt, & ob hoc ipsi papaueris succus ammixtus est. Tertiam auricularem huiusmodi conscripsit. Auricularis cōpositio Laodici regis, qua assidue utor. Castorij drach. ii. succi papaueris drach. iiii. opopanacis drach. ii. spumę lycij drach. i. passo excipe, et tepe factis utere. Hęc euidēter intensis doloribus conuenit, non tamen alijs affectionibus. Ego uero quemadmodum dixi, in unaquaq; affectione proprio pharmaco utor, semperq; papaueris succum fugio, neque nisi urgēte necessitate, ad eius usum peruenio. Quartā deinceps auricularem sic scripsit. Alia ad inflammationem & purulentas ac ueteres affectiones. Fabæ Aegyptiæ internæ amaræ, aluminis scissi, piperis albi, spumę nitri, croci, opij, malicorij, myrrhæ, thuris, nardi, singulorum drach. ii. castorij drach. i. aceti & mellis quantum sufficit, Alij mellis drach. vi. coniiciunt. In hac compositione, pharmaca alia discussoria, & resiccantia, & obturatione liberantia sunt, & quæ dā etiam concoctoria, uelut myrrha & thus existūt. Alumen autem scissile fortiter adstringens pharmacum, ad resiccandum purulenta ammixtum est. Adiectum est & opium doloris sedandi gratia, oppositumq; est ei castorium uelut antea dixi, Sed in eiusmodi affectionibus non solum ut oppositum, sed & ut concoctorium earum, & tanquam resiccantium merito inijcitur. Quintam deinde auricularem Andromachus scripsit his uerbis. Alia Xenocratis qua sæpe usus sum. Spumę lycij drach. ii. myrrhæ drach. i. thuris drach. i. aluminis scissi obolos iii. spumę nitri obolos ii. trita cum aceto reponito. Vtere cum aceto. Et hęc multi usus est, non tamen in dolore forti conuenit, ut quæ neque opium neq; castorium habeat, neq; quipiam ex adipibus sedantibus dolorē, neq; galbanū. Sexta cōpositio auricularis cōsequenter hac uerborū serie scripta est. Alia Prytanidis cōcordat cū Harpali compositione. Myrrhę obolos iii. nardi obolos iii. croci obol. iii. æris usti obolos v. opij obol. ii. castorij obol. iiii. aluminis scissi drach. i. & rotūdi drach. i. Excipe passo ubi fluxus fuerit, quū dolor rosaceo. Vbi uero uermiculi generentur, ueratri nigri drach. ii. ammisceto. Probe fecit quod in fine usum eius adiecit, quem nos sane dixissemus, si ipse adscribere neglexisset. Septima similis præscriptæ, in hunc modum descripta est. Alia Vgæi compositioni consona. Veratri nigri obol. ii. myrrhæ obolū i. & dimidiū. opij obol. iii. æris usti, obolos iii. aluminis scissi obolos ii. castorij obolū i. croci obolos iiii. cum passo utere. Octaua præscriptis omnino similis est. De nona uero hoc modo ipse scripsit. Alia qua utor in doloris uexatione & sonitu. Nitri drach. i. myrrhæ drach. i. rosacei cyathū i. aceti cyath. i. simul tritis utere. Hoc pharmacū non ad dolorem in inflammatione cōuenit, sed ad eos dolores qui ex obturatione, & flatu frigido ac uaporofo, similiterq; ex humore oboriuntur. Decimā deinde hoc modo scripsit. Ad aures purulentas Harpocratonis. Florū mali punici, malicorij, aristolochiæ, chalcitidis, misyos cyprij, gallę, squamę æris, singulorum drach. i. myrrhæ, thuris, utriusq; obolos iii. atramenti sutorij assati, aluminis scissilis, utriusq; obol. iii. cum passo pastillos formato ac utitor. Quod si etiam ipse pharmaci promissionem non præscripsisset, facillimū tamen erat nobis eam animo assequi, memoria repetētibus ea quæ in principio præfatus sum. Est enim aurium purulentarū resiccatiuū hoc pharmacū quod ipsum malū ex fluxione quæpiā ex capite delabēte cōtingit, ob quā etiā exulcerationes diuturnas accidere uidemus. Undecimā auricularem sic scripsit. Auricularis cōpositio in multis cōsona. Croci drach. i. myrrhę drach. i. castorij drach. ii. aluminis scissi drach. iiii. thuris drach. i. cū passo ad mellis crassitudinē redigito, deinde etiā sic dilutis utitor. Et hęc

Et hęc moderatas affectiones sanat, quemadmodū etiam ea quæ hanc sequitur. Caterum quæ deinceps post hanc ab Andromacho adscriptæ sunt auriculares compositiones, eas citra meam expositionem adscribam, quum ipsas per se cognoscere possint, qui prædicta memoria tenent. Verum quarum ipse cum distinctione fecit descriptionem, earum nulla amplius nostra interpretatione opus habet. Deinceps igitur omnes describentur. Ne uidelicet amplius alicuius alterius auricularis compositionis, ab aliquo alio medico conscriptæ, mentionem facere opus habeam. In his enim uarietas omnium ipsarum comprehensa est. Auricularis ut Solon diararius. Myrrhæ drach. iiii. aluminis scissi drach. iiii. castorij drach. ii. thuris drach. i. croci drach. i. opij drach. i. cū cretico aut uino multo ad mellis crassitudinē redige. Auricularis compositio Antipatri ad doloris uexationes. Croci sextantem, aliq; unc. i. myrrhæ unc. i. salis ammoniaci unc. i. aluminis scissi, ammoniaci thymiamatis, utriusq; uncia dimidiū, fecis ungenti irini aut Syriaci sextantē, cum uino multo aut cretico ad mellis tenuis spissitudinē redige ac utere. Auricularis alia ualde commoda. Opopanacis drach. ii. succi papaueris drach. iiii. spumę lycij drach. iiii. castorij drach. ii. aluminis scissilis obolos iii. croci obolos iii. myrrhæ drach. i. Vfus eius est cum lacte muliebri. Ad aures purulentas cōpositio Spendusæ. Fellis porci castrati partes ii. mellis Attici partē i. Vase uitreo simul indita in feruido cinere usque ad dimidiū calcacito, atq; ita utitor. Auricularis Harpocratis ad affectiones & dolores. Spicæ nardi drach. vi. myrrhę drach. vi. piperis drach. vi. spumę nitri drach. vi. floris salis drach. vi. croci drach. xii. nucis amaras x. succi papaueris drach. xii. uini ueteris quantū sufficit, stanneo uasi pharmacū infundito. Ad grauitatem auditus & sonitus. Veratri albi drach. i. castorij obolū i. spumę nitri sesquibolum. cum aceto optimo utere. Alia, Struthij drach. i. croci cilicij drach. i. castorij drach. i. ueratri albi drach. iiii. nitri drach. i. redigito in pastillos, & usu expetente uino dilutis utere. Ad aures purulentas. Alumen ustum & myrrham cum melle terito, & praelota auricula pharmacum lana exceptum imposito. Auricularis Chrysanthi Gratiani, ad inflammationes & exulcerationes. Blattas detractis pennis xii. uini ueteris & mellis utriusq; sexuncem, mali punici putamen unū, succi porri sesquicyathum. In olla noua donec mali punici putamen flaccidū fiat coquito, deinde terito, & ungenti Syriaci unc. unam adijcito, picis liquidæ sesquiunciam, ceparum iiii. succum expressum, & contrita simul reponito: usu uero expetente tepefacta lana excepta indito. Auricularis compositio ad inflammata & purulenta. Nardi indicæ drach. i. aluminis scissi drach. ii. opij drach. iiii. malicorij drach. iiii. croci drach. iii. myrrhæ drach. iiii. thuris drach. iiii. mellis attici drach. iiii. spumę nitri drach. iiii. castorij drach. ii. amygdalarum amararum drach. viii. piperis albi grana xxx. aceti cyath. i. urinæ suis syluestris tantundem, fabæ Aegyptiæ uiridis internę amaræ drach. iiii. trita simul in stanneo uase reponito. Vfus tempore cum rosaceo instillato, & lanæ purpure infectæ tomentum indito. Auricularis ad desperata uelut Zoilus ophthalmicus tradidit. Seminis hyoscyami obolos iii. aluminis scissi obolū dimidiū, myrrhæ drach. i. castorij obolos iii. succi papaueris obolos iii. gallæ obolos iii. croci obolos iiii. cinamomi obolos iiii. thuris obol. ii. spumę nitri obol. ii. sandarachæ obol. ii. uini recentis cochlearia iii. urinæ suis feræ masculæ cochlearia tria, sanguinis conchylij obol. iii. succi mādragoræ obol. i. mellis Attici quātū sufficit. cōchylio aurē obturato. Auricularis alia ad inflammata & purulenta mirabilis. Rutæ obol. iii. myrrhæ obol. iii. succi hyoscyami drach. i. opij drach. i. croci drach. i. Cum lacte muliebri utere

utere & tepidum infunde. Auricularis compositio ualde bona & probata ex Apollonij libris. Myrrhae drach. ii. thuris drach. ii. nucū amararū drach. i. spumæ nitri drach. ii. aluminis scissilis drach. i. malicorij drach. unā spicæ nardi drach. ii. aloes drach. iii. uini mulsi ueteris cyath. iii. Arida trita uino mulso ammiscē, & cocta in stanneo uase reponē, usu uero exigente tepido utere.

Compositiones auriculares ab Asclepiade in primo externorum scriptæ.

Auriculares compositiones ad dolores aurium recētes, quibus Niceratus usus est. Inter eas optima hæc est. Asellorum domesticorum, Est autem animal multipes in aquarijs uasis & sterquilinijs enascēs, quod ad digitorū contactum in orbem se contrahit, horum tres aut quatuor in oleo feruefacto, & expressum oleum auribus infundito. Facit & cucurbitæ succus cum rosaceo, aut nardino mixtus & tepesfactus. Et perdicij herbæ succus cū oleo coctus. Et centaureæ succus aqua multa dilutus. Et hyoscyami succus rosaceo mixtus. Facit & papaueris succi parum lacte muliebri dissolutum. Et ferofus cruor qui à caribus bubulis dum torrentur destillat. Has itaq; crudas recentes prunis imponere oportet, & crudas adhuc exprimere, & expressum liquorem calidum infundere. Facit etiam nucum putrefactarum internarum liquor, aceto dilutus addito rosaceo. Facit & Aphricana limaca in propria testa, cum oleo nardino aut rosaceo feruefacta. Facit & suis quæ nō peperit fel, pari melle Attico ammixtū. Aliud, Succu papaueris, castorij, utriusque obolos ii. passo diluito, & modico rosaceo adiecto tepida infundito. Aliud, Succu papaueris & succu peucedani æquales partes dissolutas infundito.

Ad inflammationes cum exulceratione Charixeni.

MYRRHÆ, opij, castorij, singulorum æquales partes, passo dilutas tepidas infunde. Aliud, Hyoscyami succi, succu papaueris, myrrhae, castorij, singulorum drach. iii. piperis drach. i. passi protropi quantum satis est. Ad siccas non humentes ulcerationes. Optime conuenit & in pello appositum. Oesypi drach. iii. medullæ ceruinæ drach. iii. butyri drach. iii. adipis anserini drach. iii. ceræ tyrrhenicæ drach. iii. terebinthinæ drach. i. olei cicini cyath. ii. olei amygdalini cyath. ii. olei cyprini cyath. ii. pisselæi cyath. i. Composito & utitor quantum sufficit oleo nardino diluto, & ad mellis crassitudinem redacto. Aliud ualde commodum & ad neruorum affectiones. Olei cyprini cyath. ii. irini, rosacei, amygdalini, olei ueteris singulorum cyath. ii. pisselæi cyath. ii. ceræ sextantem, terebinthinæ unc. i. adipis anserini unc. unam. composito & utitor. Aliud ad abscessus in profundo, Antonij Musæ. Croci drachmas ii. myrrhae drach. ii. bdellij drach. iii. nucum amararum drach. viii. succi marrubij, heminae dimidium. passi protropi, heminae dimidium. Liqueores coquito, & ammixtis reliquis reponito. Vtere in passo dissolvens quantum sufficit. Aliud, Croci, myrrhae, castorij, centaureæ, singulorum drach. ii. spumæ nitri drach. i. amygdalarum amararum depuratarum drach. viii. succi helxines sesquifextarium. passi protropi sesquifextarium. Composito ac utitor ut dictum est. Aliud,

Ad inflammationes cum fluxu, quo usus est Cleon.

Myrrhae, aloes, thuris, succu papaueris singulorū drach. ii. Misios crudi drach. i. aceto excipe, & usu expetente passo diluta infunde. Aliud Arii Tarsensis Myrrhae drach. iii. thuris drach. iii. Misios crudi drach. ii. lycij indici drach. iii. aceto excipe. Vfus iam indicatus est. Quod si multus fluxus oboriat sub scriptis cōpositionibus utendum est, croci, thuris, myrrhae, opij, seminis uiticis, singulorum drachmam unam. lycij indici, florum mali punici, florum rosarum singulorum drach. ii. aceti heminam unam. Viticis semen, mali punici flores, rosarum

rosarū flores, in aceto coquito, & ubi dissoluta fuerint reliquis adijcito, & excopta reponito. Vfus tēpore passo diluta infundito. Aliud ad purulentas aures cum dolore, quo usus est Cimon. Castorij drach. ii. aluminis scissi, croci, myrrhae, thuris singulorū drach. i. passo aut uino Myrtite excipe, ac utere ad recens malum cum uino mulso, ad inueteratum cum aceto. Aliud Claudij Damonici ad purulenta & inueteratas affectiones. Croci drach. iii. myrrhae drach. i. nuces amaras depuratas numero xxx. spumæ nitri, nardi syriacæ, aluminis scissi, singulorum drach. i. thuris obolos iii. Aceto acerrimo excipiūtur, & per acetum diluuntur.

Ad fœtorem & nomen siue ulcus depascendo proserpens, compositio Hispanorum appellata. Gari nigri quod Romani Sociorū appellant, sexta. i. aceti scillitici sextarium i. mellis Attici sesquifextarium. Ad compagem coquito, & in uitreo uase repositis utitor. In alijs descriptionibus sic legere est. Succu cucurbitæ sextarium i. composito facit ad fœtorem cum inflammatione

Charixeni ad corruptiones & fœtores. Aluminis Melij drach. viii. atramenti futorij drach. viii. aloes drach. viii. crocomagmatis drach. viii. myrrhae drach. viii. uini myrtitæ sextariū dimidium. Alumen & uinum ipsum coquito, atq; ubi in cōpagem coierint, reliqua aceto dissoluta inijcito, & repositis utitor.

Ad carniū incrementum, quo usus est Heraclides Tarentinus.

Aeruginis rasæ drach. viii. squamæ aris drach. viii. In alio exemplari drach. iii. mellis heminae dimidium. Arida trita ac melle excepta donec rubefiant coquito, & ablati utitor. Aliud, Aeruginis drach. iii. atramenti futorij drach. iii. myrrhae drach. iii. succi marrubij cyath. iii. mellis quantum sufficit, præpara ut dictum est. Chalcedonia ad inueteratas affectiones.

Veratri albi drach. iii. croci drach. iii. myrrhæ drach. iii. castorij drach. iii. thuris drach. iii. opij drach. iii. atramenti futorij drach. xvi. piperis drach. ii. myrrham, opium, thus, castorium, in aceto cui malicorij incoctum est, usq; ad dissolutionem macerato, deinde ueratum, crocum, piper, atramentum futorij, cortusa inijcito, atq; omnia simul diligenter terito: quod ubi probe factum fuerit, uini mulsi quantum satis est affundito, ut ad diluti mellis crassitudinem redigatur. Vfu uero expetente tepesfacta infundito. Ex huius pharmaci usu sæpe egregie mihi successit, uerū tēporis progressu omphacij drach. i. ad hanc descriptionē adiecti.

Aegyptia ad easdem affectiones etiam si sint connata.

Amygdalarum amararum depuratarum drach. ii. fabarum ægyptiarū interioris partis amaræ, piperis albi, croci, myrrhæ, opij, singulorum drachmas ii. thuris drach. ii. omphacij drach. iii. aluminis scissi drach. iii. castorij drach. ii. atramenti futorij drach. iii. spumæ nitri drach. ii. Aceto in quo malicorium incoctum est excepta, ad limi crassitudinem redigito. Vfus uero tempore quantum suffecerit ex pharmaco acceptum, ac nardino ungento dissolutum infundito. Ad sanguinis ex auribus eruptiones. Heraclidæ Tarentini, facit ut ne in grumos coeat. Marrubij succum coquito & ammixto aceto infundito. Aut mali punici in aceto cocti succum exprimito & infundito. Aut polygoni succum cum modico aceto. Aut acaciam, aut amurcam, aut lyciū cum aceto. Aliud Botryos sistit sanguinis eruptiones. Succum rubi, & succum gallarum in aceto coctarum, simul mixtos infundito.

Quæ pharmaca Archigenes post prius scripta subiecerit.

PHARMACA ad aurium dolores ab Archigene scripta supra relata sunt. Nunc uero etiam ea quæ ad alias affectiones cōscripsit apponam. Humentibus uero polygoni succum cum pari rosarum succo infundito. Aut crocum & myrrham

rhā cum passo & rosaceo tepēfacta infundito. Purulentis autem prodest quōdem polygonum cum rosaceo infusum, Verū egregie cōuenit eis uinum, in quo conizæ tenuia folia habentis folia sint incocta, instillatum. Quidam etiā thus ad uinum ammiscēt. Aut lycium rosaceo dilutū instillato. Aut marrubij syluestris semen cum aceto & rosaceo eodem modo. Aut cumini & croci æquale pondus cum uino austero. Aut croci & myrrhæ utriusq; drach. ii. nuces amaras decorticas numero xxxv. nuces tritas cum mellis hemina dimidia, & porri succi hemina dimidia commisceto, & reliqua item probe trita iisdem liquo-ribus diluito, ac simul deinde contrita instillato.

De auribus exulceratis.

Cæterū exulceratis auribus & cruētis ac dolentibus, galbanum & opium cum passo & rosaceo, mellis crassitudine instilla, aut pro galbano peucedani succum ammiscē, & magis succedet. Aut spodium assatum cum rosaceo tritum infundito. Aut lyciū cum lacte muliebri. Magnifice opitulatur etiā ipsum mel per se tepidum infusum, præsertim si fœtores simul adsint. Quidam a sellos Millepedas appellatos, qui in aquarijs uasis reperiuntur, cum ungento quopiam instillant, & eximie opem sentiunt. Aut blattas domesticas cū rosaceo instillato. Probe facit ad omnem auris affectionē, adeps uulpinus inueteratus liquatus & instillatus. Aut sphondylii interiorē uelut medullam cum melle & rosaceo infunde. Aut elota & conscalpta auricula porri aut marrubij succum cum melle infunde. Aut lixiuium figularium cum melle feruefactū. Aut thus cum aceto in mali punici putamine feruefactum infunde. Aut gallam tritam linteolo il- ligatam in uino coquito, & ex hoc instillato, statim à dolore liberat.

De uermibus aurium.

Porrò in quibus uermes sunt, ueratrum album cum melle immitte, aut aridum insuffla, aut rubi succū infunde. Quod si uero auriculæ os corrosum sit, fissura retro aurem impacta, ipsum scalpito, deinde urito, ac citra molestiam cicatricem inducito.

De sonitu in auribus.

Sonitus quidam ex flatuoso spiritu generantur, Quidam ob exquisitam sensus audiendi subtilitatem fiunt, quemadmodum in oculis imaginariæ suffu- siones, propter uapores ex ore uentris exhalantes. Cæterum neutrius affectio- nis certa cognitio in principio haberi potest, Nō cōuenit tamen citra artem, aut cognitionem, aut curationem auspiciari. Dicitū enim iam sæpe est atq; etiā de- monstratum, non unum coniecturalis spei genus esse; atq; artificialem quandam coniecturam ex causis forinsecus laceſcentibus, procatarticis à Græcis appella- tis, facere licet, si quis ipsarū uires norit, quā alia affectio ex frigiditate, alia ex ar- dore fiat. Quemadmodum etiā ex prægressa plaga, aut tali uel tali morbo: ue- lut & ex cruditate, aut largo uini potu, aut uiolento & multo uomitu; aliquando & ob pharmacorū auricularium usum, sonitus quidam fiunt. Quin & si uel pau- latim congregetur, uel coaceruatim irruat sonitus, id ipsum quoq; ad inuentionē affectionis conducit. Insuperq; si per interualla repetat, uel continenter hoc sym- ptoma perseueret. Verum certa cognitio tempore contingit, post usum pharma- corum artificiali coniectura exhibitorum. Si quidem igitur in febrilibus sonitus fiant, minime inturbandi sunt: ut plurimum enim statim sedantur. Si uero ob flatū uentosum, cui transitus interclusus sit, sonitus fieri suspicatus quispiā fue- rit, & ob hanc rem dissecantibus & attenuatorijs ac discussorijs pharmacis admo- tis, nihil profecerit, simulq; apophlegmatismis usus sit, & toto capiti prospexe- rit: huic merito in hanc suspicionem inclinatus animus erit, sensus audiendi uide- licet

licet subtilitatē sonitus causam esse, præsertim si acuto audiendi sensu æger præ- ditus appareat. In eiusmodi itaq; quendam, qui prædictis pharmacis usus erat, neq; quicquam opis senserat, quum ego forte incidissem, ex stupefacientibus sen- sum quippiam ammiscui, uelut est mandragoræ succus, & papaueris succus, ex eisq; à sonitus symptomate liber euasit. Quæ igitur à prioribus medicis ad hu- iusmodi symptomata & accessoria mala cōscriptæ sunt auriculares compositio- nes ex discussorijs & incidentibus pharmacis constant. Suprà itaq; in Catalogo & enumeratione cōpositionum auricularium ab Andromacho descriptarū, ex eiusmodi materia composita quædam recensebantur, quas ipse ad sonitus cōue- nire scripsit. Nunc uero eas quas Archigenes ad hanc rem cōscripsit recensebo.

Compositiones ab Archigene ad sonitus conscriptæ.

In sonitibus repentinis acetum cum rosaceo instilla. Aut cuminū & oleum crassitudine mellis. Aut radicis cucumeris syluestris succum. Aut ipsam radicem oleo incoctam. Si uero ad multum tempus perseuerent, omnibus amar- ris & acris, attenuatorijsq; & discussorijs, quæ ad dolorem ex crassis humori- bus obortū descripta sunt, utaris, singulis in aceto coctis & admixto melle. Aut reclinato ægro, & nitro crudo trito in aurem insperſo, ac acetū tepidum infun- de, ac postquam feruere desierit, lana scalpēdo exterge, & nucum amararū suc- cum infunde, & lana obtura. Aut nitrū & myrrham probe unita, cum rosaceo & aceto, ac atramēto scriptorio crasso instilla, aut penna in eis immersa bis in die inde. Aut castorio ac nardino pari mensura cum aceto & rosaceo utere. Aut aceto ac nitro melleq; mixtis collue. Cæterum quibus ob multam sensus subtili- tatem sonitus obortitur, castorium & cicuta semen cum aceto trita instilla. Ex morbo uero obortis sonitibus, ubi fomentum ex decoctione absynthij adhibue- ris, acetum & rosaceū instilla. Aut raphani succū cum rosaceo, aut aloen opti- mam cum uino mulso dilutam. Si uero perdurēt, ueratrum nigrum aceto deco- ctum adhibe. Huiusmodi quidem Archigenes ad sonitus aurium conscripsit; ue- rum Apollonius in primo parabilium subscripta habet.

Quæ Apollonius ad sonitus & susurros sibilosq; ac inflationes aurium conscripsit.

Acetum acre tepidum instilla. Mel Atticum calidū instilla. Laurinū oleum eodem modo. Porri succum cum lacte muliebri aut rosaceo infunde. Cucumeris syluestris foliorum aut fructus succum per linteolum instilla. Cucurbi- tæ syluestris medullam oleo dilutam infunde. Cuminum tritum cum medulla u- tulina instilla. Cucumeris syluestris medullam oleo dilutam infunde. Glandem ungentariam terito, & adipe anserino ac resina pari mensura ammixtis instillato. Semen lini tritum & ungento Arabico dilutum instilla. Misy terito & ungento rosaceo dilutum instillato. Rutam & cuminum pari mensura trita & aceto dilu- ta, ammixto melle infunde. Hyssopum tritam & cedrino oleo dilutam instilla. Amygdalarū amararum oleum melle mixtum eodem modo. Quod si efficacius reddere uelis hoc cum priore committito. Viticem & stellionis caput pari pon- dere trita ammixto oleo instilla. Nitrum & resinam & adipem anserinū, æquis partibus cum oleo ammixto dissoluta instilla. Cepas & allium & adipem anse- rinum pari mensura trita & excolata infunde. Et aqua collutis prius calida, ni- trum tritum insuffla.

Ad aures exulceratas & purulentas eiusdem.

Primum quidem collutiones Apollonius scripsit. Secundum deinde locum insuffilia habent. Tertium resicatoria, & quartum quæ insufflantur, iuxta subscriptam ipsius dictionē. Aqua calida assidue collue. Lenticulæ decocto eo- dem

dem modo. Aqua mulsā calida similiter. Hederæ cremore aut decocto cum uino utitor. Malicorij cremore aut decocto similiter cū uino. Gallæ plenæ decocto cum uino. Myrto in uino decocta elue. Vino cum modico alumine trito utere. Stœbes semine in uino cocto elue. Vrīna et uino mixtis ac calfactis elue. Infusilia: picis serum infunde. Oleæ folia exsuccato, & ammixto melle coquito ac utitor. Papaueris succum passo dilutū instilla. Ceparū succo cum melle utere. Rutæ syluestris succum, cum uino & oleo rosaceo in mali punici putamine calfactis instilla. Cardamomū tritum cum melle instilla. Peucedani succum rosaceo dilutū instilla. Aloen & crocomagma diluta instilla. Absinthio cū melle trito utere. Myrrham & resinam ac anserinum adipem cum oleo trita infunde. Pinguitudinem caseo in sigulinum uas recens coacto superstantem tepefactam instillato. Diphryges tritum cum melle instillato. Alumē scissum tritum cum passo & aceto, ad mellis crassitiē coquito, ac utitor. Resicatoria. Cedriam melle mixtam instilla. Piperis albi grana trita ungento Aegyptio diluta, & in parua concha trita instilla. Crocum & cerusam pari mensura trita, & rosaceo diluta infunde. Melanthiū & sulfur pari pondere terito & rosaceo diluito, & ungento irino, adipeq; anserino pari mensura additis rursus terito ac utitor. Myrrham & sulfur æquis partibus, trita & oleo mixta instillato. Myrrham & putamē mali punici dulcis, æquis partibus, trita ac melle diluta infundito. Animalcula ex arboribus, ueluti rubri uermes, trita & oleo diluta instilla. Animalculum quod Intestinum terræ appellatur, coctum & excolatum instilla. Resinam & mel ac oleum pari mensura mixta ac dissoluta instilla. Malum punicū dulce accipito, & execto eius umbilico acinos eijcito, deinde passi cyathum unū infundito, & atramenti sutorij triti obolos duos infarcito, & ad mediocrem crassitudinē coquendo redigito, ac tepido utitor. Quæ insufflantur. Gallam tritam insuffla. Piper rotundū cum uino contritū insperge. Eodem etiam magis diluto pro infusili utendum est. Omphaciū & gallam torrefactā æquis partibus trita insuffla. Utendum etiam deambulationibus, & uētris euacuationibus, & ciborum subtractione, & purgatione auriū diligentiore. Ad aures humectas. Cæterū ad aures humore madidas, ita enim Apollonius appellat, subscripta pharmaca commoda existūt. Misy linteolo illigatum urito, & cum ipso tritum insufflato. Galla usta ac trita similiter utitor. Spodio trito eodem modo. Alumen in testa torrefactum & affuso oleo tritum insufflato. Cæterum eadem diligentia circa diætā utitor.

Ad auditus grauitatem.

Porro in subsurdīs, siue grauiter & difficulter audientibus, aut etiam surditatis appellatis, utpote qui exiguas uoces penitus nō audiunt, magnas aut uix percipiūt, hoc ipsum symptoma ualde suspectum habere oportet: paulatim enim augetur temporis progressu perfectam surditatem inducit. Quapropter per hieram purgādi sunt, et per catapotia ex colocynthide, pituitaq; eis per apophlegmatismos detrahenda, ac caput resiccandū est, omniq; modo curandum ut robur ei addatur, quemadmodum iam sæpe est demonstratum. Utendū etiam attenuatoria diætā. Atq; in ipsam auriculā pharmaca conijcienda sunt, quæ crassos & uiscosos humores findunt ac diducunt. Quorum sylua eiusmodi est.

Quæ Apollonius in primo parabiliū ad auditus grauitatem pharmaca conscripsit, in hæc uerba.

Ad auditus grauitatem repētinam, & ex dolore capitis abortā, Absinthiū cum aqua decoquito, & per stipulā fomentū inde facito, quo modo aliās per arundinem id fieri demonstrauimus. Baccis lauri aut folijs eiusdē in aqua decoctis

decoctis similiter utitor. Similiter etiā origano, atq; item hyssopo. Aqua quoq; marina & aceto eodem modo. Eisdem autem & in olla coctis utendum est, fomentum uero per ollam quomodo fiat iam demonstratū est. Aceto albo & aqua pari mensura cum nitro trito feruefactis, ad plures dies eluito, atq; inde aqua simplicī calida eluito, & sic ea quæ ad hanc rem descripta sunt infundito. Marrubij succum & irinum ungentum mixta instillato. Fel tauri & capræ ac ungentum rosaceum mixta instillato. Ceparum succo & resina oleo dilutis æqualiter utitor. Oleo nucum & resina mixtis pariter utitor. Alumen aceto dilutum instillato. Myrrham & alumen pari pondere trita & aceto diluta infundito. Adipem anserinū & fel bouis, ac laurinū pari mensura mixta instillato. Hederæ syluestris baccarum succum per linteolum expressum instillato. Veratrū nigrum aceto tritum, melleq; multum cocto exceptū, in parua collyria ad formam glandis redigito, eaq; meatui indito, ac per dies quinq; finito. Seneciā anguiū aceto tritam instillato. Eadem & cum felle bubulo, aut caprino, aut testudinis marinæ, aut callionymi diluta utitor. Nastureij quantum sufficit, & nitri parum, carne ficus reiectis granis excipito, indeq; collyrium auditorio meatui congruū formato ac indito. Per triduum autem ipsum eximito. Hoc multas sordes educit, & confestim leuius malum reddit. Cæterū reliqui corporis quoq; cura habenda est. Deambulationibus itaq; pro uiribus multis utendum est, & capitis reliquorumq; membrorum fricione. Insuper & apophlegmatismis & collutionibus quæ pituitam extrahere possunt. Cibis utendum est copia moderatis, & ex genere eorum quæ facile exoluuntur & facile concocta excernuntur. Plurimum autem auxiliatur in huiusmodi affectione constitutis, spongia tenuissime contrita & auriculæ indita. Idem remedium commodum est & ad carnem in auditorio meatu enascentem. Post hæc uero inquit, utendū esse ollæ fomento tam ante se indicato. Indicauit autem hoc ipse inter reliqua auditus præsidia, uerum ego ipsum uelut à me condemnatum reliqui, propterea quod ad elotionem quidem præstet in aurium dolore, utilitatem autem de se omnino nullam præbeat. Quapropter nūc ipsum apponam: uerisimile est enim surdastros inde iuuari, utpote qui contrarijs præsidijs opus habeant his qui aurium doloribus uexantur. In doloribus enim affectæ partes exquisita quiete opus habent, Surdastri uero uehementi motu, & ferè dixerim trāsmutatione in contrariam ei quæ iam adest affectionem indigent.

Fomenta ad aurium dolorem ab Apollonio his uerbis conscripta.

Fomentis porro utendum est per spongas aqua calida imbutas ac sufficienter expressas. Itemq; per cucurbitas affixas. Amplius uero & per uaporem ex arundinibus perforatis allatum. Oportet autem alterum arundinis extremum concauitati auriculæ congruens esse, alterum uero in ollam perforatum operculum habentem, & undiq; obturatam incumbere. Sit autem in olla absinthium in aqua feruefactum, quo uapor inde sublatus ad auditorium meatum perferatur. Similiter & per fermentum in ueru affatum fomentum adhibendum est. Uehementer etiam subscriptus fomentū modus cōuenit. Vrīnam tauri maxime, aut certe bouis uetustissimā, in ollam nouam angusti oris infundito, & aceti tertiam partē, ac myrtū contusam ammisceto, deinde testas pro ollæ magnitudine satis multas, igni candefactas in ollam cōijcito, posteaq; hominem inclinatū apposita ad ollam aure, fomentum admittere iubeto. Circum aurem uero fasciculum ex lana in orbem circumponito, ne uidelicet circumsitæ partes exurantur. Utendum & farina ordeacea ac triticea in uino cocta, itemq; ungento irino calido, gratia fomentū. Superne uero auriculæ imponendæ sunt lanæ molles ac puræ

uino & oleo imbuta, ordeacea itidē & triticea farina, aliquando quidē per se cocta, cum uino & ungento irino, aliquando uero columbino stercore, & aristolochia tenui, æquis partibus ammixtis. Confert autem & cibi abstinentia, & diætā tenuis, & alui euacuatio larga & memorabilis. Insuper & quies, otium, capitū uelamen. In potu aqua calida, aqua mulsa, pitisanæ succus cum melle, donec remiserint dolores.

Quæ Archigenes ad auditus grauitatem, ac surditatem his uerbis conscripsit.

IN auditus grauitate succū corticis raphani cum rosaceo aut cyprino tepescitum instilla. Aut galbanum cum aceto & melle feruefactum. Quod si surditas succedat. Veratrū nigrum erui magnitudine in cocto melle indito, ac donec quod impedit erodat finito. Aut ubi absinthij decocto elueris, mel & oleum instillato. Aut collyrio ex nitro, sicu, & sinapi immisso, per triduū id non extrahimus. Postea uero acutis uocibus assiduis & uicissim grauibus in clamamus, & per tubam sonitu immisso malum depellere conamur. Post hæc & asphodeli radices oleo ueteri incoctas utiliter infundimus, caprinaq; urina assidue eluimus. Cæterum surditate ex capitis dolore oborta, raphani succū cum rosaceo infudi. Aut foliorū cucumeris syluestris succū. Aut castoriū cum baccis lauri & aceto.

Eiusdem de corpusculis quæ auribus illabuntur.

QUOD si aqua in aurem illabatur, Auxiliatur acetū, & cum altero pede affectæ auriculæ propinquo exilire, aliquid seipsum reclinando. hoc enim modo facile excernitur. Quin & exuctio simplex per os, aut etiā per stipulam, egregie aquam extrahit: quod ubi factum fuerit, conscalpta per lanam auriculæ, ex prædictis ungentis aliquod instilla. Si uero calculus, aut faba, aut consimile quippiam, in auditorium meatum illapsum fuerit, eluito, aut lana circa auriculæ rium specillum obuoluta, & resina tincta extrahito. Idem & per glutinosum aliquod pharmacum fieri potest. Quod si neq; sic sequatur, sternutatorio in nares iniecto, os ac nares obturato; facta enim spiritus conclusi extensione, id quod incidit efflatur; idq; assidue donec excidat facito. Si enim intus mæserit, aure inflammata cōuulsiones inducet. Optime etiam confert ad eorum quæ illapsa sunt eiectionem, concussio. Si itaq; puer fuerit, pede comprehensum & in caput eleuatū, cum concussione uibrabis, Si uero perfectæ ætatis quispiam ita fuerit affectus, ipsum in tabulam secundum affectam aurem reclinatū, caput ad tabulam firmare iubeto, deinde leuata tabulæ circa caput parte, deferrī finito, idq; sæpe repetito. Mouebitur enim quod incidit, & ad expeditiores meatus partes progredietur, atq; ita angusta & cōcaua specilli parte immissa scite extrahito. Si uero faba aut consimile quippiam in aurem illapsū, in ea maneat, madefactūq; & tumefactū, dolores inducat, impossibile quidem est ipsum integrum eximere. Quare per specilli concuum industriè partiri ac diuidere id ipsum oportet, atq; ita particulatim extrahere, deinde sapam aut uinum dulce calidum infundere, ac lenire meatum ex lancinatione offensum. At uero si animal aliquod illapsū sit, scammoniā aceto dilutam, aut absinthij succū, aut peucedani succū, nitrumq; ac sulphur cum raphani succo instillato.

Apollonij de iisdem.

APOLLONIUS autem de iisdem sic scripsit. Ad pulices & uermiculos in auribus, reliquaq; earū poro illapsa, acetum & oleum instilla. Aut capparissuccum instilla. Aut amygdalas amaras terito, & oleosum ab ipsis expressum instillato. Veratrum album tritum inspergito. Aut Aristolochiam tritam inspergito. Aut calaminthæ succū infundito. Aut cinnabarim uiridē instillato.

Aut

Aut ueratrum album cum uino infundito. Aut aluminis & seminis cucurbitæ syluestris, siue medullæ eius, æquas partes tritas cum oleo cedrino instilla. Aut cepam tritam & cæsyphū æquis partibus in uino diluito ac infundito. Aut myrrham tritam, acetoq; ac melle pariter dilutam adhibe. Aut chalcitidem crudam tritam ac melle dilutam infunde. In uniuersum uero eximendum est quicquid in meatum incidit hoc modo. Per auriscalpium nimirum aut uolsellam, aut lanam mollem specillo obuolutam & resinatā, aut etiam quæ uncinum habeat tenuem appensum. Nitrum etiam assatum tritum auriculæ inspergito, & acetum instillato, ac lana apposita per noctem finito. Sequenti uero die aqua & oleo calido eluito. Cæterum ad aquam in aurem acceptam, cepæ succum & adipem anserinum tepescitum instilla. Aut mali punici nucleo carentis dulcis & acidus, succum in æreo uase donec duæ partes supersint coquito, indeq; duas guttas instillato. Aut myrrham ex aceto & melle tritam infundito.

Auricularia pharmaca à Critone conscripta his uerbis.

AD sonitus aurium à morbis. Absinthiū in aqua decoctum pro fomento adhibe, & rosaceū cum melle instilla. Aut raphani corticis succū cum rosaceo instilla. Aut aloen cum uino & melle. Aut thus cum aceto & rosaceo in malicorio ad mellis spissitudinem coquedo redactum. Aut hyoscyami succum cum rosaceo tepidum. Aut radicū calami uiridis succum cum lacte. Aut rhamnii succum cum celtica nardo. Aut gallam nigram cum pari myrrha ex melle. Aut lycium cum uino mulso instilla. Aut uulpis adipem. Ad dolores aurium cum humiditate & purulentia. Vini ueteris sesquiunctam, mellis corsici unciā .i. nitri rubri unciæ dimidium, lycij indicij unc. .i. lycium cum uino & nitro tritū leuigato, ac mel ammisceto, & in uitreo uase reposita infundito, hyeme quidem bis in die, æstate uero sæpius, & tomentum lanæ conchylio infectæ indito. Ad aures purulentas. Alumen scissile terito, & affuso aceto ad liquidiores frimento compagem redactū lana cōuoluta excipito, & resiccata lana, ex ipsa in aurem indito, aut hoc ipsum pharmacū liquidum per lanam specillo obuolutam in aurem demittito, eamq; ex eo quotidie illinito. Expediit & modicū passum adfundere ne pharmacum exarescat.

Archigenes ad aurium affectiones extra meatum.

CAETERUM ad affectiones aurium extra meatum auditoriū Archigenes hæc conscripsit. Ad aures contusas, myrrham, thus, terram nigram, qua aliqui se tanquam smegmate confricant: cum acri aceto probe unita cerati crassitudine imponito, & nequaquam amplius irritato. Aut cerusam & apij semen pariter accepta cum melle obline. Quidam absinthiū pro cerusa scribunt. Aut sulphur uiuum, myrrham, & thus cum pice liquida in splenio imponito. Aut glutinum fabrile & asphaltum siue bitumen eodem modo. Quidā etiam mannam, hoc est, thuris micas ammiscunt. Aut cephalico Asclepiadeo emplastro utere. Aut pastillis pudēdis destinatis illine. Porro in quibus contusæ sunt aures, intrinsecam expeditiorem concauitatem cartilagineam, figulina terra expleto: & sequenti die ubi exaruerit, solanum cum cerusa illinito, usquequo in integrum restituantur. Verum in aurium uulneribus & fissuris, cartilagine probe coapta fibulas imponito, deinde inflammationem arcētib; & reliquo glutinatorio ductu utitor. At uero inflammata in aurium puerorum pulpis foramina oleum, quod in area lucerna aruginē contraxerit, illinendo persanabis. Cæterū Asclepiades huiuscemodi ad contusas & fractas aures compositione usus est. Aloes partem unam, glutinis fabrilib; cum aceto cocti partem unam, mixta imponito. Aliqui mannam siue micas thuris ammiscunt.

h 3 Epithemata

Epithemata ad contusas aures. Cotyledonis herbe drach. viii. amygdalarum amararum depuratarum drach. ii. tragacanthi drach. ii. aceto dilue & uisco quercino excepta, & linteolo infarta, impone. Aut ceræ drach. viii. galbani drach. viii. nucum amararum drach. viii. uisci quercini drach. xvi. thuris drach. viii. misyos assati drach. viii. composito ac utitor. Apollonius autem hoc modo, tum aurium inflammationes in superficie cutis ex humorū impressione aut plaga obortas, tum tumores ac rubores curauit. Butyrū recens excolatū instilla. Aut adipem anserinū & lac muliebre mixta instilla. Aut glandis ungetariæ succum & resinam liquidam tepidam affunde. Aut adipem bubulum ac anserinū æquis partibus liquefactos instilla. Aliud quod illini potest. Papaueris succū aqua dilutū, penna illinito. Aut crocum tritum & muliebre lacte dilutum illinito. Aut argenti spumam cum aqua & nardo tenui tritam illinito. Aut cerusam coriandri aut polygoni aut solani succo dilutā illine. Cataplasmata, Absinthiū tritum ex aqua pro cataplasmate impone. Aut sesamū aqua tritum impone. Lentem aqua tritam cum melle impone. Aut mali punici dulcis putamina cocta & trita in uino: hoc ualde cōmodum pharmacū existit. Aut myrrhā & adipem anserinū, uel butyrum, uel resinam, & cōchylj partem internā æquis partibus trita super aurem & propinqua tempora impone. Conuenit autem ad hæc ciborum abstinentia, alui euacuatio, insuper quies, & capitis ac reliqui item corporis uelamen. Longe uero remota esse debent, ardor, frigiditas, balneum, uomitus, clamor, & omnis distentio.

Ad exulceratas ex plaga & fractas aures.

Panem calidum internum cum melle tritum impone. Myrrham cum uino ueteri tritam illine. Cochlearum colla unā cum testis terito, & dimidiam myrrhæ partē addito ac imposito. Absinthij & apij feminis æquales partes tritas cum melle imposito. Picem circumline & sulphur tritum aut thuris micæ insperge. Verum ne obliges ista, neq; frequenter repetito epithematum detractiones.

De Parotidibus.

Cap. 11

Parotides è genere quidem sunt inflammationū, fiunt autem glandulis circa aures affectis: nō tamen prima parte curationis partiū inflammationum in eis utimur. in illis enim ut plurimum curatione reprimente ac repulsoria à medicis appellata uti cōuenit, atq; id maxime quum neq; malignum sit, neq; multum quod influit, neq; corpus humoribus ex æquo redundet. Sic namq; spongia sola ex posca imposita incipientes inflammationes repressit, neq; quicquā ex eo totum corpus fuit offensum. Verū in parotidibus ipsum contrariū facimus, pharmaca attractoria adhibentes, atq; si hæc nihil memorabile efficiant, etiā cucurbitam affigentes, aut fomenta assidua adhibentes, Annitimur enim ut affligens humor ex profundo ad cutem adtrahatur, præsertim si in capite affectio sit firmata, humoribus uidelicet in ipso obfirmatis. Quin & quū citra capitis affectionem, in febribus acutis natura superfluos humores ex uasis effundēs, ad regionem inter cutem & subiecta corpora deponit, quando sanè & glandulæ ex effusis humoribus participant: melius utiq; etiā tunc uidetur naturam adiuuare, per humorum ex loco in locum impetuofum il-lapsum, febres curātem. At uero quum uehemēti impetu fluxus illabitur, nihil nos curiosius agentes, omnia naturæ permittimus. Si enim siue cucurbitam, siue aliud pharmacū humores ex alto ad cutem adtrahens admouerimus, uehemens dolor hominē apprehendit, unde & uigilia & febres inducuntur, ac uires exoluantur. Mitigare itaq; tunc & non humorum influxui opitulari cōuenit, per cataplasmatū maxime lenientium usum, uelut est quod ex frumētī, aut hordei, aut

feminis

feminis lini farina, cum aqua mulla, aut fœni græci, aut altheæ, aut chamæmelorum decoctio coquitur, & quæcunq; ad hoc quod moderate humectā habent caliditatem, per quā mitigare dolores ualent, etiā influentes humores concoquere possunt ac suppurare, quemadmodum de his in cataplasmatum tractatu sermonem fecimus. Quod si etiā sanguis redundare uideatur, per uenæ sectionem ipsum euacuabimus, præsertim si id uires permittant. Nunc uero ad pharmacorum compositionem progredientes, quam etiā à principio nos tracturos recepimus, qua ratione tum cōpositio ipsorum, tum usus constet docebimus. Si itaq; tumor non discutiatur, suppurantibus pharmacis utendum est, uelut est frumenti farina cum caricarū decoctio & oleo. Item quod ex polline, & quod ex fermento constat pharmacū. Si uero suppurata fuerint parotides, tunc aut per sectionem pus elicere oportet, ulcusq; uelut in eiusmodi fieri moris est ac omnibus notū curare, aut sanè per pharmacū abscessum rumpere. Quale est Smilium appellatum, & quod ex alijs cōstat: aut tentare ut ipsum per medicamenta attractoria & tenuium partium uim habentia discutiamus, bis per diem iisdem ablatis, & fomētis admotis donec remiserint & laxati fuerint dolores. Quādo uero iam plurimū puris fuerit discussum, tunc iam primū semel soluere ea medicamenta, & fomenta adhibere oportet: deinde uero neq; ex re est id facere, sed ipsis pharmacis permittere, ut si quid reliquum in profundo hæreat, id ipsum discutiant. Quod si duricies adsit, ea ipsa quoq; mollienda est, quare hoc tempore ex mixta pharmacorum facultate compositio parabitur, emollientibus uidelicet ad attractoria ammixtis. Postquam uero omnis purulentia fuerit euacuata, & adhuc duricies aliqua relinquatur, emollientibus pharmacis utendum est, quorum syluæ siue materiæ itemq; compositionis uarietatem, in malagmatum sermone demonstraui. Manifestum autem est, quod moderatas parotidas, in quibus neque humorum multitudo redundans in particulas truit, intantum ut uehementes dolores excitet, neque caliditas cum humore adest, facile per hæc sanare possimus. Neque enim ad suppurationem festinant, neque uehementem dolorem inducunt. Verum licet etiā fomētis ex muria uti, & cataplasmata magis calefacientiaq; & discutientia adhibere, & medicamenta eandem facultatem prope attingentia. Quum uero pleriq; medici & parotidū pharmaca indistincte conscripserint, si quis prædictis in memoriam reuocatis ad eorum usum accesserit, facile intelliget quibus tandem ad singulas parotidas utendum sit. Verum præexercitabo etiā ego uos ad hanc rem per exempla, quæ Archigenes in primo pharmacorum secundum genus his uerbis scripsit.

Archigenis ad parotidas. Parotidas dissoluere uolentes, plantaginem cum sale tritam assidue pro cataplasmate imponimus. Aut caprinum stercus ex aceto. Aut rumicis syluestris radices coctas in uino, aut ficum tritam cum atramento futuro. Aut ficum coctam, cum absinthio & uino tritis. Aut buccina marina, aut purpuras uistas, melle aut axungia exceptas imposito, & confestim discutientur. Idem etiā ostreorum testa usta & cum melle imposita facit. Aut ceratum rosaceum siue cyprinum, ruta ammixta, aut sulphure uiuo addito, emollitum, aut cimolia cum aceto. Discutit maxime ficus aqua marina aut muria cocta, ac trita imposita. Idem facit & marrubium tritum cum sale, & lana butyro imbuta ac imposita, inchoantibus parotidibus opitulatur. Quemadmodum huic postremo loco ab eo relato, recte Archigenes discrimen apposuit, incipientes parotidas è butyro opem sentire testatus: Sic cōueniebat ipsum etiā circa alia medicamēta utendi tēpus adijcere, uelut ego paulo ante feci. Quin & circa hoc ipsum butyrū, non satis est ex solo parotidū principio facere discrimen

h 4 nisi

nisi apponatur num uehementer aut molliter concitetur, & num dolenter uelut cum pulsationibus & uigilijs infestet, an cum moderato dolore. Deinde qui sit morbi status, Num magna omnino laxitate opus habeat, an per minorem iudicari ac finiri possit: tali nanq; suffecerit butyrum, in corporibus praesertim molli- libus eunuchorum, puerorum, & mulierum, & eorum qui teneram habent car- nem. Si uero cum uehementi dolore fiat, cataplasmate dolorem sedante opus ha- bet, simulq; assiduo fomento uel per solam aquam, uel etiam modico iniecto ad eam sale. Quandoquidem uero primum omnium pharmacum cōscripsit, plan- taginem cum sale, ab illo sanē etiam nos rursus initium faciemus, plantaginīs na- turam recordantes ex mixtis facultatibus discussoriaque & repulsoria compo- sitam esse. Ego uero nūquam pharmacis ad parotidas destinatis repulsoria am- misceri operapretium existimo, praeterquam si aliquando, raro tamen, ad mul- tam discussoriorum copiam parum quiddam ex eis addatur, atq; id tum demum ubi citra uehementem dolorē parotidas irruant. Quod uero deinceps scriptū est, Stercus caprinū ex aceto, inueterata ac indurata, nullumq; amplius memo- rabilem dolorem habentis parotidis pharmacum esse possit, uelut etiam lienis in scirrhum indurati. Tertio deinde loco cōsequenter, Radices rumicis syluestris in uino coctas tradidit. Si sanē & qualitatem & aetatem uini apposuisse, fortal- sis & ego tentassem de eo iudiciū ferre. Quū uero non adiecerit, multumq; differ- rat acerbum, aut austerū, aut acre, aut dulce, aut recēs, aut uetus, aut crassum, aut tenue, aut fuluū, aut albū, aut nigrū uinū esse, ob id etiam ego nihil habeo quod de hoc pharmaco dicam. At quū uobis hoc cognitum sit, quod maiori discutien- di ui praeditum sit uetus, praesertim si ex genere natura calidiorum sit, uelut sunt in totum fulua, contraria uero huic secundum uires tum austerum, tum acerbū, huiusmodi quidem uinum uitare oportet. In fuluo uero & mediocriter uetusto, & tenuium partium, rumicis radices coquetis, & in parotidibus citra uehemen- tem dolorem abortis adhibebitis. Scribit deinceps, ficum tritam cum atramen- to sutorio. Discussoria quidē igitur & attenuatoria facultatis est ficus, praeser- tim arida: recens uero discutiendi quidē uim habet, uerū cōcoquere non potest. Verum atramentū sutoriū nemo ignorat utraq; facultates fortes cōplecti, qua- propter etiā uehementia eius uitanda est. Cocta deinde fico nimirū arida, cum absinthio & uino tritis, uti iubet. His sanē etiam uos utemini in tēpore, ad me- dias magnitudine ac tēpore inflammationes. Quemadmodū etiam buccinis, & purpuris, & ostreis ustis, in durefcentibus ac uetustis. Est enim pharmacū quod omnem afflictionē & acrimoniam mitigat & discutit, nō solū si melle quis eorū ci- nerem imbuat, sed & multo magis si adipe uetustū à fibris depuratū ammisceat. Citra omnem enim molestiā omnes inueteratas inflāmationes discutit, etiā si ex influxionis materia sint abortae. Deinceps cerato rosaceo & cyprino cū ruta uti iubet, quod discussoriū quidem pharmacū est, uerū nihil uehemēs neq; uiolentū in se habet. Paulò uero efficacior sit cōpositio, si sulphur uiuū pro ruta ammiscea- mus. Quae sequit deinde cimolia cū aceto, neq; fortē, neq; dolorosam, neq; ma- gnam parotidē curare potest. Ficus uero aqua marina cocta, in inueteratis iam cōmoda fuerit, utpote discussoria ui praedita, uelut etiā si aquae marinae penuria, muria quis utat. Simile huic est, quēadmodū etiā ipse Archigenes dixit, Marru- biū cum sale. Post haec uero de butyro scripsit, cuius ut ultimi circa illius dictio- nis ordinē, paulò ante mentionē feci, post quod rursus ad generosum pharmacū transit, Pyrethrū tritū fico excipi iubens. Deinde calce uiua cum mellē trita uti praecipit. Et post hoc, mustelae sanguinis illinendi meminit. At uero talia tan- quam curiosa & superuacanea, & quae magnam rei medicamentariae egestatem indicent

indicent, si per alia auxilia, citra sanguinis mustelae adhibitionem, parotidas cu- rare nequeat, neq; in usum adsumpsi, neq; eorum experimentum habeo. Sed ne- que ex amicis nostris quispiam alius uti tentauit, Verū cerebrum illinire quod- cunq; tandem, mediocrium parotidum medela existit. Post hoc uero haec uerba scribit. Aceto feruenti perfundito, aut spongiam in acida muria imbutam im- ponito. Fossorum ac messorum fortassis ea fuerit medela, non hominum urba- norum. Deinceps acris mentionem facit pharmaci ex mustela usta, cuius cine- rem cerato irino excipi iussit. Verum eiusmodi pharmaci, quando diu durant & in scirrhum indurantur utendū est: pleraq; enim ab eo scripta ueterascentium & agre solubilium parotidum remedia existunt, quapropter etiam ipse ad phar- macū hoc adiecit, quod etiam Strumas probe sanare possit. Post hoc uero etius- modi dictio inordinate inserta est, tum assidua calidae adpersio, tum assidua cru- dae ordeaceae farinae impositio. Quod ipsum siue quis per se legat, siue prioris di- ctionis finem, huius dictionis principium faciat, utrunq; male dictum est. Mani- festū uero hoc erit ubi praecedentis dictionis finem praeposuerimus, ut totus ser- mo eiusmodi fiat. Mirabiliter discutit & strumas, saepe etiā parotidas, tum assi- dua calidae adpersio, tum assidua crudae ordeaceae farinae impositio. Si uero de parotidibus solum dicatur, certa distinctio aberit, quae doceat nos in quibus & qualibus parotidibus aquae calidae adpersio, & assidua crudae ordeaceae farinae adhibitio conueniat. Non enim in omni, sed quam citissime uelimus suppurari, haec facienda sunt, quemadmodum in superiori sermone est indicatum. hoc itaq; uitiose, ut dixi, interfertū est. Caeterū Archigenes ad consequentia transgressus rursus pharmaca scribit, non apponens quod induratis & inueteratis salutaria existant, quum nos ex materia ipsorum, ipsa talia esse cognoscamus. Adscribam autem iam uobis ipsius Archigenis dictionem, Quae sic habet. Proprie uero lu- pinorū amarorū farinam cum melle coctam, modica calce uiua addita, pro cata- plasmate imponito. Egregie discutit & hoc. Picis brutiae, mannae siue micae thuris aequales partes, terebinthinae, palmarū Syriacarum non uetustarum pin- guium carnis purae, utriusq; duplū, galbani dimidiū mannae, probe unitis utitor, Si uero dura sit resina expectato. Aut nitrū & rubricae sinopidis tertiā partem cum ungento cyprino ad strigmentitiam crassitudinem redacta, ac lineteolo infar- ta imponito. Aut calcem uiuam cum strigmentis eodem modo. Aut caricis, galbanū, nitrū pari mēsurā, sulphuris tertiā partē, terebinthine, opopanacis utri- usq; parū quiddā, unitis utere. Aut calcem uiuā cum aceto trita impone. Quod si neq; per haec discutiantur, adiuuabimus permutationē in suppurationē per lar- gam & frequentē decocti lauri aut baccarū eius perfusionē, aut sulphure uel cōsi- mili quopiam in aquā insperso, & per frequentia ex calida crudaq; ordeacea farina cataplasmata, siue nitro, siue colubino stercore in ea ammixto. Aut etiā cucurbi- ta cū scarificatione affixa. Deinde ad chirurgiā perueniendū est & crudi absces- sus sectionē. Optimū enim in his ut q; celerrime fluxio foras euellat. Haec quidē Archigenes scripsit. Sunt autē & multa emplastra quae parotidas discutunt, ali- qua quidē iam inueteratas & induratas: aliqua uero eas in quibus sedato dolore, nulla amplius puris suspicio est, Quēadmodū etiā aliqua quae iam supuratas cu- rare possunt: talia uero inter discussoria emplastra, singula cū uiriū suarū profes- sione cōscripta sunt, uelut etiā ea quae simplices parotidas curat laxatoria appel- lata, omnibus nota sunt. Exēpla ipsorū sunt, Emplastrū Mnasea, & quod ex suc- cis constat, & quod ex pitifana. His adhuc molliora sunt cerati forma, tum ex buty- ro, tum ex celypo cōstata, ostreis aut buccinis, aut purpuris ustis additis, adipeq; porcino, singulis quadratis pōdere Praestat & hoc. Butyri unc. i. cerae sextantē & unciae

& uncia dimidium, ostreorum ustorum quam tenuissime tritorum sextantem. liquefabilia liquefacito, ostreaq; infarcito, ac unitis utitor confidenter. Efficacissimum hoc ad parotidas existit.

De affectionibus narium.

Cap. III

LX genere tumorū præter naturam, polypodes in naribus generantur. Ex genere uero ulcerum ozæna, secundum genus autem excretionum præter naturam, sanguinis eruptiones fiunt in morbis acutis, iuxta rationem earū quas recentiores Medici priuatim super excretionem appellant. Nimirum in quibus natura ad iudicatum auxilium concitata, modū excessit. Primum itaq; de ozænis sermonem faciam, quæ ex humorū acrimia & putrescibiliū influxu generantur: ita ut si acres solum sint, ægre curabilia ulcera producere consueuerint, non tamen graueolentia. Cæterum cura cōmunis ambobus his est, itemq; polypū, ut uidelicet primum caput siccat & firmetur, quum palam sit ob uitiatōrum humorum redundantia defluxū ex eo in nares prouenire. Quo modo uero caput totū corroborare oporteat, quo nullum recrementū ex eo ad inferas partes delegetur, sæpe iam dictum est. Quum igitur per illa caput ualidū reddideris, ad naris progredieris curatio nem, scopo in ozænis proposito, ut affecta pars per mixtæ facultatis pharmaca tum repellentia, tum discutientia, rescietur. Repellunt itaq; tum austera, tum acerbata, quæ communem adstringentium appellationem habent. Discutiunt autem calida & sicca facultate prædita, quorū sylua talis est. Archigenis pharmaca ad ozænas, Quum ozæna in naribus fuerit, calaminthæ succum infunde. Aut ipsam calaminthæ aridam per fistulam insuffla. Aut ueratrum album cum seminis nasturtij chema quotidie insuffla: post hoc uero caput perfunde. Obline autē eos uel chalcitide, aut atramēto sutorio, aut psorico cum melle. Aut instillato in narem melle, & per sternutatorium facta concussione, tectoria ulceri obducta excutito, deinde præscriptum ex nasturtio & ueratro pharmacū, per narem adtrahere quàm plurimum iubeto, & postea amurcam cum melle illinito. Aut ranunculi succum cum alumine liquido in narem infunde, ægrumq; resupinatum donec ad os penetret attrahere iube, atque id usq; quo percuraueris identidem repete. Si uero uetera sint ulcera, etiam acetū uetus ammisce, aut sulphur tritum. Acce item acetū in uasculum angustū oris fusum, ad multū tempus ad respirationem ipsorum appone, deinde Misy cyprium, & dimidium eius nardi indicæ, cum uino chio ad mellis crassitudinem redige, ex eoq; meatus obline, & per lanam obtura. Ad ulcera in naso. Ulcera in naso, ex malorum puniceorum succo in æreo uase ad medietatem cocto perline. Aut malum puniceum dulce integrum in uino coctum terito, & forinsecus imposito. Aut uiolam albam ex aqua affricato. Aut rubi succum & alumen Melium cum aqua diluta eodem modo. Si uero uetus sit ulcus cum aceto diluito. Aut iridem & sandaracham cum melle oblinito. Aut adipem uitulinum & resinam illinito.

De polypo narium.

Polypus tumor est qui præter naturā in naribus generatur, polypodis carni assimilis iuxta substantiæ proprietatem. Manifestū itaque est affectionem hanc ex crassis & uiscosis humoribus generari, atque ob id mixta materia medicamentaria opus habet, ut uidelicet partim adstringat, partim secet & aueruet, partim etiam discutiat & condenset. Archigenis ad polypodas. In polypode nasturtij tenuis chemam, siue drachmam dimidiam, cum ueratralbi obolis duobus, nare adtrahere iube. Vbi uero exciderit linamentis cum anthera siue florido emplastro ex melle utere, aut lycio eodem modo.

Asclepiadæ

Asclepiadæ ad Ozænas & polypos. Asclepiades in quinto exteriorū sic scripsit. Aridum ad Ozænas, Aluminis scissi drach. IIII. myrrhæ drach. IIII. sandarachæ drach. IIII. gallæ drach. I. atramēti sutorij usti drach. I. tritis utere. naribus prius uino odorato elotis, & pharmaco per specilli extremum siue nucleum admoto. Aliud, Seminis ericæ drach. VIII. myrrhæ drach. VIII. nitri rubri drach. VIII. malicorij drach. VIII. seminis tamaricis drach. unam. crocomagmatidis drach. II. tritis utere. Aliud, Soreos ægyptij friabilis drach. II. chalcitidis ustæ drach. II. seminis tamaricis drach. I. croci drach. I. myrrhæ drach. I. tritis utere. Aliud, Chalcitidis ustæ drach. II. atramenti sutorij assati drach. II. Misyos drach. II. amomi drach. I. myrrhæ drach. IIII. croci drach. I. tritis utere. Alia compositio quæ flauescens appellatur. Aluminis scissi drach. VIII. chalcitidis crudæ drach. VI. sandarachæ drach. III. putaminis mali punici drach. II. atramenti sutorij usti drachmas II. misyos assati drach. II. tritis utere. Alia, Atramenti sutorij usti drach. IIII. diphrygis drach. II. calcis uiuæ drach. II. sandarachæ drach. II. Arida admoue, aut linamentum tortum aqua madefactum ac pharmaco imbutum inde. Aliud, Misyos assati drach. II. mannæ thuris drach. II. chalcitidis assatæ drach. II. squamæ aris sesquidrachmam. æruginis drach. I. arida adhibe.

Lamponis ad Ozænas, ægilopas, polypodas & multa alia.

Adozenas & ægilopas ac polipos, & quæcūq; uelis citra sectionē ac ustionem submouere. Dirimit etiam ossa corrupta, facit & ad ulcera serpentia ac putrida insperfa, & ad sordida ulcera linamento excepta ac indita cum melle. Scobis aris rubri unc. I. salis ammoniaci sextantem, ammoniaci thymiamatis sextantem, aluminis rotundi quadrantem, acetū acerrimū heminas VI. Arida terito, & affuso aceto, omnia in uas aris rubri transferto, in eoq; ad solē sub canicula ardore cum aris rubri radio agitato donec pharmacū exarescat, deinde in mortariū translatum diligēter terito, & in sicili recondito. Vbi uero exigente, aquam absorbendam dato, deinde etiam in ore continendam, pharmacum uero per fistulam insufflato. Scribonij largi facit ad omnia extuberantia. Misyos usti, chalcitidis ustæ, atramenti sutorij usti, foreos, squamæ aris, singulorum drach. VIII. Arida admoueto. Oportet autem præcedēti die quiescere, deinde sequenti pharmacum post cibum indere, Illinendū etiam nares antea cum bitumine aut liquida pice, aut myrrha stacte. Philoxeni chirurgi ad polypodas, ozænas, omnem excrescentem carnem, hæmorrhoidas, & quibuscūq; crustam inducere uelis. Aëris usti, auripigmenti torrefacti misyos assati, singulorum drachmas II. diphrygis drach. III. chalcitidis ustæ, atramenti sutorij usti, squamæ aris, singulorum drach. IIII. tritis utere. Cæterum post pharmacorum adhibitionem, etiam sternutatorijs utimur, quo uidelicet tectoria ulceri obducta excutiamus, quæ tribus aut quatuor diebus ferē excidere consueuerunt. Vbi uero exciderint adipe anserino ac butyro cum rosaceo cerato curantur. Verum Asclepiades in primo pharmacorum exteriorum sic scripsit.

Asclepiadæ ad ozænas, quo usus est Meges. Seminis ericæ drachmas IIII. myrrhæ drach. IIII. nitri rubri drach. IIII. putaminis mali punici drach. IIII. croci drach. II. costi drach. II. trita insufflato. Aliud, Aluminis scissi drach. IIII. myrrhæ drach. IIII. sandarachæ drach. II. rhois rubri drach. II. salis fossilis drach. II. costi drach. II. croci drach. II. trita insufflato. Ante curam uero nares uino odorato & optimo melle eluere conamur. Ad narium polypos quo usus est Antipater. Aëris usti drach. IIII. minij sinopici drach. I. trita per hauritudinem insufflato, Quin & per specilli nucleum admoueto.

Aliud

Aliud Antonij Musæ. Atramenti sutorij partem i. sandarachæ partem i. trita infusilla. Aliud Charixenis post chirurgiam. Cornu cerui usti drach. iiii. squamæ æris rubri drach. iiii. auripigmenti drach. i. trita infusilla. Aliud, Bryoniæ radicis ustæ drach. iiii. atramenti sutorij drach. iiii. spumæ nitri drach. iiii. elaterij drach. iiii. trita infusilla. Adulcera in naribus. Recrementi plumbi, uini ueteris, olei myrtei, singulorum æquales partes. plumbi recrementum ut quàm leuissimum fiat terito, & adfuso uino rursus leuigato, deinde myrteum addito, omniaq; simul misceto ac conquassato, & in sigulinum uas coniecta prunis imposito, assidueq; agitato, atq; ubi strigmentosum redditum fuerit pharmacum sublatum in pyxide plumbæ seruato. Aliud, Plumbi usti & loti drach. viii. uini rosati quantum sufficit, olei myrtei quod satis est, apparato & utitor ut dictum est. Aliud, Spumæ argenti drach. vi. cerusæ drach. viii. malicorij drach. iiii. aluminis scissilis drach. iiii. uini aminæi quantum sufficit, olei myrtei quod satis est. Arida tusa & cribrata in mortarium coniecta cum uino ad strigmentitiam crassitudinem redigito, postea uero myrteo oleo affuso conquassato, & ablatis in pyxide plumbea reconditis ut dictum est utitor. Sint autem myrtei heminae quatuor, uini cyathi. iiii. Diogenis pharmacum accommodatum. Adipis anserini drach. iiii. œsypis sels quidrachmam, medullæ ceruinæ drach. ii. ceræ Tyrenicæ drach. viii. plumbi usti & loti drach. iiii. stibij usti & loti drach. viii. ladanij drach. ii. adipis uitulini drach. ii. terebinthinæ drach. iiii. cerusæ drach. ii. spumæ argenti drach. i. rosacei quantum sufficit. Liquida cum aridis committito & repositis utitor. Vsu autem expetente quantum satis fuerit tollito, & rosaceo dilutum naribus sublinito. Ex primo de parabilibus Apollonij. Ad affectiones in naribus. Ad narium exulcerationes, & putredines ac foetores, mali punici nucleo carentis dulcis itemq; acidus succum, in aëreo uase donec duæ partes supersint coquito, ac utitor quàm penitissime illinendo. Facit & malum punicum dulce cum uino coctum & forinsecus impositum, atq; intro illitum. Ad excrescentem carnem & polypum. Diphryges tritum admoueto, & linameto nares disparato. Aliud, Veratrum terito, eiq; origani par pondus tritum addito, ac naribus bis in die infusillato. Aliud, Veratrum nigrum cum pari sandaracha terito, & ammixto oleo, lana excipito, eoque nares expleto. Aliud, Florem æris, & æruginem, ac silphij succum pari mensura oleo ammixto terito, & ungenti crassitudine ad dies quinque naribus sublinito; deinde per uolsellam eximito. Aliud, Auripigmentum & calcem trita cum specillo large adhibeto. Vbi uero intumuerit & eleuatus fuerit polypus, ueratrum nigro arido trito moderate utitor. Vt plurimum enim in diebus septem nasus uacuus redditur. Deinde diphrygis cum melle usu expurgato. Aliud, Auripigmentum & calcem ac ueratrum album trita cum specillo admoueto. Ad ea quæ naribus illabuntur. Quæ naribus illabuntur, auriscalpio aut uolsella extrahito, aut sternutatorio admoto, os adprehendito, atq; alteram nares comprimito, siquidem non in utraq; nares adfectio existat. Hæc quidem Apollonius quibus ipse usus est tradidit. Verum ut ego usus sum, & in polypis ac ozenis narium, probatissima reperi subscripta. Ac primum quidem quod ex malis punicis constat pharmacum. Sint autem pari numero ac magnitudine ex tribus eorum differentijs accepta. Aliqua enim ex his sunt austera, aliqua dulcia, & quædam acida. Contundenda itaq; sunt recentia & matura, atq; integra diligenter confringenda, quo succus ex eis exprimi possit, quem in uase stanneo depositum adseruare oportet, modice coctum siquidem liquidior quàm oporteat uideatur. Quod uero ab eo reliquum est solidum et crassum, rursus diligenter contundendum est, ut à contusione rursus in pila atteri ac leuigari

leuigari possit, indeq; collyriorum formæ effingi, quæ congruam ad ægrinares proportionem habeant. Induntur enim hæc in naris quam polypus obsedit meatum, quo citra mordacitatem & consensum, qualem acra pharmaca excitare solent, per longiorem moram ipsum expurgent. Quod si humectior & mollior tibi appareat polypus, plus ex austeris malis punicis conieciat: si durior, ex acidis. Quantum doquidem uero perpetuo tolerare collyrium molestum est, ab eius usu interquiescere conuenit, atq; eo tempore quo ipsum non indit, per expressum succum ægrum curare, & sanè oris diducto rictu hianti, etiam circa illas partes iuxta quas nasus ad palatum perforatus est, liquidum ipsum expressum pharmacum illinere, uel eum penna, uel cum lana specillo duos nucleos siue cuspides habenti obuoluta. Cæterum ex aridis pharmacis diphryge, citra mordacitatem aliquando per multum tempus consumptum polypum noui. probatur etiam in ipsis prædictum collyrium ex malis punicis effectum, si ubi exaruerit probe contundatur, cribreturq; ac leuigetur, indeq; insuffletur, aut etiam per specilli nucleum indetur. Omnia autem hæc assidue facere oportet, ut nunquam ab affecta parte pharmacum absit, quum facile ab humiditate eluatur. Quemadmodum igitur in lippientibus, sic & in his semper si possibile est, pharmacum adhibere oportet: abluatur enim facile, ut dixi, ab influente humiditate. Porro quum eunuchus quidam nullius pharmaci ferre posset adhibitionem, sed ab omnibus irritaretur, rosas aridas contusis ac probe tritis atque inditis, mirum quàm uiderim hominem magnopere citra omnem mordacitatem adiutum. Quare in corporibus mollibus & humidis, aut quibus ægre ulcera ipsa sanescunt, rursus eodem pharmaco usus sum, contigitq; ex duobus alterum, aut ut nihil noceret, aut omnino citra molestiam opus suum perficeret. Pleraq; enim eorum quæ polypodas exterunt, eos exacerbant ubi à scopo aberrant. Cæterum ulcera in narium meatibus semper per pastillos curauit, andronium uidelicet, & palsonis, & polyidæ, & bythinum, & per eum quem ego composui, his ipsis aliquando uino dulci dissolutis, aliquando austero, & quandoq; moderatæ ætatis, quandoq; ueteri. Interdum etiam aceto dilui uel uinoso, uel simpliciter acido, uel etiam acri ualde & uetusto, iuxta prædictas indicationes, usu pharmacorum secundum symptomata affectionum reperto. In diuite uero quopiam qui odoratum pharmacum sibi adhiberi expetebat in ozæne curatione, hedychroi usum excogitauit, ipsumq; uino falerno ueteri dissolui, & mirum quàm breui affectio ipsa est curata. Relata est hedychroi compositio circa theriaces antidoti descriptionem.

Heraclidæ ad eruptiones sanguinis in naribus, ad Antiochidæ. Cap. iiii.

fficenter quidem de sanguinis eruptionibus in curandi Methodi libris dictum est, uerum nunc quæ ex sylua usu cognita constant, & à prædecessoribus nostris approbata sunt referentur. Vbi grumos sanguinis eduxeris, lanam specillo obuoluito, eamq; in lycio aqua diluto imbuto, & sanguine manantem locum illinito. Aut linamentum longum lycio imbutum indito, deinde forinsecus cum digitis apprehensum nasum comprimito, donec constiterit sanguis. Aut chalcitidem mediocriter leuigato, & linamentum ex ellychnio contortum in frigidam aquam demittito, deinde in chalcitide obuoluito. Aut linamentum priapi siue pudendi forma naribus indito. Aut linamento rasili utitor quàm penitissime intruso. Præstat autem digitum ad palatum immittere, ne eò linamentum rasile deferatur. Aut thus confringito, & polygoni aut seminis porri succo diluito, in eoque linamentum rasile, aut ex ellychnio obuolutum indito. Aut mentam tritam indito. Aut spongiam siccam immittito. Aut spongiam in aceto & feruidum acetum coniectam forinsecus ad sanguine manantem

nantem narem apponito, atq; specillo donec impeliatur apprimito. Præstat aut spongiæ principium filo per acū transmitti, quo facile extrahi possit, extrahito aut quum opus suum perfecisse existimaueris. Si uero inarescat spongia, intusq; agglutinetur, per auricularē dysterem frigidā aquam immittito, ac infundendo humectato, atq; ita extrahito. Vtere etiā cōpositionibus uulnerarijs & sanguinem sistentibus quæ describentur. Accōmodatum est & frontē spongijs refrigerare, itemq; capitis partes sublimes facere. Brachia autem & manū iuncturas, scēmo raq; & inguina, atq; genua cōstringere, in his qui mœsto ac deiecto sunt animo, quemadmodū in uenarū sectionibus facere moris est, Iubendiq; sunt ut ea membra mōueant, manus quidē confricando, pedes uero ambulando. Expletis enim sanguine quæ in eis sunt uenis, nares sanguine manare cessant. In potu amplius exhibenda sunt ea quæ ad sanguinis reiectionem cōscribentur. Aures quoque contentæ per lintheola ac ceram obturentur, & in ore aqua pluuialis frigida contineatur. Quod si quid ex sanguine deglutitū esse uideatur, etiam id ipsum ubi multa eius sit copia, per euacuatū educito. In uentre enim & intestinis in grumos coactum, incensionem facit.

Pharmaca Asclepiadæ in quinto externorum ad sanguinis narium eruptiones scripta. Quæ Marcellæ inscribit. Platani pilulas collectas in umbra exsiccatas, & desiccatas super pannum asperum in discum diffusitas, easq; aspera ipsius panni siue tunicæ parte confricando, aut in panno ex pilis siue setis composito obuoluito: ac semen quidem pilularū abijcito, tomenta uero collecta in testaceū uas nouum reponito, Vsu aut expetente, ea ipsa lanuginosa tomenta in harūdinem cuius geniculi recisi sunt indito, & quā parte excauata est harundo, naribus imposito ac insufflato, compendiosè hoc uincit sanguinis eruptionem. Aliud, Atramentū sutoriū diligenter tritum reponito. Vsu uero postulante, rasuram quampiam lintheolorū in pharmacū immersam indito. Aliud, Spongiam cruda pice imbutam exurito, & linamēto torto exceptā indito. Aliud, Putaminis oui partem unam, gallæ omphacitidis partem unā, trita linamento torto aqua aut aceto madefacto excipito, & indito. Frontem uero & nasum gypso aut luto figulino integito. Aures autem contente obturare iubeto. Quidam spongiam aphyricā aceto acerrimo incoquūt, deinde exprimunt, eamq; in ignito lapide frequenter obuoluunt, atq; ita suffitum & uaporem excitant, quem naribus attrahere iubent. Quæ Andromachus scripsit, Ad sanguinis quidem ex naribus eruptiones nihil priuatum Andromachus scripsit, Verum inter ea quæ sanguinem cohibent, pleraq; etiā hæmorrhagias narium sistunt, quæ propter etiā ego adscribā eiusmodi pharmaca quomodo ab ipso descripta sunt. Cōpositio ischæmos, id est, sanguinem sistens, qua utor. Chalcitidis, misyos, mannæ thuris, singulorum drach. iiii. tritis utitor. Aliud, Chalcitidis drachmas centum, atramentū sutoriū drach. l. misyos assati drach. xxv. aris usti drach. xii. & dimidiā, tritis utere. Ischæmos magna. Misyos cyprii drach. vii. atramentū sutoriū drach. vii. corticis pini drach. iiii. squamæ aris drach. iiii. mannæ siue micarum thuris drach. iiii. Alij drach. xv. habent, aris usti drachmas xv. chalcitidis drach. xv. calcis uiuæ drach. xviii. alij xl. gypsi torrefacti drach. iiii. alij viii. tritis utere. Ischæmos Aphrodæ. Chalcitidis drach. vi. mannæ thuris drach. ii. resinæ terebinthinæ frictæ drach. iiii. alij tres accipiūt, tritis utitor.

Finis tertij libri.

Doctrina affectionū quæ in oculis fiunt, inter quas etiam de pharmacis acrimonia carentibus, & meatus obducentibus, & de alijs omnibus.	Cap. I
De lippitudine siue ophthalmia.	Cap. II
De ulceribus oculorum.	Cap. III
De ocularium pharmacorum uiribus.	Cap. IIII
De aridis medicamentis oculis conducentibus.	Cap. V
Arida pharmaca ad oculos ab Asclepiade conscripta.	Cap. VI
Remedia ad affectos oculos ab Archigene in primo pharmacorum secundum genus conscripta.	Cap. VII

CLAVDII GALENI PERGAMENI

DE COMPOSITIONE PHARMACORVM SECUNDUM LOCOS LIBER IIII. Iano Cornario Medico interprete.

Doctrina affectionum quæ in oculis fiunt, inter quas etiam de pharmacis acrimonia carētibus, & meatus obducētibus, & de alijs omnibus. Cap. I

NON equidem alia est componendi, alia utendi Methodus in his pharmacis. Ipsa enim cōpositio uelut ad usum relata cōficitur, ita ut hi qui pharmaca cōponunt scopū habeant utilitatem ex usu ipsorum emergentem. Verum quemadmodum in alijs, sic etiam in his affectionibus quidā indefinite pharmacorum usus scripserūt. Verbi gratia, Ad dolorem accommodatum est hoc pharmacum, nō apponentes affectionem in qua dolor sit obortus. Quidam uero etiam affectiones adscripserunt, alij quidem magis iuxta experientiam: alij autem magis secundū rationem. Iuxta experientiam quidem magis, quicūq; ex conspicuis circa oculos signis discrimen fecerūt. Secundū rationem uero magis qui ex obscure apparentibus, aut neq; in totū apparētibus idem fecerūt. Cōspicue itaq; apparet fluxus multus & modicus, mordacitas & lenitas, ruborq; plus aut minus, uelut itidē uenæ pauco & multo sanguine plene: & inflammationis tumor minor aut maior, quemadmodū etiā colores præter naturam uarietati, & oculorū sordes siue lemæ plures aut pauciores, aut minores aut maiores progrediētes. Apparēt item nobis manifeste asperitates in palpebris oculorum, Quid uero attinet dicere, qd & ulcera & pustulæ, tum secundum locos, tum magnitudine, non paruam differentiam habent, itemq; quæcūq; eius generis alia existunt, Quin iuxta aliū sanè modū, ex eorum quæ conspicue apparent numero, sunt etiam ipsi adeo dolores, Nihil enim interest siue nobis siue agris appareāt, Etenim quod dolent, & quomodo dolent manifestū est, quod enim cum cōpressionē, aut tensionē, aut obturationē, aut corrosione, aut quibusdam pulsationibus dolent, nobis aperte indicatur. Cæterum eiusmodi discrimina nō apparent (uelut aliqui scribūt) ad fluxum qui ab his quæ intra craneum sunt, aut ad fluxum qui ab his quæ extra craneum sunt, aut etiam per louem ad eum qui ex arterijs, aut ex uenis affertur: & quum quidam dicant distensionem aut obturationem in profundo oculorū esse, humoribus uidelicet crassis, aut uiscosis, aut multis impactis, nullum ex his symptoma ægros grauat, uelut uehemens dolor circa quodcūq; tandem membrum,

non sanè circa oculos solos, adèd ut mortem aliqui ultro elegerint, melius fore rati hanc semel obire, quàm totos dies dolores perferre. Ego uero cū in alijs quibusdam, tum duodecimo de curandis morbis Methodi, in uniuersum manifestè scripsi, tum de differentiâ affectionū in quibus uehementer dolent, tum quæ causa uniuscuiusque ipsarum existat. Scripsi item in decimo tertio eiusdem operis omnia, quæ necesse est medicū de oculorum affectionibus nosse, & quæ ad ipsarum curationes requiruntur. Referam nihilominus tamen & nunc breuibus capitibus tantū repetitis eorū, quæ ad præsentem tractationem utilia sunt, hoc est eorū quæ cū materiæ medicæ doctrina cohærēt. Nam & liquores, & succi, & semina, & fructus, & plantarū particulae ocularibus cōpositionibus induntur, ueluti etiam non pauca ex his quæ Metallica appellantur, aliqua quidem extreme austera & acerbata atq; acria, aliqua uero his moderatiora, & tamē fortia. Quæ ad modū itē aliqua omnis mordacitatis expertia ac lenissima per lotionem reddita.

De pharmacis mordacitatis expertibus, ac lenibus.

Pompholyx igitur lota nulli pharmacorū mordacitatis expertium inferior est, atq; ob id ea utimur ad tenues & acres fluxiones, capite uidelicet prius simulq; uniuerso corpore euacuato. At uero manifestum est quod per uenæ sectionem ac purgationem totum corpus euacuemus: per apophlegmatismos uero caput à pituita uindicamus. Potest enim pompholyx lota, quemadmodū etiā spodiū, atq; amyllum, simul & moderate humores resiccare, simulq; ne per tuniculas euacuetur ea quæ in magnis ipsorū uenis superflua humiditas continetur, prohibere. Quare si quis prius quàm caput ab humoribus ad oculos defluentibus expurget, obturantibus pharmacis utatur, uehementem dolorem ex distentis tunicis efficiet, & ex multitudine influentium humorum, aliquādo rupturam aut erosionem ipsorū inducet. Eiusdem generis cum prædictis pharmacis, subtenuis ouorū liquor existit, ex redundantibus humiditatibus abluere, & exasperata oblinere. Verū obturandi meatus uim cum illis æqualiter non habet, sicut neq; uim resiccandi. Atqui fœni græci succus quod ad uiscositatem attinet, similis est albo ouorū liquori, discuttoriam autem habet facultatem, & moderate calfacitoriam, atq; ob id multos dolores mitigare consueuit.

De pharmacis acris.

Prædictorum pharmacorum sylvæ secundū genus maxime cōtraria acrum liquorū materia est, ueluti liquoris cyrenaici & Medici, & sagapeni, & euphorbij, atq; simpliciter loquendo, omnium uehementer calfacientium citra exasperationem: atq; hæc ipsa sylua non solum in liquoribus, sed & in succis, & seminibus, & floribus, & plantarum fructibus continetur.

De extergentibus siue repurgantibus.

Tertio consequenter post prædictas, fortis facultas est extergentiū pharmacorum qualis squamæ aris est, & chalcitidis ustæ, & aris usti, itemq; floris eius, & misyos, ac foreos, itemq; stibij.

De erodentibus.

His adhuc aliud genus adiacet erodentium uidelicet, quale est auripigmentum & sandaracha, & Asiæ petræ flos, participat & misy paululum eiusmodi facultate.

De astringentibus.

Est & aliud genus pharmacorū quod in oculares compositiones iniicitur, eorum uidelicet quæ natura astringunt. Quæ igitur mediocriter hanc uim habent, influxiones repellunt. Quæ uero uehementer, ampliore dolore infligunt, tunicas exasperando, quàm iuuent influxionū impetum repellendo. Misceatur

scetur autem aliquando utiliter ex eis parū quid in cōpositiones oculorū aciem exacuentes, utpote quæ oculorū substantiam cogant & adstringant. Verum quæ mediocriter adstringunt lippitudinibus cōmodissima existunt: cōferunt autem & reliquis ferè omnibus adfectionibus ulcerū, pustularū & fluxionū. Sunt uero eiusmodi. Folia rosarum & flores & succus, ericæq; fructus, & nardi spica, ampliusq; & malabathri foliū, & crocus, & lycium, & quæ hypocisthis appellatur. Porro uehementiorem his adstringendū uim Acacia habet & omphacium, quæ & ipsa in succorum genere numerantur. Item balaustium, & cytini, & gallæ omphacitides ex genere eorum sunt quæ multum adstringunt.

De concoquentibus.

Inflammationes itemq; alias affectiones concoquunt hæc, myrrha, crocus, castorium, & thus, & fœnigræci cocti succus, quæ etiam discuttoria uel prædita sunt, & præsertim, ex eis myrrha. Atq; hæc quidē est oculariū medicamentorū sylua, & quicumq; sanè naturali intelligentia præstant, ratiocinationeq; exercitati sunt, nihil amplius opus habent mea instructione, potentes nimirū ad singulas oculorū affectiones aptum cōponere pharmacum. Quandoquidē uero pauci tales existunt, & multorū utilitatis potiorē rationem habere cōuenit, præstabilius mihi uisum est cōpositionis ipsorum rationem integre recensere, ubi repeti uero prius perspicacitatis gratia, cōmunem in genere uim singulorum quorum mentionem feci pharmacorū, Quæ uniuersim quidē in quinto de simpliciu pharmacorum tractatione, cōmentario à me relata est, & per cōsequentes sex libros particulatim usq; ad extremū. Vtar autē appellationibus facultatū in pharmacis, iisdem quas in prædicta tractatione posui, uelut exēpli clarioris gratia. Quædam substantia terrestri dico, citra refrigerationē manifestam aut caliditatem, in medio quodāmodo utriusq; cōsistentia: atq; ex his aliqua quidē parum quid ex frigidityte aut caliditate cōplectuntur: aliqua uero in totum nullam eiusmodi facultatem ex se ostendunt. Totū autem hoc genus pharmacorū emplasticum, hoc est, meatus obducens & obturans appellauit, cōtrariam uim habens his quæ ab obturatione liberantia, Ecphrastica sunt appellata, qualis est Samius Aster magis tenuium partium existens q; quæ simpliciter Samia terra appellatur. Et pompholyx lota, uelut etiam cinis eius lotus, & cadmia usta ac lota. Videtur autem mihi parum quid exterforiū in ipsa cadmia inesse, siue post uestionem, siue citra eam lauetur. Pompholygi uero & spodio parū quid adstringens inest, quemadmodū etiā plumbo, post uestionē & lotionem, Nam & hoc pharmacū omnis acrimoniæ expertus est, parum quid astringens habes. Neq; refert siue masculino siue muliebri genere pompholygem dicere uelis. Eodē modo etiam amyllum habet, quod & ipsum lotū exquisitè, mordacitatis expertus est, et mediū, ut neq; adstrictionē neq; acredinē habeat, hoc est, neq; frigiditate neq; caliditate participet. Quin & ceruifa lota proxime ad facultatē usti ac loti plumbi accedit, manifestūq; signū per adstrictionē exhibetur, quod penitus qualitatis omnis expertus sit, & quantum ex gustu ac odore apparet, amylicū est & famij asteris naturæ. Uniuersum igitur huiusmodi pharmacorū genus, siue modicā in gustu aut odore qualitatem exhibeat, siue penitus nullā ostēdat, cōsimiliter ut purissima aqua, Qualitatis expertus nominatur, & per solā terrestrem substantiam moderate à natura resiccatur. Quapropter etiā longiori tēpore cōmoditatē ex se proficiscentē sensui perceptibile faciūt, utpote quæ per primos dies nihil iuuisse putētur. Adhibētur tamē à medicis tanq; acrimoniæ expertia, circa ægre curabiles affectiones, in quibus ulcus est siue solū, siue cū erosionē, corniformis tunicæ, & prolapsu uiformis appellatæ, serosis humoribus longè mordacissimis affluētibus, In his enim nullū aliud pharmacum conuenire

cōuenire potest, utpote quum adstringentiā cohibeant effluentes humores, atq; per hoc dolorem ex mordacitate ipsorū obortum intendant, Acria uero affectionem simul adaugeant, siue in solis oculis affectio sit, in eiusmodi malum habitum partibus perductis, ut quod influit corrumpant: siue etiam ipsum quod influit uitiatum sit, aut propter solum caput, aut etiam ob totum corpus tale existens, Vnde etiam affectā partem quo ad curationē apta fiat præparamus, tum totius corporis purgationibus, tum reuulsionibus, primū quidem ad infernā corporis partem, deinde etiā ad occiput, & capitis cutem. Vtūtur etiam sectionibus articularum, quādoq; retro caput porrectas circa aures arterias incidētes. Excindimus quoq; partem articularū in temporibus, tantum ut curemus in tunicis oculorū factam affectionē, ob quam etiā bonus sanguis per uenas ad ipsas tunicas delatus corrūpitur. Ad has igitur affectiones solas conuenire uidetur prædictorū medicamentorū genus, citra mordacitatē resiccans in affecta parte uitiatos humores, quæ ut dictū est id quod influit corrūpit. Adstringentiū enim facultas neq; resiccet talem affectionē, cohibetq; mordaciū humorū serosorū effluxus. Calidorum uero & acrium facultas nō solum nihil iuuat, sed etiam simul auget mordaciū humorum qualitātē. At uero relaxantiū & discussiorū pharmacorū uis euacuare quidē potest quod generat, Verū ulceratum neq; renutrire aut ad cicatricē perducere potest, neq; quod prociat retrudere & cōcludere. Quemadmodū etiam neq; concoquentiū facultas id præstare potest, etiā si cōcoquere affectiones non parū cōmodum cōplectatur. Ex eorū uero genere sunt crocus, myrrha, et thus, quemadmodū dixi. Quid porro dicere refert, de his pharmacis, quæ acidas aut amaras habent uires, quod mordacia & exacerbatiua eiusmodi affectionū existant: Verū his adhuc ampliore malicia prædita sunt, quæ nitrosam, aut salisam, aut austerā uim habēt. Reliquū igitur est genus id quod ulcera cum acri fluxione curare potest, eorū uidelicet quæ paulo antē mordacitatis expertia pharmaca dixi, quæ longiori tēpore affectæ partis uitiatū humorē consumūt. Appellatur talia à Medicis collyria libiana & cygni, Ob colorē quidem albū qualem etiam cygni habēt, præualente in ipsis amylo, & terra Samia ac cerusa Rhodiaca, Nam & aliās optima hæc est, & colore albidior ac leuior, magisq; tenuium partium quæ in alio quopiam loco cōficiantur. Cæterum in quibus alia pharmaca prædominantur, colorem iuxta sui ipsorum substantiam efficiunt, ueluti si quis albo colorī modicum caruleum ammisceret. Hæc ipsa uero collyria quidam in cotibus terunt, boni succi lacte ex nutricū uberibus instillato, ut obductoriā meatuum uim quæ in ipsis ouis est euitent, quum in lacte serosa quædam exterioria uis contineatur, cuius usus congruens est ad propositam curationem. Relatum enim in tertio curandī Methodi est, Quod ulcera explenda, citra acrimoniā extergētibus medicamētis opus habeant. Quod si huiusmodi lac haberi nequeat, per sceni græci decoctū collyria terere præstiterit, utpote quod exterioriā quardam uim habet, qua oua ipsa in totum carent.

De aspritudinibus palpebrarum.

Qum ægre curabiles prædictæ affectiones existāt, adhuc molestius se extendunt, ubi accesserint aspritudines palpebrarum, à quibus etiam in lippitudinibus oculorum tunica incisa, dolore affliguntur. uerum in illis audemus ad inflammationē propria pharmaca, miscere parum quid de extergentibus, uelut est collyrium ex uino aspritudinibus accommodatum, quo primum ea quæ ad palpebras delata sunt, deprimanē, ubi uero inflammatio reliquit, ea quæ aspritudines repurgare possunt adhibemus. In his uero qui ulcus habent cum mordaci fluxione, impossibile est eiusmodi uti pharmaco: corniformis enim tunica

amplius

amplius erodetur, & uiformis magis prociat, & uehemens dolor hominē apprehendet, augebiturq; malignitas fluxionis. In huiusmodi itaq; affectionum complexu Medici ad consilij inopiam redacti, solum remedium uelut in desperatis repperunt, ut extensis atq; uersis palpebris, ipsa citra pharmacorum usum repurgent & abstergant, Aliqui quidem specilli concauo superficiem deradentes, deinde molli spongia id quod defluit excipiētes, & de cætero palpebrarum aspritudinem moderatiorem reddētes. Aliqui uero etiam marinorum quorundam animalium coria in superficie aspera, in eiusmodi usum congrue adsumūt. Quidam ex præceptoribus meis etiam ex pumice collyrium fecit, cum eoq; extensis ac uersis palpebris aspritudines deradebat. Manifestum est autem pumicem exquisitè leuigatam esse oportere, atque ubi id factum fuerit cum tragacantha aut gummi in collyrium formari. Cæterū ubi temporis progressu per prædicta collyria fluxio fuerit sedata, audemus iam ea quæ palpebras extergent adhibere, parum tamen quidpiam ex eis in principio ammiscendo, quod ubi homo perpeti posse uidebitur, paulatim copiam augebimus. Postquam uero fluxus fuerit resiccatus & palpebræ moderate habuerint, caua ulcera collyrio ex thure explere oportet, ita ut in principio pauillum ex collyrio ex uino ei ammiscamus, & paulatim eius copiam extendamus, ut ne palpebræ amplius tunicas oculorū infestent, & ulcera mūda reddita exacte impleantur, & ad cicatricem perducantur. De his itaq; sufficienter dictū est. Transeundi enim iam tempus ad reliquas oculorum tum affectiones, tum pharmacorū ad easdem cōpositiones.

De lippitudine siue ophthalmia.

Cap. 11

Lxordium autem à frequentissima oculorum affectione sumam, quam proprie ophthalmiā, hoc est, lippitudinem appellant. Est autem uelut didicistis, inflammatio tunicae os capitis & caluariam ambientis, neq; refert si pelliculam quis, aut quocunq; tandem nomine appellare uelit. Vocāt autem & membranā agnatā, propterea quod alijs quæ oculum ipsum constituunt tunicis, forinsecus agnata sit, ligamentum existens toti oculo ad circumscisa ossa, & ob id omnia quæ circūcirca oculos sita sunt usq; ad malas quandoq; in uehementi lippitudine simul attolluntur. In propatulo itaq; est, omnia pharmaca huiusmodi affectionem curatā, sub communem omnium inflammationum curationem cadere, assumereq; necessario quippiam pro partis ipsius natura, quæ excellentem molliciem & ad hoc ut lædatur aptitudinē, super omnem totius corporis cutem nacta est, propter sensus subtilitatem, & substantiæ raritatem. Adhibenda sunt autem pharmaca repulforia nō exasperantia, hoc est, non uehementem sortita adstrictionem, sed quæ tum propria sua substantia sunt moderatiora, tum lenitiui liquoris ammixtione adhuc magis talia fiant, Lenitiuos autem liquores dixi oui candidum, & sceni græci decoctum, & ad hæc amplius ipsum lac: in quo prouidum esse conuenit, ut iuuenula simulq; boni succi sceni existat, uberibus ipsius in cotem in qua collyrium teritur expressis, quo calidum adhuc oculis inundatur. Cæterum hoc in uehementi dolore afflictis, aut propter inflammationis magnitudinē, aut ob influētium humorū acritudinē, facere cogimur. Vt plurimum uero albus oui liquor cum accommodatis pharmacis, lippitudines curare sufficit, per collyria uidelicet Monohemera, hoc est, unius diei, appellata. Ad eō enim hæc non parum saepe magnas inflammationes mitigauerunt, ut in uesperam quidem homo in balneo uteretur, Insequenti uero die nardino collyrio ad instaurationem & corroborationē inungeretur. Admiscere autem ei circa primam inunctionem, minimū quiddam acrium & sistentium medicamentorū oportet, & circa secundam paulo amplius quiddā priorei

i + Sufficiunt

Sufficiunt enim hæ duæ pharmaci adhibiciones, & deambulatricula aliqua non multa ante balneū. Porro collyria Monohemera appellata, quædam priuatim feculenta dicta, multam in se habent Acaciam. Quædam siue omnino modicam, siue neq; in totum habent. cōplectuntur autem alia quidem æris squamam, alia uero æs ustum modicū, additis multis alijs quæ mediocriter adstringunt, & concoquunt, & discutunt. Talia autem sunt, crocus, myrrha, lycium indicum. castorium etiam & thus citra adstrictionē cōcoquunt simulq; discutit. In quibus igitur adstringentia præ dominantur, plurimū oui liquorē, & modicissimū pharmacum esse oportet, præsertim si quid ex metallicis pharmacū in se cōplectatur. In quibus uero crocus, & myrrha, castoriūq; ac thus, & lyciū perualent, paulo crassiore pharmaco utendum est. Fomentum præterea omnino adhibendū est ipsis per spongiam, siquidē mediocris sit dolor, semel aut bis in die. Si uero uehementior dolor urgeat, præstat ter aut quater, & sæpius uti, in longis præsertim æstiuis diebus. Fiat autem fomentum per meliloti & fœni græci decoctum. De lipitudine itaq; satis dictum est, deinceps de ulceribus dicam.

De ulceribus oculorum.

Cap. III

Ulcera oculorū eandem secundum genus curationem requirunt, quam alia ulcera, eam uidelicet quam per longum in tertio & quarto curati uæ Methodi recensui. uerum ob partis naturam quam lenissima adhibenda sunt, ex quorum numero id quod ex pompholyge lota constat esse dixi. Ammiscentur eis etiam succi quidam non solum omnino mordacitatis expertes, sed qui etiam uehementis. dolores mitigare possunt, uelut est mandragoræ succus. Quidam etiam polygoni succum ammiscuerunt; quemadmodum alij ipsorum etiam ouorum candidum. Manifestum uero est, quod ubi iam prope modum instat tempus præparandi pharmacum, tum demum huiusmodi ammiscentur, propterea quod facile acefcant, Eodem tempore etiam rosarum additur succus. Cæterum sylua medicamentorum quæ proprie ad oculorum ulcera pertinet, itidem scopum habet, ut ulcus mundum seruetur, Vtpote partium natura ipsum explente & ad cicatricem perducente, quemadmodum in alijs ulceribus est prædictū. Si itaq; inflāmatio adhuc circa oculum existat, aut quispiam etiam dolor, collyria ex thure, & metallicis lotis, & succis mordacitatis expertibus adhibentur; ubi uero sordida reddita ex eorum usu ulcera fuerunt, de repurgantibus quippiam ammiscere oportet. Quale est paccianum ex uino croceum, quo utimur, minimum quid ex eo prædictis pharmacis addentes. Habet autem hoc plurimum in se crocum, unde etiam croceum appellatur. Habet etiam ex repurgantibus metallicis aliqua, quapropter etiam aspritudines extirpat non paruas modo, sed magnas quas sycoseis Græci à granorum ficus similitudine appellant, Attenuat item pterygia, hoc est, oculorum unguis. De his itaque medicamentis paulo post dicetur. At uero ulcera quæ per erosionem tunicæ corniformis fiunt, ut etiam ex uniformi quid pronuat, manifestum est quod tum propter seipsa, tum ob prolapsionem, repellentibus & adstringentibus pharmacis opus habent. Conandum est autem ut ex ipsis eligamus quæ nullam aspritudinem faciūt. Verum his contraria pharmaca, hoc est, disculforia pustulæ expetūt, & pus quod intra corniformem est generatum. Recentia igitur & adhuc inflammata, pharmacis ex myrrha, thure, et croco sedantur, Vetustiora etiam ex disculforijs quid deponunt, quemadmodum item indurata inflammationes tunicarum. In his enim & per acres liquores hæc ipsa pharmaca in collyriorū formam redacta proficiunt, & quæ priuatim à Medicis inunctiles liquidæ compositiones appellantur, quales etiā in his qui suffusionis principiū sentiunt, apparāt.

In pterygijs

In pterygijs uero & sycosi repurgantia, ut dixi, pharmaca adhibentur, partim in collyriorum formam reducta, partim arida citra alicuius figuræ inductionem, in quibus aliqui etiā ex erodentibus pharmacis aliquid addiderūt. His uicina sunt quæ scabras in palpebris affectiones persanant, atque ob id pforica appellantur. Fortissima uero omnium sunt quæ antiquos callos consumunt, & quæ pterygia dicta curant, ex repurgantibus & erodentibus medicamentis conflata.

De ocularium pharmacorum uiribus.

Cap. IIII

Porro quum iam omnium ferè in oculis affectionū, pharmacorumq; eorundem secundū genus expositionē fecerim, relataq; sint à me pharmaca secundum genus mordacitatis expertia, qualia ex lotis metallicis cōponi dixi: melius fore mihi uidetur si etiā aliorū oculariū pharmacorū uires exponā. Ex hoc enim existimo ad cōponendum promptiores futuros, & de iam cōpositis feliciter iudicatuos, eos qui in ipsis fuerint exercitati. Quū igitur mordacitatis maxime expertia sint pharmaca quæ dixi, Sintq; acrimoniae omnis expertes tres liquores, quorū primus fœni græci decoctum erat, alter lac, tertius tenuis ouorum liquor, In hoc genere esse existimandū est, tum gummi, tum tragacantham: & nisi prædicta tria copiaq; & usu prompta & expedita essent, possimus parum gummi aut tragacanthæ in multa aqua maceratum in eundē usum uelut illa assumere: ita ut per ipsa in medica cote collyria tereremus, & per sola etiam infusa serosos in affectus oculis generatos humores elueremus. Sed tamen etiā nūc ipsis circa omnia ferè collyria utimur, paucissimis enim demptis, omnia postq; trita sunt, moderate his ipsis pharmacis madefacta excipiuntur. Vnum sanè hoc genus ocularium pharmacorū numeretur, in tribus liquoribus, tragacanthaq; ac gummi, & lotis metallicis cōtentum. Alterū uero genus eorum est quæ modicam habent mordacitatem, propterea quod quædā eis ammixta sunt quæ parum adstringunt & extergent. Qualia pharmaca sunt rosæ & thus, rosis quidem paucam habētibus adstrictionē, thure uero modicā uim extergendi. Et quum thus mediocriter calida uim præditū existat, eam ob rem habet quid cōcoctorium & quod dolorē sedat. Ex eodē genere cū ipso, quantū ad concoctionē & discussionē attinet, cēsendus est crocus & myrrha: quæ inter se in eo differūt quod crocus moderate adstringat, myrrha uero citra adstrictionē nō in genere discutiatur & resiccat humiditates. Sūtq; sanè hæc uiribus præstantiora thure, & ob id etiā maiore discutiendi uim habent: uerū exterioria uim carētia, ad ulcerum curationē thure inferiora existūt. Huius generis medicamentorū, concoctorij inquam & disculforij, Lyciū quoq; est & castoriū, neq; obscurū esse puto, Indicū lyciū à me dici, nō hoc quod apud nostros populos prouenit, proxime uero ad horū facultatē accedit sarco-colla dicta, quæ concoctoriū & disculforiū est medicamentū, atq; ipsa adhuc magis galbanū prædictas uires habet. Meliloti uero decoctū ad concoctoriā facultatē adsumpsit etiā quid adstrictoriū, eiusdē ferè generis cū croco existēs. Inijcitur etiā in oculares cōpositiones lapis Hamatites appellatus, humores resiccandi uim habens, uelut & Cadmia. Mitius autē pharmacum lapis ipse q̄ Cadmia existit, utpote ex humida substantia, non terrestri, uelut Cadmia, generationē adeptus. Hanc enim eius naturā indicat solutio, quæ fit in medica cote, quum per attritionem cum liquore quopiam in succum resoluitur. Quin & quum solus per se citra liquoris alicuius affusionem teritur, non in terrea fragmenta dissoluitur uelut Cadmia, sed in æqualium partium & coherens corpus. Consimilis ei est & lapis Schistus appellatus, sed fortiore facultatem habet. Quod uero stibium appellatur illotū quidem fortē ex se ostentat adstringēdi facultatem: lotū uero exoluitur, ut prope ad mordacitatis expertiam uim

uim accedat. Vehementē autem exterioriā facultatem aēs ustum habet, itemq; squama eius & flos, Neque minus efficax, sed minus mordacitatis expers chalcitis uita est. Quod si lauentur talia pharmaca, exterioria quidē adhuc manent, tanto autem efficacā imbecilliora, quantum mordacitatis magis expertia fiunt. Huius generis sunt etiam Misy & Aerugo, fortissima pharmaca his quæ sycosis & callis cōueniunt ammīta, Quidam uero ipsis etiā gallas inlecerūt, uehementer adstringens pharmacū: quemadmodum aliqui chalcanthum neutro genere appellatur, atq; etiam ut aliqui usurpant chalcanthus, tum masculino tum muliebri genere, quod ad adstringendū unā cum acredine uehementissimum inter hæc omnia pharmacum existit. Manifestum est autem quod multo moderatius redditur ustū & lotum, ad hanc sylvam pertinet etiam stomomatis squama. At thuris cortex adstringit quidem & ipse non ingenerose, uerum prædictis omnibus longe inferior est. Atqui & Misy ipsum tum ad easdem affectiones, tum amplius ad scabras palpebras quidam in collyria miscuerunt. Quandoquidem uero et Mannæ quidam mentionem fecerunt, & uidetur aliquibus nihil à thure trito ac leuigato differre, Cognosse operæ pretium est, quod Mannam proprie appellant id quod excussum est à thure circa magna onera confractio, Auferuntur enim simul ab ipso fragmenta quædam parua corticis Thuris, quare à thure differt tale pharmacum in hoc quod parum quid adstrictoriū adsumpsit. Quæcunque igitur ex adstringētibus multā terream compagem habent, aspritudines & sycosis ac callos consumunt. Cæterum quæ ex succorū genere sunt, uelut omphacium & hypocisthis, eluuntur facile in sublimationibus diffuentia simul cum lachrymis. Ex hoc genere est & glaucium & acacia. Citra mordacitatem uero extergit ceruī cornu ustum, uelut etiam caprarum, Dicitur est autem & thus ex talium genere esse, uerum hoc uelut dicitur est, omnino exigua participat extergendi facultate, doloris sedatiuum & concoctoriū existens. Cornua uero prædictorum animalium extergendi quidem uim habent, sed neq; dolorem sedant, neq; concoctoria facultate prædita sunt, frigidi nimirum & sicci temperamentis existentia. Habet autem & quod Armenium uocatur, extergendi uim, quemadmodum & atramentum Indicum appellatur, & ob id sanè ulceribus inflammatione carentibus citra molestiam adhibetur, Mixtæ uero quodammodo facultatis est aloë, uelut etiam rosa. Habet enim quid in se amarum, quod extergendi à natura aptitudinem habet: inest autem ei etiam quid adstrictorium, ut committat & ad cicatricem ulcera perducatur.

Quæ ad scabras affectiones conueniant.

EX pharmacorū ad scabras in palpebris affectiones conuenientium numero, sunt sales ammoniaci, & lapis Alys tum ipse, tum flos ipsius, & quod psoricum appellatur, non simplex, neq; sponte naturæ productū, sed præparationis modū quendam habens, quem etiam Dioscorides cōscripsit, & alij fere omnes, qui de Medica materia commentati sunt. Ammiscetur his & misy ustum, & sandaracha, & quod à ueteribus Græcis Arrhenicum, nostro uero æuo Arsenicum appellatur. Ex medicamentis uero aromaticis castia, & malabathri folium, quin & amomum & cinamomum quidam ocularibus compositionibus ammiscuerunt, quum discussoriā quidem uim habeat cinamomum, reliqua uero etiam adstringendi facultate participant. In cōmuni porro de omnibus repurgantibus siue extergentibus & rypicis à Græcis appellatis, medicamentis id nosse oportet, tum eis quæ moderata sunt, tum his quæ sycosis & callos cōsumunt, quod hæc omnia etiam ad cicatrices crassas conueniant, Attenuant enim ipsarū crassitudinem, & substantiam superficiēi deradunt ac remouent.

Quæ

Quæ induratis auxiliantur.

Compositiones quæ ad induratas oculorum tunicas conueniunt, ex succis constant & ammoniaco thymiamate, quemadmodū etiam antea dixi, Mifentur autem eis moderatiora quædam, quæ uiribus eorum tamen nō obluentur, myrrha uidelicet & thus, & galbanum, aliæq; consimilia.

Quæ suffusis conueniant.

AD suffusos uero quidā Medici liquida pharmaca cōposuerunt. Ac prima fere omnium cōpositionum est quæ ex fœniculi succo, & hyænæ felle, ac melle Attico constat: quidam uero etiam caprinum fel addiderunt. Verum postea alius aliud fel ammiscuit, alius galli, alius uiperæ, alius testudinis marinæ, alius callionymi piscis. Nūc uero in pretio est pharmacū ex felle scarorū. Quemadmodū & quod ex myrrha stacte cōstat. Promissiones itaq; omnium horū pharmacorū magnæ sunt. Verū effectus aliquando nullus, aliquando ualde exiguus.

De Aridis medicamentis oculis conducentibus. Cap. v

X præscripta materiæ medicæ sylua composita sunt à Medicis pharmaca arida, quæ priuatim ab ipsis arida collyria appellantur, Quorum aliqua quidem callos & Sycosis cōsumunt, excrecentem item iuxta nasi angulū carnē, encanthida appellatā, & pterygia quæ etiā ungues dicuntur. Aliqua uero scabris palpebris cōueniunt, & ad palpebrarū defluuia quæ Milphæ appellatur cōducunt: uerū aliā ab acribus collyrijs facultatē habēt, unde etiam à quibusdā medicis Apodacrytica, id est, delachrymatia & repulsoria appellantur, uelut etiam ipsa collyria. Ex his aut pleraq; etiā obtuse cernentibus, siue per aratē, siue crassitudinē, aut frigiditatē humorū in oculis, aut etiā flatus caliginosi redundantia id cōtingat, nō parū profunt. Aliqua deinde ex aridis pharmacis affectionē in oculis cōgregari prohibent, impediēdo uidelicet influxiones humorū, ex quibus oculi lædi cōsueuerunt. Præstantissimū uero horū apparuit, & experientia iudicatū est quod ego cōposui, & ob id apud multos in usu est, ac fere per omnes gentes, quibus imperat Romani. Ac primū sanè ipsius cōpositionē scribā, quā præstantius putem esse, nullis omnino affectionibus corripit, quæ eas quæ iam præoccuparūt optime sanare. Quādo uero etiā Asclepiades plurimāq; & optimam tum aridorū, tum liquidorū collyriorū cōscripsit syluā, ab aridis primū initio facta: & ego sanè mihi recte facturus uideor, si cōsimili scribēdi ordine utar. Quare ubi meū aridū adscripsero, deinceps omnia quæ Asclepiades habet in primo externorū quem Marcellæ inscribit, iuxta ipsius ordinē subiungam. Et post hæc cataplasmata oculis accōmoda, agglutinatoriāq; & inunctilia pharmaca ab Asclepiade descripta adijciam. Præstabilius enim mihi uidetur & istorū ordinem in scribēdo seruare, atq; ita ad collyria ac liquida pharmaca trāsire, omnibus appositis, uelut Asclepiades ipse recensuit, illius ipsius uerbis.

Pharmacū Aridum ad tuendam oculorū ualitudinem à me cōpositum.

VTilissimū sanis oculis præseruatiuum ego cōposui pharmacū, quod omnes iam in usu habent. Vritur lapis phrygius in minutas partes confractus, ut maior tamen sit nuce quæ pontica à quibusdā uocat, ab alijs nux parua. Modus urēdi idē qui in alijs est, lapide in ollulā nouā cōiecto, deindeq; ollula forinsecus luto obrurata, operculū perforatū uel in solo uertice, uel quod melius est, etiā circa alias plures partes imponimus, quo per ipsa foramina fuliginosæ & fumosæ eorū quæ uruntur exhalationes facilius efferantur. Postq; uero totus lapis ignitus factus fuerit, tunc sanè ollulam in purū quoddā uasculū euacuare oportet, buryrumq; infundere nō uetustū, & circūagitare uisū lapidis partes, donec omnes extinguant, atq; tūc cessare, & sic rursus easdē in ollulā cōiectas urere, rursusq; prunis

nis cādefactis ab igne ollulam imponēdo, ut nihil fumosum in se habeant: uentilatione etiā eadē excitare cōuenit, quo citius ustio perficiatur. Deinde quū iam igniti facti fuerint lapides & nulla amplius fuligo effertur, rursus eosdem eximere oportet, & uino phalerno extinguere, aut aliquo fuluo & odorato, uelut est Tmolites, Aruistūq; & Lesbiū. Deinde rursus in ollulam cōiectos, tertio urere, & postquam ignitus fuerit lapis, rursus extinguere melle Attico nō multo. Reddetur enim pharmacum non aridum, sed uiscositate aliqua præditum. Cæterum pluribus diebus trita & præleuigata in prōptu habere oportet, ita ut in tenuissimum puluerem redacta sint, subscripta. æris usti unciam .i. quod est drachmas VIII. piperis albi tantundem, folij malabathri tantundem, stibij hemiolium quod est drach. XII. his ammisce lapidis usti lib. .i. Et postquam omnia probe fuerint leuigata, & reponere medicamentū uelis, adijce opobalsami Syriaci sesquiuunciam quod totum drach. XII. facit. Sit uero opobalsamum tenue & pellucēti compage, non crassum quemadmodum solet in uasis circa fundum considerare ac spissari: quod enim ita crassum est, ariditatem pharmaci impedit. Porro usus ipsius ad solas palpebras competit cum specillo inducti, citra tunicarū ipsius oculi contactum. Ut plurimum itaq; sufficit circa solam infernam palpebram specillum inducere. Nihil uero uetat etiā supernam palpebrā similiter illinere, ubi præsertim pharmaco opus fuerit, hoc est, ubi iam manifeste perturbationem quandam perceperit oculus: non tamen expectare conuenit donec id stat. Verū præoccupare oportet circa primum affectionis sensum, in omni tēpore diei, etiam si quis biberit & cōnauerit. Et planē frequens eius competit usus, cum cautione, ut dixi, ne tunice oculorum eo contingatur, Oportet autē & cum cui inducitur pharmacum palpebras exteras & extetas exhibere, & quum inungitur nequaquam cum ipsis nictare. Hoc sanē pharmacum à me cōpositum est, nō permittens eum qui ipso recte utatur oculorum lippitudine apprehendi. Deinceps uero quæ ad affectiones commoda sunt medicamenta cōscribam, initio ab his quæ Asclepiades scripsit factio.

Arida pharmaca ad oculos ab Asclepiade conscripta. Cap. VI

IN primo libro pharmacorum externorum quæ Marcellæ inscribit, in hunc modum hæc uerba scribuntur, Aridū ex psoricis Heraclidæ, ad circumrosos oculorū angulos. Spodij cyprij, drach. IIII. omphacij aridi drach. II. nardi obol. III. piperis fricti grana XV. tritis utere.

Psoricum Aelij. Cadmiæ drach. IIII. æris usti drach. II. cum aceto in sole terito & resiccato, rursusq; leuigatis & repositis utitor. Aliud, Cadmiæ drach. .i. æris usti drach. .i. nardi indicæ drachmā .i. piperis fricti obol. II. tritis utere ut pharmaco uehementer commodo. Aliud, Chalcitidis partes II. cadmiæ partem .i. tusa & cribrata terito in sole, adiecto uino sufficienti, deinde resiccato, & leuigatis repositis utitor. Ex libris Philoxeni aridū Achariston. Cadmiæ drach. II. chalcitidis drach. VIII. aloes obol. II. æruginis obol. II. piperis grana. X. florum rosarum drach. .i. tritis utitor. Eiusdem ad lippitudinē siccam & scycosin, putrescentia, & excrecentem carnem. Cadmiæ drach. X. chalcitidis drach. VIII. piperis grana XV. nardi celticæ drach. .i. Cadmiam & chalcitidem cum uino terito, atq; ubi exaruerint nardū & piperis inijcito, ac in puluillum redactis utitor. Aliud, Cadmiæ drach. XX. chalcitidis drach. XL. nardi indicæ drach. II. myrrhæ torrefactæ drach. II. piperis grana XXXV. cum aceto acerrimo apparato. Capitonis ad lippitudines siccas, et oculos humectos, ac angulos circūrosos & palpebras ficosas. Cadmiam cypriam ad polentæ magnitudinem confringimus, deinde Attico melle subactam in uasculum fictile cōijcimus

mus, huc usq; ore obturato, ac luto circūlito, foramen iuxta mediū oris facimus, quo id quod assatur inde transpiret. Ipsum uero uasculum intra prunas erectum statuentes succēsis prunis urimus, atq; ubi exignitum fuerit, exhalationum per foramen elatarum animaduersionem habemus, quæ si nigriores efferantur amplius urimus. Quū uero albidiores apparuerint, assationem sufficientem factam putamus, ablatoq; uasculo & dempto operculo, cadmiam uino Italico extinguimus, & in pilam translata terimus, resiccataq; ad pharmaci cōfectionem reponimus, Quæ hoc modo habet, Cadmiæ drach. VIII. æris usti drach. VIII. stibij drach. VIII. tritis & ablati utere, cum specilli extremo palpebris mane & uespere ex eo sublitis. Aliud, Cadmiæ ustæ uelut prædictum est drach. VIII. æris usti drach. VIII. stibij drach. IIII. armenij drach. II. tritis & repositis utitor. Nos cadmiam & reliqua adipe uiperæ excepta assauimus, deinde uino extinctis ac tritis usti sumus. Pharmaca ex lapide Hæmatite ad scabras palpebras accommodata. Capitonis ophthalmici, Cadmiæ cypriæ drach. XXIII. lapidis hæmatitæ drach. VI. in alio exemplari drach. XVI. æris usti drach. XXIII. arida ad polentæ magnitudinem contunduntur, melleq; excepta uelut prædictum est assantur ac uino extinguuntur, deinde resiccata leuigantur. Usus demonstratus est. Aliud, Cadmiæ drach. XX. æris usti drach. X. lapidis hæmatitæ drach. X. tomentorum purpuræ laconicæ drach. VIII. melle excepta & usta composito ut dictum est. Sosandri ad palpebrarum defluuia, & inueteratas affectiones, facit & ad excrecentem iuxta nasi angulum carnem. Cadmiæ, stibij, chalcitidis crudæ, misyos peregrini, singulorum drach. VIII. contusa & melle excepta uelut dictum est assato, deinde uino extincta tritaq; & resiccata reposito, utitor. Aliud, Chalcitidis crudæ cadmiæ, stibij, misyos peregrini, singulorū drach. VIII. nardi indicæ drach. II. croci torrefacti drach. II. piperis drach. unam. Metallica melle subiguntur ac uruntur ut dictum est, deinde uino extinguunt & teruntur, adijciturq; his nardus & crocus torrefactus, itemq; piper, postea uero simul leuigatis ac repositis utimur. Pharmacū calliblepharon exornandis palpebris accommodatum. Facit & ad inueteratas lippitudines. Stibij usti ac uino extincti drach. XVI. plumbi usti & loti drach. VIII. fuliginis thuris, spicæ nardi, myrrhæ torrefactæ, croci, squamæ æris, singulorū drach. .i. Omnibus tritis ac repositis utitor. Aliud ex croco, Croci unc. .i. glaucij unc. .i. sarcocollæ unc. .i. ego etiam opij unc. .i. adieci. Aliud Seuerianum, Cadmiæ ustæ & lotæ sextantem, salis ammoniaci, piperis albi utriusq; sextantem. folij drach. II. probe tritis utitor. Aliud pueris maxime cōmodum, Stibij drach. XVI. plumbi drach. VIII. squamæ æris drach. .i. croci drach. .i. florum rosarū drach. .i. myrrhæ drach. .i. nardi indicæ, thuris masculi, piperis albi, singulorū drach. .i. palmularum officula decem, omnia in sigulinū uas cōiecta diligenter assato, Deinde in pilam translatis ac tritis opobalsami cochlearia duo adijcito, conquassato, resiccato, & utitor. Aridū Philoxeni ad pruriginosos ac circūrosos angulos, Facit & ad obtusum uisum, Cadmiæ drach. IIII. salis ammoniaci drachmas II. piperis albi drach. .i. tritis utere. Ego hæc ita adparo. Cadmiæ drach. VIII. croci drach. II. piperis albi drach. unā. salis ammoniaci drach. II. nardi indicæ drach. .i. tritis utitor.

Liquida oculares compositiones ad ficosas eminentias, ac omnem extuberantiam carnis. facit & ad carnem circa nasi angulum excre-

scientem, & ad incipientem lippitudinem. Cap. VII
Compositio qua usus est Philippus in Casaria, Misyos assati drach. VIII. myrrhæ drach. IIII. cadmiæ drach. VIII. croci drach. II. salis ammoniaci drach. II. nardi indicæ, piperis albi utriusq; drach. .i. mellis Attici
k cyathum

cyathum unum. Aliud, Miffos affati drach. vi. atramenti futorij drach. iiii. myrrhæ drach. iiii. æris ufti drach. i. mellis atticij cyath. i. Panchrestos Erasistrati. Ad aspretudines ac omnes lippitudines, auresq; purulentas, & ad ulcera ægre recipiētia cicatricē, & ad nomas, hoc est, ulcera serpētia oris. Aeria ufti drach. ii. myrrhæ drach. i. piperis obolos ii. mifyos affati drach. i. croci obolos iiii uini chij heminam unam, passi cretici heminæ dimidium, Arida terito affuso uino, atq; ubi imbibitum fuerit uinum, affunde etiam passum, & conuassata in æreum uasculum transferto, ac ad lentum ignem coquito, deinde in pyxidem æream reponito. Ad callos & omnem eminentiā. Aeris ufti drach. ii. mifyos ufti drach. i. myrrhæ drach. i. croci drach. i. omphacij drach. i. uini chij cyathos ii. mellis atticij libram dimidiā. utitor. Philoxeni liquida uifum exacuēs, cicatrices & callos exterit. Ammoniaci thymiamatis drach. iiii. æruginis drach. ii. uino diluta & contrita melle attico excipito. Aliud, Ammoniaci thymiamatis drach. xii. æruginis drach. vi. myrrhæ drach. ii. composito ut dictum est. Aliud Phædri Rhinion, id est limula. Ammoniaci thymiamatis drach. iiii. æruginis drach. i. alcyonij torrefacti drach. i. floris lapidis Asij obolos iiii. composito ac utitor ut dictum est. Aliud, Ammoniaci thymiamatis drach. vii. æruginis drach. vii. floris lapidis Asij drach. ii. obol. ii. alcyonij drach. i. obol. ii. opij sesquidrachmam, myrrhæ sesquidrachmam, composito ac utitor ut dictum est. Aegyptia ad callos & albugines, auferit etiam pelliculas confestim. Aeruginis Corinthiæ drach. vi. ammoniaci thymiamatis drach. vi. obol. iiii. salis fossilis drach. iiii. medullæ colocynthidis drach. iiii. fellis taurini drach. ii. nitri nigri sesquidrachmam, piperis albi grana xl. mellis atticij cyathos vi. composito ut dictum est, & in pyxide ilicea reposito utitor. Alia Aegyptia ad callos & albugines, ac inueteratas affectiones. Aeruginis drach. vi. ammoniaci thymiamatis drach. vi. medullæ colocynthidis drach. iiii. fellis taurini drach. ii. nitri nigri drach. ii. excipe mellis atticij cyathis vi. & utere. Compositio exacuens uifum, faciens & ad glaucedinem. Antonij Musæ. Fellis perdicis syluestris partem unam. In alio exemplari, succi herbæ perdicij, Aliqui succi centaureæ partes iiii. mellis atticij tantundem. Aliud, Fellis gallinæ ueteris partem unam. succi centaureæ partem unam. mellis atticij partes tres. facit ad glaucedines. Compositio Largi exacuens uifum. Succic feniculi radicis partem unā. mellis tantundem. Reponito in pyxidem æream ac utitor. Aliud, Succic radicis feniculi partem unam. succi chelidoniae tantundem. mellis atticij tantundem. Aelij Galli ad suffusiones. Fellis testudinis marine drach. vii. mellis atticij tantundem. fellis taurini drachmas ii. croci drach. ii. opobalsami drach. ii. contusis utere. Cassij ad suffusiones. Fel taurinum in æream pyxidem euacuatum per dies decem finito, deinde myrrhæ, croci, utriusque drach. ii. opopanacis drach. ii. opobalsami drach. ii. piperis grana xii. mellis atticij duplum omnium accipito, omniaq; cum felle misceto, & in æreo uase coquito. deinde in ærea pyxide repositis utitor. Liquida Basilis, hoc est regina, hanc reparatricē appellamus. Omphacij drachmas ii. myrrhæ drach. ii. fellis aquilæ drach. ii. opobalsami drach. ii. lachrymæ oleæ drach. ii. ammoniaci thymiamatis drach. i. fellis hyænæ drachmas ii. excipe melle. Antonij Musæ. Fellis hyænæ drach. i. fellis urfi drach. ii. opobalsami drach. ii. salis fossilis drach. i. croci drach. unam. myrrhæ drach. i. mellis atticij cyathos ii. succi feniculi cyathos. ii. Philoxeni, Fellis hyænæ sesquidrachmā adipis uiperæ sesquidrachmam, croci drach. i. omphacij drach. i. myrrhæ drachmæ dimidium, opobalsami drach. i. mellis atticij drach. vii.

Tincturæ

Tincturæ albuginum. Gallam tritam ac leuigatam in prompto repositam seruato, usu uero expecente cum specilli nucleo calfacto adhibeto, deinde atramentum futorium aqua dilutum admoueto. Aliud, Malicorium tritum adhibeto, indeq; atramentum futorium aqua dilutum admoueto. Aliud, Mifyos, atramenti futorij, gallarum omphacinarum, singulorū æquales partes contusas & cribratas reponito. Vfus uero tempore aridum adhibeto. Ad glaucos oculos quo pupillæ nigræ reddantur. Malicorij dulcis succū infundito, deinde post temporis interstitium hyoscyami florem cum uino aut hyoscyami succo tritum instillato. Verum hæc oportuno tempore colligere & reponere conuenit. Aliud, Acaciæ fructum & gallarum parum quid diligenter trita fremij succo excipito, & ad mellis crassitudinē redigito, Deinde expressum per linteolum liquorem seruato ac utitor ut dictum est. Ad pilos pungētes in palpebris enascentes, Trichiasin appellant Græci. Antonij Musæ. Fel auiculæ quæ cinædus appellatur, & aconiti dimidium eius, mixta reponito. Vfu uero exigente, euulso pilo locum ex pharmaco illinito. Aliud, Fel piscis pagri, & aconiti dimidium, cum squama ferri lota, adipe subigito, atq; his amygdalini olei parum adijcito, & sanguinis uespertilionis quantum suffecerit, Deinde mixtis & repositis utitor ut dictum est. Agglutinatoria pilorū. Heraclidæ Tarentinij. Cera drach. i. picis drach. i. lithocollæ drach. i. simul liquefacta reponito. Vfu uero postulante, specilli summum candefacto, & quod ex pharmaco dissoluto adhaerit adhibeto, eoq; pilos agglutinato. Aliud, Resinæ sicca, picis sicca utriusq; drach. i. sulphuris uiui drach. i. bituminis drach. unam. cera drach. ii. liquefactis utitor. Ad paruos instar hordei oblongos circa pilos palpebrarum abscessus, Crithas & Posthias Græci appellant. Antonij Musæ. Galbani partem unam cum modico nitro mixtam imposito, aut etiam mifyos crudi parum ammisceto. Faciunt & ficus aridæ in uino mulso cocta & trita, modico simul galbano contrito. Facit & farina hordeacea in uino mulso cocta ac trita, itidem modico galbano simul contrito. Dionysij Misesij ad pilos palpebrarum pungentes. Leporem marinum in figulino nouo urito, & cinerem tritum ricinorum sanguine excipito et reposito in cornea pyxide utitor, euulsis antea pilis. Aliud, Salamandræ uisæ cinerem, terrestriū herinaccorum felle excipito, ac utitor ut dictum est. Quidam castorio usi sunt cum melle mixto, Aut castorio & hircudinis uisæ cinere, Aut cicuta semen tritum ac Thunnæ sanguine exceptum, præeuulsis pilis illeuerunt. Ad crithas & chalazia, hoc est, instar grandinis in palpebris tubercula. Sagapeno cum aceto trito utitor. Aliud ad Aegylopas. Succic illecebræ, succi solani, utriusq; libræ dimidium. thuris drach. vii. mastiches quadrantem. galbani libram dimidiā. Succos cum thure coquito, atq; ubi dissolutum fuerit galbanū inijcito: mastichen enim improbamus. Aliud, Thuris drach. vii. ladanij drach. iiii. aluminis scissilis drach. iiii. myrrhæ drach. vii. cera drach. iiii. spumæ nitri drach. iiii. coaguli leporis drach. iiii. Cōtunditur hoc pharmacum & cum ungenti irini fece mollitur.

Cataplasmata in eodem libro primo externorū ab Asclepiade ad oculos descripta, itemq; agglutinatoria, & inunctilia.

Cataplasmata lippientium, ad doloris uexationes ac maximas Epiphoras, quibus usus est Heraclides Tarentinus. Rosarum uiridiū aut siccarum drach. iiii. croci drach. i. opij drach. unam. excipe meliloti decocto aut passo. Aliud, Rosarum, uiolearum albarum, meliloti, capitum papaueris, singulorum drach. ii. croci drach. unam. opij drach. unam. myrrhæ drachmam unā. oui affati uitellum

k 2 uitellum

uitellum, tritis & passo subactis utere ut dictum est. Illitiones ad dolores, quibus usus est Glaucus. Aloes, lycij indicij, rosarū utridium, croci, opij, myrrhæ, singulorum æquales partes uino subactas in pastillos formato, eosq; in umbra siccato, Vsu uero exigente passo dilutos oculis illinito, itemq; fronti ac temporibus. Philoxeni ad fluxionem multam & dolores. Foliorū rosarum recentium drach. ii. seminis hyoscyami drach. viii. thuris drachmas iii. myrrhæ drach. iiii. farinæ polentarum acetabulum, oui assati unius luteū, succi mandragoræ drach. iiii. croci drach. ii. opij drach. iiii. uini austeri quantum sufficit. In pastillos redigito ac utitor ueluti dictum est. Illitio Anthera eadem hora iuuans. Croci drach. iiii. thuris drach. ii. cinnabaris drach. iiii. gummi drach. ii. uino excipito. Vsu tempore terito & ad solidum modicum mellis adijcito. Aliud Lychnium inscriptum. Croci drach. i. thuris drach. ii. opij drach. ii. gummi drach. ii. cinnabaris drach. ii. aqua pluuia excipito. Alij habent, croci rosas specie referentis drach. iiii. cinnabaris drach. ii. myrrhæ, opij, utriusq; drach. ii. aqua pluuiali excipito. Illitiones mordaces quæ euestigio fluxionem cohibent. faciunt & ad lippitudinem scabram ac aridam. Aeris usti, drach. iiii. croci drach. iiii. piperis albi drach. ii. opij drach. ii. gummi drach. iiii. cum aqua pluuia forinsecus illinuntur, Relidit hoc pharmacum maximas Epiphoras. Cæterum cauere oportet ne quid ex eo in oculū præterlabatur. Aliud phloginum, hoc est flammeum inscriptum. Aeris usti & loti drach. xii. croci drach. vi. piperis albi drach. iiii. myrrhæ drach. iiii. opij drach. iiii. gummi drach. xii. uino Aminæo excipito. Agglutinatoria quæ fluxiones cohibent. Polinis partem unam, myrrhæ partem unam, mannæ thuris partem i. candido oui excipite, deinde in linteolum impacta impone temporibus ac fronti. Aliud, Seminis hyoscyami drach. ii. opij drach. i. croci drach. i. pollinis drach. iiii. ouorum assatorum uitellos duos, castorij drach. i. omnibus simul coactis utitor. Collyrium ad Epiphoran, & dolores, ac fluxionem multam, quo Moschio familiaris usus est. Glaucij drach. xvi. sarcocollæ drach. viii. croci drach. iiii. gummi drach. ii. tragacanthæ drach. ii. succi mandragoræ drach. ii. opij drach. i. aqua pluuiali excipito ac utitor cum ouo. Heronis ophthalmici psittacus, ad dolores & fluxum largum, euestigio somnum inducit. Glaucij drach. xvi. croci drach. viii. sarcocollæ drach. viii. opij drach. iiii. succi mandragoræ drach. ii. tragacanthæ drach. viii. aqua pluuiali excipite. Ad prædictas affectiones Neapolitæ. Glaucij drach. xlvi. sarcocollæ drach. xxiiii. croci drach. xxiiii. lapidis hæmatitæ drach. xii. opij drach. xix. succi mādragoræ drach. viii. gummi drach. xvi. tragacanthæ drach. xii. excipite aqua pluuiali. Sergij ophthalmici Babylonij. Glaucij drach. xxiiii. sarcocollæ drachmas xvi. croci drach. xii. opij drach. iiii. lapidis hæmatitæ drach. vi. gummi drach. xii. excipito aqua pluuiali. Illinito per unum atq; alterum diem, atq; ubi affectio non soluitur ad insequentes illitiones transimus. Aliud diasmyrnum glaucidanum inscriptum. Glaucij drach. xlvi. sarcocollæ drach. xlvi. croci drach. xxiiii. opij drach. vi. myrrhæ drach. vi. hæmatitæ drach. vi. tragacanthæ drach. xlvi. aqua pluuia excipite ac utere cum ouo. Diasmyrnum ex hæmatite. Glaucij drach. lxiiii. sarcocollæ drach. xxxii. croci drachmas xii. opij drach. viii. myrrhæ drach. vi. hæmatitæ drach. xvi. tragacanthæ drach. xlvi. gummi drach. xvi. In alio exemplari drach. xlvi. Excipiuntur aqua pluuiali, usus eius est cum ouo. Phosphorus ad doloris uexationem, omnemq; inflammationē & intensas Epiphoras. Glaucij drach. xxiiii. sarcocollæ drach. viii. croci, opij, utriusq; drach. viii. myrrhæ drach. viii. misyos usti drach. viii. gummi

gummi drach. xix. excipite aqua pluuia, utere cum ouo. Euchrum excellens & mirabilis efficaciam. Glaucij drach. xx. sarcocollæ drach. vii. croci drach. vii. myrrhæ drach. vii. opij drach. vii. misyos usti drach. vii. gummi drach. xii. excipite aqua pluuiali, utere cum ouo. Pharmacum ex succis, dolorem sedans, facit ad omnem doloris uexationem, somnum euestigio inducit. Glaucij drach. xlvi. sarcocollæ, tragacanthæ utriusq; drach. xvi. croci drach. viii. opij drach. iiii. succi rosarum drach. iiii. lycij indicij drach. iiii. hyoscyami drach. iiii. succi mandragoræ drach. iiii. gummi drach. viii. Excipiuntur meliloti decocto: componuntur autem hoc modo, Meliloti libram unā. & aquæ pluuialis heminas xii. ad tertias coquito, & excolato liquore ad pharmaci compositionem utitor. Aliud, Glaucij drach. xlvi. sarcocollæ drach. xxiiii. croci drach. xxiiii. opij drach. xii. lycij indicij drach. xii. succi hyoscyami drach. xii. succi cicutæ drach. xii. rosarum uiridium resectis extremitatibus drach. xlvi. gummi drach. xxviii. aqua pluuiali excipite, utere cum ouo. Pharmacum Phæon, id est fuscum inscriptum, accommodatum ad doloris molestias. Cadmiæ drach. xii. aut xvi. aeris usti drach. vi. myrrhæ drach. iiii. opij drach. iiii. acaciæ drach. vii. excipito aqua pluuia uelut demonstratum est. Aliud Phæon, Ad omnem fluxum & omnem lippitudinem. In alio prædicon, id est puerile legitur. Aeris usti drach. xii. cadmiæ drach. xxii. gummi drach. xxxii. acaciæ drach. xxxii. myrrhæ drach. iiii. opij drach. iiii. aqua pluuia excipite. Aliud ex libris Philoxeni. Spodij cyprij, drach. xii. aeris usti drach. iiii. opij, myrrhæ, utriusq; drach. iiii. acaciæ, gummi, utriusq; drach. vii. aqua pluuiali excipite cum ouo in usum ueniunt, ut dictum est. Pharmacum Berytium inscriptum, quo usus est Berytius ad maximas epiphoras. euestigio auxiliatur. Aeris usti & loti drach. xvi. acaciæ drach. xvi. spodij pompholygis drach. xvi. opij drach. xvi. gummi drach. xvi. croci drach. xii. myrrhæ drach. ii. aqua pluuiali excipite, utere cum ouo. Oportet hoc assidue infundere. Aliud ad eadem affectiones. Spodij pompholygis drach. xvi. opij drach. xii. myrrhæ drach. xii. gummi drach. xvi. aeris usti & loti drach. xvi. aqua excipito pluuiali, ac utitor cum ouo. Pharmacum Acharistum inscriptum, ad maximas epiphoras huius solius usu Medici Aegyptij feliciter medicantur, in agrestioribus præsertim corporibus. Cadmiæ drach. xvi. acaciæ drach. viii. aeris usti & loti drach. viii. opij drach. iiii. fructus ericæ drach. iiii. myrrhæ drach. iiii. gummi drach. xvi. aqua excipito, ac utitor cum lacte muliebri, Temperatura media est, ubi uero circa oculos affectio sit, ab hoc collyrio abstinere oportet. Quo ipse usus sum sic habet. Cadmiæ drach. xvi. fructus ericæ drach. ii. aeris usti drach. iiii. opij drach. ii. myrrhæ drach. unam. acaciæ drach. vi. gummi drach. viii. aqua excipito, usus indicatus est. Aliud, Cadmiæ drach. vi. fructus ericæ drach. iiii. opij drach. vi. aeris usti & loti drach. iiii. gummi drach. xx. composito ac utitor ut dictum est. Nectarium Marci, facit ad incipientem lippitudinem, facit ad illationem fluxus tenuis, ad chemoseis, tumores, pellicularū eminentias, & ferè ad omnem lippitudinem facit, & ad palpebras crassas. Oportet autem præ omnibus fomentum adhibere, deinde ipsum infundere, in principio quidem fluxionis cum aquoso oui liquore: ubi uero successerit hæc curatio, paulatim hanc temperaturam extendere & augere oportet. Cæterum ad palpebras asperas collyrio cum aqua utimur, apud alios Sphragis appellatur. Aeris usti & loti drach. iiii. cadmiæ drach. iiii. croci drach. ii. opij drach. ii. gummi drach. vi. aqua excipite ac utere ut indicatum est. Sergij ophthalmici Monohemerrum inscriptum, hoc est una die efficaciam suam comonstrans. Cadmiæ ustæ

& lotæ drach. IIII, spodij pompholygis loti drach. IIII. æris usti & loti drachmas IIII. croci drachmas II. acaciæ drach. VI. gummi drachmas VI. aqua pluuiali excipe, ac utere cum ouo. Temperatura est aquosa. Postquam lachrymæ prolectæ fuerint, candidum oui infundere oportet, & rursus sublinere. Vbi uero morsus consequeretur, fomentum adhibendum est, rursusq; oui candidum infundendum: postea uero collyrio nigro inscripto illinito.

Sphragis Neapolitæ. Cadmiæ drachmas VIII. æris usti & loti drach. VIII. acaciæ drachmas VIII. spodij cyprij drachmas IIII. croci drach. IIII. opij drach. IIII. gummi drach. XII. aqua excipe. usus indicatus est.

Paccijs Sphragis. Cadmiæ ustæ & lacte caprino siue muliebri extinctæ ac lotæ, & in umbra siccata drach. X. æris usti & loti drach. X. acaciæ drach. X. opij drach. VI. croci drach. VI. gummi drach. XV. aqua pluuiali excipito. Zoili Sphragis cum Paccijs concordat. Philotæ Aphroditarium inscriptum. Cadmiæ lotæ drach. XXIII. acaciæ drach. XXXVI. æris usti & loti drach. XII. croci drach. XII. opij drach. XII. spodij cyprij loti drach. XII. gummi drach. XLVIII. excipe aqua pluuiali, ac utere cum ouo assidue infundendo. Post curationem uero lauari iubeto, hoc assidue usus sum in maximis epiphoris.

Aliud Neapolitæ. Facit ad maximas epiphoras, maxime in his qui ægre rigantur & subalbicant circa inflammationes, ut simile quiddam chemosi appareat. Hoc nos usi sumus, post illitiones ægris lauare iussis. Lapidis schisti drachmas VIII. thuris drach. VII. æris usti & loti drach. VIII. opij drach. VIII. myrrhæ drach. IIII. gummi drach. VIII. excipe uino ac utere cum ouo. Temperamentum est aquosum. Sæpe uero hoc infundere oportet, & post interuallum ab illitione lauari iubere.

Fuscū Olympionico inscriptū. Facit ad maximos dolores, facit & ad chemoseis & omnino ex accommodatissimis collyrijs est: nam statim liberat. Cadmiæ ustæ & lotæ drachmas VIII. acaciæ drach. VIII. stibij usti & loti drachmas VIII. aloes indicæ drach. VIII. croci drach. IIII. myrrhæ drach. IIII. opij drachmas IIII. gummi drachmas VIII. aqua excipe ac utere cum ouo. Temperamentum est crassum. Ego etiam pompholygis ac thuris utriusq; drach. IIII. adieci.

Aliud Zosimo inscriptum odorum. Facit ad dolores & recentes affectiones. Cadmiæ ustæ & lotæ uino Italico, hoc est extinctæ, drachmas VIII. aloes drach. VIII. stibij drachmas VIII. æris usti & loti drachmas VIII. aut II. croci drachmas II. myrrhæ drachmam unam. nardi indicæ drachmam unam. opij drachmā unā. acaciæ drachmas XIX. gummi drach. XII. aqua pluuiali excipe.

Hermiæ ophthalmici Lutron, id est balneum appellatum. Ad maximos dolores eadem die ad summū auxilians, facit & ad inueteratas lippitudines. Aloes drach. VIII. æris usti & loti drach. XVI. opij drach. XVI. myrrhæ drach. XII. croci drach. VIII. cadmiæ drach. IIII. thuris drach. III. gummi drach. XVI. uino Mendelio excipe, ac utere cum ouo. Temperatura est aquosa. Oportet hoc per interualla trium aut quatuor horarum infundere, & usq; ad mali depulsionem sinere, atque tunc lauari iubere.

Theodotion Phlacianum, Harpocratium inscriptum. Ad maximas epiphoras & dolores, liberat citra uenæ sectionem. Succi acaciæ drach. XXIII. cadmiæ drach. VIII. æris usti & loti drachmas VIII. stibij drach. XVI. aloes drach. IIII. croci drach. III. myrrhæ drach. III. lycij indicæ drach. II. castorij drach. I. opij drach. II. gummi drach. XXIII. aqua pluuiali excipe, ac utere cum ouo. Temperatura est crassior. Hoc collyriū tumorem palpebris inducit.

Scylaciū pharmacū accommodatum eadē die curans, Euestigio soluit inflammationes. Stibij drach. XL. acaciæ drach. XL. cadmiæ drachmas XVI. æris usti & loti drach. XIII. cerusæ drach. VIII. myrrhæ drach. IIII. nardi indicæ drachmas

drachmas IIII. croci drachmas II. lycij indicæ drach. IIII. castorij drach. II. aloes drachmas II. opij drach. II. chalcitidis assæ drach. II. gummi drachmas II. excipe rosarum decocto ac utere cum ouo. Temperatura est crassior.

Neapolitæ Phanion, id est lampas seu facula. Ad maximas epiphoras & doloris molestias, facit & ad affectiones. Cadmiæ lotæ drachmas VIII. acaciæ drachmas VIII. æris usti & loti drachmas VI. stibij loti drachmas XX. psimmythij drachmas VI. myrrhæ drach. II. aloes drachmas II. nardi celticæ sesquidrachmam. opij sesquidrachmam. croci drachmam unam. castorij drachmæ dimidiū. gummi drachmas XX. aqua pluuiā excipe, utere illinendo.

Aliud Phanion Serapiacum inscriptum. Acaciæ drach. XL. stibij drach. XL. cadmiæ drach. XVI. æris usti & loti drach. XII. aloes drach. III. myrrhæ drach. IIII. cerusæ drachmas XII. opij drach. II. croci drach. II. nardi indicæ sesquidrachmam. gummi drachmas XXV. aqua pluuiali excepta illinendo.

Malabathrinum nostrum, Facit ad doloris uexationes, & ad affectiones in declinatione. Cadmiæ drachmas XVI. acaciæ drach. XL. æris usti & loti drach. XIII. opij drachmas II. lycij indicæ drach. II. myrrhæ drach. IIII. malabathri drach. II. nardi indicæ drachmas II. castorij drach. II. aloes drachmas II. cerusæ drach. VIII. stibij loti drachmas VIII. gummi drachmas XL. aqua excipe & utere cum ouo in principio affectionum, & in declinatione facta ab illatione pharmaci panchresti appellati, descriptum hoc inter mordacia collyria habetur.

Aliud Philadelphium inscriptum. Facit ad declinationes inflammationum, & ulcera sordida, & pustularum eruptiones, euestigio auxiliatur. Stibij usti & loti drach. XX. plumbi usti & loti drachmas X. cadmiæ drach. VIII. æris usti & loti drach. III. aloes drach. III. lycij indicæ drach. II. & dimidiā. myrrhæ drach. II. & dimidiā. nardi indicæ drachmas II. croci drach. II. castorij drach. unā. opij drach. I. gummi drachmas VIII. aquam & ad exceptionem candidum ouorum. X.

Collyrium album, ad epiphoras & affectiones inscribitur Trypherum, id est delicatum. Cadmiæ lotæ drachmas XVI. cerusæ drachmas VIII. amyli drach. IIII. gummi drachmas IIII. tragacanthæ drachmas IIII. opij drachmas duas. excipe aqua pluuiā. Usus est cum ouo.

Collyrium ex terra Samiæ Terennum inscriptum, ad epiphoras & affectiones. Cadmiæ lotæ drachmas XII. cerusæ drach. XII. terræ Samiæ drach. XII. opij drachmam unam. gummi drach. IIII. aqua excipe ac utere cum ouo.

Aliud dolorem sedans, ad fluxum omnis generis, ulcera, dolores, papulas & tubercula, prolapsus, chemoseis, & omnigenas affectiones. Cerusæ drach. VIII. terræ Samiæ drach. VIII. spodij pompholygis drach. XII. tragacanthæ drach. II. opij drach. II. gummi drach. IIII. aqua pluuiā excipe ac utere cum ouo.

Aliud Diocleum inscriptum, ad doloris molestias, & epiphoras, ad suppurationes oculos, pustulas, ulcera. Hoc pharmacum delicatius existit. Tragacanthæ drach. VIII. gummi drach. IIII. amyli drach. IIII. spodij pompholygis drach. XVI. cerusæ drach. VIII. opij torrefacti drach. II. aqua pluuiā excepta admoue cū ouo.

Pharmacum ex thure. Accommodatum ad fluxiones & chemoseis. Cadmiæ drachmam unam. thuris drachmam unam. cerusæ drachmas XL. opij drachmas VI. gummi drachmas VI. aqua pluuiali excipito. Cæterum nos sic apparatus uimus. Cadmiæ drachmas X. pompholygis drachmas X. thuris drachmas X. cerusæ drachmas XL. opij drachmas VI. gummi drachmas VI. aqua pluuiā excepta admoue cum ouo.

Aliud Trypheron, id est delicatū inscriptū. Ad inustiones epicaumata Græcis dictas, pustulas, chemoseis, maxime in his qui nullam mordacitatē perferre

possunt. Cadmiæ lotæ drach. viii. amyli drach. viii. thuris drach. viii. cerusæ drach. xlviij. opij drach. vi. gūmi drach. xvi. aqua pluuiæ excipe, usus indicatus est. Cygnus inscriptus Reginae, ad maximos dolores & affectiones. Cadmiæ drach. xvi. cerusæ lotæ drach. viii. amyli drach. ii. tragacanthæ drach. ii. acaciæ drach. ii. opij drach. ii. gūmi drach. xii. excipe aqua pluuiali, & ad excipiendum adijce ouorum crudorū recentū candida iiiij. Aërianum Diomedii inscriptum, collyrium accommodatum ad epiphoras, & ueteres affectiones itemq; recentes. Spodij pompholygis drach. viii. cerusæ drach. xx. æruginis drach. iiiij. myrrhæ drach. xiiii. thuris drach. iii. opij drach. iii. gummi drachmas viii. excipe aqua pluuiali ac utere cum ouo. Cygnus ex terra Samia, Ad ulcera omnis generis, ad epiphoras, dolores circum circa molestantes, suppuratosq; oculos. Spodij loti drach. xvi. cerusæ lotæ drach. viii. terræ Samiæ drach. iiiij. amyli drach. iiiij. acaciæ drach. iiiij. opij drach. iiiij. gummi drach. iiiij. tragacanthæ drachmas duas. aqua pluuiali excipe ac utere cum ouo. Aliud Dionysio inscriptum, Cerusæ drach. xxviii. æruginis uermiculatæ drach. xvi. succi papaueris drach. viii. gummi drach. iiiij. excipe aqua pluuiæ, ac utere cum lacte. Aërianum pharmacum nostrum, ad ueteres ac recentes affectiones accommodatum. Cerusæ drach. xxiiii. cadmiæ ustæ & lotæ drach. x. stibij usti & loti drach. x. thuris drach. x. squamæ æris drach. v. opij drach. iiiij. myrrhæ drach. iiiij. gummi drachmas xii. excipe aqua pluuiali, ac utere cum ouo. Collyrium Gennadij. Cerusæ drach. xviii. stibij drach. xii. myrrhæ drach. xii. squamæ æris drach. xii. opij drach. vi. gūmi drach. xxiiii. excipe aqua pluuiali. Collyrium ex terra Samia, Pacci ophthalmici, ad affectiones intensas. Cadmiæ drach. xvi. cerusæ drach. xvi. terræ Samiæ drach. iiiij. opij drach. ii. thuris drach. ii. stibij drach. v. gummi drach. v. excipe aqua, ac utere cum ouo. Therinum, id est æstiuum inscriptum. Cadmiæ ustæ & lotæ drach. xx. acaciæ drach. ii. squamæ æris ustæ & lotæ drach. xii. corticis thuris drach. ii. tragacanthi drach. v. gummi drach. xvi. aqua pluuiali excipe, utere cum ouo. Collyrium Hygidion appellatum. Cadmiæ drach. viii. myrrhæ drach. viii. acaciæ drach. vi. opij drach. ii. æris usti & loti drach. ii. gummi drach. vi. fructus ericæ drachmam unam. aqua pluuiali excipito. Aster anicetus, hoc est inexuperabilis. Ad doloris uexationes, pustulas, staphyломата, ulcera fordida & serpentia. Facit & ad inueteratas affectiones, & cicatrices exierit. Cadmiæ ustæ & lotæ drach. xvi. cerusæ lotæ drach. xvi. amyli drach. xii. stibij usti drach. xii. spodij drach. viii. plumbi usti ac loti drach. viii. terræ Samiæ drach. viii. myrrhæ drach. ii. opij drach. ii. tragacanthæ drach. viii. excipe aqua pluuiali. Libianum. Ad pustulas, inuersiones, rupturas, concauitates, oculos purulentos, chemoseis, staphyломата. Facit & ad circū molestantem dolorem, & affectiones, & cicatrices exierit. Cadmiæ ustæ & lotæ drach. xvi. cerusæ lotæ drach. xvi. stibij usti & loti drachmas xvi. plumbi usti & loti drach. viii. amyli drach. xii. spodij pompholygis drach. viii. myrrhæ drach. viii. terræ asteris drach. viii. tragacanthæ drach. viii. opij drach. ii. & ad exceptionem ouorum albumina decem. Aliud Libianum. Pompholygis drach. viii. cadmiæ ustæ & lotæ drach. xvi. stibij usti & loti drach. xii. cerusæ lotæ drach. xvi. amyli drach. xii. terræ Samiæ drach. viii. plumbi usti & loti drach. viii. myrrhæ drach. ii. opij drach. ii. tragacanthæ drach. ii. excipe aqua pluuiali. Collyrium ex cornu ceruino. Ad ulcera, pustulas, cicatrices exierit. Cornu ceruini usti & loti drach. iiiij. thuris drach. iiiij. plumbi usti & loti drach. iiiij. squamæ æris lotæ drach. ii. opij drach. i. gummi drach. iiiij. excipe aqua pluuiæ.

Aliud

Aliud ex cornu ceruino, Neapolitæ. Plumbi usti & loti drach. xvi. cornu ceruini usti drach. xvi. thuris drach. viii. acaciæ drach. viii. spodij cyprij drach. viii. amyli drach. iiiij. opij drach. ii. squamæ æris drach. ii. croci drach. viii. myrrhæ drach. iiiij. tragacanthæ drach. i. gummi drach. viii. hyoscyami cremore excipito. Viride ad affectiones. Spodij cyprij drach. xvi. amyli drach. xvi. croci drach. viii. stibij drach. viii. opij drach. iiiij. gummi drach. iiiij. excipe aqua pluuiali ac utere cum ouo. Aliud uiride Zoili ophthalmici. Spodij cyprij drach. viii. croci drach. viii. amyli drach. viii. opij drach. ii. stibij drachmas viii. gūmi drach. iiiij. Anagallidis succo excipito. Aliud, Alia exemplaria ita habent Zoili uiride. Cadmiæ ustæ ac lotæ & uino Italico extinctæ drachmas viii. croci drach. iiiij. stibij usti & lacte extincti drach. iiiij. amyli drach. i. gummi drach. ii. excipito succo anagallidis quæ caruleum habet florem. Ex libris Scribonij Largi, Psittacinum inscriptum. Ad doloris molestias, pustulas, inuersiones, cicatrices resolutas, prolapsus, confusiones, & ubi multus sanguis æstate suffunditur. Commodat etiam ad alias affectiones, & præsertim in oculis molli sensu præditis, in quibus tenuis lachryma profluit. Compositio hoc modo habet. Cadmiæ drach. viii. croci drach. viii. stibij drach. viii. amyli recētis drach. viii. opij drach. iiiij. gummi drachmas iiiij. aqua pluuiali excipito, utitor cum ouo. Naucraticæ pharmacum affectionibus accommodatum. Cadmiæ drach. xii. croci drach. xii. opij drach. vi. squamæ stomomatidis purgatæ drach. v. squamæ æris drach. vi. succi rosarū drach. xvi. plumbi usti & loti drach. v. myrrhæ drach. iiiij. nardi drach. ii. acaciæ drach. ii. gummi drach. xii. excipito aqua pluuiali. Antæi uiride. Cadmiæ drach. xlviij. myrrhæ drach. xxiiii. croci drach. xlviij. opij drach. xxiiii. plumbi usti & loti drach. viii. squamæ æris drach. vi. nardi indicæ drach. vi. acaciæ drach. vi. gūmi drach. xxiiii. aqua pluuiali excipito. Pharmacum ex Galbano quo usus est Nicetes. Ad dolores & lippitudines. Cadmiæ drach. viii. spodij cyprij drach. viii. æris usti & loti drach, viii. opij drach. viii. myrrhæ drach. viii. galbani drach. viii. aqua excipito, hoc pharmacum ex ualde approbatis est, recipitq; amplius gummi item drach. viii. Alia exemplaria spodium non habent. Aliud, Cadmiæ drach. xvi. æris usti & loti drach. viii. myrrhæ galbani singulorum drach. viii. opij drach. viii. atramenti futuri drach. vi. gūmi drach. vi. aqua pluuiali excipito. Collyrium diarodon Nili ex rosis, uelut Andreas tradit, Ad doloris molestias, fluxū uberē, ac tenuem, pustulas, prolapsus. Foliorū rosarū resectis extremitatibus drach. iiiij. croci drach. ii. opij obol. i. nardi indicæ obol. i. gūmi drach. iii. alij drach. i. habēt aqua pluuiæ excipe, ac utere cū ouo. tēperatura dissoluta est. Aliud ex rosis Nili, quo usus est Gallio ophthalmicus. Rosarū drach. iiiij. croci drach. ii. acaciæ drach. i. opij obol. i. nardi indicæ obol. i. gūmi drach. iii. aqua pluuiæ excipe, utere cum ouo. temperatura est diluta. Aliud ex rosis horæum appellatum, ad easdem affectiones. Rosarū resectis unguibus drach. xxiiii. croci drach. xii. amyli drach. vi. balauustij drach. iiiij. opij drach. iiiij. tragacanthæ drach. viii. hyoscyami foliorum succo excipe. Aliud, Rosarum drachmas viii. croci drach. iiiij. æris usti & loti drach. i. gummi drach. i. aqua pluuiæ excipe, ac utere, cum ouo. Aliud diarodon ex rosis Terentij constans ex pompholyge. Rosarum recentium drachmas xii. spodij cyprij drach. iiiij. croci drachmas iiiij. opij drach. iiiij. nardi drach. iiiij. gummi drachmas iiiij. excipito aqua pluuiali. Aliud diarodon. Rosarum recentium drachmas ii. croci drachmas vi. spodij cyprij drachmas ii. amyli drachmas ii. acaciæ drachmā i. nardi indicæ drach. unam. gummi drach. ii. tragacanthæ drachmas ii. excipito aqua pluuiali.

Diarodon

Diarodon Euelpidion diasmyrnū appellatū. Rosarū drach. c. croci drach. l. opij drach. viii. myrrhæ sesquidrach. gūmi drach. l. uino odoro excipe, ac utere cū ouo. Aliud diarodon. Rosarū drach. c. croci drach. l. opij drach. viii. myrrhæ drach. viii. gūmi drach. l. uino odorato excipe ac utere cum ouo. Ego hoc apparauī pro folijs rosarum, florum earundem drachmas centum iniiciens, atq; feliciter successit. Diarodon ex rosarum lxxii. drach. Magnum appellatum. Hoc usus est Lucius præceptor ad doloris molestias, pustulas, inuisiones, staphylomata, prolapsus, ad oculos purulentos, ad fluxiones antiquas, inueteratas lippitudines & affectiones ægre cedentes. Rosarum uiridium refectis unguibus drach. lxxii. cadmiæ ustæ ac lotæ drach. xxxiii. croci drach. lx. opij drach. iii. stibij drach. iii. Alij drach. vi. æruginis drach. ii. Alij iii. squamæ æris drach. ii. nardi indicæ drach. ii. myrrhæ drach. vi. Alij iii. gummi drach. xxxiii. excipito aqua pluuiali. Aliud ex drachmis lxxii. Rosarum drachmas lxxii. cadmiæ ustæ & lotæ drach. xxxiii. croci drach. vi. Alij viii. opij drach. iii. stibij drach. iii. myrrhæ drach. iii. squamæ æris. drach. ii. æruginis drach. ii. nardi drach. l. alij ii. gūmi drach. xxxiii. excipe aqua pluuiali, ac utere cū lacte. Pharmacū ex uiolis albis, accommodatum ad Epiphoras & affectiones. Acaciæ drach. xlvi. succi uiolarum albarum drach. xlvi. spodij cyprij drach. xxiii. croci drach. xxiii. myrrhæ drach. iii. opij drach. iii. alij vi. succi hyoscyami drach. iii. æris usti & loti drach. iii. gūmi drach. iii. excipe uino falerno. Collyrium quo usus est Florus in Antonia Drusi matre, quæ parum abfuit ut ab alijs medicis excicaretur. Acaciæ drach. xlvi. rosarum siccarum drachmas xlvi. melilotorū. drach. xlvi. spodij cyprij drach. xxiii. malorum mandragoræ drach. ii. croci drach. xxiii. opij drach. vi. feminis hyoscyami acetabula. ii. alij drach. xxiii. myrrhæ drach. iii. æris usti & loti drach. iii. gūmi drach. xl. uini falerni, aquæ pluuialis, utriusq; heminas iii. Vinum & aquam misceto, eisq; rosas, melilotū, semen hyoscyami, mandragoræ mala, aut si hæc non adsint, corticem iniicito, & ad dies iii. aut v. macerari finito, deinde expresso liquore ad pharmaci compositionem utitor, probatissimum hoc existit. Melinum delicatum, Commodum his qui nullam penitus pharmacorum mordacitatem perferre possunt. facit ad pustulas, prolapsus, fluxum acrem & uberem, inuisionesq; & ad recentes affectiones. Cadmiæ ustæ ac lacte extinctæ drach. xvi. cerusæ lotæ drach. viii. croci drach. iii. opij drach. i. tragacanthæ drach. ii. aqua pluuiali excipito ac utitor cum ouo. Aliud ad inuisiones, pustulas, prolapsus, dolores. Cerusæ drach. xxxiii. amyli drach. xii. cadmiæ lotæ drach. x. thuris drach. x. croci drach. viii. opij drach. viii. gummi drach. x. tragacanthæ drach. ii. excipe aqua pluuiali & utere cum ouo. Diarodon Inculpabile. Cadmiæ ustæ & lotæ drach. xxxiii. cerusæ drach. xii. opij drach. vi. florum rosarum drach. vi. croci drach. vi. lapidis schisti drach. xii. gūmi drach. x. excipe aqua pluuiā, ac utere ad ulcera fordida cū lacte, ad munda cum ouo. Aliud, Cadmiæ ustæ & lotæ drach. xxxiii. cerusæ drach. xii. lapidis schisti drach. iii. florum rosarū drach. vi. excipe aqua pluuiali, ac utere ad fordida ulcera cum lacte, ad repurgata cum ouo. Croceum pædicon, id est puerile inscriptum ex pompholyge. Ad epiphoras & molestias doloris, & ad affectiones ex plagis. Spodij pompholygis drach. xvi. croci drach. xvi. opij drach. xvi. tragacanthæ drach. viii. excipe aqua pluuiā adhibitis simul albuminibus ouorum quatuor. Collyrium Gaij ophthalmici. Spodij cyprij drach. iii. amyli recentis. drach. xii. croci drachmas ii. myrrhæ drachmam unam. succi mandragoræ drachmam unam. gummi drach. iii. excipe aqua pluuiali, ac utere cum ouo.

Atimeti

Atimeti Lysiponion, hoc est, soluens dolorē. Atramenti futuri crudī drach. xl. pompholygis crudæ drach. xl. cerusæ drach. xxxiii. opij drach. ii. croci drach. iii. Crocus in aquam conicitur ac maceratur, & ex cremore hoc collyriū apparatus. Quod uero reliquum est ex croco teritur, reliquisq; ammiscetur, additis item gummi drach. xxxii. Diomedis Lysiponion ad dolores. Atramenti futuri crudī drach. xxxii. cerusæ drachmas xxxii. spodij pompholygis drach. xvi. croci drach. xvi. thuris drach. viii. myrrhæ drach. ii. gummi drach. xvi. Aqua pluuiali excipito, ac utitor cum ouo: præclarum est hoc collyrium. Zoili pharmacum faciens ad lippitudines antiquas, mycephalos, staphylomata, & fluxiones antiquas. Cadmiæ drach. viii. æris usti drach. viii. cerusæ drach. iii. aloes sesquidrachmam, foliorum croci, chalcitidis assæ, atramenti futuri, opij, lycij, singulorū drach. i. myrrhæ drach. ii. acaciæ drach. xx. spicæ nardi sesquidrachmam. gummi drach. xx. castorij drach. iii. stibij usti drach. viii. excipe aqua pluuiali. Asclepiadeum Paccij. Ad dolores uexationes, fluxum tenuem & multū, inuisionem, pustulas, pellicularum eminentias, aspretudines, inueteratas affectiones, & eos qui à multis illitionibus læsi sunt, confestim opitulatur. Cōpositio sic habet, Cadmiæ drach. xii. æris usti drach. xii. croci drach. xii. squamæ æris drach. xii. myrrhæ drach. iii. nardi indicæ drach. iii. rosarum siccarum drach. iii. opij drach. iii. lapidis hæmatitæ drach. iii. piperis albi grana xxxiii. gummi darch. xii. uini chij quantum sufficit, utere cum ouo. Aliud exemplar habet rosarum drach. iii. piperis grana xxv. Pharmacum accommodum Nectarium inscriptum. Cadmiæ drach. xii. squamæ æris cyprij lotæ drach. xii. croci drach. xii. opij drach. iii. æris usti & loti drachmas xii. myrrhæ drach. iii. lapidis hæmatitæ drach. iii. rosarum siccarum drach. iii. spicæ nardi drach. iii. misyos assi drach. iii. cassiæ fistulæ drach. iii. piperis albi grana xxv. gummi drach. xii. uino exceptis utere. Antigonij Croceum Leontariū, hoc est, leunculus appellatum, propterea quod Leonis imago ei imprimeretur. Facit ad Epiphoras, molestiam doloris, inueteratas affectiones. Est & aspretudinibus commodum. cicatrices & callos exterit maxime uero pueris cōmodum est. Spodij cyprij drach. xlvi. croci drach. xxiii. myrrhæ drach. xii. lapidis hæmatitæ drach. viii. opij drach. xii. piperis albi grana xxxvi. gūmi drach. lxxx. uino falerno excipito. Aliud, Spodij cyprij drach. lxxx. croci drach. xl. myrrhæ drach. xx. opij drach. xx. lapidis hematitæ drach. xii. piperis grana lx. gummi drach. lxxx. uini falerni quantum sufficit. Ex libris Scribonij Largi, Asclepios Machaonis. Ad ueteres affectiones, & oculos suppuratos. Spodij pompholygis drach. xxxii. æris usti drach. xxxii. croci siculi drach. xvi. myrrhæ drach. vi. lapidis hæmatitæ drach. x. nardi indicæ drach. vi. opij drachmas vi. piperis grana xl. uino chio excipito. In libro de Athenippis Asclepijs, opij drachmæ viii. habentur. Euemeri ad dolores & affectiones. Aeris usti & loti drachmas xxxii. spodij pompholygis drach. xvi. croci drach. xvi. myrrhæ drach. viii. lapidis hæmatitæ usti & loti drach. viii. spicæ nardi drach. iii. misyos usti drach. iii. opij torrefacti drach. iii. gummi drach. xvi. uini Italici quod satis est. Diasmyrnū odorū Synerotis, pharmacum accommodatum ad inueteratas affectiones. Facit & ad Rheumatas, hoc est, angulos antrofos, & Aegilopas. Cadmiæ lotæ drach. xxviii. lapidis hæmatitæ usti & loti drach. xxv. spodij cyprij drach. xxiii. myrrhæ drach. xlvi. croci drach. iii. opij hispani drach. viii. piperis albi grana xxx. gūmi drach. vi. uino Italico excipito. Utitor cum ouo in recētibus affectionibus. Temperatura aquosa est. Aliqui croci drach. xii. iniiciūt. Hæmatitinum

Hæmatitium Synerotis aspretudinibus comodum. Facit ad ueteres affectio-
nes, ad sicca, & ad omnem extuberantiam si cum odore Synerotis comiscetur.
Aeris usti & loti drach. XXIII. lapidis hæmatitæ drach. i. croci drach. III. opij
drach. III. gummi drach. XII. Excipe aceto acerrimo. Aliud, Aeris usti
drach. XLVIII. croci drach. XXIII. opij drach. III. gummi Thebaici drachmas
XXIII. pōpholygis drach. XVII. myrrhæ drach. XVIII. salis ammoniaci drach.
XII. lapidis hæmatitæ drach. i. æruginis drach. III. uino excipito. Hieracis
ad aspretudines, Misyos usti drach. VIII. croci drach. VIII. opij drach. VIII. lapi-
dis hæmatitæ loti drach. VIII. aeris usti & loti drach. XII. myrrhæ drach. XII. gum-
mi drach. XII. uino acerrimo excipito. Apollonij Phœnix collyrium Hie-
racium ad aspretudines. Per hoc catulo egregie medicatus est. Facit & ad pal-
pebrarū defluuia & inueteratas affectiōes. Lapidis hæmatitæ usti & loti drach.
XXXII. aeris usti & loti drach. XVI. æruginis rasilis drach. XVI. opij drach. VIII.
Alij VI. cadmiæ botryitidis drach. III. chalcitidis assatæ drach. III. gūmi drach.
XVI. Excipe aqua pluuiali. Phœnix Apollonij aliter, uelut Arius Asclepiæ/
deus inscripsit, in libro quo propria pharmaca coaceruauit. Lapidis hæmatitæ
drach. XXIII. lapidis schisti usti & loti drach. XXIII. cadmiæ drach. XII. aeris
usti drach. XII. opij drach. VIII. chalcitidis assatæ drach. III. alij drach. VIII. In alio
exemplari etiam æruginis drach. XII. gummi drach. XVI. excipe aqua pluuiali.
Aliud collyrium ad aspretudines, Chalcitidis ustæ drach. XII. misyos usti &
loti drach. VIII. croci, opij, utriusq; drach. VI. lapidis hæmatitæ drach. VIII. gum-
mi drach. XII. acerrimo aceto excipito. Collyriū ad crassitudines. Aeris
usti & loti drach. XXIII. spodij pompholygis drach. XVI. myrrhæ drach. XVI.
salis ammoniaci drach. XII. lapidis hæmatitæ drach. III. opij drach. III. piperis
grana XII. alij XVI. gummi drach. VIII. uino excipito ac utitor. Eumeri
cicatrices & callos exterit. facit & ad inueteratas affectiōes. Cadmiæ drach.
LX. croci drach. L. spicæ nardi drach. XX. squamæ æris torrefactæ drach. L. myr-
rhæ drach. L. opij drach. XXX. aeris usti, drach. LX. misyos crudi drach. L. gum-
mi drach. LXX. excipe uino chio. Aliud Pyrami, Cicatrices & callos ex-
terens, deprimat omnem extuberantiam. Cadmiæ cypriæ drachmas XL. lapidis
hæmatitæ drach. XL. aeris usti drach. XL. misyos usti drach. XX. croci drachmas
XX. ammoniaci thymiamatis drach. XX. squamæ æris ustæ & lotæ drach. XX.
opij drach. XX. gummi libram i. cum acerrimo aceto utere. Aliud Eume-
ri, ad easdem affectiōes, Aeris usti & loti drach. XXIII. spodij pompholygis
drach. XII. myrrhæ drach. VIII. salis ammoniaci drachmas XII. lapidis hæmatitæ
drach. III. piperis drach. XII. gummi drach. VIII. uini chij quod satis est.
Lynceus, ad affectiōes callosas, exciuit uisum, cicatrices & callos exterit. Cad-
miæ drach. XII. aeris usti & loti drach. XII. ammoniaci thymiamatis drach. XII.
myrrhæ drach. XVI. lapidis hæmatitæ drach. VI. opij drach. VI. aloes drach. III.
fellis taurini drach. III. galbani drach. III. æruginis drach. i. opopanacis drach.
III. salis ammoniaci drach. II. gummi drach. VI. alij II. aqua pluuiali excipito.
Collyrium Rinema, hoc est, lima inscriptum. Facit ad callosas affectiōes, cica-
trices exterit, facit & ad suffusiones. Cadmiæ drach. XLVIII. ammoniaci thy-
miamatis drach. XLVIII. aeris usti, drach. XLVIII. opij drach. XVI. æruginis cy-
prij drach. XVI. myrrhæ drach. XVI. lapidis hæmatitæ drachmas XXIII. galbani
drach. XVI. opopanacis drach. XVIII. fellis taurini drach. VIII. salis ammoniaci
drach. III. gummi drach. LX. aqua pluuiali excipe. Temperatura aquosa est.
Collyrium Harmatium, id est, currus inscriptum. Quo usus est Ptolemæus rex
exterisua facultate præditū, Exterit cicatrices, acuit uisum, est & aspretudinibus
comodum.

comodum. Aeris usti & loti drach. VIII. ammoniaci thymiamatis drach. VIII.
lapidis hæmatitæ drach. VIII. corticis thuris drach. VIII. gummi drach. VIII. exci-
pe aqua pluuiali, ac utere cū aqua. Alia exēplaria etiā æruginis drach. II. habēt.
Collyriū oxydorcicum, hoc est uisum exacues, ex hæmatite, cicatrices & cal-
los exterit. Ammoniaci thymiamatis drach. XXIII. aeris usti & loti drachmas
XXIII. lapidis hæmatitæ drach. XXIII. gummi drach. XXIII. æruginis drach.
VIII. excipe aqua pluuiali. Collyrium Artemonium inscriptum, quo Bas-
sus sodalis meus usus est. Facit ad fluxiones antiquas, & aspretudines palpebra-
rum, ad humore putrescentes & erosos angulos, ad oculos humectos, & mem-
branarum extuberantias, cicatrices, & callos exterit. Et quod maximum in eo
est, post illitiones, oculos imperturbatos conseruat. Stibij drach. III. aeris usti
drach. II. cerusæ drach. II. croci drach. i. myrrhæ drach. i. corticis thuris drach. i.
æruginis uermiculatæ drach. i. gallarū omphacinarum drach. unam. piperis albi
drachmam unam gummi drachmam unam uino excipe, utere cum aqua.
Aliud pharmacum accommodatum. Cadmiæ drach. VIII. stibij drach. VIII.
cerusæ drach. VIII. aeris usti drach. III. corticis thuris drach. II. croci drach. II. myr-
rhæ drach. II. æruginis uermiculatæ drach. II. gallarum omphacinarum drach. II.
piperis albi drachmam unam gummi drachmas III. excipe uino.
Collyrium Indicum Aërianum inscriptum, præoccupat ac præripit omnes lip-
pitudines. Facit ad obtusum uisum, & scabras affectiōes, ad erosos angulos, ci-
catrices exterit. Et quod maximū est, post illitionem oculos imperturbatos con-
seruat. Cerusæ Rhodiæ drach. XLVIII. cadmiæ cypriæ drach. XXIII. atra-
menti indici drach. VIII. opij drach. VIII. piperis albi drach. VIII. aut VI. opobalsa-
mi drach. VIII. aut VI. gūmi drach. XVI. cinamomi drach. II. Alij XII. drach. aqua
pluuiā excipito. Hermophili collyrium Thalasserum, accommodatum ad
suffusiones, & ad omnem hebetudinē uisus, facit & ad incipientem suffusionem.
Estq; odoratissimum pharmacū. Cadmiæ drach. XVI. atramenti indici drach.
XVI. piperis albi drach. VIII. æruginis drach. III. succi Medici drach. III. opobal-
sami drach. III. gūmi drach. XII. aqua excipe, utere cum aqua. Temperatura di-
uersa est iuxta affectiōes. Pomponij Bassi. Facit ad incipientem suffusio-
nem. Cadmiæ drach. XXVII. atramenti indici drach. XVI. piperis albi drach.
XII. succi Cyrenaici drach. V. opobalsami drachmas VI. spicæ nardi drach. VI. sa-
gapeni drach. V. opopanacis drach. V. opij drach. III. Euphorbij drach. i. cinamo-
mi drachmam unam. gummi drachmas XXX. sceniculi succo excipito.
Indicum basilicon, id est, regium inscriptum. Facit ad incipientem suffusionē,
& omnem uisus hebetudinē, cicatrices exterit. Cadmiæ ustæ & lotæ libram
unam & trientem, atramenti indici drach. VI. cerusæ trientem piperis albi sexun-
cem, fel hyænæ integrum quanticunq; ponderis, fel scarorum decem, fel perdi-
cum quatuor, succi papaueris unciam. i. opobalsami sextantem. opopanacis sex-
tantem. sagapeni sextantem. gūmi libram. i. excipe succo sceniculi aut herbæ He-
racleæ appellatæ. Enstacton, id est, instillatium Pacciij ut Themison.
Cadmiæ drach. LXIII. misyos drach. XXXII. atramenti sutorij drach. XXXII.
stibij drach. XXXII. piperis albi drach. XXXII. opij drach. XVI. æruginis drach.
XVI. opobalsami drach. XVI. gummi drach. LXIII. excipe aqua pluuiali.
Collyrium Chelidonium inscriptum. Cadmiæ drach. XLVIII. stibij drach.
XII. misyos drach. VIII. piperis drach. XXXVI. atramenti sutorij drach. VI. opij
drach. VI. opobalsami drach. III. gummi drach. XXXIII. excipe aqua pluuiali.
Hieracium, Ad obtusum uisum, & scabras affectiōes. Cerusæ drach. XVI.
cadmiæ drach VIII. opij drach. II. gummi drach. VI. excipe aqua pluuiali ac utere
cum

cum aqua. Aliud, Cicatrices & callos exterit. Cadmiæ drach. XVI. ceru-
fæ drach. VIII. piperis albi drach. III. æ ruginis drach. II. opobalsami drach. II. om-
phacij drach. II. gummi drach. III. excipe aqua pluuiali. Collyrium fuluum
panchrestum, ab omnimoda utilitate inscriptum, accommodatum ad scabros et
circūrosos angulos, ac intensos pruritus, & palpebras sicofas. Cadmiæ drach.
LXXX. chalcitidis ustæ drach. XL. piperis albi drach. XL. gūmi drach. XL. aqua
pluuiali excipito. In alio exemplari æqualis omnium apponderatio habetur.

Aliud, Cadmiæ drach. LXXX. chalcitidis ustæ drach. XL. piperis albi drach. XL.
croci drach. XII. myrrhæ drach. XII. gummi drach. XL. aquæ pluuialis q̄ satis est.

Tryphonis orbiculare Sphæricum dictum. Cadmiæ drach. XLVIII. squa-
mæ æris drach. XXXII. æris usti & loti drach. XXXII. piperis albi drach. XXX
II. opij drach. VIII. myrrhæ drach. VIII. opobalsami drachmas III. gummi drach.
XXXII. excipe aqua pluuiali. Collyrium Galli oxydorcicum. Cadmiæ

drach. XLVIII. chalcitidis ustæ drach. XXIII. piperis albi drach. VI. squamæ æris
drach. VIII. opij drach. VI. omphacij drach. III. myrrhæ drachmas II. opobalsami
drach. III. gūmi drach. XII. piperis albi grana X. aquæ pluuialis quantum sufficit.

Collyriū aromaticū appellatū. Aeris usti & loti drach. XVI. æ ruginis drach.
III. myrrhæ drach. III. opij drach. III. piperis albi drach. III. nardi drach. II. cro-
ci drach. III. opobalsami drach. III. gummi drach. III. aqua pluuiali excipito.

Heraclidæ aromaticum croceum ex hæmatite. Aeris usti & loti drach. XL
VIII. cadmiæ drach. XXIII. croci drach. XXIII. lapidis hæmatitæ drach. XX
III. opij drach. XII. piperis albi drach. XII. gummi drach. XXIII. uino falerno
excipito. Croceum Asclepium oxydorcicum. Aeris usti drach. XLVIII.

croci drach. XII. omphacij drach. III. opij drach. XII. myrrhæ drach. II. opobalsa-
mi drach. III. gummi drach. XII. piperis albi grana X. aquæ pluuialis quantum
satis est. Collyriū Isochryson, hoc est auro compar, ad corrosos angulos,

scabras affectiones, inueteratas lippitudines, aspretudines, sicofas eminentias, ci-
catrices & callos exterit. Cadmiæ drach. VI. lapidis hæmatitæ drach. XVI. myr-
rhæ drach. XVI. croci drach. XXIII. piperis longi drach. XII. piperis albi drach.
XXIII. gummi drachmas LXIII. uini Italici quantum satis est.

Collyrium Cinnabarium, celebris ophthalmici Stoli Britannici. Ad corrosos
angulos, lippitudines ad malum habitum perductas, intensos pruritus, & inuete-
ratas affectiones. Pforici drach. XXIII. cadmiæ drach. XXIII. croci drach.
XVI. piperis drach. XVI. cinnabaris drach. XVI. opij drach. XII. gummi drach.
XXIII. aquæ pluuiæ quod satis est. Aliud, Pforici drach. XXIII. piperis
drach. XXIII. cadmiæ drach. XXIII. croci drach. XXIII. sandarachæ drach.
VIII. opij drach. VIII. cinnabaris drach. VIII. gūmi drach. VIII. aqua pluuiali ex-
cipito. Melinū atarachū à perturbationibus amoliēdis appellatū. Facit ad

omnē oculorū hebetudinē, & ad affectiōes antiquas, cicatrices & callos exterit.
Cadmiæ drach. XXIII. omphacij drach. XII. salis ammoniaci drach. III. ammo-
niaci thymiamatis drach. XII. opij drach. VIII. gūmi drach. XXIII. cerusæ drach.
XXIII. croci drach. XVI. piperis albi drach. XXIII. aquæ pluuialis quantum
sufficit. Lucij præceptoris Melinum, ad scabros & corrosos angulos, inten-

fos pruritus, oculos humectos, ad omnem uisus hebetudinem, cicatrices & cal-
los exterit. Cerusæ drach. XXIII. croci drach. XXIII. ammoniaci thymiamatis
drach. VI. salis ammoniaci drach. VI. nardi indicæ drach. VI. opij drach. VI. myr-
rhæ drach. VI. omphacij drach. VI. gummi drach. XXIII. excipe aqua pluuiæ.

Aliud collyriū Proteus cui nullum cōferri potest. Facit ad incipientem suffu-
sionem, & ad omnem uisus obtusitatem, cicatrices & callos exterit. Cadmiæ
drach.

drach. XX. chalcitidis crudæ drach. XL. cerusæ drach. XL. piperis albi drachmas
XXX. succi cyrenaici drach. XX. croci drach. XVI. opij drachmas XII. sagapeni
drach. XII. lachrymæ oleæ drach. XII. auripigmenti drach. VIII. myrrhæ drach.
XII. gummi drach. XX. opopanacis drach. XX. opobalsami drach. XII. Appara-
to cum aqua pluuiali ac utitor cum aqua Hygieni collyrium aureum.

Ad corrosos angulos & scabras affectiones. Sandarachæ drach. XXIII. pi-
peris albi grana XII. myrrhæ drach. VI. croci drach. VI. gūmi drach. XII. cū aqua
pluuiali apparato. Aliter aureum collyrium. Sandarachæ drach. XVI.

croci drach. XVI. piperis drach. XVI. myrrhæ drach. III. gummi drach. XII. usus
ostensus est. Aliter, Sandarachæ drach. XXIII. piperis albi drach. XII.
myrrhæ drach. VI. croci drach. VI. gummi drach. XII. aqua pluuiali excipito.

Euemeri pforicum. Facit ad corrosos angulos, & scabras cicatrices ac callos
exterit. Facit & ad inueteratas affectiones, & lippitudines ad malū habitū perdu-
ctas, itemq; ad aspretudines. Pforici drach. XXIII. croci drach. XII. opij, ceru-
fæ, utriusq; drach. III. piperis albi drach. III. omphacij drach. III. uino falerno
excipito. Basilidion, hoc est regineum pforicū. Pforici drach. XLVIII.

croci drach. XXIII. opij drach. VIII. floris lapidis asij drach. VIII. cerusæ drach.
VIII. piperis drach. VI. opobalsami drach. III. omphacij drach. III. gūmi drach.
XVI. uino falerno excipe. Panchrestum Athenipion. Pforici drachmas

LXIII. croci drach. XVI. chalcitidis ustæ drach. XVI. sandarachæ drachmas XX.
myrrhæ drach. VIII. piperis albi drach. XVI. cassiæ fistulæ drach. VIII. foliorū ma-
labathri drach. III. opij drach. XVI. omphacij drach. III. misyos usti drach. II.
gummi drach. XXIII. excipe aqua pluuiali. Ptolemæi familiaris pharma-

cum. accommodatum ad scabros & corrosos angulos, intensos pruritus, defluuia
palpebrarū, hebetem uisum. Pforici drach. LX. sandarachæ drach. XXX. chal-
citidis ustæ drach. XXIII. croci drach. XXIII. myrrhæ drach. XII. opij drach. II.
cassiæ fistulæ drach. XII. piperis drach. III. piperis albi drachmas VII. omphacij
drach. VI. misyos usti drach. III. foliorum malabathri drach. I. gūmi drach. XXX
VI. aquæ pluuiæ quantum sufficit. Collyriū Malabatri oxydorcicum, facit

ad corrosos angulos. Stibij drach. XXIII. acaciæ drach. XXIII. piperis albi
drach. XXIII. nardi indicæ drach. XII. opij drach. VI. croci drach. VI. omphacij
drach. VI. gummi drach. XXXVI. aqua pluuiali excipito. Aliud, Stibij
usti & loti drach. XL. acaciæ drach. XLVI. nardi celticæ drach. VI. myrrhæ drach.
VIII. croci drach. VIII. omphacij drach. VI. opij drach. VI. cadmiæ drach. XXXVI.
gummi drach. XXXII. aquæ pluuialis quod satis est.

Remedia ad affectos oculos ab Archigene in primo pharmaco-
rum secundum genus conscripta. Cap. VIII.

IN fluxionibus circa oculos in principio conuenit cibi ac potus parci-
tas, aquæ potus, et maxime omniū rei Venereæ abstinentia. Alius ipsa
subducatur, & facies assidue primū multa frigida, deinde etiam aceto
ammixto proluatur. Quidā atramentū sutorium aqua dilutū proluen-
dum exhibent. Fugiant odores acres, & pulueres, fumumq; & tum solis tum lu-
carnarum splendorem, ad noctem lanas puras ex uino, aut sordidas ex aqua fri-
gida imponat, maneq; uelut dicitur est se proluant. Quod si augetur fluxio, ac-
cedatq; dolor, uenæ sectio cōgrua est, & perfecta cibi abstinentia ac sitis, nisi exu-
rantur, & malum inde augetur. Conuenit & solutio uentris ualida, siue per pur-
gatorium conueniens medicamentum, siue per clysteres robustos. Post hæc
uero circa frontem imposita assidue, Vitis folia uiridia auxiliantur. Aut myrti,
aut lentisci, aut rubi succus, aut brassicæ aut uitis folia cum flore farinæ polentæ.

Aut cupressus, samfucus, ocymū, silymbrium, cœnāthe, crocus hortensis, itemq; agrestis, portulaca, mali punici fatiui flores, cytini appellati, uirgex, folia recentia mali cotoneæ, singula cum uino & flore farinæ polentæ. Super ipsos uero oculos lana pura oui candido madefacta imponatur, aut oui assi luteum. Aut melilotum in passo coctū. Aut asphodeli radix cum uino & flore farinæ polentæ. Aut iris contusa cum uino & flore farinæ polentæ. Aut mali punici succus cum flore farinæ polentæ. Aut ipsum malum in uino maris experte coctum. Aut iuni peribacca trita cum uino & flore farinæ polentæ fronti imponantur, aut etiam super ipsos oculos adhibeantur. Ad hæc uero eryngij & fœniculi syluestris radix trita ex aqua, & cicuta semen eodem modo apparatus, opitulantur. Caseus item mollis & nuper falsus cum apij folijs cataplasmatibus modo impositus. Aut papauer syluestre passo coctum ac tritum impositū. Similiter & melilotū passo coctum, modico croco & papaueris succo ammixtis. Panis item ex uino, rosaceo ammixto mirabiliter auxiliatur. Aut tribulum recentem per se imponito: imò & polenta ammixta egregie opitulatur. Et ut summam dicā omnia ex adstringentium genere & repulsoria in principijs profunt, uelut est cicuta, & psyllium, apium, solanū, lentes palustres, serpyllum, samfucus, folia uitis, coriandrū, portulaca, semperuiuum, folia papaueris, urtica. Quæ singula ex uino trita imponantur: psyllium uero ex aqua, eodemq; modo palustris lenticula.

Ad fluxionem calidam.

BRassicā tritam cum polentæ flore ex aqua imponito. Aut ocymi folia eodem modo. Aut rutæ folia cum adipe anserino, aut samfuci folia. Aut haliacabum tritam. Cæterū largum fluxum sistunt papaueris capita, & hyoscyamus cum polentæ flore ex uino. Oportet autem fomētum prius adhibere, atq; ita imponere. Postquam uero status & uigor præterierit, & quum non amplius oportunum est adstringentibus uti, non incommodum fuerit, tum oculorum, tum capitis fomenta adhibere. Magnifice uero auxiliatur, inflammationesq; soluit, & si qua distentio adsit eam laxat, linteolum molle butyro madefactum ac oculis superpositum.

De chemosi, hoc est utriusq; palpebræ distortionem ex inflammatione oborta.

IN quibus uero chemosis fortis contingit, Oui luteum cum muscæ carne terito, atq; ubi ad cerati formam deducta fuerint, linteolo excepta impone, confestim sedant.

Oblitiones oculorum.

Panis purus uisus acacia & hederæ cum aqua permixtus. Verum ad doloris uexationes rosas uirides aut aridas passo maceratas terito, & ammixto oui assi uittello, ac croco sufficienti, cum passo utitor. Aut crudam hordeaceam uel triticeam farinam passo coctam adhibeto. Si uero maior dolor fuerit papaueris folia recētia ammixceto, aut corticem papaueris capitum. Aut hyoscyami folia drachmarum .iiii. pondere cum oui uittello. Aut silymbrium aqua coctum terito sufficienti affuso uino, & imponito. Aut papaueris albi capita passo cocta ac trita imponito. Aut opij recētis coma itemq; pulegij recētis similiter utitor. Aut peponis aut cucumeris carne. Aut oui assi luteum cum modico croco ac uino tritum imponito. Cæterum dolentes ex inflammatione oculos cum panace & pulegio uino subactis integito. Præclare facit & pini cortex & polenta cum uino. Aut hyoscyami folia & opij trita imponito. Aut papaueris cortices terito, rosasq; ac meliloto myrrhaq; ammixtis, albumine oui diluito, atq; ita imponito. Aut aloen ac opium cum aqua diluta linteoloq; excepta imponito, uitando ne quid in oculum præterlabatur. Cæterū in his qui dolore uexantur crocum bonum

bonum cum lacte instillato. Verū ad uehementes doloris molestias, Coriandrī succus cum muliebri lacte oculis instillatus, Similiterq; papaueris succus torrefactus, auxiliatur. Folia item platani trita cū farinæ polentæ flore oculis superne imposita. Cataplasmata uero in fluxionibus conueniunt, Cupressus uiridis cum uino, aut paliuri folia, Aut portulaca trita cū adipe anserino & croco. Aut iris sicca cum melle. Aut micas thuris & myrrham cum oui candido lana excepta fronti imponito. Aut apium cum polenta, aut felis flores uino maceratos imponito. Aut papaueris folia recentia adglutinato. Quod si uigiliae instent, Mandragoræ radicem & succum, papaueris folia, & polentam aquis paribus in massam cogito, eamq; odorandam exhibeto, & obdormiscent. Porro in magnis fluxionibus pulegij recentis semen, & maxime succū, cum aceto ad malagmatis formam redigito, ac sincipiti imponito, lanis superne additis, ac leni uinculo constrictis, Aliqui etiam papauer recens ei ammixcent, aut opij minimū quiddam, aut rosas, aut melilotum coctum. Aut amylo ex uino cum oui candido oculos ipsos integito. Præclare faciunt ad fluxionem uberē, tenuem, ac uetustā, itemq; ulcera, pompholygis drach. .iiii. opij torrefacti obol. .iiii. gummī drach. .iiii. aqua pluuiali aut fontana excepta.

Agglutinatorium ad fluxionem.

Similaginem & manne thuris dimidium eius, cum oui albumine ad emplastrī formam redigito, & in principio fronti in linteolo imponito. Aut oui tenuis uittellum cum thure. Aut cochleam cum testa sua & oui candido ad strigentiā formam redactam in splenio a tempore altero ad alterum extendendo imponito. Sua sponte decidit, ubi restiterit fluxus. Aut Moschi malagma, aut barbarum emplastrum, aut uiride, aut aliquod aliud eorum quæ aceto constant, splenio inditum fronti imponito.

Ad hæmalopas & hypospagmata, id est cruentatos oculos, & fugillatos.

AD plagas oculis illatas, & ad oboriētes ex eis cruentas suffusiones, statim in principio tum ad inflammationem, tum ad dolorem cōpescendum, facit columbinus sanguis instillatus, & præsertim is qui ex teneris pennis exprimitur. Candidum etiam oui eodem modo in oculum instillatum, atq; amplius pura lana exceptum & superne impositum. Prodest etiam oui assi luteum cum uino impositū, aut melilotum coctum cum uino eodem modo. Insuper & folia rosarū ac flos per se & cum uino trita, itemq; cum flore farinæ polentæ. Aut brassicæ folia in cataplasmate. Vbi uero diutius cruentatio persistit, cum thure & bitumine aquis portionibus acceptis ac mixtis oculum suffito. Aut hysopū comam tritam lineo panniculo illigatā in feruentem aquam demittito, oculoq; admoueto. Sequitur enim cruor, adeo ut ex linteolo cōpresso exprimi queat. Aut nitrū & terram Aethiopicam, ac myrrham pari pondere cum aqua illinito. Aut foliorum oleæ uiridium succum sublinito. Aut ammium & hysopū cum lacte bubulo terito, agitato, ac sublinito. Aut semen lini tritū cum butyro per linteolum exprimito ac sublinito. Caput uero frigida perfundito.

Curatio tumorum.

AD tumores ex plaga circa oculos obortos, ualde conuenit fomentum per mollem spongiam assidue factum, Ita ut spongia postea aceto diluto madefacta imponatur. Conuenit insuper sinapi uetustum ex aqua tritū, assidue circumpositum & ablatum. Similiter & nasturtium, si post eorum ablationem loci assidue calida aqua foueantur.

Ad oculos scabros.

AD oculos propter solem aut omnino puluerē scabros atq; aridos factos, aqua multa æstate quidem frigida, hyeme uero calida affusa commodat.

Conuenit & spongiæ calida, aut lentis decocto, imbutæ fomentū. Ipsi uero oculorum angulis rubi, lentisci, myrti, rosarū succum, unumquemq; per se cum aqua adhibeto. Aut rosas aridas tritas cum uino, aut earū florem. Aut uinum maris expers ac oleū uetus maxime ubi dormire uoluerint admoueto. Cōducit prætere hæc his ut à falsis, acribus, ampliusq; acidis omnibus abstineant. Porro ad inuete ratas & callosas circa palpebras affectiones, amurcā cōctā cū oleo tritā illinito,

Ad eos qui crassas, callosas, ac rubras, glabrasq; & pilis nudatas genas habent, pilos græcis dictos.

In his qui crassas callosas, ac rubras, & glabras palpebras siue genas habent, quæ pilis exuta sunt, egregie facit, ac pilos producit hoc medicamentum. Acacia drach. ii. atramenti librarij aridi, aut si fieri potest memphitici drach. v. succi porri heminas. iiii. Vini maris expertis heminas. iiii. Coquito donec strigmentitiam formam induant, & repositis in pyxide utitor. Aut muscerdas & caprarum stercora uita pari mensura, cineris calami græci duplum, cum melle attico illinito. Hoc uero etiam palpebrarum defluuia emendat. Aeruginis tritæ partem unam, ammoniaci thymiamatis tantundem, trita adhibeto. facit idem & egregie ad scabros oculos. Aut cadmiæ tritam melle subactam in ollula urito ac assato, deinde aris usti tandundem ammisceto, ac tritis utitor.

Ad pilos inutiles & pungentes in palpebris enascentes, Trichiasin hoc malum græci appellant.

Pilos inutiliter in palpebris supernascentes euellito, & sanguinem cimi cū illinito, & nō enascentur. Papias Laodicensis Autolyçi medicus multa in his tentabat, euellebat primum ipsos pilos, deinde locū diligenter cum dropace irritabat, & cum chamæleone albo trito uiridiū ranarū sanguine permixto. (Sunt autem ranæ quæ in harū diuisibus degūt) illinebat. Neq; enim postea enascentur. Potes & euulsis prius pilis cedriam cum Tellinarū cinere mixtam ac tritam illinere. Ad eandē quoq; rem auiculæ Cinedi appellatæ felle utitor. Aut pagri marini piscis itidem felle. Aut ricini à cane foemina adempti sanguine. Egregie facit hoc, Fellis & sanguinis herinacei terrestris pares partes, fellis chamæleonis tantundem, castorij parum. Ad formam squamularum piscium reducito, & pilis radicitus euulsis utitor, squamulam unam oris saliuæ matutina dilutā illinendo, locumq; ad dimidiū horæ obligando. Dolitant equidem ex medicamento huius usu, sed pilli amplius non enascuntur. Aut felle hyænæ foeminae mox ab euulsione illinito. Aut tellinarū tenuissimam puluerem oblinito. Aut euulsis pilis, cicutæ folium, & cedriam æqualibus partibus cum uespertilionis sanguine illinere, illitumq; donec exarescat tene. Si enim hoc oculum cōtingat eius humorem corrūpit. Aut ab euulsione, capræ fel cum brassicæ succo illinito. Aut capni siue fumaricæ herbæ succo palpebræ alam siue summitatem illinito: deinde pilos euellito rursusq; illinito. Testatus est & Hermias spumam aquæ post dropacum adhibitionem illitam summe conducere.

De staphylomatibus siue uuis, & albuginibus.

Staphylomata tolles cantharidum succo illito. Albugines uero cito sanat nitrum cum oleo ueteri diligenter tritum & illitum. Aut lacertæ stercus illine & tolles. Aut Nyctioracis ouum illine, & tinges ipsas. Aut croci, piperis, æquales partes cum felis felle in collyria formato ac illinito. Aut sepia testam tritam melle subigito ac urito, & leuigato postea pharmaco hoc sublinito.

Curatio obfuscationis uisus & suffusionis.

Obfuscationem omnem aut etiam incipientem suffusionem persanat omne fel cū marrubij succo ac melle Attico. Aut myrrhæ & piperis partes æquales cum

les cum melle. Aut solanū nigrū illine. facit & Cyprus in aërea pyxide reposita. Aut foeniculi succum, & fel taurinū liquidum paribus partibus, mellis attici duplum illinito. Aut croci & piperis æquas portiones felle taurino excipito, atq; in collyria redigito, ac illinito. Aut populi nigræ succum cum duplo mellis Attici illinito.

De humorum suffusionibus.

Fellis testudinis marinæ partem unā, mellis Attici quadruplum illinito. Fel ipsum etiam per se sufficit cum aqua illitum.

Ad Pterygia.

In pterygijs oculorū atramentū sutorij, salis ammoniaci, æquales partes, gummi dimidium, cum aceto in collyria formato ac illinito. Aut populi nigræ succum, cum duplo mellis attici mixtam ac tritam illinito.

Ad glaucos oculos & Nyctalopas, hoc est lusciosos.

Solani succus instillatus glaucos oculos denigrat. In lusciosis uero hepar hircinum assato, ipsumq; inter assandū destillantē cruorē illinito, atq; id quidem de illinendo dictum sit, ipsum uero hepar edendum præbeto. Auxiliatur & columbinus sanguis illitus, & fel capræ. Aut hepar caprinum coquito, eosq; obuelatos in ollam intendere iubeto, quo elatū inde uaporem oculis susceperit. Ipsum uero hepar assidue edendum dato, Ex hoc enim cito auxilium sentient. Aut elaterij obolum, seminis portulacæ drachmam. i. cum melle iunge. Aut stercus Asini recens exsuccato ac illinito. Vescatur æger beta, uulturis iecore assato, eiusq; felle illinatur.

Ad Crithas instar hordei oblongos circa palpebrarum pilos abscessus, qui item posthiæ Græcis appellantur.

Abscessus circa palpebrarum cilia crithas ab hordei similitudine Græcis appellantur, ceræ albæ fomento discuties. Aut muscæ caput auellito, ac reliquo corpore abscessum ipsum confricato.

Finis libri quarti.

CAPITA QVINTI LIBRI.

De sigillatione sub oculis, hypopion Græci dicunt.	Cap. I
De Aegylope.	Cap. II
De Varis.	Cap. III
De ficosis tumoribus.	Cap. IIII
De lichenosis in mento tumoribus.	Cap. V
De menti eruptionibus.	Cap. VI
De furunculis.	Cap. VII
De dentium affectionibus.	Cap. VIII
De gingiuarum curatione.	Cap. IX

CLAVDII GALENI PERGAMENI

DE COMPOSITIONE PHARMACORVM SE-
cundum locos Liber V. Iano Cornario Medico interprete.

De sugillatione sub oculis hypopion Græci dicunt. Cap. I.

UOD hypopion sub oculis fiat, nomē ipsum indicat. Idē enim est uelut si quis hypophthalmiū dicat, quod ipsum sub oculis sonat. Est autē ex genere effusionū, ecchymomatū appellatū, Appellat ita Hippocrates & alij multi Medici circa cutē affectionē, quā tenuibus in ipsa uenis cōtulis, sanguis per fissuras effundit, non uno loco acruatim ac statim ita excretus in grumos coies, sed postq̄ per persultationē, hoc est diapedefin, ut ipsi appellāt, effusio ipsa facta est, contingit sanē aliquādo ubi ita coierit, tēporis progressu liuescere & denigrari, paruis nimirū grumulis ex disperso in multas cutis partes sanguine coactis, Quare merito ad eius curationē statim festinat medici priusq̄ denigrescat, scopū medendi habētes ut sanguis discutiat, quū sciant id quod in grumos coierit ex sanguine, ægerrime discuti posse. Quū uero tuni- cula uenarū ex quibus sanguis exilit rūpatur, parū quiddā ex adstringētibus ad discutitiā ammiscetur. Si enim ex sola simplici facultate discussoria pharmacū à principio adhibeatur, nō solū quod effusum est discutiet, Sed & per fissuras aliquid attrahet ex sanguine in contulis uenis cōtento. Postq̄ uero in suam naturā redierint uenule, ad discussoria pharmaca citra adstringentiū ammixtionē oportune transimus. Queadmodū autē in alijs affectibus pleriq̄ medicorū indistin- ctē auxilia cōscripserunt, Ita etiā in his citra eas quas iam recensui distinctiones, simpliciter Sugillatorū remedia prodiderunt. Porro si uos eorū quæ in libris de simpliciū pharmacorū facultate didicistis, memores fueritis, facile discernere poteritis, Quas nam sugillationes sola discussione digerere oporteat absq̄ adstric- tione, & in quibus ammiscere cōueniat quippiā ex modice adstringentibus. Quin & ex ipsis discussorijs imbecilliora primū adhibenda esse manifestū est: fortiora uero inueteratis & denigratis admouenda. Exēpli itaq̄ loco primum ea quibus ipse uitor indicabo, Inde ad ea quæ probati medici tradiderūt progressurus. Ap- pellatur autē collyrium Nili ex rosīs diarodon, multis iam annis præclarū & cele- bratū, cuius cōpositionē proximo libro tradidi, hoc ipsum in oculariorū coticū- la ex aqua cōtero, atq̄ sugillationi illino, fertulæ campanæ ac sceni græci decocto prius pro fomēto admoto, deinde etiam collyrio ex eo decocto dissoluto: postea etiā ex ipsius solius sceni græci decocto. Quod si reliquæ quæpiā affectionis rest- stāt, in sceni græci decocto collyria ex myrrha, diasmyrna appellata, soluo ac illi- no. Cōducit autē bis in die pharmacū hoc illinere, simulq̄ fomentū decoctorum calidorū per mollem spongiā prius admouere, ita ut primū ex ambobus sceno græco & meliloto decoctū fiat, inueterato autē malo, ex solo sceno græco. Hic curandī modus ut plurimū perfecte sugillata per sanat, paucis omnino subterfu- gientibus eumq̄ respuentibus, in quibus collyrium ex sandice cōmodum est, & ex pharmacis ad sugillata à medicis descriptis ea quæ generose discutiendū uim habent. Initium autem faciam ab eis quæ Archigenes in primo pharmacorum secundum genus conscripsit, præpositurus quidem ipsius uerba: postea uero si quid ab eo ad distinctionem pertinens relictum est, appositurus.

Archigenis pharmaca ad sugillata, iuxta ipsius dictionem.

SVgillata euestigiō sanat raphanus impositus, auferes autē ipsum postq̄ mor- dere inceperit. Recte fecit in eo quod adscripsit, tollēdū esse ubi mordere coeperit

coeperit: si enim diutius maneat, uenulas contusas cōmordendo, oscula ipsarum aperiet, quapropter & à principio eo utendum non est. Vbi uero inueteratæ fue- rint sugillationes & iam denigrate, etiā si quis longiori tempore incubere ipsum sinat, magis iuuabit. Facit & caseus recens salus impositus. Ipse quidem caseus uim obstruendū meatus habet, uerum recens salus & nondum inuetera- tus, mixtam facultatē habet, obducricem ex seipso, discussoriā uero & aliquali- ter adstringentem ex sale, quare nihil absurdi est eo etiam in principio uti. Aut ceratum cum absinthio uel raphani succo subactum. Aut hyssopi coma leuiga- ta eodem modo. Siue cum absinthij coma trita, siue cum succo ceratū subactum adhibeas, eandem uim demonstrabit, Verum ad tactum mollius reddetur phar- macum si succus cum cerato committatur. At uero raphani succus, aut hyssopum cerato addita, efficacius reddūt pharmacū, quā ut à principio statim adhi- beri cōueniat, nisi iam planē liuida aut nigra facta sit sugillatio, quod etiam ipse deinceps dicit. Summe facit ad recētia & liuida sugillata, Spongia muria tin- cta & assidue imposita ac ablata: postea uero fomentum assiduū ex calida aqua prodest. Quemadmodum raphano in principio uti minime tutum est, ob eam quam dixi causam, Sic etiam muria: quapropter etiam post eius usum, calidæ fo- mentum probat, quo uidelicet acrimonia ex muria inducta cōpescatur. Neq̄ ue- ro in omnibus sugillatis fomento ex muria uti consuluit, sed in his quæ statim li- uescunt. Modico itaq̄ tempore in his muria utendum est, in quibus uero cruen- tus, aut subflauus, aut subpallidus est color, fugere muriam oportet. Cata- plasmate autē utere faba fresca cōtrita, absinthio, hyssopo, origano, raphani corti- ce, uua passa exacinata, unoquoq̄ per se cum melle, aut aceto, aut aqua. Im- perfecte primum hæc remedia conscripsit, quum non apponat ad sermonem, co- ctis ne an crudis uti iubeat faba fresca, & absinthio, & hyssopo. Videtur autem crudorum usum præcipere. Porro ad finem ubi dicit, cum melle, aut aceto, aut aqua, singulis prædictis utendum esse, neq̄ tum quidem coctis addidit. Quin & eo ipso sermone tria inæqualia medicamēta tradens, minime recte mihi uidetur, cum hoc uel illo utendum esse præcipere. Aqua enim acrimoniæ omnis exper- tissima est, non in cute tantū, sed ipsis etiam ulceribus. Mel uero ulceribus mor- dax est, cutem autem non offendit, Acetum uero utrisq̄ mordax existit. Neque uero raphani cortex uua passæ uiribus par est, Sicut neq̄ absinthium, ac hyssopum & origanum. Fortia enim hæc sunt & discussoria ut prædita. Moderata au- tem est uua passa & omnis acrimoniæ expers. Et bulbus albus cum ouo & melle. Bulbum flauum ut acriorem in principio statim adhibere recusat. Sci- mus autem mel discussoriæ facultatis esse, quapropter ouum ipsis ammiscere ui- detur, quod mitigandi facultate multum præstat. Cyclaminus per se, & cum uua passa. Neque hic modicum est quod interest inter cyclaminum & uuam passam, Quare haud scio qua ratione per se cyclamino utatur, & ammixta uua passa tantum auferat eius facultatis, quanta fuerit ammixtæ uua passæ moles. Aut nitrum cum hyssopo & uua passa, melle exceptū. Hic sermo priore rectior est, in quo etiam solius cyclamini usum permittebat, Nam si etiam nunc hyssopum ipsum per se adhibere consulisset, non apponendo inueteratis su- gillationibus id conuenire, similiter utique deliquisset. Myrtum cum sale & aqua. Dicitum etiam antea à me est, quod ex discussorijs medicamen- tis in principio præstantiora sunt, quæ modicam adstringendū uim complectun- tur, Qualia sunt rosæ, & melilotum, & crocus. Non tamen ex eiusmodi phar- macorum numero est myrtus, utpote uehementer adstringens, quapropter ego nunquam ipsa uti audeam, præsertim si iam liuidus sit color sugillationum.

Sinapi

Sinapi cum adipe ouillo. Inueteratis & nigrefactis sugillationibus solum, hoc medicamentū conuenerit, & maxime si non omnino modicū sit sinapi adipi ammixtum. Myricæ folia & fructus trita cum aqua, per se & simul mixta. Et hoc pharmacum non solum discussoriā, sed & cōcoctoriā quandam uim habet, quare inueteratis & nigrefactis sugillationibus non conducit. Facit & spongia, & linteolum, aceto ac melle imbuta, & apposita. Hoc remedium in principio adhibitum, non ualde acri aceto opus habet: in progressu autem temporis liuefacta aut denigrata sugillatione, nihil profuerit absque acerrimo aceto præparatū. Aut fabam fresam cōmanducatam imponito cū melle. Quin & fabæ lomentum, etiam citra manducationem, cum melle subactum liuida discutit. Ex manducatione autem summe discussorium redditur, nimirum uiribus à salua adsumptis. Oui uitellum eodem modo. Si mel ad oui uitellum miscuerimus, uelut ante dixi de faba fresa, simile faciemus prædicto medicamento, tum in apparatu, tum in facultate. Aut porci pulmonem calidū imponito. Hoc remedium non tolerarit uir mundiciem amans. Aut myricæ decoctio prolue. Non ita longè ante de myricæ facultate dictū est. Aut cardamomum cum myrrha impone. Discussorium quidem pharmacū est myrrha, uerum acre cardamomū. Hæc sanè sufficere uidentur mihi ex Archigenis scriptis exempli gratia prolata, ostenso simul modo examinandi pharmaca, Qualia scilicet in principio conueniant, antequam liuida aut nigra sugillatio fiat, & qualia liuidis, aut iam nigrefactis, & inueteratis sint adhibenda. Quare quæ consequantur apud eum deinceps, ea sola per se adscribā, ipsius Archigenis uerbis. Aut cerusæ & spumæ argenti æquales partes cum melle terito, & ammixta faba fresa ad cerati formā reducito, ac utitor. Aut anguiū senectam cum aqua marina tritam illine. Aut cuminū linteo illigatū in feruenti aqua tinctū pro fomēto adhibe. Aut sinapi cū cerato impone. Aut fœniculū tritū impone. Aut thus & thapsiam æquis portionibus cum rosaceo cerato. Aut mentam & argenti spumam pari pondere impone. Aut ordeaceam farinam cum aceto mulso coctam. Aut fabam uino maceratā donec dissoluatur, tritā splenij modo impone. Aut cicer eruinū uocatū eodem modo. Aut furnorū fuliginē cum pari cerusa ex uino odorato illine. Aut thapsiam & eruinæ farinæ tertiam partem eodem modo. Aut falsam thunni carnem, omotarichon Græci uocant, exprimito; deinde in uino odoro tritā imponito. Cæterū ad uetustiores sugillationes Smilacis fructus cum uua nigra tritus facit. Aut thapsiæ radix tusa, & succo eius adipe excepto, ac assidue apposito. In uetustis exemplaribus non uetustiores cōparatiue scriptum est, sed uetustissimas superlatiue. Dicitur est porrò à me statim in principio, quod in eiusmodi sugillationibus, pharmacis forti discussoria uel præditis uel oporteat, qualia sunt sanè ab eo his uerbis descripta, & quædā item ex superioribus uelut est indicatū. Atq; hæc quidē Archigenes prodidit. Verū Apollonius diligentius et cū pluribus distinctionibus in primo parabiliū in hūc modū scripsit.

Pharmaca ab Apollonio conscripta, ad sugillata recentia ac liuida.

Spongiam in aqua marina feruente tinctā assidue locis pro fomento adhibeto. Aut spongia in acri muria tincta similiter foueto. Idē facit si feruēti aceto, & uino imbuatur. Imponendū est & spleniū melle & aceto madefactū, aut lana, aut spongia. Cataplasmate aut utere, Absinthio trito cum melle, faba fresa eodē modo. Origano similiter. raphani cortice cum melle, Bulbis tritis per se, aut cū melle & oui uitello, Silphio trito cum oleo et uino, Samfuco trito cum melle, Myrto & sale tritis cum aceto, fœniculo trito cū cerato, hyssopo & nitro cum melle & aceto, calce uiua cum cerato, Sinapi trito cum adipe uitulino, aut cum cerato.

Ad sugillata

Ad sugillata inueterata.

Ari radicē rasam ac melle subactā in linteolum illitam imponito, utere etiam discussorijs facultatibus & compositionibus, quæ ex descriptionibus commentariorum apparantur.

Ad sugillata cum tumore.

Spongiā aceto imbutā imponito, & præmonstratis fomētis frequētius utitor, cataplasmatibus loco farinā ordeaceā ex aceto mulso coctam imponito, donec locus sugillatus humilior reddat: de cætero uero subscriptis cataplasmatibus utitor.

Ad sugillata cum inflammatione.

Aqua calida foue, & pro cataplasmate lenticulam coctā tritam cum melle impone. Aut cochleam ægyptiam contusam impone. Vbi uero inflammatio remiserit, tunc iam etiam alijs pharmacis utere.

Ad sugillata cum pertusione.

In ipsam quidem pertusionis fissuram ex medicamentis quæ cruentis uulnibus cōueniunt inde: circumstitis uero partibus cataplasma ex medicamentis ad sugillata citra pertusionem cōscriptis impone. Præstabat fortassis hic iam sermonem de sugillatis desinere, Verū quum ea quæ ex consentiente experimento iudicata sunt, alijs stabiliora existant, uisum est mihi etiā ea quæ Crito in tertio de Ornatu scripsit apponere, quæ sanè iuxta illius dictionem ita habent.

Quæ Crito ad sugillata recentia medicamenta scripsit.

Cicutam tritam ex aqua impone. Absinthiū tritum ex aqua, & in linteolum infarctū imponito: quod si tenera sit cutis, parum mellis adijcito. Hyssopum cilicium ex aqua tritū, & in linteolū ligatū, in globulos cogito, cumq; his in feruentē aquam tinctis sensim foueto. Bryoniæ radicē tritam cum melle imponito, aut rosaceo cerato exceptam adhibeto. Muriā acrem facito, spongijsq; in ea madefactis foueto. Et post hæc raphani corticē tritū cum melle, & linteolo infarctum imponito. Aut sinapi tritū cerato exceptū, & modico adipe uitulino addito, in linteū infarctū imponito. Et de his quidē intantū. Quod si inueterata sint sugillationes, aut etiam appellati liuores, subscriptis cōpositionibus utendū est.

Ad liuores & sugillationes profundas.

Tordyli partes II. terræ samiæ partē I. aceto excipito, modicūq; mellis simul conuallato. Animaduertere autem oportet diligenter ne cutis exulceretur.

Medicamentū deterens sugillata, Aristarchi. Hyssopi cilicij drach. I. radicis thapsiæ tantundem. thuris integri non secti tantundē. ceræ tyrrhenicæ drach. II. resinæ terebinthinæ drach. I. arida cum liquecibilibus cōmittito, deinde linteolo infarcta imponito, animaduersione habita ne locus exulceretur, & ob hoc sanè frequēter tollere oportet. Aliud, Radicis thapsiæ drach. XII. aut succi drach. VI. thuris infecti drach. VIII. ueratri albi drach. II. absinthij drach. I. cerati rosacei drach. XVI. mollita reponere, ac linteolo infarctis utere. Oportet etiā hoc assidue amouere. Aliud, Viticis albæ obol. III. struthij tantundē. glandis ægyptiæ tantundem. pulmonis caprini uisti tantundem. radicis asparagi tantundem. bdellij tantundem. succi thapsiæ tantundem. aceto mulso exceptis utitor. Aliud. Seminis uiticis albæ drach. III. radicis struthij tantundem. nitri rubri tantundem. succi raphani tantundē. hyssopi cilicij tantundem. farinæ fabarum tantundem. glandis ungetariæ drach. XL. myricæ drach. XL. pulmonis caprini uisti drach. XL. bulborū rubrorum drach. XL. radicis thapsiæ drach. XL. thuris drach. XII. excipe cerato rosaceo, ac utere ut dictum est.

Medicamentum ab Hera conscriptum ad sugillata.

Avfert, ut inquit Heras, tribus horis: quod si inflammatio fiat, cataplasma ex uiridi caseo probat, & fomentum ex pane. Succu cicuræ obolos II. croci

croci drach. ii. myrrhæ drach. i. acaciæ drach. i. opij drach. ii. succi thapsiæ drach. ii. gummi drach. i. cum aqua cogito. Hoc equidem Heras scripsit. Ego uero nucem per etatē iam oleosam factā expertus sum aliquādo ad cruētatos facientē. Oportet autē ipsam nucem diligēter terere, atq; ita imponere homini supine reclinato, quo ad horas duas & tres pharmacū adhæreat: ubi enim sic fecerit, etiā si postea surgat, ad multū tēpus adheret, oportetq; priore delapso aliud statim imponere.

Eiusdem Heræ ad ægilopas.

Maluæ folia cū sale & melle trita imposito, destruit hoc ac extirpat ægilopas. Alicam etiā in aceto coctam incipienti ægilopi imposito. Aut myrti recentissimas baccas cataplasmatīs modo adhibe, ubi uidelicet fluxio infestauerit. Similiter facit & lemnia terra si illinatur.

De Aegilope.

Cap. ii

Nter nasi os & magnum iuxta oculum angulum, paruum quoddam abscessui simile tuberculū oriri solet, & rūpitur sane sepe in angulum, ut ægre curabile reddatur, nisi mature occurratur. Mederi igitur oportet ipsi cum discussorijs medicamentis quæ citra mordacitatem efficacia sunt. Coassicitur enim oculus ab acribus, atq; ita etiā affectæ partis inflammatio augetur. Verū affectio ipsa non ob id solum ægre curabilis est, sed & propterea quod quā multa liquida pharmaca in experimentum adsumi possunt, ea non tolerat locus ipse, necessario enim ex eis in oculum quid influit. Neq; uero adhærere eiusmodi queant citra obligationem quæ totum oculum cōplectatur, quam impossibile est tot diebus aliquem perferre posse, quot ad mali curationē requiruntur. Ob hanc igitur causam Apollonius nulla pharmaca ad Aegilopas scripsit, Archigenes uero paucis enumeratis, deinceps ad curationē ipsorū per chirurgiā progredit, quanq; res ipsa nō manuarīa operæ, sed pharmacis secundum genus sit subiecta, Itaq; totā ipsius dictionē adscribā hoc modo habentem.

Quæ Archigenes ad Aegilopas scripsit, in primo pharmacorum secundum genus.

Aegilopas qui circa oculorum angulos oriuntur eruo cum melle integimus, aut cinere uitis cum aceto subactio. Probe facit & thus cum columbino stercore recenti impositum. Aut succum herbæ ægilopis, auenam nostri dicunt, cum melle illine. Cæterum in nondum perforatis staphidem syluestrem, & ammoniacū thymīama cum melle ueluti splenium impone. At alumen scissile cum terebinthina splenij forma impone. Aut lanæ tomentum sanguine marini leporis tinctum inde. Aut melanteriam tritam adhibe. Quod si neq; sic sanentur, diuiso angulo, & cum tenui perforato terebello continuis foraminibus incussis disparato, capitale emplastrum adhibeto, discedent enim squamæ, & sanabuntur. Aut osse denudato cauterium admoue, & sic squamulæ discedunt ac sanantur. Quidam diuidentes angulum ossi qua parte perforatum est angustum infundibulum admouent, ac plumbum liquefactum infundentes urunt, atq; hoc modo optime sanant. Hæc quidem Archigenes scripsit.

Quæ Asclepiades ad Aegilopas conscripsit.

Porrò Asclepiades in primo exteriorū hæc prodidit. Succu illecebræ libram dimidiā. succi solani lib. dimidiā. thuris drach. viii. mastiches drach. iiii. galbani libræ dimidium. succos cum thure coquito, & ubi dissolutū fuerit, galbanum inijcito: mastichen uero improbamus. Aliud, Thuris drach. viii. myrrhæ drach. viii. ladanī drach. iiii. ceræ drach. iiii. aluminis scissi, coagulī leporis, utriusque drachmas iiii. spumæ nitri drachmas iiii. pharmacum contundito & emollito cum irini ungenti fece.

De uaris

De Varis.

Cap. iiii

Vmor paruus & durus in faciei cute oritur Varus Latinis, Græcis Ionthos appellatus, à crasso uidelicet succo congregatus, demonstransq; suis curacionem rationabiliter per pharmaca emollientia & discussoria futuram, Etenim duricies ipsius emollientibus, Tumor uero præter naturam discutientibus opus habet. Quū igitur iam sæpe tum in superioribus libris, tum in de simplicium pharmacorum facultate cōmentarijs, prædictæ sint mihi materiae tum discussoriorum, tum emollientium medicamentorum, Compositio sanè ipsorū particularis per experientiam iudicata, utilis erit ad relictum relatorū usum, quæ uidelicet paulo post referentur, ubi saltem prius determinauero, Quæ similes sint Varis affectiones, & aliqua parte ab ipsis differētes.

De ficosis tumoribus.

Cap. iiii

Na quædā hæc affectio est, ex his quæ in mento enascuntur, differens à Varis in eo quod non solum crassus sit qui hos tumores efficiat humor, sed & serosa tenuitate participet, ob quam etiā cito exulcerantur, si non ut debent curentur, & ob id magis resiccantibus pharmacis quàm Vari opus habent.

De lichenosis in mento tumoribus.

Cap. v

T hæc affectio ex mixto quopiam generatur humore, serosis nimirum ac tenuibus & acribus succis cū crassis permixtis, quapropter etiā facile in psorā ac leprā trāsīt, indigetq; etiā ipsa pharmacis fortiter resiccantibus. Postquā uero in psoram aut leprā transierit, ultra hoc quod resiccantibus indiget pharmacis, etiā repurgantia & exterforia exoptulat.

De menti eruptionibus.

Cap. vi

Oc eruptionum, siue ut Græci dicunt exanthematū, nomen quidam in communi usurpāt, de affectionibus uidelicet ulcerosis & asperis in mento sua sponte proueniētibus, quemadmodū etiā Archigenes facit. Indiget autē & hæc ipsa affectio resiccantibus medicamentis.

De furunculis.

Cap. vii

Vrunculi Dothienes Græcis dicti ex similibus humoribus ueluti Vari generantur, per uniuersum corpus duplices existentes. Aliqui quidem ut ita dixerim Varosi, duri, & ægre concoctiles. Aliqui uero inflammati, in quibus aliquādo etiā febres consistunt, & tumor in magnitudinem excrescit, & in pus trāsmutatur. Vnde curatio ipsorū ut plurimum eadem quæ inflammationis existit.

Ex Critone ad Varos.

CRito in tertio de ornatu hæc uerba scripsit. Ad Varos in facie, Mellis attici cyathū unum, siue drach. xii. aceti acerrimi tantundem. misceto diligenter eoq; Varos illinito cum digito affricādo. Aliud, Spumæ argenti chemam siue drach. iiii. terebinthina puræ, fabæ Aegyptiæ magnitudinem, addito olei albi parum, atq; ubi prius faciem deterferis, ex medicamento hoc parum digito excipe, deinde ambabus manibus terendo uaros obline. hoc pharmacū etiā à rugis liberam & mūdā faciem conseruat. Aliud, Amygdalas amaras aceto dilutas ac probe tritas faciei obline. Aliud, Alumen scissum probe leuigatum terebinthina excipe, & emollitū impone. Aliud, Costum Indicum cum tusum & tenuissimo cribro cretum felle caprino excipe, ac ad cerati crassitudinem redactum Varis circa uesperam illine, Mane uero ubi surrexerit lacte ægrum faciem proluere iube. Inueteratis porrò Varis subscriptis compositionibus utendum est.

m Ad

Ad Varos callosos.

SAponis gallici drach. iiii. ammoniaci thymiamatis drach. i. thuris drach. l. Aqua dissoluito, & cerati spissitudinē facito, eoq; illinito, & post horę interstitiū calida abluere iubeto. Aliud, Nitri rubri, hyssopi, pulegij, salis fossilis, æquales partes tūdito & per tenuissimū cribrū cribrato, exceptisq; cerato rosaceo utitor. Aliud, Seminis ocymi, nitri rubri, pulegij uiridis, aluminis scissi, costi indici, singulorum æquales partes tufas & cribratas, adipe anserino seu gallinaceo excipe, ut cerati fiat crassitudo, ex eo uero in linteolū infarcito & imposito donec penitus perfrascant. Aliud, Salis assati, pulegij, hyssopi, ammoniaci thymiamatis, Rhois coriarij, singulorum par pondus rosaceo cerato exceptum donec perfrascantur imposito.

Ad affectiones eminentiores, & in facie pruritū, a principiū elephāiasis.

Vmmi albi, spumæ nitri, thuris, sulphuris uiui, singulorum æquales partes uero expetēte aceto dilutos illine, atq; ubi resiccati fuerint, subscripta cōpositione deterge. Saponis gallici libram i. ammoniaci thymiamatis tantūdem. thuris quadrantē, mastiches quadrantē, spumę nitri quadrantem. Saponem & ammoniacum in uas sicile coniecta, & aquæ sextarijs duobus affusis coquito, atq; ubi dissoluta fuerint, arida cōtusa & cribrata adijcito, deinde in mortariū trāsata ac probe cōquassata, uase uitreo reponito, Vsu uero postulate faciem ex eo smegmate inquinato, & post modicū temporis spaciū larga aqua molliter perfricando abluo. Utendum est hoc smegmate per omnem Varorum curationem.

Ad ficofas menti papularum eruptiones.

CRito in tertio de ornatu in hunc modum de eis scripsit. Ad ficofas in mento eruptiones, uelut Lucius præceptor tradit. Spumæ argenti, misyos crudi, æquas partes tritas insperge. Aliud, Thuris drach. ii. spumæ argenti drach. iiii. salis fossilis drach. viii. sandarachæ drach. ii. trita insperge. Aliud, Atramenti sutorij drach. ii. sulphuris uiui drach. ii. æruginis drach. i. nitri rubri drach. ii. trita insperge. Aliud, Elaterij drach. iiii. salis fossilis drach. iiii. atramenti sutorij drach. ii. mixta insperge, & cū specilli humectū extremo admoue, quo uidelicet pharmacū ipsum adhæreat. Cæterū post pharmaci impositionē, semine lini ex aqua trito utēdum est. Porro ubi humidiora fuerint ulcera, ut ab ipsis aqua pura uelut à fonte defluat, subscriptis cōpositionibus utendum erit.

Pastillus ad ficofas mēti papulas, Vsu est eo Artemidorus, reprimit omnes tumores, qui accidunt his quibus cicatrix male inducta est, ueluti in his qui futura usi sunt contingit. Cōpositio hæc est. Squamæ æris drach. iiii. atramenti sutorij drach. ii. aluminis scissi drach. ii. glutini fabrilis perlucidū drach. ii. Arida tunduntur & cribrantur, Glutinū uero aceto maceratur, & tritis affunditur, rursusq; leuigatur, & formatur pastilli, quos usus tempore aceto dilutos illinimus. Hoc medicamentū etiam fistularum callos extirpat. Alius Magni Clinici. Aluminis scissi, æruginis corinthiæ, rubricæ sinopidis, chalcitidis, glutinis fabrilis, singulorum æquas portiones, componito ac utitor ut dictum est. Alius, Arij Asclepiadei. Milti siue rubricæ sinopidis, æruginis corinthiæ, aluminis scissi, gallæ ompacitidis, malicorij, æquas singulorū partes, gūmi duplum, aceto excipito ac utere ut dictum est. Alius Apollonij, ut Charixenus tradit.

Squamæ æris, misyos assati, auripigmenti, singulorum drachmas ii. diphrygis drach. iiii. æris usti drach. iiii. chalcitidis ustæ drach. iiii. glutinis fabrilis drach. iiii. aceto diluito, & pastillos formato, quibus uelut superioribus utitor.

Andronis pharmacū accommodatum, Atramenti sutorij drach. ii. myrrhæ drach.

drach. ii. thuris drach. iiii. aluminis scissi drach. iiii. malicorij drach. viii. gallarū drach. viii. aristolochiæ drach. viii. Vno austero exceptis ut prædictis utere.

Critonis, ad lichenas in mento.

Consequēter uero Crito ad lichenas menti scripsit hoc modo. Ad menti lichenas quæ iniucūdiissima est affectio, Nam & pruriginem inducit, & affectarum partium circūtensionem, & periculum non modicum: proserpit enim ali quādo per totam faciē, oculosq; cōtingit, & ferre extremæ sceditatis causa existit. quapropter diligentiore cura utendum est, inspiciendo tum irritationes, tum interualla & remissiones, Ita ut etiam ab inueteratis recentes disparemus. In quibus conueniet uti resiccantibus medicamentis. Quū uero in pforam aut lepram transferint, supra resiccantia etiam exterioriorum & repurgantium erit usus, & postea sanè subscriptarum item compositionum.

Crispi amici ad recentes in mento, siue alia faciei parte lichenas.

TRitici grana multa in incudem imposito, deinde laminam æris igni candelæ factam tritico superposito, & resolutū ab eo liquorem calidū adhuc auferito, ac super lichenas linito. Hoc solo multos curatos scimus. Aliud, Maluæ agrestis semen tenerū adhuc colligito, mūdato ac tūdito, succumq; reponito, atq; eo assidue illinito. Aliud, Portulacę succū assidue illinito. Aliud, Oleæ æthiopicæ lachrymā cum aqua terito, & modico adiecto styrace misceto, & imposito. Aliud, Vlmi lachrymam aqua dissolutam imposito. Quod si inueterati sint lichenas, sequentes cōpositiones adhibendæ sunt. Albuici radicem aceto coctā & tritam illinito. Viticis folia trita cum aceto imposito. Caparis folia trita cum aceto imposito. Rumicis hortensis radicis corticem ex aceto tritū, loco prius cum nitro preparatū imposito. Chamæleonis radicem aceto coctā & tritā imposito. Cæterū quū ad lichenum curationem multa & uaria medicamina existant, particulatim de singulis transigā, initio à pastillis sumpto.

Pastilli Lichenici Glutinis fabrilis drach. iiii. alij duas habent, sulphuris uiui drach. ii. chamæleonis drach. iiii. thuris drach. ii. aceti heminæ dimidiū. Glutinū aceto dissoluitur, deinde aridis adijcitur, Vsu tempore quantū satis est aceto dissoluo calidumq; impono. In alijs exemplaribus singulorū par pondus continetur. Alius, Chamæleonis, sulphuris uiui, utriusq; drach. iiii. lachrymæ oleæ æthiopicæ drach. ii. thuris drach. i. aceti quantum satis est. Alius, Alcyonij drach. ii. chamæleonis nigri drach. iiii. pyrethri drach. ii. sulphuris uiui drach. iiii. thuris drachmas iiii. glutini drach. iiii. aceti acerrimi heminas. iiii. Alius, Lachrymæ oleæ æthiopicæ drach. iiii. sulphuris uiui drach. iiii. alcyonij drach. viii. spumæ nitri drach. viii. alicæ aceto coctæ drach. viii. aceti quod satis est. Alius, Alcyonij usti drach. ii. chamæleonis nigri drach. iiii. radicis albuici drach. iiii. sulphuris uiui drach. ii. thuris drach. i. pyrethri drach. ii. spumæ nitri drach. ii. glutinis drach. iiii. Aceti quod satis est. Porro extēta iam affectione & callosa reddita sequentibus utendum est medicamentis. Misyos peregrini, thuris, myrrhæ, aluminis scissi, singulorum drach. viii. aloes, sulphuris uiui, utriusq; drach. iiii. Excipe passo ut strigmentitiā spissitudinem accipiāt, & bis aut ter in die præfrictis illine: forinsecus autem cōseruandi pharmaci gratia, uelicæ pelliculam, aut ouī testam, aut utridia folia quantū satis est impone.

Aliud, Misyos drach. iiii. acaciæ drach. ii. squamæ æris drach. iiii. sulphuris uiui drach. vi. chalcitidis drach. viii. gummi drach. viii. aceti quod satis est. In quo ubi gūmi dissolueris, reliquaq; ammiscueris, amurcam iniice, & probe cōquassata reconde, ac utere ut dictum est. Aliud, Sulphuris uiui, thuris, myrrhæ, atramenti sutorij, misyos crudi, singulorum drach. ii. gummi drachmas iiii. ace

to & cedrino oleo quod satis est dissoluito, eodemq; utere modo. Ex scri-
ptis Zeuxidis, Aliud, Chalcitidis crudæ, misyos crudi, myrrhæ Minnææ, sul-
phuris uiui, singulorum æquales partes, gummi duplum aceto dissolutum, Excipit
pe oleo cedrino, Verum cedrinum prius coquere oportet usq; ad mellis crassiu-
dinem. Aliud Diodori, Lachrymæ oleæ athiopicæ drach. xx. gummi
drach. xl. atramenti futuri drach. xvi. sulphuris uiui drach. x. thuris drach. x.
æruginis drach. x. acaciæ drach. x. myrrhæ Minnææ drach. x. aceti quod satis
est. Et ubi dissoluta fuerint singula, ac leuissima reddita excipe amurca condensa-
ta, & repositis utere. Annectantur porrò & aliæ compositiones. Illitio co-
cta ad lichenas inueteratos, quæ citra ulcerationem perfanat. Atramenti futu-
ri, sceni græci moliti, cardamomi, singulorū drach. ii. melanthij sesquidrachmā.
foliorū caprifici sesquidrachmam, aceti acerrimi quod satis est, leuigata ad mel-
lis spissitudinē reducito, deinde coquito, & postquam nigrū factū fuerit & con-
densatum pharmacū rollito, illinito, insuperq; lichenas abluo. Heraclidæ
Tarentini illitio lichenica. Sanat citra ulcerationem. Polentarum drach. viii.
glutini drach. vi. atramenti futuri drach. iiii. chalcitidis drach. iiii. sulphuris ui-
ui drach. iiii. spumæ nitri drach. vi. alcyonij drach. iiii. myrrhæ Minnææ drach.
ii. aceti heminas iii. Dionysij condiscipuli, Sanat citra ulcerationem. Fari-
næ ordeaceæ sextarium i. atramenti futuri unc. i. corticum radicū rumicis sylue-
stris drach. i. sulphuris uiui drach. i. myrrhæ sesquunciam, gummi unc. i. aceti he-
minas vi. Rumicis radicem coquito, & ubi dissoluta fuerit extractam terito, Or-
deaceam uero farinā in residuum liquorem coniectam coquito, atq; ubi recte ha-
buerit reliqua inijcito, & ablatis utitor. Illitio Socratonis cocta. Farinæ
alicæ sextarios vi. sulphuris uiui drach. xvi. misyos peregrini drach. xvi. cimo-
liæ drach. xvi. chalcitidis drach. xvi. spumæ nitri drach. viii. alcyonij drach.
viii. aluminis scissi drach. viii. radicis albuci drach. viii. myrrhæ drach. viii. thu-
ris drach. viii. lachrymæ oleæ drach. viii. ammoniaci thymiamatis drach. viii.
aceti heminas tres. Alcyoniū & albucū in aceto coquito, ubi uero ad dimidias re-
ductū fuerit percolato, & in colamento ammoniacū, myrrham, thus, oleæ lachry-
mam, dissoluito, deinde terito, aridaq; inijcito, Alicā uero in residuo liquore co-
quito, & dissolutā reliquis adijcito, simulq; terito ac utitor. In alijs collectaneis
sic habet. Sulphuris uiui, misyos peregrini, chalcitidis singulorum drach. xvi.
nitri, aluminis scissi, alcyonij, radicis albuci, thuris, lachrymæ oleæ, terræ cimo-
liæ, ammoniaci thymiamatis, singulorum drach. viii. aceti heminam unam.
Alia ualde efficax. Aceti acerrimi sextarios vi. farine ordei sextarios ii. man-
næ sextariū i. radicis rumicis agrestis drach. v. ueratri albi drach. x. alcyonij drach.
xv. cardamomi drach. i. terræ cimoliæ drach. viii. glutinis drach. xvi. spumæ ni-
tri drach. xvi. halicacabi uirgultorū uiridiū manipulū, Cōponito. Quandoqui-
dem uero multi pharmacorum quæ illinuntur cōpositiones recusant, amātq; ma-
gis emplastrorū impositiones, utpote quæ neq; sudoribus obortis diffuunt, neq;
resiccata curem circūtendunt, merito etiā ipsorū præparaciones subiungimus.
Emplastra lichenica quæ citra exulcerationem liberant.
Ceræ, picis coctæ, thuris, terebinthinæ, sulphuris uiui, singulorum libræ di-
midiū. Liquida cum aridis committito. Aliud, Thuris drach. viii.
aluminis drach. viii. atramenti futuri drach. viii. sulphuris uiui drach. iiii. glut-
inis drach. iiii. radicis chamæleonis drach. iiii. ceræ drach. viii. picis crudæ hemi-
nas ii. Picem & glutinū coquito, atq; ubi condensata fuerint ceram inijcito, ari-
disq; affundito, ac repositis utitor. Aliud, Facit ad lichenas eleuatos, adeo
ut reprimat ea quæ residua putantur. Mannæ thuris, picis, utriusq; drach. viii.
bituminis

bituminis drach. viii. ceræ drach. viii. resinæ pinus drach. viii. sulphuris uiui
drach. viii. olei cyprini parū. Coquito ut dictū est, & sublati utitor in linteolum
aut pelliculā tenuem infartis. Aliud citra ulcerationē remouet. Picis bru-
tiæ liquidæ sextar. i. manæ lib. i. sulphuris uiui lib. i. farine lupinorū lib. i. pro cōsue-
tudine cōponito, deinde galbani sextantem adijcito. Est hoc ex ualde probatis.
Alia exemplaria farinā non habent, neq; galbanū. Emplastrū lichenicum
Philotæ, citra ulcerationē sanat. Exhibitū est à Philota sodali, per uersus scriptū.
Chalcitidis crudæ, chrysocollæ, misyos affati, squamæ æris, diphrygis, salis amy-
moniaci, terræ eretriæ, singulorū drach. iiii. sulphuris uiui drach. xii. atramenti
futuri, floris lapidis asij, æris usti, singulorū drach. vi. foreos drach. v. aluminis li-
quidi drach. iiii. Hæc omnia terito, deinde aceti heminis xii. affusis, per dies v.
sub caniculæ ortū soli exposita itidē probe terito, donec pharmacū redditū fue-
rit eruginosum. Porrò in alio mortario thuris uncia i. myrrhæ sextās, aloes unc. i.
ladani quadrans, opopanacis quadrans, aceto dissoluta ad strigmentitiā crassitu-
dinem præparentur, atq; ubi recte habuerint, ad ea quæ in sole leuigata sunt adij-
ciantur, rursusq; teratur, addaturq; aristolochiæ rotundæ & longæ, utriusq; tusæ
& tenui cribro excusæ drach. una. Postq; uero iam trita emplastri formā accepe-
rint, liquefabilia prius liquefacta & frige facta inijcito. Sūt aut hæc. Ceræ drach.
cx. terebinthinæ drach. xx. galbani drach. ix. olei hemin. i. & probe emollitis
ac repositis utitor. Hoc pharmacū duplicem aspectū uidentibus exhibet. Cæte-
rum si affectio pertinacius perseueret, & pharmacorū impositionē respuat, exco-
riarijs appellatis remedijs utendum erit: prompte enim superficiem auellunt.

De excoriatorijs Lichenum.

EXcoriatoriū Lichenum, quo Pamphilus Romæ usus plurima designauit,
quum in urbe Mentagra appellatus morbus inualesceret. Squamæ æris
drach. vi. auripigmētī drach. iiii. sandarachæ drach. iiii. æris usti sesquidrach. ue-
ratri albi sesquidrachmā, uentriū cātharidum sesquidrach. Singula per se terito,
deinde simul mixta, cedriā excipito, & ad strigmentī densitudinem reducta pyxi-
de æris cyprij reponito. Vsu autē expetente, nitro & aceto modico perfrictis li-
chenibus, pharmacū hoc cum spathula illine, ac affrica: deinde interiecto spacio
derade, rursusq; pharmacū impone: deinde ubi bis uel ter hoc feceris, quo facile
deradi possit, rursus imponere tenta, illitis locis cum uesticæ bubulæ aut alterius
cuiusdā animalis pelliculis interiectis, Hæc enim pharmacū ne defluat cōseruat, &
alias leuis est: post pelliculæ autē impositionē, fasciola leuiter obligatum finito.
Præstiterit quidē per noctē adhærere, aut saltem ad aliquot horas, usquequo bul-
las excitet saniem cōplectentes crassam & glutinosam. Deinde uero lauare præ-
cipimus, & in balneo morari: nam & hoc ad hanc curationē auxiliatur. Sit autem
calidius balneum, Quo si quid uti prohibeat, fomentū aquæ multæ calidæ adhi-
bendum est, quo deterfo, panis ex aqua multa subactus cataplasmatīs modo im-
ponatur. Porrò ubi fordida iam facta fuerint ulcera, splenium ex emplastro uiri-
di imponito, modica parte de excoriatorio adiecta. Cæterū sanie exclusa & nul-
la crustula ulceri incubente, splenium album imponito. atq; hac curandī ratione
donec cicatrix penitus inducatur utitor, singulis diebus fomentum adhibens, &
nouum splenium imponens. Post cicatricem plene inductam, si qua suspitio re-
liqua sit, eodem curationis ductu utendum est. Antequam uero excoriatoria im-
ponantur, circumscitas & uicinas licheni partes pharmaco aliquo inflammatio-
nem arcante in splenio excepto, integere ac tueri oportet, Nimirum lichene sua
extrema linea semper parū quiddā ex sanis corporibus affricante & inuadente.
Hæc communis Mentagræ curatio est. Aliud excoriatorium Axiorij.

Squamæ aris drach. VI. atramenti futuri drach. III. cantharidū sesquidrach. ueratri albi sesquidrach. sandarachē drach. I. Excipe cedria. Aliud Apij phasci. Ad mentagras quod citra cicatricis uestigiū sanat, facit & ad alopecias inueteratas. Cæterū alopecias in sole aut ad ignē illinito, & bulla excitata eam acupungito, ac humore excluso cū ceratis curationē perficito. Post inductā enim cicatricē enascūtur pilī, atq; hæc quidē in alopecijs. In lichenibus uero uelut prædictū est utitor, pharmacū ipsum hoc modo habet. Sandarachæ drach. II. auripigmenti drach. II. squamæ aris drach. II. ueratri nigri drach. I. elaterij drach. I. uentriū cantharidū drach. I. Excipe cedria. Aliud, Cantharidū drach. I. & dimidiā. ueratri albi tātundē. auripigmenti drach. II. squamæ aris tantundē. atramenti futuri drach. I. scāmonia drach. II. Excipe cedria. Aliud, Auripigmenti usti drach. II. Squamæ aris cyprij drach. VI. chryfocollæ drach. I. atramētū futuri drach. I. ueratri nigri drach. I. aluminis scissi drach. I. succi thapsiæ drach. I. scāmonij drach. I. cantharidū drach. I. cedrię qđ satis est. Emplastra uiridia lichenica. Post excoriatoriorū usum emplastra uiridia & alba imponere oportet, quare rationabile est & illorū præparationes adscribere. Emplastrū uiride Paphili. Hoc usus est Pamphilus in mentagra post rupturā bullarū. Ceræ lib. I. æruginis rasę sexuncē. resinę frictę lib. II. olei cyath. III. aceti acerrimi quantū sufficit. Aeruginē cum aceto in sole terere oportet, liquefabilia aut liquanē & refrigeratur, ac frigefacta liquidis adiunguntur. Viride Demosthenis, Ceræ lib. II. resinę frictæ lib. I. æruginis rasę trientem. olei æstate cyath. III. hyeme cyathos VI. aceti quantū sufficit. Viride Herophili. Aeruginis drach. II. mānæ drach. III. adipis uitulini drach. XII. galbani drach. III. cerę drach. LXXX. resinę drach. XX. aceti qđ satis est. Tryphonis antiqui emplastrū Euchrun à bono colore dictū. Aeris usti trientē, aluminis rotundi sextantē, æruginis rasę sextantē, salis ammoniaci sextantē, manna sextantē, ceræ lib. II. resinę frictæ lib. II. olei dextantē, aceti quod satis est. Antonini emplastrū. Hoc Timocrates post lichenas excoriatos imponit. Ceræ drach. C. colophonis drach. CC. squamæ cypriæ drach. XII. aluminis rotundi drach. XII. æruginis drach. XII. mānæ drach. XII. galbani drach. XII. olei heminā I. aceti quod satis est. Annectendæ his etiā emplastrorū alborum præparationes: nam his post uiridia utendū est, mundis iam factis ab excoriatione ulceribus. Etenim cura habēda est ut citra callū cicatrix inducatur, atq; ea gratia eiusmodi pharmaca in usum ueniūt, quæ multā ad tactū lenitatē inducūt. Emplastrū album Aquosum appellatū. Hoc Magnus circulator usus est post lichenas excoriatos. Spumæ argenti lib. I. ceræ tyrrhenicæ lib. I. olei sextariū. I. cerusæ lib. I. aquæ sextar. I. Spumā argenti, cerusam, & aquā terito, atq; ubi leuigata reddita fuerint, paulatim oleū adstillato, assidueq; terito: & postq; unita fuerint, in uas fictile trāslata igni imponito, assidueq; agitato, & absorpta iam aqua ceram inijcito, qua dissoluta in mortariū transferto, & emollitis repositis utitor. Emplastrū Pancratiatarū siue athletarū Trypherum, id est delicatū appellatum. Facit ambustis item, ut citra cicatricis uestigiū sanentur. Spumæ argenti drach. XXV. cerusæ drach. XXV. plumbaginis drach. XXV. ceræ drach. XVI. terebinthinæ drach. XVI. olei heminam I. aquæ tantūdem. cōponito ut dictum est. Megetis chirurgi. Cerusæ lib. II. ceræ lib. I. terebinthinę unc. I. spumæ argenti lib. I. olei lib. III. aquæ sextarios II. cōponito. Diophanti ad ambusta & intertrigines. Conseruat faciem rosaceo dissolutum. Spumæ argenti torrefactæ drach. II. medullæ ceruinæ drach. XVI. cerusæ torrefactæ drach. XII. ceræ drach. VIII. terebinthinæ drach. VIII. thuris drach. VIII. olei heminas III. pro more componito. Manna emplastrum, medicamentum accōmodatum. Spumæ argenti

genti drach. C. cerusæ drach. C. ceræ drach. L. terebinthinæ drach. XXV. manna drach. XVI. aluminis scissi drach. XL. olei heminas II. & dimidiā. componito & reposito utitor. Affrictis porrò & extritis lichenibus à quocunq; tandem medicamento, præsertim uero ab excoriatorijs, subscriptis utendum est.

Compositio Menecratis quæ proteus excoriatorium appellatur.

Picis brutiæ pellucidæ sicca & electæ drach. II. & dimidiā, resinæ pinus pellucidæ lib. I. & quadrantē, ceræ ponticæ tantundem, galbani quadrantē, aceti heminā I. liquefabilia ad splendidū ignem donec non inquinent coquito, dein de galbanum adijcito, atq; ubi dissolutū fuerit, ab igne ablati, acetum paulatim instillato, assidueq; moueto animaduersione habita ne ebulliat, & insumpto iam aceto, pharmacum in magnum mortarium transferto ac diligenter terito, donec ad melinum colorem reducatur, deinde in pelliculam albam inspissatam repositum seruato. Vsu uero exigente, in pelliculas quantū ad integendos affectus locos satis est infarcitū imponito, & tertio quoq; die soluito, nōnunq; usq; in diem duodecimū imponito, ita ut quatuor fiant solutiones. Hoc pharmacū squamas discedere facit, et corpora attenuat, ac solida facit ad cōuenientes excoriationes.

Quæ Archigenes in secundo pharmacorū secundū genus pharmaca scripsit, ad papularū in mento eruptiones, & ad ficosas eminentias. Papularū in mento eruptiones, ex myrti baccis, malicorio, argenti spuma, aris flore, paribus partibus exceptis, cum uino obline. In ficosis uero menti papulis, mentagris appellatis, & ab aliquibus lichenibus agrestibus siue feris, faciūt quidē robustiora ex his quæ ad lichenas relata sunt. Amplius autē & quæ ad psoras & lepras describentur. Mirabiliter uero hæc cōpositio cōuenit. Atramenti futuri drach. I. ueratri nigri drach. I. auripigmenti drach. I. uentriū cantharidū drach. II. Quidam etiam obol. III. insuper addūt, tritis utitor cum oleo, aut cedria, aut rosaceo, præfricto prius loco: siunt enim bullæ, quibus per specilli cuspidē ruptis, rursus affricato, quo penetrare pharmacum possit & mordere: deinde post horam fomento adhibito, ceratum rosaceum imponito. Hoc usq; quo ad cicatricem perueniat facit, Quod si primū nō exuperet, iterum iterumq; illinito, facit & ad lepras & leucas, alopeciasq; & psoras excellenter.

Heraclidæ Tarentini, ex libris ad Antiochidem, ad capitis & menti ficosos tumores, atq; etiam alijs partibus eminentia ulcuscula.

Elaterij & salis pares partes misceto ac utitor, Superne uero lini semē crudū, ex aqua imponito, aut ficus paruas tritas, Eodē etiam ad tubercula utendum est.

De dentium affectionibus.

Cap. VIII

Dentium affectionibus, aliquæ sanè omnibus euidenter apparent, quemadmodū quum perforati sunt, aut denigrati, aut detriti, aut neque frigida ferunt, neq; calida, sed ex utrisq; , aut altero solo dolor eis contingit. Quædam uero non manifeste apparent in ipsis affectiones, ueluti quum ipse æger se sentire dicit circa corpus dentis dolorem in profundo obortum. Quidam enim contradicunt asserentes, quum os sit dens, eum citra dolorem affici, ueluti quum aliquando prominentiores per limulam deterere cogimur, aut etiam ob aliam quampiam causam, de quibus paulo post mentionem faciam. Nunc enim citra rationalem & naturalem demonstrationem, testimoniū his perhibere uolo, qui ipsum dentem dolere aiunt, Etenim quum ego aliquando dolerem, diligentē super meipso animaduersionē habui, utpote qui iam audieram de hac dubitatione, percepiq; manifeste non dolentem modo, sed etiā pulsantē dentē, quemadmodū carnosæ partes inflammatione uexatæ cōsueuerūt. Quare mirū mihi uidebat quod & hæc affectio quæ phlegmonē siue inflam-

mationem appellamus, in dente oriri posset, qui lapideam & durā substantiam haberet. Atqui quū etiam alio tēpore dentem dolerem, manifeste sensi nō ipsius dentis, sed gingiuarū dolorem eum esse, inflammatis uidelicet ipsis ut etiā citra coartationem dolerent, quin & ob uicinatē dentiū natura durorū, aucto dolore ob coartationē. Quapropter utriusq; doloris sensum expertus, aliū quidē in gingiuarū, aliū in ipsius dentis substantia esse clare scio, & id afferentibus testimoniū præbeo, Quod ipsi aliquādo dentes dolent. At uero & nerui, qui ad radicē dentis enatus & substratus est, dolorē aliquando fieri, neruo imaginationē cōfusam & indiscriminatā apud plerosq; exhibente, tanq; ipse dens doleat, cōsentaneum rationi est: nam & huius rei manifestū periculum in me ipso feci, & sanē remanet adhuc parua doloris portio, exempto dente, in nerui inflammatione, quū dolor nerui leuior tantū reddatur, ex eo quod cōcretio nō amplius tendat ad ossiculū tensionē operante, & quod liber factus respirationē quandā habeat, eumq; remedia quæ adhibētur cōtingere possint, Neq; enim per contactū, neq; per distributionem, possibile fuerit inflammatū neruū curare, utrinq; à dētium locellis coartatum, & ab anteriori parte ab ipso dente. Si uero liuidi per omnē suam substantiā facti appareant dentes, nihil mirū est ipsos quid inflammationi simile pati, Cui rei ex eo quis amplius fidem habeat, quod ex nutrimento ferē per omnem animantis ætatem incrementū accipiant. Id quod euidenter sæpenumero apparet in his dētibus qui exemptis oppositi sunt, utpote qui semper augetur, Quantum uero augetur, tantū in ciborū mansu deteruntur. Quū uero impossibile sit incrementū accipere citra nutrimentū, omnino duabus affectionibus & his contrarijs obnoxij erunt, inopiæ uidelicet & redūdantiæ alimenti quod eis suppeditatur, Inopia igitur aridiores & macriores alimentumq; non sentientes, & ob id tenuiores eos reddit. Redundantia uero cōsimilem in eis affectionē excitare potest, qualis est circa carnosas partes inflammatio, Eius igitur curatio fiet iuxta eundem scopū quem habent propositū qui inflammationes curāt, qui sanē est ut redundantiā euacuet, partim discutiedo, partim eam repellendo. Cæterū tenuitatis dentiū ob alimenti inopiā remediū nullum est: laxari enim tunc & moueri ipsos necessariū est. cōpage ipsorū laxiore facta, quum non solum ipsi dentes, sed & locelli eos cōplectentes sint attenuati. Hæc itaq; affectio senibus accedit citius aut ferius, uelut etiā magis aut minus, Quæ uero proportionē ad inflammationē habet, magis iuuenes corripit. Auxiliari tamen etiam senibus oportet, auxilio gingiuis exhibitō ita autem appellantur carnes quæ dentes cōprehendunt, ubi primum è locellis emergunt. Ipsas itaq; adstringentibus medicamentis robustiores, & magis citra dentē adstrictas facere oportet, tanq; quæ & ipsæ aliquid ad hoc faciāt ut stabiles & ægre mobiles sint dentes, quod ipsum alias ob exactā cōpagis ipsorū cōglutinationem contingit. At uero foramina dentiū ex humorum acrium & erodentiū influxu perficiuntur, uelut ulcera in cute citra externam causam, Verū in cute id assidue & multis, In ossibus raro cōtingit, quanto uidelicet minus quàm cutis noxæ exposita sunt ob duritiā naturalem. Manifestū igitur quod erosorum corporū medela erit per resiccationē uitiatū influentis humoris, qui si paucus fuerit, localibus auxilijs ex resiccantibus pharmacis cōtingere medela potest: eorum uero materiam paulo post dicemus, Si uero multus influens humor fuerit, uniuersi capitis ratio ac prouidentia habenda est, atque si ipsum quādoq; propter totū corpus affectū sit, etiā reliqui corporis cura habenda erit. Porrò erosos dētes qui id mali præ mollicie perpelli sunt, reddere oportet duriores & affectioni minus obnoxios, atque id per austerā & acerba medicamenta. Cæterum liuidos redditos per resiccantiā curare oportet, ut qui ex humorum ui-

tatorum

tatorum influxu id patiantur, Simili igitur curatione indigent cum perforatis.

De gingiuarum curatione.

Cap. LX

Gingiuis ex inflammatione dolentibus optimū pharmacū est oleum lentiscinum caliditate temperatū ore retentū, Sit autem recens, nam uetustius tanto recētiore peius est, quanto ætate antecellit. Imponatur autē uasculū in quo calescit lentiscinū, in aliud maius uas quod aquam calidam multam complectatur. Maximopere itaq; inflammationi gingiuarum hoc conducit, Nec uero minus etiam si iuxta aliam quandam partem, tum pelliculæ linguam ambientis cum succingentis totū os, aliquis dolor ob inflammationem oriatur, dolorē sedat lentiscinū. Repellit enim citra molestiā & absq; asperitate, quam pleraq; austerorū habent, discutitq; citra mordacitatē, cuius rei inflammati præcipuus usus existit. Quidā uero medici cōmuni errore inducū inflamata laudunt. quare ea re semel perpensa de cætero uitare oportet. Existimāt enim, si adstringentia solū id quod influit repellendo, inflammati profunt, atq; aliquādo etiā quid ex cōtento circa inflammatā partē, ad uenas membrū ipsum nutriendas exprimēdo, Verisimile ob id esse id quod amplius adstringit amplius prodesse. Eodē modo etiā id quod magis digerēdo discutit, magis auxiliari opinatur, q̄ ea quæ moderate idem præstant, nō animaduertentes quod alterutrū ipsorū intensum inflammati dolorosum existit, A uehementer adstringentibus enim partes simile quiddam contusioni perpetiuntur, nimirū quū substantia ipsarum uiolenter cōdensetur. Ab acris uero erosioni quid simile cōtingit, Merito igitur moderatum in utraq; facultate immoderatis præfertur. Hæc igitur sufficienter mihi præfatus uideor. Cæterū de affectionibus circa dolores deinceps narrabo. In dolore dentiū citra gingiuarū inflammationem, aliquādo in ipso proprio dentium, ueluti dixi, corpore, aliquando uero in neruo dolorem fieri cōtingit. Vehementissimis igitur opus est medicamentis, siue quis repellere, siue discutere uelit doloris causam, siue humor sit, siue flatus uentosus. Et propterea sanē pleraque ipsorum ex acerrimo aceto præparantur. Adscribam autem ex ordine quæ aliorum relatione nobis tradita sunt, initio ab his quæ Archigenes tradidit sumpto.

Quæ Archigenes ad dentiū dolores conscripsit.

Dolentes dentes colluāt acri aceto calido cum galla. Aut halicacabi radice cum aceto & galla. Aut pinguibus tedis in aceto feruefactis. Aut myrti ramulis cum pice in aceto tepefactis. Aut hyoscyami semine & folijs cū aceto. Aut cedriæ, uel propoli, uel nardo, uel solano, aut succo eius, uel cappari, uel alij, uel myrti ramulis siue in aceto, siue uini fece calida feruefactis. Aut polij folijs uel ipsa herba, uel agrestis cucumeris radice, uel marrubio, singulis cū aceto, pipere, & nitro. Aut radice chamaeleonis eodē modo. Aut hyssopo uel staphide syluestri, uel ruta cū uino. Aut pulegio cū aceto mulso. Aut platani pilulas, uel rosas aridas, in uino albo ad tertias coquito, & uinū in fictili seruato, eoq; assidue dentes colluito. Eodē modo utere pentaphylli siue quinquefolij, quæ ab aliquibus eupatoriū dicitur, radice cocta ex uino, aut pulegij large cocti decocto. Aut cornu cerui in posca coctū colluito. Aut brassicæ cauliculos tres, & foreos drach. ii. in aceti sextario uno ad tertias coquito, & colluito. Egregie uero facere fertur ranæ in aqua & aceto probe coctæ decoctū, diutius ore retentū. Mirifice facit dens caninus ustus & tritus: deinde cum aceto coctus et ore retentus. Aut malicorio & galla aceto incoctis utitor. Aut squilla ex aceto calido. Aut squillæ medullā in minutas partes dissectā, & in feruēs acetū iniectā, in uase fictili condito ac inueterari sinito, uase in asinino stercore ad dies xxx. defosso, & utitor. Aut asinino lacte colluito. Hoc & eos qui mobiles sunt corroborat. Aut halicacabi

cabi corticis, & tedæ aceto feruefactæ decocto large incocto colluito. Aut cornu cerui in aceto & garo incoctum colluito. Aut idem ex aceto colluito. Aut tithymalli radicē in uino ad dimidias coctam colluito. Aut hyoscyami radicem aceto mulso coctam colluito. Aut tedarum ramenta, malicoriū, alumen rotundum, siue scissum, in aceto ad tertias coquito, ac tepidū colluito. Aut helxines radicem in aceto ad tertias coctam in ore detineto, atq; ubi os salua refertum fuerit, eo aperto effluere finito. Aut allium & harundinem alexādrinam acerrimo aceto feruefacta colluito. Aut hyssopum, aut thymum, aut origanū, per se & simul aceto cocta colluito. Aut pyrethrū cum hyssopo, & colocynthidis medulla, similiter in aceto coquito, liquoremq; ex eis longo tēporis spacio in ore contineto. Aut colocynthidē uino calido macerato, & diutius ore teneto. Multam enim pituitā ducit & dolorem leuat. Aut alliorū & erucae seminis, ac nitri decocto collue. Aut ranunculum in uino coquito & præmundato prius dente colluito. Aut sycamini, hoc est mori arboris lac in uinum infunde, simulq; lanas succidas in ipsum exprime, tepesac, & per lanas sordidas molæ infunde, Extrahit pituitam & dolorem tollit. In his omnibus Archigenes catalogum fecit pharmacorū incidendi, discutiendi ac calefaciendi ui præditorū, raro aliquid ex acerbis admiscens, quale est ipsa galla. Porro quū semel tantū solanum posuerit, miratus sum cur id ammisceri uelit, quum nulla ratione iuuare possit, præterquam ea iuxta quam colica pharmaca profunt, stupefaciēdo uidelicet doloris sensum. Quid igitur amplius parabilis Apollonij relationem faciam, quum parum absit quin omnia cōprehenderit Archigenes? Quādoquidem uero Apollonius ipse quibusdam à se traditis testimonium præbet, tanquam euestigiō sedantibus dentium dolores, Visum etiam mihi est illa ipsa adscribere secundum ipsius Apollonij uerba, quæ hoc modo habent.

Apollonij, euestigiō dolores dentium sedat.

Alliorū nucleos v. thuris masculi obolos iii. myrti ramulos longitudinis duorum palmorum duos: ex his folia decerpta per se terito, similiter & allium & thus, deinde simul omnia in nouā ollam cōiicito, & aceti heminam unam superfundito, ac coquito spathula ex teda agitando donec ad dimidias redigatur, atq; ita tepido utitor. Oportet autem liquorē hunc in dolente parte ad multum tempus tenere, donec liquor ipse consumatur. Commodum est & ante hoc balsami succum colluere, aut corticem imponere super dolentem dentem. Quis si non adsit, panacis succo contuso, inde defluentem liquorem instillare.

Post prædicta Archigenes remedia perforatorum dentium cum dolore & absq; dolore conscripsit, in hæc uerba.

Oblitionibus porro & epithematis eiusmodi utitor. Sory ægyptium resina terebinthina exceptum obline, idemq; cauernæ inde. Aut cōpositionem ex duobus piperis generibus inde, nardino aut rosaceo dissolutam & maxime amygdalino. Quin & in aurē eiusdē partis instilla, summe facit. Aut sulphur uiuum lycio exceptum in cauernam inde, aut præmundato denti obline. Aut pulgij comam tritam denti indito. Cæterū in maximis dentium doloribus summe facit hoc. Anguis senectā exurito, & cū oleo ad mellis solidi spissitudinē redigito, ac dentem præpurgatum ex eo integito, omniaq; circūsitā oblinito, itemq; cauernis indito. Aut senectā anguis nō uisā dentibus apprimito, & excidēt. Aut uermes terrenos tostos cauernæ præmundatæ insperge. Aut araneorū oua ungeto nardino diluta inde. Aut melanthiū torrefactū cū oleo obline, atq; ubi parū per cōcluso ore tenuerit, pituitā collectā reijcere iube. Aut piper uel canchry, hoc est rosamarinī semen opio exceptū in cauernā inde. Porro ubi ueluti inflam-

matione

matione correpti fuerint, nitru rubru & ossium persioru nucleu unita resina excipe, & dentē ex eis intege, ac donec deciderint sine, in cauernā uero piper, spumam nitri, & galbanū cum melle inde. Aut strigmenta cum pipere eodem modo. Aut pyrethrum cum myrrha. Aut succū cyrenaicum & piper æquali pondere cum galbano. Aut melanthium, & allij dimidiū eius, ac modicum salis si mul trita obline, dolorē tollit. Aut blattæ pistrinaria auulso capite adipem cum rosaceo calefactū & in aurem instilla, & in cauernam inde. Aut gallam tritam cum cedria adhibe. Aut in aurem denti uicinam oleum sesaminum in quo uermes terreni cocti sunt instilla, Verum ipso dolente dente hyoscyamū conterant. Aut hederæ albæ cacumina quinq; cū rosaceo terito, & in mali punici putamine tepesacta, bis aut ter in die in aurē uicinā instillato, Quin & ipse fructus cū uino tritus, denti illitus iuuat. Cæterū his relatis Archigenes etiā hæc subdit. Summe facit cruētatis gingiuis, Alumen liquidū duplo aloes pondere addito admotum. Aut alumen scissum & myrtum tenuissime trita affricato. Vbi uero restri cta fuerint melle ipsas illinito. Aut nucleorū ossiu siue macherarū persiorū partes ii. myrrhæ partē i. præmundato denti indito. A dolore asserit. At uero quas satis & dolentibus dentibus cauterium ignitū admoueto. Apophlegmatismi pituitam extrahentes. Post prædicta uero Archigenes ita scripsit. Apophlegmatismi optimi sunt in dentium dolore. Staphis agrestis per se & cum pulgij comam tritam. Aut quod intra gallam est nigrum dolenti dente conterat, sinatq; pituitam effluere. In oppositā autem aurem duos hederæ corymbos cum rosaceo tritos instilla. Aut myricæ fructus drach. ii. spumæ nitri drach. i. aluminis parū, alliorū nucleos v. myrti folia pauca, cum aceto ad dimidias coque, spathula ex teda agitādo, idq; decoctū colluendū ac ore continendū præbeto, Dein de hiante ore pituitam effluere permittito, & post hoc rosaceo ore colluto, prisa nam sorbendam exhibeto. Si uero ex colluendo aliqua circa os ulcerata fuerint, croco & rosarū succo inungito. De fomentis. Fomenta ad dentium dolorem faciūt, forinsecus ex sale torrefacto, & milio in sacculos cōiectis, aut per sordidos panniculos probe calfactos, Quin & Epithemata cōducunt citra aquam apparatus, uelut sunt quæ ex ordeacea farina fiunt, siue ex semine lini. Ipsi uero dolentis dentis fomentū hoc modo adhibeatur. Origanū aridi ramulum in feruens oleū tinctū dolenti denti superne affricato. Aut ricini cauliculum eodem modo. Aut staphidem agrestē stilo cuiuspiā acuto infixā, eodē modo. Aut ceram dolenti denti imposta, specilli extremū calidiss. assidue adhibe. Aut opopanax & peucedani succum unita linteolo illigato, & in feruenti oleo liquefacto, Quum uero inceperit feruere pharmacū, denti imposito & cum specillo apprimito. Vtere mane & uesperī, & simul fomentū forinsecus & intrinsecus uelut dixi, ante cibū adhibe, similiterq; post cibū, multo spacio tēporis interposito utere. Cæterū species fomentū & hæc est. Dentem ualde bene præpurgato, & ægro contecto ac hiare iusso, hyoscyami semina suffito. Quod si ad nullū prædictorū malum ipsum cedat, & dolor uehemēter perseveret, tenui terebello dentē perforato, ac dictis remedijs utitor: hoc enim modo magis prodesse consueuerunt. Si uero neq; sic profeceris, & uideat dens tollendus esse, Citra dolorē tollere possis ualde cōuenienti pharmaco hoc. Pyrethrū acerrimo aceto ad dies xl. condito, terito, & reponito, Vsu ueru exigente, reliquis cera obturatis & probe munitis, ipsum dolentem præmundatū hoc pharmaco integito, deinde hora interposita digitis extrahito, aut scalpello exigito. Aut Sori cum acerrimo aceto ad multos dies imposito, & excidēt. Aut plumbaginem tritam cerato exceptam imposito. Educunt fortiter tithymalli succus & fori cum galbano imposita.

De his

De his quæ Apollonius scripsit in primo parabilium.

Primum quidem eorū caput, sunt collutiones dentium doloribus conferentes, quæ nihil amplius habent his quæ Archigenes tradidit. Secundo loco refert quæ ad erosos dolentes dentes imponantur & indantur. Tertium locum obtinent fomenta & unctiones. Quartum suffusiones ad dentium dolores. Quinto habentur cōmanducationes & purgationes. Sexto gargarisationes. Septimo postremū capite ea scripsit quæ in dolore dentium auribus infunduntur, quorum nullius mentionem facere uolui, quum si quis ea expetat ex libro illius petere possit, qui non adeo difficulter parabilis existit. Ego sane his quæ Archigenes prodidit contentus fui. Quum uero Apollonius quæ naribus infunduntur consequenter tradat, uisum est mihi etiam ea ipsa apponenda esse.

Quæ in dolore dentium naribus infunduntur, Ex

Apollonio in primo parabilium.

Radicis betæ succum per se in nasum instillato, & solues dentium dolorem. Cumini quantum tribus digitis apprehendi potest, & myrrhæ magnitudinem fabæ, & duplum interioris cucumeris terito, & lacte muliebris mixta in collyria redigito, eaq; in utrunq; narem indito, atq; ita attrahere iubeto, donec quis quinq; stadia percurrere possit, deinde pharmacum emungat. Idem ad aurium dolorem facit.

Ne erosi dentes uacillent, neq; fetorem faciant.

Veratrum nigrum erui magnitudine melle cocto exceptum cauernis inde. Ad dentes denigratos. Testam Callainam assatā ac tritam dentibus affricato. Hoc etiam gingiuas corroborat. Aliud, Sal fossile melle subactum in testula torreto, terito ac modica myrrha ammixta similiter affricato. Aliud, Pulegij partem i. salis tantundem. melle subacta, in eodem donec in carbonem transierint torreto, ac trita dentibus affricato. Aliud, Caricas exurito ac terito, modicaq; nardo ac melle ammixto utitor. Hoc & gingiuas comprimat. Aliud, Polentam acerrimo aceto subactam exurito, ac tritam dentibus affricato. Hoc & gingiuas fortificat. Aliud, Alabastritæ usti drach. viii. pumicis usti drach. iiii. salis torrefacti drach. iiii. tritis eodē utere modo. Ab horum usu collutione utendum est, uino odorato in quo ad multum tempus iris sicca fuit macerata.

Quæ Asclepiades in i. externorum ad dentes scripsit.

Heraclidæ Tarentini ad motos dentes.

VTendum est spodio cyprio, ut per id gingiuæ comprimantur, itemq; uerbasci radicibus coctis, postea ablutio fiat ex aqua myrti, aut rubi, aut lauri: deinde spodio rursus admoto, quies præcipiatur. Aliud, Veratri nigri manipulum, radicis mandragoræ drach. iiii. radicis hyoscyami drach. iiii. in uas fictile cōiicito, & uini chij aut coi quàm optimi heminas tres superfundito, ac ad prunas luculentas ad dimidias coquito, indeq; liquorem excolatum ore retinendum præbeto. Aridum ad motos dentes. Terebinthi fructuum torrefactorū drach. viii. aluminis scissi usti drach. viii. balauftij drach. ii. gallarū drach. unam. croci drach. i. myrrhæ drach. unam. tritis utitor. Aliud, Cornu cerui usti drach. viii. Rhois rubri drach. iiii. omphacij drach. ii. balauftij drach. iiii. corticis pinus drach. i. myrrhæ Minnæ drach. i. tritis utere. Collutio ad molarium dolores. Radices smyrnij cum aceto mulso coquito, & excolatū liquorem ore tenendum exhibeto. Aliud, Rumicis agrestis radicem & platanij pillulas ex aceto mulso coquito, atque ut dictū est exhibeto.

Commanducationes ad molarium dolores. Canchryos drach. ii. origani drach.

drach. ii. piperis albi drach. i. uuæ passæ albæ, aut alterius quàm pinguissemæ sextarij dimidium. Vuam passam diligenter tundito, reliqua uero origanū uidelicet & cāchry, & piper, probe trita adijcito, misceto, ac instar malagmatis emollito. Vfus uero tempore nucis ponticæ magnitudinem cōmanducandam præbeto. Postquā uero collecta pituita fuerit, ægrum hiare ac pronuere oportebit, quo liquor facile profluat, Quo facto, uinum colluere iubeto. Aliud, Vuæ passæ pinguis exacinata sextariū dimidiū, piperis albi acetabulum, grani cnidij drach. ii. spicæ nardi drach. ii. cassiæ drach. i. pyrethri drach. ii. myrrhæ drach. ii. apparato ac utitor ut dictum est.

Ad corrosos dentes præseruatiuum. Per huius usum cōseruauit erosos dentes absq; dolore. Zingiber cum aceto mulso coquito ac probe terito, indeq; in cauernā indito, forisq; dentē ex eo integito. Aliud, Hederę lachrymā galbano misceto, aut tithymalli, siue ficus syluestris succo dissoluito, ac utitor ut dictū est.

Aliud dolorem tollens ad dolentes & erosos dentes. Conducit itidem tussis.

Succi papaueris drach. ii. piperis albi tusi & cribrati drach. i. myrrhæ drach. ii. styracis drach. ii. galbani drach. i. passi quod satis est his excipiendis, contundito simul & catapotia formato, dentiq; circūponito, & cauernæ indito. Aliud, Succi hyoscyami drach. ii. myrrhæ drach. ii. opij drach. ii. galbani drach. ii. styracis drach. ii. zingiberis drach. ii. piperis drach. i. succi syriaci tantundem. passi quod satis est, præparato ac utitor ut dictum est.

Molare emplastrum bonum, quod in multis miraculo fuit.

LAchrymæ oleæ drach. i. myrrhæ drach. ii. ueratri nigri drach. i. seminis balsami drach. i. styracis drach. i. piperis drach. i. hyoscyami drach. i. succi papaueris drach. i. castorij obolos iiii. galbani drach. vi. succi cyrenacici drach. i. succi carpassi drach. i. panacis drach. i. sagapeni obol. iiii. pyrethri obol. iiii. staphidis syluestris drach. ii. cedriæ quod satis est quo emplastri formam acquirat. Aliud, Sulphuris uiui drach. iiii. bituminis drach. ii. amurcæ olei drach. iiii. picis liquidę drach. viii. cedrię drach. xii. piperis drach. iiii. opij drach. iiii. staphidis syluestris drach. unam. ueratri nigri drach. i. grani cnidij drach. i. opopanacis drach. i. picis aridæ lib. i. Arida aceto excipito, deinde liquida affundito, ac ablati utitor, ex pharmaco hoc molaris dens est integendus.

Ad tollendos dentes ut citra dolorem excutiantur.

Pyrethrum in acetum coniectū ad dies iii. aut iiii. sinito, deinde terito & dolenti denti imponito, uicinis dentibus optime præmunitis, & dolente diligenter præmundato, ita ut per ii. aut iii. dies dentem ex hoc pharmaco integas: ita enim citra dolorē excutietur. Aliud, Cucumeris syluestris radices eodem modo ut pyrethrum præparato, ac utitor identidem ut dictum est.

De mobilibus dentibus ac prominentibus.

Relatum à me etiam ante est, quod ob senilem ætatem aliqui dentes resiccati mobiles fiunt, modicum omnino auxilium ex adstringentibus pharmacis quibus gingiuæ coartantur ferentes, referetur autem & nunc quod aliqui ex plaga mobiles fiunt. Quidam uero etiam citra plagam, in quibus cōiecturam facio, Neruum qui ad radices ipsorum adnatus & substratus est, per multam humiditatem rigatū, laxatum esse, & ob hoc resiccantibus medicamentis ad curationem opus esse. Postquam autem motos dentium reliquis prominentiores factos uidebam, & maxime quum & plaga id essent perpeffi, uisum est mihi eos lima attendendos esse in tantum quantū super reliquos prominēt, ne scilicet oppositos sibi offendant tum in loquendo, tum in manducando, atq; sane reperi experimentū mihi fauens ac testimonium præbens, Ferream itaq; limulam quo celerius opus succederet

succederet feci, Multæ enim aggressiones dentem mobilem faciunt, cui quiete & minimo motu opus erat, si saltem stabiliri debeat. Quoad igitur eminentiæ inæquales apparent in dentibus, & iuxta aliquas tantum partes lima opus habet, Aliquando uero æquales sunt extremitates, & æquali similiter lima indigent. Oportet autem gingiuam linteolum molle usque ad radices dentium circumdare, deinde cum digitis sinistrae manus leniter amplecti, simulque tute & citra compressio- nem, ne concutatur cui limam adhibemus, atque ita chirurgiam aggredi. Quod si dolor percipiat in admotione limulae, & quod affecta pars digitis uehementius contingatur, quiescere quidem ab opere statim conuenit, Vbi uero ex pharmacis quæ post referentur, interea aliquid exhibuerimus, rursus ut dictum est aggredi, iterumque modice cessare, donec extremitates circa dentes deterantur, atque id non prima tantum die bis & ter, sed etiam sequenti faciendum est, ac imperandum ægro ut neque loquatur, neque durum aliquem cibum accipiat. Vtatur autem alimento succo pituitæ, & forbitione ex alca, & pane madido, atque alijs ad hunc modum mollibus. Cæterum materiei sylua quæ motis dentibus comoda est, talis existit.

Ab Archigene scripta, quæ mobiles dentes corroborant.

Mobiles dentium stabilire uolens, myrrhe, pompholygis, aluminis scissi, amyli, æquales singulorum partes tritas admoue. Aut oliuarum albarum sucum & rutam melle mixta affrica, deinde nardum cum alumine liquido obline. Aut alumen rotundum cum duplo sale dentibus adspere. Aut aluminis scissi & misyos æquales partes cum cedria ad cerati liquidi spissitudinem redactas dentibus obline, & pituitam defluere sine, Quo facto, asininum lac colluat calidum, aut acetum, aut uinum in quo malicorium & galla sunt incocta.

Ad debilitatos dentes tum alios, tum molares.

Mel, ceram, æquis portionibus ad solem calida aqua diluito, & picis dimidium ammisceto, ac ad emplastri formam deducito, atque manducanda exhibeto. Quod si aridum sit pharmacum, parum olei addito, Summe facit & mastiche chia commanducata. Cæterum in dentium stupore portulacam manducant, Aut oleum calidum ore contineant.

De dentitione puerorum, ut Archigenes scripsit.

Infantibus qui dentunt, si doluerint, canino lacte gingiuas obline, Aut si leporino cerebello infantis gingiuas illeueris, cito dentes proueniunt.

Amuleta dolori dentium reluctantia, quibus fidem deberi putant, hæc sunt.

Si batrachij siue ranunculij folia ei qui dentem dolet, in eiusdem partis brachium imposueris, dolore quidem liberabitur, Brachium autem exulcerabitur, cuius curam prout conuenit facies. Si uero infans cui dentes prouenire incipiunt, dolores habeat, ueteris cochleæ cornu pelliculæ illigatum pro amuleto appende.

De doloribus gingiuarum.

Gingiuas dolentibus collutiones ferè eadem faciunt quæ ad dolores dentium sunt descriptæ, Magis tamè proprie facit acetum cui hyoscyami radix est incocta. Verum inflammatis gingiuas alumen cum salis quarta parte tritum admoue: post morsum uero perceptum, uino aut foliorum oleæ decocto ipsas coluant. At uero fluxione laborantibus gingiuas & corrosis cum tumore & dolore, & per nomen depastis, præclare conducit fomentum, quod fit per auriscalpium cui lana obuoluta est, in feruens oleum tinctum, & gingiuas usque quo exequetur admotum & donec circumcirca albæ reddantur. Ita enim sistitur Nome, & ex sana carne id quod corrosum est connutritur: postea uero affricationibus utere & his quæ ad dentes sunt descripta, proprie autem conuenit galla tenuissime trita acetabuli mensura, cum myrrha magnitudine fabæ, tritis itaque ac leuigatis utitor.

Quod

Quod si enascens dens grauius reprimat & compungit gingiuam, cyperum cum butyro & ungento susino iuxta exortum illinito. Cæterum in Epulide, hoc est supercrescente ex inflammatione carne, atramentum sutorium cum pari myrteo, & modico alumine scisso admoueto. Faciunt plerumque etiam ex Antheris, id est floridis appellatis compositionibus.

Quæ dentes præseruent.

Quin & doloris dentium præseruatiua Archigenes his uerbis tradidit. In dentium doloribus præseruantia à dolore conueniunt eiusmodi. Tithymalli radices in uino ad dimidias coquito, & bis in mense colluito, ac nunquam doleris. Optime conseruat citra dolorem, & fortes dentes, si fabam ægyptiam, reiecto interno amarulento, triueris ac dentibus & gingiuas semel in anno affricaueris. Aut alumine scisso cum modica myrrha confricato, & nunquam erodentur: si uero adstringat hoc nimium, melle utitor. Aut granorum Iuniperi paruorum, & cupressi foliorum partem portionem, & gallæ parum, melle cocto excipito, & in pastillos drachmæ pondere reducito, ac utitor unum ex his comanducando, in superque uino odorato colluendo. Aut iridis illyricæ nucis ponticæ magnitudinem mande, similiterque collue. Aut salis gallam omphacinen in uino odorato coctam misceto & mandito. Optime præterea tum ad præseruandos à dolore dentes, tum ad corroborandos eosdem, ac pariter gingiuas, ampliusque ad decorem faciunt smegmata subscripta. Lanæ succidas linteolo illigatas exurito, deinde salis tertia parte addita affricato. Aliud, Aut dasypodis caput ustum tritum. Aliud, Aut salem & mel ad cerati formam terendo redigito, deinde mudo linteolo illigata exurito, & ammixta iride illyrica modica dentes confricato.

Quæ Andromachus scripsit ad omnes dentium dolores.

Compositio molaris eadem hora dolorem sedans. Piperis, pyrethri, succi tithymalli, galbani, singulorum drach. i. galbano excepta in cauernam indito. Molaris Antiphonis, etiam si non præmundaris indito, & dentem ex ea indigito. Seminis hyoscyami, opij, nitri, myrrhæ, pyrethri, piperis, singulorum drach. unam, galbani drach. ii. tritis ex uino utitor. Alia molaris qua utor. Aluminis scissi drach. i. piperis albi drach. ii. opopanacis aut piperis longi obol. iii. foreos obol. iii. gummi aqua macerati drach. ii. ceræ duplum totius ponderis omnium, ceram in aqua calida tritam reliquis misceto, atque ita utitor.

Alia Chereæ. Myrrhæ drach. i. ueratri sesquidrach. pyrethri sesquidrach. aluminis scissi obol. iii. Aqua terito, & dentem oblinito, ac superne ceram imponito.

Alia molaris ex libris Aphrodæ. Aluminis scissi drach. iii. myrrhæ obol. iii. piperis grana v. ego obol. iii. accipio, & melius facit, Resina excipe & præmundata cauernæ inde, & splenium illitum superimpono. Alia molaris eiusdem. Etiam non præmundata cauernæ hanc inde, & superne splenium ex pharmacum item impone, & probe faciet. Seminis hyoscyami, succi papaueris, myrrhæ, nitri, pyrethri, piperis albi, singulorum partem unam, galbani partes duas. Cum aceto tritis utitor. Alia ex libris Aphrodæ. Succu peucedani drach. unam. succi papaueris drach. i. tithymalli myrsinitæ, succi cyrenaici singulorum drach. i. galbani drach. i. & dimidiam. Galbano excipe & in cauernam inde, & ubi præpurgaris dentem in splenium illine, in una hora dolorem sedat.

Molaris bona. Scissum alumen papaueris succo exceptum indito & oblinito. Alia ut Aristocrates. Papaueris drachmas ii. sagapeni sesquibolum, succi cyrenaici tantundem, piperis drachmā unam, sphondylii tantundem, myrrhæ tantundem, galbani, pyrethri, croci, singulorum tantundem, mel quo strigmentitiam spissitudinem accipiat.

n 2 Ad dolores

Ad dolores dentium, gingiuarum, aliaq; multa Aristocratis gr̄matici.

Mellis lib. i. aceti acris sextariū .i. aluminis scissi sextuncem. Alij liquidi trientem habent. coquito donec nigrescat. Ad dentes motos. Aluminis scissi partē .i. mannae partē .i. tritis utere conspergendo motū ex eis dentem. **¶**

Ad erosionem & dolorem dentium.

Quinquefolij radices in uino coctas à cœna colluendas præbe: coquito autem ad tertias. Aliud, Rumicis radices cum uino aut aceto coquito, & modicum auripigmenti. triti inspergito, ac liquorem ore retinendum exhibeto. Coquatur itidem ad tertias.

Ad gingiuas madore laxas. Pyrethri drachmas .iii. thymi drach. .ii. aluminis scissi obol. .iii. iridis illyricæ drach. .i. tritis utere, ac gingiuas impone.

Pythij, ad motos dentes, gingiuas humore grauidas, & subcorruptas.

Alumen scissum chartæ inuolutum uritur, deinde tritum rubrica coloratur, atq; ita gingiuas admouetur, similiterq; subcorruptis inditur.

Dioclis medici ad dentium dolores.

Galbanī, opij, piperis, ceræ, staphidīs syluestris, grani cniidij singulorū drachmam unam, trita cera excipito & illinito.

Aliud commodum ad corrosos dentes.

Succum sulphij indito, aut ipsam radicem. Aut galbanum cum pipere. Aut opiū cū galbano. Facit & opopanax in cauernas infartus. Ad dentium dolores. Soreos drach. .ii. aluminis scissi drach. .ii. misyos drach. .i. Aridis uitior.

Smegma quo utor gingiuas contrahit.

Cornu cerui ustri libras. .ii. lanæ succidæ teneræ quadrantem, salis ammoniaci trientem, piperis albi sextantem, costi unc. .i. aluminis scissi sextantem, lentisci, & perdicij herbæ ustræ cum lanis, aut per se solum, utriusq; quartam libræ partem, foliorum malabathri unc. .i. contulis simul utere.

Quæ Crito scripsit ad omnes dentium affectiones, Quædam ex eis etiam gingiuas cōferunt, & ad fœtorē oris, & nigros in superficie dentes.

Ordeum & salem melle ac uino subacta in charta ligato ac urito, & ex leuigatis gingiuas confricato. Aliud, Atramentū sutorium, alumina putamina mali punici dulcis, æqualibus partibus trita ac leuigata, gingiuas in iunio affrica: deinde uino adstringente collue. Aliud ad gingiuas ulceratas. Nitri ustri, cyperi ustri, utriusque pares partes leuigatas cum melle illine.

Aliud ad gingiuas & dentes motos. Iridis trientem, corticis pinus trientem, aluminis scissi unciā unam, aridis utere.

Aliud ad motos dentes. Lentiscum, myrtum, gallam, in uino cocta colluenda præbeto. Aliud, Salis partes duas, aluminis scissi ustri & acri aceto extincti partem unam, tritis utitor, deinde uino colluito.

Ad motos dentes stabilendos. Atramentum sutorium cum oleo terito, & cum lana dentium radicibus admoueto. Facit & ad erosos dentes cera exceptum & inditum. Item cum myrto pari tritum ac melle exceptum. Aliud, Ulmi corticem in uino coquito, & decoctum ore tenendum exhibeto. Item cerui cornua in uino cocta. Ad corrosos uero dentes capparīs radicem cum acri aceto ad dimidias coquito, ac tepidum colluito. Cortice item eodem utitor modo, Idem ad dolores facit.

Fomentum dentium corrosorum & dolentiū. Sulphuris uiui partem unam, butyri partem unā, liquefacito & cum his per auriscalpium foueto. Aliud, Dentes ex sale præfricato, & lixiuuium tepefactum medfocri tempore in ore conuncto. Oportebat hic apponere, In gingiuarum dolore hoc conuenire.

Compositio

Compositio molaris eadem hora siue die dolorem sedans.

Piperis, pyrethri, succi tithymalli, galbani, singulorū drach. .i. terito & galbano excepta in cauernam indito. Alia, Piperis sesquibolum, grani cniidij tantundē. galbani sesquidrach. spumæ nitri obol. .ii. croci sesquibolum, iridis sicca sesquibolū, rosarū tenerarum drachmæ dimidiū, trita melle excipe, & ad emplastrī formā redactis molarem dentē intege. Ad corrosos molares. Melanthiū torrefacito & ex acri aceto terito, indeq; molarīu cauernā integito, & non amplius erodetur, sed manebit ut est. Quidā etiam nitri drachma una cum acri aceto utuntur. Ad idem, Castorij, pyrethri torrefacti, galbani, singulorum æquales partes mixtas indito. Ut molaris citra dolorem tollatur.

Farinæ cicerū puræ drach. .ii. succo tithymalli exceptas denti imponito, supraq; hederæ folia addito, & ad horam finito, tollito, & sua sponte in minutas partes frāgetur. Facit idem ad erosos. Verū usus tēpore ceram emollitam circūponito.

Aliud, ut dens digitis tollatur. Præmūdato antea circūcirca dentem, & sores, gallæ omphacines, staphidīs syluestris, aluminis scissi, sulphuris uiui, piperis lōgi, æquales partes leuigatas cedria excipe & impone, ceræq; liquefacta dentem circumline. Eijcit ipsos etiam pyrethri, & tithymalli myrsinæ succus cum farina erui ad massæ fermētū modum coactus & impositus. Aut pyrethrum ad dies XL. aceto maceratum & denti circumpositum. Aliud ad sauciatos, castorij, pyrethri, opij, galbani, singulorum æquas portiones mixtas indito.

De dentifriciorum compositione, quibus utor.

Quædam ex dentifricijs à me cōpositis experimento cōprobata, & generosa efficacia prædita, digna mihi uisa sunt quæ conscriberentur, & primū sanè ea quæ frigiditas dentium affectiones curant, siue ob immoderatā frigidā aquæ potione, siue ex fructibus per niuem frigefactis, siue ex quibusdā alijs edulijis, aut portionibus, sint productæ. Insuperq; si propter frigidū humorē e capite in ipsos defluentem ortum habeant. Dentes igitur ob humorem refrigeratos magnifice iuuat Apophlegmatismus, Quomodo uero hunc præparare oporteat, alio capite priuatim conscriptum habes. Eos uero qui citra humorem frigefacti sunt, per solum medicamentū hoc quod nunc referetur curare decet. Præstat eo etiā post apophlegmatismum uti, ut non solum nociuum euacues humorem, sed etiam generatam ab ipso affectionem persanes. Compositio pharmaci hoc modo habet, Accipito herbas duas, quarum altera sideritis, altera perdicias appellatur, easq; domi sensim citra solis admissionem siccat, ut neq; humidæ amplius, neq; sicca adeo extent, & urito in tantum, ut ubi primum contusioni & sectioni aptæ fuerint, ab urendo cesses: uilescit enim & corrumpitur uis earum si diutius urantur. In alia porro ollula sal fossilis uratur cum alumine scisso, Attico melle subactis, Deinde hæc alijs permixta tundantur, & per angustissimū excreta cribrum, rursus in mortario terantur, Melius enim erit pharmacum, quanto diligentius fuerit leuigatum. Utendum autem eo est solum ad dentes confricandos, citra gingiuarum circumsitaram contactum, nisi humore fuerint prægnantes, Quum enim resiccandi uim habeat pharmacum, aptum quidem est gingiuas humentibus, in micum uero siccis: attamen ipsas dentium radices post gingiuas sitas, eo confricare oportet itidem ut ipsos dentes. Cæterum eorum quæ in compositionem miscetur eiusmodi ponderum proportio esse debet. Herbarum quidem post ustionem drach. xv. Salis uero cum alumine ustri drachmas xi. Ante uero ustionem utriusq; herbæ par pondus misceatur. Sal autem quadruplici aluminis pondere ammisceatur. Aliarum autem rerum nihil uratur, sed arida iniiciantur iuxta subscriptam appōderationem. Comæ origani drach. .ii. piperis drach. .ix. in alio ex-

exemplari drach. II. pyrethri drach. II. costi drach. III. seminis apij drach. III. iridis illyricæ drach. V. mentæ siccæ drach. II. cornu cerui aut capræ usti drach. II. sefeleos, hyssopi, utriusq; drach. II. Si odoratum esse uelis, cassiæ aut amomi drach. II. ammisceto. Si uero in regis usum præparaueris, cinamomi drach. I. addito.

Ad mobiles dentes aliud, quo utor.

Seminis callitrici libram unam, aluminis scissi & rotundi utriusq; quadrantem, spicæ nardi sextantem, malabathri foliorum unc. I. piperis albi unc. I. pyrethri drach. V. contundito & cribrato simul omnia, ac gingiuis usq; ad radices dentium admoueto. Timocratis dentifricium. Ad gingiuas madore laxatas, putrescentesq; ac cruentatas, mobiles molares, cōcussos dentes, ozænas, putrefactiones, parulidas, & omnia oris uitia, ac dentium dolores. Accipito herbæ perdicis modium italicum, alij minam habent, salis albi tenuis sextarium unum, mellis hexagiū. Contundito ut massa friabilior reddatur, qua in ollam nouam coniecta, ollā luto figulino obturato: operculum aut adaptetur circa medium perforatum, quo per ipsum foramen rudicula immissa pharmacum super prunas positum agitur, donec neque fumosum quippiam neque uaporosum efferatur, Deinde ab igne tollito & refrigerato. Et sumito ex hoc toto, drachmas XIII. piperis albi drach. V. piperis nigri drach. VI. pyrethri drach. VI. aluminis scissi usti & uino austero extincti drachmas II. pumicis, myrrhæ, hyssopi, seminis apij, pulegij, singulorum sextantem, mentæ, iridis illyricæ, utriusq; drachmas III. Hæc omnia in sole præficcata tūdito & cribrato, ac reliquis ex olla leuigatis, ammisceto. Aliud, Perdicis recentis drach. X. mellis drach. III. aluminis scissi drach. III. iridis illyricæ drach. III. piperis albi drach. VIII. nigri drach. III. pumicis drach. II. myrrhæ drach. III. pyrethri drach. II. mentæ siccæ drach. III. hyssopi drach. II. pulegij drach. II. seminis apij drach. II. herbæ sideritidis drach. III. salis fossilis drach. XIII. Perdicium & sideritidem ac mel & salem mixta urito: alumen uero per se ustum uino extinguito, deinde simul omnibus contusis utitor.

Aliud, Salis assati cum melle & perdicio drach. XIII. aluminis scissi, assati, & uino austero extincti, iridis illyricæ, utriusq; drach. III. helxines, myrrhæ, mentæ siccæ, singulorum drach. III. pulegij sicci, pumicis, pyrethri, hyssopi, seminis apij, singulorum drach. II. folij malabathri drach. II. piperis albi drach. V. nigri drach. VI. Tusis & cribratis utitor. Aliud, Salis tosti cū melle & perdicio drachmas XIII. pulegij drach. II. aluminis scissi usti et uino austero extincti drach. III. iridis illyricæ drach. III. piperis albi drach. V. nigri drach. VI. pumicis drach. II. myrrhæ drach. III. mentæ drach. III. pyrethri drach. II. hyssopi drach. II. seminis apij drach. II. Sal lotus, melle probe subigitur, tritusq; in ollam nouam mittitur. Deinde etiam perdicium inditur, sale undiq; conspersum: quo facto, operculum ollæ imponitur, ipsaq; luto oblita in clibanum datur, indita torrentur, & exempta simul cum alijs teruntur. Oportet enim ualde leuigata in usum adsumere.

Smegma dentiū quo albi & odorati reddūtur, & ab erosione adseruātur.

Nitri unciam unam, testæ sepiæ unc. I. myrrhæ unc. I. tritis utitor.

Dentifricium optimum. Aluminis scissi sexuncem, mastiches unc. I. comæ rosarum quadrātem, iridis trientem, tritis utere, indeq; aquam tepidam colluendam præbe.

Dentifricium Damocrati inscriptum.

Libellus paruus extat Pythici appellatus, quem Damocrates Pythicū inscripsit, ab eo qui ipsi pharmacorum ori destinatarum compositiones tradidit appellatione ducta, in quo sanè libello iuxta finem etiam hæc conscripta reperiuntur.

Si denti

Si dentificijs uoles uti bonis,
Quæ candidos custodiant, immobiles
Dentesq; reddant, oris & grauolentiam,
Laxasq; gingiuas sedent, & comprimant.
Album hoc parabis optimum sic pharmacum.
Cerui cape cornu sic quater usti quam optime,
Quartam libræ partem, salis solam libram.

In alio exemplari sic reperi.

Cerui cape cornu sic quater usti quam optime,
Libram mediam rursus salis uncias duas,
Ammoniaci sicci nec amari hinc amplius,
Alcæq; mastiches chiæ, solam libram.
Costi quadrantem, aut paululum quid amplius,
Albiq; iunci tantum, & albi mox piperis
Vnam unciam, malabathri at uncias duas.
Contusa, cribrata omnia hæc mortario
Utenda præbebis modo quem dixerō.
Quod si uelis parare quando ad phlegmonas,
Et utile gingiuis cruentis, faucijs,
Carnemq; callosam simul prominentibus,
Aluminis coniungito his scissi libram.

Aliud Damocratis dentifricium.

Verum magis parabile hoc fortasse erit,
Et promptius factum, minus nec commodum,
Admixta & hoc quadam simul dulcedine.
Multum Sideritin uiridem capito herbulam,
Magnam in nouam quam tu patinam mox inditam,
Miscebis ordeo recenti sed modico.
Sic ordeo ut posito sequatur fasciculus
Herbæ, sal hinc, herba atq; iterum, mox ordeum.
Fiantq; tam diu uicissim hæc omnia
Donec patinæ omnem expleris amplitudinem,
Ut mox supernum rursus herba habeat locum.
Furnoq; mox calente, uel clibano indita:
Torrenda per noctem lines, uel sic potius
Utenda, quo teri queant ita promptius,
Cribroq; mox sed arcitior hinc excuti.
Odoris addes gratia his, parum tamen,
Albi piperis thurisq; mox item modicum,
Hinc iunci odori plus, cypericq; optima.
At omnibus mixtis probe & iam sepositis
Plus mastiches aridæ chiæ coniunxeris,
Dabis sed hinc in uesperam uolentibus,
Maneq; rursus maxime puris utris.
Sed colluant à pharmaco mox Bromium
Lymphis sociatum, & maxime hoc in uesperam,
Sed mane acetum mulsum aquo sum præstiterit,
Oris leuandis turpibus foetoribus.

Aliud Aurelij. Alumen in testa ærea aut figulina urito, ac uino austero ex

tinguūto, eiusq; dodrātem accipito, & mastiches sexuncem, thuris unc. i. folij ma-
labathri drach. iiii. cyperi drach. iiii. misceto ac utitor, Aliud quo utor.
Cornu cerui usti drach. ii. marmoris unciam i. origani drach. iiii. utitor.

Compositio pharmaci dentes præsuerantis.

TRagorigani drach. ii. hyssopi drach. iiii. herbe perdicij seu perdicidis, mel-
le & sale tenui subacta, & in olla exusta, donec in prunas redigat, quadran-
tem, piperis drach. iiii. tundito & cribrato, & post usum reponito, Neq; dolebūt
dentes neq; findentur, neq; parulides producētur, neq; gingiuaē superflua carne
redundabunt, neq; fluxione infestabūtur. Habebis autem os odoratum, & splendi-
dos dentes. Quidam falsamenta in olla exusta ad pharmacum addūt, aut etiam
cybiū. Si quis enim eorum cinere per se utatur, dentis dolorem non percipiet.

Finis quinti libri.

CAPITA SEXTI LIBRI.

De affectionibus in ore, & de pharmacis ad eas commodis.	Caput I
De crustis in ore.	Cap. II
Ad columellam siue gurgulionem.	Cap. III
De pharmacis ad ulcera oris aphthas appellatas.	Cap. IIII

CLAVDII GALENI PERGAMENI

DE COMPOSITIONE PHARMACORVM LO-
calium, siue secundum locos Liber VI. Iano Cor-
nario Medico interprete.

De affectionibus in ore, & de pharmacis ad eas commodis. Cap. I

VERVS profecto sermo est, quē pleriq; artifices in ore habēt,
Quod non idem sit, neq; simile, à uiua uoce discere, & ex li-
bro legere. At uero industrij & natura prudentes homines,
non uulgarem sēpe utilitatem consequuntur, si in libros in-
cidant nō obscure cōscriptos. Itaq; quū sciam nō paruam
utilitatem ex hac tractatione, primū quidem amicis ac sōda-
libus accessuram esse, qui uidelicet etiam per opera cogno-
uerūt quantā uim habeat rationalis Methodus ad medica-
mentorū copiā parādā: deinde uero etiam alijs qui optimarū rerum studio se
fatigare nō cessant, rem gratam facere uolens, ad huius operis explicationē pro-
gressus sum, nō festinabūdo & cōpendiario docendī modo in hoc instituto, sed
prolixo & longiore, quali etiam in sermonibus, quos frequenter citra scriptum
ad amicos habeo, uti soleo. Præstat rationalis auxiliorum inuentio experimen-
tatrici: quemadmodum etiam ante iam mihi in sermone de fauciatis neruis di-
ctum est, in cognitione uniuersali facultatis pharmacorum, quorum usus circa
singulas affectiones contingit. In pharmacis itaque ori destinatis: ob id stomati-
cis appellatis: uelut est quod ex moris constat omnibus notum, primus meden-
di scopus est communis omnium partium inflammatarum, deinde cōsequenter
alter scopus priuatim ex ea quæ curatur. Quæ igitur sit affectio inflammatorum
prius nosse oportet, si ex ipsa indicationem quandā auxiliorū accipere uelimus.
Prædidicimus autem & prius demonstratū habemus, Inflammationes ex calidi
sanguinis

sanguinis influxu fieri. Didicimus etiam quod hunc ipsum influxū in principio
quidem reprimere ac repellere oporteat, præterquā si ad partem aliquā principa-
lem recursum sit, atq; aliud quoddā grauius malum effecturus. Verū nūc adeo
nihil opus habemus eiusmodi determinationibus, sed uelut memores adhuc si-
mus quomodo totū corpus præparare, ad curationem affectuū circa quācūq;
partem consistentiū oporteat, ad institutū progrediar. Etenim uenæ sectione uti-
mur, & purgatione, & clysteribus, & inedia, ubi totū corpus apparuerit aut mul-
titudine humorū refertum, aut eorundem malicia uitiatū. Si uero neutrū horum
adsit, statim ad curationem per localia remedia peruenimus. Quomodo igitur
inuenire ipsa oporteat eum qui oris inflammationes rite curare uelit, præsens ser-
mo statim te docebit, Quomodo uero inuentis conuenienter uti oporteat sōda-
libus in memoriā reuocabo, qui sēpe uiderunt me pharmacis eorum medica-
torum qui me in consiliū aduocarunt, curantem eas affectiones, quarū gratia uo-
catus fui. Impossibile enim est pharmaco rite uti eum qui uim ipsius non noscit,
iuxta cuius efficaciam auxiliatur. Eodem igitur modo in inflammationibus in
ore consistentibus, communis scopus omnium ipsarū si adsumpserit ex natura
particulæ indicationem, reperiet primū quidem genus pharmacorū quibus uti
cōueniet. Deinde consequenter etiam particulares in ipsis differentias si quidem
præcognouerit simpliciū pharmacorū facultatem, uelut iam sēpe est demonstra-
tum. Genus igitur repellentiū pharmacorū in principio inflammationū, in refri-
geratū materia sitū est. Hæc autem ipsa quum duplicia existant ut didicimus,
Quæcūq; adstringendī natura prædita sunt, efficaciorē uim habent ad influxū
citius repellendū. Inest autem ipsis statim etiam uis cogendi & densandi superfi-
ciem corporis, cui adhibentur. Cōmunis igitur scopus hic est prohibendi inci-
pientes inflammationes, ab ipsis affectionis indicatione inuentus. Alter uero à
particulæ quæ curatur natura ipsi accedit: quum sciamus rariorem esse ac mol-
liorem superficiem tunicæ oris, nō paulo quam est cutis, quæ totum corpus am-
bit. Inest autem & aliud quiddam particulis oris, atq; id duplex, quod non adest
ipsi cuti. Insuauitatem enim medicamentorū quæ adhibentur sentiunt, & duos
meatus subiacētes habēt, per quos in uentrem & pulmonem defluere quippiam
ex stomaticis pharmacis potest: quale est quod per atramentum sutoriū constat.
Et sanè medicus neq; imprudens, neq; inexpertus facultatis pharmacorum, ubi
hoc miscuerit pharmaco ori destinato, multo quidē fortius ipsum reddet, uerum
uehemēter lædens, si quidē ad gulam, aut asperæ arteriæ extremū quid præterla-
batur, atq; hæc quidē ut statim occurrentia, per ipsa uero & uentrem, et asperam
arteriam, & pulmonē. Adest autē pharmaco ipsi circa gustū insuauitas, quæ tum
usus tempore molesta est, tum per totam perseverat diem, adeo ut etiam in cibis
accipiendīs iniucūda sit. Huiusmodi itaq; fortibus & quæ uenenosam habent fa-
cultatem nō cōuenit uti, ad affectionū oris curationem, nisi magna necessitas ur-
geat. Neq; uero de inflammationibus solū hūc sermonē intelligere oportet, quum
neq; ex harum indicatione ipsum inuenerimus, sed cōmunem esse de omnibus
oris affectionibus intelligendū est, ut qui indicationē ex ipsa particulæ natura ha-
bet. His igitur cōsideratis ab eo qui pharmacū ex succo mororum composuit pri-
mum quidē ipsum cum melle coxit, quo repositū in promptu haberet per totū
annum, non illo tēpore solum, quo expresso fructu, succo uti licet. Melior enim
solus est incipientibus inflammationibus, ideoq; me sēpe ipso in huiusmodi in-
flammationibus uti uidistis. Durabilior autē est priuatim cum melle apparatus.
Appellauī autem durabiliorem, nō solum quod cito corrūpitur citra cocturam
cum melle repositus, ita ut sequenti anni tempore eo uti non possimus: sed etiam
propterea

propterea quod utilior est, ad sequentia inflammationis tempora, usque ad perfectam curationem. Quemadmodum enim in principio comoda sunt pharmaca id quod influit repellentia: Sic post principium usque ad finem, pharmaco opus est ex utriusque mixto, repellente uidelicet & discutiente facultate praedito: ac primo quidem tempore adstringens praecellere oportet, ad finem uero discutiens, interposito uero tempore aequales utrorumque partes esse conuenit. Quando uero uelut induratum quiddam de inflammatione relinquitur, penitus non conuenit adstringens ad discussorium ammiscere, nisi prius totum corpus sit euacuatum. Atque qui neque in principio bonum est discussorium adstringenti ammiscere. Caeterum qui pharmacum ex succo mororum composuit, parum ex croco & myrrha ei commiscuisse uidetur, quod communem habeant facultatem concoctoriam inflammationum: prius uero crocus quidem adstringat, myrrha autem calfaciat, intantum ut sufficienter discutiat. Penetrat enim magis in altum corporum myrrha quam crocus, utpote substantiam tenuium partium habens, atque ex hoc duplicem utilitatem exhibet, simul introducens quidem secum uires ammixtorum, & persanas usque in altum inflammata. Et tamen adiuuant se mutuo crocus & myrrha in penetrando in profundum, crocus quidem uelut impellens myrrham: myrrha uero uelut dux praecedens peditem sequentem crocum, si ita dicere liceat, deducens. Quemadmodum enim crocus ob adstringendi uim, minus habet substantiam tenuium partium quam myrrha, sic myrrha substantiam tenuiorum partium praedita, citius quidem uim suam in altum transmittit: citius autem etiam ad cutem recurrit, simul secum efferens ea quae in profundo sunt attenuata. Hanc igitur recursus eius uelocitatem impediunt adstringentium mixtura: non enim hoc solus facit crocus. Est itaque in pharmaco stomatico ex moris appellato, tum mororum succus, qui non modicam habet adstringentem qualitatem & facultatem, tum alia quaedam etiam ammiscetur ubi quis forte pharmacum reddere uelit. Haec igitur adstringentia deducuntur quidem per myrrham, quae uicissim ab illis compellitur, atque ita se mutuo adiuuant, quo uis ipsorum amplius progrediatur. Vidistis autem saepe me ad pharmacum ex moris in principio quidem Rhodis succum, aut uuae acerbam succum, quem prius omphacium appellant, ammiscere. Si uero haec non adsint, florem rosarum, aut ipsas rosas siccas, balauitium, cytinum, & malicorium aridum, & gallam omphacitiam appellatam. Amplius autem & pini corticem, itemque thuris, & tum hypocythidis, tum lentisci succum, & ut compendio dicam, omnia adstringentia, praeterea ea quae corruptentem habent facultatem, quae uenenosam uocant, & lethaliu[m] species quaedam existit. Didicistis enim quod non omne lethale statim etiam est uenenosum. Quemadmodum autem in principio inflammationis harum rerum mixtura fortius efficit medicamentum stomaticum: Sic quum restiterit quod influit nullo eius modi opus habet solo. Sufficit enim tunc id pharmacum quod crocum & myrrham assumpsit ad inflammationem concoquendam. Nam ubi iam fuerit concocta, addimus etiam aliquid ex discussorijs, uelut saepe uidistis me iniicere spumam nitri, & aliquando ipsum nitrum, quod tenuium partium existit, & iam ab omnibus Berenicium appellatur. Ultra hoc etiam sulphur uiuum uocatum, aliquando etiam sapam, origano quandoque incocto, interdum etiam hyssopo, aut alio quopiam simili, pulegio uidelicet, thymbra, thymo, calamintha hortensi ac agresti. Hoc igitur modo quis recte utetur pharmaco ex moris, si iuxta indicationum uniuersalium quantitatem ipsius usum permutet. Quousque enim quicquam influxerit, id ipsum repellere conuenit. Vbi uero restiterit, concoctoria afferre, & deinde consequenter discussoria. Manifestum enim quod per huius methodi usum, nemo qui simplicium pharmacorum facultatem nouit, unquam auxiliorum inopia laborabit, siue per montes uenetur

tes uenetur, siue quid operetur in agro, siue in peregrinatione quandoque praeparatis careat medicamentis, uelut Erasistratus scripsit, qui seipsum curauit ad rubi succum progressus, quum in illo loco Andronius pastillus praesens non esset. Quum enim sciret pastillum Andronium in adstringendo curandi dominium habere, materiam adstringentem perquisiuit, Non uelut Serapion & Menodotus aiunt, empirica transiitione ad simile usus. Iuxta hanc enim uobis demonstraui plurimam dissimilitudinem succi rubi ad pastillum Andronium esse, paucissimam uero similitudinem iuxta unum solum, uim uidelicet adstringendi. Verum qui generalem facultatem quam uniuersalem uocant, nouit: in quacumque materia eam repererit, confidenter ea utetur. Huiusmodi autem materiarum ingens est aceruus, quibus omnibus uti licet, ita ut solum fugiamus quae uim quandam iniucundam aut uenenosam habent. Sic igitur etiam ego pharmacum ex succo nucum uiridium praeparauit, nullo doctore usus, neque aliquod praescriptum sequutus. Cuius uim expertus sum multum aliorum stomaticorum facultatem excedentem, alia autem dico, id quod ex moris constat, & id quod ex succo rubi mororum praeparatur. Ita enim rubi fructum appellant, & tertium quod ex musto, & quartum quod ex puniceorum succo, & quintum id quod per adstringentia mala componitur, ex quorum numero optima sunt cydonia & struthia appellata, & post haec ad presentem usum quae Cestiana a Romanis appellantur. Caeterum composita ex multis talibus sunt, quae ex fructibus praeparantur.

De stomatico medicamento ex nucibus.

Ego autem quando primum ex Alexandria in patriam redi, agrum pertransiui & inueni quendam hortulanum ab uua & tonsillis ac glandibus ferè suffocatum: utebatur autem collutione aquae mulsae rosae in ipsa incoctis. Quum igitur uidissem fructum nucum in uigore esse, iussi detractum ab eis externum corticem, quo etiam tinctorum uideram utentes, statim in mortario contundi, & succum eius per linteam excolari nondum sciens quomodo iuxta crassiciem aut tenuitatem haberet: quum uero reperissem aquosum & compage tenuem, gargarissare eum iussi ipsum hortulanum. Postquam uero ualde tenuis apparebat, praecoxi: & mel comensurate, uelut in eo quod ex moris fit fieri sciebam, ammiscui: atque ubi iam ad compagem mellis redactum esset, hortulano utendum reliqui. Porro quum uiderem celerrimam utilitatem ipsi inde oboriri, praestabile ratus sum in multis experiri, atque ex hoc sufficiente experimento accepto de facultate eius pharmaci, semper ipso utor, uelut nostis. Merito itaque mirandum nullum ex prioribus medicis aliquid de hoc pharmaco mente concepisse, ut tum parabili, tum generoso hoc succo uteretur, maxime quum uiderint quomodo etiam manus inficiantur eorum qui uirides nuces decorticant. Ex his enim apparet qualis sit earum succus, & quod aegre elui possit ipsarum adstringendi uis, adeo ut neque per fortissima exterioria elui queat. Amplius autem adhuc miratus sum de medicis quod non cogitauerint forte esse ipsarum uim, quum etiam tinctorum uideant eiusmodi nucum corticibus uti. Nisi enim in profundum manuum descenderet, & nisi per omnem substantiam lanarum penetraret, non certe aegre eluibilis esset. Quum uero descendat, indicat plane substantiam succi tenuium partium esse, rationi autem consentaneum est adstringendi uim maxime proficere, ubi in eiusmodi substantia continetur. Etenim quae ex adstringentibus crassas partes habent, per adstrictionem cogunt & condensant superficiem corporum quibus adhibentur, & a progressu in altum ipsorum corporum sese impediunt. Quibus enim etiam alias ob substantiae crassitudinem impossibile erat progredi in altum, his sane amplius impossibile fuerit densato corpore iuuare id quod totum est inflammatum. Optimum itaque esse nucum succum persuasus, ut qui

ut qui etiam coctū cum melle gustarim nihil insuaue habentem. eum in quatuor partes diuido, & ad primam statim aliquid ex adstringentibus iniicio, ad secundam ex croco & myrrha, ad tertiam sulphuris quiddam ac nitri addo: quartā uero solam sinceram seruo, pueris utilem futurā ob dulcorem, Imò etiam uiris ob delicias mente fractis, & mulierculis. Ego quidem igitur à ratione inductus inueni, quemadmodum neruorum lauciatorum curationem, ita etiam hoc pharmacum quod omnibus præstat. Est equidem id quod ex rubi moris constat, fortius eo quod ex moris fit, quemadmodum hoc eo quod ex musto paratur, Omnibus autem his præstat id quod ex nucum succo inuenimus, in principijs quidem inflammationum cum his quæ fortiter adstringunt confectum: in uigore uero croco & myrrha additis, quanquam etiam solum aliquando moderatas inflammationes sanare queat. Quando uero humorem qui inflammationem produxit intactum digerere ac discutere oportet, cum acriū mixtura cōmodum existit. Verum dixerit fortassis quispiam mihi ex medicis pauperioribus, se amplecti quidem ipsum medicamentum, si unam pyxidem expleri iubeam hoc pharmaco semel præparato. Me autem præcipere, aut statim à principio quatuor facere compositiones, aut unam ex melle & succo compositam reponere, atq; usu expetente ei ammiscere, usq; quo quidem influxerit quippiam inflammatis, ea quæ uehementer adstringunt, postquam autem quieuerit fluxus, concoquentia: ubi uero euacuationē postulauerint ea quæ influxerunt, discutientia: operosum autem hoc esse & difficile his qui domi non habent supellectilem omnium simplicium pharmacorum, Imò neq; ad peregrinationes me commodam confectioem exponere, in quibus impossibile sit quatuor unicuiusq; medicamenti differentias circūferre: Ob id igitur excogitata sunt tum mihi, tum alijs etiam prioribus medicis, pharmaca medias facultates habentia, & ad peregrinationes idonea futura, & pauperculis medicis utilia. Quæ uero hæc ipsa sint, paulo post referam. Nunc autem pauperum medicorum sermoni respondere uolo. Quemadmodum enim ipsi exilem apparatus laudant, sic oportet etiam diuitibus permittere, ut confectioes pharmacorum pro opulentia suæ dignitate comparent. Satis enim scio etiam ipse, non solum multos pauperes esse medicos, sed & qui ab ipsis curantur, quibus satis est ubi ægrotent, alicam cum aqua mulsam accipere, & mundū panem habere, aut aliquam farinam utilem ad cataplasma. Verum eum qui curandi tractationem scribit, omnis materia meminisse operæpretium est, quo tum diuitibus copia sit ipsis artificiose utendi, tum pauperibus electio sit illarū tantum, quibus unusquisq; pro oportunitate abundet.

De mediōrum pharmacorum compositione.

Dicamus igitur iam aliquid de compositione mediōrum pharmacorum, initio ab eo quod ex moris constat sumpto. Cōmune est autem omnibus medijs, ut congruens modus mellis ad succum ipsum decernatur. Inuenitur autem hic modus per experientiam. Vbi enim succū ipsum cum melle miscueris ac gustaueris, si quidem apparuerit moderate habere, rursus similiter ipsa miscebis. Si uero deficere quid uidebitur, addes. Velut exempli gratia, In mororum succo si quinta pars mellis addatur, mediū fuerit temperamentum, ut hoc modo coctum pharmacū plurimis ualde placeat, & hanc mixturam pauci reprehendant, alij quidem uelut dulciorem, alij uero ut austriorem. Quemadmodum enim alij qui aquam mulsam dilutiorem, alij dulciorem libentius bibunt, Sic etiam his pharmacis utriq; delectantur iuxta propriam naturam. Quando igitur aliquis pharmacū sibi præparari postularit, semper utiq; uidistis me ei qui dulcioribus delectatur, plus mellis iniicere, qui uero contrarijs, minus. In pharmacis igitur quæ

quæ deglutiuntur maxime coniectare oportet naturam eorum qui ipsa sument, Quod enim cum molestia aut iniucunde acceptum est, stomachum subuertit. In pharmacis autem stomaticis eiusmodi sinceritatē aliquando contemnere licet. Medium itaq; temperamentum, uelut dixi, succi ad mel, quintuplum habeat multitudinem succum. Audito autem me diligenter animaduertens quibus utor uerbis in symmetria seu cōmensuratione medicamentorū quæ inuicem miscentur. Iam etenim præcepi quintuplum esse debere multitudinem ipsum succū ad mel, quod nihil differt ab eo si dicā mole quintuplum esse ipsum oportere. Vtrouis enim modo dicatur, mensurare oportet pharmaca permiscenda. At uero si pondere iubeam quintuplum esse hoc pharmacū, per lancem utiq; facere oporteat symmetriam grauitatis ipsorum. Cæterum ad permixtionē succi ad mel, non est necessarium hemina aut cyathi meminisse, sed sufficit dicere, quintuplum esse oportere succum, mellis respectu. Si uero quid aliud his ammiscendū sit ex dictis paulo ante, necessarium est dicere, quanta quantitatis mole ipsis existentibus, quantum addendum sit illorum in lance appensorum. Velut in ipso adeo pharmaco ex moris, in Heræ Cappadocis medicamentario libro, Mellis conijcitur libra una, succi autem mororū lib. vi. ammiscet autem ipsis croci drach. i. myrrhæ duplum, par etiam croci pondus conijcit ex succo uuæ acerbæ, qui omphaciū appellatur, atq; eius dimidiū ex alumine scisso. Mihi uero placet quintuplum succum ad mel conijcere: par autem pondus croci & myrrhæ, utriusq; drach. unam & dimidiā, ita ut ex utrisque tres drachmæ consentur. Quod si quis omphaciū addat, & uini austeri item heminam unam, uelut Heræ uidetur, recte sanè drach. i. omphacij addet. Si uero citra uinum præparetur, multo plus de ipso conijcere conuenit, si quidē mediū temperamento pharmacū efficere uelis unciā i. si uero austrius, ut in principijs cōueniat, nihil peccaris si omnino duas aut tres ammiscueris. Quod si non sit omphaciū, pro ipso rhois succum iniice: & si uolueris par pondus utriusq; indere, neq; sic quicquam deliqueris. Heras tamen in symmetria huius pharmaci etiam hoc adscripsit, hoc modo. Quidā autem & hemina unam dulcis uini, mustū eum uelle indicare palam est: prædixit enim uini austeri maris expertis hemina unam. Mihi uero nō placet, sufficiente melle iam cōiecto, unā cum hoc quod & heminam austeri uini addidit, rursus aliam misceri uini heminam. Reddetur enim ualde uinosum medicamentū. Coquunt autem hoc ex moris medicamentū, aliqui quidem à principio miscentes succum mororum, aliqui uero modice præcoquentes. Heras autem uidetur uelle succū solum diutius coquendū esse. Scripsit igitur hoc modo. Succu mororum heminas vi. ad strigmenticiā crassitudinem coquito, deinde trita ammisceto. croci drach. i. & reliqua uidelicet iam dicta. Quin & ego censeo succū ipsum solum per se præcoquendum esse: deinde uero adijciendū mel, atq; ubi iam cacabum ab igne auferre uelis, reliqua ammiscenda esse. Verum Heras uidetur simul cum melle etiā alia ammisceri iubere. Et uinum quidem rationabiliter quis tunc ammiscuerit. Myrrham uero & crocum, melius est in fine cocturæ iniicere, eo usq; saltem cum alijs coquendo, aut olla in terrā posita mouendo, donec omnia probe uniantur. Amplior autem coctura ipsorū, destruit facultatem aromaticorū medicamentorum. Spuma argenti equidem & plumbago, atq; alia multa metallica per cocturā meliora fiunt. Crocus autem & myrrha multaq; alia aromata in decoquendo uires amittunt. Itaq; medijs facultate pharmaci & symmetria, & coctura, moderatis inflammationibus congrua, ampliusq; in maiorū uigore, atq; insuper in principijs & augmentis eorundē conueniens, iam relata est. Cæterum ad induratas inflammationes, quā iam præterierit uigor, & nihil amplius influxerit, uenerit autem

tempus discutiendi, ammiscere conuenit ad stomaticum pharmacum aliqua discussiorum. Talia autem sunt, Spuma nitri, & ipsum nitrum molle, asiacq; petrae flos, & sulphur uiuum. Sufficit porro ad praedictam medij pharmaci comensurationem ammisceri, Nitri quidem unciam dimidia, sulphuris autem uncias ii. Quod si neq; sic praeparatum habeas ipsum, neq; praesto sit tibi nitrum, aut sulphur, aut asiae petrae flos: organum in sapa, quam alij siraon, nostri omnes hepsema uocant, feruefacito, stomaticoq; pharmaco addito, ac gargarissare iubeto. Si uero neq; sapa adsit, in aqua mulsa origanum coquito. Nihil autem refert etiam si hyssopum conijcias pro organo, aut pulegium, aut thymum, aut thymbram, aut calaminthen, aut mintham odoram, quam ueteres hedyosmon appellant. At uero in uigore inflammationum, non solum nihil ex eiusmodi pharmacis adhibere oportet, sed etiam contrarium totum: atq; raro quidem stomaticis medicamentis uti, collutionibus autem & gargarissis mitigatorijs concoquere inflammationem. Cuius generis est, Decoctum pinguium caricarum, & oleum lentiscinum in duplo uase tepefactum. Quin & ipsum stomaticum pharmacum in uigoribus gargarissare conuenit, aqua mulsa dilutiore permixtum, aut calida sapa: quae si non adsint, aqua calida. Praualere enim oportet tunc mitigatorium & concoctorium ductum, uelut in declinationibus discussorium, qui ex fortioribus constat medicamentis. Porro meum pharmacum ex succo nucum omnium aliorum esse fortissimum opere experti estis. Ad uos enim sodales loquor, in quorum gratiam maxime ad hanc tractationem progressus sum. Quod uero etiam omnium uilissimum & parabilissimum sit, nemo ignorat. proijciunt enim hortulani uiridium nucum cortices, ubi ipsas decorticarunt, ut uel maximos corbes nobis explere liceat gratis. Mel igitur solum ut pauperibus medicis (Nam & illis oportet nos ea quae narramus communicare) deficit, quum eius fuerit penuria, nihil uero aliud, nisi quis ultro adeo aliud uelit, Saepem enim hoc modo confectum pharmacum, nihilo deterius apparuit eo quod ex moris constat, in quod tum crocum, tum myrrham indebamus. Quin etiam si Alumen ipsi addere uelimus, non est necesse scissum iniicere, Sufficiet enim adstringit etiam liquidum, quod aliqui phorimon appellant, quod uilis precij & maxime parabile in omnibus regionibus existit, tenuitate tamen partium a scisso deficit, & ob id etiam minus efficax est. At uero si hortulanus aliquis aut ruralis hoc pharmacum sibi praeparare uelit, habuerit gratis quos conijciat, cytinus aridos contusos & cribratos, Nominantur autem sic primogenita punica. Quo tempore enim arbor florere desinit, fructus ipsius apparet figuratus in speciem punici mali, quem ablatum & resiccatum adseruare licet ad tempus fructus nucum. In fine enim ueris cytini generatur. Desinente autem aestate ad perfectionem ueniunt nuges. Quin & in terram decidunt multi cytini, aut a uento decussi, aut alio quopiam modo, quos collectos siccare licet, ut neq; hac parte egenos medicos quicquam impendere opus sit. Nostis autem acidorum & acerborum punicorum, (quorum fructus parum abest ut esitari nequeat) cytinus meliores esse, Quare etiam si ex arboribus eos auellas, aut nemo penitus te prohibebit, aut certe uilissimum pretium sibi dari pro eis postulabit. Caeterum balaustrum appellatum penitus cibis non conuenit, & si quis colligere id uelit, quemadmodum organum, & thymbram, ac thymum, atq; alia huiusmodi, gratis licebit. Itaq; si balaustrum uelit quis crudum tufum ac cribratum iniicere iuxta proportionem quam antea dixi, pari omphacio potest, utile pharmacum efficiet. At uero & cortices punicorum malorum, ualde parabilis res sunt, adstringendi uim sufficientissimam habentes, & qui ad praedicta statim in principio conijci queant. Optimum autem pharmacum reddetur, si iuxta id tempus quo punica nondum perfecte matura sunt, non tamen longe a perfectione absunt, eos

cortices

cortices detractos coieceris atq; id statim in principio cocturae succi. Oportet autem prius in mortario tundere, quo ipsorum uis uniuersa citius in medicamentum quod paras diffundatur.

De confectioe pharmaci ex malis punicis, & malis, alijsq; stomaticis.

Quum uero tres sint punicorum malorum differentiae, Aliqua enim ipsorum sunt austera, aliqua uero dulcia, & quaedam acida, Siquidem sola austera iniicias, magis adstringens pharmacum reddetur: si uero dulcia, suauius. Quem admodum sane fortius fiet, si acida tantum indas. Ego autem consueui par pondus uniuscuiusq; generis ammiscere. Nam & alias ipsa sola matura punica mala integra una cum corticibus tundo, deinde succum exprimo, ac cum melle coquo, & non solum stomaticum pharmacum ori commodum habeo, sed & ad multa alia utile, ueluti rursus dicitur: atq; fit hic succus ad omnia praestantior ex tribus punicorum speciebus, aut generibus, aut differentijs, aut quomodocumq; quis appellare uelit. Miscemus autem & ruborum fructus quos aliqui quidem a planta denominant, batina, hoc est rubina appellantur: aliqui autem composita appellatione Mora appellant, apponentes quae a rubis producuntur. Ex quibus sane succus similiter succo mororum praeparatus, melius illo pharmacum redditur: sed minus ualidum eo quod ex nucum succo paratur. Quin & malorum cotoneorum, & pirorum syluestrium, ac mespilorum succus similiter praeparatus, stomaticum pharmacum efficitur, deuorariq; aptum, quum hoc quod ex nucibus constat deuorare non liceat: quoniam enim nociuum non sit, uelut atramentum sutorium, tamen stomacho non est commodum. Manifestum uero quod & ex punicis constans pharmacum aptum est fracto & cibos fastidienti stomacho: deficit tamen ab eo quod ex malis constat. Innoctus est etiam rubi mororum succus deuoratus, uelut etiam ipsorum mororum, sed succus rubi mororum habet quid quod stomachum corroborat, quod ipsum mororum succus non habet. Porro mel his omnibus succis non eadem proportione iniicitur. Plurimo enim nucum succus opus habet, & post eum rubi mororum, modico autem malorum, & punicorum, & pirorum syluestrium. Medius autem inter hos est mespilorum succus. At uero & ex cornis ac brabylis, & prunis apud nos appellatis praeparantur apud nos stomatica pharmaca, eodem modo quem in principio de moris recensui, in quorum omnium confectioe rationem quandam communem referam, hanc. Siquidem crassus apparuerit succus, statim mel ammiscere oportet, Si uero liquidior sit succus praecoquatur. Suscipit autem pirorum ac malorum succus: amplius uero etiam plurimorum fructuum, parem sibi ipsis mensuram mellis. Succus uero eorum quae multum acerba sunt, uelut est corni fructus, aliquando duplum, aliquando triplum mellis adsumit. Omnia igitur haec citra noxam deuorantur. Si uero atramentum sutorium ammixtum sit, non ualde deglutire oportet confectum pharmacum, praeterquam si iuxta stomachum aut aluum ulcerosam affectionem fieri suspicemur. Quin & si in ipso ore maligna ulcera fiant, praestat ex atramento sutorio medicamenta. Sufficit autem drachma ad praedictam compositionem ammixta in qua unam mellis libra conijci est relatum. Sed & plus quandoq; recte iniicitur ad ulcera putrefacta. Singula porro quae dixi iniicere licet aliquando & multo uarum austerarum quas Aminaeas appellant. Praestat autem ultimum mursum in hunc usum. Quod enim in principio fluit liquidius est & aquosius. Iniicienda uero sunt ex praedictis pharmacis acerbiora, quemadmodum saepe uidistis me aut punica mala, aut balaustrum, aut cytinus, aut aegyptiae spinae fructum, aut corna, aut aliud quid ex huiusmodi adstringentibus ammiscere. Maxime uero aptus est Rhus, siue masculino, siue muliebri genere ipsum uelis nominare. Est autem duplex, Alter obsonijs inspergitur stomacho commodus, alter a tinctoribus

o 2 ribus

ribus coriorum expetitur. Vterq; uero musto incoctus stomaticum efficit medicamentum, cui ammiscere licet etiam alia iuxta eandem proportionem, uelut in eo quod ex moris constat relatū est. At uero citra mellis mixturam, mustum solum per se in mellis compagem redactū, exemptis etiam quæ aliās induntur, bonū sit pharmacum in principijs, augmentis, & uigoribus. Ad declinationes autem si tedas addideris pingues, aut etiam in tenuia frustula contusas & fractas easdē unā cum Rhoē in mustū conieceris, deindeq; interposita una die coxeris, donec suam ipsorum qualitatem in ipsum mustū transmittant. Tunc enim tedas quidem eximere ac proijcere oportet, Mustum uero usq; ad aptam compagē coquere, quo uidelicet illiniri cōmode possit. Quæcunq; autem prius ex adstringentibus iniici dixi in id quod ex nucibus præparatur medicamentū, ea omnia etiam accipiēda sunt recte in mustum addi. Quod si uero pretiosius efficere pharmacū uelis iniicies etiam cassiæ corticem, aut nardū indicam, aut malabathri foliū. Aequè enim ut pauperibus, sic etiam diuitibus nos pharmaca scribere oportet. Eadem etiam prædictis stomaticis pharmacis miscentur. Sufficit autem drachma una singulorum ex his tribus ad tantam medicamēti symmetriā ac cōmensurationem, iuxta quam libra mellis una cōiicitur. Nihil uero læferis si ad singulas drachmas adhuc dimidiā apponas, ut in totū quatuor drachmę & dimidiā fiant. Cæterū ad induratas inflāmationes conijciuntur quæ generosius discutere possunt, tusa uidelicet & cribrata. Tempus autem indendi ipsa non est principis, sed ubi prope perfecte coctum fuerit pharmacū, aut etiam penitus coctum, olla iam in terram deposita. Sunt autem hæc costus, amomū, & quod Macer appellatur, Nominatur autem sic cortex quidam aromaticus qui ex India affertur, multū calefaciens & adstringens. Quin & cyrenaicus succus ad discutiendas induratas inflāmationes aptus est, quemadmodum etiam Medicus, aut aliquis eorum qui postea celebres facti sunt. Pauperibus porrò pro sumptuosis discussorijs pharmacis, aut dictamnū, aut acorum, aut Meon, aut pyrethrum, aut cardamomum, aut sinapi iniiciēdum censeo, pari pondere, ita ut ad triū drachmarū pondus eorū mixtorū moles perueniat, ad prædictā in principio stomaticorū pharmacorū symmetriā, in qua mellis libra habebatur. Si uero quatuor aut quinq; drachmarū pondus ex his exple re uelis, magis discussoriū pharmacum habebis. Semper enim pro cōstitutionis affectuū proportionem, augeri ac minui pharmacorum uehementiam oportet.

De confectione pharmaci ex musto, in quo etiam parabilia diuersa.

Inpharmaco ex musto, ad decē musti heminas, tres iniicimus heminas Rhois coriariorum, aut eius qui obsonijs inspergitur. Si uero utrūq; iniicimus, utriusq; unam & dimidiā, aut paulò plus sumimus. Iuxta proportionem uero etiam ex discussorijs quodcūq; tandem inuenerimus. Quod si unum tantū habeamus adstringēdi uim habens, quod in principio iniiciamus, aut unum saltem discussorium quod iuxta finem indamus, ex illo totū pōdus immittimus quod ex omnibus alijs cōflaretur. Quæ igitur dicta sunt in medicamentū ex nucibus conijcienda, ea omnia etiam in pharmacū ex musto indantur. Quin & quæ isthic non dicta sunt, amplius iniicere licet. Velut gallam omphacitin appellatā, aut extremitates mollis rubi, aut rubi canini, & corni, cuius etiam fructū diximus iniici oportere, uelut etiam pruna, & myrti baccas, & fructū myricæ ac spinæ ægyptiæ fructum, omniāq; adstringentia præter ea quæ medicamētariam uim habent, ne uidelicet deuorata lædāt. Omnia porrò stomatica pharmaca quomodocūq; parata iuxta propria tempora oportuna ac commoda fiunt. Si quidem enim austeriora fiant, in principijs & uehementibus influxionibus conueniunt. Si uero moderatiora, in uigoribus. Si aut magis discussoria ui prædita, in declinationibus, Quare etiam

si non

si non ipsi præparauerimus quid, neq; symmetriā iniectionū nouerimus, sed tantum ipsum cōpositum pharmacū gustauerimus, cognoscemus quomodo eo sit utendum. Hæc igitur si memoria conseruabitis, quando necessitate aliquādo urgente eorum quæ experimento constant pharmacorū copia non sit, ex parabili illius loci materia, uos ipsi ex tempore aptum medicamentū componere poteritis. Non solum autem in hanc rem utilis fuerit prædictorum memoria, sed etiam ad iam inuentorū cōuenientem usum. Si enim in ipsis adstringentem qualitatem præualere inueneritis, in principijs eis utemini. Si uero mitigatoriam & laxatoriam ac concoctoriam, in doloribus & uigoribus inflāmationū. Si uero obduratum quippiam & agre solubile ab inflāmatione relinquatur, in declinationibus. Eodē modo etiam in medijs temporibus, mediā relatorū pharmacorū medicamenta offeretis, ab repulsorijs ad discussoria paulatim transeundo, atq; si unū duntaxat uobis præsto sit medicamentū, id ipsum per aquæ mulsæ & aquæ simplicis mixturam exoluentes, & per additionem parabilium intensius reddentes. Sunt autē parabilia ex adstringētibus, Rosæ, & myrtus, & lentiscus, & rubus, & rubus caninus, & galla omphacitis appellata, & ægyptiæ spinæ fructus, omniāq; aluminis genera. Post hæc parabilia sunt Rhus culinarius & coriarius, & succus qui ex Syria affertur, atq; hic quidem per se ammiscetur, culinarius autem & coriarius Rhus aqua prius decocti, utiles mixtura fiunt. Est autem & glauciū ex parabilibus, & omphaciū, & cyrini, & balaustia. Ex discussorijs autem parabilia moderata sunt, caricarum & fursurū decoctum, et aqua mulsæ in qua origanum, aut hyssopū, aut thymus, aut calamintha, aut pulegiū, aut mintha odora, quam hedyoscinū uocant, sint incocta: fortiora autē sunt etiam hæc, si diutius coquantur, amplius autem & nitri spuma aut ipsum adeo nitri ustum: fortius uero his est sulphur uiuum.

Stomaticorum pharmacorum compositio, in quibus etiam quæ ex moris constat, Heræ.

Propriè quidē stomatica appellantur quæ ad uuas, tonsillas, ac omnes quæ in ore fiunt derepente inflāmationes conueniunt. Componuntur autem per prædictam materiam, ex qua sanè multæ particulares cōpositiones à medicis sunt confectæ. Ego uero etiam hic celebrium tantum mentionem faciam.

Compositio pharmaci ex moris iuxta Heram.

Pharmacum ex moris stomaticū faciens ad tonsillas, & uuas, atq; alias in ore inflāmationes, tum illitū, tum gargarisatū, uelut est prædictū. Præparat aut ipsū Heras hoc modo. Succus mororū heminas VI. ad strigmenticiā spissitudinē coquito. Deinde tritas croci drach. I. myrrhæ drach. II. omphacij drach. unam, aluminis scissi obol. III. Mellis heminam unam addito. Ipse autem Heras se etiam aliter præparare ipsum ait, hoc modo, ut croci drachma dimidiā iniiciatur, & passii hemina una, & uini maris expertis austeri hemina una. Coctura autem fit usq; ad compagem melleam.

Andromachi descriptio, pharmaci ex moris.

Andromachus autem de pharmaco ex moris in hæc uerba scripsit. Succus mororum heminas VI. accipito, & in ipsum gallas V. conijcito, radicis autē dulcis drach. XX. Vini chij heminam I. & insolato aut coquito, deinde ubi coactum & spissatum fuerit pharmacū, radices tollito ac proijcito, gallas autem tritas ammisceto, & myrrhæ drach. I. croci drach. I. aluminis scissi drach. I. omphacij drach. II. Quidam autem aluminis drach. II. mellis atticij heminam unam. Manifestum autem est, quod hoc pharmacū magis adstrictorium est quàm præscriptū, maxime si alumen adsumat. Sufficientes enim erant gallæ, & omphaciū, ut mul-

o 3 tum

tum adstringens redderet pharmacū, uerum ubi alumen amplius additur, plurimum in ipso adstrictoria uis augetur. Recte tamen in eius cōfectionem ammixta est dulcis radix, quę exasperata lenit, & propterea asperitatē ex adstringentibus inductam lenire potest. Cæterum pro mororum succo coniicitur etiam mororum rubi succus, alijs quomodo cūq; uelis appositis, siue ut Heras, siue ut Andromachus scripsit. Relatum autem à me antea est, quomodo liceat ipsum uariare, per eorum quę adijciuntur ammixtionem. Dicitur est etiam, quod per succum nucum cōponi queat hoc pharmacū, reliquis eodem modo iniectis. Quin & per punicorū malorū succū similiter præparatur, tum succo solo cum melle præparato, tum iam dictis iniectis. Sic uero & rubi fructus cum melle confectus sufficienter adstringens fit pharmacū, quemadmodū sanè & quod ex nucū succo paratur, ueluti prius est dictū. At uero etiam uaria cōpositione pharmaca ex punicorū succo à medicis conscripta sunt, uelut etiā ab Andromacho his uerbis.

Stomaticon ex malis punicis, Andromachi.

Punicorum dulciū nucleis carentiū partes II. & acidorū partem I. Succū in uas amplum quod congiūm capiat exprimito, deinde excolatū ad lentum ignem ad teritas coquito, Sint autē in præptu myrrhæ minæ drach. VIII. crocomagmatis drach. VIII. omphacij drach. VIII. illyridis drach. VIII. aluminis drach. III. gallæ drach. VIII. His affundito liquorē teritoq; ac ad melleā spissitudinē coquito: deinde in pilam trāslata rursus terito ac utitor, quandoq; cū melle, quandoq; sincero. Hic non simul coquit mel cum punicorum malorum succo, sed postea quum paratum est, dupliciter pharmaco uti iubet, aliquando quidem sincero, ad inflammationes uidelicet adstrictoris indigas; aliquādo uero cum melle, quum discuffione indigent. Multitudinē autem succi congiū esse iubet, hoc est sextarios sex Romanos. Quū enim Romæ medicatus sit, semper eius urbis mensuris utitur. Inijcit autē in ipsum myrrhā, & crocomagma, & gallam, & iridem illyricam. (Ipsam enim Illyrida appellare solet.) Amplius autem ad hæc omphacium, omniū quinq; numero, singulorum unciā I. octo enim drachmæ unciā efficiunt. Ex alumine uero scisso unciā dimidiā. Scripsit porro deinceps Andromachus etiam id quod ex musto sit stomaticum, sic in hæc uerba.

Andromachi stomaticum ex musto, quo utor.

Gallas XXX. Rhois coriarij sextarios II. musti sextar. VI. Gallas con fractas cum Rhoē per diem & noctem in musto macerato, deinde coquito donec ex toto quarta pars supersit, & per linteolū colato, exprimito, & in olla ad mellis crassitudinē spissato, deinde trita addito, aluminis scissi drach. I. croci drach. I. myrrhæ drach. I. permixta reponito atq; utitor. De musto nihil manifesti retulit ex quali uia ipsum sumi uelit, Num ea quæ austerū uinum fundit, aut quæ dulce, aut mediū. Nos igitur nosse oportet quod pharmacū ex dulci confectū magis mitigatoriū & moderatum erit, ac minus efficax. In quibus autem adstrictione opus est, uti uehementiore, id quod ex acerbis uuis sit uehementius quidem adstringit, leniendi autem uim non habet. Palam est autem ex medio uino paratum, etiam mediam facultatem habere.

Critonis stomaticum ex malis punicis.

CRito pharmacum ex succo punicorū his uerbis descripsit. Stomaticū ex punicis ad ulcera & aphthas oris. Succū punicorum dulciū heminas VI. in aëreo uase ad tertias coquito, deinde cinamomi drach. I. cassiæ drach. I. myrrhæ drach. I. omphacij obol. III. croci obol. III. nardi Indicæ obol. III. terito, eisq; mellis heminā I. ammisceto, atq; ita adinfuso succo ad lentum ignem moueto, ac donec spissetur coquito ac utitor. Scribit autem & aliam cōpositionem pharmaci

maci ex punicis huiusmodi. Malorum punicorum dulcium unā cum corticibus tusorum ac expressorum sextarios VI. mellis boni sextariū I. in ollam coniecta coquito ad spissitudinem mellis: deinde aluminis scissi unciā unam, myrrhæ unciā dimidiā, trita addito, ac mixtis utitor. Magis adstringens scripsit certe hoc pharmacum Crito quā præcedens. Ridicule igitur quidam faciunt interrogantes utrum ipsorum altero melius sit. Alterutrū enim in proprio tempore altero melius est. atque hoc quidem posterius ad ea quæ uehementi adstrictione indigent, ad ea uero quæ discuffione, prius, maxime quū & cinamomum iniecerit in ipsum discufforium medicamentum. Scripsit autem & ex musto medicamentum Crito, hoc modo.

Critonis stomaticum ex musto.

STomaticum ex musto facit & ad aurium & sedis ulcera. Musti sextarios VI. ad sextarios II. decoquito, deinde Rhois coriarij drach. III. alij drach. II. misceto, & gallarū drach. III. alij uero gallas XXX. croci drach. II. alij drach. I. aluminis scissi drach. II. Quidam etiam myrrhæ drach. I. mellis sextarium I. mixtis utitor. Multa uero alia pharmaca ex prædictis succis à multis medicis scripta sunt iuxta commensurationem uariantia. quum aliqui quidem omnia prædicta cōijciant: quidam uero auferant, alius aliud, & alius plus, alius minus in quibus uelut dixi inspicere oportet quid redundet, an adstringens & repulsorium, aut lenitiuum & cōcoctorium, aut discussoriū. Ita enim rectissime ipsis utemur. Quare relinquam particulares eorum quæ scripserunt differentias. Transibo autem ad alia pharmaca citra hos succos præparata.

Stomatica pharmaca citra succos composita, ex aceto & gallis.

STomaticum pharmacū scripsit tum Andromachus, tum Crito, eandem habens symmetriam. Sufficiet itaque descriptionem Andromachi referre, hoc modo habentem his uerbis. Stomaticum Aristoclis ad Synanchas, quas anginas Latini uocant, & reliquas in ore affectiones. Hac & Antipator usus est. Gallas numero XXX. aceti albi sesquicyathum, alij cyathos IX. myrrhæ drach. VIII. nardi Indicæ drachmā unam, Rhois culinarij sesquicyathum, alij cyathos IX. aluminis scissi drach. I. pipetis grana XX. mellis Attici cyathos II. alij sesquicyathum. Coquantur gallæ in aceto donec flaccescant, deinde tritæ melli miscentur tempore usus. Quidam etiam seminis mandragoræ unciā unam addūt. Hæc quidem Andromachus scripsit. Fortassis autem dubitauerit quispiam propter quid, quum scripsisset aceti sesquicyathū, mox adscripserit alij cyathos IX. multum enim mēsurā altera alteram excedit. Quemadmodū etiam rursus quum ait, Rhois culinarij sesquicyathum, alij cyathos IX. Singulatim itaq; utrunque expensum dubitationem affert. Si uero inter se complacentur, conuenienter scripta sunt. Si etenim cyath. IX. iniecerimus, iniiciemus etiam Rhois culinarij eosdem IX. cyathos. Si uero aceti sesquicyathum, sufficiet etiam Rhois culinarij sesquicyathus. Quare in pharmaco plus aceti habente, diutior coctura facienda est, in minus habente breuior. Præstat autem diutius fieri cocturam. Ita enim gallæ molles reddentur. Conspicuum uero est, generosum esse hoc pharmacū ex contrarijs compositum. Gallæ enim & acetum, & Rhus magis adstringentia sunt, & maxime repellunt: ualde autem discussorium est piper, sed mixtæ facultatis est nardus. Myrrha uero discussoriam habet uim, sed & lenem ac mitigatoriā unā cum hoc quod etiā concoquit. Discussoriæ facultatis est etiam mel, sed citra mordacitatem earum affectionum quæ in ore fiunt, quum in oculis mordax existat. Verū de aceti uiribus iam sæpe mentionem fecimus, quod & fecat, & discutit & repellit. Albū autem in descriptione addidit, ut uidelicet tenuiū partiū indicet.

Quidam uero tum aceti quinq; cyathos, tum Rhois eosdem iniiciunt, medium quodammodo apprehendentes inter eos qui plurimum, & qui minimū de utroq; conijciunt. Manifestum igitur est eos medium quoq; pharmacum iuxta facultatem præparare, quemadmodum symmetria ipsa media existit.

Stomatica illitio ex befafa, hoc est, semine rutæ syluestris.

Celebre est & hoc pharmacum ab Andromacho hac uerborum serie descriptum. Stomaticū ad anginas ex befafa, faciens ad desperata, quo utor. Seminis anisi, seminis apij, seminis ammiij, floris iunci odorati rotundi, aluminis scissii, iridis illyricæ, befafa quod aliqui harmala uocant, cinamomi, myrrhæ, troglodyticæ, aristolochiæ longæ, singulorū unc. i. cassiæ, rosarū siccarū, utriusq; unc. i. crocomagmatis, unc. i. costi, cineris hirundinū recentis, utriusq; quadrātem, croci sesquiunciam, nardi indicæ, amomi, utriusq; uncię dimidium, gallas viii. tritis cum melle utere, Verū usus tempore tandem mel adde. Hoc ipsum pharmacum etiam Heras scripsit, ut parū absit quo minus penitus idem sit, Solas enim rosas uariavit, et nō ipsas cōiicit, sed florem ipsorū, et ad finem addit, Quidā etiā cassię fuluæ unc. i. De hirundinibus autem ambo obscure tradiderūt, quanq; alij clare scripserint, nisi quod inter ipsos non cōuenit. Alij enim nidum urere iubent ex stercoreibus hirūdinum maxime cōpositum. Alij ipsas hirundines. Alij ipsarum pullos. Hi uero obscurius scripserunt, & Andromachus quidem, cineris hirundinum recentis, oportebat autē ipsum apponere ustarū, Tale enim quiddā cineris uox significat, nisi nidū ipsum terere ac leuigare iubet. Heras autē, hirundinum recrementi, non apponens ustarū. Forte igitur neuter uult cōburi debere hirundinum recrementū, quemadmodū alij. In quibusdā tamen exemplaribus sic scriptum est. Hirundinū tenerarum unciam i. quemadmodū in alijs hirundinū à trabibus. Palam est autem acre & discussoriū hoc pharmacum esse ex hirundinum excrementis cōstans, Quemadmodū etiam alia omnia omnium animalium sterco ra, aliqua magis, aliqua minus. Velut etiam ipsorum animalium ustorum cinis. Dicuntur etiam nobis de befafa in simpliciu pharmacorū tractatu, quod tertij sit ordinis calfacientiu, & nunc sanē ut eiusmodi ammixtum est etiam prædicto medicamento, quod plurima discussoria facultatis in se habet, Quemadmodū aliqua ex alijs stomaticis adstringentis & repulso riæ. Etenim iam relata pharmaca ualde discussoria sunt, & ad hæc amplius cinamomū super omnia uim tenuium partium & discussoria habens. Quin & semina anisi, apij, & ammiij discussoria sunt, & iris & aristolochia ex discussorijs sunt, uelut etiam myrrha. Mixtæ autē facultatis ex discussoria & adstringente est cassia, & crocus, & nardus, & amomū, & costus. Præcellit autē in ipsis calfactoria & discussoria, & maxime in costo. Mixtæ facultatis est & iunci rotundi odorati flos, sed utraque imbecillitum adstringente, tum calfaciente. Gallæ uero, clarum est autem quod de omphacitidū genere loquor, ex adstringentibus multum sunt pharmacia, uelut etiā alumen scissum. Rosæ autem rursus debilissimam habent adstringendi uim. Ex contrarijs igitur facultatibus particularium pharmacorum, hoc medicamentum propolitum iam constat, & non solum contrarijs, sed etiam utriusq; fortibus, atque uelut dixi antea, multo fortioribus discussorijs quàm adstringentibus. Quando uero cōfectionem eius clare conscripserit Heras, uisum est ob id etiam illius uerba in commune proponere ac adscribere, quæ hoc modo habent.

Stomaticum ex befafa, Heræ.

Stomaticū faciēs ad anginas, et inflāmatas tōsillas, ac ulcera facta in ore. Cōuenit etiā stomachicis & dyfentericis summe, in frigida exhibita magnitudi ne sabæ. Est & Arteriaca bona, & dolorē sedat. Anisi unc. i. ammiij unc. i. apij se/ minis

minis unc. i. costi sesquiunciam, floris iunci odorati unc. i. iridis illyricæ unc. i. alu minis scissi unc. i. gallas omphacitidas mediæ magnitudinis viii. crocomagma tis unc. i. croci sesquiunciam, myrrhæ unciæ dimidiū, floris rosarū unc. ii. aristolo/ chie longæ unc. i. seminis befafa unc. i. cinamomi unc. i. spicæ nardi sesquiunciam, amomi racemi unciæ dimidiū. Quidā etiā cassiæ fuluæ unc. i. cineris hirūdinum recrementi unc. i. Myrrham cum melle terito: reliqua uero omnia cōtusa & cri/ brata in mortariū conijcito, & per pistillum myrrhā cum melle moderato cōmi/ sceto, ut pharmacū melle crassius reddatur. Usus uero tempore melle dilutū illi/ ne, atq; ex aqua gargarissandū præbe, aut ex aqua mulla uel succo ptisanæ. Cæ/ terum pharmacum hoc in stanneo uase reponitur ac adseruatur.

Aliud stomaticum ex hirundinibus absq; Befafa, Asclepiadæ.

Scripsit etiam Asclepiades stomaticā illitionem his uerbis. Aliud stomati/ cum facit & ad Anginas. Hirundinū syluestriū ustarū cineris drach. iiii. cro ci drach. i. nardi indicæ drach. i. melle excipe. Mixtura sit quā iam sub manibus sunt affectiones. Hirundines porrò uruntur hoc modo. Pullos sale conspersos unā cum pennis in fictile conijcimus, obturatumq; prunis imponimus. Gratia habenda est Asclepiadæ ob id quod tam diligenter describit quomodo hirundi/ num pullos urī iubeat, & quod ipsa animalia, & non eorum recrementa, in phar maci cōpositionem præparanda censeat, Scripsit uero etiam Andromachus sto maticum pharmacum ex hirundinibus, hoc modo.

Stomaticum ex hirundinibus ad anginas, ut Harpocras.

Pullorum hirundinū ustorum numero x. mellis cyathum i. alij cyath. ii. ha/ bent, succi myrti uiridis cyathū i. alij cyath. ii. myrrhæ obol. iiii. Pullos urī to omnibusq; mixtis ac tritis utitor. Clare etiam hic hoc loco pullos cōburi iu/ bet. Hæc itaq; duo præscripta pharmaca ex hirūdinibus sunt absq; befafa, Alia autem duo stomatica hæc præcedentia ex hirundinibus unā cum befafa cōstāt. Est autem & tertia coniugatio pharmacorum eiusdem generis, in qua ea quæ ex befafa citra hirundines præparantur, continentur.

Alia stomaticæ illitiones Andromachi.

Præstat autem opinor neq; alias relinquere oris illitiones, quæ sanē laudan/ tur ab his qui de pharmacorū experientia sunt curiosi, maxime quum mul/ torum ex eis etiam ipsi experimentum fecerimus, partim quidem ex nostro usu, partim uero eorum qui nobiscū sunt medicati. Incipiā autem ab his quæ An/ dromachus scripsit, ipsas compositurus iuxta illius uerba.

Ad Columellam laxatam.

Mellis lib. i. aluminis liquidi lib. i. florum rosarum libram dimidiā, succi hy/ pocisthidis quadrantē. Alumen in melle coquito, deinde sicca inspergito atq; ita utitor. Coquito autē modice. Vere bonū est hoc pharmacū, eoq; tribus modis uti oportet, quæadmodū uidiſtis me plurimis stomaticis pharmacia uti. Unus utendi modus est & maxime in principio, ut dissoluatur per aquam cali/ dam aut aquā mullam ac gargarissetur, Nam & mitigatoriū est hoc, & quod cō/ uenit efficit. Interea autē dum eo sic utimur, etiam sincero pharmaco uti cōuenit, partim quidē cum digitis illinendo, partim uero per cochleare admouēdo, unā cum hoc quod reprimamus & intrepide foras columellā ipsam ducamus. Con/ fert enim quàm maxime ad linguā ipsam uergere, & à rectitudine secedere quā habet ut plurimum ad ipsius asperæ arteriæ extremum.

Aliud stomaticum eiusdem Andromachi ad omnia uitia oris.

Crocomagmatis drach. ii. iridis drach. iiii. sandarachę drach. dimidiū, hoc est obol. iiii. terebinthine drach. ii. lycij Indici drach. i. uue passę drach. viii. aloes

aloes drach. i. omphacij drach. i. nucū pinearū tostarum drach. viii. succi glycy-
rhizæ drach. i. aluminis scissi drach. i. balauſtij drach. i. floris roſarum drach. ii.
mellis heminas duas & dimidiā. In quibusdam exemplaribus ſeſquihemina
habetur. Ipſe quidem Andromachus ſic ſcripſit, non oſtendens quomodo mel
miſcere oporteat, Num crudum, aut coctū, aut deſpumatum tantum. Ego uero
deſpumatum miſcendum eſſe cenſeo. Scripſit etiam alias ſtomaticas illitiones
Andromachus omnes bonas, quare minime relinqueſdas putauit, ideoq; ſubſcri-
bam omnes deinceps, quemadmodum ipſe præſcripſit.

Stomaticum quo ipſe ſe uti dicit. Floris roſarū drach. ii. nucum pinearum
drach. i. croci drach. i. Excipe melle. Aliud quo item ſe uti dicit. Iridis illy-
ricæ drach. viii. croci drach. viii. alij iii. florū roſarum drach. iii. Excipe melle.

Aliud, Miſyos cyprij drach. viii. iridis illyricæ drach. iii. myrrhæ drach.
viii. croci drach. i. Excipe melle. Aliud odorum tenerum ad inflammationes
& cruſtas cōmodum. Nucum pinearum drach. iii. amyli drach. ii. alumini-
nis ſciſſi drach. i. floris roſarum drach. i. croci obol. iii. Excipe melle. Hæc ex feru-
la Cratippi eſſe ait. Aliud ſtomaticum Menecratis. Croci drach. iii. ba-
lauſtij drach. iii. florum roſarum drach. i. alij dimidiā, fruſtus ericæ drachmam
unam, malabathri drach. i. nardi indicæ drach. i. nucum pinearum numero xx.
Excipe melle. Aliud quod ex libris Meliti eſſe ait. Rhois rubri drach. ii.
florum roſarū drach. i. coſti, croci, utriuſq; obolos iii. Excipe melle. Hanc etiam
gargariffari cū paſſo, aut aqua mulſa ait, neq; ſcio cur hoc hic adſcripſerit, quum
omnia gargariffari poſſint. Aliud ſtomaticum quod etiam ipſe laudat.

Floris iunci rotundi odorati, myrrhæ, croci, caſſiæ, aluminis ſciſſi, illyridis, ſingu-
lorum drach. iii. nardi indicæ drach. unam. Excipe melle cocto. Hic quidem igitur
cocto adiecit, In prioribus uero ſemper ſimpliciter melle dixit, permittēs nobis
quomodocūq; præparare uelimus. Ego autē uelut dixi melle deſpumato utor.

Alia illitiones ſtomaticæ, quas Aſclepiades ſcripſit.

Illitio ad putredines oris Aſclepiadæ Rhois rubri drach. iii. acaciæ drach.
unam, medullæ drach. iii. uino pramnio diſſoluta excipe melle cocto, & utere
ad illitionem. Haud ſcio quomodo reliquerit adſcribere ad medullam, Num
ceruinam, an uitulinam conijci uelit. Quando igitur nō adſcripſit, tutius eſt cer-
uinam adijcere. Forte enim eſſe uult medicamentum, fortior autem eſt medulla
ceruina q̄ bubula. Alia, Succu hypoſthidis drach. ii. balauſtij drach. i.
lycij drach. i. acaciæ drach. i. Excipe oliuæ immaturæ ſucco, & melle ſubactis utere.

Illitiones oris aptæ eis qui medicamentarias qua-
litates ægre admittunt.

Porro de mulierculis quid attinet dicere, & maxime diuitibus, quæ præ deli-
cijs ſtomatica medicamenta ægre admittūt. Iam uero etiam uiri quidā non
ſolum præ delicijs, ſed etiam natura quodā modo malum ſtomachum habentes,
eiſmodi pharmaca non ferunt. Et ſanè præterlabentia ſæpenumero in ſtoma-
chum, non ſolum iniucunda aliquo modo ſunt, ſed etiam nociua. Manſuetiſſi-
ma igitur ex ipſis crocum habent & myrrham, & alumen. Melius igitur eſt ali-
quas ſtomaticas compoſitiones abſq; his factas habere. In moderatis itaque in-
flammationibus aut tonſillarum, aut uuæ, aut alterius alicuius partis, ſufficiunt
ſucci ſoli fruſtuam iam dictorum, uelut rubi & mororū, puniceorumq; malorum
& cotonearum. Quin & ſuccus nucum, ubi cum ſolo melle paratur, ſuauem gu-
ſtum habet, item que muſtum ex acerbioribus uuis, ex quibus Aminæum ui-
num funditur, ſi in ipſum Rhus addatur: hoc enim uelut adſcripſit optimum
ſit pharmacum coctum ut dictum eſt. Ad eas uero inflammationes quæ multa

adſtrictione

adſtrictione indigent, illitiones ſtomaticas huiusmodi parauit. Auſterorū puni-
corum ſuccum, aut auſterorū cotoneorū, aut etiam utrorumq; ſimul, iuxta prædi-
ctam proportionē cum melle miſcui, atq; ſufficiens erat. At uero mororum ſuc-
cus debile pharmacū eſt. Sed inter hūc & prædictos medius eſt iuxta adſtringen-
di uim ſuccus rubi mororū. Fortis autem eſt nullo minus ex corticibus nucum,
quanquam non ſit etiam in guſtu acerbus. Vnicuiq; uero ex his licet uuas acer-
bas expreſſas miſcere, ſi quidē uehementius efficere uelis, eadem meſura: ſi ue-
ro non, omnino tamen dimidiū ſucci ipſarū addes. Vehementiſſimū autē redde-
tur pharmacū ſi punica integra tundas unā cum corticibus, indeq; ſuccū expri-
mas, atq; hoc magis ſi fuerint acerba, Amplius uero acerbiffimū ex his fiet, ſi ad
punicorū auſterorum ita tuſorū ſuccum, uuæ acerbæ ſuccus ſuperaddatur cum
moderato melle. Præſtantius adhuc erit, ſi tota cōtuſa punica mala paſſo cocta
excoles. Licebit etiam ex ſolis dulcibus punicis pharmacum præparare, ut debi-
lius, ita ſuauius, & magis ſi ex ſolo ſucco citra cortices cōpoſueris. Ego uero ſæ-
pe tria puniceorum genera permixui, auſtera, acida & dulcia. Ne uero ualde ex-
aſperet, amixto glycyrhizæ ſucco, optimū pharmacū efficiēs. Quin & ex fru-
ctibus factum per ſe ſolum optimū eſt medicamentū, tum his qui gargariffando
colluere, tum qui illinire oris inflammationes uolunt. Eſt autē & hoc partim au-
ſterius, partim moderatius in adſtringendo, diciturq; de cōpoſitione ipſius pau-
lo poſt. Quando uero non ſolum repulſoriū pharmacū nos habere oportet, ſed
etiam diſcuſſoriū ſi quid appareat induratū, in hūc modum ipſum parabis. His
quæ medias facultates habent ex prædictis, inijcies aliquid dum coquantur, ex
pulegio, aut thymo, aut origano, hyſſopo, mintha, aut calamintha, deinde cola-
bis, & habebis optimū medicamentum. Si uero calidiūs efficere uelis, piper ad-
des. Præparauit quandoq; etiā ſine pulegio, aut thymo, aut aliquo huiusmodi id
quod ex ſuccis conſtat, ſolo pipere in ipſum coniecto. Omnibus autem ſi glycy-
rhizæ ſuccus addatur, melius pharmacū efficietur. Quod ſi pro opulentis com-
ponas, etiam amomi quid miſcebis. Quantitas autem huiusmodi rerum eadem
tibi ſeruetur, cum his quæ crocum & alumen ac myrrham adſumunt, uelut præ-
ſcriptum eſt: pro illis enim tibi hic amomum erit. Quin & maſtichen chian quan-
doque inieci, poſt factam uidelicet colaturam, & poſtquam ea quæ incocta ſunt
fuerint exempta.

De cruſtis in ore.

Cap. II

IN calidis & humidis corporis locis, quale eſt os, cito putredo accer-
dit, ex quacūq; tandē cauſa fuerit exulceratū. Confert ad hanc rem
etiam, id quod nihil penitus in ipſo ex pharmacis incūbere queat, ue-
lut in alijs ulceribus poteſt. Eluuntur enim omnia à ſaliua. Quapro-
pter etiam fortiſſimis pharmacis ſæpe ad ea uti cogimur. Fortiſſima autem ſunt
quæ cruſtam, eſcharan Græcis dictam, efficiunt ad modum cauteriorū. In exter-
nis igitur ulceribus, ubi parti curadæ cruſta fuerit inducta, à fortibus pharmacis
deſtitimus, ad ea quæ cruſtas tollunt tranſgredientes, quæ manifeſtū eſt exterſo-
riæ qualitatis ac facultatis eſſe. In his uero quæ in ore fiunt propter loci naturā,
tutius mihi eſſe uidetur ammiſcere ad exterſoria pharmaca quædam fortia, quæ
ſingulatim admota cruſtas inſligunt. Ob hanc igitur cauſam melli uehementiſſi-
ma extergēdi uī prædito, pharmaca ammiſcemus ipſas cruſtas efficiētia, Quem
admodū ſanè in ſordidis ulceribus in cuticula obortis, diximus ammiſceri oportere
melli, quæ parū extergent, thus, eruū, iridem, ariſtoloſchiam, & quæcūq; alia
huiusmodi, eadē ratiocinatione contraria apponentes, uelut Hippocrates dixit:
Vna enim eadēq; ratiocinatione in utriſq; eſt, ut uidelicet exterſoriū pharmacum
moderate

moderate habens ad affectionē adhibeatur. Habebis autem cōmoderatum pharmacum ipsum mel, in ulcerum quidem sorde, debilibus exterforijs permixtum. In quibus autem ob loci naturam, putredinis accessionem formidamus, ex fortioribus quippiam ad ipsum mel ammiscemus. Rationabiliter igitur ad oris ulcera arida medicamenta cū melle cōmiserunt, per quæ crustas inducimus. Quædam igitur ex huiusmodi pharmacis prius recēsi in eo loco, quo ad nomas oris medicamenta scripta sunt. Eadē enim etiā ad crustas cōuenire dixi, si mel ipsis addatur. Quin etiā nūc de ipsis scribā, omnia tamen bis dici cuiusdam uideantur. Quæ igitur ab Andromacho scripta sunt paulo antē, in memoriā saltem me reuocare oportet, ex eo loco in quo docuit quæ pharmaca ad nomas oris cōueniant: apponam autem principia ipsorū tantum. Vnum igitur pharmacū sic conscripsit. Andromachi stomaticum odorum tenerum ad inflammationes & crustas cōmodum. Cōposuit autem ipsum ex nucibus pineis, amylo, & alumine scisso, flore rosarum, ac croco, melle ammixto. Alterum hoc modo scripsit. Illitio ad affectiones in ore, crustas, ac nomas, qua etiā ipse cū melle utitur. Quin & omnia alia ab ipso ad nomas descripta, etiā ad crustas cōmoda sunt cū melle.

Quæ Crito ad crustas conscripsit.

Quæ uero Crito ad crustas scripsit illius ipsius uerbis sic habēt. Misy crudum euestigio tollit. In alio exemplari cum melle tostum habetur. Ad oris uero crustas, aqua diluto ac modico utere. Sint autem misyos torrefacti drach. iiii. mellis boni cyathi sex, commisce ac utere. Similiter facit & chalcitis affata, cum melle, ut strigmenticia sit spissitudo.

Quæ Archigenes ad crustas scripsit.

Archigenes autem de his sic tradidit. In crustis quæ Escharæ Græcis appellantur, priuatim cōmodum est stercus caninum cum melle illitū. Aut atramentum sutorium purpuræ marinæ tomento inuolutum urito, neq; agitato, deinde cum melle tritum illinito. Aut pice liquida cum pari melle, modica cedria ammixta utitor. Aut Rhoen coriariū in aqua sufficienter, donec strigmentofus reddatur, macerato ac coquito, & melle ammixto utitor. Facit & Syriacus Rhus cum melle. Aut hirundinū ustarum, & stercoris humani parem modum cum melle illine. Aut hepatis lupi aridi cochlearia duo trita bibēda præbe. Horum pharmacorum maximam partem laudo, quod uero ex rhoe cōstat damno, quum adstringentis sit facultatis quæ nequaquam crustis conueniat, Verum de lupino hepate non habeo quod dicam. Ad hepaticas enim affectiones scio hoc pharmacum tum per se, tum pharmaco ex eupatorio mixtū bibi. An uero etiā ad crustas in ore potum conueniat, iuxta aliquam totius substantiæ proprietatē, per solam experientiam iudicare oportet, de qua non est quod dicam ut qui hoc non sim usus in huiusmodi affectionibus. Caninum autem stercus ubi ossa comederint canes, per omnia optimum est, Nam & magnopere auxiliatur, neque ullam insuauitatē exhibet utenti. Humanū uero tanquam abominandū semper detestatus sum. Vfus est itaq; ipso quidā non prædicens, sed latere conatus. Accipit autem nō uulgare, sed pueris dabat in cibo panē cum leguminibus quæ lupini uocantur, atq; ita resiccātū habebat in promptu ad quæcūq; eo utiq; opus esset. Quin & Musa plurimum usus est primus adeo stercore canino, album semper adsumens. Scribit igitur in præsentī affectione similiter eodem canino stercore se usum, his adeo uerbis.

Musa ad Anginam.

AD Anginam stercus caninum album accipito ac resiccato, tritumq; cribro medico cribrato, & in promptu habeto. Vfus tempore melle diluito, atq; tunc ut

atq; tunc ut deuoretur illinito. Hæc quum scribat Musa, merito ei adstipulamur: hoc enim pharmaco fortius nullum nouimus, neq; in angina, neq; in magna tonsillarū inflammatione, aut his quibus ex glādulis suffocationis periculū imminet.

Ex Sorano. Experti sumus etiā Sorano scripta pharmaca probe facere, quæ his uerbis tradidit. Chalcitidis tostæ, mellis Attici, quod satis est, chalcitidem cum melle terito ad strigmenticiam crassitudinem, ac utitor. Aliud ad crustas faciens & humore prægnantia itemq; foetentia. Misyos usti drach. viii. iridis illyricæ drach. iiii. croci drach. i. Hæc trita ac mixta in pyxide lignea reposito, & tum per se, tum cum melle utitor. Consequenter uero etiā hæc hoc modo prodidit. Aliud pharmacum Anthera ad prædicta faciens. Iridis illyricæ, sandarachæ, cyperi, singulorum drach. iiii. aluminis scissi, croci, crocomagmatis, singulorū drach. ii. his tritis ac mixtis utere. Quidam uero & florum rosarū, & gallæ, utriusq; drach. ii. adijciunt. Vtere autem ad putredines, & dispersatas per abscessum ac cruentas gingiuas arido, Ad crustas cum melle.

Quæ Heraclides Tarentinus ad crustas in ore scripsit.

Heraclides Tarentinus in scriptis suis ad Antiochidem in hunc modū scripsit, de putredinibus in ore. Facit quidem & Anthera admota. Si uero ualidior sit putrefactio, apposita est hæc compositio. Bdellij usti partes iiii. auripigmenti partem i. tritis mixtis utitor, & superne linamentum cōuulsum impone, rosaceo tinctum ac expressum. Quidam bdellij partes viii. capiunt.

Aliud ad robustas putrefactiones oris, ac reliqui corporis. Chalcitidis partem i. calcis uiuæ tantundem, auripigmenti partem dimidiā, tritis mixtis utere.

Aliud ad putredines in ore & gingiuarum abscessus. Florum rosarū drach. iiii. aluminis scissi drach. ii. gallæ drach. ii. myrrhæ drach. i. trita melli misceto ac utitor. Verū ad ulcera leuiter crustosa, injice aluminis drach. iiii. myrrhæ obol. iii. gallarum drach. i. Aliud, Aceti acerrimi heminam unam accipito, in ipsumq; tantum salis donec non amplius liquetur conijcito, deinde donec sic cetur coquito, & ex illo accipito, atq; acetū cyathum unum affundito, ac ore detinendum exhibeto, per satis multum tempus, deinde iterum atq; iterū idem factito ter aut quater per diem, respectu habito ad subiectas partes. In pueris uero las circū specillum apponito, intingitoq; ac locum confricato, ea corporis figura ordinata ne ipsam deuoret. Quidam uero arido sale utuntur terentes ipsum cum aceo & resiccantes. Faciunt & alumen rotundū ac fori, pari pondere. Oportet autem colluere lentium decoctum modico ammixto melle, aut rosarū cremorem cum melle. Quod si non exuperetur per hæc putrefactio, urere iube, munitis et cōtectis in orbem circūstitis locis. Sit autem candens ac pellucens cauteriū, quod admoueatur donec nullus humor amplius defluat, & locus uideatur exuperatus. Postea colluenda prædicta, & Anthera compositione utendū ex melle, usq; quo crustæ circūumpantur, atque tum sanè melle uteris.

Aliud odorum tenerū ad inflammationes & crustas commodum. Nucum pinearum drach. iiii. amyli drach. ii. aluminis scissi drach. i. florū rosarū drach. i. croci obol. iiii. Excipe melle. hoc medicamentū ex Ferula Cratippi sumptū dicit.

Ad columellam siue gurgulionem.

Cap. iiii

Carnosa quædā particula in summo ore apparet depēdens, si quis aperto plurimum ore toto, linguam deprimat. Hæc ipsa carūcula duobus nominibus appellatur à ueteribus Græcis, gargareon, & chion, hoc est gurgulio & columna. Cæterū posteriores Medici ferè omnes, non ita, sed cionidem, id est columellam uocāt. Nam qui staphylen, id est uua, ipsam appellant, eorum neq; meminisse præstat, Nos enim non particulam ipsam, sed

p unam

unam aliquam eius affectionem, staphylen siue uuam nominamus. Raro autem hæc affectio circa columellam contingit, Verum ualde sæpe inflammatur. Et sane quemadmodum in alijs omnibus, in quibus ex humorum influxu contingit morbus, Ita etiam hic prima auxilia reprimunt fluxum. Adstringentis igitur facultatis hæc esse oportet, & siquidem moderatus sit influxus, moderate adstringētis, quam austeram priuatim dicunt, Vbi uero uehementius autem acerba, Relatae sunt autem sæpe ambarum materiae. Verum præstat & nunc meminisse, quo in paruis inflammationibus debiles, in magnis uehementes adhibeatis. Collutiones itaque moderate sunt ex palmulis, aut phœnicobalanis, aut quomodocumque appellare uelis, decoctis quandoque sola aqua, quandoque modico melle iniecto. Huic consimilis est collutio ex decocto rosarum, pampinorū uitis, rubi, rubi canini, aspalathi, cyperi, ac cytinorū, Item siliquarum, & radicum mori, hypocisthidis, malorum austerorū, & pirorū acerborū, ac sorborū. His fortiora sunt myrti ac baccharum eius decoctum, & ex acerbis cotoneis malis, & uirgultorum tenerorum silicis, arbuti, smilacis, ac phagi, & ipsarum glandium, mespilorum item & cornorum, & fructus memæcyli. Generosissimū autem est decoctum gallarum, & Rhois culinarij ac coriarij, ac fructus miricæ, & spinæ Aegyptiæ. Ex his singula tum per se, tum etiā mixtum, cocta ex aqua gargarizare oportet. Mirū enim quam mixtura ipsorū utiliores sæpe fiunt ipso simplici usu. Quin & aridis tritis columellam contingere oportet, sensim quodammodo ad supernā regionem & externam, ad linguā uidelicet, ducendo. Verū trita arida pharmaca cochleario excipiantur, & melius est ut ipsum cochlearium ad finem in obliquam sectionem desinat, quam in rectam. Et ex his ipsis, Moderatae quidē sunt rosæ, & flos ipsarū, & uirgulta iam enumeratarū plantarū, hypocisthis, Rheon, lapis quo sutores muliebria calciamenta expoliunt, uocatur autē Ageratus, uelut non senescens, aloëque & cyperus, & iunci rotundi odorati flos, radix nardi Indicæ, ac nostræ montanæ. Fortiora his sunt, & citra manifestam aspritudinem adstringūt, fructus spinæ Aegyptiæ, Rheon, & quod diphryges appellatur, Rhus obsoniorum siue culinarius, & ex acerbis, balauftium, cytini, malicorium, galla, & magis exacte quum omphacitis fuerit. Adstringūt etiam eximie omnia aluminis genera, Scissum uero inter ea tenuiorum partium est, & ob id utilius. Atramētum uero sutorium uehementem habet adstringendū uim, sed non expers est calfaciendi, & propterea putredinosis ulceribus conuenit, & tamen exacerbat columellam, etiam si iam sit in scirrū indurata. Succiporro adstringentes ex omnibus dictis plantis sunt, & fructibus ipsarum consimiliter. Dicitur est de ipsis interutilitiones stomaticas, quarū aliqua ex musti, aliqua ex mellis mixtura præparantur. Corruptur enim succi omnino, si absque melle reponantur, aut rursus resiccantur, si plurimum fuerint cocti. Quidam uero succi etiam si ad solem aestiuum siccentur ad moderatam spissitudinem, per tempus tamen exarescunt: & si ad plures annos durarint, in eam perueniūt ariditatem ut conteri queant in modum cytinorū & balauftiorum. Tales sunt hypocisthidis succus, & uue acerbae, ac glycyrrhizæ & centaurij. Et ut in summa dicā, Omnes succi etiā si absque melle diutius fuerint cocti, non quidem corrumpuntur, uerum tempore fiunt aridi, & quidam sanè uelut dixi coteri possunt, quidā uero natura uidelicet tenaces & uiscoosi, in laminam magis abeunt, quam ut conterantur. Atque hæc quidem simplicia commoda existunt. Composita autem ex ipsis iuxta duplicem utilitatē fiunt, Vnam quidem ex his quæ eiusdem generis sunt, quando uehementi molle ammiſcemus, carentes medio, uelut florem rosarum aut ipsas rosas cum galla aut alumine

mine permiscentes, & unūquodque ex prædictis lenibus pharmacis ad uehementem addentes. Non pauca enim numero iuxta huiusmodi permutationē erunt. Imò & iuxta mixturā ipsam ex duobus factā, plura pharmaca fiunt, quum aliās alia quantitate misceantur. Velut si duplex sit rosarum flos quantitate aluminis, aut uice uersa, duplum alumen ad florem rosarum: possit autem non solum duplum, sed & triplum, & quadruplum, alterum alteri misceri. Neque clām est etiam par pari, atque hoc quidem mediū fuerit inter summa siue extrema. Reliqua uero omnia partim propius molliori accedūt, quæ uidelicet plus rosarum habent, partim autem uehementissimo, quæ scilicet plus aluminis capiunt. In utrisque uero non obscurum est magis & minus, Quū enim duo sunt pharmaca, forte quidem est in quo alumen rosas excellit. Fortius autē est in quo triplum alumen ad rosas continetur, quam pharmacū quod duplū saltem habet. Quod igitur semper me dicere audiuitis, etiam nunc dicā. Stulti sunt qui inter duo eiusdem generis pharmaca, utrū ipsorum melius sit quærent, aut quod tandem omnium optimum existat. Perinde enim faciūt ac si quis quærat, præstet nealicam aut ptisanā agris exhibere, aut Num uinū, an acetū mulsū, aut aliquod purgatoriū medicamentum, aut Num melius sit ueratū album an nigrum, aut si in uniuersum quis de omnibus auxilijs interroget, quod ipsorum optimum existat. Omnia enim respectu ad aliquid, tum emolumentū, tum detrimentū in se habent, quod ipsum etiam Hippocrates dixit primus omnium posteriorū quod equidem sciam. Ex recētiorebus autem medicis aliqui, quemadmodū alia multa nugantur, sic etiam talia. Vidistis porro sæpe opere perfectā quam dico ueritatē. Intempestiue namque aliqui pharmacis quæ habebant usū, deinde quod exacerbari affectionē his uiderent, ad alia citra methodū transgressi, & neque his quicquā efficientes, ad tertiā deinceps transitionem, aliquando etiam quartā præter rationē delati, & affectū iam malignum esse iudicantes, me in consiliū adhibuerunt: quibus ostendere mihi iussis pharmaca quæ habebant, id quod cōmodum esset ad præsentem constitutionē indicauit: atque quum ipsi dicerent per pharmacum quod ego consulebam, agrum exacerbatum esse, & ob id se eo uti formidare, uerū etiam sic persuasos à me ad ipsius usum cōpuli, & tum illis, tum uobis, utrunque quod Herophilus dixit, uerum esse ostendi. Siue enim dixeris pharmaca nihil esse sola per se ipsa, recte dices. Nihil enim sunt, nisi utentē eis recte fuerint adepti. Siue rursus pharmaca ueluti Deorum manus esse dixeris, etiam hoc recte dices. Iuuant enim maxime, si is qui eis utitur in rationali methodo fuerit exercitatus, & cum hoc natura prudens. Quidam enim nō solum præstantiores existētes, de sapientia cum prudentissimis contendunt. Mixtura itaque medicamentorū eiusdem generis, mediōrum pharmacorū usus gratia fit, & ob id semper duo cōtraria facultatibus pharmaca in unoquoque affectu uos habere operæpretiū duco. Permiscēdo enim ipsa omnino multis medijs pharmacis abūdabit. una igitur mixtura eiusdem generis pharmacorū causa hæc est, iam uidelicet relata. Alia porro mixtura ex diuersi generis pharmacis, ex huiusmodi ratiocinatione cœpit. Raro equidē inueniunt quis affectionē aut discussorij tantū, aut repulsorij indigentē. Parua etenim, & affectionis nomine uix à medicis dignata, confestim sedatur, Vbi uero generatus affectus maiorē habuerit causam, impossibile est ipsum per repulsoria perfecte sanare, & maxime ubi ægri corpus fuerit humoribus multis repletū, aut particula affecta natura debilis. Ob id igitur cogimur sæpe quidem in principio, sæpe uero paulo post ammiscere quippiā ex discussorij. Si uero dolor affuerit simul uehementis, etiam ex mitigatorij. Itaque tunc opus est unicuique prædictorū pharmacorum aliquid ex discussorij addere. At uero quū & hæc omnino multa sint, à mollioribus aut

spicandum erit. Ab acris enim inflammata exacerbantur. Atque ea gratia composita medicamenta in usum uenerunt, quum ad aliarum partium inflammationes tum gurgulionis. Veluti quum ad alumen iridem illyricam ammiscemus, aut farinam eruina, aut thus aut myrrham. Quum enim adstringentia sint multa, & non pauca citra acrimoniam discutientia, uarietas pharmacorum ad columellas inflammatas merito multijuga facta est. Ceterum tu perspecta inflammationis magnitudine ac caliditate, & considerata influxus quantitate, ampliusque copiam humorum in toto corpore per coniecturam assequutus, pharmaco in quo aut adstringentium aut discutientium uis excellit uteris. Adscribam autem rursus etiam hic pharmaca quae ab expertissimis tradita sunt, partim quidem cum proprijs discriminibus, non pauca uero etiam citra distinctiones. In quibus sane ego, uelut etiam in alijs quae supra tradidi, propria discrimina apponam.

Quae Archigenes scripsit ad gurguliones inflammatos.

AD propositam affectionem sic scripsit Archigenes in primo pharmacorum. Uua laxata succum dissolutum admoue, aut gallam tritam cum sale, aut ipsum sal dissolutum, aut lycij radicem tritam, aut omphacium cum melle. Si uero fortius uelis, Atramenti futurij, squamam aëris, aluminis scissi, misyos, myrrinam, gallam, aëquas partes tritas ac uino excepras illine. Si sola illa Archigenes tradidisset & sic cessasset, haud iniuria ipsum reprehenderim citra discrimen scribentem pharmaca facultatis penitus contrariae. Verum quando in sequentibus hanc ipsam tradendi negligentiam corrigi, recte facit. Quod uero indiscriminatum haec dicta sint, hinc discere licet. Uua inquit, laxata succum dissolutum admoue. Oportebat eundem etiam hic apponere, qualem succum dicat, Verum quum omnibus iam persuasum sit cyrenaicum succum optime facere ad columellam inflammatam, non appositum fuit cyrenaicum, & ob id sane quispiam ipsi succu fuerit. At uero quod acerrimum & maxime calfactorium pharmacum, ipsum cyrenaicum succum cum contrarijs scripsit, non apponens discrimen, neque ostendens quando ipso succo uti conueniat, & quando astringentibus pharmacis, In hoc perperam fecit. Atramentum futurium enim & squamam aëris, & alumen scissum, & misy, & gallam, omnia aëquis partibus in uino terere iubens, ampliusque ad haec myrrinam pari pondere addens, hoc modo composito pharmaco uuam illinit, quod fortissima adstringendi facultate praeditum est. Verum huius scripturae indeterminatam incertitudinem mox mitigauit, praescribendo uidelicet haec uerba pharmaci compositioni, Si uero fortius uelis. Hoc enim scripsit tanquam scientibus nobis quando fortibus utendum sit. Porro mixtum pharmacum est & hoc ubi scripsit, aut gallam tritam cum sale, Gallam enim uehementer adstringit. Sal uero discutit cum modica adstrictione. In principio uero sale non est priuatim utendum, sicut neque succo, sed in indurata iam & diuturna columellae inflammatione. Ipse autem non columella scripsit, sed uua laxata, cum uulgo existimans columellae inflammationem uua appellari. Et quid mirum hoc putandum, quando etiam ex nostratibus quidam ob Atticismum superciliosus & iactabundus, uuam ipsam particulam appellari existimauit. Maior enim huius quam Archigenis ignorantia fuit, quanquam tum ex alijs ueteribus huius appellationis usus parabilis sit, tum ex Hippocrate constat, ex his adeo in praenotio num libro, uerbis. Gurguliones cum periculo excinduntur, uruntur, ac rescantur quoad rubri fuerint, & magni, Nam & inflammatio ad hoc consequitur, & sanguinis eruptio. Verum tales graciles reddere alijs artibus hoc tempore oportet. Haec praefatus Hippocrates deinceps ait. Quum uero totum fuerit separatim, quod sane uuam uocant, & extremum gurgulionis maius & liuidum fueris factum, superior uero pars tenuior, in hoc sane tempore tutum est manus admoliri. Praestiterit autem

autem aluo prius euacuata manum adhibere, si tempus hoc permittat, & non suffocetur homo. Manifestius autem adhuc Diocles interpretatus est, qualis sit affectio uua appellata, & post eum Praxagoras & Mantias, & quicumque concomitantia affectus conscripserunt. Quidam uero etiam ob id affectionem uuam appellatam esse dixerunt, quod uuae fructui extremum gurgulionis simile apparet. Quae porro deinceps ab Archigene scripta sunt, recte dicta sunt, discrimina nimirum usus ipsorum eo adscribente. Habent autem sic. Comune pharmacum columellae & tonsillarum. In commune tum tonsillis, tum columella inflammatis, aut exulceratis, in principio conuenit, quies, inedia, & consequens diata, gargarismi simplices leniter adstringentes. Posca dilutior tepida, aut aqua mulsa, aut palmularum, aut uitae pampinorum, aut malorum cotoneorum, aut mespilorum, aut pirastrorum, aut rosarum decoctum, ita ut ad austera decocta parum mellis ammiscatur. Paulo antequam aqua mulsa per se uti iussit in principio inflammationum, non recte fecit. Nihil enim adstringens habet aqua mulsa, sed rectissime quis ipsam exterforiam dixerit, & si simul discussoriam dicat, nihil deliquerit. Quae uero deinceps ab eo scripta sunt, recte habent in hunc modum. Facit & acaciae succus aqua dilutus. Illinenda sunt etiam consimilia stomatica medicamenta, uelut est quod ex moris constat simplex. Rhois item syriacae ac coriariae cremore cocto ad spissitudinem, cum melle mixto utere. Aut puniceorum dulcium atque acidorum succum ad mellis crassitudinem decoquito ac utitor. Aut uuae acerbae succum expressum adhibeto. Aut rubi, aut lentiscii, aut terebinthi, aut myrti, aut rosarum succo cum melle utere. Et postea forinsecus alumen scissum cum dimidia aloes parte, ac modica acacia cum succo solani, imponere consulens, haec uerba inserit. Quod si moretur inflammatio, acetum tepidum per se gargarisset, aut galla trita ammixta, aut rubi aut agrestis oleae radice. Aut cyperi decoctum cum melle. Aut passum cum aqua. Aut sycites uinum calidum. Aut maluae decoctum. Manifestum est enim haec auxilia communia esse, uelut praedictum est, tum columellae, tum tonsillarum. Verum non recte uidetur mihi passo cum aqua confidere, utpote imbecilli ad talia medicamento. quemadmodum etiam uino sycitae, & maluae decocto, priusquam ad supurationem perueniat affectus: oportebat autem hoc ipsum ab eo indicari. Conuenit deinde Archigenes ad praedicta sic scribens. Illinito & ea quae supra ad ulcuscula in naribus scripta sunt. Priuatim autem picem cum oleo aut melle. Aut crocomagma cum modica galla & melle. Aut alumen rotundum cum flore rosarum tritum, aut rosas aridas, aut florem ipsarum, trita insperge, aut tum tonsillis, tum uuae insuffila. Aut cyperi radicem, uel myrtum, aut lentiscum, uel rubum, aut gallam, aut salem tenuem similiter insperge. Aut omphacium uel lentiscum cum melle illine. Aut florem rosarum uel crocum cum mali punici succo. Hic rursus adstringentia ad discussoria citra discrimen permiscuit. Nihil enim simile est inspergere salem tenuem, aut rosas siccas, uel florem ipsarum. Aut pice cum oleo uti, quod pharmacum est calfactorium ac discussorium, aut galla & alumine, quae pharmaca sunt maxime adstringentia. Ceterum indurata iam inflammatione, recte pix liquida adhibeatur, aut arida oleo liquefacta. Tunc uero etiam sal commodus fuerit, corpore uidelicet prius euacuato. Incipiente uero aut augescente & cum multa caliditate uigente, maxime contrarium auxilium est pix cum oleo, eademque ratione etiam sal. Consequenter autem recte descripsit Archigenes ad uigentem affectionem auxilia. Indicat autem ex eo, augescens & nihil opis sentiens ex praescriptis malum. Habet sermo eius hoc modo. Si uero in uigore peruenierit affectio, aut aluus subducatur, aut fursurum loturam calidam gargarisset, aut ptisanam succum, aut passum tepidum, aut radicis dulcis decoctum cum passo & hyssopo, aut

ficus uino incoctas, aut ptisanæ succū in quo uua passæ sunt incoctas. Magnopere iuuantur si amygdalinum oleum in aures infuderis, forinfecusq; spongijs expressis leniter foueris. Quin & omelysis ex cruda ordeacea farina imponēda, aut ex farina seminis lini aut foeni græci, aut etiā mixtura ex his omnibus facta. Si ita prope suppurationem fuerint tonsillæ, coadunare assidue per ficuum decoctum oportet, & tantum non indefinenter id ad gargarissandum exhibere, similiterq; aquam mulsam calidam. Si uero nihil tale apparuerit, augeat tamen malum, ita ut ægre transglutire possint ægri, & suffocationis principium sit nobis spectum, alius forti clysteri aut glande subducendus est, & uena cubiti secanda, cucurbitæq; cum scarificatione collo ac mento affigendæ. Fomentis etiā ac cataplasmatibus frequentius & robustius utendum, & assiduis gargarissimis. Quod si ad nullum horum præsidiorum cedat sed augeatur, uenæ sub lingua fecetur, aut iuxta angulos oculorū, atq; ea quæ in fronte est. Illinatur autem assidue fel tauri, & elateriū cum melle, aut sal cum oleo ueteri melleq; & aceto. Aut cēraurea cum melle. Aut absinthium cum nitro & melle. Aut hirundines integras unā cum pennis uistas ac tritas cum melle illinito. Aiunt aliqui etiā summe facere hirundinum pullos teneros ualde siue recentes, siue inueteratos assatos, & in cibo exhibitos. Statim enim leuant suffocationem. Siue autem pueri sint, siue senes, sulphur & iridē cū melle delingēda dato. Quod hæc cōmunes medelæ sint utriusq; uelut in principio dixit, uerū uidelicet & tonsillarū, manifestū fecit ex his quæ cōsequenter infert, quum ait. Aliqui angina prehēlis, quos tum synanchicos tum cynāchicos Græci appellant, elaterij, & fellis tauri, utriusq; obolos ii. cum aqua mulsā tepida bibēdos præbent. Quidā uero asellos sub aquarijs uasis nascētes in potu exhibēt, aut delingēdos dant, aut dolentibus & affectis partibus illinūt, & ualde se iuuari testātur. Quin & per uaporē intra os receptum hoc modo fomentum adhibetur. Origanum aut hysopum, aut satireiam, cum sufficienti aceto diligenter in olla feruefacito obturata, Operculum autem circa mediū habeat foramen. Deinde harundinem ad foramen operculi ac os ægri adaptato, ac fomentum admittito. Si uero os à feruore harundinis cōburatur, ouum uacū utriusq; perforatum ægri in ore contineant, & per ipsum harundo inseratur. Mollius sit fomentum, si pro aceto aqua sumatur. Quidam nitrum, & origanum, & nasturtij semen, ac oleum in posca trita miscent, & similiter pro fomento adhibēt. Aut cinerem pullorum hirundinum implumiū illine, aut solani succum, & butyrum æquis partibus cum rosaceo cerato mento impone. Eis uero qui suffocantur, picem cum aqua & nitro in potu præbe. Hæc quidem Archigenes scripsit. Ego uero nunquā tentauī ulli alicui, ea quæ bibuntur pharmaca, in eiusmodi affectibus exhibere, qualium sanè tum ipse, tum alij quidam meminerunt. Itaque hoc quod ad finem sermonis præscripti habetur, his uerbis: Eis uero qui suffocantur, picem & nitrum cum aqua in potu præbe: non possum mihi persuadere qua ratione sit dictum. Imò neq; ex præceptoribus aliquem, neq; alium ullum eo utentem uidi, neque etiā ipse in usum assumere tentauī. At uero uenam secare eis qui suffocantur, & eluere fortī atq; acri clysteri, & purgatoria exhibere, gratia euacuandi uniuersum corpus, & transferendi infra humorum momentū qui ad affectas partes feruntur, rationabile est, & multa experientia iudicatum ac cognitum. Similiter etiā post totius corporis euacuationem, & diuersionem ad infernas partes, pharmacis acribus multum discussorijs uti, rationi cōsentaneum est, & experientiam testem habet. Picem uero cum aqua & nitro in potu præbere, abstinui, utpote quum neque alium utentem uiderim, neque rationem ad hunc usum duccem habeam.

Quæ

Quæ Apollonius in primo parabilium prodidit. Apollonius in primo parabilium sic ad uerbū scripsit. Ad inflamatam columellam illitiones. Sale trito & melle illinens reprimes columellam. Picem illinens per digitum apprimito. Succum cyrenaicum aqua diluito, & columellæ adhibeto. Chalcitidē tritā similiter admoueto, omphacio trito cum melle utitor. Hæc Apollonius. Licet autem nobis uidere in his quæ absq; discrimine scripta sunt, quod si quis non uniuscuiusq; indefinite scripti facultates nouerit, quo in oportuno tempore eis utatur, maximum omnino nocumentum inferret. Scriptum est itaq; hic primum omnium, Sale trito & melle utendū esse. Postremū autem, omphacio cum melle. Cōtraria autem facultas est omphacij ad sallem. Quare si quis in principio sale utat, maxime si humores in corpore ex equo abundant, aut etiā circa caput hæreant, extreme agrum lædet. Omphaciū uero in principio commodissimum est, non trahens, neq; euellens ad se ex alto, uelut sal cum melle, sed repellens. Sales autem cum melle discussoriam uim habēt, modica adstrictoria uel salis cōmixta, quæ sanè per ammixtionem mellis penitus euertitur. Cæterū id quod ex pice constat, inueteratis inflammationibus, & iam in scirrhum, ut ita dicam, induratis conuenit. Quemadmodum etiā cyrenaicus succus non incipientibus, sed ubi iam quod influit per adstringentia repressum est, prodest. Chalcitis uero in totum inepta est, præterquam si ualde inueterata & ægre curabilis sit affectio. Est enim medicamentum mordax si cruda adhibeatur, quapropter ut uim ipsius deleamus, uista frequentius utimur. Deinceps Apollonius hæc ad uerbū scripsit. Gargarissimi ad pendulam columellam, Origanum tritam, aceto & aqua affulsis, feruefacito, & cum caricarum succo misceto, ac utitor ad gargarissandum. Aut hysopum terito, & caricarum coctarum succo misceto, ac utitor uelut origano. Mentam ac rutam & coriandrū lacte asinino trita gargarissanda præbe. Apium & lauri folia trita, & uino aut lentis decocto diluta gargarissata. Noui quendam qui omnibus ab Apollonio scriptis indiscriminatim utitur, in principio inflammationis gurgulionis uno ex his usum esse, & agrum extreme læsisse: præter alia enim neq; sciebat quid pendula columella esset, quum uelit Apollonius ualde laxatam absque inflammatione, gurgulionis affectionem ostendere, quam etiā refecare consueuimus, atque in hac re uera pituitam detrahentia & calfacientia pharmaca commoda existunt, Nam in totum subalbida siccæ & exanguior. Deinde Apollonius hæc subdit. Lotium asini plurimum & calidissimum bibendum præbe. Idem etiā in angina. Miror equidē eiusmodi auxilia tradētes: certe enim scio omnes homines, paucis omnino exceptis, citius mori uelle, quàm urinam asini bibere. Verum hic etiā plurimam addidit, & aliās uelut etiā antè dixi, absurdissimum est curantē oris inflammationem, pharmacum potabile exhibere, nisi si ex purgantium numero existat. hæc enim alterius usus gratia dantur. Ex alijs sufficiunt quæ citra transglutitionem auxiliari possunt. Quin & quod postea scriptum est similem habet absurditatem, quod itidem bibere iubet. Scribit itaq; sic de ipso. Lauri folia trita ex uino & aqua bibenda præbeto.

Quæ ab Hera tradita sunt.

Heras igitur multo melius quàm Apollonius scripsit hoc modo. Ad columellam laxatam. Gallæ omphacitidis partem. i. salis ammoniaci partem. i. Vtrūq; per se ac simul terito, & expleto inde cochleario uuam cōtingito. Lapidem Ageratū appellatū, quo sutores ad muliebria calciamenta expolienda utuntur, deradito, indeq; cochleariū expletū uua adhibeto. Ex his duobus pharmacis, alterum posterius omni molestia caret, neq; nocere potens, neq; magnopere

p 4 iuuare

iuuare, quocumq; tandē tempore quis eo utatur. Fortius est prius. In principio itaq; & quum ualde rubent, minime aptum est. Si uero praeuacuato toto corpore, & post repulsiuū pharmacorū usum, adhibeatur, ubi non ualde rubens sit gurgulio, iuuare potest. Ex contrarijs enim fortibus cōponitur facultatibus repulsiua & discussoria. Quare non recte fecit Heras indiscriminatim ipsa tradendo.

Quae Heraclides Tarentinus tradiderit.

Tarentinus porro Heraclides in libris ad Antiochidem, ad inflamas columellas sic scripsit. Omphaciū siccū terito, & ammixto sufficienti melle adhibeto. Aut gallam tritam cum melle, aut alumen scissum eodē modo. Aut succū cyrenaicū cum melle. Aut Melanteriā qua sutores utuntur. Aut Andronium pastillum, quē in uulnerarijs medicamentis referā, cū uino. Oportet autem post hanc lentū decoctū gargarissare. Recte ad finem hoc adscripsit. Vehemētia enim sunt omnia praescripta ab ipso pharmaca, acerbata qualitate praedita, & ob id exasperanti. Itaq; aspretudinem ab ipsis inductam mitigare uult per lentum decoctū. In moderata inflammatione non est necesse his uti, quemadmodū neq; ubi columellae ualde rubrae fuerint, & calidā inflammationē habent. Imò neq; in declinatione earū: tūc enim discussiorū medicamentorū uim praedominari oportet.

Ab Asclepiade prodita.

Asclepiades ad easdem sic scripsit. Siccū ad laxatas columellas. Anethum unā cum semine & radicibus quod satis est accipe, & in uas fictile coniectum, cuius os sit subobturatū, & ipsum uas luto oblitū, in furnū donec uas igne sciat mitte, deinde ex furno extractum anethum ustum tere, & sublaturum reponere. Vsu uero expetete anethi partes II. accipe, & iridis illyricae in tenuissimū puluillum redactae partem I. ammisce, ac per harundinē insuffla. Aliud, Rosarū siccarum sextariū I. nardi celticae unā cum radicibus & adhaerente terra fasciculum unum, nidi hirundinum syluestriū aridi drach. III. myrrhae drach. VIII. gallae omphacitidas numero XV. contusa & trita insuffla, & cū digitis adhibe. Ex his duobus pharmacis prius penitus nihil ex repulsiujs habet, sed est totū discussorium. Alterū uero ex contrarijs mixtum est facultatibus: multam enim discussoriam uim habet syluestrium hirundinū nidus, adstringentem autem gallae, Mediae uero potentiae est myrrha, & mixtae nardus celtica; ita ut tum discussoria, tum adstrictoria facultas, ambae in eo sint moderatae. Caterum per harundinem eiusmodi pharmaca insufflari, ualde improbo. Defertur enim ex ipsis multū, tum in gula summum, tum in ipsam gulam. Praestat itaq; cochleario indita apprimere, quemadmodū ego uti soleo, ut uidistis. Quin & tertium pharmacū Asclepiades post praedicta duo cōscripsit his uerbis. Siccū ad laxatā columellā & tumētem Neapolitā. Piperis albi drach. I. myrrhae drach. I. aluminis scissi drach. II. gallae omphacitidis drach. II. trita admoue. Hoc pharmacum à principio usque ad finem utile esse poterit, praeterquam in uehementer rubentibus. In his enim uitare oportet acrium ac mordacium ualde mixturam, quale hoc loco piper existit. Aliud deinceps eiusdem facultatis scripsit ad tumentes columellas ex his compositum. Lapidis agerati drach. III. floris lapidis Asij drach. III. terrae samiae drach. III. aluminis scissi drach. II. croci torrefacti drachmas II. gallarum omphacitidum drachmas II. tritis utere. Hoc & nos usi sumus saepe ut optimo, & quod omni tempore iuuare possit, praeterquā uelut in praecedenti dixi, statim in principio, & quum ruber & calidus fuerit inflammationis tumor. In inueteratis autem iam, & corpore euacuato, post unum usum statim magnam commoditatem exhibet. Sunt enim uehementer adstringentia, ac discutientia, & ea quae mediae materiae sunt, in ipso temperate mixta.

Critonis

Critonis pharmacum hoc modo scriptum ad columellas.

Hoc pharmacum ad ipsam temporis oportunitatem apparato. Ossium palmarum, nucum tenerarum immaturarum siccarum, utrorūq; drach. III. urito ac in puluillū terito. Vtere arido admoto. Et in hoc pharmaco ossiū palmarum uis satis discussoria est. Nam & in alijs affectionibus, eorum experientiam habemus, quod eiusmodi uiribus sint praedita. Nucum uero tenerarum siccarum cinis, discussoriam uim habet unā cum adstringente.

Sorani ad columellas.

Quin & Soranus pharmacū indiscriminatim scripsit, nō apponens in quibus priuatim faciat. Habent autē uerba eius hoc modo. Radicē dulcē cōtundito, & mel & dulcē aquam pari mēsurā affundito, deinde coquito, & succū gargarissandū praebeto. Peccauit in hoc quod nō adscripsit, maxime mitigatorium hoc pharmacū esse, quod in uigore inflammationum magnopere auxiliari potest. Huius usus cōmodus etiam est, ubi ex acerbis pharmacis immoderatus quis irritari & exasperari columellā inflamatā. Hanc enim lenit hoc pharmacū.

De pharmacis ad ulcera oris aphthas appellatas.

Cap. III

Mlceratiōes in superficie oris obortas aphthas appellat, habentes quipiam igneae caliditatis; fiunt autē ut plurimū pueris lactētibus, quum aut uitiosum fuerit lac nutricis, aut nō probe ipsum cōcoxerit infans. Curantur facile utpote quae ex moderate adstringentibus sedantur. Quandoq; tamen diuturnae sūt ac aegre solubiles, & progressu tēporis putredinosum quid acquirunt, quod à Medicis Nome appellatur. Scripta itaq; sunt & ad ipsas medicamenta moderata quidē ad eas quae nihil maligni habent. Fortia uero ad eas quae iam quid putredinosum & serpendo depascens habent. Mentionē faciā eorū quae recentiores coaceruarunt, Nam ex his quae ueteres conscripserūt, optima cum magna experientia ipsi elegerūt, & quaedā eorū quae postea inuenta sunt apposuerūt. Inuenias autē post ueteres, etiā Mantias & Heraclidē Tarentini plurima pharmaca scripta. Similiter & Menecrates librū optimorū pharmacorū inscripsit, ex quibus plurima ipse inuenit. Quemadmodū & cappadox Heras. Andromachus autē duos, & tertium in quo oculorū pharmaca cōtinentur. Plures autē libros cōposuerunt Antonius Musa, & post eum Asclepiadē duo, & post hos Crito. Verū hi quidē tres post Andromachū nati sunt, Heras autē ante Andromachū, & ante ipsum etiam Musa ac Menecrates. Longo uero tempore etiam hos praecessit Heraclides, & praceptor eius Mantias. Verum Mantias uelut ab initio Herophilī sectator fuit, ita etiā per omnia mansit. Heraclides autem medicorū empiricorū sectam elegit, optimus medicus tum circa alias artis partes factus, tum plurimorū pharmacorū expertus. Quū itaq; aphthae, de his enim sermo institutus est, malignae euadunt, fortioribus medicamentis egent, qualia etiam alias in tonsillis ac ore affectiones sanant. Praedicto igitur scopo compositionis eorum, nihil amplius opus habeo de his dicere, sed ad narrationem progrediar praecognitorū, initio sumpto ab his quae Andromachus scripsit, quemadmodum conlueui ad uerbum ipsa transcribere.

Quae Andromachus scripsit ad aphthas.

Non solū Andromachus, sed & alij multi duo pharmacorū genera ad aphthas conscripserunt. Ad eas quidem quae nihil maligni habent, moderata uiribus pharmaca cōponentes. Ad malignas uero fortiora: adscribunt autem in his ipsi aliquando, quod ad aphthas & ulcera hoc pharmacum conuenit, aliquando quod aphthas putredinosas, Quum uero simpliciter ad aphthas adscripserint, simplices indicant & nihil maligni habentes. Andromachus igitur ad malignas

ad malignas aphthas sic scripsit. Ad aphthas in ore & ulcera. Aluminis scissi usti drachmas. ii. fructus ericæ drach. i. oleo excipito, & per digitum locis apprimo. Aliud, Aeruginis drach. ii. aluminis scissi partes ii. gallæ in puluillum redactæ partem unam, terito & per linteolum cōcernito, deinde digitū oleo madefacito, succumq; excipito, & tonsillis extergēdis apprimo, item palato, & uuæ. Disparat pelliculas, & tollit asperitates circa ipsum os, callos excoriat, & ulcera ad cicatricem perducit. Cæterum ad aphthas in superficie harētes sic scripsit. Ad aphthas lycium Indicum uino tritū circūlitum facit, & ericæ fructus tritus, aut rosæ siccae cum melle. Hæc præfatus infert. Si uero nigre sint & malignæ, Vuæ passæ puræ partes iii. anisi tantundē, trita cum melle illine, deinde collue.

Quæ Crito ad aphthas scripsit.

CRito uero sic ad aphthas scripsit. Portulacam in melle tinctam māducat, aut oleæ folijs in uino coctis os colluat, aut foliorū myrti albæ decocto ex uino, aut æruginis uermiculatæ obolos iii. in uini hemina parte quarta tritos colluat. Quin & galla in aceto teratur, ac illinatur. Faciunt & amygdalæ amaræ cum melle. Nigrefactas autem aphthas, uua passæ exacinata & aniso tritis cum melle illine. Tarētinus autem Heraclides. ubi exterferis ait farina erui cum melle, gallam cum melle adhibe. Conuenit & Rhus obsoniorum cum mentæ ramulis. Sit autem Rhois copia quantum tribus digitis prehendi potest, mentæ uero ramulū tres, & rosarū folia septem, & nuces pineæ septem. His omnibus cum melle tritis utitor, aut lycio ex aqua. Conuenit & fex uini dulcis illita cum melle. Aut alumen, & malicorium punici dulcis, æquis portionibus terito, & adipe anserino mixta illinito, atq; aquam calidam frequentius colluendam præbeo, ampliusq; adipem anserinum admoueto. Aliud Musæ. Fructus myricæ drach. vi. aluminis scissi drach. ii. oleo excepta admoue. Aliud maxime in pueris. Rhoen rubrū tritum melle mixtum illine, aut adipem suillum & mel liquefacta. Præbeo eis etiam gargarissandum lac asininum. Quod si multa salua feratur, gallam & solanum aceto diluta gargarissare facito, aut uiolas albas siccas cum melle tritas illinito. Hæc quū scripserit Crito, merito quis eis succensent, uelut etiā alios semper reprehēdo, qui ex ordine indiscriminatim auxilia recensent, non apponētes an incipiente affectione, aut progrediente, aut decedente, aut uigente, aut decrecente, cōueniant, & Num parua existente affectione & mansueta, aut adeo maligna ut iam putredinosum quid habeat. Ex his enim quæ scripsit aliqua simplicissima sunt in pueris maxime cōuenientia nullam affectionem habentibus. Velut quum adipem suillum & mel liquefacta assumit, & multo magis quum asininum lac colluere præcipit. Simplicissimum pharmacum est & portulaca melle tincta & manducata, & collutio ex folijs oleæ, similiterq; ex myrto alba. Fortissimum uero quod ex ærugine & uino constat, quem admodū etiam galla acri aceto trita ac illita. Valde enim forte hoc pharmacum, uelut etiā id quod ex ærugine constat. Verū in illo paucissima est ærugo, (obolos enim tres dixit in uini quarta hemina parte terēdos esse ac colluendos) debilisq; fit, copia mixturæ uini exoluta, Gallam uero aceto acri trita ut crassa fiat, & illitioni apta, ualde uehemens est pharmacum, Quemadmodū etiam quod ex alumine & malicorio punici dulcis componitur, quod nisi ad adipem anserinum amixtum esset, ad putrefactiones fortes congruens esset. Forte est & quod ex myricæ fructu ac alumine constat, sed non adeo uelut id quod ex galla & aceto. Sæmel porrò tantum recte fecit apponendo in uerborum serie sic. Quod si multa saluam feratur, gallam & solanum aceto diluta gargarissare facito. Multam enim saluam ferri, maiorem affectionem esse significat. Præstabilius autem fuisset sta

um

um dixisse. Quod si pascendo proserpat affectio, aut ulcera profunda fiant, aut eiusmodi quippiam adscripsisse.

De his quæ Asclepiades ad aphthas scripsit.

Recte igitur fecit Asclepiades, tamen non multa pharmaca ad aphthas con/ scripsit. Veruntamen in duobus quæ in principio tradidit sic. Ad aphthas citra nomen serpendo depascentē. Deinde post duo rursus adscribens. Ad aphthas depascentes. Lenia enim sunt duo pharmaca, alterū quidē prius in quo ait, Medullam bubulam melle mixtā ac tepefactā illinito. Maxime uero pueris infantibus est commodum. Alterum uero est, Adipe suillo melli ammixto utitor. Cæterum ad depascentes aphthas, gallarū decocti cyath. i. ac mellis tantundem miscere iubet, & feruefacto uti. Verū ego tum hoc pharmacū, tum alia tria post ipsum tradita, paulo antè in pharmacis ad nomas præscripsi: neque enim referre puto, siue ex aphtha, siue ex alio quopiam transitio ad nomen contingat.

Quæ ab Apollonio ad aphthas scripta sunt.

APollonius autem Herophilī sectator in primo parabiliū pharmacorum sic scripsit ad uerbum. Ad aphthas albas. Chalcitidem oleo tritā penna illinito. hoc euestigio sedat. Postquam uero pura facta fuerit, Myricæ fructum tritum, & aqua mulsa aut uino dilutū illinito, maxime infantibus. Deinceps autem aliud scribit, & maxime ad nigras aphthas. Vuam passam exacinatā & anisum trita cum melle illinito. Et rursus aliud, Atramento sutorio trito cū melle utitor. Videtur sanè in malignis, eiusmodi pharmacis iubere uti. Adscripsit itaque ad primum, Ad aphthas albas. Ad secundum, Ad nigras. ostendens per id colorem præter naturam, & magnitudinem affectionis. Cōsequenter adscribit & collutiones ad aphthas, hac uerborum serie. Uino nigro austero & subadstringente colluito. Oleæ folijs in uino coctis colluito. Myrti albæ foliorum decocto cum uino similiter utere. Hæ collutiones citra discrimen scriptæ nullum detrimentum inferūt. Nam & in moderatis, & in maioribus, & in maximis affectionibus conueniunt. Recte uero deinceps aliud ualde efficax scripsit. Aeruginis uermiculatæ obolos iii. in uini quarta hemina parte gargarissandos præbe. Deinde etiam uinū colluendū præbe. Hoc enim in fortioribus conuenit, quem admodum etiam quod consequenter sic scriptum est. Muriam oliuarum & acetum pari mēsurā mixta colluenda dato, indeq; uino colluito, postea etiam aqua mulsa, & deinde aqua. In omnibus autem oleum colluendum præbe. Post hæc, duo pharmaca scribit diuersis formis ac speciebus aphtharum congrua. Hyssopum enim tritum ad calidas & erosas affectiones, itemq; puras maxime contrarium est: congruit autem sordidis & inflammatis aphthis. Omphaciū uero cum uino aptū est pueris & mordacitatem sentientibus ac erosis. Iubet autē omphaciū cum uino tritum collui, hyssopū uero cum uino aut aqua mulsa. Validum ualde est quod ab his sequitur pharmacū, ut iam pascendo proserpentibus aphthis cōueniat, quod ipsum componit, myricæ fructum coquens cum aceto. Validum est & quod deinceps ab eo scriptum est, in quo ait, Gallam tritam in acri aceto colluendam præbe. Hoc uero quod postea sequitur, in quo ait, succo silphij diluto similiter utitor, & postea oleum coluēdum dato: etiam ipsum acre & mordax est ac discussorium non adstringens. Non recte itaque adstringentia & acerba ac repulsoria, discussorijs ammixta sunt ac acribus, atq; hoc nullo discrimine adiecto. Quod uero sequitur ex aceto apparatus generosum est: quod autē nō apposuit ad acetū, acre, in hoc deliquit, & quod per semen lini moderatius reddi tacuit, adiecit autē ipsi etiā loliū, pharmacū multū discussorium, atq; propterea ipsum ad linguæ tumores cōuenire ait. Verū adscribā omnē ipsius dictionē.

Semen

Semen lini, ac lolium, æquis partibus aceto trita colluito. Hoc itidem ad linguæ tumores facit. Longe lenius his omnibus pharmacū deinceps scripsit hoc modo. Folia pruni cōtusa ac lacte permixta colluito. Quum enim adiecerit sermōni, colluito, manifestum est quod multo lacti pauca folia ammiscet. Nam si folia cum lacte trita pro pharmaco inunctū esse iussisset, palam utiq; esset, quod multa folia, paucū uero lac esse iussisset. Deinceps porro etiam quæ mansa aphthas iuuent annectit. Mandendæ sunt oliuæ muria conditæ. Manifestum est lenissimum hoc pharmacum esse. Et rursus. Portulaca melle tincta manducetur. Et hoc similiter mite est. Differunt hæc duo inter se in eo, quod oliuæ muria conditæ & adstringunt, & discutunt; plurimā uero in se adstringendi uim habēt. Portulaca uero cū melle imbecillius est pharmacū. Consequenter probe fecit quum ait, In pueris cōuenire quæ dicturus est medicamenta. Scribit uero de eis in hæc uerba. Vbi puer aphthas habeat, Similaginē & medullam bubulā, ac farinā, cōcta in cibo exhibeto. Si uero sugere nequeat, lienem bubulum in uino cōctū, ac tritum cum melle, in cibo dato. Hoc pharmacū superuacaneū est, & plus æquo curiosum. Deinceps recte scripsit. Abstinentū circa diætā, ab acerbis, & salis, & acidis tum edulsijs, tum poribus. Deinde haud scio quo modo, in hanc sententiam scribit. Atramentū sutorium tritum cum melle illinito. Hoc enim medicamentum superius scribere oportuit cum alijs fortibus pharmacis.

Quæ Archigenes scripsit ad aphthas.

Quædā ex his quæ Archigenes ad aphthas scripsit, eadē sunt cum præscriptis, Verum uisum est mihi ex ordine omnem ipsius sermonem adscribere, ita ut nihil ex eo relinquam. Scribit igitur sic. Ad aphthas collutiones faciūt, Foliorum oleæ decoctum, aut foliorum myrti albæ eodem modo. Aqua oliuæ colymbadis appellatæ, hoc est muria innatātis. Facit & amurca, & marrubij succus, aut lentis decoctū, seu rubi, aut cypri. Aut æruginis uermiculatæ obol. iiii. in uini cnidij quarta hemine parte dissolutas colluat. Illitiones autē faciunt pleraq; ex descriptis stomaticis medicamentis; priuatim autem cōgruunt hæc. Aluminis scissi, florum rosarū, æquales partes, fructus myricæ duplum, utere siccis. Aut thus & glycyrrhiza succum æquis portionibus, gallæ, myrrhæ, anisi, singulorum parum quid, cum uino protropo illine. Aliud, Mannā & salem pari pondere sicca, per pennā adhibeto. Aliud, Fecem uini dulcis cum melle illinito. Aliud, Misy & alumen & Rhoēm cū melle, aut chalcitidē cum oleo, per pennam illinito: uehemēter bonum est. Aut oleæ folia cum oleo illinito. Postquam uero repurgatæ fuerint, myricæ fructum cum aqua mulsa aut uino illine. Aut ubi cum erit farina & melle exterseris, gallam cum melle adhibe. Aut myricæ semen & aluminis tertiā partem cum oleo illine. Hoc etiam ad nomas facit. Aut adipem suillum aut anserinum manna insperfa illinito. Aut gallam tritam cum oleo. Aut liquidum alumen dilutum. Aut cypri folia manducet. Aut lycij radicem aridam adhibe. Aut oleæ germina trita ex melle. Aut gallam cū sale. Si uero extendatur affectio, & serpendo putredinose depascat, collutionibus quidem & gargarismis utēdum est ad aphthas descriptas fortioribus: priuatim autem muria frequētius colluenda est. Aut herbam sacram aqua aut uino incoctam colluendam aut gargarissandam dato. Illitionibus etiam ad aphthas descriptis fortioribus utātur; priuatim uero cornu cerui tritum affrica. Aut atramentum sutorium tostum tritum cum melle. Aut æruginem æris siue squamam cum melle. Summe facit ad nomas, sceniculi radicis usq; cinis. Hæc ad aphthas Archigenes in primo de pharmacis scripsit, quæ parū abest ut omnia etiā alijs sint scripta. Quid igitur operæ pretiū duxi eadem bis scribere, quāuis cauerim

cauerim ne hoc facerē: Quod sanē & Archigenem, quem scimus maiore quā alios dignitate, etiam communia cum proprijs discriminibus scribere posse, uidebam nunc ipsum in pluribus eiusmodi doctrinæ negligentē. Nunc enim omnia confusim projicit auxilia, unā cum hoc quod cōtinenter inter se scribendo commiscuit, lenissima & acerrima. Quid enim simile habet ærugo ad lentis & rubi ac cypri decoctū? quid galla simile adipi anserino aut suillo? Acne enim & erodens fortiterq; resiccans pharmacum est ærugo. Rubus autem & cyprus, & lens, paucissimam habent adstringēdi facultatem. Sic etiam galla fortissime adstringens, contrariā uim habet suillo ac anserino adipi. Quin & deinceps ab eo scripta pleneq; omnia quorum mentionem facit, eandem confusionem perturbati ordinis habent. Præstabat autem uelut semel alicubi in sermone apponendo dixit, Hoc etiam ad nomas facit: eodem modo etiā alia distinxisse ut adscripsisset uidelicet, hoc quidem infantibus ac pueris conuenit, hoc uero perfectis: & hoc incipientibus aut moderatis aphthas, hoc aut uigētibus & fortibus: Maxime uero omnium, aut inflammatis & calidis, aut magis frigidioribus: & ex inflāmatīs, hoc quidem rubicundioribus, hoc uero flauioribus. Aliæ enim ex sanguine, alia ex flaua bile inflammationem habent. Quemadmodū rursus non inflāmata pituitosæ in totum existunt, quemadmodū aliquæ ex inueteratis humoris atræ bilis malignitatem acquirunt. Cognoscētur hæc omnes facile uisu simul & tactu. Visu quidem ex coloribus, quemadmodum etiam nunc dictum est. Rubicundiores enim sanguineū humorē præualere ostendunt: flauiores autem amarā bilem. Quemadmodū rursus albescētes pituitosiores, liuescentes & nigrescentes, atræ bilis succū. Qui enim hæc rite discreuerit, noueritq; amplius singulorum simplicium pharmacorum facultatem, quemadmodum in libris de ipsis a me scriptum est, is in unaquaq; aphthæ specie, tum simplicibus, tum compositis uti sciet, uelut iam saepe est prædictū. Considerabit autem simul & corporum naturas, Num molles sint & humidæ, uelut in pueris, eunuchis & mulierculis, an duræ & aridæ, uelut in piscatoribus ac nautis, & uenatoribus atq; agricolis. Fortioribus enim corporibus fortiora adhibebis pharmaca, debilioribus molliora. Ego porro infantibus qui adhuc a nutricibus aluntur, lentem cum modico pane & medulla cerui, aut uituli præbeo. Ammiscēo etiā cibus, ex malis cotoneis, atq; alijs quæ adstringunt, uelut Romæ cestiana appellata. Quin & ex piris addo, sorbisq; ac mespilis, & cornis, Quādoq; etiā de lactuca, & seride, ac solano, & portulaca in cibos permisceo, si aphtha fuerit inflammata. Quod si cibum adhuc adsumere nō queant, nutricem eiusmodi uictu alo, eiq; simul bonam concoctionem prospicio. Veruntamē etiam infantes pharmacis illino, siquidē subrubras uidero aphthas, in principio quidē his quæ moderatissime adstringunt ac frigefaciunt: deinde uero his quæ citra mordacitatem discutiūt. Si uero subflauas uidero, isdem quidē utor, sed magis refrigerantibus. Si uero pituitosiores, adstringētibus. Si nigrescentes, discussorijs generosioribus. Ceterū in maioribus pueris, eiusdē generis facultatibus pharmacorū utor, auctis tantū uiribus ipsorū. Quemadmodū sanē etiā in perfectis & duris corporibus, singulis relatis facultatibus fortissimis utor. Sufficit autē mihi in his per omnia misyos usus cum uino adstringente, quod tum intendit, tum remittit uim suam, prout magis aut minus uinum fuerit adstringens, & prout crassius aut liquidius efficitur pharmacum ex misyos ac uini mixtura. Quod si sordida appareat aphtha, Misy cum uino mulso tero. His uero qui fortioribus quā misy est, pharmacis opus habēt, Aerugo similiter cum uino & uino mulso utilis existit. Illinendæ autem sunt ex his pharmacis affectæ oris partes. Cōmodum est etiam pharmacū ad hanc rem, chalcitidis oleo trita. Atq; hæc quidem

quidē efficaciora, Moderata uero & maxime ad incipientes affectiones, omphacium cum uino & uino mulso. Similiter etiā Rhus. In pueris sufficit rosarū flos, & ipsa rosā sicca, & collutiones moderate adstringentes, pro ætatis & naturæ eiusmodi corporū ratione. Et in summa, Moderata aphthæ maxime in teneris corporibus, moderatis pharmacis opus habent. Fortes uero & maxime in duris corporibus, à fortioribus curantur. Fortia pharmaca dico, tum quæ fortiter adstringunt, tum quæ mordent, & immoderatus discutiunt. Fiunt porro etiam in his, uelut in alijs prius dictum est affectionibus, cōposita medicamenta, & sæpe etiam ex contrarijs, quale est quod ex oleo & chalcitide constat. Ipsum equidem oleum per se infestissimum est aphthæ affectui, uelut etiam chalcitis. Quandoquidem alterum quidem humectat & sordidū facit. Mordet autem uehementer chalcitis. Verum mixtura ipsorum ubi fuerit moderata, optimum pharmacum efficit. Quemadmodum igitur ex cerato & ærugine, incarnans effici pharmacum ostensum est, quum tamen ambo incarnationi cōtraria existant, Eadem ratione ex oleo & chalcitide aptum medicamentum efficitur. Si uero in putredinem aphthæ uertatur & exulcerationes facit, neq; aphtham amplius affectionem nominare conuenit, neq; pharmaca eiusmodi affectiones curantia, inter ea quæ aphthæ commoda sunt connumerare. Quemadmodum neq; inter erysipelata sanantia, recte cōnumerantur ea quæ præclare discutiunt liuidas & duras partes, ex frigidorum medicamentorum adhibitione tales factas, & iam ad induratum in scirrhum affectionem, ex erysipelate delapsas. Profecto enim qui eiusmodi scripturarū indiscriminata incertitudine decepti, erysipelatis calida & discussoria medicamenta, aphthæ autem ea quæ putrefactis cōueniunt, adhibent, non parum detrimenti inducunt.

Finis sexti libri.

CAPITA SEPTIMI LIBRI.

De affectionibus circa partes respirationis contingentibus.	Caput I
De Arteriis ab Andromacho descriptis.	Cap. II
Confectiones ad tussim ab Andromacho libro II. de cōfectionibus interius cōscriptæ.	Cap. III
De reiectione sanguinis.	Cap. IIII
Confectiones dolorem sedantes, tabescētibus & sanguinem reiectionibus commoda, itemq; alijs quibusdam accommodata, præterquā colicis.	Cap. V
De Orthopnoæa.	Cap. VI

CLAVDII GALENI PERGAMENI

DE COMPOSITIONE PHARMACORVM LOCALIUM, siue secundum locos Liber VII. Iano Cornario Medico interprete.

De affectionibus circa partes respirationis contingentibus. Cap. I

OS est recentioribus medicis arteriæ pharmaca, Arteriæ appellare, non apponentibus num antidotos dicant, an iuxta aliud significatum. Quidam uero electa nominant ipsa, non apponentes pharmaca, & quidam penitus nullum discrimen ipsis adscripserunt, aliqui uero raro addiderunt, alij ad uocem interceptam, alij adhuc generalius ad uocem læsam. Sunt qui & ad exasperatam

tam arteriam, & ad exulceratam scripserunt: adeo ut rationabile sit, eos qui arteriæ appellatis pharmacis indiscriminatim utuntur, aliquando feliciter eis uti, aliquando uero nihil penitus ægros iuuare, sed maxime lædere. Palam est autem quod asperam arteriam in huiusmodi affectionibus criminantur. Quondam igitur quando nondum eas quæ similiter ut cor pulsant arterias, sic nominabant, in solam eam quæ ex pulmone in laryngem emergit arteriam, ipsum arteriæ nomen inferebant, Venas appellantes in totū, uelut alias quæ non pulsant, sic etiam pulsantes. Postea uero consuetudine obtinente arteriæ appellationē in pulsantibus dici, propter æquiocationem asperæ nomen apponentes, eam quæ ex larynge in pulmone descendit arteriam, asperam arteriam appellauerunt, unā cum hoc quod ipsam etiam bronchū uocant, quandoquidē cartilaginosa corpuscula, quæ plurius eius pars sunt, bronchia appellant. Ambit autem ipsam arteriam intrinsecus crassa pellicula, quam ob crassitudinē aliqui tunicā uocant. Quū igitur affectio aliqua aut circa hanc, aut circa laryngis (qui summa arteriæ pars est) musculos contingit, arteriæ appellat curantes ipsam, non apponentes, uelut dixi, antidotos. Dissimiles autem facultatibus sunt ab ipsis descriptæ, & ob id contingit utentes ipsis absq; discrimine, à scopo aberrare. Quod uero multa sit differentia earū quæ in medicamentarijs libris scriptæ sunt, ex tribus exemplis discere licet, quorū primum omnis acrimoniæ expers est, & exquisite meatus obturat, leuigans asperitates, alterū huic contrariū est, acrimoniæ mordacis non parum habens, ut si sanæ particulæ adhibeatur, ipsam exasperet. Medium deinde inter ambo dicta, aliud genus arteriarum pharmacorum est, lenis & citra acrimoniā extergētis facultatis. Id igitur quod meatus obducit, ex passo cretico, & gummi, & tragacantha, ac radice dulci apparatus. Acre uero ex pipere, & cassia, & cinamomo, & galbano, ac resina terebinthina. Mediū autem amborum ex pisanæ constat succo, & amygdalis, & fabis fressis elixis, & alijs huius generis. Inter mediū autem & utrumq; extremū plura pharmaca sunt, partim magis, partim minus, à medio progressa, De quibus deinceps determinabo, eos quidē qui discrimen aliquod addiderunt laudatus, qui uero simpliciter protulerunt, neq; admissurus. In horum medio locandi sunt, qui discrimina non tamen integra fecerunt, qualia sunt eorum qui scripserunt. Arteriæ ad interceptam uocem, aut rursus. Arteriæ ad raucam uocem. Etenim uox intercepta, hoc est non posse loqui, ad plures causas sequitur, partim quidē ad distillationes à capite diuturnas, partim uero suppuratis pectore ac tabiditate, & his qui ex magno & multo clamore læsi sunt, & deinde non probe curati sunt, aut etiam affectionē quæ adhuc generatur habent. Eodem modo etiam raucosa uox fit ob easdem causas, & amplius ob frigidū aëris inspirationē. Affectio itaq; interceptæ ac raucosæ uocis eiusdem generis est. Magnitudine tamen differunt inter se hæc mala. Quum enim uocis organa ab humiditate uehementius & ut ægre solui possit, fuerint madefacta, uox intercipitur, quando uero moderatius sunt humecta, raucedo oboritur. Organa uocis quæ dico, arteriam accipite, & eius summū, ac fauces. Qui igitur ex uehementi clamore uocem amplius oblaesam habent, his similis quædam affectio contingit ei quæ manibus, & cruribus, & lumbis, & spina, & musculis ubi plurimū laborem pertulerint, accidit. Vocant autem aliqui exercitiorū magistri eiusmodi affectionē musculorū, in quibus consistit, lassitudinem inflamatam. Itaq; iuxta arteriam intrinsecam pellicula, aut tunica, aut quomodoq; quis nominare uelit, à spiritu in magnis uociferationibus extra prolato percussa, in affectionē inflamatam deuenit: atq; hoc multo magis si ad magnitudinē uocis, acumen quoddam accesserit. Iuxta arteriæ uero summū ultra hanc plagam, etiam musculorū ipsum mouentiū actio offensa, maiorem affectionē efficit. Porro

curationis ipsarum genus, in omni particula secundum materias euariat. Etenim crura, & manus, & spinam, per oleum confricare facile licet, quum per cutem in adiacentes ipsi musculos, uis ipsius olei penetrare possit. Iuxta asperam uero arteriam cartilagine post cutem sita, prohibent in subiecta pelliculam transitum facultatis emollientium ungentorum. Quemadmodum enim oleum, sic etiam alia multa composita pharmaca eandem utilitatem praebent, Quin & ea quae in principio Acopa tantum appellata sunt, hoc est lassitudines emendantia, paulatim appellationem suam a seipsis extenderunt ad similia composita medicamentum, etiam si gratia uehementer calfaciendi assumantur. Caterum communis materia auxiliorum ad uocis organa, praeter reliqua, est quae ex balneis contingit. Manifestum est autem quod dulcium aquarum dico. Marina enim balnea, & sulphurenta, & aluminosa, & atramentum sutorium olentia, ac bituminosa, propterea quod fortiter resiccant, inepta sunt. Esane ita faciunt phonsci, qui magno uocis exercitio utuntur, quum contendendo oblaeserint uocem. Sunt autem hi citharedi, & praecones, & tragodia ac comediae personae representantes: balneis enim multis utuntur, & cibos lenes ac laxantes edunt. Si uero etiam aspretudinem percipiant, cibos qui infarciuntur partibus quas contingunt assumunt. Vna enim est tunica sibi ipsi cohaerens & continua, quae summo gulae, summo asperae arteriae, gulae etiam, atque ipsi asperae arteriae, intrinsecus praetenditur. Quod si ex uictu ac balneis oborta affectio non sedetur in organo uocis, ad arteriacas transeunt, per totum hoc tempus cibis utentes qui ex lacte, amylo, alica, ouis, & dulciariis libis componuntur. Si uero per haec non curetur, inuenta sunt a Medicis pharmaca sub lingua tenenda, inde etiam hypoglotides appellata. Sunt autem ea eiusdem cum arteriacis inflammationem arcetibus facultatis, ex uino Theraco & gummi, ac tragacatha, & glycyrrhiza composita, quae ut dixi, leuigant simulque reprimunt asperitates, quicquid uero reliqui est in partibus inflammationis, hoc concoquunt & cito persanant. Industrii porro esse oportet qui pharmacum linguae subdit, quo eo paulatim liquefcente, asperae arteriae summum id quod in ipsum defluit suscipiat, renitendo oborienti tussi. Obluctantes enim ut ne tussiant, permittent quippiam ex pharmaco in arteriae summum ipsamque adeo arteriam demanare. At uero sic curatos claram uocem habere impossibile est, citra usum pharmacorum absque acrimonia extergentium, quale est faba fresa elixa, & pitufana, & semine lini torrefactum: huiusmodi enim mediam obtinent, inter ea quae mordaci facultate praedita sunt, & ea quae meatus obducunt pharmaca. Caterum his omnibus uina mollia, & passum creticum, & theracum, ac scybelites apta sunt, & ad haec haud scio quomodo neglectum, id quod a Graecis in nostra Asia hepsema appellatur, Latini sapam dicunt. Verum Atticissantes ipsum Siracum uocant, quemadmodum alij caricarum decoctum Siracum appellandum censent, pugnantque inter se utrum ipsorum Siracum uocare oporteat. Est sane & hoc ipsum Siracum, quod pinguibus caricis in aqua decoctis fit, mediae facultatis, quam lenem & citra acrimonia extergentem appellauimus. Mustum quidem igitur coctum, hoc est sapa ipsa, lenissimum pharmacum est & maxime meatus oblinens. Caricarum autem decoctum magis discutit & extergit. Quemadmodum igitur in praecedentibus dixi, Omnium simplicium medicamentorum uires exquisite nosse oportet eum qui compositum quoddam sit facturum, atque hic ipse etiam ab alijs compositis recte utetur, & maxime ubi indiscriminatim fuerint conscripta, quemadmodum plures arteriacae habentur. Palam est etiam quod hic ipse his quae cum discrimine prodita sunt rectius utetur. Etenim iuxta exactam rationem, in quantum apparatus affectionum transmutatur, tantum etiam commodum ipsi pharmacum permutare oportet. Hoc ipsum uero solus is qui singulorum simplicium pharmacorum uires nouit, exacte praestabit, ad primum pharmacum

macum parum quiddam ex sequenti ordine apponendo. Velut exempli gratia, In lassitudinibus tenuis, quum in summi ipsius asperae arteriae musculis fiunt, in principio lenissima edulia conueniunt, pharmaca uero meatus obducentia. Consi stete autem inflammatione parum quid extergentium addendum est. Deinde consequenter amplius. Deinde rursus aliud illo praestantius, quo paulatim compositio ad medium exteriorum perueniat, & rursus secundum eundem modum ab hoc magis discussorium ac exteriorum, ita progressu ad uehementissimum factum, ubi diutius uelut in scirrhum indurata affectio in uocis organo persistit. Primi itaque ordinis est tragacatha, & gummi, & samius aster, amyliumque & ex alica ac trago probe coctis sorbitio, Quin & lac aprum est, & dulciarij panes, & oua sorbilia, ac nuges pineae, quas nunc omnes Graeci strobilos uocant: quondam autem apud Atticos Coni uocabantur. Sesama etiam ex hoc genere sunt. Ab his autem deinceps est butyrum, quod etiam butyros masculino genere Graecis appellatur, & decoctum radicis dulcis ad crassitudinem Attici mellis liquidum redactum. Atqui radicem dulcem quam glycyrrhizam uocant, praestat in primo tempore in aqua, uelut dixi, coctam, ad siccum siue sapam ex musto paratam ammiscere, ad passum item Creticum idem decoctum misceri potest: siue autem cum sapa, siue cum passum Cretico fuerit permixtum, rursus post mixturam decoquendum est. Haec igitur in affectionibus inflammationis iuxta arteriam eiusque summum, commoda in principio sunt, donec inflammatio moderata fiat, & praem omnibus a uini potu hoc tempore abstinendum. Quum uero moderatior facta est inflammatio, Vinum dulce Theracum aut scybelites bibere licet, aut ex nostra Asia caryinum, & deinde Therinum appellatum, deinde etiam dulce Tmolites. eo tempore etiam butyrum aptum est, & sorbitio ex amygdalis, sorbitio item ex lacte & melle diutius coctis, amylo iniecto, & si amylium non adsit, siligine Romanis appellata iniecta. Manifestum est autem quod per huiusmodi uictum, inflammatio tum pellicularum, tum musculorum, circa arteriam eiusque summum sedatur. Relinquitur autem humiditas multa, ob quam impossibile est claram uocem proferri. Quare transire tunc conuenit ab his edulij, ad omnia ex melle cocta, & ad fabam fresam elixatam, & pitufanam, ac brassicam, & porrum probe coctum. Pharmacorum porro usus idoneus est, quo tempore aut inflammatio, aut aspretudo praualescunt, eorum quae sub lingua detinentur, de quorum compositio dicam. post haec magis exterioria & resiccantia damus, et deinde rursus his ipsis magis exterioria, & adhuc magis resiccantia, usquequo ad ea quae aliquid acredinis habent perueniamus, ita ut etiam in his a moderatioribus initio factum, ad uehementiora paulatim transeamus. Itaque qualem formam esse conueniat uictus, antea dictum est, quemadmodum etiam simplicium pharmacorum species est relata. Caterum composita ex ipsis pharmaca multiformiter alij iuxta aliam symmetriam & comensurationem conscripserunt. Et quibusdam sane ex tribus aut quatuor simplicibus compositum pharmacum sufficit. Quidam uero in maiorem numerum extenderunt. Et quidam uelut dictum est, ex mollissima & lenissima materia, arteriacas confectiones composuerunt. Alij uice uersa ex acri, calida, extergente, ac multum resiccante. Sunt & qui tertium genus medium inter ambo ista fecerunt. Post hos uero, alij medij generis inter medium & mollissimum, alij medij generis inter medium & acerrimum, & iuxta eandem rursus rationem, quidam magis, quidam minus, a medijs facultate pharmacis digressi, diuersas compositiones fecerunt, quibus omnibus solus is recte utetur, qui singulorum simplicium pharmacorum uires nouit. Ipse enim sciet & ordinem pharmacum, & quanta distantia sit a medijs digressum. Porro eiusmodi pharmaca scripserunt etiam qui ante Mantianum & Heraclidem uixerunt. Verum multo praestantiora a praedictis uiris tradita sunt, per libros quos nobis reliquerunt, & in quibus

medicamentariam artis partem auxerunt, partim ipsi componentes, partim ab alijs cōposita transcribentes. Progressu uero temporis tum hæc, tum etiam priora, exacta & longa experientia cognita, à uiris electa et coaceruata sunt, quorum iam sæpe in hoc opere mentionem fecimus. Sunt autem hi: Asclepiades, Musa, Andromachus, Heras, Crito, & Menecrates. Quin & multa alia pharmaca Archigenes & Philippus scripserunt, ut nullo ex ueteribus opus habeamus. Hic enim omnia ab antiquioribus inuenta optime uelut dixi, tradiderunt.

De Arteriâ ab Andromacho descriptis. Cap. II

Purimas arteriâs confectiones scripsit Andromachus, ut promptum sit à debilissimis ad fortissima paulatim per media transitu factio progredi, si quis ipsorum differentiâ nouit. Ipse enim Andromachus indistinctius ipsas prodidit, Verum ego discrimina apponam, in memoriam reuocatis his quæ paulo ante dixi. Quod enim circa simplicium pharmacorum tractatum præexercitatum esse oporteat eum qui dicenda assequi uelit, sæpe à me dictum est. Circa enim singulorum simplicium exactam ac certam cognitionem, impossibile est cognoscere ex quo ordine eiusdem generis medicamentorum cōpositum sit, Num ex mollissimo, an uehementissimo, aut medio, aut alio aliquo inter hunc & alios intermedio. Primam itaque arteriâ confectionem, non longe à principio libri, in quo affectionum corporis internarum curationem tradit, hoc modo in hæc uerba scripsit. Arteriâ qua utor. Thuris drach. i. alij. iiii. myrrhæ drach. i. alij. iiii. croci drach. i. alij. iiii. scyllæ drach. ii. passi cretici sextar. iiii. Scylla in passum coquitur donec passum spisset, deinde scylla abiecta, reliqua insperguntur. Hoc pharmacum si scyllam non reciperet, inter exacte mollissima numerandum esset, utpote in tres passi cretici sextarios, paucissimo thure, ac myrrhæ, et croco cōiectis, ut parum absit quo minus totum passum creticum existat. Manifestum est autem quod pharmacum hoc, electum hoc est delingibile efficitur. Vocant autem huiusmodi etiam Attici electas, hoc est, delingibiles confectiones. Cōsequenter ad præscriptam arteriam addidit Andromachus hoc modo. Arteriâ diacodyon ex capitibus papaueris. Capita papaueris uiridia mille & duceta, mellis Attici lib. iiii. croci cili drach. v. alij. x. succi hypocythidis drach. x. acaciæ drach. x. aquam pluuiam ad capita papaueris. Aqua quidem pluuiam additur, quo minus putredini obnoxium sit pharmacum, habet autem & adstringens quippiam in se hæc aqua. Scopus est prædicto pharmaco cōcoquere affectionem circa arteriam, quod sanè cōtinget per somnum, & cōcoctoria, cum adstringendi uis non adeo multa. Ceterum simplex pharmacum ex papaueris capitibus, sola capita habet in aquam cōiecta, atque ubi flaccida reddita fuerint, ipsa quidem proijcimus, aquam uero ipsorum ad solum mel Atticum amiscemus, usque ad cōpagem delingibilis pharmaci facta coctura, quomodo sanè ego apparare cōsueui. Quantam autem copiam aquam itaque mellis miscere oportet, in huiusmodi pharmacorum preparatione, in sequentibus dicam eo loco, quo talia uerba scripturus sum, Cōfectio ex capitibus papaueris. Tertiam deinceps confectionem Arteriâ Andromachus hanc prodidit. Arteriâ qua utor, Blasti, ad tabescentes ualde bona. Nardi celticæ drach. iiii. amomi drach. vii. cinamomi drach. x. malabathri drach. iiii. nardi indicis drach. iiii. floris iunci rotundi odorati drach. ii. casia drach. viii. thuris drach. iiii. myrrhæ drach. i. costi drach. iiii. scis ungenti malabathri drach. vi. succi glycyrrhizæ drach. iiii. succi mædragoræ drach. v. mastiches chiæ drach. iiii. croci drach. vi. Palmulas in uino mulso aut protropo coquito; deinde in ipsum decoctum nuces pineas xx. cōijcito ac terito. Postea ex pharmaco ad nucis ponticæ magnitudinem, aut paulo minus accipito, & ad aliquot dies cum hoc decocto utor, deinde etiam simplici pharmaco utaris. Postea autem ad duos uel tres dies hiera ex aloe uteris, cochlearij mensura ex aqua in diem

in diem data. Vtere pharmaco etiam cum lacte, in his qui arteria affectu sunt ad gargarissandum, & rursum factio interstitio, utere pharmaco fabæ Aegyptiæ magnitudine. Quum uero fortis fuerit fluxio, opium & castorium in antidotum miscemus, utriusque parum quid. In his autem qui stomacho male affectu sunt, ea ipsa uitamus. Manifestum igitur ex ipsis uerbis, quæ scripsit Andromachus, quod in fluxionibus partium thoracis, & pulmonis, ac arteriæ, præscripta cōfectio apte cōponitur. Dixit enim ipse, quum fortis fuerit fluxio, opium & castorium in antidotum miscemus utriusque modicam partem, resiccare nimirum fluxionem & sanam reddere uolentes. Varium autem est pharmacum, & ex multorum mixtura constans, ut ad omnes conueniat affectiones, quæ etiam diurnæ & malignæ existunt ac ægre curabiles, etiam si ulcus sit circa arteriam aut eius summam extremitatem, Laringem Græcis dictam, & multo magis si iuxta pulmonem. Talia enim fortibus adeo opus habet pharmacis, quo ad longius tempus sufficere queant tabida affectionem habentes. Quum enim obtigerit eis regio sicca, & in cōuenientis uictus ac pharmacorum usu perseverarint, quæ diutissime renitentem cōsuetas actiones moderate obeunt. Hanc igitur confectionem non censuerim ammiscendam esse his quæ priuatim Arteriâ appellatur.

iiii. deinceps cōfectionem Andromachus sic scripsit. Altera eiusdem, Blasti uel delicti dicit, de quo circa præcedentem arteriâ scriptum est, Arteriâ Blasti qua utor, cōpositionem autem eius talè facit. Aloes sextantem, croci unc. i. mastiches unc. i. Palam est hoc pharmacum ex eorum numero esse, quæ priuatim stercorum eductiua appellantur, una cum hoc quod cōcoctorium quiddam habet crocus. At uero quum cōcoctorium dico, intelligere oportet eius affectionis cuius gratia exhibetur. v. ex ordine cōpositionem Andromachus talè prodidit. Cōfectio sedas dolorum eiusdem. Opium quadrantem, croci unc. i. myrrhæ sextantem, acaciæ unci dimidium, succi radicis drach. iiii. Excipe melle. Hanc Andromachus. Verum ego non auide recipio eiusmodi cōpositionem pharmacorum, ubi non ostenditur affectio, in qua ea sit utendum. Scimus etenim cōponendi sedantia dolorum scopum, quum somnum uel delicti inducere uoluerimus, & uehementem dolorum stupefacere. Acaciæ autem mixtura uelut ad ulcus est, quemadmodum radicis dulcis succus ad lenienda exasperata. Crocum autem & myrrham in cōpositiones dolorem leuantes miscere plurimis placuit. Videtur enim ipsis omnes affectiones sufficienter cōcoquere posse.

vi. cōsequenter confectionem Andromachus hoc modo scripsit. Arteriâ eiusdem. Thuris unc. i. succi radicis dulcis unc. i. myrrhæ drach. iiii. tragacanthæ drach. vi. nardi drach. i. amomi drach. iiii. croci drach. iiii. mellis Attici quod satis est. Non obscurum est etiam hanc ad respirationis organorum affectiones cōpositam esse, ex cōcoctorijs, mitigatorijs, adstringentibus & extergentibus. Myrrha enim & thus, & crocus, affectiones cōcoquunt. Radicis dulcis succus exasperata mitigat, idem etiam tragacantha facit. Amomum fortiter resiccat cum modica adstringendi facultate. Mel autem calfactoria & extensoria uim habet.

vii. postrelatas cōpositiones Andromachus scripsit ex multis ualde medicamentis constantem, quæ omnes ferme facultates habent. Nam & adstringentia, & mordentia, & attenuantia, & mitigantia, & leuigantia, in ea continentur. Quin & soporifera uis & discussoria ac extensoria in ipsa habentur, in quibus omnibus multifariam mixtis facultatibus communis ratio est, quemadmodum etiam antea dixi, quod uel delicti quispiam ex omnibus pharmacum quoddam cōponere uoluit, spe faciendi unum medicamentum ad omnes eiusdem generis affectiones comodum. Verum ex ipsis aliqua quidem per experientiam cognita sunt maligna, & propterea relicta. Aliqua uero feliciter pro ipsius cōponentis cōiectura, efficacia euaserunt, & ob id recepta: Quin & præparandi ipsam modum Andromachus adscripsit, quanquam hoc facere alias non soleat. Quod uero ex pharmacis cōposita sit eas quas dixi facultates

tates cōplectentibus, præstat meminisse eos qui hos libros in manus sument: si tamen non promptam habeant memoriam, eo sanè tempore quo huiusmodi pharmacata discunt, sextum & septimum ac octauū de simplicium pharmacorū facultate librū legant: in illis enim omnem pharmacorū materiam cōscripsi, qua radices & folia, & flores, & semina, & fructus, & liquores, & succi, omnium ex terra nascentiū plantarū existunt. His itaq; præmissis, iam animū ad ea quæ Andromachus de hoc medicamento scripsit aduerte. Arteriaca qua utor. Radices filicis crassissimè lauātur donec purissimæ fiant, & omne terreū deponāt, deinde per diem unū perfrigerantur, & in frustra magnitudinis trium digitorū secta conquassantur, atq; ex eis libræ x. in ollam nouam picatā aquæ dulcis sextarios x. complectentem iniiciuntur, & ad dimidias, hoc est ut sextarij v. reliqui fiant, conquantur, exprimuntur, & liquor quidē in duplū uas diffunditur, & aromata crassa ac integris partibus adduntur, Nardi indicæ drach. iiii. cinamomi drach. vi. radicis dulcis drach. vi. cassiæ drach. iiii. Rhei pontici drach. iiii. balauisti drach. vi. rosarum siccarū drach. iiii. alij. vi. Hæc similiter ad dimidias coquuntur, ac exprimentur, & ad decoctū mellis Attici sextarius unus additur: sit autem mel præcoctum & in duplici uase priuatim spissatū usq; quo manus non inquinat. adijciuntur & terebinthine pellucidæ drach. iiii. galbani drach. ii. croci drachmæ v. succi hyoscyami drach. i. succi hypocythidis drach. i. mādragoræ succi oboli iiii. piperis albi drach. viiii. v. deinceps confectioem scripsit, summa facultatis ipsius indicata, quod ipsum in omnibus fecisse oportuit. Habet autē sic. Arteriace laudata Mithridatis, ad thoracis collectiones, subpurgat & leuigat. Irionis torrefacti drach. i. in quibusdā exemplaribus fabæ fresæ scriptū est, Sunt autē ambo extensoriæ porētia, seminis lini tostī drach. xx. & hoc extensoriā uim habet, nucis pineæ drach. viiii. hæ leuigandī uim habēt. Vuæ passæ exacinatæ drach. iiii. & hæc ob id quod modice subadstringat, simulq; cōmodus corpori cibus sit, merito ammīta est. habet autē & passi facultatē, qualē in quarto de simpliciu pharmacorū uiribus indicauimus. croci obol. ii. Minimū quid ex croco coniecit qui pharmacū cōposuit, ut prope nihil sit aliorū proportione. Diximus de croco eū cōcoquendī uim habere, unā cum adstrictione, Dicitur est etiā quod adstrictio, corpora cogit, cōstringit & corroborat. Adiecit autē etiā mellis heminas iiii. à uino dulci, ac sapa digressus. Vult enim hoc modo præparatum pharmacū uelut præfatus est, in pectore hæretes collectiones depurgare. Caterum in huiusmodi pharmacis ea quæ crassos succos habēt, impediūt repurgationē. His ammiscuit tragacanthæ drach. iiii. quod pharmacū leuigat exasperata: prædictū est autem quod uult hoc propositū medicamentū repurgare, & leuigare ea quæ iuxta thoracem hæret. Scopus enim huiusmodi est, attenuare & abstergere, ac ad educationem superne aptas facere collectiones in thorace. Verum sedandī doloris gratia, & ne nimium extergantur ac emungantur partes exasperatæ, leuigantia apponuntur. Maximū hoc est, atq; ipsius per omnia meminisse oportet, Nimirum quod sæpe unus scopus sit, in quē pharmacū cōponitur, Ne uero hoc ipsum aliquo modo offendat, utraq; miscentur primū utilitatis scopū habētia. Nonam arteriacen post has Andromachus his uerbis tradidit. Arteriace Marini. Croci unc. i. gūmi sextantiē. tragacanthæ unc. i. mellis Attici sextariū i. Coquito donec quum diffunditur nō inquinat. Hoc pharmacū mediū est facultate, essetq; exacte mitigatoriū ac dolorem sedans, si non crocum haberet, neq; mellis sextariū, sed pro ipso Theriū uinum Creticum, aut sapatam ex musto cocto factam, quam nos Asiāni, ut dixi, hepsēma appellamus. Verū hoc loco importune inter relata fortia pharmaca locatum est, utpote quæ suppuratis & tabescentibus conueniunt.

Decimam

Decimam consequenter recenset, quæ inter exacte lenissimam ac mediā, qualem sanè esse dixi precedentē, intermedia est. Ex gūmi igitur hanc, & passo cretico, ac aqua componit, melle etiam ammīto. & gummi quidem iniicit bessem, passi sextariū unum. mellis lib. i. dissoluere cum aqua iubens ipsum gummi, copia eius non expressa. Itaq; ob gūmi, & passum, & aquam penitus nihil extensorium habet, ob mel uero, à lenissimo & leuigante est digressa. Scimus enim extensoriū esse mel. Coqui autē super prunas oportere ipsum dixit, hoc est ad mollem & nō fumantē ignē. Mellis uero fecisset si etiā ad alias omnes hoc adscripsisset. Ego itaq; sic ipsum præparo, & neq; ad prunas adhuc ardentes cocturā facio, ne uidelicet inde quid acre & fumosum sublatū, acrimoniā non necessariā medicamento ipsi affricet. Mellis equidem acridinem toleramus, quanq; ea nō sit uehemens, propter aliā ipsius utilitatē, Verū sumi nulla est utilitas. Quare fugiendus est fumus in quantum possibile est, circa omniū huiusmodi pharmacorum præparationē. Præstat autē & in his quæ meatus obducūt, lignis fumū nō edētibus uti.

XI. confectioem sic prodidit. Arteriaca alia bona. Cinamomi, thuris utriusq; unc. i. succi radicis dulcis unc. i. myrrhæ drach. iiii. tragacanthæ drach. vi. nardi indicæ drach. iiii. amomi drach. iiii. croci drach. i. melle Attico excipe. Recte dixit bonā hanc Arteriace esse, uerū deest sermoni, ad quas affectiones bona sit. Dicitur enim in principio est & per uociferationē, & per distillationē lædi arteriā, ampliusq; propter ulcus & inflammationē obduratā. Hæc autē cōfectio quā nūc Andromachus descripsit, etiam ad tabidos aptum pharmacum est, & simpliciter omnes inueteratas thoracis ac pulmonis affectiones. Cinamomi etenim natura tenuium partiū & resicatoria, etiam induratas affectiones sanare potest, Ab eo proximū locum amomi facultas habet, simulq; adstringens quippiā habet. Verum ob horū actionem uehementem rationabiliter ammīta sunt, thus & radicis dulcis succus & tragacanthæ, pharmaca exasperata lente à natura apta. De croco & myrrha sæpe diximus, esse uidelicet cōcoctoria & modice resicatoria huiusmodi affectionū.

XII. arteriacā Andromachus hoc modo scripsit. Alia ex libris Galli ad arteriā affectā, ulcera pulmonis, puris & sanguinis reiectiones, & fluxiones in thoracē, & ad ea quæ agre educi possunt, uehementer efficac. Resinæ terebinthine drach. iiii. croci cilicij drach. iiii. thuris drach. iiii. myrrhæ troglodyticæ drach. iiii. cinamomi drach. iiii. amomi drach. iiii. nucis pineæ drach. iiii. radicis dulcis eiecta medulla drach. iiii. nardi Syriacæ drach. ii. & dimidiā, cassiæ nigre drach. ii. tragacanthæ drach. iiii. palmularū Syriacarū carnis drach. iiii. asteris Samij drach. iiii. galbani puri obol. iiii. costi drach. iiii. alij drach. i. mellis Attici heminas iiii. Mel & resina in duplo uase coquuntur, atq; ubi spissari cœperint galbanū miscetur, donec nō inquinat. Deinde refrigeratis reliqua trita ammiscet, & sic utere. Recte fecit in hoc pharmaco, tum quod ad quas affectiones cōueniat, tum quod quomodo præparare ipsum oporteat, adscripsit. Ratio autē cōpositionis ex superioribus constat.

XIII. arteriacen Andromachus his uerbis tradidit. Arteriaca Galli, eadē etiam antidotus est ad eadē efficac. Nardi Syriacæ drachmas iiii. myrrhæ drach. iiii. croci drach. iiii. costi drachmas iiii. alij drach. unam. piperis albi grana xxx. radicis dulcis drachmam unam, nucis pineas centum, styracis drach. i. tragacanthæ drach. i. cinamomi drach. unam, amomi drach. i. thuris drach. i. obol. iiii. cassiæ fistulæ drach. i. balauisti drach. iiii. obolos iiii. mellis Attici aut passi cretici heminas duas. Passum in duplo uasculo coquitur ad spissitudinē mellis, atq; ita ad arida trita affunditur. Tragacanthæ autē & styrax per diē antea in sufficite protropo macerantur, & ita ad reliqua ammīscuntur, Reponi pyxidē argentea aut uitreā. Recte fecit & hic quod tum ea quæ promittit

promittit hoc pharmacū, tum quomodo preparatur adscripsit. Ego uero propterea omnes ab ipso descriptas Arteriacas apposui, ne quis alium scriptorē requirere cogatur. Omne enim facultatum genus in ipsis cōtinetur, molliū, fortū, ac mediōrum.

XIII. Arteriaca eius est de qua sic prodit. Arteriaca ex uehementibus, Moschionis. Est eius facultas non modice medias transgressa ad fortissima. Habet uim secādi & attenuandi ac calfaciendi ex multis pharmacis, quibus etiam lenia quaedā ammixta sunt ob eam quā dixi causam. Cōpositio eius hæc est. Rubricæ lemnis, thuris, myrrhæ, nardi, amomi, cassiæ rufæ, croci, iridis illyricæ, floris iunci odorati, singulorū drach. II. cinamomi drach. III. resinæ terebinthinæ drach. III. floris rosarū drach. III. opobalsami drach. II. mellis heminā unā, aut passū cretici heminæ dimidiū ampliusq; quartā eius partē. Liqueorem & resinam donec fulua reddantur coquito, deinde ab igne ablatis reliqua addito ac cōquassato. Datur in thoracis & arteriæ affectionibus fabæ græcæ magnitudinis, cum aqua quarta heminæ parte. Reliquis forma eclegmatis delingendum.

XV. Arteriaca sic scripsit. Arteriace ad gutturis siue arteriæ aspretudinem, uocem interceptā, & sanguinē reiectantes, qua utor. Ex libris Apollonij & Alcimionis. Tragacanthæ drach. VI. gummi drach. VI. thuris drach. I. obol. I. myrrhæ drach. I. obol. II. croci drach. I. obol. II. succi radicis dulcis drach. I. obol. III. aut radicis sesquidrachmā, piperis albi grana XXV. palmularū pinguiū carnis drach. III. alij palmulas V. aut tres habent. Tragacanthā passo maceratā ac tritam, reliquis aridis tritis cōmitte, ex eisq; omnibus catapotia fabæ magnitudine effice, sub linguāq; tenenda exhibe. Huiusmodi cōfectiones hypoglottidas medici, ab eo quod sub linguā datur, appellant, iubentq; id quod à dissoluto pharmaco defluit, sensim in asperæ arteriæ summū excipere, obnitēdo simul ne tussis exciteat.

XVI. ex ordine sic scripta est. Arteriace delingibilis ad omnes internas affectiones, maxime tabescētes, & suppuratos, ad hydropas incipientes, tusses ueteres. Datur per diē & noctē, cochlearij mēsurā. Succū scyllæ sextarios III. passū cretici sextarios III. uini falerni sextar. VIII. mellis Attici sextar. III. myrrhæ trientem, croci sextantē, thuris sextantē. Aristolochiæ dactylitidis minam unā & dimidiā, glycyrrhizæ minā unam, radicis eryngij sextantē, cassiæ unc. I. nardi celticæ unc. I. xylobalsami bessem. Aristolochiā, eryngiū, glycyrrhizā, xylobalsamū, cassiam, nardū, in crassas partes cōtusa in uini sextarijs VIII. macerato ad tridui, deinde ad lentū ignem ad tertias coquito, atq; ita exprimito, & retrimētis abiectis passum, mel, & scillæ succū cōmittito, & ad mellis crassitudinē coquito. Cum uero thus & myrrhā cum uino terito, atq; ubi optime habuerit pharmacū addito, & ubi modice fuerint liquata ab igne tollito, & repositis utitor. Recte fecit & hic Andromachus quod quæ promittit, & quomodo præparet adscripsit.

XVII. Confectio talis ab eo traditur. Arteriaca alia ut Heraclides Tarētinus. Succū scillæ sextarios III. passū cretici sextarios III. mellis Attici heminam unam, croci trientem, alij sextantē. myrrhæ quadrantem. tragacanthæ unc. I. succi radicis dulcis sextantē, thuris unc. I. opobalsami sexuncē utere præparato. Iuxta hanc cōfectionem neq; quæ promittat, neq; quomodo præparetur tradidit, tanquam iam ante sententiā ipsius legētes intelligere queant. Ex eo enim quod dicit. Alia Arteriaca, similia præscriptæ ipsam promittere, nos intelligere cōuenit. præparationē aut ex antea relatis cōputare oportet. XVIII. Cōfectio sic tradita est. Arteriaca ex libris Perigenis, ad omnes arteriæ affectus. Croci drach. I. uue passū exacinata drach. I. amygdalarū drach. VIII. myrrhæ obol. III. tragacanthæ drach. III. piperis albi obol. III. mel coctū. Vua passa torret, amygdalæ excorticantur. Tragacantha in aqua maceratur per diem unā, & teritur, ac reliquis ammiscetur.

Et hic

Et hic recte ab eo factum est quod tum promissionem, tum compositionem eius adiecit. Cæterum mediæ facultatis pharmacum existit, quare ad omnes affectus ipsum cōmodum esse ait. Est enim mediōrum pharmacorū natura talis, unde etiā ipsis medijs affectionibus proprie & primario conuenit: his uero qui mollibus aut fortibus opus habent, neq; emolumentum neq; detrimentum magnū affert. Vltimam omnium Arteriacam hoc modo descripsit. Vini multū ueteris sextarios III. ad unum decoquito, deinde nucum pinearum tostatarum heminam adijceto, piperis albi sextantem, ac utitor. Effet sanè hoc pharmacum ex mollissimis, si non piper accessisset. Hoc uero addito, ad mediā facultatem peruenit: quapropter etiam eiusdem generis cum præscripto esse ratus subscripsit.

Arteriaca à Critone conscripta quatuor numero.

EX arteriacis à Critone cōscriptis quatuor produxisse suffecerit. De prima scribit in hæc uerba. Ad uocem interceptam ob contentionem. Ficum & eryngiū probe coquito, & ad decoctum gummi misceto, ut melle durior cōfectio fiat, Dato ad noctem. Facit & ammoniacum. Ob id sanè pharmaci huius mentionem feci, quod in principio apta est hæc præscripta cōfectio si per eryngium præparetur. Ammoniacū autem inueteratis commodum: forte enim pharmacum existit, non recte igitur Crito fecit, quod cum moderato fortissimū pharmacū indiscriminatim tradidit. Si enim duro pro moderato permutatis uicibus uteris, non solum nihil iuueris, sed etiam lædes hominem. Alteram arteriacam scripsit Crito mediā facultate, concoctioriam & lenem his uerbis. Alia faciens maxime ad phonscos, & asperam arteriam, & tussis irritationes, dolorem aurium, ulcera in auribus, ac pudendo. Concoquit etiam destillationes. Thuris obol. III. myrrhæ drach. II. passū cyathos III. passum ad mellis spissitudinē decoquito, Deinde myrrham & thus trita cum passo semicocto ablato adijceto. Facit etiam ad dysentericos, coeliacos. Quidam croci etiam drachmam addunt, & fit auribus cōmoda atq; oculis inflammatis. Hæc Crito perspicue & probe scripsit, Neq; opus est me eiusmodi pharmacorū expositionē apponere, ut qui sæpe iam de his dixerim. Porrò alias duas prædicte quidē similes, uerū moderatori facultate & simplicissimas sic scripsit. Eclegma Faustianū appellatum. Vini falerni sextariū I. mellis attici lib. I. In duplici uase coquito, rutæ ramulo agitando.

Alterū pharmacum tale est. Eclegma ex uino scybelite quo utimur. Vini scybelitæ sextariū I. gummi quadrantem, mellis dodrantem. Coquito in duplici uasculo, gummi prius macerato ac dissoluto. Hoc solum loco apposuit, in duplici uasculo, hoc est diplomate, cocturā fieri debere. Rectissime autē fecerit, qui omnes arteriacas quæ mitigatoriā, cōcoctioriam, & lenitoriā uim habere prædicantur, in duplo uase coxerit, quod Diploma Græcis uocatur, quomodo sanè ungentarij ungenta præparant, Nimirum calidam aquam in magnum quendam lebetem infundentes, ac postea uasculū quod pharmacū coquendū in se habet, imponentes, & sic præustas prunas, aut ligna fumum non edentia succedentes.

Confectio Diacodyon ex capitibus papaueris, iuxta ueterū traditionem.

QVIN & circa huius cōpositionē ueteribus indiscreta discordia fuit. Quidā enim ex ipsis ad capita papaueris CXX. aquæ sextarios XX. infundēdos censent, ut quælibet sextarij mēsurā, sex papaueris capita recipiat. Quidam uero in LXXX. sextarios octingēta papaueris capita iniiciunt, ut singuli sextarij capita X. accipiant. Quidam ita temperauerunt ut sextario uno VIII. capita tribuerentur. Quidam autem haud scio qua ratione, in aquæ sextarios tres capita papaueris LXXX. conijciunt, alij capita CXX. in eisdem tres sextarios addunt. Verum mihi uidetur ualde pauca aqua esse, ad tantam copiam capitum.

Confectio

Confectio ex capitibus papaueris, Andromachi.

Andromachus igitur, uelut supra in arteriacis præscriptum est, alteram ex ipsis præparans sic scripsit. Capita papaueris uiridia mille ducenta, dein de ad finem, Aquam pluuiam, non apponens aquæ quantitatem.

Confectio ex capitibus papaueris, Critonis.

CRito uero sic, Confectio ex capitibus papaueris simplex, Capita papaueris agrestis octingenta, aquæ sextarios LXXX. coquito ad tertias, atq; expressis addito mellis lib. x. Si uero uariâ efficere uelis, adde croci, myrrhæ, succi hypocysthidis, singulorū drach. xii. thuris drach. vi. acaciæ drach. xii. Recte uidetur mihi ad singulos sextarios capita x. conijcere: ita enim contingit, quum scribat ipse, capita octingenta in aquæ sextarios LXXX. indendos esse. Et ego sanè hoc modo præparo non apponens, neq; crocum, neq; myrrhâ, neq; aliud quicquam. Optima est enim simplicissima.

Confectio ex capitibus papaueris, Heræ.

AT uero Heras ad capita cxx. aquæ pluuiæ sextarios iii. infundit, modicâ omnino quantitatem, tamen in quibusdam exemplaribus, non numerus capitum papaueris cxx. scriptus sit, sed pondus totidem drachmarum. Adscribam autem totam ipsius dictionem sic habentē. Capita papaueris uiridia cxx. in uas conijcito, & affusis aquæ pluuiæ sextarijs tribus ad triduum madescere sinito, deinde ad tertias coquito, & ablata ab igne exprimito ac colato, ammixtoq; mellis sextario in duplici uase cogto, atq; ubi spissari cœperit, acaciæ rufæ drach. unam, succi hypocysthidis drach. i. adijcito. Cæterum quum ipsa capita coxeris in aqua, croci drach. i. lineteolo illigatam simul coqui permittito. Quidam etiam myrrhæ drach. i. addunt, ipsaq; cum modico passo terunt, atq; ita indunt ac simul coquunt, donec aliquantulum fuerit confectio inspissata. Quod si tamen nō medicamentariam confectioem facere uelis, cum capitum decoctio ad tertias redacto, mel coques, reliquis non adiectis.

Confectio ex capitibus papaueris, Damocratis.

Hoc pharmacum primum à Themisone præparatum est, inquit Damocrates, in libro Damocratis Philiatrus, hoc est rerum medicarū studiosus, in scripto. Scimus autem ex uersibus eum constare. Aiunt Themisonē hoc pharmacum primum præparasse ad tusses humidas, dolorē arteriæ, & gulæ, species fluxionū simpliciter omnium quæ circa thoracē consistunt, & ad uigilias, quarum sanè illæ existunt causæ.

Papaueris quod nominant ipsi agricolæ
Agreste, nam spontaneum est, nec conferitur,
Capita uirentia & recentia, integra,
Semens rubens nondum nigrum gerentia,
Decem quater centumq; magnitudinis
Mediocris, in nouam ollulam atq; amplam indito,
Infunde tres pluuiæ de aqua sextarios,
Macerato in his totam diem noctem simul,
Dein coquito lento igne, ac diutiuscule, &
Omnem liquorem expressum in ollam excipito,
Et mellis Attici libras tres addito,
Rursusq; lenem ad flammulam decoquito.
Dum mellis haud fiat liquidum bona compages,
Mox frige facta in uitreum uas condito.
Sic nos quidem, at Themison primus qui prodidit

Vsum

Vsum, addidit myrrham, acaciam, & rubens crocum, &

Hypocysthidis succum, ast ea obsoleta iam.

Simplex enim parata commodissima est,

Iucunda ualde, lenis atq; uiribus.

Ex hac datur mystri minuti quantitas,

In noctem aliquando plus, minus rursus diem.

Vt tempore pauco in ore quis hanc sic detineat,

Iussus liquentem sensim ita post ut deuoret.

Quod si uoles aluum morandi gratia, &

Sistatur ut pulmonis & stomachi fluor,

Eruptioq; sanguinis septum supra:

Facere, Eupatoriæ aut tu potius hinc Ponticæ

Addes Rhois succi simul drachmas duas,

Tanrundem & Acaciæ bonæ, non ueteris, &

Auferre iam uolens ab igne pharmacum,

Diluta passo ambo hæc simul confundito

Paulatim, adhuc feruentibus in ollula,

Quo ferueant parum simul, mox uasculo

Refrigerata indantur inde uitreo.

Confectio ex capitibus papaueris Sorani.

SOranus porro ita præparandam censet. Capitum papaueris numero. cl. aquæ sextarios. xx. in lebetem nouum coniecta ad dimidias coquito, & reiectis capitibus mellis sextarium unum addito, postea uero myrrhæ, croci, hypocysthidis & acaciæ succi singulorum drach. i. obolos. iii. lineteolo illigato, & in ollam siue lebetem suspendito, quo simul cum melle coquantur: postq; uero crassescere incœperit, fasciculum colligatum tollito, & in mortarium coniectum cum passi cyathis. iii. terito, indeq; in lebetem coniectum, lente simul donec spissetur coquito. Verum mitior est confectio quæ ex solo melle & capitum papaueris cremore constat. Efficacior autem redditur, si in fasciculum lineteoli, pro adstringentibus, meliorum & radicem dulcem addideris.

Confectio ex papaueris capitibus, Galeni.

CAeterum uelut ego compono confectioem ex papaueris capitibus, ita ea utendum censeo. Etenim quum de prædictis confectioibus experimentum sumpserim, præstantior ea uisa est, in qua ad unum aquæ sextarium capita decem iniiciuntur, quemadmodum Crito scripsit, aut ad duos sextarios quindecim capita, uelut Soranus. In medio autem horum amborum terminorū est, ubi viii. aut. ix. capita in unum sextarium conijciamus. Præmacero autem ea nō ad triduum, uelut Heras, sed neq; statim ablatas coquo, sed si quidem humidiora & molliora fuerint, ad unum diem, Accipiēda est autem in omnibus huiusmodi sermonibus etiam nox, quemadmodum etiam annum dierum cccclxv. esse, sole mus dicere. Si uero duriora & sicciora sint, etiam longiori tempore ipsa macero, præstat aut accipere nondum indurata. Manifestū uero quod etiam ualde mollia abijcenda sint. Sicciora enim modicum succum habent, Humecciora uero crassum quidem sed crudum adhuc & aquosum ac debilem: quapropter ex humidis ac palustribus locis accepta fugienda sunt. At uero numerum quem dixi iniici oportere iuxta proportionem aquæ, de mediocribus intelligere oportet. Quum enim quædam maiora moderatis, quædam minora existant, Quædam uero inter hæc media, quemadmodum ut plurimum esse solent, ex his prædictum numerum ad sextarium conijcere oportet. Terminus autem cocturæ sit non ut tertia,

r aut

aut quarta, aut aliqua talis pars aquæ fiat reliqua, uerum ubi primū in totū flaccida fuerint facta, Succum enim ipsorum exprimere uolumus, hoc uero sufficenter continget, ipsis flaccidis factis. Superuacuum igitur diutius coquere. Ceterū mellis dimidiā mensuram huic succo ammiscendā censeo, & coquendo simul ad lentum ignem ad compagem Attici mellis. Verum in aqua pluuiā quidam capitum cocturā fecerūt, ne uidelicet ipsa ad aliam putredinosam qualitatem transmutetur. Tibi uero etiam fontana sufficet, pluuiā non præsentē. Satis est & ipsam mundā esse, & omnis mixturæ exortem, ob quam rem ea quæ per plumbeos canales deriuatur fugiēda erit: limus enim quidā ex plumbo in ea conuētur. Vnde etiam qui aquæ eiusmodi fecem combibunt, dysenterici euadunt.

De usu confectionis ex papaueris capitibus.

VSus eius est in his qui somno opus habēt, quibus etiā ex opio cōstantia sepe exhibere cogimur. Opus habēt maxime huiusmodi pharmacis hi quibus tenuis fluxus à capite ad asperam arteriam destillat, nō permittens dormire, ob consequentē tussim. In talibus ego etiā ex sapa pharmaci cōfectionem parare soleo. Dicitū autem à me antea est Sapa, Hepsēma à nobis appellari multū coctum, quod etiam strāum quidā Medici uocant. Sufficiens coctura eius ad huiusmodi est, ubi capita papaueris ad medietatem aquæ fuerint decocta, Quin & per passum, aut Theracum Creticū, melius est quā per mel cocturam fieri, ubi fluxus ualde tenuis extiterit. Scimus enim attenuantis facultatis mel esse, fugiendum igitur tunc, tenues enim fluxiones auget. Ammiscetur etiā huiusmodi pharmacum dum coquitur, radix dulcis quo simul coquatur. Vbi uero hæc non adsit, succus qui ex Creta asportatur. Si uero circa pulmonē cōsistat copia fluoris à capite delati, confectionis ex melle melior est. Quemadmodum enim somno opus habentibus, ea quæ ex sapa cōstat, sic reiectione per sputū indigentibus, ea quæ ex melle fit, cōmodior existit. Cōtra urgenti igitur renitendo, ubi somnum capere uult æger, aut quod ex melle constat, aut quod citra hoc apparatus est, pharmacum exhibebis: aliquando etiam ambobus permixtis, scopum habens ipsum urgentis, circa mixturā, ex utro amplius coniungere oporteat. Appello autem urgentis, id quod maiori auxilio opus habet. Datur cōmoderata mensura, duorū cochleariorum satis magnorū copia, Augebis autem & minues hanc copiam, ad magnitudinem corporis cui exhibiturus es, respiciēs, item ad ætatem, & anni horam, ac regionem. In omnibus enim his, frigidioribus minimū dabis, calidioribus amplius. Quod uero etiam multitudinis ac qualitatis ipsius destillationis respectu, aut plus aut minus dabis, manifestum existit. Cōmune enim hoc in omnibus auxilijs est. Suffecerant equidem præscriptæ arteriæ, uerum apponere amplius mihi uisum etiam eas quæ Asclepiades in secundo interiorum scripsit. Aliquæ enim ex eis penitus eadem sunt, quædā præscriptis ualde uicinæ, ut & ex eorum cetero descriptionum confirmetur. Quin ultra hæc præparandi & utendi modus, diligentius ab ipso Asclepiade traditus est.

Arteriæ ab Asclepiade in II. interiorum conscriptæ, Quæ Mnasoni inscribit. Antonij Musæ, ad uocem interceptam.

BRassicæ uiridis cauliculos depuratos manducandos præbe, & quod instar pallearū exuccū est expuere iube, succū uero delingere. Alia, Brassicæ succū cum melle coctum delingendū exhibe, auxiliatur confestim. Alia, Succū eryngij in aqua cocti heminas duas excipito, & succū sicuum in aqua coctarum tantundem, his adde gummi subtilissime dissoluti drach. VIII. coquito diligenter ad arteriæ spissitudinem, & inde cubitū iturus ad cyathi mensurā delingendum præbe. Alia arteriæ Charixenis. Facit ad sonum uocis fractum, destillationes

destillationes in arteriam, uocem interceptā & raucosam, ad interceptiones uocis ex distensione. Croci drach. II. succi cyrenaiici drach. I. mellis Attici cyath. VI. Mel coquito, & ubi spissatum fuerit, reliquis ammisceto, ac utitor uelut dictū est pilulis inde formati, quæ sub lingua detineant. Alia, Galbani drach. VI. piperis drach. I. nitri drach. I. mellis Attici cyath. VI. Galbanū & mel coquito, & densata reliquis unito, utitor ut dictum est. Alia ad exulceratam arteriam, Charixenis. Facit phonaſcis ante & post certamen data. Facit ad oculorum dolores, forinsecus imposita. Lana ex ea madefacta facit & ad internas affectiones delinita. Gummi, tragacanthæ utriusq; drach. VI. thuris, myrrhæ, utriusq; drach. I. obolos. III. croci, hypocythidis succi, utriusq; drach. I. passi scybelitæ aut Theræi sextarios VI. Gummi, tragacantham, myrrham, thus, unā cū hypocythidis succo macerato, affusa ipsis passi portione, atq; ubi dissoluta fuerint, diligenter terito, & ad passum misceto, assidueq; mouendo coquito. Crocum uero laneo panniculo inditum, & in ollam suspensum, unā cum pharmaco coquito, Deinde exemptū passū dilutū ac tritum ad pharmacū conijcito, & repositis utitor. Alia, Succū radicis dulcis, tragacanthæ utriusque drach. III. croci, myrrhæ, utriusque drach. I. thuris, spicæ nardi utriusq; obolos. III. protropi sextarios. III. Vtere.

Alia Lysitæ ad easdem affectiones. Croci, myrrhæ, succi radicis dulcis, thuris, calig. singulorū drach. I. piperis grana. XXIII. passi cretici sextarios. III. mellis Attici cyathos. VI. Vtere. Alia Charixenis. Croci drach. III. myrrhæ drach. I. unam & dimidiā, thuris, glycyrrhizæ, utriusque drach. I. passi cretici sextarios. III. Facit ad sonum fractum, destillationes in arteriam, interceptam uocem, tonsillas inflammatas, facit etiam ad phonaſcos ante & post certamen data. Iuuat perfrigeratos, facit ad recentem & ueterem tussim, ad spuētes sanguinem, eundemq; sursum reiectionibus prodest, & cœliacis. Conducit item ad spiritus fetorem. Alia hypoglossis, sub lingua tenenda. Facit ad arteriam exasperatā, & uocē interceptā, itēq; reliquas affectiones. Tragacanthæ, gummi thebaici, utriusq; drach. III. myrrhæ, thuris non secti, utriusq; drach. I. obol. III. croci drach. I. succi glycyrrhizæ obol. III. Phœnicobalanorū triū carnem, passi protropi aut Theræi quod satis est his excipiendis. Decoquatur ad crassitudinem mellis, Datur fabæ Aegyptiæ magnitudine sub lingua tenenda, & dissoluta transglutiēda. Alia hypoglossis Dioscoridæ. Croci, myrrhæ, tragacanthæ, radicis dulcis succi, singulorū drach. I. nuces pineas cōtufas numero sexaginta, amygdalas mūdadas eundē. Excipe melle cocto. Datur nucis pōticæ magnitudine sub lingua tenēda.

Alia Scribonij Largi hypoglossis. Facit ad uocem interceptam, glycyrrhizæ drach. VIII. myrrhæ drach. XXIII. terebinthinæ drach. XXXII. tragacanthæ drach. XXV. Arida singula per se tūdito ac crībrato, Resinā autē in pilā cōiectam tūdito, arida ad ipsam inspergendo, deinde ex unitis omnibus pastillos formato, fabæ Aegyptiæ magnitudinis, quos in umbra siccat, atq; usus tēpore unū aut duos sub lingua tenendos dato, ac liqueſcentes deuorādos. Oportet autē hoc pharmacum confestim in pastillos cōformare. Quo tempore igitur pastillos cogis, eodem etiam tundes, Resiccantur enim cito, & ob id pastillos ex eo formatem ad manū simul tundere oportet. Alia aromatica Mithridatis. Facit ad Arteriæ affectiones, pulmonis ulcerationes, spuētes sanguinē, tabescentes, suppuratos, & peripneumonicos. Croci drach. II. & dimidiā, myrrhæ, resinæ terebinthinæ utriusq; drach. II. thuris sesquidrachmam, nardi, cinamomi, cassiæ, tragacanthæ, singulorum drach. I. mellis Attici heminam I. Mel & resinā coquito, ut tractilia fiant ac fibrosa, & nō inquinent in frigidā aquam instillata, dein cum aridis cōmittito, ac probe cōtundito, & reponito. Vtere nucis pōticæ magni-

tudine sub lingua detēta. Alia Mithridatis. Myrrhæ, croci, utriusq; drach. IIII. nardi Indicæ, terebinthinæ utriusq; drach. II. thuris, cassiæ, cinamomi singulorum drach. I. passi cretici heminas. III. Passum & terebinthinā ad perfectā compagem coquito, & cum siccis cōmittito. Inde; ad nucis ponticæ magnitudinem sub lingua tenendū dato. Alia ex filice Andromachi aromatica. Prodest hæmoptoicis, pleuriticis, tabescentibus, splenicis, hepaticis, ictericis. Facit & ad affectiones circa uterū & uesicā. Radices filicis q̄ crassissimæ lauātur diligenter donec omne terreū ab eis decedat, deinde perfrigerātur ad diem unā, & ex ipsis libra x. in frustra digitalis magnitudinis secātur & cōquassant, ac in uas figulinū cōijciuntur. Infundūtur deinde aquæ dulcis sextarij x. & ad ignē positæ coquuntur, Quū uero ad dimidias deuenierint per cocturā, eas tollimus & in duplū uas ungentariū excolamus, & radices quidem expressas proijcimus, In aquam uero crasso modo cōtusa conijcimus. balaustrij drach. VI. nardi Indicæ, rosarū siccārū utriusq; drach. IIII. cinamomi drach. III. glycyrhizæ drach. VI. cassiæ drach. IIII. Rhei pontici drach. IIII. Deinde rursus ad ignem admota coquimus, & ubi ad dimidias peruenerint, rursus in aliud paruū uas ungentariū excolamus, & arida quidem expressa reijcimus, ad aquam uero mellis Attici heminas IIII. addimus, probeq; mixta & igni adhibita, rursus coquimus, & quū instillata in frigidā non inquinant eam, his resinæ terebinthinæ drach. III. galbani nō lignosi tantundē, ammiscemus. Hæc uero liquefacta ad subscripta deplemus. Sunt autē hæc, croci, succi hyoscyami, succi mandragoræ, piperis albi, succi hypocythidis singulorum drach. I. omnia hæc tenuissime trita, & cū primo filicis succo unita habeto, ut strigmētitiā crassitudinem habeant. Postquam igitur inuicem permixta ac probe conuassata fuerint, in uitreum aut argenteum uas reponimus. Datur ex pharmaco cochlearium. maxime iuuat uocem interceptam.

Alia panacea Mithridatis, ad phanascos ante & post certamē. Facit & ad glādularū inflammationes, laxatas columellas. Facit ad gingiuas humore pregnātes, & nomas in ore, & motos dentes, Prodest destillationibus, recētī ac ueteri tussī, hæmoptoicis, & sanguinē reijcētibus. Vtor pharmaco hoc quādoq; puro, quādoq; passo dissoluto, aut uino scybelite, & aqua calida. Etenim ad tonsillarū inflammationes dissoluto pharmaco utendū est. Ad affectiones uero in profundo, puero. Cōpositio sic habet. Capita papaueris agreffis, numero. CL. filicis lotē drach. III. symphyti depurgati, corticis mādragoræ, Rhei pontici, rosarū siccārū, iridis chalcidoniæ, glycyrhizæ pōticæ, balaustrij, singulorū triētem, cinamomi, drach. II. nardi celticæ sesquidrachmā, aquæ pluuiæ sextarios. xv. Prædicta in crassas partes contusa in uase duplici ungentario ad tridū macerātur, sequēti deinde die ad tertias coquūtur, & postea in quallum coniecta exprimimus ab ipsis in aliud uas ungentariū liquorē, & res decoctas abijcimus quidē, uerū de expresso liquore quantū sufficit accipientes, subscriptas res in ipso dissoluimus. Sunt autē hæc, gūmi, tragacanthæ albæ, utriusq; lib. I. myrrhæ, succi radicis dulcis, succi hypocythidis, singulorū sextantē. croci, mastiches utriusq; unciā I. Hæc dissoluta diligenter terimus, paulatim de expresso liquore adstillantes. Postea ad pharmaci cōfectionē uino scybelite, aut therço, aut pramnio utimur. Sint autē eius sextarij xxxIII. Passum in uas fictile diffusum coquimus, atq; ubi mellis spissitudinē acceperit, ipsi dissoluta & trita pharmaca adijcimus, rursusq; coquimus ad cōpagem, & sublato in uas uitreū aut argenteū utimur, quēadmodū dictū est antea.

Aliam ad destillationes, & omnes tussiculosas affectiones, Asclepiades in primo interiorū sic tradidit. Ad destillationes pharmacū quo usus est Comon philosophus, auxiliatur statim. Pyrethri, costi, utriusq; drach. II. piperis albi drach. I.

tusa

tusa & cribrata reponito. Vsu uero expetente, naribus admouere, & pharmacū attrahere iubeto. Alia. Piperis albi drach. I. seminis urticæ tantundē, costi, myrrhæ, croci, singulorū obol. III. præparato ac utitor ut dictū est. Alia dolorem sedans, Antonij Musæ. Facit ad destillationē, & uocem interceptā. Opij, myrrhæ, seminis hyoscyami singulorū drach. II. singula in cicuta decocto macerato ac diligēter terito, & ex mixtis catapotia erui magnitudine formato, & duo ex ipsis ante somnū dato. Alia facit ad hæmoptoicos, Seminis hyoscyami albi drach. VIIII. nardi Indicæ drach. VI. croci drach. IIII. opij, amyli, anisi singulorū drach. II. rubricæ lemnæ drach. I. cū aqua catapotia erui magnitudine formato, ac utitor ut dictū est. Alia delingibilis, ad tusses extremas & inueteratas. Vinifalerni sextariū I. mellis Attici lib. I. coquito assidue agitando cū ramulis rutæ, Dato inde mystrū. Facit & ad stomachicos. Alia Petini, ad ulcerationes & suppurationes in profundo. Vini mulsi ueteris sextar. I. axungia ueteris sextantem, alij unc. I. Axungia probe cum uino mulso terito ac dissoluto, inde; in uas fictile transferto, & ad prunas ramulis rutæ agitando coquito, & ubi densata fuerint, in uase uitreo reponito, ac mystrū delingendū ut prædictum est exhibeto.

Alia Origeniæ. Glycyrhizæ ponticæ drach. II. seminis urticæ costi, seminis lini costi, utriusq; drach. I. myrrhæ, croci, utriusq; obol. I. mellis Attici, aquæ, utriusq; cyath. VI. Glycyrhizā aqua coquito, deinde expresso liquore, reliqua terito, & melle cocto excipito, ac delingenda præbeto. Alia, Ari costi drach. I. amij torrefacti, nucū pinearū tostarū, Irionis costi, singulorum drach. I. excipe melle cocto. Alia placentula, hoc est, Coptarium ad tussietes. Seminis lini torrefacti, contusi, & cribrati. Vuæ passæ pinguis citra acinos, utriusq; sextariū I. nucū pinearum tostarū, nucum ponticarū depurgatarū, utrarumq; heminā I. piperis albi sextantem, myrrhæ, croci, utriusq; unc. I. mellis Attici lib. IIII. cōtusa ut oportet tritaq; reponito. Semē lini cū melle coquito, & densata reliquis addito, miscero ac cōtundito. Datur nucis ponticæ magnitudine. Alia. Facit & ad Thoracis affectiones. Farinæ fabacæ tenuissimæ tostæ heminā I. iridis Illyricæ quadrantē, nucum pinearū tostarū sextantē, pulegij aridi cōtusi sesquidrachmam, seminis urticæ drach. I. piperis unc. dimidiā. Mellis boni sextar. II. farinam cum melle ad densitatē coquito. Seminis lini etiā tusti, costi, & cribrati heminā I. in promptu habeto & adijcito. Alia ad tussim, & spiritus prolationē, ualde probe expurgans. Hyssopi, pulegij, utriusq; sextantē, iridis, seminis sinapis, nasturtij, singulorū unc. I. anisi, piperis, utriusq; unc. I. tusa & cribrata melle cocto excipito. Datur cochlearij boni mēsurā. Si uero hyems sit, & accepturus nō febrat, piperis sextantē, & pro aniso, fœniculum aut cuminū, & pro nasturtio, snapi duplum cōijcito. Catapotium ad tussim recentē, Panacea pharmacū dolorem leuans, inducēs somnū, facit ad hæmoptoicos. Styracis drach. VIIII. opij, myrrhæ utriusq; drach. IIII. diluta passo in catapotia cogito, & erui magnitudine cubitū euntibus dato. Alia exemplaria par pondus omnīū habent. Aliud Platoni inscriptū, euestigio auxiliatur. Styracis, myrrhæ, opij, galbani, singulorum par pondus, passo diluta in catapotia redige. Aliud Basso inscriptū pharmacū accommodatum auxiliatur statim. Facit hæmoptoicis, sanguinē reijcētibus, suppuratis. Galbani, styracis, iridis illyricæ, corticis pinus, singulorū drach. II. enula, opij, utriusque drach. I. Excipe melle cocto, & præbe ciceris magnitudine ex aquæ mullæ cyathis. IIII. Confectio ex marrubio Platonis. Myrrhæ, styracis, opij, succi marrubij, galbani, croci, æquales partes, præpara ac utere, melle exceptis cocto. Catapotium dolorem sedans, pharmacum accommodatum ad inueteratas affectiones. Facit ad destillationem, dolorē capitis, ægre spirantes, peripneumonicos, ad uesicæ & uteri affectiones. Inscibitur panacea ac

commodata, ab aliquibus Styracis, myrrhae, piperis, opij, styracis, castorij, galbani, & aquas partes excipe passo, fac catapotia, & utere. Aliud pharmacum ualde bonum, Inscrubitur Harmonia, Facit ad destillationes, & inexuperabilem fluxum. Styracis, castorij, piperis, cardamomi, singulorum drach. iiii. opij, myrrhæ, seminis hyoscyami albi, singulorum drach. iiii. Excipe passo, reduc in catapotia, Dato ciceris magnitudine ad somnum. Aliud, Croci, sulphuris uiui, myrrhæ, opij singulorum drach. iiii. seminis hyoscyami albi, cardamomi, piperis albi singulorum drach. viii. mellis cocti quincuncem, aut quod satis est. Vtus prædictus est, Datur cubitum euntibus. Cōfectio Proxeni, ad tusses inueteratas, & ualde diu durantes humectas affectiones, appellatur Symphonos Lexopyretos, id est, optime sedans febrē. Hac usus est Antonius Musa. Piperis albi, opij, cardamomi, singulorum drach. viii. croci, sulphuris uiui, myrrhæ, seminis hyoscyami albi, singulorum drach. iiii. mellis cocti sexuncē. Datur nucis ponticæ magnitudine cum aqua mulsæ cyathis tribus.

Confectiones ad tussim ab Andromacho libro II. de confectionibus internis conscriptæ. Cap. III

Postquam multas ad tussim Andromachus scripsit cōfectiones, deinceps omnes soporē inducētes, et ob id soporiferas appellatas tradidit. Cæterū hæ omnes tenues fluxiones inspissare possunt, resiccantes si mulq; refrigerantes, & propterea aliqua nō tantū opij, sed & mādragoræ succū, aut radicis corticē, aut hyoscyami semen, aliquę etiā duo aut tria, aut etiā omnia huiusmodi habent. Quemadmodū aliæ styracē, & crocū. Rationabiliter autē his alijs partim calfacientia ammiscuerūt, partim cum modica adstringēdi uī aromatica & resiccātia, itemq; semina quædā familiaria. Velut anisi, foeniculi, apij dauci, fefelis, utpote quæ tum pharmacorū iniucunditatē ac uim obtundūt, tum urinā etiā prolectant. Quædā uero etiā aspētudines leuigant, uelut sunt, tragacantha, glycyrrhiza, & uina dulcia. At uero ex his, quæ minus de soporē inducētibus cōplectuntur, eas etiā tabelcentibus præbent. Cōfectio ad tussim ex duobus piperis generibus. Cinamomi drach. i. succi papaueris drach. i. myrrhæ obol. iiii. piperis nigri obol. iiii. castorij obol. iiii. piperis albi obol. iiii. galbani obol. iiii. croci dimidium, Redigito in pastillos, Dato cum melle aut passo.

Alia ad tussim excellenter efficax. Eadem febres sedat. Seminis hyoscyami unc. dimidiā. Vnū exēplar unc. i. habet. cardamomi drach. i. succi papaueris unc. unā, myrrhæ, sulphuris uiui, croci, singulorum unc. dimidiā. piperis albi iuxta Heram sesquunciam. Mellis Attici quod satis est. Aliā ad tussim siccam. Styracis partem i. succi papaueris tantundem, croci partem dimidiā. contundito simul & catapotia inde exhibeto. Cōfectio ad tussim qua utor, Sacrificuli bona. Succu papaueris drachmas x. seminis lactucæ drach. xx. castorij drach. xviii. alijs xvi. rutæ hortensis aridæ drach. xiiii. croci drach. vii. alijs unciā unam. Excipe melle. Datur pro uiribus ægypticæ fabæ magnitudine, febricitantibus ex aqua, febre carentibus ex uino, ad noctem. Catapotium ad tussim quo utor. Styracis, myrrhæ, opij, singulorum drach. iiii. opobalsami, croci, utriusq; drach. ii. simul trita excipe, ac utere. Ad tussim siccam. Succu radicis dulcis drach. ii. styracis drach. i. opij, croci, myrrhæ singulorum obolos. iiii. excipe passo aut aqua, & ad fabæ græcæ magnitudinem redigito ac uitor. Potio qua utor ad phthisicos, Rhipali multis cōmoda appellatur Menodorios, & Ambrosia. Facit ad febres per circuitum repetentes. Nardi, croci, myrrhæ, costi, cassiæ, cinamomi, iunci rotūdi odorati, piperis nigri & albi, castorij, galbani, terebinthinae, styracis, succi papaueris, seminis hyoscyami, singulorum drach. i. tragacanthæ drach. vi. mellis quod satis est. Vini falerni heminā i. Tragacantham uino

sufficiend

sufficiēti macerato, & reliqua simul cum melle committito. Datur febricitantibus sesquidrachma, ex aqua mulsæ. Febre carentibus uncia dimidiā, cū melle, & acetico cochleario i. & uini Falerni cyath. ii. Apollonij cōfectio, facit ad multa præsertim ad tusses egregie. Cardamomi drach. xviii. myrrhæ, drach. xii. hyoscyami drach. xii. opij drach. x. alijs xii. seminis petroselinæ drachmas xii. croci drach. xv. malorū mandragoræ drach. x. zingiberis drach. viii. sulphuris uiui drach. vi. ari drach. vi. thuris drach. vi. costi drach. vi. piperis albi drach. vi. mellis Attici. Alia ad internos abscessus, probe repurgās. Sagapeni drach. ii. myrrhæ drach. ii. cardamomi drach. iiii. alijs drach. i. castorij drach. i. piperis albi obol. iiii. opij drach. ii. cum aqua in pastillos formato duorū obolorum ponderis. Datur cum aqua. Isotheos ad tussim, ad tabem, ad omnes internas & per circuitū repetentes affectiones. Nardi drach. ii. myrrhæ drach. i. croci drach. i. & dimidiā, costi drach. i. piperis albi drach. i. fecis opobalsami drach. ii. cinamomi drach. ii. succi mandragoræ drach. ii. castorij drach. ii. seminis dauci drach. i. & dimidiā. opij drach. ii. amomi sesquidrachmam. cassiæ nigrae sesquidrachmā. mel coctum. Facit ad dolores stomachi, hepatis, pulmonis, oclorū, sanguinis reiectionē, abscessus. Prodest dysentericis, uolulosis, nephriticis, ischiadicis, ægrospirantibus. Vrinæ suppressæ, doloribus laterū, præcordiorū, ad fluxum muliebrem, & uteri strangulationē. Admiranda est Antidotus ad lethalia uenena, ante & post cibum sumpta, ad omnem sanguinis eruptionem cum frigida, & ad morsos à uipera, & percussos à phalangijs, in uini cyathis tribus. Quartanarijs prælotis dantur ante horam accessionis oboli. ii. ex uini cyathis tribus.

Potio ad tussim, Dyspnoeam, & alia multa Antipatri, qua utor. Styracis drach. vi. terebinthinae drach. iiii. opopanacis drach. ii. galbani drach. ii. iridis Illyricæ drach. ii. myrrhæ drach. ii. seminis hyoscyami albi obolos iiii. spumæ niri obol. iiii. piperis albi obolos iiii. opij obol. v. Datur quātitate fabæ Aegyptiæ ad somnum. Quidam opij obolos iiii. alijs drachmam unam coniiciunt.

Elegma ad tussim. Nucleorum nucum pinearum drach. xii. seminis lini tosti drach. viii. tragacanthæ drachmas xii. carnis palmularum drachmas xviii. iridis Illyricæ drach. xii. amygdalarum dulcium drachmas xvi. Mel coctum. Dato delingendum bis per diem, mane & uesperī. In quibusdam tragacantham aqua pluuiā dissolutam primum cum melle coquito.

Catapotion ad tussim, Crispi Liberti. Myrrhæ, piperis albi, galbani, castorij, styracis, croci, opij, singulorum par pondus, styracis dimidium. Dato inde catapotia ii. ad noctem. Scribonij, ad tussim. Seminis apij drachmas duas. floris iunci odorati, nardi celticæ, styracis, croci singulorum drach. unam. balaustrij obol. iiii. succi papaueris drachmas iiii. mellis quod satis est. Datur magnitudo fabæ non febricitantibus ex aceto mulso. febricitantibus cum aqua.

Asclepiadæ ad tussim. Rhei pontici, croci Cilicij, succi papaueris, spicæ nardi, thuris, myrrhæ, singulorum drach. unam. radicis nardi Celticæ sextantē. styracis sexuncem. Datur drachma una cum uino mulso.

Thespiana Apollonij ad internos abscessus. Seminis apij drachmas iiii. succi papaueris drach. iiii. melanthij drach. iiii. iridis Illyricæ drachmas vii. castorij drachmas ii. seminis dauci drachmas vii. sinopidis rubricæ drach. vii. excipe melle cocto, & dato nucis ponticæ magnitudine ex aqua.

Catapotion resicatoriū. ad fluxiones Thoracis, ad molæ dolorem, affectiones per circuitū repetentes, & percussos à scorpio. Succu papaueris, seminis hyoscyami, utriusq; par pondus cum passo aut melle ad fabæ græcæ magnitudinem formato. Dato ad noctem. somnū inducēdo prodest. Cōfectio finiens febrem Pamphilij pharmacopolæ bona. Seminis hyoscyami unc. i. cardamo-

t 4 mi

mi exenterati unc. i. succi papaueris unc. i. sulphuris uiui unc. dimidiā. croci unc. dimidiā, myrrhæ unc. dimidiā, euphorbij drach. ii. costi drach. iii. iridis Illyricæ drach. iii. piperis albi drach. iii. & dimidiā. Mellis quod satis est. Vtere.

Catapotiū ad tussim & alia multa cōmodum, & præsertim ad tussim humidam. Iunci odorati drach. vi. opij drach. iii. galbani drach. vi. styracis drach. iii. fiant Catapotia araci magnitudine, dentur ad somnū. Alia sedās febrē, Darrij. Hac antidoto usus est ad omnia, ad tonsillas, tusses, & anginas. Croci unc. i. piperis quicuncē, myrrhæ unc. i. succi papaueris unc. i. thuris tantundē. seminis hyoscyami tantundē, cardamomi tantundē. costi drach. iii. iridis Illyricæ drach. iii. aristolochiæ drach. ii. melle Attico excipito. Aliud ad omnē tussim expertū. Anisi drach. ii. costi obol. iii. myrrhæ drach. i. castorij, galbani, piperis albi, seminis hyoscyami, opij, succi radicis dulcis, singulorū drach. i. excipe passo, redige in catapotia ciceris magnitudine. Dato in noctē. Catapotū concoctorium ex libris Perigenis, ad tussim & destillationē. Styracis obol. ii. piperis grana. xx. myrrhæ drach. ii. & dimidiā. seminis hyoscyami obol. iii. euphorbij drach. ii. iridis Illyricæ drach. ii. opopanacis drach. ii. croci obol. iii. opij obol. iii. terebinthinæ drach. i. piperis albi obol. iii. galbani drach. ii. trita excipe galbano ac resina, opioq; & styrace. Datur prout sunt uires. Apollonij confectio ad tussim cōmoda. Foliorum malabathri drach. viii. croci drach. vi. opobalsami drach. i. spicæ nardi drach. i. rosarū siccarū, floris iūci odorati, singulorū drach. i. costi, cassiæ, styracis, myrrhæ, mei, singulorū drach. iii. uuæ passæ mundæ drach. xvi. succi mādragoræ drach. vi. mellis quod satis est. Vuam passam in Cretico passo per noctē & diem macerato, deinde ammixtis aridis terito, et mel misceto, ac reposito utitor.

Potio ad tussim ex libris Apollonij, item ad muliebrem fluxū. Seminis hyoscyami drach. iii. myrrhæ drach. iii. croci, succi mādragoræ, thuris, singulorū drach. iii. piperis albi & nigri utriusq; drach. iii. uiticis drach. iii. opij drach. iii. mellis & uini chij quod satis est. Datur magnitudo fabæ.

Ad tussim, incipientem phthisim, hæmoptoicos, ad fluxiones. Seminis hyoscyami drach. iii. radicis nigræ mandragoræ drach. iii. Rhei drach. iii. corallij drach. iii. opij drach. iii. lycij drach. ii. balaustrij drach. iii. thuris drach. v. tragacanthæ drach. ii. croci drach. iii. Cum aqua pastillos triobolares formato. Datur hæmoptoicis ex posca. Reliquis in aqua. Potio prodita à Cletio Abascanto, ad tabescētes, quo utor abūde, Verū ineptū est ad sanguinis reiectionē. Aristolochiæ dactylitidis drach. xx. sulphuris uiui drach. xx. corticis mādragoræ drach. xx. thuris drach. xl. gētianæ drach. xxx. felis drach. xxx. opij drach. xl. seminis hyoscyami albi drach. xl. myrrhæ drach. xl. croci drach. viii. piperis albi grana c. euphorbij drach. x. baccarum lauri drach. vii. & dimidiā. costi drach. vii. & dimidiā, Cardamomi drach. vii. Euphorbiū, & myrrhā in uino tūditō, opiu uero & hyoscyamū in uino mulso. Reliqua priuatim tūdito, ac simul misceto ad mel coctū. Vtere pharmaco non recentī. Recte apposuit Andromachus ad hoc pharmacū, quod sit ad sanguinis reiectionē ineptū, ob sulphur uidelicet uiuū, & euphorbiū, partim etiam ob lauri baccas. Catapotium ad tussim statim auxilians. Iridis obol. iii. croci Cilicij sesquiobolum, myrrhæ obol. ii. cinamomi obol. iii. cassiæ obol. iii. seminis hyoscyami albi obolos ii. seminis papaueris nigri obolos ii. seminis cicutæ obol. ii. redige in pastillos obolares aut semiobolares cū passo, & præbe in passu quarta hemina parte. Aliud, Ad omnem tussim, & fluxionem, & abscessus internos, ut Apollonius. Sagapeni, gentianæ, myrrhæ, opopanacis, piperis albi, singulorū drach. ii. baccarum lauri mundarum drach. iii. trita cum aqua reduc ad magnitudinem fabæ græcæ, Dato autem ischiadicis paulo plus ex uini diluti cyathis tribus.

Ad Phthisicos

Ad Phthisicos aliud, Cuius utilitatē expertus sum, Fabiani Cretensis. Succihypocistidis drach. viii. myrrhæ drach. viii. castorij drach. vi. thuris drachmas viii. succi Rhois drach. ix. sagapeni drach. vi. succi papaueris drach. viii. anisi drach. ix. seminis apij drach. viii. marrubij drach. i. corticis mandragoræ drach. x. piperis longi drach. viii. & albi drach. v. & dimidiā. uerbenacæ supinae drach. unam. mel coctum. Catapotium album, ut Prytanis & Apollo. Myrrhæ, seminis hyoscyami albi, opij, styracis, singulorū æquale pōdus, formato catapotia quāta deuorari possunt, his ipsiis uua passa, aut passo, aut palmularum carne exceptis. Catapotū ex libris Perigenis. Ad tussim Seminis hyoscyami, castorij, myrrhæ, styracis, singulorū par pōdus. Dato magnitudinem fabæ cum passo, aut aqua mulsa. Catapotia ad tussim humidam ex libris Perigenis. Styracis, galbani, ammoniaci thymiamatis, castorij, opij, singulorū æquales partes in catapotia erui magnitudinis redigito, ex eisq; duo exhibeto.

De reiectione sanguinis.

Cap. IIII

N reiectione sanguinis primum periculum est, ne immoderata eius euacuatio fiat. Verū post suppressum sanguinē, Curatio eius quidem quæ ex aperture osculi alicuius uasis contingit, per obturationem sit oris dilatati. Eius uero quæ ex uasis ruptura, per eiusdē cōglutinationem. Quemadmodū eius quæ ex erosione, per renutritionē erosorū. Obturat igitur osculū dilatātū, per adstringentiā: conglutinatur autē ruptum, per eadē, & quæcunq; ipsi in cōpositione miscentur citra mordacitatē resiccātia, & glutinosum quiddā habētia. Velut est lemmia terra sphragis appellata, & Samius aster. Renutriūtur autē corrosa, per cibos boni succi, & pharmaca carnē gignentiā, sarcotica Græcis appellata, de quorū facultate dictū est in secūdo opere huiusmodi tractationis. Iuxta primā quidē igitur rationem, ex talibus pharmaca cōponuntur ad reiectionē sanguinis curandā cōuenientiā. Iuxta secūdam uero, in his qui ex pulmone, aut thorace, aut arteria, aut summa arteriæ parte sanguinem reiectant. Miscentur enim prædictis cōgruenti mensura tum calida, tum tenuium partiū existētia, quæ infestissima sunt prædictis tribus affectionibus, aperture uel delictet orarum, rupturæ, & corrosioni. Cuius rei gratia itaq; miscentur: Distributionis nimirū ipsorum in corpus. Etenim adstringentiā & uiscosa ac tenaciā sibi ipsi uias præcludunt, quare opus habent facultate ipsi uia struente ac præparante. Porro quum ex locis circa stomachum, aut aluum, aut aliquod intestinum, sanguis educitur, huiusmodi pharmacorū mixtura non est opus. Verū rursus infestissimum his est hoc genus pharmacorum, quod in tantum refrigerat, ut affectio stupefiat: & tamē etiā hæc ammiscentur medicamentis ad hæmoptoicos conuenienter paratis, ut quæ altiore somnum ac soporem inducāt, & comodissima sunt his qui à tussi lancinātur, sistentia nimirū sanguinem qui ad affectum uas defertur, atq; hoc per suam frigiditatē. Atq; hi quidem sunt cōponendi scopi. Copia autem materiæ pharmacorum, quæ sufficientem experientiam prioribus medicis, qui circa curatiuam artis partem diligenter uersati sunt, exhibuerunt, deinceps referetur.

Quæ Andromacho ad sanguinis reiectionem scripta sunt.

Primum ex his quæ sanguinem reiectionibus cōueniunt pharmacis, Andromachus sic tradidit. Ad sanguinis reiectionē, quo ego utor. Acaciæ drach. iii. rosarum siccarum drach. viii. balaustrij drach. viii. gummi drach. ii. tragacanthæ drach. i. cum aqua pastillos facito drachmæ unius. Dato ex aqua pluuiæ. Aliud Apollonij. Seminis hyoscyami drach. viii. opij drach. iii. thuris drach. viii. terræ Samiæ drach. iii. amyli drach. ii. rubricæ lemmiæ drach. ii. aut si hæc non sit

non sit, sinopica drach. III. coralli drach. III. costi drach. III. floris balauftij obol. III. alij drach. II. excipe succo polygoni, ac redige in pastillos triobolares, quos ex frigida præbeto. Quidam cicutæ seminis drach. III. adijciunt. Aliud quo utor, Cytinorū drach. VI. spinæ Aegyptiæ drach. VI. succi papaueris drach. III. hypocythidis drach. VI. balauftij drach. VI. acaciæ drach. VI. lycij Indici drach. III. myrrhæ drach. II. excipe myrti baccarū decocto, & fac pastillos drachmæ unius. Ex eodē decocto præbe bibendos. Aliud sistens sanguinē. Croci Cilicij, myrrhæ, iridis, nardi Indicæ, thuris, acaciæ, singulorū unc. I. succi papaueris, costi, piperis, singulorū unciam dimidiā, rosarum siccarū trientem, melle excipito. Datur fabæ Aegyptiæ magnitudo. Aliud fluxiones sistēs. Prodest fluxionibus internis, tonsillarū, & uuæ, & ad exulceratā arteriā gargarissatū, & ad sanguinis fluxū ex aqua frigida. Pluribus ex posca magnitudine ponticæ nucis. Cōgruit etiam mingentibus sanguinem, & fluxui muliebri, potū & appositū. Myrrhæ unc. I. nardi Indicæ unc. I. cinamomi unc. I. thuris unc. I. croci unciam dimidiā, piperis drach. III. succi acaciæ drach. III. costi drach. III. styracis drach. III. iridis Illyricæ sextantem, rosarum siccarum sextantem. Excipe melle cocto. Aliud sistens fluxiones, ex libris Galli. Facit probe & ad sanguinis reiectionē. Croci, myrrhæ, iridis, nardi Syriacæ, cassiæ nigræ, Rhei pōtici, singulorū drach. I. styracis, piperis albi utriusq; unc. dimidiā, rosarū siccarū quincuncē, tritis mellis Attici quod satis est affunde. Datur nucis pōticæ magnitudine ex aquæ cyathis tribus. Aliud ad hæmopticos, ex libris Apollonij. Succo hypocythidis drach. XII. balauftij, acaciæ, cytinorū singulorum drach. XII. gallæ drach. XII. succi papaueris drach. VI. croci drach. VI. Redigito in pastillos triobolares. Aliud ad hæmopticos. Succo papaueris obol. II. amyli. obol. III. Dato ex aqua. Aliud ad sanguinis educationem, & omnem sanguinis eruptionē, ex aqua potū. Succo papaueris drach. I. cinamomi drach. I. castorij drach. I. costi, piperis longi & rotundi, myrrhæ, singulorum, obolos III. croci sesquiobolum. coralli obolos II. balauftij drach. unā. anisi drach. II. gummi drach. I. Ex tritis pastillos formato ac utitor. Aliud ad sanguinis reiectionem. Rubricæ sinopica drach. III. thuris drach. VIII. anisi drach. I. seminis cicutæ drachmas III. succi papaueris drach. III. lapidis hæmatitæ drach. III. seminis hyoscyami drach. VIII. terræ samig drach. III. dato pharmacū ieiunis ex aqua. Aliud. Succo hypocythidis drach. unā. opij obol. III. balauftij drach. I. acaciæ drach. I. Ex aqua. Aliud ad sanguinis educationem, ut Herophilus. Radicis symphyti quadrantē, terræ alsteris unc. I. thuris sextantē, balauftij unc. I. hypocythidis unc. I. croci obol. III. myrrhæ drach. II. opij drach. I. rubricæ lemnia quadrantē, & obol. III. gummi drach. I. Excipe succo polygoni aut plantaginis. Aliud ad hæmopticos, Boni præcepto ris. Balauftij drach. II. acaciæ drach. II. tragacanthæ drach. III. succi hypocythidis drach. III. florū rosarū drach. III. opij drach. II. thuris drach. III. myrrhæ drachmas II. seminis hyoscyami obol. III. Excipe succo sanguinariæ quæ Græcis est polygonū. Aliud sanguinē reijciētibus, ut Acacios. Terræ Samiæ drach. III. coralli drach. III. rubricæ sinopica drach. II. balauftij obol. III. opij drach. III. amyli drach. XII. thuris drach. VIII. seminis hyoscyami, drach. VIII. Cū polygoni succo pastillos triobolares formato. Dato in posca, si fluxio sit multa cū uittello oui affato & aqua plantaginis. Aliud ad hæmopticos & dysentericos. Floris rosarū, opij, acaciæ, gummi, balauftij, hypocythidis singulorū quadrātem, gallæ unc. I. seminis plantaginis eiusdemq; succi utriusq; sextantem, lycij Indici unc. I. succi rosarum unc. I. Redigito in pastillos drachmales. Quidam etiam omphacij uncia dimidiū addunt. Dysentericis etiam infunditur.

Aliud

Aliud ad hæmopticos, Carteri robustius Seminis cicutæ drach. II. seminis hyoscyami drach. I. amyli drach. I. nardi obol. III. rubricæ lemnia obol. III. alij III. anisi obol. III. alij III. croci obol. III. Dato cum uittello oui affato, ex aquæ lactosæ cyathis tribus. Facit & ad destillationes. Aliud ad Hæmopticos, Magni Philadelphi. Coralli obol. II. asteris Samij obol. III. succi sanguinariæ cyathos VI. Dato hoc totum pro duabus uicibus in potu.

Vt prædictorum Andromachi pharmacorum.

Iam ante quidem palam est, ex his quæ in principio sermonis de reiectione sanguinis dixi, qui sit usus præscriptorum pharmacorum. Verum maioris tū eis gratia, reperam etiam nunc id quod primum omnium ex acacia, rosis siccis, balauftio, gummi, tragacanthæ est compositum. Manifestum autem est acaciam quidem, & rosam, & balauftium, adstringentia habere, gummi uero & tragacantham uiscosa & glutinatoria. Igitur impossibile est ipsum usq; ad thoracē & pulmonem per se deferri, si non habeat quæ adstringentia & uiscosa ac tenacia deducant. Et quod his amplius accedit, neq; mellis quicquam eius compositor addidit. Sed per aquam pluuiam, quæ & ipsa adstringentem uim habet, tum compositio ipsius, tum exhibitio tradita est, ut ad sanguinis ex stomacho & uentre educationes conuenire possit. Quin & si possibile sit ex intestino ieiuno aliquid per nauseam efferi, ad hoc etiam commodum pharmacum fiet. Contrariam autem uicissim ad præscriptum pharmacum compositionem habet quintum ex ordine scriptum, itemq; nonum. Nimirū quum cinamomum, & pipér, & costus, & myrrhæ eis sint ammixta. Reliqua uero omnia media quodāmodo inter hæc sunt, neq; exacte adstringentia per totam sui compositionem, neq; fortiter calfacientibus permixta. Cæterū opij, & hyoscyamus, & cicutæ semen, maxime quidem his qui à tussi, aut etiam alijs lancinantur, apta sunt: quāquam omnibus quomodo cunq; sanguinem reijciētibus cōueniant. Quare ipsa miscere licet, tum in his qui ex nutritiuis organis sanguinem sursum educunt, tum quibus ex spiritalibus organis idem contingit.

Quæ Asclepiades ad Hæmopticos scripsit.

AD sanguinis reiectionem. Radicis symphyti sexuncē, balauftij drach. II. aut I. aquæ sextariū I. Coquito ad tertias, & expresso liquori hæc addito. amyli drach. I. gummi Thebaici tantūdem. Dato in potu. Aliud, Cucumerum satiuorū lib. I. in tenuia frustra dissectato, & aquæ potabilis sextariū I. affundito, ac ad tertias coquito. Expresso deinde liquori terræ samia sesquidrachmā inspergito, ac bibendum exhibeto. Charixenis pharmacum accommodatum. Radicis polygoni manipulum, radicis symphyti tantūdem, Rhois rubri acetabulum, aquæ sextarios III. coquito ad tertias, & expressi liquoris cyathū unum dato, cum gummi tenuissime triti ac dissoluti drach. una.

Pharmacū Arrhabiani quod ponticum dicitur. Uuæ urfi libras XVI. aquæ pluuiæ sextarios XVI. Coquito ad tertias, & expressum liquorem reponito. Aliud, Mororum rubrorum nondum maturorū libras XVI. aquæ pluuiæ sextarios XVI. Coquito ad tertias, & expressum liquorem reponito. Aliud, Fructus corni libras XVI. aquæ pluuiæ sextarios XVI. fac eodem modo. Aliud, Palmularum Thebaicarū lib. XVI. aquæ pluuiæ sextarios XVI. coquito ad tertias, & postquam expresseris liquorem, ad prius expressos liquores infundito, omnesq; probe mixtos ad tertias coquito, & in fictili uase reponito. Et inde cyathū unum ante cibum dato. Pharmacum hoc est ualde bonum, & regenerationem prohibens. Opōrtet autem singula suo proprio tempore præparare, & ad pharmaci confectionem reponere.

De urfi

De urst uua. Quæ urst uua appellatur in ponto nascitur. Planta est humilis & fruticosa, folio memæcyli, fructum ferens rubrum & rotundum, gustu austero, quem urst uua appellant. Catapotium ad hæmoptoicos. Corticis thuris, terræ samia, amyli, singulorum drach. iiii. tusa & cribrata reponito. Vsu uero expetente, cochlearium unum in aquæ frigida cyatho dato. Aliud, Balaustrij, terræ samia, corticis thuris, gummi, singulorum æquale pondus tusa & cribrata exhibe ut prædictum est. Ad sanguinis reiectionem eclegma Amarantii, pharmacum accommodatum. Vini falerni sextarium i. mellis Attici lib. i. in uas fictile coniecta & conuassata super prunas ponito, & ubi arteriæ acciperint spissitudinem, ab igne ablata refrigerari sinito, eisq; cōtusa & cribrata addito, gummi cochlearia iiii. balaustrij, thuris, terræ samia, singulorum drach. ii. & tur sus ad ignem admota & calfacta reponito. Dato ut prædictum est.

Aliud Origenia. Succu gētianæ, succi symphyti, balaustrij, singulorum drach. viii. croci, myrrhæ, succi radice dulcis, singulorum drach. iiii. protropi, aut Theraci, aut Scybelitæ sextarios vi. præpara ac exhibe, ut dictum est.

Catapotia ad sanguinis reiectionem dolorem sedantia. Vsu est Charixenes. Succu hypocysthidis, balaustrij, opij, singulorum drach. iiii. excipe uino Myrtite, & fac catapotia. Dato ex his trioboli pōdus. In alijs exemplaribus opij drachma duæ habetur. Aliud, Succu hypocysthidis, succu acacia, succu Rhois Syriacæ, singulorum drach. iiii. balaustrij, opij, gummi, singulorum drach. iiii. uini Myrtitæ quod satis est. Vsu ostensus est. Pastillus hæmoptoicus, pharmacum accommodatum, inscribitur Trypherum, hoc est, Delicatum. Amyli, balaustrij, terræ Samia, succu hypocysthidis, gummi, croci, opij, singulorum drach. ii. Excipe succo plantaginis, & exhibe drach. unam. Verum liquor ipse affectio ni sit cōueniens. Alius, Amyli, terræ Samia, hypocysthidis singulorum drachmas ii. opij, croci, balaustrij, tragacanthæ, singulorum drachmam unam, excipe succo plantaginis. Pastillus ex succino. Facit hæmoptoicis, diuerturæ & recēti tussi, Phthificis sanguinem reicientibus, suppuratis, coeliacis, dysentericis, & inflatis. Est etiam Auricularis bona. Psyllij mundi drach. xl. v. in dis Illyricæ, mastiches, ramentorum succini, croci, singulorum drach. xxx. opij drach. xv. Psylliū in aquam calidā cōiectum macerari sinito, atq; ubi uiscosum ac glutinosum de se in aquam deposuerit, liquorē exprimito, & cum eo pharmacum præparato, in pastillos ipsum cogēdo, ex quibus obol. iiii. ad somnum dato. Sint autem aquæ sextarii iiii. In alijs exemplaribus psyllium ad triduum mader scit, deinde ter donec ebulliat coquitur, & ab igne ademptum rursus ad triduum finitur, atque tunc liquor ad pharmaci confectiōnem segregatur.

Pastillus Neapolitæ. Facit hæmoptoicis, suppuratis, phthificis, affectiōibus fluidis. Seminis hyoscyami albi, succu mandragoræ, utriusq; drach. v. thuris masculi, opij hispani, styracis, coaguli hīnuli, singulorum drach. x. mastiches drach. xx. ramentorū succini, iridis Illyricæ, croci, singulorum drach. xxx. psyllij drach. xl. v. aquæ sextarios iiii. præpara ac utere ut prædictum est.

Pastillus ex corallio, ut Niceratus. Corallij, terræ Samia, utriusq; drachmas viii. balaustrij, amyli, terræ lemnia, singulorum drach. iiii. seminis hyoscyami albi, opij, hypocysthidis, singulorum drach. ii. Excipe succo arnoglossæ, coge pastillos ac exhibe. Aliter Dioclis Chalcedonij. Corallij drach. viii. succu hypocysthidis, balaustrij, succu acacia, Rhei pontici, terræ Samia, opij, thuris, succu symphyti, singulorum drach. ii. excipe succo plantaginis.

Aphrodisiacum Clidion, pharmacum accommodatum. Facit hæmoptoicis, coeliacis, dysentericis, & qui stomachi fluxionibus laborant. Cytinorum, spingæ Aegyptiæ

Aegyptiæ, balaustrij, succu hypocysthidis, succu acacia, singulorum drach. vi. lycij, Rhei pontici, opij, singulorum drach. iiii. myrrhæ drach. ii. cōtusa & cribrata diligēter baccharū myrti decocto excipe, & pastillos coge. Exhibe pro uiribus cum rosarū decocto, aut baccharum myrti, aut aqua frigida. Forinsecus spongiam aceto imbutam imposito. Postquam uero fluxus constiterit, pectus & fluxione infestatos locos omphacio cum aceto dissoluto illinito. Tepefiat autem ad cinerem calidam, donec aliquantulum spissetur.

Philippi pharmacū accommodatū dysentericis, & hæmoptoicis. Balaustrij, acacia, hypocysthidis succu, opij, thuris, myrrhæ, croci, galgæ, lycij, aloes, Rhei pontici, baccharū myrti nigrarū, malicorij, singulorum drach. iiii. excipe uino Italico, & redige in pastillos triobolares. Dato febrētibus ex aqua. nō febrētibus cū uino.

Cōfectiones dolorem sedantes, tabescentibus, & sanguinem reiectionibus cōmoda, itemq; alijs quibusdā accommodata, præterq; colicis. Cap. v

In his equidem qui sanguinem reieciāt, nondū tamen exacte tabe apprehensi sunt, hoc genus pharmacorū dolorē sedantiū priores medici cōposuerunt, ipsumq; anodynon appellauerūt, conueniens & his qui sanguinē reiciunt, & qui tum hoc perpetiūtur, tum etiam iam tabescūt. itemq; ad alios dolores & affectus, qui circa pulmones, & arteriā, & Thoracem, atq; alias quasdā partes cōsistunt, colicis tantū exceptis. Differūt enim hæc pharmaca ab his quæ priuatim colica appellantur, aromatū, & odoratorum ac urinam cientiū seminū mistura. Colicæ enim cōfectiones his uehementiores sunt, stupefactoriā uim prædominantē habentes ex multitudine refrigerantium pharmacorū. Quale est, hyoscyami semen, & cicuta, & papaueris succus, & cortex radice mādragoræ, His nāq; in colicis uti cogimur ob magnitudinē doloris.

Quæ Andromachus scripsit ad prædictas affectiōnes.

Confectio sedans dolorem. ad omnes internos affectus & pleuritidas, quator. Radice panacis, seminis dauci, utriusque drach. iiii. castorij drach. iiii. alij drach. ii. seminis hyoscyami, opij, utriusq; drach. iiii. alij drach. ii. Mellis quod sufficit. Dantur obol. iiii. cum aquæ cyathis tribus. Alia sedans dolorem, Marcellini. Anisi drach. ii. seminis hyoscyami drach. ii. succu papaueris drach. i. seminis apij drach. ii. croci obol. iiii. rosarum siccarum drach. i. myrrhæ drach. i. amomi drach. i. Trita cum aqua in pastillos triginta duos redige. Dato in somni tempus cum aquæ cyathis duobus aut tribus. Alia sedans dolorem, Ex seminibus. Seminis apij drach. viii. opij drach. ii. ammiij drach. viii. anisi drach. iiii. fœniculi drach. iiii. cassiæ nigrae drach. ii. Cum aqua fac pastillos triobolares. Dato ex passo, sexta & decima hemina parte, aut ex aqua.

Alia Achillæ Aurigæ. Anisi drach. viii. ammiij drachmas viii. seminis apij drach. iiii. opij, drach. ii. nardi Indicæ drach. ii. myrrhæ drach. ii. piperis drach. i. cassiæ nigrae drach. ii. Fac pastillos triobolares qui resiccati ponderent obol. ii. Dato ut reliquos. Alia dolorem sedans ut Xenocrates. qua utor maxime ad tormina & dysentericos. Seminis apij drach. ii. anisi drachmam unam, piperis albi drach. i. myrrhæ obolos iiii. castorij obol. iiii. opij obolos ii. gentianæ drach. ii. Fac pastillos triobolares, & uarie exhibe. Alia Sphragis dicta sedans dolorem, resiccans fluxiones, & tormina ac tusses, qua utor. Myrrhæ obol. v. alij vi. corticis mādragoræ drach. iiii. succu papaueris drach. v. seminis hyoscyami drach. iiii. alij drach. ii. thuris drach. v. croci drach. v. Excipe uino, exhibe pro uiribus, aliquibus fabæ Aegyptiæ magnitudine, aliquibus obol. ii.

Alia, Aster appellata, sistens dolorem, Qua utor ad omnem fluxū, dolorē, & omnes internos affectus & destillationes, ad uesticam, ad suffocationes, fluxū mu-

liebrem, stomachi fluxionem, dysentericos, sanguinem reiicientes. Facit & ad paralyfi resolutos. Croci obol. iiii. feminis hyofcyami drach. vi. feminis apij drach. vi. anisi drach. iiii. styracis drach. iiii. feminis dauci drach. iiii. castorij drach. ii. opij drach. iii. myrrhæ drach. ii. Quidā etiā mandragorę succi drach. iiii. ut uerò Xenocrates, etiā piperis albi drach. vi. cū aqua fac pastillos triobolares. Dato ex aqua. Alia sedans dolorem Lycomedis. Resiccatur destillationes arteriæ, & fluxiones oculorū. Seminis hyofcyami drach. ii. feminis apij drach. ii. opij drach. ii. anisi drach. i. croci obol. iiii. rosarū siccarū drach. ii. myrrhæ drach. i. alij drach. ii. Cū aqua redigito in pastillos triobolares. Vtere quēadmodū Trigonon appellato. Alia sedans dolorē, resicatoria. Facit & ad hemoptoicos, cœliacos dysentericos, rupra & cōuulsa. Anisi drach. iiii. feminis apij drach. iiii. opij drach. iiii. croci drach. i. feminis hyofcyami drach. iiii. styracis drach. i. iūci odorati drach. i. balaustrij obol. iiii. cū aqua formato pastillos diobolares. Dato ex uino, aut aqua, aut protropo. Alia dolorem sedans potio, Rufi, qua utor. Corticis mandragoræ drach. iiii. thuris drach. v. piperis albi drach. ii. & dimidiā. croci drach. v. feminis hyofcyami drach. iiii. succi papaueris drach. v. myrrhæ drach. v. nardi obol. iii. cassiæ nigræ drach. ii. Trita cū passo in pastillos drachmales cogito, ac reposito ne humecti fiant. Datur ex aquæ calidæ cyathis duobus, cholericis, hoc est, biliosa superne & inferne reddentibus, ex frigida. Alia sedans dolorem ad omnes internas affectiones, qua utor. Cassiæ nigræ, myrrhæ, opij, styracis, croci, singulorū drach. i. quidā drach. i. & obol. iiii. Cogito in pastillos triū aut duorū obolorū. Præbe febricitantibus ex aqua, non febricitantibus in uino. Hepaticis in aqua mulsa, itidem & pleuriticis. Efficax est & ad tussim.

Alia Trigonos uocata, resicatoria & sedans dolorem. Seminis hyofcyami drach. iiii. anisi drach. ii. opij drach. ii. cum aqua pastillos formato. Dantur cū frigida, mane & uesperis, unus pro uice. Alia sedans dolorem, Asclepiadæ ad omnes internos affectus. Sefelis, chamæpityos, herbæ saluiæ, feminis rutæ syluestris, feminis dauci, singulorum drach. vi. feminis hyofcyami, opij, utriusque drach. viii. castorij drach. xxv. Rheii pontici drach. xiiii. Excipe melle.

Alia ut Charicles. Tordilij drach. viii. chamæpityos drach. viii. Rheii pontici drach. vi. castorij drach. xii. & dimidiā. herbæ saluiæ drach. viii. feminis rutæ syluestris drach. viii. feminis dauci drach. viii. opij drach. iiii. feminis hyofcyami drach. iiii. croci drach. v. Quidā addūt mel Atticū, reliqua ipso excipientes.

Alia dolorē sedans, iucūda appellata. Facit & ad tabescētes, & inflatos. Iridis Illyricę drach. xxx. succini, croci, mastiches chie singulorū drach. xxx. psyllij drach. xlv. aut xxx. succi papaueris drach. xv. cū aqua pluuiā pastillos drach. i. & obol. iiii. ponderantes formato, ac exhibeto. Psylliū per diem & noctē aqua pluuiāli macerato, deinde coquito & exprimito, atq; sic cum reliquis cōmittito.

Alia potio sedans dolorem, ex libris Aphrodæ. Ad omnem dolorē, in neruis, utero, coxēdicibus. Succu papaueris drach. i. opobalsami drach. i. aut carpobalsami drach. i. obolos ii. myrrhæ, feminis hyofcyami, castorij, styracis, singulorum drach. i. Excipe passo, & fac pastillos oboli unius & dimidij, Dato ex aquæ calidæ cyathis duobus aut tribus. Aliud sedans dolorem Catapotium. Ex libris Aphrodæ, ad omnes internos affectus, & ad quartanarios, qui interualli tempore inediā ferunt, & deinde accipiūt. Facit & ad calculosos, dysentericos, stomachicos, & iam desperatos atq; anxios. Est & oculis ualde cōmoda. Seminis hyofcyami, anisi, styracis, singulorum drach. iiii. croci, opij utriusque drach. iiii. castorij drach. ii. fac catapotia Aegyptiæ fabę magnitudine. Præbe ex aquæ cyathis duobus. Aliud dolorē sedans, ad omnes internos affectus, & sanguinis reiectionem

tionem undecunq; feratur, etiā si ex uulnere prodeat quibusdam prodest, facit & ad nephriticos & hepaticos. Hanc ne prius dederis quā mercedem acceperis. Cinamomi, cassiæ utriusque drach. ii. myrrhæ drach. i. piperis albi drach. i. & longi drach. i. galbani drach. i. opij drach. ii. Trita cum melle pauco in catapotia redige, partim magnitudine fabæ, partim quātitate araci. Dato pro uiribus cum aqua, aut pro iudicio tuo. Alia dolorē sedans ad omnia interna. Seminis apij drach. ii. anisi drach. ii. piperis longi drach. ii. & nigri drach. i. castorij obolos iiii. myrrhæ, opij, utriusque obol. iiii. panacis, gentianæ utriusque obol. iiii. succi radicis dulcis obol. iiii. fac pastillos triobolares. dysentericis drachmæ unius.

Alia sedans dolorem, Crateri ad tabescentes, & sanguinem reiicientes. Myrrhæ drach. vi. mandragoræ drach. iiii. feminis hyofcyami drach. iiii. opij drach. v. croci, thuris, utriusque drach. v. Rheii drach. v. feminis cicutæ, styracis, utriusque drach. v. Excipe uino mulso. Alia sedatiua doloris, Mysteriū appellata, ut Niceratus. Ad phthificos, tussientes, cœliacos, dysentericos, destillationes. cōfestim auxiliatur. Croci, costi, castorij, asari, feminis hyofcyami, opij, styracis, singulorū drach. i. quidā hyofcyami feminis drach. dimidiā. Excipe melle ac utere.

Alia doloris sedatiua ad destillationē conueniens. Seminis hyofcyami, succi papaueris, amyli, singulorū drach. ii. anisi drach. i. spicæ nardi drach. unā. croci drach. i. rubricæ sinopicæ obolos iiii. aut lemnis drach. unam. formato pastillos xxx. Dato in noctem cum aqua.

Quæ ab Asclepiade scripta sunt ad easdem affectiones.

E Clegma. Farris Clusini appellati sextarij dimidiū, decocti marrubij uiridis sextariū i. hæc in uas uitreum cōiecta per diem & noctē macerari sinito. Sequenti die pharmacū mollito, quemadmodū alicam maceramus, atq; ubi penitus dissolutū fuerit, exprimito liquorem, eiq; pinguedinem aliquam addito, & igni admota assidue coquito, donec spissata mellis crassitudinem acceperint. Ex hoc mystrū datur ante cibum, & post cibū tantundem. Aliud, Foliorum marrubij tenerrimorū manipulum cum sufficienti aqua in sicili coquito, & ubi exoluta fuerint eximito ac terito, & decoctio diluta rursus coquito, pollinis acetabulum inspergens, & pinguedinis arietinæ probe subactæ quadrantē addens. Et ubi coctura recte habuerit, ueluti reliquæ forbitiones præparantur, ablata ab igne, et modico sale cōspersa, forbēda exhibe. Amplius absorptū amplius iuuat.

Aliud Nicerati. Facit suppuratis, dyspnoicis, ueteri tussi, uiscosum ac glutinosum reiectionibus, & his quæ a partu purgatur, secundas deducit. Prodest etiā infantibus alimentū non sentientibus, si nutricibus præbeatur. Succu marrubij sextarios vi. Verū probe hunc succū colligere oportet a recenti marrubio uiso expressum. Vini falerni sextar. i. mellis Attici tantundē. piperis albi, myrrhæ, thuris, singulorū drach. viii. Vinum & succum ad tertias coquito, deinde mel addito, quibus inspissatis arida inspergito & diligēter mixta in uitreū uasculū transferto. Dato mystrū ante cibum. Aliud, Scribonij Largi. Succu marrubij sextarios vi. succi semperuiui tantundem. mellis Attici sextar. iiii. alij sextar. i. Vini Italici sextar. i. picis liquidæ brutiæ tantundē. nardi Indicę, croci, myrrhæ, thuris, piperis albi, singulorum drach. viii. præpara ac utere ut prædictum est.

Aliud phthificis & ad fluxiones Thoracis. Seminis cucumeris hortēstis decorticati drach. viii. amyli drach. iiii. feminis lini, feminis papaueris albi, utriusque drach. ii. tusa & cribrata excipe tragacanthę cremore, & in drachmales pastillos redige, Datur obol. iiii. non febricitantibus ex uino & myrti cremore, febricitantibus cum Rhois succo. Aliud, Amyli drach. iiii. feminis cucumeris satiuu tosti, feminis papaueris albi tosti, amygdalarū depurgatarū, singulorū drach. ii.

tragacanthæ drach. i. obol. iiii. croci drach. i. excipe tragacanthæ cremore, & postea etiam uino scybelite cocto. Vtere eodem modo. Aliud Scribonij Largi catapotiu, phthificis, sanguinem reiectibus suppuratis, educit pelliculas, repurgat sufficenter. Veru immorari pharmaco oportet. Sagapeni, myrrhæ utriusque drach. ii. opij, cardamomi, utriusque drach. iiii. castorij drach. iiii. piperis albi obolos iiii. excipe passo, fac catapotia, Da ex aquæ calidæ cyathis iiii.

Alia cōfectio Thespesiana. Facit suppuratis, & ad abscessus occultos. Seminis apij, opij, melanchij, singulorū drach. iiii. castorij drach. ii. seminis dauci, sinonis, iridis, singulorum drach. vi. excipe melle cocto, præbe nucis ponticæ magnitudine ex calidæ cyath. iiii. Alia Cofi. ad humores ægre educiles, suppuratos, peripneumonicos. Maxime autem his qui crassa & glutinosa educunt utilis est. Mellis Attici cocti ad glutinis compagem libram i. piperis cōtusi & cribrati, myrrhæ, utriusque unc. i. Myrrhæ & piper trita melle cocto excipe, & nucis ponticæ magnitudine deuoranda præbe. In alijs exēplaribus habetur. Mellis lib. i. piperis unc. i. myrrhæ, opopanacis, utriusque drach. vi. prepara ac exhibe similiter ut prædictū est. Pastillus ex mandragora, inscribitur Sphragis. Facit ad hæmopticos. Resecat omnem fluxionem. Radicis mandragoræ corticis drach. iiii. seminis hyoscyami drach. iiii. thuris masculi, succi papaueris, croci, myrrhæ, singulorum drach. v. Trita redige in pastillos obolares, & præbe conuenienter iuxta affectiones.

Aliud Ptolemæi familiaris. Styracis, opij, thuris, croci, singulorum drach. v. corticis mādragoræ, seminis hyoscyami albi, dauci cretici, singulorum drach. iiii. cassiæ drach. ii. excipe uino Aminæo, ac præbe obulum cum aquæ calidæ cyathis duobus. Aliud, ad easdem affectiones. Styracis drach. vi. myrrhæ, opij, seminis hyoscyami, irionis torrefacti, singulorum drach. iiii. corticis mandragoræ, opopanacis, utriusque drach. ii. piperis albi, spumæ niri utriusque drach. unam. excipe melle cocto. Dato magnitudine ciceris.

Alia cōfectio Panchrestus ab omnimoda commoditate dicta. Facit ad tussim antiquam, suppuratos, orthopnoicos, tabescentes. Prodest hypochondriorum, hoc est, præcordiorū distentionibus & ad omnem inflationem. Mulieribus mens, & quæ à fœtu corrupto, aut à partu relinquuntur secundas deducit. Liberat etiam ab affectionibus circa uescam. Terebinthinæ drach. vii. styracis drach. vi. myrrhæ drach. v. croci, iridis, galbani, singulorū drach. iiii. seminis hyoscyami, corticis mandragoræ, irionis torrefacti, opopanacis, singulorum drach. ii. piperis, spumæ niri, utriusque drachmam unam. excipe passo.

Charixenis. Facit peripneumonicis, ac ueteri tussi. Myrrhæ, corticis thuris. In alio exemplari opij, mandragoræ, sagapeni, seminis hyoscyami albi, opopancis, dictamni cretici, pilularum marrubij, singulorum drach. iiii. Subigito cum aqua & in pastillos cogito, Dato ex his obol. iiii. ex aquæ mulsæ cyathis tribus.

Alia Asclepiadæ qui Philophysicus, à naturalium rerum studio, appellatus est, pharmacū accommodatum. Corticis mādragoræ, seminis apij, utriusque drach. iiii. myrrhæ, croci, anisi, seminis dauci, succi rhois rubri, seminis hyoscyami, piperis albi, castorij, sagapeni, opopanacis, singulorum drach. ii. excipe melle cocto. Dato pro uiribus. Liquor uero ex quo exhibetur sit conueniens affectioni.

Antidotus Thespesiana. phthificis, sanguinem reiectibus, suppuratis. Facit & ad alias internas affectiones, & præ omnibus cibi appetentiam excitat. Seminis apij drach. xii. myrrhæ, anisi, opij, singulorū drach. vi. piperis albi drach. v. petroselinij, nardi, piperis longi, singulorū drach. iiii. castorij, floris funci odorati, croci, singulorū drach. iii. cinamomi drach. ii. cassiæ aromaticæ drach. iiii. excipe melle cocto. Dato nucis pōticæ magnitudine ad noctē, cū aquæ cyathis tribus.

Antidotus

Antidotus Aristarchi. Compositio admiranda hanc Paulinam appellamus. Facit hæmoptois, tussicibus, phthificis, suppuratis, peripneumonicis. ad conuulsa rupta, ad stomachi subuersionē, & bilem uomentes ac secernentes, cœliacos, dysentericos. Facit ad affectiones circa uescā, suffocationes uteri, febres per circuitū repetentes, una hora ante exacerbationem exhibita; facit in malum habitum delapsis, cibū non sentientibus, & ad lethalia pharmaca, ac plagas uenenum iaculantū bestiarū. Cinamomi, costi, galbani, castorij, succi papaueris, piperis nigri & longi, styracis, singulorū unc. i. mellis sextariū i. Arida tunduntur & cribrantur per angustissimū cribrum. Galbanū coquitur cum melle, & ubi dissolutum fuerit, mel excolatur, ipsiq; reliqua adduntur & tunduntur. Deinde in pyxidem uitreā aut argenteā reponuntur. Vsus est ad prædictas affectiones. Datur fabæ Aegyptiacæ magnitudine, cum aquæ mulsæ cyathis duobus, irroratis de digito guttis aceti nouem.

Alia Antonij Musæ Panacea. Vsus est ea Diotas lataliptes. Facit ad eos qui per circuitum à rigore infestantur, delet febres antiquas, ac reliquos morbos. Facit ad tussim ueterem, phthificos, sanguinem reiectantes, suppuratos, dyspnoicos, conuulsa, rupta, inueteratas inflammationes, splenicos, hydropicos inueteratos, cœliacos. Extrahit lapides è renibus. Probe cit urinam. Prodest omnium reptilium plagæ, & ad lethalia uenena, & ad omnem materiā uenenosam ac corruptoriā uim habentē. Piperis albi aut longi drach. viii. seminis hyoscyami albi, cardamomi, myrrhæ, thuris, singulorū drach. xii. opij, croci, utriusque drach. x. sulphuris uiui drach. vi. costi, aristolochiæ longæ, corticis mādragoræ aut ipsorū malorū, euphorbij, singulorū drach. iiii. Mellis Attici cocti quod satis est. Datur his qui per circuitū infestantur magnitudine nucis pōticæ, reliquis pro uiribus.

Alia Cerusiana, Data est à Philippo Trallianis. Huius usu phthificos & suppuratos liberabat. Piperis albi, succi cyrenaiici, syriaci, succi papaueris, singulorum quadrātem. myrrhæ, croci, sulphuris uiui, seminis hyoscyami albi, singulorū unc. i. dimidiā. malorū mandragoræ drach. ii. cardamomi unc. i. mellis Attici librā i. Datur pro uiribus ut dictum est. Porro alterū exemplar sic scriptū habebat. Piperis quadrantē, succi cyrenaiici unc. i. succi papaueris unc. dimidiā. succi Syriaci unc. dimidiā. seminis hyoscyami albi, malorū mandragoræ utriusque drach. ii. cardamomi unc. i. Mellis Attici lib. i. Datur pro uiribus, ut dictum est.

De Orthopnoæa.

Cap. vi

Qui citra febrē dense respirāt, qualiter faciūt qui uelociter cucurrerūt, ab accessione hac Medicis Græcis asthmatici, Latinis anhelosi appellantur. Eisdē etiā ab alia accessione orthopnoicos uocant, propterea quod thoracis corpus penitus rectū habere coguntur, ob timorē suffocationis. Quin et stratū circa supernas partes ad quas thorax reclinetur, sibi ipsi erectius faciūt, ne dormiētes strangulentur. Minus est enim quod inspirāt, quam pro usu respirationis, quāuis thorax plurimū ipsis dilatetur. Ex quo manifestū sit, intrinsecus ipsis coarctationē locorū factam esse præter naturā, quam etiam ægri ipsi non obscuro sensu perceptant. Fit equidē & suppuratis locorū coarctatio, ob coaceruatū inter thoracē & pulmonē humorē. Fit etiā peripneumonicis, ob pulmonis inflammationē. Restant autē adhuc duæ affectiones, quæ locorū coarctationem efficiūt in uijs, per quas aer inspiratur. Quæ sanè aut humorū crassorum ac uiscosorum multitudine pulmonis bronchijs fuerit infarctā, aut tumor abscessui similis in ipso cōstitit. Cæterum curatio ambarū affectionum aliquid cōmune habet, aliquid priuatū & alteri tantū proprium. Cōmune quidē utriusque est, ut redundantia humoris affectiones generantis expendatur & consumatur.

s 3 Proprium

Proprium autem affectioni uiscosorum ac crassorum humorum, ut per attenuantia & extergentia pharmaca consumantur. ei uero quæ propter tumorem abscessus similem cōringit, ut per attenuantia & resiccantia eadem consumptio fiat. quæ curatio rursus omnibus in profundo corporis abscessibus communis existit. Vint itaq; potus ambabus conuenit tenuis substantia. Omnis autē potus modicus sit in his qui alicubi abscessum habent. Multus cōtra, in his quibus bronchia uiscositas ac crassis humoribus sunt obrurata. Etenim pharmaca quæ eiusmodi humores repurgant, necessariorum quidem tusses mouent, non uero facile per sputum reijcitur quod expurgatum est, ob crassitudinem uidelicet. Quapropter humectatione multa opus habent, quo facile efferatur. Porro quemadmodum in alijs pharmacis plurimi medicis, sic etiā in his quæ ad ambas has affectiones cōmoda sunt, delinquunt, indiscriminatim ipsa tradentes, quum tamen cōposita sint quædam pharmaca alteri affectioni commoda, quædam rursus alteri, quædam uero sic ut ad ambas quidem moderate conueniant, uerum nihil operæpretium efficiant. Quare recensendo pharmaca alicuius pretij à prioribus medicis prodita, indicabo iuxta singula qualis facultate prædita sunt, Initio ab his quæ Asclepiades scripsit in II, internorum, factio.

Asclepiades pharmaca ad dyspnoicos conscripta.

E Clegma ad dyspnoicos, Antonij Musæ. Asellorum sub hydrijs nascētium sextariū I. in uas fictile conijcito, & ad prunas torreto, in albatos autem terito, ac melle cocto excipito, & ante cibum mystrum delingendum dato.

Aliud, Scillæ crudæ succū exprimito, eiq; parē mellis Attici mensuram addito, & ad prunas admota coquito. Dato inde ante & post cibū mystri mensurā. Aliud Charixenis. Origani drach. v. III. comæ thymi, iridis Illyricæ, calaminthæ siccæ, piperis albi, anisi torrefacti, singulorum tantundē. tundito & per angustissimum cribrum concernito, ac melle cocto excipito. Dato nucis ponticæ magnitudinem. Aliud. Piperis albi lib. I. rutæ trientem, calaminthæ siccæ, anisi tostii, pulegij semen nō gerentis, singulorum quadrātem. seminis apij, comæ thymi, utriusq; unciā unam. excipe melle, & præparato utere ut prædictum est.

Potio ad dyspnoicos, Chariclis. pharmacū accōmodatū, auxiliatur cōfestim. Vuæ passæ Rhodiæ exacinatæ acetabulum. fœni græci loti tantundē. aquæ pluuiæ sextariū I. Coquito donec dissoluatur, & liquorē excolatū reponito. Ex hoc præbeto assidue & iuxta singulas irritationes, cyathi mesuram calefactam.

Alia potio. Abrotoni partes II. uuæ passæ pinguis tantundem, summītatū rutæ partē I. aquæ pluuialis sextarios III. Coquito ad tertias, & exprimito liquorem, eiq; mellis unc. I. addito, rursusq; coquito ac dato ut prædictum est.

Catapodium dyspnoicis, asthmaticis. Abrotoni, uirgultorū rutæ, comæ absinthij, singulorum drach. III. tusa & cribrata aceto subigito, & catapotia XII. formato. Dato ex aceto mulso. Aliud Nicerati. Castorij, ammoniaci thymiamatis, abrotoni, singulorum sextantem. absinthij, cumini Aethiopici, utriusq; drach. I. aceto subigito, ac catapotia formato, ac dato ad ciceris magnitudinem.

Pharmacum ex sulphure uiuo dyspnoicis. Anisi, sulphuris uiui, utriusque quadrantē. ammoniaci thymiamatis, castorij, melanthij singulorum drach. III. Aqua diluta in catapotia cogito, unumq; in aceti mulsi cyath. III. dato.

Aliud. Seminis rutæ syluestris drach. III. aristolochiæ, abrotoni, absinthij, ammoniaci thymiamatis, sulphuris uiui, singulorum tantundem. Aceto subigito & catapotia cicerinæ magnitudinis formato, ex quibus duo cum aceti mulsi calidi cyathis tribus exhibeto. Hæc omnia pharmaca ab Asclepiade conscripta, his qui proprie dyspnoici, hoc est, ægre spirantes appellantur, conueniunt.

Vocant

Vocant autem sic eos quibus bronchia pulmonis crassis & uiscosis humoribus sunt obfarcita, in quibus uelut dixi, ultra hoc quod crassitudinem & uiscositatem humorum necessariò secamus atq; attenuamus, humiditatem quandā cum pharmacis, tum uictui adesse oportet. At uero abscessus qui attenuantibus & resiccantibus opus habet, maxime gaudent aromatū facultatibus, quas omnes ostendimus tenuiū partium esse, & resiccatorias, unā cum hoc quod calfaciant. quare his qui proprie orthopnoici & asthmatici appellantur, pharmaca cōuenienter cantia citra calfactionē. & ob id maxime eos iuuat acetum scilliticum appellatū, atq; ipsa adeo scilla, & acetum mulsum ex eiusmodi aceto confectum. Ceterum asellorum sub hydrijs nascentium meminit inter ea, ut qui attenuatoriam & discussoriam uim habeant. Verum quo consilio ad usum ipsorum peruenerit, non habeo quod dicam. Quemadmodum autem in hac affectione uehemēter cauendum est ne calfaciamus, propterea quod uiscosi & crassi humores non solum nihil ab his auxiliij sentiunt, sed etiam offenduntur: Eodem modo etiam quæ ualde refrigerant uitanda sunt. Omnia enim crassefaciunt, & cogunt, ac coagulant humores, eosq; ægre eluibiles reddunt: & ob hanc rem sanè recte fecerunt, qui eiusmodi pharmaca composuerunt, quod neque papaueris succum, neque mandragoræ succum, aut radicis corticem, aut hyoscyami semen, aut cicuta, aut psyllij, aut semen lini ammiscuerunt. Et multo magis quod neq; ex adstringentibus quippia pharmacis addiderunt. Maxime enim contraria sunt eiusmodi affectionibus, ut palam uidetis.

Quæ pharmaca Andromachus ad huiuscemodi affectiones conscripsit.

AD dyspnoeam. Sulphuris uiui drach. I. seminis rutæ syluestris drach. I. aristolochiæ, absinthij, ammoniaci thymiamatis, abrotoni, singulorum drach. III. Trita cum aceto ad catapotia magnitudinē fabæ redige. Dato mane tria & uesperis totidem. Aliud ad dyspnoeam, ut Alcimius. Colocynthidis carnis obolos III. panacis obol. III. anisi obolum I. fac cum aqua catapotia III. & resiccatorū obol. I. præbeto. Præcedente autē die æger simplici euacuatorio euacuetur.

Aliud, Colocynthidis sesquidrachmam. iridis Illyricæ drach. II. radicis opopanax drach. II. abrotoni drach. I. nitri drach. I. alij obol. III. excipe aqua & redige ad fabæ magnitudinem. Dantur catapotia III. & post semihoræ spatium, datur aqua mulsæ hemina dimidia. Aliud, Sinapis drach. I. salis cōmunis obol. III. elaterij obol. III. alij obol. I. & dimidiū. Terito cū aqua, fac pastillos VIII. Dato alternis diebus cū hydromelite. Aliud, Ammoniaci thymiamatis drach. I. abrotoni drach. II. sulphuris uiui drach. I. formato cū aqua pastillos, & cū aqua mulsæ cyathis tribus præbeto. Aliud ad orthopnoicos. Elaterij obol. dimidiū, asellos ex sterquilinijs III. terito simul, & dimidiū ex aqua cyatho uno dato. Aliud ut Philinus ad anhelos & dyspnoeā. Cardamomi drach. III. iridis sesquidrach. panacis sesquidrach. cassiæ sesquidrachmam. struthij sesquidrach. styracis drach. II. thymi drach. VIII. seminis rutæ syluestris drach. V. III. abrotoni drach. V. III. aristolochiæ clematidis, sulphuris uiui, ammoniaci thymiamatis singulorum drach. VIII. cum acri aceto ad cerati crassitudinem redige, præbe fabæ Aegyptiæ magnitudinē ex aqua cyath. III.

Ad orthopnoeas, ut Apollonius. Scyllæ partem unam, sulphuris uiui, bituminis, singulorum partem unā. Dantur oboli tres in aceto mulso. Ad orthopnoeam, Solicratis. Opopanax drach. I. myrrhæ drach. I. piperis grana XL. rutæ fasciculum quantum duobus digitis apprehēdi potest, ex tritis catapotia XX. formato. dato mane itemq; uesperis unum, febricitantibus in aqua cyathis duobus, alijs ex uino.

s + Ad

Ad orthopnoeam, Andronici. sulphuris uiui obol. III. ammoniaci thymiamatis drach. I. anisi, myrrhae, castorij, singulorum drach. I. cumini Aethiopici drach. I. cum aqua pastillos cogito, scrupulorum trium aut quatuor. Dato ad noctem ex aqua cyathis duobus.

Ad orthopnoicos, tussientes, peripneumonicos, tabescentes, aegre spirantes, hepaticos, Vt Eugenius. Croci, drach. VIII. misios drach. III. baccarum lauri drach. II. piperis albi & longi utriusque drach. I. opij, drach. III. costi obol. III. terebinthinæ obol. V. galbani obol. III. succi radicis dulcis obol. II. gummi obol. I. mellis lib. dimidia. Dato cochlearium I. cum aqua cyath. duobus aut tribus. Si res urgeat ante & post cibum.

Ad orthopnoicos, Valentis. Opopanacis drach. II. carnis colocynthidis drach. I. Tantum datur ad summum.

Aliud Onetri. Castorij drach. I. ammoniaci thymiamatis drach. II. Deum dimidium ex aqua mulsa. Ad dyspnoeam, Podanithæ. Sinapis drach. I. salis drach. I. ni tri obol. III. Redigito in cataportia VIII. Dato ex his duo ad noctem alternis diebus.

Finis septimi libri.

CAPITA OCTAVI LIBRI.

De pharmacis stomacho congruis.	Caput I
Confectiones stomachicæ Andromachi.	Cap. II
Stomachica pharmaca ab Asclepiade in primo internorum conscripta.	Cap. III
Quæ Archigenes in primo pharmacorum secundum genus prodidit, de affectionibus circa stomachum.	Cap. IIII
De pharmacis quæ forinsecus ori uentris imponuntur.	Cap. V
De hepate & eius affectionibus.	Cap. VI
Quæ pharmaca ad hepaticos ab Andromacho sunt conscripta.	Cap. VII
Confectiones hepaticæ ab Asclepiade conscriptæ.	Cap. VIII
Quæ Archigenes ad Hepaticos in secundo pharmacorum secundum genus scripsit.	Cap. IX
Malagmata à Damocrate conscripta ad hepar & præcordia, Quædam ex eis & ad totum uentrem & splenem.	Cap. X

CLAVDII GALENI PERGAMENI

DE COMPOSITIONE PHARMACORVM SECVNDVM
locos Liber VIII. Iano Cornario Medico interprete.

De pharmacis stomacho congruis. Cap. I

VOD semper dico, etiam nunc proloquar, Nimirum persuasum me habere, quod difficilimum sit ad ueritatem reuocare eos qui sectæ alicuius seruituti se addixerunt. Verum qui prudentes sunt, simulque ueritatē sincere amant, eos spero custodituros esse ea quæ ueluti iudicandi instrumenta nobis à natura data sunt, ad actionum uitæ cognitionem, Experientiam dico, & rationem, quæ quidē utraq; ex æquo quibusdam conferunt ad artem, quibusdam uero alterum altero amplius: & tamen tanquam semper ad perfectionem alterum altero opus habeat. Sic sane ad residuum sermonis & doctrinæ huius absoluendum progrediar. Falsæ etenim opiniones animas hominum præoccupantes, non solum surdos, sed & cæcos faciunt, ita ut uidere nequeant quæ alijs conspicue apparent. Quod ipsum uel maxime circa affectiones oris uentris uidere cōtingit, præsertim quum fuerit inflammatum

matum. Eius enim itemque iocineris inflammationes, adstringentium complexu opus habent. Si namque per laxatorium medicamentis ductum, citra amixtionem facultatis robur addentis, curentur, periculum incurrunt de ipsa uita. atque hoc ipsum quum omnes Empirici medici per experientiam edocti sint, & omnes dogmatici in artis operibus obseruent, Non pauci tamen huius temporis Methodici: neque enim de omnibus dico, innumeros quidem stomachicos ipsi in animi deliquitum inducunt, omnes uero hepaticos occidunt: nullum enim ego uidi seruatum ex his qui in eiusmodi medicum inciderunt. Quidam tamen ex ipsis quanquam pauci, oleo eos fouent in quo absinthij coma est feruefacta, & lanam nardino ungento imbutam obligant. Quidam uero etiam mastichen chiam, aut aloem ammiscerunt, aut etiam pro nardino melinum adhibent. In diuitibus uero mulierculis foliatum & spicatum ab eisdem appellata ungenta admouent, atque quum hæc faciunt, laxatorium ductum se seruare putant. Tantum scilicet habent experimenti facultatis pharmacorum. Malim autem ego omnes sic indoctos esse, quam quod adstringentia quæ sint sciant, usum tamen ipsorum uident. Quæcumque igitur adstringentia in fomenta & cataplasmata misceantur, in hepatis aut oris uentris, quod sanè & stomachum uocant, affectionibus, non est præsentis sermonis explicare. Quæcumque uero in emplastra & ceratiformia medicamenta, quæ forinsecus imponuntur, comoda sunt, & quæcumque utiliter deuorantur, hæc ipsa indicabo, ea quæ inflammationis profunt primū tradendo quandoquidē etiā in ipsis ægri maxime periclitantur.

Ceratum igitur quo assidue utor, ex aloe, & mastiche, & cera pontica amara, atque ungento nardino constat. Cōponitur autem hyeme, ad VIII. drachmas cere, uncia una mensurali Romana ungenti nardini cōiecta: Aestate autem ad VII. eadem ungenti proportione. Optimū autem ungentum esse oportet, quale antea quidem in sola Laodicea Asia præparabatur. Nunc uero etiam in alijs multis Asiaticis urbibus cōponitur. Cera si non pontica amara tibi in promptu sit, aliam ponticam conijce, & neque illa præsentis, eam quæ Tyrrenica appellatur. Si uero neque hæc adsit, aliam aliquam odoratam & pinguem, si neque talem habeas, eam quam habere potes loram adde. Liquefiat autem in duplici uase, atque ita refrigeratum & erasum ceratum, cum tritis reliquis probe permisce, cum aloe uidelicet & mastiche. Sit autem utriusque drach. I. & quandoque plus, non tamen ut sesquidrachmam transgrediaris. Quod si ampliori opus sit adstrictione, nimirum debilitate tanta existente, ut cibum retinere non possint, omphacium pari pondere addatur, ut trium singulorum drachma sit una, aloes una, mastiches una, & tertia omphacij. Ceterum in cerati præparatione primum omphacium misceatur, deinde etiam alia his uniantur. At uero quemadmodum omphacium, sic etiam absinthij succum ammiscerem, quoadque etiam ambo, & tertium insuper hypocysthidis, & quartum œnanthes. Sic autem appello uitium syluestriū germen unā cum floribus, ex quo succedentibus diebus uua sit. Quin & Rhois succum non raro ammiscui. Sed & cerati nardini copiam augere oportet, iuxta proportionem numeri reliquorum pharmacorum, ita ut si quatuor drachmæ aliarum rerum accumulatur, triens sit nardini cerati, sextās quidem cere, sextās item nardini ungenti, hoc est utriusque drachmæ XVI. Porro si inueterata fuerit inflammatio & iam obdurata, magis uaria pharmaca adhibere oportet, & quæ ex aromaticis quippiam habeant, ac mollientibus, & discussorijs. Quale est quod fit ex meliloto. Est autem cōpositio ipsius multiformis, propterea quod omnibus iuxta præcordia inflammationis conuenit, non magnis adeo differentijs euaris, ita ut aliqua ipsius præparatio inflammationi hepatis sit comodior, alia stomacho, aut aluo, aut spleni, aut quibusdam istius loci musculis, quæ omnes cōmuni descriptione cōprehensæ sunt in malagmatum compositionibus. Verū in præ-

fenti loco ea quæ prioribus medicis ad omnes stomachi affectiones scripta sunt, & non solum forinsecus imposita, sed etiam in potu accepta auxiliantur, omnia conscribentur. Quædã uero ex ipsis communia sunt etiam affectionibus uentris.

Sæpenumero iam dictum est, quod medici in more habent os uentris, ueluti cardiacum, hoc est, cor: sic etiam stomachum appellare. Verum quondam frequentior cardiacæ appellatio erat. Nunc autem ab ea adhuc restant, cardioſin, & cardiaciã, quibus uocibus non cordis, sed oris uentris dolores significantur. Particulam autem ipsam stomachum uocant æquiuoce cum illa particula quæ cibum ex ore in ipsam defert. Scripserunt igitur priores medici pharmaca ad affectiones in ipso, cum alias, tum subuersiones ab ipsis appellatas. Videntur autem sic uocari tum appetitus perditionem, tum nauositas dispositiones, in quibus aliquando quidem uomitus contingunt. Fiunt autem & morsus quidam in ipso, quemadmodum etiam magnæ famis & anxiosæ affectiones. In quibus omnibus communis quidam adstringentium pharmacorum usus inuētus est. Ammixta autem sunt plerisque ipsorum calfacientia & resiccantia. Fiunt & aliæ affectiones rariores, humectantibus, aut refrigerantibus aut utrisque simul opus habentes. Cæterum qui ab experientia citra rationalem methodum, auxilia inueniunt, merito ea quæ sæpe iuuerunt in memoriam reuocant, & in usum conuertunt. Eorum enim quæ sæpe eodem modo facere uisa sunt, obseruationem & memoriam, suam ipsorum experientiam esse aiunt. Quemadmodum autem in ore uentris, sic etiam circa ipsum totum, singulaque intestina, & ut comprehensim dicam, circa omnem corporis partem, eadem temperaturæ obortæ, actiones similium partium offendunt, quas si quis non esse morbos ipsarum credet, nihil circa cognitionem efficiet, qua ignorata neque curationem inueniet. Habent autem non modicam coniecturam cognitiones ipsæ affectuum in profundo corporis consistentium, & ob id uilissima medicæ artis pars est quæ cognitionem docet eiusmodi affectionum, quas neque quod primæ & maximæ sunt, plerique ex uulgo medici sciunt. Quare merito neque cognitionem ipsarum, neque curationem inuestigarunt. Coguntur igitur etiam si dogmatici sint in rationalibus methodis, ad solam experientiam peruenire: ut iuste miremur quod quum absque febre & inflammatione, abscessuque & ulceratione, quispiam debilitate concoquat, aut penitus non concoquat, promissione facta se inuenturos curationem, querant an contritione ciborum concoctio fiat: & deinde ubi hoc ut maximum inuenerint, edulia quæ facile coterantur exhibent, neque quod promptissimum est intelligentes, quod etiam quispiam rei medicæ rudis, alias autem prudens uir me interrogauit, Quomodo prodest scire per contritionem ciborum fieri concoctionem, ad hoc ut quis affectionem uentris sanet, in qua debilitatur ad concoctionem ciborum, quum non per exhibitionem alimentorum quæ facile conterantur curatio fiat, sed læsio tantum euitetur, uelut etiam per paucum alimentum ac inediam. Quemadmodum enim qui inediam perfert, in concoctionis quidem debilitate non incurrit, non tamen ab affectione hoc modo curatur: Sic neque qui in cibo accipit ea quæ in totum nulla contritione opus habent, Quale est lac, pituitæ succus, & sorbitiones ex alica. Hæc quidem igitur in libris de curandi methodo sufficienter tradita sunt, & non obscurum est præsentem doctrinam utilem esse his qui se in illis præexercuerunt. Quemadmodum autem in alijs quæ prius tradidi, reuocatis in memoriam singulis de illis mihi præmonstratis capitibus, ad pharmacorum compositionem progressus sum, Sic etiam nunc faciam.

Quum octo sint in singulis partibus corporis temperaturæ, atque hæc omnes aut circa solas nudas qualitates, aut cum alicuius humoris complexu fiant, Intemperiam quidem siccam humectare oportet, Humidam autem siccare: sic & calidam refrigerare

refrigerare, frigidam calfacere. Similiter uero etiam compositas intemperaturas, aut calfacere & siccare, aut humectare & calfacere, aut refrigerare & humectare, aut siccare & refrigerare oportet. Quando uero ueluti dixi, plurimæ intemperaturæ hominibus ex redundantia humorum, magis quam ex inopia sunt, pharmaca resiccantia plerisque magis iuuant. At uero quum resiccantia partim quidem adstringant, cogendo ac adstringendo substantiam eorum quæ contingunt, partim uero discutiant & in hoc substantiam ipsorum dissoluant, ob hoc ipsum sanè plures sunt qui adstringentibus indigent. Verum si humida intemperies cum frigiditate fiat, læduntur qui per sola adstringentia curantur quæ frigidæ facultatis existunt. Quapropter merito plurima pharmaca per experientiam inuenta, ex mixta materia componuntur, adstringente uidelicet & calfaciente. Verum ipsorum differentiam cognoscere, si simplicium pharmacorum facultatem memoria tenueris. Dicitur enim mihi tam sæpe est, Neminem posse rationabiliter & secundum methodum uti his quæ in hoc opere conscripta sunt, si non memoria teneat quæ in duobus operibus ante hoc opus editis prodita sunt, de simplicium pharmacorum facultate, & curandi methodo dico. Quidam enim absque discrimine pharmaca ad eiusmodi affectiones stomachi & uentris conscripserunt. Quidam uero aliqua discrimina attigerunt ab accessionibus omnibus apparentibus. Quo igitur & uos cognoscere sciatis facultates uniuscuiusque pharmaci per experientiam approbati, etiam si non inueneritis differentias affectionum in quibus conueniunt adscribas, primum quidem ea quæ Andromachus prodidit adscribam. Deinde quæ Asclepiades, & post hæc si ita uidebitur etiam alia quædam.

Confectiones Stomachicæ Andromachi.

Cap. II.

Andromachus postquam præscripsit, Stomachicæ, post hanc præscriptionem, sic auspiciatur. Ad Stomachicos hiera qua utor, & deinceps totam eius compositionem adscribit in hunc modum. Floris iunci odorati, xylobalsami, mastiches, croci, nardi Indicæ, asari, cinamomi, singulorum drach. VI. aloes lotæ drach. C. simul trita reponere, præbe ieiunis cochlearia duo, alij uinum præbent cum aquæ frigide cyathis. III. Hæc quidem Andromachus scripsit, neque quos stomachicos nominet ostendens ac declarans, neque an omnibus ipsis hoc pharmacum conueniat, an pluribus. Itaque mihi necessarium est dicere, quum ex his qui stomachici dicuntur aliqui quidem statim magnopere ex prædicta hiera usu iuantur: aliqui uero lædantur. Plerique equidem uulgo homines eos qui appetentiam perdiderunt ita uocant, & quibus post acceptum cibum uentris os grauatur, & quandam ægre tolerabilem anxietatem habet. Appellant eodem modo etiam illos quibus nauosa contingit, & maxime si ad uomitum impellat, & adhuc magis si simul cibi corrumpantur, quandoque acidi, quandoque nidorosi facti, quandoque etiam aliam uitiatam qualitatem adepti. Et præ his omnibus adhuc magis illos stomachicos nominant, quibus ructus eiusmodi, cum molestia quadam, & anxietate ac subuersione contingunt, sæpe quum nondum cibum acceperunt. Quin etiam si per plurimum tempus cibi in ore uentris morentur, grauantes & uix descendentes, hos etiam stomachicos appellant. Alios item appetitum caninum appellatum habentes, ut & plurima edant, & maxime grauati paulo post reuomant, similiter uocant. Alios rursus qui fortiter exoluuntur, ubi diutius inedia pertulerint, & si non citius cibum accipiant, in ore uentris morsus percipiunt, eodem modo stomachicos uocant. Horum ipsorum uero aliqui facile nauosissimi fiunt, si citius potum ac cibum acceptent. Itaque qui secundum rationalem methodum auxilia inuestigat, ad affectionis inquisitionem procedit, qua inuenta, abundaturum se sperat proprijs ipsi auxilijs. Qui uero per solam experientiam auxilia accumulatur, ipse suam fortuitam occasionem expectat

expectat, & à prioribus tradita relegit. Quū uero plurima ab ipsis indiscriminatim prodita sint, & in plerisque etiam inter se differant ac dissentiant, merito etiam ipse alias aliud sentit, maxime ubi ab ipsis auxilijs aliquando quidem iuuari stomachicos uidet, aliquando uero lædi. Quemadmodum in proposita hiera cōtin gere solet. Quam equidem omnes qui nunc Romæ medicantur, picram, hoc est amaram nominant, quandoquidem hieræ appellatio, pharmaco ex colocynthide rite ab ipsis indita esse uidetur. Verū qui ante nos Romæ medicinā exercuerunt, ambo ea pharmaca hieras appellarunt, & distinctionis gratia alteri ex colocynthide, alteri ex aloe, appositione addiderūt, Sic scribentes. Hierā ex colocynthide. Hierā ex aloe.

Hierā itaq; ex aloe dupliciter præparatur, ab aliquibus uelut Andromachus describit, ad cētum aloes drachmas, singulorū aliorum drachmis sex ammixtis, ab aliquibus uero nō sex sed octo. Quidam uero in LXXX. aloes drachmas, sex aliorū addūt. Plurimi autē ad pharmaca quæ aloe miscentur, & sex numero sunt, etiam florem iunci odorati apponunt. At uero ipsam aloem Andromachus quidem lotam, Alii uero ex alijs etiam sic, aliqui uero illotam adiiciūt. Verum nosse operæpretium est, ad uētris subductionem illotam aloem aptiorem esse. multum uero de medicamentaria uī deponere lotam, quam etiā febricitantibus dare aliquis audeat, si non uehemens, sed ualde debilis sit febris. Quidam uero etiā ex illota aloe pharmacum multis sic febricitantibus exhibuerunt, deindeq; quū nihil manifeste læsisset, in alijs rursus magnam experti sunt cladē. Infestissima est enim aloe, etiam lota, his qui citra uitiatos humores ex intemperie calida & sicca affliguntur. Proximam ab his cladem percipiunt, qui siccam intemperiem habent frigiditate implicatam. Et in uniuersum qui ex sola qualitate particulam aliquam affectā ac læsam habent. Etenim in humoribus intemperaturæ, pharmacis ipsas euacuātibus egent, Quæ uero absq; his cōsistunt, penitus in tabem deueniunt ex pharmaci huius ex aloe constantis usu. Itaq; ubi humiditas uitiatatunicas uentris perrigat, Hierā ex aloe utilis est, expurgans humiditatem. Omni no autem sic affectis accessio nauis plus aut minus adest. Euacuatio igitur assigentis humoris per solam aloem contingit, quæ purgatoriam uim non fortem habet, sed ut ea quæ circa aluum sunt, quæ etiam contingit, purgare possit. Et si aliquando ampliori pondere exhibeatur, usque ad locos circa hepar conscendit. Non tamen totius corporis purgatoria aloem existit. Caterum ex his quæ ei ammixcentur, Mastiche ut stomacho commoda & odora, & quæ medicamentariam aloes uim frangere queat, ammiscetur. Cinamomum uero eadem gratia, & præterea quod tenuissimarū partiū est, ut aperire uentris meatus possit, extergereq; ac attenuare si quid uiscosum aut crassum in humoribus ferat. Crassos enim humores ob purgatorię facultatis imbecillitatem, aloem trahere nō potest. Quapropter biliosarum uētris affectionum optimum pharmacum est, adeo ut in uno die sæpe multos stomachicos creditos persanet. Iuuat autem & hos & alios omnes affectus ex uitiatatis humoribus ortos cinamomum ammixtum, utpote quod alterantem habet facultatem uitiosarum qualitatum in id quod secundū naturam habet. Quare scire oportet affectiones in humoribus uitiatas circa uentrē & stomachum, maxime per medicamenta ex aloe iuuari, in maximum uero detrimentum peruenire ex adstringentiū eduliorū, potuum, ac pharmacorū usu. Quomodū uice uersa, in quibus humiditas multa, & uelut mador quispiam est circa affectam partem, citra uitiatos humores, qui ipse sola quātitate & copia affligat, & uelut irriguum uentris os reddat, Utilissimus adstringentium eduliorum, potuum ac pharmacorum usus existit, languida nimirum & exoluta tunc reddita affecta

affecta particula ad modum laxatorū articulorum, In quibus ipsis etiam adstringentium usus corrigit affectionem. Caterum picra confectio (de hac enim nobis sermo est) uelut cinamomū, sic etiam alia partim ut stomacho commoda, partim ut tenuium partium & extergentia assumit, quæ robore quidem multum à cinamomo deficiunt, idem uero facultatis genus habent.

Secundam à præscripta compositione Andromachus sic ad uerbum tradidit, ut Lampon Pelusiota. Cinamomi, calami aromatici, cassiæ nigre, xylobalsami, floris iunci odorati, palmæ elates, singulorum quadrantem, alij unc. i. Omnia in crassas partes tusa in ollam nouam conijce, & aquæ pluuiæ sextarijs tribus infusis, donec dimidium supersit coque, & excola, & accepta aloes Indicæ libra una, aquam pluuiam sufficientem superfundito, & sub caniculæ æstus donec resiccetur terito. atq; ubi primū per hanc aquā aloem ipsam edulcaris, postea eam quæ ab aromatis excolata est aquam affundito, & in sole donec resiccetur terito, indeq; trita hæc quæ sequitur ammisceto. Croci, myrrhæ, mastiches, singulorum quadrantem. alij unc. i. Conterito simul omnia & sicca reponito, atq; in potionibus ad conuulsa, rupta, plagas internarū partium, incipientes laterū dolores utitor. Item ad inflatos, dolentes stomachum, tarde concoquentes, reiectantes sanguinem, & ischiadicos. Datur ad summū obolus unus, aut duo, ex aquæ cyatho uno. Reliquis pro uiribus præbeto. In uulneribus & inflammationibus dilutum aceto mulso imponitur. In oculorum inflammationibus succo mentæ, aut calaminthæ, aut solani, aut alicuius cōsimilis. In podicis inflammationibus cum rosaceo aut uino Aminæo. Vtere etiam in unguū abscessibus, paronychias Græci uocant, sicco, superne linamento cum rosaceo imposito. Et ad sanguinis eruptiones siccum cum aceto, & ad crustas in ore ex passo, gargarissandum dato. Hoc pharmacum quod Pelusiota Lamponis esse ait, ad multas affectiones commodū est, polychresta ob id talia Græci appellant, de quibus etiam ante aliquid dictum est, quod uidelicet deficiant ab his quæ unum quoddam optime faciunt, ob multitudinem eorum quæ promittunt. Apparantur autem quum unum habere uiginti affectionibus congruum malum, quàm tot numero alia, quum tamen ad singulas affectiones unum aliquod destinatum, eo quod ad plures paratum est, melius existat. Facultas autem ipsius per quam in prædictis efficax est, tenuium partium existit & calfactoria, secans, extergens & aperiens, & ob id discussoria redundantium in quibusdam partibus serosorum succorū ac humorū. Et propterea etiam prædictis in sermone affectibus conuenit, discutens ut dixi, uitiosos & serosos succos ac humores affectarū partiū. Quare etiam prædictas alui affectiones, in quibus picra confectio moderatam purgationem operatur, curauerit per modicam resiccationem, non per coaceruatam euacuationem. Præstantior igitur est ad huiusmodi affectus picra compositio prima descripta.

Tertium post prædicta pharmacum Andromachus sic descripsit. Ad stomachicos & coeliacos pastillus amarus, mollit aluum. Facit ad somnū. Est autem ex libris Aphrodæ. Facit & ad uesicā, et colicū affectus. Seminis apij drach. vi. anisi drach. vi. piperis albi sesquidrachmam. castorij drach. ii. myrrhæ sesquidrachmam. nardi celticæ floris sesquidrachmam, opij sesquidrachmam. cinamomi sesquidrachmā. comæ absinthij drach. iii. aloes obol. iii. mastiches drach. i. cū aqua pastillos formato triobolares aut drachmales & dato cum aquæ cyathis tribus. Neq; in hoc pharmaco adscripsit Andromachus, quos nam stomachicos dicat, & quid patiantur. Verum ex eo quod compositioni additum est opium, manifestum sit compositorem huius pharmaci intentionē suam eo direxisse, ut resicatorium simul & doloris sedatorū pharmacū efficeret, somnumq; aliquem induceret

duceret, non tamen contentiose contra unam aliquam ex prædictis affectionibus instando, quo uidelicet breui ipsam excinderet. Quartum deinde pharmacum Andromachus scripsit, neque ad unam aliquam affectionem contentiose compositum, neque ad multas moderate. Habet descriptio hoc modo. Ad stomachicos hiera Antipatri. Aloes bonæ drach. III. mastiches drach. II. asari drach. III. rosarum siccarum, iunci odorati, Mei, phu, cassiæ, singulorum semiunciam. Vtere arido trito quemadmodum alijs. Quintum post hæc pharmacum, quod ex plantaginis succo præparatur, & ipsum Apollonij esse ait, tale est. Succus plantaginis aridi drach. III. mastiches drach. II. myrrhæ drach. I. mētæ drach. I. zingiberis drach. I. Videtur mihi Apollonius hanc compositionem experimento cognouisse, in stomacho calidiorem affectionem habente, atque ita ipsam indistinctam extulisse non potentem frigidis affectionibus conuenire. Refrigeratorius enim est plantaginis succus. Porro quæ sequitur uidetur mihi composita esse ab eodem autore, in prioris usu successum non sentiente, & recognoscere pharmacum refrigeratorium se effecisse, & ob id castorij modicum, & aloes quippiam apponente quæ euacuare potest, & mastichen ut stomacho commodam, ac crocum & myrrham, ut quæ concoquere queant. Quapropter neque hoc, neque præcedens pharmacum adhibuerim in stomachica affectione, quum nullam probe curare possint, præterquam satis multum calidam. Scripsit de ea hoc modo. Succus plantaginis sicci drach. X. aloes Indicæ drach. I. mastiches drach. I. croci obolos II. opij obolos III. castorij obolos III. myrrhæ drach. I. formato ad magnitudinem ciceris. Similiter autem neque consequenter scriptum citra discrimen, recte quis adhibuerit in alia affectione, quam quæ moderata siccatione & adstrictione opus habeat, in humoribus quidem modicis, qualitate uero uitiatas. Componitur enim ex succino & mastiche, sic ipso Andromacho prodente. Succini, mastiches chiaz. Succini plus conijce. Dato cochlearium unum ex aqua tritum. Cæterum quod sequitur pharmacum, hac descriptione, Stomachica Galli, affectioni quæ calidæ & secali postulat, utilis existit, ex fœniculo, aceto, & melle constans, quod ipsum Andromachus his uerbis tradidit. Stomachica Galli. Corticis radicis fœniculi, libræ dimidium. aceti acris sextarium unum, eiusque dimidium. aloes quadrantem. mellis Attici lib. I. Radices lotas ad triduum aceto macerato, deinde coquito, atque ubi coctæ fuerint expressas projicito, & affuso ad acetum melle simul coquito, deinde aloen inspergito, & cochlearia tria cum aqua dato. Alcetijs sophista ad hanc descriptionem addidit rutæ, & apij, semina geretium, utriusque manipulum, iubens cum radicibus macerari ac coqui, Verum aceti sextarios VI. & mellis lib. II. conijcit, atque hanc laudat. Post præscripta pharmacum, Andromachus sic ait. Stomachica ut Nicostratus. Succini, mastiches chiaz puræ, iridis Illyricæ, singulorum trientem. floris rosarum sextantem. Dato aridi triti cochlearia II. cum aqua lactosa. Statim enim dolorem leuat. Reponatur in corneo uase. Et hoc pharmacum palam est adstringentius quodammodo esse, optatque affectionem humidiorum in humoribus non multis, neque ualde mordacibus. In quibus sanè experimentum pharmaci fecisse eius autorem opinor, aut certe assiduo eius usu ægrum à dolore leuasse, atque inde uniuersalem pronunciationem ipsi apposuisse, quod uidelicet statim ægrum dolore leuet, quum non possit id in multis præstare. Postremum deinceps pharmacum ab Andromacho scriptum hoc modo est. Ad stomachicos. Corticis radicis fœniculi drach. II. uini cyath. III. coquito ad tertias, ut unus cyathus supersit, ac totum præbeto. Et hoc ex calfacientibus est, opusque habet affectione quæ calidæ exoptat.

Stomachica

Stomachica pharmaca ab Asclepiade in primo interiorum conscripta. Cap III

Asclepiades porro de stomachicis scripturus, de ipsis sic ordi. Ad Stomachi subuersiones. Quas uero subuersiones dicat non manifeste indicauit. Potest enim et appetitus perditione ita appellare, potest etiam nauseosas affectiones ab accepto cibo fientes. Aliquando enim hoc unum solum symptoma accedit accepto cibo, ut si paulo fortiori motu moueantur, statim uomant. Appellant igitur aliqui etiam tales stomachicos, & stomachum ipsis supinum reddi aiunt. Sequitur autem hæc accessio quandoque ad solam oris uentris debilitatem, quod cibos amplecti eisque obuolui non potest, uelut tota uentris amplitudo solet. Quandoque uero & cum uitiatæ alicuius, modicæ tamen humiditatis complexu. Etenim multa quemadmodum etiam ualde uitiatæ, etiam citra cibum, nauseam efficit. Cæterum quæ à multis uulgo Supinitas stomachi appellatur, contingit quidem iuxta intemperiem quacumque tandem citra uitiatos humores. Fit etiam per humiditatem, multam quidem, non tamen malignæ qualitatis. Irriguus enim stomachus per largam humectationem, similiter ut ligamenta neruorum laxatur. Facillime itaque curabilis est hæc affectio ex omnibus fere alijs, pharmacis indigens, quæ siccare humiditatem, & coagulare & constringere laxatum corpus ualent. Vbi igitur per profundum fuerit extenta humiditas, crassaque sit & uiscosa, opus est mixtura pharmaci attenuatorij, & si ita dicere libeat, perrosui quale est acetum, & acetum mulsium. Si uero neque talis sit humiditas, neque in altum extenta, adstringentia sola suffecerint ad curationem. Propositum igitur in sermone pharmacum, non moderatarum supinitatum, sed fortiorum est curatiuum; esset autem & moderatarum sanatiuum, si adstringentia sola quis misceret, aut etiam ex calfacientibus quippiam, si frigidam esse affectionem sentiret. Sufficiens autem signum est frigidæ affectionis, si æger se non sitire percipiat. Vbi enim neque siticulosus fuerit, neque ardorem sentit in ore uentris, palam est affectionem non calidam esse. Idonea itaque sunt ad huiusmodi uentris affectus, quatuor pharmacum ab Asclepiade conscripta, quæ etiam ego nunc scribam, ipsius Asclepiadæ & uerbis & ordine seruatis.

Ad stomachi subuersiones. Nucleorum mali punici tusorum succi sextarios. III. succi mentæ sexta. I. mellis Attici sextarium. I. in uas fictile conijcito, ac coquito assidue agitando, & ubi densata fuerint, ab igne ablata reponito. Tempore usus dato mystrum I. aut II. ante cibum. Aliud, facit ad dysentericos, & uomentes cibum. Radicis mali cotoneæ libram. I. uini myrtei sextarios. III. coquito ad tertias, deinde exprimito liquorem, & mellis Attici sesquilibram addito rursusque coquito, assidue mouendo. Dato ex reposito uelut dictum est. Confectio ex fructibus. Facit ad stomachi subuersionem, coeliacos & dysentericos. Mala cotoneæ numero. X. sorba numero quinquaginta, melpila quinquaginta, Rhois rubri sextarium. I. aquæ congios. VII. Fructus tusos & in aquam coniectos diligenter coquito, & ubi dissoluti fuerint, liquorem exprimito ac rursus coquito, eiectione eo quod ex fructibus instar palearum exsuccum reliquum est. quum uero tertia pars liquoris super fuerit, mellis Attici libras. III. addito, & ad prunas assidue agitando coquito, ac spissata reponito. Vtus ostensus est. Aliud pharmacum, Sorborum maturorum sextarium. I. baccarum myrti nigrarum sextar. I. Rhois syriaci sextarium. I. prunorum syluestrium sexta. I. melpilorum sexta. I. phœnicobalanorum Thebaicorum lib. II. mala cotoneæ. X. mala punica integra una cum nucleis. X. Musti aminæi sextar. XLVIII. prepara pro consuetudine, & expressum liquorem rursus diligenter coque donec spissetur. Vtere ut dictum est.

Porro post præscriptas confectiones, Quintam scripsit Asclepiades hoc modo.

t 2 Catapotia

Catapotia ad stomachi subuersiones, Origenis, bona & ualde probata. Florū rofarū drach. viii. baccarū myrti nigrae exacinarū acetabulū. seminis hyoscyami acetabuli dimidiū. Terito simul diligēter, sufficiēte protropo paulatim instillato, deinde his palmularū passarū, patetos Graeci uocāt, decē numero carnē addito, & ex cōtritīs catapotia ciceris magnitudine formato. & iii. aut iii. cū aquę mulsa ueteris diluta cyath. ii. exhibeto. Et hoc pharmacū in iisdem affectionibus cōmodum est, in quibus quatuor præscepta. Voluit autē autor huius pharmaci per seminis hyoscyami mixturā, doloris sedationē & somnū inducere, unā cum reficcatione. Manifestum est autē refrigeratoriū quippiam hyoscyami semen habere, uelut etiam papaueris semen habet, quare ad calidos affectus facit.

Simile præscepto pharmacū deinceps proditum ab ipso est, his uerbis. Rosfarū recentū defectis unguibus drach. viii. seminis papaueris albi drach. iii. seminis hyoscyami drach. ii. aloes obol. iii. asari obol. iii. Cum aqua diluta in pilulas redigito, & ciceris magnitudinem præbeto.

Septimum post prædicta pharmacū Asclepiades scripsit appposito discrimine ab accessione palam apparente. Ait enim ardori stomachi ipsum conuenire, & propterea suum extinguere testatur, unde etiam adipson Graeci appellant, cōpositionem ipsius sic tradens. Ad ardorem stomachi Adipson catapotium sitim extinguēs. Seminis cucumeris fatiui drach. viii. seminis portulacae drach. viii. tragacanthae drach. iii. Tragacantham ouorū crudorum recentū candido dissolue, & probe tritis alijs adde, et ex mixtis catapotia forma, eaq; in umbra reficca, atq; unū sub lingua tenendū præbe, ac liquorē inde solutū deuorare iube. Quin & quod postea sequitur refrigerat ac corroborat stomachū madore prægnantem, & qui humidā ac calidam affectionē habet. Scribit autē de ipso Asclepiades hæc uerba. Aliud facit ad stomachi subuersionem. maxime commodum est ardorem multum perferētibus, & qui stomacho exuruntur. Foliorum rosarū uiridiū drach. vi. glycyrrhizae drach. iii. nardi Indicae drach. iii. Excipe uino dulci aut protropo, & redige in catapotia, ex quibus unū sub lingua tenendū præbe, aut ciceris magnitudinē cū frigida aqua dissolue, & in potu exhibe.

Nonum deinceps pharmacū Asclepiades scripsit, hoc modo. Ad singultū & stomachi debilitatem & cibi reiectionē. Reiectio itaq; hoc est uomitus, ex genere est Supinitatum. Quādo enim os uentris fortiter afficitur, hoc autem uelut dixi, ob uitiosos humores, quos ueter abrumperē conatus, propter debilitatem nauisae accessionem perpetitur, atq; hanc etiam tum ante acceptionem cibi, tum post ingestū cibum, ob extremam debilitatē perfert. Supinitates igitur ex uitiatīs humoribus obortas, picra cōfectio quā celerrime curat, nempe uitiatos humores expurgans. Vomitus uero ob imbecillitatē grauati stomachi oborti, curantur per intemperaturae correctionē. Non parum saepe contingit etiā, non solum stomachū, sed & uentrem ob debilitatem ferre nō posse ciborum onus, atq; ideo reijcere aliquando quidē ad infernā partē, ubi illis robustior sit stomachus, aliquādo uero sursum, ob stomachi imbecillitatē, quādo sanē hic debiliior fuerit infernis partibus. Hoc itaq; uomitus symptoma unū quidē est, sequitur autē ad affectiones diuersam medelam exigētes. Similiter & singultus, stomacho interdum ob frigiditatē aut repletionem accedit, interdū ob mordacitatem humorū acrium & medicamentaria qualitate præditorū. Impossibile itaq; est pharmacū inuenire omnibus dictis affectionibus aptū. Cæterū quæ deinceps scripsit Asclepiades duo pharmaca, ostensa sunt substantiam habere multū ab humana natura diuersam, quæ ipsa maxime omnium inter reliquas corporis partes stomachus non fert, ob excellentiā sensus qua præditus existit. Magnopere igitur affli

gitur

gitur stomachus etiā ubi ex stomaticis pharmacis quippiā in ipsum fuerit præterlapsus, maxime quæ atramentū sutoriū, aut tale quid in se habet, Quod enim ex fructibus constat, ex comestili materia cōpositum est. Verum atramentū sutoriū contrariā penitus homini naturæ est. Quemadmodū etiam mandragoras. Fugienda itaq; sunt hæc duo pharmaca ex chrysobalano & radicis mandragoræ cortice cōposita. Apponam tamen etiam ipsorum cōpositionem. Et prioris quidem descriptio hæc est. Chrysobalani lib. i. mastichis chiae librae dimidiū. corticis radicis mandragoræ quadrantem. Tusa & cribrata excipe menta succo, & redige in catapotia. Da inde obol. iii. cum aquæ frigida cyathis tribus.

Posterioris autē descriptio hæc est. Mastiches chiae lib. i. corticis radicis mandragoræ sextantem. tusa & cribrata reponito. Vsu exigente dato cochleariū inspersum aquæ frigida cyatho uni. Post præscriptas confectiones, Asclepiades sic scripsit. Ad uoluulosas stomachi subuersiones. Cōiectarit quispiā ipsum uoluulosas appellare fortes. quæadmodū enim in uoluulis subuersiones fiunt cū magna cōtentione & uiolētia, adeo ut sterco etiam reuomant: Sic etiā alios uomitus concitatos, quis appellare uoluulosos possit. Sequuntur autem huiusmodi uomitus, ubi affecta partes a medicatis serosis humoribus magnopere fuerint afflictæ: si uero etiam imbecilliores fuerint, duplicatur malū. Erit itaq; ob id curationis scopus, ut simul ad affectas partes odoratas qualitates imponamus, quales aromatū sunt, & quorundam seminū in ciborū usum ueniētū, uelut est anisum, apium, daucus, cuminū & seseli. Iuxta hanc itaq; rationem Hippocrates in pleuriticis purgatiuū exhibēs medicamentū, misceri aliquid ex his iussit, sic scribens. Si uero sub septo transuerso sit dolor, & ad clauiculam non se extendat, mollire uentrem oportet ueratro nigro, aut peplio, ad ueratū quidē dauco, aut seselidē, aut cumino, aut aniso, aut alio quopiā odorato addito. Apparet enim quod in his miscēdis maxime odorē ipsorū respiciat, quo medicamentaria uim, quæ hominis naturæ cōtraria est, mitiget & obtūdat. Quæadmodū enim graueo lentia omnia stomachū subuertere solent, sic odorata corroborare. Si uero ultra hoc etiam in ciborum usum ueniāt, multipliciter auxiliantur stomacho ob uitiatos serosos humores subuerso. Atq; iuxta hanc ratiocinationem autor propositi pharmaci anisum & apium ammiscuit. absinthiū uero propterea quod a natura uim habet extergendi, ac repurgandi, & subducēdi uitiatos stomachi humores, ampliusq; densat & constringit ac robur addit parti affectæ. Cinamomū autem addidit, ut quod omnibus foetidīs & putredinosīs serosis humoribus se opponat, iuxta utramq; facultatem suam, alteratiuam & discussoriā. Nō paruam enim ex odore suo exhibet utilitatem omnibus malis affectionibus. Opij uero parum pharmaco immiscuit, sensum stomachi hebetare uolens, qua ratione etiā cœliacis ipsum damus, ut quod profundū quædam soporē inducere possit. Quo uero uehementē opij frigiditatē cōpositor ipse corrigeret, castoriū ipsi adiecit oppositum ferme ipsi in facultate. Eadē ratione etiam piper ammixtū est. De myrrha uero operæ pretium est scire quod in quantū facultas ipsius est concoctoria humorum præter naturam & uitiosorū, in tantum conuenienter ammiscetur. In quantum autem medicamentaria est, non conuenienter. Verum paucitas eius ad concoctionem quippiam confert, qualitatis autem peregrinitas nō apparet, utpote uicta ab odoratis. Ego itaq; hoc pharmacū etiam sine myrrha præparare consueui, ad securitatem perducere semper tentans usum omnium pharmacorum, præsertim ubi in acuta febrī tale quid exhibetur. Quum igitur cinamomum habeat hoc pharmacū, & semina calida urinam cientia, ac piper, & præterea castorium ac apium, merito multis affectionibus commodum est, quandoq; cum uino sto-

macho

macho grato datum, quale protropum est, quandoq; cum myrti baccarum decocto, uelut in dysentericis, aut cum aceto mulso, uelut in splenicis. In cholera uero & bilis uomitu ac efluxu, cum frigida, uelut Asclepiades scripsit, sed addito discrimine, si siticulosior est nunc quam antea, aut nauseae calidae sensus circa os uentris ipsi contingat, aut frigidam bibere sanus consueuit. Ego sane hoc medicamentum ad securiorem usum perduxim, myrrhamq; dimisi, & piperis quantitatem auxi. Quum uero plurimum cinamomum accipiat, necessarium nobis est ubi cinamomo caremus, cassiam optimam conijciamus, aut plus quam duplo cinamomi pondere, aut omnino non minus. Caeterum comensuratio ac apponderatio pharmacorum quae ipsum constituunt, ab Asclepiade his uerbis proditur.

Ad uoluulosas stomachi subuersiones pastillus Amazonum. Facit ad inflatos, ardorem stomachi, & uomentes cibum. Facit & ad internas affectiones. Seminis apij drach. vi. anisi drach. vi. absinthij drach. iiii. piperis drach. ii. myrrhae drach. ii. cinamomi drach. vi. opij drach. ii. castorij drach. ii. Cum aqua pastillos formato, & summum drach. i. dato, stomachicis cum protropi diluti cyathis tribus. cholericis & uomentibus cibum cum frigida. Coeliacis & dysentericis cum baccarum myrti decocto. splenicis cum aceti mulsi cyath. iiii. Aliud pharmacum deinceps scripsit Asclepiades, non solum ad uoluulosas stomachi subuersiones ipsum conuenire promittens, sed & ad intensos singultus, & stomachicos qui ardore, hoc est, multam caliditatem percipiunt. Dicitur autem iam saepe a me est, impossibile esse inuenire pharmacum ad multas affectiones optimum, Inuenitur enim in unaquaque ipsarum id quod proprie ipsis destinatum est praestantius esse, Verum his qui unum pharmacum ad multos affectus habere uolunt, etiam horum praeparatio ac compositio utilis existit. Continetur tamen ambiguitas quaedam in huiusmodi pharmacorum promissionibus, qualem Asclepiades nunc de proposito pharmaco fecit. Putabunt enim fortassis aliqui ex ignaris, tum singulorum trium symptomatum curationem promitti, tum duorum simul coincidentium, aut omnium simul. Velut quum lancidatur uehementer nauseas ager, & singultit, & multam anxiosam caliditatis sensum circa stomachum percipit. Et de tali sane affectione primo dicam in qua tria haec mala simul hominem infestant, nimirum ardoris sensus, & singultus, & affectio uoluulosa.

Hippocrates quidem igitur conuulsionem fieri dixit ex repletionem & euacuatione, & additum est ad aphorismum ferme in omnibus exemplaribus, Sic autem & singultus. Ego uero in conuulsione tertiam aliquam causam supra euacuationem & repletionem nondum reperi. Singultum etiam sine his fieri uideo, acris humoribus, aut serosis & medicatis stomachum mordentibus, quos ubi uomitu reiecerint statim singultu liberantur. Quin & multi deuorato pharmaco ex tribus piperis generibus constante, si statim uinum insuper bibant, omnino singultum, ex quorum numero etiam ego sum. Amplius autem & cibo in mordacem qualitatem corrupto, aliqui singultum, & quod a uomitu statim liberantur, omnibus notum est. Quidam etiam ex rigore oris uentris singultum. Verum pueros maxime frequenter singultu contingit, tum ob corruptionem alimenti in uentre, tum ob partis frigiditatem. An uero & ob nimiam euacuationem fiat singultus, ueluti etiam conuulsio, dignum consideratione est. Verum si in praesens hac consideratione relicta, eos qui ob frigiditatem, aut ciborum copiam, aut mordacem acridinem grauantur, intueamur, uomitum reperiemus sufficientem medelam eorum qui ob copiam aut morsum singultum, caliditatem uero eorum qui ob frigiditatem. Alio autem modo reperiemus etiam sensum stupefactionem per refrigerantia, & permutationem ac discussionem mordacium per attenuantia & resiccantia. Componitur autem ex huiusmodi ipsum pharmacum. Opium enim & rosae, & psyllij succus, ex refrigerantibus sunt

sunt, Spica nardi uero & chrysobalanos ex discutientibus & corroborantibus. Asarum autem per urinam deducit uitiosos humores. Aloe uero uitiosos humores expurgat & inferne per uentrem euacuat. Crocus autem concoquit & roborat partes, per temperamentum quidem caliditatis concoctionem efficiens, per adstringendum uero uim, quae ipsi adest, robur addens. Costus autem sufficienter calfacit, moderate uero adstringit, quod & ex gustu eius percipitur. Ex his porro compositum pharmacum aptum est singultientibus, aptum est & qui ad uomendum lancinantur, & qui circa praecedens pharmacum dicti sunt, uerum non similiter ut illud, aliquid ex odoratis habet, aut cinamomum. Refrigerantium autem in ipso mixtura stupefacere sensum potens, mitigando molestiam ex mordacitate serosorum & aliorum etiam humorum obortam, uere aptum pharmacum efficit, ad nauseosae affectionis imminutionem. Quandoquidem uero etiam ad stomachi ardorem conuenire pharmacum dixit, Repugnet autem huic sermoni Costus, operae pretium fuerit & de eo dicere. Quemadmodum in antidotis colicis appellatis, & a quibusdam, dolorum sedatorijs, qualis est Philonis antidotus, Scopus componendi pharmacum est stupefacere sensum dolentium. Quo uero non cum magno detrimento id fiat, & ut per altum dolentium corporum frigiditas penetret, calfacientia miscentur, quae refrigerantium stupefactionem deducere possunt, quum illa ipsa per se tardi transitus existant. Haec igitur ubi quis inaudiuerit, quantitatem consideret simplicium pharmacorum quae in compositiones miscentur. Ex hac enim scietur magis, an minus efficere possit compositum pharmacum ea quae promittit. Si namque refrigerantia plura apparuerint, sensum affectorum magis obtundit, & quantum caloris in ipsa particula fuerit etiam hunc extinguit. Vbi uero calfacientia fuerint aucta, minus quidem haec efficiet ipsum pharmacum, innocetius autem reddetur. Nosse enim oportet, corpora uiuentium mortificationi simile quippiam perpeti, ab omnium ex opio, & hyoscyamo, & mandragora compositorum pharmacorum usu, nimirum caulis dolorem insipientibus insensibilibus factis. & multi sane qui assidue talia accipiunt, ad immedicabilem frigiditatem particulas perducunt. Quemadmodum autem in refrigerantium & calfacientium oppositione, utrorumque quantitas ostendit praedominantem pharmacum actionem, Eodem modo etiam in alijs considerationem facere oportet: uelut densantibus & rarefacientibus, coagulantibus & diffundentibus, odoratis & graueolentibus, humectantibus & liccantibus, discutientibus & cohibentibus. Itaque ubi subscripsero his mixtorum in compositione quantitatem, ad coherentiam transibo. Scripsit autem ipsam Asclepiades in haec uerba. Stomachicis, ardorem sentientibus, & ad intensos singultus, & uoluulosas stomachi affectiones. Costi drach. iiii. spicae nardi drach. iiii. chrysobalanorum drach. iiii. rosarum uiridum drach. iiii. mastiches drach. iiii. aloes drach. ii. asari drach. ii. opij drach. i. excipe succo psyllij, & reduc ad pastillorum formam, exhibe obolos iiii. Liquor sit affectioni conueniens. Post praescripta pharmaca, Antidotum Hieramiam antea in Andromachi pharmacis conscriptam, ex aloe & cinamomo compositam, etiam ipse tradidit non iuxta eandem commensurationem & symmetriam. Habent autem uerba eius in hunc modum.

Antidotus Hiera, hoc est, Sacra, Themisonis. Ad stomachi subuersiones. Facit & ad sentientes ardorem, & omnem inflationem, tardam concoctionem & affectiones uteri. Probe cit urinam, & omnino admiranda confectio est hydropticis, hepaticis & nephriticis. Deducit & foeminis menses. Aloes drach. c. mastiches unc. unam. croci unc. unam. nardi Indicae unc. unam. cinamomi unc. unam. carpobalsami unc. unam. asari unc. unam. tundito & angustissimo cribro

excernito, atq; aridū ut ne transpiret seruato. Vfus eius est ad tarde concoquētes, atq; ita sanos drach. i. cum frigida cyath. iiii. Vomētibus bilem, aut alias fluxione laborantibus drachmæ dimidium. Ad inflammationes internas conuenit cum aqua mulsa. Verū quibus urinam ciere uolumus, aut mēses deducere, pharmacum cum uino damus. Est autem medicamentum inspersile in pulueris ac farinae formam redactum. Hæc quidem scripsit Asclepiades de prædicto pharmaco, Videamus autem primū in his de quantitate pharmacorum ipsum constituentium quatenus consensit, & dissensit cum Andromacho. Deinde cōsequenter de promissione & usu. Equidem in mixtura pharmacorum consenserunt inter se Andromachus & Asclepiades, in hoc quod aloes drach. c. conijciunt. Dissentiunt autem in eo quod Asclepiades simpliciter aloes scripsit, Andromachus autem lotæ apposuit, & quod Asclepiades reliquorum singulorum singulas uncias ammiscuit, hoc est drachmas argenteas viii. aut septem & dimidiam. Andromachus uero sex. Amplius etiam in eo quod Asclepiades carpobalsamū. Andromachus xylobalsamū inijcit. & præterea quod Asclepiades florē iunci odorati penitus relinquit. Cæterum circa promissionem operum Andromachus nihil amplius scripsit, quàm quibusdam unum cochlearium, quibusdam duo, cum aquæ frigida aut calida cyath. iiii. exhibere. Verum Asclepiades plura de usu propositæ antidoti prodidit. Ad tardas enim concoctiones sanorum drachmam unam dari iubet, cum aquæ frigida cyath. iiii. Opinor autē ipsum dicere drachmam argenteam, etenim sic fere omnes recentiores medici appellare in more habent: neq; ipsa rei natura aliud nos intelligere cogit. Manifestū est autem quod drachmam dicimus nunc in huiusmodi omnes, quod Romani Denarium appellant. Verum non omnibus tarde concoquentibus expedit præbere hoc pharmacum, sed his solum quibus ob uitiosos humores tarda cōcoctio contingit, & maxime quum tenues fuerint & biliosi. fecerit & quietem in his quibus citra uitiatos humores, humida intemperies intantū affectam partem perrigauit, ut exoluatur & laxetur ad modum ligamētorum neruorum circa laxatos articulos. At uero qui bilē in uentre habent, quæ præsertim ipsis in tunicis in alto continetur, præstantius pharmacum non repererint. Verum haud scio qua ratione parū de ipso exhibeat Asclepiades, quū moderata exhibitio ipsius ad drachmas vi. progrediatur. Porro ad inflammationem habentes non simpliciter in omni inflammationis tempore dandum est, sed ubi concocta fuerit & declinavit. Concocta enim medicanda recta censet Hippocrates, non cruda, neq; in principijs, nisi sua sponte concitata id expetant, hoc est, nisi motus ad excretionē nos adducat, qui nondū firmā aliquam inclinationē ac stationem ad unā partē habeat. Recte autē hoc pharmacū tarde cōcoquentibus, aut bilē uomentibus, aut alias stomachi fluxione laborantibus, aquæ cyathis iiii. inspergens præbet, nimirū subuersionem stomacho ex melle oborientem formidās. Ad declinationē autem internarū inflammationum cum aqua mulsa tempestiue quis exhibuerit. Quemadmodum etiam urinam ciere uolens, aut menses euacuare, Asclepiades quidem ex uino dandum ait: præstiterit autem, ut ego sentio, cum uino mulso pharmacum præberi. Ita enim simul & quæ circa distributionem & delationem ex uentre in urinam, & quæ circa uterum instant, secat ac dissoluit, & robur partibus addit per quas transitum facit. Ampliusq; & locorum per quos fertur caliditatem auget, quæ & ipsa non parum confert ad instantes humores fundendos ac euacuandos.

Post præscriptam sacram Themisonis Antidotum, Asclepiades sic scripsit.

Alia ex Mantia cōpositionibus Attalica. Facit ad stomachicos & reiicientes cibum. cholericos, cœliacos, dysentericos. Cōpositio sic habet. Croci drach. ii. nardi

nardi drach. ii. feminis hyoscyami drach. i. aloes unc. i. balauitij unc. i. tragacanthæ unc. i. piperis albi unc. i. acaciæ unc. i. Rhei pontici unc. i. Rhois syriaci culinarij unc. i. Excipe succo rosarū in uino austero coctarum, & redige in pastillos drachmæ unius. Tragacantham uero succo præmaceratam unito. Hoc pharmacum nihil priori simile habet. Illud enim purgatorium est, hoc adstringens, his qui stomachum aut totum uentrem ob multam humiditatem exolutum ac laxum habent conueniens: quemadmodū etiam in articulis eiusmodi laxitates cōtingunt, ligamentis ipsorum multa humiditate perrigatis, quæ plurimi Medici neruos ligatorios appellare solent. Multæ enim eiusmodi affectiones tum in uentre, tum in stomacho, fiunt his qui multo potu se explent, aut fructus humectantes, aut etiā edulia talis temperamenti ingerūt. Quū itaq; multi sint qui tali uictu utantur, rationabiliter etiā prædictæ facultatis pharmaca sæpe successu clara euadunt, ut quæ prædominātem adstringendū uim habeant. Vbi uero aut uitiatos humores euacuare, aut affectā particulam calcacere oportet, non solum nihil iuuat ita adstringentium pharmacorum usus, sed etiam nocet. Post præscriptū medicamentum, aliorum duorum Asclepiades meminit, quæ & ipsa ambo bona sunt, & ex multis composita, ac propterea multi ad uarios affectus usus, & præsertim posterius. Quod uero tale sit quale ipsum esse dicit, etiā nobis ipsis facile erit iudicare, ubi in memoriā reuocarimus simplicia in ipso pharmaca, qualia singula sint, ampliusq; methodum compositionis eius audiuerimus.

Aster stomachicus. Facit ad eos quibus cibus in uentre acefcit, ad tormina, destillationes, dolorē capitis, spuentes sanguinem, tabescentes, affectiones circa uesicam & uterum. Præparatur sic. Succū mandragoræ drach. iiii. myrrhæ drach. iiii. balauitij drach. iiii. castorij drach. iiii. croci drach. iiii. opij drachmas vi. anisi drach. viii. feminis apij drach. viii. styracis drach. viii. hyslopi cretici drach. xii. feminis hyoscyami albi drach. xii. Cōponito pro more & digerito in pastillos, Dato pro uiribus. Liquor sit affectioni conueniens.

Aster inexuperabilis. pharmacum accommodatum, sedans dolorem, inducens somnum, multi usus ad uarios affectus. Nam & stomachi morbos mirabiliter sanat, à ructibus acidis, ægris concoctionibus, torminibus, uolulis, inflationibus. Facit & ad capitis dolores potatū, & foris illitum fronti aceto dilutū. Facit & ad oculorū dolorem pastillus perdicij succo dilutus. Facit & ad dentiū dolorem cauerne inditus, tritus ac galbano exceptus, aut fici succo. Prodest ad influxus oculorum, & tonsillarū inflammationes, uino dulci dilutus, Ita ut ad oculos lanam eo imbutam imponamus, In tonsillis uero affectis tepesfactum colluamus. Facit ad omnem sanguinis fluxū uino myrtite dissolutus. & ad ueteres ac recentes tusses & destillationes dilutus uino Theræo, aut protropo, aut scybelite. Facit phthisicis, suppuratis, marrubij succo dissolutus. Hæmoptoicis, dysentericis, cholericis, sanguinariæ succo dilutus, & ad omnis reptilis plagā cū rutæ decocto potatus. Soluit irritationes per circuitum repentes, duabus ante eius inuasionem horis, ex uini diluti cyathis iiii. acceptus. Menses etiam fœminarum ducit artemisia decocto dilutus. Facit & ad uesicæ affectiones uino mulso dissolutus. Similiter etiam his quæ ab utero suffocantur auxiliatur. Facit arthriticis, podagricis, gentianæ decocto dilutus. Et de his quidem quæ efficit hætenus. Compositio uero hoc modo habet. Myrrhæ drachmas iiii. styracis drach. iiii. nardi Indicæ drach. iiii. castiæ fistulæ drach. iiii. terræ lemnia quæ sphragis, hoc est, sigillū appellatur drachmas iiii. corticis mandragoræ drachmas iiii. In alio exemplari etiam piperis drach. iiii. croci drach. vi. succi papaueris drachmas vi. feminis dauci cretici drachmas viii. anisi drach. viii. fœselis massiliensis drachmas viii. feminis

feminis apij drach. viii. Myrrha & styrax, atq; opium uino dissoluuntur odorato & teruntur. Arida uero tunduntur & cribrantur, ac deinde simul miscentur, subiguntur, ac in pastillos coguntur ponderis drachmæ dimidiæ, & in umbra resiccantur. Vfus ostensus est. In alijs exemplaribus pastillorum pondus drach male proditur.

Quæ Archigenes in primo pharmacorum secundum genus prodit, De affectionibus circa stomachum. Cap. iiii

Vum multæ & uariæ sint circa stomachum affectiones, atq; hæc omnes ferè in totum ex cruditate oboriuntur, omne ipsius robur considerandum est, & si quidem per aquarum aut aeris malignitatem lædantur, quod maxime possibile est fieri, ea uariando ac permutando hominè liberabimus. Si uero per inconsumtos cibos læsio fiat, eis interdiciemus. Si uero ob copiam, cibos cōtrahemus. Et in uniuersum ex quacunq; causa suspicati fuerimus fieri læsionem, eam prohibebimus. Quod si quis sibi ab omnibus his bono ordine caueat, & iuxta ipsum stomachum tamen cōcoctio impediatur, unctio nibus & exercitijs, uociferationibusq; & alijs huiusmodi per expertum artificem adhibitis stomachus corroboretur. Verum ructu acido affectis coriandrum cochlearij mensura ante reliquum cibum edendum dato, & merum insuper bibendum. Quod si quādoq; moderata cruditas & quæ contemni possit oboriatur, longiore tempore in lecto decumbendū est, & si negotia id non permittāt, quanto possibile est, omni distentione, ac labore, ampliusq; æstu ac ira uitatis. Serius etiam quā pro consueto tempore ex feruida aqua lauandū est, & in priore balnei domo aqua tepida hausta, omnia in stomachum coaceruata pituitosa reuocanda, & modico cibo itemq; potu prima die utendum. Si uero fortis ciborum corruptio fiat, stomachiq; morsum sentiant, ac ipsos erucient, ampliusq; nauca afficiantur, aqua tepida exhibita uomere cogito, donec omne corruptū expurgetur, deinde caput pinguis linteolis ad ignem calfactis irrigato, aut huiusmodi aliquo non inani ductu locos circa stomachum foueto, & præcordia mitigato, summas item partes pingui frictione aut etiam constrictione lenito, atq; ita in lectulo quiescere sinito, ac inediā per totam sequentem diem perferre. At si non absurdum quid inde consequatur, & satis firmi sint, lauando eos, ut prædictum est, curato. Infirmiores uero moderate ad diem unum resectos, in sequentem lauato, moderatis cibis ac potibus ad triduum uti iussos. Et cruditatis quidem talis quædam (ut rudi quadam forma expressi) curatio existit. Verum de his quæ ex ipsa proueniunt, uelut profluuiū uentris, aut bilis per uomitum ac secessum reiectione, aut alijs eiusmodi, in proprio loco dicetur. Caterum in alijs stomachi molestijs, his quidem qui stomacho exuruntur, cum exolutione aut animi deliquio, aut appetentia perditā, ex qualicunq; tandem causa, præter febrem, cyathos iii. aut iiii. aquæ frigidæ absorbendos dato, bis aut ter per interualla: & si quidē inde mitius habeant, ipsos reuocatos tum cibo, tum etiam alijs refocillare tentabis: si uero permaneat malum, ligatis & cōstrictis extremitatibus, eiusmodi quendam cremorem assidue absorbendū dato, uelut palmularū, malorū cotoneorum, pirorū, mespilorū, baccarū iuniperi, pampinorū uitis, rosarū, Mali item punici nucleum non habētis succū, aut nuce pineas xx. & feminis cucumeris grana xxv. baccas myrti xx. croci obolum dimidiū. & rosarū duarū folia, ex aqua bibenda exhibeto. Aut aquam frigidā cum omphacij succo præbeto. Aut florem rosarū cum nardo & aqua frigida, aut etiā portulacæ semen ammisceto, aut atriplicis semen, aut malorū cotoneorū decoctū. Aut cucumerū fatiuorū feminā quinquaginta trita, ex frigida præbe. Aut oryzā coctā cū butyro edendam exhibe

exhibe. Aut tragoriganum tritam & exsuccatam cum aqua edendam præbe. Aut fabas Aegyptias x. & nardi celticæ obol. ii. utraq; tosta & trita bibenda exhibe, cum mali punici acidi ac dulcis succo & aqua, pari utriusq; mensura. Aut mentæ ramulum cōtritum bibendū dato. Aut cœnanthen similiter tritam cum nardo Indica bibendam dato. Aut lentes coctos tritos ex aqua præbeto. Aut phœnicobalanos cum rosis. Aut marrubij succum cum melle, & ubi paululum quieuerint uinū cum polenta exhibeto. Aut cardamomi drach. i. cum aceti mulsi cyathis tribus potandā dato ac quiescere sinito. Porro his qui saluā multam in stomacho aggregarunt aridam conyzam manducandam dato. Forinsecus uero stomacho imponantur uitis folia uiridia trita, aut mala cotonea, aut palmulæ, aut mespila cum cerato, aut myrti folia tenera uel rubi. uel lentisci, trita cū polentæ flore frigida subacta, aut portulaca uiridis similiter præparata, aut caseus recens mollis cum polenta & apij folijs, aut seridis folia cum aceto & polenta ac apij folijs. Si uero multum sint astuosi, uelicā aqua expletam imposito. Aut niuem superdato, aut cucurbitarū ramenta imposito, & omnino omnia quibus in cardiacis utimur. Dolores autē stomachi lenit, & maxime his quibus tristitia aut desperatio accedūt, lac asininū, aut muliebre, aut bubulū, silicibus incōctis potatū. Aut ungentū nardinum uel aliquod pretiosum dato ex aqua. Aut decoctū floris iunci odorati, rosarū flore simul insperfo. Aut portulacæ succum quādoq; per se, quādoq; cum nardo. Aut ouī uitellum tostū & in farinā comminutum, cum polenta bibendum dato. Aut amaras nuce cum cucumeris fermine & nuce pinea. Aut rumicis syluestris feminis obolos iii. bibendos præbeto. Omnes uero circa stomachum dolores & displicentias ac molestias sedari aiunt, cochlea aphricana cruda integra uorata. Exoluto autē solum & nau seabundo factio stomacho, lactucæ albæ semen modicum, ex aquæ cyathis quatuor aut uno bibendum dato. Aut passerū stercus aridū uelut polentam, siue aquam biberint, siue uinū, inspergito. Aut mastiches chiæ cochleariū ex aqua frigida dato. Aut glaciem ieiunis quotidie exhibeto, ut ea assidue manducata saluam expuant. Aut conyzam aridam māducent. Si uero unā cum humectatione etiam inflammatio aliqua adsit, cœnanthen cum meliloto, aut rosam siccam cum cerato rosaceo parum resinæ usæ habente impone. Aut acaciæ & aluminis melij pares partes dupla cerati proportionē excipe, & ut malagma impone. Caterū quibus bilem atram generantibus stomachus inflatur, spongiæ aceto acerrimo calido imbutas ad stomachum imposito, atq; hoc maxime tempore distentionum, & si postea etiamnum perseverarint, alumen liquidum cum atramento sutorio trito melle exceptum imposito. Aut hæc & aloen pari portione mista & cerato myrteo excepta imposito. Aut hederæ folijs uino coctis pro cataplasmate utitor. Aut plantaginis cum sale tritis. Aut armentariæ bouis stercus aridum uino coctum, aut marrubiū cum pane & rosaceo subactū, aut bulbos rufos & alumen pari portione imposito. Post hæc antidotus apyretos appellata, aut hiera, aut alia quæpiā, quæ cuiq; per experientiam cognita est, in potu exhibenda est. In cibo stomachicis cōueniunt, beta, lens, tragus, oryza, alica, malis cotoneis, aut palmulis, aut mespilis, aut mali punici nucleo carētis granis, aut melapijs simul incoctis, aut teneris lentisci, aut myrti, aut rubi ramulis ammissis. Panis sit summe tantū fermentatus, aut penitus absq; fermento, præparatus. Ex olerib. cōueniūt cruda, cichoriū, meconides lactucæ, eryngiū, intubus, gingidiū, seris, lactucæ. Cocta maxime cōmoda est brassica & sifarū. Ex reliquis autē coctis cōueniūt cochleæ & bulbi. Ex carnib. ueter, rostra, pedes, turdi, pdices, attagenæ, turtures, palūbes, anates, lepores, dorcades. Ex piscib. squillæ, gammari

gammari, natatrices siue colymbænae, locustæ, loligines, sepia. ex his qui duras carnes habent nulli. Ex testaceis maxime buccina, purpura, peccines, glauci, cerri, glandes, siue balani. Verum Sifarum à reliquis omnibus acceptum, ut stomacho gratum, & refectio commo- dum, ad plerasq; omnes stomachi accessiones conueniens est. In potu prodest uinum quod unusquisque libenter bibit.

At uero his qui inflantur & stomacho distenduntur, polij fasciculum coquito & bibendum dato. aut calaminthæ decoctum per noctem sub dio expositum, modico melle, & piperis drach. i. ammixtis, bibendum præbeto. aut spongiam acerrimo aceto imbutam pedibus ac brachijs imposito usq; quo bullæ excitentur, maxime si cibos reiecient. Aut sceni græci farinā aceto subactam, aut sinapi tritum cum aceto, usq; quo rubescat locus. Aut psyllium aceto & aqua maceratū & in mortario tusum, pari portione carniū cochlearū ammixta, in malagmatis forma imposito.

Quæ stomachicis dolorē eximant. Cuminū tostum & apium, utriq; modica portione cum aqua bibendū præbe. Aut aloes obol. ii. cum uino mulso, aut uino, aut aqua bibēdos dato. Aut abrotoni & thymi utriusq; obol. ii. ex uino præbe bibendos. Ligaturas insuper extremarum partium fortiter adhibe, & circa ipsum stomachum cucurbitulis & fomentis uarijs utere. Quod si uehementer ualida sit distentio, etiam uenæ sectio efficax auxiliū erit, & alui solutio per supposititiā glandem.

Deinceps post præscripta Archigenes de fame ingēti, bulimo Græcis appellata, itemq; de singultu prodit quæ sequuntur. Porro eos qui ex ingenti fame in uis animo linquuntur, reuocabimus odoramentis acetū, aut pulegij, aut quæ forte obtingit terra aceto macerata, aut malis, aut piris, aut alijs similibus fructibus, qui ad manum sunt. Panem insuper odorandum dabimus, & ingerere cogemus. Ad hæc enim singula cōfestim excitantur, & præterea ad suillam carnem affatam ac coctam, & in uniuersum ad omne quod multum alit, & præsertim ea quæ odorem nidorosum ac probe conditū habent. Per huiusmodi enim odores ut plurimum tales reuocantur. Nihilominus tamen etiam extremæ partes ipsorum constringendæ sunt, ipsiq; excitandi tum maxillarum punctura, tum capillorum ac aurium distentio. Refocillabis porro ab exolutione & deliquio animi, panem in uino diluto, aut etiam aliud quippiam ex his quæ acuatim reficere uires possunt, exhibendo: uelut sunt oua forbilis, bulbi, cochleæ. Etenim singula hæc stomachi humiditatem eximunt, & in modica mole multā uim complexa cumulatim corroborant. Singultientibus autem rutam cum uino dato, aut nitrum in aqua mulsa, aut opium, aut castoriū, aut abrotonum, aut aristolochiam, aut daucum creticum, aut cuminum, aut anisum, aut zingiberis radicem, aut scillam cum aceto & oleo, aut tordilion, aut dictamnium, aut calaminthen, aut acorum, asarum item & nardum celticum, & pulegium, singula tum per se, tum simul mixta.

Pharmacum nostrum ex succo malorum cotoneorum constans.

Magnæ equidem oris uentris affectiones à prædictis pharmacis curantur. Moderatas uero omnes ferme, præter eas quæ ex uehementi ardore sūt, subscriptū medicamentū iuuat. Succū malorum cotoneorum sextarios ii. mellis Attici sextarios ii. acetū sesquiseptariū. Si uero multum acre fuerit sextarium unum. Zingiberis quadrantem, piperis albi unc. i. Arida insperges, ubi malorum succus cum melle & aceto coctus ad lentum ignem, Attici mellis crassitudinem acceperit. Aliud ex malorum cotoneorum carne constans. Malorum cotoneorum carnis libras iii. mellis libras iii. acetū albi lib. iii. piperis quadrantem, zingiberis quadrantem, petroselinī Macedonici unciam unam.

De pharmacis

De pharmacis quæ forinsecus ori uentris imponuntur. Cap. v

Mocant quidem plurimi medici haud scio quare, uelut Asclepiades & Andromachus, omnia pharmaca quæ forinsecus imponuntur, siue adstringendo condensent, siue indurent, Malagmata, quæ uox emolitionis significationem habet. Verum nos permittemus ipsis etiam si non proprie appellent. Quæ autē conscripserūt ad stomachi affectiones commoda pharmaca, per experientiam non illorum solum, sed etiam nostram approbata, ea nunc adscribemus, ab his quæ Asclepiades prodidit initio facto.

Quæ pharmaca Asclepiades ad stomachi affectiones in quarto extenorum tradidit, quæ Marcellæ inscribit.

EVoni ad stomachi subuersiones, doloresq; facit partim etiam ad inflammationes. Oenantes drach. viii. croci. drach. ii. rosarum siccarum drach. iii. meliloti drach. iii. mastiches drach. iii. ramentorū succini drach. iii. carnis phœnicobalanorum quadrantem. Vini myrteū quod satis est. Arida tundito & per angustissimum cribrum concernito, & cum uino myrteo diluito, ut cerati spissioris crassitudinem accipiant, hincarnem phœnicobalanorum addito, & conuassata cerato ex rosaceo apparato excipito, & linteolo infarta ori uentris imposito. Facit & ad oculos inflammatos. Aliud Oenantes drach. vi. croci drach. iii. myrrhæ drach. iii. floris rosarū drach. iii. meliloti, mastiches, utriusq; drach. iii. aloes drach. iii. corticis mandragoræ drach. iii. Carnis palmularum quadrantem. Excipe cerato ex rosaceo apparato.

Asclepiadæ qui philophysicus dictus est, hoc est naturæ studiosus, ad stomachi subuersiones, facit & coeliacis & dysentericis. Seminis hyoscyami drach. iii. seminis apij drach. iii. floris rosarū drach. ii. seminis anisi drach. ii. succi hypocythidis drach. ii. myrrhæ drach. ii. croci sesquidrachmā. opij sesquidrachmā. Arida tundito & per angustissimū cribrū excernito. Hypocythidē uero & myrrhā, & papaueris succū, uino myrteo dissoluta aridis adijcito, & pastillos formato, eosq; in umbra resiccato. Vius tempore quantū opus est tusum, melle cocto excipito, & deinde linteolo infarta locis affectis imposito. Si fortis fuerit fluxio, succi hypocythidis aliam adhuc drachmā addito, & floris rosarum tantundem.

Aliud Galli Marci Asclepiadæ, ad easdem affectiones. Seminis hyoscyami drach. iii. floris rosarū drach. ii. anisi drach. ii. seminis apij drach. iii. opij drach. i. succi hypocythidis drach. ii. myrrhæ troglitidis drach. ii. croci sesquidrachmā. uini myrteū quod satis est. mellis coctū quod sufficit, præpara ac utere ut dictum est. Eiusmodi pharmaca etiā bibuntur, & ualde auxiliantur. Cohibito autem fluxu & sequente dolore, tantū pondus cerati rosacei ad pharmaci confectionem addere oportet. Si uero multa fluxio contingit, ad pharmacum succi hypocythidis drach. iii. conijcio, & flores rosarum aliā drachmam. Vigilijs infestantibus, etiam succi papaueris aliam drachmam addo. Aliud Nicerati, coeliacis, dysentericis ualde generosum. Oenantes drach. ii. rosarum siccarū unc. i. mastiches unc. i. aloes unc. i. gallarum omphacitidum unc. i. aluminis rotundi unc. i. acaciæ unc. i. cera lib. i. picis brutiæ quadrantem, olei myrteū libram i. arida cum liquidis committito.

Aliud ualde præclarum. Oenantes unc. i. omphacij unc. i. gallæ omphacitidis unc. i. aluminis scissi unc. i. acaciæ unc. i. cytinorū mali punici, balaustrij, mastiches, singulorū unc. i. uini myrteū quantum satis est his subigendis, carnis phœnicobalanorum sexuncem, excipe cerato lentiscino, præpara ac utere ut dictum est. Hæc quidem igitur præscripta pharmaca facultatis sunt adstringentioris. Quæ uero deinceps ab Asclepiade prodita sunt, mixtā facultatem habent, adeo ut etiam induratas inflammationes curent, & propterea

rea etiam hepaticis utilia sunt. Opus enim habent etiam illi adstringentium ad laxantia mixtura, non tamen aequae ut stomachici. In stomachicis enim medicamentis qualitas adstrictoria praedominatur.

Malagma Nilo inscriptum. Facit ad praecordiorum dolores, dissoluit omnem duritiem. facit & ad exarticulata & luxata post declinationem inflammationum impositum. facit splenicis & hepaticis. Ceræ libram unam, ammoniaci thymiamatis lib. i. olei cyprini lib. i. croci semunciam, aceti quod satis est. Ammoniacum dissoluit, deinde sic arida adijcitur. Aliud ex libris Arij Asclepiadei. Ammoniaci thymiamatis lib. ii. diligenter tritas in uas fictile conijce, eiq; floris salis lib. i. adde, & olei cyprini sesqui libram. Coque ad lentum ignem assidue agitando, atque ubi emplastri formam acceperint, adijce ceræ lib. ii. qua eliquata & pharmaco amplius non inquinante, eximito ipsum & in mortarium transferto, conquassatumq; diligenter reponito ac utitor.

Malagma Nilei crocerum, pharmacum accommodatum ad praedictas affectiones, facit & ad erysipelata. Hoc usus est Licinius Atticus.

Ammoniaci thymiamatis lib. i. ceræ lib. i. rosacei lib. i. croci unc. i. aceti quantum sufficit, praeparato pro more.

Aliud Melinum inscriptum aromaticum, hepaticis, stomachicis, & ad praecordia distenta, & omnem neruorum per consensum affectionem. Ammoniaci thymiamatis drach. c. ceræ ponticae drachmas c. melilotorum drach. xii. croci, myrrhae, bdellij, singulorum drach. viii. olei cyprini lib. i.

Aliud facit stomachicis, hepaticis, ad praecordia inflammata, & omnem neruorum per consensum affectionem. Ceræ drach. c. croci drach. xii. ammoniaci thymiamatis drach. c. myrrhae drach. xii. bdellij drach. viii. confectiois hedychroi quadrantem, uini dulcis quantum sufficit, olei cyprini lib. i. praeparato pro more. Aliud Neapolitae Aromaticum inscriptum, pharmacum accommodatum ad internas affectiones. Ammoniaci thymiamatis lib. iii. ceræ lib. iii. rosacei lib. iii. confectiois hedychroi librae dimidium, mellis librae dimidium, nardi celticae librae dimidium, floris iunci odorati librae dimidium. Vini dulcis quod satis est. Arida cum liquidis subacta committito.

Malagmata bona inflammationum citra debilitatem inueteratarum, quae ad hepatis inflammationes similiter conueniunt. Malagma Asclepiadei ex meliloto, Hieraticon, hoc est pontificium inscriptum. Stomachicis, hepaticis, & ad uiscerum dolores. Nardi celticae drach. x. cyperi drach. x. myrrhae drach. x. cardamomi drach. viii. meliloti drach. xl. croci drach. viii. amomi drach. viii. cypheos hieratici hoc est, sacrificulorum drach. xvi. ammoniaci thymiamatis drach. xl. resinae terebinthinae drach. lxxx. ceræ minam unam, olei cyprini drach. cxx. Vini odorati Italici heminam unam. Praeparato ut dictum est ac utere. Aliud Basilicum, hoc est, Regium inscriptum, faciens ad praedictas affectionem, omnemq; per consensum neruorum affectionem, ceræ minas iii. ammoniaci thymiamatis minas ii. resinae frictae minam unam, meliloti minae dimidium, propolis drachmas xxv. myrrhae drach. xxv. nardi celticae drach. xxv. styracis drach. xxv. cyperi drach. xxv. iridis illyricae drach. xxv. cardamomi, panacis, utriusque drach. xxv. croci, cassiae, mastiches, opobalsami, amomi, floris iunci odorati singulorum drach. xvi. Vini Italici odorati quantum sufficit. Arida cum nardini Asiani aromati libris quatuor subacta pro more praeparato.

Malagma polyarchion. Facit peripneumoniacis, stomachicis, splenicis, hydropticis, facit ad affectiones circa uescicam aut uterum, ad omnem neruorum per consensum affectionem. Ceræ minam i. terebinthinae minam i. bdellij minam i. ammoniaci thymiamatis, cardamomi, cyperi, singulorum minam unam, meliloti, amomi, nardi indicæ, croci, myrrhae, thuris, xylocinamomi, singulorum drach. xxv. olei

olei cyprini hemina i. Vini Italici quod satis est, praeparato pro more ac utere quantum doq; immixto, quandoq; dissoluto cum cerato cyprino. Polyarchi pharmacum accommodatum. facit ad praedictas affectiones, & omnem neruorum per consensum affectionem. Facit etiam ad assiduas cruditates, & corruptentes cibum, & uomentes bilem, ac omnes inueteratas affectiones. Vfus est eo Iulius Agrippa, compositio hoc modo habet. Castorij, amomi, utriusq; fescunciam, piperis albi fescunciam & longi fescunciam, myrrhae quadrantem, confectiois hedychroi quadrantem, carpobalsami quadrantem, croci quadrantem, foliorum malobathri, cassiae rosas referentis, panacis, opobalsami, nardi indicæ, singulorum quadrantem. floris iunci odorati, cinamomi, utriusq; trientem. pyrethri, croci, cardamomi, singulorum trientem, cyperi semissem, iridis illyricae, aristolochiae longae & rotundae, singulorum semissem. ceræ lib. iii. terebinthinae lib. ii. resinae laricis quadrantem. In alio exemplari, etiam bdellij trientem, ammoniaci thymiamatis trientem. Vnguenti nardini Asiani lib. iii. Vini falerni quod satis est, praeparato pro more. Ego autem adijcio mastiches, cinamomi, ammoniaci thymiamatis, styracis, aloes, opobalsami singulorum quadrantem. Malagma Andromachi ex meliloto. Nardi celticae drachmas viii. cyperi drach. viii. iridis illyricae drach. viii. myrrhae drach. viii. croci drach. iii. meliloti drach. xxv. ammoniaci thymiamatis drach. l. terebinthinae drach. l. ceræ drach. c. cyprini hemine dimidium, aceti quod satis est. Quidam ammoniaci drach. c. conijciunt. facit ad omnia interna. Malagma polyarchi ex epistola ad omnia interna. cyperi minam unam, cardamomi minam i. mannae tantundem, ceræ tantundem, terebinthinae frictae sesquiminam, aut liquidae minas iii. cyprini quantum sufficit. Ego etiam bdellij appono minam unam. Aliud, altera descriptio. Cyperi, cardamomi, amomi, bdellij, thuris, balsami, singulorum minam i. ceræ sesquiminam, resinae frictae minas iii. cyprini heminae dimidium. Vini odorati sesquiheminam. Praeparato ut moris est, ac utere uelut praescriptis. Vt ego componere soleo. Cyperi, cardamomi, amomi, bdellij, thuris, singulorum minam unam, ceræ minae dimidium, resinae frictae aut terebinthinae minas iii. cyprini heminam i. cassiae minae quartam partem, ammoniaci thymiamatis minae quartam partem, nardi indicæ, croci, myrrhae, singulorum minae quartam partem. Vinum odoratum.

De Hepate & eius affectionibus. Cap. VI

QUum hæc tractatio postrema omnium à me conscribatur, omnibus sane manifestum esse opinor, quod ex duobus his alterum uerum sit. Aut alias omnes inutiles esse & superuacaneas, si quis ex hac sola sufficiens sit omnes affectiones curare, quæ medelam per pharmaca requirant. Aut si quidem illæ utiles existant, primum ipsas legendas esse, & in memoriam reuocandas ab his qui hinc aliquid commodi auferre uelint. Ipsas etenim methodos curandi praedictas affectiones, in xiiii. libris de curandi methodo inscriptis prodidi: nunc uero tanquam his ipsis cognitis, citra praedictas demonstrationes in memoriam reuoco, ostendens omnino quomodo nos pharmaca componamus, & quæ à prioribus scripta sunt iudicemus, indeq; in usum agere ac assumere cõfidamus, & sane utilis hæc speculatio existit. Nam empirici qui suam artem rationis expertem esse uolunt, omnia quidem legenda esse censent, quæ à probatis medicis sunt conscripta, non autem statim in usum assumenda esse, sed prius iudicanda, an singula ex ipsis ea quæ promittunt opere etiam demonstrare possint. Nos autem experientiam in omni arte magnum quid posse persuasi, speculationes tum per rationalem methodum, tum per rationalem indi-

cationem inuentas, ad ea quæ ab ipsis de iudicationis historia tradita sunt, apponimus, demonstrantes qualem facultatem ad ambulandum utrunq; eius exhibet, talem in medicina experientiam & rationem habere. Itaq; in tractatione de simplicibus pharmacis per undecim libros conscripta, singulorum sponte naturæ productorum pharmacorum facultatem qua methodo quis inueniat recensuimus, atq; etiam ad particularem ipsorum materiam progressi, utilissimam ad artis opera facultatem omnem secundum species prodidimus. Consequenter autem ab illo opere, etiã curatiuã tractationem, quomodo quis optime non solum simplicibus, sed etiam compositis utatur, exposuimus: simulq; uias compositionis ipsorum omnes indicauimus. Cæterum in proposito iam opere, quomodo uarietas compositorum medicamentorum inducta sit ostendimus, ac certos iuxta speciem scopos tum compositionem, tum usum ipsorum deducentes, ampliusq; iudicationem eorum quæ iam ante scripta sunt docentes. Quum igitur consequenter post prædicta, ad affectionum hepatis doctrinã progredi uelimus, affectus circa ipsum consistentes non nuda doctrina, sed ratione exquisitos referemus, & ab uniuersalibus scopis curationis ipsorum; quos in curandi methodo tradidimus: ad compositorum doctrinã perueniemus. Primũ igitur omnium discernendum est. Num debilitas quædam uisceris adsit, quemadmodum etiam de uentre diximus, aut etiam alia quædam affectio ipsum apprehenderit, aut citra debilitatem affectum sit, inflammatione aut induratione, aut abscessu laborans, aut obturatione. Quemadmodum etiam an erysipelatosam habeat affectionem, aut ulcus, aut aliquam putrefactionem. Nam & in hoc hepaticam affectionem dicunt, quemadmodum etiam ore uentris affectio pleriq; medici ac idiotæ stomaticã affectionem uocant, in multis symptomatibus, non tamen omnibus circa unam affectionem accedentibus contingentem, sed circa multas, una quædam generali communitate comprehensas, & tamen inter se in tantum differentes, ut aliqua ipsarũ maxime cõtrariæ existant. Quomodo em̃ non maxime contrariam quis dixerit frigidam intemperaturam calidẽ, humidam siccã: quanquã secundum genus eadem sint: ferme autem omnia cõtraria eadem genere si quis dixerit, non peccabit. Contrariorum enim notio contingit, ubi plurimum inter se distant. Plurimum autem distant à medijs in quocunq; genere, ea quæ extrema sunt, adeo ut contraria sæpe quidem eadem uideantur iuxta communis generis fines, sæpe uero generalioribus contrarijs supra ipsa ascendentes, ab illis comprehendantur. Illa ipsa uero ob id omnino contraria sunt, quod quũ unius generis sint, plurimum inter se distent, adeo ut quæ his subsistent primum & super premium genus cõmune habeant. Atq; hoc quidem hoc loco semel à nobis obiter & accessionis loco dictũ, semper in memoria teneatur, ne uidelicet cuiuspiam uideri possit à seipso dissentire, qui aliquando unam affectionem in duobus hominibus eandem esse dixerit, aliquando non unam, neq; eandem, sed duas contrarias. Intemperiem enim unam quandam affectionem generaliter appellat, sed quæ in contrarias differentias secetur. Licet enim secundum hoc quod diximus, duo & tria & plura, iuxta particulares differentias inter se contrarijsima esse, & secundum hoc debilitatis hepatis affectionem unam esse: quam intemperiem uocant: præfatus, non male rursus dixerõ, non unam, sed octo affectiones esse, propterea quod tot differentie intemperierum existant. Etenim rursus iuxta aliam sectionem, duæ intemperierũ differentie fiunt, & rursus iuxta aliam tres, hæ quidem in qualitatibus solis, affectis partibus alteratis, hæ uero cũ humoribus quibusdam, aut in spacijs affectarum partium contentis, aut in ipsis corporibus irriuis ab illis factis, Circa uentrem igitur & intestina, una in lingulis est cavitatis, quæ

quæ uisceris humiditatem suscipere potest. Verum circa hepar tot numero sunt, quot sunt arteriæ & uenæ. Quum uero hæ omnes angusta oscula habeant, qua parte sima huius uisceris cum gibbis coeunt ac committuntur, obturatio & oppilatio uisceris humorum aliquando contingunt, ad quas putrefactio consequitur, breui in frigidis intemperaturis, in calidis uero nõ cito, sed temporis progressu accedens. Fit autem intemperatura iuxta propriam hepatis substantiam, quam Erasistratus putat præterfusionem quandam: parenchyma Græce appellat, & non principalissimam uisceris partem esse. Fit etiam intemperatura circa contentas in ipso uenas & arterias, & iuxta materias in spacijs ipsarũ contentas. Quum autem habeat hoc uiscus non unã sed plures facultates actionũ, quas uitæ tempore operatur, easq; tot numero, quot sunt actionũ species, Contingit sæpe unam ipsarũ præcipue lædi, sæpe duas & tres, atq; omnes quatuor simul. Actio namq; ipsius una quidem attrahere cibum & alimentũ in sese. Altera uero obuolueri & continere, donec permutans ipsum sui ipsius faciat partem. Est igitur hæ ipsius facultas principalissima & ferè prima, concoquere uidelicet & permutare ac alterare atq; assimilare sibi ipsi alimentũ, quam alteratiuã uocamus: quæ uero iuxta hanc alterationem remanent recrementa, ea per aliam facultatem, quam excretiuã & expulsiuã nominamus, expelluntur. Ostensum autem est quod hæ facultates omnes in omnibus sunt partibus per omne uitæ tempus. Omnes enim familiare sibi attrahunt, & alienum excernunt, attractumq; temporis progressu alterant, quo tempore etiam retinent & constringunt. Vocatur autem alteratio ipsa usq; quo in similitudinem partis quæ nutritur transmutatur, concoctio. Vbi uero iam parti apponitur, nutritio. Quum igitur hepar præ imbecillitate ex uentre & intestinis alimentum trahere non potest, siquida & nondum iusto modo exsuccata, per sedem excernuntur, & si quidem uenter simul cum hoc uiscere fuerit imbecillis ac non probe concoquens, cruda. Si uero ualidus fuerit, concocta quidem, sed liquida, propterea quod nulla, aut omnino modica digestio ac distributio ad hepar est facta. Si uero traxerit quidẽ hepar in seipsum ex uentre & intestinis alimentum, sanguificare autem ipsum præ debilitate nequit, quemadmodum in uentre multiformis corruptio contingit eorum quæ cruda remanent, sic etiam circa hepar. Dico autem nunc cruditatem solam, non comprehendens hoc sermone tardam concoctionem, quod si uelis alimentum crudum permanens, & alterationem quæ fit à particula iuxta naturam nõ assumens, eundem crudum appellare, neq; ego fugio appellationem, si mihi saltem differentia rerum conseruetur. Peior enim est transmutatio in peregrinam qualitatem iuxta cruditatem facta, moderatior uero ea est in qua alimentum suam naturã quam diuissime seruat, nulla alteratione ex particula quæ ad ipsum cõcoquendum à natura destinata est, suscepta. Atqui & tertia præter has, species est frustratæ concoctionis, quũ semicoctũ sit alimentũ. Et circa ipsam sanè exactã concoctionem frustratam, hepaticis sanguinolentus humor per aliu excernitur, talis consistentiæ ueluti si quis sanguinem cum aqua confudisset, & pleriq; sanè medici imaginem eius depingentes scripserunt talem eius compagem esse, uelut si quis uisceris recens macerata carnes aqua lauasset. Et plurimæ hepaticæ affectiones ab eiusmodi excretionibus initium capiunt, nondum magnam debilitatem hepate habente, sed adhuc concoquere, & alimentum alterare uelut in formã sanguinis potente: aucta autem affectione, nihil amplius tale excernitur, sed multiformes aliæ qualitates & compages, uelut à uentre ex cruditate laborante. Verũ in uentre ciborum ipsorum corruptiones manifeste apparent, circa hepar uero distributum alimentum ad sanguinem prius in uiscere existentẽ ammiscetur, corrum

piturq; temporis progressu etiam hic, unā cum alimento circa ipsum non concocto. Calida igitur intemperie circa uiscus existente colliquationes fiunt, primum humorum, deinde etiam carnis ipsius hepatis, & euacuatur per uentrē bilis crassa, graueolens, & abunde colorata, quemadmodum in pestilentibus febribus contingit. Frigida uero intemperie existente, neque assidue excretiones, neque multae fiunt, Durat tamen affectus diutius, & per aliquos dies profuerit ipsis uenter maiori copia, cuius neq; foetor similis est his quae ex calore sunt liquefacta, neq; color similis, aut compages, uerū minus graueolentia ab his excernuntur speciem putrefacti sanguinis, nō colliquatae carnis habentia. aliquando uero id quod excernitur uelut sanguis niger apparebit, Verum diligenter consideranti neq; sanguis niger est, neque grumus, sed uelut limus quidam sanguinis crassi, qui prope ad atrā bilem accedat, & plures ac aegre iudicabiles colores circa eiusmodi affectionem in egestionibus apparent. In utraq; autem intemperie tum calida, tum frigida, quando intemperatura humida & sicca fuerint ammixtae, liquidiora in humiditatis cōplexu, sicciora uero ex siccitatis copula, sient recremēta. Scopus igitur curationis in eiusmodi affectionibus fit communis quidem, iuxta intemperiei contrarietatem, peculiaris autem unicuique per cuiusque contrarietatem. Affectio igitur Hepatica peculiariter appellata, ueluti etiam coeliaca & stomachica, citra tumores praeter naturam circa ipsas partes contingit. Inflammatum enim esse hepar, aut abscessu laborare, aut induratum esse, medici dicunt, aut aliud quippiam tale, Non tamen hepaticum uocant hominem ipsum cui tale quippiam accidit: Verum quando citra manifestum aliquid in uiscere malum, in proprijs actionibus debilitatur, tunc aegrum hepaticum apellant. Videamus igitur primum ea quae scripserunt hi qui ante nos de pharmacis optime & studiosissime tradere sategerunt, initio ab his quae Andromachus prodidit facta. Hic enim uir in libro internarum affectionum curationes continente multas hepaticas confectiones conscripsit, quarum omnium faciam mentionem hoc loco, ipsius uerbis in medium adductis, & primum sane Antidotum adscribam.

Quae pharmaca ad Hepaticos ab Andromacho sunt conscripta. Cap. VII

Andromachi antidotus Cyphoides ad hepaticos, & omnia thoracis uitia. Vuæ passae carnis drach. xxv. alij drach. c. croci drachmā i. alij obol. iiii. calami drach. ii. & dimidiā. bdellij drachmas duas & dimidiā. cassiae sesquidrachmam, cinamomi obolos iiii. spicæ nardi drach. iiii. floris iunci odorati drach. ii. & dimidiā. myrrhæ drach. iiii. terebinthinæ drach. iiii. alij drach. xvi. ramentorū aspalathi drach. ii. mellis drach. xvi. uini quod satis est. Hæc quidem est Antidoti descriptio: Appellauit autem hanc cyphoide, hoc est, cyphoformem, ob similitudinem. Nam & odore & gustu similis est cyphi ab Aegyptijs appellato, qui sane primi hoc pharmacum composuerunt, & utuntur eo quotidie ad uaporem edendum accenso in deorum honorem. Plurima autem eorum quae in illo thymiamate & suffumigio scripta sunt, eadem sunt cum his quae in hoc pharmaco habentur, quin & suffumigari hoc ipsum similiter ut cyphi potest. Compositum est autem ex moderate adstringentibus, & resiccantibus ac discutientibus uiciosos serosos humores, & corrigentibus humorum maliciam, & contrariam uim habentibus aduersum putrefactiones, quorum plurima ex aromatum sylua existunt. Habet itaq; pharmacum hoc cinamomū omnes putredinosas & uenenosas facultates corrigens,

non

non solum serosorum et aliorum humorum, sed etiam lethalium pharmacorum. Quemadmodum & feris uirus eiaculantibus contrarium existit. Consequenter autem post cinamomum, cassia eandem uim habet, optima uidelicet & cognata ipsi cinamomo, & post hanc omne aromatum genus uelut hic est nardus, & iuncus odoratus, calamusq; & myrrha. Hæc enim ad propositum pharmacum iniecta sunt, iuxta iam dictam ratiocinationem & modum. Quemadmodum etiam ex his quae apud nos gignuntur, aspalathus & crocus, adstringens & concoctorium pharmacum, & quod corrigit putrefactiones. Cæterum uua passa contemptilis uideri possit, ob familiarem eius usum, at uero hoc ipsum eam facit utiliore, nam quum familiaris nobis sit, in tantum adstringens est, quantum opus habet uiscus affectum. Habet autem & uim concoctoriam crudorum humorum, & uim coercendi maligna, sitq; ipsa haud facile putredini obnoxia, & ultra hæc secundum totam substantiam uisceri ipsi familiaris est & propria. Didicimus enim quod alimenta secundum totam suam substantiam proprietatem ac familiaritatem habent ad ea quae aluntur, quod maximum est in huiusmodi affectionibus curandis quae iuxta intemperiem fiunt. Optime enim in ipsis faciunt quae una cum hoc quod intemperiem curant, etiam alere possunt, & ob id etiam uinum conuenientissimum est, citra inflammationem, aut erysipelas, aut abscessum, aut calidam intemperaturam, agrotantibus. Nam & nutrit, & concoquit, & roborat, & putrefactioni resistit, & si intemperies ex humiditate facta sit & frigiditate, eam citra omnem molestiam ac secure per sanat. Eadem est & mellis facultas praeterquam quod non condensat substantiam corporum quae contingit, sed pro hoc uim extergendi, & aperiendi, ac puros reddendi meatus, & urinam ciendi, non parua sane auxilia possidet. Porro ammixtum est a compositore pharmaci bdelliū, sufficienter emolliens & concoquens, uelut didicimus, ampliusq; moderate discutiens. Consimile ferme uim terebinthina resina habet, supra hoc quod angustos meatus extergit & expurgat, quibus auxilijs uiscus curandum opus habet, quo osculorum uenarum in ipso commissurae laxae & ab obturatione liberae permaneant. Didicimus nanque quomodo obturatio efficiat putrefactiones. Aliqui tamen huiusmodi confectionum compositores, quemadmodum etiam prius in stomachicis dictum est, opium aut hyoscyamum, aut quippiam aliud ex refrigerantibus miscendo, ad calidas intemperies utile pharmacum effecerunt. Et ob id etiam Philonis Antidotus mirifice semel tantum exhibita, hepaticam intemperiem sanauit, id quod & compositor eius testatum reliquit. Verum ex pharmacis hepaticis ab Andromacho conscriptis nullum est huiusmodi. Et sane uehementer refrigerans nullum esse debet, sed qualia tum ab alijs, tum ab Asclepiade sunt scripta. Nunc igitur hepaticas antidotos consequenter ab Andromacho proditas subscribam, modo memoria nos teneamus, nullam ipsarum calidis intemperaturis conuenire, sed aut humidis aut frigidis, aut ex utrisque compositis, aut certe humidis quidem fortiter, calidis uero moderate. Conscribentur autem omnes iuxta ipsius Andromachi dictionē. Alia Cyphoides ad hepaticos, ex libris Galii, ad tusses item & reiectiones. Croci drach. i. myrrhæ drach. i. bdellij drachmas iiii. aspalathi obol. iiii. iunci odorati drach. iiii. calami drach. ii. cassiae drach. i. nardi indicæ drach. i. terebinthinæ drach. vi. carnis passarū uuarum drach. clx. mellis heminam dimidiā. Vini chij quod satis est ad macerandam uua passam, bdelliumq; ac myrrham. Resinam uero melle liquefacito, & deinde omnia mixta ac trita reponito. Alia ad Hepaticos & Ictericos. Amygdalarum amararum drach. ii. anisi drach. i. absinthij, cumini, seminis apij, singulorū

ii + drach.

drach. i. cornu cerui obol. iiii. trita cum aqua in pastillos triobolares redigito, ex eisq; unū mane ac uesperī, cū uino mulso dato. Neclarea Antidorus ad hepaticos & arquato laborantes. helenij sesquibrā. crocomagmatis lib. ii. aristolochiæ unc. i. petroselinī unc. i. piperis nigri uncia dimidiā, myrrhæ unc. i. mel qd' satis est.

Antidorus hepatica Athanasia appellata. Facit & ad nephriticos & ictericos, multum mouet sudorē. Croci drach. ii. cinamomi drach. i. nardi drach. ii. cassiæ, myrrhæ, iunci odorati, singulorum drach. i. melle Attico excipe. Datur fabæ græcæ magnitudine, febricitantibus ex aqua mulsa.

Hepatica admiranda, qua Pharnaces herbarius ægrotus usus est. Croci drach. ii. mei, asari, phupontici, dauci, petroselinī, myrrhæ, singulorum drach. iiii. nardi Indicæ & celticæ utriusq; drach. vi. costi, cassiæ, iunci odorati, singulorum obol. iiii. carpobalsami drach. iiii. & dimidiam, rubiæ drach. viii. succi radicis dulcis drach. iiii. hemionitidis herbæ drach. iiii. polij drach. iiii. succi balsami drach. vi. confectionis hedychoi drach. v. mellis quod satis est. Vtere, ad omnia uitia effica est, nucis ponticæ magnitudine, cum uino mulso.

Antidorus Hepatica à Nearcho laudata. Radicis panacis, rubiæ, eryngij, eupatorij, helenij radicis, polij, costi, aristolochiæ, piperis, scolopendrij herbæ, seminis cucumeris, chamæpityos, radicis gentianæ, milti siue rubricæ sinopidis, fellis ursini, spicanardi, baccarum iuniperi, seminis brassicæ, seminis erucae, singulorum par pondus, melle Attico cocto excipe ac utere. Antidorus Hepatica Dioscori. Cinamomi, cassiæ, utriusque drach. iiii. croci, nardi, costi, seminis balsami, hyperici, glycyrrhizæ, singulorum drach. viii. Excipe melle Attico, ac exhibe nucis ponticæ magnitudine.

Alia ad Hepaticos, & reliquos internos affectus, ut Aristocles. Piperis grana xl. myrrhæ drach. viii. croci, costi, mei, acori, nardi, dauci seminis, petroselinī, scordij, singulorum drach. iiii. cinamomi drach. xii. cassiæ drach. xii. Mellis quod sufficit. Datur nucis ponticæ magnitudine. Potio ad spleniticos, nephriticos, hydropticos, auxiliatur & stomachicis, & molestijs ex partu, & conuulsis. Prodest conualescentibus & se reficientibus ex infirmitate, facit ad uiciosos humores, ictericos & tusses, ac pleuriticos. Est etiā antidotus ad letalia pharmaca, & ad ferarū plagas. Nardi indicæ drach. ii. costi drach. ii. cassiæ drach. i. croci drach. i. piperis albi obol. v. alij drach. ii. seminis apij drach. i. obol. iiii. iridis illyricæ tantundem. acori drach. i. obol. i. opobalsami drach. i. succi arimasculi drach. iiii. Vuæ passæ exacinataæ drach. v. i. Terito cum passo, aut melle excipito & drach. i. cum uino dulci diluto dato, aut cum aquæ mulsæ cyathis. iiii. aut ut conueniens fuerit. Hæ quidem sunt Hepaticæ confectiones ab Andromacho proditæ. Transibo autem iam inde ad eas quas Asclepiades tradidit in tertio internorum, Quæ Mnasoni inscribit.

Confectiones Hepaticæ ab Asclepiade conscriptæ. Cap. viii.

Rimam equidem confectionem Asclepiades Antonij Musæ esse dicit, hoc modo compositam. Succu cichorij cyathum unum cum aquæ calidæ cyathis iiii. dato, mellis Attici cochleario addito. Aut filicis uel anethi succi cyathum unum cum aquæ mulsæ cyathis iiii. dato. Aut picridis recentis, aut seridis recentis succi cyathum unum cum aquæ mulsæ calidæ cyathis tribus. Hæc prima est descriptio trium pharmacorum in Asclepiadæ libro. Cichoria itaque & feris cibarij generis existunt, Apud nos namque rurales ambo hæc edunt & cruda & cocta. Vtitur eis etiam Erasistratus abunde in affectionū circa aluū cura. Facultas horū olerū subfrigida est & subamara ac moderate adstringens, & propter has qualitates, optima pharmaca calidis intempe-

intemperaturis ipsius hepatis existunt. Ultra hoc enim quod moderate refrigerant, amplius & robur uisceri addunt per adstrictoriā facultatē. Insuperq; cōmissuras osculorum uenarum in sima uisceris parte ad eas quæ in gibba sunt, extergent. Neq; uero frigidas intemperies magnopere lædunt, quemadmodum quæ frigidam humiditatē absq; adstrictione aut amaritudine possident, facere solent. Iuuare etiā uiscus taliū olerum substantia potest, etiā si citra serosorum aut aliorum humorū uitiationē intemperies fiat per se, & cū humiditatis culuscunq; cōplexu. ex mixtura enim mellis, humiditatē per urinā educūt. Quapropter etiā si siccata tusa quis potioni inspergat, itidem iuuant. Quin & decoctorū decoctum potatum multum commodi affert. Si uero nō calida aliqua intemperies infestet, aut si obturatio quædam sit circa uiscus, magnopere auxiliantur ex uino albo tenui potata, cum his quæ urinam ciunt. Vtilis autem non solum succus ipsorū est tum recens, tum exsiccatu, sed & ipsa olera exsiccata tusaq; ac trita potui insperfa, & eorum decoctū in potu acceptum, auxiliantur. Caterū ad uisceris expurgationem & meatuū apertionem, citra manifestā calfactionem aut refrigerationem, optimum pharmacū filix est, prædominantē habens amarā qualitatem. Anethum uero nihil forte habet ad huiusmodi affectiones, sed modice refrigerat ac condensari uisceris curatiuum existit. At uero catapotium ex chamæpity, cuius itidem meminit, eiusdem cum prædictis facultatis est. Amarum enim & hoc pharmacum est. Nihil igitur mirum est, ipsam chamæpityn tum per se, tum cum cichorio potatā, hepaticas intemperaturas iuuare. Quemadmodum Asclepiades scripsit in hæc uerba.

Catapotion hepaticis. Radicis chamæpityos drach. viii. radicis cichorij drach. iiii. contunde & excipe melle cocto, ac præbe nucis ponticæ magnitudinem, & aquæ calidæ cyathos tres insuper bibendos. Hæc Asclepiades scripsit. Iuuant autem prædictæ herbæ hepaticos, non solum radicibus ipsarum acceptis & præparatis uelut Asclepiades prodidit, sed & succo, & decocto, & arida coma una cum semine tusa ac trita, assumptis. Quin & Sphendamni, id est, aceris radix tusa trita, nam & huius meminit, eiusdem est cū prædictis facultatis. Exhibet aut ex ea drach. i. cū uini mulsi diluti cyathis tribus. Insuper & ex nardo celtica pharmacū: cuius item meminit: his cōsimile est. Scripsit autem ipsum sic. Nardi celticæ partes tres, absinthij partem unam, tusa & cribrata melle cocto excipito, & mystrum delingendum dato, Et quod post hoc scriptum est cōsimile ipsi existens in reliquis, plus habet de uis expurgandi ipsum uiscus per urinas. Scripsit autem sic Asclepiades de ipso. Pastillus hepaticus. Anisi, seminis apij, asari, amygdalarum amararum mundatarum, absinthij, singulorū drach. iiii. præparatū cū aqua & reduc in pastillos, ac exhibe drach. i. cū uini diluti cyathis. iiii. febricitantibus cum aqua mulsa. Hoc pharmacum leniter quodammodo est calidum, propter urinam cientium mixturam. Reliqua uero omnia superiora, aut prædominantē habent frigiditatem, aut omnino neque hanc, neq; caliditatem. Verum uim extergendi, & uias digestionis ab obturatione uindicandi, omnia habent.

Alia insuper medicamenta Asclepiadæ scripta sunt, partim extergendi ac aperienti & secandi uim habentia, partim uero calidiora paululū quàm sunt media. media aut dico quæ neq; calfaciunt, neq; refrigerant manifeste. Vnum uero inter ipsa calfactorium est, ubi ait, costi triti cochlearium præbe cum aquæ mulsæ calidæ cyath. iiii. Reliqua uero quæ prope ad medium temperamentum accedunt, ad caliditatem uergunt, hæc sunt. Helenij drachmas xii. crocomagmatis drachmas viii. excipe cichorij succo & fac catapotia, eaq; pro uiribus exhibe. datur ad summum drachma ex uini mulsi diluti calidi cyathis tribus.

Hoc

Hoc pharmacum poterat absque helenio etiam calidis intemperaturis conuenire. Quando uero helenium extergentibus ammixtū est, ad caliditatem uergit, nisi quis omnino modicum de eo cum multa frigida permisceat. Quin & id quod ex foeniculo constat calfactorium est, sic habens. foeniculi drach. i. petroselinū drach. ii. anisi, amygdalarum amararum, absinthij, singulorum drach. i. croci, myrrhæ, utriusq; obol. iii. excipe aqua ac redige in pastillos, & dato drach. i. ut supra prædictum est. Etenim hoc loco foeniculum quidem & petroselinum, multum calfaciunt. reliqua uero moderate, amygdalæ uero attenuatoriæ sunt facultatis, & præsertim si fuerint amaræ. Medium autem quodam modo inter calfacientia & refrigerantia est hoc pharmacum, quod Asclepiades scripsit hoc modo. Eclegma hepaticū Paulini, auxiliatur confestim. chamæpityos sicca lib. i. myrrhæ unc. i. passi protropi sextarios iii. Chamæpityn & uinum dulce coquito, & ubi superfuerit tertia pars, liquorem exprimito, eiq; mellis Attici libram dimidiam adijcto ac rursus coquito. Postea uero myrrham addito assidue agitando, atque ubi dissoluta fuerit, ab igne ablata reponito, & ante cibū mystrum exhibeto. Scripsit & ex cochleis pharmacum hepaticum Asclepiades huiusmodi. Cochlearum trium carnem ualde probe terito, & affusis uini nigri cyathis tribus calfacito, ac bibendum dato. Videntur autem hæc iuxta totam substantiam efficacia esse, nō secundum unam aut alterā qualitatem. Quale est & Lupinū hepar, cuius abunde experimentum habemus. Vnus autem ipsius consimilis cochleis est, teritur enim exacte hepar lupinum, & datur drach. i. cum uino aliquo dulci, qualia sunt theræum creticum, & scybelites, ac dulce protropum. Benigna enim hæc sunt uisceri, ipsum nutrire potentia, & media iuxta calidi & frigidi oppositionem, & ob id talia pharmaca omnibus intemperaturis conuenire uidentur, ut quæ ex substantiæ proprietate commoditatem de se exhibent, & neque calidas, neque frigidas intemperies lædant. Atqui in febricitantibus manifesta febris, aut non obscure, uelut solet aliquibus hepaticis accedere, melius est ex aqua calida pharmacum præbere, aut ex aliquo prædictorum succorum, uelut est feridis succus.

Ad induratas hepatis affectiones. Et ad has Asclepiades quatuor pharmaca his uerbis scripsit. Confectio ciens urinam, facit ad induratas hepatis affectiones, ad splenicis, & ægre se à morbo recolligentes, ac hydropicos, & in uniuersum bonum colorem inducit. Croci, nardi, cassiæ, singulorum drach. ii. costi, floris iunci odorati, cinamomi, myrrhæ stactæ, singulorum drach. i. mellis costi drach. xxv. Datur fabæ Aegyptiæ magnitudine cum uini mulsi cyath. iii.

Alia qua usus est Pasicrates. Vrinam multam ducit. Seminis dauci sesqui drachmam, radicis rhei ponticæ, floris iunci odorati, seminis balsami, cedridum, anisi, nardi indicæ, croci, cinamomi, cassiæ, phu, asari, petroselinū, chamæpityos, singulorum drach. i. mentæ sicca obol. iii. nucleorum pinearum nucum repurgatarum numero L. Excipe melle cocto & dato nucis ponticæ magnitudinem, cum uini mulsi diluti cyathis iii.

Alia antidotus ex felle ursino, pharmacum accommodatum ad induratas hepatis affectiones. Chamæpityos, marrubij, seminis petroselinū, gentianæ, seminis uiticis, fellis ursi, sinapis, seminis cucumeris, scolopendrij, panacis, rubricæ lemnæ, rubiæ, seminis brassicæ, aristolochiæ, piperis, nardi indicæ, costi, seminis apij, seminis erucæ, eryngij, polij, echij, eupatorij, baccarum iuniperi, singulorum drachmam unā. tusa, cribrata, melle excipe. Datur nucis auellanae magnitudo in uini mulsi cyathis duobus. Alia accommodata. facit & ad alias internas affectiones citra tussim. Radicis gentianæ, chamæpityos, marrubij, seminis

seminis petroselinū, fellis ursi, sinapis, seminis cucumeris scolopendrij, panacis, rubricæ sinopicæ, rubiæ, seminis brassicæ, aristolochiæ longæ, piperis albi, spicæ nardi, costi, seminis erucæ, eryngij, baccarū iuniperi, seminis fraxini, chamædryos, dictamni cretici, seminis cestri, seminis dauci, singulorū unciam unam, mellis Attici quod satis est. Datur nucis ponticæ magnitudo, liquor sit passi cretici cyathi duo. Hoc pharmacum usu & experimento approbatum est. In alio exemplari etiam pelecini tantundem habetur. Circa prædicta quatuor pharmaca recte fecit Asclepiades quod non simpliciter adscripsit, uelut in alijs, quod ad hepaticos ipsis sit utendum, sed cum appositione, ad induratas uidelicet affectiones. Humidæ etenim uisceris affectiones, exolutum & imbecille ipsum facere solent, ueluti sunt articuli laxati: siue autem cum frigiditate, siue cum caliditate, siue sine his, laxitas ipsius sola constiterit, penitus adstringentibus pharmacis opus habent: uerum hoc aut cum calfacientium mixtura, si frigida qualitas prædominetur, aut cum refrigerantium, si calida. Quæ uero ob frigidos & crassos ac uiscosos humores in solidis corporibus imbibitos indurantur: ex necessitate frigidam habent affectionem. Quare & calfacientibus simulq; tenuium partium pharmacis opus habent. Hæc enim sufficientia sunt, & ad uiscositatem humorum induratis partibus infarctorum extergendam, & ad secandam crassitudinem, & discutiendos ita extenuatos. Verum in quinto de simplicium pharmacorum facultate, ubi de eiusmodi affectionibus sermo mihi habitus est, emollientium medicamentorum mixturam laudauit, nimirum ut præparantem indurata corpora, & prædictis pharmacis idonea facientem: citra uero præmollientem, diffunduntur quodammodo ea ipsa corpora, & eueffugio manifestam imminutionem habent, sed in immedicabiles reliquias terminatur res ubi fuerint superresiccata. Hæc eadem & in xiiii. methodi curatorij nobis sunt dicta. Igitur & circa hepar cōiectare oportet emollientiū mixturam. nam quū compagis humectæ sit hepatis corpus, ualde moderatis opus habet emollientibus: prædominatur itaque in ipso, præter aliarum partium induratarum morem, calfacientium & attenuantium mixtura. Merito itaque ex præscriptis quatuor pharmacis Asclepiades postremum maxime laudat, ut quod multā de se experientiam præbuit: ex aromatis enim componitur attenuare ac discutere ualentibus: aliaq; pharmaca adsumpsit, acria secantiaq; ac discussoria: mitigatoria autem his amista sunt, cucumeris semen ac iuniperi baccæ. Deinde uero mel & eryngium, uelut urinam cientia his addita sunt, quo extersæ uisceris affectionis per urinas deductio fiat.

Quæ Archigenes ad Hepaticos in secundo pharmacorum secundum genus scripsit. Cap. IX

In hepaticis conueniente prægresso ductu per alimenta, unctiones, communia cataplasmata, uenæ sectionem, cucurbitas, sinapismos, dropaces, & consimilem dietam, amplius conscribendis compositis potionibus & malagmatis optime ipsis conuenientibus utaris. Et portionibus quidem his. Senecionis decoctum ut ualde commodum exhibeto. Nascitur aut huius caulis maxime in regulis. Aut ungenti nardini cochlearia. iii. quotidie bibenda dato, & maxime in induratis. Aut aristolochiæ obolos iii. propinato febricitantibus ex aqua, febre carētibus ex uino, ualde benefacit. Aut trifolium acidum in aqua coquito ad tertias, & per triduum bibendum dato pro uice cyathū unū. Aut fel ursinū in uase leniter feruefacito, & in sole resiccato, atq; ex eo hepaticis cochleariū unū dato. Aut radicis rubi corticis minā unam, cum

cum aquæ congio uno, in nouo uasculo ad residuum quartæ partis coquito, & ad succum per noctem sub die expositum mellis cyathos vi. ammisceto, & ieiunis ad triduum bibendum dato. Aut pseudobunij obolum unum dato cum melle ieiunis. Aut dauci & fœniculi radicis utriusque minam dimidiam cum aceto mulso ad tertias coquito, & ieiunis cyathum unum exhibeto. Aut glycyrrhizæ succi obolum unum aut duos ieiunis dato, & aluum subducit, & urinam mouet. In magna duricia abrotoni succum quam crassissimum præbe bibendum. Aut acori obolum i. panacis tantundem, cum aqua propinato. Aut spicæ nardi decoctum assidue exhibeto.

De Cataplasmatibus. Cataplasma porro Hepaticum fit, malis cotoneis cum farina ordeacea & fœno græco coctis. Aut semine lini trito cum polenta in uino cocta. Aut semine lini trito cum melle subacto. Aut capparis radice in aceto mulso cocta. Aut farina ordeacea cum ficibus. Aut oleæ radice in uino cocta. Aut myrobalano tusa cum uino. Aut cerato ex phœnicobalanis facto. Summe enim ad hepatis inflammationes facit, maxime in quibus etiam stomachus affectus est, & costæ distentæ sunt. Aut palmulam reiecto interno nucleo diligenter tundito, & cum æquali parte cerati rosacei in mortario probe unito, rosaceum adstillando atque ita imposito. Aut myrrham amineo uino macerato, & palmulis ammisceto, & lineteolo infarta imposito. Cæterum malagmata quibus quis uti possit in inflammatione hepatis citra manifestam causam, post irrigationes & cataplasmata, iam ante scripta sunt in sermone de oris uentris inflammatione, nimirum communia illi & hepatis existentia, in quibus sunt etiam quæ ex meliloto præparantur, & polyarchium. Verum etiam nunc apponuntur quædam ex ipso Andromacho.

Malagma Andromachi ad hepaticos. Ammoniaci Thymiamatis, drach. c. xl. alij drach. centum habent bdellij drach. xx. alij centum. aceti heminas. iiii. cyprini heminam unam, ego uero heminæ dimidium. Malagma Apollonias. Cere drachmas lxxx. ammoniaci thymiamatis drach. lxxx. terebinthinæ drach. xl. mannae thuris drach. xl. cum irino contundito.

Malagmata à Damocrate conscripta ad hepar & præcordia. Quædam ex eis etiam ad totum uentrem, & splenem. Cap. x

Affecta si quis per stomachum præcordia, Et per iecur, intestina per, dein per colum, Per uentriculum, aut uiscus aliud sic proprie Dicitur, uolet inquam læsa quis præcordia Malagmate integere bono & percommodo. Primum paratum habebit hoc longe antea, Infirmum enim atq; inualidum est factum recens. Cere capit quod ponticæ libras duas, Ammoniaci Thymiamatis solam libram, Terebinthinæ frictæ pariter solam libram, Vstæq; resinæ picæ simul libram, Et post trientem cardamomi seminis, Aridæ cyperi tantundem, item myrrhæ bonæ, Pondusq; par uni horum iridis mox candidæ, Sextantem & inde celticæ spicæ integræ, His unciam unam & dimidiam croci boni Et sex meliloti, item duas, bessem puto. Verum melilotum præstiterit hic Atticum,

Recentis

Recentis & cyprini libras olei duas. Oleum cyprinum tu cum reliquis liquoribus Et decoque lenta flammula, & deradito. Dein tusa cribrata & reliqua, uino bono Rigata, per noctem integram & totam diem, Vinum omne donec combibant seponito. Vncisq; post cyprino manibus, hæc pharmaca Mortario amplo uni, & simul committito, Molliq; pelle tecta sic reponito.

Aliud Malagma eiusdem.

Aliud ualens ætas itidem si accesserit. Verum hoc mage affectus uitiantes mox habitum, Quicunq; non cum flatibus, feruentibus Et phlegmonis lædunt diutioribus, Et uiscera irritant grauib; doloribus, Iuuat: solubiles male & iam duritias Dissoluit, exoluta earum compage. Paratur hoc modo, ut bonæ terebinthinæ Libram mediã, tantumq; cere ponticæ, Fœnicq; græci unam capias puri libram, Et de nitro, & de panace unam libram, Rursus anisi seminis unam libram, Pinguedinis puræ uituli simul libram, Pondusq; par contusæ & albidæ iridis, Parum de aceto, tres cyathos sine dimidio, Mellis duas libras recentis Attici, Ammoniaci thymiamatis solam libram Quidam addidere, uerum alij libras duas. Sic tusa, cribrata, & cataplasmatibus modo Cum melle mixta, & pauca aceti stillula, Donec fuerint mollita tactui coquito. Atq; hinc liquatam ad cerulam, & pinguedinem, Terebinthinam & calentem adhuc adijcito, Et uasculo maiore derasa excipito, Manibus subacta dein simul committito. Nec utere mox, inualidum est factum recens.

Aliud Damocratis malagma.

Odorum & hoc, tollensq; mox uitia hepatis, Affectiones renibus, colo & graues. Stomacho simul & uulua diutiusculas. Idemq; iam corrupto habitu super datur, Morboq; longo pallidis, hydropicis, Et qui male concoquunt cibum, & fastidiunt. Habet hoc amomi Seythici, xylobalfami, Et cardamomi, bdellijq; lucidi, Aridæ Cyperi, thuris boni, omnium parem Modum, libram. post cassiæ daphnitidis, Myrrhæ bonæ, pariter croci, de singulis Libræ trientem, aut amplius quid paululum.

x Nardi

Nardi bonæ post Syriacæ uncias duas,
 Terebinthinæ puræ bonæ libras duas,
 Albæq; ceræ perpolitæ unam libram
 Recentis ungenti cyprini libram uncam,
 Vini falerni hinc optimi sextarium.
 Contusa alia cribro tenui concernito.
 Thus, bdellium, in mortarium conijcito,
 Myrrham bonam, simul crocumq; his addito,
 Fractisq; uinum cum cyprino confundito,
 Dein tundito, mellisq; crassitudinem
 Formato, & his aromata mox trita addito.
 Et quod superest uinum addito, committito,
 Totam diem noctem simul quo combibant.
 Terebinthinam uero, cyprinum, ceram & simul
 Igni liquara lentulo, his affundito.
 Vncisq; post manibus per unguen quodpiam,
 Subacta sic committito, & reponito.
 Nec mox parato uti uelis tu pharmaco,
 Sed tempore interiecto, & hoc ceratulo
 Partim polito, ut mollius sit, addito,
 Quamquam potes solo uti etiam, raro tamen.
 Aliud Damocratis malagma.
 Aliud malagma ad iam relatas commodum
 Affectiones, si fuerint diutinae.
 Confert lienosis uel omnia optime,
 Si palluerint, & si febricitauerint,
 Aquamq; habeant præcordia his si pauculam,
 Multam nequeunt curare enim malagmata.
 Ficus cape pingues sicciore, sed nouas,
 Et semine ciecto, simul umbiliculo,
 Appende drachmas quinque denas insuper,
 Albæq; ceræ ponticæ parem modum,
 Myrobalani pinguis libram post integram,
 Nitri marini sed libram modo dimidiam,
 Aluminis scissi duas supra & decem
 Drachmas, superq; dimidiam, triobolon.
 Et mox onychis, quod sic uocatur, bdellij
 Adde parem tu aluminis dictum modum,
 Nitro parem florem lapidis sed Asij,
 Ammoniaci tantumq; thymiamatis.
 Et seminis post siliculæ, & nasturtij,
 Et cardamomi, quàm optimiq; origani,
 De singulis sextarij quartam modo.
 Viniq; post, irini unguinis, quod sufficit.
 Paratur at tandem malagma in hunc modum,
 Vino rigatum suaueolenti bdellium
 Mortario emollito, & hinc adijcito
 Ficus, simul rursusq; rite tundito,
 Quo trita uini stillulis fiant probe,

Mistura

Mistura mox addatur inde inspersilis,
 At post rigatam feruida ceram ex aqua
 Mollem manibus factamq; latam adijcito,
 Et tusa mox ligni radio compingito,
 Guttis & unguinis frequens madefacito.
 Vtus malagmatum omnium, quæ uentriculo
 Induntur, & stomacho, simul interaneis,
 Est tempus, in quo qui cibus congestus est,
 Non amplius residet, sed aluum iam subiit.

Finis octauis libri.

CAPITA NONI LIBRI.

De ictericis.	Caput	I
De splenis affectionibus.	Cap.	II
De hydrope siue aqua inter cutem.	Cap.	III
De pharmacis dolorem sedantibus anodynis & colicis appellatis.	Cap.	IIII
De dysentericis.	Cap.	V
De affectionibus & utiis sedis.	Cap.	VI
De hemorrhoidibus.	Cap.	VII
Ad pudendorum affectiones.	Cap.	VIII
De priapismo.	Cap.	IX
Ad uteri affectus.	Cap.	X

CLAVDII GALENI PERGAMENI

DE COMPOSITIONE PHARMACORVM SECUNDVM
 locos Liber IX. Iano Cornario Medico interprete.

De Ictericis. Cap. I

INVT quidē Ictericis ratione bonæ iudicationis in febris,
 prouente nimirum ad cutem bilioso humore, & facile sanæ
 hi curantur balneis aquarum potabilium, & olei discussorij
 affricu, omniumq; rarefacientium cutem. Quale est anethi
 num oleum, & chamæmelinum ac cicinum. Post hæc etiam
 ungenta faciunt, gleucinum, crocinum, deinde irinū & ama
 racinum. Verum alias confectiones priuatim Ictericas ap
 pellatas suis autoribus, ne putes ad huiusmodi ictericos cõ
 uenire, neque enim hoc illi ipsi de his prodiderunt, sed ad eos ictericos qui uaso/
 rum circa hepar obturationē habent. Imò etiam eos qui ex inflammatione icterici
 fiunt. Itaq; qui icterum seu Regium morbum ex obturatione incurrunt, sine fe/
 bre permanent, Qui uero ex inflammatione, omnino febricitant. Quicunq; igitur
 in pharmacis ictericis adscripserunt, in quibus ea ipsa conuenire dicant, hi re
 cte fecerunt. Qui uero indiscriminatim & simpliciter protulerunt, non parū pec
 cauerunt. Etenim quæ multū medicamentaria sunt, itidemq; facultate calida, ma
 gnopere febricitantes lædunt. Talia sunt gentiana, struthion, hebenum, costus,
 aristolochia, polium, centaurea. Conueniunt autem ictericis ex inflammato he/
 pate, quæcunq; inflammationes sanant. Quemadmodum etiam his qui ex obtu/
 ratione

x 2 ratione

ratione, omnia quæcunq; strenue extergēt, etiam si medicamentariam substantiam habeant, & calidæ sint facultatis. Si uero coincident simul obturatio & inflammatio, laxantibus simulq; extergētibus opus erit. Fugienda autem quæcunq; que medicamentarię substantiæ, & calidæ facultatis existunt. Quæ igitur & pleriq; ante me Ictericæ pharmaca indiscriminatim cōscripserint, ego propria discrimina singulis ipsorū adiciā, quo sciatis quibus nam, in febribus citra periculum uti queatis, & quibus maius ex acerbatione febris & inflammationis detrimentum subsequatur, quàm ex extersione emolumentum resultet.

De pharmacis Ictericis ab Andromacho scriptis.

Andromachus quatuor pharmaca ad Ictericos indiscriminatim tradidit, minime quidem periculosi usus in his qui non febricitant, uerum nō securi in febricitantibus, & maxime si cum uino aut uino mulso ea exhibeat, quemadmodum aliquando damus in febribus moderatis, & uisceris obturatione. Quare ex aceto mulso nō ualde acido securius tūc ea quatuor pharmaca propinant, quæ iuxta illius dictionē sic habent. Ad Ictericos. In colocynthidis calicem uinū fundito, calfacito, ac bibendū dato, subducit aluum. Idem & thus facit. Aliud ad Ictericos. Adianti obol. iiii. nardi obol. ii. absinthij drach. i. myrrhæ obol. iiii. Excipe passo, ac dato nucis auellanæ magnitudine, ex aqua cyathis. ii.

Aliud ad Ictericos quo utor. Struthion cum croco coloratum, nucis ponticę magnitudine ex aqua aut aqua mulsa dato. Datur & Anchusa cochlearij mensura. Aliud ad Ictericos, ut Apollonius. Erui drach. xxiiii. cornu cerui usti drach. viii. thuris drach. iiii. nardi Celticę drach. ii. nardi Syriacę drach. i. piperis sesquidrachmā. floris iunci odorati drach. i. myrrhæ obol. ii. cassiæ obol. i. cinamomi obol. i. Vere sicco cum uini mulsi cyathis tribus.

De pharmacis Ictericis ab Asclepiade scriptis, in tertio interiorum.

Ex his quæ antea dixi cognobile sit, etiam si citra discrimen pharmaca prodantur, quæ fugienda sint febricitantibus. Cōsuevit autem Asclepiades aliquando distinguere apponendo, febricitantibus hoc modo exhibere oportere medicamentum, Non febricitantibus hoc modo: ubi uero omnino nihil apponit, his in non febricitantibus magis est utendum, quemadmodum sanè etiam, quando ex ulno solo, aut uino mulso usum fieri debere censemus. Talia enim nō febricitantibus conueniunt. Verum scripta ab ipso pharmaca hæc sunt. Porio ad Ictericos. Cichorij succi cyath. vi. febricitantibus per se dato. Non febricitantibus autem cum uini cyath. iiii. Aliud, Solani succi cyath. i. uini mulsi diluti dimidium.

Aliud inspersile. Anchusæ tenuissime tritæ cochlearia ii. cum aqua potabili exhibe. Aliud, Struthij cochlearium i. dato cum mellis diluti cyathis iiii.

Aliud Nicerati ciens urinam. Cicerum siccorum sextarium i. rosmarini manipulum, aqua sextar. vi. sceniculi manipulum. asparagorum palustrium radicem manipulum, præparato ac dato, ut dictum est, coctum ac excolatū liquorem, febricitantibus simpliciter & assidue bibendū. Nō febricitantibus cū uino diluto. Aliud, Cicerum sextar. i. adianti manipulum, aqua sextar. vi. asparagorum palustrium radicem manipulum, præparato & exhibeto uelut dictum est.

Pastillus ad Ictericos, facit & Hepaticis. Amygdalarum amararum mundatarū drach. iiii. anisi, absinthij, utriusq; drach. i. nardi Indicę, asari utriusq; drach. unam. tusa & cribrata aqua subigito, ac formatis pastillis drachmam unam cum uini mulsi cyathis tribus non febricitantibus dato. Aliud quo usus est Charixenes. Asari, absinthij, utriusq; drach. viii. seminis anisi, sceniculi, apij, amygdalarum amararum repurgatarum, singulorum drachmas iiii. Aqua subige ac forma pastillos, & exhibe ut dictum est.

Nicerati

Nicerati errhinum Medicamentum quod naribus attractū, morbum regium expurgat. Quando reliquum corpus iuxta naturam habuerit, oculi uero pallidi permāserint, aceti acerrimi cochleariū unum in balneo naribus attrahēdum exhibe, detrahīt multæ bilis fluxionem. Eiusdem aliud. Nasturtij uiridis folia tenera, aut rosmarini uiridis folia tenerissima terito, & expresso inde liquore ut prædictum est utitor. Aliud eiusdem. Elaterium cum lacte muliebri tritum naribus infundito, & attrahere iubeto.

Quæ pharmaca Archigenes ad Ictericos conscripsit, in secundo pharmacorum secundum genus.

Ad Ictericos conuenienti diætā & ductu per frequentes deambulationes, & multam ungetorum frictionem utaris, ampliusq; fomentis siccis & subscriptis medicamentis. Aiunt eos qui in febribus morbum regium incidunt, rubi canini suluo fructu comesto, statim probe iuari, Auxiliatur & chelidonię herba succus cū uino aut aqua mulsa potatus. Aut adianti uel rubiæ radicis obol. iiii. cum aqua mulsa exhibe. Aut struthion cū melle delingant. Aut fellis ursini cyathum bibēdum dato. Aut hyperici drachmam unam ex uino mulso propinato, uel aqua mulsa cyatho uno. Aut helxinæ decoctum ad dies quinque uel sex cum uino mulso. Aut stercoris canini albi sextantem, cum mellis quadrante ad triduum bibendum dato. Aut lichenas in petris nascentes cum aqua mulsa propina. Aut lichenis in tegulis uel lapidibus nascentis drach. i. ex meraco propina. Aut nasturtium cum olei cyatho uno bibendum præbeto. radicem uero eius in nares indito. Aut absinthij cochlearia. iiii. anisi cochlearia. iiii. exhibeto ex aceto mulso. Aut oxylapathi siue lapathi radicis tritæ acetabulū, dato ex aqua mulsa; si nō febricit cū uino aut uino mulso. Aut adianti & mētæ & rubiæ parem mensuram in aqua feruefacito, & heminam inde bibendā exhibeto diuinius ad solem insolato, ac sitienti & anheloso, quo post acceptum potum exudet. Statim transmutat colorem. Aut adianti & myrrhæ eius dimidium, ieiunio à balneo exhibeto in uini hemina dimidia. Aut leporis coagulum cum meraco ad dies. v. uel. vi. præbeto. Aut Scolopendrij drach. iiii. ieiunis ex uino ad dies. v. uel. vi. dato. Aut mentæ & rubiæ ac adianti aquas portiones cum aque cyathis duobus propinato. Aut betæ foliorum crudorum drach. vi. myrrhæ obol. ii. cum aqua mulsa ieiunis exhibeto, aut prælotis ac ieiunis cum uini hemina dimidia dato. Aut adianti drach. i. myrrhæ drach. ii. mentę drach. i. in aqua heminis duabus coquito donec medieta super sit, deinde ubi plurimum deambulauerit probe fricato, & spiritu adhuc sublimiore existente bibēdam dato. Hoc ad biduū facito. Aut cicer eruinum in aqua sub dīo per noctem exponito, aquamq; bibendam dato, & cicer insuper comedendum mane ac uesperī. Inde uero per tridū absinthium ex aqua mulsa bibant. Aut cum cyclamini succo purgatis naribus lauato. Aut herbam Orontium appellatam coquito, & cum decocto lauato, & decoctum cōfestim uiride reddes. Aut uenam sub lingua secato. Quod si ad nullum horum auxiliorum malum cedat, expurgatione per scammoniā & exquisita diætā utantur, atq; ita ad exercitia progrediantur.

De splenis affectionibus.

Cap. ii

Quod omnes corporis particule familiarem sibi ipsi ex uenis trahant humorē, in cōmentarijs de naturalibus facultatibus edocti, in istisq; etiam quod uelut fecem sanguinis, ex qua atra gignitur bilis, hoc uiscus alimentum habet instituti, & ultra hæc memoria tenētes ea que in curandī methodo de Splene sunt dicta, facile assequemini ea que nunc referentur. Quorum primum & principalissimum hoc est, Quod hoc uiscus a natura ce

lerrime indurari solet, sanguine nimirum in uenis ipsius obturato, & ob crassitudinem neq; excerni, neq; discuti facile potente. Attenuantibus igitur opus habet pharmacis citra manifestam caliditatem, ut ne uehementius incrassetur succus crassus in ipso obturatus. Quo uero actiones ipsius conferuentur, ex austeris aliquid his ammiscetur, quale est etiam adstringentiū genus. Didicistis enim in naturalium facultatum cōmentarijs, Quod quum omnes particulæ suæ conseruationis gratia habeant facultates, tum familiarium attractoriam, tum alienorum expulsoariam, itemq; assimilatricem sibiipsis eorum quæ attraxerint, Aliquibus ipsarum insuper inest, per accidens magnopere iuuare totum corpus. Ex horum genere est & lien, qui ex hepate in seipsum uelut fecē sanguinis trahit, quæ admodū uelica in hepate bilem, & renes urinam. Si igitur præ imbecillitate eius modi sanguinem ad sese trahere nō potest, uitiosus humor uniuerso corpori affricatur. Ob id itaq; naturalem ipsius firmitatem custodire oportet, quo conueniens ipsi alimentum attrahat, per quam actionem uniuerso corpori ad humorum bonitatem cōfert, & generata in ipso recrementa in uentrem demittere potest, unā cum ciborū recrementis excernenda. Ea gratia igitur ualde amara medicamenta ipsi offerimus, quædamq; ipsis ex austeris miscemus. Quædam uero ad materiam commoda, ad ceratorum uidelicet & malagmatū præparationem, apponimus, quale pharmacum est cera, & resina, & pix, & bitumen, & quæcūq; alia huiusmodi. Iuxta primā autē rationē acetū, & acetū mulsum, uisceri comoda sunt, utpote secare & attenuare crassos humores potentia, citra calfactionem. Quemadmodum igitur in alijs particulis ea quæ per cataplasmata, aut liquida pharmaca imposita, aut affusa fotu auxiliatur, in alio opere relata sunt: Ita & nunc relictis his quæ inflammato spleni cōmodant, eorum solum mentionem faciam quæ indurato uisceri opitulatur, quod ipsum etiam in medicamentarijs libris fecerūt qui ante me scripserunt, proprie eos splenicis appellantes, qui induratum splenis affectionem habent.

Pharmaca potabilia ab Andromacho ad splenicis conscripta.

Potio ad splenicis Antipatri, ut Nilus. Carnis myrobalani drach. III. hemionitidis herbæ, quam quidam asplenium, quidam scolopendram dicunt drach. VI. corticis radicis capparidis drach. IIII. costi drach. IIII. chamædryos drach. VI. polij drach. III. radicis cotyledonis drach. II. corymborum hederæ nigræ grana XXXV. ammoniaci thymiamatis drach. IIII. seminis hyperici drach. II. galbani drach. II. seminis periclymeni drach. I. aut radicis drach. III. nasturtij nigri sesquidrachmam. succi fructus scillæ drach. XVI. Dantur oboli duo in aceto mulso.

Aliud splenicis potabile. Glandis ungentariæ drach. IIII. hederæ albæ grana XXXIII. costi drach. II. seminis periclymeni drach. II. hyperici drach. unam. alij drach. IIII. galbani drach. I. obol. II. nasturtij drach. IIII. Excipe succo scillæ cocto. Dato fabā græcā in aceto mulso. Aliud, Carnis myrobalani drach. III. hyperici drach. VI. seminis periclymeni drach. VI. radicis dauci drach. VI. rubiæ, acori, phu pontici, croci, singulorū drach. VI. iunci odorati drach. III. Mei drach. VI. nasturtij, chamæpityos, radicis capparidis, singulorū drach. VI. polij drach. VI. alij drach. III. ammoniaci thymiamatis drach. III. cū aceto mulso pastillos duorū obolorum ponderis formato, & unum in aceto mulso dato. Facit & ad hepaticos, & hydropicos. Aliud facit ad splenicis. Trixaginis drach. IIII. polij drach. V. chamæpityos drachmas IIII. rubiæ drach. V. ammoniaci thymiamatis drach. III. artemisiæ drachmas III. myrobalani drach. IIII. corticis radicis capparidis drachmas III. aristolochiæ drachmas VI. tragacanthæ drach. II. cum aqua in pastillos triobolares redigito, ac dato ex aceto mulso.

Aliud

Aliud Stomacho commodum. Vtere etiam ad omnem affectionem splenis. facit & ad conuulsa, inflata, & uitia muliebria. Myrrhæ drach. IIII. nardi Indicæ drach. IIII. corticis radicis capparidis drachmas IIII. costi drach. V. radicis panacis drach. IIII. radicis peucedani drach. IIII. dictamni drach. IIII. polij drach. II. corticis radicis periclymeni drach. IIII. rubiæ drach. III. & dimidiā. ammoniaci thymiamatis drach. IIII. & dimidiā. alij etiam iridis drach. IIII. & dimidiā. Excipe aceto mulso. præbe obolos II. in aceto mulso.

Aliud Splenicis, orthopnoicis. Struthij, scillæ assatæ, panacis, radicis capparidis, singulorum drach. V. crocomagmatis drach. II. & dimidiā. excipe aceto & præbe in aceto scillitico.

Aliud, Struthij, corticis radicis capparidis, trixaginis, panacis, singulorū drach. X. fructus myricæ drachmas III. Excipe aceto scillitico, & drachmā unam ex aceto scillitico exhibeto.

Pharmaca potabilia ab Asclepiade, ad Splenem conscripta.

Cynoglossi manipulū cum uini cyathis. III. terito, & expressum liquorem ante cibum bibendum dato. facit & succus per se. Colligere autem oportet herbam sinistra manu ante solis exortum. Aliud. Trixaginis manipulum cum uini sextario uno coquito, & expressum liquorem reponito, atq; ex eo cyathos. II. ante cibum dato.

Pharmacum inspersile Splenicis. Myricæ fructum tusum & cribratum reponito. Vtus uero tempore cochlearia. II. cum aceti mulsi diluti cyathis. III. dato. Aut herbam pelargitū appellatam tusam ac cribratam dato ut prædictum est. Aliud, Asini aut equi syluestrium lienem siccatum tundito ac reponito, & cochlearia. II. cum uini diluti cyathis. III. exhibeto.

Catapodium Splenicis. Corymborū hederæ albæ grana. III. deuoranda præbe, & aceti mulsi cyathos. III. insuper bibendos.

Catapodium Andreae pæonium dictum. Myricæ fructū tusum & cribratum galbano excipe, & in catapodia redige, eaq; pro uiribus exhibe.

Pastillus splenicus tumorem eliquat. Fructus ericæ drach. IIII. piperis albi, nardi Syriacæ, ammoniaci thymiamatis, singulorum drach. II. Arida tunduntur & cribrantur, ammoniacum aceto scillitico dissoluitur, & aridis additum in pastillos cogitur, siunt autē pastilli drachmæ pondere, daturq; drach. I. ex aceti mulsi cyathis. III. Qui pharmacum hoc tradidit, dixit porcellum ad tridū hoc bibisse, & postea relectum, sine liene inuentum esse.

Alius splenem tumentem eliquans & consumens. Ammoniaci thymiamatis, foliorum rubi tenerrimorum, utrorumq; drach. VIII. corticis capparidis drach. IIII. myricæ fructus, herbæ aspleni quæ & scolopendriū & hemionitis dicitur, utriusq; drach. II. nuclei scillæ assatæ & purgatæ, piperis albi, utriusq; drach. II. Excipe aqua & redige in pastillos, atq; exhibe drach. I. cum aceti mulsi cyathis. III.

Chrysermi pastillus, splenicis, hydropicis, Cit urinam, mollit aluum. Scillam magnam luto oblitam assato, & corticem detrahito ac quod ad fundū est durum, ex nucleo uero libras. II. accipito, seminis dauci drach. VIII. hoc est unciam unam, anisi, seselis, radicis panacis, iridis, singulorum tantundem, seminis urticæ, baccarum cedri, utrorumq; drach. XII. myrrhæ drach. IIII. erui moliti chœnicem. Vini odorati quod satis est. Subacta in pastillos redigito. Datur drach. I. cum aceti mulsi cyathis. III. Alius Eugerasiæ. Scillæ assatæ depuratæ minas. II. radicis bryoniæ minas. VIII. piperis albi tantundem, petroselinii tantundem, seminis dauci cretici tantundem, erui moliti tantundem, cedridum, hoc est, cedri baccarum sextarios. VI. aceti bessem, iridis, radicis panacis, myrrhæ, singulorum quadrantem. Vini falerni quantum satis est his in pastillos cogendis, formatos autem pastillos in umbra resicca, & unciam. I. cum uini diluti cyathis tribus exhibe.

x + Epithemata

*Loc. uariū & alij
Filiūm est.*

Epithemata & emplastra eiusdem Asclepiadę ad recen-
tes splenis inflammationes.

Foliorum tenerrimorum arboris sambuci lib. iiii. aloes lib. i. cum aceto subigi-
to, & linteolo infarcta imponito. Aliud, Erica fructus semissem, gal-
bani lib. i. alij semissem. fructum tundito ac cribrato, atq; ita galbanum addito, ac
diligenter misceto, atq; in linteolum impacta imponito.

Pharmacum Idiotę accommodatum. Visci quercini lib. i. calcis uiuę lib. unā.
uisum in uas fictile coniectum ac prunis appositum dissoluito, & dissoluro cal-
cem uiuam inspergito, misceto, & calidum albę pelli infarctum imponito. Opor-
tet autē cum adhęrente adhuc pharmaco lauari, atq; ita sinere donec sua sponte
cadat. Curam item habere oportet ut disparatę splenij partes rescentur.

Aliud, Visci quercini lib. i. calcis unc. i. floris lapidis Asij trientem. cedrię
unc. i. preparato pro more, ac utere quotidie auferens pharmacum, & spongij
calidis fouens locos, rursusq; imponens. Hoc pharmacum urinam mouet.

Malagma auri colorem referens, ualde cōmodum. Cera, resinę pinus & fri-
ctę singulorum libras ii. arsenici, aluminis scissi, calcis uiuę, singulorum sextan-
tem. aceti, olei, utriusq; cyathos viii. Apparato pro more.

Aliud ualde generosum, quo usus est Andromachus. Cera, resinę pinus, pi-
cis Brutię aridę, singulorū lib. ii. arsenici, aluminis scissi, calcis uiuę, singulorum
sextantē. acethi cyath. viii. præpara pro cōsuetudinē. Facit ad splenicis, hydro-
picos, & ad præcordia distenta. Facit & ad Ischiadicis, arthriticis. Nos ad phar-
macum hoc apposimus myrrhę sextantem & unciam dimidiā, uisci trientem.

Ad induratas splenis affectiones, Vfus est Tryphon Gortyniates.

Foeni gręci moliti, sinapis mannę thuris, singulorum sextarium unum, retri-
mentorum a myrobalano expressa reliquorum sextarium dimidium. spumę
nitri quadrantē, tenuissime trita ac mixta, cedria cocta excipe, ut emplastri liqui-
di habeant spissitudinem. Vfus eius est per interualla, pharmacum autem impo-
situm fasciis complectę & oblięa. Tempus imponendi est ante balneū, quan-
tum possibile est ægrum ferre, postea uero obligatum adhuc in balneum induci
to, & pro reliqui corporis curatione in solium demittito. atq; ita in aqua fasciam
resoluito.

Aliud ad splenicis per unam diem sanans. Verum supra phar-
maci impositionem per tres dies certo uiuendi modo utimur. Myrrhę, mannę
thuris, utriusq; quadrantem. sinapis Alexandrini, nasturtij, utriusq; sextantem.
aceti scillitici quod satis est. Sinapi & nasturtium tundito ac cribrato. mannę ue-
ro & myrrham dissoluito, eisq; arida addito, & simul aceto subacta ad malagma-
tis formā reducito, & a secūda hora usq; ad nonam imponito. Postea uero duar-
bus fascijs obligatum in balneum inducimus, atq; ubi laxatę fuerint in calidę so-
lium demittimus. In solio uero longiori temporis spacio moretur, cruribus ex-
tra aquam emotis. Ne uero in animi deliquium delabatur, acetum & pulegium
odoret, & fascias paulatim resoluat. Egresso porrō e balneo balsamētum citra pa-
nem exhibendum est, & uinum mari mixtum. Sequenti die eadē offerenda sunt.
Tertia uero gymnasijs utendum quę spiritum acutum reddere ualent.

Aliud Arij Tarsensis. Vfus est per interualla. Ficuum pinguisimarum, sina-
pis, radicis capparidis corticis, singulorum lib. i. aceti quantum satis est.

Aliud Diodori. Sinapis, nasturtij, foeni gręci, feminis lini, retrimentorum ab
expressa myrobalano reliquorum, singulorum drach. viii. Excipe cedria cocta
aceto scillitico ammixto. Vfus est ante balneum. pharmacum bonum est, & post
usum sanguinem mingunt.

Pharmaca

Pharmaca ab Asclepiadę in quarto externorum conscripta, ad sple-
nicos, & hydropicos. Quę iuxta dictionem eius sic habent.

Epithema splenicis, tumorem eliquat. Foliorum tenerorū sambuci lib. iiii.
aloes pinguis lib. unam. terito cum aceto, & linteolo excepta imponito.

Aliud, Fructus ericę lib. unam. galbani lib. i. fructum tundito & cribrato ac
galbano excipito, rursusq; tundito ungenti Irini fece admora, quo ad malagma-
tis formam redigatur, deinde linteolo infarcta imponito. Malagma ad sple-
nicos. Myrobalani corticum tusorum cribratorū minam dimidiā, & retri-
mentorum ab expresso succo eiusdem residuorum tantundem. cerę drach. vi. re-
sinę terebinthinę drach. xx. galbani drach. x. irini parum. Arida cum liqui-
dis committito.

Aliud ualde præclarum. Farinę myrobalani quadran-
tem, nitri unc. unā. alij uncias iiii. cerę semissem. terebinthinę bessem, aceti quod
sufficit, splenem eliquat. Malagma ex Cedria splenicis, hydropicis, medi-
camentum accommodatum. Urinam cit multam, & splenem eliquat. Oportet
autem unā cum pharmaco lauari, & quod ab eo disparatum est, a splenio uideli-
cet de corporis cuticula, defecare. Sinendum enim est adhęrescēs pharmacum,
donec sua sponte dilabatur. Compositio hæc est. Visci quercini lib. i. calcis ui-
uę semissem. floris lapidis Asij trientem. cedrię quadrantem. Viscum ærea pa-
rina coquito, & postquam fuluum factum fuerit, cedriam adijcito, assidueq; mo-
ueto ac arida trita inspergito. Deinde ab igne ablata aliquantulum frigefieri sinito,
atq; in pellem albam a spina appellatam infarcta affectis locis imponito, & unā
cum pharmaco lauare iubeto, donec splenium sua sponte dilabatur. Oportet ta-
men ut prædictum est disparatas splenij partes defecare.

Aliud ualde præclarum. Floris lapidis Asij sextantem. lapidis gagatę unc. i.
calcis uiuę bessem. uisci quercini lib. i. Præpara ac utere ut dictum est.

Malagma Anthiochidis. ad splenicis, hydropicos Ischiadicis, arthriticis,
preparatum est Fabullę. Cera lib. iiii. resinę terebinthinę libras iiii. retrimen-
torum ab expressa myrobalano reliquorum lib. unam, spumę nitri lib. i. floris la-
pidis Asij lib. unam. ammoniaci thymiamatis lib. unam. olei cyprini lib. iiii. Ace-
tum ad ammoniacum dissoluendum. Aliud Fabullę compositum ualde
præclarum, ad easdem affectiones. Myrrhę stactę lib. ii. opopanacis lib. unā,
galbani lib. unam. mastiches lib. unam. floris lapidis Asij lib. unam. styracis lib. i.
succu sycomororū lib. unam. canchryos lib. unam. piperis albi semissem. cerę lib.
v. terebinthinę lib. v. pharmacum est tusile, id est, quod cōtunditur. Oportet au-
tem tundentes ungenti Irini fecem admouere, donec quā mollissimum phar-
macum reddatur. Repositum enim mollissimum euadit.

Malagma quod aurei coloris appellamus. Auripigmenti unc. i. aluminis
scissi sextantem, calcis uiuę sextantem. Arida tundimus ac cribramus, & in mor-
tarium conijcimus, hisq; aceti cyathos viii. superfundimus, & probe trita liqui-
dis excipimus. Sunt autem liquida hæc. Cera lib. unam. resinę frictę lib. ii. pi-
nus lib. ii. hæc frigefieri post eliquationem sinimus, & sic erasa tritis adijcimus.
Nos ad pharmaci præparationem etiam myrrhę sextantem apposimus.

Aliud, hoc est usus Andromachus. Facit splenicis, hydropicis, & ad præcor-
dia distenta. Facit item Ischiadicis, Arthriticis, & ad inueteratas affectiones. Ce-
rę lib. unam. picis brutię lib. unam. pro resinę fricta, picem addimus. olei cyath.
viii. auripigmenti auricoloris sextantem. aluminis scissi sextantem. calcis uiuę
sextantem. præpara ut dictum est. Nos ad pharmacum etiam myrrhę sextantē,
& uisci quercini trientem apposimus.

Ad inueteratas induratas splenis affectiones, Authemerum ab eo quod per
unam

unam diem curat appellatū. Oportet autem cum pharmaci impositione agrum ad triduum conuenienti diata uti. Myrrhae, mannae thuris, utriusque quadrantem. sinapis Alexandrini sextantem. nasturtij sextantem. aceti scillitici quod satis est. Arida tundito & cribrato, & cum aceto ad malagmatis formam subigito, & linteolo excepta ab hora secunda usque ad nonam imposito, ita ut complectaris & contineas incubens malagma fasciola obligata. Deinde, uero ita obligatū in balneum mittito, & ubi probe laxata fuerit, in folium delidere facito, & pedes extra folium extendere iubeto, ac longiori tempore in ipso immorari. Ceterū ad reuocandos in animi deliquium collapsos acetum cum pulegio naribus admouemus, & paulatim resoluerē fascias tentamus. Sint autem duae fasciae malagmati incumbentes. quum enim fasciae tolluntur, auferimus etiam incumbens malagma, & post affectos locos sufficienter fouemus. Egresso de balneo salsamentum citra panem exhibemus, & uinum mari mixtum. Idem etiam sequenti die facimus. Et tertia similiter, insuperque gymnasijs utimur quae spiritum acutum reddere possunt.

Aliud Tryphonis Gortyniatae Cretenlis pharmacum accommodatum.

Foeni graeci moliti sextarium unum, retrimentorum ab expressa myrobalano reliquorum sextarium dimidium. spumae nitri quadrantem. Omnia trita cedria excipe. Verum hanc prius coctam condensare oportet ad cerati spissitudinem. Vtus est ante balneum, quantum aeger ferre potest. A balneo cerotarium imponimus. Aliud Authemeron inscriptum, liberat ab affectione. Pyrethri drach. xx. myrobalani bessellem, nasturtij bessellem, seminis urticae bessellem, sinapis sextarium dimidium: omnia trita & aceto subacta per interualla imposito ad horas tres si aeger tolerare possit. Deinde ablato pharmaco lauare iube. In balneo uero cerato utendum est ex rosaceo apparato. Aliud tumorem liquer facit. Floris lapidis Asij, nitri rubri, retrimentorum expressae myrobalani, ammoniaci thymiamatis, singulorum drach. xxiiii. corticis radice capparidis drach. viii. seminis raphani drach. x. aut succi cyathum unum, aceti acerrimi quod satis est, uisci quercini drach. xl. ammoniacum sambuci succo, aut myrica, aut trifolij dissolue, Arida uero tunde & angustissimo cribro excute, ac aceto subige, indeque ammixto uisco omnia simul contunde, & utere.

Pharmaca ad splenicis ab Archigene in primo medicamentorum secundum genus conscripta.

In splenicis porro praecedente similiter tota diata, ex describendis compositionibus his utitor. Potus quidem sit aqua in qua ignitum ferrum saepe sit extinctum, non febricitantibus cum uino. Febricitantibus uero aqua sola. Aut anagallidis ceruleum florem habentis obulum unum exhibeto cum aceto mulso. Aut serpillum cum aceto. Aut panacis radicem uiridem cum aqua multa. Aut semen similiter. Aquam mulsam uero per noctem sub dio exponito. Aut corticis radice periclymeni & seminis eius quantum tribus digitis apprehendi potest, in uino albo meraco calido ieiunis bibendum ad dies xl. exhibeto. Aut uulpis hepar siccum cum aceto mulso exhibe bibendum. Aut cuminum Aethiopicum similiter ut hepar ex aceto mulso. Aut radice ari corticis drachmam dimidiam cum aceti mulsi cyathis iii. Aut polium similiter cum aceto mulso. Aut hederæ albæ grana tria cum aceti mulsi cyathis iii. Aut arida trita capparidis folia propinato. Cataplasmata autem eadem impones splenicis quae hepaticis, Ampliusque cinerem ex ferraria officina cum aceto. Aut capparim maceratam aceto ac tritam cerato cyprino exceptam. Aut nasturtium & foenum graecum, ac calcem uiuam, & nitrum, cum melle mollita imposito. Aut foenum graecum, & calcem, ac nitrum, item cum melle imposito. Aut lepidij folia imposito.

Quum

Quum uero iam morsum perceperint in balneum inducito, & ablato pharmaco in feruida folium demittito ac detineto, Aegre enim ferunt nimiam mordacitatem, uerum sani exeunt. Idem etiam in Ischiadicis facit. Aut myrobalani expressae retrimentum aceto maceratū, rosaceo cerato excipe ac impone. Aut foeni graeci & nasturtij par pondus, mannae duplum, calcis uiuae parū, cum melle splenia uelut emplastra facito ac imposito. Aut fecem acris aceti imposito. Aut capparidis radicem cum aceto. Aut spongiam acerrimo aceto imbutam. Egregie faciunt myrobalani cortices, & nitri tertia ipsorum pars, trita aceto subigito, & resinam ac ceram cum modico oleo liquefacta affundito, & mollitis utitor. Perseuerante malo cucurbitas cum scarificatione affigito. Amuleta autem, & per contrarietatem quandam naturalem ad hepar & splenem facere credita, haec sunt. Venam retro sinistram aurem secato, & detracto sanguine affectum splenem confricato.

De hydropice siue aqua inter cutem. Cap. iii

Hydropicorum medicamenta, & alia communia ad splenicis ipsos, itaque quaedam multiplicis usus, ad uarias affectiones, tum iam praedictas, tum duricias & ubi quid discutere oportet, etiam si iam purulenta sit corpora ges, dicere aggrediar, initio ab his quae Asclepiades tradidit sumpto.

Pharmaca ab Asclepiade conscripta ad praedictas affectiones in quarto externorum, quae Marcella inscribit.

Epithema hydropicis ualde commodum, quod adiacentem humorē absorbet. Farris, quod zeam uocant, moliti sextar. ii. floris lapidis Asij sextar. i. mannae lib. i. Probe trita adipe suillo ueteri probe subacta, & uino per integrā noctem macerato, excipito. Sit autem tanta adipis copia quanta ad molle faciendum pharmacum satis est. Aliud, Belsa: est autem semen rutae syluestris quod in Syria nascitur, & uernacula lingua Harmala ab illis appellatur: huius tussis sextarium i. mannae sextarium dimidium, adipis suilli ueteris quantum sufficit, praeparato ut dictum est. Aliud, Ficum pinguisimarum lib. iii. origani lib. i. Quidam cumini lib. i. sulphuris uiui quadrantem. cochlearum Africarum lib. i. Arida tundito & cribrato, & tussis ficibus unā cum carne cochlearum excepta, ac in linteolum infarcta imposito, melle cocto sufficienti addito.

Aliud ex Critone. Foeni graeci moliti ac cribrati sextarios ii. sulphuris uiui lib. ii. & dimidia. Arida tenuissime trita melle cocto excipito, Indeque linteolo infarcta per noctem imposito. In die utere & gestatione, & cofectione subscripta.

Malagna Ipoterium inscriptum. Resorbet humiditates ex alto, & duricias dissoluit. Ceræ, picis aridae, utriusque lib. ii. aluminis liquidi, sulphuris uiui, mannae, nitri rubri, singulorum lib. i. resinae frictae lib. iii. olei ueteris heminam i. aceti quantum satis est ad arida dissoluenda. Praepara ac utere ut probato.

Aliud praclarum Ipoterium pharmacum accommodatum. Facit hydropicis, splenicis, & ad inueteratas affectiones. Resinae frictae lib. iii. ceræ lib. ii. sulphuris uiui lib. i. picis liquidæ lib. ii. aluminis liquidi lib. unam. nitri rubri lib. unam. Aristolochiae quadrantem, bdellij quadrantem, amomi racemi quadrantem, radice cucumeris syluestris quadrantem, aloes semissem, pyrethri quadrantem, ammoniaci thymiamatis quadrantem, uisci quercini quadrantem, succi sycomororum quadrantem, aceti sesquiseptarium. Aut pro aceto uini Italici tantundem, olei heminas iii. praeparato pro more.

Malagma ex baccis lauri, ad splenicis, hydropicos. Dissoluit omnem duritiam, absorbet abscessus in profundo. Ceræ lib. i. resinae pinus lib. i. picis Brutiae lib. i. baccarum lauri siccarum lib. unam. nitri rubri lib. unam. ammoniaci thymiamatis lib. i. adipis uitulini subacti lib. i. arida tundito & cribrato per angustissimum cribrum

brum. Liquefabilia liquantur & frige facta aridis adijciuntur, atq; ita contusis simul ac repositis utimur. Aliud, Baccarū lauri lib. i. picis lib. i. mānæ lib. i. adipis taurini lib. i. ammoniaci thymiamatis lib. i. ceræ lib. i. præparato ut prædictum est. Emplastrū tonsoris appellatione, ad splenicis, et hydroxicos. Hoc tonsor quidam uir Bithyniensis usus, ischiadicis à coxendicum morbo penitus liberauit. Picis aridæ lib. iiii. ceræ lib. ii. resinæ pinus lib. ii. ammoniaci thymiamatis lib. ii. nitri rubri lib. ii. adipis taurini lib. i. In alio exemplari etiam iridis lib. ii. habentur. cāchryos uncia XVIII. farinæ sceni græci sextarius i. pollinis sextar. i. radicis chamæleonis nigræ tenuissime tufæ sextar. i. cumini tenuissime tritisequisextarius, passi sextar. i. In alio exemplari anisi triti sextarius dimidius habetur, & pollen deest.

Aliud Bithynum appellatum, pharmacum accommodatum ad prædictas affectiones. Picis Brutæ lib. iiii. resinæ pinus, ceræ, ammoniaci thymiamatis, singulorū lib. ii. medullæ ceruinæ lib. i. adipis taurini subacti lib. i. succi scycomororū lib. i. floris lapidis Asij semissem, radicis chamæleonis contusæ semissem, baccarum lauri siccarū libram dimidiā, farinæ loliaceæ lib. dimidiā, seminis dauci Cretici contusi trientem. petroselinī trientem. cumini Aethiopicī trientem, anisi trientem, salis hispani sexuncem, aphronitri sexuncē, cyprini sexuncē. Vini salerni qd satis est. Arida cū liquidis pro more apparato.

Malagma ex seminibus, pharmacū accommodatū ad prædictas affectiones, hoc usus est Olympius. Ceræ drach. c. terebinthinæ drach. c. ammoniaci thymiamatis drach. c. adipis taurini drach. c. anisi drach. c. sceni græci drach. c. petroselinī drach. c. ammij, iridis Illyricæ, utriusq; drach. l. panacis drach. c. nitri drach. l. glycyrhizæ drach. l. cyperi drach. xxv. fabinæ drach. xxv. famsuchi drach. xxv. meliloti drach. xxv. cardamomi drach. xii. & dimidiā. cassiæ fistulæ drach. xii. & dimidiā, nardi Celticæ, radicis dauci Cretici, utriusq; drach. xii. & dimidiā. Mellis heminam & dimidiā. Vini odorati quod sufficit. Prepara pro consueto more.

Aliud, Ceræ minam i. ammoniaci thymiamatis minam i. terebinthinæ minā i. famsuchi minam dimidiā. iridis Illyricæ minæ quartam partem, hoc est drachmas xxv. seminis lini tosti minæ quartā partem, adipis taurini minæ quartā partem, radicis cucumeris syluestris, anisi, seminis apij, ammij, cumini, sceniculi, nitri, singulorum minæ quartam partem, piperis drach. xii. & dimidiā, mellis heminam, uini sesquiheminam, cyprini sesquiheminā, aceti sesquiheminam. Componito ac utitor.

Ex Andromacho ad hydroxicos & inflationes.

Picis liquidæ lib. ii. ceræ lib. i. nitri drach. vi. sulphuris uiui sexuncem. aluminis sexuncem. Ad hydroxicos Cleophanti. Ceræ, resinæ, spumæ nitri, singulorum drach. c. galbani drach. xii. & dimidiā, propolis drach. xii. & dimidiā, ammoniaci thymiamatis drach. xii. & dimidiā, cyprini cyathos ii. aceti cyathos duos.

Ex Archigenis secundo libro pharmacorum secundum genus.

Hydroxicis dietam ac uiuendi modum conuenientem constituit. Pro cataplasmate autem stercus bouis armentariæ impone. Resicca autem ipsum stercus diligenter, & tritum in posca uelut crudam ordeacā farinam coque, inspersa sulphuris uiui quarta parte. Cataplasma uero per omnem uentris amplitudinē impone. Musa uero cataplasma ad ipsos præparauit ex elaterio, staphide syluestri, hyssopo, felle tauri, æqualibus partibus ipsorum ficibus contusis exceptis. Aut radicis cucumeris syluestris minam unam in uino coquito, & ficuū minam dimidiā similiter coquito, atq; hæc simul terito affuso eorum decoctio, donec malagmatis forma euadat, Inde q; altheæ radicis tritæ tantūdem ammisceto

ammisceto, simulq; coquito ac terito, atq; ita imponito. Aut caprinū stercus in urina pueri impubis ueneris expertis, uel ipsius capræ urina coctū, ad strigmenticiam spissitudinem redigito, ac imponito. Egregie ipsum per aluum purgat. Aut ueratrum nigrum, fel taurinū, nitrum, piper, æquis partibus cum melle aluo per dimidiā horæ spatium imponito. Porro per omne curationis tempus unam aliquam ex his potionibus ipsis propinato. Cotyledonis drach. i. scyllæ aridæ mundæ drach. i. in uino mulso diluto quotidie exhibe. Aut corticis radicis Ari drach. i. Aut cneori, quā aliqui chamælan adpellant, teneras eminentias ad calamorū radices nascētes exsuccato, ac succi cyathos iiii. prædictis ammixtis quotidie exhibeto. Optime facit & hoc. Cancri fluuialis sicci triti, pedibus ac eminentijs omnibus amputatis, drach. i. asari drach. i. misceto aqua ex ipso flumine unde cancri extracti sunt accepta, & propinato. Aliquādo uero pro asaro, opo balsami par pondus additur. Aut coralli drach. i. aluminis scissi drach. i. obol. ii. cum calaminthæ cremore terito, & in pastillos duorū obolorum ponderis redigito, & obolum inde ex calaminthæ aqua bibendum dato. Summe facit & ad nephriticos. Aut radicē calaminthæ coctam propina. Aut lion quod lauer Latini dicunt itidem coctum propina, idemq; etiam edendum exhibe. Aut tribuli folia siue radicē cum uino dato. Aut in balneo cum sale & oleo diligenter, usq; quo exudent, illitos educito, & solis testibus exudantibus ablutis, primū linteis, deinde etiā reliquis amiculis cōfectos curato, ac panē furnaceū cū sufficētibus caricis edendū dato: uinū uero nigrū Italicum aut Spicatū recēs, in quo sicuum triens in uini sextarijs vi. incoctus est, donec tertia pars superfuit, bibendum exhibeto purgat per urinā. Aut urinæ capræ cochlearium unū cum nardi drach. una calfactū bibendum dato. Aut cucumim syluestrem uino nardino uel amineo macerato, & ex cremore ter cyathum unum bibendum præbeto, & paulatim usq; ad cyathos tres progreditor. Aut fefeli in potu uel cibo exhibe. Aut daphnoides tritum lupini magnitudine inspergens bibendum dato, Ducit urinam multam. Aut corticem radicis Ari ex uino. Aut squamæ aris drach. i. panis medulla excipito, & catapotia facito ac exhibeto. Fortiter aquā ducūt. Aut aris usti drach. i. rutæ ramulos tres, stercoris colubæ drach. i. salis cōmunis parū, cum uino Ephesio & aqua, ita ut tota mixtura heminæ dimidiā sit, præbeto. Summe faciunt & Theriacæ omnes urinam cientes. Insuperq; potiones aquam ducētes, quæ unicuiq; per experientiam cognitæ sunt minime periculosæ. Similiter & catapotia. Caterū hydroxicos diutius ad solem, cōfectio capite, inungito ex oleo multo sale ammixto, & multa salugine calida perfundito. Inflatos uero maxime locos, uescis magnis probe inflatis quotidie continenter pulsato, Inde enim arctantur ac contrahuntur. Scarificatis item ipsorum talis & uulnusculis impactis, ipsos in ferculo aut lectica gestato ac circūuehito, Multus enim humor hoc modo ipsis profluere solet.

Ad easdem affectiones Cōfectio Biennij. Croci, opij, opopanacis, myrrhæ, iridis, acori, mandragoræ, asari, costi, nardi Indicæ, dauci cretici, mei, singulorū drach. viii. piperis albi & longi, gentianæ, stœchadis, cassiæ, phu ponticæ, singulorum drach. viii. excipe melle.

De pharmacis dolorem sedantibus, anodynīs & colicis appellatis. Cap. iiii

Viuismodi pharmacis magni doloris, aut uigiliarum gratia, aut ne per uiolentam tussim lancinemur, uelut in sanguinis reiectione & grauibus distillationibus aliquādo contingit, uti solemus. In moderatioribus tamen prædictis affectionibus, cōfectiones ex seminibus

Y priuatim

priuatim tussiculares appellatae sufficiunt, quae & ipsae omnino aliquid ex saporibus feris seminibus habent: uerum modicum inter multa adeo semina, quae odorata & tenuium partium ac urinam cientia existunt. Appellant autem haec Medici saepe citra appellationis seminis appositionem, Cuminum dicentes & daucum, & fefeli, apiumque & anisum. Eiusmodi igitur pharmacorum compositiones inter tussiculares appellatas confectiones sunt relatae, Verum dolorum sedantes anodynasque & colicam dicitur, quae eiusdem quidem generis cum illis sunt: multo autem facultatibus illas exuperant, in hoc sermone ostendentur. Prima itaque ex ipsis priscis temporibus, ut apparet, celebris fuit quam Philo prodidit, & de qua ipse hanc Elegiam fecit.

Philonis Antidotus.

En me Tarfensis Medici praegrande Philonis

Inuentum, mala quod multa dolore leuo.

Sive colum doleas, seu tu secur, auxiliabor.

Seu lapis infestet, difficile aut lotium.

Et medeor spleni hinc, orthopnoeaeque molesta,

Conuulsa atque tabem protinus exupero,

Pleuriticamque malam, & sputum uomitumque cruoris

Euinco, mortis terror & hostis ego.

Viscera tentantes omnes ego sedo dolores,

Interna & quicquid membra dolore quatit,

Tussim, Singultum, destillantesque fluores

Sisto, etiam si quid strangulet excipio.

Me dedit ille autor sapienti munera magna

Discipulo, stupidos nil ego curo uiros.

Odorum fuluorumque pilum pueri cape, cuius

Fulget adhuc campis Mercurij ille cruor.

Pondus ad humanos sensus perpendito prudens,

Dein drachmae pondo Nauplion Euboicum.

Inde Menœtiadae occisoris ponito drachmam,

Qui pecoris densis uentribus excipitur.

Viginti & drachmas candentis conijce flammæ,

Et totidem fabae post suis Arcadicae.

Et drachmam dicitur falso radice, ab ipsa

Terra, pissæ quae Ioue clara manet.

Quumque pion scribes, uoci caput amplius addes,

Masculum Achiuorum nominis articulum.

Indeque post drachmas expensæ sumito lancis

Quinque bis, atque isthaec prouidus excipito

Natarum tauri textura Cecropidarum.

Sic mecum Triccae progeniesque facit.

In his uersibus Philo iubet croci drach. v. conijci, pyrethri unam, Euphorbij unam,

spicae nardi unam, piperis autem albi & hyoscyami par pondus, utriusque drach.

xx. opij uero drach. x. Primi quidem igitur duo uersus crocum indicant, ut qui

fuluus colore sit, & tenuis ad formam pilorum. Cruorem autem croci fulgere ad

huc in campis Mercurij dicit. Adolefcens enim crocus appellatus cum Mercurio

disco ludens, & incuriosius consistens, illapso in caput ipsius disco, statim mor-

tuus est: ex sanguine autem ipsius in terram acto, crocus natus est: fulgere uero

cruorem dixit, hoc est sanguinem iam occisi, propter coloris croci splendorem.

Scribitur autem non solum campis, sed & herbis in uersu, hoc modo, fulget adhuc

herbis

herbis Mercurij ille cruor. Ceterum pondus croci drach. v. esse uult, quum ad humanos sensus perpedere iussit, qui quinque numero existunt. Quod uero drachmas quinque esse uelit, et neque obolos, neque libras, neque aliud quicquam tale, per sequentia commonstrat, primum quidem quum ait, Dein drachmae pondo Nauplion Euboicum. Deinde uero & consequenter quum alijs idem drachmae nomen apponit. Nauplion itaque Euboicum, pyrethrum uocat. Propterea quod Nauplius magnis pyris incensis, ut aiunt, circa Euboeae portum, multos Graecorum decepit, ut perirent tanquam ad regionem portus bonos habentem applicantes. Id ipsum uero ob Palamedis necem ipsum fecisse tradunt. At uero & Euphorbium similiter his aenigmatice uocauit, quum ait, Inde Menœtiadae occisoris ponito drachmam, Quandoquidem poeta Patroclum sic loquentem facit,

Sed me parca ferox, Latonae & filius aufert,

Atque uir Euphorbus.

Pecoris autem hoc est ouium uentribus excipi & adseruari Euphorbium ait, propterea quod hos solos non corrumpit, & ob hoc in his reponi pharmacum potest. Est porro Euphorbium plantae cuiusdam spinosae in Maurusiorum terra nascens succus, facultate calidissimus, & de ipso libellus paruus scriptus est Iubae regi Maurusiorum. Consequenter uero Philo ait, Viginti & drachmas candentis conijce flammæ, piper album per hoc significas. Est autem stomacho commo dius & acrius quam nigrum. Viginti insuper drachmas seminis hyoscyami iniijcere iubet, quod fabam suis Arcadice appellat, Quandoquidem aprum Erymanthium Hercules occidisse fertur, qui in Arcadum terra fuit connutritus. Quin & nardi ipsius drach. i. conijciendam censet, quam radicem falso dicitur appellat, quandoquidem spicanardi uere nominatur, Vult autem eam Creticam esse, quum ait, ab ipsa Terra pissæ quae Ioue clara manet. Quandoquidem fabularum scriptores Iouem in dicitur Cretae monte educatum aiunt, occultatum ibidem à matre Rhea, ne & ipse à patre Saturno deuoraretur. Apposuit autem Ioui epitheton pissæ, quemadmodum multi etiam extra poeticam, in communi sermone dicere solent, per Aesculapium Pergamæum, per Dianam Ephesiam, per Delphicum Apollinem, per Vestam Eleusiniam. Quidam uero non Creticam terram, sed Indicam indicatam esse aiunt, ex qua ebur affertur, ex hoc enim statuam Iouis in Pissa factam ac formatam esse. His omnibus & papaueris succum ammisceri iubet, qui recepto à medicis more priuatim opium appellatur, quum nullus aliorum succorum quantumuis multi sint in neutro genere: opium uidelicet: nominetur, Quando igitur ipsum nomen opion, ex uoce. o. &. pion. componitur, ob id sane inquit,

Quumque pion scribes, uoci caput amplius addes,

Masculum Achiuorum nominis articulum.

Indeque post drachmas expensæ sumito lancis

Quinque bis, &c.

Hoc est iniijce & opij drach. x. Superest postremum quo omnia haec trita excipiuntur, ipsum Mel, itidem coniecturaliter ab ipso appellatum, Natarum tauri textura, quandoquidem ex putrescentibus tauris apes generari tradunt. Quod autem Atticum ipsum Mel esse uelit, ea gratia addidit, Cecropidarum, hoc est, Atheniensium. Ceterum per extremum uersum ostendit etiam Asclepiadas hoc pharmacum sic praeparare, Ex Tricca enim generis sui originem ducunt, ex quorum ordine & poeta est. Haec ferme prima antidotorum dolores sedantium celebris facta est. Iuxta hanc autem alijs partim ad ipsam appositis, partim detractis, aut apponderationibus permutatis, posterius magnum antidotorum dolores sedantium numerum fecerunt, quas etiam colicas uocant, denominatione ab affectione quae maximos dolores habet deducta. Ego uero primum

quidem generales componendi ipsas modos referam, deinde uelut consueui, etiam particulariū materierum seriem quantū latissime se expandit subscribā. Opium itaq; fortissimum est ex his quę sensum stupefaciunt ac somnum soporiferum inducunt. Operatur autem hæc etiam solum sapa dilutum, deinde tomento excerptum ac sedi inditum, itemq; fronti ac naribus illitum. Si uero cum alio quopiam uim ipsius moderatē misceatur, moderatius hæc facit. Verum quæ ammiscentur ipsi, aut concoquere, aut mitigare dolorosam affectionem oportet, aut humores affectionem efficiētes discutere, aut secare, aut attenuare, aut iuxta totā substantiam alterare. At uero neq; ignorare nos puto optimum esse compositionis scopum, qui trīum cōiectationi sit intētus, Nimirū ut & sensus stupefiat, & nullum in posterum inde circa particulam detrimētum permaneat, ampliusq; ut affectio ipsa maxime inde iuuetur. Ad hæc igitur respiciens Philo mihi uidetur hoc pharmacum de quo iam proposuimus dicere, cōposuisse, Ex opij quidem & hyoscyami mixtura somnum soporiferum, & sensitiuæ facultatis stuporem inducere uolens. Quo uero citius distribuerentur, & totorum affectionum corporum profundum penetrarent, calfacientia ammiscuit, pyrethrum, & euphorbium, & piper, quæ nocentes humores discutere possunt, & extergere uiscosos, ac secare crassos, & uentosos status attenuare ac euacuare. Est autem non modica concoctoria uis omnium frigidarum affectionum in nardo sita, Verum Creticā nardum iniicere non oportet, neq; omnino eam quæ apud nos nascitur, quam montanā & herbam Narditen magis quam nardum appellat, Est igitur Celtica nardus optimum pharmacum, efficiens quæcunq; etiam Indica nardus solet, Verū ab ipsa uiribus deficit, uelut etiā à Celtica, Montana, Quæadmodū autē ex aromaticis appellatis medicamētis Philo solam nardum iniicit, Sic posteri alius aliud apposuit, aliqui autē plura. Quæ uero apponuntur sunt, flos iunci odorati, & cassia, cinamomum, amomum, & costus. Quemadmodum autem rursus crocum addidit, crudorum humorum concoctoriū, itemq; affectionum medicatarum, Sic alij myrrhā & castorium ammiscuerunt. Plurimi autem ex ipsis, neq; male in hoc facientes, & hæc familiaria semina, De quibus etiam antea in confectionibus ex seminibus constantibus dictum est, addiderunt; quo uidelicet amarorum medicamentorum iniucūditatem mitigent, & totum pharmacum ad distributionem & uringē propulsionem instigent. Si uero & humorum crassitudo attenuari expetat, etiam hoc ipsum faciunt, Dico autem apij semē, cumini, dauci, petroselinī, anisi, & quæcunq; eiusmodi existunt. Apponam igitur iam & copiam ac seriem particularum materierum à prioribus medicis usu ac experientia cognitarum.

De colicis pharmacis ab Andromacho conscriptis.

PRima itaq; ipsarum in hæc uerba scripta est. Colica Cassij. Anisi drach. vi. seminis apij drach. xii. nardi drach. iiii. alij drach. vi. castorij drach. iii. petroselinī drach. iiii. alij drach. iii. piperis albi drach. v. & longi drach. v. myrrhæ drach. vi. iunci odorati drach. iii. succi papaueris drach. vi. croci drach. iii. Excipe melle cocto. Quidā etiam cinamomi drach. i. aut cassiæ drach. ii. Datur ad summum nucis regiæ paruæ magnitudo ex aquæ calidæ cyathis. iii. minimum nucis ponticæ magnitudo.

Colica secunda ab Andromacho scripta hæc est. Colica Cassij, ut Crispus. Facit & foris imposita. Anisi drach. xii. seminis apij drach. xxiii. nardi Indicæ tantundem. castorij drach. vi. seminis petroselinī drach. xvi. myrrhæ drach. xii. piperis albi drach. xii. & longi drach. x. iunci odorati drach. vi. opij, croci, cassiæ singulorum drach. xii. costi, acori utriusq; drach. vi. Excipe melle cocto. Præbe nucis ponticæ magnitudine ex aquæ calidæ cyathis. iii. Hæc igitur præscriptæ

scriptæ duæ confectiones ex medicamentis de quibus paulo ante dixi compositæ sunt. Quæ uero deinceps sequitur, qua se usum esse ipse ait, habet etiam alia quædam præter priora, eiusdem generis cum opio & hyoscyami semine existentia. uelut malorū mādragoræ succū, aut qui ex radice ipsius expressus est, & succum cicutæ. Habet item phu ponticū, quod partim nardo celticæ, partim petroselino & urinā cientibus seminibus simile existit. At uero syluestris brassicæ semen ex maxime attenuatorijs est, & quæ multū siccare ac discutere possunt. Ex urinam cientibus est & Meon, & asarum. Illyris uero quam neq; nominauit iridem Illyricam, concoctorium est & attenuatoriū pharmacum. Stoechas autem à putrefactione uindicat & attenuat. Ipsum pharmacum autem sic describitur.

Colica Tullij qua utor. Succū malorum mandragorę drach. viii. aut succi radicis eiusdem drach. x. phu pontici drach. viii. seminis brassicæ syluestris drach. viii. succi cicutæ drach. xvi. costi, piperis albi, & longi, myrrhæ, opij, singulorum drach. viii. opopanacis drach. vi. stoechadis, seminis dauci, Mei, asari, singulorum drach. xii. cinamomi, illyridis, acori, singulorum drach. viii. Sequitur post præscriptas Colica Abascanti, quam apud me cōsonam reperi. Anisi drach. x. seminis seselis, drach. xx. petroselinī, nardi Indicæ, piperis albi & longi, singulorum drach. iii. & obolos iiii. opij drach. x. myrrhæ drach. x. cumini Aethiopicī, castorij, utriusq; drach. v. iunci odorati, croci, utriusq; drach. v. Excipe ac præparatū cū melle cocto. Colica admirabilis qua utor. & ad uoluulosos & qui sterCUS sursum euomunt in magnis doloribus, datur magnitudine fabæ in aquæ frigidæ cyathis iii. aut iiii. Piperis albi, seminis hyoscyami, utriusq; drach. xl. opij drach. xx. croci drach. x. spicæ nardi, euphorbij, pyrethri, singulorum drach. ii. excipe melle cocto. Alia non inefficax ad aptotos ob id dicta, ad omnem etiam inflationē. Sifonis, seminis hyoscyami, piperis albi singulorum drach. xl. succi papaueris drach. xx. croci drach. vi. opobalsami drach. iii. excipe melle.

Colica Terētij Valentis. Sifonis, piperis albi, seminis hyoscyami, singulorum drach. xl. succi papaueris drach. xx. croci drach. viii. alij drach. vi. corticis radicis mādragoræ drach. iii. mellis quod satis est. Quidā etiā opobalsami drach. iii.

Colica Apollonij. Nardi drach. ii. castorij, sceniculi, succi mandragoræ, costi, singulorum drach. i. asari, spicæ, utriusq; drach. iii. opopanacis drach. i. dauci Cretici drach. iii. cinamomi drach. v. piperis albi & longi, iridis, myrrhæ, singulorum drach. ii. lemnis sphragidis drach. x. absinthij drach. ii. excipe melle. Datur drach. i. ex aqua. Colica ut Nicofstratus, Isotheos appellata, empta talentis duobus. Facit ad stomachicos, oculorum dolores, & uexationes, uulua labores, ex aqua mulsā incocta ruta. Croci sesquidrachmam. nardi drach. ii. myrrhæ drach. viii. costi, piperis albi & longi, galbani, singulorum drach. i. opobalsami drach. iii. cinamomi, succi mandragoræ, castorij, singulorum drach. ii. seminis dauci drach. iii. & dimidiā. sagapeni drach. iii. cassiæ drach. iiii. excipe melle Attico.

Colica ut Scribonius. Cineris cornu cerui teneri usti heminam, piperis albi, myrrhæ, utriusq; drach. ii. ex tritis cochlearium unum exhibeto. Et cochlearium unam crudam tritam cum uini cyathis duobus & aqua calida. Colica qua assidue utebatur, perfecte liberans & malum extirpans. Zingiberis drach. iii. salicis drach. iii. rutæ ramulos tres aut quatuor, phœnicobalanorum drach. iii. aquæ cyathos vi. conijcto in uasculū nouū, & coquito donec tertia pars superfit, & bibendū dato ad tridū post irritationē, & factio interstitio idem factio, ad plures dies pharmactū in potu exhibendo.

Colica Tullij bona, qua & ipsa utor. Seminis brassicæ syluestris, phu pontici, utriusq; semissem, piperis albi & longi, seminis dauci, singulorum drach. ix. castorij, costi, opij, corticis mandragoræ

goræ, nardi Indicæ, afari, illyridis, singulorum drach. vi. stœchadis drach. ix. chnamomi drach. i. cassiæ daphnitiidis drach. xviii. excipe melle cocto. Da fabæ Aegyptiæ magnitudine. Colica quam admiratus est Ariston, ut Diophantus Lycius. Succu centaureæ, castorij, scillæ affatæ, piperis albi & longi, myrrhæ, rutæ hortensis, hyssopi, abrotoni, iridis Illyricæ, singulorum drach. ii. croci, ammoniaci thymiamatis, radicis acori, phu pontici, zingiberis, ueratri albi, singulorum drach. i. excipe aceto mulso. Datur etiam drachma una ex aceto mulso.

Colica ut Publius in Putiolio & Apollonio. Polij drach. vi. scordij drach. xii. gentianæ drach. v. feminis rutæ syluestris drach. iiii. succi cyrenæici drach. iiii. rubricæ lemnis drach. v. myrrhæ drach. vii. opobalsami drach. viii. piperis albi drach. ii. & dimidiâ, cachryos, drach. iiii. uerbenacæ herbæ drach. ii. pentaphylli drach. v. excipe melle Attico. Da magnitudinem nucis.

Quæ Asclepiades ad colicæ affectus prodidit.

Pharmacu insperile ad colicæ inflationes, Antonij pharmacopolæ, huius usus sanus erat. Chrysohalani drach. ii. seselis, astragali, utriusq; sextantem. illyricæ, tragacanthi, utriusq; unciâ i. Hæc simul tusa & cribrata, cochlearij unius plus minus mensura, ex aquæ calidæ cyathis quatuor ante cibum exhibeto.

Aliud, Gallinarum interanea omnia exempta & in uas fictile coniecta assata, ac trita reponito. usus uero tempore cochleariū unū & dimidiū, & feminis dauci cretici tusti & cribrati tantūdem, ex aquæ mulsæ calidæ cyathis iiii. exhibeto.

Ad colicæ inflationes Charicis. Cumini Aethiopicæ drach. vi. feminis apij, drach. v. feminis dauci cretici drach. ii. piperis albi drach. i. tusa & cribrata reponito. Dantur ex eo cochlearia duo, cum aquæ mulsæ cyathis tribus. Aliud, Seminis rutæ syluestris aridi, seselis massilici, utriusq; drachmas viii. petroselinæ drach. iiii. sinonis Syriaci drach. iiii. piperis albi drach. ii. tusa & cribrata exhibeto ut dictum est.

Eclegma colicis Nectareum. Facit & pleuriticis, & dyspnoicis. Deducit mulieribus menses. Est & concoctorium. Cumini hispani unc. i. piperis albi, zingiberis, utriusq; tantūdem, uini dulcis aut Scybelitæ, aut protropi sextarios iiii. uini salerni sextarium unum. Mellis Attici librâ unam. Arida tunduntur & cribrantur crassiore cribro, Deinde cum uino coquuntur donec tertia pars supersit, deinde affunditur uinum dulce ac rursus coquitur. Mouere autem oportet ramulis rutæ uirga salicis exceptis, & salicis cortice obligatis. Habenda est ad manum etiam altera uirga similiter rutæ ramulos recentiores complectens, quo prioribus exsiccatis recentioribus moueas. Postquam autem liquor semel atq; iterum ebullierit, inijce mel ac rursus coque, & excolatum per saccum liquorem repono. Vsu expetente mystra tria ante & post cibum præbe.

Alia Scribonij Largi ex salice. Liberat à tota affectione. Corticis salicis drach. iiii. zingiberis aridæ drach. iiii. phœnicobalanos vi. numero, aquæ sextarium unum & dimidium. Coquito omnia rutæ ramulis mouens, & ubi tertia pars liquoris restiterit, tum excolato, & cyathos duos quotidie bibēdos dato. Hoc uero per triduum facere oportet, & post triginta dierum interstitium rursus repetere, quo per annum potiones xxxvi. fiant. Bibitur enim hoc pharmacum per annum totum.

In alijs exemplaribus hoc modo habetur. Corticis salicis uiridis drach. v. zingiberis sicci drach. iiii. piperis albi drach. iiii. palmularū passarum maximarum, quas Græci paretos appellant, numero duas aut tres, rutæ uiridis ramulos v. aquæ pluuiæ sextarios iiii. coquito ad tertias, & dato ut prædictum est. Alia Paccij Antiochi, à tota affectione liberās. Cornu cerui recens enati mollissimi usti ad albedinem cochlearia iiii. maioris magnitudinis piperis albi grana x. aut ix. myrrhæ parum odoris gratia, omnia teruntur, & colica

chlea Africana uarij coloris unâ cū testa itidem teritur, uino salerno per saccum non excolato affuso. Sit autem uini mensura cyathorum trium, Hæc omnia in fictili uase permixta ad prunas calfacimus, diligenter mouentes, ne quid ex pharmacum subsidat. Calfactum uero in ipsis irritationibus bibendum dato, itemq; sequentibus duobus diebus. Oportet autem diem unam ante, cibū differre, & reliquis diebus prandio solo uti, in eoq; assumere cibum qui facile confici potest.

Alia confectio. Succu foeniculi sextar. iiii. mellis Attici sextar. ii. croci drach. iiii. crocū in linteolum purum ligato, Succū uero & mel mixta in uase fictili coquito, & fasciculo croci moueto. Vbi uero densata fuerit ad arteriacæ spissitudinem, Crocum quidem expressum reijcito, pharmacū uero reponito. Vsu tempore mystrum unum aut duo ante cibum dato.

Colica Sigonis, qua usus est Valens. Facit in summis doloribus data nucis ponticæ magnitudine, ex aquæ calidæ cyathis tribus, & confestim minuit dolores, & maxime si pruritus per totum corpus fiat. Facit & ad inueteratos splenicis, & ad uoluulosas affectiones. Facit hepaticis & ad febres per circuitum repententes, ac uulua strangulatus, & uelicæ affectus. Est & arteriaca bona. Sinonis syriaci aut hispani drach. lx. piperis albi drachmas xl. feminis hyoscyami albi drach. xl. opij, corticis mandragoræ, utriusq; drach. x. croci drach. vi. mellis cocto quod satis est his excipiendis. Quantitas exhibitionis ostensa est. Alia exemplaria sic habent. Sinonis hispani drach. lx. piperis albi, feminis hyoscyami, utriusq; drach. xl. cornu cerui usti, opij, utriusq; drach. xx. corticis mandragoræ drach. x. croci drach. vi. mellis quod sufficit.

Confectio Lingonis colica, data ex frigida statim soluit dolores. Seminis hyoscyami albi drach. xx. opij, feminis dauci cretici, utriusque drach. x. petroselinæ drach. vi. croci, spicæ nardi, pyrethri, singulorum drach. iiii. euphorbij, opobalsami, cinamomi, singulorū drach. ii. Excipe melle cocto, & exhibe fabæ Aegyptiæ magnitudine cum aquæ tepidæ aut frigidæ cyath. iiii. in irritationibus.

Colica sedans dolorē, qua usus est Cassius. Facit & ad internorū affectiones, pharmacum est ualde bonum. Anisi, nardi Syriacæ, myrrhæ, singulorū drach. viii. piperis albi & longi, utriusque drach. xii. feminis seselis drach. vi. opij tantūdem, croci, castorij, petroselinæ, iunci odorati, singulorū drach. iiii. mellis Attici cocto quod satis est, Datur ponticæ nucis magnitudine.

Colica sedans dolorē Lucij, confestim eximit dolores, inscribitur Sicula. Myrrhæ, succi hyoscyami, opij, singulorum drach. viii. radicis mandragoræ, piperis albi, croci, thuris, singulorū drach. x. Excipe melle & præbe fabæ Aegyptiæ magnitudinem ex aquæ calidæ cyathis tribus ad noctem.

Colica sedans dolorē Eufchemo Spadoni inscripta. Bibitur in dies triginta. Seminis brassicæ syluestris, phu, cinamomi, iridis Illyricæ, acori, afari, opopanax, myrrhæ, nardi Indicæ, opij, costi, succi mādragoræ, castorij, singulorū drach. vi. trium piperis generū, mei, feminis dauci cretici decorticati, singulorū drach. xii. excipe melle cocto ac præbe fabæ Aegyptiæ magnitudinem, febre carentibus cum uini mulsi diluti cyath. iiii. febricitantibus cum aqua mulsæ. Hac etiam in infusis utebatur nucis ponticæ magnitudine, cum fœni græci decoctio cyathorum iiii. & oleo cui ruta incocta est item cyathorum quatuor.

Ad easdem affectiones confectio Breniti. Croci, opij, opopanax, myrrhæ, iridis, acori, mandragoræ, afari, costi, nardi Indicæ, dauci cretici, Mei, singulorū drach. vi. piperis albi & longi, gentianæ, stœchadis, cassiæ, phu pontici, singulorū drach. viii. excipe melle.

De dysentericis.

Cap. V

De dysentericis equidem quæ in uniuersum nosse oportet, iam ante dictū est, tum in curandi methodi libris, tum etiā nūc in sermone de hepaticis habito, Reliquū est igitur de uere dysentericis agere, in quibus neq; hepar affectū est, neq; alia aliqua affectio est, præter intestinorum ulcerationem, aut nudam, aut cum putrefactione aliqua obortam, quam Medici cōsuetō uocabulo Nomen appellant. Quæcūq; igitur ad tales affectiones comoda sunt, & iam frequentī experimento cognita, ea in principio subscribentur.

Quæ ab Andromacho ad dysenteriam scripta sunt.

Potio ad dysentericos & hæmopticos. Floris rosarum, opij, acaciæ, gummi, singulorum drach. iiii. balaustrij tantundem. succi hypocisthidis tantundem. gallarum drach. ii. seminis plantaginis tantundem, & succi eius tantundem. lycij Indici drach. i. succi rosarū drach. i. Fac pastillos drachmæ unius. Vtere uarie.

Ad dysentericos & cœliacos, confectio ex fructibus. Mala punica integra xx. mala cotonea xx. erui sextar. i. prunorum syluestrium sextar. ii. Sorborum Ephesinorū sextar. ii. Rhois Syriaci sextar. iiii. pira Terentiana xx. mala Cestiana xxx. siliquas xl. baccarum myrti nigrarum sextar. iiii. musti aminei ad tertias decocti sextarios xlvi. Coquito simul ad mellis spissitudinem & in figulino reponito. Alia ex fructibus ad eadem. Stomachum subuersum restituit. Imponitur etiā forinsecus. Mala punica x. cotonea xx. mala orbiculata xv. sorborum sextar. ii. mespilorum sextar. i. glandium sextar. unum. Rhois Syriaci sextar. i. rubi fasciculum manipulare, baccarum myrti nigrarum sextarium unum. palmas passas, patetos Græci dicunt xxx. acinorum aridorum sextarium dimidium, prunorum syluestrium sextar. i. siliquas magnas x. cœnanthes sexuncem, cornorum sextarium unum mala citria v. passu Cretici sextarios xvi. Coquito simul & reponito in uitro, utere ut priore.

Ad dysentericos qua uitor. Gallæ, fructus ericæ, opij, singulorum drach. iiii. cum aqua redigito in pastillos duorum obolorum. Dato ex aqua aut uino.

Ad dysentericos Clidion. Nardi, croci, utriusq; drach. viii. aloes drach. iiii. ego drach. ii. thuris drach. ii. acaciæ drach. iiii. myrrhæ drach. iiii. succi hypocisthidis drach. iiii. alij drach. vi. rosarū siccarum drach. iiii. lycij Indici drach. iiii. tragacanthæ drach. iiii. opij drach. iiii. alij drach. i. obolos ii. piperis drach. ii. alij etiam iridis drach. ii. Excipe aqua. Quidā etiam cinamomi drach. ii. & dimidiā, gallæ drach. ii. fac pastillos obolorū duorū ponderis. Exhibe cum uino myrteo.

Ad dysentericos & cœliacos pastillus Beritij. Nardi, croci, utriusq; drach. ii. myrrhæ, succi hypocisthidis, aloes, opij, tragacanthæ, lycij Indici, gallæ, anisi, acaciæ, piperis, rhei pontici, singulorum drach. i. tragacantham in uino macerato, & reliqua trita commisceto, pastillosq; drachmæ unius formato, atque ipsos ex uino dato. Clidion ad dysentericos. Acaciæ drachmas xxv. seminis hyoscyami drach. lvi. baccarum myrti tusarum drach. clx. rhois Syriaci drach. lxx. & succi eius drach. ii. & dimidiā, thuris drach. lxxv. Omnia torrefacta terito & uino nigro excipito. Datur summum drach. i. Ad dysentericos & cœliacos. Vini falerni sextar. vi. mellis Attici lib. vi. coquito simul ad multam spissitudinem, utere pleno cochleario ad delingendum dato.

Ad dysentericos & omnia interna uitia, pastillus ab Eudemo seniore.

Croci, cassiæ fistulæ, utriusq; drach. ii. nardi drach. i. myrrhæ, aluminis, succi papaueris, singulorum drach. ii. cum aqua pastillos formato, & dysentericis ex uini cyathis duobus dato, febrientibus ex aqua, hepaticis & peripneumonicis ex aqua mulsa. Ita etiam pleuretici & tussientibus.

Aliud

Aliud, ad dysentericos. Seminis fœniculi, anisi, apij, malicorij, singulorum drach. iiii. opij drach. ii. cum aqua redige in pastillos duorum obolorum. Dato unum ex aqua. Ad dysentericos & cœliacos ex libris Antipatri. Piperis nigri drach. iiii. gallæ drach. iiii. myrrhæ drach. ii. croci drach. ii. nardi drach. i. lycij drach. i. succi hypocisthidis, acaciæ, ramentorū loti, gummi, singulorū drach. ii. opij, aloes, anisi, singulorū drach. i. Rhois obsoniorū, drach. ii. Excipe succo rubi & utere.

Ad dysentericos, cœliacos, & hæmopticos, e Cornelio medico. Myrrhæ, thuris, aloes, croci, opij, rhois Syriacæ & coriariæ, lycij Indici, acaciæ, malicorij, succi hypocisthidis, gallæ, balaustrorū, singulorū par pōdus in pastillis cogito, & ad noctem febre carentibus ex uino, febricitantibus ex frigida dato.

Aliud ad dysentericos Valentis. Myricæ fructus, rhois Syriaci, opij, petroselinii, singulorū par pondus torreto ac terito, & cum aqua in pastillos reducito magnitudine fabæ, Da in noctem febricitantibus ex aqua calida, nō febricitantibus ex uino.

Ad dysentericos ex scriptis Lucij. Styracis drach. ii. opij, croci, acaciæ, gallæ, fructus myricæ singulorū drach. i. cum aqua pastillos facito ac dato fabæ Aegyptiæ magnitudinē cum uino.

Ad dysentericos & hæmopticos, statim à prima potione cohibet fluxum. Cochlearū ustarum drach. xii. cornu cerui usti drach. xx. obol. ii. baccarū myrti nigrarum drach. xv. opij torrefacti drach. v. obol. ii. gallæ tostæ drach. v. obolos ii. cœnanthes drach. vi. succi hypocisthidis drach. v. obolos ii. radicis mandragoræ drach. xii. succi rhois, terre æstheris, utriusq; drach. xii. rhois culinarij drach. iiii. malicorij tostæ drach. vii. thuris drach. viii. corticis pinus torrefacti drach. vi. seminis apij drach. xiiii. hyoscyami tostæ drach. x. rhois coriarij sextar. ii. acaciæ tostæ drach. v. obol. ii. Vini nigri, quo rhus coquatur ut crassissimus succus fiat. Coquito itaq; cum uino, atq; colato, & cum succo reliqua subacta in pastillos drachmales, & triobolares, ac diobolares cogito, & pro habitu exhibeto. febricitantibus cum aqua calidæ cyathis iiii. Nō febricitantibus cum uini cyathis ii. In alijs exemplaribus cornu cerui drachmæ vi. oboli ii. habentur, & gallæ drach. vii. & acaciæ tantundem.

Ad dysentericos Flauij Pyctæ, id est, pugilis. Baccarum myrti aridarum tusarum sextarium unum. rosarum siccarum tusarum, sextariū dimidium. fecis malabathrinæ drach. ii. baccarū iuniperi drach. xxx. pirorum aridorum tusarum sextar. i. corticis pinus drach. xii. myrrhæ drach. i. gallas v. siliquarum tusarum sextarium unum. Dantur ad summum drach. viii. Dato aridum cum uino diluto. Quæ uero crassiora sunt palmulis pinguibus excepta exhibeto.

Ad cœliacos. Siste fluorem confestim. Fructus myricæ drach. iiii. rhois cibarij drach. iiii. baccarum myrti nigrarum drach. iiii. acaciæ drach. ii. succi papaueris drach. i. excipe malorum spillamento & fac pastillos drachmæ ponderis, ac utere cum ouī assati utello. Vbi uero bibendum dare uolueris, radicem rubi, aut myrtum, aut mala cotonea coquito, atq; decoctum horum frigidum cyathorum iiii. mensura cum pharmaco dato. Facit & lientericis.

Potio ad internos fluores, forinsecus etiam cum melle cocto impositū facit. Anisi drach. ii. succi hypocisthidis sesquidrachmam seminis rosarū sesquidrachmam. succi papaueris drach. unā. myrrhæ drach. unam. crocomagmatis drach. i. Dantur cum aqua oboli. iiii. & duo, & unus item. Potio ad omnem fluxionem & inflationem, Lucij Tarsensis. Anisi, seminis apij, utriusq; drach. ii. seminis anethi, dauci, tordylii, singulorū drach. iiii. opij, seminis hyoscyami, utriusq; sesquidrach. Excipe aqua atque ita utere.

Potio ad fluxū muliebrem sistendum, ut Apollonius. Coralli obol. iiii. balaustrij obolos iiii. gummi obolum unum. excipe ouī crudī candido, & dimidium totius cum aqua cyath. iiii. præbe.

Infusa

Infusa Dysentericis commoda.

In fufum ad dysentericos, Ifidori, ad exulcerationes factas in inteftino recto. Cineris chartę drach. x. aluminis fciffi drach. iiii. auripigmenti drach. iiii. sandarachę drach. iiii. squamę aris, omphacij, utriufq; drach. iiii. croci, succi papaueris, utriufq; drach. ii. calcis uiuę drach. v. Trita mifce & excipe uino dulci, ac forma pastillos drachmarum trium, & duarum ac unius ponderis. Vfus tempore uino auctero diluuntur ad strigmentitiam crassitudinem, mifcenturq; succi pitifanę cyathi duo. Infundito hæc simul ægroto ita ut tum de pitifanę succo, tum de pharmaco pro uiribus ipsius sumas.

Infufum Faustianum. Auripigmenti drach. xii. chartę uftę drach. xxx. sandarachę drach. vi. calcis uiuę drach. x. alij xii. cogito in pastillos. quatuor drachmarum, & cum plantaginis succo, in quo spiffamenta incocta sunt, infundito. aut uini diluti cyathos iiii.

Infufum quo utor Athenęi. Concordat Harpocrę, Magno Philadelpho, Aristolao. Omphacij drach. vi. aluminis fciffi drach. vi. calcis uiuę, squamę aris, utriufq; drachmas vi. auripigmenti drachmas viii. sandarachę drach. iiii. chartę uftę drach. xv. Cum uino myrteo pastillos drachmarum iiii. aut iiii. formato. Infunde cum uini diluti cyathis iiii. & aquę tepidę cyathis duobus. Quandoq; etiam cum aqua pluuiali.

Infufum quo utor. Chartę uftę drach. xxx. auripigmenti drach. xii. gallę drach. ix. calcis uiuę drach. xvi. bituminis drach. xvi. sulphuris uiui drach. xvi. sandarachę drachmas xvi.

Infufum aliud ut Idius. Aeris ufti drach. xxiiii. calcis uiuę, aluminis fciffi, utriufq; tantundem. chartę uftę drach. xxx. auripigmenti drach. xii. sandarachę drach. xii. Excipe uino myrteo, aut rosarum decocto, quę cum uino auctero ad dimidias coctę sunt & expressę, forma pastillos, eosq; infunde cum aqua.

Infufum ab Eubulo. Squamę aris drach. xx. chartę uftę drach. xvi. calcis uiuę drach. vi. auripigmenti drach. viii. sandarachę drach. xv. omphacij drach. iiii. fecis uini uftę drach. i. excipe uino myrteo, & infunde cum uino diluto calido. Infufum Herę. Chartę uftę unc. i. calcis uiuę unciam dimidiam, cadmię unc. i. auripigmęti unc. unę. Ex hoc arido cochlearia duo cum decocto baccarum myrti, aut uino myrteo cyathorum iiii. mensura infunde. Calcem uero cum succo plantaginis extingue.

Infufum aliud eiufdem. Sandarachę, auripigmenti, utriufque drach. viii. acacię drach. iiii. calcis uiuę drach. iiii. excipe uino auctero, & coge pastillos drachmarum trium. In debilibus uero minus cum uino diluto infunde.

Aliud, Sandarachę drach. viii. calcis uiuę recentis drach. x. chartę uftę drach. viii. alij drach. xxx. malicorij, gallarū, acacię, singulorū drach. v. mænarum aceto conditarū ad dies uiginti unū, ac uftarū drach. iiii. auripigmęti drach. xvi. Vruntur mænę in olla cruda, Et aliqui arido medicamento utuntur, aliqui in pastillos cum myrti baccarū decocto cogunt. Si uero non moretur pharmacū retentum, ante eius usum polygoni succum aut muriam infundito.

Infufum quo utor Aphtha appellatū, Rois Syriaci, gallarū uftarū, utriufq; drach. xv. chartę uftę tantundē. suberis ufti drach. xv. panis Alexandrini ficci ufti drach. xv. auripigmęti drach. viii. sandarachę drach. x. acacię drach. v. ceruse drach. viii. calcis uiuę drach. x. spumę argęti drach. iiii. Excipe uino ueteri & forma pastillos, alios duarū, alios triū, alios quatuor drachmarū pōdere. In principio quidē per plantaginis aut sanguinarię, aut helxines succū infundito, qui si nō adsint, aquam, Si uero uigor sit, & morbus fortis cum dolore, cū sceni gręci aut

aut feminis lini decocto infunde. In declinatione aut cū decocto myrti & rubi uino coctorū. In pueris cyathorū duorū copia, In fœminis trium, in uiris quatuor.

Infufum quo utor Gemelli. Auripigmenti drach. viii. sandarachę drach. iiii. calcis uiuę drach. viii. squamę aris. drach. vi. aluminis fciffi tantundē, omphacij drach. viii. lycij Indici tantundē. succi papaueris drach. iiii. succi hypocisthidis tantundē. croci drach. ii. ego aut drach. iiii. chartę uftę drach. viii. Infunde cum uino diluto. Infufum Agathij. Auripigmęti drach. ii. sandarachę drach. v. calcis uiuę drach. iiii. chartę uftę drach. iiii. Ex hoc pharmaco drach. ii. cum sale trito infundito in aquę frigidę cyathis vi. Infufum Nicostrati ad dysentericos, quo Menāder usus est. Calcis uiuę drach. i. gypsi drach. viii. acacię drach. ii. omphacij drach. i. stibij drach. iiii. thuris drach. i. gallę drach. iiii. tragacanthę drach. ii. cum uino myrteo cogito in pastillos. Reponuntur reliquijs ab expresso uuarum succo restantibus stipati, ne transpirent.

Infufum ad dysentericos Thamyra. Auripigmenti drach. ii. aluminis fciffi drach. ii. cadmię tantundem. calcis uiuę nouę drach. i. chartę uftę drach. ii. suberis ex dolio uini falerni ufti drach. vii. & dimidiam. Cum sapa aut passo hispano apud te recocto, pastillos cogito. Ceterū pastillis rursus tritis cochlearia ii. infundito. Reliquis pro uiribus cum lenticulę decocto, Si lenticula non adsit, rubū cum rosis aridis decoquito, & seorsim myrti baccas cum uino auctero coquito, & utriufq; cyathum unum misceto. Quandoq; uero uini cyathos iiii. & rubi decocti cyathos ii. Facit item in potu acceptum pro uiribus ad cochlearij plus minus mensuram ex frigida aqua.

Infufum ut Deletius Epagathus. Auripigmęti drach. xii. succi hypocisthidis drach. iiii. sandarachę drach. iiii. chartę uftę drach. xxx. calcis uiuę drach. xxiiii. balauftij drach. xlvi. Balauftium in uino ueteri auctero coquitur. Deinde cum decocto reliqua teruntur, formanturq; pastilli drachmarum quatuor, quidam uncia ponderis faciunt. Infunduntur autem in myrti baccarum & lenticulę decocto.

Quę ab Asclepiade ad dysentericos scripta sunt, Quorum aliqua etiam coeliacis conueniunt.

Vini myrtitę sextarios iiii. Rhois rubri heminam i. mellis Attici cocti lib. i. Rhoem & uinum coquito rubi ramulis mouendo, & ubi tertia pars restiterit, liquorē exprimito, eiq; mel adijcito ac rursus coquito donec spiffetur. Datur mystrum ante cibū. Aliud, Rhois Syriaci, farina polentę, uuę passę nō exacinate, singulorū drach. ii. malicorij tusi & cribrati drach. i. excipe melle cocto, dato mystrum ante cibum.

Pastillus coeliacis & dysentericis. Ouum crudum recens perforato & in uasculum euacuato, & cum testa subscripta mensurato, olei omphacini testam oui unam, piperis albi tenuissime triti tantundem. gallarū omphacitidū tantundem. farina tritici tantundem. Omnia subacta & mollita in pastillos redigito, & in sargagine fricta ante cibum dato. Aliud. hoc scimus multos usos a morbo liberatos esse. Gallarum subtilissime tritarum cochlearium. piperis albi, rhois rubri, malicorij tenuissime triti, singulorū tantundem. Omnia mollita oui luteo excipe, & in uacuam mali punici testam conijce, atque obturato cum farina osculo ipsius, ad prunas torre, deinde depurgata mali punici testa, cochleariū unum comedendum exhibe.

Catapotia, coeliacis, dysentericis. Gallarum omphacitidum nō perforatarū drach. iiii. opij hispani drach. ii. petroselinii drach. i. excipe aqua, fac catapotia, & da magnitudine ciceris; uirium tamen ratione circa mensuram habita.

Aliud

Aliud Aspalij, pharmacū generosum. Petroselinī, fructus ericæ, rhois Syriaci, opij, singulorū drach. ii. cum myrti decocto in catapotia redigito, ac dato ut dictum est. Pastillus sedans dolorē, cœliacis & dysentericis. Et bibitur & infunditur. Quandoq; etiā ipso pro cataplasmate utimur excipientes melle cocto. Seminis hyoscyami drach. iiii. seminis apij tantūdem, anisi, florū rosarū, utriusq; drach. ii. hypocisthidis, opij, utriusq; drach. i. Cū aqua trita in pastillos reducito, & obol. iiii. exhibeto. Febrē nō habētibus cū uini diluti cyathis tribus, febricitantibus cū aqua. Aliud cœliacis, dysentericis pharmacū accōmodatum, & bibitur & infunditur, & forinsecus impositum auxiliatur. Seminis apij, seminis hyoscyami, anisi, fœniculi, singulorum drach. iiii. opij, Rhois Syriaci, utriusque drach. ii. succi hypocisthidis, balaustrij, singulorum drach. i. excipe aqua & coge pastillos, dato ut prædictum est. Pastillus aromaticus, cœliacis, dysentericis, Berytij appellatus. pharmacū accōmodatum. Siftit confestim. Croci drach. iiii. nardi Indicæ, anisi, utriusq; tantūdem. myrrhæ drach. ii. aloes Indicæ, succi hypocisthidis, succi papaueris, gallarū omphacitidū, tragacanthæ, piperis albi, singulorum tantūdem. Excipe uino & forma pastillos, dato obolos. iiii.

Pastillus Philippi, ad dysentericos inueteratos, sedās dolorē, Bibitur & infunditur. Balaustrij, acaciæ, succi hypocisthidis, Rhois, opij, thuris, myrrhæ, baccarum myrti nigrarū, croci, gallarū, lycij, aloes, Rhei pōtici, malicorij, singulorum drach. iiii. Excipe uino Italico, & coge pastillos pondere obolorū iiii. da non febricitantibus cum uino. Febricitantibus cum aqua malsa. Pastillus sedans dolorem, præclare inducens somnum. Ad inueteratos dysentericos. Chartæ uisæ drach. x. sandarachæ, auripigmenti, squamæ æris, aluminis scissi, omphacij, calcis uiuæ, singulorū drach. v. croci, opij, utriusq; drach. ii. Singula diligenter trita in pastillos drachmales cum uino myrtite coagmentato, ac utitor. Infunduntur ad summum ex eo drachmæ iiii. Mediū duæ, minimū una. In cōficiendo autem omphaciū cum opio tibi sit in uino myrtite maceratum. Crocus seorsum teratur. deinde simul mixta probe terito, & additis aridis unito, animaduersione habita ne pharmacū à calce uiua exurat. Si tamen tale quid cōsequatur, de myrtite sufficiter affunde ut omnia dissoluantur. Oportet autē calente adhuc pharmaco pastillos formare. Vfus iuxta appōderationis uariationem, sit secundū quod ægrī subtili aut hebetē sensu præditi, id tolerare possunt, & secundum magnitudinem affectionis. Infundito autē diligenter in nō febricitantibus cū uini austeri diluti cyathis vi. in febricitantibus cū aqua, aut decocto palmularū, aut rosarū, aut myrti. Ante infusionē detur panis nō febricitantibus cū uino diluto. febricitantibus ex aqua.

Alius dysentericis non febricitantibus, facit cōfestim. Chartæ uisæ drach. x. sandarachæ, auripigmenti, squamæ æris, aluminis scissi, omphacij, lycij Indici, acaciæ, succi hypocisthidis, calcis uiuæ, singulorum drach. v. croci, opij, utriusque drach. ii. excipe uino myrteo, & forma pastillos magnitudine differentes. Infunduntur ad summū drachmæ iiii. Infundere autem oportet quantitate pharmaci ad magnitudinem affectionis apponderata. Sitq; liquor passum creticū dilutū, & ex eo ad summum cyathi vi. infundantur.

Epithemata cœliacis, dysentericis. Seminis hyoscyami albi, apij, utriusque trientem, anisi, florū rosarum, succi hypocisthidis, balaustrij, Rhois Syriaci, singulorum sextantē. succi papaueris unc. i. Hæc singula cū uino myrteo terito, deinde mista in pastillos cogito, eosq; in umbra siccato. Inde uero quantum sufficit tundens & cribrās palmis passis excipito, deinde linteolo infarcta uentri imposito.

Aliud. Succu acaciæ, malicorij, seminis hyoscyami, opij, gallarum, omphacij, Rhois Syriaci culinarij, singulorum quadrantem. baccarum myrti nigrarum heminam

minam unam, tundito, cribrato, & uino austero subacta, in pastillos coagmentato, eosq; in umbra siccato. Vfus iam ostensus est.

De affectionibus & uitij sedis.

Cap. VI

Sedis uitia & affectus ob multas causas difficilem curā accipiunt. Multo enim sensu particula hæc prædita est, dictum autē sæpe est eiusmodi particulas facile per acriora & austeriora pharmaca irritari. At uero & ipse retrimētorum alimenti transitus per se mordax est, & hoc magis ubi eruperit ipsa bilis, & serosi quidam aliquando humores, quibus accedit & hoc, quod neq; statim tempus habeant medici ad imponēda pharmaca, sed plerūmq; tempore minime conuenienti ægrī ad excernēdum concitantur. Quin & humiditas ac caliditas ipsius loci, siccantibus simulq; frigefacientibus opus habens, non parum confert ad hoc ut ægrē curabilis anī affectio existat: si quidem mordentē adstringentiā, Verum locus subtili sensu præditus, acrimoniam ferre non potest. Ob id igitur aptissima ipsis pharmaca sunt, quæ citra aspretudinem adstringunt, Qualia maxime sunt ex metallicis, quæ neq; acria, neq; acerba penitus existunt. Hæc enim lota citra mordacitatem id quod oportet operantur. Horum itaq; in summa dictorum memores, deinceps materiæ sylvam experimento cognitam subscriptam habebitis.

Medicamenta Sedis seu anī ab Andromacho conscripta.

Medicamentū sedis quo utor. Cerussæ, spumæ argenti, utriusq; drach. v. thuris, aluminis scissi, utriusq; drach. iiii. croci obolos iiii. Vini & rosacei quod satis est. Aliud ad sedem, ut Apollonius, quo utor. Lycij Indici, sextantē. œsypī unc. i. ceræ Tyrrhenicæ trientē, alij sextantē. Rosacei quod satis est.

Aliud, Butyri fescunciam, ceræ fescunciā, medullæ ceruinæ unc. unā. œsypī, unc. i. thuris unc. i. aluminis scissi quadrantē, lycij sextantē. Vini & rosacei quod satis est. Aliud ut Nicostratus. Ceræ Tyrrhenicæ unc. i. lycij Indici sextantem. balaustrij unciam dimidiā. œsypī unc. i. acaciæ unc. dimidiā. rosacei trientem.

Aliud ut Herophilus. Rosarum siccarū aut uiridium drach. ii. cerussæ drach. ii. pompholygis drach. ii. croci drach. ii. spumæ argenti lotæ drach. ii. melliloti drach. ii. iūci odorati drach. i. succi papaueris drach. i. œsypī drach. i. ouī affatū ut tellum unum. Rosacei quod sufficit, succi plantaginis cyathos duos.

Aliud faciens & ad pruritus. Spumæ argenti libram dimidiā, thuris, terræ samia, utriusq; unc. unā. œsypī sextantē, rosacei sextantem. melini libram dimidiā. Arida in umbra cum uino salerno terito, œsypumq; infarcito, & affusis duobus ungentis terito ac commisceto. Aliud ad sedem quo utor, ad condylomata, inflammationes anī ac rimas. Ammoniaci thymiamatis, lapidis hæmatitæ, thuris, aluminis rotundi, singulorum drach. ii. gallæ, croci, utriusq; drach. i. terebinthinæ drach. i. ceræ tyrrhenicæ drach. xii. rosacei heminas, iiii. excipe pello cum Syriaco, in reliquis cum rosaceo.

Medicamentum sedis ex cerebellis. Adipis anserini curati, ceræ, thuris, medullæ cerui, florum rosarum, pompholygis, cadmiæ, plumbi loti, singulorū drach. iiii. cerussæ drach. viii. cerebri gruis drach. ii. succi papaueris sesquidrachmam. œsypī drach. v. succi feridis heminam unam, rosacei heminam dimidiā.

Medicamentum sedis à Rustico, quo utor. Rosarum uiridium drach. viii. lactis muliebri heminam unam, spumæ argenti drach. xl. succi papaueris drach. xl. oua cruda integra duo, butyri drach. xvi. œsypī drach. xvi. malicorij drach. xvi. mellis drach. c. in alio exemplari heminā dimidiā, ceræ drach. xl. rosacei aut myrti heminā dimidiā. Verū Heras pro œsypo adipem anserinū pari pondere coniecit, & spumæ argenti drach. x. lactis heminas iiii. & ouī utellum affatum.

z Aliud

Aliud à Tyranno. Spumę argenti sextantę. ceruffę sextantę & unc. dimidię. thuris unc. i. myrrhę unc. i. cadmię fescuncię. aluminis scissi trientem. cerę trientem. Vinum & rosaceum. Aliud Samithrę ad multa commodum. Spumę argenti drach. xii. ceruffę drach. ii. chalcitidis drach. ii. misyos assati drach. i. terebinthinę drach. v. olei & aquę heminas iii. Pinguis cõpositio ad Achoras & pforas. Spumę argenti, ceruffę utriusq; drach. xxxii. atramēti sutorij drach. xvi. sulphuris uiui drach. viii. olei myrtei & aceti quod sufficit.

Alia pinguis Galli. Spumę argenti drach. xxiiii. ceruffę drach. xxiiii. myrrhę drach. viii. thuris drach. x. olei myrtei drach. xiiii. Vini austeri tantundem. Alia pinguis qua utor, Cleophanti. Olei myrtei, lentiscini, rosacei, singulorum drach. xvi. ceruffę libram unam. spumę argenti lotę sexuicem. Vini ueteris Italicę sextar. dimidium. cerę trientem. Alia ex nouem medicamentis constans, Enneapharmacos dicta. Mellis partem unam. cerę albę partem i. medullę ceruinę, myrrhę, utriusq; partem unam. butyri partem unā. adipis anserini, adipis uitulini, utriusq; partem unam. terebinthinę partem unam. olei partem unam. aliqui & ricinini partem unā. Alia Xanitę multi usus. Cerę drach. xvi. butyri drach. x. cęsyphi drach. x. adipis anserini drach. viii. terebinthinę drach. viii. medullę ceruinę drach. iii. Rosacei parum.

Alia ex ruta. Spumę argenti minam unam. rutę minam dimidię, alij minam unam. aceti drach. iii. olei quod satis est. Alia ad obturationes & alia sedis uitia. Plumbi usti & loti drachmas x. ceruffę drach. iii. cerę drach. xii. adipis porcini uel anserini drachmas iii. olei quantum sufficit.

Ad obturationes & uitia sedis cõpositio Icodoti, qua Astainus curatus est. Cęsyphi drach. unam. obolos iii. adipis anserini per hyemem curati drach. vi. per æstatem drach. iii. medullę cerui aut cameli drach. ii. cerę Tyrhenicę drach. viii. plumbi usti & loti drach. iii. ladanı drach. ii. adipis uitulini drach. iii. terebinthinę drach. iii. ceruffę drach. ii. spumę argenti drach. unam. rosacei heminę quartam partem, hoc est sesquicyathum, hoc est sextantem & unciam dimidię. Arida cum liquidis committito. Quando uero temporis progressu fuerit induratū, dissoluat rosaceo, & adipe anserino, facit & ad contractos articulos.

Ad condylomata quo melius nullum reperitur. Aluminis scissi drachmas iii. cerę drach. viii. croci drach. iii. opobalsami drach. unam. cęsyphi drachmas viii. thuris drach. iii. aloes drachmas iii. liquefabilia liquefacito ac cum aridis tritis committito.

Ad prolabantem podicem. Asclepiadę pharmaca ex v. externorum.

AD prolabentes podices ut Archelaus. Recrementi plumbi drach. viii. Rhois Syriaci drach. viii. floris rosarum drachmas iii. myrrhę Minnæ drach. ii. admoue siccum, ubi prælaueris uino austero aut lentiscı decocto.

Aliud, Gallę omphacinę, malicorij sicci, rhois coriarię, singulorū drach. ii. plumbi usti drach. iii. Spumę argenti drachmas viii. trita inspergito.

Aliud, Balauftij drach. unam. malicorij drach. ii. seminis hyoscyami drach. ii. ceruffę drach. viii. myrrhę drach. ii. plumbi loti drach. ii. tritis utitor.

Aliud, Corticis pinus, spumę argenti, mannę, singulorum drach. ii. pilularum cupressi aridarum drach. ii. plumbaginis drach. ii. trita insperge, ubi prælaueris uino acerbo.

Pharmacum nostrum ad procidentem sedem. Fructus ericę, gallarum, acacię, ceruffę, succi hypocysthidis, corticis pinus, thuris, myrrhę Minnæ, singulorum drach. iii. arida trita insperge, uino austero prælotis locis.

De hæmor

De Hæmorrhoidibus.

Cap. VII

Væ Asclepiades in quinto externorū de hæmorrhoidibus scripsit, in subscripto sermone continentur. Quandoquidē uero plurimę hæmorrhoides opus habent extractiōe ad facilem pharmacorū impositionem, necesse est etiā huiusmodi compositiones subscribere.

Extractorium hæmorrhoidū Magni Tarsensis. pharmacū accõmodatum. Pi peris, nitri, utriusq; drach. i. terito & admoueto ante reliquorum pharmacorum impositionem. Aliud, Spumę nitri, fellis tauri, staphidis syluestris, singulorum drach. i. trita adhibe, modico addito melle. Aliud, Succı absinthij drach. i. fellis tauri, staphidis syluestris, utriusq; drach. i. Aliud ut Diogenes. Succı cyclamini, mellis, utriusq; parem mensurā coquito in uase aëreo, ad cerati liquidı spissitudinem. Aliud ex scriptis Largi, quod uix prouētēs extrahit hæmorrhoidas. Succı cętaureę drach. ii. aluminis liquidı drach. ii. misyos drach. i. staphidis syluestris drach. i. excipe melle & anum obline, aut lanā ex eo madefactam in sedē inde. Postq; uero hoc pharmacū promptitudinē induxerit ad egerendum, & tumor hæmorrhoidarū proderit, pharmaca ad hæmorrhoidas conscripta adhibeto. Quando uero aliquod huiusmodi pharmacū illitū sedem ac anum ipsam extrahit, necessario tales confectiones adhibemus, qualis est & Nicodemi Romę medicantis, quę Euaphion à lenitudine appellatur. Ceruffę unc. i. spumę argenti quincuncę. cadmię besslem. aut pompholygis unc. i. olei myrtei besslem. Vini boni besslem. butyri unc. i. Ad sedem inflamatā ac prolapsam. Gallam flauā coctam ac tritā imposito, cum uino si fortiore uti uelis, aut cū aqua si mitiore. Succus item Echini facit ad inflammationes & prolapsam sedem.

Aliud, Corticis pinus drach. viii. pilularū cupressi aridarū drach. ii. prælotis uino austero inspergito. Cæterū ad ardentēs sedis dolores, oui assati uitellum uino albo terito, & cerato myrteo exceptū illinito. Verū ad pruritus cimoliam tritam cerato myrteo excipito. Ad rimas uero tum sedis, tum pudendi, rasuram linteolorum urito, eiusq; cinerem cum pari amylo tritum succo foliorum oleę amixto, illinito. Pastillus ad eminentias. Aloes, croci, utriusq; drach. ii. & dimidię. aluminis scissi unciam unam. terito uino Aminæo ac utitor.

Ad pudendorum affectiones.

Cap. VIII

Xulcerati pudēdi cognitio ex manifesto circa ipsum dolore cõtingit, una cum hoc quod & circa mictiones excernitur quid ex corpusculis ulceri ipsi insidentibus. Discernuntur autem hæc ab eis quę ex uelica feruntur, quod statim circa primū exitum illa appareant, uerū ex uelica delata ipsis urinis ammixta sunt. Cæterū ulcera pudendorū & circa sedem cõtra inflammationē cõsistentia, resiccantibus ualde indigēt pharmacis, qualia sunt, quod ex charta usta constat, & anethū ustum siccū, & cucurbita usta. Verum siccis & recentibus ulceribus, etiā aloe bonum est pharmacū, si eius aridę puluillus inspergatur. Omnium autē maxime dolorem sedat, neq; ullo minus efficac est pompholyx, si uero humectiora sint ulcera, pinus cortex per se, & lapis hæmatites, uerū si profunda etiā sint ulcera, manna prædictis addatur. Porro quę circa uterum aut uelicam sunt ulcerationes, iisdem pharmacis indigent, sed instrumentis insuper opus habent, quę ipsa intromittant, quę metrenchytę & Cateteres Græcis appellantur. Aptiora itaq; sunt arida qualis est crocus, & pompholyx, & aloe, quę facile plantaginis aut alteri tali succo miscentur.

Ad Scroti & pudendi dolores. Butyro & resina pari mensura utere. Aut semen lini cum aqua coquito, & ammixta myrrhę fermē decima parte, & resinę tantundem imposito. Ad pudendum intumescens. Foliorum uitis tene

z z rorum

rorum drach. i. ceruffæ drach. v. trita cataplasmatibus uice impone. Vtere etiã marinæ aquæ frigidæ perfusione, & quiete, & colis religatione. Aliud, Lentulam in aqua coquito, & cum mali punici cortice trita imponito. Si uero à sudoribus ulcera in scroto fiant, gallã tritam cum alumine inspergito. Ad tubercula uero in pudendis nascentia piri semen inspergito, & fel hircinũ oblinito. Ceterum fissuras ac rimas pudendorũ iuuat resina fricta cũ rosaceo trita ad strigmentitiam crassitudinẽ, ammixto etiã oui assati uitello. Aut rosacei, & amyli, ac thuris, singulorũ uncia una. Aut foliorũ hederæ aridorũ ustorum cinis cum oleo in mortario plumbeo tritus. Ad inflamationes aut pudendorũ, uuam passam exacinatam, & cuminũ, trita imponito. Aut farinã ordeacẽ aqua malsa coquito, & uitis folia tenera cum polenta terito, omniaq; simul imponito. Aut cuminum tritũ, cum butyri & resinæ aequalibus partibus eliquatis cõmittito. Testiculos porrò ulcere apthæ non abstrimili apprehensos, ex terra cimolia cum aqua oblinito, & exsiccari sinito, Inde q; aqua calida ablutos myrto arida trita & modico smyrnio item trito conspergito. Excrecentẽ uero testium carnẽ cinis sarmenitius cum nitro & aqua subactus sanat cataplasmatibus uice impositus.

De priapismo.

Cap. IX

Priapismus est auctio pudendi stabilis in longitudinẽ ac orbem tumefacti, citra rei Veneræ appetentiã. Est autem flatus uentosus uidelicet qui membrũ ipsum tumefacit, ex humoribus uiscosissimis ac crassis generatus per moderatã caliditatem. Palam est igitur non oportere membra ipsa calfacere, sed refrigerare leniter per ceratũ rosaceũ in aqua conuassatũ, itemq; per chamæmelinũ ceratũ tum pudendo, tum lumbis impositũ. Viciũ & pharmaca exhibeantur attenuatoriæ facultatis citra manifestã calfactionẽ. Adhibenda sunt etiã naturalis efficaciam prædita per experienciã inuenta, nymphæaq; in potu danda ac uiticis semen, Ruta etiã uiridis obsonis ammiscetur. Verum hoc à principio ne fiat, multũ enim calfacit, sed posterius post aliorũ extenuantium usum. Quod si euacuatione uti libeat, per uomitũ id fiat. Quæ enim per inferiorẽ uentrẽ fiunt euacuationes, sæpenumero uicinas partes fluxione infestant.

Ad eos qui se in somno permingunt. Vesicã caprinã aut ouillã istam ex posca bibendã præbeto. Et ad uesperã siticulosos somnũ petere iubeto. facit & leporis testiculus in uino odorato feruefactus, atq; ita potatus. Aliud, Calaminthã & myrrham in uino ante coenam bibendã dato. Oblinat autem & pudendum cimolia terra cum perdicij succo.

Ad uteri affectus.

Cap. X

In uteri suffocatione contingit sensus ac motus priuatio, & pulsus obscurus ac paruus, & penitus interceptus. In aliquibus uero tũ sensus, tum motus adest, itemq; ratio, uerũ uix respirant. Aliquibus etiã uox intercipitur. Alijs contrahuntur artus. Fiunt igitur & sensus & motus & spirationis interceptiones ob frigiditatẽ, quum ipsæ sola perspiratione totius corporis per arterias contingente contentæ sint, & respirationem per os nõ expeant, atq; hoc ut dictum est ob frigiditatem, Quando sanè in priori tempore probe purgata, & concipientes, ac uiris coeuntes, his ipsis priuata fuerint, ut palam sit humidum & frigidum in ipsis semen totum corpus perfrigerare. Ad uulgu igitur strangulatus conuenit agarici drach. i. in potu accepta ex uino, Plantaginis semen & succus cum uino, Onyx detractus ex conchylio potatus. Acetum scilliticum absorptũ. Ceterũ olfactu excitant strangulatas, bitumen, castorium, galbanum, pix liquida, cedria, pili usti, ruta, allium, cepa. Eandem in rem & cornu cerui suffitur. Et ruta cum melle lana excepta, in anum inditur.

Finis Noni libri.

De Nephriticis.

Cap. I

De Ischiade coxedicũ morbo, podagra, et morbo articulari seu arthritide. Cap. II

De podagricis & arthriticis affectionibus.

Cap. III

CLAVDII GALENI PERGAMENI

DE COMPOSITIONE PHARMACORVM SECUNDVM

locos Liber X. Iano Cornario Medico interprete.

De Nephriticis.

Cap. I

VOD Nephriticas antidotos & compositiones appellent quæ renibus affectis cõmodant, ex ipsa appellatione manifestũ est, Nephriticæ enim nihil aliud quàm renales sonant. Est autem differentia ipsarum generalissima duplex, Quædam enim calculosos renes iuuant, Quædam uero inflammatos & ulceratos, quæ etiam ad uesicã similiter affectam conueniunt. Maxime uero cõtrariæ inter se sunt prædictorum pharmacorũ facultates. Quæ enim ad inflammatas & ulceratas affectiones componuntur, mitigatorijs medicamentis opus habent. Quũ uero impossibile sit hæc cito ad regiones renũ peruenire, ob id ipsis pharmaca urinam ciẽtia miscemus. Quæ uero calculosis auxiliantur, unica facultate indigent, quæ secare & extergere cũ manifesta caliditate potest. Sunt autẽ talia ferè omnia amara. Quemadmodũ igitur in alijs, sic etiam in his materiã experimento cognitam deinceps subscribam, initium ab his quæ ad ulceratas & inflammatas affectiones conueniunt facturus, à quibus etiam Andromachus & Asclepiades orsi, inde ad compositiones calculos frangentes transferunt.

Cõfectiones renales ab Andromacho ad renũ & uesicę affectiones cõscriptę.

Potio. Seminis lini, seminis papaueris albi, seminis cucumeris, tragacanthæ, singulorũ drach. ii. amyli drach. iiii. cum aqua in pastillos redigito, & ad uesicam ulceratam ac urinæ emittendæ difficultatem exhibeto. Alia, Nuces pineas. xxx. amygdalas. xx. palmas quindecim, tragacanthæ drach. iiii. succi radicis dulcis drach. ii. croci obolũ, i. myrrhæ obolum. i. uino protropo diluito ac utitor ut accommodato. Alia, Ad uesicæ affectus & ulcerationes pastillus quo utor. Seminis cucumeris drach. xii. seminis hyoscyami drach. vi. seminis cicutæ, opij, sceniculi, croci, singulorũ drach. iii. cassiæ drach. iiii. amygdala. x. nuce ponticæ, x. seminis apij drach. vi. seminis maluæ syluestris drach. iii. Excipe passo cretico & præbe obolos. iiii. nõ febricitantibus ex passo. Quidã cicutæ drach. vi. habent. Alia, ad eadem & uesicæ dolores. Croci, seminis besafæ, hoc est, rutæ syluestris, seminis maluæ syluestris, singulorũ drach. vi. seminis hyoscyami drach. xii. opij drach. vi. seminis apij drach. xii. nuce auellanas. viii. amygdalas. xx. seminis cucumeris drach. xii. Mellis Attici quod satis est. Datur magnitudo nucis ponticæ cum uini nulli cyathis. iiii. Alia, ad profluuiã sanguinis ex uesica. Aluminis drach. i. tragacanthæ drach. ii. gummi obolum unum. Dato ex passo quandoq; obolũ unum, quandoq; duos. Alia, ad uesicæ affectiones urinam ciens à Macedone profecta, facit & ad hepaticos, hydropicos, ictericos, nephriticos, ac omnia uesicæ symptomata, frangit etiam lapides. Acori drach. l. phu drach. xxv. nardi celticæ drachmas xxiiii. seminis dauci drach. xxii. cinamomi drach. xxxii. mei drach. xvi. asari drach. xxiiii. petroselinii drach. xvi. opobalsami drachmas xvi. & carpobalsami tantũdem. croci drach.

z 3 XXIII

XXIII. myrrhæ drach. XX. radicis dulcis drach. XVI. nardi Indicæ drach. XVI. cassiæ drach. XII. amomi drach. XVI. uuæ passæ drach. VIII. tragacanthæ drach. IX. Arida melle excipito, & tragacanthum uino amineo macerato. Dato nucis ponticæ magnitudinem cum uini cyath. III. febricitantibus cum aqua mulla.

Alia ad uesicæ ulcera & inflammationes. Nuces pineas. XX. seminis cucumeris syluestris grana. XL. amyli obol. III. nardi drach. I. seminis apij cyath. II. Nardus & apium in aque sextario uno coquuntur, deinde ex decocto duo cyathi prescriptis ammiscentur.

Alia ad calculosos, qua Balsa uxor Marj curata est. Frangit ita ut neq; rursus gignantur. Cassiæ drach. II. seminis apij drach. III. myrrhæ minnæ drach. III. piperis albi drach. II. thuris drach. III. lapidis syriaci masculi drach. I. aut foeminae drach. I. seminis pastinacæ, anisi, utriusq; drach. II. styracis drach. III. iridis Illyricæ drach. III. seminis papaueris albi drach. II. spicæ nardi tantundem. amygdalarū amararum mundarum, asari, utriusq; drach. III. seminis smyrnij, cyperi, utriusq; drach. II. mellis Attici quod satis est. Dato quotidie.

Alia ad calculosos frangens & paulatim expellens, donec mundā uesicam reddat, deinde æger pellucida lotia reddet, & quod maximū est, curat ut nō amplius renascantur. Seminis dauci, anisi, seminis cucumeris, petroselinī, myrrhæ, singulorum drach. VI. cassiæ daphnitidis, cinamomi, nardi celticæ, singulorum drach. III. Terito & cum aqua ad parui lupini quantitatē coagmentato, & ieiunis quotidie per dies. XXX. ex aquæ cyathis tribus præbeto. Hoc uero pharmacū quæ admodum accepimus, cum quadam religione præparatur. Ligneo enim mortario ac pistillo tunditur, oportetq; eum qui tundit neq; anulum habere ferreū, neq; calciamenta clauis ferreis transfixa. Hoc à rustico ut Mysterium accepimus.

Alia ad nephriticos & omnem fluxionem, ut Apollonius. Corticis mandragoræ tosti sesquidrachmam. anisi tosti sesquidrachmā. tragacanthi, carnis palmarum, utriusq; drach. III. dato cum melle.

Nephriticæ compositiones ab Asclepiade conscriptæ.

Antonij Musæ. Fructuum pini, qui pityides uocantur, tusorum & cribratorum drach. XX. seminis papaueris albi, tragacanthæ, utriusq; drach. II. Nardi celticæ, croci, anisi decorticati, radicis dauci Cretici, singulorū drach. I. costi obol. III. præpara cum protropo, & reponē in pyxide, da nucis ponticæ magnitudinem cum protropi cyatho I. & aquæ calidæ cyathis duobus.

Alia, Seminis cucumeris satiui tosti drach. III. seminis maluæ drach. V. nucum pinearū drach. VI. seminis apij, drach. VII. seminis lini drach. I. amygdalarum amararum mundatarum drach. IX. excipe passo, & exhibe ut prædictum est.

Alia ad Nephriticos Onesidemi. Amygdalarū amararum drach. XVI. seminis dauci cretici, seminis maluæ, utriusq; drach. VI. radicis iridis syluestris drach. VIII. cornu ceruini uisti, tragacanthæ, nardi celticæ, seminis cucumeris satiui, singulorum drach. VI. passi quātum sufficit. præpara ut dictum est.

Aliud pharmacum accommodatum. hoc scimus multos Nephriticos usos esse, & à tota afflictione penitus liberatos. Oportet per multos dies in pharmaci huius usu perseverare. Datur & calculosis, & colicis medetur, ac uesicæ affectibus. Componitur hoc modo. Nucum ponticarū purgatarum, amygdalarū amararum mundatarum, seminis cucumeris repurgati, singulorū drach. III. seminis cicutæ, croci, seminis maluæ, opij, singulorū drach. VI. seminis hyoscyami albi, seminis apij, utriusq; drach. XII. Cogito in pastillos cum melle, ac dato obol. III. cum aquæ mullæ cyathis. III. In alio exemplari & besafa, hoc est, seminis rutæ syluestris drach. VI.

Ad callosas in renibus concretiones, Onesidemi. Symphytū, & ston, & Artemonium cum uino coquito, et expressi liquoris cyathos. II. cum pari aqua dato

Aliud, Maluæ syluestris radicem, & rutæ syluestris radicem, & apij montani radicem

radicem coquito, & eo qui dictus est modo exhibeto. Aliud ad calculosos inspersile. Seminis balsami partem unam, lapidis qui in spongijs reperitur tantundem, pulegij aridi, seminis maluæ syluestris, ocymi aridi, singulorum tantundem, Tusa & cribrata reponito, & dato cochleariū cū uini diluti cyathis duobus.

Aliud, Struthij radicis partem unam. iridis syluestris sicca tantundem. oxallidis sicca tantundem. fremij luteum florem habentis sicci tantundem. Tuis cribratis ut dictum est utere. Catapotia Heraclidæ Tarentini. Dissoluunt uesicæ tofos, commodant & ad uesicæ stillicidiū. Piperis, galbani, utriusq; drach. I. succi lybici drach. II. myrrhæ drach. III. protropi quod satis est. Forma catapotia ciceris magnitudine, & III. deuoranda dato. & passi cyathos. II. insuper bibendos.

Aliud, Ammoniaci Thymiamatis, piperis, spumæ nitri, singulorum drach. I. carpobalsami drach. II. myrrhæ drach. III. excipe protropo, & forma catapotia ciceris magnitudine ac tria deuoranda dato, ita ut uini dulcis quadrantem insuper propines. Hoc ad dies quadraginta octo, ægro præloto facies. Pastillus ciēs urinam. Detrahit lapillos & tofos concretiones. Asari, petroselinī, phu, Mei, singulorū drach. III. acori, seminis anisi, seminis dauci, apij montani, carpobalsami, tragacanthæ singulorū drach. II. Tragacantham passo dissolutā aridis adijceto, & pastillos formato, Inde q; obol. III. cum passi diluti cyathis. II. exhibeto.

Alius pastillus Chariclis. Educit arenosas subsidētias. Facit ad affectiōes ulceratas. Seminis apij, petroselinī, anisi, singulorū drach. XVI. floris iunci odorati, croci, tragacanthæ, singulorū drach. VI. seminis dauci Cretici, piperis albi, utriusq; drach. III. præpara ut dictū est, & da drach. I. cū protropi diluti cyathis tribus.

Antidotus ex lapidibus, ut Mithridates. Facit Nephriticis & ad uesicæ affectus, atterit calculos, & tofos dissoluit. Seminis smyrnij, cyperi, spicæ nardi, seminis papaueris albi, cinamomi, cassiæ fistulæ, piperis albi, seminis pastinacæ, singulorum unc. I. Thuris non secti, seminis apij, croci, styracis iridis, amygdalarū amararum, acori, singulorū sesquinciā. lapidis Syriaci foeminae aut masculi, utriusq; seminciā. myrrhæ Minnæ sextantē. Excipe melle. Datur nucis ponticæ magnitudine.

Alia Antidotus Biennitæ, pharmacū accommodatum, sedans dolorē, utile & Nephriticis, hoc est, renalibus affectiōibus, & ad uesicæ ulcerationes. Frangit lapides, & tofos per urinā expellit. Iridis drach. III. mei, felis, chamædryos, hyperici, cneori, canchryos, singulorū tantundem. amomi drach. VIII. cinamomi drach. XII. rosamarinī montani, nardi Indicæ, croci cilicij, petroselinī, polij, seminis rutæ syluestris, dictamni cretici, singulorū tantundem. glycyrrhizæ, lapidis Syriaci masculi. utriusq; drach. XVI. thlaspeos drach. XXIII. seminis uiticis, myrrhæ, sphondylj, singulorū tantundem. Cardamomi drach. XLVIII. excipe melle cocto, & præbe nucis ponticæ magnitudinē cum uini mulli diluti cyathis quatuor.

Quæ Archigenes ad Renum affectiōes scripsit in secundo pharmacorum secundum genus.

EX renibus laborantes Nephriticos appellatos, conuenienti diætā adferuo. Et Ceratū quidē Rosacē cum styrace ad malagmatis formā redactū impono. Caterū Antiochus apud phricen Linophobum, ualde iuxta naturalem contrarietate auxiliū fuisse ait, ad mali euerionē, Prototomi caulīs decocti cyathos duos ieiuno ad dies nouem exhibitos. Inspergito autem salem modicum & magis proficies. Alia potio. Foliorum rosarum, amygdalarum decorticatarum, thuris, æquales partes. capitum papaueris duplūm. Excipe protropo, & in uas fictile reponē in loco non humecto, & obolos duos cum protropo exhibe. Quidam pro amygdalis, amyli conijciunt, & pro protropo aqua excipiūt, uerū cum protropo bibendum exhibent.

De Ischiade coxendicum morbo, podagra, & morbo articulari siue arthritide.

Cap. II

X genere Arthritidis est tū Ischias, tū podagra, Quod enim in omnibus articulis Arthritidis est, hoc in uno iuxta coxendicum quidē Ischiada, hoc est, coxendicum morbum appellant, iuxta pedem autem podagram. Incipit igitur plerumq; podagræ generatio ex uno articulo, & progreditur in omnes, temporis diuturnitate accedēte. Communem habent hi tres affectus humoris redundantiam, quæ affectam occupat coarticulationem, qua expleta in omnem partem circumsitæ nervosæ particulae tenduntur, & ex his dolor oritur. Aliquando quidem igitur irruens humor sanguineus est, ut plurimum uero pituitosus, aut ex pituitoso & bilioso mixtus, aut etiam sanguine cum ipsis permixto. Quod si quis exactius interpretari rem uelit, nō pituitosum humorem, sed qui proprie crudus appellatur, ut plurimum circa arthritidas prædominari dixerit. Est autem hic crassus ad similitudinem puris crassioris. Vbi uero in ipsis articulis diutius moram traxerit, nō solum crassior sed & uiscosior redditur. Qui igitur tosi seu calli appellantur, horum generatio ex his est, & postq; fuerint producti, ne speraueris ad pristinam constitutionem exacte redire articulum posse. Cæterum differentia affligentium humorum facile deprehendi possunt, tum coloribus, tum symptomatis coincidentibus, Itemq; per experientiam pharmacorū quæ adhibentur. Cognitio igitur ipsorum ex colore omnibus exposita est, ex symptomatis uero & accessionibus coincidentibus, tametsi nō omnibus, neq; ex procinctu manifesta sit, tamen non adeo difficilis cognitu existit. Biliosus enim sanguis multæ caliditatis sensum ægroto exhibet, & calfacientibus impositis exacerbatur, quemadmodum rursus à frigidis relaxatur. Verum ad humoris noxij cognitionem conferet tibi etiam prægressa diæta, siue per exercitia, siue per otium transmissa, & per balnea post, aut ante acceptum cibum. Quemadmodum cōferet etiam horū gymnasiarum & eduliorū tum quantitas, tum qualitas, Item anni hora, & Regionis ac aeris constitutio, Insuperq; et ætas, & habitus corporis, quorum omnium facultates sæpe in plerisq; locis enarraui. Porro principium curationis sit tibi euacuatio humoris affligere repertæ. Si quidem humoribus ex æquo redūdarit corpus, Venæ sectione primum omnium assumpta, deinde purgatione, quibus accedat pharmacorum dicendorum conueniens, & tempore, & ordine usus, Ita ut in manibus & pedibus pharmacis fluxionem repellentibus utamur, circa coxendicum uero iuncturam id facere uitemus. Quum enim in profundo ea sita sit, sanguis ex uicinis & ambientibus uasis ac musculis ad illam concipitur. Mitigatorijs igitur in principio medicamentis opus est in dolore circa coxendicum hærente, quæ neque refrigerent multum, neq; fortiter calfaciant, qualibus sanè postea opus habet. Exacerbantur enim per ipsa fluxiones, caliditate nimirum plus attrahente ipsas quàm impediēte, Quandoquidem uero præsentis operis institutum est neq; de cataplasmatibus, neq; de irrigationibus quicquam dicere, sed de methodo compositorum pharmacorum, ad hanc solam progrediar, initio ab Ischiade sumpto. Raro equidem sit Ischias siue coxendicum dolor ex sanguinis multitudīne, & citissime curatur, uenis circa poplitem aut talos sectis, Quemadmodum autem sæpe sola sanguinis euacuatio sufficiens auxiliū existit, Sic contra in omni coxendicum dolore, & præsertim eo qui ex humorum copia exortus est, si quis ante euacuationē totius corporis, acris pharmacis circa partem affectam utatur, ægre curabilem reddet affectionem, copia nimirum indissolubiliter ibidem condensata. Præter alia enim, & crassa & uiscosa fit, ob calorem & siccitatem acrium pharmacorum non dissimile quippiam aff

fationi

fationi perpetuens. Tanquam igitur maximam uim ad affectionis curationē habeat totius corporis euacuatio, ab ipsa incipiendum est, non solum à cruribus, sed & à cubito primum sanguinis detractione facta. Auxiliantur etiam uomitus ipsis Ischiadicis, magis utiq; quàm euacuationes infernæ per uentrem, ut qui reuellant deorsum repentem humorem. faciendi itaq; sunt uomitus in principio ab accepto cibo, postea uero etiam per uomitoria medicamenta, initio à medicis factis. In quibus aut uehemens humorum densatio, quæ ægre dissolui potest, à medicis intempestiue acris pharmacis utentibus facta est, his cucurbita affixa maxime auxiliatur, & purgatio per efficaciora infusa, quale est & quod ex colocynthide constat. Si igitur ea quæ nunc dicta sunt præ oculis habueritis, medicamentis sanè à prioribus medicis traditis iuxta Methodum utemini. Verum in ipsis recensendis auspicabor ab his quæ ab Andromacho scripta sunt, in illa parte libri de externis pharmacis conscripti, in qua præscriptis malagmatis proprie appellatis, inde etiā alia omnia prodit, iuxta quæcunq; tandē modū in ueteratas affectiones iuuantia, in quibus est etiā Ischiadicorū appellatorū cura.

Compositiones ab Andromacho conscriptæ ad Ischiadicos.

Seminis rutæ syluestris drach. IIII. silphij drach. IIII. spumæ nitri drach. IIII. Saccarum lauri drach. IIII. abrotoni, colocynthidis medullæ, cardamomi, ammij singulorum drach. IIII. rutæ uiridis minæ octauā partem. Quidam horum singulorum drach. XX. accipiunt, & picis, terebinthinæ, myrtei, ceræ, singulorū tantundem. adipis taurini, tantundem. galbani drach. VI. ammoniaci thymiamatis drach. VI. opopanacis drach. IIII. sulphuris uiui drach. IIII. Quod hoc pharmacū fortiter calfactoriū sit, si memoria tenuerimus ea quæ in libris de simplicium pharmacorū facultate scripta sunt, nihil opus recentiore assertione. Est enim uehementissimū & calidissimū medicamentū syluestris rutæ semen, & cum eo silphium, & bacca lauri, deinde spuma nitri. Post hæc abrotonum, indeq; colocynthidis, & cardamomū, & ammium. Ruta etiam uiridis minus quidem his, non tamen contemnendam habet caliditatem, quemadmodum neq; sulphur uiuū. Ex profundo itaq; attrahere omnia hæc possunt humores articulum & iuncturam coxendicis uexantes. Quo uero Emplastrum ex ipsis fieret, picem & terebinthinam, ac myrteum, & ceram, ac adipem ammiscuit is qui pharmacū composuit. Verum Ammoniacum thymiamata, & galbanū, ultra hoc quod conferunt ad emplastrum compositionē, etiā emolliendū ac mitigandū uim quandam habent. Opopanax uero eiusdem cum ipsis est generis, sed fortiori facultate præditus. Alterā porro compositionem ad eandem affectionē Andromachus sic scripsit.

Aliud Malagma ad Ischiadicos, & alia multa. Ceræ drach. LXXII. terebinthinæ drach. XLVIII. ammoniaci thymiamatis drach. XXXIII. propolis drach. XLIII. galbani drach. XXXVI. bdellij drach. XXV. croci drach. V. opopanacis drach. XII. spumæ nitri, drach. XXX. ungento irino admoto tundito.

Aliud Protæ pelusiotæ. ad Coxendicū & capitis dolorē, & ad omnes diuturnos dolores. Ceræ drach. XXIII. ammoniaci thymiamatis drach. VII. terebinthinæ drach. VII. succi thapsiæ drach. VIII. olei cyathum unum.

Quin & aliā compositionē inter malagmata Andromachus retulit hoc modo.

Ad Ischiadicos ab Hera Cappadoce. Picis liquidæ heminas. III. aut duas & dimidiā. ceræ li. i. resine pini li. i. nitri sesquilibrā. sulfuris uiui lib. i. staphidis syluestris sexta. i. pyrethri lib. dimidiā. fecis uini ustæ lib. II. cardamomi sextar. i. galbani lib. dimidiā. arida cum liquidis cōmittito. Hoc pharmacū etiā ipse Heras in proprio libro prope finē scripsit, sed non appositum est ad picem, aut duas & dimidiā, sed simpliciter scriptum est heminas tres. Præscripsit autem hæc uerba.

z 5 Ceratum

Ceratum ad Ischiadicis, quod eruit etiā ualde inueteratas affectiones, hoc usus sum in Frontino. Scripsit autē & alias duas Ischiadicis cōpositiones Heras, quarum altera hoc modo habet. Ad Ischiadicis ualde mitigatoria. Picis partes duas, sulphuris uiui partem .i. utraq; trita mixta dolenti loco imposito, uerū praelauare agrum oportet, & superne chartā superponere, ac sinere donec sua sponte dilabatur. Licet etiā lauare charta supraposita adhuc incumbente. In quibusdā exemplaribus, picis pars una habetur, & licet etiā sic prae parare, modo sciamus nos efficacius esse ambo pari mensura misceri, debilius uero pharmacum, in quo duplum picis ad simplum sulphuris cōiicitur. Porro quae restat adhuc tertia cōpositionum Ischiadicarum, hoc modo ab Hera prodita est. Alia Ischiadica, hac usus sum in Frontino, statim in exacerbationibus. Cerę drach. c. uisci quercini drach. xvi. myrrhæ drach. vi. terebinthinæ drach. xxv. galbani drach. vi. iridis Illyricæ drach. vi. cedriæ heminā dimidiā. cyprini heminā dimidiā. Ceram & cedriam cum cyprino liquefacito, deinde resinā & galbanum, atq; ubi iam ab igne auferre uoles iridem inspergito, itemq; uiscū indito. Ablata autē iam olla, in promptu sit tibi myrrha trita, ad quā liquefacta diffundes, & mixtis simul omnibus uteris. Quidam supra hæc omnia etiā Nitri drach. v. addiderunt.

Quae pharmaca Asclepiades in quarto externorum prodidit,

Quae Marcellae inscribit.

Nominat equidem & hic omnia huiusmodi malagmata, apponit autē alijs quod ad Ischiada, alijs quod ad splenē, alijs ad latus, aut aliam aliquā partē conducāt. Quaedā etiā uarij usus esse ait. Quemadmodū etiā hoc scriptū ab ipso in hæc uerba. Malagma Antiochidis, splenicis, hydropicis, Ischiadicis, arthriticis. Præparatū est Fabullæ Libycæ. Ceræ libras .iii. uisci quercini lib. .iii. resinæ terebinthinæ lib. .iii. retrimenti ab expressa myrobalano reliqui lib. .i. spumæ nitri lib. .i. floris lapidis Asij lib. .i. ammoniaci thymiamatis lib. .i. olei cyprini lib. .iii. Acetū ad ammoniacum dissoluendum. Post hoc scribit rursus aliud sic. Aliud Fabullæ compositū ualde præclarū, ad easdem affectiones. myrrhæ stactæ lib. .ii. bdellij onychis lib. .ii. medullæ ceruinæ lib. .ii. ammoniaci thymiamatis lib. .ii. iridis illyricæ lib. .ii. opopanacis lib. .i. galbani, styracis, utriusq; lib. .i. mastiches lib. .i. floris lapidis Asij lib. .i. succi fycomororum lib. .i. canchryos lib. .i. piperis albi lib. .i. ceræ terebinthinæ, utriusq; lib. .v. tundendum est pharmacum, ita ut qui tundit fecem ungenti irini adhibeat, quo mollius pharmacum fiat. Aliud deinceps Asclepiades scripsit hoc modo. Malagma quod & aurei coloris appellamus. Auripigmenti auricoloris, calcis uiuæ utriusq; sextantem. aluminis liquidī & scissi utriusque sextantem. Arida tundimus & cribramus, & in pilam coniectis, acetū cyathos .viii. affundimus, & probe trita liquefactis excipimus. Sunt autem hæc. Ceræ, resinæ frictæ, & pinus, singulorum lib. .ii. olei cōmunis cyath. .viii. hæc liquefacta frigefieri sinimus, & erasa tritis ammiscemus. Nos ad pharmaci præparationem etiā myrrhæ sextantem addimus. Alij etiā sandarachæ sextantem apponūt, aluminis liquidī sextante sublato. Nos autē coniectis omnibus præscriptis conficimus, & fit efficacius. Post præscriptū aliud subdidit hoc modo. Hoc usus est Andromachus, facit splenicis, hydropicis, & ad præcordia distenta. facit Ischiadicis, arthriticis, & ad inueteratos affectus. Cerę, picis bruti, utriusq; lib. .i. Nos pice resinam frictā indimus, resinæ pinus lib. .i. olei cyath. .viii. auripigmenti auricoloris, aluminis scissi, calcis uiuæ, singulorum sextantē. Præpara ut dictū est. Nos apposimus ad pharmacū myrrhæ sextantē, uisci quercini trientem. Post relata alia quaedam ad hydropicos & splenicos recenset, & inde rursus multi usus cōpositionem tradit, quam etiā Ischiadicis conuenire ait, hoc modo.

Andræ

Andræ Malagma. Cōpositio admiranda ad ea quæ uelis perforare, dissoluere, expurgare, & uelut excolare. educit ossa corrupta, aculeos, & infixa. Descriptum est etiā à Serapione Empirico. Facit & ad Ischiadicis, cōmodum est suppuratis, facit & ad induratas uiscerū affectiones. Est & acopon bonū diutinis resolutionibus, & distortis corporis particulis. Facit etiā ad corrosa ac corrupta, educit em̄ aliena, & ulcus ad cicatricē pducit. Grani Cnidij purgati, nitri rubri, salis ammoniaci, aristolochiæ creticæ, radicis cucumeris syluestris, terebinthinæ, singulorum drach. .xx. piperis rotundi & longi, ammoniaci Thymiamatis, & uelut quidā uolunt, amomi & xylobalsami, singulorum drach. .x. thuris masculi, myrrhæ, resinæ siccæ, uisci subacti, singulorum drach. .x. succi mororū drach. .x. ceræ drach. .xxx. adipis caprini drach. .xv. fecis ungenti Irini quantū satis excipiendis erit. Arida tunduntur & angustissimo cribro excernuntur, Liquefabilia uero singulorum diligenter tunduntur, deinde omnia simul miscētur, ac rursus tunduntur admodum Irini fece. Deinde ubi probe fuerint unta emollita reponimus. Quod si uelis acopo uti, accipe pharmaci quadrantē, adipis anserini quadrantē, olei cyprini quadrantem, ac mixtis utitor. Postea uero consequenter sic scripsit.

Aliud ad easdem affectiones. Pyrethri drach. .xx. grani cnidij, spumæ nitri, utriusq; drach. .xx. salis ammoniaci, aristolochiæ creticæ tenuis corticis, radicis cucumeris syluestris, terebinthinæ, singulorum drach. .xx. piperis rotundi & longi, ammoniaci thymiamatis, bdellij, xylobalsami, thuris, myrrhæ, cardamomi, amomi, adipis caprini, resinæ siccæ singulorum drach. .x. ceræ drach. .xxx. Uisci probe subacti drach. .viii. succi mororū drach. .viii. fecis ungenti Irini quod sufficit his excipiendis. Vini Italici quod satis est. Maceratis his quæ dissoluere oportet, pro more apparato. In alio exemplari neq; xylobalsamum neq; Cardamomum, neq; Amomū reperi. Post hæc alia pharmaca prodidit, & deinde rursus Ischiadicorum meminit sic scribens. Aliud eiusdem Epithema. Ischiadicis & arthriticis auxiliatur confestim. Fœnum græcum in uas fictile coniecto, & ad ipsum poscam sufficientē affundito, & prunis impositum donec dissoluatur conuito. Ad dissolutū uero mellis quod satis est iniice, ac rursus coque, deinde exempta diligenter tere, & in linteolum infarctā locis affectis impone, fasciaq; obligatos sine. Hoc autē ad biduum & triduum facimus. Cæterum si in terendo pharmacum induretur, ex liquore quantum sufficit addimus, liquor autem tantus sit, ut tractile cataplasma reddatur. Aliud quod cōtinenter ad prædicta sequitur, hoc modo. Symphyti sesquilibram rasam, & minutim concisam, ac in mortariū testaceum coniectam, diligenter terito, & ad tritam mannæ quadrantem addito, atq; ouorū crudorū recentium trium numero candidum unā cum luteo, & rursus terito, & ubi unta fuerint, his adipis suilli ueteris lib. .i. adiecto, & conuassata diligenter atq; in linteolum infarctā imposito. Mitigat confestim. post præscriptum, aliud deinceps scripsit hoc modo. Aliud eiusdem Malagma, Ischiadicis statim in irritationibus imponitur, appellatur Didymæa, facit ad attrita, & omnem neruorū per consensum affectum. Dissoluit omnem duritiem. facit etiā ad alias inflammationes. Delet malignas cicatrices, facit ad luxata & collisa. facit & ad mamillarum affectiones malignas. Cerę, uisci quercini, terebinthinæ, iridis siccæ, myrrhæ, galbani, singulorum drach. .xl. olei cyprini aut ungenti Aegyptiaci quod satis est. Galbanū in oleum cyprinū, aut ungentum Aegyptiū coniectum, ad ignē dissoluimus, & cerā molliimus, ac reliquis mixtā probe tundimus, atq; his galbanū liquefactū cū cyprino iniicimus, ac rursus tundimus, malagma lenissimū tactui reddēdo, quo utimur. Cōsequenter etiā hoc Asclepiades subdidit Aliud eiusdem ex Ario. Facit ad colicos supra quàm dici potest, in ipsis uexationibus impositū, & pforas curat citra exulcerationē. Ceræ, picis liquidæ, utriusque

usq; lib. i. sulphuris uiui, aluminis scissi, nitri rubri, singulorū lib. dimidiam. lique-
scibilia liquefacito, arida uero tundito & per angustissimū cribrū concernito, &
ad liquefacta adscito paulatim ea inspergēdo ac assidue mouendo, indeq; in pilā
translata ac tusa reponito, & utitor. Deinceps rursus aliud pdidit hoc modo.

Aliud eiusdem Malagma ex Silphio, Ischiadicis ualde commodum. Ammij
drach. xii. silphij, seminis rutæ syluestris, baccarum lauri purgatarū, singulorū
drach. xiiii. medullæ colocynthidis drach. ii. nitri drach. iiii. abrotoni thebaici
drach. iiii. cardamomi drach. iiii. ceræ ponticæ minæ octauam partem, picis, re-
sinæ, ammoniaci thymiamatis, singulorū minæ octauā partem. Liquida cum ari-
dis committito. Consequenter & hoc ab Asclepiade scriptum est ita.

Aliud eiusdem, quo usus est Antipater. Silphij, rutæ syluestris siccæ, baccarū
lauri siccarū, spumæ nitri, medullæ colocynthidis, abrotoni thebaici, ammij, car-
damomi, singulorum drach. iiii. rutæ satiuæ uiridis, picis siccæ, resinæ terebinthi-
næ, ammoniaci thymiamatis, adipis uulini, singulorū minæ octauā partem, gal-
bani drach. xvi. opopanis drach. iiii. sulphuris uiui drach. iiii. olei cyprini he-
minas. iiii. Vfus tempore oportet prius coriandrū aridū uisum cyprino excipe-
re, & ex eo coxendicē illinere, atq; post huius usum malagma ipsum imponere.
Post hoc rursus aliud scripsit hoc modo. Aliud eiusdem Malagma, in Ischiadicis
humores ex alto euocat ac transfert, liberatq; à tota affectione. Facit & dissolu-
tis, & tremantibus, & affectionibus inueteratis. Picis liquidæ Brutæ lib. iiii. fecis
aridæ ustæ lib. ii. nitri rubri sesquialbram. resinæ pini lib. i. ceræ lib. i. staphidis syl-
uestris lib. i. sulphuris uiui lib. i. pyrethri librā dimidiam. cardamomi sextariū i.
picem, ceram, resinā coquito, arida tundito & cribrato, ac cum liquefactis comi-
tito, & utitor. Post præscriptum adhuc aliud pharmacum subdidit ita habens.

Aliud eiusdem quo usus est Philocalus. Sinapis, fœni græci moliti, utriusque
sextariū dimidiam, pyrethri, staphidis syluestris, nitri rubri, singulorū drach.
iiii. opopanis drach. ii. galbani drach. ii. resinæ terebinthinæ lib. i. ceræ lib. i.
olei cyprini lib. i. arida cum liquidis committito & utitor.

Ischiadicorum cura à Damocrate conscripta, ex Iberide.

Damocratis extat libellus Clinicus inscriptus, in quo uersibus Iambicis:
quemadmodum solet; de tribus differit medicamentis. Ac primo quidem
eo quod ex herba, quam ipse Iberidem appellat, constat. Secundo ex semine do-
lores sedante composito. Tertio uero purgatorio, & ab ipso Hiera appellato.
De primo igitur in Ischiadicorum curatione in eo libello hæc scripsit. In Iberide
inquit; medicū quendam amicum suum per hanc herbam curatū esse. quam her-
bam ut dixi, ipse Damocrates Iberidem appellat, ut qui ipse uisu herbam cognō-
rit, nomen autem eius nullum audierit, quum etiā id ipsum ignorat; is qui eum
usum eius docuit. Verum ex signis quæ scribit uidetur Iberidem appellare, quæ
à Græcis lepidium nominatur, à regione in qua amicus eius curatus est appella-
tione ducta. Describit autem ipsius signa per hos Iambos.

Herba hæc ubiq; multa; frequens nascitur,
Monumenta iuxta antiqua, muros & ueteres,
Tritasq; quondam publice pedibus uias,
Quas iuxta aratrum duxit haud quis agricola,
Semper uirescens, folijs nasturtij
Florentibus uere, attamen maioribus.
Caulē cubitalis longitudinis gerit
Paulò minorem aut rursus ampliorem, ab hoc
Æstate pendent folia, donec multa hyems
Sarmentitiam deducat hæc ad imaginem, &

Delecta

Delecta & exliccata depereant gelu,
Adnata radici tamen cernes alia.
Æstate florem fert colore lacteo
Multum tenuem uariumq; ualde cauliculus.
Ad quem sequitur semen penitus sic exiguum,
Visum ferè ut fallens, oculos quoq; effugiat.
Odorem habet radix at inde acerrimum,
Vero similem quàm maxime nasturtio.
Per hos quidem uersus figuram herbæ indicauit. Consequenter autem usum
Hanc erutam larga satis cape copia
(ipsum per huiusmodi,
Æstate, nam tunc optima & fortissima est
Adhuc recens, siccata fit sed debitor.
Tusam hinc probe, (Nam difficulter tunditur)
Pauca subactamq; excipies axungia,
Cruricq; toti & maxime coxendici
Adhibebis, & ligabis, & sines duas
Horas mulieribus, uiris sed quatuor.
Hinc balneo inductos, nec ullo ex unguine,
Nec smeumate ullo pinguiore collines,
Sudore sed modico exiliente, in solum
Merges, iubens perferre, nam mordacitas
Ingens, calor sensus atq; exoritur.
Verum hinc rigatos leniter producito.
Illati enim quamuis manibus sint plurium,
Exibit attamen suis pedibus ualens
Quicumq; consilium hoc bonum susceperit.
Ad multum oleum miscebis hinc uinum modicum,
Et concuties, & illines lotos eo.
Ac mox madore terfo & pinguitudine,
Totum teges crus mollibus tu uelleribus,
Iubens obire assueta uitæ munia,
Quæcunq; uult, & non grauatim suscipit.
Hoc auxilium certum atque constans integre est.
Et nullo alio adijciendo ei simul indigum.
Quare dolore ablato adora radiculam,
Cuius beneficio tibi sanitas data est.
Quod si tamen inde affectionis uestigium
Quoddam super sit, post repetes hoc præsidium,
Diebus ut multum decem bis præteritis.

Hoc sanè utendi modo & inueteratos capitis dolores, & alias omnes quacum-
que corporis parte inueteratas & ægre solubiles affectiões ac resolutiones se-
casse ait, & omnino uitia in quibus alij sinapismo appellato, & auxilio ex thapsia
constato utuntur, se per hanc herbā persanasse dicit. Porro de hac iberide etiam
Archigenes scribit in secundo pharmacorū secundū genus, lepidium ipsam ap-
pellans. Dicit autem & splentis & Ischiadicis ipsam conuenire.

Ad Ischiadas & perfrigerationes, Hygieni Hipparchi. Herbā Iberidem quā
aliqui lepidium uocant, aut agriocardamū, id est, nasturtium syluestre colligito,
& radicem eius tusam, ac adipe porcino commollitam emplastrū uice imposito
ad dolentem locum ad horas tres, indeq; in balneum mittito. Idem præsidium et
ueteres

ueteres capitis dolores depellit, in consimili usu adhibitum, quem Damocrates medicus per uersus prodidit.

De podagricis & arthriticis affectionibus. Cap. III

Dictum antea est in sermone de Ischiade ex fluxionibus generari eiusmodi affectiones, irruentibus in locos iuncturarum, quare etiam curatio ipsarum iuxta eundem sit modum, nimirum ut irruentes fluxiones euacuentur. In fluentibus igitur adhuc ipsis, scopum afferendorum auxiliorum communi rationi influentium humorum subjicere oportet, ita ut repellamus ac restringamus. Vbi uero amplius non influant, ut discutiamus iam illos lapsos. Ceterum materia pharmacorum per que hac sunt multiformis est, quemadmodum etiam in alijs affectionibus, excogitantibus uidelicet a principio prudentioribus uiris iuxta quadam artificiali coniectura modo hoc, modo aliud, eorum que optima per experientiam sunt iudicata. Quapropter uelut in alijs affectionibus, sic etiam in his, optima ex eis que priores medici experientia cognouerunt adscribam.

Pharmaca ab Asclepiade ad predictas affectiones in quarto externorum prodita. Quae Marcellae inscribit.

Epithema podagricis, Arthriticis sedans dolorē. Vfus est in ipsis uexationibus. Succu papaueris drach. IIII. croci drach. I. cum lacte bubulo aut caprino terito, & adiecto pane interno diligenter leuigato, ut molle cataplasma fiat, & rosaceo admoto mollito, ac utitor leni cataplasmate, forinsecus betae aut lactucae folijs, custodiendi eius gratia, impositis. Quandoque opium & crocum cum lacte trita cerato rosaceo excipimus, & linteolo infarcta imponimus.

Aliud. Styracis drach. II. opij drach. I. confice ac utere ut dictum est.

Aliud. Confestim a dolore liberat, uerum ante pharmaci impositionem agrum lauare oportet, & tunc deterfis locis imponere. Succu absinthij pontici, croci, opij, singulorum drach. I. ceræ ponticæ drach. IIII. ungenti Irini drach. VII. uini cretici quantum sufficit. Opium, absinthium, crocum dissolue, & dissoluta liquidis excipe, & linteolo infarcta impone. Aliud. Seminis cicutæ expressi, drach. VI. croci drach. I. opij drach. I. passi cretici quod satis est. Trita excipe rosaceo cerato.

Epithema podagricorum arthriticorum. facit ad maximas affectiones. Vfus est eo Erasistratus sicyonius. Radicis capparit tusa & cribrata choenicem unam, seminis hyoscyami choenicem dimidiam. radicis chamaeleonis nigri choenicis quartam partem. seminis cicutæ choenicis quartam partem; radicis mandragoræ choenicem I. radicis solani aut ut alij dorycnij choenicis quartam partem. Omnia tusa & cribrata mixta in uasculum figulinum reponito, & probe obturata seruato. Vfus uero tempore choenicis quartam partem inde accipito, & passo tritam in uas fictile non picatum conijcito, & addita fecis uini aridæ quarta hemina parte, ad primas posita diligenter mouendo coquito, donec bis aut ter efferueant, deinde ab igne ablata quam calidissima imponito, aut quomodo perferre agri possunt. Verum ante huius cataplasmatum usum, pedes multa aqua frigida perfundere oportet, & spongijs detergere, atque ita pharmacum imponere. Supra uero cataplasma linteola tenuissima aceto imbuta imponant, & fascia circumdata ad horas duas pharmacum incumbere sinatur. Postea uero eo ablato excitatatas bullas acubus perforare oportet. Ab his enim humor mucosus multus ac glutinosus profluet post cuius excretionem multa aqua frigida pedes proluantur, & rursus pharmacum ut dictum est imponatur, ita tamen ut pro aceto aqua potabilis utamur, & ex ea rigatum linteolum pharmaco superindemus.

Aliud eiusdem. Hoc pro cucurbitis & hirundinibus utimur. Nam serosos sanguinis humores exugit. facit & ad tofos ac duritias, ut inde dissoluantur. Farinae foeni

foeni graeci sextarium unum. floris lapidis Asij sexta. I. lomentii fabae nigrae molita, farinae lupinorum, utriusque sexta. I. Omnia mixta & aqua calida subacta, calida imponito, & fascia constringito. Oportet autem prius affectos locos perfundere, aut etiam in folio lauare. Quum uero fasciae circumdatae madidae ac cruentae factae fuerint, pharmacum tollimus, & fotis locis pastillo ex amygdalis amaris utimur, & malagmate quod crocum, iridem, & aristolochiam habet. Hoc ipsum uero inter malagmata ad podagram descripta habetur.

Pastillus podagricis, Arthriticis. Vfus eius est in ipsis irritationibus. Aloes lib. I. succi centaury sexuncem, thuris non seci trientem, myrrhae trientem. floris lapidis Asij sextantem, opij sextantem, succi mandragoræ sextantem, aluminis scissi sextantem. Excipe passo, & fac pastillos. Vfu expetente lacte dissolutos cum peninis illine, & supra illitionem linteolum passo imbutum impone. Alius pastillus iupiter appellatus. Aloes drach. XII. opij drach. VIII. succi papaueris drach. VI. succi hyoscyami drach. VI. aconiti drach. III. hypocisthidis drach. VI. glaucij drach. VIII. croci drach. XII. gummi drach. XXIII. malorum mandragoræ drach. XX. acetii heminas duas. Mala cum aceto coquito, & expressa predictis ammisceto, & ex dilutis ac probe leuigatis pastillos formato, eosque in umbra siccato. Vfus ostensus est.

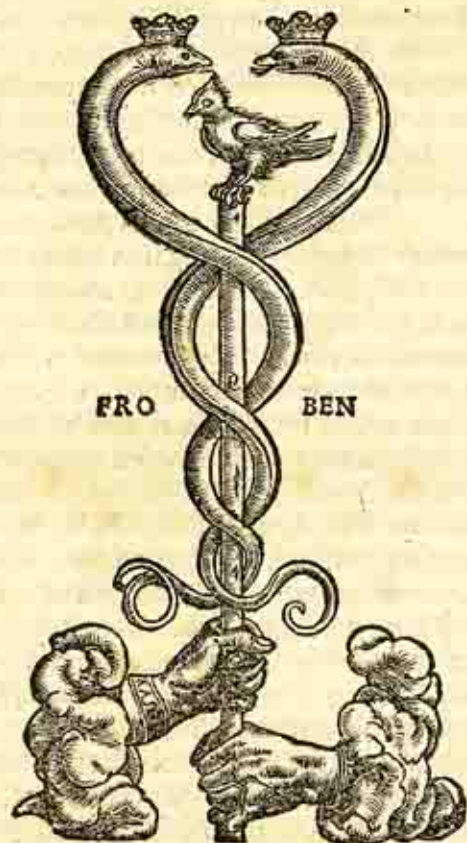
Malagma arthriticis, podagricis, ex cicuta & agarico accommodatum. Seminis cicutæ sextar. I. agarici sextar. I. foeni graeci sexta. I. nitri unc. I. ceræ lib. I. resinae frictæ lib. I. olei ueteris lib. I. medullae ceruinae trientem. illyricæ trientem. Arida tusa per angustissimum cribrum cernito, liquefabilia uero eliquato, et frige fieri sinito, et sic erasa aridis committito, et cotulis ac repositis utitor.

Aliud eiusdem. Ceræ lib. I. olei ueteris aut sabini sexta. I. foeni graeci sexta. I. cicuta sextarium dimidium. resinae frictæ lib. I. nitri rubri dodrantem. floris lapidis Asij semissem. medullae ceruinae trientem. Illyricæ trientem. Praepara ut dictum est.

Aliud Malagma eiusdem ex tedis, Titi Caesaris. facit podagricis & arthriticis. Emollit omnem duritiam. Visci quercini sesquilibram. thuris lib. I. ceræ lib. I. tedarum pinguium lib. I. resinae pinus lib. I. Liquefabilia coquito ac pinguis tedis moueto. Postquam uero omnis pinguitudo ab ipsis effluerit, ab igne ablatum liquorem excolato, atque huic thus tenuissime tritum inspergito, assidueque moueto donec ad compagem manus non inquinantem redigatur, & in mortarium translata reponito ac utitor. Aliud. Tedarum pinguisimarum lib. I. thuris masculi lib. I. resinae pinus lib. I. uisci quercini libram dimidiam. praepara ut predictum est.

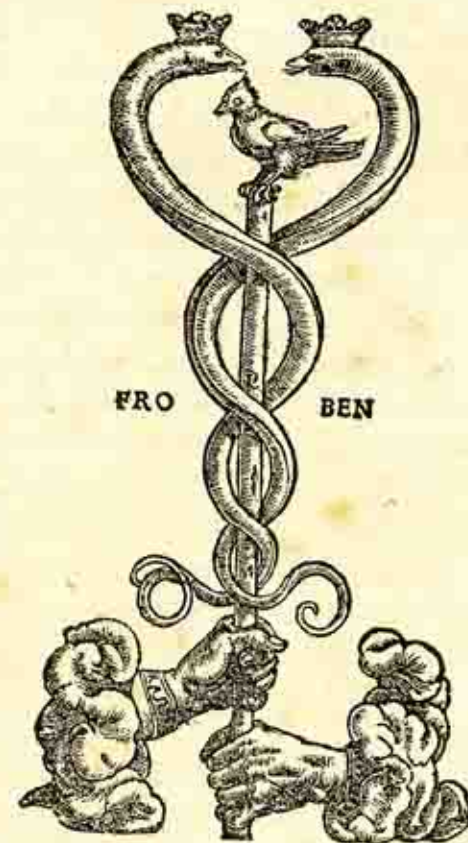
Malagma ex lapide Asio. podagricis, Arthriticis ualde praclarum. Liberat a tota affectione. Vfus est in cessationibus. Visci quercini, terebinthinae, utriusque lib. I. spumae nitri, floris lapidis Asij, thuris, singulorum libram dimidiam, olei cyprini lib. I. adipis quantum satis est. Arida tunduntur & cribrantur, ac cum aqua teruntur, ad cerati spissitudinem. Liquefabilia uero eliquantur, & tritis adijciuntur, quibus simul conquassatis ac repositis utimur. Aliud. Visci lib. I. terebinthinae lib. I. lapidis Asij, nitri, utriusque trientem, manne quadrantem. cyprini sextantem. aque lixiuij figulini quod satis est. Aliud, ad Arthriticos ualde praclarum, auxiliatur confestim, humores in alto absorbens. uisci lib. I. terebinthinae lib. I. adipis taurini, floris lapidis Asij, utriusque quadrantem. calcis uiuae quadrantem. manne quadrantem. cyprini lib. I. praepara ut dictum est. Aliud Diodori. Adipis taurini drach. VIII. spumae nitri drach. IIII. floris lapidis Asij drach. II. In alio exemplari drach. IIII. olei cyathos II. arida cum liquidis committito. Hoc pharmacum ualde commodum est. Resorbet etiam collectiones circa articulos consistentes, & a doloribus liberat.

F I N I S.

IANI CORNARII MEDICI PHYSICI COMMENTARIORVM

MEDICORVM IN DECEM LIBROS GALENI DE COMPOSITIONE medicamentorum secundum locos conscriptorum, Libri decem. In quibus omnes corrupti illorum librorum loci restituuntur, & omnes difficiles exponuntur, ampliusq; aliquot milia rerum ac locorum in Græcis ac Latinis medicis obiter explicantur, emendantur, ac restituuntur.

BASILEAE ANNO M. D. XXXVII.

ILLVSTRIS AC POTENTIS PRIN

CIPIS AC DOMINO, D. PHILIPPO HESSORVM LANT

grauio, Cattorum, Dicensum ac Nidensium principi ac comiti, &c.

Ianus Cornarius Medicus Physicus. S. D.

Quod primum Galeni medici haud dubie omnium post unicum Hippocratē præstantissimi libros decem quos de compositione medicamentorum localium inscripsit, in manus conuertendi latinis gratia sumere, uidebatur quidem mox à principio opus magnū, uariū, plenum bonæ frugis, & ut ipse Galenus aliquoties ait, postremæ lectionis, & ob id etiam maioris quàm prima fronte apparet difficultatis. Verū in operis iam inchoati progressu, quū alia omnia, tū in primis difficultas ita mihi increbescere uisa est, ut omnē etiam optime conuersi operis gratiā leuem apud rerū medicarū studiosos futurā putarē, si non & difficiles locos, quantumuis clare à me redditos explicarē & uitiatos emendarem, corruptosque restituerem, atque hoc non simpliciter, sed indicata consilij ac facti mei ratione. quod ipsum ubi iam etiam operæ precium esse mihi persuasissimè, retraxit tamen operis futuri apud me æstimata magnitudo, ut pluriū dierū deliberationē mihi ipsi imperarem, quando sanè pro una conuertendi difficultate, non geminatā solum mihi ex conuerso pariter ac græco opere interpretando oborituram perspicerem, sed certe non minus quàm decuplam, si tot loci obscuri, tot partim annorum, partim typographorum iniuria, aut potius correctioni præfectorum negligentia & aliquando temeritate corrupti, explicandi & ad plenum restituendi essent. Hoc enim in confesso est, quū omnia Galeni scripta nobis extēt corruptissima hos libros nullis minus hac mendarū labe cōtaminatos esse. Ad hanc itaque rem integre præstandam uidebā mihi in primis opus esse emendatioribus exemplaribus, ex quorū collatione non desperabā auxilium uel certissimū nobis accessurū, & propterea collationis laborē, ut longe leuiorē libentius omnino pertulissimè, quàm quod alicubi omni exemplariū ope destituti, mera diuinatione uti coacti fuimus, cuius difficultatē uel inde æstimare licet, quod à diuis tanquā supra hominū captum sit, appellationē est sortita. Quare in paucissimis omnino hac usi, maiorē confidentiam in optimis quibusque, tū græcis, tū latinis medicis autoribus locauimus, atque ex ipsorum collatione plerosque omnes locos & conuertimus, & exposuimus, simul in integrum ex eorundē fide restitutos. Cuius rei difficultas ab his tantū expendi potest, qui aliquando simile quid attentarunt. Nos certe ut nō libenter iactamus operā nostrā, tum ne uanitatis suspensionē incurramus, tū ut ne beneficium nostrū studiosis exprobare uideamur, Ita sane uisum fuit nullum ex omnibus Galeni operibus maiore periculo corruptum haberi ac legi, quā hoc ipsum de pharmacorum cōpositione, præsertim si his pharmacis tuto ac feliciter uti uelimus, quod ut ego mihi faciendum esse penitus decreui, circa ægros qui se in posterū nostræ curæ concredent, Sic uelim etiā reliquos ue-

ræ ueteris ac sinceræ medicinæ græcæ studiosos à me persuasos, ut idē præ-
 stare conarent, quo aliquādo & uitiosissimis & ineptiss. pariter q̄ lectu te-
 diosissimis Arabū ac Barbarorū medicorū scriptis relictis, aut ad coruos re-
 legatis, ex græcorū medicorū exactissime cōscriptis medicamētis, circa æ-
 gros adhibendis, certiorē salutis successum experimento ipso cognoscere
 tentarent, certissime cognituri unū aliquod medicamentū ex eorū numero
 quæ Galenus ex priorū medicorū præscripto expendit, ita ut singulorum
 ipsum constituentū uires ac facultates rimetur, maiori successu usurpari q̄
 totā myropoliorū hodiernorū congeriē, de quorū tamē efficacia uel in pri-
 mis iudicium ex his Galeni libris cōtingere potest. Et propterea ego iam in
 quartū supra decimū annum per multo maximā Europæ partē peregrina-
 tus, medicinam q̄ professus, atq; in præclaris multis urbibus medicatus, &
 non pauca etiā ex laudatis. hodie officinarū pharmacis frustra expertus,
 non duxi aliquid utilius me facere posse, quā ut rerū medicarū studiosos
 hac parte iuarem, quo hos Galeni libros integre, tum græcæ, tum latine
 haberent. quod spero doctos medicos de horū nostrorū cōmentariorū li-
 bris pronunciaturos, ut qui id ipsum si nō exactissime: & ut cuiusq; iudicio
 satisfiat (quis enim hoc se præstiturū sperare audeat?) certe tamen diligen-
 tissime conati sunt, ut tam eximiū opus integrū extet, neq; id solū, sed ut ali-
 quot milia locorū obscurorū, itemq; corruptorum, tum in græcorū, tum in
 latinorum medicorum libris quisq; intelligere ac emendare possit, quum
 non sit peior possessio, quā malus & corruptus liber, ex quo & animorū
 & corporū pernicies accidere potest. Hoc ipsum porrò opus quū iam inuul-
 gare destinassem & orbi communicare, non aliud nomen occurrebat mihi
 quod splendidius ac potentius uideret, siue nostra obscuritas esset illustran-
 da, siue tenuitas defendenda ac protegenda, quā celsitudinis tuæ Illustris-
 sime princeps PHILIPPE. Nā quū & pacis & belli gloria clariss. sis, fore
 confido ut hi cōmentariorū nostrorū libri sub nominis tui præsidio pub-
 licati, & rerū medicarū studiosos magis inuitent, & uiligatores amplius de-
 terreāt à tam utili ut ego iudico, conatu nostro impetēdo. Quāquā quod
 hoc opus felici nominis tui auspicio prodire uoluerim, præter iam dictas ra-
 tiones, & cōmunem illum ab antiquo iam receptū morem, quē & græci & la-
 tini scriptores usurparunt, sua uidelicet scripta magnis regibus ac principi-
 bus inscribendi, illa planè Heroica magnificētia tua me induxit ac impulit,
 quòd unus tu omnium Germaniæ principū, in his difficilissimis tēporibus, qui-
 bus literæ & omnia bona studia ruinā grauissimā minabantur, his ipsis au-
 xiliarem manum porrigere es dignatus: & quū reliquæ Germaniæ Acade-
 miæ frigeant ac torpeāt penitus, & magna ex parte sint desolatæ, partim fa-
 tis ita uoluentibus, partim ob principū illiberalitatē, Tu in regno tuo de in-
 tegro nouam Academiā erexisti, eandemq; doctissimis uiris accersitis illu-
 strasti, & sumptibus ac præmijs magnificentissime locupletasti. Quo bene-
 ficio

ficio tuo ne dubites magnanime princeps, quin ipsas musas tibi obstrinxer-
 ris, certè studiosos omnes ita deuinxisti, ut temere literas uel philosophiæ
 studiū iactet, qui non cels. Tuæ clementem magnificentiā exosculetur, mi-
 retur ac laudibus uehat, atq; utinam ego uel leuiter saltem declarare C. T.
 possem, quā sim erga Heroicū illud pectus tuum affectus, pro eo quod
 studiosi nomen obtinere me posse cōfido. Illud autē oro celsitudinem tuā
 ut interim dum luculentius quiddam aliquando præstare potuero, hinc ali-
 quam saltem animi grati significationem intelligere uelit. Cæterū quod stu-
 diosorum iudicijs informandis adijciendum putauimus, hoc est, Ne putēt
 nobis in his cōmentarijs quicquam cōmune esse cum quorundā huius se-
 culi Onomasticis medicis, Pandectis medicis, thesauris medicis, scholijs
 etiā atq; epistolis medicis, alijsq; eiusmodi cētonibus, speciosis titulis inscri-
 ptis. His em̄ permittimus ut undecūq; & alba & nigra, numeroq; modoq;
 sine omni, tum lecta, tū audita, intellecta q; & non intellecta, omnia in unū
 chaos coaceruent ac confundant, iamq; nihili homines, sui tamen q̄ simili-
 mos ad astra laudibus uehant, & mox non paulò præstantiores mordicus
 proscindant, & quod in alijs reprehendunt in sese longe grauius admittāt.
 Concedimus etiā ut scripta nostra hinc inde expilent, ex integris orationū
 ac præfationū nostrarum periodis, sibi præliminares epistolas concinnent,
 & si adeo placet, totum filū retextū sibi pro nouo sirmate induāt, interim
 mei nusquā mentionē facientes: neq; enim sic legi laboro: modo sciant stu-
 diosi ueræ & sinceræ ueteris medicinæ, talia onomastica nihil aliud quā
 inanes bullas, & nomenclaturas maxima parte falsas esse, tales pandectas
 per antiphrasin accipiēdas esse, scholia & epistolas uere ociosas nugas esse,
 & quales podagricū molestū uidelicet ociū decent. Thesauros carbones,
 aut potius carbonū esse fauillas. Nobis cōtra in his cōmentarijs nihil uulga-
 re ac protritū annotare uisum fuit, sed obscurissimos quosq; locos tū horū
 librorū quos enarrandos suscepimus, tū etiā reliquorū græcorū ac latino-
 rum scriptorū medicorū, aliquando etiā aliorū per occasionē oblatos, pro
 uiribus explicare annisi sumus. ideoq; omnia ut certa, aut ex ualidissima su-
 spitione pro certis agnita proposuimus, moxq; nō uulgariū quorumlibet,
 sed ueterū approbatorū autorū testimonijs & autoritate confirmauimus,
 aut certe opinionē nostrā firmissimis rationibus, aut omnino probabilibus
 persuasionibus approbauimus, ut certū sit nō leuē cognitionē, & in primis
 iudicandi de rebus medicis uim hinc ad omnes, & præsertim eos qui postea
 græcos medicos, aut legendos, aut conuertendos in manus sument, profes-
 surā, & ad illustris. Celsitud. tuam pro hoc beneficio non exiguā gratiā,
 quando neq; per meū sinistrū studiū, neq; per nominis C. T. usurpationē
 & prætextum, cuiquam fucus fiat. Viuat ac ualeat Illustris. Celsitudo tua,
 Northusæ x. Martij. Anno Christi. M. D. XXXV.

IANI CORNARIII MEDICI PHYSICI

COMMENTARIORVM MEDICORVM IN DECIM LIBROS GALENI DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM SECUNDUM LOCOS CONSCRIPTORVM, Liber Primus.

ALENI praestantiss. medici de compositione medicamentorum secundum locos libros, quos in Latinam linguam nuper conuertit, ea potissimum gratia commentarijs enarrare ac dilucidare operae pretium duxi, ut interpretationi nostrae maior fides apud te, quisquis tandem es uerae ueteris medicinae studiosus, habeat. neque enim dissimulare uolo, paucissima esse, & fere nulla medica opera, quae superiori ante nos seculo, atque etiam hoc nostro, ex graecis latina facta sunt. quibus per omnia tuto credere possis, adeo hinc inde quaedam in ipsis reperire est, quae uel ob difficultatem, uel ob interpretum supinitatem, atque aliquando rei medicae ignorantiam, quandoque etiam: quod negare non possumus, & quae unica est excusanda uia: ob uitata per aetatem exemplaria, perperam sunt reddita, ut praestaret ea in totum non esse, aut saltem nos comonitos ea uitare, aut certe caute uersare, atque si ea seculi felicitas esset, a graecis, ab ipsis uidelicet fontibus petere. Cuius rei ex his quae Hippocratis & Galeni nomine latina circulerentur, doctissimum quemque medicum iudicem esse cupio. Omnia enim istorum scripta quae latina habemus ubique pessime uersa sunt, tribus aut quatuor ad summum libellis exceptis, qui utcumque tolerari possunt, minime uero eam laudem merentur, quam plerique magni nominis uiri: quae fucatifissima omnium est impostura: epistolis praefixis sunt testati. De Dioscoride porro silere melius puto, cum nunquam magis bonum interpretem desiderarit. Admiratus uero semper sum mecum, quid tandem Ruellium moraretur, quod laudem quam in Dioscoride uertendo primus occupauit, eundem sub incudem reuocando, solidam sibi parare non satagat. At uero si praeter hos quaedam adhuc ex alijs graecis medicis latina leguntur, ea talia sunt ut ne nominari quidem primorum autorum suorum nominibus debeant, quum adeo nihil illorum nobis referant, & latina etiam non nisi characterum ipsarum literarum latinarum beneficio existant. atque haec sane nulla calumnia refero, rem ipsam testem, & doctos medicos statuo, qui sciunt quam haec non fingam. Quare ex re & necessarium omnino fore mihi uisum est, ut commentarijs adiectis translationem nostram declararem, atque id ita facerem, ut & uerba, & sententiae, atque ipsa etiam constructio, non nostra solum, sed & graeca ipsius autoris uerbis inuicem ubi opus fuerit adducta, dilucida fiant. haec enim tria Hermogenes in bono expositore requirit. Neque uero praetermitteremus, si quando res ita tulerit, etiam alios quosdam aliorum graecorum ac latinorum medicorum locos obiter explanare, atque id uestri commodi gratia, quicumque ueterem ac sinceram medicinam: graecam puto: amatis. reliquos nihil moror, neque adeo spero aut uolo lectores, qui nondum Chaonia pingui glan dem mutauerunt arista. Verum hoc unum uos lecturos praemoneo, ex omnibus Galeni scriptis hos decem libros longe difficilimos esse, & postremae omnino lectionis, & praeter caeteros necessario praelectos habere oportet eiusdem undecim de simplicibus pharmacis libros, & XIII. de curandi Methodo. quod si quis non fecerit, frustra ad horum librorum lectionem progredietur, quos iam inde, ipsis Galeni uerbis enarrationem expetentibus, iuxta nostram interpretationem semper productis & praepositis, enarrare aggrediat.

Quod non solum affectus qui curatur curationem ipsam indicet, &c.] Quod iam

iam dixi Methodi lectionem necessariam esse ad horum librorum lectionem progressuro, id ipsum mox in ipsa praefatione Galenus palam facit, ostendens quae in ipsa tradiderit de indicationibus curationis, atque his potissimis tribus. Prima enim omnium futurae curationis indicatio ab ipso affectu, qui curandus est sumitur, Altera ab aegri temperamento, tertia ab ipsius partis affectae natura. secundum haec enim remedia ad morbi curationem adhibemus, quanquam sint & alia non pauca quae remediorum adhibendorum indicationem faciant, sed non ita principaliter ut iam dicta, ueluti quae quarto loco ab ipso Galeno recensentur, Aegri uires, & quinto Aer nos ambiens, sexto Anni tempus, septimo Regio, Octauo aetas, Nono uitae munus, decimo consuetudo, undecimo morbi magnitudo, duodecimo affectae partis positus, forma, utilitas & sensus subtilitas. Tertio decimo humores sanandi, quae omnia totam illorum librorum tractationem occupant. commemorat tamen harum indicationum partim etiam Cornelius Celsus lib. 5. cap. XXVI. & Hippoc. i. epidemiorum, lectione tertia.

Nunc uero quomodo quis per se.] propositio est totius futuri operis.

Ex Methodi ratione pharmacorum compositiones praeparat.] Ex Methodi ratione componimus pharmaca, quum non a magistro quopiam, nec ex ueterum praescriptis, edocti id facimus, sed ex ipsa rerum natura indicationibus acceptis sic Galeno lib. 6. Methodi tradente, ταυτα και ταλλα πλεον φαρμακα προς νευρων πρωςαις δευρον, ετε των διδασκαλων πνα δεασωμεν @ χωμεν, ετε αυανος τος γι γραμμενα κατ'ετι θεραπειητικου συγγραμματα των πρεσβυτερων, η τ'ετων δυτι των αυ γραφομενων αν τοις δωαμεν δε ιδιαις σοφιας, αλλ δε αυτις τις των πραγμάτων φυσικως ενδειατικως ορυθησ, οπιρ εσιυ ιδιου ιαβδ μεθ'δω χωμενου. Ex quibus uerbis manifestum fit quosdam ueterum ex propria sapientia compositiones a se praeparatas δωαμεν, id est, facultates seu potentias appellasse, atque ita etiam eas appellare solet Galenus in septem libris quos de compositione pharmacorum secundum genera inscripsit, quorum hic mentionem facit, At uero quum ambigua apud nos significatio esset, si facultates uel potentias uertissem, simpliciter hoc loco δωαμεν compositiones uerti, quando nihil aliud ea uoce Galenus uelit, & uideatur etiam eos qui primi ita appellarint subridere, nimirum quum ex propria sapientia ipsos hanc inscriptionem comentos esse tradat, & quanquam nihilo minus Galenus δωαμεν subinde etiam in his libris uocet, nos tamen semper compositionis aut confectionis uocem pro ipsis amplexi sumus. putamus enim significantius dici, pro τετραφαρμακου δωαμεν, tetrapharmacam compositionem, quam uim aut facultatem, ita tamen ut efficax compositio & probata accipiatur.

Prosum esse hanc primam rationem non uultis inest.] Duplex generatio φαρμακων. Altera in κα prima ratione, id est, secundum proportionem & ετι των αυτων οριστων, quomodo uobis in ορυαντις & σε εν ταις, capitis, in περιηορων, & πρωςαις, & δευρον, & ετε των διδασκαλων πνα δεασωμεν @ χωμεν, ετε αυανος τος γι γραμμενα κατ'ετι θεραπειητικου συγγραμματα των πρεσβυτερων, η τ'ετων δυτι των αυ γραφομενων αν τοις δωαμεν δε ιδιαις σοφιας, αλλ δε αυτις τις των πραγμάτων φυσικως ενδειατικως ορυθησ, οπιρ εσιυ ιδιου ιαβδ μεθ'δω χωμενου. Quae similitudine etiam ex terra quaedam secundum primam rationem, hoc est, uoluntate & arbitrio agricolae generantur, sicut sunt triticum, hordeum, & reliqua cerealia semina. Quaedam uero per accidens, id est, innutritum locis humorem necessario excreant, uelut herbae quae circa humectiores regiones enascuntur, quemadmodum

dum diffuse lib. 2. De temperamentis Galenus docet, si quis amplius de hac re cognouisse uelit.

Alijs uero herbis quæ iuxta humidiores regiones proueniunt.] Græcū exemplar non *ἡ τὰ νοτιώτερα*, id est iuxta humidiores, sed *ἡ τὰ ἀνωτέρω*, id est, iuxta superiores habet, quomodo etiam uetus interpres legit, sed confessa menda est, quando sanè per ipsius humoris accidens ipse Galenus paulo post earū generationem à natura fieri tradit, quanquam id clarius ex XI. lib. de utilitate partium patet, ubi ait, *πάντες δὲ ἡ σιωπῶσθε ἰκμαὶς ἐδ' ὄσωμεν.*

Et pilis quidem palpebrarum ac superciliorum nō paruam utilitatem.] Quæ sit pilorum in palpebris ac supercilij utilitas supra citato XI. de utilitate partium libri loco Galenus commemorat. Nempe quod palpebrarum pilis uelut uallum quoddam oculis apertis obiecti sunt, ne quid minorum corpusculorum eis illabatur. Superciliorum uero pilis uelut murus quidam eosdem oculos protegent, ac primi excipiunt ea quæ ex capite defluunt. Quare æquali semper magnitudine eos opifex deus produxit, & quanto sanè quis minores aut rariore quam conuenit eos reddat, tanto plus utilitatem ipsorum corruerit, ita ut tūc illabi, tum influere permittant, quæ prius prohibebant. Si uero maiores aut densiores quis eos efficiat, non iam ut uallum & murus oculos defendent, sed propugnaculum carceri non absimile reddetur, quod & occulet, & tenebras ofundet pupillis, quibus minime omnium tenebras obducere oportuit. Porro capitis & menti pilos ipse opifex deus auctiles fecit, atque id ob duplicem utilitatem. Alteram ut tegmen & uelamen partium essent. Alteram ut crassiora recrementa in ipsos expenderentur. Prior utilitas uariatur, quum non æquali tegumento per omnes ætates, anni tempora, regiones, sexus, ac corporis dispositiones opus habeamus. quare pro alterationis occasione, præstat nos alias aliam eorundem pilorum magnitudinem facere, quod in superciliorum & palpebrarum pilis citra cladem: ut dixi: facere non licet. At uero pudendorum pilis quam necessariam ex locorum natura humecta generationem habeant, tamen etiam his opifex ad decorem utitur: Nam uelant & ornant eas ipsas pudendorum partes in quibus enascuntur, ueluti nates podicem, & præputiū uirile membrum. ex his itaque omnibus ordo dignitatis pilorum patet, nempe primum locum pilis palpebrarum & superciliorum deferri, Secundum capitis pilis, tertium menti & pudendorum.

Coloris ipsorum alteratio, uelut in uirilagine alba, leuce græcis appellata, &c. Vitiligo alba Latinis, Leuce Græcis, nomen ab albo colore accepit. Quum enim in pilosis locis oboritur, pilo locos ipsos non denudat, sed canos omnino facit. Si uero loci pilosi, glabri & pilis nudis reddantur, incurabilis leuce censetur, ut tradit Aetius, quem nos nuper in Latinam linguam conuertimus, sermone XIII. cap. cxxxiii.

In Caput primum, de Alopecia & Ophiasis.

Nos autem propter quid sic appellari contigit non querimus.] His uerbis Galenus non damnat studiosam nominum inquisitionem, quum ferè semper nomina ipsa ea curiositate primum sint rebus imposita, ut ipsas sua uoce cognobiles reddant, quod sparsim Galenus etiam in scriptis suis testatur. Verum uituperat eos qui nominum studio rem ipsam & causam negligunt, quæ imprimis & necessario à medico sunt inuestiganda, quum nō nominum sed affectuum ac morborum ratio fiat. Attamen quum docedi gratia necessario ipsis nominibus utamur, hic admonere uisum est, utrumque hoc malum Latinis Aræarum appellatione uenire, & Alopecia latius proserpere, ophiasin uero ab occipitio incipere, duorum digitorum

digitorum latitudinem non excedere, ad utranque aurē duobus capitibus proserpere, donec se duo capita in priorem partem committant, id quod in infantibus frequenter uidere est, autore Celso lib. 6. cap. 4. Male intelligunt Galenum & medicos Græcos, qui putant mutationem pilorum in uulpe ad fuluorem colorem, Alopecia humanæ assimilari, quum nō solum fuluor & pallidior aliquando color cutis in homine ex ea affecto appareat, ex redundante flaua uel pallida bile, sed etiam albidior, ex pituita, & nigrior, ex bile atra. Sed hic error plerisque ex non minū studio, & rei negligentia occupauit: Non enim pili in aliū colorem transeunt, sed cutis ipsa pilis denudata, quo malo etiā uulpes certo anni tempore infestatur.

Ego semper per hieram purgavi.] Notissimum est medicamentum uel hodie pharmacopolijs hiera, quanquam uariæ in Antidotarijs uulgatis sint descriptiones, & aliquæ etiam corruptæ, ut attentum medicum requirant, qui eis tuto & feliciter uti uelit. Quæ ferè ubique præparatur, tum in eclegmatis forma, tum in pilularum globulos coacta, atque etiam medicamentis simplicibus eā constituentibus in puluerem contritis, & in usum sepositis, Hieram magna & composita uulgo appellatur, ad alterius quæ simplex dicitur differentiam. Verum neutra earum cū hac hiera ex colocynthide concordat, sed cū hiera ex aloe, quæ priuatim picra appellatur, quæ in 2. huius operis habetur. Hæc autem ex colocynthide eadem uidetur cum ea quæ hiera fortissima Galeni inscribitur, sed sunt in his omnibus quædam simplicia addita, ut genuinæ Galeni descriptiones uulgo non extent. Paulus Aegineta lib. 7. Hieræ componendæ formas sex numero tradit, Earum postrema Archigenis est ex colocynthide constans, quam hic Galenus probat. Apud Scribonium Largum compositio cap. 6. eadem penitus est, Pachij Antiochi nomine inscripta, nisi quod in Paulo pro φύλλοις, πολις corrupte legitur, & in præparatione ἀναβλάστοντα μέλιτι habetur, pro quo ἀναλαβόντα μέλιτι, id est, melle exceptam substituendum est. Porro prima hiera apud Paulum itidem sicut illa apud Scribonium Antiocho inscribitur, neque ab Archigenis descriptione uariatur, nisi quod πρᾶσιον non habet.

Apophlegmatismis pituitam à capite detrahere.] Apophlegmatismi appellantur medicamenta quæ uel ore colluta, uel commanducata pituitam à capite detrahunt per sputum reiiciendam. Tale Dioscorides Pyrethrum aceto coctum collutum, aut crudum mansum esse perhibet. Illinuntur etiam quædam in eundem usum palato & columellæ. Tale est Sapo cum betæ succo apud Paulum libro primo cap. 46. ut rectissime Copus interpres legit ac uertit, quamque Græcū exemplar uulgatū σινκπιρ saponem habeat, quod falsum esse ex 2. li. huius tractationis claret, ubi inter apophlegmatismos hæc Pauli uerba legunt, ab ipso ex Galeno transcripta. Tale est & Melantiū eodem Pauli loco. uerū Copus uitio utputo exemplaris quod secutus est, deceptus est, uelut ex eodē Galeni loco infra palam fit, In Pauli enim exemplari excuso itemque Galeni codice legitur, *δυσπορίσω δὲ πολλὰ κίς ἐχρησάμην ἐγχοιμῶν τῆ ῥίνι μελανθία.* pro *δυσπορίσω* aut Copus Euphorbiū uertit, & sententiam penitus corrumpit. Non longe ab hoc usu euariatur quæ ἐρρίνα & uulgo medicorum Nasalia appellantur, quæ in oblongam formam coacta naribus indita, aut liquida illita, aut etiam per instrumentum quod *ῥινεγγύτην* uocant: infusa, sternutamenta ciunt, atque ita mucū à cerebro prolestant. Talis est anagallidis utriusque, fremij, betæ, cucumeris syluestris foliorum succus.

Deinde localibus auxilijs uti.] Localia auxilia sunt quæ singulis partibus corporis destinata apte adhibentur. has enim *τόπος*, id est, locos appellare consueuit, uelut ex principio librorum de locis affectis patet, & infra cap. 8. ubi ait, *ἢ καὶ πολλὰ κίς μόνα τὰ ποικίλα καὶ μερικὰ προεγορηθόμην.*

Oportet enim uelut in alijs, sic etiam in his affectioni mederi.] Galenus lib. 2. Meth.

Meth. per longū multis exemplis productis docet, affectus præter naturā tantū à nobis curari, nō symptomata siue accessiones quæ actionē lædunt. Nemo em̄ sanæ mentis medicus claudicationi medet̄, sed affectioni quæ claudicationē induxit, ueluti si ea sit inflāmatio, ei medetur, quo fomētis et discussorijs medicamentis consumatur, ac omnī modo soluitur. Ea em̄ soluta sponte sequitur ambulatio recta, neq; opus habemus eius correctione. Ita etiā hic. Nemo uitiati capilli symptomatis curā molitur, sed humorū capillos corruptentiū, qui ubi euacuati & correcti fuerint, symptoma uitiati capilli consequenter ultro cessat.

Habent autē Catapotia hæc.] Eodem modo etiā Paulus lib. 7. cap. 5. horū catapotiorum descriptionē habet, nisi quod ἀλόης με. α. legitur, quū με. υ. legi debeant, facili lapsu ob similitudinē numeri characterū, maxime si β. hoc modo. υ. pingatur. Quintus autē excellens ante Galenum medicus: Nam eius discipulos Saryrum & Numisianū, Galenus se audisse & præceptores habuisse primo ἀνατομικῶν ἢ χειρῶν τεστatur: & mastichen & bdellium deijcere solitus fuit, quē in hoc etiam aliquandū sequutus fuit Galenus. sed quor postea reiecerit ea, se in libris de cōpositiōe purgantiū pharmacorū referuaturū dicit, qui libri ad manus nostras nō peruenerūt. Porro Catapotia Græcis à deglutiendo nomen habent, sicut Latinis ab orbiculari facie pilulæ diminutiua à pila forma dicuntur.

Difficiliter enim eluuntur in his cuti impacti serosi humores.] Serosos humores Græci ἰχώρας uocant. Sunt autē omniū humorum & præcipue sanguinis tenues & acres superfluitates, quæ ob id quod tenuiū partium sunt, in profundum corporum in quæ impingūt, penetrant, & uelut aqua in spongia imbibuntur, ut Aetius sermone 9. cap. 10. tradit. Quod uero omniū sint humorū serosi humores Diocles apud Paulum lib. 1. cap. 100. indicat, qui sub æquinoctiū uernum γλυκῆς ἰχώρας ἢ ἀματ. augescere inquit, & circa uergiliarum ortum οὐ πικρὸς ἰχώρας Nimirū augescente tum amara bile. Aristoteles uero lib. historiarū animalium tertio non tenues & acres solum, sed etiā crudos & nondum concoctos, aut etiā per segregationē à reliquis, serosos redditos humores, & præcipue sanguinē, ἰχώρα esse dicit. ἰχώρ δὲ ἐστὶν inquit ἀπεπτοῦ αἵμα ἢ τῷ μήπω πεπεπθῆκε, ἢ τῷ διαρροῦδι. Sic & Galenus de elemētis 2. τὸ μὲν οἶον ἰχώρ ἀματ. inquit, ἀνοδολογῶν ὄρεῶν γάλακτι. Quare quū uelut ferū in lacte, ita hi humores in reliquis sint corporis humoribus omnibus ac succis, recte eos serosos latine appellauerimus, quū ἰχώρ, iuxta eundē Aristotelem eodem loco in omni lacte sit, & alias ὄρεῶν dicatur, quod propterea indicare uolui, ut sciāt si qui hæc legerint, nos id semper obseruasse in his quæ ex Græcis uertimus, ut ἰχώρας serosos humores dixerimus. Neq; enim nobis placet quod ferè oēs eam uocem, per sanie latinis reddiderunt, ex Plinio: ut apparet ut id facerent inducti, qui aliquot locis ἰχώρα sanie appellauit, id quod alias cruorem latine dicere posses, sic libro 28. cap. 11. Quidā inassati iocineris sanie inungūt dixit, quū tamen paulo ante sanguinē hircinū appellasset, & 30. cap. 8. uerendorū fornicationibus uerrucisq; medetur arietini pulmonis inassati sanies. Itaq; ambobus locis cruorē qui ex iocinere dum assatur destillat, sanie appellat, quod ex uerbis eius colligitur quæ sequuntur, his. Volunt & oculos suffiri iocinere in olla decocto, quidā inassato, etiam si hoc nō Dioscorides lib. 2. item traderet. Cor. Cel sus lib. 6. cap. 6. ἰχώρα hunc, sanguinē dixit, eundē eius usum quē Plinius & Dioscorides præscribens. At uero li. 30. cap. 15. idem Plinius ubi inquit: Oportet autē cineri misceri sanie punctis emissam è cerebro uiperæ, sanie pro crudo cruore dixit, quomodo etiā ego apud Aetium ser. 8. cap. 10. κοχλίων μεγάλων χερσαίων πύ ἰχώρα, cochlearū magnarū terrestrium cruorem uerti, nisi mucum appellare quis malit. Nam ipse Aetius consequenter declarat, eum ipsum accipi debere his uerbis, δὲ δὲ τῶν δισκωνίων γραφίω ζώντας, καὶ τὸ ἀπορροῦν αὐτῶν μυσθῶδες ὑπεβάλλει τῷ φαρμάκῳ

φάρμακῳ. Atq; hoc modo etiam Homerus sanguinis cruorem à Venere sauciata promanantem ἰχώρα dixit Iliad. 5. ῥέε δὲ ἀμβροτοῦ αἵμα θεοῖο ἰχώρ, οἷος περὶ τὰ ῥέε μακάρεσσι θεοῖσι, οὐ γὰρ σίτην ἐδισσ' ἢ πίνουσ' ἀμβροτα οἶνον τῶν κ' ἀνάιμονες εἰσι, καὶ ἀθάνατοι λαλέονται. hoc est Sanguinis effudit coelestem diua cruorem, Qualis diuorum compingit corpora sanguis, Qui neq; frumento satiant nec corpora uino, Quare etiam exangues, immortalesq; uocantur.

Ex quibus uerbis palam est nihil aliud quàm cruorē simpliciter ἰχώρα esse appellare, nō tamen eiusmodi qualis ab hominibus faucijs profundi solet, sed qualis à dijs qui neq; edunt neq; bibunt, profluere potest. Nam hæc addidisse uideatur, ne Veneris numen offenderet, si uelut hominē aliquem sauciata dixisset. Quare ἰχώρας dum intra uasa & in corpore sunt, serosi humores, iuxta feri seu ἰχώρ in lacte similitudinē, sano omnino intellectu dicuntur, Quū uero acredine sua & tenuitate sub cutem progressi fuerint, eamq; excitato pruritu (: Nam & ficosos faciei, & impetiginosos menti tumores, qui cito exulcerantur, hi ipsi maxime generare solent, ut Galen. infra lib. 5. cap. 4. & 5. Et Aetius sermo. 8. cap. 14. & 16. tradunt) eroserint, non male sanies appellentur, quando sanē tum in puris speciem tenuiorem abeunt, ac mediū quiddam inter pus perfectum & sanguinem euadunt, quam speciem etiā induunt, quando ex hircino aut arietino iocinore, dum in olla assatur promanant, ut non ita male Plinio sanies tum sint dictæ, quum uerum id sit saniei significatum. & ita quoq; in ulceribus ἰχώρας appellat Galenus Metho. 3. καὶ δὲ inquit, καὶ τοῖς ἐλκεσιν ἰχώρ μὲν καλεῖται τὸ λεπτὸν περιήωμα, ῥιπὸ δὲ ἐλκος τὸ παχύν, hoc est. Et sanē in ipsis ulceribus tenuē recrementum sanies appellat, crassum uero sordes. porro ἰχώρ appellat etiā in lignis ardentibus exudans humor, sic Diosc. li. 1. de Corno. ὁ ἢ τῷ χλωρῶν φύλων λαιομύλων ἰχώρ ἀρμόζει πρὸς λεχίνους κατὰ χροῖον. Plinius sudorem dixit 25. cap. 8. Sudor uirgæ corni arboris lamina ferrea candente exceptus, non cōtingente ligno, illitaq; inde ferrugo incipientes Lichenas sanat. Idem auxiliū quod Diosc. tradidit, sed religiosius, & ex alio autore descriptum, quanquā pro φύλων omnino φύλων apud Dioscoridem legendum existimem. At uero & amurcā, oliuæ Plinius sanie esse dixit, lib. 15. cap. 3. Sanies hæc est eius amara.

Supra hoc quod uitiatos humores discutiat.] Aptissima medicamēta ad euacuandū Alopecia & ophiasis uitiatū humorem, Galenus ea quæ attractoriā similitudine facultatē habent, tradit. Sunt autē ea necessario calida & tenuiū partium. Calida enim attrahunt, atq; id eo amplius quo magis tenuiū partium existunt. Talia quædam sponte naturæ esse Gal. lib. 5. cap. 16. de simpl. phar. facult. dicit, uelut sunt Dictamnū, Propolis, Thapsia. Quædam uero ex putrefactione accescere faciente generari, uelut sunt fermentū, psoricū, & quorundam animalium fimi. Thapsia porro utrunq; probe præstat. Nam & attrahit & attractū discutit, si tamen per mixturā aliorum pharmacorum caliditas eius temperetur.

Ex reliquis græcis oleis citra olearū germina apparatus.] Apparet ex hoc loco aliquas gentes olea sua non solum ex oliuis, sed etiam olearū germinibus exprimere in more habuisse, uelut hic de Hispanis dicit, atq; ea olea ad præsentem usum improbat, nimirum quem adstringant, ut XI. Meth. Galenus item his uerbis tradit, ἐστὶ σοὶ καὶ τὸ ἐλαιον σύφοι, ὅποιον δὲ, τὸ τε σπῆνον ὀνομαζομενον, ὅσα αἷμα σκονιάσει μετὰ θαλλῶν ἐλαίας. Dioscorides etiam idem fieri lib. 1. perhibet. σκονιάσει δὲ inquit, καὶ ἐκ τῶ λήπτος τῶ θαλλῶν, ἐλαιον quanquam λίπος quidam pro

pro λιπών non magna sensus diuersitate legere malunt, surculorū cortices pro ipsorum pinguitudine accipientes. Quomodo autem oleum quodcumq; hispano simile fieri possit, docet Constantinus Cæsar de agricult. lib. 9. cap. 16. Vetus interpres pro λιπών, id est, citra olearum germina legisse λιπών uideatur, uertit enim quæ absq; sale construuntur, qui error non infrequens est grecis medicis, & maxime Galeno, ut uidelicet λιπών uox pro θαλασσινή sit supposita, & uice uersa. At uero hic non est insulsi olei mentio apta. Rosaceū sanè citra salem apparatus, infra lib. 11. ad capitis dolorē ex ardore, & multis alijs locis, Galenus probat, & Dioscorides quādoq; id apparari cū sale, ne corrūpatur, dicit, qua gratia etiā alijs sal additur, sed ut dixi, hic nō est olei insulsi aut rosacei, mentio apta.

[Si tamen nimis fluidum appareat, ceræ parum addatur.] Ceræ natura alias calfactoria est, & uim molliendi ac explendi habet, uerū hic saltē ut laurino crassiciem quandam præbeat, quo melius adhæreat, eius exiguum quid addi præcepit, quanquam paulo post etiā Euphorbio ceram modicā ammiscendam suadet, quo uehemēs eius caliditas tēperet, si ex ipsius ceræ uncia una, & olei libra, ungentū inceratū tenacius, et tamē liquidū fiat. At uero ubi triplū uel quadruplū etiā olei ad ceram additur, ceratū liquidum fit, quod nescio cur humidum potius, ex κηρωτής υγρής appellare Linacer cū alibi, tum x. Meth. maluerit. Nam ad solidum parandum par oleo cera additur, aut certe non multo paucior. uerum de conuenienti mixtura ceræ ad oleum pro certis occasionibus ac tempore, docet Paulus Aegineta lib. 7. cap. 17.

[Vnumquodq; aut proprium uigorem his qui ea sæpe uiderunt, indicat, &c.] Cognoscitur simplicium quorundam, uelut sunt succi, semina, flores, radices, folia, & fructus, uigor ex odore, gustu, colore, & crassitudine, uerū hoc non contingit quibusuis, aut qui prius nō, aut raro, ea uiderunt, sed his qui antea multo usu exercitati, sæpe ea oculis lustrauerunt. Nam qui quæso præscribi possit gustus, aut odor, siue color alicuius rei, ut ex nudo præscripto mox ab aliquo percipi possit is esse qui descriptus est, qui prius rem ipsam nunquam uidisset.

[Quanta distantia, quantoq; ordine id faciant.] Quatuor ordines siue gradus medicamentorū simplicium quū alibi, tum libro quinto simplicium pharmacorū, Galenus facit, eosq; ἀποστάσεις, id est, distantias siue abscessus à temperatis appellat. Temperatū autem intelligit quod temperamento simile est corpori cui adhibetur, & quod neq; calfacit, neq; refrigerat, neq; humectat, neq; siccit. Quod uero à temperamento digressum esse ad aliquā harum qualitātū, ratione assequi, & demonstrare licet, id ipsum primo ordine eius qualitatis esse dicit. In secūdo aut quod euidenter aliquā harū qualitātū sensui exhibet. In tertio quod idē uehementer facit. In quarto quod ad summū est progressū, adeo ut si calidū sit urat, & crustas infligat, si frigidū mortificet. quin & in his singulis gradibus principium, mediū ac finē facit ut summa ad duodenariū numerū extendatur, uelut amplius apud Galenū loco citato uidere est, & lib. 2. ἰπὶ γένεσι & Paulum Aeginetam libro 7. cap. 2.

[Nitru molle uisū, & quod Berenicariū appellatur.] Nitru optimū et maxime molle ac tenuium partium Galenus, Berenicariū appellatū esse tradit, ab oppido troglodytarū Berenicæ: ut opinor: appellatione ducta, unde quondā in Aegyptū aduectū Pliniū Aegyptiū uocare existimo, & Constantinū Cæsarē lib. 6. de agrī cultura cap. 16. Alexandrinū. Idem etiā Berenicū infra lib. 6. uocat his uerbis, καὶ ποτε καὶ αὐτὸ τὸ νιτρον ὄνομα δὲ λεπτομερές, ὀνομαζομένου ὑπὸ πάντων ἡδὲ Βερενικίου & Methodίου. εἶναι δὲ καὶ τὸ μὲν νιτρον λεπτομερές, οἷον τὸ βερενικίου, εἰ δὲ λιπώδες, καὶ αὐτὸ καὶ λειοῦ ἀκριβῶς αὐτὸ. Palam est itaq; Galenū non quod uisū est nitrum Berenicariū appellare, sed tum Berenicariū per se, tum etiā aliud, aut ipsum adeo

adeo Berenicariū uisū, siquidem lapidosum sit, in præsentem usum probare, longeque falsus est uetus interpres qui Vernicē nominari à Galeno putat, quum quod hodie Vernicem uulgo appellamus minime sit nitrum, Imò neq; res simplex aut sponte naturæ producta, sed factitia, & eius usum olim Bitumen præstitisse ex Plinio apparet, qui lib. 35. cap. 15. de Bitumine ita inquit. In reliquo usu grauentis illinitur, firmatq; ea contra ignes. Diximus & tingi solitas ex eo statuas & illini. Placuit in ferrarijs fabrorum officinis tingendo ferro, clauorumq; capitibus, ac multis alijs usibus. Verū hanc erroris ansam præbuit ei pandectarū medicarū autor, qui Berenicū quidem Vernicem seu Bernicem exponit, Vernicē autem postea sandaracham Arabis dici tradit, aliam ab ea quā Græci σαυδιαραχίω appellant, Nimirū gummi electro siue succino non dissimile, nō tamen ita durum, ita ut etiam in eius penuria, electrum pro ipso maiori tamen copia accipi possit, atq; hoc ex Serapione citat. Quin & Paulum capite de Vernice adducit, quem locum noster Paulus nusquā habet, sicut nec alios plerosq; qui indidem citantur. Subdit etiā mox, ex lini semine ac uernice fieri quod Vernix appelletur, idq; à pistoribus ad conseruandos ac illustrandos colores usurpari ait, quod sanè de huius temporis uulgo uocato uernice accipiendum est, quæ res factitia est ex gummi illo quod Arabibus sandaracha itemq; sandaros ac carabe dicitur, Græcis autem id quod electrum significat, & quod latinis Succinū appellatur. atq; Vernicis quidem gummi appellatio ex Germanica uoce facta est. Succinū enim quod Plinius in insulis septentrionalis Oceani gigni, & à Germanis Glessum appellari, lib. 37. cap. 3. tradit, hodie magna copia ad littus Curie & Samlandiæ Oceani aëstibus eicitur, & tum à Liouoniæ, quos Effluos dixisse Tacitus uidetur, tum Prussiae incolis mulierculis pro ornamento, instar corallij apud alios, circū colla appenditur ac gestatur, credibileq; est glessum Plinij ac Taciti ætate appellatum à Germanis, Verū hodie ea uox aliud nobis, nempe uitrū: sonat, nisi translucendi respectu primo ita sit appellatum. hodie sanè uulgo Germanorū istic habitantiū Vernsten & Bernsten uocatur, appellatione ut uidetur: ex eo quod acensum tedæ modo ac nidore flagret: facta, quod ita fieri etiam Plinius ac Tacitus de eo testatur. In eodē porro Curienfis littoris tractu, maxime tamē in Danuatico Prussiae urbe, id ipsum gummi cum lini semine in id quod Vernicem uocant, rem pictoribus familiarem, & quod bituminis usum hodie in plerisq; locis, ut dixi, præbet, apparatus: Ita ut tum in simplici re, tum in facticia, Vernicis nomen apud superius seculū, ex germanica uoce Bernsten siue Vernsten, ob literarum V & B. uiciniam in pronunciano, sit factum: cuius tamen magna ignoratio apud plerosq; omnes fuit, utpote quum uernicem cum Nitro Berenicario, apud Galenū & grecos medicos confuderint, maximo omnino errore, uelut ostendi.

[Et aphrolitrum album, leue ac laxum.] Quod hoc loco imprimis annotare necessarium duxi, hoc est, quod qui apud Galenum & grecos medicos aphrolitrum reperiunt, falsam scripturam æstimantes, aphronitru ferè omnes substituunt, quod ipsum ex aphrolitri ignorantia contingit. Sicut quoq; hoc loco factum est, ut ἀφρονίτρον pro ἀφρολίτρον supposititium legatur, quum contra ἀφρολίτρον oporteat, ut ego uerti, & ut res ipsa postulat. Fecit enim antea Galenus spumæ nitri mentionem, νίτρον ἀφρόν appellans, moxq; etiam ipsius nitri, quibus postremum addit & aphrolitrum, quod his potestate est propinquum, maxime si sit uisum, alias autem media inter spumam nitri & salem facultate præditum, quemadmodum Galenus 9. simpli. pharm. de metallicis clare docet. Quanquam etiam istic non sit integra Galeni lectio. Capite namq; de Sale, amaram & extergentem uim spumæ nitri (legitur tamen corrupte ἀφρολίτρον) tribuit, Sal uero tantū ab extergenti

gendi facultate deficere inquit, quantum adstrictoria uel abundat, In medio autem utriusque Litrum esse. Non longe post capite de Aphrolitro, manifestius adhuc indicat aliud esse ἀφρολίτρον, id est, Litri spumam, & ἀφρονίτρον, id est, Nitri spumam, Medicamentum inquit, resiccandi uel praeditum est Litri spuma, farinae triticeae simili aspectu, nam & alba est, non uelut petrae Asiae flos cinerea, Nitri uero spuma non farinae faciem praefert, neque dissoluta est, sed cohaerens & compacta, extendendi uim habens, & mox subdit. Litri spuma eiusdem naturae ac facultatis est cum Litro, sed substantiae magis tenuium partium: dictumque sane paulo ante est (putae autem capite de Sale) Litri spumae facultatem in medio spumae nitri ac salis consistere. & addit, ἀφρολίτρον μὲν γὰρ ἢ ῥυπτικὴ δυνάμις ὑπάρχει μόνη, τοῖς δὲ ἄλλοις καὶ ἢ συπτικῇ, πολὺ πλείω δὲ ἢ ῥυπτικῇ. quae uerba ut ex superioribus euidentur, in totum corrupta leguntur, quum non id quod Galen. uelit indicent. Quare eorum lectio sic in integrum per nos restituta adscribetur, hoc modo habens. ἀφρονίτρον ἢ γὰρ ἢ ῥυπτικὴ καὶ δυνάμις ὑπάρχει μόνη, τοῖς δὲ ἄλλοις καὶ ἢ συπτικῇ τῶ δὲ ἀφρολίτρον ἀμφοτέραι δυνάμεις εἰσὶ, πλεῖν ἢ συπτικῇ ὀλίγον, πολὺ πλείω δὲ ἢ ῥυπτικῇ. Quod uero ita legendum sit etiam postea, capite de Litro edocemur, quanquam & tum corrupte νίτρον pro λίτρον legatur. Repetit enim rursus, se supra de Litro dixisse, quod media inter spumam nitri, & salem, habeat facultatem, & si sit uisum, plus ad spumae nitri facultatem accedat. Quin & intra corpus, Litrum ad disseccandos & attenuandos crassos & tenaces humores longe efficacius quam sal assumi ait, uerum Nitri spumam neminem citra magnam urgentem necessitatem deuorare, ut quae stomacho noceat, & magis quam Litrum disseccandi uim habeat. Quare etiam nos inquit, tum uisum, tum non uisum litro (rursus tamen νίτρον corrupte legitur) utimur, & praesertim eius spuma, in his qui a fungis acceptis stragulantur. Porro libro 11. simpl. pharm. ubi rursus de Sale agit, etiam de Litro repetit, dicens se demonstrasse, hoc pharmacum cum media facultate inter salem & nitri spumam habere, quo loco etiam ἀφρολίτρον pro ἀφρονίτρον legitur. Ita etiam 8. Methodi, postquam multa extergentia recensuit, ἐτι δὲ μάλλον inquit, ὁ ἀφρός τοῦ νίτρον, καὶ τὸ νίτρον αὐτὸ τὸ ἀφρολίτρον, id est, praestat hoc amplius spuma nitri, & ipsum nitrum, & aphrolitrum siue spuma litri. Ita enim legendum est, & non aphronitrum, uelut graecum exemplar & Interpretes habent, qua ratione etiam hic non aliter legendum esse indicaui.

Subactum autem intellige. Subactum dicit accipiendum esse quod ad multos dies in sole cum aceto frequenter sit tritum, Ita enim ipse uerbum καταεργασθῆναι & participium καταεργασμένον exponit, quanquam alias non ita curiosi apparatus, & late se extendentem habeant significationem. Nam & σῆμα & ἴδιον καταεργασμένον alias saepe habet, hoc est adipem ac uiscum simpliciter tritum ac dissolutum, quomodo etiam Celsus lib. 6. cap. 3. Emplastrum tetrapharmacum aceto subactum dicit. Vsurpatur etiam de omni farina in panis massam coacta. Conueniuntque huius coniugii uoces operae figulari, in qua praecipue elaboratum lutum requiritur, conueniunt & arationi terrae.

Metasyncritica Graeci appellant. Metasyncritica medicamenta Galenus lib. 5. simpl. pharm. obscura, & falsa, ac sectae suae minime conuenienti appellatione Methodicos uocare dicit, ea quae meatuum miscellae corporis statum praeter naturam habentem transmutant, atque id ipsum μεταποροποιῆσαι eos item appellare, sicut quoque effectum ipsorum μεταποροποιῆσαι. negatque huius appellationis usum alteri cuiquam sectae conuenire, praeterquam Methodicis, qui animalium corpora συγκριματα id est miscellas appellant, atque inde μετασυγκριτικῶν denominationem faciunt. Quando uero haec ipsa Medicamenta partes fluxione laborantes diuturna manifeste iuuare palam est, propterea sane id contingit, quod quum frigida

frigida sit & humida earum affectio, calcificandis & resiccandis opus habent, iuxta Galeni opinionem. Tale pharmacum a Dioscoride Thapsia describitur, his uerbis, λέκθηται δὲ καὶ μετασυγκριτικῶν δυνάμιν ὅτι ὁπὸς καὶ ἢ ῥίζα πάντων μέλιται ἢ ἰσοδυωκυμύτων, ὅπου δὲ τὴν ἐκ βάθους ἐλκύσαι, ἢ μεταποροποιῆσαι. hoc est, habet autem tum succus, tum radix, ex omnibus simili potentia praeditis, uel maxime uim Metasyncriticam, ubi uidelicet ex alto quid attrahere oportet, aut meatuum statum transmutare. Quibus uerbis totam Metasyncriticorum uim declarat, Nitrum quod ex alto corporum fluxiones euocent, & meatus transmutent. Ita enim ipse exponit. Cornelius Celsus libro. 2. cap. 17. eandem uim his uerbis exprimit, debalneo loquens, Vbi summam cutem relaxari, euocarique corruptum humorem, & habitum corporis mutari expedit. Porro hoc ipsum ueteres interpretes Recorporare, & medicamenta ipsa Recorporatiua dixerunt, existimantes se quam proxime uocem ipsam graecam reddere ac exprimere. sed uulgius Medicorum hodie neque hanc uocem ea significatione accipit, sed putant per eam indicari quae uires reficiunt, atque ita corpus reparare uidentur. uerum haec ipsa non μετασυγκριτικὰ sed ἀναληπτικὰ dicuntur, & pars saltem aliqua τῶν μετασυγκριτικῶν existit. At uero illa ipsa Metasyncritica non tantum per ea medicamenta quae proprie Metasyncritica appellantur contingit, sed per alias etiam res quae eandem habent facultatem, uelut sunt, Varia gestationum genera, deambulationes, uocis exercitia, unctiones, cucurbitae, dropaces, insolationes, frictiones, psilothra, smegmata, sinapismi, uomitus a raphanis, uirium refectrix diæta, balnea, uinum, uariis cibis. sed adscribam Pauli de hac re uerba lib. 3. cap. 72. de fluxu muliebri, quo eius lectio in integrum restituitur, quae talis est. ἦν δὲ τοῖς διαλείμμασι, πῶς διορίζεται ἡ νόσος, μετασυγκριτικῶν ἀερίων διαφόρων, πῶς δὲ πῶς, ἀναφανήσεσιν, ἀλείμμασι, σκύναις, δισπάξι κατὰ τῶν ὑπερκεφάλων, ἡλιώσεσι, ῥιζῆσι, ψιλώσεσι, σμήγμασι, σιναπισμοῖς, ἐμετοῖς ἀρραφανίδων, ἀναληπτικῆ ἐπιμελείᾳ, λουτροῖς, οἴνω, ποικίλῃ τροφῇ. Ex his autem & Galenus aliqua paulo ante hunc locum recensuit, uelut scarificationes, cucurbitas, cerata, uirium refectricem diætam. legendum est enim κηρωταῖς, ἀναλήψεις, Non ut exemplar excusum habet, κηρωταῖς ἐπαλήψεις, ut infra ex Sorani uerbis daret, ubi penitus eadem recensentur, & κηρωτῆ, ἀναλήψις, utraque uox seorsum legitur.

Gallarum omphacitidum. Gallarum genera duo Dioscorides lib. 2. facit his uerbis. ἡ κηκὶς καρπὸς δὲ τῶν δρυῶν, ἢ μὲν τις ὀμφακίτις καλεῖται μικρὰ καὶ κονδυλώδης, σιβαρῆ, ἀτρυπητὸς, ἢ δ' ἕτις λεῖα καὶ κούφη καὶ πετρομήνη. hoc est, Galla fructus est quercus, & altera ex his omphacitis appellatur parua, nodosa, solida, non perforata. Altera uero glabra leuis & perforata. Galenus autem 7. simpl. pharm. alteram simpliciter omphacitin appellari ait, alteram uero flauam, & laxam ac magnam describit, & siccare quidem ut priorem tradit, sed tanto minus, quanto acerbe qualitatis minus quam prior complectitur. Ex quibus sane uerbis plerique omnes qui omphacitin gallam apud graecos medicos, Galenum, Dioscoridem, Paulum, ac alios legunt, nobis immaturam uertunt, tanquam sane ea ipsa, uoce ὀμφακίτιδος significetur, quum alias ὀμφαξ uua itemque oliua immatura, & ὀμφάκινον ex oliuis immaturis oleum appelletur. Verum nos non temere ita uertimus, sed semper omphacitin diximus, ut qui non per hanc uocem immaturam Dioscoridi & Galeno ac Paulo dictam putamus, sed certum quoddam genus, quod Dioscorides & Galenus alterum ex eis faciunt, quum immaturae appellatio de utroque genere intelligi possit, quod non ad iustam maturitatem peruenit, atque ita accipio a Plinio dictum lib. 24. cap. 8. Immaturae ex his ex aceto potae licnem consumunt, Eadem crematae & aceto falso extinctae menses sistunt, uuluasque proci dentes fotu. Neque enim aliud est quod Dioscorides & Galenus de utroque genere dixerunt, B 2 quod

quod uidelicet ἰχθυαία fiant si ignitis prunis urantur, & aceto aut uino, aut oxal-
mæ extinguantur. Quando igitur utraque Galla suo tempore immatura est, &
dicitur, minime hæc certa alterius generis differentia putanda est, minimeq; pro
omphacitide primo gallarum genere, immatura accipienda. Inquirendum itaq;
est quod genus gallarum sit omphacitis appellatum, alterum enim genus nemi-
ni non est notum, atque id conabimur ex descriptione quam Dioscorides ha-
bet eruere, singulis eius uerbis æstimatis. ὀμφακίτις inquit, καλεῖται μικρὰ καὶ κον-
δυλώδης, σιβαρὰ, ἀτρύπητος. Paruam itaq; primum dicit, mox nodosam, ita enim
ego κονδυλώδης interpretor, quum κονδυλοὶ sint tum digitorum ac brachiorum
articuli ac iuncturæ, uelut Galenus lib. primo, εἰς τὸ πρῶτον ἀγγύων tradit, tum nodi
& callosæ concretiones in digitis manuum, ac pedum, in sede item, ac uulua ore
coactæ, quæ etiam κονδυλώματα appellantur. quanquam non semel suspicatus
sum κονδυλώδης pro κονδυλώδης esse legendum, atq; accipiendam ad calicis seu
pocilli formam cauam. Est enim κονδυλὸν poculi Cymbrici genus Hesy. hio auto-
re, Verum in hac re nihil assero, indicasse tantummodo hæsitacionem meam con-
tentus. Solidam deinde & non perforatam tradit, ut planè hæc differentia sint,
quas Plinius dixit, Nimirum alteram solidam, alteram perforatam, illam mino-
rem, hanc maiorem. Nam albæ & nigrae differentiam Dioscor. non habet, & Ga-
lenus alterum genus, magnum scilicet, fuluum esse dicit, quod fortasse primum
candidius iuxta Plinium fuit. Sicut contra appellationis Omphacitidis differen-
tiam Plinius nusquam habet. Habemus itaque iam Gallam omphacitin esse par-
uam, nodosam, solidam, non perforatam. quæ certe immatura dici Latinis non
potest, sicut neq; etiam est, sed in suo genere perfecta. Quæ igitur talis est: Ego
sanè omphacitin gallam esse, & appellari à Galeno, ac describi à Dioscoride pu-
to, id quod cauum primum ex quercu enascitur, ex quo postea ipsa glans pro-
dit, eiq; innascitur, quanquam id non perpetuo contingat, ut ex eo glans pro-
ueniat. atque in hanc opinionem induxit me Paulus qui libro 3. cap. de dysente-
ria, apertis uerbis docet ὀμφακίτις, id esse quod dixi. ὀμφακίτις inquit, legitur
tamen in uulgato exemplari ὀμφακίτις, κακαυμένης. ὅτι δὲ τὸ κοῖλον ἔσται ἐκπέφυκεν ἢ
τῆς θύρας βάλανος, ἅπασιν οἱ βυρσοὶ χθάνται. hoc est, omphacitidis uisita, est autem
cauum illud ex quo glans quercina enascitur, quo coriarij utuntur. Euidens est
descriptio rei quam uelit, & quæ hoc amplius addat, eo coriarios uti, planè hoc
indicat quod hodie etiam usu uenire uidemus, quanquam utraque galla à tin-
ctoribus expetatur.

Panniculū Cilicij usti.] Quales fuerint cilicij uestes, ex quibus hic pāniculum
detritum ustum Heraclides Tarentinus in usum curandarum alopeciarum assu-
mit M. Varro lib. 2. de re rust. ostēdere uidetur, ubi de caprarum pilis agens ait,
Tondētur quod magnis uillis sunt, in magna parte Phrygiæ, unde Cilicia & cæ-
tera eius generis ferri solent. Sed quod primum ea tonsura in Cilicia sit institu-
ta nomen id cilicias adiecisse dicunt. Quare apparet Cilicia substantiua uoce, ci-
licias uestes seu saga dici, quæ uidelicet à cilicibus parabantur, atque hoc ex lana
caprina. Hoc autem loco palam est eundem Cilicij panniculū usum esse, qui alias
est lanarum ustarum, itemq; pilorum ustorum, quos etiam simul in pharmacum
ammiscet. Acquirūt autem hæc ex uistura calfactoriam & resicatoriam facultate-
tem, ut Galenus lib. 11. simp. pharm. tradit. quare etiam panniculum Ciliciæ ue-
stis detritæ ustum similem facultatem habere colligimus, utpote ex pilis constan-
tem, etiam si ῥάκη, quam uocem panniculum uertimus: pro linteolo quoq; te-
nui, & aliquando detrito non infrequenter Græcis Medicis dictum reperitur,
Velut etiam apud Sirab. 15. de cultu Persarū, ῥάκη δὲ συνδόνιον ἐπὶ τῷ λεφελῷ,

hoc

hoc est, linteum Sindonicum quoddā circum caput. Porro quemadmodum hoc
loco ciliciæ uestis pāniculum Heraclides probat, ita infra nō longe post Cleopa-
tra Ampelinæ uestis panniculum habet, in eundē planè usum, appellationibus
utriusq; ut apparet, à regionibus ac urbibus patrijs deductis. Nam quod uetus
interpres eo loco pro Ampelino panniculo, cortices uitis uertit, tanquam sanè ui-
tis cortices ἀμπέλιου ῥάκης per metaphorā sint appellati, mihi non placet, quum
hicalias nullarū sit similiū metaphorarum usus, & si hoc ita μεταφορικῶς quis di-
ctum uelit, similis metaphora & λιλικίω ῥάκη exquirenda uidetur, qualē ego nul-
lam esse uideo. Meminit Cilicij etiā Columella lib. 12. cap. 46. de conditura Inulæ,
Quum eius radicem inquit, e terra erueris, aspero linteolo uel etiā cilicio detergi
eo quicquid arenæ inherēbit.

Muscarum capita contrita affrica.] Hoc loco dubiū sanè esse alicui possit, mu-
scarum ne an muriū capita Archigenes affricari uelit, quum μυδρ quidē in greco
exēplari, id est, muriū legatur, uetus autē Interpres μυῖων, id est, muscarū uerterit,
Plin. uero lib. 39. cap. 6. tum muscarū, tum muriū capita alopecias sanare ex græ-
cis, ut in confesso est, medicis tradat. Cæterū ut ne hic hereremus, Asclepiades fe-
cit qui non ita longe post citante Galeno, aperte muscarū recens captarū, & pre-
sertim sanguinis ipsarū usum præscribit, talē utiq; qualē hic Cleopatra uoluit. At
uero capitū muriū usus non est nisi ustorū, sicut etiam paulo inferius eorundē to-
torum ustorū cinis probatur, & Galen. etiā de Theriaca ad Pisonē testatur, ῥήσις
inquit, βοηθῶσιν αἰ λεφελῶν τῶν μυδρ, καυθεῖσαι γὰρ μετὰ μέλιτος χροῖσθαι τῆς ἀλωπεκίας
ἰσθῶσι δυνάμεται. quare quū hic de uistura non fiat mentio, uel inde etiam certum est
muscarū capita accipi debere. habet tamen muscarū etiam capita cōbusta, ad alo-
pecias cōmoda Marcellus, ex græco utiq; μυδρ, pro μυδρ agnito, reddita. Habet
etiā Cleopatra infra c. 2. muscas in ollula torrefactas, ut anceps sit μυδρ & μυῖων,
tum lectio, tum usus. Cōsimilis porro hæsitatio etiā in his quæ perdendis muscis
ac muribus, tum Plinio, tum Aetio æqualiter traduntur, contingere potest. Nos
sanè apud Aetiū serm. 13. cap. 42. Muscarū perdendarū pharmaca uertimus, quæ
æqualiter etiam de muribus intelligi possunt, quanq; exemplar quod sequutus
sum τῆς μύιας aperte haberet, Plinius namq; idē medicamentū, ueratrū uidelicet
album, ad utrūq; animal perdendum ualere scribit. Mures inquit, polentæ admi-
xtum necat. Et mox, Muscæ quoq; necantur albo trito & cum lacte sparso.

Cum aceto, nitri gleba, aut sepia testa, aut aspera squatinæ cute.] Nitri gle-
bam hoc loco Archigenes ad frictionis usum propter habilitatem probat, quum
alias leue, perforatum ac ueluti spongiosum & in puluerem redactū ad eundem
usum inspergi atq; ita affricari possit. Quate νίτρον βάλω, non obolo ut uetus In-
terpres uertit hic legendum est, quum non pondus, sed rei habilitas per βάλω, id
est, glebæ uocem indicetur, atq; hoc paulo ante Cleopatra προκινησώσας, & Plin-
ius sæpenumero, nitro ante præparatas dixit. Cæterum eundem usum & aspe-
ra squatinæ cutis affricata contulerit, quam hic ἰχθύων appellat, qua significatione
etiam Hippocrates πρὸς ἐγκαταθήμης ἐμβροῦν usurpare uidetur quum ait, ἰχθύων πρὸς
εἰσόδου πρὸς τὸν διακτύλους ῥήκας τοῦς δύο, ὅπως μὴ ἀρλιθιάνη ἢ σάρεξ. quanquam
etiam eo loco unguem ferreum instrumentum significare possit, quod itidem ad
extrahendū immortuū foetum conducit, propter similitudinē quam ad piscium
squamas habet, ita appellatum: ut Galenus in glossis Hippocratis exponit.

In splenio impone.] Splenia & Splenas esse linteola non oblonga tantum, ue-
lut Hesychiū prodit, aut splenis ut alij, figura: sed quacūq; forma ad partiū cor-
poris habilitatē aptata, quibus excepta uel illita medicamēta adhibētur, frequēs

B 3 est in

est in Medicorum graecorum libris, & apud latinos eadem est significatio non modo modo, sed alijs etiam scriptoribus ac poetis. Galenus Hippocratem ea excogitasse ad stabiliendas fracturas. metho. tradidit his uerbis, ὄβρις εἰς μὲν τῶν φρουράν, ὑπὸ κωνελαν αὐτοῖς ὁ ἰπποκράτης ἐξέυρει τῶν τῶν σπληνῶν ἐπιβολῶν. & paulo post ad ossa multifariam contracta, splenium asciae forma circū dare ex eiusdem Hippocratis precepto iubet: σπλῆνα ἰνκνῖτ, σκεπερνιδίου ὡς ἰπποκράτης ἐκέλευσεν περιβάλλειν. Apud Plinium 26. cap. 14. de gentiana legitur, uel succo uulneribus ex ea factum lycium, Quo loco lycium pro splenio uel linamento dictum uideri possit, uerum locus est corruptus & legendū est, uel succo uulneribus indito uel iut lycium, Id quod Dioscorides dixit, ἐστὶ δὲ τραυματικὴ ἐπιτιθεμένη ὡς τὸ λύκιον.

Aut praepunctis pro more.] Morem pungendi alopecias per aciculas colligatas supra tradidit, & infra repetet etiam Soranus, quem sane etiam hic innuit Archigenes.

Quidam nitri decimam ipsius cineris partem ammiscent.] Graecum exemplar habet, ὅμοιοι νίτρον πῶς τὸ δέκατον τῆς τέφρας μίσηγονσι, id est, quidam nitrum ad decimam cineris partem ammiscent. Verum nos legendum putamus, ὅμοιοι νίτρον τὸ δέκατον τῆς τέφρας μίσηγονσι, id est, Nitri decimam ipsius cineris partem. Quum enim antea solius cineris corticis calami usum cum pice praescripserit, nunc uidetur eius uim per adiectionem nitri uelle acuere, & non contra, nitri uim per decimam partem cineris additionem temperare. Vetus Interpres hic multa transiuit, sicut alias etiam in toto opere plurima, ita ut dimidiū horum librorū uix uerterit.

Aut squamam stomomatis ferri.] Stomoma ferrum est in usum aliquem formatum, hoc est instrumenti alicuius formam redactum ac chalybe roboratum, a uerbo σωμα, quod roboro ac quasi os & aciem firmo significat, uerbali forma deducta appellatione. Sic Aetius ferm. 9. cap. 48. πλατυσμα σιδήρου σωμα, id est, laminam ex ferro stomomate, hoc est, per chalybem roborato, probat. Ser mone autem 10. cap. 11. rursus ferrum quod stomoma sit probat, & mox squamam ipsius utilitatem adscribit, addens simul quare res sit stomomatis squama his uerbis. ἐστὶ δὲ ὁ ἀποσθεννύμενος ὅτι αὐτοῖς σίδηρος σωμα, ἢ δὲ τὸ σωμα σίδηρου λέγεται, ἢ ὅτι τὰς χαλκείας ἀρβύλλας ὁ σίδηρος πυρρῶν καὶ τυπῶν, εἰς ὑστερον τῆς ἀγροικότεροις ἀνθρώποις χησιμῶς δίδονται, τῆκε γὰρ αὐτὴ τὸν σπλῆνα γενναίως. In quibus uerbis palam ostendit squamam stomomatis ferri, esse eam quae a ferro stomomate dum ignitur & malleo tunditur abijcitur. quod ipsum longe dissonat ab eo quod Plinius tradit, Stomoma uidelicet non ferrum aliquod uocari, sed squamam aeris alterum genus, ex summa scilicet lanugine decussum. Verba Plinii sunt haec lib. 34. cap. 2. Squamam est alterum genus subtilius, ex summa scilicet lanugine decussum, quod uocant Stomoma. confudit itaque Plinius (si modo uera est haec lectio) duo squamarum medicis usurpatarum genera, quorum alterum ex clauis aeris, scilicet excutitur, alterum ex stomomate ferro ignito ac malleo tuso itidem disparatur: atque hoc etiam Dioscorides libro quinto sentit, qui seorsim primum de aeris squama, postea de stomomatis squama tradit. Tamen si uel unus Dioscorides Plinium in eam opinionem duxisse uideri possit, ut scilicet putaret squamam ipsam, stomoma appellari, Quum enim Dioscorides simpliciter haec uerba λέγεται σωμα δωμα εἰς ἢ αὐτὴ τῆ τὸ χαλκῶν λεπίδι προδιδάται, hoc est ad uerbum. Squamam stomomatis uis eadem est qua squamam aeris, neque adijciat σιδήρου ad uocem σωματος, uideri possit cuiusdam oscitantius legenti, eum alterum squamam genus stomoma dixisse. uerum attentius consideranti mox apparebit, σωματὸς uocem eadem ratione additam huic squamam generi

neri, qua χαλκῶν altero generi adijciunt. Nimirum ut altera ex aere, altera ex ferro stomomate decussa intelligatur. Porro Galenus libro 19. simpl. pharm. hanc differentiam aperte demonstrat inquit, σύνθεσις δὲ πλέον ἢ τὸ σίδηρον μετέχει λέπις, καὶ ταύτης ἐστὶ μάλλον ἢ σωματος, διὸ καὶ πρὸς τὰ κερκῆ τῶν ἰλλῶν ἀμείνους εἰς τῆς τοῦ χαλκῶν. καδάρει δὲ καὶ τῆκε σίρκα μάλλον ἢ τὸ χαλκῶν, ταύτης δὲ ἐστὶ μάλλον ἢ ἰλλῶν. In summa itaque duo genera squamarum sunt, alterum aeris, alterum ferri. Vtriusque autem rursus duae sunt species. Squamam aeris, altera aeris simplicis seu candidi, altera aeris rubri, quae helitis appellatur. Sic etiam ferri squamam, altera species ex simplici ferro est, altera ex ferro stomomate, quod est chalybe firmatum aut chalybs per se. Cornelius Celsus lib. 5. cap. 1. ferri squamam alteram speciem tantum nouit. Libro autem 6. cap. 5. in Cleonis collyrio falso legitur, squamam aeris quod σωμα adpellant, haud scio an non ipsius Celsi culpa. est enim legendum, squamam ferri quod σωμα appellat, uelut ex supradictis palam est. Caeterum has squamarum species, & praesertim stomomatis ferri, nemo haecenus ex Latinis intellexit, quod equidem sciam. Omnes enim aeris squamam Stomoma uocant, Dioscoridem male intelligentes, ut quem neque Plinius (uelut indicaui) est assequutus, etiam si eo loco medicorum ignorantiam in his rebus grauiter coarguat. At uero eum ignorasse quid stomoma, & quid stomomatis squama esset, uel hoc indicio est: quod supra citati libri capite 15. squamam ferri seorsim mentionem facit ex acie aut mucronibus decussa, quae sane nihil aliud est quam stomomatis squama, quum supra ostenderim stomoma significare ferrum in aciem & mucronem firmatum & chalybe roboratum, aut chalybem adeo per se. Verba Plinii haec sunt, Squama quoque ferri in usu est ex acie aut mucronibus. Porro quod dixi ferrum fieri stomoma per chalybem firmatum ac induratum, id ipsum Plinius eiusdem libri capite 14. his uerbis tradit. Ex omnibus autem generibus palma serico ferro est, Seres hoc cum uestibus suis pellibusque mittunt. Secunda Parthico, neque alia genera ferri ex mera acie temperantur, caeteris enim admiscetur. Aciem Plinius hic appellat quod chalybem hodie dicimus, ex qua mera duo illa genera ferri Sericum ac Parthicum a natura temperari dicit, uerum reliquis generibus ferri necesse esse aciem admisceri, quo uidelicet per eam firmentur, & in usum aliquem aptentur. Quod autem Aciem Plinius dixerit quod hodie chalybem uocamus, ex ipsis adeo linguis palam fit, Italica, Gallicaque ac Hispana, quae chalybem, azzai, acier, acciel, appellant, omnibus his uocibus ex acie latina ueteri chalybis appellatione corruptis. Nos Germani graecam stomomatis appellationem aliqua parte exprimumus, stael appellantes.

Aut hippopotami corium ustum illine.] Idem remedium etiam Plinius lib. 28. capite 8. habet, ne quis forte hippocampi legendum existimet, de cuius ciuere paulo ante Archigenes mentionem fecit, maxime quum ἰπποτάμης corrupta uoce in Graeco legatur.

Nuces amaras una cum corticibus.] Amaras nuce, hoc est κάρνα πικρὰ, hic Archigenes dixit quas supra Crito & Cleopatra, amygdalas amaras appellarunt, id quod & Plinius & Celsus in usu habent.

Scalpturam per acutum coelum assidue facimus.] In graeco est, ἡ καταξυσμὸς τῶν δὲ σμιλίου σωματὸς ἡνεργουμένη. Est autem σμιλίον coelum uel scalprum quo Alopecia irritare ac exasperare se dicit Asclepiades, id quod Celsus dixit, Quibusdam haec genera scalpello exasperant.

Post haec uero etiam muscarum Asclepiades meminit.] Hoc loco in graeco exemplari βρασπύσαντας pro θρασπύσαντας corrupte legitur, & paulo post, καὶ φῶ

rei, pro συμφέρει, & παροξωσιδίνη pro παροξωσιδίνης, his itaq; constitutis integra est lectio, eaq; sententia, quam nos reddidimus.

Præfatur quædã quæ iuxta propriæ sectæ ductum digessit. Soranus Ephesus Methodicus fuit, & uel præcipuus post primum eius sectæ autorem Themisonem. Hunc itaque pro suæ sectæ ductu & instituto, quædam curandis alopecijis præfatum esse dicit. Fuit autem sectæ eius summa, communem quandam omnium morborum indicationem esse, quum omnes affectus particulares, ad duo morborum genera reduci possint *σύνου* & *ροῦδεις*, id est ut Celsus exponit, Adstrictum & fluens. Imò & tertium quoddam genus ex his mixtum addiderunt. Hæc autem genera *κωνόπικας*, hoc est, communitates appellabant. Contra hos Galenus libros 14. de curandi methodo scripsit, In quibus Theffalum Tralianum præcipue insequitur, qui artem Methodicam se sex mēsihus traditurum quibusq; pollicebatur. Videtur tamen huic sectæ uel ipse Aristoteles occasionem dedisse, Hic enim lib. 8. physicarum auscultationum ita inquit, *ἐπι δὲ πάντων τῶν παθιμάτων ἀρχὴ πύκνωσις καὶ μείωσις*.

Primum abstinentia proderit. hoc loco pro abstinentia *συσολή* Soranus habet, id est, cōtractionem, quod indicare uolui, quum non multi usus sit aliàs hæc significatio, Nam infra lib. 2. *συσολή* προφῆς dixit.

Spumæ nitri partem unam, Rhois partes duas. In græco exemplari Veneto, quod solum in his uertendis ad manum habuimus, corrupta lectio est hæc, *ἀφρονιτροῦ μέρθ' ἓν, λευροῦ καὶ ἀλός ἀμμωνιακοῦ μέρθ' ἓν*. Euenit autē hoc uitium ut pleraq; alia culpa correctoris, qui quum lectionem ueram assequi non posset, falsam quamcunq; arripere procliuus fuit, substituit. Legendum est autem pro *λευροῦ καὶ* falso, *ῥοῦ μέρθ' ἓν*, id est, Rhois partes duas. cerę enim hoc loco nullus est usus, maxime uisæ. Indicatq; locum uitiatū uel illud, quod cera & sal ammoniacus coniunguntur, neq; additur uox, quæ alias duobus aut pluribus adijci solet, *ἀνὰ* uidelicet, ut scilicet utriusq; pars una sumenda significaretur. quam quam uetus Interpres apertis uerbis rectam lectionem demonstrat, eam scilicet quam nos uertimus.

Sepiæ atramentū illinito. Sepiæ atramentū pro sanguine habere, quod ubi se apprehēdi sentiūt effundāt, eozq; aquas infuscēt, quo uidelicet abscondantur, autor est & Aristoteles & Plutarchus, & Plinius lib. 9. cap. 29. Id ipsum atramentum etiam hic Alopecijis illini iubet. Sequuntur mox Sphæritidis folia, exponit autem ipse Galenus, uel quem citat Soranus, uocem *σφαιρίτην* significare cupressum *σφαιρία*, hoc est, pilulas ferentem. Vsurpauit ea significatione etiā Aetius ferm. 12. cap. 44. uelut nos eo loco reddidimus. Sed Hermolaus lib. 2. corolla. cap. 397. non constare ait quæ herba sit sphæritis Aetio, & cyclaminon posse interpretari suspicatur.

Alcyonij drachmam unam, sulphuris uiui drachmas VI. Exemplar græcum hic sulphuris uiui drach. s. id est, dimidiā habet. Verū exiguum uidebatur nobis id pondus esse, Alcyonij & muscarū ponderis respectu, quare cum ueteri Interprete s. pro. s. id est, sex pro dimidiā restituiimus, quādo alias magna uicinitas picture utriusq; characteris, facilem præbuit ansam alterū pro altero substituēdi.

Passum illinito, ac deinde ferulam uisā inspergito. In græco hic *κατάπλαστον*, hoc est cataplasmatibus modo imponito, habetur. Verum quum hic nulla eiusmodi forma medicamenti præscribatur, quæ in cataplasmata apte redigi possit, uisum est mihi *κατάπλαστον*, id est, inspergito legendum esse. hoc enim ferulæ uisæ magis conuenit, citra humoris admixtionem. Nisi planè quis tum passum ipsum

ipsum illinire, tum ad ferulam uisam addere uelit, quo in cataplasmatibus massam subigatur, atq; ita imponatur: quod tamen hic non uidetur Soranus uelle. Cæterum hæc uerba nō infrequens est reperire apud Galenū, Aetium, Paulum, & reliquos medicos Græcos, uicissim supposititia, operosum esset locos quibus id cōtigit adducere, admonuisse tantum satis iam esse duxi, quo si quis in hæc uerba incidat, diligentius rerum aptitudinem intueatur, ex quo etiam uerbi alterutrius certitudo consequetur.

Pilorum ursi unciam I. Græcū exemplar *πρόβατων τῶν τριχῶν* habet, id est, pilorum ouillorū. Verū locus uidetur mihi corruptus, quando lanarum potius, id est, *ελῶν* dicendū fuisset, si *πρόβατων* legendū esset, atq; ita enā scribi oportuit, si *λεῖον*, id est, arctis, ut uetus Interpres habet, legendū esset. Quare utraq; hæc lectione reiecta, nobis *ἀρκτον* legi debere uisum est. Nam de ursi pilis etiam paulo ante compositionem recēsit, & de iisdem supra Heraclides itidem medicamentum in hunc usum composuit. Quod si tamen *πρόβατος* significationem accipias, quomodo Hippocrates usurpare solet, non pro ouicula, sed pro omni pecore, & gregatim pascentiū armentorū genere, possis hoc loco per *πρόβατος τριχας*, capræ uel bouis, uel suis, uel equi, uel alini, aut etiā cameli pilos intelligere, sed mihi *ἀρκτον* lectio, uelut dixi, magis arridet. Dixit autē Hippocrates omnis generis pecora & armēta *πρόβατα* in lib. de sacro morbo, ubi de Libyę mediterraneæ inhabitatoribus ait, *ὅτι γὰρ ὅτι αὐτοῖς ἄλλο πρόβατιον ἔδδεν, ἢ ἀγες καὶ βοῖς*. Et in libro *πρὸς ἀσθεναστὰς* citat Homerū, qui boues ad finē hyemis maxime ægrotare testatus sit. *καλῶς γὰρ ἰνὸν*, *ὄμυρος καταμαμαδικαί, ὅτι πάντων τῶν πρόβατων βοῖς ὅτι μάλιστα πονέουσι τῶν τριχῶν*. Quē locū enarrās Galen. ait *πρόβατα νῦν ἐπὶ πάντων τῶν βοσκίματα*. Sed & apud alios ueteres eam *πρόβατος* uocis significationē esse, ibidē tradit. & ab Homero quoq; sic usurpari, ubi ait. *πολλά τε οἱ πρόβατα ἔδει*. Vult enim ostendere Homer. inquit, multū armentorū gregem ipsum possidere. Vsurpat eadē significatione Hippoc. rursus in lib. *πρὸς τὸν πρῶτον παθῶν*, sic scribens. *ὡς ἡ γίνεται ἐν ἀφρομάτων ὕδατος, πῶς δὲ μοι μαρτύρομαι καὶ ἐν βοῖ, καὶ ἐν κύνι, καὶ ἐν ὄνι, μάλιστα γὰρ τῶν πετραπόδων ἐν ὄνι γίνεται φύματι καὶ τῶν πλὴθιμονι, ἀπὸρ ἔχουσι μὴ ὕδατος, διαταμῶν γὰρ γνοῖς τὰ χίμα. ῥόδιον τε καὶ ὕδατος, δοκεῖ δὲ καὶ ἐν ἀνδρῶπι γίνεσθαι ποικίλα πολλὰ μάλλον, ἢ ἐν πρόβατοις, οἷον ὡς καὶ τῆς διαίτης ὑδνοῦσιν ἡρόμεθα μάλλον*.

Castanearū hispidi corticis. Castaneas inter cæteras appellationes, Sardiānas glādes & *λόπιμα* græcis dici, autor est Dioscor. lib. 1. & Galen. lib. 2. de alimentis *τὰ κασανὰ γήιοι καὶ λοπίμους ὀνομάζουσι*, inquit. Earū itaq; hispidū corticē hic in usum assumit Galenus, uocatq; *πῶγωνα λοπίμα*, id est, barbā castaneæ, id quod Plinius echinatū calicē dixit, Neq; alius quā castaneæ cortex est, quem Aetius *βαλάνου κισσιανῶ φλοιῶν* appellat, sermone s. cap. 73.

Polytrichi lib. dimidiū, callitrichi lib. dimidiū. Hoc loco non semel dubitauim an iuxta græci exemplaris lectionem, utramq; appellationē & appōderationem polytrichi uidelicet & callitrichi uertere deberem, quū Dioscorides & Galenus eandem herbam utraq; uoce accipiant (quæ aliās Adianton appellatur) & uetus interpres polytrichū tantum uerterit. Cæterum quum Plinius lib. 22. cap. 21. duo Adiantū genera faciat, candidius, & nigrum breuiusq;. & maius polytrichum, alterum Trichomanes uocari tradat, Et rursus lib. 25. cap. 11. polytrichum à callitricho distare, eo quod iuncos albos habeat, & folia plura maioraq;, & fruticē item maiorem, scribat: nolui etiam ego alterum prætermittere, sed utriusq; uerti, ac suo utrumq; pondere adijciendū existimo, quo uidelicet uis confirmandī ac densandī capilli, ex utroque addito fortior reddatur. Ita ut per callitrichū, trichomanes accipiat mox post adiantum etiam ipsi Dioscoridi descriptum.

Folij malabathri sexuncem.] Vetus Interpres hoc loco φύλλον μαράθρου legit, & uertit, id est, folij fœniculi. At quum græcum exemplar μαλαβάθρου aperte habeat, sitq; malabathri folium eadem uel præditum qua ipsa nardi spica iuxta Dioscor. & Galeni traditionem, & sit ipsa Nardus σύφουρα καὶ δασυώνουα πᾶς βλεφαρίδας, ut inquit Dioscorides, uidetur mihi rectius malabathri folium, quam fœniculi hoc loco accipi, maxime quum fœniculum non adeo calida ac sicca uel præditum sit, uelut malabathrum. hoc enim in tertio gradu calfacit & secundi sine siccat, illud uero tertio ordine calfacientium locari potest, & primo tantum siccantium. Non raro autem contingere solet ut μαράθρου pro μαλαβάθρου, & uicissim hoc pro illo suppositum reperiatur, uelut etiam alibi ostendi. Porro in eiusmodi uocibus quæ uicinam habent scripturam, itemq; in pronunciando sonum non ita diuersum, longe frequentes errores in græcorum medicorum libris inoleuerunt, conuenitq; eos qui hos autores cum fructu, & citra periculum uersare, ac in usum adhibere uelint, attentos esse, ne alteram pro altera accipiant, quum perniciosus sit in plerisque error. Indicabo autem iam aliquas nudis nominibus productis, ubi alias res ita tulerit etiam ipsos locos adducam. σῦκον, σίκυον. In his nuper adeo quidam Galeni Interpres lapsus est, σικύων ἡμέρων ἀέριματα, manufetarum ficuum semina uertendo, quum cucumerum satiuorum oportuit, & alias semina ficuum sint nulla. nam quæ insunt eis grana potius quam semina, λευγαμίδες appellantur. quanquam etiam ἀέριματα, hoc est semina, subinde græcis medicis dici, & feminum etiam usum præbere non negauerim, uerum eorum feminum, nullus eo loco Galeno est usus. λινίδειον, κίκυον, λινίδιον, χυόνιον, χίνος, ἀσπυλλανθός, ἀσφαλιτῶν, πρᾶσον, πρέσιον, κίδος, λινός, σκόροδον, σκόροδιον, λάρδαμον, λαρδάμων, κέριον, λάνθον, ἀνδραχνη, ἀνδραχνη, σμύρνη, σμύρνηιον, ὕσσωπος, οἶσυνπος, λυπριον, λυπειον, χισπῆ, χίνος, ἰός, ἰον, ἡέριως, πεπέρειως, μαράθρου, μαλαβάθρου, & quedam alia suis locis indicanda.

Musci quem alij splanchnon, alij bryon aromaticum uocant.] Muscus de quo hic Galenus mentionem facit, bryon & splanchnon alias appellatur, innasciturq; arboribus: cedro, picea, populo alba, & quercui, odoratus: quare etiam aromaticum hic dixit. Neque enim accipiendum hoc est de Moscho, qui hodie pharmacopolijs in usu est, uehementer odorifera res, & qui animalis cuiusdam sanguis aut sanies potius esse à Serapione traditur. hic enim Galeni tempore ignotus fuit. Aetiū tamen eum nouisse putandum est, qui quum alibi, tum ferm. 12. cap. 46. in medicamento purgatiuo ex hermodactylis, μόχρον κερδπιον. α. habet, id est, musci filiquam unam, id quod de nullo alio musco intelligi potest. Est autem & tertium adhuc musci genus latina appellatione (nam Moschi ex animali etiam græca appellatio est) quod item bryon græcis appellatur, itemq; lichen, sed hic in petris roscidis nascitur in mari, de quo etiam hoc loco Galenus nihil agit. Porro Muscus arboreus, non splanchnon & bryon tantum, sed etiam hypnon ac sphagnum appellatur ab Aetio ferm. 12. cap. 44. in oleo gleucino. Item ferm. 13. cap. 117 sphagnum siue hypnum habet, ac rursus cap. 118. eiusdem sermonis quid sit hypnon exponit. ὕπνον, inquit, ὃ ἐστὶν σωληνωδίου μικροῦ τοῦ ἐκ τῆς ἀμασσηνίας καὶ ῥοδακινίας, ὄσμης κ. Hoc est hypni, quæ canalicula est parua ex arbore Damascena & Rhodacinea exorta, bestem. Quare apparet muscū hunc nontantum supradictis arboribus innasci, sed etiam alijs, uelut hic Aetius Damascenæ & Rhodacineæ dicit, de quibus arboribus alio loco à me dictum est. Plinius canos arborum uillos sphagnum appellat.

Iridis astragalitidis, alij Illyricæ] Exemplar græcum ἰριδος ἀσραγάλιδος, οἱ δὲ ἰλλυρικῆς habet. adestq; asteriscus qui indicet lectionem non potuisse assequi Typographum

graphum. puto autem fuisse uocem non integre scriptam hoc modo, ἀσραγάλ. pro qua ἀσραγάλος expressit. Verum quod ἀσραγάλιδος putem legendum Aetius fecit, qui ferm. 13. c. 3. in emplastro uenatorum utramq; iridem seorsim, & ex interuallo habet, iridem illyricam primum, postea iridem astragalitidem. Quamquam autem appellatio hæc neq; apud Dioscoridem, neq; Galenū, neque Paulum, neq; Pliniū sit de iridis aliqua specie, tamen res ipsa eiusq; uires descriptæ indicium præbent, iridem astragalitidem esse eam quæ ab his omnibus astragalus appellatur. Radix enim astragali rotunda, uelut raphanus grandis, & solida, & quæ difficulter contundatur, à Dioscoride describitur, & ab eodem ad uetera ulcera, arida inspergitur, quo uidelicet cicatricem, ut Galenus ait ducat. Iridis autem Illyricæ radices ab eodem geniculatæ & solidæ describuntur, & ad explenda ulcera repurgandæ accommodatæ. quare uicina est utriusque radicis forma & uis, atque inde etiam astragalus iris astragalitidis appellatur. Cui accedit amplius Plinij testimonium, qui ex duobus iridis Illyricæ generibus, alteram raphanitidem à similitudine appellari dicit, quod conuenit cum eo quod Dioscorides dixit de astragalo, ὡσπερ ῥάφανον ὀνυμυγέθης. Itaque etiam non multum retulerit, siue quis hoc loco iridis astragali, siue astragalitidis legat.

Constans & certa est huius pharmaci facultas, neq; citra effectum dilabitur.] Hæc omnia uerba græcis duabus uocibus, ἀμετάπητος ἢ διωαμῖς, comprehenduntur. Est autem ἀμετάπητος idem quod Aetius Paulus itemq; Galenus alias ἀδιήπητος, & ἀπαράβατος dicunt. διωαμῖς porro compositionem significat, sed cuius sit aliqua æstimatio & probata facultas, ut supra est indicatum.

Pericalamitidis unciam unam.] Aenigmaticum hoc pharmacum ipse Galenus sufficienter exponit, & nos etiam quo melius omnia intelligerentur primum ænigmatice uertimus.

Cum althææ siue hibisci radice] Ita quidem legendum esse hic censeo, græcum exemplar habet, τῆς τῆς ἀλθίας σὺν ἐφίβου ρίζῃ, ex quibus uerbis ego nullam sententiam eruere possum. substitui itaque pro σὺν ἐφίβου ρίζῃ corrupto, integrum ἢ τοῖς ἰβίσκον ρίζῃ. Althæam enim & præsertim eius radicem, hibiscum appellari testantur Dioscor. & Aet. 12. cap. 33. Plinius lib. 20. cap. 4. Hibiscum molochon agrian uocari tradit, Galenus ἀναδινδρομαλάχην althæam uocat. est autem althæa siue hibiscum maluæ syluestris species ut itidem Dioscorides & Galenus habet. & mascula malua, itemq; ἀνδρομαλάχην à Constant. Cesare lib. 15. cap. 5. uocatur. Meminit porro hoc loco Galenus locum affectum primum ex linteo loco crudo lini præfricandum esse, deinde etiam althææ siue hibisci radicem affricandam esse, & postea pharmacum præscriptum illinendum. Quod itaque crudum ex lino linteolum dixit, ὠμόλινον Galeno appellatur, & à quibusdam sudarium exponitur, etymo ab eo quod humeris circumdatur deductio, id est, ἀπὸ τοῦ περιπίθου τοῖς ὤμοις, & sane hoc loco nihil uetat tale linteum accipi, sicut neque apud Aetiū lib. 10. cap. 19. ubi defriciones per linteola ex lino crudo probat. Verum mihi ὠμός uox crudi significatione, hanc uocem ὠμόλινον uidelicet, componere uidetur. Nam & crudum linteolum frictioni cōtente faciendæ commodius esse apparet, quam econtra quod longo usu detritum est & emollitum. Hippocrates certe lib. 2. γυναικείων, quum iubet μοσπὺν ὠμόλινον καθυπῆρι, sudarium penicilli loco indere non præcipit, sed penicillum ex crudo lino intortū, qui alias σπῆρου μοσπῆριον, id est, linamētum intortum uocatur, uelut alibi ostendi, quomodo usurpat etiam Paulus lib. 6. cap. 5.

Succus is à cisthi folio decerptus amico] hoc loco in Rufi uersu uitiose λισσὸν ἀνδραχνης legitur pro λισσῷ. non enim cissos id est, hedera, sed cisthos quæ alio nomine

mine Lada & Ledon appellat, frutex is est unde caprae & hirci folia decerpentes, barbas ac uillos laterum succo eorum imbuunt, unde postea homines depercuti quod Ladanum uocatur. Verum in hunc errorem etiam Plinius dilapsus est, qui ob uocum cissi & cisthi uicinitatem, cisthum hunc hederæ speciem existimauit. At uero Ladanum non tantum ex barbibus hircorum depercuti, sed alijs etiam modis inde colligi, hic aperte ostendit Galenus: quum dicit non manifestum esse, an hoc solum Ladanum quod ex hircorum barbibus depercutitur, in presentem usum adhiberi uelit, & possibile esse per hanc speciem totum Ladani genus designari: Sed tamen nullum certum modum neque hic, neque alibi quod sciam, eius colligendi prouidit. Dioscorides certe unum aliquem amplius colligendi Ladani modum praescribit, qui funibus per frutices tractis contingit, ut scilicet eo modo agglutinata pinguitudo postea ex ipsis funibus deradatur, quem modum etiam Plinius lib. 12, cap. 17, tradit. Quin & tertium quendam modum eius colligendi Plinius lib. 26, cap. 8, habet, per neruos in arcu lanis circumdatos, atque id fieri in Syria atque Africa unde etiam Toxicum appelletur. Toxon enim arcum Graecis significat. Rufus porro apud Erembos populos Ladanum illud prouenire dicit. Sunt autem Erembi Aethiopiae populi, qui & Troglodytae, utroque simili nominis etymo appellentur, siquidem *ερέμβος* *απὸ τῆς ἐρημίας* *ἐμβαινόντων* appellatos uolunt, Sicut *γλοδύτας* *απὸ τῆς λατῆς τῆς πρώτης δυνάμεως*. Ad hoc populos se peruenisse Menelaus apud Homerum 4. Odyss. gloriatur, *Αἰθιοπίας ἰκόμενος καὶ σιδονίως καὶ ἐρέμβος*. Posidonius apud Strabonem lib. 16, *ερέμβος* & *αράβας* eosdem esse dicit, facta leui nominum commutatione & corruptela, *ερέμβος* nimirum *ἀπὸ ἀράβων λεγόμενον* Galenus lib. 7. simp. pharm. cisthum qui & ladanum, in calidioribus regionibus nasci dicit, non alterius generis ab eo qui in Asia prouenit, sed ob regionis proprietatem, illud discussoriam habere caliditatem, & in hoc ab Asiano differre, quod non solum frigiditatem deposuerit, sed caliditatem assumpserit. Plinius lib. 12, cap. 17, apud Nabataeos Arabas hoc fieri scripsit, atque mox uerum Ladanum Cypro insulae attribuit, quae sub illius fide relinquo.

Quod Ladonidem Laurum appellat. Ladonidem Laurum appellari Galenus hic nemini dubium esse dicit. At uero dubium uideri queat, qua ratione eam appellatione nata sit laurus, Num a Latona Apollinis matre propterea quod Apollo Daphnen puellam etiam in laurum iam mutatam, ut amicam amauit, ut sic laurus patronymica uoce ab illa appellata sit Ladonis, hoc quidem modo, ut a *λατῶ* quae Latona Graecis est, primum fiat *λατωίδης* patronymicum masculinum, Latoides, hoc est, Apollo, & ab hoc *λατωίς* foemininum, Latois, hoc est Daphne, hoc quidem loco, ita ut postea Dorico more, mutato *η* in *α*. & *τ* in *δ*. intersertatque *ν*. ex *λατωίς*, *λαδωνίς* formetur, quae uox Latonae nura, id est, Daphnen ipsam significet, quae quia in laurum est mutata, consequenter etiam laurus Ladonis, quemadmodum Daphne, Graecis appelletur. An sit quidem Ladonis uox patronymica: sed non a Latona, uerum *απὸ τῆς λαδωνίδος*, hoc est a Ladone fluuio parente ipsius Daphnes deducta. Ladonis enim fluminis filiam, & non Penei, plerique Graeci fabulatores Daphnen faciunt. Sicut quoque Philostratus & Constantinus caesar lib. 11, cap. 3, de agricultura. *Δάφνη* inquit, *λαδωνος ποταμοῦ ὑπὸ τῆς θυγατρὸς ἐν πρὸς ἐστίτην*, atque haec posterior huius appellationis Ladonidis Lauri ratio mihi probatur. Quamquam sint qui Amyclae filiam Daphnen faciunt, uelut Philarchus, & Diodorus Elaites, itemque Parthenius de amatorij affectionibus quem nuper Graece ac latinum factum a nobis publicauimus.

Calliceros autem foenum Graecum. Hippocrates & Theophrastus foenum Graecum a similitudine quadam *βοκίρω* & *βοκίρας* dixerunt, quamquam hac uoce etiam Anagalli

Anagallidem appellari Galenus in Hippocraticis glossis tradat, ex Menethici auctoritate, qui de pharmacorum appellationibus scripsit. Vocatur autem idem foenum Graecum *αγοκίρω* & *αγοκίρας*, Itemque *αγός* *κίρας* separata compositione, ab eodem Hippocrate *πόδι τῶν ἰγῶν παθῶν*. Quin & *αδοκίρας* idem appellat, quamquam etiam ad aliam quandam herbam haec appellatio referatur, quam non nominat Galenus. Ad harum itaque appellationum similitudinem, is qui hoc pharmacum composuit, & *ἀνιγματικῶς* conscripsit, idem foenum Graecum *καλλικίρω* appellauit. Porro in eodem aenigmatico medicamento *κυνόμορον* pro *κυνόμορον*, & *ἀκωνίωνα* pro *ἐχίνον* dictum esse, satis apertum est ex Galeni interpretatione, ostenduntque amplius ipsae uoces. Nam altera canis morum, eodem modo sicut illa pro qua ponitur, canis rubum significat. Altera ab eo quod *αἰγύθια*, id est spinis, Herinae sunt armati, ducta uidetur.

In Caput Secundum de defluuio Capillorum.

Cera similem compagem habet. Compagem hic diximus quod *ὄνισσι* Galenus uocat, & alij consistentiam aut etiam substantiam uertere solent, quidam etiam temperatam, crassitudinemque, ac constitutionem, Nobis compagis uox uidetur proprius *ὄνισσι* exprimere, quando sane *ὄνισσι* uerbum compingo & consolo significat.

Ex contrarijs facultatibus mixtum adtractoria nimirum & coactoria. Supra in Alopecij medicameta approbauit quae adtraheret adtractumque discuteret, quo nomine thapsia uel in primis celebrauit, olea quoque Sabinum, uetus, & cicinnum: quae omnia hic improbat, & ab adstringendi siue coactoria ui, oleum Hispanum ex oleo tum uidelicet germinibus expressum laudat, quod ipsum in Alopecij damnauit.

Ad ipsam uero cutem praefectos & attonfos habentibus pilos. Duplex depilandi caput genus hic indicat Galenus, alterum per rasuram, per nouaculam, quod *ἐπιείδω* dicitur, alterum per forficem quod supra pectinem fieri uulgo hodie dicimus, hoc est quum ad cutem quis tondetur, ut ait Celsus, & hoc tonsurae genus hic, *ἰγῶν κίρας* appellat. Est enim *ἰγῶν κίρας*, ἢ *φιλί* καὶ *πρὸς αὐτῶ τῶ κῶτι*, ut Hesych. exponit. Paulus lib. 2, cap. 43, *πρῶτον φιλῶσαι δεῖ τὴν κεφαλὴν ἰγῶν*, id est, primum tonderi caput oportet ad ipsam usque cutem. Porro tonsurae species per pectinem, ut etiam Plautus dixit, non aegrotis tantum adhibetur, quum ob alias causas, tum commoditatis adhibendorum medicamentorum gratia, sed etiam sanis in usu est, a quibusdam pro capitis sanitate inducta, a quibusdam uero decoris ratione assumpta, ab alijs rursus in religionis symbolum instituta, & rursus alijs in stultitiae significationem illata. Plerisque etiam quo uel maioribus, uel etiam sodalibus gratificantur, admittitur, qua ratione hodie principum aulae ferè hanc tonsuram in usu habent. Neque noua res est, sic uulgo magnates plebemque cum Senatu aulico tonsos esse, quum Antoninus Verus Commodi pater ea tonsura usus sit, & in gratiam eius, omnes familiares ipsi medici eodem modo totonderint, uelut quarto commentariorum in sextum epidemiorum Hippocratis Galenus annotauit, quo loco etiam hoc addit, Quod quum Lucius medicus Galeni praceptor, ipsos eo nomine insectatus, Mimologos & ridiculos imitatores appellasset, factum esse rursus ut medici eius & ille comam nuntrierint.

Quod Rhomae uocant foliatum. Foliatum unguentum ex malabathri folio, quod ipsum etiam peculiariter folium appellatur, compositum fuisse atque appellatum, satis constat ex Dioscoride, quamquam Plin. lib. 13, cap. 1, Nardinum & foliatum idem unguentum appellet. Cuius rei causa ex Dioscoride in Nardino unguento elici potest, ex eo quod nardinum unguentum tum cum folio, tum citra fo-

lium malabathri apparari scribit, & mox de malabatrino ungento prodit eadem esse eius spissamēta quæ nardini, nisi quod plus myrrha in ipsum addat. Porro spicatum de quo item hic mentionem facit, à spica nardi nominatū, ex eaq; compositum fuisse nemini dubium est. Fuerunt itaq; diuersa ungenta, foliatū ex Malabathro, Nardinum ex optima nardo, & spicatum ex nardi spica, quorū ingenria precia Romæ tempore Galeni fuerunt, sicut etiam apud Plinium uidere est indicatum. Cæterum hoc loco Galenus ungentū nardinum, ter simpliciter nardum uocat, atque id etiam genere foeminino, habet enim *μετὰ νάρδου τῆς ἀφίσσης*, quod nos diximus, cum optimo nardino. & mox, *πυχθέντ' μετὰ νάρδου*, id est, liquefacto cum nardino. & rursus, *καὶ χρῆσθαι μετὰ μυρρίνης ἢ μετὰ νάρδου*, id est, cum myrteo aut nardino uti: quem modum loquendi etiam Dioscorides usurpauit de nardino ungento loquens, *διώσμεν δὲ αὐτῆς λεπτοτάτην δοσιν*, &c. & mox, *ἢ γὰρ δὲ ἐστὶ καὶ ἡ γλοιώδης*, id est, liquidum est & non strigmentosum. Nam de ipsa nardo hoc intelligi non potest. Et Tibullus Poeta,

Iamdudum syrio madefactus tempora nardo,

hoc est nardino ungento. & Horatius.

Nardo uina merebere, Nardi paruus onyx elicet cadum.

Intra Calendas & Idus Iulias.] Hoc tempus, ut quo nondum plenam maturitatem nuces acceperint, sed acerbæ adhuc sint, & præcipue exterior earum cortex, medicamento conficiendo aptum indicat, utiturq; mensis ipsius latina appellatione, temporum uero ipsius mensis distinctorum græca, quemadmodum adhuc hodie latini in usu habemus, *μετὰ τὴν καλανδῶν ἰαλίω καὶ ἰδίω*, inquit.

Iulius enim latinum mensis nomen est, Calendæ uero & Idus græcæ sunt uoces latinis receptæ. At uero quæ medicæ græci uariarum gentiū appellationes mensibus inditas in usu habeant, & Aegyptijs nominibus Aetius sermonis XII. sine utatur, habeatq; Plinius aliqua eiusmodi externa mensium nomina, uisum

est mihi hoc loco sic ferente, aliquarum gentiū nomenclaturas mensibus impositas proferre, quas partim hinc inde in græcis autoribus, oblatas ipse obseruauit, partim in uetustissimo codice græco citra auctoritatem reatas enotaui.

μῦθος ἰαλίω

αὐδωαῖ

πολιπός

δίυς

ξανθικός

ἀρτεμισί

δίσι

πάνυμ

λώι

τορπιαῖ

ὑπόρβουρεταῖ

δί

ἀπελαῖ

μῦθος αἰγυπτίω

τυβί

μεχίς

φαρμῶν

φαρμαδί

παχώμ

παυί

ῶν

μδωρ

θώβ

παοσί

ἀθύς

χρῶν

μῦθος ἀθλιωαῖω

γαμνλιώμ

ελαφροβλιώμ

μουσιχίωμ

δερυγλιώμ

σκιρροφοριώμ

εγερμβαιώμ

μδγβτινιόμ

βοηδρομιώμ

μαιμακτινιόμ

πυανειλιώμ

ἀνθεσινιόμ

πρσιδριώμ

μῦθος ἰβραίω

νισάμ

ιαφ

σιθοναῖ

δαμνί

ἄβ

ελοῦλ

θδρσί

μορσοναῖ

χασλῶ

τιβήθ

σαβαλτ

ἄδιαφ

μῦθος μακεδόνωμ

ἀτόκον

ὑδροχί

ιχθύς

λιός

ταῦρ

δίδυμ

κρηνιῶ

λιώμ

παρθεγί

ξυτός

σικρπί

ρξόπης

μῦθος κτωριώμ

ἀφροδύσι

ἀρτονικός

ἀνιηός

ιουί

κυστέρι

σεβασός

ἀντηκαρικός

δημαρχιδιόσι

πληθύτατ

ἀρχιδρύς

ἰδί

ξωμά

μῦθος βιβυωδῶμ

ἠρε

ἔρμ

μητρῶ

δονύσι

ἠράκλει

δί

βηροξί

στρατεί

ἀφει

πολιέπι

ἀφροδίσι

δημήτρι

μῦθος κρηπασθινωδῶμ

πριξ

μάτα

ξανουθῶ

μίθει

ἀκρμυαμα

ἀφθρα

τεθσσία

ῶσμόνια

σύνδραρα

ἀρτανία

ἀρτασίμ

ἀραότατα

μῦθος ξωμαίωμ

ιανκαλι

φειραλί

μαρπ

ἀπρίλι

μαίι

ιουί

ἰδί

αὔγας

σεπήμερι

ὀκτώρι

νοίμει

θεκίμβρι

Vt inde in grauedinem, ac raucedinem, defluxumque à capite ad fauces delabentur. Tria destillationis genera ex nimia capitis perfrigeratione oboriri solita hoc loco coniungit, quorum primum ad nares delabente humore κωρύζαν appellat, id est grauedinem, alterum quo ad os humor delabitur, & mox ad asperam arteriam, indeque ad pulmonem, βράγχον uocat, hoc est raucedinem. Et tertium quo item ad os ac fauces defluxus contingit, & mox ad stomachum siue gulam, atque inde in uentriculum, καταρροὴν nominat communi etiam alijs destillationibus appellatione, ut Galen. de locis affectis amplius docet lib. 1. & Aet. ferm. s. cap. 53.

Cum uino maris experte. Vinum maris expers, id est, ἀδάλασμον est cui aqua marina non est ammixta, opponitur πεδαλασομνόν, quod quomodo fieret alibi indicauit.

Vinum aut passum affundito. In graeco est μίξον οἴνου ἢ γλυκύν. Est autem γλυκύν peculiare passi nomen apud graecos, quod quomodo & ex qua uua fieret, docuere Dioscorides, Columella ac Plinius, neque idem est quod οἶνον γλυκύν, id est, uinum dulce appellatur. Proinde Plinius aliquoties dulce citra uini adiectionem ipsum passum appellare solet, atque id Graecorum imitatione.

Quomodo Comptoria ab exornatoria medicinae parte differat. Hoc loco Gale. distinguit inter compturam & uerum ornatum, compturam κομμωτικὴν appellans, quam lenonum ac prauorum hominum esse dicit, ut quae pulchritudinem asciticia inducere conetur, eamque medicinae partem esse negat, neque bono uiro ac integro medico exercendam, nisi ad regum adeo ac magnorum principum imperium id facere cogatur. Ea etiam apud quasque laudatissimas gentes semper, uiris praecipue probrosa fuit. A Philippo Macedonum rege Plutarchus tradit quendam capillorum tinctura superbientem, ex ordine iudicum, in quem nuper lectus erat, semotum esse, hoc apophthegmate insuper a rege prolato, Non sperandam integritatem ab eo in gerendis rebus, qui etiam pilis fucum praetenderet. Ouidius quoque poeta eam compturam in uiris execratur. Sint procul a nobis, inquit, iuuenes ut foemina compti, Fine colli modico forma uirilil amat. Porro uerum ornatum κοσμητικὴν, id est, exornatoria hic uocat, eamque medicinae partem esse perhibet, ut quae naturalem corporis pulchritudinem custodit ac tuetur, neque quicquam adscititium adducit, additque uerum ornatum capillorum ac non fucatum, non solum ad pulchritudinem, sed etiam ad ipsarum partium sanitatem conferre. At uero conferuandis iam defluis capillis medicamenta apta διαφυλακτικὰ appellat. Quae uero adhibentur antea quam quicquam mali eiusmodi adsit, in cautionem uide licet ne accidant, ea προφυλακτικὰ appellat.

Cum acaciae fructus, hoc est, siliquarum ipsius spinæ appellatarum, decocto. Acacia in Aegypto nasci spinam arborosam & specie fruticis non rectam Dioscor. lib. 1. tradit, huius fructum λεράτια ἀκάνθου, hoc est, siliquas spinæ appellari Galenus hic ait, ad differentiā ut opinor siliquarum arboris ceratoniae, quae simpliciter λεράτια uocantur. Acaciae itaque arboris siliquarum ad conferuandos ac denigrandos pilos usus est, quod etiam Dioscor. de ipsis fatetur. At uero siliquarum arboris ceratoniae in cibo usum Galenus improbauit, utpote quae sint edulium mali succi & lignosum atque ob id agre concoctile, & propterea quod non facile secernuntur non modice incommodant. quare praestiterat, inquit, eas non apportari ad nos ex orientalibus regionibus in quibus nascuntur. Haec porro siliquae item φυλοκέρτα appellatur, & uulgo corrupta uoce xylocaracta. Caeterum quod ad medicinam pertinet ferè nullo in usu sunt haec siliquae, soluant tamen uirides, utpote humidiores aluum, quam resiccatae sistunt, & tum quoque stomacho utiliores esse ait, & utinam cientes Dioscorides, maxime eas quae reiectis acinis siue internis granis ipsarum edantur, ita enim existimo legendum, tamen si citra exemplaris uelutioris fidem id non asseuerantius adstruam, nempe pro eo quod habetur in uulgatis exemplaribus

ribus omnibus, τὰ ἐκ τῶν σιμφύλων σωτηρίμυλα quae uerba nullam certam sententiam exhibent, τὰ ἐκ τῶν σιμφύλων ἐδιόμυλα, ut sit id quod Plinius lib. 15. cap. 28. dixit. Quum in pluribus semina placeant, in siliqua damnantur. σιμφύλα porro grana eius sicut uinaceos, dici opinor, quanquam etiam solida retrimenta uuae in torculari expressa, Galenus 2. de alimentis σιμφύλα uocet, & alios radices uuarum ex sarmentis enascentes ita appellare tradat. sed σιμφύλα pro oliuarum nucleis siue ossiculis accipiuntur, Constantino Casare de agricul. lib. 6. cap. 11. teste, qui sic ait: εἰδέναι δὲ χρὴ ὅτι σιμφύλα οὐχ ὡς πινος νομίζονται τῶν ἐλαίων μόνον δὲ πυρῆνες, ἀλλὰ καὶ τὰ τῶν σαφυλῶν γιγαρίαι. Gal. tamen loco iam citato, σιμφύλα quidem oliuarum etiam dici fatetur ossicula, sed oleo iam expresso reliqua. Porro quum in siliidis illis uuae retrimentis σιμφύλοις appellatis, tum ipsae uuae ollares dictae steruantur, uelut alio loco declarauit, tum etiam oliuae ipsae componantur, ita ut antequam exprimantur uicissim in uase cum oliuis reponantur, uelut item Constant. lib. 9. de agricul. cap. 31. ait, σιμφύλα πρόσφατα πρὸ τοῦ ἐπιπιδῆναι συνέμβαιλεῖς ἀγῶν τὰς ἐλαίας ἐναλλάξ, ἕνα πειρίχου. Videtur mihi omnino fieri posse ut eodem plane modo uelut oliuae, etiam ipsae siliquae componantur ac adseruentur, easque ipsas τὰ ἐκ τῶν σιμφύλων σωτηρίμυλα Dioscorides appellat, hoc est, siliquas in retrimentis uuarum compositas & adseruatas, atque haec sententia mihi praesuperiore probatur. At uero Hippocrates in lib. πρὸς παρθένων, ubi in cholera & uentris profluuium uinum dulce, aut σιμφύλα γλυκία, sitis leuandae gratia exhibere iubet, dubios nos facit quid per σιμφύλα dulcia accipere debeamus. Ego tamen σιμφύλα eum dicere arbitror uuarum retrimenta non ad plenum expressa, quae uide licet probet in ore tenenda ac exugenda, aut ipsorum decoctum bibendum, quod coeliacis & profluuijs etiam infusum prodesse Dioscor. lib. 5. testatur, τὸ δὲ ἀφέψιμα τῶν σιμφύλων, inquit Diosc. δυσεντερικὸς ἢ κοιλιακὸς ἢ ροϊκὰ ὠφέλιμα ἐνέμνησεν. Neque ignoro interpretes eo loco uinaceos uertere, quum tamen de his paulo post subiungat, γιγάρτα palam appellans. Quanquam omnino suspicer Hippocratis locum corruptum esse, & pro σιμφύλα γλυκία legendum esse σιφιδίας γλυκίας existimem, id est, uuas passas dulces. Nam & haec melius semper haberi possunt quam σιμφύλα, & sitim mitigant, quum uim cōtemperandi habeant, & oris uentris morbus habetandi, uelut Galen. 2. de alimentis testatur, τὸ ὑπεκρητικὸν eis semper adesse dicens, de cuius uocis significatione alibi a me dictum est. Hippocratis autem locus sic habet, ὅταν δὲ ἐξ οἴνου, ἢ ὡς δυωχίης χολέρη λάβῃ, ἢ διαρροία, τῆ μὲν διαρροία σιμφύλα σιφιδίας, καὶ ἢ διψῶν ἐχῆ, οἴνον δίδοναι γλυκύν, ἢ σιμφύλα γλυκία, &c.

Nardino aut myrteo, aut aliquo alio hedysmate excipe. Hedysmata appellat hic, & saepe in sequentibus, ungenta per aromatum additionem iucundiora & odoratiora reddita, quanquam in glossis Hippocratis ἡδύσματα etiam aromata ipsa appellari Galenus tradat. Quare hedysmata duplici significatione, modo per aromatis, modo pro ungentis odore aromatum imbutis, sunt accipienda. Plinius lib. 15. cap. 1. quum inquit de ungentis, Ratio faciendi duplex, succus & corpus, ille olei generibus ferè constat, hoc odorum, haec stymmata uocant, illa hedysmata, Videtur olea ipsa in ungentis hedysmata appellare, & aromata siue odores stymmata, id est spissamenta, quod neque hic, neque alibi Galenus habet, sed hic ungenta ipsa ut dixi, ex succis siue oleis composita, ampliusque aromatum odoribus, ad uoluptatem uentium ampliore, imbuta: hedysmata uocat. Stymmata autem odores siue aromata dici certum est, sed alios quam qui hedysmata uocantur, quod ipsum ex Dioscoride patet, qui Amaracini compositione, oleum omphacinum & balaninum per xylobalsamum, iuncum rotundum odoratum, & calamum spissari quidem, hoc est σφιδάται tradit, odore autem imbuti, hoc est ἡδύνηδι, per amaracum, costum, amomum, nardum, carpobalsamum, & myrrham. Sed & hortensia quaedam, ab Hippocrate

φύλλα appellata, Galenus Hedyismata exponit in glossis Hippocratis, uelut est Coriandrū, menta, ruta, apium, quæ etiā ementibus olera insuper addi gratis moris fuisse dicit, hoc est, *ἢ προσθήκης μέρη* ab olitoribus addebantur. Verba Diosc. hæc sunt. *σκόδαζέται δὲ διὰ τε ὀμφρακίνου ἐλαίου ἢ βαλανίνου συμφυγίων, ξυλοβαλσάμου, γίνου, καλάμου, ἢ δλωμυγίων δὲ ἀμαράκω, κώσω, ἀμώμω, νάρδω, καρποβαλσάμω καὶ σμύρνη.* Et rursus in eandem sententiā in Nardino ungento inquit. *ὡς τὸ πολὺ δὲ μίγνυται τῷ βαλανίνω ἐλαίω ἢ ὀμφρακίνω, πρὸς μὲν τὴν σύνθεσιν τῶν ἐλαίων γίνου, πρὸς δὲ τὴν δλωμυγίων καὶ σμύρνης, ἀμώμου, νάρδου, σμύρνης, βαλσαμου.* Hic enim δλωμυγίων pro ἡδυσμάτω dixit. Et rursus in Cinamomino idem apertius dicit. *λοιναμώμιον δὲ ἐκτε ἐλαίου βαλανίνου καὶ συμμάτων ξυλοβαλσάμου, καλάμου, γίνου. ἢ δλωμωγίων δὲ, λοιναμώμου, βαλσάμου καρπῶ, &c.* Quare quæ & stymmata, & hedyismata certa aromata appellentur, quibus olea in ungentorum apparatu spissantur, & odorata redduntur, uocetq; hic Galenus ungenta ipsa, tum spissatis ipsorum oleis, tum odore imbutis, hedyismata, consideratione dignū uidetur, an ne Plinius simplicia olea hedyismata uocari dixerit, quomodo sanè etiā Galenus pinguedinem & adipem, carnium hedyismata esse dicit, 3. de alimentis, ubi ait, *ἢ πιμελὴ ἢ τὸ σίαρ μάλλον ἢ δλωμωγία δὲ τὴν τριφασίαν ἡμῶν σαρκῶν ἢ αὐτῶν προφαί:* an potius pro corrupta lectioe, integra substituenda sit: Hæc partim stymmata uocant, partim hedyismata, ut scilicet particula hæc, odorū genera demonstraret. Id uero minus admissum peccatū confitebitur, qui in eodem capite, duos errores quos neq; ipse Plinius excusare potest, obseruauerit quum inquit: Et è uilissimis hodie est, ob id creditum & id in uetustissimis esse, quod constat oleo myrteo, calamo, cupresso, cypro, lentisco, mali granati cortice. Pro *λοιπέω* enim, id est iunco odorato quadrato, cyprum quæ arbor ligustrum alias uocatur, ex Græco autore unde hæc conuertit ut apparet, dixit, & pro *γίνου*, id est iunco rotundo odorato, lentiscum uertit, uocū *γίνου* ἢ *γίνου*, similitudine deceptus, ut ex Diosc. in oleo myrteo palam uidere est. Verum sunt in eodem capite plura quorum non est locus hic meminisse, ut cyprū cum cypero etiā alias magna rerū iniuria confundere solet. Sic oleum cyperi pro cypro lib. 12. cap. 25. habetur.

Diligenter per saccū excolatū in hydriā reconde. *σακκίζω* et *σακκελίζω* frequēs est apud Galenū uerbū, hoc est per saccū excolare, utitur enim frequenter in decoctionibus quæ crassiores per cocturā aut tertias ad dimidias redditæ sunt, quo liquidiores euadant, sicut etiā hoc loco. Ob eandem comoditatē etiā uina quondam per saccū transmittabant. Martialis poeta lib. XII. epigr. Et ut liquidum potet Alauda merū, Turbida sollicito transmittere Cæcuba sacco. Quin & ut uires uini castigarentur & frangerentur, idem faciebant. Plinius lib. 23. cap. 1. Vtilissimū omnibus sacco uiribus fractis. & 14. ca. 22. Quinimo ut plus capiamus, sacco franguntur uires. Martialis poeta colo niuario id etiā fieri solitū indicat in apophoretis. Setinos moneo nostra niue frange trientes, Pauperiore mero tingere lina potes. & li. 5. Sextantes Calliste duos infunde falerni, Tu super æstiuas Alcime funde niues. Hoc enim modo uina bifariā, hoc est tum per colaturā, tum per niuem frangebantur, & quasi castrabantur, ut Plin. lib. 19. cap. 4. ait, nisi faccisq; castigari pro castrari sit legendum. Scribonius Largus contra falernū nō faccatum probat, cap. 122. Porro transmittabant uina per saccū non solum ut liquidiora & castigatiora redderentur, sed etiā ut peregrinis saporibus in saccum additis, uina tum odore, tum sapore cōmendatiora fierent, atque id est quod Plinius dixit de Aniso: faccis quoq; additur, cū amaris nucibus uina cōmendat. meminit & Constantinus Cæsar lib. 7. de agricultura cap. ultimo. Talia uina hodie præparantur septentrionalibus maxime populis, uulgoq; claretū & Hippocras appellantur, Quondam uero conditorū non dissimilis ualde præparatio fuit, & propomatū, de quibus loco ita ferente addam. *προπόματα* itaq; ex uino quondam fiebant, & melle despumato, ita ut in uini sextarios quatuor, unus mellis adderetur, atq; sic

mixtura fiebat citra cocturam, quæ tamen sufficienti tempore insolabatur. *κόνι* *διτα* autem appellabant eadem, ubi quædam aromatum species, uelut piper, cinamomū, zingiber, atq; etiā absinthiū inderentur, quanquā aliquando etiā mel non ammiscabant, uelut palā lib. 7. cap. 15. Paulus Aegineta ostendit, & Constantinus Cæsar libro de agricultura octauo. Hodie tamen eiusmodi species in saccū induntur, & uinū superfusum per saccū excolatur in Clareti cōfectionibus, uelut etiā Plinius fieri dixit. At uero quia absinthiū aliquando propomatū & conditū inderatur, inde adeo Absinthata etiā sunt appellata eiusmodi potiones, etiā si absinthiū non reciperent. Sic Aetius 9. cap. 26. absinthata aliquot recenset, quæ penitus nihil absinthij in se habent, sed ex uino & melle cōstant, additis aliquot aromatis, itemq; agarico aloecq; ac epithymo, quo uidelicet aluo adstrictæ commovent, humoresq; sibi proprios ducāt. Quod si eiusmodi purgatoria medicamenta addita non essent, conditorū ac propomatū usus erat in frigidis corporū temperaturis. Sic Aetius 8. cap. 28. in dentium dolore ex frigiditate oborto, uinū exhibere iubet & mulsum, & quod appellant, inquit, conditū. Et Paulus lib. 3. His qui ob frigiditatem cibum auersantur uinum uetus dare iubet & conditum. At uero quomodo propomata ac condita absinthata siue absinthiata, uel rosata, uel uiolata sua sponte ex uitibus procedant ac nascent Palladius lib. 3. cap. 32. docet. Sed quidam eo loco, nescio qua animi stupiditate, propomata olei genus esse exponunt. Esse autem cum conditorum usum, ampliusq; latinam appellationem Græcum etiam Palladæ epigramma testatur, quod sic habet.

*κονδίτου μοι δέει, τὸ δὲ κονδίτου πόθεν ἔχει
πύνομα; ἢ φωνῆς δὲ γὰρ ἀλλοτρίου
τῆς τῶν ἑλλήνων. εἰ ῥωμαϊκῶς δὲ καλεῖται
αὐτὸς αὖ εἰδείης ῥωμαϊκῶς τὰ τῶν
σκόδαζον αὖ μοι τοῦτο, τὸ γὰρ κατέχον με νόσημα
τοῦ σομάχου χηρῶν τὸ δὲ λέγεται πότα.*

Condito est mihi opus, conditi nomen at unde est?

Græcorum certe uox peregrina sonis.

An Rhomanorum uox hæc sit, noscere certo

Te scio qui latio es maximus eloquio.

Hoc mihi porrigito, stomachi nam quo premor ingens

Hoc potu morbus mox releuatus abit.

Porro calidis natura, febricitatibus, elephantiosis, itemq; colicis incōmodæ sunt *προπομάτων* potiones, iuuat tamē calculosos. Sic Aetius 11. ca. 10. *γῆς ἢ τῶν πρὸς φατα ἐφθὰ λεία μετ' οἴνου ἢ κονδίτου ἢ ἐτῶν προπόματος* ad uescicæ calculum atterendum propinat. Sed & uoluptatis gratia propomata frequenter bibebant. At uero quem admodū hæc potiones ex uino & melle, & aromatis conficiebantur, Sic etiam ex aqua & melle despumato, incoctis in ipsis rosis, & quibusdā succis, uelut omphacij, malorū puniceorū, & cotoneorum, & myrti baccarū, uarij usus potiones parabant, de quibus omnibus Paulus li. 7. cap. 15. agit & Diosc. li. 5. Nec dissimilis mulsum hodie in quibusdam locis potio sit, Hippocras fontis appellata, ex aquæ fontanæ coctura, cum rosis & coriandro, ita ut colatus liquor cinamomo, & alijs si ita libeat aromatis condatur, ac Zaccharo dulcoretur. Reliquarum usus ferè in tercidit, ueluti hydrosati, hydromeli, Rhodomeli, omphacomelitos, melomelitos, rhoeti, & aliarum aliarum, eorumq; loco tot syruporum, & aquarum distillatarum innumera moles, ab Arabibus medicis transumpta & inducta est, quorū usum magna ex parte explosum esse optandum esset, ut aliquando ad Galeni ac Græcorum medicorum præscripta reuersi, uera auxilia sequeremur. Hæc enim tales syruporum compositiones, atq; aquarum distillationes penitus non

agnouerūt, non quòd tales excogitare nō potuerint, sed q̄ improbauerint, alias haud dubie de ipsis prodituri. Quid enim suæ naturę seruare putandū est, in quibus nec sapor, nec odor adeo multus remanet: & quæ maxima ex parte præter fuliginem nihil spirent: quòd in rerum decoctionibus non contingit, quarum usum adeo ut potioem, medici græci prætulerunt.

Spongiam marinā uisam tritam unam. Exemplar græcū σφαῖραν θαλασσίαν id est sphaeram marinā habet, atq; ita etiā legit ac uertit interpret uetus, sed quid sit sphaera marina ingenue fateor me nescire, suspicatusq; sum locum uitiatū esse in cuius locū omnino spongiā substituendam aut per sphaeræ uocem intelligendam adeo esse decerno. Est enim spongia marina uisita commoda ad ea quæ desstringere & spissare oportet, ut ait Plinius, hoc est, ὅπερ δὲ σμηξάει η̄ σύψαι ut Dioscorides, in quem usum etiā hic apparet assumpta.

Panniculi Cilicij uisti triti Cyath. III. Habet quidem exemplar Græcum λιλικίου μέλαν κεκαυμένον καὶ τεξιμμένον, & interp. uetus Cilicij nigri uisti, sed uelut supra capite primo in Heraclidæ compositionibus ῥάκος κιλίκιου legebatur, ita etiā hic legendum esse uidetur. Quid uero ῥάκος κιλίκιου siue κιλίκις, hoc est, panniculus Cilicij siue uestis Ciliciæ detrita, mihi esse uideretur, & in quem usum assumi, tum etiā est indicatū. At uero μέλαν, hoc est, atramenti nullius consimilem hic usum esse scio, & hæcenus etiā nusquam cōmeminit, neq; μέλαν λιλικίου me alicubi legisse memini. Indici quidem Atramenti mentionem Plinius facit, sed eius inuentionem sibi inexploratam dicit. Scriptorium ambustis illini prodidit Dioscorides, de quo dubito an hic locū habere possit, ut scilicet pro μέλαν κιλίκις, fortassis sit legendum μέλαν γραφικόν. Aut si adhuc fortius diuinare licet, pro μέλαν κιλίκιου substituendū fortassis est μέλαν συπίας, nam huius supra capite primo in Alopecij usum habuit. at uero obstat his omnibus lectionibus, quòd addit κεκαυμένον καὶ τεξιμμένον, quòd ipsum de atramenti nullis intelligi posse uidetur, ut quæ simpliciter cum liquore aliquo diluta illinuntur. Quare rursus ad primā coniecturam reuertendum esse duxi, atq; ῥάκος pro μέλαν legendum, nisi quis μέλαν uocem adiectiue dictam de colore Cilicij accipere malit, ut uidelicet Cilicij uox substantiue accipiatur, pro sago uel ueste Cilicia.

In caput tertium, de tincturis capillorum.

Vocantq; hoc compositum pharmacum pisselæon, hoc est oleum picatum, quòd omnino aliud est ab eo quòd pissanthos, hoc est flos picis appellatur. Pisselæon, hoc est oleum picatum uocari in Asia dicit oleum cum liquida pice permixtū, quòd ipsum neq; Dioscorides, neq; Paulus, neq; Plinius, ubi de Pisselæo agunt, uolunt: sed pisselæon seu oleum picinum uocant id quòd in pice liquida ferolum superstat, & quòd dum pix coquitur, pura superatensa lana excipitur ex sublato uapore. Verum hoc ipsum Galenus hic ad superioris differentia, nō pisselæon uocari dicit, sed pissanthos, hoc est picis florē, & Paulus lib. III. ca. 74. ὄρροπία idem appellat, hoc est picis serum. Scribonius autem Largus cap. 40. ait: picis florem quòd pisselæon appellant. Sic etiā Marcellus cap. 9. Galenus infra cap. 6. huius operis extra compositionem πίκης ὑγρῆς ὄρρον dixit. Sic etiā Aetius 6. cap. 69. θύου inquit ἀπὸ ῥυγῆς καὶ σφιδῆος ἀγρίας λεανῆς καὶ πίκης ὄρρον μίξας ἐπιχθί, id est, sulphur uiuum & staphidem siluestrem terito, & picis sero permixta illinito. Interpret tamen Italus qui nobis hac parte uertenda successit, cum sero lactis & pice miscenda esse, falso conuertit.

Aliquando quidē in stuporē attonitū, aut comitalē, &c. Recenset quæ mala mulierculis ex pharmacorū nimii adstringentiū usu oboriant, inter quæ stuporē attonitū, et comitalē, græcis ἀποπληξία καὶ ἐπιληψία appellatos morbos notos, deinde ueternū & soporē profundiorē & mētis apprehensionē, qui Græcis sunt

καταφορέ

καταφορέ, κάρ & κατάληψις, Qui omnes morbi à crasso frigido humore circa cerebrum densato oboriuntur, & sopor altior in eis plus aut minus occupat, ut Gal. lib. 3. Metho. his uerbis tradit: quòd si uero humor ipse putrescat, indeq; febris oriatur, morbus ipse non amplius his nominibus, sed lethargus appellatur, sed audiamus Galenum. ἐπεγείραι καὶ τεμῆν καὶ θάρμῆναι προσήκει τὸ πάχος τοῦ λυπώτου χυμοῦ, ὅστις ἄνευ μὲν τοῦ σίπιδος, καταφορῆς βαθείας ἐργάζεται χωρὶς πνεύματος, ὀνομάζεται ἀρπληξία καὶ κάρσος ἢ κατὰ χάσιν. εἰ δὲ καὶ σίπιτό ποτε, μετὰ πνεύματος γίνεται τὸ παύσιον, καὶ καλεῖται τὸ ποῖστο νόσημα λήθαργος. Ex quibus uerbis apparet καταφορῆς uelut genus quoddam horum omnium malorum esse, utpote quū in ἀρπληξία καὶ κάρσος καὶ κατὰ χάσιν sopor altior inuadat, & mens ipsa percellatur, unde etiā appellationes ipsæ sunt impositæ. Significat enim καταφορῆ in somnum delationem, κάρσος uero à capite ducta appellatione, capitis percussione, κατὰληψις autem mentis siue animi apprehensionem, sicut quoq; κάρσος atq; κατὰληψις de intentionem & occupationem tum mentis, tum corporis sensu ac motu priuati, atque id in ea corporis figura ægris permanentibus in qua fuerint correpti, siue federint aut iacuerint, atq; hoc siue apertis siue clausis oculis per somnum acciderit, ut Paulus lib. 3. cap. 10. ait Qua significatione etiā ἀρπληξία καὶ ἀπληξία dicuntur: Nimirum quòd mens & corpus corripiantur atq; feriantur. Quin & κῶμα κατὰ χάσιν species est, nisi quòd aliquando κῶμα cum uigilijs occupat in phrenitide, si biliosus exuperat humor, & tunc ἀρπληξία κῶμα uocatur: aliquando autē cum sopore & cataphora graui, si humor fuerit pituitosus, atq; tum κῶμα plane idem est quòd κάρσος καὶ κατάληψις, ut Paulus quoq; Aegineta lib. 3. cap. 6. his uerbis tradit. εἰ δὲ ἢ φλεγματικὸς χυμὸς ἀναμειχθῆναι τῷ χολώδῳ, καθάπερ τὴν ἀπίαμ, ὅταν καὶ τὴν ὀνομασίαν κέκλυται σιωπῆτον. ἀρπληξία γὰρ κῶμα προσαγορεύεται καθόλου μὲν χολώδους καὶ πικραποῦτος χυμοῦ. φρενιτίσις γὰρ οἱ ποῖστοι ἀρπληξίωσι. τὸ δὲ αὐτὸ φλεγματώδους, καὶ ματωδῶς αὐτῆς καταφέρονται. οἱ δὲ παλαιότεροι γὰρ γαληνὸς κατὰ χάσιν τὸ προσηγρόνον τὸ πάθος, κατὰ χάσιν δὲ κατὰληψις οἱ νέοι. Porro nos latini quum in his morbis explicandis pauperiem nostram necessario confiteamur, Veterni & somni altioris, ac soporis nomine, ferè omnia hæc (præter stuporem attonitum, & Comitalem) mala appellamus. Distinctionem tamen inter somnum & soporem obseruauit Plinius lib. 11. cap. 18. Huius semine, inquit: somnū allici, sed modum seruandum ne sopor fiat. Quomodo Gal. de semine papaueris ait, ὑπνωτικὸν ὄν, εἰ δὲ ἢ πλεονεκτήσει, καὶ καταφορικόν. Cæterum de differentia horum omnium morborū agit Galen. lib. 4. de locis affectis.

Aliqui periculū minus subeunt: utpote quū à minore causa lædantur: quæ frigidum temperamentū habet. Frigidi temperamenti mulierculas minus lædi à frigidiorū & adstringentiū medicamentorū usu, ex Hippocratis autoritate, aut potius cōmuni & uniuersali ratione per Hippocratē pronuntiata probat. Quamquam contra Diocles & quidā alij medici senserint, Nimirū per similia morbos magis exacerbari, per cōtraria uero solui tradentes, ex eadem Hippocratis autoritate, itemq; rationibus quas cōfutat Galenus in eius Aphorismi expositione, si quis longiorē eius sententiæ enarrationem legere desideret, 2. part. aphorismo. 34.

Quamquam nondum tantę deliciae foeminas occuparāt quantæ nunc sunt. Apparet ex hoc loco artem cōptoriam non multis annis ante Galenū ita cōmuni nem Romæ fuisse, & sub ipsum adeo Cæsarem tempus cœpisse. Sub Augusto enim Cleopatra & Heraclides Tarentinus uixerunt, qui primi de ea scripserūt, iam tum Romana grauitate paulatim pessum eunte, & moribus græcis inualescentibus, Nā Artemidorus de his tradit, ὅτι ἢ ἀλλοτρίαις θεξίμιν αἰ γυναικῆς χεῖρον τὸν lib. 1. cap. 19. de som. interpret. Inualuitq; is mos, adeo ut sub ipsam Vespasiano & Domitiani ætatem plerique omnes uiri & foeminae comæ studio fuerint occupati

occupati, & ut Martialis poeta testatur, nō capilli tantū infecti sunt cuiq; sui, sed etiā peregrini ac repositicij in delicijs fuere, uarijs coloribus imbuti, qui mos fœminis etiā hodie in urbibus quibusdam Gallicis & ad Oceanū magnum durat, ad eiusmodi compturæ fucum, non unum aliquod capillitij genus, sed multa uarie tincta reposita habentibus. Porro inter reliqua medicamenta flauedinem & crispitudinem pilis cōciliantia, etiam succus Carpasi illinendus habetur, de quo nobis alio relatum est loco.

Primi libri Critonis de ornatu capita.] Nudos tantum titulos rerum de quibus tractauit Crito, hic Galenus proponit, ut eo facilius quis ex his uelut indice singula in ipsius auctoris libris tradita inuenire queat. Cæterum hi libri nobis in totum perierunt, ut si cui opus sit talibus uti, frustra Critonem requirat, Ex Orti basio itaq; & Aetio ac Paulo petenda sunt quæ his titulis indicantur. Porro in his capitibus pauca tantum circa lectionem dubia indicabo, uelut est quod primo libro Illitiones ex Stibio eum habere dicit, quas Græcis uerbis *σιμιματὰ ἔγχυστα* appellat, si modo uera est hæc lectio. Nam uetus interpres de his penitus siluit. Libro autem secundo caput inesse dicit, quod habeat conspersiones aromaticas uestium, hoc est, *καταπύσματα ἀρωματικά τοῖς ἱματίοις*, ut quidem ego legendū pu- to, sed exemplar Græcum *καταπλάσματα* habet, quorum forma uestibus conue- nire minime uidetur. *καταπύσματα* uero ex sicco aromatum puluere conflata, commodum inspergendi usum exhibent, uelut etiam quæ *καταπύσματα* uocantur, de quibus alibi dixi. Quarto deinde libro titulū fuisse indicat, ad Apellas, quos Græce *λεποδέρμους* appellauit, quibus uidelicet præputiū ex morbo, uel sectio- ne deest, uelut Iudæis qui inde Recutiti & Apellæ latinis uocantur. Reliqua alijs locis commodius explicabuntur.

In Caput quartum.

Quædam ex eis proprie psilothra appellantur.] Ex triplici differentia medica- mentorum pilos corrumpentium, prima psilothra appellari dicit, hoc est, depila- toria & pilos denudantia uocabulo etiam latinis medicis recepto. neq; certum quoddam ungenti genus est psilothrum appellatum, ut quidam existimauerunt, uerum quæcunq; medicamenta illita siue affricata pilos denudant psilothra di- cuntur. Plinius lib. 24. cap. 9. Amerinæ nigræ semen cū spuma argenti pari pon- dere, à balneo illitum psilothrum est. Et lib. 26. cap. ultimi sine psilothrū nos qui- dem in muliebribus medicamentis tractamus, uerum etiam uiris in usu est. Effi- cacissimum aut habetur Archezostis. Altera deinde Attenuatoria uocat, eius- dem generis cum illis, secundum magis & minus tantū inter se differentia. Ter- tia quorum usus est periculofus, Capillos extirpantia nominat, sed de his clari- us docet Galenus quàm ut me longius agere sit opus.

Et ob id suillis non absimiles existunt.] Græcum exemplar habet, *καὶ δὲ τὸ το φαινομένους ὑώδεις*, hoc est, & ob id porcini apparēt, ut scilicet de uiris intelligat, nos tamen ad capillū retulimus, nihil uariante sentētia. Verū uetus interpres nō ὑώδεις, sed ὑλώδεις legisse uidetur, Vertit em̄, Et proinde Nemorales apparent.

Nimirū eorū quæ erodentē & ustoriā habent facultatē.] Erodentē facultatē diximus quā græci *σπημὴν*, quā uocē ut latinā etiā Plin. usurpauit li. 27. cap. 12. de Myosoti, uis ei septica & exulceratrix, ideoq; Aegilopas sanat, & lib. 34. cap. ul- timo de Sandaracha. Summa eius dos septica. Ustoriā autem appellauimus *καυσικὴν* quam item Plinius Causticam uocat, ut eodem libro & capite de Arse- nico. Itaq; & Causticis additur & psilothris.

Ex liquidis igitur est lixiuiū tali ui præditū.] Lixiuuium quod hic *λιονία σακτὴν* uocat, ex loto & excolato cinere fit, aqua uidelicet infusa perstillante, unde & *σακτὴν* appellatur. Cinerem autem siue *τέφρα* appellant Græci quicquid exu-
stis

stis corporibus relinquatur, siue hæc sunt lapidū, siue arborum, siue animalium partes. Quare omne lixiuium eius cineris cuius lotura est, naturam adipiscitur, Vnde sanè quum non unum temperamentū omnis cinis habeat, neq; etiam lixi- uium habebit, ut merito à Galeno reprehensus Dioscor. uideatur, qui omni lixi- uiuo adstringentē naturam tribuit, quum non omnis cinis hanc naturā habeat, ut Galen. lib. 3. simp. pharm. docet. Cæterum hoc loco simpliciter & indeterminate de lixiuio liquido loquitur quod depilandis corporis partibus conueniat, utpote quod ustoriā habeat caliditatē, & ob substantiam tenuium partium existentem, quā ab usturæ ipsius cineris fuligine cōtraxit, citra dolorem urat. At uero lixiuij siue lixiuię (Nam utroq; genere dicitur) uaria genera & nomina sunt, tum græcis tum latinis usurpata, ea ipsa breuiter explicabo. *κονία* itaq; *σακτὴν*, quæ etiam *κονίας σακτὴν*, & *σακτὴν* simpliciter appellatur, est lixiuiū liquidū, uelut etiā hic accipitur, ut dixi, ex quocunq; cinere factū, Nam de ficulneo cinere lixiuiū, Aetius ferm. 12. cap. 27. *σακτὴν* appellat. At uero id lixiuiū in quod parandum calx ad cinerem alium quæcunq; additur, peculiariter *πρωτόσακτος* dicitur, ut Paulus lib. 7 tradit. fortissimum autem lixiuiū cēsetur quod ex sola calce paratur. Eadem autem quæ *σακτὴν*, etiam *διυδημὴν*, id est, lixiuium excolatū appellatur. Quin & *κονία σακτὴ τῶν ψηλοποιῶν*, nihil aliud est quam lixiuium liquidū, cui *τῶν ψηλοποιῶν* ob id ad- iectū, quod figulis in usu sit, ut Galen. 6. Methodi opere dicit. *μηδὲν* inquit: *γὰρ τῶ παραχρημα φάρμακον ἔχων ἦτις ἐκ κωνίας σακτὴν, ἰωρακῶς ἐκγεγόνων ἢ κάμωντος ψηλο- ποιῶν*. Hoc est quum nullum medicamentū ad manū haberem, petiui lixiuiū liqui- dum, ubi uidissem figulū ægro uicinū. atq; hoc est etiam quod Dioscor. lib. 6. de lacte coagulato *ψηλοποιητικὴν κωνίαν* dixit, maximo omnium interpretū tormen- to, Idem etiam Paulus lib. 3. cap. 2. habet, & rursus lib. 5. cap. 55. atq; alijs multis lo- cis. Idem quoq; lixiuiū infra sine 10. lib. huius operis ὑδωρ ψηλοποιητικόν uocat, Item 6. *κατὰ γῆν*, & sepe alias, Galeno, Aetio, Pauloq; hæc appellatio in usu est, ut nō sit opus plura exēpla producere. Neq; alia est *σακτὴν τῶν ψηλωτάτων* Aetio lib. 12. cap. 42. dicta quàm ἢ τῶν ψηλοποιῶν Galeno uocata. At uero *σαπωναρική κωνία* apud Paul. 6. cap. 9. uidetur esse lixiuiū quod Saponarijs in usu existit, uel certe quod cum sapone in usum uenit. quancq; Saponariā terram uulgò appallent cre- tam cīmoliā dictam. Porro quum *κονία* itemq; *σακτὴν* uoces, etiam calcem ipsam significent, quam hoc loco paulo post *πίπλον ἀκατίσβισον*, hoc est, uiuā & non extinctam uocat, ut quæ etiam priuatim *ἀσβέσος* appelletur, Non infrequens est hic error, ut qui græca legunt ac uertunt, modo *κωνίαν* itemq; *σακτὴν* cū calcē si- gnificent, lixiuium accipiunt ac uertunt, modo quum lixiuium indicant, calcem interpretantur. Nolo aliorum erroribus coaceruandis horum commentariorum nostrorum paginas explere, sed quod hac parte necessarium est indicare nō præ- teribo. Vetus Interpres in his quæ sequuntur psilothris Critonis, iam *κωνίαν*, id est, calcem, lixiuium uertit, iam *ἀσβέσος* itidem calcem significantem, similiter lixiuium de calce dixit. Velut exempli gratia, In secunda compositione ubi ha- betur. Quod si uero tenuis capillus enascens subeat calcem coquito, id est, *ἐκ κωνίαν*. Vetus Interpres lixiuium coquito uertit, quum tamen antea nulla men- tiolixiuij facta sit, sed calcem quam prius *ἀσβέσος* dixerat, nunc *κωνίαν* appellat. Rursus compositione psilothri ultimi. Calcis uiuæ, id est, *ἀσβέσος* sextariū unum legitur, ubi idem Interpres lixiuium de calce uertit. Quanquam leue fortassis peccatum hoc uidebitur, quando tum calx, tum lixiuium, corporis partes de- pilant: atramen rerum facies pereat, si liquidum pro arido sumatur, ut quid enim opus fuerat addere, Trita ac leuigata reponito, usus uero tempore in aqua dilutis utitor, si pro calce uiua & arida, lixiuium fuisset sumendum r

Paulus

Paulus certe lib. 3. cap. 52. ubi de iisdē pharmacis tradit pro calce uiuā copulatim ἀσβεστὴς κωνίας bis dixit. quod autem non sit per κωνίαν ἀσβεστὴν lixiuium ex calce, sed calx ipsa accipienda, Indicat id quod ipsam in aqua unā cum cimolia & arsenico coquere iubet, Aqua enim non fuisset opus, si lixiuium erat accipiendum, nisi quis aquam in aqua coquere uelit. Est enim hoc loco κωνία substantiuū calcis significatione, cui adiectiuam uocem ἀσβεστὴν adiecit, inextinctam significantem. Neq; enim accipiendum est κωνίαν ἀσβεστὴν eum dicere, utraq; uoce substantiua, quibus utiq; lixiuium calcis significaretur. Ceterum latini scriptores ipsum lixiuium raro simplici appellatione proferunt, sed omnes ut plurimum cinerem lixiuium dicunt. Columella lib. 12. cap. 22. picis liquidæ Nemeturicę metretam adde in labrum aut in alueum, & in eodem infundito cineris lixiuiæ congios duos. Plinius. 14. cap. 20. Cato iubet uina concinnari (hoc enim utitur uerbo) cineris lixiuii cum defruto cocti parte quadragesima. His tamen locis declarandi gratia cineris uox aiecta uideri potest, ut uidelicet non ex alia re quā ē cinere lixiuium accipiamus, quomodo etiam. cap. 16. lib. 12. Columel. dixit, preparatam lixiuiam cineris sarmenti calefieri conuenit. & paulo post. Sunt qui culmos fabæ exurant, & ex eo quod cremauerint cinere lixiuiam faciunt. quanquam paulo post hos locos, itemq; superiorem, lixiuiam simpliciter sine cineris additamento protulit. At uero Plinius quū inquit lib. 15. cap. 17. Quidam ut has faciant, in cinere lixiuii tingunt protinus quā detraxere uitibus, Et lib. 28. cap. 18. Canum scabies sanantur bubulo sanguine recenti, iterumq; cum inarescat illito, & postero die abluto cinere lixiuii. Videtur plane cinerem lixiuium copulatim pro lixiuii dixisse. Sed & idem Plin. lib. 23. cap. 7. palam ex Dioscoride, uel inde unde etiam Dioscorides accepit, transtulit, lixiuium simpliciter cinerem haud scio quā bene appellādo. Cinis, inquit, non ex alia arbore acrior, purgat, cōglutinat, replet, adstringit &c. Quæ uerba Dioscorides lib. 1. de lixiuii ficulneo liquido, & non cinere ipso habet, καδαίρει γὰρ inquit, καὶ πολλὰ, καὶ σπικῶν, καὶ συμφύει &c. Et lib. 36. cap. 27. ex Varronis uerbis. Lix cinis est inquit: foci, Inde enim cinis luxatis potus medetur. Quo loco rursus cinerem foci qui Lix appellatur, luxatis potū mederi ait, At uero quomodo cinis potari possit si nō liquor ammiscetur, de quo quum siluit, certum est non cinerem, sed ipsum liquidum lixiuium luxatis potandū esse, quod Diosc. etiam ait, ὡπίζετ' πρὸς πλωματὰ, ῥύγματὰ, θλάσματὰ, Et lib. 20. cap. 17. de origano. Venena opij extinguit decoctū si cum cinere & uino bibatur, Id quod Diosc. ita dixit, καὶ ορίγανος ἢ θυμὸς σὺν κωνίᾳ ἢ ὄξος ἢ γλυκῆ. Et origanum aut thymum cum lixiuii, aut aceto, aut passo. Plinius itaq; lixiuium id est κωνίαν, cinerem simpliciter dixit. Sed & Columella lib. 12. cap. 22. postquam dixit cineris lixiuii, & mox lixiuiū simpliciter, paulo post subdit. Cinis aut odorem picis aufert, & eluit spurcitiam. palam cineris uocem pro lixiuii usurpans. Quare ex his locis appareret latinos quod nos hodie lixiuium dicimus, aliquando quidem lixiuium simpliciter dixisse, aliquando uero cinerem lixiuium appellasse, & aliquando cinerem tantū, satis dubijs uocibus an cinis ipse, uel lotura eius ab eis indicetur, Neq; enim ignorantia rei insimulare Plinium audeamus, quod cinerem pro lixiuii dixit, ex eo quod κωνία græcis tum cinis, tum lotura eius, hoc est, lixiuiū appelletur. Nam Columella ad cinerem respexisse uideri potest, ex quo dixit lixiuium paratum, Scribonij quoq; Largi libellus latinus cinerem lixiuii, pro simplici lixiuii multis locis habet. cap. 228. Hæc terere oportet ex cinere lixiuii ex caprifico uel sarmentis, donec leuia passi habeant temperamentum. & cap. 230. Teruntur ex cinere lixiuii, qua culinarij utuntur. Hic culinariorum uocem adiecit, sicut græci τῶν πηλοποιῶν, nisi forte etiam hic pro culinarij, figularij sit legendum, aut coactiliarij, uelut

uelut Marcellus cap. 14. in medicamento caustico, lixiuium unde operantur coactiliarij habet, Videtur enim τὸς πηλοποιῶν, id est, lutifigulos, coactiliarios appellasse. Et 232. In testinum extremum quibus prolabitur & excidit, quoties prodierit uino calido, uel uerbentis, uel cinere lixiuii lauari oportet & reponere. & paulo post nō solum lixiuium, sed etiam lixiuii cinerem in eundem usum probat his uerbis. Facit & cinis ex sarmentis cribrata adspersa. Utitur tamen aliquando lixiuii uoce simplici ut capite 182. Adiuuari autem debent qui his malis uexantur lixiuii ē cinere sarmentorum. Constantinus porro Cæsar lib. 10. cap. 29. κωνίαν βαλανοπικλῶν, id est, lixiuium balnearum, probat ad punicarū arborum rigationem, atq; hæc quidem de lixiuiorum appellationibus, hæcenus.

Quando aut picatione opus habet totum corpus. Ob picationem commo- dius in partibus pilosis faciendam, depilationem necessariam esse dicit, quā quum quidam per nouaculā fieri non sustinet, per pharmaca depilatoria necessario contingit. Ceterum Picatio ipsa quam πύλωσις appellat aliquando toti corpori iuxta Medicinæ rationem adhibetur, aliquando certis partibus, Nimirum ut extenuata reficiantur. Humeat enim calfacit, ac sanguinis copiam allicit, quo sit ut ad reparandam carnem, hoc est, ἐς σάρκωσιν, ut Galen. lib. 14. Meth. ait, optimum pharmacum censeatur. Quo uero modo fieri, & quamdiu adherere picationem oporteat ibidem Galen. docet atq; amplius Aet. serm. 9. cap. 36.

Aut quando pharmacum Emplaston, hoc est quod meatus obducat, imponere uelimus. Ad Emplastri medicamenti impositionem depilatione locorum itidem opus esse ait Galen. Nimirum ut uis Emplastici medicamenti minus impedite operationem suam perficiat. Sunt autē ἐμπλαστὰ quæ & ἐμπλαστικά quæ meatus corporum obstruunt & obducunt medicamēta, carentq; talia necessario omni acrimonia & mordacitate, atq; habent naturam terream, aut omnino uiscosam & tenacem, uelut sunt amyllum, pompholyx, cerusa, calx, alica, cimolia creta, & multa alia, ut 4. & 5. simp. pharm. Galenus docet. Eadem autem etiam ἐμφρακτικά appellantur, eisq; opposita sunt quæ ἐκφρακτικά & ἐκκαθαριστικά πόρων dicuntur.

Terræ quæ Romanis Selinusia appellatur. Terrā Selinusiam Romanis uel latinis uoce acceptū lata uocari ait, tanq; græci hanc appellationem nō habeant, aut tanq; nos non ab illis, sed illi à nobis hanc uocē mutuarint, hoc est enim quod dicit, γὰρ τὸ λεγομένης ῥωμαίσι σελινοουσίας. Verum mihi quidem hæc appellatio speciei cuiusdam terræ, patrio nomine Selinusia, tum græcis, tum latinis indita uidentur, uelut etiam triticum Selinusium Plinius lib. 18. cap. 7. habet. Porro uires eius exterforiæ sunt, unde & cutem erugat ac nitidā reddit, qua gratia etiam hic medicamenti depilatorijs componendis additur.

Ac oleo quod insulsum appellatur. Ita quidem exemplar græcū habet, hoc est, ἐλαίου τε τοῦ ἀνάλου καλομυθίνου, atque ita etiam legit uetus Interpres. uidetur autem hoc oleum uelut materiam indicare qua reliqua excepta contemperentur, si modo uera est hæc lectio, quæ etiā asterisco adscripto est suspecta. Cum sale autem olea preparari solita supra capite primo ostendi ad eorum conseruationem. Et ut Plin. 13. cap. 1. inquit, Sal adspersus olei naturam coerces. Ceterum ut suspicionem meam indicem: quū hoc loco lachrymæ uitis & hederæ ac bryoniæ meminere, suspicatus sum etiā hic lachrymæ eum mentionē facere, & nō ἐλαίου τε τῆς ἀνάλου καλομυθίνου legendū esse, sed ἐλαίου τε τῆς ἀγρίας καλομυθίνου, id est, oleę syluestris appellatæ, ut scilicet lachrymā eius oleæ intelligat, cōsequentia uerborū ita ferente. Lachryma aut oleę syluestris δληκτιμῶν, id est, mordax pharmacū, lichenas ac lepras sanare à Dioscor. lib. 1. scribit, ut etiā hic sicut reliquæ lachrymæ pilos disperdēdi uim habere possit, Verū nihil affirmo, suspicionem meā celare iniquū duxi.

mina ac liquamenta latinis appellantur. quanquā etiam embāmata, uocet Colu mella, itēq; Plin. Cæterū quæ his liquoribus cōdiendis indūtū aromata siue ser mina odorata, ἀρτύματα Græci uocāt, nos cōdimenta, qualia hic cumīnū & scēnt culū indicat. Plin. lib. 15. c. 29. Eadēq; origine aprorū sapor cōmendatur, plerunq; ad intinctus additis myrtis. Aliquādo ἐμβολματτα etiā ἀντὶ ἀρτυμάτων accipiunt.

In caput VII. de phtiriasi.

Pediculorum generatio quibusdā in capite cōtingit. Generationē pediculorū in capite φθελασιν appellat, eamq; multis calidis humoribus acceptā refert, & ob id exsiccātia medicamenta requirere ait, quibus humor ex alto attrahi ac euacuari queat. Videtur itaq; longe leuior huius mali curatio esse q̄ eius quo ex toto corpore pediculi erūpunt, in quo necessariō corrupti ac putrescentes penitus humores tot animalia producūt, qualibus Syllam dīctatorē, & Alcmanem poetā, Plin. toto corpore exesos scribit. Quin & longe grauius malū est quo Pherecydes Syrius copia serpentū ex corpore eius erūpente expirauit, eodē Plinio tradente, quanq; ego sanē idem phtiriasis symptoma Pherecydē occupasse credam, neq; aliud serpentū genus accipio q̄ pediculorū, ut etiam Q. Serenus poeta latinus testatur. Solent autē Græci ἐρπετὰ simpliciter, & ἐρπετὰ ἐν τῇ κεφαλῇ, pediculos appellare, quos Plinius eorū imitatione serpentū uoce expressit. Sed de hac phtiriasi totius corporis Galenus hic nihil agit. Plin. tamen inter capitis, & reliqui corporis phtiriasin, nihil distinguere uidetur. Ei enim qua Sylla cōsumptus est, resisti uuæ taminiæ succo aut ueratri cum oleo corporibus peruncētis, lib. 26. cap. 13. dicit, quod ipsum medicamentū etiā hic Galen. in sine huius capitis habet, ubi uerti. Aut ueratrū albū & staphidē syluestrem, & nitrū, pari pondere cum oleo in balneo adhibe. Nam Plin. eo loco quā nos staphidē syluestre diximus, uuam taminiā dixit, quū tamen lib. 23. cap. 1. de labrusca dicit, Hanc potius crediderim esse quā uulgus uuā taminiā uocat. Paulō ante autē dixerat, Astaphis agria siue staphis, quam uuam taminiā aliqui uocāt falso, suum enim genus habet, &c. Videtur itaq; Plinius hac parte etiam sibip̄li non cōstare. At uero Cor. Celsus lib. 3. cap. 21. uuā taminiā σπιδία ἀγρια græcis nominari aperte dicit, Scribonius autē herbā pedicularē, quod pediculos necat, quibusdā appellari ait cap. 8. Ita & Marcellus sapissime, sed tamen pediculariam legitur, quomodo etiam apud Pliniū legendū puto, & nō pituitariam, loco paulō ante citato. Porro phtiriasis in capite ac reliquis corporis partibus pilosis, ut ob humorū calidorum in eis locis redundantium copiam facile oritur, Ita etiam his medicamētis quæ hic ex Archigene Galen. tradit sanari potest. Verū phtiriasin quali Pherecydes infectus fuit, ex incurabilib. fuisse, & per numinū maximeq; Apollinis, irā immisissam, referūt Græci scriptores, & imprimis Aelianus. Quare haud scio an nō Galenus de hoc morbo itemq; Pherecida omnia ficta putarit, ut qui morbos à dijs immitti non credat, quemadmodū idem nusq; etiam Hippocratē fecisse, ostēdit idem Galenus primo cōmentariorum ἐς τὸ πθγγωσικόν eiusdem. Cæterū quod hic ad finem habetur, Si nuditas pilorum adsit, sic accipiendum, quod aliquibus tantum hoc symptoma accedit, ut uidelicet caluescant.

In caput VIII. de Achoribus.

Propriam autē & singularem appellationē nacta. Achoras ulcuscula cutis capitis tenuia ex genere tumorū præter naturā esse ait, quod item in libro eius tituli, de tumoribus uidelicet præter naturā tradidit, sed appellationē hanc propriam ac singularem nacta esse dicit, ob accessionū quæ ad ea ulcuscula consequuntur proprietatē. Nimirū quod tenuibus foraminibus cutis in eis eroditur, in quibus etiā tenuis humor modice tenax cōtineatur: atq; inde omnino appellatio ἀχώρων ducta uidetur, quod uidelicet nō amplū locū occupēt, sed angustis terminis

terminis conclusa, tenuem etiā humorē in se cōprehendant, à uerbo χῶρεω, & priuatiua particula α, uoce cōposita. His autē non dissimilis ualde affectio cutis capitis est, in qua maiora sunt foramina, & melleus humor, quæ κελοιν, hoc est, fauus à faui mellis similitudine appellatur. Videtur autē Plin. utrūq; genus, Viceram capitis manantia dixisse, Nam appellationis ἀχώρων nusq; meminit, sed κελοιν tamen fecit mentionē lib. 20. cap. 2. de peponib. loquens. Radix sanat ulcera concreta in modū faui, quæ Ceria uocant, Ita enim legendū est, & nō, quæ Cerion uocant, ut exēplaria uulgata habent, Nam ad ulcera relatio fit, nō fauū, ut etiam lib. 23. cap. 7. de ramulis fici ait. Idē cū melle ulceribus quæ ceria uocātur illinuntur. Cæterū Galen. humorē horū ulcerū optimo mellī assimilat hymettio uidelicet, ab Atticæ regionis mōte Hymetto appellato. Vetus Interpres simpliciter mellī quod in fauo est consimilem dixit, ut uel hymettion mel ignorasse, uel certe pro ὑμηθίω legisse τῶ ἐν κελοῖν uideri possit. Quod ipsum indicare uolui, ut admonerē satis absurdū esse, optimo mellī ulcerū fordes cōferri. Paulus sanē lib. 3. cap. 3. pro eo quod hic legitur ὑγρότητας τε ποδὶς χόσας ὑμηθίω μέλιτι πῆρα πηθείας, habet ὑγρότητος μελιτώδους πορικτικῆς πῆρα πηθείας ποῖς τῷ μελιθίω κρείοις, ut certe iuxta Paulū etiā in Galeno legendū sit, quū Paulus sua ex Galeno transcripserit. & nisi uehementer fallor, omnino pro ὑμηθίω, legendū est τῶ ἐν κελοῖν, facili lapsu eius qui castigationi græci exemplaris præfuit, ut si lectio oblitterata fuit, alterū pro altero substitueret, maxime quū uel præclara diuinationo uisa sit primo aspectu si ὑμηθίω legeretur. At uero hoc ipsum ulcerū genus quod κελοιν appellatur, etiā μεληκείος dicitur cōposita ex melle & fauo uoce, estq; hæc appellatio frequentiss. medicis græcis ipsiq; etiā Plinio, & ab illis πάθος ὀνικμου μελιτώδους ὑγρόν ἔχει describit. Verum de μελικεία, quā saniei speciē, nō ulceris Cel. lib. 5. c. 26. esse tradit, eamq; ex ulceribus ubi nerui circa articulos læsi sunt, & inter hæc loca maxime ex genibus manare dicit, nō temere aliubi similia dicta reperias. Omnes enim capitis ulcus κελοιν & μελικεία norūt, ex quo mellī similis humor siue sanies aut fordes ferat. atq; ipse adeo Cel. eodē lib. c. 28. de Meliceride ulcere (legit tamen corrupte Meliceria) eadē quæ hic Gale. tradit, nisi quod in duas species ipsum distinguit, & de altero ait, Raro fit nisi in scapulis, quā lectionē ut corruptā & omnino falsam expungendā cēseo, & pro scapulis, capillis substituendū. Nā in locis pilosis, capite maxime ac mēto Meliceridas oriri Aetius 8. cap. 15. tradit. Idē Cel. eodem lib. 18. c. Malagma Protarchi ad parotidas, & fauū, & meliceridas recēset, quo loco pro meliceridas, mala uleera primū, & mox melicera, utrūq; corrupte legitur.

Hoc ipso sanē pharmaca Metallica appellata. Metallica appellantur medicamenta quæ in Metallis aut sponte nature, aut per fornacē gignuntur, Itēq; ea quæ ex his ipsis ab hominibus per quēcunq; modū fiūt, ut est cerusa, pforicon, sandyx fucus, autore Galeno lib. 9. de simp. Pharm. uiribus. Videntur autē ipsa Metalla ab inquirēdo & perscrutādo, hoc est, ἀπὸ μεταλλῶν appellata esse, Eorū enim gratia in uiscera terræ imus, & in sede manūm opes quærimus, ut Plinius ait, Quanq; idem Plin. nō inde appellata metalla græcis putare uideatur, uerum quod nō solitariē, sed simul, & cū alijs eorū uenæ reperiantur, dictaq; ob id μέταλλα quod cū alijs, hoc est μετ' ἄλλων uel μετὰ τὰ ἄλλα, id est, post alia reperiantur. Plinij uerba lib. 33. cap. 6. hæc sunt. Et ubicūq; una inuenta uena est, nō procul inuenitur alia, hoc quidē & in omni ferè materia, unde Metalla græci uidētur dixisse. Quanq; uideo ita accipi hæc uerba posse, ut metalla ab inueniēdo dicta doceat, quod perscrutando & effodiendo in aliorum uicinitate maxime contingit.

Pharmacū ex charta siccū aceto dilutū illinito. Medicamenta ξηρά itemq; ξηραία, id est, sicca & arida appellantur, quæ ulceribus & cuti insperguntur, unde & κατὰπίσματα dicūtur à Paulo lib. 7. c. 13. quanq; in Pauli exēplari κατὰπλάσμα

corrupte legat. atq; ulceribus quidē insperguntur incarnādīs, reprimēde superere scētī in eis carnī, ad ducendū cicatricē, ad erodendū item ac urendū, & sanguinē sistendū. Cuti autē adhibentur extergendā, repurgandā, attenuandā, & ad discutiendū si quid in ea præter naturā est excitatū. Hoc itaq; loco medicamentū siccū ex charta cōstans aceto dilutū, repellendīs ac siccādīs humoribus achoras generatibus, aptū prodit. Nam si aridū tantū adspergeretur, siccandi uim solam fortiter obtineret, quē admodū lib. 5. Meth. sine de ipso testatur, & pluribus alijs locis. Descriptionē autē medicamēti habet Galen. 5. ηβ' γβ' & Paulus loco supra citato.

Tale autem est parygrū appellatū. Parygri emplastrī descriptionem Paulus lib. 7. cap. 17. ex Orbasio recitat. Ex ipso autem Hera Galenus hic citat ac scriptum habet lib. 7. ηβ' γβ', si quis legisse uelit. Id autem quū emplastrū sit per specillum latum ad ungenti formā redigere docet rosaceo adstillato. Est autem specillum latum à me dictum quod *σπαθομήλων* græci medici uocant. Nam quū *μήλων* per se specillum quoddam tandem significet, addita in compositionem uoce *σπάθος*, latum & ad gladij seu spathæ formam factum indicatur. Sicut etiam alijs quibusdam uocibus additis, aliæ atq; aliæ specillorū formæ appellantur. *μήλων* itaq; *εργαλείον* *δι' ἧς χρίται* *πρὸς ἀσφάλειαν* græci describunt. Vnde & *μηλωσαι* uerbū est *κρῖναι εἰς βάθος*, & *σπασίσαι*, id est, specillo pertentare, ipsum uidelicet in uulnera ulceraq; ac fistulas immittendo, itemq; specillū illinentis modo inducere. à priorē significatio *μήλων* à uulgo medicamentum Tenta appellatur, à posteriore spathula. Græcis medicis frequens est *λυαθίσκος μήλων* quem ego in Galeno & Aetio conuertendo subinde specilli cōcauum dixi. Celsus & Scribonius specillū auersum dicere solent, ut lib. 5. cap. 28. de Theriomate Celsus. Quicquid autē inspergitur, auerso specillo infundī debet. Et lib. 7. cap. 21. Nam quod paruulum est, super inguen in aluum uel dīgito, uel auerso specillo repellendū est. Et Scribonius cap. 227. Ac quarto die auriscalpio auerso, quam partē *λυαθίσκος* græci uocant, sensim tentare, mouere abalienatum oportet, quo celerius excidant hæmorrhoides. Est autem auriscalpiū, specillum priuatim auribus destinatum, quod græcis *μηλωτής* & *μηλωτής* appellatur. Galenus huius operis quod exponimus, lib. 3. de corpusculis in aurem delapsis. *μετὰ ἧ ταύτα λυαθίσκος σενῶ μικρῶ μηλωτῆρος ἀνοήτως ἀνοήτως*. At uero *πυρήνα μήλων*, quod specilli nucleum sonat, græci medici uocāt *specilli summū* ac ipsam cuspidem. Celsus aduersum specillum lib. 7. cap. 27. appellat. Vulnus, inquit, dīgitis uel aduerso specillo diducendum est, ut torquentibus exitus detur. In summa itaq; *μήλων* græcis specilli instrumenti nomen est, non solum lati quo aliquid illinītur, & acuti quo aliquid finditur, & cōcaui quo aliquid ex alto extrahitur, sed etiam quo aliquid infunditur, atq; hoc citra aliquam adiectionem, Nam superioribus *σπάθος*, & *πυρήνη*, & *λυαθίσκος* aliquando adieciuntur, ad certam rei determinationem: quanquam etiam hæc inter se confundantur, uelut alibi demonstrauī. Galenus huius operis lib. 2. de sternutatorijs, *ἐκ τῶν λαμβάνων κίχρον μέγθος αἰεὶς ὕδατι, μήλων ἀναλαβῶν ἔγχει πῖς μυκτῆροι*. Hoc enim in loco Galenus *μήλων* instrumentum fusorium ad nares dixit, quod *ἐπιγυγῆτων* uocari alio loco dixi.

In quibus Achores, aut papulæ feruidæ, aut eruptiones circa caput ulceroſæ sunt. Archigenes hoc loco in curādīs achoribus, etiā alia papularū ac pustularū genera, tanq; eandē curā recipientia ammiscet. Vocat autē quas ego papulas feruidas dixi, *ἐκζέσματα* ab ebulliedo ac feruēdo, qua ratione etiā *ἐκβράσματα* alias Galeno, Aetio, ac Paulo appellantur. *ἐφανθήσεις* autē dixit quas ego eruptiones. Ita enim Plinius ferē *ἐφανθήσεις* & *ἐφανθήματα* uertere solet; quanquam aliquando papularum uocem, aliquando pituitæ, aut etiam utramq; simul adieciat.

Pinguibus emplastris usu cognitis ammisceto. Emplastra pinguia dixi, quæ

λιπαράς

λιπαράς græci dicūt, Celsus lenia interpretari mauult libro 5. cap. 19. Plin. græcam appellationē retinuit lib. 23. cap. 9. Additur in medicamēta quæ liparas uocāt. Ita etiā lib. 33. cap. 6. Videtur autē *λιπαράς ἐμπλάστροι*, id est, pinguia seu lenia emplastra dicta esse ob adipis suilli, aliorūq; pinguitudinū ac oleorū ammixtionem, quum contra quæ hæc non habēt, uel omnino parū, *ἀλίπαντα* græci medici appellent. Celsus de emplastris quæ cruentis protinus uulneribus inieciuntur supra citato loco. Constant autē ex medicamentis non pinguibus ideoq; *ἀλίπαντα* nominantur, quanquam alipenæ corrupte eo loco legatur. Aetius ferm. 13. cap. 126. de arido spumæ nitri, sulphuris uiui, alcyonijs usti, & ueratri albi puluere inspergendo usurpat, *συμπόσειν δέ, inquit, ἀλίπαντῶν*.

Licebit & myrti baccas, aut ordeū ustū, &c. Exēplar græcū Venetū hoc loco habet *μίφας αὐτῶ μύρτα, ἢ κόγχας ὀσρέων κικαυρῶνας*. Vetus autē Interpres legit et uertit, *μίφας αὐτῶ μύρτα, ἢ κριθῶς κικαυρῶνας, ἢ λιθάργυρον, ἢ ψιμύθιον, ἢ κόγχας ὀσρέων κικαυρῶνας*. Desunt itaq; tria medicamēta simplicia, *κριθῶν* uidelicet *κικαυρῶνη*, *λιθάργυρος*, & *ψιμύθιον*, quæ omnino adscribēda censeo, sicut etiā uertit, Licebit & myrti baccas, aut ordeū ustū, aut argenti humā, aut cerussam, aut ostreorū testas ammiscere, atq; hoc non tam ex ueteris Interpretis præscripto faciēdum est, quam ex ipsius Galeni declaratione, quæ paulo post sequitur, in qua singulatim hæc omnia medicamenta in quem usum adhibeantur expendit ac ostendit.

Citra humorū in uniuerso corpore uitiationē, aut eorundem multitudinem redundātem. Humores corporis humani duabus potissimū affectionibus obnoxii fiunt, quarū altera *κακοχυμία*, altera *πλῆθος* & *πληθώρα* appellatur, priorem nos hic humorū uitiationē diximus, posteriorem, multitudinem eorundē redundātem, quidā uero plenitudinē dicere malūt. In hac itaq; copia humorū ex æquo redundat. In illa qualitas humorū est uitiatā, ita ut unus aliquis humor, siue pituita, siue bilis flaua, aut atra, siue serosi humores, reliquos excellant, quare non modo *κακοχυμία*, sed etiam *πιότης* appellatur. Galenus infra libro 2. de capitis dolore per consensum ad reliquū corpus *καὶ εἰ μὴ εἶναι πλῆθος ὁ μάλιστα ἡβ' τὰς φλέβας φλεβοτομήματα, εἰ δὲ μάλλον πιότης, καθαροῦ καὶ χηρῶμεθα φαρμάκω*. Verū harum dispositionum differentiā egregie explicat ipse Galen. 13. Meth. his uerbis, *ὅταν μὴ γινῆ ὁμοτίμως ἀλλήλοις ἀνθίστησιν οἱ χυμοί, πλῆθος ἔστω πλεθώραν ὀνομάζουσι, ὅταν δὲ ἡσυχασθῆς χολῆς, ἢ μελαίνης, ἢ φλέγματος, ἢ ὀσρέων ὑγρῶν μέσον γίνηται τὸ σῶμα, κακοχυμία δὲ πλεθώραν καλεῖται τῆ ποιότητι διαθεσιν*. Cæterū clarius adhuc, (quanq; quid potuit his uerbis apertius dici) infra lib. 2. has dispositiones corporis explicat, & *πληθώραν* nō solū quatuor humoribus ex equo auctis fieri, & appellari dicit, sed etiā aucto sanguine solo. quare etiā ea ipsa uerba adscribere nō pigebit, nō tam ad nominū q; ipsius rei intellectu uberiorē assequendū. *ὅταν ἀνασρέφεται τις ἐν ὅλῳ τῷ σώματι πλεονεξία χυμῶν, ἢ ὀνομάζουσι οἱ πῶδι τ' ἐρασίσρατον πλεθώραν, γίνεται δὲ αὐτῆ τ' ἡσυχασθῆς χυμῶν ἀνάλογον ἀνθίστησιν, ἢ ἔσματος μόνος, ὡς ὅταν γέ τις τ' ἄλλων ἀνθίστη χυμῶν, οἷον πῆρ εἰσι φλέγμα, ὁ χολῆς φανθῆ, ὁ μελαίνα, τῆ ποιότητι ἀνθίστη πλεθώραν, ὅτε ἀπλῶς πλῆθος, ἀλλὰ μετὰ προσθήκης ὀνομάζουσι, πλῆθος φλέγματος, ἢ χολῆς φανθῆς, ἢ μελαίνης ὑπερβολῆς ἐν τῷ σώματι φασκόντες*. Ex his itaq; uerbis palam est, *κακοχυμία*, quam alibi *πιότης* ab ipso uocari ostendī, etiam *πλῆθος* appellari, sed non simpliciter, uerum cum adiectione pituitæ, uel bilis flauæ aut nigræ.

Ad rugas anī intumescētes, rimasq; ac fissuras sedis. Rugas anī intumescētes dixi, *σολιῶδες* ab Apollonio appellatas, Sicut rimas & fissuras conuertit, *ρήξας* ab eodē appellatas, Plinius etiā *σισσα* appellare solet. Meminit autē tum *σολιῶδες*, tum medicamenti ad eas, quod hoc loco ex plūbi succo habetur, Galenus 9. simphar. ubi de plumbo agit. Meminit & Paulus lib. 4. c. 26. & 6. c. 72. ubi ait, *τὰ ἧκων ἀνθρώματα σολιῶδες ἐπαναστάσεις εἰσι*. Id est, cōdylomata eminētia sunt rugosæ. Et

Galen. sanè in glos. Hippo. exponit uocē *σολιδώδεις* significare *βυσσώτερον*, id est rugosius. Sed omnium lucidissime *σολιδώδεις* significationem docet. Aetius 14. c. 3. his uerbis. *τὸ δὲ λεγόμενον κονδύλωμα ἢ ἔδρα γίνεται ἢ ἐπαναδιδιπλωμένην σωματίων ἢ τῶ δ' ἀπυλίου σολιδῶδεις πινός ἐπανισαμύνης ἢ διογκομένης πρὸς φύσιν. σολιδώδεις γὰρ ὁ δ' ἀκιντύλιος στωισπεμύνης ἔχει τὰς ἐντίδρας. ὅταν δὲ πλείον διογκωθῆ ἢ σολιδῶδεις, τότε γίνεται κονδύλωμα.* Id est, Quod condyloma appellatur in sede fit, ruga aliqua corporum in ano reduplicatorum insurgente, & praeter naturam intumescere. Quum enim sinuosus sit anus coagmentatas rugas ac plicas habet. Vbi uero amplius intumuerit ruga, tunc sanè fit condyloma. Ex his itaque uerbis palam fit quid sint *σολιδῶδεις*, & quae *σολιδώδεις* ἔλκευ & πύθου, medici graeci dicant. Sequuntur autem paulo post ulcera serpendo exedentia, cancerofa & maligna, quorum prima *φαγέδαινα* ab exedendo appellantur. Plinius etiam graeca uoce retenta phagedaenas appellat. Non solum autem ulceris nomen phagedaena apud graecos est, ut quidam pertinaciter adstruunt, nusquam aliter reperiri affirmantes, sed stomachi etiam affectus, quo uehementer excitato appetitu, immodice cibum sumit, ac non mansa etiam deuorat. Plin. lib. 26. cap. 11. Phagedaenis quod nomen sine modo edentium est, & alias ulcerum, tithymalli medentur, cum sesamidis sumpti. His enim uerbis duplicem phagedaenam esse declarat, & ad eam quae sine modo edentium est, medicamentum prodit tithymallos cum sesamo sumptos. Nam hoc ulceri phagedaenae conuenire non potest, intra corpus sumptum. Quamquam quid aliqua exemplaria pro edentium, esurentium habent, neque id etiam huic sententiae repugnat. Quare etiam alias distinctionis gratia ulcerum phagedaenas dicere solet, ut lib. 20. c. 5. de semine staphylini. Phagedaenas ulcerum sistit recens cum melle impositum. Et 28. cap. 18. Ea uero quae phagedaenas uocant in ulcerum genere corij bubuli cinis cum melle. At uero quum Galen. de Tithymallis intra corpus sumendis nullam mentionem faciat, ut qui quarti ordinis sint calfacientium, qui ueredi uim habentium existit, multum dubito an sit haec Plinij lectio uera ac integra, & non potius penitus corrupta, & similiter ut aliae quas recitauimus, de phagedaena ulcere intelligenda. Maxime quum & Dioscor. & Galen. phagedaenica nominatim recenseant a tithymallis sanari forinsecus impositis, atque hoc propterea quod uehementer calfaciunt & extergent, si modo in tempore & iusta mensura quis adhibeat: Nisi quis omnino iuxta Dioscoridis praescriptum, tithymalli succum ad humoris frigidi & acidi atque ob id edendi appetentiam excitatis purgationem, a Plinio proditum ex aliquo graeco scriptore uelit: cum sesamidis autem ea ratione sumi iussisse, qua Dioscor. cum eruina farina misceri atque in catapotia formari prodidit, Nimirum ut ita eorum uehementia obtundatur, ne qua in transglutendo laesio partium contingat. Hoc ipsum enim nisi Plinij lectionem defenderit, non desuero eam ipsam a quopiam uitiatam suspicari, & legendum potius. Phagedaenis quod nomen sine modo exedentium est, & alijs ulcerum, tithymalli medentur cum sesamidis impositi. Caterum ut ad id unde digressus sum reuertar, Caelius Aurelianus lib. 3. de morbis diuturnis proprio capite de phagedaenae stomachi curatione tradit: quamquam autem omnia in eo ipso autore corruptissima, temporum iniuria legantur, tamen palam uidere est, eundem omnino affectum per phagedaenae appellationem indicari, qui alias graecis medicis, & praesertim Aetio serm. 9. cap. 11 *βυσσώδεις ὄρεξις* appellatur, qui a *βουλίμω* appellato etiam alius est, de quo eodem libro cap. 5. seorsim Aetius agit, Verum ne forte hanc appellationem in Plinio ut suppositiuiam, aut in Caelio ut barbaram repudiemus (hic enim unicus ex Methodicae sectae imitatoribus, quae Galen. quum alibi, tum in libris de curandi methodo infectatur ac damnat superest) autor libri diffinitionum graecarum qui Galenus esse putatur, ita de hac affectione tradit. *φαγέδαινα ἐστὶ κατασκευὴ καὶ ἢ ὀρεγόμενοι πολλῆς τροφῆς, ἢ λαμβάνοντες ἀμύμον ἢ κρᾶσιμ αὐτῶν, ἀλλ' ἐφερέαντες πάλιν ὀρέγονται.* Quum & ipse Galen. comment. 3. in 6. librum popularium morborum Hippocratis plane hoc

hoc indicat his uerbis. *πινός γὰρ μὴ ἡκουσάμ φαγέδαινας τὰς ἢ πηλῶν βρωμάτων ἐδίωκταις, ἀς ἢ αὐτὰς ὑπὸ κηροχυμίας γίνεσθαι ἀμέτρως ὀρέξεις σιτίων ὁμοιογενέτων καὶ πρὸς ἡμῶν.* Iuxta hanc commensurationem.] Commensurationem dixi graecorum *συμμετρίαν*, quanquam etiam Plin. symmetrie uocabulo ut latino utatur. Plin. lib. epistolarum 2. ad Lupercum, congruentiam aequalitatemque dicere maluit, de statuarum partibus auulsis loquens. hic quum mensurarum & ponderum ratio habenda sit, commensurationem dicere malui. Lipara seu pinguis compositio ad achoras, psydacas, papulas feruidas, intertrigines.] De achorum & papularum feruidarum ratione iam ante dixi. Nunc uero etiam de psydacijs & intertriginibus uidentur. *ψυδρακίς* & *ψυδρακία* appellantur medici graeci pustulas paruas uelut bullas quasdam supra cutem eminetes, unde etiam aliquando *φλυκτίδες* & *φλύκταιναι* isdem dicuntur, & *φλύσεις* ab Hippocrate quae appellationes ab ebullitione & feruore, hoc est ἀρρρ φλύσει sunt factae, Sicut *ψυδρακίς* ἢ *ψύχους* denominatae uidentur, quod a frigore quoque eiusmodi oboriuntur. Hippocrates easdem pustulas quas alij *ψυδρακία* uocant, *φλυζακία* appellat, ut Galen. exponit, Itidem ἀρρρ φλύσει appellatione ducta. atque haec est quam Celsus lib. 5. de pustularum generibus describit: Phlyzacion autem paulo durior pustula est subalbida, acuta, ex qua ipsa quod exprimitur humidum est. Ita enim legendum in Celso est, non phyzacion, neque psydacion, ut aliqui putauerunt, quum ex Hippocrate hanc uocem, sicut plerumque omnia Celsus transcripserit, quam quod ad rem attinet, nihil interest *ψυδρακίον* an phlyzacion legatur. Paulus lib. 3. cap. 3. *ψυδρακία* ita depingit. *ψυδρακία μὲν ἐστὶ μικρὰ ὑπεροχὰ φλυκτίσιμ ὁμοίαι ὑπερέχουσαι ἐν ἐπιφανείας.* Intertrigines autem sunt latinis & maxime Plinio dictae, *πρᾶτριμματα* graecorum, ab attritu partium in quibus contingunt, utrisque appellationibus sumptis, uelut etiam alio loco indicaui. Manna thuris tantundem.] Manna thuris appellatur grana & micae quae ex magna thuris glebis una cum ipsius thuris cortice excutuntur: & in hoc ipso manna praestat thuri, quod ex ammixto cortice modicum quiddam adstringentis facultatis est adepta, ut Galen. infra lib. 4. docet his uerbis. *γνωστέον ὅτι καλοῦσιν ἰδίως μάνναν τὸ ὑπόσεισμα τῆς ὑποπεθρυμένου ἢ τὰ μεγάλα φορτία λιβάνου, συμφύρεται γὰρ αὐτῶν ἴδιον μαπέ τινα μικρὰ λιβανῶν φλοιῶν, ὡς διαφέρει τὸ λιβανῶν τὸ κριτόν φάρμακον τῶ προσεληφθῆναι βραχὺ πρὸς ὑψέως.* Idem penitus lib. 13. Meth. dicit. Dioscorides mannam albam puram & granulofam probat, ita enim *ἔγχονδρον* accipio, Verum uim eius remissiorum thure facit, cuius contrarium ex Galeno ostendi. Galen. lib. Meth. 3. cephalicum medicamentum aridum recenset his uerbis. *σύνκειται ἢ ὄζυρεως ἢ ἀεισολοχίας ὄροθου τε καὶ λιβανῶν ἢ μάννης.* Sed lectio corrupta est in graeco exemplari, legitur enim *λιβανῶν καὶ μάννης*, quae res fecit ut Interpretes uerterit, Componitur ex iride, & aristolochia, & eruo, & thure, & manna, id est cortice thuris: gemino errore propter unicam syllabicam tantum particulam admissio. pro manna enim thuris primum thus per se uertit, & mox etiam eius mannam adiecit, cui quum apponeret, corticem thuris per eam significari, alterum errorem incidit, Mannam corticem thuris interpretando, quum micas aut grana oportuit, aut mannam simpliciter ut Graeci dicere. sed ita interpretatus est ut corticem tantum a thure diuersum aliquid, in medicamentum addi indicaret, quum inter ipsum thus eiusque micas nihil differre putaret. At uero ipsum thus solum, aut eius adeo mannam in hoc medicamentum coniici debere ex praecedentibus ac sequentibus apparet. Quod autem alterum pro altero aliquando usurpet, ex lib. Meth. 5. patet, ubi ait *ἢ μάννην ἢ ἀντὶ λιβανῶν ποτ' ἔβαλλον. ἐστὶ ἢ συνηκώτερον ἢ φάρμακον ἢ μάννην ἢ λιβανῶν. ὁ λιβανῶν ἢ ἐμπλαστικώτερος τ' μάννης.* Quod uero ad carnem gignendam illo loco thuris mannam potius quam ipsum thus indicantur ex 5. Meth. ad finem haec uerba indicant. *μετὰ τὸ φηρᾶναι τῶν ἐρημιῶν τινὶ μάννῃ*

νης αὐτοῖς ὅσων τὸν μικτόν, ὅσον αὐτὰρ κείνους εἰς ἡρώσιον σαρκός, Scribonius porrò Largus mannā thuris septennumero pollinem thuris appellat. Paulus uero lib. 3. cap. 22. de cicatricibus & albuginibus oculorum μάνναν appellat etiὰ μαμυραν, atq; ita etiam Aetius uocat ferm. 12. cap. 44. sine.

Leuce emplastrū albū inexuperabile. Albū hoc emplastrū ἀνίκυτον, hoc est, inexuperabile ab efficacia & uictoria quā de affectu superato refert, appellatur. Albū autē à colore, quē propter cerussam habet, dicitur. Leuce autē græcis qui ἐμπλαστος genere fœmīn. dicunt. Coloris autē gratia cerussam in emplastra alba iniici, Galen. lib. 1. cōpositionis pharm. κατὰ ἡρῶν prodit, itēq; ob uim adstringendi ac refrigerādī, quas sanè uires ego potius respexerim q̄ colorē. Variantur autē emplastrorū colores aliquādo, ut ne ab alijs noscant. Sic Galen. 6. Meth. Emplastrū à se inuentū ab aliquibus per sinopidē, ab alijs per ochrā fucatū dicit, ne Galeni esse putaretur. Ferē autē nigra fiunt ex pice & resina, atq; adhuc magis ex bitumine, Ex ærugine autē & chalcāto ac squama cris uiridia; ex minio siue rubrica sinopide rubra, ex cerussa alba. Ex ærugine etiὰ Melina, sed hoc si moderate coquat cōtingit, Nam ex cruda uiridis color accedit, Sicut ex ea quę plurimū coquitur, duplicis coloris siue adspēctus emplastra reddūtur. unde & διχρωμα & διπρόσωπα uocātur. Quin & fulua ob eiusdē æruginis nimia cōcturā fiunt quę κίττα appellātur. Cæterū emplastrū huius albi descriptio in græco exēplari nō est integra. Deest enim post enumerationē eorū quę ipsum cōstituunt, cōponendī modus & forma, quę partim ex rei usu, partim ex ueteri Interprete, qui tamē & ipse in egram lectionē non habet, restituiimus, his adiectis uerbis. τὰ ξηρὰ κόπτε, τὸ ἴλαιον ἢ λιθάργυρον & ψιμίθιον εἰς κακὴν χύτραν βαλὼν ἐπὶ ἀνθρώκων ἐψέ. His enim uerbis interpositis, recte sequetur, ὅταν δὲ μεταβολῆ. &c. Porrò Melina emplastra quę sequūtur, æruginem quidē nō habēt, unde color luteus aut melinus eis accedat. Verū is color ex sandaracha primo emplastro, alteri ex atramēto sutorio cōtingit. Leucio autē primū inscribitur, qui & Lucius est, quomodo Græci δὲ pro u dicit, uelut λούκλος pro Lucullus. Fuit is præceptor Galeni, unde in libris ἡρῶν sæpe ipsum καδμηγητῶν appellat, quemadmodū etiām aliū, quem Publiū uocat.

Smegmata ad achoras, surfures, asperitates, & scabies. In horū smegmatum primo, Retrimēta quę ab expressa myrobalano reliqua sunt habentur, quę sanè ab ipso Critone, μυροβαλάνος πύσμα appellatur. quanc̄ πύσμαθος uox non retrimenta tantū à succo expresso cuiuscūq; tandem rei reliqua, sed etiā ipsum succū sæpenumero græcis medicis significet. Quemadmodum etiām ἐκπίσμα itemq; ἀπόθλιμμα, modo pro retrimētis, modo pro succis accipiunt, adeo ut in hac ambigua significatione, rei ipsius usum intueri oporteat, ad uerā significationē cognoscendā. pro retrimentis itaq; hic accipi, palām est ex smegmatum usu, quę affricari extersionis gratia debent, & ex Dioscoride lib. 4. de glande unguētaria apparet, ubi ait. τὸ δὲ ἐκκοπίσης ἢ ἐκβλιβείσης αὐτῆς ἐκπίσμα μινυτῆρ σμύγμασι τοῖς πρὸς τραχύτητας & λυσημὸς ὀρθέσιν. In consimili etiam smegmatis usu Aetius ferm. 13. cap. 12. 8. habet, atq; ita etiam infra lib. 2. in Epithemate Charichis ad ueterem capitis dolorē, ἰόντος μύρα πύσμα accipiendū, pro ungenti uidelicet Irini fece, quę alias μάγμα uocatur, ut etiā Plin. testatur. Sed & myrobalani magma Celsus lib. 6. c. 5. appellat τὸ πύσμα & μυροβαλάνος. Galen. lib. 6. simpl. phar. hoc πύσμα μυροβαλάνος sic describit. τὸ δὲ ἐπιλείπον ἀπόθλιμμα τὸ γέωδες ἢ σκληρόν. atq; ita etiā li. Meth. 13. usurpauit τὸ καταπλάσματι ἢ μυροβαλάνος πύσμα ἢ ἱερῶν, ἢ γοίνων τὸ αὐθός, &c. μίξου. Verū Interpres Linacer hoc nō intellexit, quū uertit, cataplasmati uero id quod ex ungento & palmulis fit, myrobalani pielsma uocāt, & irim, & iunci florē, &c. miscebis. quum simpliciter id quod à myrobalano expressa reliquum est, dicere ipsum oportuerat. Sed in hūc errorē inductus à Cor. Celso uidetur, apud quem

lib. 4.

lib. 4. cap. 9. de lienis morbo corruptissime legit. fit ex ungeto & palmulis quod myrobalanū uocant. Legendū autē est, fit ex unguentarijs glandibus quas μυροβαλάνος uocāt. Sic enim Dioscor. de myrobalano habet. ἡλὺς μετ' ὀφυκράτος ποθείσας λεία ὅσον θραχυμῆς ὀληκὴ σπληνῆα τήκε, ἢ καταπλάσσει δὲ ἐπὶ αὐτῷ μετὰ αἰθίνος ἀλδύρος. Neque enim ad Martialis locū in apophor. eum respexisse opinor, Quod nec Vergilius nec carmine dixit Homerus, Hoc ex ungento constat & ex balano. Non enim uult Poeta Myrobalanum rem compositam ex ungeto & balano esse, sed ipsam rei simplicis uocē, ex hac cōpositione cōstare. Aetius 13. ferm. cap. 21. de retrimētis expressorū fraxini foliorū usurpauit. ἔτα μελίνος φύλλα κῶψας & χυλίσας, διδού πίνην τὸν χυλόν, τὸ ἢ ἀπόθλιμμα κατὰ πλάτῃ τὸ δύγμα. At uero pro succo usurpat Diosc. lib. 1. de baccis lauri. τὸ δὲ πύσμα αὐτῷ ἀταλγίαις ἢ δ' ὀσσηκίαις βοηθεῖ. Ita Galenus infra lib. 2. ex Archigene pro capite rigando διαφιδ' ὠν ἐκπίσμα habet, & lib. 3. in auriū inflammatione ex Apollonio, βαλάνος πύσμα καὶ ῥητίνην ὑγραὺν χυλίσαν ἔγχυ. Sic eodē libro Archigenes ad aurium dolores κερύων ωικρῶν ἀπόθλιμμα, pro succo & oleo ex amygdalis amaris expresso dixit. Et Dioscor. lib. 1. de malo punico, ὄνυχον ἢ τὸ ἀπόθλιμμα τῷ πυρήνω ἐψέθῃ ἢ μινυτῷ μελίτι. In his itaq; omnibus locis usus ipse indicat succū accipi oportere & nō retrimēta à succo expresso relicta. Verū lib. 2. de fœno græco ubi ait, σμύχλ δὲ & τριχας καὶ πίτυρα ἢ ἀχῶρας τὸ ἀπόθλιμμα αὐτῷ ὄν ὄσ' αὐτῷ ἐψέθῃ, certū est recrementū ab expresso fœni græci succo residuū per ἀπόθλιμμα indicari, utpote quod crassum & terreū extersioni est aptū, neq; curandū quid hic & in plerisq; alijs locis Interpretes reddāt. Porrò in altero ex ordine smegmate, in græco exemplari κυπέρων legitur iunci quadrati significationē, qui hic locū nō habet, quare λύπερ pro eo substituendū est ligustri arboris significatione, Nā & uetus alcannā pro ea dixit, arabū usus uocabulo. & ex Galeno amplius apparet q̄ eius arboris folia & ramulos mixtarū uiriū esse prodidit lib. 7. simpl. phar. discussoria nimirū & adstringētis, unde tū ad smegmata, tū peculiariter ad achoras cōuenire supra etiā demonstratū est. In eodē smegmate græcū exēplar σπυδιον habet adiecto asterisco, quo indicat se lectionē nō potuisse assequi, qui præfuit operi castigando inter excudendū, Verū σπυδιον, hoc loco ualidius esse uidet, ut q̄d nimium calfaciat & resiccat ex 4. adeo ordine à tēperatis, unde maiorē extergēdi uim q̄ hic opus est habet. Legendū itaq; pro struthio ἐλλικονίς, Nam hoc in smegma addi supra in alopecijs, & in sequentibus post paulō smegmatis habet, & Diosc. lib. 5. testat. Veterē etiā Interpretē ita legisse palā est, qui pro eo spumam maris uertit, quomodo alias semper alcyoniū uertere solet.

Fecis uini ustæ, quā Romani feculā, nos tryga appellamus. Crito hoc loco ad euidentiore rei cognitionē, latinā & græcā appellationē simul expressit, ἰονγός οἶνος inquit, λεκαυμῆνης, ἢ ῥωμαῖοι φέκλη καλδῶν. Est enim φέκλη uox latina à græcis usurpata, quomō etiā alias latinas uoces, uelut ὀφύγγιον siue ἄφυγγιον, ὄγγιον, λιθῶν usurpare solēt. Eitq; φέκλη uox nō à primitiua fecis, sed à diminutiua fecule uoce formata. Legit tamē apud Paul. sepissime σφέκλη, addita amplius σ littera ad caput uocis, exponitq; ab eodē lib. 7. cap. 13. ἢ τίς ἐστὶ τρυξ οἶνος λεκαυμῆνης. quibus uerbis indicat, nō simpliciter fecē uini, sed eam quæ usta est σφέκλη dici. Apud eundē li. 3. c. 18. σφέκλησις uox corrupta legit, pro genuina et eius loco reponēda σφέκλης.

Soranus quidem igitur uelut in implicata affectione eiusmodi remedia adhibet. Implicatā affectionē hic Galen. dicit πεπλεγμένον πάθος, & quod supra capite i. ubi de Sorano & Methodica secta dixit, Mixtum appellauit, Nimirum ubi utriūq; genus morbi cōmixtū & cōplicatū uidetur, adstrictū uidelicet & fluens. Ad hæc enim duo genera reliquos omnes morbos Methodici reducebāt. Galen. ὁδὲ ἀρτίστων, ἢ πᾶν νόσημα, φασίμ ἢ στεγνόν ἢ ῥεοδ' ἐς εἶν, ἢ δὲ ἀμφοῖν ἐπιπεπλεγμένον.

Αυτ

Aut fece Rhodia.] ροδιαν πύργα fecem Rhodiam hic Soranus dicit, quam supra Archigenes οίνου ροδίου πύργα uocauit. Nam de uini fece intelligendum est, non de ungenti uel olei rosacei fece, quod uetus Interpres existimauit.

In Caput IX. ad psydracia & achoras, pustulasq; ulcerosas helcydria graecis appellatas, & eruptiones in capite.

DE reliquis appellationibus supra dictum est, Verū de his pustulis quae ἐλκυσία graecis appellantur, nunc uidentum. Pustulas itaq; quae ἐλκυσία ipse Galenus hic appellauit, Paulus Aegineta libro tertio, capite 3. sic describit, πρὸς τὰς ἐνquit, ὅτι τῆς κεφαλῆς ἐλκυσία πικρὰ καὶ ἐρυθρὰ μικρὰς πρᾶπλῆσια θηλαίας ἀφ' ὧν ἔχωρες ἀκρτηκοντα, πορφυρεῖς ἢ λευκαίαι, &c. His uerbis Paulus pustulas quae ad paruorum papillarum similitudinem densae ac rubrae sunt, & a quibus sanies eliquatur, ἐλκυσία appellari dicit, atq; haec sunt, nisi uehementer fallor, quas Celsus libro 5. ita describit. Nonnunquam maiores pustulae liuidae, aut pallidae, aut nigrae aut aliter naturali colore mutato, subestq; his humor, ubi haec sunt ruptae, infra quasi exulcerata caro apparet, ἐλκυσία graecè nominantur. haecenus Celsus. Verum corrupta est lectio, & pro ἐλκυσία, ἐλκώδεις habetur.

Finis primi libri commentariorum medicorum.

IANI CORNARIII MEDICI PHYSICI

COMMENTARIORVM MEDICORVM, IN DECEM LIBROS GALENI DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM SECUNDUM LOCOS CONSCRIPTORVM, LIBER II

In caput primum de omni capitis dolore.

Vandocq; etiā ob causam aliquā externā & laceffentē, pro cataracticē Graeci appellant.] Duo praecipua sunt causarū genera, altera προηγυμνή antecedens & interna, uelut hic enumeratur a Galeno intēperies simplex, humorū qualitas uitiata, humorū multitudo. altera προκαταρκτική hic appellatur, nos externā & laceffentē diximus, utpote quae ubi antecedētem internam causam laceffuerit, abscedit, uelut hic ardor, frigiditas, ebrietas, et plaga recēsent. Significat enim

προκαταρκτικὴν itemq; κατάρχην, auspicari & quasi irritare ac prouocare: ut Paulus lib. 3. cap. 78. καταρχὴ δὲ ἢ πᾶθονε ὡς τὸ πολὺ κῆρθ' ἀμετροῦ, καὶ πρὸς τὰς σιμῶνους, καὶ ἰππασίαι συχνῆς, καὶ ἀφροδισίωμ ἀκαίρη' χηῖσις, ψυχροποσία τε ἀθύης, &c. & paulo post, προηγυμνῆς μὲν ὅτι τῷ σώματι καὶ τῶς κρεμύσις τῆς ὕλης, τῆς δὲ προκαταρκτικῆς αἰτίας ληνήσασθαι αὐτήν. Quibus uerbis utrunq; causarum genus explicatur, praecedentem nimirū in corpore esse ac quiescere, donec ab externa aliqua irritetur, quae primam affectionis tēstationem auspicatur. Hanc uulgo primitiuam appellant. Galen. saepe alias προκαταρχῆν αἰτιον dicit, non antecedentem seu antegressam, ut quidam ex doctis existimauit, nam haec προηγυμνῆς, ut dixi, appellatur & interna est, sed hanc quam laceffentem diximus & externam. Confundit tamen hanc differentiā Aetius serm. 8. cap. 59. προηγυμνῆν αἰτιον appellans externam & laceffentem, hoc est τὸ προκαταρχῆν. λέγων δὲ inquit, τὸ προηγυμνῆν αἰτιον ἢ ἢ ὑψηλοῦ πῶσιμ. Et 12. cap. 1. προκαταρχῆν δὲ ἢ πᾶθονε ποτὲ μὲν τῶν ποδῶν μὲν μὲν ἀλγῆμα hic enim προκαταρχῆς de interno dolore ischiadis initium dante usurpat

usurpat. Distinguit autē manifeste Galenus 4. ὑγιανῶν principio, τὸ κατ' αὐτὸ τὸ σῶμα ποδῶν μὲν, & ὀνομάζειτ' προηγυμνῆν αἰτιον, ἢ μὲν ὅλως ἔνυππῆρον, ἢ καλῶτα προκαταρκτικὸν αἰτιον.

Ob multitudinē sanē instrumentalium partium morbos faciunt.] Partium corporis aliae sunt simplices, quae in similes partes diuiduntur, uelut caro in carnes, ut Aristoteles primo historiae animalium tradit, unde etiam ὁμοιομερῆ, id est, similes appellantur. Sunt autem haec, ossa, Cartilagine, nerui, ligamenta, arteria, uenae, membranae, caro. Aliae compositae, ex simplicibus uidelicet constantes, quae in dissimiles partes diuiduntur, uelut manus in manus diuidi non potest, neq; facies in facies, unde etiam ἀνομοιομερῆ, id est, dissimiles uocantur. Quin & ἐπὶ προγενῆ μέρη, itemq; ὀργανικὰ, id est, diuersi generis & instrumentales haec ipsae compositae partes appellantur: uelut contra illae priores simplices ὁμογενῆ, id est, eiusdem generis dicuntur, itemq; σοικειώδη, & ἀδύγητα σοικεία, atq; εἰρησὶ ἢ σώματ' ὁμοία πεφνηῶτα, uelut 1. de facultatibus naturalibus Galenus declarat. Hoc itaq; loco Galenus ob humorum multitudinē in instrumentalibus quidem partibus morbos fieri prodit, nullum uero in similaribus partibus, sed solum affectiones iuxta intemperiem simplicem, uelut caliditatem, frigiditatem, siccitatem, humiditatem, quod etiam 7. Meth. clare docet hic uerbis. αὐτὸ δὲ τὸ πρῶτον ἀπάντων ἐπανιρχόμεθα νῦν τῷ λόγῳ νόσημα, τὸ πῶς ὁμοιομερῆσιν ἐγγινώσκον, ὡν πρῶτον εἰσὶν αἱ τῆς ζωῆς ἐνεργεῖαι. διδρακτοὶ γὰρ ἢ ἄλλαι πραγματεῖαι ὅπως ἔκαστον τῶν ὀργανικῶν μορίων ἐνεργεῖν τι λέγουσιν. οἷον ὀφθαλμῶν ὄραμ' ἢ βαδίζειν σκέλος. εἶναι γὰρ ὅτι ὅλα ἢ σκέλος, ἀλλὰ τὸ μὲν ὅλας ὅτι αὐτῶν γένος τὸ κῦρθ' πῶς ἐνεργεῖαι, ὅτι ὀφθαλμῶν τὸ βλέπειν, ἀλλὰ τὸ κῦρθ' αἰσθῆσθαι. ἐπὶ τε τῶν ἄλλων ἀπάντων ὀργάνων ἀνάλογον. Apparet itaq; ex his uerbis instrumentales partes motus quidem & operationes complere, uerum primam actionem in similaribus esse, ueluti uerbi gratia, Crus quidem ambulare, uerum dominium eius actionis in musculo ipsius cruris genere esse.

Tum per multam & assiduam affectionis agrorum inspectionem.] hoc mouert id quod in Graeco est, ἰσοειαν τε πολλὴν καὶ σιωχὴν τῆς τῶν καμνοντων διαθεσιως. Significat enim ἰσοειαν hoc loco inspectionem & perlustrationem, re oculis subiecta, uelut etiam apud Aristotelem 2. de gener. anima. δῦλον δὲ τὸ εἶναι τῶν ἰσοειῶν καὶ τῶν ἀναδωμῶν. non autem narrationem aut expositionem rei gestae, quomodo alias in usu est historiae uocabulum.

Aut lanam siue linteolū rosaceo tingito.] Hoc loco ῥάκη' linteolum dixi, potest tamen etiā pro panniculo laneo uestis detrite hic accipi, sicut etiā paulo post ad capitis dolorem ex frigore, ubi ait. Vtere etiam lanis ac linteolis in eo madefactis. Celsus lib. 6. cap. 6. linteolo an lana excipiat, nihil refert.

Cum polentae flore imponito.] καιπάλημ ἀλφίτων polentae florem dixi, ἀλφίτα enim non pro alia farina medici usurpant quam ordeacea fricta, ut Galenus lib. 1. de alimentis habet. quanquā Hippocrates etiam ἀλφίτα πύρινα, καὶ φαίτων καὶ ὀρόβων καιφρυμνῶν dicat. Lingua alias comuni quaelibet farina ἀλφίτων appellatur, καιπάλημ autem florem appellauit. Est enim καιπάλημ itemq; πᾶλη, σωσίος καὶ λεπτοτάτη ἢ ἀδύρη, quod nos pollinem etiam appellamus. Videtur autem hic polentae usus ad refrigerationem assumptus esse, quam mediocriter in primo uidelicet ordine exhibet. Nam propter fricturam amplius ordeo reficit, quanquam alias uelut materiae quaedam, tū polentae pollini, tum reliquae farinae, alijs medicamentis ammiscantur, ueluti etiā oleum & cera quibusdam addi solent. Verum ad refrigerationem ac sitis extinctionem, polentam sapa, uino dulci & uino mulso dilutis, itemq; ipsi aquae, inspergi ac bibi per aestatem, a quibusdam

busdam duabus aut tribus ante balneum horis Galenus loco ante citato tradit. Quod ipsum etiā Aetius ferm. 9. cap. 11. περι χολέρας dicit his uerbis, ἀδιφορέου ἢ πικρῆ ἀλφιδῶν ἀναλογὴ λεπτὸν ἐμπαδίον τῶν λευκράμυθῶν οἴνω καὶ διδύμῳ. Cæterū Plinius nitrosas & amaras aquas per polentam inspersam mitigari scribit, quin & in uinarios faccos eadem de causa polentā addi, quo uidelicet uis uini pereā ca stigaretur, uelut alibi dixi. quanquā sint qui niuarios faccos legere malint, ut uide licet niuis uitia per polentam corrigenda intelligamus inter excolandum, atque haud scio, an nō hæc lectio Plinij sit genuina. Verba Plinij hæc sunt lib. 24. cap. 11. Nitrosæ aut amaræ aquæ polenta addita mitigātur, ut intra duas horas bibi possint. Quia de causa & in faccos uinarios additur polenta. Martialis poeta faccū niuariū inter apophoreta habet. Attenuare niues norunt & lintea nostra Frigidior colo non salit unda tuo. Paulus Aegineta lib. 1. cap. 5. de aquis inquit, πικρὰ δὲ καὶ ἰσθμῶν συμφίρει τὰ ἰλιώδη καὶ ἑλικὰ καὶ ἀσφαλιώδη, id est ad uerbum. Quasdam colare expedit, limosas uidelicet & falsas ac bituminosas. Verum interpres eius libri Copus Basiliensis aliter legisse uidetur. Vertit enim neq; nō prodest quædam aquas percolare, ut limosam, ut falsam, id est cum polenta; tanquā sanè pro uel ἀσφαλιώδη legerit μετ' ἀλφιδῶν. Aut igitur hæc Copi est uera lectio, & pro ea ob literarum uiciniam, καὶ ἀσφαλιώδη in uulgato exemplari est suppositiua. aut certe Copus ad Pliniana uerba respexit, atq; pro eo quod ἀσφαλιώδη in uulgari codice legimus, ipse μετ' ἀλφιδῶν supposuit. Quod autem ad rem attinet, utraq; lectio probam sententiā exhibet, utram tandem quis arripere malit.

Amplius autem & fomenta, clamor, contentio, omnisq; mentis perturbatio, & percussio. In bona autem animi habitatione & firmitate degendum.] Hoc loco percussio dixi ἐκπαισι Græcorum, quæ fit ubi mens percussitur, & quasi extra se ponitur, unde etiam Græca uox ἐκπαισι uidelicet est facta, quam quam exemplar græcum ἐκπαισι habet nullo huc pertinente sensu. Quod autē dixi, in bona animi habitatione & firmitate degendum in græco est ἐν εὐθυμίᾳ ἢ ἡρεσίᾳ. Videtur enim εὐθυμία nihil aliud significare quam bonam animi habitationem & firmitatem ac tonum rectum, uelut ipsa uocis compositio declarat, si modo hæc lectio integra est. Vetus interpres uidetur aliter legisse, uertit enim, in spirabilibus bene locis conuersandum est, quasi ἐν εὐθυμίᾳ legisset, & sanè ipsa uocis ἡρεσίᾳ significatio locum postulare uidetur, in quo sit degendum aut conuersandum. Quod si non esset, suspicarer potius ἐν εὐθυμίᾳ legendum esse, quomodo etiam paulo post, ad capitis dolorē ex frigore habet, sed tamen exemplaris præscriptum sequutus, quam reddidi genuinam lectionem esse opinor.

Si lauri folia tenera in aqua fuerint incocta, aut sanfuci, aut cyperi.] Cyperi folia accipio hic eius qui iuncus odoratus quadratus nobis est, non cypri arboris, quæ ligustrum latinis dicitur. nam cyperi folia calfaciendi uim habent, sicut etiam eiusdem radices, de quibus paulo ante mentionem fecit ubi ait, Cyperum tusum adipe anserino ammixto capiti illinito. Eū aut cyperi usum etiā Diosc. lib. 1. tradit. μίγνυται; inquit, καὶ μαλάγματα δερμανυκτοῖς καὶ εἰς σύμματα μύρων εὐθεταί.

Affectionem capitis iam iuxta habitum, non simplicem modo contactum.] Affectiones quæcūq; leuiter in corpore nostro hærent, ac facile exolui possunt ἐν χέσει & ἐπὶ χέσει γεγονέναι græci medici dicunt. Contra uero ἐν ἔξει & ἐπὶ ἔξει quæ in habitum cesserunt, ac difficulter exoluuntur. quomodo etiā hic, διαβησιμὸν ἢ λευκὰς ἢ δὴν ἐπὶ ἔξει, ἢ ἐπὶ χέσει ἢ γόμῳ γεγονέναι, καλῶσι ἐγκαυσιν. Quod nos reddentes ἔξει habitū diximus, χέσει autem simplicem modo contactū. Verū hanc differentiam per egregiam similitudinem ad lignum in sole simpliciter calciatū, & aliud lignū usq; eo calefactū, ut iam ardeat & fumū edat, Galenus expli

cat de

cat de febre hectica lib. 8. Methodi his uerbis ἐπειδὴ γὰρ ὀνομάζουσι τὰς μὲν εὐλύτους διαβησίδας ἐν χέσει, τὰς δὲ μὴ εὐλύτους ἐν ἔξει, συγχωρητέον εἶναι ἕνεκα τῆς διδασκαλίας αὐτῶν τῶν πυρετῶν, τὰς μὲν εὐλύτους, ἐκπικρὰς, τὰς δὲ εὐλύτους, χητικὰς ὀνομάζειν. καὶ λεπτῶν ἐνίως μὲν τῶν πυρετῶν εὐλύτων ἔχει τὴν διάβησιν, οὕτως, ὡς τὸ θερμομανθεῖν ἐν ἡλίῳ ξυλοῦ, ἕνεκα τῆς εὐλύτων, ὡς τὸ μέγιστον τὴν φερόμεν τε καὶ κάπνον ἀφοβάλλει ὑπὸ πυρὸς βαλφθῆναι. Ita etiā lib. 7. Metho de intemperierum uentris curatione ait se omnē de eis Methodum perscripsisse, ἔπειτα καὶ ἔξει, ἔπειτα ἐπὶ χέσει ἐν αὐτῇ γόμῳ, hoc est, siue in habitum mutatae sint, siue leuiter tantum hæserint.

Quam Erasistrati sectatores plethoran, hoc est, plenitudinē uocant.] Modus est loquendi græcorū ὡς ὀνομάζουσι διὰ τοῦ τὸν ἐρασίστρατον πληθώραν, quo ipsum Erasistratū indicant. Velut etiam XI. Meth. ait οἱ ποδὶ τὸν ἀριστοτέλην καλῶσι ἀντίθεσιν ἐκ γινώσκουσι, id est, Aristoteles oppositionem uocat non contrarietatem. Verū ego Erasistrati sectatores hoc loco uertere malui. Nam contra hos priuatim ποδὶ φλεβοτομίας scripsit Galenus, & ποδὶ πλήθους eos uel in primis exagitat; quanquā etiam ποδὶ φλεβοτομίας contra ipsum adeo Erasistratum scripserit, ut nihil referat utrum accipias, quum sectatores nihil à magistro desciuerint.

Refrigerabis aut quæcūq; adhibere uoles in aqua uehementer frigida collocata, quæ si non adsit, niuem uasculo circumpones.] Duos refrigerationis medicamentorū modos hoc loco Galenus docet, per positionē uidelicet in aquā frigidam, & per niuis circum uasculū appositionē, in quorū penuria, etiā tertium postea subdit, expositionē sub diuū per integrā noctē, quam Græci significare solent uerbo ἰθαυθρίσειν. Cæterum refrigerandi per niuem modus, ita ut ea uasculo circumponeretur, ut quasi per eā uasa adobruerētur, ualde frequens Rhomæ fuit, & per eam nō solum uina, & aliquos præsertim ex lacte cibos, itemq; fructus, refrigerare solebant, uerū etiam aquā prius coctā, quam inde decoctā appellabāt. Galenus lib. 7. Methodi. ὡς ἐνίως μὲν ἢ μόνον τὸ προσφαθὸν ἐδοκίμασε πικρῶν, ἀλλὰ καὶ τὸ εἰς χιόνια ἐψυγμένον, ὡς ἐν ῥώμῃ σκευάσει ἐθετο ἔχουσι, προβορμαίνοντες τὴν κατὰ σκευὴν ἢ αὐτῶν προσεγορευομένην σκευάσει. Quo loco interpres Linacer non intellexit, quæ esset quā Romani decoctā appellaret. δὴ σκευάσει enim bis coctā uertit, quasi hæc uox idem quod διαφθῶν significaret, & quasi ex δια græca, & κόκτα latina parte composita esset, quod contra grammaticorū primū præcepta est, uetantiū diuersarum linguarū uoces in compositionē unam misceri, deinde cū re ipsa pugnat. Nam nullius hic aquæ bis coctæ Galenus mentionē facit, sed tantū eius quæ semel decocta, aut præcalfacta est, ac rursus per niuem refrigerata. δὴ σκευάσει enim hic latina uox est, hoc est decocta, u. pro latino e. longo, sicut græci in usu habēt expresso, non u. uelut exemplaria habent. Vsurpatur etiā apud Athenæū lib. 3. αὐτὸ τῶν λεχθεσιν, inquit, ὁ κωμικὸς πικρῶν ἡτισε δὴ σκευάσει, δὴν λέγουσιν ἀλμυρὸς λόγος γλυκύσιν ἀποκλύσεσθαι νόμασι. Quod aut decoctæ eiusmodi usus fuerit Romæ Plinius lib. 31. cap. 3. ostendit. Neronis principis: inquit, inuentū est decoquere aquā, uitroq; demissam in niues refrigerare, ita uoluptas frigoris cōtingit sine uitij nis. Omnē utiq; decoctā utiliorē esse conuenit, ita calfactā magis refrigerari subtilissimo inuento. Martial. poeta Apophoretis. Lagena Niuaris. Spolecina bibis uel Maris condita cellis. Quo tibi decoctæ nobile frigus aquæ? At uero refrigeratio per aquā frigidam tripliciter fieri potest, uel simpliciter ut hic ait in aqua uehementer frigida uasculo collocato, uel ut uas in puteo suspensum aquā contingat, quanquā etiam si non contingat refrigeratio accedat, uel ut etiā aqua destillans se uasi illidat, qui modus efficacissimus existit, uelut Galen. simpliciter phar macorum & 8. Methodi palam docet.

Ego in sexcentis hoc medendi modo usus.] ὡς μνησθῆναι græci dicunt, hoc est, E 2 in X

in x. Milib. pro magna & incerta multitudine, prouerbiali schemate, pro quo ego in sexcentis uerti, Nam & hæc forma latinis, similiter ut illa græcis usurpatur. Eodem modo *μυριας* aduerbiallyter dicunt, quod nos sexcenties. Terentius tamen milies pro eo uideat dixisse in Eunuchis. Narra obsecro, plus milies audiui.

Sic etiam mali punici, & mali cotonei, & mespili. Græci malum punicum *φοῖον* appellant, Malum autem cotoneum siue cydonium, simpliciter *μήλον*, id est, malum uocant, quomodo etiam hoc loco, *ἔτω δὲ καὶ φοῖας, καὶ μήλα, καὶ μεσσίλου* habetur, ut generis nomenclatura, species cotoneorum quasi per excellentiam indicetur. atque id etiam in his quæ ex hoc malo fiunt faciunt. Oleum enim melinum dicunt ex malis cotoneis, item uinum melinum & maleum siue *μυλίτην* ex his malis factum, quod tamen etiam Cydonites uocatur.

Nam & incontracta minimeque arefacta, & decolor ipsorum facies apparet. Supra eorum qui ex ardore caput dolent, cutem ad primum contactum aridiorum, oculosque rubros esse dixit, hic itaque ex frigiditate caput dolentium contraria signa facit, faciem uidelicet incontractam, minimeque arefactam, quam *ἀσύμπυκτον* Græce dixit. Est enim *ἀσύμπυκτον* quod non contractum est, neque præ ariditate confidit, opponiturque *τῷ συμπεπυκτώτι*, itemque *πρωσπεπυκτώτι*. Galenus lib. 1. comp. pharm. *ἢ γὰρ λυθρὸν δὲ τοῦ κρυθῆ ἢ τῆν ὑσθράειαν ἢ τὴν μένιν αὐτῶν ἐγνώσκων, ὑπὲρ πρῶσπεπυκτώτα καὶ ξηρὰ καὶ ἀνικμά πάντα*, id est, coacta & sedata. Aetius serm. 9. cap. 30. de uua alba arefacta. *διδίδω σαφυλὴ λυκκὴ γλυκεία συμπεπυκτώτα μετ' ἀρβύου*, id est, *μαρανθίστα*. Significat tamen etiam *συμπεπυκτώτα* quod paratum ac promptum habemus, & quod nobis obrigit. Idem Aetius eodem loco. *πάντα τὰ διδύμνα λυγρὰ συμπεπυκτώτα ἔσω μέχρι δ' οὖν ὄραται ἢ χεῖμωνι μάλιστ'*, id est, promptas & paratas habere oportet.

Et quandoque à Raphano uomitus. Vomitus cieri per raphanum sumptum ante reliquum cibum dicit Dioscorid. lib. 2. utpote qui hoc modo cibum eleuet, & ad euomendum protrudat. A reliquo autem cibo sumptum, distributionem ciborum in corpus iuuare perhibet, his uerbis *ἔπι αὐτὴν ὑπὸ λαμβάνει μάλιον στωργύδα πὶ ἀνασθῶς, προειδιωμένη δὲ μετ' ὀλίγου τῆν τροφήν, ἀρμόζει δὲ καὶ πῖς ἐμὴν μέλισσι προειδιωμένην*. Verum Galenus lib. 2. de alimentis, se mirari ait tum medicos, tum uulgos, qui raphanos crudos à cœna *ὑπεψίας γέκεν* id est bonæ concoctionis gratia edunt, quibus uerbis ipsum Dioscoridem, sicut in plerisque alijs locis notat.

Ex quibus optima in septimo libro huiusmodi tractationis. Galenus septem libros de comp. pharmacorum secundum genera scripsit, & ante hos decem libros de comp. pharm. secundum locos quos iam enarramus, edidit. In quorum septimo hic ait se tradidisse medicamenta Metasyncritica à Methodicis appellata, ea itaque isthinc petenda sunt. Ratio uero appellationis supra lib. 1. nobis prodita est.

Quin & ipsa brassicæ folia calida macerata, capitique circumposita ac obligata naturaliter ebrietati resistunt. Quædam res naturali odio ac discordia dissident, ut eodem etiam loco uiuere ac nasci nolint. Quibusdam rursus eiusmodi amicitia à natura insita est, ut mutuo cohaereant, cuiusmodi multas Plinius lib. 24. cap. 1. & Constan. Caesar lib. 15. cap. 1. recenset, atque hanc rerum concordiam ac discordiam amicitiamque & odium, pacemque & bellum, Græci *συμπάθειαν* & *ἀντιπάθειαν* uocant, quomodo etiam hic brassicam *φυσικῶς ἀντιπάθειν τῷ μέδι*. Id est, naturaliter ebrietati resistere dixit. Plinius lib. 34. cap. 15. de ferro. A rubigine uindictæ cerussa & gypso & liquida pice, hæc est temperatura à Græcis antipathia dicta. Fit autem naturaliter, quod iuxta nullum rei temperamentum neque simplex neque compositum, sed ex naturæ proprietate contingit. Meminit huius contrarietatis brassicæ ad uitam uinumque ac ebrietatem etiam Plin. lib. 20. cap. 9. itemque lib. 17. cap. 24. sine, sed eo loco raphanum

raphanum ex Theophrasto ut apparet uertit, quam brassicam oportuit, uelut etiam alibi indicauit. Sed idem error admissus est & lib. 11. cap. 32. ubi ex Aristotelis li. 5. hist. animal. raphanum pro brassica dictum, itidem raphanum reddidit, quam brassicam debuit, uelut ipse Aristot. exponit. Sales aromatū condimentis ad saporē edulcati. Sales condimentarij quos hic *ἄλας ἡδυσμύνης* ab aromatū conditura appellauit, sicut ex salis generibus quibusdam, & aromatis atque seminibus odoris simul tritis ac commissis. Tales sunt Theriaci appellati ac descripti à Galeno ad Pisonē de theriaca, Verū corruptissima est de his Galeni lectio, restitui autem potest ex Aetij serm. 3. cap. 97. unde etiam Paulo quis opem ferre possit, qui eos item ad finē 7. li. descriptos habet. Tales sunt etiam Sales Iamblichis inscripti, quorum sæpe mentionē facit Paulus. Item Sales Polletis, & sal dodecatheos, quæ nos duodecimanum diximus, quorum compositiones habentur apud Aetium serm. 9. cap. 24. quanquam hic à XII. deorum magnorum potentia appellatus esse uideri potest.

Quin & mala Cestiana appellata in urbe Romana. Mala Cestiana esse Romæ Galeni seculo dicta, quæ hodie uulgo poma Arantia appellantur, ex hoc uel maxime mihi persuadeo, quod ea frequenter cum malis punicis Galenus coniungit tanquam non multum uiribus & potentia ab illis deficient, quod certe experientia etiam hodie cognoscere cuique datur, quum punicorum penuria, Arantia in plerisque locis in usum ueniunt, ad corroborandum uidelicet os uentris, in quæ sanè usum etiam hic à Galeno approbantur, sed tamen magis coacta, quo uidelicet per cocturam austerum saporem, & ob eum nimiam adstringendi uim deponant, quanquam sint etiam in hoc genere quæ penitus dulcia existant. Cæterum cocturæ modum planè pomis Arantijs aptum hic tradit, per uaporem scilicet ab aqua calida sublaturum. Reliquis enim pomorum generibus hæc coctura uix suffecerit, sed uel farina aut fermento oblita assantur, uel in ipsa aqua coquuntur. Quemadmodum contra de punicis negat eorum ullam cocturam fieri Galenus secundo de alimentis, *ἡ δὲ πῶς δὲ inquit, ἡ δὲ ὀπθίωντα μετὰ σακχάρου, ἡ δὲ ἐφ' ὅντων δὲ ὑδατῶς, ἢ γὰρ ἀτμῶν*. Quod uero dixi Galenum Cestiana mala punicis frequenter coniungere, itemque cotoneis, alij quot locis indicabo. 7. Metho. *ἢ βομβῶς ἐδίειν διδόντες, ἐν τῷ μύλα κισθῶνια, ἢ λυσιανὰ, ἢ φοῖας, & 13. Methodi. ἢ ἢ τῶν σφόντων ἡ ἀφ' ἡσσαι μύλων, ὅποια τὰ κισθῶνια ἢ σφόνθια καλῶμεθα, ἢ ταῦτα δὲ τὰ πλεονάζοντα ἢ τῆν ῥωμαίων πόλιν ἀπὸ σαχάρου σισιανὰ*. Sic etiam infra lib. 6. cap. 1. & cap. ultimo *πρὸς ἀφθας* habet, & lib. 9. cap. 5. in cofectione ex fructibus, & plerisque alijs locis, ex quibus apparet ea poma Romæ fuisse magna copia uelut hodie in Mediolanensium dititione uidentur. Verum Cestianorum appellatio penitus exoleuit, & neque uulgo neque apud autores etiam reliqua est. Plinius tamen lib. 15. cap. 14. ubi de generibus malorum ait. Ergo habet originem à Matio Cestioque & Manlio, & c. uidetur Cestiana à Cestio esse appellata indicata, uelut Matiana à Matio, nam antea dixerat, conditoribus suis æternam memoriam propagasse, tanquam ob egregium aliquod in uita factum. Legitur tamen in uulgatis exemplaribus Gestio pro Cestio. Verum nusquam describit Mali Cestiani figuram, uelut Cotoneorum & punicorum atque aliorum prodit, Galenus quoque quum de alimentis lib. 2. de omnibus fructibus diligenter tradat, quale tamen sit Cestianum non perhibet, utpote quod, uelut ex supra indicatis locis apparet, tanquam uulgare pomum ac omnibus notum reliquit. Ego itaque Cestianum itemque Matianum malum idem esse opinor, à conditoribus ac per insitionem propagatoribus diuersis appellationibus acceptis, quanquam utraq; appellatio exoleuerit, & Arantiorum nomen pro eis uulgo successerit, nisi quod Matianorum nomen Hispanorum lingua adhuc referre uidetur, qua omnium pomorum genera Manzana dicuntur, quanquam non dubitandum esse putem, poma Matiana in poma arantia esse corrupta. Porro quod quidam punicorum appellationem Arantijs tribuunt, & Granata uocant quæ uere punica sunt, ex Plinio redarguitur, qui lib. 13. cap. 19. ait. Sed

ἀγκυρῆσι τε ἢ ἰωρύνω χροῦ μινος. Sed minime gētū sic res se habet. Est em̄ locus ipse corruptus, & pro ἀγκυρῆσι legendū est ἀλπίρησι, ut sit sentētia, exercitetur aut̄ uarie, partim saltu partim & quidē amplius Halteribus, & follis usu. Videntur aut̄ fuisse ἀλπίρησι, massæ ac moles lapideæ, aut ex metallis cōstatæ, ansa ac manubrio addito, quo cōmode leuari possent, quales sunt quibus ponderū loco publice hodie utimur, in ualde ponderosis rebus ad libram expendendis. Indicat enim Galenus lib. 2. ὑγιγνώμ, exercitiū per halteres tale fuisse, ut orgyæ spatio distitū halteres in unum locum deponerentur, ita ut à stante in medio ipsorū prono attollerentur, dextera manu à sinistra situs, sinistra uero is qui à dextris, atq; sic in proprium locū deponerentur, idq; firmato gradu sæpe & identidem faciebat qui sic exercebatur. Hunc autē motum obliquas spinæ partes magis exercere idem testatur. Sed adscribam ipsa de hac re Galeni uerba. γῆνοι μὲν καταβήντες ἀλπίρησι ὅτι πρόθετον διεσώτασ ἀλλήλων ὀργάνων, ὅτι γὰρ μέσσω ἰσάντες αὐτῶν ἀναεροῦντες προκύνῃσιν, τῆ μὲν δεξιᾷ χεῖρι, τῆ γὰρ κείσ ἀριστεροῖσ, τῆ δὲ ἀριστερᾷ, τῆ γὰρ ποῖσ δεξιοῖσ, ἢ αὐτοῖσ ἐκείσ εἰς τὴν οἰκίαν κατατίθενται χῶρα, καὶ τῶ παιδῶσ ἐφεξῆσ πολλὰ κίσ ἀφ᾽ ἐμίζοντες τῆ βῆσσι, τὰ δὲ πλάγια μέρη τῶ ῥάχιδωσ ἢ λίνκοῖσ ἢ δὲ σῆσ πονεῖ μάλλον. Idem lib. 5. eiusdem operis, Halteres inter gymnasia quibus supernæ partes exercentur recenset. Sic enim ait, βελτίω τὰ σῆσ τῶν αὐω μερῶν γυμνάσια, χειρονομία, ἢ ἀκροχειρομοί, καὶ δισκοβολαί καὶ ἀλπίρησ χεῖρσ. & lib. 6. his uerbis: γυμνάσεισ δὲ γυμνάσια, τὰ σῆσ τῶν αὐω μερῶν μάλλον, ὁ ποῖσ δὲ τῶ, τὰ σῆσ τῶ σιμερῶσ σφαιράσ, & τὰ σῆσ τῶ μεγάλησ, καὶ τὰ σῆσ τῶ ἀλπίρησων. Porro Martialis poeta quum ait, Halteres agili rotat lacerto: uidetur rotare dixisse, quod dextera manu à sinistris situs halter leuaretur, & uice uersa, quamquam idem exercitiij genus in apophoretis rideat, inquitens.

Quid pereūt stulto fortes haltere lacerti? Exercet melius uinea fossa uiros. Coelius tamen in lectionibus antiquis, dubium an ex Aristotelis quæstionibus Cyclicis, quarum mentionem facit, & nos copiam non habemus, an aliunde, quod non raro facere solet tacito autore, an ex suo commento, aut adeo ex Martialis loco iam à me indicato, tradit de halteribus hæc uerba. Figura erat circuli dimidium oblongioris, nec rotundationis absoluta, ita profum afformabantur, ut manuum inferi possent digiti, ueluti per scuti Ochana. Hæc sanè descriptio indicat, neq; ipsum intellexisse, qui usus halterum, aut quod genus exercitiij esset. Videtur tamen etiam ipse rei nescius subindicare similem quandam halterum figuram ad massas ponderales de quibus dixi, & de quibus Galenum omnino sentire credo. Hos itaq; halteres etiam Paulus elephantico exercitiij loco præscribit, & non ἀγκυρῆσι, qui falso leguntur, de quo obiter cum reliquis non ita temere occurrentibus admonendum duxi. Budæus porro in annotationibus in pandectas hæc uerba prodidit. Qui autem halmate inquit, id est saltu certabant, hi halteribus utebantur; sic enim uocabant plumbeas pilas massulas ue, quibus utraque manu se librabant, ut certius assilirent: Iuuenalis. Et lassata manu ceciderunt brachia massa, quæ uerba planè indicant neq; ipsum, halterum figuram, aut usum cognouisse. Quomodo enim tantæ moles saltatorem iuuarent, & non potius morarentur, quæ uix à stante firmato gradu leuantur? & propterea sanè Galenus loco supra citato halteras inter gymnasia uehemētia recensuit, & Paulus saltum ab halterum usu penitus seiunxit. Neq; satisfacit Iuuenalis locus ad hoc ostendendum ab ipso citatus. Quare hoc loco opinionem meam proferam, non ægre laturus, imò gratiam habiturus, si quis melius doceat. Lucianus in Anacharsi siue de gymnasijs, Soloni hæc fermè uerba tribuit. Quod si fossam inquit Solon, transilire opus sit, aut aliud impedimentum, etiam id ipsum dormemus, quando qui se ad hoc exercent, halteras in manibus continent. Hos itaque Halteras haud scio an non Budæus plumbeas massulas acceperit, quibus se librent ad saltū ut certius assilirent, Nam Luciani libelli paulò ante mentionē facit

facit. Verū ego nō uideo quomodo se quis plumbeis pilis manu utraq; detentis librare possit, ut uel expeditius uel certius assiliat, aut fossam aut aliud impedimentū transiliat. Ego itaq; nō ἀλπίρησ eo Luciani loco, sed ἀγκυρῆσι legendū existimo. Atq; ἀγκυρῆσι adminicula auxiliaria accipio, quibus suffultus aliquis fossam transilire cōmodius possit, cuius generis sunt hastæ & cuspides, palicq; ac ridicæ & assulæ oblongiores, quorū usus etiā hodie uulgo ad fossam saltu trāsmittendam est receptus. Aut certe ἀλπίρησι sunt cuspides qui ad utrunq; extremum plumbeā pilam annexā habent, quibus etiā num hodie funambuli utūtur, eisq; per funes extentos inambulantes se librant, ac quasi sustentāt. atq; in hanc opinionē inducor à Galeno, qui lib. 2. ὑγιγνώμ inter uelocia gymnasia recenset exercitiū, quod sit per manus æqualiter p̄ductas, citra adminiculorū auxiliatorū detentionē, ita ut motus ipsarū ad densitatē simulq; uelocitatē tendat, siue quis in pugnū contractas, siue simpliciter ipsas expandere uelit. Sed melius est ipsa Galeni audire uerba. ἢ μὲν δὲ ἢ σῆσ χεῖρσ γίνεσθαι ὅθεν γυμνάσιον ὁμοίωσπον γυμνάσιον, καὶ εἰς τὴν κατέχου ἀλπίρησ, ἢ ἀσπιδόσ τὰσ λινήσδε αὐτῶν εἰς πυκνότητάσ. ἀμα & τὰ χεῖρσ, εἰτε πῶσ ἐθέλοισ, εἰτε χωρὶσ πυγμῆσ ἀναχθῆσδεσ ἀπλῶσ. Quod itaq; Gale. dixit χωρὶσ τὴν κατέχου ἀλπίρησ, intelligo citra auxiliatorū adminiculorū detentionē, cuspidē uidelicet in extremis plumbatorū. Si quis em̄ eos ipsos alteras detineat, nō minus exerceri posset, de quo tamen exercitiū, ut noto eo tēpore nō meminit Gal. inter multa adeo quæ isthic recenset. Hanc igit̄ inter halteras & alteras differentiam uisum est hoc loco annotare. Sed & illud adiiciatur, ἀλπίρησ etiā ἀρπίρησ dici liquidis literis λ. & ρ. inuicem succedentibus, ita ut ἀπὸ τῶ ἀρῆσ, id est ab eleuādo, utraq; uox sit deriuata, uideturq; iuxta hanc originationē utraq; uox citra aspirationē esse scribenda, citra quam etiam ἀλπίρησ scribuntur, ἀπὸ τῶ ἀλῆσ, id est, quod auxilio sint ad saltū faciendum. Verum confusionē & rerū & uocum, inde factā apparet, quod ἀλπίρησ, ἀπὸ τῶ ἀλῆσ deriuati, crediti sunt: atq; sic ἀλπίρησ ἀντὶ ἀλπίρησ inoleuerūt ac recepti sunt, & ueri ἀλπίρησ tū nominis scriptura, tū usu suo aboliti ac ignorati. Declarat autē hanc rem uel maxime Artemidorus lib. 1. cap. 57. de somniorū interpretatiōe, qui de arteribus siue alteribus sic ait, ἀρπίρησ δὲ ἢ τὰ ἰθία τῶστων γυμνάσια, τὸ μὲν παρὸν ἀπραξία ἢ πόνος, αὐτοῖσ δὲ πρᾶξισ μετὰ βῆσωνησ προαγορεύουσιν, εἰσ γὰρ τὸ παιδῶν γυμνάσιον, ὅθεν ἄλλο ἢ παρασκευῆ χεῖρσ, hoc est, uelut in eius uersione reddidimus, Arteres & gymnasia ipsorū propria, in præsens quidem in prosperū actionū successum, & labores, rursus aut̄ actiones cum quiete prædicunt. Est enim huiusmodi exercitiū nihil aliud quam manuū præparatio. De Alteribus aut̄ sic eiusdem libri cap. 59. τὸ δὲ πῶσ ἀβλεῖν δοκῆσ, ἐπὶ πένταθλῶσ ἐτήρησ, ἀπὸ δὲ κίσ μὲν πρῶτον, & c. σημαίνου, πολλὰ κίσ δὲ αἰας τὰ & φροντίσασ ἀπὸ τῶσ, σῆσ τὰ πηδύματα τὰ γὰρ τῆ ἀλκτεία, hoc est Quinquertium siue pentathlos, hoc est, quinq; gymniorū certaminū generibus exerceri, obseruauit in omnibus primū quidem peregrinationē, & c. significare, Sæpe uero & anxietates & curas supra prædicta, ob saltus qui alterū adminiculo fiunt. ἀλκτεία ἢ hic usum τῶν ἀλκτείων dixit, palamq; est utroq; loco de diuersis rebus ac exercitijs ipsum loqui. Sed nunc ad institutū reuertamur, ubi de hoc saltū admonuero, alias à supra prædictis esse fibulas, quarū Martialis poeta frequēter meminit. Infibulandī aut̄ per eas modum & usum docet Celsus lib. 7. cap. 25. ferè ut superuacuum. Nullus certe Græcus medicus eius mentionem, quod equidem sciam, fecit.

Iuxta concarnationis modum curare oportet. Plagam quæ usq; ad pelliculam caluariam ambientem penetrat, post ipsius pelliculæ diductionem ossisq; scalpurationem, per concarnationis modum curandam esse docet, hoc est ut ipse inquit, ἢ σνοσάρκωσιν, quod sit per eorum quæ carnem gignunt aridorum insperforum

forum usum. Sic Paulus lib. 6. cap. 7. καὶ τῆ ἰσθμοσάρασι ἀγωγῆ δεραπιδόσμεν, χρώμνοι σαρκώλοισ φηλοισ.

Empiricorū simili transiōne usū, non indiōne dogmaticorū.] Empirici medici transiōne ad simile uelut instrumēto utebant, atq; per eam ab affectu ad affectū consimilem, idem auxiliū transferebant, uelut hic à phreniticis & lethargicis Apollonius, acetum rosaceo misceri, ad capitis plagā aut casum transfudit. Ita etiā à loco ad locum simili transiōne utebantur, uelut à brachio ad femur, Amplius ab auxilio præcognito ad simile perueniūt, uelut in profluuiō uentris, à malo ad mespilum. Verum dogmatici contra naturæ perscrutatiōne ut necessariam præceperunt, tū in curando corpore, tum in causis omnibus cognoscendis, quibus quotidie corpus ipsum sanius aut ægrius redditur, atque ultra hæc aeris, aquarum, regionum, studiorum, ciborum, potuum, consuetudinūq; naturam medico perspectam esse uolunt, quæ omnia Apollonius hoc loco uelut Empiricus reliquit.

Per symptomatum concursus syndromas ab ipsis appellatos.] Symptomata accessiones seu accessoria mala sunt quæ ad iustum morbum συμπτῶσιμ, hoc est accedunt. Sunt autē hæc duplicia: Quædam enim actiōes lædunt quæ tum συμπτῶματα, tum πάθη appellantur. quædā uero actiōes non lædunt, uelut pallor & tumor, quæ symptomata quidem uocare licet, uerum in sanis appellantur συμβεβηκότα, in ægris autem συμπτῶματα. Sunt autem eadem etiā πάθη, itemq; διαθεσεις, & in hoc à prioribus differunt, quod illæ διαθεσεις non sunt, & propterea curam non requirunt, sicut etiā neq; curationis indiōne faciunt. actiōnem enim læsam nemo curat, sed ipsum affectum, & propterea πάθη quidē ἐπιμύνα & διαίρεται appellant, quæ ut latini ab affectibus quæ διαθεσεις græcis sunt, distinguamus, iam uitia, iam passiōes, iam mala appellare solemus. atq; hæc est summa omnium quæ Galenus in primo & secundo Methodi contra Thessalū & reliquos Methodicos de differentiā πάθων καὶ διαθεσεων ἢ νοσημάτων, hoc est uirtiorum, affectuū & morborum habet, quanquā etiā ὅτι τὸ πάθη ὄνομα κατὰ τὸ νοσήματι ἢ ἀλφείρεται οἱ παλαοὶ ad finem isthuc Galenus addat. Horū itaq; symptomatum concursus Empirici syndromas appellāt, uelut hic Galenus habet, itemq; 2. Meth. εἶπω γὰρ inquit ἀφίδησι ὀνομάζειν αὐτὸ τὸ ἴν συμπτῶμάτων ἀθροισμα. Quod autem dixi latinos item distinguere ac uitare ne πάθη affectus siue affectiōes dicant, tam frequens est apud Pliniū ut certos locos indicare nō sit opus. Testiū enim uitia, & uirilium ac genitalium mala, nihil aliud quàm ἀσθιῶν πάθη existūt. Quin & quæ desideria ab eodem dicuntur, πάθη esse uidentur, ueluti lib. 22. cap. 24. de melle inquit: faucibus, tonsillis, angine omnibusq; oris desiderijs utilissimum, nisi quis malit pro διαθεσει, desideria dicta esse. Verū quum ueteres etiā πάθη, ut ipse Galenus ait, νοσημα dixerint, non magnopere deliquerit, qui etiā τὰ πάθη affectus seu affectiōes uerterit. à quo facto neq; nimium in hoc opere uertendo abhorruimus, quū ea distinctiō, quam Galenus in primo & secundo Methodi tradit, eò saltē spectare uideatur, ut intelligamus τὰ πάθη maxime quod ipse διαίρεται appellat, & quod actiōne lædit, curationem non expetere, neq; indicare, sed διαθεσει quæ proprie affectus appellatur. Nam illam ipsam distinctiōnem neq; ipse Galenus perpetuo obseruauit, sicut neq; illam de qua paulò superius dixi, quod συμβεβηκότα in sanis appellent, quæ in ægris συμπτῶματα. Nam subinde inter se cōfundit, uelut in libris de dyspnœa uidere est. In principio autē huius operis qd'enarramus, sic ait, ὅτι μὲν ἕκαστον τὸ δεραπιδόμενον πάθος ἐν δεικνυτῆ τῆν θεραπείαν, quod cōtra hoc est quod 2. Meth. dixit, ἢ τῆν ἢ δέξιμ γὰρ θεραπείας ἐκ ἐκ τ φαινομῶν λαμβάνε συμπτῶμάτην, &c. Quare palām est etiā isthuc ipsum

τὴν διαθεσει ἢ τὸ νοσημα ueterum more πάθη dixisse, sicut nos quū affectū uertimus uocem πάθη, facimus: quod ipsum etiā Gal. de locis affectis testatur.

Vngento Mendefio caput illine.] Mendesium ungentū quo modo fieret docet Dioscorides & Paulus. Meminit eius etiā Plinius. Mendesiū dictū est, quod in præfectura Mendefiorum in Aegypto inuentum esset, & laudatissimum fieret, atq; hoc est quod Paulus lib. 7. cap. 18. ait. εἴρητῆ δια τὸ ἐν ἀγύπῳ δεραπιδου ἢ δε καὶ ὁ μῦθος τῆ φηται. Id est, dictū est Mendesium, propterea quod in Aegypto inuentum sit ubi etiā Mendes nutritur. Quanquam ego pro τῆ φητῆ legendum putem ἑβητοῖ, id est colitur. Est autem Mendes hircus, itemq; Pan deus, Aegyptia uoce ac lingua uocatus, quem hirci effigie Mendefij uenerabatur, ut etiā ipsi inde appellationē inuenerint, uelut apparet. Hippocrates porro uinū Mendesium sæpe probat, qd'non à Mendefijs in Aegypto, sed Thraciæ urbe Mendæ appellata nomen inuenit. At uero infra cap. 2. huius libri, Galenus Mendesium etiā Megaleum uocari dicit, utroq; cognomine à Megalo accepto, qui scilicet Mendesium patria fuerit. Sed & Aegyptiū idem à tota regione appellatum est. Dioscorides Megaleū suo tempore defecisse dicit, & aliud à Mendefio facit.

Coriandri semen & anethi trita ac melle mixta imponito.] Ita quidem habet exemplar Græcum, λείνας & μέλιτι μίξας κατὰ πλοσῆ. Verū ineptus uidetur hoc loco mellis usū esse. Suspicio itaq; pro melle omnino oleū, hoc est pro καὶ μέλιτε legendū esse ἢ σὺν ἐλαίω, maxime quū neq; in præcedētibus neq; sequētibus mellis sit usū, & quū Galenus in his medicamentis expendendis, nullā mellis mentionem Apollonio factā repetat, sed blitum cū oleo tritū, tum huic, tum alijs cōpositionibus ut longe diuersis conferat, blitum humectare ac frigefacere debilitate perhibens, Ricini uero semen & Coriandri ac Melanthij calfacere, nulla pernitus facta mentione liquorum, qui his ammiscentur, quum tamen hos etiā diuersos Apollonius tradiderit, utpote qui Ricini semen ex aqua tritum imponi iusserit, Melanthium autem ex oleo, Coriandrum uero & anethum ex melle, si tamen hæc est uera lectiō, & nō potius pro melle oleum iuxta meā suspicionem substituendum. Vetus interpres oleum & mel, ambo mixta habet.

Vt cunq; enim doleant longe minor ipsorum dolor est quam eorum qui colli, aut auris, aut oculi, aut dentis dolore uexantur.] Differentiam quandam dolorum magnitudinis iuxta locos ipsos in quibus contingunt facit, Coli dolorem omnibus præferens, mox auris, deinde oculi, post dentis dolores, ut longe maiores quam capitis dolor est ostendens, addito etiā signo, Nimirum quod nemo capitis dolore affectus, ex animi deliquio mortuus sit, aut seipsum peremerit, quod in coli dolore quosdam fecisse constat. Verum de hac re etiā Plinij uerba adscribam, quæ ipse ex ueterū & auorum iudicio protulit lib. 25. cap. 3. Qui grauiissimi ex his sint discernere, stultitia prope uideri potest, quum suus cuiq; ad præsens quisque atrocissimus uideatur. Et de hoc tamen indicauere aut experimento, asperrimos cruciatus esse calculorum à stillicidio uesicæ, proximum stomachi, tertium eorum qui capite doleant, non ob alios ferè morte conscita. His uerbis Plinius ob calculi cruciatum, itemq; stomachi, ac capitis dolorem, quosdam sibi mortem consciuisse perhibet, quod ipsum ob capitis dolorem unquam factum esse Galenus negat, sicut neq; temere quenquam ex eo in animi deliquium delapsum esse, quod ipsum uerissimilius est accidere his qui stomachi dolore afficiuntur. Verum Plinius ad omnes capitis morbos, uelut phrenitin, Maniā, ac delirium respexisse uidetur, Galenus uero ut qui ex professo medicus, morbos ac dolores distinguar, de simplici capitis dolore dixit, ex quacunque tandem causa oborto.

Alut

Alui solutio.] Duplex hic lectio esse potest, aut κολίας εκκλισης, id est, alui solutio uelut reddidi, aut κολίας εκκλισης, id est, alui elotio, per qua infusum per clysterem accipiendum est, quod tum λυσημα, & εκκλυσημα, & λυσημος, ab eluendo tum εκκλυσημα & γνυμα ab infundendo graeci medici appellant, Latini infusa dicunt, quomodo etiam alias uertimus, Aliquando autem ipsum instrumentum τὸν λυσημα adhibendum dicentes, eandem rem uolunt, uerum improprie loquuntur qui clystere infundi dicunt, quum per clysterem infusione fieri recte dicamus, neque aliter apud latinis autores reperias, nisi mendosi sint loci, quod ego credere malo, quam quod Plinius ipse aliquoties sic scripserit, Galenus τὴν δὲ λυσημα ἢ λυνωσιμ, & τὸ δὲ λυσημα ἢ γνυμα dicere solet, & πολὺ γὰρ τῷ ποιῶτω λυσημα κείτω ἢ ἐσιμ, id est, multum in huiusmodi clysteri situm est.

Plerique autem ex his qui eiusmodi tractant, non ut ipsi sapientes in his euadant, sed ut uulgo tales uideantur, studio habent.] Nondum erant adhuc Galeni seculo eiusmodi studiorum laruae quibus hodie omnia literaria gymnasia sunt deformata, & tamen quid aptius dici a quopiam possit in has ipsas, quam quod Galenus hic dixit, ut tum quoque quosdam eius generis fuisse appareat, qui uideri quam esse docti maluerint, sed longe infeliciores his qui hodie in scholis, in urbibus, ac principum aulis regnant medicis. Illi enim uulgi tantum opinione sibi placebant, his etiam uniuersitatum ut uocant, autoritas accedit, atque homines facie tantum, alias cumani asini, leonis pelle induuntur, apponitur etiam mitra quae tegat Midae aures, atque anulus uirtutis quondam insigne, bestiae inditur, quae nullam rationalem artem attigit, ac neque primas quidem disciplinas gustarit. Hac specie progrediuntur, Cumanos adeunt, quorum utinam tam angusta sit quam quondam fuit ditio, & non quoquo uersus colonos a se emisisset, coloniasque condidisset, a quibus eiusmodi aduenae splendide ob animorum similitudinem, aut quod alias uerum leonem non noscant, excepti, in alto throno collocantur, atque γὰρ κριόμενοι uel ut uulgatum exemplar habet, γὰρ κριόμενοι ἀνδράσι, sic enim Galenus ex Cercida poeta uetusto citat, residet. Sed rident tamen haec boni & docti medici, itemque alij sapientes uiri: ut sunt ridicula quidem, sed tamen potius ob nocentissimam imposturam miseranda: qui sciunt futurum ut aliquando detracta leonina, asinus omnibus conspicuus fiat, & quem neque ipsi Cumanis apud se tolerare possint. Quares a natura aptos ingeniososque adolescentes animare debet, ut strenue a primis mox disciplinis perceptis, ad rationales artes & praecipue medicinam contendant, futurum enim aliquando ut exulent asini, ac ueri regnent leones, non quibus leonina ex fauore, aut pecunia empta contigit, sed qui optimarum disciplinarum studio, ac mox splendida doctrina publice proposita, ostenderunt se tales reuera esse qui morbis mederi & possint, & non temere aut frustra gestiant ac uelint, ac propterea nullo uulgari honore pro tantis studijs satis magno cohonestari mereantur, sed ipsam uirtutem sibi semper pulcherrimam mercedem ferant, qua mercede soli mali & indocti non sunt digni, ut quam neque intelligant, neque ullo loco habeant aut ponant. At uero quod Galenum ex Cercida poeta comico ut apparet uetusto, adeo ut etiam nomen ipsius in totum perierit, citare dixi, id VI. Methodi est, ubi de Thessali Methodici ignari ac arrogantis: solent enim haec uirtia coniuncta esse: fastu ac superbia, haec uerba refert, τὰυτ' ἐνδοξία καὶ ἢ ἀληθὴς μὲν θόδος, αὐτὸ φραγίσει δὲ ἢ πείρα. Θεοσαλός δὲ ἀμὰ τοῖς ἑαυτῶ σοφισαῖς ἐφ' ὑψηλῶ θρόνῳ καθήμενος γὰρ κριόμενοι ἀνδράσι, ὡς ὁ κριόμενος φησὶν, ἐνδοξία μὲν καὶ κατασκευαστῶν τῶ λόγῳ παντός ἔλκος προσφάσιν τὴν αὐτὴν εἶναι θεραπείαν, ὁ δὲ μίαν γνῶσιν ἐκ τῆς ἴμοσιον φύσεως λαμβάνουσιν. Quem locum Linacer interpres non intellectum reliquit, graeca enim uerba praeter interpretis fidem, in latinum contextum transtulit, neque eorum sensum

sensum, quod par erat facere, explicuit. Est autem locus ipse satis obscurus, & qui ex Cercida poeta, qui unam cum scriptis & nomine perijt, intelligi non possit, quem sane ego sic interpretandum existimo, Haec inuenit quidem uera Methodus, ob signat autem experientia. Thessalus uero unam cum suis sophistis in alto throno desidens inter arietinae frontis uiros, uelut Cercidas ait, magni nominis fiet, ob id quod longo sermone adstruat, omnis ulceris recentis eandem curationem esse, quae nullam indicationem ex particulae natura sumat. Puto enim pro γὰρ κριόμενοι ἀνδράσι, legendum esse γὰρ κριόμενοι ἀνδράσι, quos arietinae frontis interpretaris. Est enim κριόμενοι ἀνδράσι promontorium Scythiae, inde appellatum, quod quiescentem illic Phryxum, de Barbarorum eorum cum armis conscendentium ac Phryxum adoriri uolentium aduentu, Aries quo Phryxus in Colchidem uectus est, ex prospectu eos conuictus, humana usus uoce commonefecit ac excitauit, uelut Parthenius in libro de fluminibus tradit, qui nuper ex officina Frobeniana editus, Plutarcho tamen falso inscriptus est. Ut autem Parthenius esse credam, facit ipse libri stilus qui Plutarchum non refert, sed uehementer ei similis est, quo Parthenius in eo libello utitur, qui πρὸς ἐρωτικῶν παθημάτων inscribitur, qui ex eadem officina ante triennium graece unam eum nostra uersione latina editus est, Cui coniecturae accedit, quod hoc genus argumenti multos libros ipsum Parthenium scripsisse constat, fuitque facilis error alicui, ex oblitteratis literis πλατάρχου pro παρθενίου substituere. Quanquam & ad marginem manu scripti codicis haec uerba adscripta indicant, non recentem suppositionem esse, Ἐνδοξία μὲν καὶ ἀληθὴς μὲν θόδος, αὐτὸ φραγίσει δὲ ἢ πείρα. Θεοσαλός δὲ ἀμὰ τοῖς ἑαυτῶ σοφισαῖς ἐφ' ὑψηλῶ θρόνῳ καθήμενος γὰρ κριόμενοι ἀνδράσι, ὡς ὁ κριόμενος φησὶν, ἐνδοξία μὲν καὶ κατασκευαστῶν τῶ λόγῳ παντός ἔλκος προσφάσιν τὴν αὐτὴν εἶναι θεραπείαν, ὁ δὲ μίαν γνῶσιν ἐκ τῆς ἴμοσιον φύσεως λαμβάνουσιν. Verum ut ad κριόμενοι ἀνδράσι redeamus, Est & aliud promontorium Cretae eiusdem nominis, de quo haec Arietis fabula non fertur. At uero ab illo κριόμενοι ἀνδράσι dicti uidentur, qui dura & arietina fronte omnibus contra sentientibus se opponunt, ad conceptam semel opinionis defensionem, quod Thessalus eiusque socios, quos aliquando etiam Thessalicos asinos appellat, Galenus facere perhibet hoc loco, ubi ipsos inter arietinae frontis sui similes uidelicet uiros desidere ait. Nam & alias graecis pro uerbio πρὸς κριόμενοι ἀνδράσι dicuntur, qui cum eiusmodi pertinacibus ac impudentibus sophistis, ueris rationibus, ac argumentis probabilibus contendunt, nimirum arietina fronte illis se opponentibus caput offendentes. Neque refert siue de ueri arietis fronte, siue promontorio inde appellato κριόμενοι ἀνδράσι intelligas, quum ad neutrum tutum sit impingere. Atque hanc meam coniecturam de hoc Galeni loco hic obiter explicare uolui. Ceterum non ita ineptus sensus etiam ex κριόμενοι ἀνδράσι erui queat, Sonat etenim κριόμενοι ἀνδράσι per u. in penultima scriptum, Arietinum mucum, ut sint κριόμενοι ἀνδράσι arietino mucum oppleti: Est enim aries animal pituitosum ac stupidum: quod non alio utique sensu accipi potest, neque alia dicti argutia, siue allusione, a Cercida poeta est usurpatum, quam ut mentis herbetudinem & proinde stoliditatem hac uoce exprobratam uelit, quando sane alias eiusmodi homines nasturtium edere, aut anticyras nauigare pro uerbialiter subemus, quo uidelicet nares ipsorum ac cerebrum, mucum per nasturtium liberentur, & per ueratrum anticyras purgantur, quo animi eorum uegetiores reddantur, ac sensus excitentur. & si hanc sententiam sequi uelis, γὰρ κριόμενοι ἀνδράσι, non ad κριόμενοι ἀνδράσι, sed ad uerbum ἐνδοξία referendum erit, ut accipiamus Thessalum cum socijs in alto throno desidentem, apud stupidos homines celebrem futurum, &c. Quod si uero γὰρ κριόμενοι ἀνδράσι per. i. in penultima legere libeat, ut κριόμενοι ἀνδράσι sit ex ariete mixtus, Ratio compositionis hoc prohibere uidetur, quae κριόμενοι ἀνδράσι potius quam κριόμενοι ἀνδράσι dixerit, Quod si tamen legeretur γὰρ κριόμενοι ἀνδράσι uel κριόμενοι ἀνδράσι, significationem exhibeat, Thessalum cum socijs inter semiarietes uiros

desidere, aut etiam in pretio esse. atque ita Cercidas nouo composito uocabulo, homines semibrutos & pecuina mente praeditos, attamen feroces & peruicaces, *κρομικτος ανδρας* appellasse uideri queat, quae lectionem & sententiam si quis praesuperioribus eligat, uelut etiam uetus Interpres fecisse uideatur, non repugno. Ego obiter tantum ut dixi, de hoc loco ut non bona fide ab interprete relicto, studiosos Galeni comonefacere uolui. Est autem dimeter Iambicus, aut octometri hemistichium, quocumque modo legas.

Quemadmodum alij in suffusorum symptomata ob huiusmodi humores inducunt. Non solum capitis dolor ex humoribus in stomacho malignos uapores excitantibus oboritur, sed etiam suffusionis symptoma siue accessio quibusdam inde contingit, quo oculorum acies per suffusionis uehementiam obfuscat, is enim *σποχυσως* est effectus, ut infra lib. 4. amplius audiemus.

Modicum panem eis praebemus circa tertiam aut quartam horam. Horae ueteribus duplices in usu fuerunt, atque haec ex mathematica disciplina ordinatae. Aequinoctiales siue aequidiales quae graecis *ισημεριναι*, ex quorum uiginti quatuor numero dies naturalis constituitur, duodecim a solis exortu usque in occasum, & ob occasu rursus totidem usque ad exortum matutinum, aequali spacio distantibus, connumeratis, ita ut uigesima quarta diei pars hora sit una, atque hoc ex aequinoctialis motu, in quo singulis signis binae horae assignantur, ita ut quindecim gradus per unam horam conficiantur. Verum haec horae tantum per aequinoctium utrumque durabant, & hoc modo accipiendae sunt aequinoctiales horae tum apud Graecos, tum apud Latinos scriptores, ut Galen. 7. Meth. *συμμετρον δε εστιν η πρωτη τε λυτρη προς το δίδυτερον, ωρων ισημερινων τε η αρα η η ων τε χρονον*. Indicat enim his uerbis tempus horarum quatuor aut quinque aequinoctialiū siue aequaliū, etiam si extra aequinoctij tempus aeger sit balneandus. Extra autem tempus aequinoctij, Inaequales horae distinguebantur tum noctem tum diem, ita ut utraque in duodecim horas diuideretur, sed omnino inaequaliter, iuxta dierum ac noctium incrementum, Nam siue dies prolongaretur siue nox, omnino tamen XII. horae singulis assignabatur, necessario ob temporis rationem inaequales, Sic ut quantum brumalibus diurnis demeretur, tantum nocturnis accederet, & quantum solstitialibus aestiuis diurnis adderetur, tantum iisdem nocturnis demeretur. Haec autem horae *χρονικαι* & *καιρικαι*, hoc est, temporales appellabantur, atque hoc modo etiam solaris atque horologijs distinctae proponebantur. Caeterum quoties sine determinatione de horis apud autores sit mentio, inaequales & temporales intelligendae sunt, uelut apud Galenū 9. Meth. quum ait. *του τινω γυμνασιου ναισιου αρξαμενου πυρετην ωρας πρωτης ελυκτος, εθιασαμεθα ην τω επιδωαι ημεραν ωρας παριτης*. & hoc adeo quem iam exponimus loco, quo circa tertiam aut quartam horam diei panem praebere iubet, a solis uidelicet emerfu numerandi exordio facto, Non uelut hodie solemus, quibus tertia aut quarta hora a media nocte & meridie incipiendo numeratur. atque illo modo etiam apud Pliniū undecima, diei penultima accipienda est, libro 2. cap. 25. ubi ait de sidere crinito. Id oriebatur circa undecimam horam diei clarumque & omnibus terris conspicuum fuit. Neque enim de undecima hora diei, iuxta nostrum hodiernum horologiū intelligendum est, quae est quinta diei, quum sexta diei ipsa merides apud ueteres fuerit. At uero quum *ωραυ*, *ισημερινω* dicunt Graeci simpliciter tempus per horam indicant aequinoctiale, quomodo etiam *ωρα χειμωνος* pro tempore hyemali, & *ωρα θερος* pro aestate dicitur. Accipitur autem saepenumero hora etiam pro die, quo modo frequētius a medicis graecis Galeno & Aetio usurpatur, ut uno aut altero loco adscripto ostendere libeat. Sed & Ciceronē in Verrē horas pro dieb. usurpasse, Asconius Pedianus annotauit.

Quorum

Quorum optimum remedium est ex aloe pharmaci, quod aliqui picram, alij qui hierā appellant. Haec descriptio uidetur esse, ex qua tum simplex, tum composita hiera, quae hodieque in pharmacopolijs extant, excerpta & confecta uidentur, sed pluribus simplicibus additis, & pondere omnium immixto, itemque dosi. Ego hanc Galeni descriptionem uehementer probo, atque aliquando hoc modo preparatā in usu habeo. Aetius serm. 9. cap. 10. penitus eandem prodit, & ex Galeno ut fatetur, transcripsit, addita etiam alia Themisonis paululum ab ea uariante. Et meo iudicio consultius fecissent barbari Arabes medici, si nihil de hac atque alijs immutassent. Referuntur autem omnes hierarum descriptiones infra huius operis libro octauo.

Præstat autem & Carpesium pro Asaro conijcere. Carpesium esse cubebas satis nota hodie pharmacopolijs semina, Serapio, Auicenna atque Arabes omnes constantiter affirmant, atque ita etiam uetus Interpres hoc loco conuertit, Verum iuxta Carpesij apud Galenum descriptionem longe alia res est *καρπησιον* a cubebis Arabum appellatis. Pro cinamomo enim Quintum usurpasse illius penuria dicitur, ueruntamen non adeo tenuium partium esse uelut cinamomū, Imò etiam ab optima cassia deficere, quae alias duplo pondere pro cinamomo Galenus usurpare solet. Duo autem carpesij genera ibidem Galen. facit Ponticum & Laeticum, utrisque appellationibus a quibusdam Pamphyliae montibus in quibus proueniunt deductis Idem etiam. 1. de antidotis facit his uerbis, *πλασιον η εν τη σιδη τω αμαφυλιας το καρπησιον τω γυναικω. λεητα δε εστι τω καρπη, παραπλοσια ποισ ακριμοσι το κιναμωμο, ηδη καλοση οι επιχωιοι, το μδν ετερον αυτων λαερτικον, το δε ετερον ποντικον οπδρ ηδη βελτιον εστιν. εκατερον δε εστι τω ορεω η επωνυμια καλ' ο φυνται*. Vtrinque autem corrupta est lectio, Nam hic *το πικρον* pro *ποντικον*, & 7. simplicium. pharm. *εν συριη προ σιδη* habetur. Theophrastus, Dioscorides ac Plinius nihil de Carpesio habent, quae causa fuit, cur Serapio *εξυμυρσινη* apud Dioscoridem, idem quod *καρπησιον* apud Galenum esse existimaret, quod ipsum Hermolaus Barbarus, & post eum Nicolaus Leonicensis damnauit. Caeterum Galenus hoc loco Carpesium pro Asaro, uelut praestantius conijcere iubet, aut ambo simul, unde apparet earundem uirium esse. Dioscorides certe *αλαρον* & *φου* ambo *αχραιο νεσροδου* uocari tradidit. Galenus uero 7. simp. phar. de Carpesio dixit *ομοιοι μδν επαρχαι τω καλουμδνω φδ, καπατε τω γουσιη ηδη τω δωιαμω*. Quare patet Asarum, & phu, & carpesium eiusdem facultatis esse. Porro carpasi succus omnino alia res est, & letale uenenum intra corpus acceptus, quanquam pharmacis extra imponendis non ineptus sit, uelut Galen. supra lib. 1. cap. 3. ex Archigene ad flauos & crispos faciendos pilos usurpauit, & uelut idem. 1. de antidotis tradit, circa optimam myrrham *οποκαρπισου* reperiri asserens. *το δε οποκαρπισου* inquit, *αυαιρετικον εστι, ηδη πολλοδ καπαπνα τυχου εν ποισ ελι ημετερας ζωης χρονουδ αρθανοντασ οιδασ, εσα τω αγνοιαν ελοκαρπισου εχουουσ συμυρηνσ, &c.* atque ea gratia apud Dioscor. lib. 5. & Aet. serm. 13. & Paulum lib. 5. inter uenena recensetur, non ut huius carpesij succus, sed apud Paulum falso *καρπισιας* pro *καρπησιου* legitur. Est enim *καρπησια* idem quod carpesium, uelut Aetius serm. 11. cap. 13. usurpat. Apud Plinium autem lib. 32. cap. 5. sine, succus carpathij pro carpasi legitur, quemadmodum eodem libro cap. 9. & lib. 28. cap. 10. opocarpation pro opocarpation habetur.

Ut igitur a postremo exordiar, opinor ipsum resinae quae sua sponte emanat dicere. Archigenes in sine dictionis suae dixerat, aut tale aliquod aliud calfacto rium; per quae uerba dicit se Galenus opinari, ipsam resinae sua sponte fluentem insinuare, item capnelaon Ciliciae, & reliqua quae subiungit. Caeterum capnelaon qualiter in Cilicia fuerit apparatus querere aliquis possit, & suspicari idem esse

esse καπνέλαιον, cum eo quod Aetius ferm. 9. cap. 44. & ferm. 12. c. 44. καπνιστῶν ἐλαίου appellat. priore loco, λάδιον inquit, καὶ σύρακα ἀναλύσας ναρδινω μύρον καὶ τῷ καπνιστῶ λεγομένῳ ἐλαίῳ, id est, ut ego uerti, oleo suffumigabili appellato dissoluto, Neque enim aliter uertendum uidebatur quam uelut uox ipsa sonat. καπνιστῶν enim suffumigabile est, uelut etiam eodē loco προχίσκος ὑποκαπνιστός, id est, pastillus suffumigabilis habet. Possit itē suspicari quispiā fieri potuisse ut ex Capno, quem fumū terrae dicimus, oleum in Cilicia paratum sit, quod καπνέλαιον Galenus dixerit, Verum, cur hoc καπνιστῶν dicere Aetius maluerit dubium sit, nisi lectio sit mēdosa, quod tamen mirum sit duobus locis accidisse, aut nisi penitus diuersum sit καπνιστῶν ἐλαίου ἀ καπνέλαιῳ. At uero ut hesitationes illę omnes adimantur Galenus facit, qui lib. 3. κατὰ γῆν, καπνέλαιον nō certum olei genus in Cilicia factū esse scribit, sed resinā quę sponte profluit, quę alijs ἀπὸ ῥῆντος, in Lacedæmone uero ἀπὸ ῥῆντος dicatur, in Cilicia καπνέλαιον uocari. καὶ τῶν ἀπὸ ῥῆντος inquit, καλὰ μύρον ῥητινῶν ἐγγυρῶν μινυῖαι, καλοῦσι δὲ αὐτὰς ἢ λακεδαίμονι ἢ καί τισιν ἄλλοις χωρίοις ἀπὸ ῥῆντος. ἢ λιλικία δὲ καπνέλαιον ὀνομάζουσι τῷ ποιῶντι ῥητινῶν. Vnde detur autem capnelæum, hoc est, oleum fumosum, à fumo quem edit igni admotum, appellatum. Verum καπνιστῶν ἐλαίου penitus alia res est, & quomodo fiat, Aetius lib. 1. tradit. Legitur autem in græco exemplari hoc loco κασπνέλαιον corrupte, uelut etiam paulo ante corrupte legitur, καὶ τὸ ἐν πύργῳ σκδυαζομένην ἔριον, legendum est enim ἱερίον, hoc est, Irinum quod in Pamphylia oppido Perga apparatus, uelut Dioscor. lib. 1. testatur, quemadmodū Syracinum & Amaracinum in Cyzico, ut idem Dioscor. testatur. Porro Syriacū unguentum paulo post Comagenū dici ab Archigene putat, propterea quod ex Syria apportaretur, cuius pars Comagene appellatur, ut utraq; appellatio patria existat. Fiebat autem Comagenū ex adipe anserino cum cinnamo in uase æreo multa niue obruto, ac rigore gelido macerato, ut Plinius lib. 10. cap. 22. tradit, aut ut idem lib. 29. cap. 3. repetit, ex adipe anseris in Comagene Syrię parte cum cinnamo, casia, pipere albo, herba quę Comagene uocatur, obrutis niue uasis odore iucundo, &c.

Propter infirmitatem uero comprehensiuę facultatis. Comprehensiuā facultatem dixi, quā πῶς ἀλλήλων Galenus appellat, estq; ea quę cibos ac potus in uētre arte cōplectitur & obuoluit, quo promptius cōcoquantur, Nam ubi ipsa fuerit infirma, & alias inopia etiā caloris adest, per hanc quidē uapores & flatus uentosi generantur, per illam uero partium capitis affectarū interna capacitas inflatur, ac expletur.

Omnia secundum rationem facienti. Hic aphorismus Hippocratis est in secundo aphorif. quinquagesimus secundus, cuius sententia satis manifesta est, non oportere uidelicet à rationali uia curandorū morborū temere digredi ad aliud, quod uel experimento, uel autoritate aliorum cōmendetur, etiam si nulla utilitas inde consequatur: quod ipsum ut quis faciat, non modicę scientiæ opus esse Galenus in expositione eius aphorismi ait, simileq; addit affectus agre concoctilis ad petram, quę multis guttarum icibus impetentibus eam uix tandem post longum tempus cauatur.

Acetū uero repulsoriam simul & attenuatoriā, imò & discussoriam habet facultatē, utpote in temperatura à tenuium partium frigiditate exuperatū. Quod dixi exuperatū, in græco est ὑπεκράτῳ, quod passiuę uocis participium est, à uerbo ὑπεκράτῳ, exuperare & præcellere, ut Galen. lib. 8. simpl. pharm. de aceto itidem loquens, ὄφρα inquit, μικτῆς οἴης ὑπεκράτῳ ψυχρῆς ἢ θερμῆς, ἀμφοῖν λεπτομερῶν, ἐπεκράτῳ δὲ τῆς θερμῆς ἢ ψυχρῆς, id est, præcellit & exuperat. ὑπεκράτῳ autē exuperatū & subiugatū significat, sicut ἐπεκράτῳ dicuntur qui alicuius imperio subditi

subditi sunt, ac potestate eius exuperati. Galeni uerba sic habent in præsentī loco. τὸ δὲ ὄφρα ἐπεκράτῳ τε ἅμα καὶ λεπτομερῶν, ἀλλὰ ἢ διαφορητικῆν ἔχει δυνάμιν, ὡς ἐν ἐπεκράτῳ μὲν ἐν τῇ κράσει, λεπτομερῶν ψυχρότητι. Hęc eo libētius adscribo, ut tum eius uerbi, tum ei consimiliū, sed tamen significatione diuersorū significatio à studio diligenter expendatur, quādo hac parte magni uiri sunt decepti. Aliud est enim ἐπεκράτῳ, id est retentū, ut Aetius 9. cap. 35. τὸ χολῶδες μετὰ τὸ ἀθροισμῶν ἐπεκράτῳ μεγάλως βλέπει. hoc est biliosus humor retentus uel suppressus, à uerbo ἐπεκράτῳ quod coerceo significat. Diosc. lib. 4. de symphyto petræο, ἢ ἐν Ἱεροκλήος ἐπεκράτῳ κατὰ πλοσσομένον, hernias coerces cataplasmatibus modo impositiū. Eiusdē cū hoc uerbo ἐπεκράτῳ est significationis uerbū ἐπεκράτῳ, à quo Galen. 11. simp. phar. ἐπεκράτῳ δυνάμιν dixit, id est, facultatē coercēdæ ac retinēdæ alui, de iure gallinarū ac gallorū loquens. ὁ γὰρ μὲν τὸ ἀλεκτροειδῶν ἀπλῶς ζωμὸς ἐπεκράτῳ τῆς ἐν δυνάμει, ὡς ἐν τῷ παλαιῷ ἀλεκτρονῶν ὑσακτικῆς. Vt autē ἐπεκράτῳ uocē in Galeno recte legi, atque eo sensu accipi credamus, Paulus facit, qui lib. 7. hunc Galeni locum quasi exponit, his uerbis. καὶ ὁ τῷ παλαιῷ δὲ ἀλεκτρονῶν ζωμὸς οὐδὲν ἄλλο ἢ πλείον ἐστὶν ὑσακτικῶν γίνεται, ὁ δὲ τῆς ἀλεκτροειδῶν τὸναντίον ἐπεκράτῳ. At uero nisi Pauli uerba palam declararent, ἐπεκράτῳ δυνάμιν Galenum τῇ ὑσακτικῆν opposuisse, quare hęc in iure galli ueteris plurimum falsi, illa in iure gallinarū simpliciter existat, dubitarem an ἐπεκράτῳ uox recte in eo Galeni loco legatur, & potius ἐπεκράτῳ legendum suspicarer, atq; hoc ex Dioscoride inductus, qui lib. 2. palam ait, Ius gallinæ simpliciter præparatū dari gratia contemperandi uitiosos humores, & in ardore stomachi, quanquā locus ipse corruptus sit, & νόσος pro ἀλεκτροειδῶν legatur. Sic autem legi in Dioscor. debet. ὁ δὲ ζωμὸς τῆς ἀλεκτροειδῶν μάστιγα δίδοται ὑπεκράτῳ χάρις φαιλοτήτων, καὶ ἢ τῶν σμάχων πυρρῶν λιτῶν σκευασθῆναι. ad quę uerba mox etiam ipse Dioscor. uelut Galen. & Paulus, de iure galli antiqui large falsi subiungit, quod uidelicet ad alui purgationē exhibeatur, ut planè eadē res ab omnibus tribus tradita uideatur, quod scilicet ius gallinæ simplex uim contemperandi uitiatos humores habeat, quod sanè uerum esse ipsum experimentū testatur. Quare merito Galeni ac Pauli locos habemus suspectos, in quibus uim retinendi ac sistendi aluum in gallinæ iure esse pronunciauerūt. Quod si quis tamē de iure pulli gallinacei Dioscoridem dixisse adstruat, Galenū uero & Paulum de iure gallinæ, huic probandum erit diuersam esse eorum iusculorum facultatem. Ego sanè eandem esse, experimento doctus asseuerare non dubitem, nimirum acres ac biliosos humores mitigandi ac contemperandi. Et si diuersę facultatis essent, de pulli iure utiq; Galenus & Paulus non siluissent, quare hinc ad eodē palam sit non τὸ νόσος, sed τῆς ἀλεκτροειδῶν apud Dioscor. legendū esse, utpote quū idē locus ab omnibus tribus tractetur. Et sanè nisi penitus fallor, Dioscoridis sententia uera esse mihi uidetur, eandemq; omnino arbitror à Galeno expressam esse, nimirum si ὑπεκράτῳ pro ὑπεκράτῳ legatur, Paulum uero ὑπεκράτῳ legisse, atq; sic Galeni locū peruertisse. Ceterum uelut hoc Galeni loco, sic etiam 2. de aliment. facul. ubi de uuis pallis agit, ἐπεκράτῳ pro ἐπεκράτῳ suppositū est in his uerbis, τὸ γὰρ μὲν ἐπεκράτῳ ὑπεκράτῳ τῶν γλυκείων ἀεί, καθ' ἑαυτὴν καὶ τὸ μετρίως ῥυθμικῶν, ὡς δὲ ἀμφοτέρων τῶν δυνάμεων τὰς μικρὰς κατὰ τὸ σῶμα τῆς κοιλίας ἀμβλυῶσι δῆξαι. Id est, Vis contemperandi & uis moderate extergendi, propter has enim uires paruos oris uentris morsus hebetant. Quod si tamen ἐπεκράτῳ hoc loco pro ἐπεκράτῳ, & superiore ἐπεκράτῳ pro ἐπεκράτῳ legas, utrobique uerā & eandem sententiam habebis. Aequè enim ἐπεκράτῳ ab ἐπεκράτῳ deducitur, sicut ἐπεκράτῳ, hoc

à *λεκέραια*, à futuro *λερόσω*, illud à *λέκρατοι*, à futuro *κράσω*. Sic etiā *κατακρατικός* & *κατακρεστικός* à *κατακράννυμι*. Aetius 9. cap. 37. in fine de lactis potu. οὕτω γὰρ δὲ δίδωμι, ἕμα σατιῶν & κατακρατικῶν γίνεται τὸ φρεμάτωρ, id est, sistit ac tēperat fluxiones. Galen. 12. Meth. de uinis fuluis. πρὸς τὴν γὰρ τὴν γαστέρα καὶ φλέβας οἱ λιγροὶ σωμαίρονται μάλλον, ὅτι καὶ μάλλον θερμαίνονται, ἐπικρεστικοὶ δ' εἰσι καὶ βρεπτικοί. hoc est, tēperamentū inducentes. Aetius 11. cap. 19. in cura dysuriæ iubet *προφαῖς κατακρεστικαῖς χυδαῖς*. Galenus 4. ὑγιστῶν de succo alicæ, *δύχμος μὲν ἐν ὄδι, καὶ δὲ τὸ τὸ ἴλα καὶ ποχυμίας ὑλκρεστικός*. Habetur tamen in uulgato exemplari *ὑλκρεστικός*. Sed sufficiunt hi loci ad harum uocum significationem discernendam. Declarat autē manifeste quid *ἐπίκρσις* significet Galenus 9. Meth. ubi in contrarijs indicationibus paulatim uitiatum humorem euacuare, & bonum uicissim paulatim apponere docet. his uerbis. *χρὴ γὰρ διδόναι τὴν πᾶσιν πᾶσιν ἄνθρωπος τὸ φρεμάτωρ, κατὰ βραχὺ μὲν ἐκκενῶν τὸ μοχθηρόν, καὶ βραχὺ δ' αὐτὸ αὐτὸ τὸ χρεσθόν φρεμάτωρ, κατὰ τὴν ἐπίκρσις τὸ τῶν ἰατρῶν, ἢ ποιῶντι θεράπεια ἢ ἰατροχυμίας*, hoc est, eiusmodi curatio con-

temperamentum uocatur. Ultra hoc quod non solum ea quæ circa uentrem & Mesarēū sunt euacuat. Mesarēum membrana est ex uenis, arterijs, ac neruis cōtexta, per cuius uasa ex uentriculo in hepar alimentum distributio contingit. Idem etiā *μεσσητῆριον* appellatur à situ uidelicet inter uentrem intestinaq; ac ipsum hepar medio, uelut in anatomicijs lib. 6. Galenus tradit. Vasa autē tum uenarū tum arteriarum *μεσσητῆριον* ab eadem mēbrana dicuntur. Hoc itaq; loco Galenus per ualidū & fortem clysterem magnā reuulsionē, quam *ἀντίπασσιν* græci uocant, fieri dicit eorū quæ ad caput feruntur, & per eundem non solum uentrē & Mesarēū euacuari, sed etiā ea quæ circa sima hepatis hærent, insinuans scilicet, euacuationē ex Mesarēo factam gibba hepatis nō exinanire, eousq; enim ipsum Mesarēū non protenditur. Hippocrates *μεσσητῆριον* appellauit, partis uocabulo pro toto usus. Est enim *μεσσητῆριον* proprie ea pars mesenterij ex qua intestina crassa dependēt. Neq; tamen altera pars mesenterij unde tenuia intestina pendent, nomen aliquod priuatim habet, ut uidelicet *μεσσητῆριον* uel simili uocabulo appelletur. Totū uero Mesenterij in unū quoddā spinæ uerticolum, post septū trāuersum sub uentrē situm, procedit, indeq; ex ligamento neruoso dependet, uelut Galen. in 4. comment. in 6. epidem. Hippoc. declarat in hanc sententiam. *τὰ κόλλα ἐχει οἷα κωδός, μείζων ἢ καὶ ἡρπυγῶν ἐκ τῶν μεσσητῆριον, ταῦτα δὲ ἐκ νεφρῶν ἀπὸ γαστέρας*.

De his qui ob biliosum humorem caput dolent. Ante hunc titulum Galeni exemplar græcū ab Asclepiade scripta ad dolores capitis auxilia habet, uerum ea ipsa hōsdem penitus uerbis in sequenti capite huius secundi libri secūdo, de cephalæa rursus habentur, atq; à Galeno expenduntur, ac examinantur in quem usum, & qua ratione ab Asclepiade præscripta uideantur, quod ipsum hoc loco facere Galenus neglexit, ut uel ob hoc suspicari libeat, hunc non esse iustum eorum locum, Nam alias temere repeterēt in tam breui maxime interstitio, duarum uidelicet paginarū. Quare hoc loco ea reliquimus: quæ si quis omnino huc referre uelit, per me quidem licebit, ut idem penitus bis legat ac habeat in eodem libro. Galenum sanè non putamus eadem bis tradidisse, quanquam alias nimis in plerisq; uideatur, sed per oscitantiam à quodam bis inserta esse, quod etiam uetus Interpres animaduertit, qui hoc quidem loco ea ipsa conuersa habet, & in sequenti capite præteriuit, sed nos hic præterire maluimus, & sequenti capite ponere, quod Galenus ea ipsa tunc ut dixi, expendat, quod hoc loco nō fit, sed nuda tantum Asclepiadæ uerba apponuntur.

Illinenda

Illinenda frons pastillo croceo aut Trigono appellato. Pastillorū & crocei & trigoni descriptiones sunt apud Paulū lib. 7. cap. 12. & infra libro 7. cap. 5. alter à croco quem recipit, alter à forma & figura triangulari uidetur appellatus. Habet autem ambo uim dolorem sedandi, *ἀνώδυνον* Græci appellant, & stuporem inducendi, quam iidem *ναρκωτικὴν* & *καρωτικὴν* dicunt, ab opij ammixtione, & in hoc usu Trigonus pastillus, itemq; qui ex seminibus constat, ac ab hōsdem *σπερματῶν* nomen habet, à Galeno lib. 12. Meth. laudatur. *ἔστι δὲ* inquit, *καὶ ἄλλα πολλὰ φάρμακα δὲ τῶν σπερματῶν ὄνομα ζομῶνα καὶ τρίγωνα, μετρίωτερα μὲν εἰς τὸν ἄνθρωπον παραχρημα ναρκῶν, ἀκινδυνώτερα ἢ εἰς τὸ μέλλον.* hoc est, Sūt & alia multa medicinalia, ex seminibus appellata, itemq; Trigona, moderatiora quidem ad inducendum subito stuporem, uerum in posterum periculi minoris. Sed Linacer Interpres *τρίγωνα*, ex pastinaca pisce confecta, nulla omnino necessitate coactius interpretatus est, quū simpliciter dixisse Trigona satis erat, Verum existimauit hunc pastillum Trigonū ē pastinaca pisce cōfici, qui *τρίγωνον* Græcis appellatur, & si iam hoc etiam ita haberet *τρίγωνον* uocari pastillū oportebat, non *τρίγωνον* quod triangularem sonat. Quod autem ex pastinaca pisce hic pastillus non fuerit factus, Pauli uerba de eo adscribā, ex quibus id patebit. *ὁ τρίγωνος σελίνος σπέρμα, ὑποσκύμας σπέρμα ἀνὰ δραχ. β. ἀνίσσον δραχ. δ. ὀπίσι δραχ. γ. ὑδάτι λεία.* Quod est Trigoni pastillus componitur. Apij feminis, hysocyami feminis, utriusque drach. ii. anisi drach. iiii. opij. drach. iiii. ex aqua terito ac formato. Cæterum ut Linacer *τρίγωνον* ex pastinaca pisce confici solitū existimaret, ex eo accidit, quod pastinaca piscis uim habeat torporem ac stuporem inducendi, In hunc usum enim Celsus lib. 5. cap. 9. habet. Et plani piscis inquit, quem pastinacā nostri, *τρίγωνα* Græci uocant, aculeus torretur, deinde cōteritur, resinaq; excipitur, quæ denti circūdata, hunc soluit. Videtur enim Celsus ob id pastinacam probare quod stuporem inducēdo, atq; ita compagem laxando, dentem euocet, quod etiam Plinius lib. 32. cap. 7. ait. Conterit is & cū elleboro albo illitus dētes sine uexatione extrahit. Quin Aetius quoq; serm. 13. cap. 37. ex quorundā relatione tradit caudā pastinacæ quæ ictum alicui intulit, ablatam & in quercū suspensam, arborē arefacere, percussum autē ea hominē sanari, atq; id *ἀντιπαθείας λόγῳ* euenire. At uero quando in pastinacæ piscis mentionem incidimus, obiter locum apud Celsum emendabimus in quo falso maris pastinacæ in potu probatur. Sic enim legitur apud eum libro 5. cap. 27. aduersus ictus Italorum serpentium. Aduersus quos, inquit, satis proficit herba betonica, uel cantabrica, uel cētaurion, uel argemonia, uel trixago, uel personina, uel marinæ pastinacæ singulæ binæ ue tritæ, & cum uino potui datæ, & super uulnus impositæ. Hactenus Celsus. Quo loco non est marinæ pastinacæ legendum, sed syluestris, aut quod magis suspicor: agricæ aut erraticæ, quæ facilius potuere in marinam transire, Nisi quis omnino marinam pro syluestri dictam uelit, quomodo etiam lactuca marina ab eodem pro syluestri est dicta lib. 2. cap. 12. quod omnium maxime mihi arridet. Quid enim marinam pastinacam piscem uenenum quis in potu sumat, aut corpori pro remedio admoueat, cuius contactus etiam periculosus est, ut Dioscor. in 6. Paulus lib. quinto, & Aetius loco supra citato produnt. Verum pastinacam syluestrem in potu ad uenentorū animalium ictus ualere, Dioscor. lib. 3. ait *ἀρμόζει ἐν πόμασι καὶ πρὸς θηρίων διγμάτα καὶ πληγὰς, τὸς δὲ πτελαβόντας φασὶ μὴ ἀδικαίως ἐπὶ θηρίων.* Loquitur de staphylino syluestri, quæ latinis pastinacæ est.

De dolore capitis per consensum. Supra *συμπάθειαν* & *ἀντιπάθειαν* rerū inter se exposuimus. Hoc autem loco *συμπάθεια* opponitur τῇ *πρωτοπαθεία*, quæ &

F 4 ἰδιοπάθεια

fuccū eius, si integre probe coquatur, uelut pūfana, idem Galenus eodem loco, primo uidelicet de alimētis, ubi de chondro agit, tradit: ut nō recte à quibusdam hoc loco in Paulo πολλός pro πλυτός legatur. Et ob id etiam fallūtur qui Paulum de frugum aliqua specie, hoc est, farre hic loqui aiunt, ex qua uidelicet alica, quæ ἄλιξ ab eo latina usurpata uoce dicitur, paretur. Nam quod alicam chondro in re liquis similem, nisi quod magis uentrem cohibeat, dicit: non quod chondrus in tegrum & naturale semen per se sit, alica uero ex eo tufo paretur, ostēdit: sed magis quod ambo facticia sint, & alica ex zea ut dixi, chondrus uero ex tritico fiat, & ob id similitudinē inter se habeant. Alicam uero ob id magis uentrem cohibere credendū est, quod ex zea fiat, quæ uires per omnia medias inter triticum & ordeum habet. Quando uero ordeum in primo ordine refrigerat, & arefacit, triticum autem neq; siccet neq; humectet manifeste, sed tamen in primo gradu calfaciat, cōsequitur zeam, & ex ea factam alicam, moderate siccandi ac refrigerandi facultate prædita esse, quæ causa est cur uentrē cohibeat & adstringat, tamen si ex siccatura quoq; ei quid harū uirium accedat. At uero ut tum chondrum, tum alicam, utraq; facticia esse apud Paulum itidem uelut apud Dioscoridē & Galenum credā, facit quod idem Paulus pleriq; locis ambo, ut cōsimilis usus ac facultatis cōiungit, uelut lib. 3. cap. 31. ἔσω δ' ἐσσι ἄρτος πλυτός ἐκ ψυχροῦ, ἢ ἄλιξ, ἢ χόνδρος μετὰ τινος τ' ψυχρότων χυλῶν. & 3. cap. 62. τροφήν δὲ διοτέρον χόνδρον πλυτόν δ' ὄξυκράτος, ἢ ὄρυζαν ἢ ἄλικα. Porro Aetius aliquando cōiunctim χόνδρον ἄλικος dicit, ut ne quis occasionem habeat, diuersam rem à chondro alicam putādi. Sic serm. 9. cap. 10. τροφήν δὲ διδόναι χόνδρον ἄλικον μετ' οἴνῳ λυκῶ καὶ λεπτοῦ καὶ ἰσσοσύφοντος. & eodem sermone cap. 12. χόνδρον πτερον δὲ ἐν αὐτῷ ψίχας ἢ χόνδρον ἄλικος ἐν αὐτῷ ἐμβλητόν. & eodem serm. cap. 29. ἰασάμην οὐ καὶ τ' τὸν ἀρεῖται μὲν κελδόνιας τὰ λιωλικά βοηθία ματα, τραφῆναι δὲ χόνδρον ἄλικος μετ' ὕδατος θέρμου ἐψημύον κόκκων ῥοῆς σιωεψήθῳ των αὐτῶ. Qui locus itidem apud Galenum 10. Methodi legitur, sed pro χόνδρον ἄλικος, simpliciter χόνδρον habetur. Galenus enim latinam appellationem usurpare uitauit, quod Aetio ex re esse uisum fuit, ut uidelicet utraq; tum græca, tum latina appellatione coniunctis, certius res ipsa indicaretur. Ceterum quemadmodum χόνδρος & χόνδροπισσάνη, & πυρηνή πησάνη ex zea & tritico fiebant, & πησάνη simplex ex ordeo, sic πράγος ex olyra parabatur, ut Galen. 1. de alimentis ait. τὴν δὲ ὀρυζιανὴν ὀλύραν ὅταν ὡς χρὴ πησώσι, τ' ὀνομαζομένην πράγον ποιοῦσιν. Et βρόμος ex auena, ut Paulus lib. 1. cap. 78. quum ait πῶσα πησώσις δὲ τῆ πησάνη καὶ ὀβρόμος καὶ ὁ χόνδρος ἐψίται, ostēdit: & oryza ex typhē ut Plin. lib. 18. cap. 10. testatur, & ob hanc fanē facticiam harum rerū similitudinē Græci dictionarij χόνδρον per πράγον item per ἄλικα exponunt. Sic enim Hesychius ait. χόνδρος πράγος ὄτος καὶ ὀλιξ. Quamq; Galen. & Paulus, & Plin. etiam, atq; Dioscorides, natua semina frumentacea, & non facticia, his nominibus prodāt. Tamen si quod Dioscor. ait, πράγος τὸ χῆμα μὲν πῶσα πησώσις τῷ χόνδρῳ ἰοικεῖ, planē exprimat facticiā rem tragum esse, ut qui chōdro in figura similis sit, et ex olyra zeæ genere factus, quū chōdrus ut idē, ueluti suprā indicauī, ait, ex uera zea fiat. Quod ipsum etiā Plinius ait his uerbis 18. cap. 7. Pūfana cōficiendæ ratio uulgata est. Simili modo ex tritici semine tragum fit in Campania tantum & Aegypto: Nisi quod ex tritico fieri & non olyra prodāt, ut uel ex eo loco appareat confusissimas semper fuisse frumentaceorum generum appellationes, eandem rem alijs aliter uocātibus, uelut etiam Galenus primo de alimentis iam sæpe citato libro ostēdit. Porro quod dixi aliquos existimare apud Galenum & Paulum locis suprā citatis, chondrum frumenti & tritici certam speciem & naturalem, nominatimq; far esse, & non rem facticiam, falluntur mea quidem opinione, Nam neque his locis aliud quā facticia

res ab

res ab utrisq; ut ostendi, indicatur, & χόνδρος uox alias apud nullum ueterem, neq; Theophrastum, neq; Dioscorum reperitur, uelut etiam supra ex ipsis Galeni uerbis demonstrari, quos de hac specie filere non par & æquum putandū esset. Quin & ipsum far facticia res est siquidē Archigeni credimus, cuius uerba Aetius serm. 9. cap. 45. recenset, hæc. τὸ δὲ λεγόμενον ῥωμαίσι φάρ ἐν τοῖς τῆς ῥώμης μέρισσι σκονιάζει ὄτος. σίτον πῶσα ὀλίγον βρέξας ὕδατι καὶ ἀνασάσας ἐπιπλάσσει ὀλίμω ὡς πησάνη. ὅταν δὲ τ' φλοῖον ἀρθώλη, ἄρας ξηραίνε ἐν ἡλίῳ, εἶτα διαψίχας χερσὶ μέχρις αὐ καθάρου τ' φλοῖον ἀρθήνη τ' σίτον, ἀλθθὲ ἀδροπάτα, ὡς γυνέσθ' τ' ἰσσοκον εἰς δ. ἢ ε. ὃ φυλάττει ξηροῦ. ὡδὲ τ' χρείας ἐψίται ὡς χόνδρος καὶ ὡδὲ τ' ἀπ' τ' ὕγαιοντων. ὡδὲ τ' τῶν νοσούντων, ποικίλως σκευάζει. His uerbis Archigenes far uelut chondrum coqui & in cibo sumi dixit, ex quo uel solo palām sit far chondrū non esse, sed uicinū ualde utriusq; facticiæ rei apparatus esse, ex zea uidelicet & frumēto, ut Plin. quoq; testatur qui lib. 18. cap. 7. ait populum Romanū farre tantum ex frumento CCC. annis usum (Quamquā paulo ante dixerat, far in Aegypto olyra conficitur) Ut tum far, tum Tragum pro eadem re dixerit Plin. in eodem capite, Nam sequitur in eo capite, quod suprā citauī, Tragum eadem ē tritici semine fieri. Quare etiam inter res ex frumētaceis seminibus facticias mira appellationū cōfusio existit. At uero quod Plin. alicam inter fruges recēset, uelut lib. 18. cap. 7. Aliqui uerna, milium panicū, lentem, cicer, alicam appellant. Et eodē capite. Tunicæ frumento plures, hordeū maxime nudū & alica, sed præcipue auena, De nullo etiā alio semine, quā facticia alica intelligendum opinor. Neq; mihi probatur quod aliqui alicā his locis apud Pliniū alteram zeæ speciem apud Dioscor. simplicem uidelicet accipiunt, quū id nullis argumētis, neq; ullius autoritate probari possit. Verū ut de alica facticia Pliniū dicere opinor, ex eo Plinij loco inducor, lib. 18. cap. 10. ubi ait. Apud Græcos est zea, tradūtq; eam ac typhen quū sint degeneres redire ad frumentū, si pistæ serantur, nec protinus sed tertio anno. Quū enim zeam pistam serēdam tradat, quid aliud intelligas quā alicā quæ pista existit: uelut suprā ex eodem Plinio ostendi, quo modo fieri potuit etiam ut far facticiū sereretur. In summa autē si cui penitus far, chondrus, alica, res facticiæ, fruges esse, & pro frugibus dictæ apud autores uidentur, pro eis utiq; positas putabimus ex quibus omnino fiunt, uelut esse zeam & ipsum triticū siue frumentū ostēdi. atq; hæc de chondro & alica in præsens suffecerint, quum quod uolui satis demonstrarim ut opinor, Nimirum chondrū & alicam eandem rem facticiam esse, & nō frumentacea semina naturalia per se. At uero adscribam & chondri faciendi modum ex Cōstantino Cæsare ex libris uiginti quos de agricultura conscripsit, quos nuper nobis Matthæus Aurogallus uetus amicus noster cōmunicauit. Sic enim libro 3. prodit. χόνδρον ποίησις. ζεῶς πησέου ὃ ἐμπλητέου ἐξ ὀν ὕδατος, καὶ σιωεκπασέου. ἐπιπλάσσει γυμνοῦ λυκῶν κοπῆου, καὶ εἰς λεπτὸν σπυρίον, ἀμμοντε τ' λυκῶ τῆς καὶ λεπτοῦ τῆς τὸ πῆμαρ σὺ γυμνοῦ μερεῖ, κατ' ὀλίγον μικτέου ὑπὸ πησσομένη τῆ ζεῶς αὐδὸς. σκευάζει δὲ τὸ τῆς ὕδατος ἰσσοκον ἡμέρας, ἵνα μὴ ὀξύσῃ. ἐπὶ δὲ ἄπας ἐπιπλάσσει κοσκινῶ κοσκινεῦσθω ἀδροπῆρω. κάλλιστος ὁ πρῶτος σηθῆς γίνεται χόνδρος. δεύτερος ὁ ὑπὸ τῶ, καὶ ἐλάττω ὁ τρίτος. Cæterū eodem loco & Tragi faciendi modum tradit, itemq; pūfanae in hæc uerba. πράγον ποίησις. τὸν ἀλεξάνδρινον λεγόμενον σίτον βρεκτέου καὶ πησέου καὶ ξηραίνου ἐν ἡλίῳ θέρμῳ, εἶτα αὐδὸς τὰ αὐτὰ ποιητέου, ἄχρις ὅ οὔτε ὑμένεις τὸ σίτον, καὶ τὸ ἰνῶδες ἀρπύση, οὐτῶτε ξηραίνου καὶ ἀρπυτίου τὸν πράγον ἐκ τῆς ὀρυζανῆς ὀλύρας. πησάων ποίησις. ἰριθὴ βραχέιστε πησέται καὶ ἡλίῳ ξηραίνεταί. εἶτα ἀρπυτίετα ὄτω. πῶσα πησέται δὲ αὐτῷ τὸ λεπτὸν αὐτῷ, τῆς γυμνοῦ. ἐπὶ ἢ πησάνη ὕγροτέρα λαμβανόμενη προφιμωτάτη δὲ, ἔσω δὲ τὸ ὕδατος δεκαπλάσιον τὸ τῆς ἰριθῶν μέρους. καὶ πησέται δὲ ἄλλω ἀρπυτίῳ εἰς αὐτῆν ἐμπασσομένη. γίνεται δὲ ἐκ σίτου πησάνη ὁμοίως.

Acetum

Acetum mulfum in potu præbendo tum simplex, tum Iulianicū. Oxymel-
lis siue acetū mulfū cōpositio recitatur à Plinio 14. cap. 17. & lib. 23. cap. 2. iisdem
ferè uerbis, nisi quod posteriore loco aqua marina pro pluuiā falso legitur. Pau-
lus lib. 7. cap. 11. aliter componit simplex oxymeli quàm Plin. tradit. & eodem li-
bro cap. 5. etiam oxymellis Iuliani conficiendi modū docet. Pharmacopolia ho-
die neutrū eo modo præparant, & corruptissima est in uulgatis antidotarijs de-
scriptio oxymellis Iuliani. Possit autē ex Paulo corrigi, si quis in usum uertere ue-
lit. Temperatissima uero quomodo fiat acetū mulfū confectio, Galenus in cōsilio
puero ex comitali morbo laboranti destinato præscribit.

Illinenda frons ex cyphi in frigidioribus, ex crocomagmate in calidioribus. Cypheos cōpositiones plures fuisse Dioscorides ait, qui lib. 1. unam recenset. Aetius serm. 13. duas habet, alteram ex rebus XXXVI. alteram XXVIII. cōstantem, quas etiam Paulus lib. 7. cap. 22. ponit omnes calidas & propterea in frigidiori-
bus habitudinibus in capitis dolore in febribus fronti recte illinuntur, uelut etiā
Aetius perhibet. Crocomagma uero quod eodem loco Dioscor. describit cōtra
calidioribus habitudinibus cōuenit, utpote quod ob crocū adstringendū ut præ-
ditū, & ob hoc terreū ac frigidū, modice refrigerat. Nam aliās etiam tum in cro-
co, tum in crocomagmate calida facultas prædominatur.

Arbuti fructus Memecylon græcis appellatus. Arbutus κόμαρον græcis est,
quæ arbor unā cū fructu suo Memecylo græcis appellato, acerbæ qualitatis est,
& stomacho incōmodat, ac capitis dolorem inducit, ut Galen. 7. simp. phar. de ea
prodit, & Dioscor. lib. 1. quod ipsum etiam hoc loco de ipso fructu Galenus per-
hibet, eaq; propter in capitis dolore febrili uitandum censet. Verum Plinius lib.
15. cap. 24. ait. Vnedo pomum inhonorum, ut cui nomen ex argumēto sit unum
tantum edendi, duobus tamen hoc nominibus appellant Græci Comarū & Me-
mecylon, ex quo apparet totidem esse genera & apud nos, alio nomine arbutus
uocatur. Quibus uerbis Plinius quatuor uoces Vnedonem, Comarum, Meme-
cylon, & arbutum, unī arbori ac fructui tradit, cuius tamē duo genera esse putat,
atque ita etiam lib. 23. cap. 8. sentit. Arbutus, inquit, siue unedo fructum fert diffi-
cilem concoctioni & stomacho inutilem. At uero κόμαρον & arbutum eandem
arborem esse, eiusq; fructum Memecylon uocari, ex supra citatis Galeni ac Dio-
scoridis locis clarum est. Vnedonem autem alium esse fructum, & non Comari
siue arbuti, sed arboris epimelidis appellatæ, ex eodem Galeno ostendemus. Se-
xto namq; simp. phar. de Epimelide, ὑπὸ μύλης inquit, acerbæ planta est, & ut dice-
re possis syluestris malus, appellatur autē à ruralibus in Italia ἔνεδον, hoc est une-
do, ac plurimum in Calabria nascitur. fructus eius acerbus, stomacho incōmo-
duus, & capitis dolorem inducens. Nam peregrina quadam qualitas ei est ammi-
xta. Quæ uerba ex Galeno etiam Paulus transcripsit, ut dubitari nō debeat, quin
aliā arbor sit ἐπιμυλῖς, quæ unā cum fructu suo in Italia unedo appellatur, & aliā
arbutus, cuius fructus Memecylon græcis dicitur. atq; hoc propterea quod di-
uersis locis eorundē mentio fiat, & hoc ab his autoribus qui æque ut Plin. in Ita-
lia uixerunt, quanquā Plinius innuat potius quàm exprimat, duo unedonis ge-
nera esse, ut uidelicet alterum de Memecylo, alterum de unedone accipi possit.
Sed tamen mox leuiter satis dictum cōfundit quum ait, alio nomine arbutus uo-
catur. Quare certū est ipsum existimasse arbutū & unedonem latinis esse, quod
comarus & memecylon græcis, atq; id ut opinor, ob similem uim quæ de meme-
cylo & unedone proditur. Verum ex Galeni uerbis ostenditur unedonem epi-
melidis fructum esse, Memecylon autem arbuti. Neq; refert fructuū & arborum
appellationes singulatim inter se in suo genere cōfundi. Quin & lib. 2. de alimen-
tis

tis idem Galenus manifeste inter Comarum arborē, cuius fructus Memecylon
appellatur, & inter arbutum aut sentim potius, quæ Epimelidas fert & in Italia
unedo appellatur, distinguit ut certū sit duo diuersa genera Vnedonem & Me-
mecylon esse, quorum ἀντίσημ Galenum fuisse credo, Plinium uero ut nō adeo
circa has res curiosum, ex Græcis tantū transcripsisse, & in his uelut multis alijs
eos non assequutum esse. Porro Dioscorides lib. 1. alterum genus Mespili in Ita-
lia nasci prodit, quod ab aliquibus ὑπὸ μύλης uocetur, ut ex eius uerbis Epimelis &
unedo ex mespilorum genere sint, Arbutus uero & comarus ac memecylon sui
generis, & ab eis diuersi existant. Epimelis certe frequentissima est hodie ad syl-
uam Hercyniam, fructusq; eius unedo, uulgo elzbehr appellatur. Hippocrates
autem γυμνακίωμ. α. ἀμαμαλιδας uocat, uelut Galenus in glossis eiusdem testatur.

In caput II. de Cephalæa.

Manifestum igitur est hanc affectionem consimilem aptitudinem capitis ut
facile lædatur, uelut in cephalalgicis habere. κεφαλαία græcis à κεφαλαί-
για tum affectus magnitudine tum temporis diuturnitate distinguitur, aliās con-
similis aptitudo capitis, ut facile lædatur in utrisq; adest, nisi quod in cephalæa ma-
ior partium capitis affectarum debilitas contingit, atq; hæc aptitudo græcis ὑπὸ πᾶ-
σι κεφαλαίωμ appellatur, uelut contra dispositio corporis aut capitis quæ non facile, aut mi-
nimum læditur, ἀνωσάβη & ἀπώβη dicitur. Porro quæ sequuntur dolorum di-
scrimina, ad loci affecti cognitionem pertinent, de quibus fufillime Galenus in se-
cundo librorum hoc titulo inscriptorum tractauit.

Propterea quod oculorum tunicæ ex cerebri inuolucris habeant ortum. De
tunicis oculorum itemq; humoribus, quot sint, unde oriatur, & quem præbeant
usum ad uisum, doctissime tradit Galenus lib. 10. de usu partū humani corporis,
tametsi exemplar græcum corruptissimum sit, ut pleriq; omnes eius libri. At ue-
ro in immensum excreseat horum cōmentariorum magnitudo si eiusmodi omnia
explicare uelim, & tamen alio loco commodius hæc res tractabitur.

Per clysteres itaq; reuulsio fit, & ligaturis extremitatū. Ostendit aliquos mo-
dos reuellendi materiam quæ ad caput in cephalæa repit, uelut sunt clysteris ad-
motio, ligatura extremitatum partium, & multa infernarum partium confrictio,
sanguinis detractio è cubito, itemq; ex naribus, & euacuatio per hieram exacu-
tam: hæc enim omnia auxilia materiam à capite detrahunt ac reuellūt. Fit autem
ἀντίσπασσις quam reuulsionem diximus, in contrariam, (sicut deriuatio quæ πρὸ-
χέτδουσι dicitur, in uicinam partem,) atq; hoc secundum omnes differentias loca-
les, uelut Galenus lib. 5. Meth. ait, ἢ δὲ ἀντίσπασσις γίνεται ἄνω μὲν ἐπὶ τοῖς κέρωι πᾶ-
σι, κέρωι δὲ ὑπὸ τοῖς ἄνω, καὶ μὲν ἐπὶ τῶν δεξιῶν ὑπὸ δάκτυλα, καὶ ἐκείνων ὑπὸ πᾶσι, καὶ
τῶν ἑσῶ πρὸς τὰ ἔξω, καὶ τὸ τῶν αὐτῶν πρὸς ἐκείνα. & in comment. super aph. 68.
partic. 5. ἢ δὲ ἀντίσπασσις ὑπὸ ταναυσία γίνεται κατὰ μήκος μὲν, ἄνω ἢ κέρωι, ἢ πλάτ-
δὲ, ἢ ὑπὸ τῶν ἑσῶ, τῶν ἐξῶ, ἢ ἀριστερῶν καὶ δεξιῶν, ἢ βᾶδος δὲ, ὀπίσσω καὶ πρόσσω. Verū
hoc loco differentiam ab internis ad externa reliquit, sicut priore, ab anteriore par-
te retrorsum, ac uice uersa. & in cōment. εἰς τὸ πρὸς ἀρθρωμ, reliquit differentiam è late-
re in latus: ut sint ex toto octo locales differentie apud Galenū, reliquis sex tan-
tum numerantibus, ea quæ ab internis ad externa sit relicta. Porro reuulsio fit in
his quæ adhuc influunt, deriuatio uero fluxionum est quæ iam aliquam partem
apprehenderunt, uelut Galenus secundo ad Glauconem ostendit.

Deinde hieram dabimus exacutam. Hieram exacutā dicit quæ non simplici-
ter per se, sed cum additione alicuius medicamenti fortioris & amplius lacessen-
tis, exhibetur. Quemadmodum in superiore libro de Alopecia, dixit se aliquan-
do ueratrum nigrum addere, si atra bilis sit expurganda, aut scammoniā si amara

bilis sit euacuanda, atq; hoc significant græca uerba, τὴν ἰερὴν ὀξύαντας διοττον. Significat enim hic ὀξύαντας acuire ad materiam amplius irritandam ac lacessendam, quum alias ὀξύαντας etiam acidum facere significet. Galen. 5. simpl. phar. ἢ δὲ ἐκ σπηθιλονος ὀξύαντας ἔχει τὴν ἰερὴν, id est, alia uero ex putrefactione acidum faciente generatur. Aetius ser. 9. cap. 21. φυλάττωμεν τὴν ἰερὴν τὸ γαστρικόν, ἢ τὸν ὀξύαντας ἀπεφυμένον αὐτὸν τὸν ὀξύαντας, id est, Vitandū lac in quibus stomachus ipsum acidū facere cōsueuit.

Discutit autem oleum dulcissimum calidum, & magis inueteratū, itemq; Sicyonium. Sicyoniū oleum maxime in Sicyonia parari scribit Dioscor. lib. 1. ut patriam appellationem inde habeat, docetq; eius faciendū modum ex oleo albo, ita ut dimidium eius aquæ affundatur, cum qua bis efferuescat, nulla mentione facta cucumeris ex quo incoctio fiat, & unde alij Sicyonium appellatum putant, ἀπὸ σικίνου uidelicet, hoc est à cucumere appellatione ducta. Paulus nanq; lib. 3. cap. 77. sic ait αἶμα δὲ κενὸν καὶ θλαστικὸν ἀπὸ ἰερῆς ἰνέμεθρον, καὶ ὁ χυλὸς τῆς ἐλαττοῦ, καὶ τὸ δὲ αὐτὸ ἢ δὲ τῶν ἰερῶν αὐτὸν σικινάτιον ἐλαίου. Quibus uerbis Sicyoniū oleum ex elaterio, ipso uidelicet cucumeris syluestris succo, aut eiusdem radicibus componi tradit. Aetius autem serm. 9. cap. 27. non quidem Sicyoniū mentionem facit, sed alias olei in quo syluestris cucumeris radix sit incocta, καὶ ληρωτὰ, inquit, πικρὰ γὰρ ἰδιώτερον σικινάτιον ἀπὸ τῆς ἐλαττοῦ, ἢ τὸ σικίνου ἀγρίου ἔξω ἀναφύεται. Indicauit itaq; Aetius his uerbis Sicyonium simplex, quod ex incoctis oleo radicibus cucumeris syluestris fiebat, Paulus uero tum cōpositum Sicyonium oleū, tum id quod ex elaterij succo itidem cōpositum est, significat, quorum omnium descriptiones idem Paulus lib. 7. cap. 20. habet.

Cōscienda etiam ad ea crocodiliadis maximæ iuxta aquas nascentis radix. Crocodiliadem hic uocat, quam ipse in 7. simpl. phar. itemq; Dioscorides crocodilon appellant, radicem calidā & sicca uī præditam, unde & disculforiam facultatem habeat, & propterea in crassis & frigidis capitis humoribus discutiendis commode adhibeatur. Verum hoc loco de maxima & iuxta aquas nascente crocodiliadis radice, hoc est, τῆς παρὰ τὰ ὕδατα φουιδίης κροκοδιλιάδος ἐπιμεγίστης mentionem facit, ad differentiam, ut puto, chamaeleonis nigri, cui similem esse Dioscorides perhibet, qui item longam & leuem crocodilij radicē depingit, sed in syluosis locis, hoc est ἐν πόποις θουμώδεσι nasci prodit, quum Galenus contra, hoc loco circa aquas nasci tradat, Nisi forte in Dioscoride pro θουμώδεσι, sit legendum ὕδατῶδεσι. Plin. certe in fabuletis nasci dixit, quasi ἀμυμώδεσι apud Dioscoridem, aut alium quendam græcum autorem, unde ea transcripsit, legisset.

Maxime etiam profunt sub aquario uase nascentes Afelli, Millepedæ appellati. Animalia quæ græcis ὄνοι, & ὄνισκοι, & πολύποδες, hoc est, afelli, & Latinis millepedæ ac multipedæ appellantur, satis nota sunt, ut quæ non solum sub hydrijs & aquarijs uasis, uelut hic ait, nascuntur, sed ubiq; in locis humectis, uelut cellariorum parietibus & fenestris pluuia aut tempestate madefactis proueniūt, itemq; in sterquilinijs generantur, & ad contactum se in globum contrahunt, coloris alias fusci & ad gryseum declinantis, Dioscorides etiam κωνοειδῆς appellat. Galen. κνέμους, id est, fabas à similitudine Asianos uocare dicit. Marcellus uero Cutiones, ob cutis ut uidetur, duritiam & soliditatem, cap. 8. & 9. nominat. Verum significantissime ea Galenus infra lib. 3. describit, his uerbis. ζῶν δὲ πολύποτος ἐν τοῖς ὕδασι ἀγροῖς καὶ ἐν ταῖς κρηταῖς γεννώμενον, κατὰ δὲ τὰς τῶν δακτύλων ἐπερείσεις σφαιρομένον. Et Plin. 29. cap. ult. Millepeda ab alijs centipeda aut multipeda dicta, animal est e uermibus terræ pilosum, multis pedibus, arcuatim repens, tactuq; cōtrahens se, oniscōn Græci uocant, alij tilon. Quare manifestariū incurrunt errorem qui ὄνισκος uermes terrenos esse credunt, propterea quod hi in

hi in

hi in Italia Nisculi, quasi corrupta ex græcis uoce, uulgo appellantur, quum uermes terreni longe alia animalia sint quam Millepedæ, & γῆς ἕντερα, hoc est, intestina terræ græcis dicantur, Plinio autem & latinis uermes terreni, & de utroq; genere seorsim Galenus lib. 1. simpl. pharm. & Dioscor. lib. 2. agant. Porro uermes terreni similes sunt lumbricis, qui aluo & intestinis innascuntur, ἐλμινθες τρογγύλαι, id est, rotundi græcis appellati. Quare quidā permiserunt sibi etiam uermes terrenos lumbricos appellare, magno errore si quis in rei medicæ usu, pro uerme terreno lumbricum ex aluo humana adsumat, quum uermes terreni exigendis ex aluo lumbricis, in potu ab Aetio præbeantur. Non autem lumbricorum tantum rotundorū species uentri & intestinis innascitur, sed etiam ἐλμινθες πλατεῖαι, id est, lumbricus latus, & Ascarides, uelut euidentiss. ab Aetio serm. 9. cap. 35. & sequentibus duobus docetur. Lumbrici autem lati ab eodem ac reliquis græcis medicis κείλαι appellantur, hoc est institæ, à similitudine quam ad institas habent, quæ ratione etiam ταινίαι ab iisdem uocantur, quod instar fasciarum sint lati ac longi, Cuius generis nuper unum à quodam Northufensi ciue exegi longitudinis cubitorum decem, quæ pars saltem fuit dimidiata unius antea ab eodem progressi, Nam aut integri, inquit Aetius, excernuntur ut incredibilem magnitudinis de se præbeant ad spectum, aut etiam prodeunt in partes concisi, Et semel sanè exoluti, non amplius secundario cōgregantur id quod & ab Hippoc. indicatū est lib. 4. de morbis quum ait, καὶ αἱ μὲν τρογγύλαι τικτῶσιν, αἱ δὲ πλατεῖαι, οὐκ ἔτι. ut non mirum uideri possit proditum esse à Plinio lib. 11. cap. 33. intra hominem tæniās tricennum pedum, aliquando & plurium longitudine nasci, Illud potius mirum uideri debet, eo Plinij loco, & multis alijs ubi de tænijs mentionē facit, neminem hæcenus, ex tot doctis uiris quibus Plin. familiarissimus fuit, animaduertisse, tinea falsò pro tænijs irrepsisse. Neq; enim tinea legendæ sunt apud Plinium, quoties de uermibus & lumbricis intra hominem dicit, sed tæniæ uoce græca, quæ de lato lumbrico græcos medicos usurpare dixi, atq; adeò etiam reliquos scriptores. Sic Constant. Cæsar lib. 12. agricul. cap. 27. de nasturtij semine, μετὰ δὲ ἡδυσόμα καὶ οἶνον πινόμενον ἐλμινθας καὶ ταινίας ἐξάγει, id est, lumbricos & tæniās exigit. Ita Plin. quoq; lib. 27. cap. 9. de duobus silicis generibus; pellunt interaneorum animalia, ex his tæniās cum melle. & paulò post. Melius tæniās cum scammonij pari pondere. Longe enim diuersa res est tinea uestium à tænijs alui, de qua re obiter studiosos admonere uolui.

Aut de transmutatione in diuersam speciem quippiam diceret. Transmutatio in diuersam & aliam speciem μετέστωσις hic à Galeno appellatur, quæ significatur alia affectio ad priorem accessisse, aut priorē adeò in aliam degenerasse ac transiisse: ut ob id etiam alia à priore curatio sit instituenda.

Quemadmodū enim Hippocrates ait, leue & lene milium existit. Hæc uerba de Milio Hippocrates lib. 2. πῶς δὲ αἰτῆς ὀφέου habet, ubi in lateris dolore siccū fomētum adhibere iubet ex sale & milio torrefactis ac laneo marsupio exceptis. His uerbis πῶς δὲ αἰτῆς, ἄλλες, λέγχοι πεφυγμένοι ἐν εἰρηνοῖσι μαρσυππίου ἐπιτηθείσασιν, καὶ γὰρ κούφον καὶ προσηνὲς ὀκείχθ, quod Plinius leuissimum mollissimumq; est, dixit, lib. 22. cap. 25.

Cataplasmatibus uero utere ordeacea cruda farina. ὀμήλυσος & soluta compositio ὀμή λύσις dicitur à Galeno & reliquis græcis medicis, cruda ordeacea farina per se nulla alia re ammixta, nisi etiam hæc ipsa certis uocibus additis singulatim exprimat. Imò non solum cruda ordeacea farina per ὀμήλυσιν accipitur, sed etiam triticea, atq; propterea aliquando uocem adiicere solent, quæ certā farinæ speciem indicet, uelut hoc loco Galen. habet καταπλάσματος ἢ χυῶ κριθίνου ὀμή λύσει.

G 2 ubi

gantur, quod etiam ex doctissimo eius libri interprete Copo uidere est, qui *ῥοδάκη* in suo exemplari & legit, & uertit. Cæterum præcocia & Rhodacena itemq; Armenia ex genere Persicorum esse Galen. lib. 2. de alimentis apertis uerbis dicit, unde hæc etiã Paul. transcripsit, Tametsi in Galeno præcociorũ tantũ & Armeniacorũ, non etiã Rhodacenorũ nomẽ legatur, At uero uelut apud Paulũ *ῥοδάκη* falsò pro *ῥοδάκνη* legitur, Sic etiã apud Plin. Duracina pro Rhodacenis, tribus locis supposititia habentur. Velut lib. 15. c. 12. Sed Persicorũ palma Duracinis, legendũ est Rhodacenis. & eiusdẽ libri cap. 28. Spumeus malis, nullus Persicis, quũ præsertim Duracina abũdent succo, sed quis eiusullum dixerit colorẽ ubi itẽ Rhodacena pro Duracina legendũ est. Et eodẽ cap. paulò inferius. Quorundã generi utraq; est natura, ut Persicis. Etenim Duracinis adheret corpus, e lignoq; auelli nequit, quũ cæteris facile separet. Vbi rursus pro Duracinis, Rhodacenis substituendũ. Suspicio autẽ in Paulo *ῥοδάκη* à quopiã ex Plinio esse substituta pro *ῥοδάκνη*, quũ multo rectius quis ex uera Pauli lectione, *ῥοδάκνη* etiam ad Pliniũ trãstulerit, atq; ipsa pro Duracinis substituerit, uelut satis est compositum, quũ iuxta Sofratũ Rhodacenea persicæ mali genus appelletur, quæ utiq; etiã *ῥοδάκνη* appellãda esset, si *ῥοδάκη* recte apud utrũq; autorẽ Paulũ inquam & Pliniũ legeretur. Verũ quod apud Plin. Duracina leguntur pro Rhodacinis, nõ utiq; ipsi Plinio imputandũ est, sed alicui semidocto, qui nõ intellecta, neq; alicubi lecta, Rhodacenorũ appellatone, mox in eã suspicionẽ uenit, Duracina legi debere, ob ossiũ uidelicet duritiã, Quomodo uidelicet Duracina uua, & Duracina cerasa apud eundẽ Pliniũ leguntur, Nõ quidẽ ob ossiculorũ aut granorũ duritiã, uelut ille existimasse uidet, sed propter ipsius fructus densitatẽ, qui Acinus ueteribus omnibus appellat uelut alio loco ostendi. Neq; recẽs est hæc suppositio, ut alicui claro nomini imputari possit, quãdo etiam Palladius Pliniũ, ut puto sequutus, aut similiter à quopiã corruptus, cũ alibi, tum lib. 12. cap. 7. Duracina & nõ Rhodacena inter malorũ persicorũ genera recẽseat, ut inde etiã ad posteros Duracinarum appellatio sit propagata uelut genuina. Porro meminit Rhodacene arboris Aetius ferm. 13. c. 118. uelut alibi de Hypno citauit. fructus uero Rhodacenorũ meminit etiã lib. 1. de persica malo agens, ubi aperte Rhodacenenon appellari eius fructũ testatur. Et Paulus lib. 3. cap. 6. sed tamen itidem *ῥοδάκνη* pro *ῥοδάκνη* falsò legitur. Quemadmodũ etiã apud Constantinũ Cæsare lib. 10. agricol. *ῥοδάκη* pro Persicorũ genere leguntur, Sed in ea tamẽ tractatione semel *ῥοδάκνη* scriptũ habetur, quod recte legi, pro suppositio in præcedẽtibus *ῥοδάκνη*, iam puto satis declarauit. Nempe *ῥοδάκνη* appellatone ex *ῥοδάκνη* arbore Sofrato & Aetio dicta, ductam esse, & hanc ipsam nõ à latinis duracinis græcos mutuatos esse, sed Latinos ex græcis Rhodacenis, itẽ Rhodacena dixisse, Verum per ignorantia, aut nimia sedulitatẽ aliquorũ erymi studiosorũ, Rhodacena in Duracina trãstulisse. Videtur autẽ mihi appellatio ea omnino à Rhodo deducta esse, quod primum ab Aegypto persicarum arborũ fuit hospitiũ, ueluti Plinius dixit. Quomodo Damascena à Damasco sunt appellata.

At uero in uehemẽter inueteratis Sinapi ut moris est adhibe, & perure. Vltima auxilia in capitis dolore penitus inueterato sunt Sinapismus & ustura. Imponitur autẽ sinapi in omni antiquato dolore, ubi ex alto ad superficiẽ extrahere uelimus, atq; id aliquãdo sicubus ammixtis facimus, ita ut imposita sinapi ad rubefactionẽ locorũ, aut etiã ulcerationẽ, Quomodo sanẽ etiã in capitis dolore inueterato adhibendũ est, qd Gal. hic *ὡς ἔθος συναπίδι*, hoc est pro cõsuetudine sinapi imponere dixit. Quod si neq; sic cesset dolor, ustio p ferramẽta igne cãdefacta faciẽda in locis ubi maxime dolor hãret, uelut etiam Cor. Celsus lib. 4. cap. 2. tradidit.

Ad eiusmodi pharmaca uelut ad sacrã appellatã anchorã cõfugiũt. Ad sacrã anchoram

anchorã cõfugere prouerbio dicũtur, qui ad supremũ auxiliũ, rebus planẽ desperatis, festinãt. Translatione à nautis sumpta qui anchorã sacrã appellatã non eijs cõstit, nisi in extremo periculo. Nã ubi ea eiecta est, tota nauis eo fulcro sustentat, quod ipsum si tẽpestate urgente arenis impacitũ hereat, aut à rudẽtibus nauticis auellatur, ita ut recipi intra nauẽ nõ possit, nihil reliqui est quo fulciri nauis possit, quo minus à uẽtis subuertat, nisi procellarũ tẽpestate mitigata in portũ aliquẽ secũdo uẽto ac fato appellere cõtingat. Et propterea non nisi summo discrimine ea anchora eijs, in alias necessitates alijs tribus aut quatuor paratis, quæ si etiã eiectæ recipi nõ possint, quãuis horrẽda res sit, tamẽ non penitus desperata, quũ aliarũ copia supersit, quibus rebus urgẽtibus eiectis rursus nauis stabiliri queat. In summa Sacra nõ eijs, nisi in reliquis parũ fiducia sit, & discrimẽ ultimũ cogat, adẽd ut quũ ego sexies Oceanũ magnũ tum orientalẽ, tum occidẽtalẽ, ultra citraq; trãsmiserim, nõ nisi semel eijs uiderim, in Amasis ostiũ, nautis eõ defugere ex immẽso Oceano cõpulsis, quũ iam unã ex uulgaribus anchoris abruptã reliquissent, & in duabus reliquis tantũ præsidij nõ sperarẽt. Hoc itaq; loco Galen. medicos affectiõis rudes ad pharmaca ultima, uelut ad sacrã anchorã, mox festinare ait, quũ tamẽ ea ipsa non nisi in frigida intẽperie uel p se, uel etiã similiter frigidis humoribus ammixtis, adhibẽda sint, & tamẽ sic per ignorantia eosdẽ saepe proficere ait, atq; hoc ppter ea qd pleriq; homines ob uitiã diatã in huiusmodi affectiões collabãtur. Eiusdẽ Archigenti amuleta quæ capiti coronæ modo circũposita. *ῥοδάκη* itemq; *πελαγία* dicunt quæ corporis partib. quibuscũq; circũligata, eas à noxa tutantur, malaq; amoliũtur, ut *ῥοδάκη* id significet quidẽ quod latinis Amuletũ, sed tamẽ Amuleti uox nõ ἐκ τῆς ῥοδάκης, sed ἐκ τῆς ἀρχιγενεῖς facta est. Sunt enim ἀρχιγενεῖς magis spectali uoce appellata, ea quæ appensa alligataq; incantamenta magica & uenenorũ insidias arcent aut inefficaces reddunt. *πελαγία* uero generalẽ significationẽ habent, à circũligando aut circũponendo, atq; in hoc amplius ab ἀρχιγενεῖς differũt, qd hæc mirabili quadã cõtrarietate, quæ homines lateat, suũ effectũ præbẽt, illa uero iuxta medicã rationẽ. Quomodo sanẽ hic Gal. ex Archigene adducit *ῥοδάκη* ad dolorẽ capitis sedandũ efficaciam, si capiti obligentur aut coronæ modo imponantur, Reprobatur enim ipse Galen. ex his quæ Archigenes tradit, ea quæ nõ medica aliqua uis, sed porterosa amoliẽdi ratione ab illo sunt pdita, atq; propterea *ῥοδάκη* quæ obligamẽta sonant, in dolore capitis rectissime per coronas latinis reddũtur, Nã ipse Galen. ea *εἰσφέρει* & *εὐφραίνει* iubet, hoc est circũdare, & coronæ modo imponere, ut planẽ generalẽ quandã medicã rationẽ in his corollis esse indicet, quæ per cõtactũ capitis cõtingat, & nõ mirificã amoliẽdi uim, per p̄sentis rei utcũq; appensã naturalem contrarietate contingẽtẽ, quæ ut supersticiosa, est à Galeno reprobata. Quin & Dioscor. lib. 4. de Hippoglossõ quũ ait, *ὅτι ἡ κόμη ῥοδάκη ἐν χησμοῦ κεφαλῆς ἐστίν*, nihil aliud uult qd Hippoglossum coronæ modo impositã aut obligatã capitis doloribus pdesse, & rectissime eũ locũ Plin. intellexit & uertit li. 27. c. 11. Capitis dolorẽ corona ex his imposita minuit. *ῥοδάκη* enim coronã dixit, Nã hæc significat potius qd mōstrosam amolitionẽ, atq; hoc modo etiã de philanthropo idẽ Plin. 24. c. 19. dixit. Ex hac corona imposita capitis dolores sedãtur, qd auxiliũm etiã Gal. hoc loco ex Archigene producit, *εἶπε*, inquit, *μετ' ὀλίγου τῆς φιλανθρωπείας βοτάνης εὐφραίνει κελδίη*, hoc est philanthropo herba coronari iubet. Ceterũ mirificẽ amolitionis significatione *πελαγία* ipse Dioscor. eodẽ libro de uerbenaca supra usurpauit. *καλεῖται δὲ αὐτὴν ἰσραὴν βοτάνην ὅτι τὸ ἀγχοῦν ἐν τοῖς καθαρμοῖς ἐναὶ εἰς πελαγία*, hoc est appellant ipsam herbam sacram propterea quod commoda sit in expiationibus ad amuleta. Hoc enim loco non aliqua medica uis uerbenacæ ostẽditur, sed planẽ supersticiosa efficaciam, qua externas incantationes expiet &

amoueat. Cuius efficaciam res, frequentissime apud Plinium amuleta appellantur.

Deinde philanthropo herba coronari iubet, & palmula masculae cortice summo. Philanthropos herba est quae & Aparine Dioscoridi, Galeno, itaque Plinio dicitur. Verum quae ego hic palmulae masculae corticem summum dixi, φοίνικος ἀφ᾽ ἑσῆος σεβένιον Archigenes uocauit, est enim σεβένιον, τὸ ἐπὶ ἄκρῳ τῷ φοίνικι φλοιῶδες γινόμενον, ut Hesychius tradit, Hoc est, Sebenium est corticosum id quod in summa palmula nascitur. Quibus uerbis indicatur, σεβένιον plane id significare quod ἐλάτη siue σάβαν in palma dicitur, quod ipsum Dioscorides ποδικάλυμμα, id est, operimentum fructus palmae recentis & adhuc florētis esse dicit. Galen. uero. s. simp. phar. ἀμύσισμα, hoc est, indumentum seu tectorium uocat, quancumque in exemplari uulgato ἀφ᾽ ἑσῆος, pro ἀμύσισμα corrupte legatur. Videturque σεβένιον diminutiua forma ἀπὸ Ἰσαβάνης factum esse. σάβανον enim pannus asperior qualis est qui a balneis circumdatur ad corpora abstergenda, a medicis graecis appellatur, Oribasio & Aetio ser. 12. cap. 11. item Marcello latino medico, ac Palladio. Quancumque apud Hesychium non σάβανον sed σάβανον legantur, exponanturque σκεπάσματα & περιβολαία, hoc est, operimenta et amictula, ut ex Sago latino facta uideantur σάβανον. Verum ad similitudinem σαβάνου uelamenti a balneo, σεβένιον operimentum palmulae dicitur esse diminutiua forma apparet. Porro non solum hic summus cortex palmulae ἐλάτη appellatur, sed ipsum adeo recens palmulae fructus germen ut Galen. ait, ὁ δὲ καλῶσι ἐλάτην τὸ ἀπαλὸν ἐκβλάστημα Ἰσαβάνης. Idem Dioscor. ἢ ὁ ποδικάλυμνος ἢ τὸ ἀπὸ τῆς καρπῆς ἐλάτη καλεῖται. hoc est, contentus in ipso cortice fructus itidem elate dicitur. Caeterum quod a Galeno ἐγκέφαλος in eadem palmula dicitur, id ab eodem. 2. de alimentis, uertex & summitas palmae appellatur. καθ᾽ ἑσῆος ἐνιοι inquit, ἐδίοουσι πῶν κορυφῆν Ἰσαβάνης, ἢ ὀνομαζοῦσιν ἐγκέφαλον αὐτῆς. At uero quod a Dioscoride ἐγκάρδιον uocatur, omnino aliud est, medium uidelicet in eius ligno, tertium a cortice. ἐγκαρδίου enim uocabulo etiam alias medicum alicuius rei, & quasi corculum aut medulla appellatur, quomodo graeci medici etiam ἐγκάρδιον τῆς σκίλλης scillae in tertiam partem uocant. Ipse autem Plinius palmulae ἐγκέφαλον, cerebrum dixit.

Amplius uero & Oesypum, hoc est, lanæ sordes, atque ipsa adeo lanæ sordibus sudoris succida. Oesypus & Oesypum neutro genere ut Plinius dixit, sunt sordes pecudum sudorisque foeminum & alarum adhaerentes lanis, Quae lanæ succide propterea appellatur quod sudoris sordibus & succo sint imbuta, Graecis autem ἑρμα οἰσυπυρᾶ & ἑρμα, hoc est sordida, & Oesypo imbuta, ἀπὸ τῆς ἑρμαῖς οἰσυπυρᾶς appellacionibus factis. Sonat autem ipsa uox οἰσυπυρᾶ ouium sordes, quae quomodo ex ipsis lanis eluantur Dioscorides lib. 2. docet, & Plinius lib. 29. cap. 2. Caeterum quod annotatu dignissimum uisum est. Apud graecos medicos fere omnes, & in plerisque omnibus locis in quibus οἰσυπυρᾶ mentio fit, ὕσσωπος legitur, & similiter ὕσσωπος ἑρμα leguntur pro οἰσυπυρᾶ. Neque apud graecos solum, sed etiam apud Latinos, Plinium inquam & Celsum, hyssopum aliquot locis pro Oesypo legitur, magno omnino errore, si quis hyssopum herbam, pro Oesypo lanæ sordibus accipiat, aut uicissim Oesypum pro hyssopo exhibeat, quum diuersissimae res sint genere, forma, uiribus, & tota natura. Et tamen Interpretes omnes qui nobis hactenus graeca transtulerunt, ubique ex uitiatis exemplaribus graecis hyssopum pro Oesypo reddiderunt, neque quisquam in hunc diem admonuit de suspecta lectione, sed simpliciter ὕσσωπον pro οἰσυπυρᾶ, falso in graecis exemplaribus excusum, itidem Latinis tradiderunt, ut uidelicet etiam Latini hyssopum pro Oesypo legamus, sed magno omnino errore usurpemus, si ita contingat uti. Ego aliquot saltem locos indicabo, quos maxime cupiam emendatos, & qui excusari queant per exemplarium graecorum corruptionem, sed tamen ut Interpretes se uix a supinitate & festinabunda negligentia defendere possint, etiam si ignorantiae suspicionem effugiant.

Apud

Apud Galenum itaque lib. 11. simp. pharm. ποδικὸν ἐλάτων ὕσσωπων legitur falso pro οἰσυπυρᾶ, & ibidem ἑρμα τῶν ὕσσωπων, & rursus, ἔχοντα τῶν ὕσσωπων falso habetur pro οἰσυπυρᾶ, quod utrinque est substituendum. Sic etiam apud eundem 13. Meth. legitur ὁ χεῖρον ἢ ἂν εἴη ἢ τὸ ἀπὸ τῶν ὕσσωπων τῶν τε λαταπλάσματι ἢ τῶν λικρωτῶν μινυῖαι, ubi pro τῶν ἀπὸ τῶν ὕσσωπων legendum est τῶν ἀπὸ τῶν οἰσυπυρᾶς, uelut ex eiusdem operis lib. 14. apparet, ubi ait ὅτι ἡ ἀμύσισμα ὁ ἀπὸ τῶν οἰσυπυρᾶς ἀπὸ τῶν ἀλλῶν, καὶ ἐγὼ μὴ λέγω, γινώσκεις, quamquam ibidem paulo post etiam ὕσσωπον pro οἰσυπυρᾶ sit excusum. Sic etiam hoc opere de comp. pharm. secundum locos, frequentissime ὕσσωπος pro οἰσυπυρᾶ expressum est, uelut infra lib. 9. cap. 6. in pharmacis sedis aliquoties, & hoc adeo loco quem iam interpretamur, habetur ἐπὶ δὲ ὕσσωπος, quod nos diximus amplius autem & Oesypum, &c. Porro apud Paulum & Aetium itemque Oribasium quem tamen totum nondum uidi, tam frequens est ὕσσωπος pro οἰσυπυρᾶ, ut ex tam multis locis non libeat paucos indicare, admonitos tantum uolumus medicinae studiosos, eamque exercentes, ut si in has uoces incidant, diligenter perpendant utra ex his duabus ad praesentem & subiectam tractationem conueniat, Quum hac parte etiam Plinius non sit integer, atque haud scio an alicui alteri quam illi ipsi ea fraus sit imputanda. Nam ut apud Graecos facile fuerit ab οἰσυπυρᾶ in ὕσσωπος ob literarum uiciniam prolabi: Ita non est in eum lapsus in latinis procliuitas, quum hyssopus plane aliter quam Oesypus scribatur, nisi quis omnino per temerariam ignorantiam incitatus, pro Oesypo sibi ignoto, hyssopum substituisset, Verum eo magis inclinatur suspicio ipsum Plinium ex ὕσσωπος in graecis lecta ac iam tum eius a uo corrupta uoce, hyssopum bona fide uertisse, hoc est errorē ex errore propagasse, non quidem per ignorantiam, Nam etiam aliquot locis integre Oesypum descripsit, sed per supinitatem & oscitantiam, aut certe praescriptae lectionis reuerentiam, quam mutare religio ipsi fuit. Sic itaque lib. 29. cap. 9. habes. Medicorum aliqui admixto anseris adipe, tauro rimumque seuo & hyssopo ad podagras uti iubent. Quo loco Oesypo pro hyssopo substituendum est. Nam hyssopi herbae hoc loco nullus est usus. Et eodem lib. cap. 19. Mulierum purgationes adiuuat fel taurinum lana succida appositum, Olympias Thebana addidit hyssopum & nitrum. Hic rursus Oesypum pro hyssopo substituendum est. Oesypus enim ἐμβρυα καὶ ἐμμηνια ἐν ἐλαω πορσιδὲ μινυῖαι ἀγῆ, inquit Dioscor. hoc est foetus & menses in lana appositus ducit. Et lib. 29. cap. 6. fel anserinum sanguis anatum, contusis oculis, ita ut postea hyssopo & melle inungantur. Quo loco item Oesypo pro hyssopo legendum est, ut ex eodem Dioscoride itaque Galeno patet, qui in hunc usum Oesypum & non hyssopum habent. Et lib. 26. cap. 14. Sicut ad ulcera manantia hyssopum legendum est Oesypum. Verum suffecerint hi loci his qui Plinium studiose legunt, & aliquando imitari solent. Neque enim cum his sentio qui Plinium penitus e medicorum numero resciant, de quibus tamen ipse Plinius non multum sit sollicitus, Verum ego sentio plerumque esse apud Plinium quae rectissime possint in usum assumi, & quae felicitius quis amuletur, quam uulgares aliquot practicos, ut hodie uocant, quum omnia sua ex graecis medicis descripserit, & plerumque in his Galeni libris reperiantur, prius a Plinio tradita. Nimirum quum uterque & Plin. & Gal. alter latine, alter grece, ex prioribus medicis sua transcripserint, uelut ambo ingenue testantur. Quin & Cor. Celsus eadem labe contaminatus est, sed quae non ipsius Celsi culpa, sed alicuius transcribentis & temere mutatis uitiis contigit. Celsus enim ex pro falso medicinam scripsit, neque Oesypum ignorare potuit. Locus est lib. 5. cap. 19. in Enneapharmaco emplastro, ubi ait, Constat ex nouem rebus, cera, melle, seruo, resina, myrrha, rosa, medulla uel ceruina uel uitulina uel bubula, hyssopo, butyro, &c. ubi pro hyssopo nullius in hoc emplastro usus, Oesypo locandum est. Quemadmodum inter easdem nouem res per rosam, rosaceum accipiendum est, forte

forte quod integram uocem scriba aliquis decurtarit, qui fatis manifestum puta-
uit, hoc loco rosaceum accipiendum esse, etiam si non integre scribatur. Quam-
quam rosa pro rosaceo nō solum hoc loco, sed per totum Celsi itemq; Scribonij
opus legatur & aliquoties etiam apud Pliniū, eodem scribēdi compēdio, quam-
uis fatis dispēdioso, quū etiā doctis rosam ipsam conijciendam esse uideri ali-
quoties possit. Porro ex Oesyppo pharmacum compositum sit, quod Græci medi-
ci aliquando οἰσυπυ φάρμακον, aliquando οἰσύπου κηρωτῶν, aliquando οἰσυπου κη-
ρωπειδῆ, aliquando οἰσυπου ὑγρῶν uocant, atq; hæ appellationes omnes à forma
medicamenti, quod ad cerati liquidū modū paratur, sunt deductæ. Componendi
autem modum docet Paulus lib. 7. Sed tum in hoc Pauli loco, tum in alijs plerisq;
que omnibus itidem ὁσωνπος pro οἰσυπος falso legitur. Sunt autē promiscui usus
Oesyppus per se, & pharmacum ex eo constans, uelut Galen. lib. 14. Meth. tradit
his uerbis. καὶ πίνω καὶ ἢ δι' αὐτὸ κηρωτῆ τῶν ἀπτεσι γινωσκωμένων δὲ φαρμάκων, καὶ
χρῶντοί γε πλείπολοι κατὰ τῶν ἐν Ἰσχυροδρίω φλεγμονῶν τάντη, καὶ τάντης οὐκ ἐμβολ-
λων ὅταν οἰσυπου μὴ πῆν, τὸ δέου ἐργάζη. Quin & hodie in aliquibus pharmacopon-
lij hyssopus humida habetur pyxidibus inscripta, & humidam ad differentiam
hyssopi herbæ aridæ dictā uolunt, qui forte de re ipsa nihil sciunt, quū non hyssop-
us humida ea res, hoc est lanarum sordes sit appellāda, sed Oesyppus liquidus,
ut iam plus fatis est ostensum. Hippocrates porro lanas succidas etiā ἕρια πινώση,
τα uocat, & ἕρια πινώση, Nā & πίνος uox Oesyppi ac sordū significationē habet.

Et per futuræ adductionem, tanquam non sit denudatum curabimus. Dupli-
cem hoc loco Galenus capitū uulnerum adducendū modum ostendit, quorū al-
terum ἀγκυριασμού appellat, alterum κατὰ θήξιν. Modus per ἀγκυριασμού, hamu-
lis seu fibulis impositis sit, Nam his caro hians adducitur, uelut etiā supra ex Cel-
so ostendi. Modus uero κατὰ θήξιν, quem per futuræ adductionē appellauimus,
per acum sit quæ uulnerum oras propius iungit, unde etiam κατὰ θήξιν, quasi dic-
tas iuxta acum siue acus admotionē, fieri is modus dicitur. Est enim θήξιν a uer-
bo θήγω, quod acuo & acum trāfigo significat, & nō à θίγω per iota, quod tango
est, unde etiam θίξιν tactus uel cōtactus, quæ uox hoc loco nullum locum habet,
quod tamen uetus existimauit Interpres. Porro si futuræ non teneant, nec perma-
neant, tertium curationis modum κατὰ σνοσάρκωσι adhibendum præscribit, qui
sit aridis pharmacis carnē gignentibus inspersis, uelut itidē supra indicauī. Quæ
uero sint talia, & qua facultate prædita, eorumq; differentiam, Galen. lib. 3. Meth.
& Paulus lib. 7. cap. 13. habet. faciūt enim omnino ut caro concreseat, & cicatrix
inducatur, unde quoq; appellationem hæc curatio accepit. Appellatur autem
& σνοσάρκωσι, ubi in uitio herniæ carnosæ, quæ ἑρπηκίλω Græci, & uulgo chi-
rurgorum nostrate Carnosel uocāt, partes scroti, tunicæ uidelicet, aut uasa, aut
testes, cum carne enata coalescunt & concrescunt, uelut Paulus lib. 6. cap. 63. de-
clarat. Quin & naturalis ossiū σνοσάρκωσι, Galeno in libro de ossibus appellatur,
quando carniū interuentu ex natura coalescūt. Etenim iuxta σύμφυσι, quæ est
naturalis ossiū unio, ossa quædā inuicem unīuntur ac coalescunt, fungosiora uis-
delicet, & molliora. Quædam uero aliorū corporū interuentu eam ipsam unio-
nem habēt, atq; hoc tripliciter, aut carne, aut neruis, aut cartilagine mediāte, qua-
rum σύμφυσι prima σνοσάρκωσι, altera σνωιδύρωσι, tertia συγχόνδρωσι appella-
tur: conarnationem & conneruationem ac conchartilaginationē ad græcorum
imitationem nobis appellare liceat. De naturali autem σύμφυσι ac unione hæc
accipienda sunt, & nō ea quæ in fractis sit, quæ callo superinducto reduniuntur.

Linamentum conuulsum cum aceto & oleo imponito. Linamentum conuul-
sum Galenus hoc loco πλωτῖον dixit, alias etiam μολύ πλωτῖον appellat. Sunt au-

tem

tem μοτοὶ καὶ μοτὰ linamenta quæ in uulnera induntur, & quibus oræ uulnerum
ulcerumq; ac sinuum obturantur. Verum medicamenta quæ his ipsis linamen-
tis excepta simul induntur ἔμμοτα appellantur. Galenus lib. 5. τῶν κατὰ γῆν, φθί-
ζοντες τὰ καλούμενα πρὸς τῶν ἰατρῶν ἔμμοτα, δὲ μοτῶν ἐγγυριμένων προσφερόμενα. Ab
eis etiam uerba formantur μοτῶσαι ac δὲ μοτῶσαι, linamentis & penicillis inditis
curare. Et ἔμμοτος cui eiusmodi μοτοὶ & penicilli inditi sunt appellatur, hoc est,
qui uulneratus est, & alias τραυματίας dicitur. In libello εἰσαγωγῆς inter Galeni
spurias connumerato, quinq; μοτῶν recensentur species ex ipso Galeno hinc in-
de collectæ, de quibus infra lib. 3. agam.

Aliud, Myrrhē trientem, euphorbiæ trientē, &c. Hoc loco uetus interpres,
Euphorbiæ drach. IIII. uertit, atq; hoc modo etiam legi debere suspicor, quum ni-
mium uideatur euphorbiæ rei adeo uehemēter calidæ & urentis pondus, trientis
uidelicet, hoc est quatuor unciarum. Nolui tamen mutare lectiōnem, sed tantum
suspicionem meam indicare, ut si quis uti uelit, in tam fortium medicamentorum
usu considerate agat. Quin & oleum hoc loco quod his rebus temperandis ad-
ditur, in ueteri interprete recens legitur, tanquam πρόσφατον, & non γλυκίνιον,
urnostrum exemplar habet, legerit, ut forte λδνικῶν pro γλυκίνιον legendum sit.

Resinæ frictæ sesquilibrium. Resinam frictam officinæ hodie colophoniam
appellant, quāquam à colophone hoc nomen habeat, unde quondam adueheba-
tur Dioscoride teste, sed liquida, nō tosta siue fricta, ad quam hodie colophoniam
appellatio est contracta. Græci citra resinæ additionem, φρυκτῶν, hoc est frictam,
simpliciter appellare solent, atq; hoc ob fricturam siue tosturam quam accepit, uer-
lut etiam Galenus hoc loco facit. Porro quomodo urere ac torrere conueniat
omnem resinam liquidam, docet Dioscor. lib. 1. At uero liquida resina tum pinus
tum piceæ, non solum ex colophone, sed etiam ex Gallia Tyrreniæq; appor-
tatur, eodem autore attestante. Quare Galenus subinde τῶν ἐκ τῶν κεραιῶν ὑγρῶν
appellat. Hoc est liquidam ex dolijs siue amphoris resinam. Nimirum quod in
dolijs ac amphoris afferretur. Sic Methodi lib. 6. inopia terebinthina, ammisce-
ri posse ait liquidam ex dolijs, itemq; frictam. καὶ μάλιστα inquit, καὶ μὴ παρούσης τερ-
μινθίνης, ἢ τ' ἐκ τῶν κεραιῶν ὑγρῶν, καὶ ἢ φρυκτῆ καλῶς αὐ μολύειν. Verum interpres
Linacer, humidam pineam τῶν τῶν κεραιῶν ὑγρῶν uertit, humidam pro liquida
ut assolet, dicendo. Nam etiam ceratum humidum pro liquido reddit, uelut ali-
bi commemori. Et Galenus sanè liquidam pini seu piceæ resinam pro terebinthi-
na succedere uult, ut in re non sit aberratū ab interprete, sed tamen adijcere oport-
tebat, ex dolijs uel doliorum, uelut Galenus appellat, de quibus quum siluerit,
uidetur ἑρπίνης τῶν κεραιῶν appellationem non intellexisse. Meminit autē eius-
dem Galen. lib. 4. de sanit. tutela. ubi item reliquarum penuria hac utēdum esse
ait his uerbis. ἀρρῶν δὲ τῶν, ἢ τ' ἐκ τῶν κεραιῶν, μολύειν πινθίνω, ἢ τ' ἐκ τῶν
τῶν ὀνομαζομένων. Palladius eam ipsam resinam locularem appellauit, lib. 3. cap.
25. de Cydoniorum arbore loquēs. Si arbor ægra est, inquit, amurca aqua æqua-
liter mista radicibus debet affundi, aut calx uisua temperata cum creta, uel resina
locularis pici liquidæ mista trunco arboris adlini. Quanquam pro loculari, le-
gendum suspicor Lagunculari, ut uidelicet ἢ ἐκ τῶν κεραιῶν, hoc est, doliaris siue
ex dolijs, resina laguncularis ab ipso sit appellata.

Saponem betæ succo dilutum. Hoc medicamentū est quod supra lib. 1. Pau-
lum ex Galeno transcripsisse demonstraui, quanquam in Pauli exemplari græ-
co uulgato lib. 1. cap. 4. 6. σίγησι pro saponem legatur. Verum saponem legendum
esse ex hoc loco patet, quæ ad uerbū Paulus transcripsit, Amplius autē & ex Copi
translatione manifestum sit, qui Saponem in suo exemplari legit & conuertit.

Ob id

Ob idipsum ne consterneris.] In græco est *μη ξενιδῆς*, quod ne cōsterneris diximus. Significat enim *ξενίζομαι* peregrinus & alienus fio, ac quasi mentē à re ali qua ab alieno, & proinde cōsternor, animoq; uelut renouor, quæ significatio non temere reperitur apud autores, quā alias *ξενίζομαι* hospitio excipi, & muneribus donari significet. Constantinus Cæsar actiua uoce usus est lib. de agricultura 2. cap. 46. *ξενίζε γὰρ καὶ παραθῆε ἢ ὑπὸ τὰ χεῖρα μεταβολὴ τῶν μελισσῶν.* Et passiuā item lib. 9. cap. 5. *Δεῖ πάντῃ ἴσον εἶναι τὸ φυτῶριον τῆ φυτὸς ὑποσπυρμένη γῆ, οὐ ποῖότητι μόνον καὶ χῆματι, ἀλλὰ καὶ αἰέρον κατασώσει, ἵνα μὴ ξενίζῃ τὸ μέλλον ἐν αὐτῷ καταπίθεω, φυτ.* ne consterneretur ob nouitatem & perturbetur.

Id autem alternis diebus facito.] *παρὰ ἡμέραν*, hoc est alternis diebus fit, quod per uices dierum contingit. Idem etiam significat *παρὰ μίαν*, ad intelligitur enim *ἡμέραν*. Aetius serm. 9. cap. 6. *παραιτισόμεθα δὲ τὰς μακρὰς ἀσιτίας καὶ τὰς παρὰ μίαν*, hoc est, Inediam alternis diebus. Dicitur & *παρὰ μίαν* eodem sensu, Paulus lib. 3. cap. 10. *καὶ τρεῖς ὡς ἀντὶς ὅτι μὴ κατὰ ἡμέραν, ὅτι ἢ παρὰ μίαν.* Quin & *μίαν παρὰ μίαν* eodem sensu accipiendum est. Aetius serm. 8. cap. 67. *καὶ διδόναι μίαν παρὰ μίαν.* Idem Aetius serm. 12. cap. 37. hoc ipsum *παρὰ μίαν* idem significare indicat quod *τριταίως*, id est, tertio quoq; die. Sic enim ait, *γιννομένη δὲ τοῦ πρῶτου σφοδρότερον μὴ παρὰ μίαν τριταίως*, hoc est, alternis & tertio quoq; die. Eodem modo *πρὸς δύο* significat *παρατρίως*, id est, quarto quoq; die, uel etiam anno, si *ἐπι* explicetur. Constant. Cæsar. lib. 4. cap. 1. *πρὸς δύο ἐπι ἀπὸ ἑξῆς.*

In calidā solium agrum immittet.] Solium hoc loco dixi, *ἐμβασιμ* uocatā Galeno ab insensu & desessu, alias labrum, ac lauacrū, & piscina, atq; uulgo medicorum etiam *τίνα* appellatur, Nimirum uas in quo aliquis desidens lauari potest, qualia etiam hodie in balnearum ædibus habentur. Græci etiam *κλυμβήτραν* dicunt ab innatādo, quanq; hæc longior & spatiosior piscina fuerit, & τῷ πνέλω με κρῶ, id est, alueolo uel solio paruo opponitur à Galeno, qui alias etiā *ἀξάμενη* & paulo post *μακρὰν* uocat. Sic enim exēplar ipsum habet *καθίξει εἰς μακρὰν καὶ ἀπὸν πη, hoc est ut ego uerti*, In calidā labrū demittito ac lauato. Sed *μακρὰν* pro cista siue arca, aut potius alueolo panario, usurpat etiā Artemidorus de somniorū interpret. lib. 5. ubi ait, *ἐδοξε τις ὑπὸ μακρᾶς ἡ λεγομένης κερδίοπον, μετὶς ἀμαθῶς ἀνθρωπίνου βασίζομενος φέρεσθαι.* Verū pro solio balnearū itē accipit Damocrates, citante Galeno, infra lib. 10. huius operis. *σικρᾶς δὲ νοτίδος γνομῶν εἰς πλὴν μακρὰν λαθεῖς.* Potest tamen & *κέρδιος* solij usum præbere. Apud Gellium porro 13. cap. 24. *μάκτρα* & *πῶ μακρὰ* legitur, in uersu ex Aristophane citato, *χρῆσον σὺ μακτραν, εἰ δὲ βούλη κέρδιον.* Ita etiam apud Pollucē lib. 2. quum tamen uersus Damocratis *μάκτραν* non ferat, & *μακρὰν* æque ut *μάκτραν* senarius Aristophanis admittat. Quare arbitror *μάκτραν* ab illis legi, qui uocē à uerbo *μακτρα* deducunt, quod subigere malisam ac emollire significat, quod ipsum in *Μακτρα* illis appellata fieri solet. Contra autem *μακρὰν* legendū esse, Galeni & Artemidori lectio testatur, & mihi quidem uidetur *μακρᾶς* appellatio figuram rei oblongiorem referre.

Quæ Aeneas per experientiam pituitam detrahentia tradidit.] Videtur hic Aeneas medicus Galeni sodalis & amicus fuisse, à quo se pharmaca subscripta per manus accepisse fatetur, ab eodem per experientiam cognita. Verum in primo pharmaco, Saponis lib. 6. id est, *σάπων* & *λίβ.* s. leguntur. Vetus tamen Saponis sesquilibrium habet, & sic etiam legendum existimo, quum sex librarum pondus nimum uideatur reliquorum comparatione: potuitq; fieri ut ex uera quondam scriptura *σάπων* & *λίβ.* s. qua Saponis sesquilibrium significatur, primum perierit & postea character s. qui dimidium significat, in eum transferret, qui senarium numerum refert s. ob similitudinem ut apparet,

Aquam

Aquam mulsam saepe gargarissandā præbeto.] *ἀνακογχυλιάζω* hic Galen. habet, quod dixi gargarissandam præbeto. Videntur autem *κογχυλιάζω* & *κογχυλίω* itemq; *ἀνακογχυλιάζω* uerba facticia esse à sono ipso qui fit dum aliquid gargarissamus. Nam & gargarissare facticia uox est latinis itidem ut græcis qui *γαργαρίζω* dicunt. Paulus lib. 3. cap. 5. *κόψας, σήλας, μίφας, γὴ ἡλίω κογχυλιάζω*, hoc est, tusa cribrata ac mixta in sole gargarissa. & cap. 18. eiusdem libri, *ὠφελὲς δὲ καὶ ἀνακογχυλισμός ἐστὶ τῶν δριμύτων*, id est, gargarismus rerum acriū. Porro alia uerba sunt græcis *ἀνακογχύζω* & *ἀκογχύζω*, ne quis similitudine aliqua decipiatur, quæ significant concha aut testa excipere, *κόγχη* enim testam ac conchā græcis sonat. Dioscor. lib. 1. de Sicynio oleo. *ψύφας ἀκογχύζω τὸ ἔλαιον.* hoc est, refrigeratum oleum conchis excipito, aut in testas diffundito ac reponito.

Atq; ita sensim in eorū usu progredior.] *ἐκ πρῶτα* fieri dicunt græci quod sensim ac pedetentim fit, & semper cum ulteriore progressu ac additamento. Sic hoc loco Galenus *ἔτις ἐκ προαγωγῆς χρῶμαι*, ait, hoc est, ita sensim progrediendo uor. Hippoc. 1. epidem. *ιδύματα μεγάλα ἐκ πρῶτα, ἢ ἀλλὰ σιωχέα, καὶ βία.*

Porro parabili saepe pharmaco usus sum &c.] Hic locus ad uerbū à Paulo lib. 1. cap. 46. transcriptus ex Galeno, quanquā corruptus legatur in exemplari græco uulgato, & corruptius adhuc exēplar Copus habuit, qui pro *ὑποείσω*, hoc est, parabili, conuertit *euphorbio*. Legit enim *ὑποφρῖω δὲ πολλὰς ἐχρησάμην*, uelut supra lib. 1. cap. 1. indicaui.

In caput III. De Hemisrania.

Hemisrania dimidiæ partis capitis affectio est, uelut etiam ipsum nomen indicat à uoce *ἡμισυ* & *κράνιου* compositione facta. Eadem etiam *ἑτεροκρανία* appellatur, ob alterius tantum partis affectionem. Pharmaca porro quæ huic malo adhibentur, priuatim etiam hemisranica dicuntur.

Porro de euphorbij facultate iam mihi relatum est.] Supra lib. 1. cap. 1. de euphorbij facultate retulit, quem locum hic in memoriam nobis reuocat.

Laseris siue succi Medici drach. III.] In græco exemplari hic habetur. *ὄπιον μὴ λιθὸν δραχ. γ.* hoc est, succi Medici drach. III. Ego autem ad certiore rei intellectum, etiam laseris uocem adieci, quæ item succum Medicū significat, sed tamen ut optimum Laser Cyrenaicum sit, unde etiam succus Cyrenaicus appellatur: secundum autem loco Medicus & deinde Syriacus succus, siue Laser Medicum & Syriacum habeatur, uelut Dioscor. lib. 3. tradit. Hodie in pharmacopolijs Asa foetida appellatur, & dulcis asa eiusdem generis est, sed minus graui odore prædita. quidam asam dulcem succum silphij, foetidā uero gummī eiusdem esse putant. Sicut contra alij, omnes illos succos perijisse constanter credunt, neq; nos quicq; certi asseuerare possumus, aut uolumus, nihil minus tamen utraq; asa pro occasione, illorum succorum loco usuri, maxime quum etiam Aristophanis interpret *ἐς ἰππῆς* silphio ingratum & iniucundum odorem tribuat. Verum quod indicare hoc loco operæpretiū uisum fuit, hoc est. Vox *ὄπιον* se sola posita, quasi per excellentiam de Cyrenaico, Medico ac Syriaco dicitur. Sicut contra in neutro genere, uox *ὄπιον* solitarie posita succum papaueris significat, per prælationem ita græcis usu facta. Quare uetus Interpres hoc loco deceptus est per *ὄπιον* enim *μηδικόν*, ipsum papaueris succū, hoc est, opium intellexit, quod falsissimum esse apparet, quum opij papaueris succi hic ineptus sit usus, & *ὄπιον μηδικόν* nihil aliud sit quàm Silphij succus apud Medos siue Parthos, unde aliquando etiā Parthicus succus dicitur, nascentis, qui Cyrenaico debilior est, ut etiam Plin. lib. 19. cap. 3. ostendit.

Verum in corporibus mollī ac tenero sensu præditis.] In græco exemplari legitur

H gitur

gitor corrupte, ἡδὴ ἢ ἀναδίντων σωματικῶν, Legendū est autē ἀναδίντων, id est, molibus & tenero præditis sensu, uelut res ipsa ostēdit, quū minus in his curādis de euphorbio addi iubeat, et cōtra amplius de eo conijciendū esset, si ἀναδίντων lege retur, qua uoce sensus expertes & stupidi corporis significātur. Quancūq; etiāsi de pondere euphorbij augēdo Galen. dixisset non tamen ἀναδίντων, sed διναδίντων legendū esset, hoc est, hebeti sensu præditis. Nam hi ἀναδίντοις opponuntur, & alias in ἀναδίντοις curatio ipsa penitus est desperata.

Quod ad finem huius libri admonere operæpretiū uisum est, iam subscribam. Ordinem in ipso tum capitum generalium, tum titulorum particularium confusum esse, & nō singula suo loco posita. atq; ea confusio nō nuper facta est, quum etiam Vetus Interpres hunc ordinem græci Veneti exemplaris habeat, Titulus enim de his qui ob biliosum humorem caput dolent, & qui sequitur, De dolore capitis per consensum, & qui deinde est, De capitis in febribus dolore, & quod deinceps sequitur caput, de Cephalæa capitis dolore antiquo, quod totius libri huius secundi generale caput est, usq; ad Titulū sequentem, Archigenis de Apophlegmatismis; Hæc omnia iustum & sibi propriū non habēt hic locum, sed post Titulū Archigenis de apophlegmatismis, & cataplasmata in capitis dolore eiusdem Archigenis, & post titulum, Archigenis de his qui ex ebrietate caput dolēt, & titulum eiusdē Archigenis Amuleta quæ capiti coronæ modo &c. & post titulum, Archigenis de fissuris & cōtusionibus in capite factis, & post ea Quæ Asclepiades ad capitis dolorem in primo exteriorum scripsit, & post omnia sternutatoria, & Quæ mansa caput purgent, & post titulū, Quæ Crito in primo de pharmacis scripsit, & post titulum, Quæ Aeneas per experientiam pituitam detrahentia tradidit, & post titulum, De usu omnium fortium pharmacorum, tandem locari debent, ita ut post finem capitis de Cephalæa, mox sequatur Caput generale huius libri Tertium, de Hemicrania. Eo uero loco quem titulus occupat, de his qui ob biliosum humore caput dolent, mox ad præcedentes Archigenis irrigationes ac illitiones, Archigenis Apophlegmatismi sequi oportet, quod ipsum Galen. manifeste ostendit, mox in principio ubi apophlegmatismos hos expendit, quum ait, Archigenes autem calidā & flatuosam affectionem se curaturum pollicitus est non frigidam & pituitosam. Hæc enim uerba indicāt hos apophlegmatismos ad superiorem affectionem, quam dicit ipse calidam & flatuosam pertinere, & non ad Cephalæam, quæ proximo loco falsò antecedit.

Finis secundi libri commentariorum medicorum.

IANI CORNARII MEDICI PHYSICI

COMMENTARIORVM MEDICORVM, IN DECEM LIBROS GALENI DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM
secundum locos conscriptorum, Liber III

In caput primum de Aurium affectionibus.

TR quibusdam medicatis aquis oboriuntur. Medicatas aquas hic dixi τὰ φαρμακώδη ὕδατα, hoc est, quæ aliqua medicamentaria qualitate participant, uelut sunt sulphurulentæ, aluminosæ, nitrosæ, bituminosæ & quæ tum æs, tum ferrum olent, de quorum usu compendio, ut omnia, Paulus lib. 1. cap. 52. tradit. Plinius lib. 8. epistolarum ad Gallum de lacu Vadimonis: odor saporq;

saporq; medicatus, inquit. Plin. in naturali historia 31. cap. 6. Nec uero omnes quæ sunt calidæ, medicatas esse credendum est.

Prodest etiam amaracinum oleum eis infundi, & optimum nardum. Optimum nardū Galen. hic ἀέλσω ναρδῶν dixit, sed nō pro ipsa Nardo herba, uerum pro ungento nardino, quomodo etiam alias sæpe solet, uelut lib. 1. ostendit.

Idem etiam Tetrpharmacum appellatur. Emplastrum Basilicū, hoc est regium, quod apud maximos & præstantissimos quosq; homines in usu esset, appellatum fuit. Idem etiam Tetrpharmacū uocari hic Galen. ait, uelut etiam Paulus & Aetius, itemq; apud nos Celsus ac Scribonius uocāt, à quatuor nimirum simplicium ipsum cōstituentium æquali mīxtura, ceræ uidelicet & colophonix, picisq; ac adipis taurini. Ex his enim simul coctis emplastri forma cōficiuntur apta inflammatis, puri uidelicet mouendo, ut Celsus ait, & ex hoc loco satis apparet. Est autem aliud adhuc pharmacum nō emplastri forma, aut usu, sed delingibile, item Tetrpharmacum appellatum, & alias etiam ἀντίδοτος ἢ τεσσάρων, itemq; Mysteriū dictum, quod item ex quatuor rebus cōstat, gentiana uidelicet & myrrha, aristolochia, & baccis lauri tritis ac melle exceptis, ut Aetius 8. cap. 68. tradit, quanquam falsò zingiberi pro myrrha legatur, tum hoc loco, tum pleriq; alijs, exemplaris quod sequuti sumus uitiō, Verum apud eundem 12. cap. 47. integrā lectio ac compositio eius est, quod annotare operæpretium duxi, ne quis hoc ad emplastrum, & antidotum æquiuoco decipiatur.

Vt per aurifusoria specilla ad lucernam tepēfacta infundi possint. Specilla aurifusoria Galeno ὠτεγγύτια hic dicuntur, uelut μυστρογγύτια, ac ῥινεγγύτια ab eodem, & medicis omnibus uocantur, quæ nos uterifusoria, & narifusoria appellare possumus. Celsus ὠτεγγύτιας, alias strigiles, alias oriculares clysteres appellat. Tradit autem Celsus inter alia medicamenta aurium, etiam hoc ipsum, quod hic Galen. habet, ex castorei ac opij: quod papaueris lachrymā uocat, paribus portionibus contritis affuso passo. Nisi quod Galenus pro passo & uinis dulcibus, sapam ad dolorem leniendum probat, quæ sit musto ad tertias decocto, ut alibi ostendi. Porrò differūt ὠτεγγύτια à μιλωτίσι, quæ paulo post auricularia specilla dixi, quod hæc auriscalpia expurgandis à quacuncq; re illapsa, auribus apta sint, illa uero ad infundendum aliquid & instillandum comparata.

Quemadmodum illi faciunt qui spissamenta, stymmata græcis appellata addunt, quo uidelicet per multum tempus ipsum rosaceum odoratū permaneat. Strymmata esse oleorum ac succorum spissamenta odorata lib. 1. ostendit, uerū alia quam quæ hedysmata appellantur. Hæc enim uox aliquando pro quibusdā odoramentis, aliquando pro tota composita re, ex aromatibus & oleis siue succis constante, hoc est, pro ipsis ungentis accipitur, Illa uero ad spissandum quidem assumentur, uerū itidem odoris gratia, & ut diutius integra & illæsa permaneant, in ungenta induntur, uelut Galenus hic docet, & 2. lib. κατὰ γῆν ubi ait. Ἐλαωδῶν τὰ ἀπλῶς ἐσκόδασμῆλα χαρῆς συμμάτων, ἀπὸ προσιδέασιν ἢ τοι δυνάμιας ἢ νεκρῆ ἢ τοι μέλει πλεονῶ χρόνου διαμνεῖν ἀπαδὴ τὰ σκευαδῶντα. Videntur itaq; proprie hæc res stymmata dici, quæ præter odorem, etiam adstrictoriā uim in ungenta deponūt, quo diutius incorrupta perseuerent. Sic Aetius 9. cap. 49. in pastillo magno, spissamenta ex decocto rubi, myrti, florum mali punici, radicis capparidis, folijs salicis, & alijs quibusdam habet. Et eodem capite non longe post, Spissamenta arida in puluerem redacta habet, item flores mali punici, gallas, malicorium, myrtum, lentiscum, & alia eius genera adstringendū ui prædita: atque hoc sanè modo stymmata in oleo rosaceo sunt, lentiscus, calamus, & aspalathus iuxta Dioscoridis traditionem.

Aut Cassiam illo non praesente, tum eam quae zigeros, tum quae Motodes appellatur.] Duas species Cassiae Galenus hic indicat, quae commode in auricularia pharmaca miscentur, alteramque zigeron, (uel ut exemplar habet *γίζηρον*) appellari dicit, barbara uidelicet appellatione, uelut etiam Dioscorides testatur, qui ait quod *μέλαινα καὶ ἐμπόρφυρος παχέα ζυγία*, id est, nigra & purpuram colore referens, crassa, ziger uocetur, Alteram uero Motode uocat, haud scio qua nominis ratione, Nam hanc appellationem neque Dioscor. neque Plinius, neque quisquam alius, quod sciam, habet: Nisi ipse adeo Galen. lib. 1. de antidotis, ubi genera cassiarum recensens, maxime laudari ait eam quae *γίζη* disyllabo barbaro nomine uocatur, indeque eam quae Moto appellatur. *ἐπειδὴ* inquit *τὴν μὲν γίζη μάλιστα ἐπαινοῦσιν. ἐφεξῆς δὲ τὴν μοτῶ καλοῦμεν.* Ex quo loco apparet utranque appellationem barbaram esse, & isthic Moto barbara uoce, hic Motode graeca inclinatione dictum esse. Imo Galen. eodem loco *γίζη*, & non *ζυγία*, legendum esse docet contra Dioscor. lectionem, sed in hac parte nihil contentiosius asserendum, quum alterutra uox barbara, alterutro tempore in usu fuisse possit, & postea in exemplaribus corrupta esse. Quod si non esset, uehementer dubitem an hoc Galeni loco, *μοτῶδην* recte legatur & non potius *βαλσαμῶδην* legendum sit, uelut Plinius. 12. cap. 19. habet. Alia est Balsamodes, inquit, ab odore simili appellata, sed amara, ideoque utilior medicis, sicut nigra unguentis. Procliuē enim fuit ex obliterata uocis *βαλσαμῶδην* uelut *γίζη*, substituere *μοτῶδην*, quae quum graeca terminatione dicta sit, barbaram esse non suspiceris. Possit autem & *μοτῶδην* uox, pro *μοσυλίτην* supposititia esse. Nam & hanc Dioscorides habet, & Plinius. 6. cap. 29. ex portu Mossylico deuehi cinamomum testatur: & supra citato loco Cassiam iuxta cinamomi campos nasci tradit, unde sane tum Cassia Mossylitis, tum cinamomum Mossylon, à Dioscoride appelleretur. At uero si Cassia Motodes, omnino non uidetur barbara aliqua uoce fuisse appellata, malum sane ego *βαλσαμῶδην* pro ea legere, ac substituere hoc loco, sed in re incerta nihil statuo. Porro quod Cassia duplo pondere pro cinnamo conijciatur, frequens sit mentio apud Galenum. Verum quod Carpesium item duplum pro eodem indiderit Quintus medicus, in septimo simplicium pharmacorum Galen. tradit, uelut nos etiam supra ostendimus.

Quaquam & huiusmodi capitis dolores necesse sit primum communibus generibus causarum dolores efficientium subiectos esse.] Communia genera causarum dolores inferentium sunt, solutio continuitatis, & intemperies, Quum enim omnes morbi ad haec duo genera, insuperque tertium, compositionem uidelicet uitiosam, referantur; ad priora sane duo genera omnes dolores referuntur. Omnis enim dolor aut ex intemperie aliqua corporis, aut ex soluta continuitate eiusdem oboritur, Tertium uero morborum genus, compositio uitiosa, dolorē per se non facit: potest enim & deesse & redū dare corpori pars aliqua, itaque in situ figuraque ac magnitudine iuxta naturam aberrare, citra omnem dolorosam corporis affectionem. Porro de his causarum tum morborum, tum dolorum generibus, & de his quae haec genera producunt, tota methodus curandi à Galeno conscripta hinc inde agit, cuius lectionem ante hos libros necessariam esse Galen. hic ait, sicut etiam simpli. phar. libros ante illam, uelut etiam in principio horum commentariorum sumus praefati.

Propterea quod in eiusmodi affectionibus uetoli flatus ac frigidi humores generentur, excerni autem prohibeantur, propter continentis corporis condensationem, citra inflammationem factam.] Hoc loco Galen. sic dixit, *κωλύειται δὲ ἐκ κελύειναι, ἢ τὴν πρὸς ἐχόντος πύκνωσιν, ἀνδρὸς φλεγμονῆς γυνομένην.* quod nos uertimus, Excerni autem prohibeantur propter continentis corporis condensationem citra inflammationem factam. Ambiguum autem uideri poterat, an *πρὸς ἐχόντος* uox

uox, de ambiente nos aere ab ipso dicta esset, an de corpore continente ipsos flatus ac frigidos humores, propterea quod quum *ὁ πρὸς ἐχόντος, & τὸ πρὸς ἐχόντος*, aerē nos circumdantem ferē semper apud Galen. significet, etiā hic nihil aliud significare uideri possit, quod tamen non est, Nam necessarium *σώματος* aut *μορῆς* uox ad intelligitur, ut uideat corporis, aut partis, continentis flatus & humores, condensationem factam citra inflammationem accipiamus. Etenim si non ad *πρὸς ἐχόντος πύκνωσιν* adiectum esset, *ἀνδρὸς φλεγμονῆς γυνομένην*, poterat utique de ambiente nos aere intelligi, qui ob densitatem flatus & humores excerni ueretur. Verum quum inflammatio non nisi in corpore facta intelligi possit, necessarium *σώματος* aut *μορῆς* uoce, in *πρὸς ἐχόντος* adintellecta, sententiam quam ego reddidi elicimus atque sectamur. Vsurpauit autem & Artmidorus *πρὸς ἐχόντος* uocem, non aeris significatione, sed continentis corporis, lib. 2. cap. 16 in hoc somnio. *ὡς ἢ τὴν ἐν γαστρὶ ἐχόντων ἐκ τῶν ἀέρος τε καὶ ὡς ἢ οἱ πελαγοὶ λέγουσιν, ἀφωνοῦ γυνομένην. ὡς ἢ τὴν ἐν τῇ ἐλπίδι ἐχόντων. πολλὰ δὲ ἐν νεκρῶ ἐπινοῦν, ἔφαθ' ἡ πρὸς ἐχόντος γυνομένην. ὡς ἢ τὴν ἐν τῇ ἐλπίδι ἐχόντων.* Hoc est uelut nuper in latine conscribendo id opus reddidi, Omnis enim piscis extra continentem suum, ipsam uidelicet aquam, positus moritur.

Castorij atque papaueris succi par potus in testa Attica, aut si haberi nequeat, Romana torrefacito.] Videtur Apollonius hic testas figulinorum Atticorum, & Romanorum, reliquis omnibus praefere, non ob aliam causam, quam quod torrendis in ipsis rebus maxime idoneae fuerint, fortassis propterea, ut opinor, quod exacte in fornace excoctae iustam habuerint firmitatem, ut ne uel facile frangerentur, uel ex cruditate aliquid pharmacis in ipsis torrendis affricarent. De utrorumque figulinorum praestantia meminit item Plinius lib. 35. cap. 12. Atticorum Dioscor. de cerusa.

Sufficiens itaque est etiam papaueris succi facultas, si ex eo quod eorum compositio diu ante preparata, & iam inueterata sit, ipsius uires leniantur, torrefactis enim efficaciam perdit, Si uero castorio mixtus ad tempus aliquod inueterasset.] Hic sane locus in graeco exemplari penitus corruptus est, Nos hanc sententiam eruiamus, aliquibus uocibus additis, aliquibus etiam mutatis, atque graeca ita restituumus, ut nostrae interpretationi respondeant, hoc modo. *ἀντίρρητος ἐν δεινῷ, ἢ ἢ ἐκ τῆς μηκωνίης δυνάμεις, ἐκ τῆς λεχρονίδου τὸ σωπεδὲν ἢ ἀντῶν, πρᾶννης τὸ μηκωνίον.* Vides plane quantum librarij culpa hic locus corruptus sit, in quo primum defuncta haec uerba, à nobis inserta, *δυνάμεις, ἐκ τῆς*, deinde *τὸ μηκωνίον*, pro *τὸ μηκωνίον* scriptum est. Quid quod omnium corruptissime postea *τὸ δρασηρίον* pro *τὸ κατωρίον* legitur: Ita enim lectio ipsa corrupta habet. *ἀντίρρητος ἐν δεινῷ ἢ ἢ ἐκ τῆς μηκωνίης λεχρονίδου τὸ σωπεδὲν ἢ ἀντῶν πρᾶννης τὸ μηκωνίον. φωνύμενον γὰρ ἀπόλλυσι τὸ δρασηρίον, ἐκ δὲ μίχθῃ τῶν δρασηρίων χρονίσεις, &c.* Apparet autem etiam ueterem Interpretem, Nicolaum Calabrum, aut quisquis is fuit, hunc locum non integrum habuisse. Nam primam huius sententiae partem satis commode reddidit. Sufficit igitur ut mittigetur opium ex diuturna compositione ipsorum, &c. tanquam legisset, *ἀντίρρητος ἐν δεινῷ πρᾶννης τὸ μηκωνίον ἐκ τῆς λεχρονίδου τὸ σωπεδὲν ἢ ἀντῶν*, quae lectio rectam sententiam refert, sed tamen alijs uerbis quam exemplar graecum uulgatum ostendit, quae nos iuuare, non penitus rejicere ac alia substituere uoluimus. Verum posteriorem partem itidem iuxta corruptum exemplar reddidit, sic. Si uero opio permisceatur & diu steterit, &c. penitus nullo sensu, Nam *τὸ δρασηρίον*, opio uertit, quum *τὸ κατωρίον* legi oporteat atque uertit. Nisi quis opium cum opio misceri uelit, quod non aliter nobis uetus Interpres expressit: ut qui raro aliquam sententiam integre reddat, & nullius utilitatis sit, nisi quod lex pessime uertit, lectionem quam sequutus est deprehendere licet, à qua aliquando graecum exemplar quod nos habemus discordat, ut sic aliquam tandem rectam sententiam eruamus. Porro

inferius paulò rursus corrupta est lectio græca, habet enim. *ἄλλ' ἐπὶ πάλιν ἢ τῷ φωνῶναι τὸ δρασίηλον αὐτὸ φαίνεται.* Sed legendum est τὸ δρασίηλον ἀμανρῶδ' φαίνεται, hoc est, ut reddidi. Verum quum rursus in torrefaciendo efficacia ipsius perfundari uideatur. Est enim αὐτὸ pro ἀμανρῶδ'α, quod fortassis obliteratum fuit, temere à quopiam suppositum.

Aut nucum amararum succum, aut cassiæ ungentū, aut simplicem nardum.] Amararū nucū succus est qui ex amygdalis amaris exprimitur, uelut etiam Celsus habet, quem hic ἀπόθλιμμα dixit, quum alias retrimentum à succo expresso reliquū sic appelletur, ut alibi ostendi. Cassiæ autem ungentum uidetur appellare Archigenes, quod Cassiam inditam habet, uelut suprā etiam ipse Galen. ostendit in ungenta auricularia Cassiam, cinamomum & carpesium addi. Nisi forte etiam peculiaris cōfectio ungenti ex Cassia, uelut ex cinamomo fuit, sed tamē eius Dioscorides non meminit. Nardum deinde simplicem τὸν ἄριστον ἀπλῆν reddidi, non ut herba nardus, sed ut ungentum nardinum accipiatur, uelut sæpe iam dixi. simplicem autem addidit, ut ostenderet nardinum oleum simpliciter sine ullis spissamentis ac odoramentis præparatum, se probare.

Tepidum per strigilem infunde.] Suprā memini Celsum ἀπυχῆτας strigiles uocare, & aliquando oricularios clysteres. Verum strigilis uox uidetur plane ex φύσρα facta esse, Nam uelut hæc ἀπὸ φύσρα, Sic illa à stringendo deducta apparet, & pro aurifusorio specillo ambæ accipiuntur. Quod itaq; Archigenes hic φύσρα dixit, ego strigilem cōuertit, qua uoce etiam Plinius, & Scribonius, & Marcellus utitur hac significatione. Nam alias tum strigilis latinis, cum φύσρα græcis, destrigendi instrumentum est, cuius usus in balneis existit, & quod etiam σελγίς & à Galeno σελγίς, appellatur. Artemidorus lib. 1. cap. 66. de balneis loquens. ἰδίως δὲ αὐτὴ φύσρα καὶ βλάβος εἰσὶ σημαντικαί, δὲ τὸ ἀρξέναι τὸν ἰδρωτὰ, καὶ μὴ προστιθῆναι τὸ τῷ σώματι. Et idē paulò ante σελγίδ' ἢ φύσρα ἢ καταμάγεια θεραπείας σημαίνουσι.

In quibus deinde post fomentum, specillum lana obuolutum intingitur & imponitur.] Græcum exemplar hoc loco uitiatum est, habet enim ἔτα μετὰ τὴν ψυχρὰν ποδῶν τὴν ὀφέλαιν ἐξου ποδισληθῆν ἢ ἐμβάπτειν καὶ ἐπιτίθειναι. Verum si pro τὴν ὀφέλαιν substituatur μήλην ὀφέλαιν integra fiet lectio, & sensus quem ego reddidi.

Aut Garum Hispanum calfactum per strigilem instillato.] Garum Hispanum hic Archigenes appellat, quod infra Asclepiades Sociorum, itemq; Nigrum uocat. Hoc enim ex omnibus laudatissimum & ingentis pretij fuit, è scombro pisce, uelut Plinius 31. cap. 8. testatur. Quin & idem Plinius 32. cap. 7. hoc ipsum pro aurium medicamento prodit his uerbis. Suntq; qui præcipue cōtra omnia uitia laudent, Gari excellentis sociorum cyathum, mellis dimidio amplius, &c.

Quod si ex plaga, externa pars auriculæ doleat, ad micam thuris lac affundito.] Mica thuris quæ sit lib. 1. in mannæ thuris explicatione diximus, Hoc uero loco eam micā Archigenes χόνδρον λιβάνης appellauit, nihil aliud indicans quàm quod Plinius granum & micas dixit, & quod alias Dioscor. & Galenus omnesq; medici græci mannā thuris uocant, Hoc enim est quod Dioscor. dixit, μάννη δὲ λιβάνης δλοκίμος ἔστι ἢ λιθική καὶ λιβαρὰ καὶ ἔγχονδρος, hoc est, Manna thuris probatur quæ alba est, & pura, & grumosa siue granulosa. Vnde sanè Plin. lib. 29. cap. 6. χόνδρον λιβάνης ἔστι, non granū, neq; micam thuris, sed mannā thuris unā dixit, ubi ait. Viperam uiuam in fictili nouo cōburere, addito foeniculi succo ad cyathum unū, & thuris manna una, &c. Id quod ex Marcello medico ostēditur qui idem remediū sic habet. Vipera uiua mittitur in uas fictile, & adiicitur ei succi foeniculi cyathus unus, & thuris granum unum.

Tertiam auricularem huiusmodi conscripsit.] Tertia hæc auricularis compositio

sitio Andromachi, est etiam apud Celsum lib. 6. à quo non ad Andromachū, sed ad Themisonem refertur his uerbis. Licet etiam compositione uti Themisonis, quæ habet castorij, opopanax, papaueris lachrymæ ex aceto, singulorum. *. 11. spumæ lycij pondo. *. 111. Quæ contrita passo excipiuntur donec cerati crassitudine habeant, atq; ita reponuntur. Vbi usus requiritur, rursus idem medicamentum adiecto passo teritur. Euariant ut uides pondera paululum, alias eadem res est. Verū in Celso uulgato, medicamentum adiecto specillo teritur, habetur, ubi passo pro specillo substituendum est.

Blattas detractis pennis XII.] Blattarum genera Plinius lib. 30. cap. ultimo recenset, eaq; item auribus mederi scribit, similiterq; alijs quibusdam malis, partim capite detracto, partim pedibus & pennis: quemadmodum etiam hic Andromachus σίλας ἀνευ πτερόων probat, & infra lib. 5. Archigenes eas quibus caput detractum est, ut ibidem amplius demonstrabo.

Vrinæ suis syluestris tantundē, fabæ Aegyptiæ uiridis internæ amaræ drachmas. 111.] Vrina suis syluestris, hoc est, apri siue capri, quem hic σύαζρον appellat Andromachus, calentissimum est pharmacum ac acerrimo odore præditum, uim habens exterforiam fortem. Velut Galenus 10. simpl. pharmacorū testatur. ἰχνηρόν δὲ καὶ ἰσχυρὸν ἢ τῷ ὄρει καὶ πρῶτον ὡς καὶ δὲ τῆς ὀσμῆς φαίνεται δριμυτοῦς οὐσης. Videtur itaq; puris & sordis extergendæ gratia, ab Andromacho in hoc pharmacū assumpta esse. Verum ipse Galenus huiusmodi impura medicamenta, ut ingenuo & honestæ mundicie studioso uiro merito abominanda, improbat: præsertim circa caput & faciem adhibenda, quo magis indigne ferendus est aliquarū urinarum, uel etiam humanarum potus, ex quo tamen pestilentia grassante in Syria, quidam conualuisse uidebantur, Galeno eodem loco tradente, ac asseuerante item orthopnceæ gratia, pueri urinam bibere, non esse necesse, quum alia sint multa pharmaca huic mala commoda, & quidam etiam eo potu opem non senserint. Verū tam abominanda medicamenta etiam hodie durant apud aniculas quasdā, & uulgus forte potioribus & purioribus indignum, non modo in peste, & orthopncea, ac anhelosis, uerum etiam in alijs tum uentris, tum intestinorum morbis, & præsertim in doloribus Coli, utpote quod uomitus irritando, & deiectiones concitando, omne uitium ualenter expurgent, uelut etiam Marcellus cap. 27. testatur. Cæterum urinam suis feræ simpliciter aurium dolores lenire Dioscorides lib. 2. ait. τὸ δὲ τάρραρον σὺν σμύρνῃ ἰσχυρὸν καὶ ἐνταλγίᾳ ὠταλγίας πρῶτον. καὶ τὸ σύαζρον δὲ πρὸς αὐτῆς ἔχεται διωσμεως. Porro fabam ægyptiam uiridem internam amaram, hoc uidelicet quod in medio eius uiride & amarum existit, in aurium doloribus prodesse, etiam Dioscorides confirmat his uerbis, καὶ πρὸς ὠταλγίαν δὲ ποιεῖ τὸ ἐν μέσῳ χλωρὸν αὐτῶν, πικρὸν δὲ κατὰ τὴν γέυσιν. hoc ipsum modo pulpam, modo interiora fabæ, Marcellus appellat, cap. 9. Porro in fine huius 21. compositionis in græco exemplari corrupte legitur, καὶ κροκίδα ἐντίθει προπυριῶν, id est, tomentum fomento prius admoto indito. Non enim προπυριῶν hic legendum est, quum fomenti nullius, præterquam pharmaci cum rosaceo instillandi mentio fiat. Quare πορφύρων pro προπυριῶν legendum est sic, καὶ κροκίδα ἐντίθει πορφύρων, hoc est, lanæ purpure infectæ tomentum indito. Velut supra etiam Archigenes dixit, ἐμφρασομένου τοῦ πόρου πορφύρας μαλλῶ, hoc est obturato meatu per purpuræ lanam: quanquam etiam eo loco μάλλον pro μαλλῶ, id est, aduerbium magis, pro lana legatur. Lanam autem mollem à fomento & instillamentis, aurī indendam esse suprā in principio huius libri Galenus dixit, Præstat tamen hanc ex purpura aut conchylio infectam esse, ut paulò post demonstrabo.

Auricularis ad desperata, uelut zoilus.] Hæc cōpositio xxii. Andromachi corrupta est, legitur enim in græco, *ὀπίου προσφάτος κοχλιάρια τρία*, quod opij pondus ut longe ineptissimū & nocentissimū nemo exhibere audeat, iuxta tantulam reliquorum ammictorū proportionem. Quare nō *ὀπίου* hic legendum est, Nam hoc antea habet, *μικκωνίου τριώβολον*, hoc est succi papaueris obol. iiii. cōiiciendos dicens, Verum *οίνου* pro *ὀπίου* substituendū. Vult enim uini recentis cochlearia tria addenda esse, ut eius lenitate urinæ suis feræ acrimonia aliquātulum castigaretur, & pharmacū etiā humectius redditum melius cogi possit. Sequitur autem in fine cōpositionis, Cōchylis aurem obturato, quo nihil aliud uult quàm quod in præcedenti cōpositione dixit, tomentū lanæ purpura infectæ indito. Est enim conchylium quoq; ex purpurarum gente.

Passi protropi quantum sufficit.] Passum à uino dulci differre, sicut etiā mustum ab utroq; alibi memini. Est enim passum proprie quod uuis diutius in uite à sole adustis, aut sponte defluit, aut exprimitur, quod tamen Mustū item uocari potest, uelut Plinius 14. cap. 9. habet. Sed inter hæc genera potuū, inquit, potere debeo & protropum, ita appellatur à quibusdam mustum sponte defluens, antequā calcetur uua. Potest & uinū appellari ratione generis, ut Dioscor. lib. 5. *ὁ ἴκ τ' ἀγλοπεδιδυθείης σαφυλῆς, ἢ ἕδι τ' ἡλιματῶν ὀπιθιθείης ἢ τριβομῆης γενόμενος γλυκὺς καλοῦ μῆλτος κρητικός, ἢ πρότροπος ἢ πράμνιος*. id est, uinū quod siccata uua, aut in uite assata & trita sit, passum creticū, aut protropū, aut pramniū appellatum. & Aetius 9. cap. 24. de passio Scybelite. *σκυβελίτης δὲ οἶνος ἔστιν, ὁ αὐτομάτως ἀρραζόμενος, ἢ πατηθεῖσθαι σαφυλῶν, καὶ τὸν οἶνον ἀρραζόμενος*. hoc est, Vinum Scybelites est quod sponte destillat, ex passis uuis ultrō uinum effluentibus. Sunt enim *πατηθεῖσαι σαφυλαί*, non quæ calcatae sunt, sed eedem quas Plinius dixit in uite à sole diutius adustas. Nimirū quod ex hac patientia calcatis similes uideantur, appellatae. qua ratione idem Plinius pateton palmæ speciem dixit, quæ græcis item *παπιτός* est, uelut alibi ostendi. Neq; uero alia est *ἀγλοπεδιδυθεία σαφυλή* apud Dioscoridem, quam solem passa, non quidem in uite, sed à uite detracta, & loco calorifico exposita. Significat enim *ἀγλοπεδιδυθεία* exsiccor loco calorifico expositus ac uersatus, quod tum in crate tum super cānas, commode fieri posse ostendit Columella libro 12. cap. 16. & 39. Sic idem Dioscorides in uino myrtite, *οἶ δὲ ἀγλοπεδιδυθείος ἐν ἡλίῳ*, hoc est exsiccant & exuccas reddunt in sole. Porro appellatio protropi siue musti, siue passi, seu uini dicere uelis, græcis ab eo deducta apparet, quod calcaturam & prælum sponte effluendo præuertat. *ἀρ τὸ πρότροπειν τὸ ἐκπέζεσθαι*, quod ipsum ex Plinij item uerbis supra citatis clarū est, ne quis à populo appellatum existimare inducatur. Columella hoc ipsum Mustum lixiuium appellauit. lib. 12. cap. 41. & 37. Græci etiā aliqui *πρόχυμα* uocant, uelut Florentius, apud Constant. Cæsarem lib. 6. cap. 16. testatur.

Optime conuenit & in pello appositum.] Medicamentum hoc non auribus solum, sed & uuluis commodum esse perhibet Asclepiades, in pello subditum. Est autem pessus itemq; pessarium, medicamenti forma ad tali similitudinem redacta, quæ genitalibus fœminarum partibus inditur, unde etiā appellationem habet. Paulus lib. 3. cap. 61. lanam cōceptā & ad digiti figuram rotundā factam, in qua pharmaca excipiantur ac contineantur, pessus appellari ait, quū tamen non semper lana excepta pharmaca indantur, sed aliquando aptis humoribus, gummiq; ac resinis additis, ad talem formam cogantur. Pauli uerba hæc sunt, *πρασός δὲ ἔστιν ἔριον διεφασμένον ἢ σφαιρωδὴν, διακετύλον γῆμα εἰληφώς, ἐν ᾧ ἐγκατέχεται τὰ φάρμακα*. Verū de usu & differentijs pessorū, idem Paul. lib. 7. c. 24. abūde tradit. Cæterū in hoc medicamēto in græco exēplari *ὄσώπυ. δισαχ. δ.* falsò habetur.

Nam

Nam *οισύπου* legendū est, qui error frequēs est in græcis medicis, ut alibi ostēdi.

Cōpositio Hispanorū appellata. Gari nigri, quod Romani Sociorū appellat.] Hoc loco exēplar græcū *γάρου μέλανος ῥωμαῖσι λεγομένου οκτιόρος*, habet sed falsò, Nā *σοκίόρμ* legi debet. Nulla est enim in Romana ac latina lingua Ocitori uox, uerum garum optimū Hispanū ac Carthaginense, Sociorum Romæ fuit appellatū, unde sanè etiā hæc cōpositio Hispanorū appellata uidetur, quod ob Gari copiam in Hispania frequēs esset, aut etiā quod Sociorū garum quod recipit, Hispanū esset. Sociorū autem appellatum opinor, quod ganeones & gulæ deditur, turcones, sociatim eo uteretur, ipsumq; in maximis delicijs haberent. Plin. 9. cap. 17. de mullo loquēs: M. Apicius ad omnem luxū ingenio mirus in sociorū garo (Nam ea quoq; res cognomē inuenit) necari eos præcellens putauit. At uero mirū uideri possit, hodie garo penitus exoleto, hoc liquoris genus præsertim è scombro pisce, ob præcipuā quæ inter socios caperetur uoluptatem, Sociorum appellatū esse. quando sanè Plinius aliàs intestinū pisciū, cæterisq; quæ abijcenda essent sale maceratis id fieri prodit, ut sit illa putrescentiū sanies: quæ utiq; res non uidetur adeò magni luxus esse, maxime quū Plin. eodem loco, lib. uidelicet 31. cap. 7. florē salis appellari dicat, rem odore quoq; ingrato ceu gari. & Martialis poeta ungenti odorem in gari fœtorem corruptū per olfactum Papili, lib. 7. epigram. ait, his uersibus, Vngentum fuerat quod onyx modo parua gerebat, Nunc postquam olfecit Papilus ecce garum est. Verum eodem item Plinij capite, apparet hunc liquorē certo salis condimentarij genere præparatū fuisse, ut ex eo & iucūditas, & gulæ inuitamenta sint quæsita. Et quid adeò mirum sit gari ita expetitum fuisse liquorē, quū etiā hoc nostro seculo, multa salsamentorū genera apud septentrionales maxime, et ultra citraq; Oceanū magnum habitantes in delicijs sint, quæ mediterranei homines, & superior adeò Germania penitus nō expetant, imò etiā fastidiāt. tanta uidelicet est palatorū diuersitas. Et ut reliqua omittam, Aringarum muria conditarū esu crudo superior Germania abhorret, qui tamē proximis Oceano & mediterraneis Germaniæ populis, æque diuitum ac pauperū mensis expeditur, & à Liouonibus ac Rutenis unā cum muria uoratur, ac quanto putridior est, tanto magis appetitur ac probatur. Plinij uerba hæc sunt, De sale. Cōditur etiā odoribus additis & pulmentarij uicem implet, excipiens auiditatem, inuitāsq; in omnibus cibis, ita ut sit peculiaris ex eo intellectus inter innumera condimenta. Ita est in mandendo quæsitus & garo. Ex his uerbis Plinij uelut dixi, apparet garū certo salis condimentarij genere præparatū fuisse. Cæterū Martialis poeta ex scombrī sanguine primo, quem adhuc spirans effudit, garum Sociorum quod fœcosum nominat, cōstare dixit, in Xenijs. Garum Sociorum. Exspirantis adhuc scombrī de sanguine primo, Accipe fœcosum munera cara garum. Quare quod Nigrū hic appellat Asclepiades garum, idem esse uidetur quod Martialis dixit fœcosum: à colore uidelicet cruoris appellationibus deductis. Videtur autem Paulus Aegineta 3. capite 59. hoc ipsum garum *πρωταῖον*, hoc est, primarium appellare, reliquorum ex alijs piscibus respectu. Nam ad infinitū gari genera creuisse Plinius testatur, fuisseq; quoddā colore multū ueteris, atque adeò dilutæ suauitatis, ut bibi potuerit. Dioscorides autem non piscium tantum, sed etiā carniū garum dixit. Democritus apud Constantinum Cæsarem locustarum quoque garum dixit, tanquam generalem muriarum nomenclaturam, quæ postea tamen sit ad certum liquorem contracta, ex scombrī uidelicet sanguine & certo salis condimentarij genere constantem. adiectæ que certè postea distinguendi gratia uoces, ut scilicet Hispanum, Nigrum, Sociorum, fœcosum, & primariū uocaretur. Constantinus certe Cæsar libri 20. de agri-

de agricultura finē *ἀμέτιον γάρ* ex thynno habet, sic appellatū quod unā cum branchijs ac intestinis thynni, etiā cruor saniosus ac sanguis sale conditur, ita ut ex his omnibus emanās liquor, Garum hæmatium appelletur. Quo loco etiā Liculmen barbara ut opinor uoce, appellatū garum habet, ex intestinis piscium & paruis pisciculis atherinis, nullis, mænulis, lycostomis, aut alijs quibuscunq; paruis salitis ac insolatīs cōstans, ita ut sit liquamentū ex uase in cophinū perstilians, & quod restat crassius retrimētū Alex uocetur. Quāq; sociorū pro liculmen legi debere suspicarer, nisi ex scombro non fieret, & Bithynū ac hæmatium ipsi præferretur. Verū antea quā à garo digrediamur locum ipsum Plinij supra citatū emendabimus lib. 31. cap. 8. Nunc è scombro pisce laudatīs. in finibus Carthaginis spartariæ & cetarijs. Ita sanē in omnibus exemplaribus quæ ego uidi legitur, uerum corruptā lectiōnem existimo sic restituendam. Nunc è scombro pisce laudatissimū in finibus Carthaginis & Hispaniæ cetarijs; atq; ut ita legendū putem ex eiusdem Plinij loco lib. 9. cap. 15. adducor, ubi de scombris loquens ait, Hispaniæ cetarias his replent. Neq; enim placet quod quidam Spartariam epitheton Carthaginis esse uolunt, ob sparti abundantiam, de qua idem Plinius testatur. Quod si quis autem hanc lectiōnem non admittat, & tamen cōiecturæ locum ampliore concedat, ausim credere Scombrariæ pro Spartariæ legendum esse. Scombrariam enim Strabo lib. 3. ait insulam à noua Carthagine stadijs 24. sitam, quæ à scombrorū captura, ex quibus optimū garum fit, nomen accepit.

Porro non aliud q̄ Sociorum garū esse opinor, quod Martial. lib. 7. arcanum appellauit. Sed coquus ingētem piperis cōsumet aceruū, Addet & arcano mista falerna garo. Sequitur cōpositio Charixenis ad corruptions & fœtores, quæ in græco exēplari penitus est corrupta, à nobis autē iuxta ueterē interpretem, qui tamē mancus & corruptus hic est, sic restituta, ut pro *σπῆλαιας μηλίας* λε. α. legatur *μηλίας* δραχ. 9. & pro *χαλκαίνου* λι. π. ponantur *δραχ. 9.* & postea pro *οίνου μυρτιπυ. 5. γ.* legatur. 5. s. quemadmodum ego conuertī. Nam quod ad pondera attinet chalcanti & aluminis melij, cuiq; statim apparet extra modum esse aucta, uini autem mensura sextarij dimidij suffecerit ad hoc pondus quod nos restitimus. At uero quod *σπῆλαιας μηλίας*, hoc est aluminis Melij legēdum sit, ex Dioscoride & Plinio patet, qui in Melo insula hoc generari tradunt, & non in Mileto. Plinius lib. 35. cap. 15. Ad omnia quæ in cæteris generibus diximus, efficacius intelligitur ex Melo aduectum.

Aut croci & myrrhæ utriusq; drach. ii. nuces amaras decorticas xxxv.] Exemplar græcum hic neq; pondus neq; numerum nucum amararū habet. Imò pro amaris nucibus, tenues, hoc est, *κάρυα λεπτά* leguntur, qua uoce non amaræ nuces, hoc est, amygdalæ significantur, sed nuces auellanæ & ponticæ appellatæ, ut Dioscor. testatur. Sūt hæ nullius in aurium utijs usus. Amaras autem iam ante etiā sæpe in hac tractatione habuimus. Quare pro corrupta lectiōne, *κάρυα λεπτά λεπτοσπῆλαια λεάνια*, &c. substituēda est integra, hæc *κάρυα πικρά λεπτοσπῆλαια. λε. π. κάρυα λεάνια*, &c. Hic enim numerus in ueteri interprete expressus est. & sanē sufficere uidetur ad mellis & succi mensuram, quam tamen in totum non habet uetus Interpres.

Probe facit ad omnē auris affectionem adeps uulpinus inueteratus, liquatus & instillatus.] Hoc loco Archigenes *ἀλώπεκος σέαρ πτερυχιδυμίου* habet, quod adipem uulpinum inueteratū uertī, quāquam *πτερυχιδυμίου* non inueteratū tantum, sed & sale conditū ac assiccatū significet, ut diligenti animaduersione opus sit græcos medicos legētib; qua significatione singulis locis usurpetur, quum non leuis differentia sit, quod ad usum medicum attinet, falsa aut insulsa, & simpliciter

placiter assiccata aut inueterata re aliqua uti. Hoc itaque loco uidetur mihi sanē adeps uulpinus inueteratus simpliciter indicari, non sale seruatus & conditus, quomodo etiā Dioscor. de anserino & gallinaceo dixit *δίχα ἀλῶν πτερυχιδυμίου*, quandoquidem & *μὲδ ἀλῶν* fieri *πτερυχιδυμίου* possit, ut ibidem Dioscor. indicat. Et Plin. 28. cap. 9. de adipe suillo. Inueteratur duobus modis, aut cum sale, aut sincerus. Verū cum sale inueterati adipis uulpini usum, in aurij affectionibus ineptū puto. Sicut contra aptū suillum falsum ad malignas duricies, & maligna ulcera, Dioscor. capite de glandibus dixit. *σὺν σίαιτι δὲ πτερυχιδυμίου χοιρέω πῶς κακοῦσιν σκληρίας, καὶ πῶς πονηροῦμενα ἔλκη ἀρμόζουσι.* Potest tamen tum hic, tum ad aures pro affectionis ratione, quispiam aut falso aut simpliciter inueterato uti. Quod uero *πτερυχιδυμίου* & *πτερυχιδυμίου*, ac alia eiusdem coniugij uoces, ambiguam hanc significationem habeant, aliquot locis amplius indicabo. Idem Dioscor. de Scinco, *πτερυχιδυμίου ἢ καρδάλω* inquit, hoc est in nasturtio siccatur ac seruatur, quāquam nihil ueter etiam hic intelligere sale conditum Scincum in nasturtio seruari, quandoquidem Plin. 28. cap. 8. falsos afferri dixit. Nam falsos eum uidisse, non ex *πτερυχιδυμίου* uertisse apparet. Itaq; siue falsos, siue simpliciter in nasturtio assiccatos accipias Scincos non multum aberraris, quū utrumq; recte fieri possit, & nasturtij uistoria uel Scincum siccare potente, sicut sales eundem conseruant. Nolo tamen studiosos suspicionem meam de hoc loco cælare, Nam mihi sanē *ἢ καρδάλω* legendum uidetur, pro quo facile potuit *ἢ καρδάλω* à quopiam substitui, cui *καρδάλω* uox fuit ignota, quam ego alibi *μακρῶς* significatione accipi ostendi, hoc est pro cista siue alueolo panario, Talis enim Scinco maxime integro saliendo conuenientis esse uidetur. At uero idem Dioscor. quum de cepis inquit, *ἴσως μῦτρον τὸ ὠμόν τὸ ὀπίον καὶ πτερυχιδυμίου*, inepte quis acceperit acriorem esse crudam quam assatam ac sale seruata, quum cepas sale simplici asperso cōdire ac asseruare non sit usitatum, Quare *πτερυχιδυμίου* hic pro cepa assiccata simpliciter accipiendum est. Sic enim inueteratæ asseruantur absq; salis conditura: quam etiam acida muria, uel etiam solo aceto cepas asseruari Galenus 2. de alimentis tradat, more nobis hodie ignoto, loco ubi de foeniculo agit; eundem autem conditura ceparum modum docet etiam libro 12. cap. 10. Columella, ut de cepa hoc modo seruata, Dioscor. potius dixisse uideatur. At uero Galen. 9. Methodi de diatritarijs medicis loquēs, ait ipsos hominem triduo fame assiccatum, quarto tandem die nutrire incipere, *ἐκείνοι* inquit, *προπτερυχιδυμίου τὸν ἀνδρωπον ἔρχονται τρέφειν*, quo loco certe nulla alia quā simpliciter assiccandi significatione ne *προπτερυχιδυμίου* accipi potest. Rursus quum idem Dioscor. ait *ὁ δὲ ὠμοτάριχος λεγίμενος σάρξ ἐστὶ θυνοῦ τετραπυχιδυμίου*, necessario falsam Thynni carnem accipimus, quum non aliter asseruari soleat. Quod si quis enim sole siccatum inueterascere sinat, quemadmodū quædam piscium genera etiam hodie siccantur, inepta sanē erit Thynni caro ad hos usus, quos hic Dioscorides præscribit, supra hoc quod *πτερυχιδυμίου* de solis siccatura priuatim non dicitur, sed *ἢ ἡλίω ξηραίνειν*, atque *σκέλεταιναι*, hanc significationem & usum habent. Quare omnino falsa Thynni caro, *ὠμοτάριχος* & *τετραπυχιδυμίου* uoce accipienda est. Quod ipsum ex Galeni uerbis aperte colligitur libro secūdo de alimentorum facultate, de cucurbita ubi ait, *κατὰ αὐτῶν λόγον εἰ καὶ μετὰ τινος ἀλικῶν προσενεχθεῖν, καθάπερ ἢ ἰσπάδι μετὰ πτερυχιδυμίου αὐτῶν γίνονται σκευαζουσι, ἀλικῶν ἢ τῷ σώματι γυνήσιν χυμῶν. ἢ δὲ σαυ δ' ἔδωκε τὸ οὕτως σκευαζοῦν, εἰ τὸ πτερυχιδυμίου ἐστὶ τῶν ποντικῶν ἐκένων, ἢ καλοῦσι μῦλα.* Hic planē uides *πτερυχιδυμίου* pro falsa pisciū carne accipi, & nō solum Thynnorū, sed etiam aliorū pisciū & maxime ponticorum, quos *μῦλα*, id est, ouículas, appellari dicit: quas ego non alias esse puto, q̄ quæ *καρδάλω* ab Aristot. & Plinio dicuntur, qui

tur, qui Thynnus non alibi foetificare quam in ponto tradunt, atq; eum partum cordylam appellari, qui postea à luto Pelamis uocari incipiat, & tandem quum annum excessit tempus, Thynnus, ut Plinius 9. cap. 15. habet. Sic etiam *ελμη τῶν παρχυρῶν ἰχθύων* ab eodem Galeno 11. simpl. phar. dicitur. hoc est, Muria piscium sale conditorum, quam certe simpliciter inueterati & afflicti pisces non habent. Porro Plinius 32. cap. 10. quum inquit, Psilothrum est Thynni sanguis, sel, secur, siue recentia, siue seruata: altera *πεπαρχυρῶν* significationem palam reddidit. Seruata enim Inueterata dixit, uitauitq; salem adijcere, quum tamen sale condita, & non simpliciter afflicta seruentur, ad hunc praesertim usum: uelut ipse 9. cap. 15. dixit, caetera parte plenis pulpamentis sale asseruantur. Verū suffecerint hi loci quibus manifeste, uelut dixi, τῶν πεπαρχυρῶν uocis ambiguitas indicatur. Quin & aceto condire ac asseruare, *παρχυρῶν* significat. Sic infra lib. 5. *πύρεθρον ὄξει ἰομυρῶν ἐφ' ἡμέρας. μ. παρχυρῶν τριψον.*

Quod si uero auriculæ os corrosum sit. In graeco exemplari habetur *εἰ δὲ λελιπασμένον τὸ τὸ ὠτός ὀσίου τύχη*, hoc est, Si uero impinguatum auriculæ os fuerit, quod omnino obscuro sensu diceretur. Videtur autem post uermiū mentionem habitam, corrosionis per ipsos inductæ curam tradere uoluisse, quam sanè tum scalptura, tum uisura ipsius ossis perficiendam esse dicit. Quare ego *λελυμασμένον* pro *λελιπασμένον* substituendum suspicor. Significat enim *λελυμασμένον*, *λελειπασμένον*, & corruptum, hoc est *λειφθαρμένον*, quamquam frequentius actiua significationis reperiatur, & τὸ *διαφθάραι* significet. Nisi quis omnino *λελιπασμένον*, aut tenuatum & mollitum significare uelit, quod impingua ferè omnia attenuentur & mollita reddantur, atq; ita corrumpantur, sed mirum cur in hac re significatione uerbo uti noluisse. Ista uero significatione *λιπαίνω* & *λιπαίνωμαι* reperi ri satis uulgatum est, & alibi etiam à nobis dictum, ut per me utrūuis legas licet.

Quæ Apollonius ad sonitus & susurros, &c. conscripsit. In his pharmacis unguentum Arabicum ad semen lini diluendum, haud scio an recte legatur, & non potius *ρόδιον*, aut *ραφαρνίον*, aut *αμαρακίον*, aut *αεροτονίον* sit legendum, pro eo quod *αβραβικῶν* habetur expressum. Deinde rutam & cuminum pari mensura trita, & aceto diluta, ammixto melle infunde, conuert. sed in graeco est *πίνγανον* & *λίμνον* ἴσα τριψας καὶ διείς ἢ εἰς μέλι μίξας ἔγχασ. quæ uerba quum non plenam sententiam exhibeant, pro *καὶ διείς καὶ εἰς μέλι*, &c. substituendum puto *καὶ διείς ὄξει* & *εἰς μέλι*, &c. Nam liquor quo hæc diluenda sunt deest, quem ego acetum esse debere arbitror, & alias proclive fuit *καὶ εἰς*, pro *ὄξει* καὶ oblitterato ut suspicor, supponere. Postea autem Viticæ & stellionis caput pari pōdere trita ammixto oleo instilla, reddidi. Nam in graeco legitur *ἀγνον καὶ ἀσκαλαβώπου κεφαλὴν τριψας ὄξει ἴσων καὶ μίξας ἐλαίου γύσαζε*. Qua tamen lectione quis decipi queat, & agnini capitis partem adijciendam putare, ita ut latina agni uoce Apollonius usus esse crederetur. Sed Plinius libro 30. cap. 9. ad uerbum idem medicamentum habet, non tamen ad aurium sonitus, aut alia uitia, sed ad pedum clauos, ut quis ob id suspirari possit, supposititium hoc loco esse, maxime quum neq; uetus Interpres hoc habeat, sicut neq; superiora duo, caeteris tamen ab eo utcunq; conuersis. Verum huic non tuto creditur, ut qui ferè semper non intellecta relinquat. Verba Plinij sunt. Stellionis caput cum uiticis pari modo tritum ex oleo.

Pinguitudinem caseo in figulinū uas recens coacto superstantem tepesactam instillato. Hanc casei recens coacti pinguitudinem sic graece describit. τὸ λιπὸν τὸ ἀπλινόμενον ἀπὸ τῆς τυροῦ τῆς τοῖς λεραμείοις συγκαμύνη. Est autem ἀπλινόμενον quod superstat & innatat, ex casei coagmento resultans, quod ipsum in rebus quæ coquantur, & ipso adeo lacte *επίπυον* alias graecis medicis appellatur.

Ac caput

Ac caput resiccandum est. Ita quidem Graecum exemplar habet. καὶ λεφθαλινὴν ξυραντίον. Verum ego uehementem suspicionem habeo, ξυραντίον legendum esse, hoc est attendendum, ut Celsus lib. 6. ad grauem auditum ait, quanquā sane sub ξυραντίον utpote generaliori uerbo, etiam ipsa capitis rasura comprehendiqueat. Nam & ipsa caput resiccatur.

Similiter & per fermentum in ueru assatum fomentū adhibendum est. Inter reliquas fomentorū species, etiam hanc per fermentum in ueru assatū Apollonius recenset. Ita enim habet, ὡσαύτως δὲ πυρατίον ἢ σίαπ πῶδι ὀβελίσκου ὀπήμεινω. Accipio enim hic *σίαπ* non pro adipe & pinguedine, quæ alias significat, sed pro fermento seu farina aliqua aqua subacta aut panis massa, qua significatione tum *σίαπ* in singulari, tum *σίαπαι* in plurali, Hesychius exponit. Inquit enim *σίαπ* λίπος, ἢ ζύμη, ἢ ἄλδρον. Et *σίαπαι* ἄλδρα, ζύμη, & uocem ἀρμαγδαλινῆ expropiens ait esse, *σίαπ* γὰρ τὰς χεῖρας ἀπεμάθοντο ἢ τοῖς δάπνοις, βαλόντες ἢ τοῖς λυσίμῃ ἀναλύοντες ἀπὸ δάπνων, hoc est, panis massam in qua manus detergebant in cōuiujs, & discedentes inde canibus proijciebant. Intelligit autem quadras ex pane, in quibus obsonia diuidebāt, & digitos tergebant, uelut etiam Pollux testatur, qui de apomagdalij lib. 6. ait, αἱ ἡπαι τὸ γὰρ τῷ ἀπὸ μαλακῶν ἢ σαπῶδες, εἰς ὃ ἰποψοσάμενοι, τοῖς λυσίμῃ αὐτὸ παρὲν βαλοῦν. De his etiam Virgilius sentit quū ait: Heus etiam mentas consumimus inquit iulus. At uero *σίαπ* de quo dicere institui, & Dioscorides, Galenus, Aetius, ac Paulus, & reliqui medici Graeci sic frequenter usurpant, ut *σίαπ* nihil aliud quam *σαῖς* significet, quod ipsum locis aliquot adductis indicabo, ut manifestum fiat perperam facere eos qui *σίαπ* pro *σαῖς* positū commutant, quum utraq; uox, pro fermento & farina aqua subacta accipiat: grauius uero adhuc delinquere eos, qui *σίαπ* pro fermento dictum, nobis latine adipe aliquando praeter omnem rei rationem & usum conuertunt, à quo delictio neq; ipse Plinius se tutari potest, à se per incogitantia admissio. Nam quod apud Diosc. lib. 2. de Scilla legitur. *σίαπ* δὲ ἢ πηλῶ περιπλασται ἢ δίδοται εἰς κλίβανον, &c. Plinius 20. cap. 9. conijcitur in clibanum aut furnum uel adipe aut luto illita conuertit, & quod Diosc. lib. 5. de stibio dixit, ὀπήματα δὲ σίαπτι περιπλαδίον, καὶ ἔγκρηβειν εἰς ἀνδρακας, ἄχαις αὐτὸ ἀνδρακῶν τὸ σίαπ, Plinius lib. 33. cap. 6. sic reddidit. Quidam non fimo utuntur coquentes, sed adipe, quum non adipem hic sed fermentum uox *σίαπ* indicet, pro qua *σαπ* ex antiquorū codicum lectione supponere non est necesse, uelut alij Diosc. interpretes faciunt. Sic idem Dioscorides de Erysimο γὰρ δὲ εἰς ὀθονιον καὶ ὀπήμειν σίαπτι περιπλαδίον, hoc est linteo illigatum & fermento oblito assatum. Neque est quod etiā hic ueterum codicum fidem imploremus, qui *σαπ* habeant, quū *σίαπ* lectio sit recta, & idem quod *σαπ* significans. Sic idem Dioscorides de fici utriusque succo. καὶ μυρμηκίαν ἄρει σίαπτι περιπλαδίον, hoc est, fermento uel farina aqua subacta, aut etiam panis massa molliore, interna uidelicet medulla, oblita circumscita carne. Nam si de adipe intelligi uoluisse, adiecisset utiq; cuius animalis eum esse uellet, sed nullus est qui hanc muniendi, & ab exulceratione tutandi uim habeat, quemadmodum hanc optime fermenti & farinae tectorium praebere potest. At uero sicut in his locis atq; adhuc alijs, pro fermento *σίαπ* recte intelligitur, sic multis alijs pro adipe ab eodē usurpatur, quos tædiosum foret producere, quū hi suffecerint ad *σίαπ* æquiuocationē ostendendā. Verū hæc ipsa adhuc euidentius ex Paulo Aegineta apparet qui lib. 3. cap. 28. in quadā arteriaca, ὡσὺν γὰρ σιαπῶν ὀπήμειν τὴν λικυθον habet, hoc est oui in fermento assati uitellū. Nam quum diminutiva uoce *σιαπῶν* dixerit, certum est non suppositiciam esse, quum ἀπὸ τῶν σαπῶν nulla similis forme. quod uero non adipe ouū assari uelit, utpote ad hūc usum inepto, sed fer-

I mento

mento, Aetius ostendit qui 8. cap. 51. in eiusdem arteriæ compositione *ἰσοῦ ὀπῆου ἢ ἰσοῦ τῆν λεκυθου* dixit. Porro plures ex autoribus locos adducere non est opus, quando ex his palam fit, *σείας* fermentum significare, & non recte facere qui *σείας* pro eo supponunt, & adhuc peius delinquere, qui adipem conuertunt in his locis ubi pro fermento, aut farina aqua subacta, aut panis massa accipitur, uelut etiā hoc Galeni loco, & alijs pluribus infra, quos tempestiue ostendam.

Veratrū nigrū erui magnitudine in cocto melle indito, ac donec quod imperdit erodat finito. Hoc loco *ἢ ἐὰν ὡς αὐτὸ ἐμποδίζου διαφράζω* habetur. Vetus autē interpres *διαφράζω* legit, quæ lectio etiā mihi probat. *διαφράζω* em̄ exedo & erodo significat, quæ significatio, ueratro cū melle nō male cōuenire uidetur. *διαφράζω* autē obturo & obstruo, penitus contrariū exhibeat sensum, nisi obsepire et sic disparare & intercipere accipere uelimus, quam torturā haud scio an hæc uox patienter sit latura. Diosco. idem auxiliū alijs uerbis habet. *ὡδὲ ἢ διυσησωμάτω*, inquit, *καθίσταται εἰς τὸ ὄνυς ἰώδης* ὡδ., β. η. γ. ἡμέρας.

Si uero perfecte ætatis quispiā ita fuerit affectus, ipsum in tabulā secundū affectam aurē reclinatū. Hunc concussionis in tabula modū Celsus li. 6. paulo aliter tradit his uerbis. Tabula quoq; collocať media inhaerens, capitibus utrinq; pendentibus, superq; eam homo deligatur in id latus uersus, cuius auris eo modo laborat, sic ut extra tabulā emineat. Tum malleo caput tabule, quod à pedibus est, feritur, atq; ita concussa aure, id quod inest, excidit. Hactenus Celsus, lectione ut ego suspicor corrupta, & satis ambiguū concussionis modum indicante. Nam si extra tabulam auris emineat, ut inquit, malleoq; caput tabule à pedibus feriat, motus aurem non cōtinget neq; concutiet. Placetq; magis Archigenis doctrina qui caput ad ipsam tabulam firmare iubet, ut ea qua firmatum est caput parte leuata & demissa, auris ipsa concutiat, atq; ita quod illapsum est elabatur, & ad hanc rem etiā accommodatior est tabula simpliciter iacens, non pensilis utrinq; qualem Celsus indicare uidetur. Porro in Græco exemplari paulo post *ἢ πενκὴ δίαυς πλείου* legitur, quod aut peucedani succum dixi. *ὀπῆου* enim pro *πλείου* puto legendum, sensu & re ita exoptulante.

Aut Cinnabarim uiridē instillato. Hoc loco in Græco exemplari *ἢ λιναβάρεως χλωρῆς ἢ σαζῆ* habetur, hoc est, Cinnabarim uiridē instillato. Verū dubito an Cinnabarim auribus instillari cōueniat, siue res metallica, quæ & minium & miltos Plinio dicitur, siue draconis sanguis ea uoce accipiatur. Aequiuocam enim esse cinnabaris uocē Plin. 33. ca. 7. apertis uerbis tradit, unde etiā error natus sit apud quosdam medicos indico Cinnabaris nomine minium accipientes, quum minium uenenum sit, & indicū Cinnabari sanies draconis elisi elephantorū morientium pondere, permixto utriusq; animalis sanguine existat, quæ antidotis medicamentisq; utilissima est, & non Cinnabari quod etiā minium uocatur. Idem Plin. 29. ca. 1. inquit. Comperiq; uulgo pro Cinnabari indica, in medicamenta minium addi, in scitia nominis, quod uenenū esse docebimus inter pigmenta. Ex his itaq; Plinij locis patet, Cinnabari quod etiā minium dicitū fuit, in medicamenta non recipi, sed solū pictoriæ seruire, quod ipsum etiā Diosco. lib. 5. testat, qui tamen capite in quo de Cinnabari agit, minium falso idē quod cinnabari putari ait, atq; minium in Hispania ex lapide quopiā parari scribit, cinnabari uero, sed adscribā ipsius uerba, *ὃ δὲ λιναβάρεως τὸ ὄνυς καλεῖται μὲν ἀπὸ λιβύης, πιπράσκειται δὲ πολλῶν, ἢ ποσοῦ τῶν ἐστὶν ὡς μάλισθ' ἀρκέει πρὸς ζωγράφους εἰς τὴν ἢ τὰς γραμμὰς ποικιλίαν. ἐστὶ δὲ καὶ βαρύχρον ἢ βαθύχρον, ὅθεν ἐνόμισαν τίνες αὐτὸ εἶναι αἶμα δράκοντος*. Quibus uerbis nō ostendit quæ res sit Cinnabari, sed coloris tantū indicio factio, ait quosdam eius gratia draconis sanguinem esse ipsum existimasse, atq; ita incertū relinquit an metallica res sit, an

fit, an aliquis liquor, quando sanē draconis sanguinē esse ipse non putat. At uero idem Diosco. qui minium falso idem quod cinnabari putari dixit, mox in capite de argento uiuo minium etiam cinnabari abusiue appellatū fuisse testatur. Verba eius sic habent. *ὁ δὲ ἀργυρῶς δὲ σκευάζεται ἀπὸ τοῦ ἀμμίου λεγομένου, κατὰ χημικῶς ἢ κατὰ τὸ τοῦ λιναβάρεως λεγομένου*. Et subdit, *δέντες γὰρ αὐτὸ καλεῖται ἰσραμίας ἢ γογγυρίδιον ἢ ἰχθυὸν ἢ ἰχθυὸν ἢ ἰχθυὸν*, &c. Vbi palam cinnabari pro minio dixit. Quare satis obscure Dioscorides quod uoluit docuit: ut forte non immerito à Galeno quum alibi, tum lib. n. simp. phar. notatus sit, tanquam qui linguæ græcæ non fuerit adfuetus: Videtur autē uoluisse docere, minium à cinnabari, quam indicam Plinius dixit, rem diuersam esse, non tamen se negare, quin minium quoq; abusiue cinnabari uocetur. Verū in eo longe obscurissimus est, quod quæ res sit cinnabari non ostendit, sed solum ex Affrica apportari, dicere contentus fuit: & magno uendī, ac exigua copia esse, ut uix pictoribus sufficiat ad lineas uarieandas. Esseq; amplius grauis aut profundī coloris, unde putarint quidam ipsam sanguinē draconis esse. Atqui quū hoc neget, conueniebat uel maxime ipsum quæ res esset cinnabari ostendere, quando etiā hodie sanguis draconis appellatus, non aliud esse putetur quàm uerus draconis sanguis, iuxta ipsam adeo Plinij opinionem. Cæterum quum Diosco. inter metallica de cinnabari agat, uidetur nō aliam rem quàm metallicam esse ostendere, & præsertim quū ipsi uim eandem cum hæmatite lapide tribuat, sed magis intentam. Quin & Galenus lib. 9. simpl. phar. Cinnabari inter metallica recenset, facultatem ei tribuens acrem, ita tamen ut etiā quid adstringens complectatur, sed neq; ex ipso clarum sit, quæ nam res sit cinnabari. At uero qui hodie sanguis draconis dicitur, & à plerisq; omnibus iuxta Plinij, & eorum quos Diosco. reuellit, opinionem: uerus sanguis creditur, non aliud esse uidentur quàm cinnabari inter metallica à Diosco. & Galeno relatum. Vires enim easdem habet, & in medicamentis usum adstrictorium ac cohibendī sanguinis, sicut etiā in picturis eodem modo ut Diosco. & Plinius tradiderūt usurpatur. An uero metallica res sit, aut draconis uel alterius cuiuspiā animalis sanguis, aut cuiusdā herbæ succus, neq; hodie certo constat, sed ab omnibus ignoratur quando sanē quī ex Vlyssipone Lusitanæ regni emporio amplissimo, nobis aduehūt phar macopolæ, constanter pro uero sanguine draconis extrudunt, & nos ita recens in grumum coactum ac concretum uidimus, ut nihil aliud quàm sanguis putari possit, quibus si cum Plinio & alijs quibusdam ueteribus quos Diosco. reuellit, fidem habeamus, Dioscoridis & Galeni autoritas uisior reddetur, quod haud scio an honeste tolerari possit. Auicennæ sanē ac Serapionis aliorumq; Barbarorum ac uulgo medicorum ineptias merito à nobis explodi puto, qui hūc sanguinem draconis appellatum, succū sideritidis herbæ esse tradunt, quod haud dubie etiā Diosco. Galenusq; ac Plinius tradidissent, si res ita haberet. Verum error inde ortus apparet, quod Sideritidis herbæ ea uis in glutinandis uulneribus, ab illis traditur, quæ in sanguine draconis appellato cognoscitur. Neq; satis scio quantum Aetio hac parte credendum sit, qui serm. 15. cap. 11. inter emplastra cruentis uulneribus cōmoda, purpuram appellatum emplastrum describit, quod sanguinē draconis recipit, & ad eius finem, sanguinem draconis in India ex herba Dracontia colligi asserit, quum neq; ipse Dioscoridis, aut Galeni, aut alicuius ueteris autoritate nitatur, qui sanē in Dracontij descriptione nō uidentur fuisse prætermisuri succū eius sanguinē draconis appellari, si res ita haberet. Videtur autē & hæc opinio ex consimili ui Dracontij ad cinnabarim enata esse, quando utriusq; acris & adstrictoria uis à græcis medicis adscribatur. Porro minium quondam cinnabari etiam fuisse appellatū ipsa uernacula nostra lingua indicat, quæ ipsum berckcinaber, quasi montanū cinnabari uocat, ex quo sanē argentū uiuum fieri Diosco.

dixit, sicut rursus ex argento uiuo & sulphure factitium fit, cinnabari etiā uulgo appellatū, quæ ambo soli picturæ conueniunt, & in medicamenta non adsumuntur. Quod itaq; ad præsentē Galeni locum pertinet, quem ex Apollonio adscripsit, dubito ueluti dixi, an cinnabari Dioscoridis & Galeni, hoc est, quod nos sanguinē draconis dicimus (neq; enim aliud quicquā cinnabaris uoce apud græcos medicos accipiendū est) auribus instillari cōueniat, & an hic *λινναβάρεως* uox recte legatur, maxime quū asteriscus adiectus indicet typographum circa lectionem hæsisse, & alias imperfecta oratio sit *λινναβάρεως χλωρῆς γύσαρι*, deest enim aut succus, aut liquor, aut tale quiddam, ut uidelicet eius rei liquorem instillandum accipiamus. Et sanè suspicio est mihi pro *λινναβάρεως* legi debere *χλωρῆς μαρίας*, ut mori uiridis succū instillari iubeat, quando certe Galenus 7. simpl. phar. omnes huius arboris partes uim adstringentem ac purgatoriam simul habere tradat, & radicis maxime corticem etiā habere quid amaritudinis, qua latum lumbricum occidat, ut non ob aliam causam etiā hic mori succū instillari Apollonius uelit quàm uermibus & pulcibus in auribus occidendis. Verum nihil decerno, possit forte & cinnabaris, hoc est, sanguinis draconis, ut nos hodie appellamus, succus recte instillari, ob acrem uim quā ipsi Galenus uelut dixi, tribuit, siue tandem rem metallicam, siue uerum draconis sanguinē, siue sideritidis, siue draconitij succum, illum ipsum esse credamus. Modo uitemus ne propter æquiuocationem ad minium delabamur uenenum, quod in medicinam non recipitur, quæ causa nobis fuit longioris commentationis.

Aut mali punici nucleo carentis dulcis & acidus succū. Duo genera malorum punicorū tum Theophrastus, tum Plinius agnoscit, alterū *ἀπύρηνον*, cui lignosus nucleus abest, ut Plin. 13. ca. 19. ait, sed candidior ei natura & blandiores sunt acini minusq; amari, distincti membranis. Alterū nucleos habēs, cuius species Plinius recenset, dulcia, acra, mixta, acida, uinosa. Galenus uero mixtum & uinosum genus sub reliquis tribus comprehendit, & quæ Plinius acra dixit, ipse austera appellat. Has autem differētias nucleos habentiū non solum esse, sed etiā *ἀπύρηνον* id est nucleis carentiū, uel ex hoc loco apparet, in quo Apollonius *ῥοιῶς ἀπύρηνον γλυκέας ἢ ὀφέας χλωρῆς* coquere iubet, uelut ego, tum hic, tum infra inter nariū exulceratarum medicamēta, ubi idem medicamentū Galenus ex Apollonio adducit, conuertit. Quare quum in utroq; genere tum dulcia tum acida sint, Plin. 13. ca. 6. quum ait, ex his dulcia quæ apyrina alio nomine appellauimus, &c. corruptus esse uideri queat, aut certe eorū quæ lib. 13. cap. 19. dixit oblitus, quando isthic apyrinon non dulce, sed cui lignosus nucleus abest, uocatur. Verum ea uerba indicare uidentur apyrenū proprie malū punicū dulce dictū esse, etiam si uox ipsa enucleatum significet. Porro per *ἀπύρηνον* punicū non est accipiendum quod grana omnino non habeat, aut quod sit exacinatū. *πυρην* enim granū & acinū præsertim blandiorem non significat, sed nucleum lignosum à Plinio dictū, quē aliqua punica habent, aliqua uero eo carent: & apyrina etiā grana habere ex Plinij uerbis patet, quando blandiores eorum acinos esse dicit. Et Gale. lib. 8. cap. 4. huius operis quod exponimus, stomachicis *ῥοῶς ἀπύρηνον κόκκος*, hoc est acinos mali punici nucleo carentis in alica incoquere iubet, quos X. Meth. simpliciter *ῥοῶς κόκκος* appellauit. Vocantur itaq; grana & acini, *κόκκοι* ac *γύγαρι* Græcis, nucleus uero ille lignosus Plinio dictus *πυρην* appellatur, atq; ita etiā Diosc. lib. 1. accipere uidetur, quū ait, *ῥι δὲ ὀφέας ὁ πυρην φηραυθῆς ἢ ἡλίω ἢ ὑπὸ πικροδρόμῳ*, &c. Verū aliqui adhuc acinos exponere malunt, quod tamen nō nisi hac ratione recte fieri potest, ut uidelicet *πυρην* dicamus, ipsos lignosiores acinos, nucleos Plinio dictos, neq; enim singularem aliquē nucleū apud Pliniū, aut etiā Dioscoridem intelligere oportet: ubi uero hi ipsi nucleī ex malo punico fuerint per artē exclusi,

aut

aut in blandiores acinos conuersi (nam apyrina acinis nō carere iam satis ostendit) tunc sanè iam nō *πυρην*, sed *κόκκος* & *γύγαρι* illos ipsos acinos appellemus. Cæterum quomodo quis *ῥοῶς ἀπύρηνον* facere possit, per medullæ uidelicet ex trunco arboris extractionē, Constan. Cæsar lib. 19. agriculturæ docet cap. 31. Meminit etiā lib. 4. cap. 6. ex Africani ac Democriti traditione. Meminit etiā Palladius lib. 3. cap. 29. At uero Plin. quū lib. 23. ca. 6. ait, de punicis aut loquitur: Quin & nucleos ipsos acinorū experiri non piguit, tōsti tūlicq; stomachum iuuant, cibo aut potioni inspersi, nucleos pro internis edulis acinorū blandiorū nucleis dixit, & nō pro lignoso nucleo, q in aliquibus punicis malis est acinorū blandiorū loco. Et sanè ipsa etiā Diosc. uerba supra citata, non de alio nucleo quàm acinorū interno, mihi sentire uidentur, quorū sententiā Plinius loco iam citato expressit.

Et tomentum lanæ conchylio infectæ indito. Habet hic Crito *ἢ γύγαρι* *λεροκύνθια* *πυρηνίου*, quod idem est quod supra Andromachus compositione auriculari XXI. dixit, *ἢ λεροκύνθια ἢ γύγαρι* *πορφύρας*, hoc est tomentum lanæ purpura infectæ indito, & compositione XXII. conchylio aurem obturato, hoc est, *πυρηνίου ἢ φρασε* *ἢ ὄσ.* quo nihil aliud uult quàm lanam conchylio imbutam ac tinctam indendam esse. Hanc enim ut in primis cōmodam sæpe iam habuimus, & Marcellus medicus conchyliatā lanā appellat, cap. 9. quanquā etiā simplici & quacuncq; lana, auris obturationē fieri posse in principio huius libri Gale. tradiderit. Quin Plin. 52. cap. 7. inter auriū remedia sic ait. Et per se cōchylio infecta lana magnopere prodest. Vbi sanè *λεροκύνθια* *πυρηνίου*, lanā conchylio infectā est interpretatus, ut eo minus dubitandum sit per *λεροκύνθια* *πυρηνίου* aut *πορφύρας* accipi tomentū aut floccum lanæ ex purpura aut conchylio infectæ. Quo magis mirum uideri potest quendam ex recentioribus sibi permittere, ut tradat purpuras & conchyliā ipsa lanis uestita esse, quæ lanæ in usum medicum sint accipiendæ, atq; hoc ex Diosc. lib. 2. uerbis de lanis uisitis confirmat, ubi ait. *ῥοῶ δ' αὐτῶν πρόπου ἢ λεροκύνθια* *λακωνῶν* *θαλασσίας* *πορφύρας*, quod interpretatur, Cremantur eodem modo & quæ in marinis purpuris ueluti stuppæ sunt, & exponit Dioscoridem præter pecoris lanas, etiā quæ in marinis purpuris stuppæ sunt imagine sunt uellera cremanda docere, quæ alij tomenta, alij licia, alij simbrias dixerint. Hæc sunt admirandi illius interpretis uerba, quibus ignarū uulgus ignorantissimus ipse persuadere conatur, purpuras & cōchyliā lanas habere. Et subdit. Quid aut in marinis purpuris hæc stuppæ sint, nouerunt qui ad mare habitant: quotidie enim ex hoc genere capiuntur, quæ superiori sui parte uillosæ sunt, tam tenui & sequaci uellere, ut in filum lini modo trahi ac confici possit. Quod aut bonus uir hæc omnia fingat & ementiatur, neq; re ipsa, neq; ullius autoritate attestante, uel ex eo loco apparet, quem dogmatis sui confirmandi gratia, ex Paulo non intellectu à se adducit. Pauli uerba hæc sunt lib. 3. cap. 26. sine. *λινουῦ ἀπὸ πορφύρας θαλασσίας* *πορφύρας* *δὲ ἐξ ἡλίου* *ἢ γύγαρι* *πυρηνίου* *ἢ φρασε* *ἢ ὄσ.* *ἢ λεροκύνθια* *πυρηνίου* *ἢ φρασε* *ἢ ὄσ.* *ἢ λεροκύνθια* *πυρηνίου* *ἢ φρασε* *ἢ ὄσ.* His Pauli uerbis funiculum ex marina purpura, qui uiperæ collo circumdatus eam strangulauerit, plerisq; oris et colli affectionibus prodesse suspensum ex collo, aut homini adalligatum, doceri ait, quæ sanè Pauli sententiā non est. Nam uerba quæ præcedunt *ἢ γύγαρι* *πυρηνίου*, cū his non sunt connectenda, sed ad præcedens medicamentū pertinent, quod Paulus & ad gingiuas facere dicit. quare Pauli uerborū sententiā hæc est ad uerbum: filum à purpura marina quod obligatū est collo uiperæ, eamq; strangulauit, deinde pro amuleto appensum est, mirifice quodāmodo iuuat tonsillas & colli affectiones, ut Galenus testatur. Quod itaq; *λινουῦ ἀπὸ πορφύρας θαλασσίας* Paulus & Galenus dixerunt, non accipiendum est tanquā ipsæ purpuræ marinæ lanas habeant, unde filum decerpendum sit in hunc usum, sed filū lanæ purpura marinæ infectæ

I 3 fecit

fectæ, uelut etiã hoc loco *λεροκύλια κογγυλίου* reddidi tomentum lanæ conchyliis infectæ. Ipsas enim purpuras & conchyliis nullis lanis uestita esse certum est, neque ullum aliquem res habet autorem uel *αὐτοπύην* testem, præter admirandum illum grammaticũ, qui non uisa, non audita, nullius autoritate tradita cõminiscitur, atq; hoc addit tandem. Neq; cuiquam absurdum uideri debere, quando & alia in mari hirta uillofaq; passim uideãtur, quod ipsum ut in alijs quibusdã non penitus negauerim, ita in purpuris merum cõmentum existit. Quod autem neq; admiranda illa purpurarum lana etiã si in rerum natura esset, præcipuũ hunc usum ad colli affectiones habeat, ex Plinio patet, qui idem amuletum inter strumarum remedia recenset, lib. 30. cap. 5. his uerbis. Aliqui uero circumligant eas lino, quo præligata infra caput uipera pependerat donec exanimaretur. Hic simpliciter lino dixit pro filo cuiuscunq; generis, non addendo quod ex lana purpura infecta id esse uelit, aut ex lana (si dijs placet) purpurarũ natua, ut ille somniat: quando neq; Dioscorides de alijs floccis comburendis tradat, quã lanarum marinæ purpuræ cruore tinctarum. Lanæ autẽ purpuræ conchyliorumq; ac muricum cruore imbuĩ ac tingi solitas, notius est quã ut longioribus uerbis ostendere libeat, etiã si tum lanæ, tum uestis purpuræ usus hodie sit abolitus. Plinius 9. cap. 36. ex Aristotelis ut apparet, lib. 5. de histor. animal. de eo hæc uerba tradit. Sed purpuræ florem illum tingendis uestibus expetitur in medijs habent faucibus. liquoris hic est minimi in candida uena, unde preciosus ille bibitur nigra rosæ colore sublucens, reliquum corpus sterile. & cap. 38. quinis lana potat horis, rursusq; mergitur carminata, donec omnem ebibat saniem. Has itaq; lanas & Diosc. & Gale. & Paulus & Aetius, omnesq; medici græci ac latini tum uistas, tum non uistas in usu medico habent, & aliquando alia medicamenta his uelut adstringentibus & obturandi uĩ præditis excipiunt, neq; aliud per *λεροκύλια πορφύρας* & *κογγυλίας* nobis ostendunt. Sic Paul. 3. cap. 37. fine. *παντα λεροκύλια ἀναλαμβάνονται πορφύρα ἢ ἐρίω ἢ ὑπὸ πύην τῷ σωματῶν*, id est, lana purpura infecta aut simplici excipiunt. Sic Galen. 7. Meth. *ἀλλὰ ἢ τὴν χιαν μασιχὴν ἢ ὀποβαλοσάμω λειώσαντες, ἢ μύρω καρδίνω, ἢ ἀπείτῃ ὄριου δίδυαντος ὑπὸ πύην τῷ γαστρῖ. ἢ ἀλλοίωσιν δὲ τῷ δούρομνον, ἀρίσιν εἶναι πορφύραν, οἷα τῆς ὄριου ἢ τυρία.* Et paulo post *ἢ καρδίνω μύρω λειώσας μασιχὴν χιαν ὡς λιπώσῃ τῆν, ἀναλαμβάνων πορφύρα γῶν.* Hic manifeste lanam tingendam medicamento, purpuram optimam esse debere docet, & addit optimam purpuram tyriam esse, hoc est, quæ cruore purpuræ ad tyrum captæ sit imbuta. purpurarum enim & cõchylorum præcipua nobilitas apud tyrios fuit, ueluti alibi indicauĩ. Sic etiã apud Aetium 9. cap. 35. *πύγμα πορφύρας ἐρίου, & 36. ἐρίου πορφύρω* habetur, pro nulla alia lana, quã quæ purpuræ cruore sit infecta. Dixit autem *πύγμα* Aetius, quod paulo post Crito *πλάκα* dixit, ubi lana conuoluta excipito uerti, quod græce habetur, *ἀναλαμβάνει πλάκα ἐρίου*. Eadẽ enim sunt significatione, *πλάξ, πύγμα, πύγμα, σρόφιον*, uelut alibi memini. Verũ hæc omnia longius exquisita adducenda duxi, ut palam fieret, dicere purpuras lanas habere, idem esse quod canes fœnum esse.

Quidam absinthium pro cerufa scribunt. Hoc quidem procliuẽ fuerit facere græcis, ob uicinãtatem scripturæ utriusq; uocis, ut *ἀψινθιον* pro *ψιμύδιον* scribatur. Nobis contra ob diuersitatem in hunc errorẽ prolabi non est facile, quamquam hoc sanè loco non fuerit magnum delictum altera re pro altera uti. Absinthium enim propter resiccandũ uim ac aliquantulum adstringentem, non in cõmode cum melle cõtusis auribus adhibeatur, atq; ego sanè malim ad hunc usum absinthium & Capij semen cum melle oblinere quã cerusam. Sicut contra paulo infra ubi ait. Solanũ cum absinthio illinũto, hoc est, *σρύγγον μετ' ἀψινθίον ἐπιλάσσει*, malim solanum cum cerussa illinũto, hoc est, *σρύγγον μετὰ ψιμυθίου* legere, atque

ita etiã lego, nempe solanum cum cerussa illinũto. Nam non longe post ita ex Apollonij traditione habetur, sed tamen isthic ea cõmonitio nõ est adiecta, quod scilicet quidam cerusam pro absinthio scribunt. Habet autem psimmythiũ, hoc est cerussa facultatẽ obstruendũ oblinendiq; ac inducendũ cicatrices, quæ res per absinthium cum solano expleri ac perfici non possunt.

Verum in aurĩũ uulneribus & fissuris, cartilagine probe coaptata fibulas imponito. Hoc loco Archigenes dixit *ἐγχοδρίδας ἐπιμελῶς ἀγκυραίας*, quod conuertit, cartilagine probe coaptata fibulas imponito. Accipio enim hic *ἐγχοδρίδας* pro cartilagine coaptare, hoc est, *τὸν χόνδρον ἐναρμόζω*, quo fibulæ cõmode imponi uulneribus ac fissuris possint. Ipsa enim cartilago nõ glutinatur neq; coalescit, uelut Hippoc. 5. Aph. 19. ait *ἐπιπυ δακροπὴ ὀσείου, ἢ χόνδρου, ἢ νεύρου, ἢ γνάθου, ἢ λιπῶν ἢ ἀκροποδίων, ὅτε αὐ ξείρ, ὅτε ξυμφύεται*. carne tamen circa crescente locus solidatur, ad quã rem fibulas imponere uel maxime conducit, quod *ἀγκυραίας* græce dicitur, uelut alio loco ostendi. Possit tamen & *ἐγχοδρίδας* pro *χόνδρου ἐπιπάθει* aut *καταπάθει*, hoc est chondrum inspergere aut cataplasmatũ modo imponere, dictum esse. Habet enim chondrus, hoc est alica, ut alibi ostendi, uim obstruendũ ac oblinendũ, ut commode auribus fissis adhiberi queat. Et sanè Paulus libro tertio contusis & fractis auribus, præsertim inflammatione subsequuta, alicam ex aceto coctam, hoc est, *χόνδρου σὺν ὄξει ἐφθῶν* imponere iubet. Quin *ἐγχοδρίδας* etiã pro *χόνδρου λιβάνου ἐπιπάθει* dictum uideri queat, quando sanè *χόνδρου λιβάνου*, micæ sunt & grana à Plinio dicta, & ea quam paulo ante dixit mannam, similiter ut ipsum thus auribus fractis commodam ad uulnera ipsarum glutinanda. Verum quando sequitur, deinde inflammationem arcentibus, & reliquo glutinatorio ductu utitor, magis placet mihi prima sententiã: in his enim uerbis generaliter dictis, etiã chondrus tum alicæ, tum thuris comprehenditur. Porro *χόνδρου* uox græcis præter alicæ significationem, de qua abunde in proximo libro dixi, & cartilaginis significationem, quod ubique occurrit, in generali grumum ac granum significat, uelut iam & paulo antea etiã de thuris micis ac granis dixi. Sic Aetius 9. cap. 37. *λιβάνου χόνδρου λιναμύδιον*, hoc est, thuris granum fabæ magnitudine dixit, & de grumo salis idem eodem libro capite 39. *ἐλῶν χόνδρου ἢ τῷ σωματῶν κατὰ χεῖρας*, id est, salis granum in ore detinetur, & 15. cap. 46. *πυγάνου φύμα. κ. λάρυα βασιλικὰ. β. ἰχθυάσας. β. ἐλῶν χόνδρου. α.* id est, salis grumum unum habet. At uero *χόνδρος* *εἰσοειδής* apud Galenum ac omnes medicos Græcos, os pectoris appellatur, à capitis gladij figura appellatione deducta.

Inflammationes in superficie cutis ex humorũ impressione aut plaga obortas. In græco habetur *ἢ ὑπὸ φῶρας ἢ πλῆγης*. Est autem *ὑπὸ φῶρα* non peculiaris morbi oculorum nomen, sed omnium humorum ad quascunq; corporis partes impetuosiore impressio & influxus *ὑπὸ φῶρα* appellatur, & propterea loci ad quos eiusmodi fluxiones impressionem faciunt, aliquando adijci solent. Sic Plinius Epiphoras uterĩ, & uentris, & testium ac aliorum membrorum dicere consueuit, quanquã fluxiones oculos impetentes ferè simpliciter epiphoras appellat. Paulus tamen lib. 3. ubi de oculorũ epiphoris agit, non nudo modo *ἐπιφῶρας*, sed *τὴν ῥοδύματων ὑπὸ φῶρας* dixit. & infra lib. 4. Nectarium Marci *πρὸς ὑπὸ φῶρας ῥέυματῶν λεπτῶν* habetur, ex quo apparet non modo pituitæ impetum ad oculos irruentem *ὑπὸ φῶρα* dici, uelut quidam prodiderunt, sed omnium humorum ad quascunq; partes tum internas, tum externas impressionem, cuius rei exempla frequẽtiora sunt apud medicos autores, q; ut pauca producere libeat, aut sit necesse. Sequitur paulo post, aut glandis ungentariæ succum & resinam liqui-

dam tepidam affunde, quod Græce habetur, ἢ βαλάντιον πίνδαμα καὶ ῥητίνην, &c. hoc est glandis succum. Non uidetur aut de alia glande mentionem facere, quam ea quæ cū adiectione μυρική appellatur. Ea em̄ autore Galeno, uim σωμακτικὴν & πηλοτικὴν, hoc est conglutinatoriā & oppilatoriā habet, quarū hoc loco usus cōmodus uidetur. Per πίνδαμα aut hic succus accipiendus est, quāquā alias etiā retrimētā à succo expresso reliqua ea uoce indicentur, ut alibi ostendit.

Et conchylī partē internā.] Apollonius græce sic, καὶ κογχυλίου τὸ ἐντὸς, hoc est conchylī internū, ut uidelicet μόριον seu μόριον, aut λείας, aut tale quid intelligamus: uerum μόριον omnīū maxime mihi arridet, atq; propterea conchylī partem internā conuertit. Galenus enim 11. simplicium pharmacorū de buccinis ac purpuris agens, seorsim de ipsorum testis, hoc est, πῶς ὄσρακων agit, quibus se nō nisi uistis ob duriciem uti asserit, indeq; earum facultatem resiccatoriā recenset, non longe autem deinceps πῶς πωμάτων πορφύρων hæc tradit. πώματα πορφύρων δὲ ὄφεις ποθέντα σπλήνας οἰσθαλέας ἐγραψάν τίνες ἰαδοὶ, θυμώμωνα δὲ τὰς πνιγομύθιας ὑσθρί κῶς ἀφελείν, ἐκβάλλει τε καὶ τὰ κατεχόμενα χωρεῖα. In his uerbis quanquam non habet Galenus, quod ad κογχυλίου τὸ ἐντὸς pertineat, apparet tamen in purpuris, itemq; conchylīis, quæ generis purpurarū sunt, ut ex Plinio supra ostendit, non aliud esse ὄσρακων, id est externā testam, & aliud πώμα. ut fanē mihi libeat suspicari hoc Galeni loco non κογχυλίου τὸ ἐντὸς, sed τὸ ἐκτὸς legendum esse, atq; accipiendum testam siue operculū conchylī pharmacō cōmiscendum esse, quam ob uim resiccatoriā citra mordacitatem præcipue, uelut alijs humidis ulceribus, ita ad aures contusas ac fractas imponi expedierit. Videtur aut hoc ipsum Plinius 31. cap. 10. purpuræ cauū uocasse, quū ait: Nervos præcisos purpurarū cauū quo se operiūt, tulum glutinat. At uero si quis omnino conchylī testam ammiscendam non putarit, per κογχυλίου τὸ ἐντὸς conchylī internā partē, hoc est, ipsam conchylī cutem cum carne intelligemus, quæ ipsa fanē uim glutinandi habet, quemadmodum etiā carnes cochlearū, quibus Paulus hoc loco utitur, & Diosco. attestatur.

In caput Secundum de Parotidibus.

Melius utiq; etiā tunc uidebitur naturā adiuuare, per humorū ex loco in locū impetuofum illapsum, febres curantem.] Impetuofum illapsum humorū ex loco in locum, ἀποσκημμα Galenus hic dixit. Est autem ἀποσκημμα omnino aliud quam ἀπόσκημα, quē latine abscessum dicimus. Verū quomodo inter se hæc differant ex Galeni uerbis optime edocemur, lib. 1. artis curatiuæ ad Glauconē, ἀρσκήματα inquit, ὀνομάζουσι τὰς διαβήσεις ἐκείνας, ἐν αἷσι ἀλλήλων ἀφίσταται τὰ πρότερον ἀλλήλων φάσκοντα σώματα. χῶρα οὐκ ἀναγκαῖον ἐν τῷ μεταξύ γενέσθαι κενήν, ἥτις ἦτοι πῶς τῶσδε τινὰ ὄσρα, ἢ ὑγρά, ἢ ἢ ἀμφοῖν συνίθου πῶς ἐξεί. & paulo inferius. ἀποσκημματα δὲ ὀνομάζουσι τὰς διαβήσεις ἐκείνας ὅταν χυμοὶ πνιες, ἐνοχλοῦσιν πρότερον ἐτέρω μορίῳ, κατὰ λίποντες ἐκείνο, εἰς ἐτέρον μετασώσιν. Ex quibus uerbis differentia manifeste apparet. Verum non parum sæpe euenit, ut per incuriam scribentiū, alterius iniuria, altera uox supponatur. Sic Gal. 4. Meth. γρηγῆδω γοῦ ἐλκῶ δὲ ἀρσκήματος, ἀλλ' εἰ τὸτο, διήλομαι ὡς ἐκ κοχθιρῶν χυμῶν. ἔτω γὰρ εἴωθεμ ἢ φύσις ἐν νόσῳ ἐκκαθαίρουσα τὸ σῶμα, τὸ πῶς τὸν ἀπὸ τῶν ὀσρῶν καὶ τῶν δόξων. καὶ τὸτῶ μὴ ἐκκαθῆναι συμβαίνει, τῶ δ' ὀλω σώματι ἐκκαθαίρουσαι, hoc est, ponamus itaq; fieri ulcus ex humorum de loco in locum impetuoso illapso, &c. Legendum est enim ἀρσκήματα, &c. non ἀρσκήματα, uelut exemplar uulgatum habet. Nam & Interpres Linacer ἀποσκηματα legit ac uertit, quanquam sententia obscurius expressa. Finge ex eo quod in partem aliam quam procubuerit, natum ulcus esse, &c. Hippoc. 4. de diæta acutorum μεμαθήκεισι δὲ μακροὶ οἱ πυρετοὶ οἵδε γίνονται, ἀποσκημματα ἴσχειν, ἢ μὴ τὰ κατὰ ψυχρὰ ἢ πῶς ὅσα καὶ τῶν ἀγγέλων, ἢ δὲ μὴ ψυχρὰ, ἀλλὰ ἴσχει μεταβολάς. Sic fanē is locus legendus est, uelut nuper in editione Frobeniana iuxta uetus exemplar restituimus. Interpres tamen

tamen Copus abscessus uertit, ut qui ἀποσκηματα legit, & alias sententiā non est assequutus. Exempla plura adscribere nolo, quādo frequentis ambo sint usus in medicis græcis: cōmonuisse suffecerit, ut genuinam lectionem alterutrius uocis in singulis locis, studiosi rerum medicarum diligenter expendant.

Aut fanē per acre pharmacum abscessum rumpere, quale est Smilium appellatum, & quod ex alijs constat.] Hæc pharmaca inter emplastra Paulus lib. 7. descripta habet. Videtur autem σμίλιον emplastrum appellatum, quod instar scalpelli seu aciculæ abscessum rumpat.

Aut fuluū, aut nigrū aut albū, uinū esse.] Inter reliquas uini differentias Gal. hoc loco differentia iuxta colorē indicat, tria eius genera recensens, fuluū, album, ac nigrum, quæ λεῖρόν, λεῖρόν τε καὶ μέλας uocat, atq; tam leuiter eas differentias hic indicare satis esse duxit, quod alijs locis abunde hanc rem tractauit. Nimirū XII. Meth. libro, & in libris de tuenda sanitate, præsertim quinto & tertio de alimentis & 3. cōmentariorum in librum Hippoc. de uictu in morbis acutis, quos locos hic indicare uisum est, de his differentijs amplius cognoscere uolentibus. Verū quod prætereundum nō puto, Omnes uinorū colores ad quatuor genera reduci possunt, λεῖρόν, λεῖρόν, μέλας, ἐρυθρόν, hoc est album, fuluum, nigrum & rufum, quanquam & quintū addat Galenus ξανθόν, hoc est flauū, quod tamen aliquando cum λεῖρόν idem esse ait, aliquando autem λεῖρόν in ξανθόν transire, & sextum ὀχρόν, id est pallidum, quod mediū est inter album & fuluū. Sicut λεῖρόν medium est inter album & nigrū. Neq; enim per λεῖρόν alius color uini accipiendus est, q̄ quem latine fuluū dicimus. Is est enim de quo Gale. ait εἰ δὲ ἄλλως ἐδέλεθε ὀνομάζειν τὸ λεῖρόν χῶμα, δυνάσθε αὐτὸ λεῖρόν πῶς ὀχρόν, hoc est, si uelis aliter nominare fuluū colorem, possis utiq; igneū seu rufum pallentē dicere, quod propterea refero, quod uideā plerōsq; per uinū λεῖρόν, rubeū accipere, quod proprie ἐρυθρόν græcis appellatur. Sicut etiā per μέλας, hoc est nigrum intelligere quosdam audio quæ sunt rufa excellenter, & quodammodo crassa, ad taurini sanguinis diluti ferē similitudine, sicut rufa Massiliensia apparent. Verū res non ita habet. Sunt enim μέλας uina, partim dulcia & crassa ad sapæ modum, quemadmodū Theræū & Scybelites esse à Galeno traduntur, & hodie uina cretica uidentur, partim austera, uelut in Asia Perperinū & Aegeates idem esse dicit. Plin. 14. cap. 9. Colores uini quatuor, albus, fuluus, sanguineus, niger: per sanguineū ἐρυθρόν indicauit, in reliquis nihil dissonū græcis est. Porro præter hanc uinorū iuxta colorē differentia, Sunt & alia quatuor differentia, una iuxta saporem, altera circa substantiā siue compositionem, tertia circa odorē, quarta secundum facultatem, iuxta quā aliud uinum forte, aliud debile, aliud mediū, atq; adhuc aliud inter mediū & utrunq; extremum medium existit. Imò & sexta differentia est, sed per accidens, ea uidelicet quæ contingit secundum ætatem, quas omnes: præter tertiam & quartam: Galenus hic paucissimis indicare contentus fuit, propterea quod in alijs locis, uelut dixi, hanc rem fusissime persequatur. Vt totus sermo eiusmodi fiat.] Hic Archigenis sermo in græco exēplari corruptus est, atq; hoc modo restituendus, uelut ex præcedentibus palam est. θαυμασῶς διαφορῆς καὶ χειράδ' ἀσπλαγίας καὶ πῶς τῶσδε ἢ τε σιωχῆς καὶ αἰώνησις τ' ἄσπλαγ' ἢ σιωχῆς ἐπίθεσις τ' ὀμῆς λύσις, hoc est mirabiliter discutit & strumas, &c. uelut nos reddidimus.

Aut calcem uiuā cum strigmētis eodem modo.] Strigmenta Archigenes hic γλοιὸν dixit sic, ἢ ἄσβησον μετὰ γλοιῶν ὁμοίως. Diosc. & Gale. & alij medici græci etiā ῥύπην appellare solent. Sunt autem trium generū strigmenta, balneorū, palestræ, & parietum atq; statuarum gymnasiolorum. Balneorum ex sudore, oleo, & fordibus in balneo defricis ab hominibus constant. Palestre ex iisdem rebus componuntur, accedente insuper puluere, qui partim ab olei illitione luctaturis inspergebatur

gebatur ac affricabatur, partim à luctantibus in arena mutuo manibus ingestus, itemq; ex lucta excitatus, corporibus inhærebat. Prior sanè puluis πῦρ & Atticis κωνίανθι uocabatur, autore Galeno: eiusq; affricus aliquando solius, aliquando præmissa olei illitione, densandi ac corroborandi corporis per oleū emoliti gratia fiebat, uelut secundo & tertio ὑγιάνων Galenus tradit. Quanquā & ob emendandam gracilitatē, crura puluere conspergere eiusdem operis lib. 5. docet, at, & affuso oleo confricare, sed ita ut is puluis tenuis & pinguis sit, κόνιν λιγυρῆν appellat, in quo uidelicet nihil asperi, neq; acris insit. Extenuat enim inquit, magis quàm incarnant, qui pumicosa aspritudine, aut nitrosa acredine participant. Quin & refrigerandi & sudoris reprimendi causa idem puluis adhibebatur, quū uim habeat obducendi meatus, refrigerandiq; ac repellendi, uelut octauo simpli phar. Galenus testatur. At uero puluis qui in arena iam à luctantibus mutuo ingerebatur, uelut prædicta comoditate non carebat, Sic officij ergo non inspergebatur, sed moleste & insidiosè gallorū more euerrebat, ad uisum uidelicet præpediendum, & uelut Anacharsis apud Lucianū de gymnasijs loquens arbitrat, ut facilius alter alterū prehenderet, arena & puluere lubricitatem ceromatis & olei eximente, quanquam alias etiā causas & comoditates substratę luctantibus arenæ Solon ibidem recenseat, quod scilicet nō tam procliue sit in ea uelut in cœno labi, et quod adspersa sudorem reprimat, uentorumq; impetui obsistat, ampliusq; sordes eluat, & candorem inducat. Quare Plin. lib. 35. cap. 11. quū ait, Alcimachus Dioxippum qui pancratio Olympia citra pulueris iactū, quod uocant aconiti uicit, coniti Nemea, de hac insidiosa pulueris & arenæ iniectioe loquitur, qua Dioxippū Nemea uicisse dicit: Hoc enim coniti significat, sicut contra aconiti pancratio Olympia idem uicit, hoc est, citra pulueris iactum, hoc est citra pugnam & molestiorem congressum. Neq; uero me latet eos qui docti uel inter primos huius seculi censentur, hunc Plinij locum temere corrumpere, dum tactum pro iactum legunt, ad ἀφῆν suū respicientes, quod scilicet tactū non iactum significet, & quod puluerem esse dicunt, quo post unctionē inspergebantur luctaturi, ut corpora ceromate & sudore lubrica mutuas luctantiū prehensiones admitterent. Quibus uerbis & utiliter affricum puluerem, & uiolenter ac hostiliter ingestum, inter se confundunt, imò neutrius rationem habent certam. Et de uiolento sanè ac insidioso pulueris iactū, etiam Ouidius loquitur li. 9. Metamorphoseon, ubi Achelous cum Hercule commissus ait.

Ille cauis hausto spargit me puluere palmis
Inq; uicem fuluæ iactū flauescit arenæ.

Flauescit inquit, tactu fuluæ arenæ, eius uidelicet quā ipse in illum iecerat. Porro de utroq; genere, Plinius lib. 35. cap. 13. simul mentionem facit. Non multum inquit, puluere puteolano distat è Nilo harena tenuissima sui parte, non ad sustinenda maria fluctusq; frangendos, sed ad debellanda corpora palestræ studijs. Inde certe Patrobio Neronis principis liberto aduehebatur. Quin & Leonato & Cratero ac Meleagro Alexandri magni ducibus, fabulum hoc portari cum reliquis militaribus cōmercijs reperio. Plura de hac parte non sum dicturus, non hercules magis quàm de terræ usu in ceromatis, quibus exercendo iuuentus nostra corpora, uires animorū perdidit. Hacenus Plinius. At uero tertium genus Strigmentorū est parietum atq; statuarum in gymnasijs que sordes sunt ex oleo magna sui parte cōstantes, quæ ex materia cui inhærent aliquid assumunt, uelut æruginē ex statuis æreis. His em̄ itemq; parietibus oleum quo se oblinebāt palestritæ, inter illinendū inspergebatur, quanquā etiā statuas quasdā fuisse in gymnasijs, itemq; uasa ærea quæ oleū ipsum, quo se luctaturi oblinerēt, continerent, ex Pauli ac Galeni uerbis apparet. Ait em̄ Paul. li. 7. ῥύπος ἀπὸ χαλκῶν ἀνδριάντων ἢ σκδνῶν

ἢ σκδνῶν, ἢ οἷς ἀφθονοῦ ἔλαιου ἑναπομῆσαι, ἔχει τὴν ἰδὴ διαφορῆν ἐστὶ καὶ ξηραντικὸς μὲν ἦν καὶ μαλακτικὸς. ἀπεπῆα γοῦν φύματι διαφορεῖ, hoc est, sordes ex æreis statuis ac uasis, in quibus largum oleum remanet, quod & æruginis quippiam contrahit, discussoria sunt & resiccantes moderate ac mollientes, quare tubercula cruda discutunt. Ob hanc itaq; uim uidetur etiam Archigenes hic ea strigmenta cū calce ad discutiendas parotidas probare. Verum Galeni lectio lib. 8. simp. phar. πῶς ῥύπου corrupta uidetur, habet enim sic. ῥύπος ὁ μὲν ἀπὸ τῶν ἐν γυμνασίοις ἀνδριάντων, ἢ οἷς ἀφθονοῦ ἔλαιου κέεται, hoc est, sordes à statuis in gymnasijs, in quibus largum oleum sitū est. Legendum enim uelut Paulus habet existimo, hoc modo. ῥύπος ὁ μὲν ἀπὸ τῶν ἐν γυμνασίοις ἀνδριάντων ἢ σκδνῶν χαλκῶν ἢ οἷς ἀφθονοῦ ἔλαιου κέεται. Nisi ipsos ἀνδριάντας, hoc est, statuas ita factas intelligamus, ut oleū uelut dixi, cōtinerent. Cæterū exemplar Græcum κέεται habet, pro quo ego κέεται lego, ut sit quod Paulus ἐναπομῆσαι dixit, hoc est, situm est, & continetur, nempe à palestra lucta & certaminibus finitis relictum. Vetus autē interpres uidetur καίεται legisse, uertit enim uritur, quod minime huc cōuenit, & magis adhuc mirum est idem fecisse Hermol. Barbarum, quum hæ sordes non lucernarum aut lychnorum areorū sint, sed statuarum ac uasorum æreorum ex oleo & æruginē ut dixi constantes, aut etiam ex materia parietum aliquam qualitatem indeptæ. Oleum uero lucernarum, neq; sordium, neq; strigmentorum appellationem assumit, sed oleum dicitur, cum additamento lucernarum & contractæ item æruginis, sicut non longe ante hunc locum Galenus, item ex Archigene medicamentum ex eo oleo adscripsit his uerbis. τὰ δὲ φλεγμαίνοντα τρήματα τῶν ῥοβῶν ὑπὸ τοῦ αἵματος ἔλαιον ἢ χαλκῶν λυχνῶν ἰωθέντι κατὰ χεῖρας ὑγιάνων, hoc est, inflammata in aurium puerorum pulpis foramina, oleum quod in ærea lucerna æruginē contraxit, illinendo, persanabis. ἰωθὲν enim æruginosum & quod æruginē contraxit, dixit. Porro γλοιὸς uox non solum strigmenta significat, uelut hoc loco Archigenes usurpat, & Paulus lib. 7. in uoce γλοιὸς exponit, & lib. 4. cap. 28. usurpat ubi ait, γλοιὸν ἀπὸ ζέως ἤθησιν ὡς καθαροῦ γρηθου, &c. Sed à quibusdam etiam uiscum, hoc est, ἰξὸς exponitur magna rerum differentia, quanquam etiā uiscum διαφορεῖν καὶ συμπίπτειν φύματι καὶ περιωπίσας Diosco. tradat, ut uel ob id procliue sit errare etiā doctis alteram rem pro altera accipere potentibus. Minor uero lapsus cōtingere potest in uoce γλοιῶδης, hoc est strigmentitius, uelut ego in proximo ante hoc medicamento cōuertit, ubi Archigenes νίτρον ἐ συνωπίδος τὸ τρίτον μετὰ λυχνίου γλοιῶδες ποίειν, id est, ad strigmentitiā crassitudinē reducere iubet, nam ad uisci crassitudinem, quis interpretari possit, quemadmodū non semel ipse Celsus fecit, quod propterea admonere uolui, ut diligentem æstimationem faciant græcorū studiosi, utra eandem significatio uocis γλοιὸς in singulis locis sit reddenda, quum apud medicos raro aut nunquam aliter quàm pro aliquo ex tribus generibus strigmento accipiatur.

Deinde ad chirurgiā perueniendum est & crudi abscessus sectionem. Quod crudi abscessus sectionem dixi, in Græco ὠμοτομητιον est. Significat autem ὠμοτομήν, crudum & nondum maturum abscessum secare, quo uidelicet quàm celerrime fluxus foras euellatur. Declarat id manifeste Paulus li. 6. cap. 34. cuius uerba adscribere non pigebit. ἰξὸν δὲ inquit, ὅτι καὶ πρὸ πλείας ὡς πόνου μεταβολῆς γίγνεται ὠμοτομῶν μετὰ τῶν ἀρσενικῶν, ἢ τῶν πησάσεων ἢ ἀρθροῖς, ἢ λευκοῖς μορδαῖς, ἢ αὐτῶν πρὸς τὴν ἀναγκαίαν. Hacenus Paulus. Sed & continenter eodem loco idem tradit Hippocratem uicina digitis apostemata ante perfectam maturationem cruda secare præcipere. Verum quum lectio eius loci sit corrupta, etiam ipsum in gratiam studiosorum integrum adscribam.

καὶ τὰ πλείω δὲ τὸ διακτύλις ἀρσένιατα πρόφρ κλείας πωρῶνσιως ὠμοδομῆν ἰππικράτης ἀνακάλυψετο, τὸν εἰς διάρρησιν ὑπολειθῆναι φόβον, hoc est ob timorem perforationis. Consimile porro huic uerbo est & illud medicis Græcis itidē frequenter usurpatum ὠμοτοκῆν uidelicet, quod non simpliciter abortum parere significat, sed crudum partum expellere uiolenter, ob maioris periculi fugā, nimirum quum mater sic habet ut conceptum perficere non possit, aut perfectum citra uitæ periculum edere non ualeat, de qua re palam Aetius lib. 16. cap. 16. & sequentibus docet. Vbi inter cetera auxilia crudum partum procurantia, & capillorum uiri suffitum habet. Quanquam mihi uideatur pro ἀνδρῶν legendum esse γυναικῶν, quum experimento constet muliebrium capillorum suffitum foetorem de se præbere grauiorem. Sed & Constantinus Cæsar lib. 5. cap. 46. de agricultura, ad hanc rem muliebrium capillorum suffitū probat, ex Africano sic prodens. ἀπειλάσεις δὲ ὁμοίως τὰ θηρία καὶ γυναικῶν τρίχας θυμιάσεις, καὶ τὰς ὠμοτοκῶδες θόραπθῆσις, hoc est Abiges similiter bestias muliebris capilli suffitu, atq; inde etiam mulieribus difficulter & periculose parientibus, & ob id crudum partum ac abortū ex petentibus opitulaberis.

Laxatoria appellata omnibus nota sunt. Exempla ipsorum sunt Emplastrum Mnaseæ, & quod ex succis constat & quod ex Ptisana. Horum emplastrorum descriptiones sunt apud Galenū de comp. phar. καὶ γένη lib. 7. item Paulum lib. 7. Estq; etiā hodie in usu myropolijs descriptio una atq; altera emplastrī ὁμοχυλῶν, ex succis, seminis lini uidelicet, & foeni græci atq; altheæ quos recipiunt nominata, uerum uulgo diaquilon corrupta uoce appellantur. Laxatoria autē, id est, χαλαστικά uocantur, quod dissentas partes laxent ac remittant.

In caput Tertium de narium affectionibus.

Primum itaq; de Ozænis sermonem faciam. Ozænarum quidem appellatio à graeolentia & foetore est, uerum non omnia nariū ulcera graeolent, nec omnia ex putrescibili influxu generantur, sed aliqua ex acribus tantum humoribus producuntur, atq; hæc ob humorū acridinem ægre curabilia Galenus esse dicit, non illa ex putrescibili humore producta & graeolentia. Corne. Cels. lib. 6. cap. 8. contra, quæ crustas plures, inquit, & odorem foedum habent, quod genus græci ozænam appellant, sciri quidem debet uix ei malo posse succurri. in quibus uerbis ostendit se parum diligenter humoris noxiæ & ulcerationem producens rationem habuisse, & magis ad foetorem ac putrescentem humorem respexisse, quem tamen non ita male curabilem, uelut acrem solum, rectissime Galenus prodidit.

Et per sternutatoria facta concussione, tectoria ulcere obducta excutito. Tectoria ulcere obducta dixi, quæ græci ἐφελκίδας uocāt. Est enim ἐφελκίς quod ulcere increuit tectorium siue crusta, ut Celsus uocat, qui loco supra citato, eandem sententiā sic expressit. Sub his enim crustæ resoluuntur, inquit, quæ tum per sternumenta elidi debent. Paul. 3. cap. 37. ὁμοχυλῶν δὲ τὸ ἐλκος ἐκ τῆς αἵμα, ἢ πύου, ἢ ἐφελκίδας ἐμείδῃ. Gal. 5. Meth. ἀνηνέχθη δὲ αὐτῶ μετὰ τῆς βυχῶς ἢ ὀνομάζουσι ἐφελκίδα.

In polypode nasturtij tenuis chemam, siue drach. dimidiā, cum ueratri albi obolis duobus, nare attrahere iube. Hoc medicamentū etiam supra recensuit, sed sine certo ueratri albi pondere, dicens, aut ueratrum album cum seminis nasturtij chema quotidie insuffla. Nasturtij enim mensuram etiā tunc, sicut hic expressit, chemam accipiendam dicens, sed hic ueratri pondus duorum obolorum addidit, ampliusq; chemæ mensurā siue capacitatem explicauit, χήμη ἢ ὄβι δραχ. dicens, tanquam idem sit chema, quod drachmæ dimidiæ pondus, aut tanquam chemæ mensura non plus quàm dimidiā drachmam capiat, hoc est, obolos tres, ut ita

ut ita oboli tres nasturtij cum obolis duobus ueratri, nari insufflētur, aut per eandem attrahantur. Et uidetur sanè aptum hoc pondus esse ad præsentem rem & usum. Verum an Chema idem sit quod drachma dimidiā, & nō plus capiat, consideratione indiget. Chemam itaq; seu Chamam ostreorum generis esse Aristot. & Dioscor. testatur. pro mēsurā uero accipi apud græcos medicos frequens est, sed quanta, ad eō incertum est in diuersa traditione eorum, quorum de ponderibus & mensuris scripta extant, ut mihi credere libeat, penitus nullam certā mensuram, neq; pondus, per chemam, sed simpliciter aliquam capacitatem indicari, quæ chamæ testam mediocrē non excedat, Sunt enim & hæc magnitudine ac capacitāte inter se differentes. Inducor autē maxime per hunc locū ubi ex Archigenis traditione καρδίαμα λεπτῆς χήμης, ἢ τοι δραχ. s. habetur. Videtur enim uelle ostendere nasturtij tenuissime triti chemæ capacitatem accipiendā esse, de qua tamen si quis dubitet, quantum capiat, si ad manum non sit, drachmam dimidiā eius loco sumere iubet, quod sanè pondus nasturtij triti rei leuissimæ, facile chemæ capacitatem explere potest. Inducor amplius ex eo loco qui infra lib. 5. cap. 7. habetur, ubi Crito ait λεθαργύρος χήμη ἢ τοι δραχ. γ. quo item Crito uidetur ostendere uelle spumæ argentei chemæ capacitatem sumendam esse. quū autem & hic dubium sit, quantum capiat, si quis chemam non habeat ad manū, addit siue drach. III. quum enim spuma argenti res metallica grauissima sit, per dimidiā drachmam eius, chemam replere non possis, quemadmodum per dimidiā drachmam farine nasturtij chema facile expletur, sed per III. drach. id optime facere poteris, atq; ita sextupla copia spumæ argenti eandem capacitatem quam dimidiā drachma nasturtij triti explebit. Paulus Aegineta in his quæ de ponderibus & mensuris ad finem lib. 7. & ultimi adiecit, inquit cyathū habere chemas paruas aut mystra parua duo, nihil inter mystrum paruum & chemam paruam distinguens, & postea in mensurarū apponderatione, Mystrum paruum olei drach. VI. uini scrupulos XX. olei drach. IX. habere tradit, iuxta proportionem uidelicet secundum quam tradidit uinum & mel grauitate oleum superare, uelut nos conuertimus lectione eiusdem in integrum restituta, quæ ad Aetium à nobis conuersum est adiecta. Inter spurios Galeni libros de ponderibus & mensuris habentur traditiones diuersissimæ & corruptissimæ, quarum prima διδασκαλία σοφοτάτης inscribitur, quæ planè eadē est cum Pauli traditione, nisi quod adhuc corruptior est in Galeni quàm Pauli exēplari lectio. Altera penitus obscuri autoris est. Tertia Cleopatrarum ex libris eius de ornatu, quos etiam Galenus supra lib. 1. huius operis citauit. Quarta rursus incerti autoris est, & Quinta itidē obscuri autoris est de mensuris & ponderibus Mulomedicorum. & Sexta Dioscoridi attribuitur posteriori Alexandrino, non Anazarbensis, qui de medica materia scripsit. Cleopatra itaque chemam magnam drach. III. habere, paruam II. ait. Obscurus qui sequitur, chemam magnam drachmarū III. esse tradit, paruam duarum. Dioscorides uero chemam quartam cyathi partem esse inquit, & pondere drach. III. scrupulum unum habere. Quæ omnia incertitudinē mensuræ arguunt, & quod non unum certum pondus chema cōplectatur, atq; ob id me credere uelut dixi, fateor: simpliciter aliquam capacitatem indicari, quæ chemæ mediocris testam non exuperet, cuius unum certum pondus exprimi non possit, ob rerum diuersam grauitatem: quemadmodū etiam hodie cochlearis capacitātē incerto modo uulgo usurpari uidemus, præsertim in rebus ubi nō multū refert plus an minus paulò quis sumat. Quare nō tutum est tam obscuris autoribus & maxime corruptis ita palam exemplaribus, per omnia fidem habere. Si enim Paulo Aeginetæ etiam rectissime prodenti, chemæ pondus in oleo drachmarum sex esse, crediderimus, &

ad eum modum etiam hic ratiocinati fuerimus, chemam sex drachmas nasturtij habere, contingeret, ut non δραχ. s. hoc est, drach. dimidiam putabimus legendum esse hoc Galeni loco, sed δραχ. s. id est, drach. vi. atq; ad hoc characterum similitudinem producemus, ob quam committi potuerit hic error. Sed nos in priore nostra sententia perseveramus, quam nos recte amplecti confidimus, rerum leuitate ac grauitate attestante, Insuperq; re ipsa hoc loco ac usu, quæ ambo ineptia essent, si drachmæ sex nasturtij tritici ad duos obolos ueratri ammiscerentur.

Scobis æris rubri unciam unam. Scobem dixi quæ ξινήματα græcis sunt, hoc est, quæ lima deteruntur. Sunt enim ξινήματα itemq; ξινισματα à uerbis ξινάω & ξινίζω deducta, quæ limare & lima deterere significant. Eandem significationem habent & πρίσματα, hoc est, serraenta à uerbo πρίζω. Theophrast. lib. 5. τὰ δὲ χλωρὰ λίαν συμμίξει, ἢ ὅτι ἐχέται ὅτι πρὶς ὀλοῦσι τὰ πρίσματα, id est, inter ferræ dentes ramenta recipiunt. Plin. 15. cap. 17. Sunt qui malunt uuas in scobe ramentis ue abietis, populi, fraxini seruare. Dioscor. etiam πρίσματα dixit scobem à uermibus erosam, de styrace. ὁλοίζουσι ἢ αὐτὸ τοῖς ἐκ τῶν δένδρων πρίσμασι, ἅπτερ ἕσθ' τῶν σκωλήκων ἀνατιπρωτά. Aetius simili forma ac significatione πελεκύματα usurpauit, s. cap. 3. πελεκύματα λυπαρέσου ἢ πρίνον ὅτι ἐλάω ἐψήσας ἄλειφε, à uerbo πελεκύζω. quancti omnia prælegmina, & omnino per bipennem à quacunq; materia decisa ac resecta, πελεκύματων uoce ueniant. Constantinus Cæsar lib. 9. cap. 11. de agricultura, τινὲς ἐκ τῶν κατὰ γῆς μερῶν τῶν πρὸ ἐκκόμενων πελεκύματα μετὰ τῶν φλοιῶν τετραπίλαισα. Eadem Hippocrates ἰχθυήματα appellat πρὸς ἐλκῶν, ubi ἰχθυήματα τῶν λῶν habet; quanquam Galen. λεπίσματα φλοιῶν, id est, corticum fragmenta ἰχθυήματα exponat. Nec alia sunt à Dioscor. πονδύματα dicta, de fraxino. τὰ δὲ πονδύματα τῶν ξύλων ποδῶντα φασὶν ἀναρεπτικά εἶναι. Porro in hoc pharmaco, æris rubri scobem unam cum alijs medicamentis, etiā in uas æris rubri transferri iubet, & cum radio item æris rubri agitari, quo ex ipso ære medicamentum magis efficax reddatur, ad carnem superfluum resiccandam ac consumendam. Dixit autem radium κερκίδια. Non est autem aliud κερκίς quam pistillum, quod sæpe & διοίδυφ, cochlearis alias significatione, itemq; τριβήδιον atq; ὑπερος à medicis græcis appellatur. Radiū autem etiam Plinius appellauit.

Scribonij Largi facit ad omnia extuberantia. Hoc medicamentum est quidem in eo libello Scribonij Largi, qui latine circumfertur, sed ita confuse ac corrupte, ut dubitem eum libellum latine à Scribonio esse scriptū: suspicorq; Scribonium græce scripsisse, eaq; quæ in illo libello adhuc supersunt, quondā ante mille annos translata à quopiam non indocto adeo fuisse, sed qui tamen non ad plenum græca sit assequutus, Nisi quis Asclepiadæ potius hoc crimen imputare uelit, quod latine à Scribonio scripta male intellecta uerterit in græcū, quod apud me piaculum sit credere, si modo exemplar Galeni non est corruptum. Legitur itaq; in Scribonio sic compos. LI. Ad polypos Misy ustu, chalcitis usta, æris flos, ustu fori, æris squama, tusa cribrata. In his sane uerbis quinque res exprimuntur, quæ itidem Galeno recensentur. hoc modo. μίσυος λεκαυμένης, χαλκίτιδος λεκαυμένης, χαλκάνθης λεκαυμένης, σάριδος, λεπίδιος. χαλκοῦ, ἀνὰ δραχ. η. ξηρῶν πρὸς πρῶτον. Verum in hoc discordant, quod in Galeno χαλκάνθης λεκαυμένης legitur, in Scribonio uero eius loco æris flos habetur, & λεκαυμένης uox ad fori, non ad æris florem relata est. Aut igitur χαλκάνθω æris flore interpretatus est Scribonij interpres, Aut æris florem rite à Scribonio scriptū, Asclepiades χαλκάνθω male conuertit, quod tamen religio sit opinari: atq; sic alteruter deliquit quod χαλκοῦ ἀνθῶ pro χαλκάνθης, aut uicissim hoc pro illo expressit, similitudine uocum græcarum deceptus, quum res sint quidem diuersissimæ, sed quæ tamen ambæ possint in hoc medicamentū ammisceri

misceri. χαλκοῦ ἀνθῶ enim uim habet reprimendi extuberantia, & ut Dioscor. ait, ἐκτῆκε τὰ ἐν μυκτῆρσι σαρκώματα, ut uideri possit non male à Scribonio traditus flos æris ad polypos consumendos. χαλκάνθης autem siue χαλκάνθη rursus uim habet corrodendi & crustam inducendi, in quem usum & in sequenti apud Galenum Philoxeni chirurgi pharmaco assumitur, ut etiā ipse non male ab Asclep. expressus hic uideatur, & recte ex Scribonio transcriptus. atq; ad hanc partem omnino inclinatur nobis animus, pharmacū hoc ex græco Scribonio, Asclep. transcripsisse, & recte χαλκάνθης λεκαυμένης legi, Contra male in Scribonio latine translato legi æris florem, quem interpres eius ex χαλκάνθης intellectu pro χαλκοῦ ἀνθῶς male reddidit. Sequitur autem in Scribonio latino, si eo medicamento per pinnam sapius nares tactæ, eiusmodi uitia attenuata cotidie emendantur, cum sint à cerebro. quæ uerba penitus nullum sensum huc pertinentem referentia, delenda cenleo, uel ad superius medicamentum referenda, & quæ mox sequuntur: Paribus ponderibus sicca benefaciunt: cum superioribus connectenda, ut ita legatur. Ad polypos, Misy ustum, chalcitis usta, æris flos, ustu fori, æris squama, tusa cribrata, paribus ponderibus sicca benefaciunt. Efficietur enim sic ea sententia quam Galenus hic habet, nisi quod Asclep. certum pondus VIII. drachmarum singulorum expressit, quod in Scribonio est relictum. Porro pergit deinde Scribonius ad grauedinis remedia, sic inquit. Prodest igitur quies unius diei, & ab omni re abstinentia, perungenda nares erunt bitumine liquido, aut myrrha stacte, uel pice liquida, &c. quæ uerba Asclepiades ad præsens medicamentum retulit dicēs, διὰ τὴν προαναπαύσιν πρὸ μιᾶς ἡμέρας, τῆ δὲ ἐπίσης τὸ φάρμακον ὑπὸ τῶν δάκτυλων μετὰ τῆς τροφῆς. πρὸ τῆς δὲ δὲ ἐπιπροχρίσαι τοὺς μυκτῆρας ἀσφάλτω, ἢ πίσση ὕγρῃ, ἢ σμύρνην σκεπτι. Quare & hic apparet, uel Scribonium male translatum esse, uel Asclepiadem non intellexisse Scribonium: quod tamen absit suspicari: aut certe exemplar alterum corruptum esse, quod tamē de Scribonij quàm Galeni exemplari credere malo. Nam integram Galeni lectionem puto, nisi quod προαναπαύσιν dubia sententia legitur, pro quo substituendum puto προαναπαύσιν, ut sit quod Scribonius dixit, Prodest quies unius diei. Vetus Galeni interpres hic sicut sæpe alias omnia ea reliquit, ut inde nihil opis ferre possimus. Marcellus autem hunc locum ex Scribonio ut apparet, paulo integrius prodit cap. 10.

Asclepiadæ ad ozænas quo usus est Meges. In horum pharmacorū primo myrrhæ drach. IIII. habetur, hoc est, ut græcum exemplar habet σμύρνης, δραχ. δ. Verum uetus Interpres zingiberi pro myrrha conuertit, haud scio qua occasione, quā myrrha recte legatur. At uero quod hoc loco admonere operæ precium uisum est, non raro, neq; in uno, sed frequentissime, ac in omnibus græcis medicis, zingiberi pro myrrha legitur, atq; hoc tam frequens fuit in exemplari Aetij manu scripto, quod ego in his quæ ex eo autore latina feci, sequutus sum, ut ex innumeris non libeat paucos locos referre, atq; ea etiam causa fuit cur non ausus fuero lectionem mutare, etiam si non semel hoc libenter tentassem, re palam indicante, zingiberis inutilem usum esse, & myrrham necessariò accipi, quæ tamen non tantum decurtata uoce hoc modo, ζζ. sed etiā integris literis ζυμβέρεως prodita esset, ut ne uestigiam quidē ueræ lectionis, hoc est, uocis σμύρνης offerretur. Quæ autem fuerit describentibus occasio hunc errorem propagandi in tam multa exemplaria, haud promptū sit dicere, Nisi quod Hermol. Barbarus lib. 1. corollariorum annotauit myrrham duabus his notis, ζζ. à medicis Græcis scribi sole, propterea quod ζυμβήνη æque ueluti σμύρνη dicatur. De quo admonendū tantum hoc duxi loco, quod uetus Interpres etiam hic ζζ. in græco exemplari uidetur legisse, atque ita zingiberi pro myrrha transtulisse. Quare qui græca medica

menta in usum uersuri sunt, curiosissime ea expendant, ne in huiusmodi errores impingant. Porro in altero sequenti mox pharmaco, rhois rubri drachmæ ij. habentur, hoc est, ῥοῦ ἐρυθροῦ δραχ. β. sed uetus interpres non hic solum, sed multis etiam alijs locis, eius loco rubiam tinctorum uertit, quod semel admonere uolui, quum magnus sit error ἐρυθρόδιανον quam rubiam dicimus, pro ῥοῦ ἐρυθροῦ fumere, quæ etiam Latini Rhun siue Rhoem dicimus, quum latinum nomē non habeat, ut alibi dicemus.

Plumbi uisti & loti drachmas viii. uini rosati quantum sufficit.] Hoc loco in græco exemplari legitur *μολιβδίου κεκαυμένου καὶ πεπερέως δραχ. θ.* manifesto errore, quum piperis hic nullus sit usus, & si etiam esset, necessarium fuisset adijcere ante pondus *δραχ. η.* uocem *ἀνά*, ut utriusque plumbi uidelicet uisti & piperis, drachmæ viii. accipiendæ indicarentur. Sed uelut dixi, piperis nullus est hic usus, & *πεπερέως* pro *πεπλυμένου* falsò habetur, qui error ex decurtata utriusque uocis scriptura apud græcos irrepsit. *πέπερι* enim sic scribunt ^{επε} *πεπλυμένου* uero hoc modo ^{επε} *πεπλυμένου* atque hic error paulò infra bis rursus admissus est, ubi *μολιβδίου κεκαυμένου καὶ πεπερέως δραχ. δ.* *σήμεως κεκαυμένου καὶ πεπερέως δραχ. θ.* habetur, *πεπερέως* uoce utrinque pro *πεπλυμένου* supposita. Neque uero apud alios græcos medicos hic error deest. Sic enim apud Paulum 3. cap. 59. *καθ' ἑμίας καὶ πεπερέως το β.* legitur, quum *καθ' ἑμίας κεκαυμένης καὶ πεπλυμένης* legi debeat, typographo lectionem ueram nō assequuto, quæ opinor sic habuit, *καθ' ἑμίας κ. κ. καὶ πεπερέως*. Cæterum consequenter apud Galenum, quod ego uini rosati quantum sufficit uertit, legitur *οἶνος ῥοδίνου τὸ αὐτάρκεις*, quod uetus interpres uertit uini & olei rosacei quod sufficit. Verum per *ῥοδίνου* uocem rosaceum oleum non esse accipiendum hoc loco, ex eo palàm fit, quod sequit̃ mox olei myrteï quod satis est. Quare ego diastolen amouendam censeo, & *οἶνου ῥοδίνου* uel *ῥοδίτου* legendum, accipiendumque uinum rosatum, quod leuiter adstringendi ac fluores siccandi uim habet, ac propterea ad ulcera narium cōmodum existit, oleo rosaceo ut superfluo relicto, quum myrteum quod satis est eius loco sequatur.

Quandoquidē uero perpetuo tolerare collyriū molestū est.] Hæc periodus in græco exemplari corrupta est, quam duabus tantū uocibus restitutis redintegra uimus in hanc sententiam quam expressimus. Pro *χαίροντα* enim *χαίροντα* legendum est, & pro *μήλην ἢ διπύρηνω* legendum *μήλην τῆ διπύρηνω*: quanquam utrumque recte legatur, ut ex Galeno mox declarabo. Cæterum *πῶς* *μηλῶν* & de speculorum formis uarijs alibi abūde à nobis dictum est. Hic addendum hoc est, *διπύρηνω* *μήλην* dici quæ duas cuspidēs siue nucleos aut capitula habeat. *πύρηνω* enim *μήλης*, extremum & summam cuspidem appellant. His itaque cuspidibus lana obuolutis commode pharmacum excipi potest, ac intra os illini ea parte qua nasus ad palatum perforatus est. Galenus secundo de semine *μυθόις οὐκ ἔστιν ἀφ' ὧν ἐπέδραξα τὰ καλούμενα διπύρηνω διεμβαλλόμενα εἰς τῶν σπερματικῶν ἀγείων*, &c. Ex hoc loco patet τὰ *διπύρηνω*, instrumenta esse utroque extremo in cuspidem abeunte, & tum singulariter, tum pluraliter, citra additionem *ὀργάνω ἢ μήλης* dici, quod apertius ex *θ. ἀναπο. ἐγχειρ.* patet, ubi ait, *ἔσω σοι τὴν παρὰ κούρασμον σῶμα λεπτὸν καὶ πόρνηκον οἷα τὰ διπύρηνω καλούμενα*. Et paulò post. *εἰ δὲ μὴ παρὲν τῷ τῷ διπύρηνω, ἢ σμίλλω ἢ παδομήλλω, κατὰ τὸ ἔτερον πέρους, γινώσκου πύρηνω λυκλούμενον ἔχουσι, καθεὶς εἰς κοιλότητα*, &c. Sequitur paulò mox collyrium ipsum arefactum contūdi ac cribrari & leuigari posse, atque ita insufflari: ubi quod nos cribrari uertimus *διπύρηνω* in græco exemplari legitur, sed corrupte, Est enim *διπύρηνω* legendū, à uerbo *διπύρηνω* quod incernere ac cribrare significat. Non longè post mentionem facit corporum mollium humidorum atque *δυσσελικῶν*, hoc est, ut ego redidid

didid, quibus ulcera ægre sanescunt. Opponuntur enim *δυσσελικῶν* eis qui *δυσσελικῶν* appellantur, hoc est quibus facile sanescunt ulcera, utrorumque autem mentio fit à Galeno Meth. lib. 6.

Per pastillos curauit, Androniū uidelicet & pasionis, & polyidæ, & bithynū, & per eum quem ego composui.] Horum pastillorum descriptiones sunt apud Galenū in libris *κατὰ γῆρας*, & Paulum lib. 7. suis proprijs locis. Habet etiam Celsus lib. 5. pastillum Andronis, itemque polyidæ qui etiam sphragis appellatur. Verum in Celso non polyidæ sed polybij legitur, Ita etiam lib. 6. cap. 7. Porro pastillus quem se composuisse Galenus inquit, ex charta constat, supraque citatis locis habetur *ὁ εἰς χοληρον* inscriptis. Subdit paulò post se etiam hedychroi usum excogitasse, ex uino falerno dissoluti in ozænarum curatione. Hedychroi uero descriptionem circa Theriacam à se relatam dicit, ueluti etiam factum est, tum lib. 1. de antidotis ex Andromachi uersibus, tum ad Pisonē ex Magni traditione. Habet autem eam & Aetius 13. cap. 89. & Paulus 7. cap. 11. uariantibus tamen paululum inter se descriptionibus. Dioscorides lib. 1. eius descriptionem reliquit inueniens eandem eius uim ac præparationem esse, quæ Amaracini est ungenti. Apparet itaque hedychroi usum non solum in Theriaca quondam fuisse, sed etiam ungenti loco usurpatū esse, & ozænis odoris gratia illitum à Galeno, Sicut etiam pulmonis per odorem resiccandi gratia, cuiusdam se idem exhibuisse refert locorum affectorum 4. sine. Qua gratia etiam medicamentis ad fucum comparatis inditum fuit.

In caput IIII.

Ut linamentum ex ellychnio contortum.] Hoc loco Heraclides trium generum linamentorum ex ordine mentionem facit. Primi ex ellychnio contorti, Secundi priapi pudendi forma, Tertij rasilis, Quarti autem generis infra Asclepiades meminit torti: quanquam in exemplari uulgato *πριπίου* pro *σπειρίου* legatur. Est autem & quintum genus cōuulsum aut cōcerptum appellatum, hoc est *πλάγος*, cuius item supra mentionem fecimus. Atque tot sanè linamentorum genera in libello *εἰσαγωγῆς* inter Galenicis relato habentur. *μοτῶν δὲ*, inquit, *εἰδη πῶν τε σπειρῶν, ξυσῶν, πλάγος, ἐλληχνιωτός, πριαπισκωτός*. Verum hoc loco Galeni in græco exemplari ter *γισῶν* pro *ξυσῶν* legitur, & *πριαπισκῶ* pro *πριαπισκωτός*. Cæterum hæc linamentorum species ad medicamenta excipienda aptæ, ut in uulnera ac ulcera indantur, & in nares eruptioni sanguinis sistendæ, partim à formis ac figuris quibus effinguntur, partim à materia ex qua formantur, nomen habent. *ξυσῶν* enim, id est, Rasile à materia linteolorum derasa, Sicut *πλάγος* ab eadem concerpta, nominatur. Quare etiam aliquando simpliciter *ξύσμα* ἢ *πλάμα* τὸ *ὀδονίω*, id est, rasura aut uulsura, hoc est quod linteolis derasum ac diuulsum est, pro ipsa dem linamentis dicuntur. atque hoc est quod Plinius dixit libro 19. cap. 1. Derasacque linteorum lanugo, è uelis nauium maritimarum maxime in magno usu medicinæ est. Sed in exemplaribus omnibus, Repertaque falsò pro Derasacque habetur. *σπειρίου* uero à figura torta dictum est, Sicut etiam ab eadem *πριαπισκωτός* quod ad priapi seu mentulæ figuram formatum esset. *ἐλληχνιωτός* autem non quod ad lychni seu funiculi lucernarum similitudinem contorqueretur appellatum est, ut aliqui existimauerunt, sed quod ex ellychnijs conficeretur. Cæterū certū quoddam genus fuisse quod ellychnion priuatim appellaretur, propterea quod *εἰς τὰς λυχνούς*, hoc est ad funiculos lucernarum aptissimum esset, ex Galeno apparet, qui eiusmodi ellychnio etiam spongiæ loco uti iubet 14. Meth. his uerbis. *καὶ ἀπό γου καινῶν πῶσοις εἶναι, εἰ δ' οὐκ ἔχουσιν καινῶν, ἀμεινον χυθῆσαι τὸ τῷ δ' ἢ ἔχει καλουμένη πῶς τῶν πολλῶν ἐλληχνίω, μαλακίω δ' ἔσω πῶς πάντων, ὅποισιν τὸ ταρακίω. εἰ δ' ἐκείνου τις*

δυποροίν, θαρραύω χροιάω, βέλπιου γὰρ ἐνεργήσῃ τῷ ἀσθμῷ. Quare ἐλυχνιωτὸν λινά-
mentum accipiendum est, non tam quod ad similitudinem funiculorum lucer-
narum sit effectum, quàm quod ex materia illa constat, quæ priuatim ἐλυχνίω
uulgo Galeni tempore fuit appellata, quod ex eodem Galeno 13. Meth. apparet
ubi ait, ἔξωθεν δ' ἀρκεί μοτός ἢ πῖς ξηρός, ἢ ἕξ οἴνου, καὶ μάλλον ὁ ἐκ τῶν μαλακῶν ἐλυχνί-
ω, οἵα ποτὶ δὲ τὰ παρσιὰ. & subdit eiusmodi linamenta etiam uim quandam ha-
bere ad superexcrecentē ulcerum carnem cōsumendam. Qualis autem ea mate-
ria ellychniorū fuerit, quæ ex Tarso aduehebatur, haud facile quis dixerit, quū
res & nomen hodie perierint. Plinius 23. capite quarto, Ellychnia claritatis præ-
cipue ex uua ricini fieri tradit. Vocat autem uuam propterea quod Dioscorides
lib. 4. de ricino, καρπὸν ἐν βότρυνσι τραχέσι ipsum habere tradit. Libro uero 28.
cap. 11. Ellychnij papyracei meminit. & libro 25. cap. 10. Tertia, inquit, phlomis
lychnitis uocatur, ab alijs thryallis, folijs ternis aut cum plurimum quaternis,
crassis pinguibusq; ad lucernarum lumina aptis. quæ uerba ad uerbum ex Dio-
scoride transcripsit. Libro autem 35. cap. 15. quarto sulphuris generi usum ad el-
lychnia conficienda maxime esse dicit. Verum ellychniorum Tarsensium gene-
ris nusquam, quod sciam, mentionem facit, forte quod nondum Romæ in usu
fuit. At uero suspicionem meam aperiam, Suspicio Tarsensia hæc ellychnia ex
fungorū terrestrium genere fuisse, eorum uidelicet qui similitudinem quandam
ad marinas spongas habent, & quibus etiam hodie ad ignis scintillam ex silice
ad chalybem impacto excussam, excipiendam utimur, quum cōmodissime ignis
in his fungis seruetur. Quondam autem eosdem, & præsertim qui ex Tarso affer-
rentur, non solum igni excipiendo, sed & seruando in usu fuisse, ad aliorū ellych-
niorum modum uerisimile est, quum fungorum in lucernis usum Plinius 18. ca-
pite ultimo palam ostendat, his uerbis. Pallidi nanq; ignes murmurantesq; tem-
pestatum nunciij sentiuntur, pluuix etiam in lucernis fungi. & 28. cap. 11. emendat
& raritatem superciliorum cum fungis lucernarum, & fuligine quæ est in rostris
earum. Cæterum & hoc non leue argumentum est Ellychnia Tarsensia ex fun-
gorum genere fuisse, quod Galenus loco supra citato, ipsorum eundem planè
usum esse dicat, qui est spongiarum, atque etiam potiore, præsertim si spongia
non sit noua, ad tumores pituitosos absque dolore consistentes reprimendos, si
posca dilutiore sint imbuta. Nam ego in spongiæ penuria, non dubitem eiusmodi
di fungo præsentē ad hanc rem uti, Nō minus enim hoc præstiterit eiusmodi ter-
restris, maxime non inueteratus fungus, quàm spongia noua, de qua etiam Dio-
scorides hoc testimoniū præbet, sicut contra uetustum damnat. ὁ καινὸς δὲ inquit,
καὶ ἀλιπὴς, τραυματικὸς τ' ἐστὶ καὶ οἰδηματὰ σέλλει, καὶ τὰ νεώτρωτα κολλᾷ στῶν ὑδατῶν
ἢ ὀφθαλμῶν, ὁ δὲ παλαιὸς ἀχρηστος. Verum ut credam horum fungorum eum usum
esse posse, qui fuit Ellychniorum Tarsensium, Imò Ellychnia Tarsensia huiusmo-
di fungos fuisse, tum funiculis lucernarum aptos, tum spongiarum maxime no-
uarum loco usurpatos, ex Plinio inducor, qui lib. 22. cap. 23. fungos suillos iun-
co transfixos ac assiccatos è Bithynia uenisse asserit, qui planè hanc uim habue-
rint, qualem Tarsensibus ellychnijs Galen. tribuit, ut sanè amplius suspicer, de
ijsdem Plinium loqui, de quibus Galenus sentit, atque Plinij tempore eos ipsos
ex Bithynia uenisse, Galeni uero seculo ex Tarso Ciliciæ. Sed adscribā ipsa Pl-
nij uerba, quibus tota res notior fiet. Siccantur pendentes suilli iunco transfixi,
quales à Bithynia ueniunt, Hi fluxionibus alui, quos rheumatismos uocant, me-
dentur, excrecentibusq; in sede carnibus, minuunt enim eas & tempore ablu-
munt. Item lentigines & mulierum uiria in facie leuant. Lauantur etiam ut plum-
bum, in oculorum medicamenta, sordidis ulceribus & capitis eruptionibus, ca-
num

num moribus ex aqua illinuntur. Hactenus Plinius, & de ellychnijs quidem sa-
tis, ex quibus sanè etiam linamentum ἐλυχνιωτὸν appellatum conficiebatur. Por-
rò Corn. Celsus. 7. cap. 28. Linamentum in longitudinem implicatum, λημνίσκου
græcis uocari ait, ut non solum ea quinque genera linamentorum esse putandum
sit, quæ in libello ἐλαγωγῆς sunt relata. Nam & hoc Heraclidæ loco, cum alijs tri-
bus generibus mentio fit linamenti longi Lycio imbuendi, quod μακρὸν μοτὸν δι-
xit, λημνίσκου autem etiam Aetius usurpat 14. capite 7. de abscessibus sedis. Διὸ
πρὸ συμφέροι inquit, λημνίσκου ποιῶντα καὶ ἐμβαδύοντα τῷ τετραφαρμάκῳ ἀναλελυ-
μένῳ, ἢ ἄλλῳ τινὶ τ' πρὸς τὴν θεραπεῖαν ὑπὸ πιδείῳ, ἐπιθῆναι εἰς τὴν ἔδραν Usurpat item
Paulus quū alibi, tum libro 6. cap. 34. μεγάλῳ δὲ ὄντι τὸ ἀποσῆματ' ἢ πλεόνῳ
διακρίσεω & διασπυρτῶν τινὰ λημνίσκου διὰ τῶν ἀγῶγων. Sed & idem σφηνίσκου,
hoc est cuneolum, pro linamento usurpat, eiusdem lib. capite 4. καὶ ἐύσαντο τὸ
ὄσιον, σφηνίσκου ἐκ ῥάκου ἐμβαλοῦμεν τοῖς τραύμασι. & cap. 51. διὰ σφηνίσκου
πρὸς ἐκ ῥάκου εἰληθῆντας ἐπιθῆναι τὴν ῥινὴν δίο. Quod autem non sit aliud σφηνί-
σκος, quàm linamentum ad cunei parui similitudinem intortum, ex eiusdem lib.
cap. 7. apparet, ubi ait γυμνωθῆντ' ὁ δὲ τῷ ὄσιῳ, σφηνίσκου ἢ μοτῶσι πλέσσει χλωρίσμου
ἢ ἀλλήλων.

Brachia item & manuum iuncturas, scemoraq; & inguina atq; genua cōstrin-
gere in his qui mœsto ac deiecto sunt animo. In græco hic habetur ἐν τοῖς σωμα-
σαλμῶσι, quod reddidi, in his qui mœsto ac deiecto animo sunt. Sunt enim σωμα-
σαλμῶσι animo cōtracti & συγκεχυμένοι, hoc est, confusi, & qui spem abiecerunt.

Finis tertij libri commentariorum medicorum.

IANI CORNARIII MEDICI PHYSICI

COMMENTARIORVM MEDICORVM, IN DE-
cem libros Galeni de Compositione medicamentorum
secundum locos conscriptorum, Liber IIII

In caput primum. De affectionibus quæ in oculis fiunt.

VOD enim cum compressione, aut tensione, aut obturatio-
ne, aut corrosione, aut quibusdā pulsationibus dolent, no-
bis aperte indicatur. Oculorum dolores cum his affectio-
nibus, & ex his fieri, Galen. aperte indicari nobis ait: quan-
quam esse etiam dicat, qui hæc discrimina neq; ab ægris ne-
que à medicis cognosci posse scribant, præsertim si fluxus
ex partibus intra craneum, aut etiam extra, & ex arterijs ac
uenis in oculos feratur: cuius signum sit quod ægrī neque
distentionem, neque obturationem, neque aliud quoddam symptoma se senti-
re dicant, de nulla re queruli quàm de doloris uexatione, atque hoc non solum
in oculorum dolore, sed etiam aliarū corporis partium contingere. Nam quum
aliqua externa causa dolorem excitauit, in hac ipsa non adeò difficilis sit cogni-
tio neque doloris, neque affectionis, At uero internum affectum doloris cau-
sam cognoscere operosum est, & exercitatum artificem requirit. Quare quum
Galenus paucissimis transcurrat has dolorum causas, ut qui uelut ipse memi-
nit, libro 12. Methodi de doloribus & eorum causis egerit, ex 13. Methodi am-
plius ad oculorum affectus cognoscendos conferentia ostenderit: Visum est no-
K 4 bis

bis è re studioforum fore, etiam hic de doloribus summam quandam adscribere. Omnis itaque Dolor aut ob alterationem aliquam uehemẽtem & acruatim in-
gruentem fit, aut ob continuitatis diuisionem. Continuitatem diuidunt Ruptio,
Contusio, ac Corrosio. Hæc uero aut ex Distentione, aut grauitate, aut mordaci
qualitate producuntur. Si itaque externum nihil sit, quod aut distendat, aut gra-
uet, aut corrodat, Distentio sane ex interno humore multo, aut ex flatu concluso,
aut ex multa siccitate oritur. Grauitas à dura aliqua magna aut graui mole corpo-
ri extra illapsa contingit, aut etiam ab interno aliquo magno aut graui tumore,
Mordax qualitas ex humoribus acris ac mordacibus prouenit. Alteratio au-
tem per uehementem contingit calfactionem ac perfrigerationẽ, siue spirituum,
siue humorum, siue partium solidarum. Quare in omni dolore considerandum
an multus humor, aut flatu exitum non habens, aut immodica siccitas, aut gra-
uis rei illapsus, aut grauis tumor, aut mordax humor adsit, aut caliditas aut frigi-
ditas occupauerit. Atque hæc est summa omnium affectionum dolores produ-
centium, quam per longum Galenus 12. Methodi exequitur. Oculorum uero do-
lores præsertim in inflammatione, Aut ex acrium humorũ influxu mordaci, aut
ob distentionem tunicarum repletarum uel crassis humoribus, uel flatuosis spiri-
tibus, generantur, uelut idem XIII. Methodi refert.

De pharmacis mordacitatis expertibus ac lenibus. Mordacitatis expertia
sunt quæ græci ἀδηνκα uocant, Celsus Lenia dixit. Sunt autẽ eiusmodi pharmaca
non solum lenia per se & acrimoniæ exortia, Verum partes etiam quibus adhi-
bentur leniunt, & à mordacitate liberant, qua gemina significatione etiam ἀφουσα
& ἀφλέγματα dicuntur, uelut alibi memini. Recenset autem pro leni oculorum
medicamento pompholygem, uel imprimis tenuibus & acris fluxionibus le-
niendis sistendisq; ac resiccandis comodam. quas uires item spodio & amylo esse
dicit. Cæterum quatenus Pompholyx à spodo seu spodio in neutro genere differ-
rat, Dioscorides libro 5. & Galenus 9. simpl. pharm. docent, Vnius enim generis
Dioscorides esse ait, specie tantum differre. Galenus autem neq; spodio neq; an-
tispodio, quod eandẽ uim habet, se usum esse dicit, propterea quod semper pom-
pholyge abundarit. Ocularij medici hodie uulgo Tutiam uocant, quanquam aliij
Cadmiam hac appellatione accipiant, de qua alio loco retuli. sed in pharmacopo-
lijs Nihil appellatur, unde et dictum uulgatum, Nihil oculis commodissimũ esse,
quo ambiguum pompholygem oculis utilem, tum oculos non multis medica-
mentis contingendos esse innuunt. Estq; Nihil album appellatum uera pompho-
lyx, Sicut gryseum aut nigrum dictum, uerum spodium metallicum à Dioscori-
de & Galeno descriptum. Nam quod alias hodie Spodium officinæ uocant, cum
metallico nihil commune habet, uulgoq; ebur ustum esse creditur, Auicenna radi-
cum cannarum exustarũ cinerem spodium esse dicit. Quare qui metallicum græ-
corum medicorum spodium in usum uertere uelint, recte pompholyge, quod ni-
hil nigrum uulgo uocatur, utentur. Contra qui Spodio Arabum medicorum uti
uolunt, aliquando cinerem eum officinarum, siue usti eboris, siue radicum canna-
rum exustarum, aut cuiuscunq; tandem rei ustæ hæ reliquiæ sunt, (ossis autẽ esse
palam apparet,) assument, aliquando contra metallicũ illud in usum adhibebunt.
Nam sicut illum cinerem, aut ossium ustarum reliquias, græci medici ignorant, Ita
Arabes de utroque quidem tradunt, Verum ita inter se confundunt, ut spodio
iuxta ipsorum præscriptũ ufuros, diligenter expẽdere oporteat, utra res ad sub-
iectum accommodatior existat.

Ericæq; fructus, &c. Ericam fruticosam esse arbusculam myricæ similem, sed
multo minorem Dioscorides tradit. Eius fructum inter adstringentiã oculorum
pharmaca

pharmaca Galenus hoc loco recenset. Dixi autem fructum καρπὸν græcè di-
ctum: quanquam sciam quosdam malle semen uocare. Verum quũ καρπὸς pro-
prie fructum significet, malim ita interpretari, quamuis aliquando, & fortassis
etiam hic, nihil referat, semen an fructum eandem rem appellemus uelut etiam
alibi commemorini. Quatenus autem differant καρπὸς & σπέρμα explicauit Ari-
stoteles primo de generatione animalium his uerbis. σπέρμα δὲ καὶ καρπὸς διαφέ-
ρει τῷ ὑστερον καὶ προτερον. καρπὸς μὲν γὰρ τὸ ἐξ ἄλλου εἶναι, σπέρμα δὲ τὸ ἐκ τούτου ἄλ-
λο. Quibus uerbis indicat, Semen à fructu secundum prius ac posterius differ-
re: fructus enim ex alio quidem est, Semen autem ex hoc ipso aliud est. Velut
exempli gratia, Pomum quidem fructus ex arbore est, Semen autem pomi ex eo
ipso est, & quidem posterius fructu, hoc est, ipso pomo. Verum hanc differen-
tiam clarius explicat Galenus libro secundo de alimentis, cuius uerba græcè ad-
scribam. νῦν δὲ ἀπὸ τῶν καρπῶν ἀρξομαι, διορθως πρότερον αὐτῶν τὰ σπέρματα, καὶ
μολισα ὅτι πολλοῖς ἔδοξε διαφέρειν οὐδὲν, ἢ καρπὸν εἶπαι, ἢ σπέρμα. τὰ μὲν οὖν ἢ ὅτι
λελεγματὰ σπέρματα βραχῦτι καρπῶν διαφέρει. τῶν δὲ νῦν εἰρησομλίων οὐκ ὀλίγῳ ἀφῶ-
σικε. καρπὸς μὲν γὰρ δὲ σπέρμας τὰ σῦκα, ἢ δὲ γὰρ αὐτῶ λευγαμῖς σπέρμα σπέρμας. ὡσαυτ καὶ
τῆς βραγὸς ὅλης οὐσης ἀμπέλου καρπὸς μόνου δὲ, τὸ δὲ γιγαρτον ἀμπέλου σπέρμα. κατὰ
τὰ αὐτὰ δὲ ἀπίου καὶ μηλίας ὁ μὲν καρπὸς, ἀπίον τε καὶ μῆλον δὲ, τὸ δὲ σπέρμα τρεῖς ἢ
τέσσαρες γὰρ μέσοις αὐτῶν κόκκοι. Cæterum uetus Interpres ubique ferè Tamaris-
cum interpretatus est pro erica, quum tamen Tamariscus myricam proprie si-
gnificet, corrupta uoce ex uera latina Tamaricis, qua & Plin. & Columella usi
sunt. At uero Tamaricem Plinius contra Dioscoridem & Galenum nullum fru-
ctum ferè dicit lib. 15. cap. 26. his uerbis. Fructum arborum solæ nullum ferunt,
hoc est, ne semen quidem, tamarix scopis tantum nascens, populus, alnus, ul-
mus, &c. quod itaq; Dioscorides dixit καρπὸν ὡσαυτ αὐτῶ φέρουσα βρυῶδης κατὰ
τὴν σύνασιν, idipsũ Plinius, tum semen, tum fructum esse, aut dici posse non pu-
tauit. Porrò calices fieri ex trunco myricæ arboris solitos, qui splenicis essent in
usu commodi Dioscorides prodit. Sed ea gratia hodie uina ex tamarisci uirgul-
tis cōcinnantur in superiori Germania cisrhenana, quæ splenicis utiliter bibun-
tur, Tamariscina uulgo appellata. quod ut nouitium inuẽtum adscribere uolui,
quum factitij huius uini Dioscorides inter tot genera non meminerit, & Demo-
critus apud Constantinum Cæsarem lib. 19. cap. 7. ad eandem rem uinum prunis
myricæ superfusum, & sic potatum magis probet.

Siue cū erosione corniformis tunica, & prolapsu uiformis appellata. De
oculorum tunicis & humoribus, earundemq; utilitate Galenus 10. de utilitate
partium abunde tractat: quanquam exemplari ita corrupto, ut uix certam sen-
tentiam eruere possis. Nos huc nomina tantum adscribemus, ut tum huius, tum
aliorum locorũ, in quibus ipsorum nomenclatura contingit, facilius intellectum
capiamus. Sunt itaq; oculorũ tunicae quas χιτῶνας uocant septem: quanquam ex
toto quatuor tantũ sint, sed ita ut tribus ex his in duas partes, anteriore uidelicet
& interiorẽ diuisis, septem fiant. Prima itaq; interior est ἀμφιβληστροειδης, hoc est,
Retiformis appellata, quam tamen Galen. neq; colore, neq; substantia, tunicam
esse ait, sed partem cerebri putari uidentibus posse. Huius itaq; pars anterior ἀρα-
χνοειδης, id est, Araneoformis appellatur. Secũda interior χωροειδης uocatur, hoc
est Secundiformis, cuius anterior pars βραγχοειδης, id est, Vniformis dicitur. Ter-
tia κεραιοειδης, id est, Corniformis anteriore sui parte nominatur: posteriore ue-
ro σκληρὸς, id est, dura uocatur. Quarta aut, siue diuisionis partiũ superiorũ respe-
ctu, Septima tunica, ὑπιπεφυκτὸς χιτῶν appellat, hoc est, tunica agnata, propterea
quod, ut infra de lippitudine Galen. ait, alijs quæ oculum ipsum cōstituunt tuni-
cis

In caput II de lippitudine siue ophthalmia.

Porrò collyria Monohemera appellata, quædã priuatim feculenta dicta, multam acaciã in se habent. *μονοήμερα* collyria dicta sunt quod una die efficaciam suam declararent, feculenta autem, hoc est *τρυγώδης* ab acaciã quã recipiunt, sunt appellata. Eorum descriptiones uariã infra recensentur à Galeno, item Celso lib. 6. & Paulo lib. 7. cap. 15.

In caput III de ulceribus oculorum.

Ulcera oculorũ eandem secundum genus curationem requirunt quam alia ulcera. Omnia ulcera eandem secundum genus curationem desiderant, Nimirum ut siccentur & expurgentur, Verum hæc ratio immutatur pro partium in quibus ulcus est natura, quã aliã magis, aliã minus hæc genera requirant. Quare hic lenissima esse oportere ait pharmaca, quæ oculorum ulceribus adhibentur, quorum tamen uim iuxta affectionis uehementiam augere semper cõuenit. Sic uero etiã aliã partes suam indicationẽ habent, & ut Galenus ait siccissima medicamenta in humidis maxime glandis ulceribus requiruntur, propterea quod siccior eius partis natura existat; quæ omnia uidere est apud Galenum lib. 3. 4. ac 5. methodi affatim tradita & declarata.

Quidam etiã polygoni succum ammiscuerunt. Polygonum frigidæ esse facultatis in principio tertij ordinis, itemq; adstringendi uim aliquã habere, Galenus 8. simpl. phar. ait. unde sanè ad ulcera inflammata, & fluore impetita, cõmodum pharmacũ fuerit eius succus, uelut etiã hic tradidit. Latini sanguinariã ac sanguinalem appellant, quod sanguinis reiectionem, & fluorem undecunque feratur sistat. Verũ græcis *πολυγόνου* appellatio ex geniculorũ multitudinẽ esse uidetur, & quod ut Dioscor. ait *γόνατα σιωεχὴ ἔχει ἐγκείμενα ἀλλήλοις ὡσπερ σέλπιγγος*, aut à multitudine seminis, ut Plin. ait, hoc est, *ὅτι πολὺν ἔχει γόνου*, quod item Dioscor. de eo præsertim masculo testatur. Sed Scribon. cap. 47. uel herbam, inquit, quæ quia multa est, & ubique nascitur, polygonon appellatur, non *ὅτι γόνων*, neq; *ὅτι γόνου ἦτοι σπέρματος*, sed *ὅτι πολλὴν γονεῖδαι πανταχοῦ τὴν πῆλιν*, appellationem deriuans: quod haud scio an non sit ab interprete eius libri effictum & adiectũ. Habet tamen sic etiã Marcellus cap. 10. sed uerbenæ latina appellatione præscripta, quam ego expungendam existimo, & pro uerbenam herbam, Vel herbam quæ quia, &c. scribendum: quanquam idem multis herbis polygoni appellationem tradat, ueluti millefolio & rubiã cap. 1. & amplius cap. 9. dicat, herbam quam Græci polygonum, nos aliquot uocabulis, sed præcipue sanguinalem dicimus: ut forte & uerbena polygonos sit appellata. Quin & cap. 17. herbæ inquit, polygoni quæ ut opinor Tiniaria uocatur, sed eum locũ ex Scribonio sumpsit, apud quem falsò *πολύμ* pro *πολύγονου* habetur.

Quapropter etiã aspritudines extirpat nõ paruas modo, sed magnas quas fycoses græci à granorũ ficus similitudinẽ appellant. *Aspritudines palpebræ internæ si paruæ sunt τραχώματα* uocantur, Si uero augetur, ut uelut incisuras quasdam habeant, *συνκώσις* dicuntur, quod ferè *λεγγαμίδων*, hoc est, ficus granulorum similitudinẽ referat. Quum uero eiusmodi aspritudines iuueteratæ iam in callum abeunt, *τύλωσις* uitiũ appellatur, Nos antiquos callos conuertimus. Sicut *πτερύγια* quæ mox sequuntur, oculorũ ungues reddidimus, Celsum in hoc imitati, qui lib. 7. hoc malũ sic describit, Vnguis inquit, quod *πτερύγιον* græci uocant, est membranula neruosiõs oriens ab angulo, quæ nonnunquam ad pupilam quoq; peruenit eiq; officit. Paulus libro 3. cap. 22. ferè eadem uerba habet. *τὸ πτερύγιον* inquit, *νευρώδης ἐστὶ ἢ ὀδιπεφυκτός ὑμῶν ὁ ὑπεροχῆ, ἐκφυομένη μὲν ἀπὸ τῆς κωνίδος, προϊούσα δὲ μέχρι τῆς σφαιρῆς, ὅταν ἢ ὑπεραιφθῆνῃ, καὶ τὴν κωνίδα καλῶν πτερίων*. Idem tamen Paulus

Paulus eodem loco non *πτερύγιον* unguem, id est, *ὄνυχα* græcis appellari tradit, sed *ὄνυχα*, hoc est unguem uocari, ubi corniformi tunica in superficie suppurata, pus ipsũ figura ungui simile apparet. Est autem & *πτερύγιον* circa ungues digitorum, tum in manibus, tum in pedibus, uitiũ, in quo caro exulcerata ab ungue recedit. Sunt præterea *πτερύγια* etiã nasi partes, quas Alas conuertit libro primo de difficultate spirandi, ex Galeno nuper à me cum alijs quibusdã eius argumenti libellis edito. Nam idem lib. 11. de utilitate partium *πτερύγια τὰ κατὰ πτερὰ τῆς ὀφθάλμου λυγόμενα* nominari scribit. Est autem & *συνκώσις* non tantum palpebrarũ oculorum aspritudo, sed & podicis ulcus, ex nimia attritione generatũ, quod & *marisca*, quæ alias species ficus est, appellatur. Iuuenalis poeta quũ dixit, *Ceduntur tumidæ medico ridente mariscæ*, ad obscenam & libidinofam earũ partium attritionem respexit. Sicut Martialis ad attritionem ex equitatione, in apophoretis. *Ephippium. Stragula succincti uenator sume ueredi*, Nam solet a nudo surgere ficus equo. Quare uel his locis redarguuntur qui *Mariscas hæmorrhoidas* interpretantur. Neq; enim uerisimile est tam crudelem medicum fore, ut risurus sit in hæmorrhoidibus amputandis, quæ locales sunt uenarum in sede dilataciones, quandoq; in callum transeuntes, nõ ex pathica libidine inducitur uelut *mariscæ*, quæ proinde medico ridente pertũduntur, quum sint alias etiã ulcus *σπρωματικόν*, id est, carnosum. Vocantur præterea *σύνια* & *συνκώσις ὄγκου*, atq; *συνκώσις ἐξαιδήματα*, in capite & mento, itemq; reliquo corpore tubercula, ulcerosa, rotunda, subdura, rubicunda, cum dolore, ut Aetius 8. cap. 14. ex Orbasio & Critone tradit, & infra Galenus huius operis quod exponimus libro quinto.

In caput IIII. De ocularium pharmacorum uiribus.

In hoc genere esse existimandum est tum gummi, tum tragacantham. *Gummi & tragacanthæ aqua maceratarum eundem usum esse posse*, qui est liquoris albi ouorũ, ac lactis muliebris, ac fœni græci decocti, Galenus docet, ad collyria nimirum cogenda, atq; etiã ad serosos humores ex oleis eluendos. priorem utilitatem etiã Celsus indicauit, his uerbis. *Gummi quum quasdam alias facultates habeat, hoc maxime præstat, ut ubi collyria facta inaruerũt, glutinata sint neque frientur*. Cæterũ quum multa sint gummi genera ex diuersis arboribus prouenientia, quando solum *κόμμι* reperitur scriptum, de eo quod uulgo etiã hodie gummi simpliciter, & aliquando Arabicum dici solet, intelligendum est. Enascitur autem ex Acaciã arbore Aegypti, ut Dioscor. lib. 1. ait. *καὶ κόμμι δὲ* inquit, *ἐκ τῆς ἀκανθῆς ἡρονάτου*. Vnde etiã Marcellus cap. 14. gummi acanthinum uocauit, atq; hoc est quod Plinius 13. cap. 11. ait, *Gummi optimum esse ex Aegyptia spina conuenit, uermiculatum, colore glauco, purum sine cortice, dentibus adhærens*. Primas duas differentias, uermiculati uidelicet & coloris, non tamen glauci, sed albi, etiã Aetius expressit 9. cap. 37. ubi *κόμμιος σκώληκος ἢ λευκοῦ* mentionem facit. Scribonius inter ocularia pharmaca gummi Alexandrinũ probauit, infra uero in Hæmaritino collyrio gummi Thebaicũ laudatur, quæ omnia nihil aliud sunt quàm ipsum Arabicum gummi.

Ex pharmacorum ad scabras in palpebris affectiones conuenientium numero, sunt Sales ammoniaci, & lapis Asius tum ipse, tum flos ipsius, &c. De sale ammoniaco & reliquis medicamentis ocularibus hoc loco à Galeno adductis, si quis amplius desiderat cognosse, habet Dioscoridem itemq; Galenum in simpli pharm. libris, in quibus ea requirere potest, Nos quum difficiliore tantũ locos exponere instituerimus, eos modo prosequemur, quemadmodũ etiã hæctenus fecimus. Quare hoc loco de lapide Aasio, eiusq; flore, etiã hoc commonefacimus studiosos, quod non ita apud illos autores, neq; apud alios quosuis expo-

L situm

ficum est. Assius itaq; lapis appellationem ab Asia in qua nascitur habere uidetur. Galen. autem. 9. simpl. pharm. Assium lapidem uocat, & ab Assio oppido in quo nascitur uocari dicit, & plane eundem describit, quem Dioscorides Assium uocat, eiq; florem eundem tribuit, ut nulla suspicio relinquatur, ahium esse lapidem Assium Galeni, alium Assium Dioscoridis, sed eundem & Assium & Assium uocari, altera appellatione ab Assio oppido, altera à tota regione Asia, in qua et ipsum oppidum est, deducta. Ceterum Plinius Assium lapidem lib. 36. cap. 17. describens, eundem penitus indicat qui à Dioscor. & Galeno describitur. Verum in principio eius loci, In Assio inquit, Troadis Sarcophagus lapis scissili uena scindit, corpora defunctorum condita in eo absumi constat intra 40. diem, exceptis dentibus. Et libro 2. cap. 95. At circa Asson Troadis lapis nascitur, quo consumuntur omnia corpora, Sarcophagus uocatur. quibus uerbis indicare uidetur, Sarcophagum alium lapidē esse quam quem postea Assium dicit. Sarcophagū enim lib. 2. inter miracula recenset, sed lib. 36. palam inter sarcophagum in Assio nascentem, & Assium distinguit, quum de utroq; seorsim tradat. Ego autem Sarcophagū lapidem eundem esse quem Assium constanter contra Plinium sentio, quem deceptum ex eo puto, quod apud alios græcos autores, unde sua transcripsit, de Assio lapide in Assio nascente legit, & rursus apud alios de Assio simpliciter, quæ occasio fuit ei Assium alium ab Assio lapide putandi ac prodendi. Est autem hoc uel maximum argumentum, quod neq; Dioscor. neq; Galen. neq; Aetius, neq; Paulus, sarcophagi seorsim mentionem fecerūt, quem haud dubie seorsim explicassent, si alium ab Assio putassent. atq; Galenus sane Assium ob id maluisse appellare uidetur, ut non alium esse putandi cuiquam occasionem daret, quam Sarcophagum, qui uidelicet in Assio nascitur. Quod autem corpora defunctorū Assius lapis absumat, Dioscorides itē dixit, καὶ σαρκοί, inquit, σαρωφάγοι γίνονται, hoc est, loculi defunctorum carnes absumentes ex eo fiunt, quanquam is locus mire sit ab interpretibus corruptus. Galen. uero id ipsum de eo testificatum reliquit, solum ea tradens quæ ex ipso ad rem medicam conducūt. Est itaq; idem lapis Assius & Assius, ac Sarcophagus appellatus. Cuius rei testimoniū ex Celso lib. 4. cap. 24. abunde suppetit, ubi ait, Lapis etiam qui carnē exedit quem σαρωφάγου græci uocant, excisus sic ut pedes capiat, demissos eos quum dolent, retentosq; ibi leuare consueuit, ex quo in Asia lapidi Assio gratia est. His uerbis Celsus palam ostendit Sarcophagum Assium lapidem esse, Nam eandem uim Dioscorides Assio adscribit, κατὰ σκευὰ ζονται δὲ καὶ πύλοι ἐκ τῆς λίθου, εἰς ἃς οἱ ποδιακριτοὶ πύλοι ποδῶν φέρονται ὡφελωμένοι. Quin ipse etiam Plinius hoc auxilium de Assio lapide prodidit. Assius inquit podagras lenit, pedibus in uase ex eo cauato inditis, Sed tamen sarcophagū aliū esse putauit, deceptus ex eo quod etiā Assium aliū ab Assio esse putaret, quū uelut dixi, iam de Assio, iam de Assio apud græcos medicos reperiret.

In cap. v. de aridis medicamentis oculis conducentibus.

EX crescentem item iuxta nasi angulum carnem encanthida appellatā, &c. Ἐγκανθίδα incrementum supra iustum modū carunculæ naturalis, circa magnum oculi angulum esse, Paulus lib. 3. ait. Idem μίλφας quæ mox sequentia palpebratū defluuia exposuimus, μαδάρωσι appellat. Idem enim esse μαδάρωσι ac μίλφωσι dicit, & exponit ἀπό πῶσι τῆς βλεφάρου τριχῶν τὸ πᾶθῶ esse. Ad hæc itaque uitia, alia atque alia ex aridis collyrijs commoda esse dicit, & inter ea quæ propterea quod lachrymas proliciant, & fluxiones repellant, ἀποδακρυτικά & ἀποκρυστικά appellantur. ἀποδακρυτικά enim delachrymatia, & cientia ipsas lachrymas dixit, quanquam uice uersa etiam pro supprimentibus, & intercipientibus ἀποδακρυτικά dici possint, Sicut ἀποφλεγματισμοὶ etiam dicuntur, qui pituitam

tam detrahunt, atq; ita fluorem eius sistunt ac intercipiunt. Habent enim aliqua uerba ex ἀπὸ composita, tales contrarias ferè sibi ipsi significationes, uelut etiam ἀρλαμβάνω pro recipio & recupero usurpatur. Paulus 3. de uteri strangulatu, καὶ αὐτὸς ἀρλαμβάνουσι τὸ πνοῦν ἐν τῷ ἀδιδύμῳ. Et rursus pro extraho & euello apud eundem lib. 4. cap. 46. εἰ δὲ ἐν μίροσος ὑπὲρ μίρωσι τοῖς σκέλεσι, ἢ τοῖς ἑλκῶσι τῶν χυμῶν, & τὸν ἀρλαμβάνω, &c. Hippocrates quum alibi, tum. 2. prædictionum ἀρλαμβάνωσιν dixit, Galenus ἀρλαμβάνωσιν exponit. Galen. infra in Monohemero Serghio ophthalmici, μετὰ τὸ ἀρδακρῦσαι dixit, post prolectas lachrymas. Scribonius uero aut eius interpretes, ad delachrymationem, dixisse uidetur pro μίρωσιν ἀρδακρῦσαι, cap. 37. Deinde inquit, hoc medicamento suffricatur curiose ad delachrymationem, Sic etiam usurpat Marcellus cap. 8. ex quo etiam Scribonij lectio corrupta eo loco, restitui in integrum potest. Plinius 34. cap. 11. de ærugine. Vis eius collyrijs oculorum aptissima, & delachrymationibus mordendo proficiens, sed abluī necessarium penicillis calidis, donec rodere desinat.

Aut aliquo fuluo & odorato, uelut est Tmolites, Ariusiusq; & Lesbium. De horum uinorum facultatibus Galenus 12. Methodi abunde docet, & nos etiam supra mentionē fecimus, Meminit & Plinius 14. cap. 7. sed Ariusium pro Ariusium legitur quemadmodum, &c. apud Virgil. ecloga. 5. Ariusia legitur, & à plebisq; omnibus exponitur, in uersu. Vina nouū fundam calathis Ariusia Nectar.

Aeris uisti unciam unam quod est drach. v. piperis albi tantundem, folij malabathri tantundem, stibij hemiolum, quod est drach. xii. Vnciam drachmas viii. pendere frequens est apud Galenum quum in his, tum in alijs medicamentarijs libris, quanquam quinto τῆς γῆς, plurimos septem & dimidiæ drachmæ, aliquos septem tantum, aliquos octo drachmarum statuisse unciam dicat, quæ dissensio denarij Romani respectu facta putanda est, quum Denarij septem unciam Romanam constituent iuxta Celsum ac Scribonium, Quare qui septem drach. in uncia esse dixerunt, denarios Romanos intellexisse putandū est, quum drachma pro denario aliquando ab ipso etiam Galeno usurpetur, ut alibi ostendā. Qui uero unciam septem drachmarum & dimidiæ dixerunt, itemq; qui octo, ad expensum pondus mihi respexisse uidentur, iuxta quod discordare alteros ab alteris, dimidiā plus minus drachma, non est mirum, quum fieri potuerit, ut alteri minus ponderosos denarios, itemq; drachmas expēderint. In cōmuni autē omnes qui de ponderibus apud græcos tradiderunt, unciam drach. viii. faciunt. Sicut Celsus & Scribonius, itemq; Plinius, eandem septem denariorum statuūt. Celsi uerba sunt lib. 5. cap. 17. Sed & antea sciri uolo, in uncia pondus denariorum septem esse. Scribonij autē præfatio sic habet. Erat autē nota denarij unius pro græca drachma. æque enim in libra denarij octoginta quatuor apud nos sunt, quot drachmæ apud Græcos incurrunt. Quāquam Marcellus medicus antiquus nuper à nobis editus, eam ipsam epistolam Cornelio Celso adscribat, Sicut & aliam ab eodem Celso ad Pullium Natalem scriptam, in qua idem traditur his uerbis. Græci medici pondera medicamentorum ad drachmas redigunt, quæ quia ad denarium nostrum conueniunt, octoginta enim & quatuor in libram incurrunt, pro nota græcæ drachmæ quæ est figura .z. notam denarij latinam, quam nostri posui, id est, hanc. * . & ad eius pondus græcas drachmas rediges. His itaque locis drachmam argenteam accipere oportet, non Atticam siue medicam, quarum octo unciam efficiunt, uelut alibi ubertius ostendi. Plinius porrò quāquam lib. 21. cap. ult. Atticam drachmam & medicam, cum argentea ac denario confundat, tamen lib. 33. cap. 9. palam declarat, Denarios septem in uncia esse, his uerbis: Miscuit denario triumuit Antonius ferrū, Miscuit æri falsæ monetæ, Alij è pōdere subtrahūt, quum

quum sit iustū octogintaquatuor ē libris signari. Si itaq; ex libra argenti denarij LXXXIII. sunt signati, uncia omnino denariorū septem fuit, quum duodecim unciaē libram cōstituant Cōuenitq; huic rationi hodiernus argenteus nummus, qui ad aurei unius Rhenani ualorē percutitur, & uncialis existit, & septem denarios æquiuales habet, Saxoniae principum monetę, Schreckenbergos dictos. Duodecim enim Vnciales argentei nūmi, eorū denariorū LXXXIII. ualent. Et nos sanē iam saepe expendimus denarios ueteres iuste signatos, planeq; idē pondus in Denario & Schreckenbergo, siue Angelico appellato grosso inuenimus: atq; inde adeo aestimare licet etiā Denarij ualorē, itemq; assis, quorū decem denarius ualebat. Quo autē res in hunc diem à nemine ex tot qui de ponderibus nuper scripserunt ad plenum intellecta clarior fiat, explicabo & Martialis poetæ locum huc pertinentē, in quo indicatur aperte, sed tamen uerbis satis obscuris, etiā aureum nummū septem denariorū fuisse, & nō octo, ut ferē omnes tradunt. Pondere autem etiā drachmalem, non ut ab iisdem proditur didrachmalem perpetuo. Locus Martialis sic habet lib. 10.

Natales mihi Martiæ calendæ,
Lux formosior omnibus calendis,
Qua mittunt mihi munus & puellæ.
Quinquagesima liba, septimamq;
Vestris addimus hanc focis acerram.
His uos si tamen expedit roganti
Annos addite ter precor nouenos.
Ut nondum nimia piger senecta
Sed uitæ tribus aureis peractis
Lucos Elysiæ petam puellæ.
Post hæc tempora nec diem rogabo.

Dicit poeta se quinquagesima liba, septimamq; acerrā addere focis, quo innuit, se iam septimū supra quinquagesimū annum agere, & precatur deinceps sibi ad hanc transactā ætatem addi annos ter nouenos, quorū omnium annorum summa excurrit ad annos LXXXIII. quos ubi impleuerit, post hæc tēpora nec diem amplius se rogaturū dicit, utpote qui satis diu uixerit, & pigram ac decrepitā senectam nō expetat. Esse enim hoc tēpus uitæ tribus aureis peractis, hoc est implere se se tum tot annos, quot sestertios nummos tres aurei ualent. Iam quum dixerit se optare uitam nō ultra LXXXIII. annum, palam est LXXXIII. sestertios, tres aureos ualuisse. Si igitur supputaueris, in aureo uno denarios VII. reperies, & in denario sestertios IIII. atq; ita continget ut in tribus aureis sestertios LXXXIII. inuenias, quot annos poeta uiuere optat. Porro ex his locis intelligis, unciam argenti habuisse ualorem drachmę auri, siue drachmalis aurei, quem etiā Plinius Denarium ex auro dixit, lib. 33. cap. 3. Cæterū quod hemiolium sibi, drach. XII. faciat, palam est, Nam XII. drachmæ ad VIII. collatæ, eas in totū, & insuper ipsarū dimidiū repræsentāt, quæ uocis Hemiolij significatio in rebus omnibus existit. Hemiola enim proportio est quæ totū & dimidiū eius ad qd collatio fit cōtinet. At uero quod Stibiū dixi & græcis σίμυς est, hodie uulgo antimoniū appellatur.

In caput VI. De aridis pharmacis ad oculos ab Aesclepiade conscriptis.

EX libris Philoxeni aridū achariston.] ἀχάριστον uidetur appellatū hoc medicamentū, quod digna gratia ipsi referri nō queat. Habet & Celsus collyriū Theodoti Acharistū appellatū, sed non est idem cum isto. Sic ut neq; quod Marcellus refert cap. 8. ab Antigono inuētum, itidem Achariston Theodotiū appellatum. Est autem & antidotus ἀχάριστον appellata, cuius descriptionem recenset

Aetius

Aetius 13. cap. 109. & Marcellus cap. 20. qui mercedis quodcunque accipere iubet mox ubi data sit antidotus, Multi enim inquit, qui cito curati sunt, ingrati extiterunt, propter quod ipsum antidotum Achariston appellatur, id est sine gratia.

Cadmiam cypriam ad potentiam magnitudinem confringimus, deinde Attico melle subactam in uasculum fictile conijcimus. Vas fictile hic κώδιον κεράμιον dixit, quum alias κώδιον poculum, sed tamen etiā figulinum significet amplum & capax, quo qui se largius inuitant κωδιονζομνοι. & κωδιονζεδου dicuntur. Paulus lib. 1. cap. 59. κωδιονζομνος ἢ Πυλὸν ἀλλης τροφης μὴ ἄγαρ ἐμπιπλωδία. At uero Cadmiam Cypriam Capito hoc loco maxime probat, eiusq; urendæ modum pharmacocommodum ostendit. Est autem Cadmia fuligo quædam ex terra siue lapide, ex quo æs conflatur elata, & fornaciū parietibus adhærens, probaturq; maxime in hoc genere Cypria, ex Cyprio uidelicet ære in caminis cōflato producta. Optimū namq; Cyprium æs habitum est, & primum adeo inuētum, unde etiam adhuc hodie apud nostros æris appellatio Cypriū refert, sicut quoq; Cupri uox, quæ à quibusdam pro latina usurpatur. Sic Palladius cupreū clauū κύπριον ἦλον dixit, id est, ex cyprio ære factum. Ceterū non solum ex terra unde æs conflatur, sed etiam ex argentarijs metallis, & lapide pyrite, iuxta eundem modum in fornacibus Cadmiam secerni, & Dioscor. & Galenus testatur. Imò nō solum factitiam hanc cadmiam esse, sed in Cypro etiam natuam reperiri, Galen. 5. simpl. pharm. tradit, quam utiq; lapidem recte nominari fatetur, affirmatq; se eiusmodi lapides à metallorum præfectio accepisse, circa montes ac riuos repertos, magnamq; gratiam inisse apud amicos, tum in Asia, tum in Italia, qui pro magno munere eos ab ipso acceperint, tanq; altera Cadmia præstantiorem. Et de hac Cadmia etiam Plinius loqui mihi uidetur lib. 34. cap. 1. quum de ære loquens ait. fit & lapide æroso, quem uocāt Cadmiam: celebritas in Asia, & quondā in Campania, nunc in Bergomatium agro, extrema parte Italiae: feruntq; nuper in Germania etiam prouincia repertū. & eiusdem lib. cap. 10. Namq; ipse lapis ex quo fit æs, cadmia uocatur, futuris necessarius, medicinę inutilis. Quancq; quod hic medicinæ inutilem dicit, paulò post coarguat ex Nymphodoto & Iolla, qui non Cadmiā ex Cypri fornacibus, sed ipsum lapidem quam grauissimum spissumq; ac purissimum uisere, quomodo alias illa factitia à reliquis medicis uritur: quod ipsum etiā amicos Galeni fecisse probabile est. quomodo enim alias natuam potiore factitia iudicassent? Cæterum quod Plinius dicit, in Germania nuper repertum hoc lapidis Cadmiæ appellatione genus, uidetur mihi de nullo alio terræ siue lapidis genere ab ipso dictum esse, q̄ quod etiam hodie circa Aquisgranū effoditur. Nam quod Plinius lib. 34. cap. de ære Mariano ait: Summa gloria nunc in Marianum conuersa, quod & Cordubense dicitur. Hoc à Liuiano cadmiam maxime forber, & aurichalci bonitatem imitatur in sestertijs dupondiarisq;, cyprio suo assibus contentis: Id ipsum plane in ea ipsa terra usu uenire etiam hodie uidemus: uidelicet eodem quod Plinius indicat pondere, plus minus addito, quæ res eius opificij artificibus uulgo notissima est, aurichalcum quantū quisq; uelit optimi coloris producat. quanquā in Plinio locus mendo nō careat, in certi ponderis quod ex ea terra æri accedat, expressione. Sed & ipsa uulgo eius terræ appellatio Calmey, palam ex Cadmia corrupta apparet, Porro tametsi natuæ usus esse possit, uelut indicaui, tamen hoc loco factitiam in Cyprijs fornacibus per cadmiam cypriam accipiendam existimo, quod hæc loturam & eiusmodi præparationē maxime desideret, quo uim ab igne contractam deponat. Vtraq; autem est siccandi prædita inquit Galenus, quemadmodum etiam alia metallica, & lapidosa ac terrea, & ad hanc, uim etiam moderate deterforiam habent, ut tum oculorū, tum

L 3 reliqui

reliqui corporis ulceribus expleri indigentibus, commodæ existant.

Tomentorum purpuræ Laconicæ drach. VIII.] Tomena purpuræ Laconicæ, hoc est *λεοκύνθιας πορφύρας λακωνικῆς*, non esse alia quam quæ à lana purpuræ laconicæ cruore imbuta sint detracta, supra abunde ostendi, contra quorundam opinionem qui ipsas purpuras lanas habere affirmarunt. Cæterum hic Laconicam purpuram præ alijs probat, quemadmodum supra Tyrias laudauit. Optimæ autem purpuræ ubi in totum sint, Plinius 35. cap. 6. ostendit, quum de purpurisso inquit. Quare Puteolanum potius laudatur quam Tyrium aut Getulicū, uel Laconicum, unde præciosissimæ purpuræ. Idem lib. 6. cap. 36. tradit.

Pharmacum Calliblepharon exornandis palpebris accommodatum.] Calliblephara pharmaca dicuntur à pulchritudine & decore quem palpebris addunt, siue collyria siue smegmata alias ea ipsa appellare uelis. Cæterum in eo quod Serapianum appellat, folij drach. II. hoc est *φύλλου δραχ. β.* habentur. *φύλλου* autem simpliciter hic dicitur est, quod supra in suo arido pharmaco Galenus *μαλακῶδρον φύλλου* appellauit, Hunc enim morem ueteribus fuisse uideo, ut simpliciter *φύλλου* nominarint, quum etiam reuera folium sit paludibus Indicis innatans, ut Dioscorides ait, *ἰδίον γὰρ ἐστὶ φῶς φουμόλον ἐν τοῖς ἰνδικοῖς τέλειμασι, φύλλου ὅν ὑπὸν κερκίρου τῷ ὕδατι, &c.* At uero in hoc diligentem animaduersionem habere oportet, ne *φύλλου* de malabathri uel Indico folio, ut hodie etiā dicitur, dicitur, pro phyllo accipiamus herba, quæ apud eundem lib. 3. describitur, aut uice uersa. Sequuntur mox in alio Calliblepharo, palmularum ossicula affanda siue cremada esse in figulino, quod remedium etiam Plinius tradit 23. cap. 4. fine. Nuclei palmarum inquit, cremati in sicili nouo, cinere loto spodij uicem efficiunt, miscenturq; collyrijs & calliblephara faciunt addito nardo. habet & Dioscorides lib. 1. de palma.

In cap. VII. Liquidæ oculares compositiones.

Aliud Phedri Rhinion, id est Limula.] Rhinion appellatum uidetur hoc medicamentum, itemq; alia eius generis diminutiua uoce, hoc est limula, *ρίνη* enim significat, quod ad limæ similitudinem deterat oculorum cicatrices & callos, atq; hoc propter alcyonium, & lapidis Alij florem, ac æruginem quæ uim habet uelut Dioscorides ait *ἀρσενίου τῆς ἐν ὀφθαλμοῖς οὐλῆς, καὶ λεπτύμεν, ἐν δακρυοῦ ἀγῶν.* Habet autem & Celsus unam atq; alteram descriptionem collyriorū quæ Rhinia uocat, sed ab hac diuersas, quanq; nō in aliū usum paratas. Habet & Paulus lib. 7. quod Rhinarion uocat eadē ratione & usu compositū. Refertur & infra *ρίνημα* inscriptum, eundem scopum & compositionis & appellationis habens.

Aegyptia ad callos & albugines, aufert etiā pelliculas confestim.] Albugines & cicatrices distinguit ita Paulus libro tertio, ut has in superficie consistere dicat, & non solum *οὐλῆς*, sed & *νεφέλια* appellari. Illas uero *λευκώματα* dicit, alius progressas cicatrices esse. Cæterum in prima compositione Aegyptia, Nitri nigri, hoc est *μέλανος*, sesquidrachma habetur, tamen si rosis concolor & album nitrum Dioscorides præferat. Verum in secunda compositione Aegyptia in græco exemplari, *νίτρον μέρη β.* corrupte legitur. Est enim legendum *νίτρον μέλανος δραχ. β.* uelut nos reddidimus. Sequitur compositio exacuens uisum, faciens & ad glaucedinem, in qua fellis perdicijs syluestris partem unam, in alio exemplari, succi herbe perdicij legitur. atq; de hac lectionis diuersitate recte commonefecit uel Antonius Musa cui pharmacum inscribitur, uel ipse Galenus quum ualde diuersæ res sint succus herbe perdicij, & fel perdicijs syluestris, & ad præsentem usum fel longe accommodatius ac efficacius sit, (uelut etiā alia fellis genera, quorum supra ad suffulos Galenus mentionem fecit,) quam perdicij succus. Apud græcos autem facilis fuit occasio substituendi, *περδικίου βετῶνης χυλῶς*

νης χυλῶς, pro *περδικίου ἀγρίου χολῆς*, ob similitudinē scripturæ uocū. Apud nos uero etiam si perdiciū latine dicamus cum Celso, ut Plin. testatur, quam Græci parthenium uocant, tamen fellis & succi non est ea similitudo, quæ est apud Græcos *χολῆς* & *χυλῶς*. At uero glaucedinē & Suffusionē ueteres idem putasse Paulus ait, Verum posteriores discriminaſſe, qui *γλαυκώματα* humoris crystallini uitium cenſuerint ad glaucedinē transmutati. *σποχίματα* uero præterfusionē humorū intra corniformē tunicā & humorē crystallinū, qui condensentur. addit idem omnem glaucedinem incurabilem esse, Suffusiones autem curari, non tamen omnes.

Liquida Basilis, hoc est Regina, hanc Reparatricē appellamus.] Hæc liquida eōpositio Reparatricis nomē inde habere uidet, qd oculos hebetatos ac uiribus defectos recreet, & ad pristinū statū reducat. Id enim *ἀναληπτικῆς* uox significat, Sicut Regina à præstantia & excellentia. Habet & Scribon. huiusmodi liquidum medicamentū Hygran dicitur, & ad suffusiones destinatū, sed ab hoc diuersum.

Ad pilos pungentes in palpebris enascentes, Trichiasin appellant Græci, Antonij Musæ, fel auiculæ quæ Cinædus appellat. *Ἰσχυιῶντας* dixit hic Asclepiades, quos nos pilos pungentes in palpebris producentes dicere possimus. Est enim hoc malum *τριχίασις* græcis medicis dicitur, præsertim quum eodem ordine cum reliquis exoriūtur. Nam quū sub naturalibus pilis tales enascuntur, *δισιχία* & *τριχία*, itemq; *phalāgosis*, uitium dicitur, iuxta ordinum multiplicatē. Ad hæc itaq; uitia palpebrarū, fel auiculæ cinædi probat, quemadmodum idem infra Archigenes quoq; tradit. Existimo autē esse eam quam nos Motacillam ab assidua caudæ agitatione latine appellamus, quæ alias *ινεξ* græcis est, & apud Aristotelem à Theodoro Gaza Turbo ac Torquilla uocatur: græcis autem amplius facta ad latinorum imitationem uoce *σεισοπυγίς* dicitur, uelut Theocriti scholiastes testatur. Nec aliam ab ea arbitror *λίγκλον* iisdem appellatā, à qua *κιγκλισμός* uocem formauit Hippocrates in lib. *πρὸς ἀφθῶν*, quā Galen. breuem & assiduū motum exponit, propterea quod Cinclus auicula assidue mouet natiū pennas, hoc est *διότι λινεῖ στωχῆς τὰ πυγάνια πῆρα*. Sic enim legendum est in cōment. Galeni super eum ipsum locū, & nō ut uulgo habetur *πυγάνια πῆρα*. Quemadmodum etiā in glossis Hippocraticis ab eodē enarratis corruptissime legitur. *κιγκλισμός, βραχίον στωχῆς λεκκηθῆνός, ἀπὸ πῆρας πῆρας*. pro quo iuxta fidē uetustiss. exemplaris, legendū est uelut ego restitui, & ad Hippocratis græcū exēplar à me itidem restitutū adieci, *κιγκλισμός, βραχίον, στωχῆς κινησις, ἀπὸ πῆρας πῆρας*, hoc est cinclismus appellat breuis assiduus motus, ab animali cinelo appellato. At uero Hippocratis uerba in libro citato sic habēt, *μικρὸς γὰρ ὁ κιγκλισμός πῆρας ἐν τῷ σῆθι*. Porro à uoce *κιγκλος* uerbū factū esse *κιγκλίσις*, haud dubiū uideri debere puto, cuius usus prouerbialis est in cinædos ac pathicos, quod auiculæ eius more caudā & nates moueāt: quanq; nō ignoret ab Erasmo Roter. in prouerb. Coturnissare, aliō eius uocis usum referri, q̄ etiā *κιγκλίσις*, & nō *κιγκλίσις* eo loco legit. Insuperq; adagiū cinclus, ad mēdicos & erroneos ab eodē referri, nō me clam est, qui uidelicet nihil proprii habētes se subinde moueāt, et in nouos locos trāsferāt: atq; id ex Aeliani autoritate, cui sit cinclus auis imbecillis & inualida, ita ut nō possit ipsa sibi proprium nidum parare, & proinde oua nidis supponat alienis. Quo loco etiam *κιγκλίσις* cōmoueri & obstrepere interpretatus est. quod ego in cinædos dicitur existimo, maxime quum ea ipsa auicula cinædus hic à Galeno uocetur. Sequitur mox aliud pharmacum eiusdem usus, fel pagri piscis & aconiti dimidiū, cum squama ferri loto, adipe subigito: quod ex græco reddidi hoc modo habente, *ἰχθύος παγροῦ πῶν χολῆν καὶ ἀκονίτου ἡμισυ, μετὰ λεπίδι σιδηρῆς πεπλυμένης σίατι δ' ὕσσου*. Verū pro *μετὰ* legitur *ἔνθι* in uulgato exemplari. Cæterum eius

modi fellis genera præter cōmunem cum omnibus alijs acrem ac resiccatoriam uim, uidentur etiā aliquid à naturæ proprietate habere ad eiusmodi uitia sanāda, quemadmodū etiā sanguis uespertilionū, qui ibidem mox additur. De quo tamen quid in totū sentiendū sit, agit Galenus lib. 10. simp. phar. Porro medicamentis ad *πριχίασιμ* comparatis cōtraria sunt quæ defluos pilos glutinant, quæ mox subiungit, inter quæ pix & lithocolla habentur. Est autē lithocolla non eadē quæ & *ξυλοκόλλα* & *ταυροκόλλα*, & simpliciter *κόλλα*, hoc est, glutinū appellatur, sed glutinis cū marmore aut lapide pario mixtura, uelut Dioscorides lib. 5. tradit, ubi & hunc usum eius refert.

Ad paruos instar ordeī oblongos, circa pilos palpebrarum abscessus, crithas & posthias Græci appellant. *κείδης* græcis à similitudine ad ordeī figurā dictas esse, palam est. Sicut eandem *ποδίας* appellarūt, nomine, ut equidem puto, à similitudine ad *πόδιω*, id est, præputium pudendī uirilis deducto. Paulus abscessum paruū oblongū esse erithen scribit, iuxta palpebræ summitatē, quam ipse *παρόου* appellat. *κείδη* inquit, *ἐστὶν ἀρσενιάσιον κατὰ τὸν Ἔβλεφάρου παρόου ἐπίμυκτις*. Sic uero etiā Archigenes infra eam palpebræ partem *παρόου* dicit, quam alam siue marginem palpebræ dicere possis. Galen. certe in glossis Hippoc. *παρόου* appellari dicit *πᾶν τὸ περιπετυσιδνόν*, id est, quicquid est dilatatum. Sequitur paulo post pharmacum ad *χαλάζια*, hoc est, instar grandinis in palpebris tubercula. Paulus *χαλάζιον* inquit, *ἐστὶν ἀργὸ ὑγρὸν σύνκλις κατὰ τὸ βλεφάρου*, quibus uerbis concretionem lenti humoris in palpebra chalazion esse dicit. *ἀσαγωγῆς* Galeno inscriptæ autor *χαλάζωσις* inquit, *ἐστὶν ἀσπιφερῆ τινὰ ὄσθητιν τὸ βλεφάρου ἐπάρμακα ποδὶ γογραμμύνα κοίη κατὰ τὴν χαλάζην*. Hoc est, Grandinatio sunt rotundæ quædam intra palpebrā eminentiæ, ad grandinis similitudinē circūscriptæ. Sequitur mox aliud ad Aegilopas. Describit autem Paulus Aegilopa abscessum esse inter magnū oculi angulum ac nasum, qui rumpatur & si negligētius tractetur, in fistulam abeat, usq; ad os ipsum progredientem. Prius quàm uero abscessus is in ulcus erumpat Anchiropa uocari. Porro Illecebræ succus, cuius in pharmaco mentionem facit, est ex andrachne agria, id est, syluestri portulaca, quæ sic, illecebra uidelicet, latine appellatur, uelut etiā Plinius testatur. Est autē eadem quæ Aizoon tum minus, tum agreste, itemq; semperuiuum, & Telephium appellatur, uelut in glossis Hippocratis Galenus testatur.

Illitio Anthera eadem hora iuuans. *Græcū exemplar habet ἐπίχριστος ἀνθηρά, adiecto asterisco indicante dubiam lectionem, & potest certe uideri ἀνθηρά legendum esse ut illitioem antheram, hoc est floridam accipiamus. potest item ἀνθηρά legi, significatione quod hæc illitio eadem hora uel die opituletur. (Nam non infrequens est & hoc græcis medicis ut horā pro die dicant) atq; sic ἀνθωρός idem sit, quod alias ἀνθημερόν, & supra μονήμερον dixit, & quod paulo inferius παραχρημα ἐπέχθι dicit. Ceterū in ipsam illitioem cinnabari additur, illud uidelicet quod à Libya afferri Dioscorides dicit, de quo alibi tractauī, cui amplius uim eandem hæmatitæ lapidī idē tribuit ad ocularia medicamēta, sed intensiorē, cuius respectu fortassis Anthera illitio uocari possit, quū ipse Plin. 35. c. 6. inter floridos colores ipsum cinnabari recenset. Ego utrāq; uocem reddidi, tametsi non multū retulerit, quo modo uocet medicamentū, modo de re & usu constet, quæ ambo alias sunt manifeste expressa. Porro Antheras uocari cōpositiones non tantū stomachicas, sed etiam alijs partibus cōuenientes, & nō à floribus rosarū, uerum à floridis coloribus, qui in eas cōpositiones recipiuntur, & non solum siccas quæ pulueris specie inspergi possint, sed etiam melle exceptas ac permixtas, ex multis locis declarari potest, cōtra q̄ uulgò persuasum est, & quidā prodere nō dubitauerūt.*

Et sanè

Et sanè hæc illitio quā hoc loco Galenus præscribit, Anthera appellata, nō ulceribus oris destinata est, sed oculorum fluxionibus; deinde flores rosarū non recipit, ut inde ἀνθηρά uocata uideri possit, sed cinnabari, quod ipsum inter floridos colores à Plinio uelut dixi, recensetur. Postremo nō sicca inspergitur, sed trita ac modico melle excepta illinitur, quod tamē etiā in Antheris ori destinatis fieri posse Celsus lib. 6. cap. 11. testatur, & Aetius 8. cap. 4. Sanāt enim, inquit Aetius, in totū ulcerationes ipsas tum sicce adhibitæ, tum illitæ cum melle. Idem Aetius eodē loco non ita longe post floridam cōpositionem habet, qua ad putrefacta, & abscessus gingiuarū sicca uti iubet, ad crustas uero cum melle; & in ipsam cōpositionem flores rosarū addi quidem posse ait, sed non recipit, sicut etiam Galenus eandē referēs infra lib. 5. cap. 2. ut ἀνθηρά παρὰ τῶν ἀνθῶν τῶν ῥόδων appellata uideri nequeat, quū rosarū flores recipi & relinqui pro arbitrio usuri possint. & Paulus quidē lib. 7. cap. 13. pharmacū ἀνθηρόν, hoc est floridū, habet penē idem quod Aetius, sed additis omnino rosarū floribus. Verū Galenus lib. 5. compos. phar. κατὰ γῆν, inter arida ab Andromacho prodita recenset duas Antheras cōpositiones, alterā qua se uti dicit, alteram Magni medici, sed in neutram rosarū flores ammiscetur. Quare palam est hæc medicamenta nō à floribus rosarū Anthera, id est florida esse appellata, sed ut ego iudico, à florido colore quē habent, maxime ex sandaracha, quā omnes omnium antherarū descriptiones admixtam habēt. Et quanquam Plinius Sandarachā inter floridos colores non recēseat, tamen in his nihil aliud uidet *τὸ ἀνθηρόν χρώμα* efficere, quàm ipsa sandaracha. Sicut in hac anthera Galeni illitioem ad oculos, eundem colorem nihil aliud facit quàm cinnabari, cuius colorē etiā in Sandaracha Dioscor. probat. atq; ut hæc tota res clarior adhuc fiat, locum ex 5. libro Galeni κατὰ γῆν adscribere non pigebit, ex qua omnino manifestum sit eiusmodi cōpositiones nō aliunde quàm à colore florido, antheras appellari, quū nō solū ἀνθηρά, sed etiam ἀνθίζουσα, hoc est, floridum colorem referentes appellentur, & hoc maxime ex sandaracha. Galeni uerba sic habent. *ἀνθίζουσα μάγνον πῶς σπινθίονας, νομάς, ἀνθρακας, πτερυγία, ὡτα πνοῦροῦσιν, ποῖα καὶ πῶς τὰς ἐν τῷ στόματι νομάς. συνηρητις χιςὸς δραχ. η. χαλκίτιως δραχ. 5. σάνδραχης δραχ. γ. σιδίω ῥοῦς ξηρῶν δραχ. β. χαλκιδνθου δραχ. μ. α. μίσυος δραχ. β. νίτρος δραχ. β. ὀμφακίου ξηροῦ δραχ. β. χῶ ξηρῶ ὄ μετὰ μέλιος*. Huc accedit quod Hesychius ἀνθηρόν uocem τῶν σανδραχίω exponit. At uero cinnabari abusiue miniū fuisse dictum, & à quibusdam creditū, ex Plinio ac Dioscor. supra ostendi, Quare quod Celsus lib. 4. cap. 15. ad cancerem intestinorum miniū glebam probat, & lib. 6. in liquido Euelpidis collyrio minium combustum habet, de cinnabari dictum uideri possit, quam uidelicet abusiue etiam ipse Celsus miniū dixerit. Sed malo ego Minium Sinopicum intelligere, cuius mentionem in Smilio collyrio paulo ante facit, Nam hoc in medicamēta recipitur etiam Dioscor. ac Plin. testibus, atque à Celfo eo loco ad sordida ulcera expurgāda proditur, ob resiccandi uim in ipso præcellentem. Veruntamen quum Minium hispanum uenenum in medicamenta non recipi, & Dioscorides & Plinius dixerint, Contrā uero Strabo libro tertio tradat ex Tudertania hispaniæ euchi miniū sinopica terra non deterius, possit uideri alicui Celsus in hac opinioem diuersitate, ipsum Minium hispanum significare, & in horum numero esse, quos Dioscorides & Plinius in hoc errore uersari dixerunt, ut minium hispanum pro cinnabari accipiant, aut etiam pro minio sinopico appellato. Sed præstat in eiusmodi dubijs rebus ad optima mētem inclinare, & suspectis cautissime uti: atque hac parte Dioscoridis & Plinij autoritas præualere Strabonis opinioni debet, qui fortassis neque hoc ad rei medicæ usum respiciendo dixit, sed ad publicam in usum pictoriæ æstimationem.

Sequuntur

Sequitur mox lychniū & phloginū speciosae medicamentorum inunctisium ap-
pellationes, à lucerna, & flamma deductae, & phosphorus a luce ferenda, Sicut à
colore Psittacus, euchrum, & phæon, & à rebus quas recipit, diasmyrnum Glau-
cidanum, nimirum glaucio & myrrha ipsium ingrediētibus, appellatur. Habet &
Scribonius diaglaucij descriptionem non multū ab hac dissonantē, Omnia enim
preter myrrham & hæmatiten habet, quæ fortassis exciderunt, sed pondera sunt
istic ualde minura. Paulus penitus eandem descriptionem habet, quam hic Ascle-
piades, sed gūmi drach. xvi. addidit, & uino, non aqua excipere iubet. Legitur
autem *διωσμυρνον τὸ κλαυδιακόν* in Paulo, tanquam à Claudio autore sit nomina-
tum. Ego autē *γλαυκιδανόν* à glaucio nominatū puto, & Pauli lectiōnē corruptā.

Rosarum uiridium refectis extremitatibus drach. XLVIII.] Extremitates ro-
sarum dixi, quas *λοβός* Asclepiades appellauit, *ρόδων χλωρῶν* inquit, *χωρίς τῶν λο-
βῶν δραχ. μγ.* Appellatur enim *λοβοί* græcis, omnium rerum summitates, proprie
uero aurium infernæ partes pulpæ latinis dictæ. Quin & hepatis summa *λοβοί* Ga-
leno & alijs appellatur. In rosis autem hic *λοβός* dixit, quos *όνυχας*, id est, ungues,
Dioscorides appellat, Sunt autem cæcidæ foliorum partes, quibus detractis ro-
sæ *ώνυχισμύλαι* & *θωνοχισμύλαι* dicuntur, hoc est exungues, & refectis unguibus
uelut infra in collyrio ex rosis horæo conuertī.

Aqua excipito ac utitor cum lacte muliebri, Temperatura mediā est.] Tem-
peraturam huius pharmaci mediā esse dicit, inter eam uidelicet quæ crassa est,
& rursus eā quæ aquosa penitus est & diluta, ita ut *μέση παχέας καὶ ὑδαρούς* acci-
piamus, quarum temperaturarū in sequentibus aliquor pharmacis mentionem
facit Scribonius quum ait, Aquato hoc medicamento uti oportebit, dicit planè
id quod postea à *λεράσις ὑδαρής*, in Sergij ophthalmici Monohemero uocat, Sic
etiā Marcellus appellare solet.

Nectarium Marci facit ad incipientem lippitudinem, facit ad illationem fluxus
tenuis, ad chemoseis, tumores, pellicularum eminetias.] Chemosin, inquit Pau-
lus appellat quū ex inflammatione fortī utraq; palpebra distorquetur, ut oculus
uix oculere possint, & album oculi sublimius nigro fit & rubrum, ac multam
nigri partem occupat. Eadem descriptio & apud *εἰσαγωγῆς* Galeno inscriptæ au-
torem habetur, Sed addit is, Chemosin proprie dici quum album ab utraq; iridis
parte inflammatur, iuxta irim uero cauatur, simili figura ad chemam, cōcharum
uidelicet generis appellatā. Porro sequitur non longe post Neapolitæ collyrium
in quo fere describitur quæ affectio sit Chemosis, inquit enim: facit ad maximas
epiphoras, maxime in his qui ægre rigantur, & subalbicant circa inflammatio-
nes, ut simile quiddam chemosi appareat. Ad hunc itaq; oculorū affectū Necta-
rium Marci conferre dicit, sicut etiam ad pellicularū eminentias, hoc est, *ύμηνου
ἐπιπασίσεις*, quas infra in Artemonio collyrio *ύμνῶν θροχῆς*, hoc est, membranarū
extuberantias dixit. Dicuntur autem & *φλυκτιῶν ἐπιπασίσεις*, hoc est, pu-
stularum seu papularum eruptiones, uelut in Philadelphio conuertī.

Scylacium pharmacum accommodatum eadem die curans.] Quanquam non
multum referat unde horū collyriorū appellatio ducta sit, tamē nō inutilis curio-
sitas esse uidetur, & hoc ipsum indagare. Videtur itaq; mihi hoc pharmacum
Scylacium dictum esse, quod eius experimētum in catulo sit factum, uelut idem
infra de Phœnice appellato collyrio testatur. Cæterum quod accommodatum
uerit hic & in omnibus alijs locis *ὑπικτυγγύλου* in græco est, quæ uox signifi-
cat feliciter experimento cognitum & accommodatum, dicitur & *ἐπιτεκνηῶν*
à Paulo, eis que opponitur *ἀποτεκνηῶν* & *ἀποτυλιτιῶν*, id est, infeliciter ex-
pertum, & successu frustra expectato, à uerbis *ἐπιτυγχάνω* & *ἀποτυγχάνω*.

Paulus

Paulus lib. 3. cap. 78. de tofis in artubus. *τὸ μόνον δὲ λέγειται ἐν τῷ πρῶτῳ βιβλίῳ τῆς ὑπὸ Πυθαγορείου
ἐπινοίας, καὶ τῶν ὑποπείσεων ἐστίν.* At uero eadem die curans *ἀνθημερόν* hic dixit, quod
idem est quod *ἀνθωρόν*, uelut paulò ante meminī.

Aliud Trypheron, id est, delicatū in scriptum ad inuustiones, epicaumata græ-
cis dicitur.] Inuustiones hoc loco & sæpe in sequentibus dixi *ὑδρῶματα* græcis
medicis appellata, Non uideo enim quo modo hoc ulceris oculorū genus possit
latine commode dici. Vstiones autem simpliciter dixit etiam Scribonius in col-
lyrio psittacino, ut paulò post ostendam. Verum ut quæ sint inuustiones illæ à me
dicitur, & græcis *ὑδρῶματα*, melius intelligatur, Pauli de oculorum ulceribus uer-
ba adscribam, quorum sententiā hæc est. Ulcerū in oculis genus quidem unum
est, particulares uero differentię plures. Etenim quod in corniformi ulcus est ca-
uum angustum, & purū Bothriū, id est, fossula cognominatur. Quod uero latius
bothrio est, minus uero altū, Cœlonia uocatur. Argemon autem ulcus dicitur
in iridis circulo obortum, circū circa occupans, ut circa externā iridis partem tu-
bicundum appareat, circa internam uero album. Epicauma uero ulcus est fordū
dum & impurum ac crustosum, quod dum repurgatur, sæpe humores in oculo
effluūt. Sunt præterea plures aliæ ulcerum differentię: de quibus in communi di-
cemus. Hæcenus Paulus. Apud *εἰσαγωγῆς* Galeno inscriptæ autorē habetur, *ἐπι-
καυμα* esse quū superior tunica in superficie inusta ulcerat, aut etiā paulò altior
ulceratio fit, ob magni fluoris illationem, unde nō male aded Inuustio dici potest.

Collyrium ex cornu ceruino.] Hoc collyriū Celsus lib. 6. item habet ferè ad
uerbum, nisi quod thuris drach. XIII. nimis aucto pondere legūtur, quū hic III.
drachmæ saltem habeantur. Paulus lib. 7. cap. 16. aliam descriptionē habet, quam
tamē Galeni esse dicit. Est etiam alia quæ hoc loco mox sequitur, Neapolitæ, ad
cuius finem in græco exemplari corrupte habetur *ύσκηάμου δραχ. η. ἀκθέρυματι*
pro quo legendum, *ύσκηάμου ἀκθέρυματι*, deletis *δραχ. η.* ut adintelligamus *ἀνα-
λάμβανει*. Vult enim hyoscyami cremore excipiendum ac cogendum esse colly-
riū. Sicut in superioribus adiecit item nō plena sententiā *ύδαλι ὀμβρίω, & ὑδαρ ὀμ-
θειον*, ut uidelicet uerbum congruum adintelligamus.

Ex libris Scribonij Largi psittacinum in scriptum.] Hoc collyrium in libello
latino Scribonij Largi cōtinetur, sed dimidio omnium pondere, & affectionum
non eodem ordine, ut & hic suspicer, Asclepiadem ex græco Scribonij hoc phar-
macū transcripsisse. Eum uero qui latinū fecit Scribonij libellū, & pondus decur-
tasse, & ordinē mutasse. Nam uelut etiā alibi dixi, nō credo Scriboniū latine scri-
psisse, ut Asclepiades: unde hæc Galen. descripsit: putandus sit eius uerba in græ-
cum trāstulisse. Quare ut studiosi rerum medicarum promptius expēdere que-
ant, quantum distent latina Scribonij ab his quæ Asclepiades ex iplo græco au-
tore transcripsit, utriusq; uerba adscribā. Asclepiades citante Galeno, *ἐκ τῶν σκε-
τωνῶν λαβόντων τὸ ψιττακινόν ὑπὸ γραφομένην πρὸς πρῶτον ὑδαρῶν, φλυκτιῶν, ὑδρῶματα,
ὄχλας ἀναλομύλαις, πρῶπῶσεις, συγχύσεις, ὅπου πολλὴ ἀμματος πῆξις ἔχει. χρησιμοῦ
ἐστίν, καὶ πρὸς τὰς ἄλλας διαδέσεις, καὶ μάλα ὑπὸ τῶν ἀναδιδίων ὀφθαλμῶν, ἐφ' ὧν διακρῆνον
λεπτόν ἀρκέλειται. τὰ δὲ φλυκτιῶν ἐξ ὧν οὗτος. καδμίας δραχ. η. κρόκου δραχ. η. σίμμιως
δραχ. η. ἀμύλου πρῶσφάτου δραχ. η. ὀπίς δραχ. δ. κόμμιως δραχ. δ. ὑδαλι ὀμβρίω, ἢ χῆσις
λίαν.* Scribonius latinus, Collyriū psittacinū à colore ita dictū, facit ad epi-
phoras quæ cū tenui & acri lachryma cōsistunt. Itē ad uustiones & solutas cicatri-
ces, et uastū tumorē, quē quia à loco interdū uideēt propellere oculū *πρόπῶσις* uo-
cant, cum oui albo quod est tenue. Sed præcipue facit, cum quasi sanguine suffusi
sunt oculi, & ob id nullū nisi leuissimū collyriū patiūtur. Recipit autē hæc Cro-
ci * .P. IIII. cadmiæ * .P. IIII. stibis * .P. IIII. opij * .P. II. commis * .P. II. amyli
& recentis

In latino Scribonij uulgato, sed quarta tantum ponderum omnium hic ab Asclepiade expressorum parte, praeterquam myrrhae dimidia, & nardi ac opij ponderibus palam corruptis, additur autem & gummi pondere pro reliquorum proportione, quod hic penitus deest. Caeterum dicit hoc collyrium Scribonius a quibusdam Athenippum, ab alijs diasmyrnū, ab alijs *δυσμυρνή* uocari. Quare mihi uidentur aliquot descriptiones Collyriorum Athenipporum & Asclepiorum appellatorum a Scribonio fuisse traditae, quarum hic Asclepiades in fine huius Collyrij mentionem facit, quum ait in libro de Athenippis Asclepijs opij drach. VIII. habentur. Et sane Cornel. Celsus lib. 6. Asclepion Collyrium descriptum habet, sed penitus ab hoc diuersum. At uero Scribonij uerba sic habent. Componitur autem ex his, Pompholygis lotae * P. VIII. aris usti. * P. VIII. croci. * P. III. myrrhae * P. III. nardi * P. sex semis & uictoriati, lapidis haematitae * P. II. & uictoriati, piperis albi grana decem, opij * P. I. aut uictoriati, commis. * P. X. teritur uino Chio. Quod itaque nardi et opij pondera corrupta esse dixi palam est. Nardi enim denarij sex semis & uictoriati pondus, legitur; primum nimio pondere reliquorum comparatione, quum Asclepiades drach. VI. tantum habeat, ad quadruplum reliquorum pondus. deinde semis & uictoriati male legitur, tanquam diuersa sint pondera, quum uictoriatus ipse denarius dimidius sit. quare semis aut uictoriati legendum est, ut uidelicet indicet idem esse pondus denarij semis, & uictoriati, quod ego sane certissimum esse puto, cum ex alijs, tum uel hoc unico Marcelli testimonio, ca. 9. ubi castorei obolos duos, id est duas partes uictoriati accipere iubet, quam & in ponderibus operi suo ab ipso praefixis aperte tradat, uictoriatus denarius dimidia pars est drachmae. Neque enim probabile est uictoriatum duorum obolorum esse, iuxta quorundam opinionem, ut hic intelligendum sit, nardi denarios sex & dimidium ac obolos duos, hoc est, scrupulum siue tertiam denarij partem accipientes esse. Ad quid enim attinebat tam exacte appendere nardi pondus, maxime quum tam magnum sex denariorum pondus praecedat? Quare pro sex semis & uictoriati, omnino legendum existimo, * P. I. semis aut uictoriati, exprimentur enim sic drach. una & dimidia, quae quarta pars est sex drachmarum ab Asclepiade expressarum, quae proportio ad reliqua item quarta parte accepta respondebit. Verum haec res tota ex Marcello medico clara fiet, qui Scribonij descriptionem integram habet, cap. 8. hoc modo. Componitur autem ex his rebus. Pompholygis lotae * P. VIII. aris usti * P. VIII. croci * P. III. myrrhae * P. III. nardi spicae * P. I. & pondus uictoriati, lapidis haematitae * P. II. semis, piperis albi gran. X. opij * P. I. & pondus unius uictoriati, gummis * P. X. teruntur haec in uino Chio, &c. Quod si uero etiam uictoriatum pro obolis duobus, hoc est scrupulo, & tertiam denarij partem accipiamus, ita ut aut particula non identitatem, sed diuersitatem significet, erit tamen etiam sic lectio recta, si pro sex denarijs, unum cum additione semis aut uictoriati legamus, sed obolo uno pondus minuetur, si pro denario dimidio obolorum trium, uictoriatus duorum obolorum capiatur. Opij porro pondus etiam corrupte legitur, * P. I. aut uictoriati: sed si pro aut, legetur &, efficietur itidem quarta pars ponderis opij ab Asclepiade expressi, hoc est, sesquidrachma, quae quarta pars est drachmarum sex, aut denariorum sex, si eiusdem ponderis denarius & drachma statuatur.

Diasmyrnum odorum Synerotis, &c. Facit ad Rheodas, hoc est angulos antrofos. Opposita plane uitia oculorum sunt *εξανθία* & *φοιὰς*. Nam sicut illa incrementum est supra iustum modum carunculae naturalis, circa magnam oculi angulum, sic *φοιὰς* eiusdem carunculae imminutio est & decrementum. Sequitur paulo post Hieracis Collyrium ad aspretudines, & mox, Apollonij phoenix Collyrium

Hieracium

Hieracium ad aspretudines, per hoc catulo egregie medicatus est. Sic enim intellico quod in graeco corruptum, hoc modo restituendum est. *ἀπολλωνίαν σκυλάκιον ἀντισθημῶς ἰατρὸν ἀντιπρῶτον, τὸ δὲ ἐστὶ τὸ ἱερακίον καὶ λυγρὸν παραχρηματικόν, ἀντιγράφεται φοινίξ.* Vult enim indicare hoc collyrium esse quidem Hieracium, ab Hierace uidelicet compositum, uerum ab Apollonio in usum assumptum esse, ad efficaciam ipsius probandam, atque id in cane, cui quum opem tulerit argumentum esse & hominibus similiter affectis profuturum. Phoenicis autem appellatio ipsi item ab Hierace autore imposita uidetur. Fuerunt itaque uariae compositiones Hieraci inscriptae. Plin. lib. 34. cap. 11. recenset unam his uerbis. Hieracium uocatur Collyrium quod ita maxime constat. Temperatur autem idem ammoniaci uncis quatuor, aeruginis Cyprii duabus, atramenti sutorij quod chalcantum uocant, totidem, misyos uero una, croci sex. Haec omnia trita aceto Thasio colliguntur in pilulas excellentis remedij contra glaucumatum initia & suffusionem, contra caligines & scabrias & albugines ac genarum uitia. Porro ut & de hoc semel admoneam, Collyria simpliciter prolata dicuntur, quae in oblongam formam coacta effinguntur, quod Plinius hoc loco colliguntur in pilulas dixit. & non solum ocularia pharmaca in eiusmodi forma collecta ac coacta Collyria uocantur, sed & glandulae quae ano, & pelli qui uuluae subduntur, & quae naribus induntur, *ἑρρίνα* alias appellata, collyria subinde medicis uocantur, atque hoc ut dixi propter oblongam effingendi formam. At uero ocularia aliqua medicamenta non coacta ad eiusmodi formam, sed tum liquida tum arida, item Collyria nominantur, sed cum appositione liquiditatis aut ariditatis. Graecis enim *ἑρρολλύεα* atque *ὑερολλύεα* appellantur. Habet autem & Celsus lib. 6. Hieracis Collyrium ad aspretudines, quod habet myrrhae, P. * I. ammoniaci thymiamatis P. * II. aeruginis rasae P. * III. cum aqua pluuiali.

Collyrium Harmation, id est, currus inscriptum. Hoc collyrium habet & Scribonius, Harmation autem appellatum esse, ipse, & Marcellus qui itidem cap. 8. prodit, ait, quia ex quatuor rebus, ut quadriga equis constat, & celeres effectus habet. Recensent autem ipsi quatuor res quas & hic Asclepiades, sed hic lapis Haematites adiectus amplius est, & pondera omnium duplicata. Quanquam in exemplari scripto, ex quo inuulgauimus nuper Marcellum, *hopla* dici hoc collyrium scriptum erat: quae errorem librarij puto, non adeo indocti, qui appellationem Harmata non intelligens graecam esse, sed latinam putans, Arma uidelicet, maluit graecam appellationem Collyrij amplecti, atque Arma latina in Hopla graeca conuertit.

Hermophilii Collyrium Thalasserum. Hoc Collyrium Thalasserum, hoc est, marinum, fortassis appellatum est, quod nauticis & in mari uersantibus hominibus magis commodum existat. Legitur autem in exemplari graeco *ὀπίον μινδικὸν δραχ. σι.* quae res occasione dedit ueteri interpreti, opij drach. III. uertendi, quum hic non opium, papaueris uidelicet succus, accipiendum sit, sed succus medicus qui secundus a Cyrenaeo est, cuius in sequenti Collyrio usus habet. Quare succi medici drach. III. conuertit, legendum est enim *ὀπίον* pro *ὀπίον*. Possint tamen etiam docti hic falli, quum in precedentibus Collyrijs saepissime opium adscriptum fuit, opinaturi & hic ammiscendum esse. Verum quum forte sit Collyrium hoc, & in suffusionibus ad corpora duriora & nautica accommodum, medicus succus addendus est, qui hanc uim Diosc. & Gal. testibus habet. Dixi autem de eo etiam alio loco. Sequitur non longe post Eustachion Collyrium appellatum, quod Scribonius Stacton, Paulus Stacticon, appellat. Variant tamen etiam parum descriptiones, maxime uero quod ad pondera attinet.

Collyrium fuluū Panchreston. Supra a principio capitis septimi, liquidum Collyrium Panchreston Erasistrati recensuit. Legitur tamen in Graeco exemplari

M 2 πύργου

πίχρυνον, quasi totū aureum, sed falso, quū πίκρυνον & isthic & hoc loco legendu
 dum sit, ab omnimoda utilitate ita appellatū. Nam & Aetius sermonis sexti cap.
 98. & Paulus lib. 3. cap. 22. & rursus lib. 7. cap. 16. Panchreston Erasistrati habent li/
 quidam Collyrii formā, quæ eadem est cum ea quā supra Asclepiades tradidit,
 quanquā non referat quibus nominibus appellentur, modo de re & usu confiter.
 Sequitur & infra Panchrestum Athenippion appellatum, sed de Athenippis uel
 Athenippijs appellatis supra memini.

Tryphonis orbiculare [sphaericon dicitū.] Hoc equidem Collyriū [sphaericon] à
 figura efformatiōis dicitū existimo, Celsus sphaerion habet, sed est alia cōpositio.
 Sequitur deinde Isochryson quasi auro cōpar appellatū, quanquā ἰσοχρύον in gre
 co exemplari legatur, tanquā hæc uox autorē referat. Sequitur & Cinnabariū à
 Cinnabari quā recipit dicitū, quod Stolo Britannico ophthalmico celebri inseri
 bitur, ad corrosos angulos et lippitudines ad malū habitū perductas: ita enim in
 telligo quod dixit πρὸς κεκεπηκὰς ὀφθαλμῶν, siue ὀφθαλμῶν ut exemplar habet,
 Ad intelligendum est em̄ ἰσάσεις, utrū tandem legas, & significatur affectiones
 quibus oculi ad malum habitū peruenerūt, quales sanè à longis lippitudinibus
 proueniūt. Deinceps est Melinū atarachū à perturbationibus amolendis dicitū
 ut puto. Postea sequit̄ proteus, in quo pondus cadmiæ corrupte legitur δραχ. β.
 Est enim legendum δραχ. κ. uelut conuertit, uel certe. μ. uelut sequentium.

In Caput VIII. de remedijs ab Archigene conscriptis.

Quemadmodum totū 6. ac 7. caput ex Asclepiade adscripsit Gal. sic in hoc octa
 uo ab Archigene prodita ad oculos affectos auxilia recēset. Refertur aut̄ primo
 dicta in qua corrupta est lectio in græco exemplari, ἢ πολλῶ ψυχρῶ τὸ πρῶτον, ἢ καὶ
 ὀλίγῃ μιγνύτω ὄφθαλμῶν, &c. Legendum est aut̄ restituta à nobis in integrū lectione, sic
 ἢ πολλῶ ψυχρῶ τὸ πρῶτον, ἢ καὶ ὀλίγῃ μιγνύτω ὄφθαλμῶν, σιωπῆως τὸ πρόσωπον προσκλυθε
 ῖσθαι, hoc est ut uertimus, Et facies aliidue primū multa frigida, deinde etiā ace
 to ammixto proluat̄. Porrò non longe post hunc locū inter pharmaca quæ fron
 ti foris imponuntur σανδράραχιν falso legitur. quid em̄ ad fluxiones oculorū sisten
 das sandaracha faciat, medicamentū forti extersoria atq; adeo uistoria ui præditū:
 qua gratia in præcedēti capite, in cinnabariū Stoli ad corrosos oculorū angulos
 fuit admixtū. Hunc aut̄ errorē & plerōsq; consimiles, nemini imputari cōuenit q̄
 operis castigatori, qui σανδράραχην pro ἀνδράραχην, ob similitudinē quandā substi
 tuit. Portulacā autē Andrachnem græcis dicitā, oculorū & alijs inflammationib.
 imponi, Diosc. & experiētia testatur, ob frigidā uidelicet & repulsoriā facultatē.

Aut mali punici succus cum flore farinæ polentæ, aut ipsum malum in uino
 maris experte.] Hæc inter auxilia oculis foris imponendā ab Archigene nu
 merantur, satis nota, sed tamen de uino maris experte, ἀθαλασσω Græcis dicitō,
 pauca apponemus. Vina itaque ἀθάλασσα uocabantur, quibus marina aqua
 non esset ammixta. Sicut contra θαλασσηία & πεθαλασομηία dicebātur, quibus ma
 rina esset addita. Quot modis uero hoc ipsum fieret, Diosc. li. 5. & Plinius itemq;
 Columella docent. Corne. Celsus lib. 5. in regij morbi cura, hæc uina græca salsa
 appellare uideri possit, integraq; uocare maris expertia, simul aut̄ utilitatē ipsorū
 docere, his uerbis. Oportet aut̄ uinum bibere græcū falsum, ut resolutio uentris
 maneat, tū altero triduo ualidiores cibos & carnis quoq; aliquid esse, intra aquā
 manere, deinde ad superius genus uictus reuertī, cū eo ut magis satietur, omisso
 græco uino, bibere integrum austerū, atq; ita per hæc uariare, ut interdum acres
 quoq; cibos interponat, interdum ad falsum uinū redeat. Hæc uenit Celsus. Verū
 non est idē falsum uinū quod mari mixtū, sed diuersum, & quomodo fiat utrun
 que Colu. 11. cap. 21. docet, item Const. Cæsar lib. 8. cap. 23. Quanquā uinū quod
 mari

mari mixtū habere uim ducendū aluū, etiā Diosc. testat̄. Quare Gale. XII. Meth.
 ubi uina quæ stomachū roborant, ac digestionē alimenti in corpus iuuāt, recen
 set, uina probat maris expertia οἶνος ἀπθαχύτους talia appellās, λαμβανόμεν δὲ inquit,
 ἀπθαχύτους, οὕτω δ' ὀνομάζουσι οἱ εὐμεικτοὶ θάλασσα, μεγίστην βλάβην ἡγεμενός ἐφ' ὧν
 μείκτοα γρηγορεῖ. δ' μὴ εἰδ' εἰώθεισι τοῖς θυγενέσι οἶνοις, ὑπὲρ ὧν ὀλογοῦσθαι, μινυῖαι φη
 θαλάσσης, ἢ λείσθαι, καὶ ἀπθ' εἰδ' ἢ χίω τῶ ἀφυσίω. Meminit ἀπθαχύτων οἶνων etiam
 Diosc. lib. 5. sed à nullo adhuc interpretū intellecto loco, quū ἀπθαχύτους cum his
 qui sapam admixtā habent confundant. Videtur autē mare propterea fuisse uī
 no mixtū, tum ut gratius sapore fieret quod Plin. 14. cap. 7. ait, Nunc gratia ante
 omnia Clazomenio est, postquā parcius mari condunt; tum ut celerem uetusta
 tem acciperet, quod idem Plinius de thalassite appellato 14. cap. 8. testatur. thalass
 siten autē inquit uocant, uasis musti deiectis in mare, quo genere præcox fit uetu
 stas. Et propterea sanè hoc uinū etiam βιάον fuit appellatū, quod uidelicet esset
 ad uetustatem accelerandam coactū, atq; hoc est quod Plin. lib. 23. cap. 1. dicit, Fi
 ctitium non potest uideri quod βιάον appellauimus, quū sit in eo sola pro arte
 festinatio, &c. Quanquā idem Plinius priore loco originem marinæ aquæ uīno
 miscendæ, à serui furto sic mensuram explentis ortam dicat.

Caseus item mollis ac nuper falsus.] Caseū mollem repulsoria ui præditū esse
 & meatus obducere ipsum per se, Galenus quū in simp. phar. libris, tum infra lib.
 5. cap. 1. de hypopijs tradit. Salitus uero recens etiā discuffloriā & modice adstrin
 gentē uim acquirit. Quare in oculorū fluxionibus ac inflammationib. cōmode ad
 hibendus hoc loco proditur. Nam & Diosc. hoc de eo testatur. ὠφελῆ δὲ inquit,
 κατὰ πλεονόμικτος ὀφθαλμῶν φλεγμονὰς ἐπὶ ὤπια ὁ νεαλῆς, ἀτροφώτερος ἐδιόμηρος, ἢ
 πρὸς καθάρσειν σαρκὸς ἐπιθροφῆς, κακῶς μακρός, λυπῶν κβιλίαι κὴ γύτρα. ὁ ἢ παλαιότερος
 κβιλίας σαλπικῶς. Ita enim legendum est, ut recenti falso contrariæ uires attribuanti
 ei qui præcedit insulso. Sed & Plin. eadem li. 28. cap. 9. tradit, sed lectione item cor
 rupta, quā sic restituendam censeo. Stomacho utiles qui non sunt falsi, id est, re
 centes. Veteres aluū sistunt, corpusq; minuunt, stomacho inutiliores. In totum
 falsi minuunt corpus, alunt molles. caseus recens cū melle sugillata emendat, uer
 tus aluū sistit, &c. Porrò quando in casei mentionē incidimus, obiter locū apud
 Galenū lib. 3. de alimentis expendemus, ubi de caseo sic legitur. καλλίς δ' ἐστὶ κὴ
 ὁ παρὰ τοῖς πλείοσις δουρικίμων ἢ ῥώμης βαδύς τῶνομα, hoc est, optimus est etiā qui Ro
 mæ apud diuites in precio est Bathys nomine. Ego itaq; nō βαδύς legendum pu
 to, sed βαδυσίος, atq; hoc ex Plinio inductus qui lib. 11. cap. 42. ait Dalmaticæ Do
 cleatem mittunt, Ceutronicæ uatuficū, &c. Videtur em̄ Vatuficus Plinio dicitus
 esse, quē Galen. optimū esse dixit, & βαθυσηῶν Romana uidelicet uoce appellari.

Aut crudam ordeaceā uel triticeā farinā passo coctam.] Quod crudam farinā
 dixi ὠμὴν λύσιν Archigenes appellauit, quæ uox quid proprie significet alibi à no
 bis relatū est. Ad hæmalopas & hyposphagmata, hoc est cruentatos ocu
 los et sugillatos.] Hæmalops cruenti aspectus suffusionē non solum in oculis, sed
 quacunque corporis parte significat, quales maxime à plaga ac icū succedunt.
 Quin & homines hæmalopes, id est, cruentati aspectus uocantur. Diosc. etiā in
 adipe cruentas reliquias αἰμάλωπας appellat. τριβί inquit, κατ' ὀλίγον ὑδωρ ὑπὸ χέ
 ων ἄχρῃ αὐ μὴτε αἰμάλωψ ἐκκελενται. Galenus in glossis Hippocraticis, αἰθαλικῶν
 δεα uocari ait, ἢ πολλοὶ προαγορεῦσιν αἰμαλωπα. Describuntur autem paulò
 ante ab eo αἰθαλικες, οἱ ἐπιπολῆς τ' δ' ἐρματ' ἢ λυκκοὶ ὅμοιοι τοῖς ἀπ' αὐτοῦ στωματικῶν
 ὀφθαλμοῖς λυκκοῖς, ἀπ' τοῦ αἰθαι ὀνομασμένοι. Archigenes porrò hoc loco ὑποσφάγμα
 τα ad αἰμάλωπας adiecit. Dixit enim πρὸς αἰμάλωπας κὴ ὑποσφάγματα, hoc est ad
 cruenti aspectus suffusiones & sugillationes, quemadmodum etiā ipse cōsequen
 ter describit. Paulus aut̄ lib. 3. hyposphagma rupturam esse dicit uenarum tunicæ

agnatae, ex plaga maxime oborta. Ad huiusmodi itaque affectus sanguis columbini ab Archigene prodit instillandus, praefertim is qui ex teneris pennis est expressus, habet enim *αιμα μολιςτι το εκ τῶν ἀπαλῶν πτερυγῶν εκπιεζομενον*, quanquam pro *πτερυγῶν* uetus interpres legerit *πτεροδῶν*, tanquam columbarum tenerarum sanguis ab ipso maxime probetur, quod quidem uerum est, sed non alius quam qui ex pennis teneris euulsis exprimitur, ut *πτερυγῶν* rectius omnino legatur. Ad eisdem terram Aethiopicam cum nitro & myrrha, paribus portionibus probat. Verum qualis fuerit terra Aethiopica dubium utique existit, quum ut pleraque alia hodie penitus exoleuerit, & neque Dioscoridum neque Galeni neque Plinius Aethiopicam terram mentionem faciant. Opinor tamen eandem esse quam Ampelitidis & pharmacitidis ab his autoribus appellatur, & non aliam esse puto quam supra lib. 3. idem Archigenes ad aures contusas, terram nigram uocauit, & qua se aliquos tanquam smegmate conficere dixit, atque hoc maxime propter disculforiam resicatoriamque ac perfrigerandi uim, quae in ampelitide terra praedicantur, & in his affectionibus utrinque requiruntur, Amplius autem inducor ad hanc opinionem per colorem, qui ab iisdem autoribus niger in ampelitide terra proditur. Et potuit sane etiam ab ipsa Aethiopia haec terra aduehi, ut inde habeat patriam appellationem, quanquam Dioscorides eam in Seleucia Syriae nasci tradat.

Ad eos qui crassas, callosas ac rubras, glabrasque ac pilis nudatas genas habent ptilos graecis dictos. Ptilosin Paulus lib. 3. hoc modo describit. *πτερωσις περὶ τῆς ἐξ τῆς βλεφαρῶν τυλώδους, ἢ ὑπερβολῆς, οἷς συμβαίνει πολλὰς καὶ τῶν τριχῶν ἀπὸ πῆλως*. Quare ut explicarem qui *πτεροι* essent ac dicerentur, tam multis uerbis eos descripsimus, quum latinis non sit una aliqua uox quae ptilos exprimat, tot malorum accessionibus hunc affectum constituentibus. Neque enim simpliciter defluuia ptilorum palpebrarum dicere licuit, quum hoc uitium *μυλωσις* paulo inferius appelleret. Est itaque tum in Milphosi, quae & Madarosis dicitur, tum in ptilosi, defluuium palpebrarum, sed in ptilosi amplius palpebrae crassae callosae ac rubrae fiunt. Galenus tamen 14. Metho. simpliciter eos qui perdidit ciliorum pilos, ptilos nominare uidetur, *καὶ τὸς ἀπολλυτάς ἢ* inquit, *τὰς ἐκ τῆς βλεφαρῶν τριχῶν, οὗς ἀνομάζουσι πτεροί*.

Papias Laodicensis Autolycei medicus multa in his tentabat, euellebat primum ipsos pilos, deinde locum diligenter cum dropace irritabat, &c. Quisquis fuerit hic Papias medicus, itemque Autolycus ab eo curatus, recenset sane Archigenes eius conatus in trichiasi extirpanda, primum pilos euellendo, mox cum dropace locum irritando, deinde chameleonem album tritum cum ranarum sanguine permixtum illinendo. Ita enim legitur in graeco exemplari, *δρωπακίζω τὸν τόπον τῶν μελῶν, χαμαιλέοντι τε λυκῶ λέω περιφραμμένω ἀματι βατραχίου κλωρῶν, οἱ τῶν λέων λαμῶν γίνονται, καταχρίω*. Plinius idem auxilium 32. ca. 7. tradit, sed pro chameleone albo, lachrymam uitis habet. Ranam inquit, quas dryophytas & calamitas uocant, sanguis earum cum lachryma uitis, si euulso pilo palpebris illinatur. Et paulo post ranam ipsam describit, idem auxilium rursus repetens. Est parua rana in harundinetis & herbis maxime uiuens, muta ac sine uoce, uiridis, si forte hauriatur, uentres bouum distendens. huius corporis humor penicillis derafum, claritatem oculis inunctis narrat afferre, ipsasque carnes doloribus oculorum superponunt. Ranas etiam coniectas in fictili nouo iuncis configunt quidam, succum earum qui ita effluerit admiscunt lachrymae, quae ex alba uite emanat, atque ita palpebras emendant, inutilibus pilis exemptis, acu instillantes hunc succum in uestigia euulforum. Haecenus Plinius. Cuius uerba propterea adscripsi, quod & ranarum notio manifestior ex ipsis sit, & quod utroque loco lachrymam uitis albae cum sanguine ranarum permiscendam tradit. Hoc uero loco Chameleo albus tritus

tus ammiscendus, haud scio an recte legatur, quum neque Dioscoridum neque Galeni neque Plinius, hoc de chameleone herba tradat. De chameleone certe animali Dioscoridum tradit quod sanguis eius aequae ut uiriditum ranarum pilos palpebrarum denudet, ut suspicio sit mihi locum corruptum esse, & pro *χαμαιλέοντι τε λυκῶ λέω περιφραμμένω*, legendum esse, *ἀματι τε χαμαιλέοντι τε λυκῶ λέω περιφραμμένω*, &c. Aut ut Plinius habet, *βρωχίας τε διακρύω λυκῶ λέω περιφραμμένω*, &c. Nam uitis albae lachrymam eam uim habere certum est, inde enim ipsa bryonia etiam psilothrum ipsi Dioscoridi ac Galeno appellatur. Nihil tamen decerno, possit fortassis & chameleo albus recte cum sanguine ranarum confundi ac illini. Nam Paulus lib. 3. ex hoc tamen ut opinor loco, idem remedium prodidit ac transcripsit, ubi cinerem uisti uidelicet chameleonis illinendum cum sanguine ranarum ait, *ἐπίχρη δὲ* inquit, *τὸν τόπον ὑπὸ δὲ τῆς ἀματι βατραχίου κλωρῶν, ἢ μετὰ τέφρας χαμαιλέοντι τε λυκῶ*. Ego saltem suspicionem meam pharmacopoetis indicare uolui. Caeterum quod locum cum dropace diligenter irritabat uerti, *δρωπακίζω* in graeco legitur. Est enim *δρωπακίζω* dropacem adhibere, & per eum locum irritare ac praeparare, ad sanguinis ranarum successuram illitionem. Est autem *δρωπαξ* medicamenti forma, quae aliquando ad emplastrum, aliquando ad malagmatis similitudinem praeparatur, imo & calida illinitur: uelut etiam hoc loco necessarium est: alias ex materia eadem constans, quae & acopa, & emplastra. Quare cataplasmatum uice in diuturnis affectionibus adhibet, tum ante sinapismos, ad corporis praeparationem, tum post sinapismos, ad reliquiarum affectionis extirpationem, quanquam simplicis dropax nihil aliud sit quam picatio appellata, constans ex pice sicca paucissimo oleo liquata, uelut Aetius 3. cap. 190. & Paulus lib. 7. cap. 19. prodit. Quin & depilatoria psilothra, quorum usus ad omnes corporis partes depilandas, effoeminato poetae Martialis seculo erat, dropaces appellantur. Martialis 10. libro in Carmenione. Leuis dropace tu quotidiano, Hirsutis ego cruribus genisque. Sunt tamen qui forcipem intelligere per dropacem malunt. Apud Lucianum in Demonax, falsum ac mordax Demonax dicitur legitur in huiusmodi facto. Proconsul erat qui luxu licentius deditus, unguento & picatione per omne corpus delibutus esse solebat, hoc uitium cynicus quidam in ipso publice ex suggesto reprehendebat, tanquam parum uirile & obscenum. Quare proconsul indignatus, Cynicum duci iubebat supplicium de eo sumpturus: Verum quum fortuito interuenisset Demonax, eius precibus cynicam libertatem afferentibus liberatus est, sed tamen proconsule ita cum Demonax pacifcente. In praesens inquit, hoc in tuam gratiam impune feret, si uero rursus tale quid designauerit, quam poenam illi statuendam ducis? Ad hunc Demonax, tunc sane inquit, *δρωπακίζω*, id est, dropace illini iubebis. Hoc enim dicto proconsulem pupugit, ei non minus quam Cynicus ipse mollicem exprorsans, quum Cynico in poenam statueret, quo ille in luxu ueretur, Sed hunc locum nuper quidam doctus citauit, & *δρωπακίζω*, forcipe uelli, uertendo, tum dicti, tum sententiae argutiam penitus euertit. Sicut alius quidam ex Galeno. *ψυγῆτας*, hoc est, perfrigeratos, à uirulenta bestia afflatos, & *γλυκύ*, hoc est, passum, polentam, & *παίχους*, id est, balsamenta, pilos, id est, *τριχῶν* conuertit. De quibus obiter admoneo, ut studiosi in uicinis maxime uocibus diligentem animi aduersionem habeant, ne alteram pro altera agnoscant, ac conuertant, Hircum uide licet pro hortulano, iuxta uulgare prouerbium. Sequitur paulo post, Ricini à cane foemina adempti sanguine ad eandem rem utendum esse, sed in graeco exemplari, *λεῖ τῶν ἀπὸ κυνῶν θηλείας ἀματι* legit, pro *ἢ λεῖ τῶν ἀπὸ κυνῶν*, &c. Putauit enim is qui exscripsit locum autoris nomen esse, Critonis uidelicet, quod si credat, in sequentibus uerbis sanguis canis foeminae pro auxilio adhibendus indicabitur, quod omnino est falsum. Nam caninus sanguis hanc uim non habet, sed ricini praefertim à foemina

refricandi ut præditum, non tamen calfactorium. Ita enim Galenus nono simpli-
cium phar. libro de eo tradit, ubi de cerussa agit, quanquam locus penitus sit cor-
ruptus, qui tamen ex Diosc. & ueteri interprete sic restituendus est. *Υμίθιον, κρητό το γ' φάρμακον μάρτυρι πη προσεφθμένη το μολιβδία δλωάμψ. ἔσθ' ἰσὺν ὄφρα φαρμάκον, ὅς αὐτὸ δακτυλοῦ γρηθόμενον, ὁμοῦ ὅτε φουμὸν, ὅτε δακτυλῶδες ὄζει, &c.* & paulo post, *καὶ ὁμοῦ δὲ φουμὸν εἰς τὴν καλουμένην σάνδουκα μεταβαλὼν, λεπτομερεστέρον γὰρ αὐτὸ φάρμακον, ὁμοῦ ἢ δὲ γέτω θέρμαινον.* Diosc. uero lib. 5. de cerussa, si urere uelis in-
quit, cerussam, ipsam tritam in nouam ollam conijcito, & prunis imposita ferula
agitato, donec colore sandarachæ similis fiat, & ablata utere. quæ sic præparata
est, sandyx ab aliquibus appellatur. Plinius autem lib. 35. cap. 6. sandycem ex san-
daracha factitia, & rubrica æqua parte ammixta fieri tradit, quod non dissonum
est à Dioscoridis traditione, nisi in rubricæ tantum additione. siquidem sanda-
racha etiam ex cerussa fit, colore in flammeum permutato; quanquam Plinij uer-
ba sic accipi possunt, ut uerba, Hæc si torreatur, de cerussa intelligatur. Plinij uer-
ba hæc sunt. Sandaracha quomodo fieret diximus, fit adulterina & ex cerussa nõ
in fornace cocta, colos esse debet flammeus, præcium in libras asses quini. Hæc si
torreatur, æqua parte rubrica admixta, sandycem facit, quanquã animaduerto
Virgilium existimasse herbam id esse illo uersu.

Sponte sua sandyx pascentes uestiet agnes.

Precium in libras dimidium eius quod sandarachæ. Nec sunt alij colores ma-
ioris ponderis. Inter factitios est & syricum, quo miniũ sublini diximus. Fit autẽ
ex sinopide & sandyce mixtis. Hactenus Plinius. Quod itaq; ait se dixisse quo-
modo fieret sandaracha, hoc ipsum lib. 34. ca. ultimi fine fecit, ubi de cerussa ait,
Et coquitur in patinis misceturq; rudiculis donec ruffescat, & simile sandarachæ
fiat. & non longe post. Postea cerussa ipsa si coquatur ruffescit, sandarachæ quo-
que propemodum natura dicta est. His enim uerbis & locis, & non alijs indica-
uit, sandaracham factitiam ex usta cerussa fieri, quanquam fatis obscuris, & ut
suspitor corruptis. Nisi & uerba lib. 35. cap. 6. paulò ante supra citatum locum
ab eodem relata, de sandaracha ex cerussa factitia intelligenda esse putandum sit,
quæ sic habent. Loquitur autem de cerussa in hæc uerba. Nunc omnis ex plum-
bo & aceto fit ut diximus, Vsta casu reperta incendio Piræi cerussa in orcis cre-
mata. His enim uerbis fere idẽ quod Virruuius libro septimo architecturæ ait,
indicat. Cerussa uero inquit, quum in fornace coquitur mutato colore ad ignem
incendij sandaracha fit, id autem incendio facto ex casu didicerunt homines, &
ea meliorem usum præstat, quàm quæ de metallis per se nata foditur. Quare iux-
ta Plinium & Virruuium ex cerussa usta sandaracha fit, & ex eadem tosta, iux-
ta eundem Plinium, cum æqua rubricæ parte, sandyx. iuxta Dioscoridem uero
& Galenum, sandyx mox ex usta cerussa redditur. Porro quod Plinius Virgi-
lium, sandycem herbam existimasse, se animaduertente dicit, haud fatis diligenter
Virgilij uerba expendit. Neque enim de herba Virgilius dixit, sed de coloris ge-
nere, de quo ipse adeo Plinius docet, uelut omnino ex præcedentibus uersibus
palam est. Eam enim seculi felicitatem ominatur poeta, ut tincturã lana non desi-
deret, sed sua sponte dum in pratis oues pascentur, non ex sandyce, quæ nulla
est, sed quacunque herba, & murice, & croceo luto, & sandyce, uellera tincta ac-
quirant. Ita enim ait.

Nec uarios discet mentiri lana colores,
Ipse sed in pratis aries iam suaue rubenti
Murice, iam croceo mutabit uellera luto,
Sponte sua sandyx pascentes uestiet agnos.

Cæterum

Cæterum quod idem Plinius Syricum ex sandyce & sinopide fieri ait, neque
Dioscorides, neque Galenus habet. Paulus tamen libro septimo & Aetius lib. 2.
sandycem ac syricum pro eodem dixit, *σάνδυξ* inquit, ἢ *συρικόν λεπτομερές μὲν ὄζει*
καὶ φηρατικῆς δλωάμψος, ὁμοῦ ἢ θέρμης, quæ tamen uerba ex Galeni uerbis supra à
me citatis prout assolet extraxit.

Summe facit ad recentia & liuida fugillata, (spongia muria tincta, &c.) Mu-
riam quæ Græcis *ἄλμη* est, eundem usum præstare, quem aqua maris, Diosco-
rides ac Galenus, iteq; Plinius indicauere. Maris autẽ aquã discutere liuida fotu
Dioscorides testatur, *ἀσφορέα* inquit *καὶ πελιώματα πνευόμενον,* in quem sanẽ
usum hoc loco muria ab Archigene præscribitur. Est autem nihil aliud muria
quàm aqua falsa, uelut etiã ipsum mare falsum existit, sed hoc ex natura, illa arte
paratur, prout usus exoptulat plus aut minus falsam esse. Quare differt etiã à
salsugine uel salislagine salinarum, quæ etiam ipsa natura falsa est, magis etiam
quàm marina, & ad hoc etiam liquida, quum muria etiam dura fieri possit, cer-
ta quadam ratione prodita à Columella lib. 11. cap. 6. quanquam non duram sed
maturam legendum esse credere malim, nisi tam sæpe & Columella, & Corne-
lius Celsus, & Scribonius, & Marcellus sic appellarent, ut uidelicet duram &
maturam pro eadem accipiamus, cui cruda opponatur. Sic autem facere docet
Columella. Quum salem per aliquot dies uidebis in aqua liquefcere, ex eo intel-
liges nondũ esse muriam maturã. itaq; subinde aliũ salem tamdiu ingeres, donec
in sporta permaneat integer, nec minuatur: quod quum animaduertentis, scias ha-
bere muriam maturitatem suam. & paulo post. Est aliud muria: maturæ experi-
mentum. Nam ubi dulcem caseum demiseris in eam, si pessum ibit, scies esse ad-
huc crudam, si innatabit, maturam. Hunc autem muria: maturæ parandæ mo-
dum etiam Galen. lib. 4. simplicium pharmacorum prodit, sed eam tamen cui
ouum innatat *δύκρατον ἄλμη*, hoc est temperatam & maturam ad salgama con-
dienda appellat: eam uero quæ iniectum salem amplius colliquefcere non per-
mittit, uehementer falsam, hoc est, *δεινῶς ἄλμη* uocat: quum Columella hoc
utrunq; experimentum maturæ muria: esse dicat, nisi quod dulcem caseum oui
loco demittendum tradit. *καὶ σοι* inquit, *καὶ αὐτῷ γρηθῆσαι θάλασσαν ἔφεση, ἄλας*
ὑδραπ ποτίμα διατίξαντι, καὶ γυνῶναι πόσω βαρύτερον ἀρτελείται τὸ ποτόν ὑδωρ τοῦ
γλυκίου. ἀλλὰ καὶ μέτρον ἢ δὴ τὴν πεπίνονται τὴν ἄλμη δύκρατον ὑπέρχειν εἰς τὰς
παιχίας, εἰ φαίνοιο κατ' αὐτὴν ὑπὲρ πλεον ὄον, ὡς ἐπὶ καταφορμῶν καὶ μήπω περὶ τὴν
ὑπερνεσσην ἢ ἄλμης γρηθόμενος, μάλλον ὑδρατώδης καὶ γλυκίος δει. δεινῶς δ' ἄλμη
γίνεται πότον ἐμβληθέντων, ὡς μήκετι ἐγχωρεῖν ὑπὲρ κίθου τὸς ἐπιεβαλλομένους, καὶ
πύπτοι σὺν ἄντι τὸ ὑδωρ, ἀπῶντων ὑδρατῶν ἐνρεθίσεται βαρύτερον. Dura porro ap-
pellatio ex eo indita uidetur, quod aqua in ipsum salem uim suam exercere am-
plius non potest, quod liquida utique aqua & non indurata faceret, salemq; col-
liquaret. Plinius sanẽ duram non appellat, sed certam mensuram salis exprimit
in aquam mergendi, quo dura aut moderata reddatur, trigesimali primi capite
sexto in hæc uerba. Verum & hæc cura præuidit, inuenta ratione qua sibi quis-
que aquam maris faceret. Illud in ea ratione mirum est, si plus quàm sextarius sa-
lis cum quatuor aquæ sextarijs mergatur, uinci aquam, salemq; non liquari. Cæ-
tero sextarius salis cum quatuor aquæ sextarijs, salissimi maris uim & naturam
implet. Moderatissimum autem putant, supradictam aquæ mensuram octo-
nis cyathis salis temperari. Vsum autem Muria: duræ præscribit Celsus libro
quarto capite nono. Edenda inquit, sunt falsamenta, uel oleæ ex muria dura. &
eiusdem libri capite 15. Themison muria dura quàm asperrima sic utendum me-
moriam prodidit. & pluribus alijs locis. Scribonius cap. 155. uulgatæ editionis ad
corian

coriandrum datū. Adiuuari autē debent qui biberūt, ex uino mero atq; plurimo, uel aqua marina, uel muria dura pota. Constantinus Cæsar lib. 20. de agricultu-
ra cap. ultimo, eam ipsam muriam non duram, sed σακτινήν, id est, stillatitiam & li-
quidam siue percolatam appellat. ἀλμυρῆς inquit σακτινῆς δεδουμασμένης ὅπως ὡς ὠρῆ
ἐμβληθῆν ἐπιπλήσῃ. ἐὰν δὲ βυθί ζυγῶν, ὅπως ἔχει ἄλλας τὸ ἀρκυῶν. At uero quam Galenus
ἀλμυρῆς διανῶς ἀλμυρῆς dixit, eandem Archigenes citante Galeno supra li. i. cap. 7
ἀκράτω appellauit. Quare tres in uniuersum muriarum species existunt. ὡμοτῆρη
uidelicet quam Hipp. 1. γυναικείων, γλυκῆν appellasse uidetur, ἐνκράτω & ἀκρά-
τω, hoc est cruda, matura siue temperata, & dura siue meraca, uelut supra lib. i.
cap. 7. reddidimus, quem locum etiā Aetius transcripsit ferm. 6. cap. 67. Verum
interpres Italus aquam tepidam pro ἀκράτω conuertit, ἀκράτω uoce ab ἀλμυρῆ
iuncta. sed hoc minus mirum, quā quod eodem capite filicē pro pipere, & scor-
dium pro allio haud scio q̄ Italice conuertit, πῆρεως nimirū pro πεπερεως, & σκορ-
δίου, uocem pro σκορόδου contra omnē rationē & rerū expensionē reddendo, ut
mihi Germano eius autoris interpreti non parum gloriosum sit, quod me fortui-
tum collegam non est aspernatus.

Aut fabam fresam cōmanducatam imponito cū melle.] Inter reliqua auxilia
ad sugillatos facientia, Archigenes etiā fabæ fresæ aliquoties meminit. Quando
uero alia sufficienter ab ipso Galeno declarantur, de faba fresca hoc adijciendum
esse uisum fuit, eandem esse fresam & fractam à Plinio dictā, quam Græci ἐρεγ-
μῶν simpliciter uocant, ἀπὸ τῆς ἐρεγθῆναι, quod uidelicet in minutas partes sit fra-
cta, ut sit ἐρεγμῶς in faba, quod χόνδρῶ & πῆσιάνην in frumentis, uelut alibi dixi.
Quæ uero molita est & in farinam redacta, lomentum fabaceum dicitur, & græ-
cis λυάμινον ἀλδρον, itemq; ἀλδρον ἐρεγμῖνον, quod hoc loco Galenus etiā cum
melle subactum, sugillatis commode imponi tradit, sicut Archigenes fabam fra-
ctam, commanducatam prius imponi iussit, propter saluæ uires inde accessu-
ras. At uero & ἐρεγμῶ uocem pro lomento & farina fabarum, non infrequens
est reperire, sicut paulo infra, ubi cerusæ & spumæ argenti æquales partes tere-
re cum melle iubet, & ammixta faba fresca, hoc est, ἐρεγμῶ ad cerati formam re-
ducere. Non possit enim ἐρεγμῶς commode ammisceri in cerati formam, nisi in
farinam redactus. Quin & ἐρεγμῶς non de faba solum dicitur, sed & de alijs legu-
minibus, itemq; radicibus, eodem modo fractis. Paulus libro 5. cap. 25. ἱριῶς καὶ
πῆσιάνης ἐρεγμῶς ἀνά .f. α. s. habet, hoc est irridis & prisanæ fractæ seu fresæ utrius-
que sesquifextarium. Hippoc. πῶδὲ γυναικείης φύσεως καὶ λιθίας πεφασμένης καὶ
ἐρεγμῶς habet, id est ordeum tostum ac fresum. Galenus 1. de alimentis, Ci-
cer fractum non ualde in cibo familiare esse dicit, sed magis farinam ipsius lacte
coctam, quum non possit eodem modo, quo fabæ & pisa frangi, ut ex ipso ἐρεγ-
μῶς fiat. Appellatur autem edulium ex cicere, & reliquis leguminibus fractis
ἐτνῶ, sicut ex farina eorundem pulmentarium λέκνυθῶ, uelut in libro πῶδὲ θυγα-
μίας καὶ βακοχυμίας ipse Galenus declarat. ἐτνῶ οὐκ ὀνομάζω, inquit, τὸ ἐκ τῆς ἐρεγ-
θῆναι ὁσπέρων τε καὶ χυθῶν σκιδναζομένων, λέκνυθῶ δὲ τὸ ἐκ τῆς ἀλεθῆναι ἄλδρον
ἐλόμενον ἐν ὕδατι, προσεμβαλλομένου τῷ λίπῶς. Quare λυάμινον ἐτνῶ apud Græ-
cos medicos nihil aliud est quā faba fresca elixata, & λυάμινη λέκνυθῶ nihil ali-
ud est quā fabæ lomentum elixatum. Sic Paulus libro tertio cap. 80. ad clauos
& callos ποιῆ καὶ ἡ λέκνυθῶ λυάμινη μετ' ὄξος ἐπιθέσασα, hoc est facit & fabæ lomen-
tum cum aceto coctum. Idem ὀρόβιον λέκνυθῶ, id est, erui farinam siue lomen-
tum habet libro tertio cap. 25. & Hippocrates πῆσιάνης λέκνυθῶ in spuris ad pri-
mum πῶδὲ γυναικείων adiectis. πῆσιάνης inquit, λέκνυθῶ ἐμβαλῶν ἐν χυρῆ ὕδατι,
ἐπεὶ μέγιστος γίνεται. Neq; referre libet quid his locis interpretes uerterint
Vnde

Vnde palam est neq; pisum, neq; putamē oui, λέκνυθῶ appellari, uelut aliqui tra-
diderunt, sed aliquando quidem & simpliciter dictam, pro oui luteo ac uitello ac-
cipi, cum additione uero, eius rei quæ adijcitur farinā elixatam. λέκνυθῶ ita
que græcis appellantur, non qui pisa aut oua uendunt, sed qui eiusmodi pulmen-
taria, farinas uidelicet leguminum elixatas, et pinguedine aliqua cōditas uenum
proponūt. Apud alios tamen scriptores λέκνυθῶ etiam oui testam siue putamen
significat. Sic apud Artemidorum lib. 5. somnio 85. ἐδὲ τις δ' ἄλλος πῆσά τ' ἀσσοίνης
ὡς λαθεῖν ἐφθόγ, καὶ τὸ μὲν λέκνυθῶ ἀρρερίψαι, τῷ δὲ ὡς καταχρησάσθαι, hoc est, uisus
est sibi feruus quidam ouum ab hera accipere coctum, & putamen quidem ab ἡ-
cere, ouo uero uti. Nisi fortassis τὸ μὲν λέκνυθῶ, pro τὸ μὲν λέκνυθῶ, quod isthic
habetur, est legēdum. Paulus porro lib. 6. cap. 21. à chirurgia hypochimātū, lanam
albo oui & rosaceo imbutam imponendā tradit, his uerbis. καὶ ὑπὸ θῆναι ἐξ ὄβριον
λέκνυθῶ ὡς σὺν ῥοδίνῳ δίδυμῶν ὑπὸ δίνωμην. Verum lectio est corrupta, & pro λέκνυ-
θῶ legi debet λυάμῶ. Non enim lutei, sed cādidi ouorum eo loci usus expetitur.
Quanquam aliàs nō dissimilis & uitelli sit facultas, ut qui itidem medicamentis
inflammationem arcentibus misceatur.

Aut cuminum linteolo illigatum in feruenti aqua tinctum pro fomento adhi-
be.] Hoc auxilium in græco exemplari paululum corruptum, sic legendum est.
ἡ κύμινον ῥαδίς γνῶσθαι εἰς ζεσόν ἀρρερίψων πονεῖα. Est autē & paulo ante hūc locū le-
ctio ipsa corrupta, ὅποια δὲ πελιδνῶν ἢ μέλαινα τῆς ἡδῆς γυροπότων & c. Vbi legendū
est, ὅποια δὲ πελιδνῶν ἢ μελάων ἢ δῆς γυροπότων & c. Sicut nos uertimus, qualia liui-
dis aut iam nigrefactis & inueteratis sunt adhibenda. Sed & paulo post quod di-
xi, Aut foeniculū tritum impone, in græco μαλάβαθρον λέου ὑπὸ τῆς pro μάραθρον
& c. habetur. Esse autem μάραθρον legendum tum ex subscriptis Apollonij phar-
macis, in quibus idem habetur, apparet, tum ex Galeno constat, qui lib. 7. simpl.
pharm. suffusis auxiliari testatur. Sequitur nō longe post, Aut cicer eruinum eo-
dem modo. Galenus duo ciceris genera facit, alterum κείος, id est aries siue arietis
num appellatum, alterum ὀροβιάιον, id est eruinum dictum, quod hoc loco ab Ar-
chigene ad sugillata commodum, ob uim discussoria & exterioriam proditur.
Plinius 18. cap. 12. ex Theophrasto, ut apparet, differentias ciceris magnitudine,
figura, colore & sapore distinxit, & arietinum appellatum esse, quod arietino ca-
piti simile sit prodit, dulcissimū uero id quod eruo simillimū, quod postremum
mirum est si in illo recte legitur, quum Galenus & Paulus caliditatem & amari-
tudinem erui ciceri tribuant, ob quas qualitates facultatem & splenem, & he-
par, & rhenes expurgādī habet, ut hoc genus etiam ea gratia ictericis in cibo ex-
hibere iubeat, infra lib. 9. cap. 1. Archigenes, in aqua maceratū, à sumpto primum
ipsius cremore. ὀροβιάς autem ἐρεθίνθης ibidem appellat, uelut etiam Galenus 6.
simp. pharm. ne quis uocem corruptam ex ὀροβιάς putet.

Cæterum ad uetustiores sugillationes smilacis fructus cum uua nigra tritus
facit.] Smilacē tum asperam, tum leuem, Gal. lib. 7. simp. phar. in litera μ refert,
μίλακα appellans, ad differentiam utputo σμίλακα arboris quæ & taxus uoca-
tur, Idem facit eum in hoc, sicut in cæteris instar simiæ imitatus Paulus. Dioscori-
des tamen atq; alij σμίλακα, adiecto ad caput uocis σ uocāt, eiusq; fructum hic
ob calidā & acrem uim, ad sugillata Archigenes probat. Porro paulo post uox
πῆσιάνης falso legitur, pro πῆσιάνης aut σνυλίπικῶς, hoc est ut reddidi,
comparatiue.

Quæ Crito ad sugillata recentia medicamenta scripsit.] In his Critonis auxi-
lijs ad sugillata descriptis, primum cicutam tritam ex aqua impone, habetur. Ve-
rum cum cicutā, hoc est κύνου excellēter frigida ac repulsoria uī prædita sit: du-
bito an

bito an hic recte legatur, quum scopus sit in fugillatis, ut sanguis collectus in loco contuso discutatur, & ut ipse Galenus in principio huius tractationis dixit, ut primum parum quid ex adstringentibus ad discufforia addatur. Hanc hæsitationem auxit mihi uetus interpres, qui *κύνιον* pro *κάνιον* legit: & pro *μετ' ὕδατος*, legit *μετὰ μέλιτος*. Et sane cuminum etiam supra Archigenes inter sua auxilia recensuit, ut cumino etiam ipse uti malim, nisi planè in principio inflammationum ac influxionum repellendarū gratia, cicutam adhibendam à Critone etiam accipiamus, qua gratia etiā Heras infra cicutam in medicamentū compositum ammifcet. Inter eadem auxilia conuertit, bryoniæ radicem tritam cum melle imposito, aut rosaceo cerato exceptā adhibeto; sed in græco exemplari lectio est corrupta, *βρυονίας ῥίζην τριψας μετὰ μέλιτος ὑδατὸς*, ἢ *τρίσμιθλιω κρηνητῷ ἀναλαβῶν ὑδατὸς*. Puto itaq; pro ἢ *τρίσμιθλιω κρηνητῷ* & c. legendum esse, ἢ *ῥοδίνη κρηνητῷ ἀναλαβῶν ὑδατὸς*. Meminit autē & infra cerati rosacei, ut hic non sit ineptū putandum.

Animaduertere autē oportet diligenter ne cutis exulceret. Crito tum in hoc, tum in sequenti medicamēto hanc cautionē adhibere iubet, *ἵνα μὴ ἐλκωθῆ ὁ χῶος*. id est ut dixi, ne cutis exulceretur, quanquā in sequenti simpliciter, *ἵνα μὴ ἐλκωθῆ* habetur, quod ego ne locus ulceretur, reddidi. Verti autē in priore loco cutem *τὸν χῶον*, nō quod *χῶος* proprie cutem significet, aut hanc solam, sed quod commodius uisum fuit dicere cutem, quā corpus, aut carnem, quæ item *χῶος* uoce indicatur, uelut Galen. lib. 2. commentariorū in Hippocratis librum de fracturis tradit, his uerbis. *χῶον καλοῦσιν οἱ ἰᾶντες, τὸ ὑπὲρ τοῦ σώματος ἡμῶν σκελετῶδες, ὅτι ὁ μέλιτος γὰρ, τὸ δὲ ῥοδὶν καὶ οἱ μύδον εἰσὶν, ἐφεξῆς δὲ οἱ ὑμένδον καὶ ἀπλάγχνα, τὸ δὲ τῶν ὀστέων γὰρ, οὐκ ὀνομάζουσι χῶον, καθ' ὅσον οὐδὲ εἰς χόνδρους, ὅθεν εἰς σκελετῶδες.* Atq; ita etiā Hormerum accepisse ait, quum inquit:

ὣς αὖ μὴ ἐλαίσαι τὴν χῶον καλὸν ἰατρῆος.

Ne laceres tenerum plorans miserabile corpus.

Thuris integrī nō fecit tantundem. In hoc medicamento thus *ἄπμου* probat Aristarchus, quod ego integrū non fecit dixi. Est enim iuxta Dioscoridē thus optimū quod masculum appellat, & naturaliter rotundū est, non sectū. Nam sectum de industria rotundū fit, nimirū cum quadrangulā figura sectū. ac in figurā linum coniectū, tādū obuoluatur, donec rotundū fiat, atq; hoc *ἄπμου* appellat, illo deterius, ut cōtrariæ appellationis. Dicunt hæc genera etiā *τμητὸν* & *ἀτμυθον*.

Glandis Aegyptiæ tantundem. *βάλανον ἀγυπτιαν* hic non aliam dicere uideatur Crito, quā eam quā mox sequenti pharmaco *βάλανον μυρεψικῆν* appellat, & quā glandem unguentariā Latini, itemq; myrobalanum Plinius uocant. Aegyptia autem dicitur patria appellatione, Dioscoride enim autore in Aethiopia & Aegypto & Arabia, & in Petra Iudæe urbe nascitur. Eius uero usus cōmodus existit fugillatis, ob uim extersoriā & incisoriā, ob quas etiā ad uaros & lentiginēs, cicatricesq; nigras efficax est, ut & Diosc. & Galen. produnt. Porro cum hæc glans unguentaria *μυροβάλανος* dicta in Aegypto, uelut dixi, nascatur, & in eadem proueniat quoque palma, quæ fructum *φοινικὸν βάλανον* uocatum, hoc est palmæ glandem producit, error utique committi potest, ut *μυροβάλανος* pro *μυροβάλανω*, aut uicissim hæc pro illa accipiatur, à quo neque Plinium immunem esse supra lib. 2. ostendi, nisi librario imputare quis malit delictum, qui pro phœnicobalano, myrobalanū libro uigesimotertio, capite quinto, substituerit. Quāquam idem Plinius lib. 12. cap. 22. ubi ait: Myrobalano in ungentis similem proximumq; usum habet palma in Aegypto, quæ uocatur adipfos, uiridis, colore mali cotonei, nullo intus ligno & c. uideatur planè phœnicobalanum cum myrobalano cōfundere, quum tamen res sint diuersissimæ, & palmæ succus in ungen-

ta com

ta commodus nequaquā exprimat. Quare quod Diosc. lib. 1. de palmæ fructu dixit, *πνευμφορῶν τῆ ἀραβικῆν μυροβάλανω*, Plinius in ungentis similem proximumq; usum habere ait. cum Diosc. id non uelit, sed *πνευμφορῶν* de aliquali figuræ similitudine dicat, nō de usu in re medica ac ungentis, imò planè alias uires palmulis, quæ & dactyli hodie appellantur, & Diosc. & Galen. adscribunt, q̄ myrobalano siue ungentariæ glandi. Durat autē utrunq; pharmacum in hodiernum diem, & phœnicobalani quidē altero sui genere rari sunt, illo uidelicet quod Plinius nullo intus ligno esse dicit. Meminit huius generis exollis item Aetius 11. cap. 30. *δυσβαϊκῆς δὲ* inquit *φοινικῆς καρυῶτος ὁ μὴ ἔχων ὀστέον, εἴτε φύσει τοιῶτος εἴη, εἴτε ὑπὸ τῆς χηρῆς τῆς νι γυρονῶς.* quibus uerbis indicat non omnes hoc genus palmas ex natura osse carere, sed arte sic parari. *καρυῶτον* autē dixit Caryotam Varroni & alijs itemq; Plinio appellatam. Plinius autem lib. 13. cap. 4. ubi per longum de generibus palmarum agit: Sicciores inquit in hoc genere Nicolai, sed amplitudinīs præcipuæ, quaterni cubitorū longitudinem faciunt & c. Eorundem uero & Paulus, cum alibi, tum lib. 7. in epithemate ex uinaceis meminit, *φοινικῆς νικολῶος δέκα* in ipsum cōiungere iubens. appellationem autem eam à Nicolao Damasceno peripatetico philosopho, ipsis impositam, & primū quidē à Cæsare Augusto, cui is carissimus fuit, autor est Plutarchus in quaestionib. conuiuialibus. Atq; hæc de palmulis obscuriora hic adijcere uisum fuit, de quibus tamen etiam alio loco egi. Porro sicut cassia fistula & spodiū, itemq; sandaracha, aliæ res sunt apud Arabes medicos, aliæ apud græcos, uelut alijs locis à me est demonstratum: Sic myrobalanorum genera hodierna, ex Arabū scriptis in usum medicum producta, alia sunt q̄ myrobalani græcorum. Et sanè myrobalani Arabum uideri possunt ipsas inspicienti, esse ex palmarum genere, ut tum Diosc. lib. 1. ubi similitudinē aliquam palmæ ad Arabicam myrobalanū esse dicit, tum Plinius lib. 23. cap. 5. ubi ait: palma quæ fert myrobalanū & c. uideri possint Myrobalanum pro genere palmæ agnouisse, & pro hoc adeo genere, quod nobis Arabes medici in officinas produxerunt. Verum Plinij locus corruptus est, uelut supra lib. 2. ostendi. Myrobalanum uero Arabicam à Dioscoride dictam, non esse aliam q̄ *βάλανον μυρεψικῆν* ab eodē lib. 4. descriptam, uel hinc clarum esse arbitror, quod nunquam speciatim myrobalanum describit, sicut neq; Galenus, neq; Aetius, neque Paulus, minime relictiuri, si diuersa ab illa ipsa esset. Quare certum esse penitus mihi persuasi, myrobalanū græcorum medicorum nihil aliud esse quā *βάλανον μυρεψικῆν* ab hīsdem medicis dictam. Sed & Aetius 10. cap. 11. cum ait, *ἀλλ' ἢ τῆν μυρεψικῆν βάλαον*, ἢ *μυροβάλανον καλοῦσιν, δυνάμει γίνεται, εἰ μὴ μετ' ὀξύλετάς ποθεῖν*, planè indicat myrobalanos & myrepsicas balanos eandem rem esse. Quin & Celsus lib. 6. cap. 5. medicamentū Tryphonis recensens, in quo myrobalani magma habetur, de nulla alia re dicit, q̄ de retrimētis ab expressa myrobalano reliquis. Hoc enim retrimentum Tryphon *μάγμα*, sicut Diosc. *ἐκπίδμα* appellauit. Velut alibi in his cōmentarijs abunde ostendi. Quo loco etiam alium ex Celso, & unū ex Galeno produxi locum, ex quibus apparet eandem rem balanon myrepsicā & myrobalanon esse. Sicut quoq; lib. 11. meth. ubi ait, *μυροβάλανον πίνμα, καὶ ἰρεως πίνμα ῥίζαν εὐρόντες γίνουσι, καὶ κόψαντες καὶ ἰρατῆσαντες, ἐπιμεβαλλομέναιμα ἰερῶν βραχί πίνμα μυροβάλανον καὶ πίνμα* & c. nihil aliud q̄ balanon myrepsicā se accepisse ostēdit, quā sanè Arabes medici Ben appellatione describūt, rem ab eorundem myrobalano penitus diuersam. At uero quæ hodie nux muscata seu moschata uocatur, non alterius generis quā myrobalanorum græcorum censendam puto: & fortassis ea est quæ chrysobalanos infra lib. 8. appellatur. Neq; enim credere sustineo ueterib. ignotā fuisse, in tanta hodie frequentia, nā quæ ab Arabibus medi-

N 2 cis et

eis ei adscribuntur vires, magna ex parte Diosc. βαλάνω μυρεψική tribuit. Verum est hæc in suo genere magis aromatica, & stomacho comoda, tum corroboras, ac concoctione iuuans, quod Diosc. de balano myrepsica negasse videtur. κακωσά μαχθ δὲ δεινὸν ἰκανῶς inquit. Ad olei certe ex ea expressionem reliquis generibus etiam accommodatior videtur. Succum autem ex balano myrepsica expressum, olei uicem in ungentis preciosis præbuisse. Diosc. lib. 4. testatur, & cum in alijs, tum in amaracino ac cinamomino ungento lib. 1. meminit, eundem uelut Plinius quoque facit oleum balaninū sæpe appellans. Nolo tamen hac parte in hac rerum obscuritate, quicquam adseuerantius astruere. Hoc solū constanter credo Aegyptiā glandem hic à Critone non aliam esse dictā quam ungentariā paulo post ab eodem appellatam, quanquam Plinius 23. cap. 4. sine, cum de palmis ait, cum cotoneis & cera & croco sugillata emendat, planè indice palmarū etiam usum ad sugillata conuenire. Verum ego locum corruptū puto. Verba enim quæ Diosc. habet, Pliniū siue ex ipso Diosc. siue ex alio græco autore, unde etiā Diosc. sua accepit, transscriptis se apparet, quæ sanè hac parte cum Diosc. non conueniunt. Diosc. enim habet, αὐτὸ δὲ ξηρὰ ἀφελῶσι βιβρωσκόμηναι ἀμοπηϊκῶς, σομαχικῶς, διουσητρικῶς, ὡς τὰ ποδὲν λυσιμ, καὶ ταπλοσὸρθραι λείαι μετὰ λυδιανίς καὶ ληρωτῶ οἰνωθίνης. Quæ Plin. reddidit: sanguinem quoque excreantibus utilis in cibo maxime. Illinunt caryotæ stomacho, uesicæ, uentri, intestinis, cum cotoneis & cera & croco sugillata emendat. Plin. itaque duo diuersa auxilia fecit, ex uno à Diosc. prodito, quod sic apud Pliniū legi debet. Imponunt caryotæ stomacho, uesicæ, uentri, intestinis, cum cotoneis & cerato cœnanthino, quanquam neque sic Diosc. sententia integre fuerit expressa, sed exempli tantū gratia id produco. Neque mirū uideri debet etiā hanc culpam ipsius Plinij esse, cum non hic solum, sed & in alijs locis. ληρωτῶ uocē male reddat. Sic lib. 22. ca. 17 de helxines succo dixit: imponit & podagrīs cum caprino seuo ceraque cypria, quod Diosc. habet ἀφελῆ καταχρίσθαι ἢ ἢ ποδῶν σὺ ληρωτῆ λυπρία ἀναληφθῆς, ἢ πρᾶγείω σῆαπ. & lib. 12. cap. 25. opobalsamū cera cypria uitari dixit, quæ penitus nulla est, nam cyprus ceræ laudē non habet. Verum sic reddidit ληρωτῆ λυπρία λυπρία Diosc. dictā. Et lib. 27. cap. 7. de absinthio. Peculiariter ilibus imponit cum cypria cera, aut cum fico. Vbi Diosc. habet, καταπλάσσειται δὲ καὶ πῶς ἔσποχόνθραι σινικῆ λεανόμηνου ληρωτῆ λυπρία. & lib. 25. ca. 8 de bupthhalmo. Hæc cum cera scirrhotata discutit: hoc est σὺ ληρωτῆ σκληρίας δὲ φορεῖ. id est, cum cerato, & non simpliciter. Ego uero nucem per ætatē oleosam faciā expertus sum. Hoc me (ter cera. dicamentum Gal. se experimēto cognouisse dicit ad sugillata comodum, quam & Plin. eius mentionē faciat, lib. 23. cap. 8. Et quæ per ueteres sunt nuce inquit gangrænis & carbunculis medentur, item sugillatis. Aetius 8. cap. 2. idem auxilium ex Galen. transcripsit, sed κωρυον ἐλαγρόν hic Galeno dictū, ipse παγγίον appellauit, hoc est nucē rancidam uelut ego in eo opere nuper à me conuerso reddidi. Est enim παγγίον uerbum, rancescere & rancidum fieri significans, à uoce παγγόν id est rancidū, quam Paulus & Aetius sæpenumero de nuce usurpant, de ductum. Paulus lib. 7. τὰ λάρυα παγγὰ δὲ παλαιότητα ἐν πηκτικῆ ἐχρῶσι τῶν ποδῶν τὸ δόγμα δωάμην, quibus uerbis planè indicatur facultas extersoria, ob quam rancidæ ob uetustatem nuce ad sugillata sunt efficaces. Fit autem & oleum ipsum παγγόν, id est rancidū, quod quomodo curetur, Constantinus Cæsar lib. 9. cap. 22 docet. Porro Gal. lib. 7. simp. phar. inter reliqua quæ de nuce arbore eiusque partibus habet, de fructu eius qui in cibi usum uenit tradit, quod oleosus sit & tenuiū partiū, ut ob id etiā facile in bilem transeat, præsertim repositus & inueteratus. Verum lectio corrupta est. Legitur enim ἐκχυλῶται, quod interpres recētiōr facile exprimitur uertit, nulla sententiæ expensione facta. Nihil enim tale Gal. docere uult, cum pau-

lo post

lo post dicat, oleū ex ipsa inueterata nuce exprimi posse, & quid adeo attinebat de exprimendi facilitate, re cōfessa scilicet, uel hoc uel altero loco mentionē faceret. Legendū est itaque ἐκχυλῶται, hoc est in bilem mutatur, in cibo accepta uidelicet. Nam sic aperte Paulus lib. 7. habet, τὸ ἰδὸν δὲ μὲν οὐκ ἐλασσὸν ἔστιν ἐκχυλῶται. Sed neque eius interpres aliter quæ ἐκχυλῶται legit & uertit. Verū in hoc minus mirū id est, nempe homine & medicinae & literarū græcarū ex æquo ignaro, ita ut ne titulos quidē & argumenta operi præmissa intellexerit. Quod autem ἐκχυλῶται legendū sit, & experimento cōstare cuique potest. Et Diosc. palam testatur, κάρνα βασιλικὰ ἐδιόμηναι χολοποια, hoc est nuce regias comestas bilem facere, dicens. Vfurpat autem idem uerbum Gal. lib. 3. de alimentis, de melle loquens, ἔσθιος inquit ἐκχυλῶται ἢ τὰ θέρμα σώματα.

Eiusdem Heræ ad egilopas. Videtur hoc loco Gal. post habitā mentionē pharmaci ab Hera ad sugillata cōscripti, eiusdem medicamēta ad egilopas prodita subiecisse, de quibus consequenter cap. 2. ueluti distinxit agit: possit tamen & titulus de egilope his Heræ uerbis præponi, reliquis æque apte successuris. Habet autem inter ea pharmaca, aut myrti recentissimas baccas cataplasmatīs modo adhibere, sed in græco exemplari ἢ σμύρνης νεαρῶν τῶν κερπῶ κατὰ πλάσσει habetur, σμύρνης uoce pro μυρσίνης supposita, quod uel ex Dioscoride liquet, qui de myrti fructu, ἢ πῶς ἀγγίλων πῶς ἢ ἰὺν πλάσσειται, inquit.

In cap. 11 de egilope.

Inter reliqua auxilia ad egilopas ab Archigene prodita, etiā egilopis herbæ succus probatur, cum melle illinendus, ob uim uidelicet disculsiōriā quam habet. Est autem egilops herba à Theophrasto, Diosc. Galenoque ac Plinio descripta, nulla alia quæ quæ & hodie auena dicitur, sed tamen magis ea quæ sua sponte prouenit, atque hordeo in eam degenerare fit, atque ob id frumentū uitiū à Plin. dicta est lib. 18. cap. 7. ubi etiam non aliter hordeū à festuca quæ uocatur egilops enecari dicit, quæ triticū ab æra, id est lolio, et cicer ac eruū, ab herba quæ inde orobache appellatur: atque hoc est quod Virg. Maro dixit. Infelix lolium, & sterile dominatur auenæ. Steriles enim auenas, egilopa appellauit. Porro quæ à Diosc. lib. 2. itemque 4. (quanquam eo loco supposititiū caput de bromo putem) describitur bromus, item auena est, sed fatiua & non sponte proueniens, neque ex hordeo degenerante producta, quanquam & hanc Theoph. egilopa appellare uideatur. Quare inter bromon & egilopa hæc differentia est, quod bromos auenā frumenticiā, satiuam, puram, & quam hodie albā appellamus, significat: egilops autem auenā ex hordeo degenerante proueniētē, & inter frumentū sua sponte: utpote eius uitiū: atque etiam alias enascentē, & quam hodie auenā syluestrē ac erraticā uocamus. Huic enim auenæ descriptio egilopis apud Diosc. penitus conuenit. Plinius tamen iam Theoph. iam Dioscoridē secutus, egilopa utraque auenæ speciē dixit.

Quæ Asclepiades ad egilopas cōscripsit. In priore ex his duob. pharmacis Asclepiadæ ad finem: mastichen uero improbamus, conuertit. Puto enim legendū esse τὴν δὲ μασιχλὴν πῶς αὐτὴν μεβα. Videtur namque uelle indicare, ineptā esse eius masturam in hoc medicamentū. Verū exemplar habet, τὴν δὲ μασιχλὴν πῶς αὐτὴν μεβα, tāquam accipiendū sit, mastichē euestigio iniiciendā esse, ut cum succis coquatur: quæ lectio mihi non placet, tum quod asterisco adiecto à typographo mihi sit suspecta, tum quod mastichen in cocturā addere non conuenit, sed probe terēdo lento igne dissoluere, alias enim spissatur, & omnino ægre liquefcit. Est autem hic mos familiaris scriptoribus pharmacorū ut præscripto medicamēto, ipsi ad finem iudicium suū apponant, de his quæ rite aut secus in ipsum indantur. In cap. 111 de uariis.

Varum Galenus tuberculū siue tumorem paruū describit & durū in facie, additque eius originem & causam, ostēditque simul pharmacorū facultates, ad ipsum curandū efficaces. Verum cum sint & alia genera tumorū, qui faciem

N 3 occupare

occupare solent, mox eos omnes à uaris distinguit, primū ficosos tumores, mox lichenosos menti tumores, deinde menti eruptiones, postremum furunculos de scribens, singulorum causas, ac medicantibus facultatibus adiecit, quos omnes nos in singula capita distinximus, quartum, quintum, sextum, septimum, quamquam Galenus coniunctim quasi sub uno uarorū titulo de omnibus agat, & post communitatem ac diuersitatem singulorū ostensam, etiam consequenter specialia ad singulos auxilia mixtim tradat, quæ tamen singulis conueniant probe distinguens. At uero uaros latinis dictos, græci *ιονθως* uocant, itemq; *ἀκνας*, ut Aetius habet. *ιονθως* sanè quod instar *ονθως* id est simi faciem conspurcent, ac maculis scædent, uelut etiam qui *ακνοι* uocantur. *ἀκνας* uero quod nō sint pruriginosæ, & ob id ad scalpturam sui non stimulent. De ficosis autē tumoribus supra meminimus. Eruptiones uero in cōmuni græci *θζανθηματα*, latini pustulas ac papulas uocant, furunculos *δδθιννας*. Verum lichenosi tumores quos ex mixto humore, serosis uidelicet ac tenuibus succis cum crassis permixtis generari prodit, ac facile in pforam ac lepram transire, quales sint considerabimus. Lichenes itaq; nouum morbum putatū, Tiberij Claudij Cæsaris principatu Romam inuasisse, tradit Plinius lib. 26. cap. 1 qui græco quidem nomine lichen, latine uero cum à mento fere oriretur, ioculari primum lasciuia, mox & usurpato uocabulo, mētagra sit appellatus, occupans in multis totos utiq; uultus, oculis tantum immunibus, descendens uero in colla pectusq; ac manus, scædo curis surfure. Quibus uerbis eundem fere etiā Crito paulo post citate Gal. depinxit. Quod itaq; mētagra hic morbus Rhomæ uocatus sit, etiam Galenus infra testatur in excoriatorio Pamphili medici, sed in græco exemplari *μελιτάζρας* pro *μεντάζρας* falso legitur, estq; ipsa uox uiciosæ compositionis, ex græca ac latina parte constans, contra grammaticorum præcepta: unde etiam Plinius mox usurpato uocabulo dixit, tāquā quod neque ipse probet. Ex mento enim & *ἀζρθιν* uerbo, cōpositio facta est, ad similitudinem uocum *ποδιζρας* & *χειρζρας*, quæ recte utraq; parte græca componuntur. Quod uero nouus hic morbus sub Claudij Cæsaris principatu cœperit, Galenus non meminit, neque omnino uerum est, quum plerique autores ex quibus hoc loco Galenus pharmaca citat, ante Claudiū uixerint, & impetiginis nomen longe ante ea tempora latinis notum fuerit, quod de nullo alio morbo accipi debet quā de lichenibus à græcis appellatis, quos ipse etiam Plinius aliquoties impetiginem cōuertit. Quare de uiolenta & repentina eius mali impressione Plinij uerba intelligenda sunt, quando tum magis quā ullo alio antea seculo lichenes inualuerint. Sicut etiā nostra ætate ab anno Christi quingentesimo supra millesimum, per iuges fere triginta annos per omnem Europam sæuissime grassati sunt. Neque enim alterius generis censendus est, qui uulgo hodie Gallicus & Neapolitanus morbus, & ab alijs Hispana scabies nominatur, quāquam hæc ipsa affectio multarum specierum existat, & non recens aut noua huius seculi, iuxta quorundam traditionem. Videntur autem *λεχίνου* appellati, non quod linctura saliuæ humanæ curētur, ut quidam opinati sunt, cum tamen res se non ita nisi in admodum leuibus habeat, & hoc non ex lincturæ, sed pituitæ utcuq; adhibita facultate, uelut Galenus tertio, *ποδι φυσικῶν διωσμεων* testatur, *τὸ γὰρ εἰς φλέγμα, τὸτι τὸ ἕν τὸ σῶμα καὶ λεχίνων ἔστιν ἄλω, καὶ σφοδρῶς ἀναίρει πζαχίμα.* sed quod lambendo proferant, uelut etiam lichen in petris solet.

Ex Critone ad uaros.] Inter hæc Critonis ad uaros medicamenta, in primo statim habetur, Mellis Attici cyathum unum, siue drachmas duodecim, hoc modo *μέλιτ' ἀπικὸν κύαθον α. ἥτοι δραχ. ιβ.* uidetur itaque exponere, cyathi pondus drachmarū duodecim esse, quod de oleo quidem uerum est, sed mellis pondus oleum exuperat dimidia parte, sicut uinū quoque excedit quarta ampliusq; decima

decima parte: uinum uero exuperat oleum nona parte, iuxta Pauli traditionem, quam nuper à nobis latitam factam ad Aetij finem adiecimus. Verum & hoc loco non incommodum fuerit adscribere, quo singularum mensurarum pondera exacte cognoscantur, iuxta tres præcipuos liquores, olei, uini, ac mellis: atq; id eo etiam procliuius facietur quod lectio Pauli corrupta, à nemine adhuc est intellecta, quum tamen aliqui suas de ponderibus mensurarum rerum liquidarum traditiones, ipsius Pauli suffragio confirmare sint annisi.

Habet itaque Ceramium siue Amphora Italica.

Olei	Vini	Mellis.
Libras LXXII	Libras LXXX	Libras CVIII
Libras IX	Chus siue Congius habet. Libras X	Lib. XIII & dimidiā.
Vncias XVIII	Sextarius habet. Vncias XX	Vncias XXVII
Vncias IX	Cotula siue hemina habet. Vncias X	Vnc. XIII & dimidiā.
Vncias III	Magnum mystrum habet. Vncias III. scrup. VIII	Vnc. III & dimidiā.
Drach. XVIII	Acetabulum habet. Vncias II. scrup. XII	Vnc. III. scrup. IX
Drach. XII	Cyathus habet. scrup. III	Vncias II. drach. II
Drach. VI	Paruum mystrum habet. scrupulos XX	drachmas IX

Palam itaq; ostendit Paulus cyathū drach. XII pendere, quo euenit ut sextarius uncias XVIII pendat, cyathis nimirum XII in sextario cōtēntis, sed de olei liquore hæc Paulus tradit, quem mel dimidiā ponderis parte uelut dixi, exuperat, ut cyathus mellis drachmas duodeuiginti pendat, non duodecim uelut hic Galenus ait, aut certe Crito quem ipse citat, ponderis ipsius mellis ratione, cum pondere olei leuissimi liquoris confusa. Sequitur mox in sequenti pharmaco, spumæ argenti chemam siue drachmas treis, tanquam chema drachmas treis capiat: uerum hoc ipsum quomodo sit accipiendum supra indicauimus. Additur autem ad finem huius pharmaci. Hoc pharmacum etiam à rugis liberam & mūdā faciem cōseruat, hoc est *πετανόν καὶ κεδάρον διαφυλάττει τὸ πρόσωπον. πετανόν* enim extensum & erugatum significat, unde & *πετανόν* uerbum est, id est erugo. Dioscorides de radice uitis albe *χρῶτα ῥύπη καὶ πετανόν.* Et *πετανώματα* ac *πετανώθρα*, pharmaca erugatoria. Est autem & *πέταν* conuulsionis species, qua nerui ac musculi totius corporis distenduntur, & quasi obrigent. Vnde tetanici qui hoc modo affecti sunt, Plinio dicuntur libro uigesimo, capite uigesimo secundo, ubi de snapi ait. Vtuntur ad alopecias cum rubrica, pforas, lepras, phthirias, tetanicos, opisthotonicos &c. sed pro tetanicos, legitur corrupte & falso lithanicos, quos quidam lapide laborantes exponunt, quorum Plinium hoc loco nullam mentionem facere, uel hoc maxime indicio est, quod opisthotonicos adiecit, qui cum lithanicos nihil commune habent, sed cum tetanicos, quorum media est affectio inter opisthotonicos & emprosthotonicos appellatos: quanquam & ex hoc quod lithanicos appellatio nusquam alibi est apud Plinium, satis declaratur: itemq; per medicamentū ad calculosos ineptitudinem.

Ad uaros callosos saponis gallici drach. iij.] Gallicū saponem in hoc medicamento Crito probat: est enim sapo gallicū inuentum, uelut Plin. lib. 28. cap. 12 ait. Gallorum hoc inuentū rutilādīs capillis, sit ex seuo & cinere, optimus fagino &

carpinino, (legitur tamē uulgo & falso carpino, quanquā sint qui caprino legāt, nō ad cinerem, sed ad seuum sententiā detorquētes.) duobus modis spissus & liquidus, uterq; apud Germanos maiore in usu uiris q̄ fœminis. Quibus uerbis duo saponis genera, liquidū & spissum, Germanis in usu fuisse ostendit, quæ etiā hodie restāt, sed liquidū magis circa septentrionales populos in usu est. Spissus uero maxime uenerus apud plerosq; oēs primas habet, q̄ oleo oliuæ addito parat̄, calice itē ac sale, aliquādo etiā odorib; quibusdā, præter cōmunē præparādi modū.

Ad ficofas menti papularū eruptiones. In his Critonis pharmacis in græco exemplari semper κατὰ πλάσσει legitur, hoc est cataplasmat̄is uice impone. Verū cū pharmaca ipsa arida sint, ut apparet, minime ut cataplasma adhiberi possunt. Quare pro κατὰ πλάσσει legēdū est κατὰ πλάσσει, id est insperge, quod & Crito ipse satis indicat cum ait, & cū specilli humecti extremo admoue, quo uidelicet pharmacum ipsum adhæreat.

Critonis ad lichenas in mento. Describit Crito lichenas uelut Plin. quemadmodum supra indicaui. Verū quod cōuertit, nam & pruriginē inducit, & affectarū partium circūtensionem, in græco habetur, ἢ γὰρ λυκισμὸς ἀποφύγι καὶ περιεσσιμὸν τῆν περὶ πονθὸν τῆν. Sed pro περιεσσιμὸν legendū puto περιεσσιμὸν, id est circūtensionē. Nam sic etiā Aetius legit lib. 8 cap. 16. Possit autē & περιεσσιμὸν legi, nisi addidisset τῆν περὶ πονθὸν, & uerba quæ sequuntur ἐν λίνδιω ἐκ ὀλίγου, id est periculū nō modicū, idē planē q̄ περιεσσιμὸν uox indicaret. Significat enim περιεσσιμὸν cladem & incōmoditatem ac afflictionē, hoc est λίνδιω. Vnde etiā ἀπεριεσσιμὸν ἐλκυσ Gal. lib. 2 ἢ γῆν uocari dicit quæ nō sunt magna, et nulla grauiore incōmoditate uexatur: hoc est uelut ipse Gal. exponit, quæ neq; sordes, neq; inflammationē simul habent, & neq; uitiosorū humorum influxū, neq; distemperatā circa cauitatē carnem, quod est propterea adscribendū putauī, quod uideam locū hunc, sicut pleraq; omnia, mire ab interprete peruersum. Sequitur nō longe post. Ita ut ab inueteratis recentes distparemus, quod græce est, συλλελινοντα ἀπὸ τῆν λειχονισμῶν τὰ νεοσύστατα, sed ex superfluo ἂν uox, in græco exemplari est addita. Sunt autem νεοσύστατα recēs pro ducta, νεὼς οὐσαντα ἐν κατὰ λυγμένα.

Pastilli lichenici. Recēset uarias medicamentorū formas ex ordine, ad lichenas facientes, & primū pastillos, deinde ungenta siue illitiones, postea emplastra uaria, quorū usum etiā ungentis commodiorē esse dicit. Postremū etiā excoriatoria pharmaca, & ad eorū usum quædā præparat̄ia prius corpus ac partes, ne quid illorū adhibitione lædatur. In illitionibus itaq; aliquoties myrrhæ aminnæ mentio fit, hoc est σμύρνης ἀμινναίας, sed falso, debet enim μινναίας pro ἀμινναίας legi, qui error nō his solū locis, sed in multis alijs, nec in Galeno tantū, sed & Aetio, & Paulo, atq; alijs græcis medicis inoleuit. μινναία autem à loco ubi nascitur appellata est myrrha, uelut Galenus lib. 1 de antidotis testatur, eadem esse troglodyticam ac Minnæā prodens, his uerbis. εἰδέναι δὲ δ' αὐτὴν τῆν δειοῦ ἔχει ἐν τῆν ἀντιδότης τῶν τραγλοδύτιν λεγόμενων σμύρναν, ἧτοι δὲ αὐτῶν ὀνομάζεσθαι μινναίαν ἀπὸ τῆν χαλκίδος, καὶ ὁ γῆν ἀδαί φασὶ τῶν καλλίδων. Quo magis mirum est Dioscoridem tradere, troglodyticam myrrham primas tenere, Minnæam uero reprobam esse, ἢ μινναία δὲ καλὴ μὲν inquit, ἀπερὸ κίμῳ, quanquam & eo loco ἀμινναία pro μινναία falso legatur. Plinius certe lib. 12. cap. 16. troglodyticam primam facit inter myrrhæ genera, erythream uero & Minnæam secundā, quibus generibus adhuc alia quatuor deinceps annumerat. Sed & idem Plin. thus Minnæam, à Minnæorum pago dictum tradit, eiusdem libri cap. 14. ut certū sit Minnæam & non Amineam myrrham appellari, quum in ἡσδὲm proueniant locis thus & myrrha, eodē teste. Porro habetur in ἡσδὲm illitionibus etiā amurca cōdensata, hoc est σμυεραμυλὸν ἀμύργον, quæ non alia est q̄ quæ per cocturam inspissata est. Vsurpāt enim medicis græcis

ei græci uerba συεραμυλῶν, καὶ ἀναεραμυλῶν, in his quæ liquidiora sunt, & coctura dēlantur ac coagmentant. Sic paulo inferius ἐφε inquit, καὶ ὅταν μέλαν γῆν καὶ σμυεραμυλῶν, ἀεραμυλῶν &c. hoc est postq̄ nigrum factū fuerit & condensatū, & rursus non longe infra, ἐφε πῶσαν, ταυρόκολλαν, καὶ ὅταν συεραμυλῶν, ἐπιβαλλεῖ λεγόν. Aetius 9. cap. 9. ἐφε καὶ ὅταν ἀναεραμυλῶν, ἀερας ἀπόδῃ, ubi coacta fuerint reponito. At uero amurca ipsa hoc modo cocta etiā efficacior redditur, uelut & Plin. & Diosc. de ipsa testantur, & Galenus eam multo magis crassarum partium atq; aridam fieri ait, ut secundi ordinis calfacientium & resiccantium quodāmodo intense sit censa, qua gratia etiā hoc loco assumitur. Porro ἀπὸ τῆν συεραμυλῶν sunt etiā συεραμυλῶν, quas φύματα ἐν σκληραίας Gal. in glossis Hipp. exponit. Diosc. lib. 1. de strigmento palæstræ, τὰς ποδῶν οὐκ ἰσχυρῶν συεραμυλῶν ἀπὸ τῆν μύλων ὠφέλιμα, id est articulorum tubercula ac duritias iuuat.

Exemplum Lichenicū Philotæ. Hoc emplastrū etiā Aetius 8. cap. 16. habet, sed uariāte aliquo modo lectiōe, pro sulphure enim uiuo, hoc est θείον ἀπύρον, Aetius is habet, id est æruginis. & pro ἔως αὐτὴν ξηραίνῃ τὸ φάρμακον, Aetius ἔως αὐτὴν ἄρτιον habet, quod & nos hic reddidimus, donec pharmacū redditū fuerit æruginosum. Deinde aristolochiæ rotundæ & lōgæ pondus ἀνα δραχ. α id est utriusq; drach. 1 habet Gal. Aetius uero aristolochiæ simpliciter unciam unam habet. Postremū in liquefiscibilib; Gal. hic λευκὸν δραχ. ρι. τῶν εἰνδίνων δραχ. κ. habet. Sed Aetius λευκὸν δραχ. ρ. περιεσσιμὸν δραχ. σ legit, decuplo maiore resinæ pondere, nisi fortassis & hoc loco σ ducentarum numeri nota excidit, & pro περιεσσιμὸν δραχ. κ. legendū sit τῶν εἰνδίνων δραχ. σκ. id est ducētas uiginti, ut duplū pondus sit apud uirūq; autorē te rebinthinē ad cerā. Ceterū quod ad finē addit. Hoc pharmacū duplicē aspectū uidētib; exhibet: in græco dicit ἀπὸ τῶν ὀσίων ἔστι, q̄ unde cōtingat alio loco indicaui.

De excoriatorijs Lichenū. In hoc primo excoriatorio medicamēto græcum exemplar ualde est corruptū. Verum ex Aetio qui idē tradit, adiuti, omnia in integrum restituumus: uelut ex translatione nostra collaturis eam cū græco exemplari palam apparebit. Nam singula adscribere maioris tēdij q̄ utilitatis esset. Quæ uero alicuius momenti sunt non præteribo. Velut est quod κανθαρίδων κωιλίδων δραχ. ας legit pro τῶν κωιλίδων δραχ. ας, nisi diminutiua uoce κωιλίδων dicit accipiamus. Nā uentres cantharidū accipiendos esse palā est ex eo quod Aetius hoc loco κανθαρίδων χυμὸς τῶν ὀσίων ἔχει, sed adhuc clarius ex sequenti Apī Phasci excoriatorio reddit, in quo Aetius palā κανθαρίδων τῶν κωιλίδων habet, & lectio in Gal. exēplari rursus corrupta est, nā κανθαρίδων τῶν κωιλίδων legit. At uero cantharidū uentres solos accipiendos esse, reiectis uidelicet pedibus & alis, tanquam hic incommodis, utriusq; recte legitur. quanquā recte Galenus lib. 11. simp. phar. se in pharmaca ad scabros unguēs, & ad psoras ac lepras destinata, totas cantharidas iniicere fateatur: & hoc felici in his malis successu: imò nō in eiusmodi tantū erofiuas & ustorias cōpositiones integras cātharidas se iniicere dicat, sed etiā in medicamēto urinā cientia, in quæ alij corpus tantū, alij pedes ac alas solū cōiicere solent, utriusq; ex Hipp. sententiā ad suam opinionē inducti. Sunt autē Hipp. uerba hæc lib. 4. de dicta acut. πῶμα ὑδρωπικῶν, κανθαρίδας τρεῖς ἀφελῶν τῶν κεφαλῶν ἐκαστης, καὶ πόδες, ἐν τῶν τρεῖς ἢ τρεῖς ἐν τρεῖς ἡμετέροις ἢ διαβῶν τὰ σώματα. His itaq; uerbis confisum quendā medicū, corpora cātharidū hydropico cuidā bibēda dedisse Gal. ait, sed nihilominus ægrū mortuū esse. Cum uero idē medicus à quodā alio medico admonitus esset, Hippocratē iubere his uerbis, nō corpora seu uentres, sed alas, caput ac pedes, in potu præbendas esse, rursus alteri hydropico ille audaculus medicus has partes bibendas dedit, egrūq; similiter interfecit: ut non tutū sit aut uentres, aut has partes in potu exhibere, nisi medicamēto alicui urinā cienti im-

mixta

mixtas. Sic enim Cossinū equitē Romanū medicus ex Aegypto uocatus Intere-
mit, ut Plin. 29. cap. 4. tradit. Sunt tamen qui etiā hodie quoddā alatorū uermium
genus, nigricātis cum uirore coloris, ex scarabeorū ut equidē puto gente, nō mi-
nus certe q̄ ipsa cantharides uenenosum, tum hydropicis, tū quibusuis in omni
febrīū specie propinēt. Appellationē aut uulgo à uerno tēpore, quo maxime ap-
paret, habet, uernaliū uermiculorū. Ceterū mixtura siue totarum cantharidū ut
Galen. se usum esse testatur, siue uentriū solorū, uelut hic in Pamphili excoriator
rio habetur, minoris periculi est, imò certā salutis in his morbis, quemmodum
Gal. tum hoc loco, tū u. simp. phar. lib. palām asserit. Videntur aut partes illae pro-
pterea fuisse à quibusdā à corpore auulsae, quod priuatim cōtra accepta canthari-
dum corpora auxilio sint, uelut Gal. eodē loco, & Diosc. itemq; Aetius 13. cap. 49
testatur. Quin & Plin. cū alibi, tum lib. 11. ca. 35. ubi ait. Venenū hoc remedia secū
habet, alā medētur, quibus dēptis lethale est. Quādo enim hoc praestāt, suspicio
nē exhibēt de se ne simul cū corpore admixta illius uenenū perimāt, aut certe mi-
nus efficax & inualidū reddant. Quare eas partes etiā alibi Hipp. abijcit, uelut in

lib. πρὸ γυναικείης φύσεως, ubi sic ait. ἢ ἢ ὅτι οὐκ ἔστιν αὐτῶν μὴ μὴ αἷμα καταρραγῆ. εἰ ἢ
μὴ, πινέτω λευθαροῦ δασίας τίος αραγας ἀποκίψασα εὐδὸ πιδάσ, καὶ τὰ πηρόα, καὶ τὴν κεφαλήν.
Cōpositio Menecratis quae propter excoriatoriū appellatur. Hoc emplastrū
ἴα τ' ἐκδοεῖς, hoc est propter excoriatoriū appellatū est, propterea qd corpora
praeparet ad successuras excoriatoriū impositiones, tum squamas auferendo,
tū partes attenuādo ac solidas reddendo, quo illa uim suā efficacius exerceāt, &
partes ipsae munitae eandē patientius sufferre queāt. Iubet aut cocturā liquefibi-
lium in eo fieri ad splendidū ignem donec nō inquinent, hoc est μέχρι ἀμολώτου,
hoc est donec pharmacū aliquo modo spissetur, ut neq; manibus contactum ha-
reat, neq; uasa amplius inquinet, quibus effusum excipitur, neq; in frigidā aquā
instillatū diffuat, & paulo minus sit q̄ aridū ac siccum. atq; hanc ἀμολώτου συσπῆ-
σεως significationē esse, Gal. ipse declarat lib. 2. ad Glauconem, ubi de suo empla-
stro quod cōpage quidē liquidū est, facultate aut siccum, ait. ἀμεινον δ' ἔνθρογόνος
ἐπιφραδῶν αὐτῶν ἴα τὸς δισάντας διαθέσεις, ὅταν μὴ τὸ αἶνυ τι σελήθου ἢ μὴ δ' ἀκρεῖως ἀμολώ-
τω. hoc est, expertus sum efficacius id esse in huiusmodi affectionibus, cum neq;
ualde durū fuerit, neq; exacte cōpagem non inquinantē habuerit: & primo ἴα
ἡμῶν. ἢ δὲ ἐψοῖς εὐδελος ἀπ' ἀρχῆς μὴν ἐψομῶν ἢ μεταλλικῶν ἢ ἡλίω μέχρι τ' ἡμῶν
πλέως ἀμολώτω, ἢ ἢ βραχὺ σελήθου, ut penitus nō inquinet, aut etiā paulo du-
rius euadat. Et ad hāc compagē etiam hodie coquuntur emplastra citrinū, fuscum
ac gryseum uulgo appellata: atq; ita coquere iubet Paulus emplastra uulneraria
& cruentis uulneribus destinata, quae ipse τραυματικὰ & γῆαιμα appellat. Neq;
uero solū emplastrorū coctura ἀμολώτως fieri cōsueuit, sed etiā arteriacarū cōpo-
sitionū, praesertim quae terebinthinā, tragacanthāq; & gūmi, itemq; mel recipiūt.
Sic infra lib. 7. in Aromatica Mithridatis iquit. ἐψε μέλι, ῥησίνην, ὥστε ὀλκιμου ἡμῶν
δαί καὶ ἰνώδες καὶ ἀμολώτω ἔνσαζομνον εἰς ὕδιον ψυχρόν. Et Aetius 8. cap. 51. τὸ κομμά-
τι τ' τραγάκουρον μετ' ἐψήματος μέχρι διαλύσεως λείωτω, ὅ ἐψε ἕως μὴ μολώτω ἔνσαζομνον
ἐπ' ὄσφρακω.

In cap. VIII de dentiū affectionibus.

Communis ferē omnium physicorū doctrina est, ossa omnia sensus exper-
tia esse, atq; ob id dolorē non percipere, quemadmodū etiā cerebrū, ac me-
dullam, omnēq; in corpore adipē sensu carere. Quare pro ossiū ratione, etiā den-
tes dolorē non sentire cōsequens est, aut si dolorē omnino perceptēt, id nerui ad
radicē dentis substrati gratia euenire, ut soli dentes inter omnia ossa dolore affi-
ciantur, uelut Aetius 8. cap. 19. aperte testat. At uero Gal. hoc loco ex suo illustri
experimēto asserit etiā dentes dolore affici, aliquādo citra gingiuarū, citraq; ner-
ui eis

ut eis substrati affectionē, ita ut affectū pulsatilem inflammationi simillē dentes su-
stineāt, uelut carnosae partes. Potest tamen & gingiuarū, & nerui dolor, imagina-
tionem dolētis dentis exhibere, cuius exemplū nobis proponit dolorē in neruo
inflammato restantē, exempto etiā iam dente. Verū exemplaris graeci lectio corru-
pta est, quā iuxta nostram uersionē sic restituendā puto, καὶ μὲν καὶ τὸ καταφυο-
μένον νόσος τῆ φίζη τὸ ὀδόντος ὀδύλω γημῶσαι, ποτε τὸ νόσος φαντασίαν συγχευμένη καὶ
ἐδάφρωδὸς εἰς πολλοῖς φόροντος, ὡς αὐτὸ ὀδόντος ἀλγούτω, εὐλογόν δὲ καὶ γὰρ καὶ τὸ τὸ
σπῆος ἠδὲ ὀδύλω συμβάντ' ὅμοι, καὶ ὅτι ἴα μὲν εἰς τὸ μὲν τ' ὀδύλης ἔξαιρεθῆντ'
τὸ ὀδόντος, ἢ τῆ τὸ νόσος φλεγμονῆ, καὶ ὅτι μόνον ἐκ τὸ μὲν τ' εἰνῶσαι ἐπὶ πῶς τὸ
τένον ὅσῃ συμφύσεως, καὶ ἐλδιδρωδῶν ἀναπνοῆς τέ πνα χεῖν, καὶ τῆ πρὸ σφαιρομένην ἰα-
μάτων ψάμα. &c. Colligit ergo cōsequēter Gal. in summa, dētes duabus affectio-
nibus obnoxios esse, & his inter se cōtrarijs, indigētiae uidelicet, & redundantiae
alimēti, quod ad eos deferri. Ex indigētia itaq; arefiunt & attenuant, & cōsequen-
ter laxant, ac mobiles reddunt, atq; id malū immedicabile eis cōtingit. Ex redun-
dantia uero alimēti similis inflammationi in carnosis partibus affectio in dentibus
excitat, similiter item curāda. Quod si acrior humorū in eos sit influxus, ijde ero-
duntur ac perforant, aliquādo etiā liuescunt: quorū omnium curatio per localia
auxilia resiccātia contingit, si paucus sit humorū influxus: si uero multus, etiā ca-
pitis & reliqui corporis rationem habere expedierit, quemadmodū Gal. clara &
perspicua doctrina refert, ut nō opus sit lōgiore nostra cōmentatione: Nisi quod
in similitudine perforationis dētiū ad ulcera in cute, pro eo quod uerti: uerū in cu-
te id assidue & multis, in ossibus raro cōtingit, in graeco exēplari legitur, ἀλλ' ἐπ'
ἐκείνοις μὴ συνεχῶς καὶ πολλοῖς, ὡς δὲ ὄσων σαυιάναις. Nimirū unius uerbi uitiata le-
ctio. Pro ἐκείνοις enim legendū est ἐκείναις, relatione ad δόρματ' uocem facta.
Porro locellos dentiū φώτνια appellat, hoc est capulas seu praesepia, iuxta simi-
litudinem quandā, sicut cōpagem & quasi conglutinationē eorundē ἔγγομφοσι
uocat, hoc est cōsertionē. Ceterū ἔγγομφοσι hac itemq; γομφοσι, nihil aliud est
q̄ quae à Diosc. γομφίσις appellata est à uerbo γομφίω, quod idē est quod γομ-
φίω, hac uerbali forma facta, lib. 2. de cornu cerui. ἐρξιδῶν ἢ μετ' ὄφους καὶ διακλυτοῖ
μνον πῆρορε γομφίσις, hoc est feruefactū cū aceto & collutū, dētiū cōpagem
mitigat, eā uidelicet quae ex alimentū inopia laxior reddita est, adstringēdo. Nam
hanc facultatē cornu ceruini esse in sequētibus frequenter habetur. Et Galen. u.
simp. phar. tū ad splēdidos reddēdos dentes, tum ad gingiuas madore laxas coer-
cendas ac cōstringēdas, cornu cerui itēq; caprae maxime usū prodesse testatur.
Dentes aut motos ac laxatos ob alimentū inopiā, non posse aliter opē ferre q̄ ex
gingiuarū confrictione Galen. hoc loco aperte docuit, ut certū sit nō esse aliā γομ-
φίσις uocis apud Diosc. significationē, quanq; ut hoc ipsum clarius ex Diosc.
uerbis appareat, legendū suspicer πρὸς ἐμῆ pro πῆρορε, quod mihi ualde ueris-
mile sit in hac exemplariū corruptione. Vt sensus sit, cornu ceruinū aceto ferue-
factū & collutū dētiū compagē adstringit. Neq; enim placet quod γομφίσις à
dentitione molariū dolores, interpretes ferē cōuerterunt. Hac enim significatio-
ne solū pueris dētiētibus hoc pharmacū commodū esset, qui tamen ob aetatem
collutione hac uti nō possunt, imò neq; ferūt. Quare γομφίσις nō sunt dolores
à dentitione molariū, sed ueluti dixi γομφίσις, id est dētiū compages, & quae
si commissurā. Aut si quis omnino γομφίσις & γομφίσις distinguere uelit, γομ-
φίσις idem est quod γομφίσις, hoc est, ut Hesychius exponit σαυιαναις, ἢ
σαυιριμα, ἢ ἀμωσις, id est cōfractio aut fragor aut contritio aut stridor den-
tium, quae significatio itidem Dioscoridi bonam sententiā exhibet, ut cornu cer-
uinum aceto feruefactum ac collutum dētiū fragorem ac stridorem leniat.

Et uide

Et uidetur tamen etiam fragor ac stridor dentium, nihil aliud quam leue quod-
dam laxamentū compagisq; dentium cōcussio esse. Plinius utranq; sententiam
simul expressit lib.28. cap.11. Dentes mobiles inquit, confirmat ceruini cornus ci-
nis, doloresq; eorum mitigat, siue infricentur siue colluantur.

In caput IX de gingiuarum curatione.

QUum uicinæ sint gingiuarum affectiones dentium affectibus, similisq; fe-
re auxilia utraq; pars sibi commoda sentiat, uelut infra in titulo de gingiua-
rum doloribus aperte uidere est: Galenus mox etiam post dentes de ipsarum cu-
ratione subiūgit, & postea rursus ad dentium tractationē redit, donec ad titulum
de doloribus gingiuarum perueniat, in quo paucis auxilijs ad gingiuas relatis,
mox iterum de dentibus repetit, ut possit alicui hic ordo perturbatus uideri, ma-
xime quum uetus interpretes hec omnia de gingiuis seorsim ad finem totius libri,
post absolutam de dentibus tractationem habeat: nisi uicinitas affectionū & aux-
iliorum faceret, ut integrum hunc ordinem esse credam. Cæterum inflammatis
gingiuis dolentibus, Galenus hoc loco commodissimū pharmacum oleum lenti-
scinum recens calidum ore detentū esse tradit, in superq; modum calfaciēdi eius-
dem docet in duplici uase, quo nihil etiam hodie myropolijs familiarius est. Vo-
catur autem à Galeno frequenter, itemq; reliquis græcis medicis διπλωμα, ali-
quando etiam διπλωμα ἀγγείου, & διπλωμα σκευῆς, de quo ut non dubitemus qua-
le sit hodie, uel olim fuerit, ex hoc loco euidentissime docemur. Nam diplomatis
significationem aperte declarat his uerbis. ὅνισάδω δὲ τὸ ἀγγεῖον ὃν ἡ δερμαίνουσα τὸ
χρῖνον, ἐπὶ μείζονι θερμῶν ἰσχυρῶς ὑδωρ ἔχοντι. Sed idem apertius adhuc infra lib.7
in arteriacis Critonis facit, ubi omnes arteriacas mitigatorias & cōcoctorias in
duplici uase coquere iubet, nimirum ut uas quod pharmaca habeat, in aliud uas
siue leberem aqua plenum imponatur, quod ipsum sit prunis impositum: sed ad-
scribam etiā ipsa Galeni uerba, quo magis cognoscatur error Dioscoridis inter-
pretum, qui quid diploma illi significaret, ex æquo omnes ignorauerūt. οὕτω μὲν
ὄντα ὅσα πρὸς ἐθρῶν μόνον τὸν διπλωματι, λέλλισα δ' ἂν τις ποιῆι αὐτὰς ἀποδοσας τῆς ἀρ-
τηριακῆς, ὅσα δὲ τὸ πῆγρον, καὶ πηκτικῶν, καὶ πρᾶκτικῶν ἔχει ἐπαγγέλλοντα, ἢ διπλω-
ματὸς ἔψωμ, ὅπῃ δὲ ἐπ' ἀγγείον διπλωμα, καὶ τῶν ὁμοιωμάτων τὰ μύρα σκευῆς, εἰς μέγισ-
την ἀέκτα θερμῶν ὑδωρ ἔχοντα, δὲ τῶν ὁμοιωμάτων τὸ ἔχον ὃν αὐτῶ τὸ ἔψωμ, ἢ ὁμοιωμάτων
μακρῶν, ἔτα πρὸς ἀκλαυμῶν ἀνθραξίν ἢ φηλοῖς ἀκάτωνοις ὑπολαίοντα. Hæc Galen. At
uero Diosc. lib.2. de curāda medulla, ἐπεὶ τὸν διπλωματι πακῆς, hoc est postea in
duplici uase liquefacta, habet, sed Hermolaus in dupondiaro uase uertit, tanquā
tale διπλωματὸς uox significaret. Marcellus autem grammaticus planè Diosco-
ridis interpretes, & in hac arte non satis etiam detritus, Hermolaū reprehendit ob
id quod nulla necessitate ad uasculi mensuram respexerit, quum tamen etiā ipse
quid sit διπλωμα ignoret, & uasis quidem esse genus, ignotam uero nostra ætate
eius formam & nominis rationem dicat, quum nihil notius officinis & medicis
hodie, uelut dixi existat. Duplum enim uas omnes pharmacopolæ norūt, quod
non aliud est quam quod διπλωμα græci medici dicunt. Sed ille ut Dioscoridem
rarissime, sic Paulum quem unicum sæpissime citat, nō multo pluries intelligit.
Nam si locum lib.1. cap.83. à se ex Paulo citatum intellexisset, facile de uasis dupli-
citate diuinasset, in quo oua cruda garo uinoq; ac oleo subacta modice condensa-
rētur, πνικτῆ id est suffocata inde appellata. ταῦτα δὲ γίνονται inquit Paulus, ἀνα-
δυσθῆναι ἀμὰ μετὰ γάρον καὶ οἶνον καὶ ἐλαίον, καὶ ὃν διπλωμασι συμμετρῶς πηγνύμενα.
Verū Galenus libro tertio de alimentis clarissime docet, quomodo πνικτῆ oua
fiant, cuius uerba ut Pauli locum declarantia nō pigebit adscribere. πνικτῆ δὲ ἰσ-
κίτῃ σκευῆς ὄντα ἔσται τὸ πρῶτον, ἀναδύσαντες αὐτὰ μετ' ἐλαίου καὶ γάρου, καὶ οἶνον βρασ-
χέον, ὃν

χέον, ὃν

χέον, ὃν πηδῆσαι τὸ ἀγγεῖον ὑδωρ ἔχον καὶ κῆκῆν θερμῶν, ἔτα πωμάσαντα ἂν ἀνωθεν ὄλω αὐτῶν,
καθαίονσι μέγιστον συστάσεως μετρίαν, &c. Hactenus Galen. ex quo abunde osten-
ditur duplum uas esse διπλωμα, altero uidelicet in alterum locato, quod etiam ab
eodem. 4. lib. ὑγιεινῶν abunde declaratur. Reliqui græcorum medicorum inter-
pretes diploma etiam latinis conuertunt, quemadmodum sane etiam ego tum in
Galeno, tum in Aetio aliquoties feci, aliquando tamen conduplicatum uascu-
lum reddidi, Sed in Aetio. 8. cap. 20. & 4. conduplicato linteolo, pro conduplica-
to uasculo typographus expressit, de quo admonere obiter uolui, ut locum stu-
diosi emendarent, neq; nobis errorem adscribant, quum sit linteolum tum simplex,
tum duplicatum, ad calfaciendum in ipso oleum penitus ineptum. Plinius dupli-
cia uasa διπλωματα dixit, 13. cap. 2. de ungentis. Sol inquit, inimicus his quamob-
rem in umbra coquuntur duplicibus uasis. sed locus per aliquem semidoctum te-
mere, sicut pleriq; alij corruptus est, qui plumbeis pro duplicibus à se non intel-
lectis supposuit: quum plumbea uasa ad ungenta coquenda sint inepta, & ungen-
tarios duplicibus ad ungentorū preparationem uasis uti, ex Galeni loco lib. hu-
ius operis septimi supra citato, didicerimus.

Eodē modo utere pentaphylli siue quinq;folij, quæ ab aliquibus Eupatorium
dicitur, radice. pentaphylli radice decoctum dentium dolores sedare in ore de-
tentum etiam Dioscor. tradidit. Verum eam herbam Eupatoriū item dici, nemo
alius, quod sciam, tradit, præter Archigenem hoc loco. Dioscorides folia quidem
Eupatorij herbæ in quinq; aut plures fissuras diuisa esse tradit, ad similitudinem
pentaphylli aut magis cānabis, unde fortassis quondam utraq; est pentaphyllon
appellata. At uero Eupatorij herbæ radice neq; Galenus, neq; Paulus, neq; Plin.
neq; Dioscorides mentionem fecerūt, hic tamen continenter tum de Eupatorio,
tum de pentaphyllo libro. 4. scripsit, ut non sit alia radix quam ipsius ueri penta-
phylli accipienda. Sequitur non longe post medicamentum, Aut halicacabi cor-
ticis, & tedæ aceto feruefactæ decocto large incocto colluito. Sed in græco ex-
emplari corrupta est lectio hoc modo. ἢ ἐλικακάβου φλοιῶν, & διαδία ἡναποξισμοῦ
ἔξαι, διακλύζου ὑπὸ πολλῷ ἐψωμῆσι ἀφεψήματι. quam ego sic puto restituendam, ue-
lut etiam conuerti. ἢ ἐλικακάβου φλοιῶν, καὶ διαδία ἡναποξισμοῦ ἔξαι, διακλύζου ὑπὸ πο-
λλῷ ἐψωμῆσι ἀφεψήματι. Paulò ante etiam corrupte legitur, καὶ εἰς τὸν ξείλον τοῦ ἔξου
βαλῶν, pro quo ego legi ac conuerti, καὶ εἰς ζεσὸν ἔξου βαλῶν. Non longe post legi-
tur, καὶ κουφίσει τὸν πόνον, pro quo lego ac reddidi, κουφίσει τὸν πόνον. Sequitur dein-
ceps medicamentum. Aut sycamini, id est, mori arboris lac in uinum infunde, &c.
quod in græco habetur, ἢ συκαμίνου τῶν τῆσι μωρίαις γάλα εἰς οἶνον ἔχεται, &c. Vocat
autē γάλα, id est, lac, succum qui ex radice arboris mori circumfossa & incisa col-
ligitur, uelut Dioscor. lib. 1. testatur. ὁπίσταν δὲ inquit, πῶς τὸ πυραμῶν φλίξιν πρὸς
ειορυχθείσης καὶ ἐγκοπίσεως, ἐύλοσκεται γὰρ τῆ ὑστραία ἐπίπαγος τις, ὅς πρὸς ὄλονταλι-
γίας ποιῆι. De eodem etiam Plin. 15. cap. 38. ait. Mirum hic in moro medicis succum
quærentibus fere hora diei, secunda, lapide incussus manat, altius fractus siccus
uidetur. Sed hæc uerba Plinij, Dioscorides non de moro arbore sed de sycomor-
o habet, quæ omnino alia est, & in Aegypto nascitur, uelut alibi ostendi. At ue-
ro sycomorū arboris succum hic non debere accipi ex eo declaratur, quod συκα-
μίνου, τῶν τῆσι μωρίαις, ipse Galenus exponit, atq; id propterea quod & mori, & sy-
comori arbor & fructus συκαμίνου appelletur. Cæterum Ceil. lib. 3. cap. 18. mori
lachrymam ignorasse uidetur, cuius uerba studiosis expendenda adscribam. Alij
uel amomum, uel sycamini lachrymā fronti inducunt. Hoc nomē apud medicos
reperio, sed quū Græci morū συκαμίνου appellāt mori nulla lachryma est, sic uero
significatur lachryma arboris in Aegypto nascētis, quā ibi συκόμωρον appellant.

O Apollonij

Apollonij euestigio dolores sedat.] In hoc medicamento Myrti ramulos longitudinis duorum palmorum duos Apollonius habet, hoc est, *μυρσίνης κλωνία διπλάσια δύο*. Est enim *διπλάσιον*, ὃ δύο παλαίστας ἔχει, id est, quod duos palmos habet. Est autem *παλαίστη* mensura quatuor digitorum, quæ palmus paruus latinis appellatur. Nā magnus palmus *σπιθαμή* græcis est, habetq; digitos. XII. seu pollices nouem, hoc est, paruos palmos tres. Vocatur autem palmus magnus etiam *δοχμή* atq; *δωδραν* græcis, ut Plinius. 35. cap. 14. testatur, ubi didoron lateris genus longū sesquipedale esse ait. Habet enim sesquipedes omnino palmos magnos duos, qui & dodrantes dici possunt: ut sit dodrans in pede pollicū nouem, siue digitorum XII. quemadmodū uncia nouem sunt dodrans libræ, hoc est tres partes eius in quaternas diuisæ. Sunt enim æque XII. pollices in pede Romano, sicut in libra XII. uncia. Plinius 7. cap. 2. Super hos extrema in parte montium Spithamæi Pygmæi narrantur, ternas spithamas longitudine, hoc est, ternos dodrantes non excedentes. Est itaq; Spithame, & Dodrans, & palmus magnus, & Spanfa uulgo à manus expansione dicta, eadem mensura. Usurpantur autem etiam reliquæ libræ partes de pedis partibus, & primum omnium uncia ipsa pro pollice uno reperitur, Sextas pro duobus, Quadrates pro tribus, Triens pro quatuor, Quincunx pro quinque, Sexunx pro sex, Septunx pro septem, Bes pro octo, dodrans pro nouem, Dextans pro decem, Deunx pro undecim pollicibus, hoc est, pede integro cui deest unus pollex. Atq; ita accipiendi sunt loci aliquot apud Latinos autores, Lium, Plinium, Vitruium, Gellium & reliquos. Plin. 21. cap. 18. de iunci generibus. Amplitudine iuxta maritimas alpes tanta, ut inciso uentre impleant penè unciarum latitudinem, hoc est, pollicum. Et 33. cap. 8. de cotícula siue lapide Lydio. Sunt autē modici quaternas uncias longitudinis, binasq; latitudinis non excedentes, hoc est, longitudinis pollicum quatuor, latitudinis duorum. & 7. cap. 16. procerissimum hominem ætas nostra diuo Claudio principe Gabbarā nomine, ex Arabia aduectum, 1x. pedum & totidem unciarū uidit. At uero sicut apud Latinos palmi uox iam pro quatuor digitorum mensura, iam pro XII. digitorum dicitur, Sic apud Græcos, tum *παλαίστη*, tum *σπιθαμή* uoces, iam pro palmo paruo, iam pro magno reperiuntur: ut diligenti animaduersione opus sit, utrius mensuræ significatione singulis locis hæ uoces dicantur. Dioscor. de Chamdry, *ἑστὴ ἡ μίσκος σπιθαμῶν*, hoc est, ut Hermolaus exponit, frutex quatuor digitorū altitudine. *σπιθαμήν* enim pro palmo paruo accepit. Qui accipiendus item apud Plinium est lib. 20. cap. 22. de serpillio. Satiuum non serpit, sed ad palmi altitudinem increfcit, hoc est, altitudinem quatuor digitorum. Idem Dioscor. de Bechio. *καύλων σπιθαμῶν ἔχει*, hoc est, ut ego accipiendum existimo, caulem altitudine. IIII. digitorū, hoc est, palmi parui quod uel ex sequentibus palam sit, ubi ait, cito abijcere bechium & florem & caulem, ut quidam putarint herbam & caule & flore carere: Nam hoc sane etiam Plinius prodidit: quod ipsum omnino fieri nō posset, si *σπιθαμῶν καύλων* altitudinis XII. digitorum, hoc est, palmi magni accipiamus, Neq; enim tanta altitudo tam cito euanescat. Atque hi quidem loci suffecerint ad indicandum saltem spithamen græcis etiam pro palmo paruo accipi. Nam pro magno frequētius est quàm ut paucis locis productis ostendere libeat, & ex Plinij uerbis supra citatis palam est. Et ex loco de tripolio lib. 26. cap. 7. aperte declaratur, ubi *καύλων σπιθαμῶν* à Dioscoride dictum, caule palmo alto tripolium esse scripsit. deest tamen in exemplaribus uulgatis uox caule, ex incuria elapsa. De palæste deinceps uideamus quæ occasione dedit nobis hæc prodendi. quum *διπλάσια κλωνία δύο μυρσίνης* hoc loco Apollonius accipere iubeat. Videat itaq; *παλαίστην* hic pro altitudine quatuor digitorū, hoc est, pro palmo paruo dixisse, reliquarum

liquarum rerum ponderis ac copiarum respectu, thuris uidelicet obolorum trium, & alij nucleorum quinque. possunt enim facile ex tantillis ramulis folia decerpi ad illorum copiam æquandam, & nimia esset copia foliorum myrti ex ramis longitudinis sesquipedis: tantum enim duo palmi magni siue dodrantes duo efficiunt ut supra ostendi: decerptorum. Atque hæc significatio *παλαίστης* pro altitudine. IIII. digitorum frequentissima est. Sic Aetius 13. cap. 33. de basilisco. *ἄσπερ ὁ ζῶον μεγέθους ὅτι παλαίστων τριῶν*, id est, magnitudine palmorum trium, Plinius enim 8. cap. 21. duodecim nō amplius digitorum magnitudine tradit. Verū idem Aetius eiusdem libri cap. 21. de uipera. *μεγέθους δὲ ἰνκίτος, ἢ ἢ μεγέθους παλαίστων τριῶν*, hoc est, magnitudine cubitali, longissima uero tres palmos æquat: quo sane loco *παλαίστη* non pro palmo paruo accipi potest, quum tres ex ipsis tres tantum pedis quartas constituant, nedū cubitū excedant, qui sesquipedis est. Accipiendus itaq; certe est per *παλαίστην* palmus magnus, qui ter acceptus, sesquicubitum efficit: atq; sic accipiendū etiam uidetur quod idem eiusdē libri cap. 23. hæmorrhū & hæmorrhoidem, *μεγέθους παλαίστων τριῶν* dixit, hoc est, palmorū trium, magnorū scilicet. Quare perspicuū est palæsten aliquando pro paruo palmo, aliquando pro magno græcis dici. Porro dodrantis uoce tres quidē quartæ partes libræ, & assis, itemq; pedis significantur, Verū non horum solum ponderū ac mensurarum, sed cuiusq; rei mensurabilis, itemq; mensuræ: sicut etiam cubiti, orgyæ, iugeri, itemq; sextarij: tres quartæ partes dodrans appellantur. quomodo accipiendum est quod Lilius lib. VIII. ab Vrbe cōdita ait. Latium Capuaq; agro mulcrati, Latinus ager priuernati addito agro, & salernus qui populi Campani fuerat, usq; ad Vulturum flumen plebi Romanæ diuiditur, bina in Latio iugera, ita ut dodrantem ex priuernati completerent data. Terna in salerno quadrantibus etiā pro longinquitate adiectis. Hactenus Lilius. Dodrantē itaq; hoc loco dixit tres quartas partes iugeri, sicut quadrantem unam quartā partem. Ad eundem sanè modum etiam reliquæ libræ partes usurpantur, uelut apud Scribon. cap. 126. legitur, bes sextarij, hoc est, due tertie partes, id est, cyathi octo, & uini quadrans apud Cels. 3. cap. 15. non pro quadrante libræ, sed item sextarij, hoc est, pro cyathis tribus: quancq; & pro libræ quadrante accipi posset, si libræ eiusq; partes mensurales accipiamus, & hoc utiq; modo quadrates, quincunces, deuncesq; ac beses, apud poetā Martialem accipere quis posset, nisi ipse exponeret satis manifeste, neq; de mensuralibus, neq; de pōderalibus uncijs se dicere, sed de cyathi partibus, quum æque duo decim cyathi in sextarium, sicut XII. uncia in libram incurrant. Martia. lib. XI. Quincunces, & sex cyathos bessemq; bibamus, Caius ut fiat, Iulius, & Proculus. Cæterum quādo in pedis mentionem incidimus, obiter explicabimus & Gellij locum lib. 3. cap. 10. ubi ait: Herodotus homo fabulator in primo historiarū inuentum esse sub terra scripsit Orestis corpus cubita longitudinis habēs septem, quæ faciunt pedes. XII. & quadratē. Facit enim Gellius cubitū non sesquipedis, hoc est, digitorum XXIII. aut pollicū. XVIIII. sed sesquipedis & quadrantis, hoc est, pollicum XXI. aut pedis unius itemq; unius palmi magni siue dodrantis.

Aut Araneorum oua ungento Nardino diluta inde.] Plinius lib. 11. cap. 24. Aranei inquit conueniunt clunibus, pariunt uermiculos ouis similes: & mox: pariunt autem oua ea in telas expansa, quia saluunt, atq; ita emittit. De his itaq; ouis uidetur hic mentionem facere Archigenes ad magnos dentium dolores commodis, quod ob naturalem quandam *ἀντιπρόδω* euenire uerisimile est. Sequitur paulo post. Porro ubi ueluti inflammatione correpti fuerint, nitrum rubrum & ossium persiorum nucleū unita resina excipe, &c. Dixi autem nucleū ossium persiorum quod Archigenes ait, *πρόσιον ἰσίων πόντος*. Ex eodem uero etiam inferius paulo

auxiliū ad gingiuas cruentatas habet, ubi in græco exemplari habetur *συφθόντων* *δὲ μέλιτι χρίει, ἢ πρῶτων ἢ μαχαίρων μέρη δύο. σμύρνης μέρη ὅσον* Sed legendum est, *πρῶτων ἢ μαχαίρων ἢ ὅσον μέρη δύο.* uelut ego cōuertī. Aut nucleorū ossium siue machærarum persiorum partes duas, &c. Appellauit autem ossa ea postremo loco *μαχαίρια*, à similitudine ad machæram, quod uidelicet sint ad gladij formā mucronata. Opinor autē non ex persicorum malorū fructu nucleum Archigenē hic indicare, sed ex persio appellato pomo, de quo alibi memini quale esset, & cuius arboris folia idem Archigenes ad capitis dolorem cōmoda prodidit cum myrrha & semine uiticis, ut Galen. lib. 2. huius operis retulit, ubi etiam ipse Galen. diuersum esse pomū persium à persico dixit: quanquā uelut tum etiam indicauī, plerique eandem esse arborē putāt perseam ac persicam appellatā: in quorum numero & Nicander, & eius interpretes habendū uidentur. Quod si quis tamen etiam persicorum ossium nucleū in hunc usum assumere uelit, habet eius rei faciendæ largam copiam, successum autē experimento discet. Ex græcis uero & latinis medicis nullum alium scio qui huius auxiliij ad dentes meminisset, ut non sit quod de eo affirmare in expertus ipse possim. Persicorū quidem nucleos ex aceto & oleo capitis doloribus illiti debere Plin. 23. cap. 7. tradidit, & Dioscor. ac Paulus eosdē contra cerusam acceptā exhibent, quanquā Nicander perseæ nuces contra cerusam probet, ut uel ex hoc perseæ & persicam eandē putasse cognoscatur, uel certe pro *πρῶτων ὄσων* apud Dioscor. & Paulum, legendū est itidem uelut apud Nicandrā *πρῶτων ὄσων*, quemadmodū etiam hoc loco eadem habentur, quod tamen in tanta exemplariū concordia asseuerare non ausim, & hoc quū non minor ad contrariam partem suspicio existat, nimirum quod etiā hic, uelut apud Dioscor. & Paulum, *πρῶτων ὄσων* legendū esse uideri queat, & persicorū nuclei accipiendi uulgo noti, non persiorum ex Aegypto fructus nobis peregrini. maxime quum *πρῶτων ὄσων* uox quæ hoc loco bis in exemplari græco legitur, tum pro *πρῶτων*, tum pro *πρῶτων*. uoce suppositiua esse possit.

Aut blattæ pistinariæ auulso capite adipē cum rosaceo calefactū, & in aurem instilla, & in cauernam inde. Hic locus in græco exemplari longe corruptissimus est, & tamen non altā esse sententiā quā eam quā reddidī constantissime sentio, ex Aetio maxime itēque Plinio ad eam ipsam apprehendendam persuasus, ex quibus etiam restituendā lectionē puto, hoc modo. *ἢ σίλφης ἢ κεφαλῆς δειύσης ἢ σπρ σὺν ῥοδίω θερμῶνας εἶσσι τὸ ὄσον ἢ εἰς τὸ βρωμα ἢ πιδει.* Legitur autem corrupte hoc modo. *ἢ σίλφης δειύσης τερει σὺν ῥοδίω θερμῶνας, &c.* ex quibus uerbis ego nullā sententiā eruere possum, Lectionē itaque uelut dixi mutatā restituendam eius loco censeo. Plin. enim lib. 29. cap. ult. idem remedium non ad erosos dentes, uelut hoc loco Archigenes, sed ad aures tradit his uerbis. Est & quæ dā pinguitudo blattæ si caput euellatur, hanc tritā unā cum rosaceo auribus mire prodesse dicunt, &c. Apud Aetium autē. 8. cap. 33. itidem recēsetur corrupte hoc medicamentum, sed tamē paulo integrius hoc modo, *σίλφης ἢ κεφαλῆς δειύσης ἢ σπρ σὺν ῥοδίω τήρας ἢ σκίρι εἰς τὸ ὄσον*, hoc est, ut ego cōuertī. Idē præstat blattæ domesticæ capite detractio adeps cū rosaceo liquefactus ac auri instillatus. Itaque tum in Aetio, tum in Galeno, *σίλφης δειύσης* legitur, obscura & diu nobis pensitata uocis *δειύσης* significatione, donec in eam sententiā peruenerimus, ut *δειύσης* uocē corruptam & pro *κεφαλῆς δειύσης* suppositiua esse putemus, atque id uitiū ex decurtata harū uocū scriptura contigisse, Nimirū *κεφαλῆς* uoce per solam. κ. literā expressa & *δειύσης* uoce adiecta, quæ postea per ignorantiam exscribentium simul coaluerit, & in *δειύσης* transierit, quæ uox quum nihil significare uideretur, mox. κ. literam in. β. mutata est, & *δειύσης* uox tanquam aliquid significans successit, ab aliquo uidelicet

uidelicet locum emendare uolente substituta: quanquā eius significatio nihil huc pertinens habeat. *δειύσης* enim pedo significat, quod nihil ad blattam facit. Quare omnino corruptā eo quo dixi modo lectionem suspicatus sum, & iam constanter credo, maxime quum Plinius loco supra citato bis dicat, primum, blattæ si caput euellatur, & paulo post. has capite detractio attritas, lepras sanasse, &c. Erat quidē suspicio *κοπέσης* pro *δειύσης* legendum esse, sed nec eius uocis significatio blattæ cōuenire uidetur. Si enim *σίλφης κοπέσης*, blattæ irascētis uel ad iram irritatæ, uertamus, haud scio an recte accipiamus eam quæ sit uarijs modis agitata & irritata. Quin & tertia suspicio erat, *σίλφης κόταρ ὄσης* uel *ἐχέσης* uidelicet legēdum esse, ut esset ea quā Plin. eodē loco dixit exacuta clune. *κόταρ* enim acutum significat. sed his utriusque suspicionibus relictis, illam primam apprehendendam censeo, ut *δειύσης* uox pro *κεφαλῆς δειύσης* sit suppositiua, eo quo dixi modo, errore propagato. Hæc enim omnium uerisimilima mihi apparet quam etiam retēturus sum donec certius cognouero quæ *σίλφης δειύσαι* græcis medicis dicantur, Nam & Paulus lib. 7. in *ἀντιβαλλόμενοις, ἀντι βουπρυσίως, σίλφης δειύσαι* habet, ut *δειύσαι* quasi *δειύσαι* & *πρῶτων* dicte uideri queat. *δειύσαι* enim Hesychius *ῥέμων ἢ δειύσαι* exponit. Porro idem Plinius eodem loco tria blattarum genera recēset, Molles, Mylæcos, hoc est, pistinarias, & tertium genus terti odoris, & in primorū duorum usu, capitis detrahēdi meminit, tertio pedes etiā ac pennas detrahīt, ut quod sit alatum. Verum lib. 11. cap. 28. tenebrarum alumna blattis uita, inquit, lucemque fugiunt, in balneis maxime humido uapore prognatæ. Dioscor. lib. 2. blattæ pistinariæ interanea oleo trita aut cocta ad aurium dolores sedandos instillāda probat, fortassis per interanea, hoc est, *πρῶτων*, nihil aliud indicās quā quod Archigenes hoc loco, & Aetius uelut citauī, *πρῶτων* appellant, & quod Plinius pinguitudinem quandam dixit. At uero Marcellus medicus cap. 9. non caput, sed pellem blattæ seu gliri detrahēdam, eiusque intestina melle decoquenda dicit, & blattam eandem cum glire facere uidetur, cuius rei fidem apud autorem relinquo. Apud Plinium certe loco supra citato, de glire eadem uerba leguntur. blattæ autē tum non simul meminit, sed postea, uelut antea citauī. Cæterum quæ uulgo medicorum Arabica aut certe barbara uoce, blattæ Byzantiæ appellantur, nihil cum his blattarum generibus commune habēt, Sunt enim Blattæ Byzantiæ testæ cuiusdam generis conchyliorum non dissimilis purpuris, Sed quod in India solum reperitur Dioscor. lib. 2. teste, & aromaticum odorē habet, propterea quod nardo in paludibus isthic nascente ea conchylia pascantur: appellatur autem ea testā *δουξ* Dioscoridi. Galenus tamen eam inter ostraca ac testas purpurarum ac muricum generatim comprehendit, eorundem enim uim habet, & præterea suffita ab utero strangulatas foeminas, & comiciali apprehensos morbo excitat, quod tamen etiam de purpurarum testis Galen. xi. simp. pharm. tradit. Meminit eius onychis Plinius quoque 22. cap. 2. quum ait. Inuenio apud quosdam ostracium, quod aliqui onychem uocant, hoc suffitum uuluae poenis mire resistere. At uero ab hac blattæ barbara appellatione, blatteus color pro purpureo dictus est à flauio Vopisco in Aureliano, ubi inquit. Vestem holosericam neque ipse in uestiario suo habuit, neque alteri utendam dedit, & quum ab eo uxor sua peteret, ut unico pallio blatteo serico uteretur, Ille respondit, absit ut auro fila pensentur, Libra enim auri tunc libra serici fuit. Plinius blatteum colorem onychinum dixit lib. 15. cap. 15. de piris. Alij à colore testacea appellant, sicut onychina purpura. Quemadmodum enim purpureus color à purpura, sic onychinus ab onyche, eodem significato dicitur. Sic quoque Columella lib. 12. cap. 10. prima onychina, purpurea appellauit.

De fomentis. Inter hæc fomēta aliquoties lectio græca est corrupta, de qua
O 3 admonendum

admonendū duxi, uelut quod dixi, aut ricini cauliculū eodē modo, aut staphidem agrestem stilo cuiusdam acuto infixam eodem modo: in græco exemplari habetur. ἢ κικίδος λαυλὸν ὁμοίως, ἢ σαΐδιον ἀγρίου εἰς ὄξύ τι αὐτὴν πηξάσας. Legendum est autem uelut manifeste apparet *λικέως*, hoc est ricini, quum *κικίδος*, id est, gallæ nullus cauliculus extet, & Aetius. 8. cap. 33. *λικέως* expresse habeat, & sequens medicamentum alijs uerbis, sed eadem planè sententiā tradat, ἢ σαΐδιον ἀγρίου γραφείω πηξάσας, hoc est, aut staphidem syluestrem stilo seu scalpello adaptatam uel infixam. Sequuntur mox pharmaca quibus dens tolli possit, siquidem his fomentis adhibitis dolor non quiescat. Non esse autem ad dentes extrahēdos festinandū, omnes medici ex æquo præcipiunt, quum etiam exesus & corrosus, scalpro ea qua cauatus est parte detritus, reliqua sui parte solida, & usum & speciem dentis exhibere possit: atq; hoc est, quod Erasistratus scripsit plumbeum ὀδοντογυγόν, id est, forcipem extrahendis dentibus aptum, apud Delphos in Apollinis templo suspensum fuisse, in significationem, quod non oporteat nisi penitus exesos ac laxatos eximere, utpote quibus tollendis plumbeus forceps sufficiat. Habentur autē hoc loco non ferrea instrumenta quibus dens exigatur, sed pharmaca quæ ita laxum faciant, ut digitis extrahi queat. Inter ea est plumbago trita cerato excepta, hoc est, *μολύβδαυα*, sed Aetius pro ea *σανδραράχην* haud scio an non rectius habet.

Ad dentes denigratos. Testam callainam assatā ac tritam dentibus affricato. Testam Callainā, quam hic Apollonius ὀστρακὸν καλλαινόν appellat, non aliā esse puto quam uasorum Callainorum, de quibus libro. i. huius operis, inter ea quæ pilos attenuant, Galenus mentionem fecit. Ita enim legi debere, me suspicari tum indicauit, & non *πέ μέλαινα*, uelut exemplar uulgatum habet. Quemadmodum autem eo loco ad attenuandos pilos, Ita hic ad dentrificiū probatur. An uero Callaina uasa ex Callai lapide facta fuerint, indeq; appellationem traxerint, ut libenter crediderim, ita non potest alicuius autoritate confirmari, quando hodie ignota Italia ac Romæ sint, quò tamen tempore Galeni fuisse aduecta ex Alexandria, ex Galeni loco iam citato apparet, & Alexandrioticā uocata, patria ut palam est appellatione. Porro si neq; hic Callainam testam uasorum Callainorū accipiendam, neq; supra Callaina uasa legenda esse conuincamur, supra quidem *πέ λάινα* pro *πέ καλλάινα*, uelut ibidē diximus, legemus: Hoc uero loco Callainā testam ostreorum Callaici Oceani accipiemus, quando sanè tum ostreorum, tum siciliū uasorum testa, ὀστρακὸν græcis appelletur, & Callaici ostrei testa nō ineptum dentrificiū exhibeat, quemadmodum etiam supra post Callaina uasa, purpurarum ac muricum, & aliorum ostreorum testæ ustæ, attenuandis pilis itidē ut illa aptæ produntur: quanquam si horum ostreorū testæ accipiendæ sunt, καλλαινόν potius quam καλλαινόν legendum erit, qui lapsus facile potuit contingere ob similitudinem characterum. Martialis. Accipe Callaicis quicquid fodit Astur in aruis, & rursus, Callaicum mandas si quid ad Oceanum. Sequitur mox aliud medicamentum. Sal fossile melle subactum in testula torreto, hoc est, *ἀλα ὀρυκτὸν μέλιτι φυράσας ὀπθισσον ἐπὶ ὀστράκω*, ut Aetius legit. Sed in Galeni exemplari *ὕδι κληματίσσι* pro *ἐπὶ ὀστράκω* habetur, hoc est, in sarmentis, quod improbo, quum salis cum melle ustura non commode in sarmentis fieri possit: quanq; etiam in libro ὑπερίστων Galeni idem remedium similiter *ὕδι κληματίστων* torrendum prodatur. Quare fortassis sic accipiendum est ut in testa quidem assatura fiat, uerum sarmentis subditis & accensis. Sequitur statim aliud, pulegij partem. i. salis tantundem, melle subacta, & c. hoc est, *ταῦτα φυράσας μέλιτι* uelut rursus Aetius legit, sed exemplar Galeni ὕδατι pro *μέλιτι* habet, hoc est, aquam pro melle, quam item ineptam, sicut mel aptissimum puto. Sequitur paulò post aliud, Alabastritæ usti drach. viii. hoc est

est ἀλαβαστρίτου κικαιμυδίου δραχ. ii. Sed exemplar græcum ἀλαβαστρίτου habet. Vide tur autem Alabastriten lapidē ustum in dentrificiū hoc approbare. quod etiam Plinius 37. cap. 10. de eo testatur. Alabastrites inquit, nascitur in alabaastro Aegypti, & in Syriæ Damasco, candore interstincto uarijs coloribus, quæ cremata cū fossili sale ac trita, grauitates oris & dentiū extenuare dicitur. Eundem autē lapidē ad uasa ungentaria cauari, quum optime ea incorrupta seruet, lib. 36. cap. 8. prodit. Vnde sanè alabastra appellata uidentur, quanq; quod anfas non habeant, quasi *ἀδύ λαβής*, alij dicta malint. Quin & onychem lapidē, alabastriten uocari ibidē meminit Plin. & Galen. 9. simpl. phar. eundē uero onychem alio loco gemmam esse candorē habentem, unguis humani similitudine, ex Sudine Plin. refert. Quare onychinus color pirorū apud Pliniū, & prunorū apud Columel. de quo paulò ante mentionē feci, uideri possit ab hoc onyche lapide dicitur esse, sed ego non aliū quàm purpureū accipio, ex ipsius adeò Plinij interpretatione. At uero sicut Alabastrū uas ex alabaastro siue alabastrite lapide appellatum est. Sic onyx & lapis, & uas ungentarium ex ipso paratum dicitur. Martialis libro 7.

Vngentum fuerat quod onyx modo parua gerebat,

Nunc postquam olfecit Papilus ecce garū est. Quanq; & onyx hoc loco pro cōchylj testa, de qua paulò ante dixi, accipi possit, maxime quū poeta genus mutarit. Sed Propert. poeta quū dicit. Et crocino nares murrheus ungat onyx. onychē nō pro uase ex onyche lapide, sed simpliciter uasis significatione dixit, et murrheus uoce adiecta, eius materiā indicauit, ex myrrha, ex qua etiam pocula fuisse Martialis. indicat lib. 4. in Ponticum. Nos bibimus uitro, tu myrrha Pontice. quare? Prodat perspicuus ne duo uina calix.

Martialis porro lib. ii. itidem pro uase ungentario, sed masculino genere dixit. uelut etiā Horat. Nardi paruus onyx. Profertur Cosmi nunc mihi siccus onyx. Siccum hic pro euacuato dixit, & Cosmi medici siue myropolæ nomen adiecit, cuius etiā libro i. meminit. Pastillos Cosmi luxuriosa uoras. Et lib. 5. in Gelliam. Quod quacunq; uenis, Cosmum migrare putamus,

Et fluere excusso cinnama fusa uitro. Porro onyx murrheus Propertij, & pocula ex myrrha Martialis, nō alia fuerunt q̄ quæ Murrhina à Plinio lib. 37. cap. 2. dicitur ex myrrha uidelicet siue myrrha humore sub terra calore densato, Sicut crystallum contraria huic causa, gelu uehementiore cōcretum facit. fuerunt autem minime perspicua, ut Martialis palam dicit, Sed & Plin. translucere quicquam aut pallere uitū est, inquit. quod adijcere uoluit, ne quis ex myrrha lachryma arboris in Arabia constitisse putet, ex qua Murrhinā uinū antiquissimū conditū, idem Plin. lib. 14. dicit. Nam de eo suspicio esse, ex eo quod Martialis. in apophoretis ait, possit: ubi eadem calido uino ex ipsis bibendo accommodatiora esse inquit, & maxime falerno ardentī, quod ego igne admoto incensum accipio, Sic enim Plinius 14. cap. 6. de falerno faustiano ait, solum uinorum hoc stāma accenditur, quemadmodum hodie apud septentrionales populos uino uulgò Romania uocata incendi, atq; ita calida bibi solent. Myrrhina.

Si calidū potas, ardentī myrrha falerno Cōuenit, & melior fit sapor inde mero.

Cōmanducationes ad molariū dolores. Primū pharmacū inter ea quæ cōmanducanda prescribit, in græco exemplari penitus est corruptū hoc modo. *κρίγχνος δραχ. β. δειγάνος δραχ. β. πεπέρως λυκὸς δραχ. α. σαΐδιος φησιῆας, ἢ ἄλλης λιθοσταπίης* f. c. *ἢ σαΐδιον κῆψις ὀλοπόνως, ἢ ἢ σμύρνην μίλιτι δαλύσας ἐπίθελλε τῆ σαΐδι καὶ τῆ σμύρνη, ἢ μίφας ποίη μαλατ μείλιτι.* Primū itaq; σαΐδιος φησιῆας habetur pro γνησιῆας, aut certe λυκὸς, Quibus oppositæ sunt σαΐς ex uite syluestri, hoc est labrusca, & μέλαινη. Vult itaq; γνησιῆας, hoc est genuinā, & nō syluestrē uuā pafsā accipiendam

esse, aut certe etiam de genuina λευκήν, id est albam, non nigram. & sane de alba idem hoc auxilium etiam Dioscorides prodit lib. 5. ες τε αφλεγματοσιν inquit, καδ' εωτην και στω πεπερε μασσωμλην δυπελα. Hoc est ad detrahendam pituitam per se & cum pipere comanducata comoda est. Quamvis non minus recte σαχιδος αγριας, pro φησιος legi queat, Nam & de hac Dioscor. testat, quod σαμασθηδαισα φλεγμα αγρ πλεισιν, και οδονταλγιασ ωφελει, &c. & quum addat η φιλ λησ λιπαροπαιτης, uideri potest utramque σαχιδος & αγριασ & ημεροσ, æque commo- dam proderet. Deinde quod legitur, το η σμύρνιον μελιτι διαλυσασ επιβαλλει η σαχιδος και η σμύρνη, in totum supposititium est, quum neque smyrnium, neque myrrham antea in medicamento recensuerit, ut de ammiscendi modo nunc dicere debuerit, nisi fortassis hæc ipsa ex prima nomenclatura deperierunt. Quare his expunctis, ea quorum in medicamento relatū pondus est substituenda sunt, ut lectio in totum hoc quo conuertimus modo habeat. κάγχυος δραχ. β. οειγάνου δραχ. β. περιεως λευκός δραχ. α. σαχιδος λευκός η φιλ λησ λιπαροπαιτης ξ. σ. τών σαχιδος κόπη ελω πόνως, το δε οειγάνου, και κάγχυ, και πέπερι, λεία επιβαλλει, και μίξασ ποίει μαλαγματω- δος. Quamquam omnino suspicio est mihi, quædam in prima enumeratione deesse, quæ hic uidelicet repetat.

Molare emplastrū bonum quod in multis miraculo fuit.] In hoc medicamen- to quod ad formam emplastrī redactum molaribus imponendum tradit. Succī carpasi drach. i. habetur, hoc est οποιου καρπασου δραχ. α. Qualis autem carpasi succi sit, & quod cum carpesio nihil commune habeat, alibi ex Galeno in his comen- tarijs ostendit, ut non sit necesse hoc loco de eo amplius quicquam commentari.

Ferream itaque limulam quo celerius opus succederet fecit.] Et hoc loco exem- plar græcum corruptum est, sed ex Aetio lectionem in integrum restituiimus hoc modo. ποτε η ουω εφοκα τινες ανωμαλοι φαινονται ην οδοντων κατε τινε μερη ρινησας δεομλναι, εδ' οτε δε ομαλου εχουσασ το περας, ομαλως και ης ρινησας δειονται, και δε περε δέντα πωσ ελεις, &c. quemadmodum ego conuertit. Paulo inferius etiam αωδισ επι φερεν habetur, pro ωπχερεν. sed si eiusmodi omnia annotare uelim in immensum hoc opus excreseat. & poterint de talibus locis citra meam commonescationem edoceri, qui nostram uersionem ad græcum exemplar contulerint.

Ab Archigene scripta quæ mobiles dentes corroborant.] Inter hæc Archige- nis pharmaca in primo, pompholygis, aluminis scissi, amyli, &c. conuertit, sed in græco exemplari πομφολυγος, ρίνου, αμύλου habetur, Satis autem manifestū est pro ρίνου debere legi ρινης: quanquam etiam uetus Interpres, post multa hic re- licta, hunc tandem locum reddens, lentiscum uerterit pro alumine scisso, ut non nouus unius exemplaris error sit ρίνου pro ρινης legi. Porro lentisci foliorū de- coctum collutum sistit quidem dentes, sed quum hoc medicamentum aridum sit & inspersile, neque folia, neque fructum, neque cortices, neque radices commode ad- mittit, & si quid ex his lentisci partibus hic indendum erat, necesse fuerat de hoc commonere, easque exprimere, quod quum factum non sit, certum est non ρίνου, sed ρινης legendum esse: de qua certum est quod mobiles dentes firmet, & in pul- uerem redacta amplius aptissime reliquis rebus affricandis ammisceri potest. Ce- terum in sequenti paulo post pharmaco ualde dubito an Misys uox recte lega- tur, quum sit μίσον pharmacum quidem adstringens, sed tamen crustam inurens. Suspicio μωννης aut σμύρνης uocem pro ea legendum esse, sed tamen mutare non sum ausus.

Cæterū in dentiū stupore portulacam manducant.] In dentiū stupore dixit, quod græce est εζ αεμοδίας. Est enim αεμοδία ναρκη εχ' ορασεως η ακοσματος γυγνη μωρη. Hoc est Hæmodia est stupor a uisione ac auditione productus, quum uideli- cet

cet ea à quibus animus ac corpus pariter abhorrent, uidemus aut audimus, uelut ti quū ictus, aut ruinas aut præcipitia subito contuemur, limarumque ac ferrarū at- tritus audimus, Vnde etiā aliqui stridorē dentiū αεμοδίας reddiderūt, uelut Mar- cellus quoque cap. 12. facit. atque hoc ipsum uelle uidetur Hippocr. ποδι χυμωδν, quū ait. λυπηματα γυγνης η εζα τ' ομμάτων, η εζα τ' ακοης, οια τα σώματα, μύλης η βιφθεις η εζα εωτην οδοντες ημωδης εαμ. η εζα τε ποισιν η εζα τον σκελετα προεμα. hoc est, Molestiæ animi aut per oculos, aut per auditū fiunt, uelut etiam corporum, Mola quidem dentiū ad seipsam attrita, dentes stupefcunt, Ambulanti uero circa cauū locum, crura tremūt. Quamvis & hebetationē dentiū, à frigidis austerisque ac acidis fructi- bus obortā, item αεμοδίας nomine comprehendant. Et alij το αεμοδίου, aut ut Hip- pocr. dicit, αεμοδην simpliciter εως οδοντας οδωσας exponāt, quū certe ut grauis, sic breuis dolor & offensa sit dentiū αεμοδία, & que nō diutius permanere solet.

De doloribus gingiuarū.] Inter hæc medicamenta habetur. Proprie autē con- uenit galla tenuissime trita acerabuli mensura, cum myrrha magnitudine fabæ. Sed in græco exemplari κυάθον το μέγεθος, hoc est cyathi magnitudine, falso pro λυά- μου το μέγεθος legitur. Nam cyathi mēsurā dicitur, non autē magnitudo. Sicut con- tra cyami, id est fabæ magnitudo dicitur, rarissime autē pro mensura λυάμος usur- patur. De ea igitur κυάμος uocis significatione aliquos locos hic indicabo. Cyam- us igitur iam simpliciter, iam cum appositione Aegyptij, aut Græci pro magni- tudine accipitur fabæ simpliciter, uel cuius patria est adscripta. Verū pro mensu- ra, nō quidē certa, sed simpliciter rei alicuius mensurabilis capaci, cyamū Aetius usurpauit 13. cap. 115. ubi de picræ exhibitione ait. η δόσις ησχ. στω μελικράτος λυάμοις δ. και ωπχερετω υδατος θερμω λυάμοις. β. hoc est, Datur cochlearij mēsurā cū aque mulsæ cyamis IIII. Ab acceptione item aquæ calidæ cyamos IIII. absorbeant. & cap. 122. eiusdem libri, εφης καλίσον και κεδρίας αυά κύαμου. α. χυλδ λιραμβης κύαμου. α. Id est, Aceti optimi & cedriæ singulorū cyamū unum, succi brassicæ cyamum unū. His locis & cōiequenter pluribus in Aetio cyamus legitur palam pro mensura, quum liquores magnitudine nō indicemus, neque metamur. Est itaque cyamus po- culi genus, quod & Ciborium ac Cibotium appellatur. Sic enim Hesychius ait, κύαμος και το αγύπτιον κιβώριον λεγόμενον και κιβώτιον. Legitur tamen corrupte in Hesychio λεγομενον η καλόμενον. Hoc est, Cyamus significat etiā Aegyptiū Cibo- rium appellatū, itaque Cibotium Sic enim Dioscor. lib. 2. de faba Aegyptiaca testat- tur, & Strabo 37. ιδιος αγυπτιω ησ λυάμος αγυπτιος, εζ ε λιβώριον γινετ. Quare & cyamus & ciboriū, tum pro faba Aegyptiaca dicitur, tum pro poculi capacitate si- ue mensura, qualis ex fabarū Aegyptiarū folijs parabatur, quæ adeo magna esse idem Strabo testatur, ut poculorū & catinorū usum præbeant. aptam insuper ad id habentia cōcauitatem, ut Alexandriæ officinæ his plenæ sint, & ut uasis uran- tur. Imò non solum pro poculo ex folijs Aegyptiæ fabæ facto, siue Colocastæ, ut Plinius libro 21. capite 15. de Aegyptijs loquens ait, Adeoque Nilī sui dotibus gau- dent, ut implexis Colocastæ folijs in uariam speciem uasorum, potare gratissim- um habeant. Verum etiam pro alio, ex alia materia ad eiusdem similitudinem facto, eadem uoces usurpātur. & pro faba quidem λιβώριον & λιβώτιον Dioscor. dixit. & Galenus ad Pamphilianum de Theriaca, δίδοται η ωδι τώτων εζα γλυκίος η μελικράτος, η εφει ψημδης δικτάμνος η πωγάνου, λυάμος αγυπτιω το μέγεθος, οτινεις ωδιχαι είως κιβώτιον & λιβώριον καλδσι. Hoc est, datur his ex passo, aut aqua mulsæ, in quib- us dicitamnū aut ruta incocta sunt, fabæ ægyptiæ magnitudine, quæ quidā uerna- cula lingua Cibotium & Ciboriū appellant. Legitur tamē λιβη pro λιβώτιον in uul- gata editione. Pro poculo uero Strabo uelut dixi usurpauit, & Athenæus cōfir- mat, & Hesychius amplius testatur, ubi ait: λιβώριον αγυπτιον ονομα ωδι ποττειον. Quo

Quo modo sanè etiam Aetiũ in prædictis locis cyamũ accepisse credo, & propterea priore loco de meo parenthesis uice adieci, in eius operis cõuersione, Est id poculi genus, & Aegyptio uocabulo ciboriũ appellatur. Quamvis pro *λυαμοις* possit aliquis *κνωθους* uocem substituere, tanquã ueram pro supposititiã, si hanc cyami significationem ignoret. At uero & Galenus cyamum pro poculo dixisse uideri potest lib. 10. simp. phar. de stercore lupino ubi ait. *ήμεις δὲ εἰς χυλιδίου τι λικῶτον, ἢ λίκος ὅστις ὁ μέγιστος κύαμος, ἐμβαλλόντες τὸ πῶπρον ποδινύφαινον ἤνισσεν ἔνικα πείρας.* Sed Interpretes pro maxima faba *μέγιστον κύαμου* accipere maluerũt, non quidem male, sed quod tamen uideri possit, quum de ollula mentionem faciat, eam ad cyamum poculum comparasse, rectius utiq; meo iudicio quã ad fabam legumantum quantumuis magnum; quanquã ipsa Galeni uerba sic iaceãt, ut cyami quantitas non ad ollulam, sed ad stercorem ollulæ indendum, referri possit.

Cæterũ in epulide, hoc est supercrescente ex inflammatione carne. Vnicum hoc auxilium Galenus in epulide prodidit, hoc est *ὕδι τῶν ἐπουλίδων*, quas ego supercrescentẽ ex inflammatione carnem dixi ex Paulo, qui *ἐπουλιδίς δ' ἔστιν* inquit, *ἅρ' φλεγμονῆς ὑπερσάρκωμα κατὰ τὸν ἐσώπαστον γόμφιον ἐδ' ὅτε μετὰ πνεύματι καὶ ὀδύνης.* Differt autem à parulide, quæ iuxta eundem *φλεγμονή ἐστι πρῖντι μέρει τῶν ὀνύων, ἥτις μὴ λυθῆσα ἐκπυήσεται*, hoc est, Parulis est inflammatio circa partem aliquam gingiuarum, quæ non soluta suppuratur.

Ad erosionem & dolorem dentiũ. Quinquefolij radices in uino coctas à cœna colluendas præbe, coquito autẽ ad tertias. Huius medicamenti lectio in græco corrupta est, quam nos iuxta cõuersionis nostræ rationem restituendam censemus, ut hoc modo legatur, *πρῖν ἀφύλλου ζίκας σιῶν οἴνω ἐψύχας δίδου διακλύσει μετὰ τὸ δειπνῆσαι, ἅφ' ἧ δὲ εἰς τὸ τρίτον μέρος.*

Smegma quo utor, gingiuas contrahit. In hoc smegmate in græco codice sic legit, *χίνου καὶ πρῖντικίου βοτάνης λεκανιδίης σιῶν πῖς ἐλαιοῖς ἢ μόνῃς τέταρτον*, hoc est ut ego reddidi, lentisci & perdicij herbæ uisæ cũ lanis, aut per se solũ, utriusq; quartam libræ partem: puto enim per *χίνου* uocem lentiscũ indicari, cuius omnes partes aequalibus uiribus proditæ sunt, & in præsentem usum cõmodis: quanquam & *χοίνης* recte legitur, ac iuncus rotundus odoratus accipi possit, itidẽ adstringendi uis præditus, & propterea gingiuis contrahendis aptus, quod indico ut si quis pharmacum paraturus sit, utrum libeat per me consiciat, quum & lentiscus & iuncus odoratus in hæc pharmaca commodent, & in sequentibus prodantur recipienda. Deest autem in græco contextu particula *ἀνά*, quam ego reponendam censeo ante uocem *τέταρτον*, ut per eam indicetur, utriusque lentisci uidelicet, & perdicij quarta pars iniicienda esse. *τέταρτον* enim hoc loco pro quarta libræ parte dictum existimo, hoc est pro quadrante, Nam & antea in hoc pharmaco libræ meminit, itemq; unciarum, ut hic per *τέταρτον* quarta libræ pars, hoc est uncia tres significari mihi uideantur. Neque enim uera produnt, qui *τέταρτον* græcis, priuatim dictũ quartarium esse uolunt, hoc est quartam sextarij partem, siue dimidiã heminã, Quum & sextarij *τέταρτον*, & heminã *τέταρτον*, & cyathĩ *τέταρτον*, in his Galeni libris habeamus, & hoc loco *λίτρας τέταρτον* necessario accipiamus, quando nullus alterius ponderis, aut mensuræ, in præcedentibus mentio fiat, de quibus *τέταρτον* accipi queat. Sed & in libello de ponderibus græcis inter Galenicos relato, Dioscorides Alexandrinus ut ego sentio, horũ *πῶπρων* appellationis rationẽ planẽ nõ aliã indicat, q̃ *πρῖτων*, hoc est tertiarũ partũ, & *ἐκτων*, id est, sextarũ; atq; ita *τρίτον, τέταρτον & ἕκτον*, de omniũ mensurarum tertia, quarta & sexta parte dicuntur. Verum quum corruptissimus sit ille ipse Dioscoridis locus, uisum est mihi eum emendatum ac restitutum à nobis adscribere

bere, ut ex eo etiam supra à nobis tradita ex Paulo de eadem re, clariora reddantur, quæ ipsa etiam in principio libellorũ eorum de ponderibus apud Galenum habentur, sed Pauli nomine suppresso, & longe corruptiora quã sunt in Pauli exemplari ad finem ab ipso sanè Paulo adiecta, Nam in præfatione totius operis, ad finem de his se dicturum compromittit.

Διοσκοριδίου, πῶδι μέτρων ὑγρῶν. πῶδι οἴνου.
 τὸ κεράμιον ἔχει λι. π. ἢ δὲ ὄρναι λι. μ. ὁ χῶς τρεῖσι τὸ κόγγιον ἔχει λι. ι.
 τὸ ἡμικόγγιον ἔχει λι. ε. ὁ ξείνης ἔχει λίτρας μίαν, Γο. η. ἡμίνα ἢ κοτύλη, Γο. ι.
 τὸ τέταρτον Γο. ε. τὸ ὀξύβαφον ὅπερ ἐστὶ τέταρτον κοτύλης, ἀγλ. Γο. βς. ὁ δὲ
 λυαθὸς ὅπερ ἔστιν ἕκτον κοτύλης ἄγει Γο. ας. γράμματα δ. ἢ δὲ χίμη δὲ λυαθου
 τέταρτον, ἢ ἀγλ. δραχ. γ. γράμματα ε. ὁ αὐτὸς δὲ σαθμὸς ἐστὶ καὶ ὕδιαιτ' καὶ ὄφους,
 φασὶ δὲ τοῦ ὀμβελίου ὕδατ' πληρωθῆναι ἀψευδέστατον εἶναι τὸν σαθμὸν, ἄγει δὲ οὐκ ἄς
 ψ. κ. τὸν χρωῦ. πῶδι ἐλαίου.
 τὸ κεράμιον ἔχει λι. σβ. ἢ ὄρναι ἔχει λι. λς. τὸ κόγγιον ἔχει λι. θ.
 τὸ ἡμικόγγιον ἔχει λι. δς. ὁ ξείνης ἔχει λι. ας. ἡμίνα τουτέστιν ἢ κοτύλη
 Γο. θ. τὸ τέταρτον ἔχει Γο. δς. τὸ ὀξύβαφον ὅπερ ἐστὶ κοτύλης τέταρτον, ἄγει
 Γο. β. δραχ. β. ὁ δὲ κνωθ' ὅπερ ἐστὶν ἕκτον κοτύλης, ἀγλ. Γο. ας. ἢ χίμη λυαθου
 τέταρτον, ἄγει δραχ. γ. πῶδι μέλιτ'.
 τὸ κεράμιον ἔχει λι. ςη. ἢ ὄρναι ἔχει λι. νδ. τὸ κόγγιον ἔχει λι. ιγς.
 τὸ ἡμικόγγιον ἔχει λι. σ. Γο. θ. ὁ ξείνης ἔχει Γο. κζ. ἢ ἡμίνα ἔχει Γο. ιγς.
 τὸ τέταρτον ἔχει Γο. σ. δραχ. σ. τὸ ὀξύβαφον ἔχει Γο. γ. γράμματα δ. ὁ κνωθ' δὲ ἔχει
 Γο. β. δραχ. β. ἢ δὲ χίμη ὅπερ ἐστὶ κνωθ' τέταρτον, ἄγει δραχ. δ. ε.

Hæc sanè lectio quantum ad mellis mensurarũ pondus attinet nobis aliquandiu uisa est esse uera, & pro genuina omnino restituenda, Nam si cum mensurarum pōderibus supra latinè ex Paulo nobis redditis cõtuleris, uidebis planè eandem rem ab utrisq; tradi, Nimirũ quod uinum nona parte oleũ exuperat, Mellis uero pondus dimidia parte oleum excedat, Vinum uero quarta ampliusq; decima parte à melle superatur, hoc est fermè tertia parte: quanquam ipse Dioscorides non nominatim & expresse sicut Paulus de hac præponderationis diuersitate tradat, & in uulgato exemplari mellis pondus semper totum uini eiusq; dimidium legatur, quum nõ totum uini, sed olei pondus, insuperq; eius dimidium Mel pēdat, uelut Paulus apertis uerbis tradidit. Sunt autem uerba Dioscoridis in uulgato exemplari Galeni hæc.

*τὸ κεράμιον ἔχει λι. ρκ. ἢ ὄρναι ἔχει λίτρας ς. τὸ κόγγιον ἔχει λι. ιε.
 τὸ ἡμικόγγιον ἔχει λίτρας ζς. ὁ δὲ ξείνης ἔχει λι. βς. ἢ ἡμίνα ἔχει λι. α. Γο. γ.
 τὸ τέταρτον ἔχει Γο. ζς. τὸ ὀξύβαφον ἔχει Γο. γς. δραχ. β. ὁ λυαθ' δὲ ἔχει Γο. βς.
 ἢ δὲ χίμη ὅπερ ἐστὶ λυαθου τέταρτον, ἀγλ. δραχ. ε.*

Verũ hanc planè falsam esse lectionẽ, & priorẽ cũ Paulo cõsentientem, omnino uerã iudicari, indeq; inoleuisse putari, quod in Ceramio prima mēsurã, ἔχει λίτρας ςη. falso habetur, pro λίτρας ςη. ad quã proportionẽ necessario is qui præfuit operis castigationi, etiam reliquarum mēsurarum pondera auxit, & fortassis in hoc Fannium exprĩmere uoluit, qui quum Sextarium mellis duarum librarum & dimidiã faciat, reliquæ utiq; mensuræ ad eandem proportionem idipsum pondus habebunt. Ipsum certe Dioscoridem sic tradidisse non putarem, quũ nõ aliter q̃ Paulus habet, & nos etiam conuersum supra prodidimus, legendũ uideatur: nisi nuper adeo in Marcellum antiquum latinum medicum incidissem, qui penitus cum Dioscoride, itemq; Fannio consentit, in mellis mensurarum apponderatione, Cuius uerba eo libetius adscribam, quod autor ignotus hæctenus, & temporũ iniuria multis locis corruptus, nuper adeo à nobis purgatissime restitutus, ex officina

officina Frobeniana, est inuulgatus, & sanè quasi à morte ad uitã excitatus: dein de quod quum ipse latine scripserit, ponderum tamen & mēsurarum rationem, græcè pariter ac latine censuit operi suo præfigendam esse, uelut etiam in præfatione sui operis contestatur. Verba ex ipso opere sic habent:

	τὸ κεράμιον ἔχει.	
ἐλαίου.	οἶνον.	μέλιτος.
λι. ββ.	λι. π.	λι. ρκ.
	τὸ κόγγιον ἔχει.	
λι. θ.	λι. ι.	λι. ιε.
	ὁ ξέσθς ἔχει.	
Γο. ιη.	λι. α. Γο. η.	λι. βς.
	ἡ πτύλη ἔχει.	
Γο. θ.	Γο. ι.	λι. α. Γο. γ.
	ὁ κύαδος ἔχει.	
Γο. ας.	Γο. ας. γρ. δ.	Γο. βς.

Sed & Pauli locum græcū adscribam à nobis restitutum, quanquã in Pauli exemplari Venetijs uulgato, omnino integrior est quàm in Galeni exemplari quod indidem prodijt, habetur. hoc itaq; modo legendus est. *Εἰ δὲ βούλοιο καὶ τῶν σιδηρῶν τῶν ὑγρῶν εἶδη μίτρον, πάλι πολλοὶ μὲν γὰρ αἰ τῶν ὑγρῶν ἐπιπέσειν ἢ τῶν ξηρῶν διαφραγῶν, ὡς ἔστι πρὸς ἀδύγαματ' ἐλαίου τε καὶ οἴνου καὶ μέλιτος ἡλεξομην. τὸ μὲν δὲ μέλι τὸ οἶνον βαρύτερον εἶναι τετάρτῳ μέρει, καὶ προσέτι δικάτω, ὅπερ εἶναι τὸ ὅλον σιωεγγυς τρίτον. ἔχει γὰρ τὸ αὐτὸ τὸ οἶνον, τὸ μέλι τὸ πρῶτον, ὅλον τὸν οἶνον σιδηρῶν, καὶ προσέτι τὸ τρίτον αὐτῶν. τὸ δὲ ἐλαίου τὸ μέλι τῶν ἡμισυ μέρει βαρύτερον εἶναι εἶδη γὰρ τὸ ὅλον τὸ ἐλαίου, καὶ προσέτι τὸ ἡμισυ αὐτῶν. ὁ δὲ οἶνος τὸ ἐλαίου ἐνάτῳ μέρει ὑπερέχει. ὅλον γὰρ αὐτὸ ἔχει, καὶ τὸ β. αὐτῶν. πῶς ἀφάνησα δὲ πλείονα, καὶ ὡς ἐν ἀδύγαματι, τῶν ἑκάστῳ μέρει τῶν σιδηρῶν ἐπιπέσειν, διὰ τὸν κρυσταλλῶν ὡς εἶναι τῶν σιδηρῶν πάντων τῶν ὑποκειμένων αὐτοῖς κατὰ τὸ σίχρον, τὸ τε ἐλαίου, καὶ ὁ οἶνος, καὶ τὸ μέλι κατὰ γοῦρον μὲν καὶ τῶν.*

	τὸ ἰταλικὸν κεράμιον ἔχει.	
ἐλαίου	οἶνον	μέλιτος.
λίτρας. ββ.	λίτρας. π.	λίτρας. ρκ.
	ὁ χῶς ἔχει.	
λίτρας. θ.	λίτρας. ι.	λίτρας. ιγς.
	ὁ ξέσθς ἔχει.	
Γο. ιθ.	Γο. κ.	Γο. κζ.
	ἡ πτύλη ἔχει.	
Γο. θ.	Γο. ι.	Γο. ιγς.
	τὸ μέγα μύτρον ἔχει.	
Γο. γ.	Γο. γ. γράμματα. η.	Γο. δς.
	τὸ ὀξύβαφον ἔχει.	
δραχ. ιθ.	Γο. β. γράμματα. ιβ.	Γο. γ. γράμματα. θ.
	ὁ κύαδος ἔχει.	
δραχ. ιβ.	Γο. ας. γράμματα. δ.	Γο. β. δραχ. β.
	τὸ μικρὸν μύτρον ἔχει.	
δραχ. σ.	γράμματα. κ.	δραχ. θ.

Ex his itaq; studiosi mensurarū singularū pondera exacte expensa habent, quæ grauatus fuisset adscribere, nisi uiderem plerosq; ex professo hanc partem tractantes adeò oscitanter supineq; rem explicare, ut locos etiam cōtra seipso, tanquam pro se facientes adducant. Porro Fannij uersus de Sextarij pondere iuxta liquores hos diuerso, hi sunt.

Illud

Illud præterea tecum cohibere memento, Finitum pondus uarios seruare liquores. Nam libræ, ut memorant, bessem sextarius addet, Seu puros pendas latices, seu dona Lyai. Addunt semissem libræ liuentis oliui Selibramq; ferunt mellis superesse bilibri.

Ad motos dentes stabiliendos. Atramentū sutorium cum oleo terito, & cum lana dentium radicibus admoueto. Hoc medicamētum in græco exemplari sic habetur, *χωλλικουθου τριψας μετ' ἐλαίου, πρὸς τῆς τριζῶν ἐρεθισίω.* pro *ἐρεθισίω* itaq; *εἰώω* legendum puto, & accipiendum, cum lana admouendum esse pharmacum, & fortassis diminutiua uoce *εἰώω* pro *εἰώω* dictum est. Velut infra lib. 10. cap. 2. in uersu Democratis *σκέπασον τὸ κῶλον κροφάτοις ἐρεθισίω*, id est, Totū teges crus mollibus uelleribus. Nisi quis *εἰώω* pro fulcro & sustentaculo dictum accipere uelit, ut uidelicet specilli uel graphij extremo, uelut sustentaculo, medicamētum sit adhibendū. Sequitur paulo post. *Itē ceruī cornua in uīno cocta.* Sed in græco exemplari deest uox *εἰώω*, quam ego restituendam puto, quanquam & *αἰγός*, id est capræ cornua legi possint, ut quæ iisdem uiribus præditæ sint, ut Galen. 11. simp. pharm. prodit. Harum itaq; uocum altera restituenda est, ne infinitas errorem pariat. Sequitur fomentū dentium corrosorū & dolentiū, in quo *τῆρας πνεύμα* *μυλωπίδι* legitur, sed pro *πνεύμα*, substituendū est *πνεύμα*, hoc est foue seu fomenta.

De dentifriciorū cōpositione quibus utor. Dentifricia *ὀδοντοτρίμματα* dicuntur græcis. Verum hoc loco corrupte *ὀδοντοτρίμματα* leguntur, Fiunt autem ad diuersos usus uaria, Nam & frigefactis dentibus, & motis, & dolentibus, & iisdem poliendis, & gingiuis laxis, & ad parulidas, & putrefactiones, omniaq; oris uitia seorsim destitnata parantur, uelut ex ordine ad singulas has affectiones & uitia Galenus describit. Sunt autē diuersa dentifricia à dentiscalpijs, quæ *ὀδοντογλυφια* græcis appellantur. Dentifricia enim in tenuissimum puluillum redacta affricabantur, Dentiscalpia uero ex harundinibus maxime, in oblongam formam figurabantur, eximendis his quæ dentibus à morfu ciborum inhaerent apta. Fiebant etiam ex uiridi lentisci ligno, atq; hoc est quod Dioscor. de lentisco ait. *τὰ δὲ ξυλωθρια χλωρὰ αὐτὰ καλαμίδων πρὸς τριβόμενα πρὸς ὀδῶν σμήκει πόστος.* Quanquam ipsa uerba indicent ligna lentisci uiridia dentibus affricanda esse, sed certè nō alio modo quàm scabendo ac scalpendo, quo uidelicet inhaerentia extergantur ac eximantur. Nam eum Lentisci usum Martialis poeta lib. 6. palam indicat, ubi ait, *Foditq; tonsis ora laxa lentiscis.* Et in apophoretis. *Dentiscalpium.* *Lentiscum* melius, sed si tibi frondea cuspis

Defuerit, dentes penna leuare potest. Quum enim penna itidem dentes leuare ab impactis & inhaerētibus possit, scalpendo uidelicet, affricari enim cōmode non potest, certū est neq; lentisci lignum alio usu fuisse quàm scalpendis dentibus, & non confricandis, uelut ex Dioscor. intelligi possit, & partim ab eius interpretibus est intellectū. Sed & idem poeta in eodem opere dentifricij lemma seorsim habet. *Dentifricium.* *Quid mecum est tibi? me puella sumat,* Emptos non soleo polire dentes.

Timocratis dentifricium. hoc dentifricium ad gingiuas madore laxatas, putrescentesq; facere ait, hoc est *οὔλα πλασθῶντα μυδῶντα.* Non enim legendum est *μυλῶν*, uelut exemplar falso expressum habet. Idem inter cætera etiam ad parulidas conferre dixit. Verum in græco exemplari *πρωπίδας* pro *πρωπίδας* falso legitur. Ad oris enim uitia omnia mox cōmodum esse subiungit, ut nō ad aurium abscessus *πρωπίδας* appellatos, sed ad gingiuarum inflammationes *πρωπίδας*

P

dictas

dictas, legēdum esse uel hinc manifestum fiat. Quid uero sint Parulides supra ex Paulo ostendi, & Cor. Celsus lib. 6. cap. 13. docet. Solent inquit, etiam interdū iuxta dentes in gingiuis tubercula quædam oboriri dolentia, *πρωλιδας* Græci appellant, Verum hoc ipso etiam Celsi loco, in quibusdā exemplaribus *πρωλιδας* legitur, in alijs *παραδοντιδας* a quoquam non indocto pro *πρωλιδας* substitutum est, ex eo quod Celsus iuxta dentes oriri dixit, sed utrumq; falsū, quum de parulidibus hic non sit locus, & apud græcos medicos nulla affectio *παραδοντιδας* appellatur, At uero *πρωλιδας* omnes agnoscunt. Cæterū pharmacum ipsum corruptis in eo rerum mensuris, ut suspicor traditur, neq; facile est integram lectionem restituere ob exemplariū inopiam, & quod Vetus interpres hæc omnia reliquit, ut neq; inde coniecturæ saltem sit locus. Habet autem nostrum exemplar hoc modo. *λαβὼν ῥι πρὸδοντιδας βοτάνης μόδιον ἰταλικόν, ἢ ἄλλω μιναν, ἄλῶν λουκῶν καὶ λεπτῶν ῥ. α. μέλιτος ἐξάγλιον. α. πούρου ὡς γυνέσθαι μέζαν ψαφρωτέραν.* hoc est Accipito herbæ perdicidis modium Italicum, alij Minam habent, salis albi tenuis sextarium unum, mellis Hexagium. Primum itaq; herbæ perdicidis modij Italicici mensura nimia uidetur ad proportionem salis sextarij unius, quare quod adiectum est pondus Minæ in alio exemplari haberi, uidetur castigare modij excessum: quanquā neq; hoc ipsum Minæ pondus probem, utpote minus quam proportione sextarij unius salis conueniat. Est autem Mina iuxta Paulum Aegineæ tam unciarum. xvi. Attica uidelicet & Aegyptia, Romana uero unciarum. xx. Sicut Sextarius quoq; Italicus unciarum. xx. mensuralium, Atticus uero. xviii. iuxta Galenum lib. 1. & 5. *ἰβλίνου*. Quanquam Aetius xi. cap. 35. Sextarium Italicum unciarū xxiiii. facere uideatur, hoc est librarum duarum. Sic enim habet *ἄλως κοινῶν περιγεγυθίου ῥ. ας. ἰταλικόν. τουτέστι γο. λς.* hoc est. Salis communis torrefacti sesquiseptarium Italicū, hoc est uncias xxxvi. quāquam suspicio nobis fuit eum locum uertentibus, *β* legendum esse, quod si tamen etiam legatur, Sextarius Italicus xviii. unciarū erit, & sic eiusdē mensuræ cū Attico, quod Galen. locis paulo ante citatis apertis uerbis redarguit. Libro primo enim *κατὰ γῆν* sic ait. *πρὸ γὰρ τοῖς ῥωμαίοις ὁ ξέσθης ἔχει μίαν λίτραν ἢ ἡμισίαν καὶ ἕκτον, ὡς εἶναι τὰς πέντε ὀγγίας κ. ἄς ὡς τὸ πᾶν τοῖς ἑβραίοις μετρησῶν, ὑπὸν τετραμυθίοις ἑξαβῶν γραμμῶν τισὶ λευκῶν περισῶν. ἐνιοὶ δὲ ψυδῶν ὑπερῶν φασὶ τὸ ῥωμαϊκὸν ξέσθω ὀκτωκάδεκα μετρικὰς ἔχει ὀγγίας.* Porro Modius Italicus iuxta Aetium est librarum xl. Sic enim 13. cap. 97. ait. *ἂν δὲ μὴ πρὸς τῶν κοινῶν ἢ λουκῶν ἡμισὺν μόδιον ἰταλικῶ, τουτέστι λίτρας κ.* Et paulo post. *προσπιχθεὶς ἕτερον ἡμισὺν μόδιον ἰταλικῶ, τουτέστι ἑπτάρας κ. λίτρας.* Sed Paulus octo Chœnicas Italicum ac Aegyptiū modium habere tradit, Chœnicem uero duos sextarios, quo eueniet Modium sextariorū xvi. esse, qui omnino libras xxvii. uncias viii. efficiant, si sextarius xx. unciarum uelut dixi statuatur. atq; hanc sanè mensuram modij, in herba perdicio leui ualde, & parua copia magnam capacitatem explente, & quæ adhuc paucior ab uisura reddatur, nō nimiam esse putarim, eamq; omnino conijcere malim quàm Minæ pondus, si ego medicamento usurus sim. At uero quod sequitur, Mellis hexagium unum accipiendū esse, adhuc longe magis sollicitos nos de mellis iusta mensura facit, quum nulla proportio sit mellis hexagij, ad modium herbæ & sextarium salis: siquidem Hexagium pro pondere aurei unius aut sesquidrachmæ accipiatur, uelut pleriq; omnes tradunt. Quare hoc loco suspicor nō *ἐξάγλιον. α.* legendū esse, sed uel *ξέσθω. α.* ut sit eadē mensura mellis ac salis, uel *ἐξάγλιον. α.* hoc est Hexangeum unum, Ita ut *ἐξάγλιον* pro mensura sex uasculorum paruorum capaci accipiatur. ἀγγεία autem μικρά in frequentī usu sunt tum Aetio, tum Paulo, quæ ego uascula parua fuisse existimo in uulgato usu officinarum, in quibus mel, oleum, ac reliquos liquores dimeti-

bantur

bantur. Sic enim Aetius 12. cap. 44. de oleo gleucino habet, *ὀποβαλοσμία ἀγγεία μικρά. τούτοις γο. κ. ἡ ἰσὺν τὸ διμοίριον.* Capere itaq; sex uascula parua ferè hemina, & unum uasculum paulo plus quàm seiscūciam, iuxta Aetij indicationem, qui tamen uidetur hemina 12. unciarū mensuraliū statuere, si modo integra est lectio exemplaris, quod ego in eo uertendo sum sequutus. Non largam autē corpiam mellis accipiendam esse, uel ex eo apparet quod additur, cōtundenda hæc esse ita ut in massam tenuiorem & friabiliorem redigantur, non spissam & coactiorem. Nolui tamen mutare lectionē uulgatam, de hæsitacione mea admonere contentus. Addam autē adhuc aliam cōiecturam, possibile est lectionē rectam sic habere, *μέλιτος ἐξάγλιον, ἀνάκωρον ὡς γυνέσθαι μέζαν ψαφρωτέραν*, id est mellis tantūdem uel æqualem mensurā, cōtundito ut massa friabilior reddatur. *ἐξάγλιον* autem pro æquilibrio usurpat Constant. Cæsar lib. 2. de agricult. cap. 30. ubi docet quomodo exigere oporteat panis pondus iuxta pondus ipsius frumenti, hoc est, ut ipse ait, *πῶς χρὴ τὸ ἐξάγλιον τῷ ἀρωγῶν ποιῆσθαι.* Potuit autē facile cōmitti ut præpositio ἀνά ex cōpositione transierit in α. unitatis notam. Sequitur mox pharmacū hoc super prunas positum, immissa per foramen rudicula, agitandum esse, sed lectione rursum corrupta. *διὲ λινέιδω ῥάβδω ἐξ ἀνδρακίης ὠπηνυμίου.* Legi autem debet sententiā ita postulante. *διὲ λινέιδω ῥάβδω ἐπὶ ἀνδρακίης ὠπηνυμίου.*

Dentifriciū Damocrati inscriptū.] Recenset hoc loco Galen. duo dentifricia ex Damocrate medico & poeta uersibus Iambicis senarijs conscripta. Meminit eiusdē etiā Plinius ut medici, & qui ipsius Plinij tempore uixerit lib. 24. cap. 7. Scio inquit, Democratem medicū in ualitudine Confidiae M. Seruiliij cōsularis filiz, omnem curationē austerā recusantis, diu efficaciter usum lacte caprarum, quas lentisco pascebat. Damocratē itaq; Plinius Democratē appellat, & alio loco Seruiliij prænomē ei tribuit, eiusdemq; uersuū sententiā reddit, quos integros Galen. intra lib. 10. recitat, uelut ibidē declarauī. Verū uersus aliqui hic in primo dentifricio corrupti sunt, quos quemadmodū emendādos putem hic subscribā. Secundus uersus sic legendus est. *λουκῶς τε τηρήσεις ὀδόντας λασινας.* Septimus sic. *λίτρας τέταρτον, ἀλλ' ἄλως λίτραν μίαν.* Octauus sic. *λίρατος ἐλαφίου τετρακίς λευκονυμίου.* Nonus sic. *λίτρας τὸ ἡμισὶ ἀλλ' ἄλως ὀγγίας δύο.* Undecimus. *χένδρου τεμασίχης χίας λίτραν μίαν.* Duodecimus. *κῶσον λίτρας τὸ τρίτον, ἢ πλείον βραχύ.* Decimusquartus. *ἐν ὀγγίαν φύλλον μαλαβάδες πᾶς δύο.* Reliquorū lectio ut cunq; tolerabilis est, & ex nostra uersione cuiq; patere ac constare potest.

Aliud Aurelij.] In hoc dentifricio aluminis pondus deest, & satis dubium est quantum eius conijci oporteat, Videtur tamen dodrantis, hoc est nouem unciarum pondus, ad reliquorum proportionem non male conuenire, quod sanè restituendum puto, sed tamen citra præiudiciū, ut eo usurus aliquis uel plus uel minus addat. Lego itaq; *ἀπὸ τούτου λάβε γο. θ.* hoc est ex hoc dodrantem accipito.

Cōpositio pharmaci dentes præseruātis.] In hac cōpositione *περδικίης βοτάνης τὸ τιβείας*, &c. in græco exemplari legitur, haud scio an nō corrupte. Si enim accipiamus eum de perdicio in Tiberiade uel circa nascēte loqui, nō succurrit autoritas alicuius, qui de hoc idem testimoniū præbeat. Est autē Tiberias oppidum Iudææ ad lacum Genesarā, calidis aquis salubre, ut Plin. 5. cap. 15. prodit: quanq; si etiā de hoc oppido accipiamus dictā perdicū herbam, nō τὸ τιβείας, sed τὸ τιβείας ἄλως omnino esset legendū. Quare uideri possit nō τὸ τιβείας, sed τὸ τιβείας legendum esse, & intelligendum de ea quæ in Iberia, hoc est Hispania proueniat, Sed neq; perdicij Hispani uel in Iberia nascētis quispiā mentionē facit. Cæterū quando perdicij in his dentifricijs iam sæpe mētio facta est, uidebimus semel quæ nam herba ea sit ex autorū traditione, ut uel hinc loci huius integritatē assequamur.

P 2 Perdicium

Perdiciū itaq; & muralium à Celso appellari, Plin. 21. cap. 30. dicit, quam Græci alij partheniū, alij leucanthemum, alij amaracum uocant. Ita enim legendum est, & non alij leucanthen, alij ramnacum, ut uulgata exemplaria habent. Id quod ex Dioscor. lib. 3. apparet, qui habet *παραθηνίον οἰ δὲ ἀμαράκον, οἰ δὲ λευκάνθημον*. Verum Plinius etiam hoc loco duas herbas in unam confundit. Muraliū enim & perdiciū à Celso dicta, est quidem partheniū à Græcis appellatum, sed nō hoc de quo Dioscorides hæc uerba scripsit, Verum quod Helxinen idem describit, itemq; Partheniū appellari dicit. Partheniū itaq; quod in loco citato Dioscorides descripsit, planè ex genere chamemeli est, & fortassis ea ipsa species quam hodie uulgo matricariā uocant. Helxine uero est ab eodem lib. 4. descripta, itidemq; parthenium ac perdiciū appellata, uelut etiam ab ipso Plinio 22. cap. 17. Helxinē inquit, alij qui perdiciū uocant, quoniam perdices ea præcipue uescuntur, alij sideritin, non nulli parthenium. similiter à Paulo & Galeno proditur, atq; hæc est quam Celsus 2. cap. 33. muraliū & perdiciū appellauit. Sed utraq; Plinius temere inter se prior loco, uelut dixi confundit. Cæterum hæc ipsa perdiciū, à Plinio etiam urceolaris, & hodie parietaria, siue ut Marcellus habet parietalis, itemq; uolubilis appellatur. Estq; utriusq; appellationis uestigium apud Dioscor. in adscriptiōis, ut ego iudico uocibus, sed corrupta est lectio *βουλον πονλαπάρης*, pro *βολοβίλειμ καὶ παρειαπάριαμ*, uelut palam apparet. Parietaria autem eadem ratione, qua à Celso Muralis dicitur, Neq; est hac uoce accipienda illa quam paritariā à duplici floris colore, uulgo appellant. At uero primū illud partheniū non esse puto, eam quæ in his dentifricijs perdiciū, à Galeno & alijs, quos hic citauit eorū autoribus, appellata est. Nam primū partheniū à Dioscor. descriptum, inter tot appellationes à Dioscoride relatas, perdiciū non appellatur, Secundum uero, ipsa uidelicet Helxine, humectæ ac subfrigidæ naturæ, facultatis est extensoriæ ac leniter adstringentis, ut non inepta quidē ad defricandos dentes uideri queat, maxime uita cum sale & melle, Nisi obstaret hoc loco *Παριβείας* uox declarandæ gratia adiecta. Verus Interpres in primo dentifricio, ubi duæ herbe sideritis & perdicias à Galeno urendæ prodūtur, pro sideritide paritariā uertit, & pro perdiciade siue perdicio, (Vtramq; enim uocem Galen. habet) mercurialem reddidit, falsus ut apparet, ex eo quod perdicij uocē pro parthenio semper accipi putauit, qua opinione etiam Plin. ut dixi, delusus fuit: quū perdiciū non nisi Helxine species iam ostensa appellatur, parthenij autē appellatio pluribus herbis æqualiter accommodetur, uelut chamemeli cuiuspiā speciei, & ipsi etiam helxinæ appellatæ, uelut ostendi, & linozostidi siue Mercuriali, quemadmodū Dioscor. & Plin. tradunt. Quare neq; ex ipso quicquā iuuari possumus, non celaturi si ex ipso proficissimus. Suspicio quidem esse queat, pro *παραθηνίον βοτάνης ἢ παριβείας*, legendū esse *παραθηνίον Πιθουλίου*, uel *ἢ ἰβηρίας*, aut etiam *ἢ ἰβηρίας*, accipiendumq; ibidem herbam quæ & Lepidium & Cardamine appellatur. Cuius radices Galen. infra lib. 10. ad ischiadem auxiliares, ex Damocrate prodit, uelut eo loco uberius à nobis ostendetur. Sed & hic obstare merito nobis debent uel imprimis hæc duo, Nimirū uim eius nimis acrem ad hanc rem esse, & perdicij appellationē ei non tribui ab alijs, neq; cōuenire. Quare iuxta meam adeo sententiam, libenter tamen potiori cessuram, recte ut opinor, ad perdiciū superius, helxinen uidelicet trāsibimus, eoq; ut extensoria ui prædito, & hanc uberius adhuc ex uitura adipiscente utemur, & pro *Παριβείας*, legentes *Πιθουλίου*, Hispanā prælatā reliquis intelligemus: quanquam non certò constet, helxinen Iberiæ ut optimam, præ reliquis terris laudem ferre, Et recta lectio fortassis sic habere debet, *παραθηνίον βοτάνης ἢ τῆς παραθηνίαιδος*, ut uide licet declaret perdiciū eandem esse quam etiam perdicia dem antea dixit. Ipsam certe

certè Helxinen, urceolarem uelut dixi appellatam, etiam Scribonius & Marcellus inter dentifricia, cum sale urendam recēsent, quo argumento potissimum hanc lectionem probamus. Sequuntur mox huius pharmaci cōmoditates, inter quas in græco exemplari legitur, *ὅτι παρουλίδες ἀμαχθίσονται, οὐκ ἀμαχθίσονται, ὅτι ῥοδματιδίσονται*. Verum ego uel pro *παρουλίδες* legendū existimo *τὰ ῥοδμα*, ut sit sensus, Neq; gingiua cruentabuntur, neq; superflua carne redundabunt, neque fluxione infestabuntur. uel pro *ἀμαχθίσονται*, legendum est *ἀμαχθίσονται*, & ante *ἀμαχθίσονται* uerbum, *τὰ ῥοδμα* interponendum, ut sit sensus, Neq; parulides producentur, neq; gingiua superflua carne redundabunt, neq; fluxione infestabuntur. Annectit mox Galenus. *τινὲς δὲ πρίχους λέγουσιν, &c.* sed rursus corrupta est lectio. Nam *πρίχους* legendum est pro *πρίχους*. Nulli enim pili hunc usum præbere possunt, ut quis *πρίχας* pro *πρίχους* legendum esse suspicetur. *πρίχους* autem, id est, falsamenta usta, itemq; Cybia dentium doloribus cōmoda esse, etiam Plinius lib. 32. cap. 7. tradit, Salsamentorum inquit, etiam fictili uase cōbustorū cinis, addita farina marmoris, inter remedia est, Et cybia uetera eluta in nouo uase, deinde trita profunt doloribus. Salsamenta itaq; Plinius *πρίχους* dixit, quæ maxime constabant ex Thynnorum carne, cuius generis etiam cybia sunt, Ita enim uocari concisam pelamidem Plinius testatur. Pelamidis autem appellatio thynni est nondum annum uitæ spacium egressi, Sicut idem Cordyla uocatur à recenti partu, eodem Plinio libro 33. cap. 11. teste. Dixit autem cybia uetera Plinius, quæ aliàs solet inueterata uocare, hoc est *τὰ τεταριχθιδία*, uelut etiam alio loco indicaui.

Finis quinti libri commentariorum.

IANI CORNARIII MEDICI PHYSICI

COMMENTARIORVM MEDICORVM, IN DECEM LIBROS GALENI DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM
SECUNDUM LOCOS CONSCRIPTORVM, Liber VI

In caput I. de affectionibus in ore, & de pharmacis ad eas cōmodis.

ETVS profectio sermo est, quem pleriq; artifices in ore habent, Quod nō idem sit, neq; simile, à uiua uoce discere, & ex libro legere. Est quidem uerissimū quod sibi in principio huius sexti libri de pharmacis localibus Galenus præfandum duxit prouerbiū, de uiuæ uocis efficacia, sed si id ipsum Galenus sequutus nihil literis mandasset, dii boni q̄ nihil uiuæ uocis nobis medica studia sequentibus hodie audire cōtingeret, sed penitus in muto & surdo auditorio, cæcæq; & mortua caligine utilissimi omnis generis studiorū uersaremur, ut me certe eius asseclam esse & pœniteat, & pudeat. Quare uiuæ uocis significatio nō est nisi de ea quæ uera & sana dogmata resonans, nō auribus tantum se nostris, sed per oculos magis pectoribus insinuat, accipiēda: tantum abest ut uiuæ putandæ sint uoces quorūdam hodie in publicis scholis mortua dogmata, & meram ignorantiam suam docentium, Et contra mortua scriptura non est nisi quæ falsam & commenticiam doctrinam cum inani insuper uerborum pompa ostentat, à qua quum doctis, Galeni scripta alienissima sint, ita ut hic unus saluberrimam artem

medicam à prauis opinionibus afferuerit, eamq; ad ueram, & ante eius tempora penitus corruptam, & uix uni eius primo autori Hippocrati non ignotā metho- dum deduxerit: tantum abest, ut mortua scriptura censenda sit, ut ego si nō hanc uocem audiuissem, certe nihil aliud habeam quod uiuum in nostris studijs appel- lare audeam. Itaq; non tantum non uulgaris utilitas ex optimorum autorū prae- clarissimis scriptis, industrijs hominibus & prudētī lectione ea uersantibus con- tingit, sed uiua penitus uox sunt mihi omnia ubiq; excellētissima Galeni scripta, maxime tanto splendore & perspicuitatis luce fulgentia, ut nemo nisi hebetissi- mo ingenio praeditus, de eorum obscuritate cōqueri possit: adeo ut neq; horum commentariorum nostrorum ullus aliquis usus futurus erat, nisi temporum in- iuria tot clarissimi loci essent obscurati, & ex longo situ pleraq; omnia eius scri- pta cariem sensissent, interim pessimorū librorum pelago, & rerum & uerborum spurcitiā, incertitudine ac errore exundante, nobis offuso, ex quo tandem per di- uini numinis benignitatem, & nostram contentiosam industriam liberati, omnī- bus ueræ ueteris medicinæ græcæ studiosis manū porrigimus, eos libenter à cer- tissimo naufragio seruaturi, modo uiuam Galeni uocē tum in illius lingua pro- ditis, tum in his atq; alijs eiusdē scriptis à nobis cōuersis, & deinceps uertendis, audire non negligant. In eorum enim gratiam, qui optimarū rerum studio se fati- gare non cessant, se ad hæc scribenda progressum testatur, alias citra scriptū con- tētus futurus, quotidiano sermone suos familiares amicos ac sodales hoc modo instituire. Legitur autē corrupte in græco exēplari, βουλόμηνος ἢ ἢ τοῖς ἄλλοις, &c. pro quo ego legi ac reddidi, ἢ ἢ τοῖς ἄλλοις, &c. Sed & titulus huic tractationi præfigendus in græco exēplari deest, quē hoc modo resti- tuendum putamus. πρὸς τὴν ἐν τῷ σώματι παθῶν, καὶ τῶν πρὸς ταῦτα φαρμάκων. De oris enim affectionibus & præsertim inflammationibus hoc capite tractat.

Quale est quod per aramentum sutorium constat. hoc stomaticum phar- macum non tantum iniscūdi usus, sed etiam notiuum esse ait, si oris affectioni- bus illitum, siue ad gulam, siue ad asperæ arteriæ extremum, quod λάρυγγα græ- ci medici uocant, præterlabatur. Hæc enim ipsa ut statim occurrentia lædit, pos- stea uero etiam ex gula uentrem, & ex asperæ arteriæ extremo, ipsam arteriam asperam, & pulmonem. Sed in græco exemplari corrupte legitur, βλάπτου δὲ ἰκα- νῶς ὁπότε παρεξήνητι πρὸς τὸν σῶμα, ἢ τὸν λάρυγγα, καὶ ταῦτα μὴ θυδῆως αὐτὰ, καὶ ἢ αὐτῶν δὲ τῶν γαστέρα καὶ τῶν τραχέων ἀρτηρίων καὶ τῶν πνεύμονα. Itaq; pro θυδῆως αὐτὰ, legendum est θυδῆως αὐτῶντα. Sic enim legit uetus interpres, quanquam etiā altera lectio tolerari possit. Porro λάρυγγα uox summū asperæ arteriæ græ- cis medicis uelut dixi significat, hoc est τὸ ἐξάτου τῆς τραχέας ἀρτηρίας, Id ipsum autem aliquando etiam τὸν φάρυγγα dicunt masculino genere, Nam τῶν φάρυγγα in muliebri genere, ipse Galenus quum alibi, tum secundo de semine, τῶν τῷ σώ- ματι δὲ θυρυχῶσαν πᾶσαν τῶν ὀφθῶν uocari dicit, hoc est omnem internam oris am- plitudinem, Nos latini fauces appellamus. Quemadmodum igitur ὁ λάρυγγα prin- cipium est asperæ arteriæ, sic ὁ φάρυγγα pro eodem usurpatur, & aliquādo etiam pro ipsius gulæ principio siue summa parte accipitur ueluti alibi ostendi.

Ego quidem igitur à ratione inductus inueni, quemadmodum neruorum fau- eiatorum curationem, ita etiam hoc pharmacum quod omnibus præstat. Solet quidem Galenus ex omni occasione se suaq; inuenta iactare, sed citra ostentatio- nis & uanitatis suspitionem, quum & rite & uere se iactet, non popularis auræ emerendæ studio, sed excitandorum magis studiosorum gratia, ut similia con- sentur: atq; ad hunc sanè modum nos in declamatione, quod optimus medicus sit & philosophus, ad Hippocratis æmulationem exhortatur, promittens nobis

non

non solum similes nos illi euasuros, sed etiam præstantiores, his quidem uerbis, φιλοσοφικῶν ἡμῶν δὲ πρῶτερον εἰπερὶ Ἱπποκράτους ἀληθῶς ἐσμὲν ζήλωται, καὶ τὸ ποιοῦ- μέν, οὐδὲν καλὸν μὴ πρῶτα πηλοῦς, ἀλλὰ καὶ βελτίους αὐτῶν γρηῃδα, μανθάνοντας μὲν ὅσα καλῶς ἐκείνω γέγραπται, τὰ λείποντα δὲ αὐτοῦς ἐξελίσσοντας. Ad eundem itaq; mo- dum etiam hic de inuenta à se neruorum curatione gloriatur, & de stomatico ex- nucibus à se primū excogitato obiter in profectiōne & reditu primo ex Alexan- dria in patriam. Porro de neruorum cura à se inuenta sexto methodi pertractat, & tertio, τῶν κατὰ γῆν. De peregrinationibus autem uarijs cum aliarum rerum, tum simplicium quorundam cognoscendorum gratia assumptis ab ipso 9. simp. pharm. libro mentionem facit, & in libro de prænosendo, & in pluribus alijs per occasionem libris. Cæterum in principio huius stomatici ex nucibus medi- camenti habetur: Utebatur autem collutione aquæ mulsæ, hoc est δισκλίσματι, sed in græco codice δισκλίσματι expressum est.

Satis enim scio etiam ipse non solum multos pauperes esse medicos, sed & qui ab ipsis curantur, quibus satis est ubi ægrotent, alicam cum aqua mulsā acci- pere & mundū panem habere, aut aliquam farinam utilem ad cataplasma. Hoc loco mundum panem habere, non accipiendum est cibi loco eos mundū panem ex- petere, sed ad cataplasmatum usum, quare subdit, aut aliquam farinam utilem ad cataplasma, ubi uidelicet mundū panē non habeat. Alludit autem ad ineptam Thesallorum curationem, qui tribus auxilijs instructi, omnium acutorum mor- borum sanationem pollicebantur, forbitione uidelicet ex alica, olei calidi perfu- sione & panis cum melle cataplasmate, uelut Galenus 13. methodi tradit his uer- bis. κατὰ πλῆθος μὲν ἀρτομέλιτι, προκατακτιονῶν δὲ ἐλαίω θερμῷ, καὶ τρέφον ἐκ χόνδρου βοφίματι. ταῦτα γὰρ ἀρκεῖ τὰ τρία χρέδη ἀπασὶ τοῖς νῦν ἀμεδόσοις θεοσελίοις, εἰς τὴν τῶν ὀφθῶν ἰασιν.

Origanum in sapa, quam alij siraon, nostri omnes hepsema uocant, seruefa- cito. Sapam, siraon, itemq; hepsema appellari etiam Plinius testatur de cimo- quarti capite nono, quo loco etiam musto ad tertiam mensuræ partem decocto sapatam fieri tradit. Sicut eodem ad dimidiā redacto Defrutum uocari, quæ qui- dem Plinij uerba sic accipienda uidentur, ut tertia pars tantum musti restare de- beat, duabus per cocturam insumptis, uelut etiam libro 23. capite secundo ha- bet. Columella tamen libro duodecimo, capite decimonono, de tota mensura tertiā tantum insumere quosdam dicit, decoctione nimirum musti facta ad con- sumptionem tertiæ partis, sed adscribam eius uerba. Quidam partem quartam eius musti quod in uasa plumbea coniecerunt, nonnulli tertiam decoquunt. Nec dubium quin ad dimidiū si quis coxerit meliorem sapatam facturum sit, eoq; usi- bus utiliore, adeo quidem ut etiam uice defrutū, sapa mustum quod est ex uete- ribus uineis condire possit. Sapam porro Carœnum Marcellus medicus appel- lat, uoce ut apparet, suo seculo latina facta, uel non longe antea, quādo eam neq; Cato, neq; Varro, neq; Columella, neq; Plinius usurpet. Palladius tamē lib. 1. cap. 18. itidem Carœni meminit, sed à sapa & defruto distinguit: Carœnum esse tra- dens, quum tertia perditā, duæ partes remanserint. Sapam uero ubi ad tertias re- ducta descenderit. Defrutum uero à defruendo dictum, ubi ad spissitudinem for- titer despumauerit effici tradit. Hippocrates ἐψυτόν appellat defrutum, & Gale- nus per siraon exponit, ut tam apud Græcos ἐψυμα ac ἐψυτόν, quàm apud Latī- nos sapa ac defrutum inter se confundantur. Est autem apud Constantinum Cæ- sarem de agricult. frequens ἐψυτῶ uox, quàm & sapatam & defrutū accipere licet, quando sanè Columella lib. 12. cap. 21. palam dicit: Mustū q̄ dulcissimi saporis decoquitur ad tertias, & decoctum sicut supra dixi, defrutum uocatur. At uero

quod Galenus dicit, Nostri omnes Hepsema uocant, Asianos græcos intelligit, Hi enim Hepsematís uocem usurparunt, uelut idem in commentario in *επιδημιών* Hippocratis ait. *καὶ τὸ σίραου* inquit, *ὅπρ' ἔφημα καλοῦσιν οἱ κατὰ τὴν ἡμετέραν ἀσίαν ἑλλήνων*. Cæterum uox ipsa *ἔφημα* non semper pro sapâ usurpatur, sed aliquando simpliciter pro decocto ac coctura. Sic supra lib. 2. huius operis Galenus usurpauit quum ait, *οὐκ ἔδιδυς τὸ ἔφημα* ἢ *ἀρχὴ*, ἀλλ' *ὅταν ἡδὴ πῶς φέρονται τακερά*, hoc est, Nō statim in principio cocturæ, sed quum iam aliquo modo *σάκτα* facta fuerint, atq; sic accipitur à Dioscoride lib. 5. de Nitro. *ἐκ ποδισσοῦ δὲ τὸ νίτρον καὶ σφόδρον πῶς λειανθῆν μετὰ κυμίνου, καὶ πωθῆν μὲν ὑδρομέλιτος ἢ μὲν ἔφηματος τινος τῶν σφαφορέων διωκευμένων πινδύματα*, id est cum decocto aliquo earum rerū quæ flatus discutere ualent.

Sufficiēter enim adstringit etiam liquidum alumen, quod aliqui Phorimon appellant. Aluminiis uocabulum apud græcos ab adstringendi facultate *σπῆλαια* denominatum est, hanc enim uehementissimam habet. Eius autem tres species præcipue in usum medicum assumentur, Dioscoride lib. 5. teste. Scissum, Rotundum & Liquidum, quod ipsum etiam *φόρμιον* seu *φορμύνη σπῆλαια* uocari, Galenus hoc loco ait, & Plinius 35. cap. 15. testatur. Hodie in officinis scissum, de pluma: Rotundum, zuccarinum: Liquidum, de rocha uulgò appellantur. Habet Galenus etiā astragalitidis & placitidis, & plinthitidis aluminis appellationes, sed Dioscorides superiores tres species in ulu medico solum probat.

Nominantur autē sic, Cytini uidelicet, primogenita punica. Describit hoc loco apertissime Galen. quid sint cytini, *ὀνομάζονται δὲ ὕψος* inquit, *οἱ πρότερον ῥοιάς καὶ ἄν γὰρ χρόνον ἀνθοῦν πᾶντες τὸ δένδρον, καρπὸς αὐτῶν φαίνεται γηραιὸς ἐκείνου ῥοιάς*. Sed Dioscorides lib. 1. quum inquit, *τὰ δὲ ἀνθῶν αὐτῶν καὶ κύντινος καλεῖται*, uidetur cytinos flores ipsius mali punici appellasse, quum tamen non flores, sed à floribus primus fructus in speciem mali punici figuratus Cynus appellatur. Corn. Celsus cum alibi, tum libro. 5. in emplastro quod Rhypodes dicitur, cytinos capitula mali punici latine appellauit. Plinius autem lib. 23. cap. 6. quum inquit, primus pomi huius partus florere incipiētis cytinus uocatur à Græcis, plane idem quod hic Galenus dixit, nisi quod pro incipiētis uoce, desinentis dicendum fuisset, & fortassis legendum est, quum res & sensus ita legi postulent. Cæterum de Balaustio idē Plinius sic ait. In hoc ipso cytino flosculi sunt, antequam scilicet malum ipsum prodeat erumpētes, quos Balaustium uocari diximus. His uerbis Balaustium cytinoxum flosculos esse tradit, quum Dioscorides & Galen. & omnes medici græci, balaustium syluestris mali punici florem esse prodant. Sed adscribā etiā ipsa Galeni de hoc uerba ex lib. 6. simp. phar. *βαλαύστιον ἀνθος ἀγρίας ῥοιάς, οἷον πρὸς τῶν ἡμερῶν ὁ κύντινος*, hoc est, Balaustium flos est syluestris punici, uelut fatiue cytinus. His itaq; uerbis Galenus, itidem ut supra Dioscorides, cytinos flores mali punici dixit, quos tamē hoc loco primos à flore fructus descripsit, quod per indiligentiam ei obrepisse suspicor, ex ea occasione quod & flores & is fructus alterno successu ferē simul proueniāt, ad quod etiam Dioscorides respexit se uideri potest. Quare Celsus hac parte diligentior omnino fuit, qui cytinos capitula mali punici dixit, quū flores pro capitulis dicere potuisset, si eos cytinoxum uoce significari sensisset. Porro Malicorium dixi mali punici cortices, qui *σθία* & *λέμματα ῥοιών*, hoc est putamina hic appellantur. Est autem *λεμμάτων* uox uerbis à uerbo *λέπω*, decortico deducta. Marcellus cap. 8. caliculos dixit.

Miscemus autē & ruborum fructus. Galen. ex succo mororū rubi itidem ut ex mororū succo, stomaticum pharmacū fieri tradit. Mora autem rubi, hoc est *μώρα* ἢ *βάλτων*, à quibusdā *βάλτινα*, quasi dicas Rubina, eodem plane modo sicut *συνάμινα*

συνάμινα appellantur uera Mora, utrisq; appellationibus à plantis deductis, quū *μώρα* arbor itē *συνάμινα* uocetur. Idē plane 2. de aliment. dicit, sed quū locus sit corruptus eum emendatū ac restitutū subscribam, *τὸ τὸ βάτων καρπὸν ὀνομαζοῦσιν οἱ πρὸ ἡμῶν ἀνθρώποι βάτινον, κατὰ τὴν μώρα τε καὶ συνάμινα τὴν μωρίας & συνάμινας*. Sic sanē legendū est, sed in uulgato græco exemplari, uerba *τὸ τὸ μωρίας ἢ συνάμινας* desunt, ut ex præcedentibus nullus sensus erui possit. Vult autē Galen. Batina à bato dici, sicut Mora à Morea, & eadē sycamina à sycaminea. Sed & Diosc. lib. 4. de rubo agens, *βάλτινα* uocem recenset, uerū in exemplaribus uulgatis *βαλτινά* legitur, pro *βάλτινα* uoce rubi fructū, hoc est rubi mora significāte. De his Plinius lib. 15. cap. 24. ait, Mora nascuntur & in rubis multū differente callo, sed in exemplaribus uulgatis, Romæ nascuntur, leui sed tamen à nemine animaduerso errore legitur. Non enim Romæ, sed ubiq; terrarū Mora in rubis etiā nascuntur. Ouidius poeta 1. Metamorph. Cornaq; & in duris hæretia Mora rubetis. Sūt autē mora rubi quæ uulgo nostrati brombehr & kratzbehr ab ipsius rubi aculeis dicitur. Cæterum Morus arbor satis nota est, Ego tamen nō memini me pulchritudinem q̄ in collegio Buslidiano Louanij est uidisse. eius fructus ab eo quod in stomatica pharmaca cōmodus est, apud nostros nomen inuenit, Maulbehr appellatus. At uero Sycomora nō sunt eadē cum sycaminis siue moris appellatis: quamquam Dioscor. quōsdā etiam ipsam sycomorū sycaminū appellare prodit: Sycomorū enim Galen. loco paulò ante citato, plantam unā cum fructu se in Alexandria uidisse dicit, fructum quidē cōsimilem ficui paruae albe, eumq; in medio mororum ac ficuū locari posse ait, unde etiam nomē sit adeptus, à similitudine uidelicet quam ad utruq; fructū habet. Amplius autem ridiculos esse ait eos qui sycomora dicta putent, quod fatuis ficibus, hoc est *τοῖς μωροῖς σίκοις* similes existant, per quæ uerba palam est ab eo Dioscoridē notari qui ait *καλεῖται δὲ καὶ ὁ ἀπὸ αὐτῶν καρπὸς συνόμων, ὅτι τὸ ἄστονον φιλύβωσως*. Videtur enim sentire Dioscorides ob debilem saporem sycomorū quasi fatuū ficum esse dictum. Sed & aliud mirū de hac arbore eodem loco Galenus prodit. Nempe generationē eius diuersam esse à reliquis arborū fructibus. Neq; enim ex uirgultis ac germinibus, sed ex ipsis ramis magnis ac stipite siue trunco enascitur. Sed in græco exemplari corrupte legitur *ἀκρεμόνων* pro *πρέμωνων*. Locū itaq; integrū subscribam. *ἢ γῆραις δ' αὐτῶν σφαφορέων πρὸς τὸ πρὸς τὸς ἄλλους καρπὸς τὸ δένδρον, ἃ δὲ γὰρ ἐκ τῶν ἀκρεμόνων καὶ βλασημάτων, ἀλλ' ἢ αὐτῶν τὴν κλάδων ἢ τὴν πρέμωνων ἐκφύεται*. Meminit huius arboris itemq; fructus eius, etiā Plin. sed nō sycomorū appellat, uerum ficum Aegyptiam lib. 13. cap. 7. Arbor inquit, moro similis folio, magnitudine, ad specū. Pomū fert non ramis, sed caudice ipso, idē ipsum est ficus prædulcis, &c. & paulò post. Huic similis quadatenus quæ uocatur Cypria ficus in Creta, Nam & illa in caudice fert pomum & ramis, quum in crassitudinem adoleuere. Porro in sequenti ex musto pharmaco meminit iniiciendarum extremitatū mollis rubi, aut rubi canini, & corni. Rubus itaque qui sit iam ostendit, Verum Rubus caninus, *κυνόβατον* dicitur, is est qui nostris hyfen, & hagenpotten fructum fert appellatum, ipseq; rubus hagdorn, quasi fruticosa spina uocatur, ei enim penitus cōuenit & Dioscor. & Galeni descriptio. Cornus autem arbor item nota est Germanis, Nam & apud Heluetios & Alfatas nascitur, & alijs etiam ad Herciniam syluam locis, & fructus eius ab illis instar oliuæ muria conditur, quod etiam Dioscorides fieri tradidit & Columella. Huic sanē familiæ meæ nomen debeo: quāquam is qui mihi primo hoc nomen ex Germanico latinū fecit, Laurētius Vrsalius multarū rerū studio ac cognitione eruditissimus uir, patriæ cōsul, ac charis. mihi postea societ. ipsum cynosbatum iam à me ostēsum corni appellatione uenire putauit, & cynosbatum

alia res à rhois Syriaci succo existit. Est em̄ ex Laferis generibus, in quibus principatū habet, qui Cyrenis nascens Cyrenaicus dicitur, ita ut ab eo secundus sit Medicus, & deinceps Syriacus uocatus, utpote illo debiliores & grauiorē odor rem habentes, uelut Diosc. lib. 3. testatur, ut fortassis non male Asa foetida hodie appellata, hi succi esse putentur, omnes ex silphio, quod latini la serpitiū dicit, in praedictis locis collecti. Hos autem succos etiam in stomatica medicamenta ad discutiendas induratas inflammationes, Galenus paulò post Rhois succi mentionem, commodos dicit. Sed quod admonendum hoc loco duxi, succus medicus in ueteri translatione aliquoties indicus legitur, non interpretis, sed typographi uitio, lectionem ueram non assequuti, quæ occasio esse possit, aliud accipiendi per indicum succum quàm qui medicus appellatur, atque id non sine graui errore & delicto, quum non indicus succus aliquis Græcis uocetur, neq; indicus lapis siue color accipiendus indicetur, sed falsa & supposititia uox sit, indicus succi pro medico, quod tamen doctos aliquos nō animaduertisse, magis notum est quam ut pluribus indicare ac improbare libeat. Est autem locus unus omnium celeberrimus in quo indicus succus pro medico legit, in ueteri interprete huius operis lib. 4. ca. 1. de pharmacis acribus oculorum, quem indicare uolui ut de eo errore studiosos cautos reddam. In græco enim exemplari aperte legitur ἡ ὕλη τῆς δριμύτων ὀπίου, οἷου τῶν τε κυρηναϊκῶν καὶ μηδικῶν, ut non nisi græcæ linguæ extreme rudibus ulla suspitio esse possit, de ullo alio succo quàm medico, ut dixi appellato, fieri mentionem.

Proprie quidem stomatica appellantur quæ ad uuas, tonsillas, ac omnes quæ in ore fiunt de repente inflammationes conueniunt. Hoc loco tandem indicat Galenus quæ pharmaca proprie stomatica appellentur, nimirum ea quæ oris inflammationibus destinata sunt, atque eorum sylum mox iuxta autorum quorundam præscriptum subiungit. Cæterum quæ affectio sit uua, hoc est σαφυλίη, Galenus infra cap. 3. declarat. Tonsillas autem παρειδίμια dixi, quibus uocibus & pars faucium, & affectus inflammationis indicantur. Videntur autem tonsillæ uelut Isthmus quidam inter gulam & asperæ arteriæ extremum locata. Vnde sanè etiam apud Græcos appellatio παρειδίμια facta est, sicut latinis tonsillæ diminutiuâ uoce à tolles, hoc est tumore dictæ sunt. Porro quoties σοματικῆ uox simpliciter ponitur, δρώαμις id est compositio, siue διάρχισθ id est illitio ad intelligenda est. Vnde sanè etiam Plinius simpliciter stomatice dicere solet, uelut 23. cap. 6. de malis punicis, Ex acerbo fit medicamentum quod stomatice uocatur, quum dicere potuisset, ex acerbo fit medicamentum stomaticum, generis congruentia seruata. Et cap. 7. eiusdem libri recenset compositionem pharmaci ex moris, quod Galenus paulò post hunc locum ex Hera habet. Sed adscribam Plinij uerba, tum ut locus corruptus emendetur, tum ut studiosi uideant quantum Plinij uerbis cum Galenicis conueniat. Fit inquit, ex pomo panchrestos stomatice, eadem arteriace appellata, hoc modo. Sextarij tres succi è pomo leui uapore ad crassitudinem mellis rediguntur. Post Omphacij aridi pondus denariorum duorum, & myrrhæ denarij unius, croci unius. Hæc simul trita miscentur decocto. Sic sanè legendum est ex uetustis. manuscripto exemplari, ex quo aliquando totum Plinium emendatissimum inuulgabimus. Habetur autem in uulgatis exemplaribus sextariorum duorum aut myrrhæ sextarij unius, & quædam alia uerba superfluunt.

Multitudinem autem succi congiū esse iubet, hoc est sextarios sex Romanos. Quantū pendat congius uniuscuiusq; liquoris, supra ex Paulo ac Dioscoride ostendi. Quot uero minores mensuras capiat ex hoc loco ostenditur, ubi Galenus

lenus congiū sex sextarios Romanos capere dicit. Sed & Paulus idem tradit, Verum quū corrupta sit lectio in uulgatis exemplaribus Galeni ac Pauli, etiam hunc locum à nobis restitutum adscribam, quo non de congiō solum, sed in uniuersum quoties quæq; mensura aliam minorem complectatur, clarum fiat. Pauli uerba hæc sunt.

τὸ ἰταλικὸν κεράμιον ἔχει χράσ. θ. ὁ χρῶς ἔχει φέσας εἴξ.
 ὁ φέσας ἔχει κοτύλας δύο, αἰπίνες καὶ τρυβλία λέγονται.
 ἡ κοτύλη ταυτὸν μὲν εἰσὶν τὸ τρυβλίον, ἔχει μύτρα μεγάλη γ. ὀξύβαφα δὲ δ.
 τὸ γὰρ μέγα μύτρον ἔχει ὀξύβαφον. α. καὶ τρίτον αὐτῶ.
 τὸ δὲ ὀξύβαφον ἔχει λιάσθον. ας. ὁ δὲ λιάσθῳ ἔχει χήμας μικράς
 ἡπι μύτρα μικρὰ δύο, &c. Hoc est.

Amphora Italica siue Ceramium habet congiōs viii. Congiū habet sextarios vi. Sextarius Cotylas duas, quæ & tryblia appellantur. Cotyla autem siue tryblium magna mystra iii. Acetabula uero iiii. Magnū enim mystrum continet acetabulum unum, & tertiam eius partem. Acetabulum uero sesquicyathum habet. Cyathus chemas paruas, aut mystra parua ii. complectitur.

Octo enim drachmæ unciā efficiunt. Andromachus quinque rerum quæ in stomaticum ex punicis conijciuntur, singularum octo drachmas conijcere iubet, quod exponit Galenus tantundem esse ac si singularum unciā conijcere iussisset, quum viii. drachmæ unciā constituāt, sicut quatuor unciā dimidiā, ut mox subdit. Verum in græco exemplari, αὐτὰρ ὀκτὼ δραχμαὶ εἰς τὴν δρώαμις λέγεται, sed ego pro εἰς τὴν λέγω ὀγγίαν, quanquā etiam uox εἰς tolerabiliter legi possit. Quo igitur tum unciæ, tum drachmæ, itemq; reliquorum ponderum certa ratio nobis constet, de hac re etiam Pauli uerba adscribemus, quæ tamen nō ita ut superius recitata, in uulgatis exemplaribus corrupta habentur, nisi quod μνά ἰατρικὴ legendum suspicor, pro μνά ἡ ἰατρικὴ uelut alibi declarauit.

ἡ μνά ἡ ἰατρικὴ καὶ ἀγροπῆσια ἔχει το. η. ἡ μνά ἡ φαρμακικὴ το. κ.
 ἡ λίτρα. το. ιβ. ἡ ὀγγία δραχ. η. ἡ δὲ δραχμὴ ἔχει γρ. γ.
 τὸ δὲ γράμμα ὀβολός. β. ὁ δὲ ὀβολός κεράτια. γ. τὸ δὲ κεράτιον
 χαλκός ἔχει β. ἢ δριμοίρον. ὁ γὰρ ὀβολός ἔχει χαλκός. η. Hoc est.

Mna Attica & Aegyptia habet unciās xvi. Mna Romana unc. xx. Libra unciās xii. Vncia drach. viii. Drachma scrupulos iii. Scrupulus obolos ii. Obolus siliquas iii. Siliqua areos duos, duasq; tertias unius partes, Habet enim Obolus chalcos viii.

Stomatice illitio ex Befasa, hoc est semine rutæ syluestris. βύσαφα & ἀρμαλα Syras uoces esse, rutam syluestrem significantes, etiam apud Dioscoridem legitur, & infra lib. 9. cap. 3. Asclepiades declarat, sed hoc loco tamen idipsum, πνευματογόνιον uidelicet significari per Befasa & Harmala uoces Andromachus nō meminit, utpote qui satis notam rem se his uocibus indicare existimauit. Cæterum in ipsius pharmaci partium enumeratione desunt in Græco exemplari tria simplicia, Cassia, rosa, & crocomagma, quæ unā cum suis ponderibus ex Aetio adscripsi, qui idem medicamentum recenset, & hæc ipsa tria simplicia habet, Vt autem non rite hic deesse, & isthic ex redundantē adscripta uideri queant, testantur abunde Galeni uerba, quibus hæc descriptionē, cum Heræ descriptione conferret & quæ in hac amplius q̄ in illa legantur ostendit. Quare hæc uerba quemadmodum nos reddidimus, in græcum exemplar sunt adscribenda, post aristolochiæ longæ unciā unam, λασίας, ῥόδου ξηρῶν ἀνὰ το. α. κροισμάγματῳ το. α. Res

liqua ab ipso Galeno sufficienter declarantur, ut non sit opus me quicquam addere, nisi quod in huius pharmaci tractatu duo uitia præterire non libet, unum quod μάλλον expressum est pro βάλλων, Alterum quod ἢ διαφορητικῆς τε καὶ ἀποκρυστικῆς falso, pro ἢ συπτικῆς τε καὶ ἀποκρυστικῆς habetur, quanquam talium uitiorum plus uiginti in his stomaticis medicamentis reperierim, ex quorū numero sunt, quod λιπῶν pro λιπῶν de aceto legitur, & ῥοιῶν γλυκέων λεκαυμυδίων pro λεκαυμυδίων excusum est. Reliqua ex collatione conuersionis nostræ patebunt.

Aliud stomaticum eiusdem Andromachi ad omnia uitia oris. In hoc pharmaco Sandarachæ drachmæ dimidiū, hoc est obolos tres habetur. Quod autem drachma dimidia obolos III. pendat supra ex Pauli uerbis ostendit. Habet enim drachma integra obolos omnino VI. Sequitur mox Andromachum non prodidisse: Num crudum, aut coctū, aut tantum despumatum mel ammiscere oporteat, & propterea fatetur se despumato uti, quū tamen & cocti, & crudi, usus alius quis esse possit pro affectuum occasione, sed in Græco exemplari lectio est corrupta, quæ sic habet. αὐτὸς μὲν ὁ ἀνδρόμαχος ὅπως ἐγράψεν, ὅπως μιγνυδατὸν μέλι χην. Aut igitur pro ὅπως ἐγράψεν legendum est ἢ προσέγραψεν, aut ante ὅπως uocem interponendum est μηδὲ γλῶν, utroque enim modo sententia perfecta fiet. At uero & in pharmaco ipso γλυκέως χυλῶ falso, pro γλυκκυρῆζης χυλῶ habetur.

Aliud odorum tenerum ad inflammationes & crustas commodum. Nucum pinearum drachmas III. Quod hic nucum pinearum conuertit, in græco exemplari πυρῆν habetur. πυρῆνα itaque simpliciter, nucum pinearum nucleū dixisse mihi uidetur, sicut etiam in sequenti capite, ubi idem medicamentum rursus recenset: aut certe pro πυρῆνος legendum est πυρῆνων σπόβιλων, uelut infra lib. 7. inter tussicularia eclegmata habetur, atque accipiendi nuclei intra strobilos contenti. Aetius enim s. cap. 46. idem recensens pharmacum σπόβιλων λεκαυμυδίων pro πυρῆν habet. Nisi quis omnino hic uelut etiam in præcedenti ante hoc quarto pharmaco πτυιδῶν legere malit. Nam sic priuatim pinearum nucum nuclei appellantur. Pityides enim inquit Dioscorides, appellantur pinorum & picearum fructus, qui in conis reperiuntur. Conos autem Diosco. dixit totam arboris nucem, quomodo etiam Theophrastus & ueteres græci in usu habuerunt. Sed Galeni ætate non amplius λιῶν sed σπόβιλος hæc pinea integra nux appellata est. Quare per strobilorum uocem, totam nucem pineam apud græcos medicos accipere oportet, quæ & λιῶν & λιῶναιον ab ipsa uocantur. Per pityidas autem internus earum nucum nucleus indicatur. quanquam quū etiam σπόβιλων λεκαυμυδίων dicant, nil aliud indicent quàm nucleos nucum pinearum repurgatos. Sicut etiam nos hic nucum pinearum drachmas III. uertentes, ipsos nucum nucleos intelligi uolumus. Ad integræ porro nucis pineæ similitudinem Erinaceum suas spinas rotare ac circumflectere Plutarchus in libello de animalium prudentia refert, quem locum eò libentius adscribam, quod & doctius quispiam eum citatum non probe reddidit, σπόβιλον uocem flexibilis significatione accipiendo, & recens interpres nucis castaneæ calicem σπόβιλον conuertit, tanquam πώγων λοπίμων, de quo alibi dixi, per σπόβιλον significetur. Verum ut similitudo quidem Erinacei rotantis spinas, ad Castaneæ hispidum calicem, à Plinio ea gratia echinatum appellatum, existit: Ita non reperitur σπόβιλος eius calicis castaneæ significatione, Et si etiā castaneæ calix σπόβιλον uoce significaretur, tamen aptior omnino similitudo ad nucem pineam existit, utpote quum ille calix spinosus semper porrectus sit & maneat, Nux uero pini aculeos suos iacentes habeat, quos non nisi summa siccitate, & maxime aqua præmacerata ac postea arefacta surrigere solet

solet, quod facit etiam Erinaceus à uulpe impetitus. Ad nucis igitur pini similitudinem, Erinaceum suas spinas contra uulpem surrigere, Plutarchus refert his uerbis. ἢ δὲ χορσαίου ἐχίνων ἢ μὲν ὑπὲρ αὐτῶν ἀμυα καὶ φυλακὴ προμίας πεποιήκη. πολλὰ οἶδ' ἀλώπηξ ἀμὲν ἐχίνῳ ἐν μέγα. προσέσθη γὰρ αὐτῆς ὡς φασιν, ὡς σπόβιλον ἀμὲν ἀκωνδαν ἐλίξας δέμας. καὶ τοὺς θίγει τε καὶ διακείν ἀμύχανῳ. Hoc est.

Erinaceorum terrestrium pro seipsis pugna & tutela prouerbiū peperit. Scit multa uulpes, unū at amplū Erinaceus. Etenim ubi illa impetit, uelut alū, Pini uelut nux surrigit spinas suas, Morsumque contactū uitans gnauiter.

Sunt autem tres Senarij Plutarchi uerbis immixti. Cæterum inuenias & strobilon arboris pinalstri significatione apud Plinium 16. cap. 10. Artemidorum de som. interpret. 2. cap. 25. Constantinum Cæsarem 10. cap. 3.

Porro ad finem huius medicamenti addidit. Hæc ex ferula Cratippi esse ait: Andromachus uidelicet hæc ex ferula Cratippi descripsisse testatus est. Est autem ferula, hoc est, νάρθηξ, libri Cratippi inscriptio. Quo titulo etiam Heras librum unum conscripsit, cuius supra lib. 1. cap. 1. huius operis Galenus mentionem fecit, & de eo etiam lib. 5. ἢ γῆνη testatur. ὁ μὲν ἥρας inquit, ἐν βιβλίῳ ἐπιούσῳ τῷ φαρμάκῳ σωδίσσεως τῷ γραφομένῳ νάρθηκα. Quin & Sorani νάρθηκα citat Aetius s. cap. 44. Arbitror autem receptum fuisse morem græcis medicis, ut libros suos medicamentarios νάρθηκας & νάρθηκας inscriberent, atque sic etiam illud Cicero nis 2. de finibus accipio. Iam doloris medicamenta illa Epicurea tanquā de Narthecio promant, si grauis, breuis, si longus, leuis. De Narthecio, hoc est, de libro medicamentario Narthecio inscripto, quanquā non igno rem aliquos pyxidem medicamentariam per Narthecium accipere, haud scio qua ratione ductos. Nobis certe cōsentit etiā Martialis poeta in apopho. qui eiusmodi Narthecia capsulis eboreis inclusa fuisse dicit. Artis ebur medicæ narthecia cernis habere, Munera quæ cuperet Pactius esse sua. Nec ignoro alijs aliter hunc locum accipi.

In Caput II. de Crustis in ore.

Ἐσχάραι, id est, Crustæ uocantur, quæ per pharmaca ὑπερστικὰ inde, hoc est crustam induentia appellata, ad modum cauteriorum inuruntur, in ulceribus putrescentibus, ad compescendam ulterius semper proserpentē putrefactionem, quæ ipsa νομὴ Plinio etiam usurpato uocabulo appellatur. Quomodo itaque tum in alijs corporis partibus, tum in oris ulceribus, hæ ipsæ crustæ infligantur, Galenus hoc loco pertractat, itemque quomodo tollantur. Quin ὑπερστικὰ uocantur etiam crustæ sua sponte in ulceribus profundis ac cauis obortæ, quæ colorem sive millem referunt crustis à ferro inustis, quæ proprie ὑπερστικὰ appellantur. Nam quæ tales non sunt, ἐφελκίδες græcis medicis dicuntur, hoc est tectoria ulceri obducta, uelut nos aliquando his uertendis diximus, & alibi ostendimus. Dicit porro Galenus ratiocinatione in his curandis eiusmodi utendum esse, ut contraria apponamus, uelut Hippocrates dixit. Cæterum quod curationem sic instituere oporteat, ut causæ ac affectui ipsius morbi nos opponamus, frequens est apud Hippocratem, & clarissime in libro de flatibus, nuper à nobis cū alijs quibusdam in latinam linguam conuerso, ostenditur: ubi postquam indicauit morborum naturam corporibus esse contrariam, medicinam uero maxime secundum naturam esse, adiectisque exemplis quibus hæc dicta confirmauit, statim uniuersale pronunciatum

nunciatum subiungit, τὰ γίναντια ἢ γίναντιων ἔστιν ἰήματα, quam sententiā etiam Galenus quinto commentariorum in sextum ἰνδουμῶν Hippocratis conscriptorum adducit, per eam exponens quod Hippocrates eo loco obscurius dixisse uideatur, ἰσὶς ἀντίνοου μὴ ὁμοιοῦν τῷ πάθει. Hic inquit Galenus, sermo idem est potentia cum eo de quo iam sæpe differui, τὰναντία ἢ γίναντιων ἔστιν ἰήματα, hoc est, contraria contrariorum sunt remedia, quod ipsum Hippocrates sexto morborum popularium particula quinta obscurius dixit. Sanatio fit per contrarium non consentiens affectui. Vel, Sanatio est, obluentem non consentire morbo. At uero uelut morbo contraria offerentes corpus ad sanitatem perducimus, Sic inculpatam corporum naturam similia exhibendo conseruamus quemadmodum Galenus eodem commentario in hanc Hippocratis sententiā, θερμὸι κολίσιον ἰχυρὰ ποτὰ καὶ βροτὰ παρακτικὰ, hoc est, calidis uentre fortes potiones ac cibi turbulenti sunt, refert his uerbis. πολλὰ κίς ἢ δ' ἡ μεμαθηκαμεν ὡς τὰς μὲν ἀμίμητους φύσεις ἀφελεῖ τὰ ὁμοία, τὰς δὲ ἄψικράτους, ἁπλοῦς καὶ τὰς νόσους, τὰ ἢ λαδισώσις αὐταῖς ἐράσεως γίναντια.

Andromachi stomaticum odorum tenerū ad inflammationes & crustas com-
modum. Composuit autem ipsum ex nucibus pineis, amylo, &c.] Hoc pharma-
cum etiam præcedenti capite recensuit, ubi ostendi πυρῆνα mihi dictū uideri pro
nucum pinearum nucleo, atque id maxime ex Aetio, qui hoc loco pro πυρῆνῃ
habet, σφοδρῶν κεκαθαρισμένων, quanquam etiam alias indicationes habeat isthic
à me relatas. Neque adhuc uidetur mihi aliud per πυρῆνῃ uocem indicari in hoc
pharmaco, quod ad finem huius capituli rursus tertio referetur. Verum quod ad-
monere uisum est, uetus interpres hoc loco solummodo recensens id ipsum phar-
macum, quod Galenus dixit, σπυδικερὰν αὐτὴν δὲ πυρῆνῃ, ἀμύλον, &c. hoc est ut
ego reddidi, composuit ipsum ex nucibus pineis, amylo, &c. Componitur per py-
rinum, id est, os oliuæ & amyllum, conuertit: tanquam πυρῆνῃ uox non nucis
pineæ nucleum, sed oliuæ os siue nucleum significet, quod ipsum ex eo etiā pan-
declarum coaceruator transcripsit ac approbauit. Sed uterque manifeste falsus est.
Nam πυρῆνῃ hoc loco pro nucleo pineæ nucis dictus est, uelut euidenter præce-
denti capite ostendi. Aliquando tamen πυρῆνας pro oliuarum officulis accipi,
etiam Hesy chius testatur, qui ait, πυρῆνες, τὰ γίναντια τῶν ἐλαίων ὄσῃ. In uulgatis ta-
men exemplaribus Hesy chij πυρῆνας habetur. Promiscue autem & ὁ πυρῆν, &
ἢ πυρῆνῃ dicitur, quomodo etiam Constantinus Cæsar lib. 9. de Agricultura cap.
18. & 19. usurpat. Porro sequitur mox illitio ad affectiones in ore, &c. sed in græ-
co exemplari τροχίσκος pro δίακσις suppositus est, & paulò post, ὡ καὶ αὐτῶ
σὺ μέλιτι, pro ἢ καὶ αὐτῶ σὺ μέλιτι legitur. Similiter autem & in sequenti Critonis
pharmaco ante μίσυς ὁπῆ δίακ. γ. in græco exemplari deest, ἔσω δὲ, ut sit senten-
tia. Sint autem Misyos torrefacti drachmæ tres. Sed & in sequenti Archigenis
medicamento, quod sic conuertit. Aut atramentum sutorium purpuræ marinæ
tomento inuolutum urito, in græco exemplari habetur, ἢ χεῖλ κλυθὸν λευρῶματι θα-
λασσίας πορφύρας εἰληθῆς σὺν κλυθῶ. Quare mihi omnino pro λευρῶματι uoce nulli-
us significati, legendum esse uerisimile uidetur λεροκήματι, ut uidelicet per λεροκή-
μα, textura aliqua ex purpuræ cruore infecta lana accipiatur, aut omnino idem
quod κροκίς significetur. λεροκήματι itaque aut λεροκῆδι omnino substituendum
censo, uelut etiam reddidi, ut uidelicet atramentū sutorium tomento lanæ pur-
puræ marinæ cruore infectæ inuolutum accipiamus. lanarum enim ustarum &
præsertim ex purpura infectarum, uis est ὑπερωπικῆ, Dioscoride libro 2. teste, ut
apertissime sint hoc loco ubi de crustis tractat censendæ, Non esse autem per λερο-
κήματι

κήματι θαλασσίας πορφύρας accipiendum aliud quàm tomentum siue floccum lanæ
purpuræ cruore imbutæ, alio loco ostendi. Quod si tamen quis uerisimilius
esse putet ut pro λεροκῆδι legatur πύγματι, uel πύγματι, non repugno, modo
nulla alia lana conuoluta accipiatur quàm purpuræ flore tincta. At uero πύγματι,
& πύγματι, & πύγματι, & πύγματι pro haplo lanæ siue lana conuoluta
dici, alibi abunde declarauī. Dicitur & πύγματι ῥάκου, tum διπλοῦ, tum τρι-
πλοῦ, id est linteolum duplicatum ac triplicatum, sed & πύγματι διπλοῦ Paul-
lus lib. 6. cap. 90. appellat.

Aut rhoem coriariū in aqua sufficienter donec strigmentosus reddatur ma-
cerato, & coquito, & melle ammixto utitor, facit & Syriacus rhus cum melle.]
Et hoc loco Galenus post Rhoem Coriariū, etiam Syriacum Rhus siue suc-
cum subiungit. Non est autem alius succus accipiendus quàm ex Rhoem in Sy-
ria nascente collectus, uelut etiam præcedenti capite ostendi, Vbi inter parabi-
lia adstringentia hæc uerba habentur. ἐφεῖς δὲ αὐτῶν ὑπόρεια, ῥῶς ὁ αὐτὸς ὄψα,
καὶ ὁ ἢ βυρσοδέψων, καὶ ὁ χυλὸς ὅς ἀπὸ ἢ συρίας κημιζέται, οὐτὸ μὲν οὖν αὐτὸς λαδῶ
ἐαυτῶν μίγνυται. ὁ δὲ τῶν σκυτοδέψων, καὶ ὁ αὐτὸς ὄψα προαφελεθῆντες ὑδατι τῶ
πυρῆνῃ χυσοῦ ἐν χυσοῦ εἰς τὴν μίξιμ. Ex his uerbis palam apparet, succum Syriacum ex
Rhoem esse, sed in Syria nascenti, cuius in uniuersum duo genera, Coriariū, &
Cultuariū, paulò ante hunc locum distinxit. Cæterum uelut etiam supra indi-
caui, hic Syriacus succus penitus diuersa res est ab eo quem Dioscorides ac Plin-
nius, & Galenus etiam alibi Syriacum succum appellant. Syriacus succus ex
Rhoem adstringentem habet facultatem, sumach etiam hodie in officinis appella-
tus. Syriacus uero succus alter, ex silphio collectus, disculforia uel præditus est,
& inter laferis genera recensetur à Dioscoride, tertio post Cyrenaicum & Medi-
cum loco. Sed Plinius uigesimo secundo capite uigesimo tertio. Ex Syria inquit,
nunc hoc maxime importatur, deterius Parthico, sed Medico melius, extincto
omni Cyrenaico ut diximus. quibus uerbis indicat, Syriacum silphium eiusque
succum Medico præstare. At uero hoc loco, καὶ ὁ συριακὸς ποιεῖ μετὰ μέλιτι,
habetur. Ad intelligenda est itaque uox Rhus aut succus, id est, ῥῶς aut χυλὸς.
Nam utro modo dicatur, succus rhois Syriacæ accipiendus est, qui Galenè
tempore ex Syria maxime apportabatur, uelut ex uerbis præcedentis capituli,
paulò ante citatis, aperte ostenditur. Sed & de ueteri interprete admonendum
est, ne quis ipsius errori inuoluatur, qui Rhoem Coriariū aliquando sumach,
aliquando rubiam tinctorum uertit, & hanc maxime ubi Syriacum illi adie-
ctum, sumach appellare ipsi uisum fuit, quum tamen omnia Rhois genera su-
mach Syria ut puto, aut Arabica uoce appellentur, & rubia tinctorum non sit
ex Rhois generibus, sed ἐρυθρόδανου sic Latinis uocetur. Sed deceptus est ex eo
quod Rhus Coriariū βυρσοδέψων id est tinctorius coriorum appellatur.

Quæ Heraclides Tarentinus ad crustas in ore scripsit.] Citat hoc loco ab
Heraclide scripta ad Antiochidem, foeminam uidelicet, ad quam etiam cum ali-
as, tum supra libro tertio capite quarto ad eruptiones sanguinis è naribus, ab
eodem scripta recensuit. Quare lectio Græci exemplaris hoc loco ubique est
emendanda, quo participia μίφαλα, λιάναλα, καταβάφαλα, & ἐπὶ λίβουλα ad foem-
inam ἀντιοχίδα referantur, pro his enim foemininis leguntur masculina μίφας,
λιάνας, καταβάφας, tanquam uir aliquis esset ad quem Heraclides hæc ipsa
scribat.

Aliud ad putredines in ore & gingiuarum abscessus.] Hoc loco gingiuarum
Q 4 abscessus

abscessus ἄλα ἀφεισηκότα dixi, quas easdem paulò ante Soranus ἀφεισηκότα ἄλα dixit, ubi disparatas per abscessum gingiuas cōuertit. Disparatur enim & separatur unio cōtinuitatis in omni abscessu, Vnde etiam ἀποσάσεωμ & ἀποσημάτωμ uoces sunt, eiusdemcum ἀφεισηκότοις & ἀφεισηκόσι originis, παρὰ τὸ ἀφεισηκότα, ad quorum similitudinem etiam Latini abscessus dixerunt.

In Caput III. ad columellam siue gurgulionem.

His fortiora sunt myrti ac baccarum eius decoctum, & ex acerbis cotoneis malis, & uirgultorum ilicis, arbuti, smilacis, ac phagi. Smilacem arborem taxum Latinis uocari & Dioscorides & Plinius tradunt, sed in potu acceptam uenenatum pharmacum esse, & repentinam mortem inducens, idem Dioscorides libro sexto prodidit. Imò non solum in potu acceptam lethalem esse, sed uibrantur, idem Dioscorides libro quarto tradit, & Plinius 16. cap. 10. testatur, ut mirum uideri queat. eius arboris ramulorum decoctum hoc loco à Galeno ad columellam inflammatam probari, maxime quum etiam ipse Galenus 8. simpl. pharmacorum dicat, σμίλαξ ἢ τὰξ δένδρον δὲ διληπτικὸν δυνάμειος. Sed pro τὰξ non recte, ut equidem arbitror, λάκτ legitur, uelut etiam apud Paulum. Non esse autem de alia smilace hic accipiendum, testimonio est id quod asperam & leuem, non smilacem, sed milacem appellare solet, uelut alibi ostendi, & quod hoc loco inter ilicem, arbutum ac phagum recensetur, quibus aspectu similem taxum Plinius dixit, & Dioscorides tum folijs, tum magnitudine abietis similem scripsit. Arbitror itaque Galenum reuera taxi arboris ex genere Abietino & Ilicino, ramulos hoc loco probare, ut quorum decoctum uehementi adstrictoria uel præditum euadat. Non esse autem eam ubique lethalem & uenenosam ex eo patet, quod Dioscorides præcipue de Italica & in Narbonia Hispaniæ nascenti tradat, pro qua apud Plinium in Arcadia, corrupte ut opinor, habetur.

Lapis quo sutores muliebria calciamenta expoliunt, uocatur autem Ageratus. Videtur sanè hic lapis Galeni seculo sutoribus familiaris fuisse, Nam & nono simplicium pharmacorum de eo inquit. Ageratus lapis quo sutores uti uidentur, mixtam habet facultatem adstringentem ac discussoria, & ob adstringentem quidem manifeste gurgulioni inflammato auxiliatur, quamuis nullam manifestam adstrictionem aut acredinem in gustu exhibeat. Tantum quidem de eo Galenus, & ex ipso Aetius, ac Paulus tradunt. Verum qui lapis fuerit aut sit haud promptum est pronunciare, quum neque in sutorum, neque in Medicorum usu hodie reliquum esse sciam, & mirum est Plinium eum non nouisse, neque quicquã apud alios de eo lectum prodidisse. Cæterum appellatio ei à splendore attributa uidetur, & quod diuissime integer maneat, neque senescens, neque marcescens. Habent quidem & hodie lapidem sutores, quo calciamenta expoliunt ut splendeant, sed ex uulgaribus silicibus glabrorum ac nigrorum genere esse apparet, aliqui ipsorum spisso quodam uitri genere ad eandem rem utuntur, ut neutrum ad Ageratum medicum referendum putem, nisi quis omnino silicibus nigrorum generis Ageratum esse uelit, quod tamen lapidum genus hanc uim habere, ex nullius autoritate, neque etiam experimento asseuerare possum, utpote qui eius rei periculum non fecerim.

Et ex acerbis balauistiū, cytini, malicorium, galla, & magis exacte quàm omphacitis fuerit. Quæ mihi uideretur esse omphacitis græcis appellata galla lib. 1. in dicaui, quo loco Pauli Aeginetæ uerba ad opinionis meæ confirmationem produxi

dixi, neque adhuc sententiã mutare uolo, nisi quis penitus corruptum apud Paulum locum docuerit, aut omphacitidæ ab eo substantiue, pro eo quod calycem Plinius dixit, & uulgo cupula glandis uocatur, dictum ostendat, & non omphacitidos uelut ego lego, sed omphacitidæ, uelut etiam in uulgato exemplari habetur, legendum conuincat. Ad hoc autem faciendum opus esset autore qui doceat palam, uelut Paulus habet, omφακίς ἐστὶ τὸ κούλου, ἃς δ' ἐκπέφυκεν ἢ τὸ δένδρον βάλανος, ὡπρὸς δὲ βυρσοῦς χρώνται. qui si non continget, malo adhuc in ea opinione perseuerare, ut legendum sit omφακίτιδος λεκανιδίης, & non ut exemplar habet omφακίδος, accipiendumque omphacitidem gallam uisitam, quæ scilicet sit idipsum cauum ex quo glans quercina enascatur, & quo Coriarij utuntur. Quanquã ut omphacitidem gallam non hoc ipsum cauum esse quis credat, ex hoc Galeni loco persuaderi possit, ubi in Græco exemplari legitur καὶ λυκίς, καὶ μάλλον ὅταν ἀκριβῶς omφακίτις εἴη. Videntur enim hæc uerba significare, gallam magis ab ipso probari quæ exacte omphacitis, hoc est, uelut etiã Plinius ac Celsus dixerunt, immatura existat. Verum ego horum uerborum lectionem transpositam, existimo sic esse legendam. καὶ λυκίς καὶ μάλλον ἀκριβῶς ὅταν omφακίτις εἴη. ut uidelicet indicetur, gallam magis exacte adstringere quum omphacitidum generis sit, ita ut ἀκριβῶς ad uerbū procedens σύμφε referatur, & non ad omφακίτις, Sicut etiam consequenter facit, ubi ait, σύμφεσι δ' ἀκριβῶς καὶ ἀσπηθελαι πάσαι. Quin & Celsus lib. 5. cap. 18. in malagmate primo quum ait: Habet gallæ & immaturæ & alterius, &c. Videtur immaturam gallam omphacitin uertere, eamque alterum gallarum genus statuere. Sed uelut etiam supra dixi, quum immatura utraque & esse & dici possit, uidetur mihi omphacitis improprie immatura dici, maloque adhuc cū Paulo omphacitin accipere pro eo quod Plinius calicem appellauit, quod uidelicet sit alterum gallarum genus, quamquam ipse Plinius supra calicis mentionem, duo gallarum genera faciat. atque hanc opinionem meam adhuc magis corroborare uidetur, quod hoc ipsum cauum ex quo glans enascitur, fortiori adstringendi uel, quàm galla altera omnibus nota, præditum sit, quam facultatem omphacitidi gallæ & Diosco. & Galen. & Paulus, & in summa omnes utriusque linguæ medici tribuunt, eaque gratia ubi forti adstrictione opus est, eius gallæ usum præscribunt. Quare etiam omφακίτιν ab acerbitate dictam existimo, & potius acerbam quàm immaturam latinis appellandam, maxime quum non solum λυκίς omφακίτις, uerum etiam λυκίς omφαξ, Paulo Aeginetæ libro 3. cap. 26. dicatur.

Composita autem ex ipsis iuxta duplicem utilitatem fiunt. Græcum exemplar habet hic σμίλαξ δὲ ἃς ἀντὶ τῆς τριῶν χείρας γίνονται, hoc est, cōposita ex ipsis iuxta triplicem utilitatē fiunt. Verum quando palam non nisi duplicem utilitatē componendi pharmaca Galenus consequenter declarat, certum est ἄνο pro τριῶν legendum esse. Vnam autem utilitatem esse dicit ex compositione simplicium eiusdem generis, quando uehemens cum molli committitur, in qua compositione magnam nihilominus uarietatem iuxta rerum copiam alias auctam, alias imminutã fieri posse ostendit. Alteram uero utilitatē ex cōpositione simplicium diuersi generis oriri dicit, quum uidelicet adstringentia & discussoria inter se cōmittuntur, cuius cōpositionis uarietatē etiam pluribus declarat. Sed Aetius 5. cap. 40. Hæc omnia paucis uerbis cōplexus est sic scribens. Ex his simplicibus & composita fieri possunt, quum uehementi molle & lene quiddã adiungimus, aut discussorio quiddã adstringens admiscemus, iuxta temperaturã corporis cui medemur. Ita sanè ego cōuertit exemplari græco quod unicū suppetebat, misere corrupto, ut tamen hanc genuinã sententiã utcunque elicere possem, quã tamen liberter dam

ter damnabo, si melioris codicis ope potiore affequi contingeret. Porro obiter indicat Galenus omnia pharmaca respectu ad aliquid aut commoda, aut incommoda esse, ut stulti sint qui de eiusdem generis pharmacis interrogent, quod ex ipsis melius sit, quum singula suo tempore optima ac reliquis præstantiora existant. atque hoc non solum in medicamentis, sed & in uino, alica, pitana, alijsq; cibis usu uenire ait, ut aliquid, corporum uidelicet ac morborum respectu, meliora aut deteriora sint censenda, quod ipsum etiam ab Hippocrate proditum asseruerat, & sanè ab ipso in plerisque locis, præsertim in *ὑποθιμιῶν* libris, & de uictu in morbis acutis est factum. Ad hæc omnia grauissimam Herophili subinfert sententiam, qui medicamenta & nullius rei, & deorum manus esse dixit: Nullius rei, si non habeant qui ipsis recte utatur. Deorum uero manus, si iustus ipsorum contingat usus. Atque hæc sententia Herophili producitur etiam à Scribonio latino in præfatione, sed pro deorum manus, corrupte habetur diuinum munus, ut ex sequentibus eius uerbis palam declaratur, sed adscribam locum integrum à nobis restitutum. Inter maximos quondam habitus medicos Herophilus, Cai Iuli Calliste, fertur dixisse medicamenta deorum manus esse, & id quidem non sine ratione, ut mea fert opinio. Prorsus enim quod tactus diuinus efficere potest, id præstant medicamenta, usu experientiaq; probata: quanquam hæc ipsa epistola non Scribonio, sed Cornelio Celso adscribatur, à Marcello medico latino uetusto, quem nuper emendatissimum ex officina Frobeniana edidi.

Vua, inquit, laxata succum dissolutum admoue. Hæc Archigenis uerba ob geminū uitium Galenus reprehendit, ignorantia uidelicet & obscuritatis. Et ignorantia quidem eum accusat, quod uuam laxatam dixit, existimans cum uulgo uuam appellari Columellæ inflammationem, quum *σαφυλή*, hoc est uua, non significet Columellæ inflammationem, sed aliam quandam Columellæ affectionem, quæ inde hoc nomen accepit, quod in ipsa extrema Columellæ pars uuæ fructui similis apparet. Sed in hoc tamen eū minus peccasse inquit, quam quosdam Atticæ linguæ studio sese superciliosius efferentes, qui *σαφυλήν*, hoc est uuam, ipsam corporis particulam appellari existimant, quum *σαφυλή* neutram harum significationum habeat, & neque inflammationem Columellæ, neque ipsam particulam, Columellam uidelicet significet, sed eum tantum affectum, quo gurgulionis extremum maius ac liuidum apparet, & suprema ipsius pars attenuata est, quod ipsum ex prænotionū Hippocratis libro ostendit, ampliusq; Dioclis ac Praxagoræ & Mantiæ autoritate confirmat, qui *σαφυλήν* hunc ipsum affectum Hippocrati significare interpretati sunt, quanquam si quis negligentius Hippocratis uerba legat, possit etiā Hippocratē *σαφυλήν* pro Columella particula, & nō prædicto eius affectu accepisse, existimare. Sicut etiā quod Archigenes dixit, *σαφυλῆς δὲ χαλαδείσης προσάπτον ὅπῃ λείω* uideri possit ita dictū esse tanquam per *σαφυλήν* non Columellæ inflammationem, sed ipsam particulam indicaret, nisi Galenus apertis uerbis declararet ipsum *σαφυλήν* pro Columellæ inflammatione dixisse. In summa itaq; *σαφυλή* non significat Columellā, non significat Columellæ inflammationem, sed significat affectum, in quo tota Columella laxata, extrema sui parte maior est & liuefacta, superna uero tenuis, ut similitudinē præ se ferat fructus uuæ. Fructum aut uuæ dico, *τὴν ῥάγα ἢ σαφυλῆς*. ῥάξ enim in uua, non acinū hodie nobis dictum uelut quidam existimant significat, neque ipsum botrum siue racemum, sed singulas particulares uuas, & fructum qui ex succo, & parte quæ ueluti caro est, & ex uinaceis, & ambiente fornifecus cute constat, ex quo Rhage etiā Ragoides tunica oculi uiformis appellationem sortita est.

Ad eundem

Ad eundem modum etiam de toto fructu accipiēda est ῥάγος uocis significatio, quum ob similitudinē ad uuam, de alijs fructibus usurpatur. Velut apud Dioscorid. lib. 4. quum de solano halicacabo ait. *καρπὸν δὲ ἔχει ὡς θυλακίους περιφέρειον, ὁμοίως φύσας, ποδιφερῆ, λείω, ὡς ῥάγα σαφυλῆς*. intelligendum est, Solanū halicacabū fructum habere rufum, rotundum, leuem, uelut uuæ fructū, & non uuarum acinis hodie dictis similem, quum non uuæ uinaceo, sed ipsius uuæ fructui toto similis existat solani halicacabi fructus, hodie uulgo cerasum Iudaicū appellatus & arabibus alkekengi corrupta ex halicacabo uoce. Sed tamen & Plinius ipse non aliter acinorū uocem usurpauit, libro enim 21. cap. 31. de eodem solani fructu, cui acini coccinei inquit, sic certe ῥάγα πυρρόν reddens, & li. 27. cap. 8. de solano hortensi dixit, acinos habet nigros, quos ῥάγας μέλανας apud græcos legit. Quare penitus acinos non granorum internorū, sed totius fructus significationē Pliniano seculo habuisse putandū est. Sic enim ex lib. 33. ca. 1. apparet, ubi ait Nuclei acinorum eandem uim habent, paulo ante autē uinaceos dixit, quos hodie acinos appellamus. Idem ex his uerbis lib. 15. cap. 17. apparet. Uuas cum malleolo sarmenti sui duro, demptis forfice corruptioribus acinis, in dolio picato recenti suspendi, &c. Sed & sic usupant Varro Columella & Palladius contra hodierni seculi usum, quod acinos pro uinaceis ab illis appellatis accipit, quanquam etiam ipse Plinius blandiores acinos mali punici lib. 13. cap. 19. dicat, acinos non pro toto fructu, sed pro internis granis usurpans. uelut etiā lib. 12. cap. 15. a fari semen acinosum dixit, quod apud Dioscorid. *σπέρμα ἰοιῆς γιγάρτω* habetur. Porro græci quoq; ῥάγας exponunt *κόκκος*, non uinaceos sed totum uuæ fructū indicantes, uinaceos enim *γιγάρτω* appellāt. Quare animaduersione opus est, ne *κόκκος* & ῥάγας, itemq; acinos, pro uinaceis accipiamus, quomodo ferè uulgo usu uenire uidemus. Columella lib. XI. cap. 11. Si cū expresseris uinacea quæ acinis celantur, iam infuscata & nonnulla propemodum nigra fuerint. Caterum quod Galenus in principio huius capituli dixit, eorum neq; meminisse oportere, qui staphylen, id est, uuam particulam uocent, quæ *γαργαρέων*, hoc est gurgulio, & *λιών* atq; *λιονίς*, id est, columna ac Columella recte tum græcis tum latinis appelletur. Videtur tamen frequens & usurpatum uitium, etiam ante Galeni tempora fuisse, quum Plinius palam eam particulam uuam appellet, græcorum præscriptum & fortassis ipsius Aristotelis; quæ Galenus ob hoc cū alijs reprehēdit: in hoc ut apparet sequutus. Sic enim habet lib. 11. cap. 37. tonsillæ in homine, in sue glandulæ. Quod inter eas uuæ nomine ultimo dependet palato, homini tantum est. Sic etiā Celsus, sed & hodie latinis receptissimum est uuā itemq; uulam ipsam Columellam uocari. Porro obscuritatis coarguit Archigenem Galenus, quod succum dissolutū admoue dixit, & non quem succū uellet addidit. Veruntamen hoc excusabile esse dicit, quod apud omnes in confesso sit, Cyrenaicū succum optime facere ad Columellam inflammatam, uelut etiam Dioscorid. tradit. Sed in hoc omnino peius eum deliquisse ait, quod inter adstringendi ui prædicta pharmaca ipsum succum Cyrenaicum retulit, non admonens quando eo uti sit tempestiuum, quanquam quod Archigenes succum Cyrenaicum simpliciter succum dixit, per excellentiam ab ipso factum accipi possit, qua apud græcos receptum est *ῥόπον*, de Cyrenaico Medico ac Syriaco intelligi. Velut etiam Galen. 8. simpl. phar. testatur, ubi ait. *ῥίγη γὰρ ἢ πινός οὐκ ἢ καυλὸς τμηθέντες, ἢ ῥέον ἐκ τῆς πωμῆς παχὺ καὶ γλίχρον, ὅπως εἶναι κώτερον δὲ οἶον καὶ ὑπὸ γλῆνι τινὰ τὸν λυρηνάου ὅπως ὀνομαζοῦσι, καὶ τὸν μηδικόν, ἢ τὸν συριακόν*. Sed de hac re etiam alibi à nobis dictum est.

Aur Sycites uinum calidum. Sycites uinū ex caricis ficibus fiebat, sed quomodo Dioscorides lib. 5. ostendit, qui idem Catorchiten appellatum describit.

Memini

Meminit & Plinius 14. cap. 16. sed loco ut apparet corrupto, his uerbis. Sic fit & Sycites è fico, quem alij palmiprimum, alij catorchiten uocant, aut si dulce esse non libeat, pro aqua tantundem uinaceorum adijciunt. Deest itaq; Cremoris uel diluti, uelut ipse appellare solet, uox ante uinaceorum uocem interferenda, ut sit quod Dioscorides dixit, *ἤτοι ἀντὶ ὕδατος ἐμφύλων ἀπὸ βρεγμα νεοβλίπῳ τὸ ἴσου μέτρον βάλλουσι*, quanquam etiam sic non satis expressum est *ἤν σιμφύλων* significatum. Neque enim uinacei uuarum solummodo ea uoce ueniunt sed totum id recrementum quod ab uuis expressis sub torculari restat, *σέμφυλον* appellatur, ut Galenus 1. de alimentis docet, Huius itaq; cremorem pro simplici aqua ficibus infundendum Diosco. docet. At uero palmiprimum appellatum uidetur hoc uinum, quod proximum à palmeo bonitate sit, eodemq; modo præparetur, si tamen ea uox integra in Plinio legitur.

Quin & omelysis ex cruda ordeacea farina imponenda, aut ex farina seminis lini, aut fœni græci. Hoc loco palam apparet, quod alibi in his cōmentarijs annotaui, Omelysin non tantum de ordeacea aut triticea, sed quacunque etiam leguminum farina cruda usurpari, citra ullius liquoris ammixtionem: nō quidem quod farinae hæ crudæ adhibeantur, sed quod liquor addendus speciatim semper significetur, aut si non exprimatur, aqua ferè simplex addenda intelligatur, calida uidelicet, aut aqua mulsa, uelut etiam hoc loco. Nam siccam farinam imponi non expedierit.

Cæterum per arundinem eiusmodi pharmaca insufflari, ualde improbo. Defertur enim ex ipsis multum, tum in arteriæ summâ, tum in ipsam gulam. Græcum exemplar hæc ita habet. *καταφέρεται γὰρ αὐτῶν πολὺ καὶ εἰς τὴν φάρυγγα, καὶ τὴν σόμαχος. τὸν φάρυγγα* itaque summum arteriæ reddidi, id enim *ὁ φάρυγγ* significat, hoc est, pro *ἡ λάρυγγ* usurpatur, quanquam aliquando etiam *ὁ φάρυγγ*, pro gula summo accipiatur, Sicut *ἡ φάρυγγ* fauces significat, uelut etiam supra dixi, & infra amplius ostendam. Verum neutra posteriorum duarū significationum hoc loco *τὸν φάρυγγα* dici palam apparet, quum *σόμαχος*, hoc est, ipsa gula ei sit adiecta, tanquam altera colli canna.

In Caput III. De pharmacis ad ulcera oris aphthas appellatas.

Mentionem faciam eorum quæ recentiores coaceruarunt. Recenset hoc loco Galenus qui medici de cōpositis pharmacis scripserunt, & quos in his sequutus sit, breuem quandam indicationem exhibens quid de singulis sit sentiendum. Verum quum hac parte exemplar Græcum sit aliquot locis corruptum, eos indicabo, simulq; quomodo corrigendos eosdem putem, ut & uersionis nostræ ratio aliqua extet, annotabo. Primum itaque in hoc contextu *δύσλυτοι* pro *δύσλυτοι* habetur, deinde *ἔγραψεν* pro *γέγραπται*. Postea *ἀνδρομάχου* de *δύο*, pro *καὶ ἀνδρομάχου* de *δύο*. Deinde *ὅτε πετρώνιος* *μόνας* habetur. Pro quo legendum puto *ἀντὶ ὕδατος* *μόνας*. Ita enim alias ab ipso cum in alijs, tum in his libris appellatur & non *πετρώνιος*, quanquam etiam 1. libro compositionis pharmacorum *κατὰ γῆν*, ubi itidem pharmacorum scriptores recenset, *πετρώνιος* pro *ἀντὶ ὕδατος* legatur, sed in eiusdem libri principio eundem simpliciter *μόνας* uocat. Postea habetur, *ἡρας* de *ἐμπροδίου ἀνδρομάχου*, καὶ μετ' αὐτὸν *μόνας* *πε*, &c. Legendum est autem, *ἡρας* de *ἐμπροδίου ἀνδρομάχου*, καὶ πρὸ αὐτῶν *μόνας* *πε* καὶ *μυνηκράτης*. Deinde *ἀλλὰ μαντίας* καὶ ὡς *ἔξ ἀρχῆς* ἢ *ἱεροφίλου* habetur, sed legendum est *ἱεροφίλου*, uelut 1. *ἔξ ἀρχῆς* de ipso testat, quod Herophili sectator fuerit, inde enim herophileum uocat. Postremū legitur, *ὁ δὲ ἡρακλείδης ἀπὸ τῆν ἤν ἐμπροδικῶν ἀγωγῆν ἐπέκεινεν ἰατροῖς ἀείσει*. Verū pro *ἰατροῖς ἀείσει* legendum *ἰατροῖς ἀείσει*. Reliqua ex uersionis nostræ collatione studiosi emendabunt.

Quæ

Quæ Crito ad aphthas scripsit. In his pharmacis, aut æruginis uermiculatæ obolos III in uini heminæ parte quarta tritos colluat, habetur, uelut ego conuertit. Verum græcum exemplar *ἢ οἶνω κοτύλης τέσσαρας λειώσας*, hoc est in uini heminis quatuor habet, quæ mensura palam apparet nimia esse ad tres obolos æruginis in ipsa terendos ac colluendos, etiam si non ipse Galenus consequenter declarat, *ἢ οἶνω κοτύλης πέντε* esse legendum: inoleuit autem is error ex scriptura numeri quaternarij *δ* per cuius compendium scriba uoluit *τὸ τέταρτον* indicare, non sentiens se errorem propagare, quo per *κοτύλης δ* alius *κοτύλης δ* accipere posset, quemadmodum infra in Apolloniæ & Archigenis pharmacis perspicue apparet, ubi idem medicamentum reperitur. Cæterum ærugo uermiculata à similitudine ad uermiculorū speciem dicta est, quomodo etiam græci *σκόληκος* *ἴδω* uocant, quem Plinius scoleciam dixit. Estq; duplex ærugo, altera naturalis & fossilitia, altera artificialis uelut Diosc. lib. 5 & Plinius 34 cap. 12 docent. Sequitur mox, Quin & galla in aceto teratur & illinatur. Sed in græco exemplari habetur. *καὶ ἡ ληνκίς* de *τριβέδω* ἢ *ἔξ ἑλένης* *ἡρώμις*, loco ut apparet palam corrupto: lego itaq; *καὶ ἡ ληνκίς* de *τριβέδω* ἢ *ἔξ ἑλένης* *ἡρώμις*. Sic enim legi debere ipse Galenus infra declarat. Verum etiam sic, adhuc aliqua deesse uidentur quæ ad *ἑλένης* *ἡρώμις* relata, sententiam aliquam perficiant de his quæ in cibo pueris infantibus sunt exhibenda, qualia postea ex Apollonio recenset, quæ si quis huc referre uelit, habet locum indicatum. Nobis in exemplaris potioris inopia, meram diuinationem sequentibus aliqua temere infulcire non est uisum: maxime quum de talibus Apollonius claram doctrinam producat. Sequitur paulo inferius, Aut uiolas albas siccas cum melle tritas illinito. Violas autem albas *λευκῆς* dixi, id enim ipsa uox significat, quanquam Dioscorides *λευκῆς* appellatione, & albo, & melino, & ceruleo, & purpureo flore præditas cōprehendit. Verum de cōmoditate earum ad aphthas cum melle, idem Dioscorides, itemq; Galenus 7 simp. phar. meminerunt, *ἔχωνται δὲ αὐτῶν τινὲς* inquit Galenus, *σὺν μέλιτι καὶ πρὸς ἀφθας*. sed idē eis facultatem extersoriam, ac tenuium partium adscribit, ob quam sanè ad saluam multam in aphthas profluentem extergendam, hoc loco commodæ produntur.

Folia pruni contusa ac lacte permixta colluito. In græco exemplari habetur, *φύλλα κοκκιμυλίας κόψας καὶ γοδλακτὶ μίξας, οἶνω διακλυζέ*, hoc est folia pruni contusa & lacte permixta, ex uino colluito. Verum *οἶνω* superflue adiectum esse à quo priam, ex Galeni uerbis mox sequentibus ostendit. Non enim uino, sed lacte multo diluta folia pruni colluenda esse Apollonius docet, quanquam Dioscorides sanè idem auxilium tradens, non cum lacte folia pruni cōtusa colluere iubet, sed foliorum decoctum ex uino gargarissandum docet.

Quæ Archigenes scripsit ad aphthas. Inter hæc pharmaca habetur, aqua oliuæ colymbadis appellatæ, hoc est muriæ innatantis. Per aquam itaq; nihil aliud quam muriam ipsam indicat, in qua oliuæ conditæ innatare uidentur, ut inde colymbades quasi natatrices sint appellatæ. Sequitur paulo post. Aluminis scissi, florum rosarū æquales partes, fructus myricæ duplum, utere siccis: sed græcum exemplar pro aluminis scissi, hoc est pro *χισπῆς* falso habet *χίνου*. Cæterum paulo post, myricæ fructū, etiam myricæ semen uocat, indifferenter & *σπόριμα* & *καρπῶν*, eundem fructum appellans: quod in aliquibus sanè inculpate facere licet, in quibus uidelicet idē est & semen & fructus in alijs certitudinis gratia uitare hūc promiscuum usum oportet, quum differant hæc inter se, uelut alio loco indicaui. Sequitur mox, Aut adipem suillum aut anserinū manna inspersa illinito: sed pro anserinum, id est *χίνου*, falso habetur *χοίρου* expressum, uelut infra ipse Galenus declarat. Paulo post habetur. Aut oleæ germina trita ex melle, quo loco pro

R oleæ

oleæ germinibus θαλία in græco habetur. Tamen si enim θαλίς καὶ θαλίαις græci omnia germina dicant, tamen peculiariter & quasi per excellentiam de oleæ germinibus, non solū apud Atticos, sed apud omnes medicos θαλία usurpatur. Sic enim Theophrastus, Dioscorides ac Galenus usi sunt. Et Paulus lib. 3 cap. 66 inter adstringentia infusa, ἀφέλιμα σιδάω, ῥόδιον, θαλίας, λυπαρίους &c. hoc est de coctum malicorij, rosarum, germinū oleæ, cupressi, &c. recenset. Est porro & alijs locis lectio græca corrupta, quā ex uersione nostra emendare licebit. Sicut quod μετὰ τὸ σιωχὴς ἀλλήλοις ἐρημυγία πρῶτα τὰ τε καὶ δευτέρωτα. pro μετὰ τὸ εἰρημύγει legitur. & τροφήν pro τροφόν, & quod pharmacum ex misy & uino hoc modo est emendandū. ἤρκεσε δὲ μοι δισπῶντος ἂν τὸ τῶν μίσι χυδαί μετ' οἴνου σύφοντα ὅσον τὸν πόντι τε καὶ ἀνώντι τῶν δισπῶντων, τῶν τε μάλλον ἢ ἡπῶν σύφοντα τὸν οἶνον, καὶ τὸ παχύτρον ἢ ὑγρότρον ἐργαζέσθαι τὸ σκευαζέσθαι ἐκ τῶν μίσις τε καὶ οἴνου μίξιως φαρμάκων. Si enim sic legas, efficietur ea sententia quam reddidi, & quam necessario intelligimus. Cæterū quod reddidi, Fortia pharmaca dico, tum quæ fortiter adstringunt, tum quæ mordent, & immoderatus discutunt: penitus in græco exemplari mancum legitur, ἰσχυρὰ ἢ δεικνύοντι λέγω φαρμάκα, τὰ τε ἰσχυρῶς σύφοντα. Deest itaq; ut palam apparet, καὶ δεικνύοντα, καὶ ἀμετρώτρον διαφοροῦντα. De his enim in præcedentibus, item ut de astringentibus mentionem fecit. ea igitur omnino adscribenda censeo, quo sensus is quem reddidi etiam in græco exemplari integre consistat.

Si uero in putredinē aphtha uertatur, & exulcerationes faciat, neq; aphtham amplius affectionem nominare cōuenit. Supra in principio huius tractationis de aphthis dixit, ulcerationes in superficie oris obortas, habentes quippiā igneæ caliditatis, aphthas appellari. Ad tales itaq; hæcenus pharmaca cōmoda prodidit, atq; iam de hoc commonefacit, si putredinosa fiat ulceratio, & depascendo latius proferpat, non aphtham amplius hoc malum uocari debere, neq; pharmaca ad aphthas commoda appellari cōuenire, quæ talem ulcerationem curent. Sicut non rite erysipelatica pharmaca uocantur quæ discutunt fortiter iam liuefacta & indurata, sed tantum ea quæ erysipelatis in principio repellendū & restringendū influxus humorū gratia adhibentur. Si quis enim inquit, ad aphthas adhibeat, quæ cōueniūt putrefactis, & ad erysipelata admoueat calida & discufforia, quæ conueniunt iam liuefactis, & in scirrhum, hoc est abscessum durum induratis, ut trunque malum grauius reddet per indiscriminatum propriorum cuiq; affectioni pharmacorum usum. Cæterum non solum oris ulcerationes in superficie hærentes, aphthæ appellatur: sed etiam aliarum partium, & maxime pudendorum. Sic infra lib. 9 cap. 8 medicamentum ad testes aphtha ulcere affectos habet, quos διδύμους ἀφθώντας appellat, à uerbo ἀφθῶν quod ex aphtha ulcere laborare significat. Sed idem medicamentū etiam Paulus lib. 3 cap. 54 his uerbis habet. πῶς δὲ εὖ ἀφθώντας διδύμους γῆν λιμωλίαν μετ' ὕδατος πικραταχίας, ἕλεον ξηραυθῖναι. Sed & ἀφθώντα παιδία & παιδία, pro pueris aphtha ulcere laborantibus. græcis medicis frequenter dicuntur. Hippocrates quoq; de fistula pulmonis dixit 2 de morbis ἢ ἀφθῶν ἢ ἀφθῶν τῶν πλῆθον, ὡς περὶ τῶν βληκῶν. &c. At uero sicut ἀφθῶν factum est uerbum ἀφθῶν, sic ipsa ἀφθῶν uox, ἀφθῶν δαὲ deducta esse uidet, propterea quod ignea quadam caliditate huiusmodi ulcera ardeant, & sint quasi incensa.

Finis sexti libri commentariorum medicorum,
Iani Cornarij medici physici.

Iani Cor

IANI CORNARIJ MEDICI PHYSICI

COMMENTARIORVM MEDICORVM, IN DECem libros Galeni de Compositione pharmacorum localium, siue secundum locos cōscriptorum, Liber VII

In caput primum de affectionibus circa partes respirationis contingentibus.

OS EST recentioribus medicis arteriæ pharmaca arteriæ cas appellare, nō apponētibus num antidotos dicāt, an iuxta aliud significatum. Quemadmodum præcedenti libro septimo stomaticas aliquot confectioes simpliciter appellatas habuimus, citra cōfectionis aut compositionis aut illi tionis additionem, Sic appellantur etiam arteriæ simpliciter citra ullam additionem compositionum aut antidotorum. Appellantur eadem etiam eclecta, nō addendo pharmaca, ut tamen intelligamus delingibilia esse medicamenta, quæ etiam eclecta substantiua uoce, latinis itidem & græcis usurpata, πῶς τὸ ἐκλέγεσθαι, id est à de lingendo, nominantur. Cæterū arteriæ ab arteria nomen habent, cuius affectionibus cōmodæ existunt. Meminit autem obiter Galenus translationis nominis arteriæ ab ea particula, quæ quondam sola sic fuit appellata, fistula uidelicet siue canna quæ ex pulmone in laryngem emergit, à qua ad pulsatiles uenas, quæ prius æque ut aliæ omnes, uenæ appellabatur, nomen arteriæ translātū est. utq; esset aliqua æquiuocationis dinotio, aspera arteria dici cœpit illa pulmonis fistula, quam græci etiā bronchum uocant, propterea qd ex chartilaginosis partibus quæ bronchia appellantur, magna ex parte constet. Pulsatiles aut uenæ simpliciter arteriæ uocantur sunt, quanq; hoc ipsum arteriæ nomen latini serius receperint, diuq; tum arterias, tum uenas promiscuo usu dixerint, uelut apud Celsum & Plinium uidere est: itemq; poetas latinos, qui inculpate uidentur uenas appellare ipsas arterias, quod ipsum apud græcos mox uitio datum fuit, si quis φλέβα pro ἀρτηρίῳ dixisset, uelut annotauit quoque in notis atticis Aulus Gellius, qui paulo ante Galeni ætatem uixit. Usurpat autem & ipse Hippoc. φλεβίον ἀντὶ ἀρτηρίας cum alibi, tum 6 epidem. partic. 6 aph. 2 ὑπερμότρον inquit, φλεβίον αἷμα τὸ πλῆθος &c. ubi Galenus aperte docet, uenam pro arteria ipsum dixisse, uerba eius sic habet. φλεβίον ὑπερμότρον ἀρτηρίας δὲ τῶν ἀρτηρίων, ὁμοιογώντων ἀπὸ τῶν πλῆθους ἢ ὑπερμότρον τὰ ἰπποκράτεια βιβλία, φλέβας οὐχ ὑπὸ τῶν μόνων, ἀλλὰ καὶ πολλῶν ἄλλων παλαιῶν ὀνομαζέσθαι καὶ τὰς ἀρτηρίας. Videtur autem ἀρτηρίας appellatio facta, παρὰ τὸ τὸ ἀερίον πνεῦμα, id est ab eo quod aerem feruet, ad utram tandem partem referatur. Ad aeris enim per respirationem attractionē, causa est & organum uel præcipuū ipsa aspera arteria. Aeris aut siue spiritus arteriarū motus, cordis & uitæ gubernacula temperat. Est enim pulsus siue arteriarū motus, actio uitalis, necessaria ac inuoluntaria. Sicut contra respirationis, actio est animalis, necessaria ad uitā, uoluntaria. Verum quantum hæc actiones inter se differant ac cōueniāt ab ipso Galeno in libris de difficultate respirationis doctissime est explicatū, qui libri nuper à nobis cum alijs eiusdem argumenti latine sunt conscripti.

Organa uocis cum dico, arteriā accipite, & eius summū, ac fauces. In græco sic habetur. ὄργανα δὲ φωνητικὰ λέγοντες μὲν τὴν ἀρτηρίαν ἀκρότερον, καὶ τὴν λάρυγγα, καὶ τὴν φάρυγγα. Verum legendū est omnino τῶν φάρυγγα. Appellat itaq; Galen. hic τὴν λάρυγγα asperæ arteriæ summā partem, sicut τῶν φάρυγγα foeminino genere R 2 fauces

fauces, hoc est omnem internam oris amplitudinē, uelut Galen. exponit, quem admodum præcedente libro indicauī. Hæc enim est uocis instrumentū, & non ὁ φάρυγξ, hoc est gulæ summa pars. Quamquam autem ὁ φάρυγξ etiam ἀντὶ τοῦ λάρυγγος usurpetur, cuius exemplū in sequentibus habemus, ubi dixi. Velut exempli gratia. In lassitudinibus tensiuis, cum in summi ipsius asperæ arteriæ musculis fiunt; in græco sic habetur. οἷον αὐτὸ τῶν ἐνωσίων λήπαι, ὅταν ἐν τοῖς τοῦ φάρυγγος ὑψίστοις μύσιν. Vt autem τὸ φάρυγγος pro τῷ λάρυγγος usurpatum sit, ex Aetio palam sit, qui τῷ λάρυγγος hic legit lib. 8 cap. 51. Quamquam inquam: ὁ φάρυγξ ἀντὶ τῷ λάρυγγος usurpetur, Tamen neque τὸ φάρυγγος hoc loco, asperæ arteriæ summum accipere possumus, cum id ipsum simul sit per τῷ λάρυγγος expressum. At uero sicut hoc loco τὸ φάρυγγος, id est fauces, pro uocis organo legendum est: sic paulo inferius ὁ φάρυγξ non pro faucibus, neque pro larynge, id est arteriæ summo accipitur, sed pro gulæ summo. Sic enim ait. Vna enim est tunica sibi ipsi coherens & cōtinua, quæ summo gulæ, summo asperæ arteriæ, gulæ etiam, atque ipsi asperæ arteriæ intrinsecus prætenditur: quod in græco hoc modo habetur. εἰς γὰρ δὲ τὴν ἐσωτὴν χιτῶνα σιωχίης, ὅ, τε ἐν τῷ φάρυγγι, καὶ τῷ λάρυγγι, καὶ σομάχῳ, ἢ ἀρτηρίᾳ τῆς τραχείας ἢ τῆς ἐνδομυϊκῆς ἀρτηρίας. Palam itaque apparet τὸ φάρυγγος ad ipsam gulam, & τὸ λάρυγγος ad asperam arteriam referri, utpote qui sint summæ istarum partium particulae. Cæterum hæc sapius iam repeto, quod uideam interpretes græcorū medicorum mire in his uocibus uertendis delirare, & nullo æquiuocationis respectu fere semper φάρυγγος quocumque genere dicatur fauces conuertere. Nam neque Plinius ipse libro 11 cap. 57 cum ait: Summum gulæ fauces uocantur, postremum stomachus: has particulas satis clare distinxit. Fauces enim non uocatur summum gulæ, sed omnis interna oris amplitudo. Et ὁ φάρυγξ quidem summū gulæ appellatur, hoc est ἡ ἀρχὴ τῷ σομάχῳ, sed hoc fauces appellare non cōuenit, ut sit inter fauces quas dixi τὸ φάρυγγος, & summū gulæ τὸ φάρυγγος discrimen. Neque enim fauces, ut φάρυγξ, æquiuoce dicuntur. Videtur autem Plinius quod græci dicunt, ὁ φάρυγξ ἀρχὴ τῷ σομάχῳ δὲ, reddidisse: Summum gulæ fauces uocantur: atque sic φάρυγγος æquiuocum confudisse, de quo æquiuoco etiam Dictionarij græcorum admodum præsertim Suidas sic prodens. φάρυγξ θηλυκῶς σημαίνει τὸν λάρυγγα φάρυγγος, ἢ δὲ εἰς τὴν ἀρχὴν ἢ μετὰ τὸν τῷ γλώττης ῥίζαν. ὅτι δὲ ἀρσενικῶς σημαίνει τὸν λάρυγγα. & Iulius Pollux. ὁ μὲν οὖν φάρυγξ σομάχῳ δὲ τὴν ἀρχὴν, ὡς βρογχίου λάρυγγος. Porro fauces significare internam oris amplitudinē post linguæ radicem, uel ex hoc doctissimi mi poetæ uersu ostenditur.

Obstupui, steteruntque comæ, & uox faucibus hæsit. Non potest enim in summo gulæ hære uox, quum ex stomacho non prodeat, sed in faucibus hæsit, tam per arteriam eiusque summum progressa.

Vocant autem aliqui exercitiorū magistrī eiusmodi affectionem musculorū in quibus consistit lassitudinem inflāmatam. Exercitiorū magistrōs appellauī ὁδογυμνασῆς, qui puerorū corpora exercebant, non solum in lucta & palæstra, sed etiam in Musica ac cantu. His enim artibus ingenui pueri instituebantur ac exercebant, in superque in literis, uelut tradidit Plutarchus, & in Thrasybulo Galenus, quamquam lib. 2 ὑγιεινῶν magis ad pædotribam spectare puerorū exercitationē tradat, utpote qui sit gymnastæ minister, uelut cocus medici. Est enim gymnastes proprie qui exercitiorū omnium uim doctus, & rationem & modū eorum singulis apte præscribit. Quare non solū gymnastæ, sed etiam ὑγιεινῆς, id est, tutandæ sanitatis magistrī, & medici nomine eum dignatur. Pædotriba uero omnes palæstræ actiones nouit quidē, sed quid efficere ualeant ignorat. Quemadmodū cocus betam aut lenticulā aut ptisanā, aliās aliter præparat, neque tamen quam uim habeat nouit

nouit, neque quæ potior præparatio existit. Medicus uero quanquam fortasse nihil eorum similiter ut cocus præparare queat, omnium tamen præparatorū uim nouit. Illi itaque exercitiorum magistrī affectionē musculorum ex uehementi clamore & uocis exercitio obortam, lassitudinem inflāmatā, id est κόπου φλεγμονώδης uocare solebant, similemque esse affectionem dicebant cum ea quæ in manibus, cruribus, lumbisque ac spina contingit, ubi etiam hæ partes nimium fuerint exercitatae. At uero non solum lassitudinem inflāmatā, sed etiam lassitudinem tensiuam, id est κόπου ἐνωσίου incidere dicit Galenus, maxime circa musculos ipsum asperæ arteriæ summum mouentes, sed horum uerborum sententiā in græco corrupta est, quam ex Aetij libri octauī cap. 51 restituiimus in hunc modum. ἢ τὸ λάρυγγος, πῶς τὴν πληγὴν τῶντι, καὶ ἢ τῶν λεινωμένων αὐτῶν μύων βλάβη ἐν ὑπόρρεισιν, μείζονα τὸν δόδεσιν ἐργάζεσθαι. Vetus tamen interpretes uidetur paulo aliter legisse, hoc modo. ἢ τὸ λάρυγγος, πῶς τὴν πληγὴν τῶντι, καὶ ἢ τῶν μύων ὑπόρρεισιν, μείζονα τὸν δόδεσιν ἐργάζεσθαι. Cæterum quomodo κόπου ἐνωσίου & κόπου φλεγμονώδης differant, Galenus libro 3 ὑγιεινῶν abunde ostendit, & Paulus lib. 1 cap. 20 de clarat, his uerbis. ὁ ἐνωσίου κόπου περίττωμα μὴ οὐδὲν ὅτι καὶ ἄξιον λόγον ἐγγείδης πῶς σῶμασιν, ἐν δὲ εἰκνυτοῖς, ἢ τὸ δὲ οὐδὲ μὴς τε καὶ τὰ νόσθα δόδεσιν πῶς ἐγγίγνεται, καὶ ἢ τὴν τείνειδης δόδεσιν. ὁ δὲ φλεγμονώδης καὶ ὁ ὡσπερ τεθλασμένων ἢ φλεγμονόντων ἀδιδανόμεθα τῶν μορίων, τὴν καὶ αὐτὰ συμπίπτει εἰσθῆν, ὅταν ἐκθρομαθῆνται ἰκανῶς, αὐτὰσθῶνται τὴν πῶδε κεχυμένων ἐσωτῆς περίττωμασθῶν. Quibus uerbis indicat, lassitudinem tensiuam in dicare, nullum memorabile recrementū corporibus insidere, sed iuxta musculos ac neruos affectionem quampiam fieri, in qua tendi sibi uidentur. Lassitudinem autem inflāmatam esse, in qua partes uelut contusæ aut inflāmatæ sentiuntur, quod tunc maxime contingere solet, quum plurimum excalfactæ, ex recrementis quippiam attraxerint, quæ ipsis alias sunt circumfusa. Sed in uulgato Pauli exemplari τείνειδης pro τείνειδαι legitur, & ἐκθρομαθῆνται pro ἐκθρομαθῆνται. Porro phonascos hanc affectionem frequenter incurrere subdit, & quomodo sibi me deantur annectit. Phonasci autem dicuntur qui uocis exercitio magno utuntur, quales sunt, uelut ipse recenset, citharædi, præcones, tragædi & comædi. Plinius uocis studiosos, & uocem sub certamine exercentes φωνασίους dixit.

Per totum hoc tempus cibus uentes qui ex lacte, amylo, alica, ouis, & dulciarijs libis componuntur. Dulciaria liba dixi, τὰ ἰτρία græcis appellata, exponit autem πεισματὰ & τραγήματα, hoc est placētulas & bellaria, quidam etiam δόδεσιν καὶ μέλιτῳ γυμνασθῶν addūt, hoc est esse placētulas ex sesamo & melle paratas, quamquam non ex his solum parari solita fuisse τὰ ἰτρία, uel ex hoc constat, quod Dioscorides libro quarto papauer erraticum in mellita & dulciaria, ἰτρία uidelicet, addi scribat. Quare ego omnia liborum genera ex melle siue zaccharo præparata, in quæ & nuces pineæ ac amygdalæ adduntur: itemque semina aliqua siue cucumeris siue cucurbitæ, siue papaueris aut sesami, ἰτρίων appellatione uenire puto. Nam talia omnia in rem præsentē commoda existunt. Appellatur autem hodie talia liba seu dulciarij panes, corrupta ex massa panis uoce, marzepanes, maxime quum prædictæ res cum zaccharo, & non cum melle, in formam panis coactæ torrētur, à qua præparatione cum friabiles fiant ipsi panes, ἐρέκια etiam græcis appellata esse eadem quæ ἰτρία, Galenus in glossis Hippocraticis tradit, nimirum πῶς τὸ ἐρέκειν, id est ab eo quod friabilia & ὑβραυσθῶν, ut ipse ait, reddantur, à quo uerbo etiam ἐρεγμῶν deriuatum dicit, de quo alibi mentionem feci. At uero Galenus duplicem ἰτρίων speciem 1 de aliment. facit, alteramque εὐήματα uocari & præstantiorem esse, utpote cum melle præparatam, dicit: alteram uero λάρυγγος appellatam, deteriorem esse, crassique succi ac tarde cōmeantis, nimirum ex

similagine constantem. Sed de hac specie etiā s lib. de tuenda ualitudine meminit, nocentissimumq; placentarum genus ex similagine constans esse ait, adeo ut nulum edulium peius sit censendū, si non mel ei sit ammixtum. Porro placentarum generis sunt & κωπήλα appellata, itemq; κωπήλαια, de quibus alibi dixi. Quæ alii quando ex rebus unde componuntur nomen reperiunt, uelut quæ σιταμίδια ac πυραμοί dicuntur, à sesamo & tritico, ex quibus magna ex parte constant. Quædam etiam ποριφρασικῶς describuntur, uelut quæ πλακωῖτες τε πυραμίδοι & μητε πυραμίδοι, à caseo addito uel non addito, uocantur. Quin & ὑποστριμματα appellata placentarum generis sunt, quorum itidem aliqua ex caseo sunt conflata, uelut Galenus secundo de alimentis testatur, ubi de lactuca tradit, quod ferè cruda in cibi usum ueniat, & tamē ubi iam semen proferre incipit, æstatis hora in aqua dulci præcoquatur, & cum oleo garoq; ac aceto exhibeatur, aut cum aliquo hyppotrimmate siue intrito, maxime his quæ ex caseo præparatur. Non autē solum ex caseo ὑποστριμματα facta esse, sed etiā ex ouis, allioq; ac cepis & oliuis, ex græcis scriptoribus constat, appellatione inde ducta, quod reliquis cibarijs adderentur & intererentur. Vocantur eadem & μυήωτα, quam uocem usurpat Hippocrates libri secundi ἀπιδιμωῶν sine. ἢ δὲ ἐμῶν inquit, καὶ μὴ πίνω, μυήωτον δρομὸν δρωῖαι πείω. Exponit autem Galenus in glossis Hippocraticis uocem μυήωτον, iuxta sententiā Dioscoridis Alexandrini his uerbis. μυήωτον ὑποστριμμα διασκορπίσθης σπορόδων ἐν αἰ φησιν ἢ λιρομυῶν. Usurpat eandem uocem etiam Dioscorides Anazarbenis libro secundo de materia medica, de allio ita inquit, τὸ δὲ ἐξ αὐτοῦ καὶ τὸ μελαίνης ἐλαίας γινόμενον τελεμμα καλούμενον δὲ μυήωτον, ἔρησιν λινεῖ καὶ ἀνασομοί. &c. τελεμμα idem quod ὑποστριμμα Dioscorides dixit.

Verum Atticissantes ipsum Siræum uocant, quemadmodū alij caricarum decoctum siræum appellandum censent, pugnantq; inter se utrum ipsorum siræum uocare oporteat. Sapam hepsama uocari & siræū supra lib. 6 ostendi, & Galenus deinceps sæpe repetit. Verum hoc loco non solum sapam, uerum etiam caricarum decoctum ab aliquibus siræum appellari tradit, & Paulus 3 cap. 28 σιραῖον ἐκ ἐλάδων habet

Quum uero moderatior facta est inflammatio, uinum dulce theræum aut scybelites bibere licet, aut ex nostra Asia caryinum, et deinde therinum appellatum, deinde etiam dulce tmolites. Vinum dulce siue passum theræum, itemq; scybelites, nigrum esse & crasum Galenus XII methodi, & v sanitatis tuendæ tradit, suntq; omnino talia, qualia hodie cretica appellata, aduecta habemus. Nā et ipsorum usum eo tempore ante reliquos cibos fuisse, uelut hodie, ibidē docet, uelut ex uerbis quæ adscribere ea gratia non pigebit apparet. ὅμοι δὲ inquit, κωρὸς τὸ σφαιρὸν μελαίνης τε εἶσι καὶ παχέος, οἷο καὶ ὁ σκυβελίτης καὶ ὁ θηραῖο, ἢ ἴσον μὲν ἐν τῇ γαστρὶ μὲν σπυρ, οὐρησιν ἢ οὐδ' ἀντοὶ λινέσιν, ἀλλ' ὑπερχονταὶ καὶ τὸ δὴ καὶ πλεονέσιν ἀνὰ τὸ δὴ σπυρ. Hæc itaq; uina dulcia, moderatior facta inflammatione organorum uocis, in potu permittit; itemq; ex Asiaticis uinis, caryinum, & therinum, & dulce tmolites. Duplex enim tmolites XII meth. facit, dulce uidelicet et austerum, quæ ambo calida esse, & cum falerno cōferri posse ibidem tradit. Ceterum caryinum & therinum item ex dulcium ac nigrorum uinorum genere esse, idem Galenus in lib. ποδὶ θυχυμίας καὶ κακοχυμίας docet his uerbis. μέλαν δὲ καὶ τὸ τὸ καρυίνης καὶ ὁ δὴ γλυκίως ὄντ' αὐτὸ, τὸ δὲ τὸ θηραῖος μέλαν μὲν, ἀλλ' οὐκ ἴσον τὸ λαρυίνω, ἀπολειπτὸ γὰρ ἔχει καὶ τὴν γλυκύτητα τὸ καρυίνης. Quod autē Asiatica sint hæc uina, Galenus hoc loco palam docet, quare omnino θηραῖον & τὸ θηραῖον, secundo loco legendum est, ut sit inter theræum creticum & therinum Asianum distinctio, ne si utrunq; theræum appelletur, alterum pro altero accipi cōtingat, quod sanè hoc loco contingere

tingere possit, ut putet quis theræum creticum esse repetitum: sed ut id ne accidat, per hoc satis commonemur, quod therinum inter duo asiatica medium collocauit, inter caryinum uidelicet & tmolites, quanquam etiam ex loco iam citato ex lib. ποδὶ θυχυμίας καὶ κακοχυμίας palam est θηραῖον debere legi. Nam sic isthic aperte habetur, & de theræo cretico paulo ante etiam isthic unā cum scybelite egit. At uero scybelites uinum Aetius esse tradit, quod sua sponte ex passis uuis distillat, utpote uinum ultro effluentibus uuis 9 cap. 24 Porro quando in uinorum mentionem incidimus, quorum utilitas tum in iam citato libello, tum XII methodi, à Galeno proditur, obiter etiā de cæcubo locum isthic traditū explicabimus, quando sanè præter id quod uulgo credi possit, & plerisq; omnibus putatur, de cæcubo uino, eiusq; appellatione prodit. Nimirū q non à loco aliquo sit hæc appellationem fortitū, sed ab ætate, situq; ac cubitione, sic em ait. ὀνομαζομεν δὲ ῥωμαῖοι τὸν οὐτως παλαιωθέντα καί κρουθον, ὃν οὐκ αὐτὸς γνωρίζωμεν ἢ ὅπτιον γήρως ἢ ἢ. & paulo inferius, ἔστι δὲ τὸν οἶνον ὁ παλαιώτατος, ὃν ἔφη ῥωμαῖοι ὀνομαζομεν καὶ κρουθον, εἰς ἑβούτον τὸ λδνὸν τε ἄμα καὶ ἀνσηρὸν καὶ νέον διφύνοχε καὶ παχέος οἶνο, ὡς τὸ μὲν ἰκανώτατα θερμαίνω, τὸ δὲ ἰσχυρὸν ἀδυστῶς. Vult itaque Rhomanis cæcubum uinum omne dici quod diu cubuit, ita ut cæ extensiuua sit particula, quemadmodum etiam est in uerbo castigo, ex ca & stigo composito. Sed hoc longe apertius XII meth. declarat his uerbis. ὅμοι δὲ ἐν αὐτοῖς δρομώτατοι, φαυδοὶ πάντες εἰσιν, ὅμοι καὶ ὁ καί κρουθον ἢ τὸ ἰταλίας, ὅς οὐχ ἔστι γήρως ὅμοι οἶνον τὸν τὸ ἀρχίως ὡς ἔρητοι νομίζομεν, ἀλλ' ὑποπαλαιότητος εἰς τὸ ἴκνω, ὡς πωρῶν ἔχει χροῶν, ὅθεν πορ καὶ ὄνομα αὐτοῖς. Ex his locis apertissime apparet, cæcubum uinum omne inueteratum, à longa cubitione dici, Galenum prodere, quod tamen haud scio an quisquam ex latinis tradiderit, ut sit ea eius appellationis etymologia. Plinius decimo quarto, capite sexto, Diuum Augustum setinum uinum cunctis prætulisse dicit, uerum antea cæcubo, inquit, erat generositas celeberrima, in palustribus populetis, sinu Amyclano, quod iam intercidit, & incuria coloni, lociq; angustia, magis tamen fossa Neronis, quam à Baiano lacu Ostiam usque nauigabilem inchoauerat. Ostendit itaque palam Plinius, cæcubum à loco & agro cæcubo appellatū esse, de quo libro secundo, capite nonagesimo tertio, sic ait. Similiter in Reatino quædam insula semper fluitant, sicut in agro cæcubo. & libro tertio, capite quinto. Hinc felix, inquit, illa Campania est, Ab hoc sinu incipiunt uitiferi colles, & temulentia nobilis, succo per omnes terras inclyto, atque ut ueteres dixerunt, summum Liberi patris cum Cerere certamen. Hinc setini & cæcubi obtenduntur agri &c. Verum paulo ante hunc locum ait. Ibi fuere Amyclæ à serpentibus deletæ, deinde lacus fundanus. ad quod respexit, quum dixit libro decimo quarto, capite sexto, in palustribus populetis sinu Amyclano fuisse natū. Sed hoc ipsum etiam Martialis poeta ostendit in Xenijs. Cæcubum.

Cæcuba Fundanis generosa coquuntur Amyclis,

Vitis & in media nata palude uiret.

Ex his omnibus locis apparet cæcubum uinum à loco & agro dici, ut neq; suspicio aliqua esse possit de eo etymo quod Galenus huic appellationi adscribit. Nisi quis ex eo Plinij loco lib. 23 cap. 1 ubi ait. Cæcubum iam nō gignitur, suspicari uelit, si iam nō gignitur, ergo uel factitiū est, uel aliunde est appellatio eius quod cæcubum dicitur. Sed tamen ut ne quis etiā id suspicetur, nō addit Plin. de eius uiribus ac facultate quicq; tanquam qui: non gignit: non quod natiuū amplius non sit dixerit, sed quod in totum perierit, ut de eo frustra quis uerba faciat. At uero quando post Plin. & Martialē uixit Galenus, & cæcuba uina nouit, de eorumq;

R 4 uiribus

uiribus tradit, certū est eam appellationem, uelut ipse tradit, à uero cæcubo abo- lito, translata postea fuisse ad omnia uina inueterata, nouumq; nominis ety- mon, uelut dixi excogitatum, de quo neminem apud latinos mentionem facere scio, quanquam nihil adeo honorum scriptorum à Galeni seculo nobis extet.

Sorbittio item ex lacte & melle diutius coctis, amylo iniecto, & si amyllum nō adfit, siligine Romanis appellata iniecta. Siliginem pro amylo in sorbitionem ex lacte & melle addi posse Galenus ait, siliginisq; uocem Romanam esse addit, qua usus esse græcæ eius rei significatis penuria uidetur, uelut libro primo de ali- mentis testatur, ubi purissimum esse siligineum panem, & ab eo similagineū tra- dit, sed tamen siligniten, id est siligineum, se non græce appellare inquit, uerū pro- pterea id facere coactum esse, quod non habeat quomodo aliter appeller, sed ad- scribam ipsa uerba. ο μὲν καθαρότατ' ἀρ'τος ὀνομαζέτου σιλιγνίτης. ὁ δὲ ἐφεξῆς αὐτῶν σιμιδάλιτης. ἀλλ' ἢ μὲν σιμιδάλις ἑλληνικὸν τε καὶ παλαιὸν ὄνομα δὲ σιλιγνίτης δὲ οὐχ ἑλλη- νικὸν μὲν, ἐπὶ τῶν αὐτῶν ὀνομαζέται οὐκ ἔχω, προϋμῶτατ' οὐ μὲν οὖν ὁ σιλιγνίτης αὐτῶν, ἐφε- ξῆς δὲ ὁ σιμιδάλιτης, κατὰ τὴν οὐκ ἔχω, καὶ συγλωσσός ὁ καὶ αὐτοπυρέτης, ἐφ' ᾧ τέταρ- τός δὲ, τὸ τῶν ὑπαρῶν εἶδ' οὐ, ὡν ἔχεται ὁ πτυρέας, ὅς δὲ καὶ ἀτροφώτατός δὲ. His uerbis quinque genera panis ex tritico recenset, quorum omnium purissimus est siligineus, utpote ex siligine purissima tritici farina constans. Secundo autem lo- co similagineum, semidaliten græcis dictum ponit, ex similagine paratum tritici farina non adeo absolute pura: cui tertius succedit autopyrus, cui nihil furfu- rum decessit, sed ex toto tritico constat, unde etiam appellationem duxit. Sequit- tur deinde quarto loco sordidus, magna ex parte ex furfure constans: hinc po- stremus omnium furfuraceus totus. Est itaque siligo Romana uox græcis usur- pata, qua purissima tritici farina significatur, quam hoc loco amyli uice usurpari posse dixit. Fit autem etiam ipsum amyllum ex tritico, sed sine mola, unde etiā no- men habet, modo à Dioscoride libro secundo, & Plinio decimo octauo, capite se- ptimo ostenso, qui etiam hodie ubique gentium notissimus existit. Imò non so- lum purissima tritici farina siliginis nomine accipienda est, sed etiam ipsum opti- mum ac purissimum triticum siligo appellatur, ex qua adeo Marcus Cato a- myllum facere docuit. Amyllum enim inquit Plinius, ex omni tritico ac siligi- ne, sed optimum ex trimestri. & idem capite octauo eiusdem libri, siliginem pro- pe dixerim tritici delicias. & rursus capite decimo sequenti. Siligo nunquam maturescit pariter, nec ulla segetum minus dilationem patitur propter teneri- tatem. Sed capite nono eiusdem libri cum ait: E siligine lautissimus panis, pi- strinarumq; opera laudatissima: siligo tum pro optimo tritico, tum pro optimi tritici farina accipi potest. In summa itaq; optimum triticum est siligo, eiusq; fari- na etiam siligo appellatur: sed quod penitissime ex ea depuratum est flos latinis dicitur. Ex tritico uero communi farina, similago, & græcis semidalis dicitur, & purissimū ex ipsa pollen appellatur: quod ipsum Plinius manifestis uerbis capi- te decimo iam citati libri docet sic inueniens. Similago ex tritico fit laudatissima. Ex Africo iustum est e modijs redire semodios & pollinis sextarios quinque. Ita enim appellant in tritico quod florem in siligine. Quare palam uidere est quā hæc uox siliginis hodie à uera significatione sit detorta, quando ea frumenti spe- cies quæ typha & olyra quondam dicta fuit, hodie uulgo siligo appellatur.

In caput secundum de arteriacis ab Androma- cho conscriptis.

Arteriaca dia codion ex capitib. papaueris. In hac arteriaca μέλιτος ἀθηναϊκῆς ἢ in græco exēpl. hoc est atticū mellis cōgios IIII habet, sed uetus interp. li- bras. IIII legit et uertit, ut fortassis p. γ. δ. legēdū sit λ. δ. q. error facillime ob similitudinem

tudinem characterū potuit cōmitti, quare etiam ego libras IIII reddidi, cum IIII congiōrū mēsurā sextarios XXIII cōplectēs, nimia sit reliquorū cōparatione. Quantam autem copiam mellis esse oporteat in talibus medicamentis Galenus infra tradit, ubi etiam uarias huius pharmaci dia codion à papaueris capitibus si- ue calicibus appellati, descriptiones recenset.

Tertiam deinceps confectiōnem arteriacam Andromachus hanc prodidit. In hac arteriaca fecis ungenti malabathrini drach. vi uerti, sed in græco exempla- ri μάγμαδος μαλαβάθρος pro μάγματ' οὐ μαλαβάθρος habetur, quanq; etiam μαλαβάθρος pro μαλαβάθρος dictū esse possit: sicut νάρθη pro νάρθη dictum alibi ostē- di. Magma autem fecem ungenti significare, etiam Plinius testatur. Malabathri- ni uero fecē hoc loco cōferre, ex eo quod uim soporiferā habet uelut crocinū & amaracinum, satis manifestum puto. Ad finem porō huius arteriacæ habetur. opium & castoriū in forti fluxione ipsi ammisceri, sed in his qui stomacho male affecti sunt, ea ipsa uitamus: pro quibus postremis uerbis in græco habetur, ὡς τῶν κρισσομάχου αὐτῶ τῶ φαρμάκω, quæ uerba cum sint palam corrupta, pro eis sic lego. ὡς δὲ τῶν κρισσομάχου αὐτῶ φυλακτῶμεθα, uel αὐτῶ φαρμάκωμεθα, & eueniet sen- sus quem ego reddidi. Similiter autem & consequenter ὡς αὐτῶ φησὶς ἀγγελα φησὶ legitur, pro ὡς αὐτῶ φησὶς ἢ γέγραφε, sed talia ut manifestaria uitia illibent- tissime adscribo, quum ex conuersionis collatione flant satis conspicua.

Quintam ex ordine compositionem Andromachus talem prodidit. In hac quinta arteriaca quod dixi, crocum autem & myrrham in compositiones dolo- rem leuantes miscere pluribus placuit: in græco legitur, κρόκος ἢ μύρρινον ἢ ὄπτις ἢ τὰς ἀνωδυνῶς ποῖς πλείοσις ἤρεσεν. Manifesto itaque errore ἢ ὄπτις pro καὶ σμύρ- νης expressum est, quum opium ipsum & nihil aliud, hoc pharmacum ἀνωδυνῶν reddat: crocus uero & myrrha ei addita, affectiones cōcoquant. Est porō & se- ptima sequens arteriaca aliquot locis corrupta, quam ex nostra uersione emen- dabis: præsertim ubi πεπρωτῶς ῥίζα pro πηρωτῶς habetur, & βάλλοντα εἰς χύτραν ἐγκυκλιονισμῶν pro ἐγκυκλιονισμῶν expressum est. Videtur autem picatam ol- lam ad radicem filicis cocturā probare, si modo non deest particula οὐκ ante ἐγκυκλιονισμῶν inferenda, ut uasculum siue ollam non picatā accipiamus: de utrif- que autem alibi à me dictum est. Sed & quod dixi, radices filicis per diem unam perfrigerantur, in græco est, ψύχονται ὡραν μίαν. Est autem hinc mos græcis medi- cis maxime, ut horam pro die usurpēt, uelut etiam alibi indicauī. Sed hoc ipsum etiam inferius ex Asclepiadæ arteriacis perspicuum fit, ubi eadem ex filice arte- riaca repetitur, & ψύχονται ὡρῶν μίαν legitur. Quin & in sequenti octaua ar- teriaca, βέλγη δὲ καὶ κοτύλας μέλιτ' οὐ κροσάρας legendum est, sed κοτύλης τέταρ- τῶν nimis exiguum pondus, expressum habetur.

Nonam arteriacen post has Andromachus his uerbis tradidit. Arteriace Ma- rini. Marinus quem hic Andromachus citat, huius arteriacæ autorem, is est se mihi uidetur, qui in Hippocratis libros commentarios scripsit, cuius in com- mentarijs in aphorismos Hippocratis Galenus sæpe mentionem facit, & libro secundo de semine in fine: peruenit autem usque ad ætatem Traiani, quam for- tassit etiam ipse Andromachus attigit. Nam pater eius sub Nerone uiuit, eiusq; archiatus fuit, ut Galenus de antidotis tradit. Meminit autē Marini ut medicū sui Plinius decimo libro epist. ad Traianum his uerbis. Proxima infirmitas mea domine obligauit me Posthumio Marino medico, cui parem gratiam referre be- neficio tuo possum, si precibus meis ex cōsuetudine bonitatis tuæ indulseris &c. Cæterū in hac arteriaca thereum uinum creticum, hoc est τὸν θηραϊκὸν τὸν κρητικὸν habet, quem fortassis declarādi gratia sic depinxit, ne quis therionon, id est θήριονον asianum

asianum pro eo accipiat, de quo quale esset paulò superius memini.

Tertiã decimã arteriacã Andromachus his uerbis tradidit. Ad finem huius confectiõnis Galenus adiecit. Recte fecit & hic quod tum ea quæ promittit hoc pharmacum, tum quomodo præparetur adscripsit: quæ uerba in græco sic leguntur. καλῶς ἐποίησε καὶ τὸν τὴν τὴν ἐπιπέλασαν καὶ τὴν σιμίδειαν εἰπέων. Pro τὸν τὴν itaque legendum est τὸν τὴν, & pro σιμίδειαν reponendum σικιδασίαν.

Decima quarta arteriaca est de qua sic prodit. In hac arteriaca conuerti, habet uim secandi & attenuandi ac calfaciendi ex multis pharmacis, sed in græco est, ἐχέει γὰρ τιμητικόν, καὶ λεπτωτικόν, καὶ θερμὰ πολλῶν φαρμάκων. Pro καὶ θερμὰ igitur legendum est aut καὶ θερμαντικόν ἐκ uelut ego reddidi, aut κατὰ θερμότητι ut sit sententia. Habet uim secandi & attenuandi iuxta caliditatem multorum pharmacorum.

Decima sexta ex ordine sic scripta est. In hoc pharmaco aristolochia dactylitis habetur, quæ eadem est cum lôga, quæ & mascula appellatur, respectu rotundæ, quæ foemina: legitur tamen in græco διακτυλίδος pro διακτυλίδος. Cæterum post enumerationem eorum quæ in hoc pharmacum recipiuntur, ubi de præparatione subiungit, etiam ζῆνον exprimit cum reliquis cõtundendum & in uino macerandum. Verum ζῆνον in enumeratione penitus non meminit, neq; pondus eius absentis expressum est, ut aut in prima enumeratione ζῆνον desit, aut in præparatione superflue adiectus sit. De quo admonendum duxi, ut si quis pharmacum præparaturus sit, secum expēdat an pro affectiõnis subiectæ ratione, ammiscere ζῆνον præstet, an non: & si omnino ammiscendum putauerit, uelut per incuriam exscribentis elapsum, cassiæ & nardi celticæ pondus adiiciens nihil peccarit. Vis autem ζῆνον in superioribus sæpe declarata est. Sed & in præcedenti decimaquarta arteriaca, floris ζῆνον, id est iunci rotundi odorati usus fuit. Nos porro eum in totum reliquimus, nulli præiudicantes tamen qui eum ammiscere uelit.

Decima septima confectio talis ab eo traditur, arteriaca alia ut Heraclides Tarentinus. In græco exemplari nõ ut Heraclides Tarentinus, sed & Euclides Palantinus, id est ὡς θυκλίδης ὁ παλάντινος legitur, haud scio an non falso, quando alias nusquam hic Euclides Palantinus in his libris citetur, ab ullo aliquo eorum quorũ scripta Galenus adducit. Sæpenumero autem Heraclidæ scripta tum Galenus protulit, tum alij quos Galenus transcribit, uelut hic Andromachus, et in præcedenti libro ad aphthas Crito, ut omnino putem Heraclidem Tarentinum pro Euclide Palantino mihi ignotissimo legendum, donec certius de ipso constiterit. Interim tamen utraq; lectio sine periculo tolerari potest.

Eclegma faustianũ appellatum. Vini falerni sextarium unum &c. Hoc eclegma faustianum à uino falerno faustiano uidetur appellatum, ex eo enim solo & melle attico constat. Cæterum falernum duplex esse, & alterum suauius proprie faustianum appellari, Galenus libro primo de antidotis tradit. His uerbis. εὐνοῖν δὲ ὄντων εἰς δ' ὡν αὐτῶν, μηδὲν ἀλλήλων διαφέρόντων ἀρετῆς, ἠδὲ ὄντων τὴν ἀντιδοτικὴν ὄγλην πύτυρον ἐργάζεσθαι, καὶ κελούσιν αὐτῶν ἰδίως φασσιανόν. Sed & Plinius libro decimo quarto, capite sexto. Secunda nobilitas inquit, falerno agro erat, & ex eo maxime faustiano. & paulo post subdit. Tria eius genera, austerum, dulce, tenue. Quidam ita distinguunt, summis collibus Gauranum gigni, medijs faustianum, imis falernum.

Confectio ex capitibus papaueris Heræ. Hanc dia codyon confectiõnis ex papaueris capitibus descriptionem, iuxta Heræ præscriptum etiam Plinius lib. 20 cap. 19 recenset: ubi de papauere syluestri loquens, sic ait. Medicamentum quod dia codyon

Dia codyon & arteriace uocatur, utilissimum. Fit autem huius papaueris aut cuiusq; syluestris capitibus cxx in aquæ cœlestis sextarijs tribus biduo maceratis, in eademq; decoctis, deinde saccatis, iterũq; cum melle decoctis ad dimidias partes uapore tenui. Addidere postea drachmas senas croci, hypocisthidis, thuris, acaciæ, & passii cretici sextarium. Hæc ostentatione, simplex quidem & antiqua illa salubritas, papauere & melle constat. Hæc uerba Plinij propterea adscripsi, ut ipsis cum Heræ, & aliorũ descriptionibus collatis, amplius constet simplicissimam compositionem esse optimam, quod omnes ex æquo cõfitentur: & ut Plinij lectio emēdetur, in qua in uulgatis exemplaribus, dia codyon & arteriace, pro dia codyon & arteriace legitur: & dein saccatis, pro, deinde saccatis, habetur. Dixit autem Plinius saccatis pro excolatis, hoc est per saccum siue colum transmissis, de qua re lib. 1 à nobis dictum est. Vt ut eodem uerbo Plinius 29 cap. 2 de fordibus pecudum præparandis, quæ pinguitudo utraq; inquit, frigida aqua lauuatur, ac linteo saccatur ac sole torretur, atq; hanc lectionem uetus exemplar manuscriptum habet, cuius alibi quoq; mentionem feci. In uulgatis uero, & in linteo saccatur, habetur. Sed & pondera rerum, quæ uariam faciunt hanc confectiõnem in Plinio nimis aucta sunt, ad tantillum capitum numerum, & aquæ sextariorum trium mensuram. Heras enim singulorũ drachmam unam tantum habet. Plinius uero drachmas senas, ut fortassis per negligentiam, harum rerum pondera ex Critonis confectiõne hanc præcedente huc transsumpserit: in ea enim sextarij aquæ Lxxx ad tertias coctæ, cum x libris mellis habentur, quibus sanè harũ rerum pondus partim xii drachmarũ, partium vi indendum idem Crito adscripsit. Neq; uero dubium esse debet, quin ex iisdem autoribus unde Galenus, aut certe illis unde hi quos Gal. citat, sua acceperunt: Plin. etiam sua sumpsit. Porro ad finem confectiõnis Heræ habet, ipsaq; cum modico passo terunt, atq; ita indunt ac simul coquunt, quod in græco sic legitur. καὶ λειοτριβῶσιν αὐτὰ σὺν ὀλίγῳ γλυκῆ καὶ ὑπὸ κατάρσιν καὶ σιμίδειαν. Significat enim ὑπὸ κατάρσιν insuper indunt, ἐρῶσασαι enim euacuare, & μεταρῶσασαι transeuacuare est, & κατάρσασαι deopplere, hoc est ex uno uase in aliud transferre est, quorum uerborum frequens usus, apud Galenum atq; omnes græcos medicos occurrit.

Confectio ex capitibus papaueris Damocratis. Hi Damocratis uersus iam bicini, sunt quidem corrupti, sed ita ut etiam à literatoribus ferè, magna ex parte emendari possint, præsertim nostra adhibita translatione, quapropter eam transmissimus, de hoc saltem admonentes, quod septimus à fine uersus sic nobis legendus uidetur. πάντ' ὑπὸ κατάρσιν ἢ τὸ λεγέσθαι ποντικῆς. Puto autem nihil aliud quàm succum Rhois ab ipso indicari, de quo in superioribus ad plenum differui. Eupatoricam uero & ponticam Rhoem maxime probat, sicut supra Syriacã Galenus laudauit, quanquã Eupatoricæ & ponticæ Rhois, neq; Diosc. neq; Galenus usq; quod sciam, meminerunt. Vltimum deinde uersum hoc modo restituendum existimo. σικιδασίαν ἀποτίθει ψυχρὴν ὑέλῳ, uelut etiam conuerti.

Brassicæ uiridis cauliculos depuratos manducandos præbe. De brassica quæ λεράμβη græcis dicitur, tum apud græcos, tum latinos autores multa produntur. Verum quod succus eius cauliculorũ ad uocem interceptã commodet, ob uim ipsius resiccatoriam & extersoriam euenire uerissimile est, per quas citra acrimoniam fluores extergentur, ut sit ex medio ordine arteriacorum pharmacorum, supra in principio huius septimi libri à Galeno relatorũ, censenda. Dioscorides tamen idem de folijs manducatis prodit, quod Asclepiades hic ex Musæ præscripto de cauliculis tradit. τὰ δὲ φύλλα inquit, διαμασσομένη φωνῆς ἐπιποπὴν καθίστασι, τὸ χυλὸν καταπινομένη. Cæterum brassica nihil aliud est, quàm uulgare illud olus, quod

est contundere, & per cribrū tenuibus foraminibus eijcere oportet: deinde myr-
rham tritam seorsim admiscere, & rursus utraq; in unum diu terere, atq; ita in pi-
lam cōijcere, & ibi cum coaluerint ictu pili, terebinth nam paulatim miscere, do-
nec omniū unitas fiat. Postea glycyrrhizam contusam & cribratam, mortarioq;
nihilominus tritam sensim aspergere oportet. Vbi hæc bene mixta fuerint, dum
calet medicamentum, plures accedant, & pilulas faciant magnitudinis fabæ. Fit
enim durissima hæc arteriace, & hoc ipso præcedit cæteras, quia linguæ subiecta
non facile soluitur, & ita diutius exhibet suum effectū. Hæc est ipsissima compositio
Asclepiadæ, quam Galenus hoc loco habet, & sic refertur quoq; à Marcello
cap. 14. paululum uariantibus ponderibus & uerbis. Quod autem Asclepiades
Scribonium citat, & Scribonius rursus Asclepiaden, indicat ipsos contemporaneos
fuisse & amicos, atq; ita mutuū honorem nomenclandi præstitisse, unde
etiam ab Asclepiade nostro, Scribonius dixit. Cæterū ætate longe grandior Scri-
bonius fuit, Nam sub Claudio Cæsare floruisse, eiusq; medicum fuisse, ex cōpo-
sitione LX. palam fit, ubi ait, Nam Messalina Dei nostri Cæsaris hoc utit. & com-
positione CLXIII. Quum Britanniam peteremus inquit, cum deo nostro Cæsare.
Hic autē Cæsar non alius quàm Claudius fuit, cui uxor Messalina erat, & Bri-
tanniam eundem petisse, Sueton. in uita eius scribit. Verisimile est autē eundem
esse hunc Scribonium cum eo qui mathematicus apud Suetoniū in Tiberio spo-
ndit etiam regnaturū, ut uidelicet & medicinam & mathematicā disciplinam
coniunxisset, uelut Crinas Massilten. apud Plinium 29. cap. 1. Sed nihil adfirmo.
At uero Asclepiades iunior fuit. Nam in his arteriacis paulo post, Andromachi
pharmacum ex filice citat, cuius pater Neronis Archiatrus fuit, Galeno lib. 1. de
antidotis teste. Sed & supra lib. 6. cap. 4. Galenus duorum Asclepiadarū memi-
nit, qui post Andromachū uixerint, & de pharmacis scripserint, de quibus etiā
alio repetam aliqua loco, ut sub ipsum Vespasianorum & Domitiani imperium
floruisse hunc Asclepiaden certum sit. fortassis aut iuuenis cum Scribonio sene
amicitiā contraxit, ut sic alter alterius nomen celebrarit, ac mutuū honorem
detulerit. Porrò non esse hunc Asclepiaden eum de quo Plinius 26. cap. 3. dixit,
quod ætate Magni Pompei Rhetoricæ artis magister fuerit, & totā medicinam
ad causam reuocauerit, palam ipsa tempora arguunt. alias possit etiā Scribonius
is grammaticus putari, quem Suetonius inter illustres grammaticos recēset, ita
ut ille relicta rhetorices, hic grammatices professione, sed ad medicinā contulisse
sent. Sed neutrum uerum est, A Scribonio enim grāmatico, qui à Scribonia Au-
gusti uxore priore redemptus & manumissus est, ad hunc Scriboniū medicum,
anni ferè octoaginta intercesserunt, Et ab illo Asclepiade, qui medicinam ad cau-
sam reuocauit, ut Plin. ait, ad hunc Asclepiaden pharmacorū scriptorem, cuius
scripta tam frequenter in his libris Galenus producit, anni plures quàm centum
interfuerunt. Sed & illius Asclepiadæ Scribonius in præfatione libri sui memi-
nit, ipsum de hoc excusans, quod Plin. & alij de eo prodiderunt, quod uidelicet
negauerit agris danda medicamenta. In libro inquit, qui *ῥασκοδιών*, id est, præ-
parationum inscribitur, cōtendit ultimæ fortis esse medicum, qui non ad singula
quæq; uitia binas ternasue cōpositiones & expertas protinus paratas habeat.
Meminit item Galen. lib. 1. cap. 1. huius operis, eum uetustiore & Bithynū ap-
pellans. Sed quādo huius Asclepiadæ etiam hic mentionē fecimus, obiter Plinij
locum de ipso scriptum emendabimus. Trahebat, inquit Plinius, præterea men-
tes artificio mirabili, uinū promittēdo agris, dandoq; tempestiue, tum frigidam
aquā, & quoniā causas morborū prior scrutari Herophilus instituerat, Vini ra-
tionē illustrauerat Cleopantus, Dosispsychros ipse cognominari se frigida dan-
da præferens

da præferens, ut autor est M. Varro. Sic equidem legēdum hoc Plinij loco existi-
mo, non alicuius exemplaris commonitione aut autoritate inductus, sed senten-
tia ita postulante, & suspitione neutiquam leui impellente, nimirum quod facile
fuerit græcam uocem dosispsychros non intelligenti, pro ea, apud præcos, substi-
tuere: quod tamē mirum est in tot exemplaribus errore propagato cōrigisse. Sic
enim in omnibus hodie legitur. Vini rationem illustrauerat Cleopantus apud
præcos, ipse cognominari se &c. Verum hæc esse corruptam lectionem, & quam
ego reponendam iudico ueram, ipse uerborum ordo, & sententiæ ratio exigit,
quibus expēsis paulo eruditores facile nobis assensuros spero. Poterat autem ex
M. Varronis libris res ea ostendi, si extarent nobis hi in quibus hoc ipsum pro-
ditum haberetur. Hæc longius quidem, sed tamen Historiæ gratia non illibenter, ut
studiosis non incommoda futura, adscripsimus.

Alia aromatica Mithridatis.] In hac arteriaca habetur. Mel & Resinā coqui-
to, ut tractilia fiant & fibrosa, sed in græco est, *ἐφε μέλι, φυτόνη ὡσεὶ ἄλκιμον γενέσθαι*
καὶ ἰνώδες, pro *ἄλκιμον* itaq; legendum puto *ἄλκιμον*. Sed & pro *ἰνώδες* fortassis le-
gendum est *ἰψώδες*, id est, uiscosum: sed tamē immutare lectionem nolui, ambigui-
tatem indicare cōtentus. *ἰνώδες* autē, hoc est, fibrosum, nihil aliud significat quàm
flexile & molle, glutinosumq; adeo ac uiscosum, tales enim sunt quoq; partes cor-
poris fibris refertæ. Hippocrates, *καὶ ἄρκων*, de splene loquens. *ὀκίον τὸ κοιλί-
δες αὐτοῦ, θέσιν δὲ ἰσθῆ ἐνοῦσαι ἐν τῷ σπληνί, καὶ ἴσθαι τὰς ἰσθῆς τὰς αὐτῆς, μαλακὸς δὲ ἐν ὀκίῳ*
καὶ ἰνώδες. At uero de *ἄμύλωνος* uocis significatione alibi dixi, quæ hoc loco statim
post *ἰνώδες* habetur.

Alia ex filice Andromachi.] In hac arteriaca galbanum non lignosum dixi,
quod *ἄφυλον* Asclepiades appellauit. Celsus galbanum sine surculis libro, 5. in
malagmate Eutyclei uocat, *ἄφυλον* uero etiam Dioscorides inter bonitatis gal-
bani notas habet.

Postea ad pharmaci confectiōnem uino Seybelite, aut Theræo, aut Pramnio
utimur.] Pramniū uinum quod sit Plinius lib. 14. cap. 4. ostendit. pramnio ui-
no, inquit, quod Homerus celebrauit, etiam nūc honos durat. Nascitur Smyrnæ
regione iuxta delubrum matris deum. Meminit eius & Dioscor. lib. 5. & Galen.
in glossis Hippocr. *πράμνιος* inquit, *οἶνός τις οὗτος ὀνομαζέται μέλις καὶ αὐσπρός*.

Alia placentula, hoc est, coptarium ad tussientes.] *κοπήρια* appellantur phar-
maca quæ ad placentulæ formam contundendo rediguntur, quale sane pharma-
cum hoc existit, & qualia sunt quæ *κοπήρια βηρικά* græcis medicis frequenter ap-
pellantur. Sic Dioscorides lib. 4. de Cnico. *γίνεται δὲ καὶ κοπήρια κοιλίας μαλακτι-
κά, ἢ ὀπὸ αὐτῶν μίγξις ἀμύλωνος καὶ νίτρος, καὶ ἀνίσω καὶ μέλιτι ἐφθῶ*. Eadem etiam
κοπήρια appellantur. Idem Dioscorides lib. 2. de lino. *παραρμῆ δὲ καὶ πρὸς ἀφροδίσια με-
γθὴν μέλιτι καὶ πεπύρα, ἀντὶ κοπήρια πολὺ λαμβανόμενον*. Et Aetius 13. cap. 125. *μελιτω-
μάτων δὲ κοπήρια διδου ἐκ ἀμύλωνος μετρίως πεφωγμένων, &c.* Artemidorus lib. 1.
cap. 74. *κοπήρια δὲ σισαμίδος, καὶ πυραμοὶ ἀγαθὰ πᾶσι*, id est, placentæ ex sesamo, itaq;
ex tritico coactæ. Eius generis fuit & Copta Rhodia, sed ex rebus ut apparet, mi-
nime delicatis cōflata, quando Martialis poeta eam famulo in pœnam edendam
dare iubet in apophoretis. Copta Rhodia.

Peccantis famuli pugno ne percute dentes,

Clara Rhodos coptam quam tibi misit edat.

Sunt tamen qui Rhodiam ficum per coptam Rhodiam accipiunt, quæ si tam fa-
tui saporis fuit, ut serui dentes lædere ac hebetare potuerit, & mihi commentum
placet. Porrò *κοπήριον φάρμακον* dicitur quod non coquitur, sed simpliciter cōrundū

tur atq; ita imponitur, uelut malagma quoddā, sed de his alio loco nobis dicitur.
 Alia ad tussim & spiritus prolationem, ualde probe expurgans.] In hac pla-
 cētula primum Nasturtij uncta una, sicut reliquorum habetur; deinde ad finem,
 & pro nasturtio sinapi duplum conijcito, conuertit. Verum in græco exemplari
 utroque loco καρδάμων pro καρδάμου legitur, manifestario errore, sed in græci-
 cis medicis non infrequenti, quando sane nasturtium & sinapi sint inuicem succi
 cedanea, & non sinapi ac cardamomum, uelut etiam apud Paulum in sine, in ἀν-
 τεβιαλλομύοις uidere est, quanquam etiam ἀντι σινωπίως καρδάμωνω falso, pro
 ἀντι σινάπεως καρδάμου legatur. Porro in hoc pharmaco etiam melle cocto exci-
 pito dixi, quod græcè est, ἀναλαμβάνει μέλιτι ἀπέφθω. Significat enim ἀπέφθω co-
 ctum, hoc est ἀφελθόμενον, cōpositione ex ἀφ & ἐφθός cōstante, non ex α. priuatiua
 particula & φεθός, uelut quidam græcorū medicorū interpretes sunt opinati, &
 uerterunt. Galen. 4. Meth. ἀρεῖα δὲ τὰς βροχὰς, εἴ ἢ εἰς οὐλήν ἀγαγῆν ἢ πολλὰ βυ-
 λώμεθα τὸ ἔλκος ἀντηρῶς τε ἢ γλίγγρας ἢ ἀδύκπου. εἰ δὲ ἀνακαθῆραι, ἐν τῆσδε μητρίας.
 εἰς μὲν δὲ ἅσασ πάντων ἄριστον μέλι ἀπέφθω. hoc est ad repurganda & moderate ex-
 tergenda gulæ ulcera mel coctum in cibo acceptum optimum est. Paulus lib. 1.
 cap. 8. πυνεῖα χρῆσιον καὶ ἀφθόνω ἀλείμματι δι' ἐλαίου ἀπέφθω, σιωτακέντη ὀλίγον καὶ
 λιγρῶ. id est, unctiōne ex oleo cocto, modica cera cū ipso liquata, Quomodo enim
 cera liquari possit cum oleo, si crudum oleum & non coctum per ἀπέφθω ἐλαίου
 uocē accipias. Sed & ἀπέφθω uox frequens medicis græcis est, quæ planè ἀπέφ-
 θω opponitur, & non coctum significat.

Confectio Proxeni, ad tusses inueteratas.] Hæc confectio σύμφωνο ἀ cōcor-
 di ac conueniente efficacia appellata uidetur, ad affectus curādos quibus est de-
 steinata, iuxta quam rationem etiam præcedens ἀρμονία uocata est, & quæ hanc
 præcedit σύχο, itemq; πανάκεια. ab omnimoda nimirum medelæ efficacia, & or-
 dinis sui certitudine ac constanti conseruatione. At uero σύμφωνο appellata,
 etiam ληφοπύρετο bona est, hoc est optime sedans ac finiens febrem. Tales au-
 tem confectiōnes quæ tum hanc uim, tum appellationem habeant, multæ à græ-
 cis medicis produntur. Meminit earum etiam Plinius 20. capite 18. de papauere,
 ubi ait. Ego tamen damnauerim collyrijs addi, multoq; magis quas uocant lexo-
 pyretos. Ita enim legendum est, & non lexypyretas. Est enim ληφοπύρετος adie-
 ctium generis communis, in quo intelligitur δυνάμις siue ἀντιδοτο, id est com-
 positio seu antidotus. Vox ipsa ex λήγω & πυρετός constat, ut non recte à qui-
 busdam ἀλεξιπύρετος pro ea legatur, ab ἀλεξῶ & πυρετός cōpositione facta, uelut
 apud Scribonium compositione 90. falso habetur.

In Cap. III. de confectiōibus ab Andromacho libro secundo
 de confectiōibus internis conscriptis, ad tussim.

Confectio ad tussim, qua utor, Sacrificuli bona.] Hæc tussicularis confec-
 tio πῦν ἱερείως inscribitur in græco exemplari, accipio itaque per ἱερείως uo-
 cem sacrificulum, qui eam in usu habuit, nisi proprium putandum sit nomen alii
 cuius, qui ἱερέως fuerit appellatus, aut ἱερακῶ potius legendum sit, cuius Hierac-
 cis nomenclationem aliquot collyrijs præfixam etiam libro quarto habuimus.
 Sequitur paulò post Potio Rhipali Menodorios & Ambrosia appellata: habe-
 tur enim in græco sic, πόντιμα ἢ χρωμαί, τὸ πικρὰ ῥιπέλου ἢ πολλοῖς χρῆσιμον. μνησθῆ-
 ναι ἀμβροσία. Sed & hic obscurus est autor Rhipalus, Verum pharmaci appel-
 lationes uidentur ab effectibus ipsius deductæ, Nimirum quod urentibus ea, uir-
 tam in multos menses producat, hoc enim μνησθῆναι significare uidetur, Nisi
 quis proprium autoris nomen id esse uelit, ut ab eo pharmacum Menodorum
 appellatum

appellatum putandum sit: & quod incorruptos & quasi immortales reddat. hoc
 enim ἀμβροσίας uox significat. A consimili porro potentia etiam Isotheos, quæ
 paulò post sequitur, nomen accepit, quod uidelicet parè deo uim possideat. Ve-
 rum in censu malorum quibus commoda est isotheos compositio, græcū exem-
 plar corruptum est, Quod enim uerti, prodest urinæ suppressæ, doloribus late-
 rum, præcordiorū, ad fluxum muliebrem, & uteri strangulationem: in græco est,
 ἰσχυροῦσι, πλὴν ῥῶν πόνις, ἰσοχυρῶν, ῥοῦν γυναικείον, πλὴν γὰρ. legendum est itaq;
 pro ἰσχυροῦσι, ἰσχυροῦσι & pro πλὴν γὰρ, ὑπερικῆς πονιγῆς. Sic enim habet Aetius
 libro 8. cap. 55. ubi pleraq; omnia reliqua etiam pharmaca hic à Galeno relata ha-
 bentur. Cæterum quod dixi fluxum muliebrem, non est de menstruis accipien-
 dum. Aliud est enim fluxus muliebris, à menstrua siue lunari sceminarum pur-
 gatione. Hæc enim omnibus mētib; in omnibus sceminis sanis à XII. usq; ad L.
 annum prodit. Ille uero uteri quidem fluxus est, sed per quem totum corpus ex-
 purgatur, & diuersi coloris, secundū quod diuersi humores in corporibus ipsar-
 um uitiatas redundant. Nimirum ruber à sanguine, albus à pituita, pallidus à bi-
 le, aliquādo autem penitus aquosus. Verum maxima animaduersione opus est,
 ubi penitus purus uelut in uenæ sectione profluit, ne id ex uteri erosione contin-
 gat, quemadmodum Paulus libro 3. cap. 63. tradit sed lectiōne corrupta, quam ut
 studiosi integram habeant, à nobis restitutam adscribam. ῥόυματισμός ἐστὶν ὑστέρα
 ὁ ῥόυς ὅλον τὸ σώματ' ἐκκαθαρομένου. τοῦτον δὲ δὲ τὴν ἰστέαν τὸ λευκόν μόνον, οἶον καὶ
 τὸ πλεονάζον. τὸ μὲν ὀφθαλμοῦ οἶον ἰχθὺς ἀματῶ. ἔπειτα δὲ λευκόν, ἀφ' φλέγματῶ. ὡχρὸν
 δὲ ἄλλο, τὸ πικρὸν γὰρ. ἄλλο δὲ ὑδατῶδες. εἰ ποτε δὲ αἷμα καθάρῳ, ὡς ἐν φλεβοτομία φέ-
 ροιτο, προσέχθη ἀκεῖνθως μὲντις ἀναδρωσὶς γέγονεν ἐν τῇ μήτρᾳ. Sed & Galenus mani-
 feste inter menstruas purgationes, & hunc muliebrem fluxum distinguit, quum
 alibi tum primo de alimentis, ubi de lentis cibo sic ait. οὐκ ἂν τῆσδε δὲ οὐδ' εἰς ἐμ-
 μήνουσ καθάρσεις, παχὺ καὶ δύσροον ἐργαζομένη τὸ αἷμα, τῶ δὲ καλουμένῳ ῥῶ γυναικείῳ
 χρῆσιμωτάτη. Vocantur itaq; menstruæ purgationes græcis καθάρσεις ἐμμηνοί, &
 μῆνες & ἐμμηνα & κατμηνία, & τὰ γυναικεία, uelut apud Hippocr. 3. epidem. γυναι-
 κῆα κατέβη πρῶτον τότε, παρῆθ' ἢ ἢ. Verum ab his omnibus appellationibus
 eandem rem significantibus, diuersum malum est ῥῶς γυναικείος, id est, fluxus mu-
 liebris appellatus. Dioscorides libro primo de palmæ fructu. ἐστὶ δὲ στυφνός, συππι-
 κὸς πινόμεν' σιῶ οἶνῳ ἀντηρῶ πῶς διαδύροισιν καὶ ῥοῦν γυναικείον, quod Plinius lib. 23.
 cap. 5. male reddidit. Aluum & menses sistit in uino austero, quū muliebrem flu-
 xum pro mensibus oportebat.

Scribonij ad tussim, Seminis apij drach. II.] Hæc quidē confectio ad uerbum
 non habetur in uulgato Scribonij libello latino, Sunt tamen isthic quædam rela-
 ta quæ cum hac conferrī possint. At uero præcedens hoc loco catapotion ad tussim
 Crispi Libertii, apud Scribonium composit. 88. apertis uerbis habetur, ut for-
 tallis transpositæ sint inscriptiones, ita ut Scribonij nomen ad catapotiu, & Cri-
 spi Libertii ad confectiōnem sit referendum. Cæterum quod in sine habetur. Da-
 tur magnitudo fabæ non febricitibus ex aceto mulso, febricitantibus cum aqua.
 in græco nō ita legitur, sed pro ex aceto mulso: δι' ὑδρομέλιος habetur. Verū quū
 Hydromeli etiam febricitantibus dari possit, malo δι' ὄφου μέλιτ' uelut uetus inter-
 pres habet legere, ut sit idem exhibitionis modus qui in Ambrosia Rhipali est
 præscriptus. Nisi forte δι' οἶνομέλιτ' potius legendum sit, id est, ex uino mulso,
 quod ipsum sane febricitantibus dare non expedit.

Thespiana Apollonij ad internos abscessus. Hæc cōfectio Thespiana siue The-
 spiana etiam infra cap. 5. huius libri ex iisdem penitus rebus constans habetur,
 S 3 nisi

nisi quod hoc loco *σινωπίδος*, hoc est ut ego reddidi, *sinopidis* rubricæ, infra *σινωπος*, id est, *sinonis* expressum est, magna quidem rerum diuersitate, sed tamen ut utraq; suæ commoditatis gratia, cōfectioni possit apta uideri. At uero Aetius 8. cap. 65. in eiusdem Thespianæ descriptione, horū loco *σινάπιδος*, id est, *sinapis* habet. Ego itaq; ex una uera lectione, quā uocis *σινωπος* aut *σινωπίδος* esse puto, has diuersas lectiones obortas auguror, ob similitudinē quam hæ uoces inter se habent: & tamē nolui mutare neq; hoc loco, neq; apud Aetiū à me translātū, publicam lectionē: quanq; *sinapis* lectionem in Aetio penitus suspectā habeā, & *Sinopidem* rubricā non utiq; libenter ipse ammiscēam, utpote fortiter rescicātem & adstringentē: nisi putandū est dauci semen has eius facultates tēperare posse, & eadem gratia ammixta esse huic cōfectioni, qua supra in arteriacis decimaquarta ex ordine, *Andromachus* rubricam *lemniam* addidit, sed tamen minore pondere, quum tamen his utrisq; uiribus debilior sit quā *Sinopica* rubrica. Verum *Sinonis* siue *Sisonis* semen concoctorium, & uiscera deoppilans, omnium libentissime admittam, nulli tamen præiudicans, sed liberam relinquens quamcunq; quisque uelit lectionem apprehendendam. Appellatio porro cōfectionis *Thespianæ* siue *Thespesianæ*, à magnitudine præstantiæ deducta uidetur. Significat enim *θεσπέσιος* magnum, diuinum, numine plenum, *παρὰ τὸ ἑσπεῖον, τὸ ἐπιδαμῆον*, ut quidam eius nominis etymon deriuant.

Cōfectio finiens febrem *Pamphilī* pharmacopolæ bona.] Huius pharmaci autor *Pamphilus* *μιγματοπόλος* in græco habetur, hoc est, qui pharmacorū mixturas uendidit, quem pharmacopolam frequentius uocare solemus. Verum idē pharmacū in *Scribonij* libello latino habetur, sed loco corrupto, ut uel ex eo uno colligere quis possit, *Scribonium* latine nō scripsisse, sed esse eum libellum à quopiam græco *Scribonij* cōuersum: de qua suspitione mea etiā alibi dixi. Adscribam autem *Scribonij* locum cap. 95. ut ex collatione facta cuiq; hoc ipsum manifestū fiat quod dixi. Alterū medicamentum ad tussim aridam. *Nasturtij* animati feminis *P.* uncia, alterci feminis *P.* uncia, opij *P.* uncia, myrrhæ *P.* uncia, croci *P.* semuncia, sulphuris uiui *P.* semuncia, piperis albi *P.* quadrans. Melle colligitur medicamentū. In hoc itaq; *Scribonij* medicamēto omnia habentur quæ in *Pamphilī* cōfectione, præter costū, *euphorbiū*, & *iridem* *illyricā*, quæ fortassis exciderunt. Deinde piperis pondus quadrantis euariat à *Pamphilī* descriptione, quæ drach. III. & dimidiā tantū habet, atq; hæc uel exscribentis uel exēplaris culpa admissa esse queant. Verū quod *Nasturtij* animati legitur, partim interpreti imputandū esse opinor, partim exscribenti: exscribenti quidē qui lectionē nō assequutus, animati pro inaniti uel exinaniti uel certe exenterati scripsit. Interpreti uero quod *nasturtij* pro *καρδαμώμου* cōuertit, fortassis græci exemplaris uitio, quod *καρδαμω* pro *καρδαμώμου* habuit deceptus, quæ suppositio nō parū frequēter in græcis medicis occurrit, uelut alibi itē indicauī. Si enim sic ipse *Scribon.* latine prodidisset, ad græcorū uidelicet exemplariū fidē & imitationē, uilesceret certe eius apud me autoritas, quæ tamē in his *Galenī* libris magni sit per *Andromachi* & *Asclepiades* autoritatē, qui ipsius pharmaca ut nō uilia citāt. Puto itaq; *Scriboniū* omnino græcē uelut *Pamphilū* hoc pharmacū prodidisse, & ut hic habet *καρδαμώμου* *θεντροπισμίδος* το. α. scripsisse, qd̄ interpretis eius *Nasturtij* inaniti uel exenterati, ut dixi cōuertit, errore exēplaris in *nasturtio* deceptus, pro inaniti autē postea animati uox nulla penitus significatione huc pertinēte surrepsit, Nisi animatū pro pleno & integro, et euacuto cōtrario ac opposito accipi debere putandū sit; quod si nō est, etiā cōpos. LXX. apud eundē, *Cachryos* animati, pro *cachryos* inaniti habet.

Est

Est autē *καρδαμώμου* *θεντροπισμίδος* nō quod ab internis purgatū est, & interiore sui parte euacuatū, albo uidelicet eiecto, ut propterea inanitū à *Scribonij* interprete sit dictū: sed cui exterior cortex detractus est, albo interno grano in usum assumpto, contraria planē ratione ei qua supra cap. 2. huius septimi libri in *Andromachi* arteriaca duodecima, radix dulcis *θεντροπισμίδος* dicta est, ex qua eiecta est medulla, & radix reliqua in usum accepta. Nolo tamē dissimulare etiā apud *Marcellū* utroq; loco ex *Scribonio* mutuato, itidē animati legi, ut nō *liberij*, sed planē ipsius interpretis etiā hic error sit, si tamen error appellari debet, quod *θεντροπισμίδος* Animatum reddidit, Nam quum etiā *Marcellus* animati *nasturtij* habet capite 16. & *cachryos* animati capite 15. itemq; *misyos* animati, quod in *Scribonio* deest, uidetur omnino animatum, & non inanitum uel exenteratum, *Scribonij* interpretem uertisse, quod tamē haud scio quomodo *θεντροπισμίδος* uocem exprimat, Nisi animatum id quod dixi, aut decorticatum & delibratum significat, hoc est, à cortice externo purgatū, quæ significatio mihi apud nullum latinum scriptorem occurrit, ut & hoc argumento sit, *Scribonium* sub *Tiberio* & *Claudio* *Cæsaribus* latinissimo seculo latine nō scripsisse, sed eius græcum opus, uergente iam latina lingua paulisper ad ruinam, à quopiam esse translātum, sub ipsam *Valentiniani* imperatoris ætatem, qua fortassis animatum eius significationis fuit, atq; sic sanē etiā *Marcellus*, qui paulo post hoc seculum uixit, usurpat cum alibi tum capite uigesimo in *Pertice* *Cosmiana*, in qua nucū *iuglandium* animatarum denarij sex, & nucum *pinearum* animatarum denarij. XII. habentur, hoc est, purgatarum & decorticatarum, *Palladius* porro plantas *rigationibus* & liquoribus animari aliquoties dicit, quæ significatio & *iuglandibus* & *pineis* animatis appellatis cōuenire possit, ut uidelicet uirides aut in aqua reuirescentes accipiamus, Verum ut ne de *cardamomo* siue *nasturtio* uiridi intelligamus, quod dixere animatū *Scribonij* interpretis & *Marcellus*, prohibet hic *Galenī* locus, qui *θεντροπισμίδος* *καρδαμώμου* habet, hoc est, ut ego reddidi exenteratum, quod certe uiride non existit, neque *rigationibus* animatum, Nisi *rigationibus* animatum propterea fuisse accipiamus, ut eo promptius esset id decorticare. At uero *Cardamomum*, & non *Cardamum*, hoc est, *Nasturtium*, legendum esse, ex eo certum est, quod tum in superioribus tum in sequētib; pharmacis aliquoties, item *Cardamomū* habetur, uelut in antidoto *Darij*, et potione *Abascati*, Nisi fortassis his omnibus locis non *καρδαμώμου* uelut habetur, sed *καρδαμω* legendum est. *Galenus* certe lib. 7. simpl. pharm. *Nasturtiū* pharmacis quæ *asthmaticis* exhibentur ammisceri tradit, tanquā quod crassos humores fortiter secare possit. Sed eodem loco *Cardamomum* etiā multum calida facultate præstare ait, sed non adeo fortit uelut *nasturtium*, sed quanto est iucundius & magis aromaticum, tanto esse *nasturtio* debilius, ut uel ex hac ratione cinatione quis utrumlibet legi posse asseuerare queat, & fortassis ab horum pharmacorū autoribus partim *καρδαμω*, partim *καρδαμώμου* scriptum est, secundum quod alterum altero magis unusquisq; ipsorum probauit. Ego tamē *Cardamomum* iniicere malim, si usus ita ferat, maxime quum *Dioscorides* ad tussientes ex aqua potū facere testetur, quod testimonium *nasturtio* non præbet, Sed & *Cardamomū* decorticari magis quā *Nasturtium* opus habet. Imò omnino decorticatur externo cortice ab ipso adempto.

Catapotium ad tussim & alia multa commodum, & præsertim ad tussim humidam.] In hoc catapotio iunci odorati drachmas VI. conuertit, hoc est, *χρίνου* *δραχ. s.* sed in græco exemplari *χρίνου* *δραχ. s.* hoc est, *aluminis* scissi drachmas VI. habetur. *Alumen* autem ineptū esse ad tussim uel ex eo apparet, quod nusquam

S 4 alias

alias in his tussicularibus pharmacis habetur, Contra uero aptissimum esse iunctum odoratum, tum ex eo quod & in præcedentia, & in sequentia pharmaca recipitur apparet, tum ex facultate ipsius addiscere licet, moderate calida et adstringente, quam in omnibus suis partibus Galeno teste habet, & magis tamen in radice, quam etiam hoc loco accipiendam puto, quum simpliciter *χοίνος* pro *χισός* relictum uideatur, & in reliquis ubi floris usum magis probat *χοίνου άνδρους* habeatur. Porro in fine, fiant catapotia araci magnitudine reddidi, ex eo quod Græce est, *εστιν ήλικου άρακιου εις κοίτην*, sic enim habetur, sed pro *εστιν*, malo legere *διδο* uel tale quoddam uerbum, quo plena sententia reddatur. Est autem *άρακος* per *κ*. scriptum, eadem quæ cicercula, hoc est *λαθυρος*, uelut Galen. libro primo de alimentis ex quorundam sententia tradit. Sed & ibidem *άραχου* per *χ*. scriptum, ab eo distinguit. Nimirum esse *άραχου* agreste quiddam rotundum & durum eruuminus, quod inter Cereales fructus reperiat, & quod abijci soleat. Quin & paulo post eodem libro similia quædam recenset aracho ex frugibus degenerantibus proueniencia uelut est *άρα*, id est, lolium, & *μελαμπυρον*, id est, nigrum triticum ex degenerante tritico, *αγίlops* ex ordeo, *οροbranche* ex eruo, *πειλειν*, id est securidaca, & arachos ex fabis transmutatis, omnia dura & rotunda semina, & in cibis inepta. Insuperq; aparine, non solum in cibo non conueniens, sed fabas etiã ipsas strangulans, non aliter quàm orobanche eruum consueuit. In summa itaque Arachi inter Cerealia semina ac fabas reperiuntur. Araci uero Lathyrri sunt. Ad utrorum uero magnitudinem quis catapotia finxerit nihil peccarit. Paulus lib. 3. cap. 20. *πάντακ' εϊς, υπ'ερεως λδουκου, κ'ου, σμύρνης, μικωνις, ισα, διδου άρακι ισου εις κοίτην*. Id est, araci magnitudine dato euntibus dormitum.

Potio prodita à Cletio Abascanto ad tabescentes. In græco exemplari sic habetur, *πότιμα παρακλητίου άβασκάντου προς φθισικδυομλνός*, &c. hoc est Potio Paracletij Abascanti. Verũ satis obscurum est, qui fuerit Paracletius Abascantus, sicut etiam aliquot alij obscuro hodie pharmacorum autores in his Andromachi medicamentis citantur. Quare non compositam *παρακλητίου* appellationem puto, sed seorsim legendũ *παρακλητίου*, ut accipiamus esse proditam à Cletio Abascanto hanc compositionem, quemadmodum in sequentibus *παραρ'ουφς*, & *παραρ'ουσικρατους* habetur simili dicendi modo: quanquam neque sic constabit quis ille Cletius Abascantus fuerit, & sanè non multum referre puto, talia nobis ignota esse. Meminit tamen Plinius iunior 10. epistol. libro cuiusdam Abascanti, in ea epistola in qua Marini medici mentionem facit, de quo superius dixi. Verum is non Cletius, sed L. Satrius Abascantus ab ipso Plinio appellatur. Citatur & Colica Abascanti infra libro nono capite quarto.

In cap. III. De reiectione sanguinis.

C Vratio eius quidem quæ ex apertione osculi alicuius uasis contingit, per obturationem fit oris uasis dilatati. Recenset Galenus tres affectus uasorum, in quibus sanguinis reiectione contingit, eorundemq; curationem annexit. Primum osculi uasis apertionem, quæ *άνασώμωσις* græcis appellatur. Secundum, rupturam uasis *ρήξις* græcis dictam, qui tamè affectus si leuior est, & neq; ex uulnere, neq; contusione, sed tunica rarefacta, & sanguine attenuato cõtingit, etiam *διαπύδισις* à quibusdam uocatur, à sanguinis uidelicet persultatione, uelut supra libro quinto ostendi, & 4. meth. ab ipso Galeno declaratur. Tertius affectus ex uenæ erosione, *διαθροσις* appellatus est. Meminit horum affectuum etiam Celsus libro quarto capite quarto de tussi, sic inquit. Autoresq; medici fuerunt, uel ex efa parte aliqua, sanguinẽ exire, uel rupta, uel ore alicuius uenæ patefacto.

primam

primam *διαθροσις*, secundam *ρήγμοχασμόν*, tertiam *άνασώμωσις* appellant. ultima minime nocet, prima grauissime. Hæc Celsus, & *ρήγμοχασμόν* quidẽ quasi hiantem rupturam dixit, si modo hæc uox genuina in ipso legitur, & non potius separatim legendum est *ρήγμα* aut *χασμα*, ut altera uox alteram exponat. Ceterũ quod Galenus ait corrosa renutiri per boni succi cibos & per pharmaca sarcotica carnem gignẽtia, de quorum facultate in secundo opere huius tractationis dixerit, de methodo accipiendum est, in qua de his medicamentis quæ carnem gignũt, præsertim libro tertio docuit. Dixit autem methodum eam secundum opus huius tractationis, de pharmacis uidelicet, esse. Primũ enim opus est de simpl. pharm. uiribus undecim libris ab ipso comprehensum, & tertium hoc quod in manibus habemus de compositione pharmacorum. In quibus omnibus hic ordo est, ut ad tertium opus quis peruenire non possit, ut uidelicet rite pharmaca componat, nisi ex primo omnium simplicium uires probe notas habuerit, & ex secundo componendi rationem & methodum didicerit. Sicut enim in primo opere facultates singulorum simplicium traduntur, Sic in secundo ratio quædam præscribitur, iuxta quam tum simplicia, tum composita recte in usum assumenda inueniantur: de quibus quum isthic nulla uel rarissima mentio fiat, utpote quum genera ipsorum tantummodo indicentur, frustra methodum uersat, qui non ex primi operis lectione eò progreditur, & mox ad hoc tertium opus se transfert. frustra etiam quis hos tertij operis libros uersauerit, nisi quæ in illis traduntur memoria tenuerit, atque huc accommodarit. De qua re etiam in præfatione horum commentariorum mentionem feci. & Galenus in octauo libri sequentis capituli primi sine nos rursus commonefacit. Porro prædicti tres uasorum affectus si in uasis pulmonis, aut thoracis, aut arteriæ, siue eius summæ partis, stomachi item ac uentris, & alicuius intestini oboriantur, sanguinis reiectionem aut educationem per os efficiunt. Si uero in alijs corporis partibus oboriantur, Osculorum quidem uenarum apertio siue *άνασώμωσις*, itemq; ruptura ac *ρήξις*, sigillata & *εχχυμάματα* producit, de quibus supra libro quinto tractauit. Osculorum uero arteriarum apertio siue *άνασώμωσις*, itemq; ruptura ex uulnere & contusione, affectum producit qui *ανεύρισμα* appellatur, qui sanè tumor est ex uulnere arteriæ tum oriens, quum incumbens ipsi arteriæ cutis ad cicatricem peruenerit, uerum arteriæ ulcus neque concreuit, neque cicatricem recepit, neque carne obturatum est, uelut Galenus 5. meth. & in libro de tumoribus docet his uerbis. *αεργίας δ' άνασώμωσις, τ' άπείρησεν ανεύρισμα κελείται. γίνεται δ' εκ τρωθείσης άντης, επειδιαν εις ουλήν μλν άφίκεται τ' προσκέκμηλον άντην δερμα, μλνα δ' της άρτηρίας ελκεσ, μήτε συμφύσεως, μήτε σιμουλωθείσης, μήτε σερκί φραχθείσης. διαγινώσκειται δ' εκ τ'οιαύτα παθήματα τ' σφυγμ' των εργασιμλνων άρτηριων, αλλά εκ διληθμλνω άφανίζεται π'ας ό όγκος, παλινθρομούσης εις τ'ας άρτηρίας τ' εργαζομλνης άντης ουσίας, λ' ει δ' έφαμδρ ή άλλοις, άμα λ' ήθ' εκ φαυθ' είναι αιματι π'ροσματι λεπη' εκ πολλ'ω συμμιγ'ς.* At uero hic aneurismatis affectus uulgo medicorum, corrupta uoce Emborisma, & Emburisis, itemq; mater sanguinis appellatur. Græcis uero à dilatatione uasis ipsius arteriæ nomen habet.

Quæ Andromacho ad sanguinis reiectionem scripta sunt. In secundo horum Andromachi pharmacorum, redige in pastillos triobolares uerti, quod græce habetur, *άναλωμλβανι τ'ροχίσκους τ'ριώβολου*. Legendũ est autem uel *τριώβολου άγοντας*, aut *τριβολιαίους*, uelut alias ioqui solet. Deinde in quinto conuertit & ad sanguinis fluxum ex aqua frigida, uerum in græco est, *εκ τ'ρος άματ' εϊσιμ ή ύδρα τ' σφοδρω*, pro *σφοδρω* itaque lego *ψυχ'ω*. In sexto deinceps, Datur nucis ponticæ magnitudine

magnitudine ex aquæ cyathis tribus conuerti, sed in græco exemplari ὕδατος uox deest, & solum μετα κρύου γ. habetur. cum aqua autem reliqua fere exhibere iubet, & partim etiam cum posca, ut neq; hic alius liquor accipi debere uideatur. In penultimo deinceps pharmacorum dixi. Dato cum uittello oui assati, ex aque lactosæ cyathis tribus. quod in græco est, δίδου μετα λεκύνθου ὀπίης μετ' ὕδατος γαλακτώδους κρύου γ. &c. ὕδατος itaque γαλακτώδους aquam lactosam dixi. Solent autem Græci medici sic appellare aquam tepidam, quam Celsus egelidam dixit, hoc est quæ neque calida est neque frigida: atq; sic accipiendum est quod Dioscorides libro tertio de aloe dixit, διώαμι δὲ ἔχει κωιλίας τε λυτικῶν καὶ σπυγγῶν ἀρκεδαρτικῶν καὶ χλιαρῶν. β. πλῆθος, μετ' ὕδατος ὑγροῦ ἢ γαλακτώδους πινόμενης. id est, cum aqua frigida aut lactosa, hoc est egelida, data in potu. uel ut rectissime Hermolaus uertit, cum frigida aqua uel quasi lac gelida: quanquam hoc potissimum Dioscoridis loco pro lactis aqua, hoc est pro sero ipso, ὕδατος γαλακτώδους dicitur uideri possit, quando sane etiam ipsa uelut aloe, uim habet excretionem citra acridinem, sciendi. Sed hanc non esse ὕδατος γαλακτώδους significationem, uerum illam priorem, aliquot locis productis clarius indicabo. Sic itaq; frequentissime usurpat Aetius, ut lib. 8. cap. 68. ubi maltichen tenuissime tritam scripturorum nouem pondere μετ' ὕδατος χλιαροῦ ἢ γαλακτώδους bibendum offerre iubet. & nono, capite de cardiacis ὕδατος γαλακτώδους absorbendum propinat. & 9. cap. 49. frustra panis duo aut tria ægro exhibenda ex aqua frigida aut lactis præcipit. & 12. cap. 48. ut plurimum uero χλιαρῶ ὕδατος ἢ γαλακτώδους καταχέδω, id est tepida aut lactei temperamentis aqua perfundatur. Sic enim fere conuerti, & alii quando lactis aqua simpliciter, quæ non alia accipienda est quàm quæ instar lactis tepet, quam uidelicet hoc loco lactosam dicere malui, ut ne quis serum lactis per aquam lactis accipiat. Tepidam autem siue egelidam dicere nolui, quo etiam huius uocis γαλακτώδους significationem propius redderemus, & eius uestigium agnosceretur. Sed hanc γαλακτώδους uocis significationem idem Aetius nono, capite sexto euidenter declarat, ubi μελικρατοῦ γαλακτώδους τῆ ἀφῆ dixit, id est, aquam mulsam quæ lactis speciem in tactu de se præbet: ea autem species non est alia quàm tepor per tactum deprehensus. Est enim tepor ex primis qualitatibus quæ tactui obijciuntur. Non autem aliquam secundarum qualitatum, uelut lubricitatem, aut lenitatem, quæ item tactu deprehenduntur, eum indicaret: ex undecimi eiusdem libri, capite trigésimo manifestum redditur, ubi ait. Cæterum naturales aquas experiri nõ inutile fuerit, aluminosas uidelicet & sulphurulentas & consimiles, quales sunt Albulæ & lactei temperamentis, hoc est τὰ ἀλβουλά καὶ τῆ κράσει γαλακτώδης. Temperamentum enim & κράσις nihil aliud quàm teporem & calorem significat hoc loco, sicut alias etiam de primis qualitatibus dicitur. Sed hanc significationem uocis γαλακτώδους apertissimis uerbis declarat Galenus 7. meth. χλιαρὰ δὲ τὰ ἐδέσματα προσίσμυλν, ἀ καλῶν ἐδῶτων τοῖς ἰατροῖς γαλακτώδης. βέρος δ' ὄντος, ἀ καλῶν κρυψαῖα. hoc est Edulia uero tepida exhibebimus, quæ medici Lactosa appellare in consuetudine habent. Si uero sit æstas, quæ iisdem Fontana uocant. Lactosa itaque edulia appellari ait quæ ad lactis modum tepent, sicut fontana quæ frigida sunt instar fontanæ aquæ. Hunc autem locum etiam Aetius ex Galeno mutuatus est, sed tamen ut Galeni locum magis exponat quàm reddat, lib. 9. cap. 36. sic inquit, χλιαρὰ δὲ ἢ τὰ ἐδέσματα προσίσμυλν, ἀ καλῶν γαλακτώδης ἐ χειμῶν εἰς, βέρος δ' ὄντος, ὡς τὰ κρυψαῖα ὕδατα μὴ ἀκρῶς ψυχρά. Ad eundem itaq; modum ubiq; in græcis medicis γαλακτώδους uox accipienda est. uelut apud Diosc. lib. 4. de Betonica. δίδου τῆ ἢ ἀμοπησσοῖς ὀλκῆ πριωβόλν μετὰ κρύου

κρύου μετὰ ἰσώδου ἐνὸς γαλακτώδους. Ἰσώμα enim γαλακτώδους dixit uinum dilutum tepidum. Sicut Paulus lib. 2. cap. 42. ἀκρωγίσει δὲ τὸ πρὸς ὄψου ὀφικρῶ γαλακτώδης. Poscam lactosam eam quæ tepida est dixit. Vbiq; inquam, sic accipienda est γαλακτώδους uox, nisi per adiectionem aliarum uocum alia significatio indicetur, Velut apud Galenum 9. simp. pharm. de lapidibus spongiarum. λόντου δὲ εἰς χυλὸν ὄτοι γαλακτώδης τῶν χροῖων habetur, hoc est soluuntur in succum lactei coloris. Quæ omnia longius explicare uisum fuit, ut certam huius uocis significationem ostenderem, quæ omnibus fere græcorum medicorum interpretibus imposita. Porro in ultimo Andromachi pharmaco: Dato hoc totum pro duabus uicibus in potu: conuerti, hoc est δίδου τὸ ὅλον πῶσις δύο. sed in græco πῶσις pro πῶσις falso habetur.

Pharmacum Arrhabiani quod Ponticum appellatur. Quisquis fuit hic Arrhabianus huius pharmaci autor, Ponticum utiq; appellatur, ab eo quod in Pontio præparetur, in quo uua urfi nascitur, uelut Galen. hic docet, fructus ruber, & rotundus, gustu austerus: apud alias itaq; gentes pharmacum parari non potest, ob uia urfi inopiam.

Pastillus ex succino, facit hæmoptoicis, diuturnæ & recenti tussi, phthificis, sanguinem reijcientibus, suppuratis. Quos sanguinem reijcentes hic dixi ἀναφορῶν in græco exemplari sunt, & alias etiam græcis medicis appellantur, Nimirum quod ex infernis partibus sanguinem sursum efferant, hoc est ἀναφορῶν. Videnturq; ab Hæmoptoicis eo differre, quod undecunq; sanguis feratur sursum per os, Hæmoptoicis uocetur. Estq; hæc uox ἀναφορῶν frequēs in his pharmacis, itemq; apud alios medicos græcos, Dioscor. Aetium & Paulum: quanq; aliquando ἀναφορῶν pro ἀναφορῶν suppositi sint, apud hos ipsos autores.

Pastillus Neapolitæ. In hoc pastillo opium hispanum habet tanquam quod reliquis præstet, uelut etiam supra lib. 4. in collyrio diasmyrno Synerois. Aetius tamen aliquando Asianum, aliquoties etiam Achaicum probat, uelut 8. cap. 67. in catapotio ultimo, ὀπίου ἀχαϊκῶ ἢ ἀσιανῶν habet. Alij Thebaicum præferunt. Scribonius compositione 22. opium laudat quod ex lacte ipso syluatici papaueris capitum sit, non ex succo foliorum eius, ut pigmentarij institores eius rei compendij causa faciunt, Illud enim cum magno labore exiguum conficitur, hoc sine molestia & abundanter teritur. Quod ipsum etiam Plinius 20. cap. 18. dixit his uerbis. Quum capita ipsa & folia decoquuntur, succus Meconium uocatur, multum opio ignauior, &c. Nam eadem Dioscor. etiam lib. 4. tradit. Galen. tamen & autores qui ab ipso in his libris citantur, indifferenter modo μηκόνιον, modo ὀπιον dicere uidentur, & nos μηκόνιον succum papaueris, ὀπιον itidem ut græci opium reddidimus.

Aphrodisiacum Clidion. In græco exemplari κληδονιον pro κλειδιον legitur, Verum κλειδιον legit Aetius 8. cap. 63. & Paulus lib. 7. cap. 12. ubi hoc pharmacum ex Galeno citat in hæc uerba: ἀλλ' ὁ πάσιλλ' ὁ γαληνὸς ἀφροδισιακῶν κλειδιον ὑπὸ γράφει. Verum Aetius tum clidion, tum pastillum ex spina Aegyptia hoc pharmacum appellat. in cæteris cōuenit, nisi quod zingiberis drach. III. pro myrrhæ drach. II. leguntur, uisio exemplaris quod ego in Aetio uertendo sum sequutus, uelut alibi item indicaui.

In Cap. v. de confectionibus dolorem sedantibus, tabescentibus, & sanguinem reiectantibus commodis.

DVplex genus dolorē fedatium pharmacorum Galenus hoc loco distinguit, quorum alterum propriū colicorum est, hoc loco ineptū, sed colicis ob magnitudinem doloris accommodatis. Alterum uero Hæmoptoicis & phthificis aptum est, & ad dolores ac affectus pulmonis, arteriæ, ac thoracis, imò etiam aliarum partium

tium, collicis tantū exceptis, Verum lectio græci exemplaris corrupta & transpo-
sita, hoc modo restituenda est, contingetq; ea sententia quam ego expressi. καὶ
πῶς ἀλλὰς ἀδύνας τε καὶ ἀσθενείας ὄσαι κατὰ τε πνεύμονας, καὶ ἀφθελαν, καὶ θώρακα, καὶ
ἀλλὰ τινὰ μέρη σπινθηρῶν, ἀνδρῶν κωλικῶν, ἀσθενέουσι γὰρ ἀντὶ τῆς ἰδίας κωλικῶν ὄσο
μαζομένων, &c. Sunt autem utriusq; generis pharmaca græcis a sedando & lenien-
do dolorem, ἀνώδυνα appellata.

Quæ Andromachus scripsit ad prædictas affectiones. In secunda harū con-
fectionum quæ Marcellini est, conuertitur trita cum aqua in pastillos triginta duos
redige. habetur enim in græco, λεία σὺν ὕδατι ἀνωπλοσσε τροχίσκους λβ. estq; hæc
lectio recta, quum enim totum pharmacum drachmas x. & obolos iiii. habeat,
eueniet ipso in pastillos triginta duos coacto, singulos duorum obolorum esse,
quod pondus etiam in sequentibus aliquot confectionibus exhibendum pro uir-
ce exprimitur; quanq; maxima ipsarū pars triobolari pondere formetur: quod
si etiam in hoc pharmaco præstādum esset, non τροχίσκους. λβ. sed κβ. legendum
esset, & deessent tamen duo oboli uniuerso pharmaco, ut pastilli triobolares uir-
ginti duo ex ipso formarētur. Vetus interpres non λβ. sed δραχ. β. id est, pastillos
duarum drachmarum legit ac uertit. literæ λ. tricenario caractere, in caracte-
rem drachmalem. <. conuerso. Sed hoc pondus ut nimium in eiusmodi phar-
macis, refutamus. Cæterum hæc ipsa pharmaca etiā Aetius lib. 8. cap. 63. partim
etiam 9. cap. 48. habet, si quis conferre uelit. At uero quam Achillæ Aurigæ esse
dixi, in græco ἀνώδυνος ἀχιλλᾶς φάρμακον habetur. Accipio itaq; φάρμακον τῆς αὐριγᾶς
pro aurigæ, & equorum stimulatōre. Quanquā fortassis in duas dictiones diuisa hæc
uox legi debeat, ut uidelicet accipiamus Achillam φάρμακον hoc pharmacū ac-
cepisse & prodidisse. Sed in his obscuritatibus nihil decerno, maxime quū non
multū referat, quis sit autor pharmaci, & unde ipsum habeamus, modo integrū
sit, & usus eius probatus nobis constet.

Alia Aster appellata sistēs dolorē. In hac cōfectione siue pastillo Aster in-
scripto, dixi, facit & ad paralyti resolutos: sic enim in græco in enumeratione af-
fectuum quibus hic pastillus commodus est, habetur: ἢ χρομαί πῶς δυσεντερικῶν,
ἢ ἀνέγοντας, καὶ ἀνιμῶνους. Sunt autē ἀνιμῶνους ἴδὲν quos πῶς & πῶς αὐτικῶς
appellant, qui sanè tales ex diuturna podagra aut ischiade, & arthritide sūt. Ut
autem hanc significationem uocis ἀνιμῶνους hoc loco esse putem, ex Aetio indu-
cor, qui 9. cap. 10. hunc pastillum recensens, paulò tamen aliter, eum ad articulo-
rum dolores & podagram, gentianæ decoctio dissolutum ac potatum, cōmodum
esse scribit, quod & Galen. infra lib. 8. cap. 3. prior tradidit, ut idem pastillus pau-
lò tamē aliter, ut dixi describitur. Nam Aetius inde transcripsit: aliàs malim pro
καὶ ἀνιμῶνους legere, ποιᾶ καὶ φνιμένον, ut uidelicet accipiamus pastillum ipsum
etiam facere infusum per clysterem, atq; hanc sententiam etiam uetus interpres
agnouit: quanquam infusilem esse hunc pastillum neq; Galenus, neque Aetius
meminit; qui tamen prædictis locis uarium ipsius usum produnt, pro affectioni-
bus uidelicet cōuenientem semper liquorem, in quo dissoluatur ac poterit, assu-
gnantes. Porro quum sint qui etiam per ἐπισημῶν uocem non alios accipiant, q̄
quos Græci dicūt πῶς, παραλυτικούς, & ἀνιμῶνους, Visum est hic obiter de ἐπιση-
μῶν addere, Sunt itaq; ἐπισημῶν non paralytici, neq; attoniti, hoc est apoplecti-
ci, uelut in toxico apud Dioscoridem Marcellus conuertit, neq; tabefacti, uelut
Marcelli censor Manardus, non paulò minus quàm ille græcæ linguæ indocius,
temere ut solet ferè pronunciauit, neq; hectici, aut phthisici, uelut idem Manar-
dus ex Auicenna citat: sed stupidi & dubiæ ac uacillantis rationis, quæ admodum
nos apud Aetium ferm. 13. cap. 70. reddidimus. Idem enim Dioscoridis locus ab
Aetio

Aetio isthic, sicut à Paulo lib. 5. cap. 53. usurpatur, uerba ipsa sic habent. καὶ ἐπὶ τῆς
αὐτῆς φύσεως τῶν λίνδιων, πολὺν χρόνον λεινοπετέως ἀσθενέουσι, καὶ ἀνεστέντες ἐπισημῶν
τοῦ λοιποῦ χρόνου διαγούσι, hoc est: Quod si quidā etiā periculū effugiunt, multo ta-
men tēpore in lecto decumbēt, & stupidi ac dubiæ uacillantiscq; rationis etiā ubi
surrexerunt per reliquū uitæ tempus manebūt. Significat em̄ proprie ἐπισημῶν,
quod nos germanice uortrenet dicimus. Est autē uox participij, præteriti perfecti,
ἐπισημαί, cuius thema est σηομαι, cōsternor & præ timore stupeo, ut Marcellus
Virgilius nō male attonitos ἐπισημῶν uertisset, nisi ipse adeo attonitos alio loco
latine dici ἀποπληκτικῶς solos tradidisset, atq; ea gratia inuito ac reluctātī collo à
Manardo captiuus ducitur. Constan. Cæsar de agricul. lib. 16. cap. 1. inter notas
generosi equi habet ἐὰν μὴ ἢ ἐπισημῶν, μὴ δὲ ὑπὸ τῶν ἀεφνιδίως φαινομένων ἐκτραπέσι-
μῶν, si non sit consternatus, neq; à subito apparentibus perturbetur. Idem lib. 1
cap. 10. ἐὰν γὰρ λειῶν τὸ σελίνης ὄσο βροντῆ γήπτου, σημαίνει σηοθινὰ τίνες ἐπὶ τὴν χῶραν,
id est consternatos & dubiæ rationis futuros.

Alia dolorem sedans potio Rufi qua utor. Ad finē huius potionis habetur.
Dantur ex aque calidæ cyathis duobus, cholericis, hoc est biliosa superne & in-
ferne reddentibus, ex frigida. Hoc est, δίδω σὺν ὕδατι θερμῶ λυθδοῖς δυοσιν, χολε-
ρῶσιν ὕδατι ψυχρῶ. Esse autem uocis χολοριώντων itemq; χολορικῶν eam significa-
tionem, & Galeno, Aetio, & Paulo constat, qui hunc affectum sic describunt,
χολέρα τὴν γαστρὸς ὄδην ἀμείβου ἐκπύραξιν, ἀκατωθῆν τε καὶ δι' ἐμέτων γινόμενη, δὴ προσχῆ-
τῶν σπινθῶν ἀπεψία. Sequitur mox alia confectio sedans dolorem, in qua: Cassiæ
nigræ, myrrhæ, opij, styracis, croci, singulorum drachma i. conuertitur, sed in Græ-
co exemplari, pro styrace συψηλας habetur, quam uocem ut suppositiciam ex-
pungendam censeo, & ueram σύρακον eius loco succenturiandam, quum sty-
racis usus ad has affectiones cōmodissimus, etiam in alijs confectionibus aliquo-
ties habeatur: aluminis autem usus & ineptus est, & nusquam in alijs pharma-
cis hoc loco relatis habetur. Facilis autem fuit occasio lapsus, συψηλας pro σύ-
ρακον supponendi, ob uiciniam scripturæ, sicut in præcedenti capite etiam
χρῆσις pro χρῆσις suppositum ostendi. Sequitur mox trigonus pastillus, à trian-
gulari figura qua effingebatur, ut puto, cognominatus, de quo etiam alibi dixi,
nisi quis à tribus rebus ipsum constituentibus cognominatū potius uelit, quan-
quam non ex tribus, sed quatuor rebus, & Aetius, & Paulus eum cōponant, sed
Galenus hoc loco apij semen non habet, haud scio an ultro relicū, an alias deper-
ditum & elapsū. Sequitur mox duæ cōfectiones, in quarū prima βετῆς βοτάνης
in secunda βετῆς simpliciter habetur, pro quibus ego saluiæ herbæ reddidi. Est
enim βηχίς pro βετίου utroq; loco substituendum. Est autē βηχίον una aliqua ap-
pellatio ἐλελισφοκίων, quam nos saluiam dicimus, uelut etiam in adscriptitijs ad
Dioscoridem uocibus habetur, & Plinius 26. cap. 6. alteram bechij speciem sal-
uiam appellari testatur. Alterius autem bechij tum foliorum, tum radicis usum,
& Dioscorides & Galenus & Plinius in suffitionibus tantum probant, ut ea hoc
loco non sit accipiēda, sed altera eleliphacos uidelicet, & saluiā appellata, quā
ob uim calfactoriam, urinam, mensesq; ac fœtus detrahare in potu acceptā Dio-
scorides dixit. Sequitur deinceps alia dolorem sedans iucunda appellata, quæ
eadem planè est cum pastillo ex succino præcedenti capite quarto ex Asclepiade
à Galeno adscripto. Est autem appellatio ἐσομῶσα Latina, à græcis medicis Ro-
mæ degentibus in usum assumpta. Sequitur paulò post Catapotium ex libris
Aphrodē, in quo dixi: facit & ad calculosos, dysentericos, & iā desperatos, atq;
anxios. Ita enim in græco habetur. ποιᾶ καὶ πρὸς τὸς λιθιῶντας, καὶ δυσεντερικοῖς, καὶ
σομαχικῶς, καὶ τοῖς ἄσθενῶσιν, καὶ ἀσομῶνους. ἀσομῶνους itaque anxios dixi, eos
T signifi

significare uolens, qui nullam decubitus formam facile ferunt, sed se perpetua inquietudine iactant, quæ affectio ualde perniciofa est, & propterea eam deiperatis adiecit. Sunt autem duplices *ασωμένοι*, qui & *ασωδεις* dicuntur, hi quos dixi, & alteri quibus os uentris à uitiosis humoribus comordetur, ut nauleabundi reddantur. Sed de hac gemina significatione τῶν *ασωμένων* & *ασωδῶν*, Galeni uerba ex secundo commentariorum in prædictiones Hippocratis adscribam. *διηώς γὰρ γρηγορήσῃν ἄσωδῶν ἢ καμνόντων, ὅτι μὲν τρόπον ὅταν ἡ διώσις ὑπὸ τῶ σῶματι βαρύνῃται, ὡς μὲν φέρει γῆμα ῥαδίως, ἔτορον δὲ ὅταν τὸ σῶμα ἐν γαστρὸς ὑπὸ μὲν χθρῶν δάκνηται χυμῶν. οἱ πρότεροι μὲν ἀλεθέρως δάκνηται. ναυτιώδεις δ' εἰσι οἱ δίδυμοι.*

Quæ ab Asclepiade scripta sunt ad easdem affectiones. Eclegma. farris Clusini appellati sextarium dimidium.] Hoc eclegma, itemq; sequens sorbitio mire corrupta sunt, per typographum, aut potius per eū qui castigationi operis præfuit, ut palam apparet. Nam quum ueram lectionē assequi non posset, aut etiam integram haberet suspectam, ut quam non intelligeret, hanc quæ in græco exemplari legitur, ex diuinatione sua assequutus, ut rectam supposuit, quæ sic habet. *ἐκλεκτὸν φάρμακον καλεῖται, οἶνον. ἡ. ἡ. πρᾶσιον χυλὸν ἀφειψίματ' ἡ. α. ταῦτα βαλῶν εἰς ἀγγεῖον ὑδροῦν, βρέχεσθαι ἐὰν νύκτα καὶ ἡμέραν. πῆ δὲ ὑπόσι, μάλασσεν τὸ φάρμακον, ὡσπερ τὸν χόνδρον βρέχεσθαι, καὶ ὅταν παντελῶς δαλυθῆ, ἐκθλίβει τὸ ὑγρὸν, καὶ τὸ πῶν βαλῶν λι. ἡ. καὶ θεῖς ὑπὸ πύρρος ἐψέσαι χυμῶν, καὶ ὅταν συσραφῆ, ὡς μελιτ' ἔχειν τὸ πάχον, ἐκ τῶτον δίδυμοι μύτρον πρὸ τροφῆς, καὶ μετὰ τροφῆν τὸ ἴσον.* Hæc itaque lectio penitus corrupta nullam sententiam exhibet componendi pharmacum quale Asclepiades ipse præscripsit. Vt quid enim uinum & marrubij decoctum in uitreum uas coniecta, macerari per diem & noctem quis sinat, ut sequenti die pharmacum emollire ad alicæ maceratæ modum possit, quum utraq; res sit liquida per se, nec maceratione, nec emollitione opus habens. Quare deest res aliqua, quæ uino supposititio reiecto, substitui debet, & quæ in marrubij decoctio maceranda est, & instar alicæ emollienda, atque hæc nulla alia est quàm far maxime Clusinum appellatum, cuius etiam Plinius meminit lib. 18. cap. 7. In transpadana, inquit, Italia scio uicenas quinas libras farris modios pendere, circa Clusium & senas. Meminit & Aetius 9. cap. 45. ibidemq; farris ex frumento præparandi modum ex Archigene docet, qui locus in secundo horum commentariorum à me est relatus. Sed & Columella lib. 2. cap. 6. Far quod appellatur Clusinum, candoris nitidi esse ait. Farris itaq; Clusini sextarij dimidiū, in marrubij uiridis decoctio sextarij mensura macerari debet, & uelut alica emolliri. Quemadmodum enim far ex frumento siue tritico, sic alica siue chondrus ex zea præparatur, uelut alibi ostendi. Porro quod sequitur *ἐκθλίβει τὸ ὑγρὸν, καὶ τὸ πῶν βαλῶν λι. ἡ.* similiter corruptū est. Deest enim res quæ expresso liquori ex farre & marrubij decoctio, ammisceri debet & cum qua ad mellis crassitudinem sit redigendus. Et sanè suspicatus sum aliquandiu *μελιτ'* uocem deesse, ut uidelicet mellis libram dimidiam addi iuberet, sed damnata tandem hac mea suspiciōe, nihil aliud deesse existimo, quàm *λίπος* uocem, qua pinguedinē siue adipem aliquem iniici iubet, nullo certo pondere aut mensura additis, ita ut *λι. ἡ.* mensura, p uoce *λίπος* sit supposititia. Quæ admodū enim in sequenti sorbitio *λίπος* *λεῖδ' κατ' ἄρασιν γο. γ.* iniicere iubet, itemq; pollinis acetabulum: sic in hoc eclegmate, itidē adeps aliquis cōiiciendus esse apparet, pro polline uero far ipsum successit, quanquā etiā in ipsa sorbitio *λίπος* *ἰδ'*, qui nullus est, pro *λεῖδ'*, id est adipe arietis siue pinguedine legatur. Possit autem etiā alius quispiā adeps accipi, quū non habeant multum diuersas facultates. Quare lectio omnino ad hunc modum restituenda est, quam non dubito sic fuisse in exemplari expressam, & temere ut dixi corruptam. *ἐκλεκτὸν φάρμακον καλεῖται οἶνον. ἡ. ἡ. πρᾶσιον χυλὸν ἀφειψίματ' ἡ. α. ταῦτα βαλῶν εἰς ἀγγεῖον ὑδροῦν, βρέχεσθαι ἐὰν νύκτα καὶ ἡμέραν. πῆ δὲ ὑπόσι, μάλασσεν τὸ φάρμακον, ὡσπερ τὸν χόνδρον βρέχεσθαι, καὶ ὅταν παντελῶς δαλυθῆ, ἐκθλίβει τὸ ὑγρὸν, καὶ τὸ πῶν βαλῶν λι. ἡ. καὶ θεῖς ὑπὸ πύρρος ἐψέσαι χυμῶν, καὶ ὅταν συσραφῆ, ὡς μελιτ' ἔχειν τὸ πάχον, ἐκ τῶτον δίδυμοι μύτρον πρὸ τροφῆς, καὶ μετὰ τροφῆν τὸ ἴσον.*

μίνου

μίνου καλεῖται. ἡ. ἡ. πρᾶσιον χυλὸν ἀφειψίματ' ἡ. α. ταῦτα βαλῶν εἰς ἀγγεῖον ὑδροῦν, βρέχεσθαι ἐὰν νύκτα καὶ ἡμέραν. πῆ δὲ ὑπόσι, μάλασσεν τὸ φάρμακον, ὡσπερ τὸν χόνδρον βρέχεσθαι, καὶ ὅταν παντελῶς δαλυθῆ, ἐκθλίβει τὸ ὑγρὸν, καὶ τὸ πῶν βαλῶν λι. ἡ. καὶ θεῖς ὑπὸ πύρρος ἐψέ, &c. Hoc enim modo continget sententia compositionis huius pharmaci quam ego reddidi, & quæ neq; ex ullo exemplari, neq; ex ueteri interprete, qui eam non habet, sed iuxta aptissimam ut arbitror cōiecturam, rectissimam & genuinam esse iudico.

Aliud Nicerati, facit suppuratis dyspnoicis.] Inter uires huius eclegmatis, in Græco exemplari habetur, *καὶ ταῖς μετὰ τὸν καθαυρομένης κατὰ γὰ γάλα, ποιεῖν ἢ νηπίοις ἀτροφῆσι δίδυμον ταῖς τροφῆς.* Hoc est, eis quæ post partum purgantur lac deducit, prodest etiam infantibus alimentum non sentientibus, si in cibis præbeat. Verum ego corruptam lectionem sic puto restituendam. *καὶ ταῖς μετὰ τὸν καθαυρομένης κατὰ γὰ τὰ δίδυμα, ποιεῖν ἢ νηπίοις ἀτροφῆσι δίδυμον ταῖς τροφῆς.* Hoc est uelut ego reddidi secundas deducit & detrahit, & si nutricibus præbeat, non pueris. Pro *γάλα* itaq; *τὰ δίδυμα* lego, uelut etiam infra in panchresto habetur. *καὶ ζωαφιμ' ἐμμηνα, καὶ ἐγκαταλείμματ' ἐκ φθορᾶς ἢ τὸν δίδυμα κατὰ γὰ.* Lac enim detrahare mulieribus à partu nō est opus, Nam augere aliquando contra oportet diminutū. Sed & hanc uim detrahendi secundas præfio Dioscorides tribuit libro tertio ubi inquit, *δίδυμα καὶ ταῖς μὴ καθαυρομένης ζωαφιμ' ἀγαγῆν ἐμμηνα καὶ δειντέρων.* Potissimum autem in hoc pharmaco est ipse præfij siue marrubij succus. Deinde pro *τροφῆς* lego *τροφῆς*. Pueris enim in cibo exhibere tam forte pharmacū non conuenit, sed nutricibus exhibitū, uim suam in lac ipsarum distribuit, ex qua per suctum lactis nutricis infans participat. *τροφῆν* aut cibum, *τροφῆς* nutricem significat. Cæterum alimentum non sentientes dixi *τὸν ἀτροφῆταις*, sic enim Plinius eos reddit lib. 22. cap. 25. de eruo. Et quæ cibum, inquit, non sentiant atropa appellata, tostum & in nucis auellanæ magnitudinē melle collectum deuoratumq; corrigit. Verum lib. 28. cap. 9. ab imbecillitate uires res colligentes eosdem dixit. Sic enim de lacte ait. Et bibitur ab imbecillitate uires res colligentibus, quos atrophos uocant.

Aliud Scribonij Largi. Succu marrubij sextarios VI.] Hoc eclegma non est in Scribonij libello uulgato, sicut neq; catapotium, quod paulo post item Scribonij Largi nomine citat ab Asclepiade, fortassis p atatis iniuriā elapsa ac deperdita.

Antidotus Aristarchi, compositio admiranda, hanc Paulinam appellamus.] Hæc antidotus est etiam apud Aetium 8. cap. 63. sed tum hic, tum apud Aetium, aliquo modo per atate corrupta, ita tamen ut utraq; descriptiones inter se collata, unam integram reddere ualeant, quam sanè me hoc loco expressisse puto. Aetius itaq; antidotus Aristarchi habet, sed in Galeni exemplari *ἀεισιῶς ἀεισομάκας*, id est, Aristei Aristomaci habetur. Aetium itaq; hac parte sequendum existimo. In Galeno enim duplex nomen autoris à typographo expressum indicat eū circa ueram lectionem hæsisse. Deinde Aetius singulorum in hanc antidotum amixtorum unciam unam habet. Galenus autem *ἀνά δραχ. α.* id est singulorum drach. unam, nimis exiguo pondere ad sextarium mellis, quare & hac parte Aetium sequi sumus, maxime quū Asteriscus adiectus indicet typographum circa lectionem dubitasse, & quū fabæ Aegyptiæ magnitudo tantum exhiberi debeat. Si enim drachmæ tantum singulæ singularum rerum inderentur ampliori copia exhiberi possit, atq; tantum quidem ex Aetio sumpsimus ad huius pharmaci integritatem restaurandam. Verū Aetius ipse uicissim ex hoc Galeni loco iuari potest, quo & ipse hanc antidotum integram habeat. Primum itaq; desunt apud Aetium aliqua affectiones, quibus hæc antidotus cōmoda est. Deinde surdastros

T 2 quos

quos ex uoce *λωφός* reddidi non recte legitur. Debet enim ἀτροφός, id est, cibum non sentientes pro *λωφός* legi. Sed quid facerem quū exemplar quod ego in Aetio uertendo unicum & ætate corrosissimum sequebar palam *λωφός* haberet? & tum non ad manum esset Galenus, unde opem ferre potuissim: Indico itaque libentissime errorem non meum, sed exemplaris, quanquam neque meum confiteri erubescam, si uel hac uel alia parte communi mortalium incertitudine & fragilitate deliquissem. Postea Aetius mellis chœnicem habet, hoc est, ut exemplar græcum habuit *μέλι @ χοι. α.* Sed malim ipse cum Galeno *ξ. α.* legere, quam utrumque legi possit, & in plerisque alijs locis Aetius chœnicem, hoc est, sequisextarium habeat, in quibus apud Galenū sextarius habetur, nisi uel apud Aetium *χοινη* temere pro sextario suppositus est, uel apud Galenum sextarius pro chœnice irrepserit. Malim tamen aliquot locis apud Aetium chœnicem pro sextario suppositum esse credere, quam apud Galenū sextarium pro chœnice, maxime si chœnicem duorum sextariorū mensuram accipiamus, uelut quidam tradunt. De hac re ob id libentius rerum medicarum studiosos commonefacio, ut in eiusmodi mensuris ac ponderibus ipsi diligentem æstimationem faciant, quantum sit satis, reliquorum ammiscendorū comparatione. Hoc enim ipsi iubent nos facere aliquoties pharmacorū autores, præsertim circa mellis mixturam, ut non simus uel ad huius sextariū, uel ad alterius chœnicem adstricti, tantquam quibus nihil inde immutare liceat. Licet enim mutare tum augendo, tum minuendo, iuxta affectuum, locorum, temporū anni, hominū, ætatum, et cuiusque adeo palati rationem. Postremum in Aetio habetur, irrorato podice ex modico aceto: quæ lectio penitus corrupta est per typographum, qui podice pro pollice legit. Sic enim scripserā, irrorato ex pollice modico aceto, quod id ipsum est quod Galenus hoc loco dixit, uelut ego reddidi, irroratis de digito guttis aceti nouē, hoc est, *ἑπτάραυνομελίου τῷ δακτύλῳ ὄξος στήγνῳ θ.* Sed Aetius nō certū numerum guttarum irrorandarum expressit, & alias etiā corrupte habebat exemplar *ἑπτάραυνομελίου δακτύλῳ ὄξος ὀλίγω.* Pro quo legendum est *ἑπτάραυνομελίου δακτύλῳ ὄξος ὀλίγω,* hoc est uelut iam dixi, irrorato ex pollice modico aceto.

In Caput vi. de Orthopneæa.

A Sclepiadæ pharmaca ad dyspnoicos conscripta. In quarto ex his pharmacis, rutæ trientem, & seminis apij, comæ thymi, utriusque unciā unam: conuertit, sed in græco exemplari primum pro rutæ trientem: id est, *πηγάνου ρο. δ.* habetur falso, ut equidem opinor, *λιβάνου ρο. δ.* Deinde *σλίνοσ σπέρματ @ καὶ δύνι μὲ κόμμειωσ ἀνά ρο. α.* habetur. Sed ego pro *κόμμειωσ* lego *κόμης*. Quod autem rutæ usus in hæc pharmaca potior sit, uel ex Dioscoride discere licet, qui libro tertio de ruta ait: *ποιεῖ δὲ καὶ πρὸσ πλῆθειν πόνου καὶ θάρακωσ, δύσπνοιαν, βύχρωσ, πρὶσπνδυμνίαν,* &c. Sed & tantum thuris pondus in eclegma miscere non audeam, quod & infaniam moueat, & aliquando occidat eodem Diosco. lib. i. autore. Quin & in sequentibus pharmacis *πηγάνου*, id est, ruta habetur. Nusquam uero in hisdem thuris mentio fit, ut uel ex eo indicium habeamus, etiā hoc loco *πηγάνου*, & nō *λιβάνου* legendum esse. At uero sicut hoc loco *θύμον κόμμειωσ* falso habetur pro *θύμον κόμης*, id est thymi coma, sic infra in septimo ex ordine pharmaco, etiam *ἀψινθίου κόμμειωσ* falso pro *κόμης* expressum est.

Quæ pharmaca Andromachus ad huiusmodi affectiones conscripsit. In tertio horum pharmacorum dixi, & post semihoræ spacium, datur aquæ mulsæ hemina dimidia, hoc est, *διασέσωσ ἡμίωριον δίδω μελικρέττ κωτύλησ.* Sed in græco exemplari *δρασίωσ* habetur. Reliqua neminem morari possunt qui simplicium cognitionem

gnitionem tenet. Et nos non nisi difficilium, & qui alias in Galeno non temere occurrunt, enarrationem instituimus, & ut exemplaris tum Græci, tum Latini lectio integra in studiosorum manus perueniat. Integer enim et emendatus liber nullo ampliori commentario opus habet. Cæterum ad finem in Eugenij pharmacum Misyos drachmæ quatuor recipiuntur, de quo uehementer dubito an in exemplari Græco recte *μισυ @ δραχ. δ.* legatur, quum sit Misy ustorium & crustas infligens pharmacum, cum fortī adstringendī facultate, ut uideri possit ad has affectiones intra corpus sumendum ineptum, atque adeo nocuum, nisi reliquorum mixtura intelligamus hanc eius uim mitigari. Plinius certe Misy præcipue utile tonsillis contraque anginas & suppurata lib. 34. cap. 12. tradit, & ibidem præparandī eius rationem subiungit. Sed neque Dioscorides, neque Galenus de usu eius ad hos affectus meminerunt. Noluī tamen immutare lectionē publicā, maxime quū & uetus interpret Misyos drach. IIII. conuerterit, alias suspicio est mihi *ἀνίσου δραχ. δ.* id est, anisi drach. IIII. eius loco esse legendū. Nam & hoc in precedentibus habet & minore periculo quæ usurpet. Porro Valens qui in sequenti mox pharmaco, ab Andromacho citatur, is esse uidetur, quē Scribonius cōdiscipulum suum, sub præceptore Apuleio Celso fuisse cōpositione 94. testatur. Sic enim inquit: Hoc medicamentū Apuleij Celsi fuit præceptoris Valentis & nostri. Legitur tamen apud Marcellum cap. 16. loco e Scribonio transcripto sic. Hoc medicamentum Apulei Celsi fuit, & præceptoris nostri Valentis, quæ uerba si quis Marcellum de se scribere putauerit, longe in temporum ratione fallent, quum Apuleius Celsus, Valensque ac Scribonius sub Claudio Cæsare uixerint. Marcellus autem sub Gratiano & Theodosio, uelut etiam in præfatione ante Marcellum à me nuper editum indicauī. Videtur itaque mihi Marcelli lectio hoc loco, sicut plerisque alijs rectior esse, ut uidelicet Scribonius dicat, hoc pharmacum Apulei Celsi, tum Valentis præceptoris sui fuisse, quanquam alias hic confusus prodendī modus, & ad uerbum transscribendī, citra autoris nomenclationem, non parum auctoritatem Marcelli eleuet. Plinius certe li. 29. cap. 1. Vectium Valentem nouam sectā instituisse tradit, quum eam potentia ex adulterio Melsalinæ Claudij Cæsaris nactus esset. Valentis itaque factator Scribonius fuit.

Finis Septimi libri Commentariorum.

IANI CORNARIII MEDICI PHYSICI

COMMENTARIORVM MEDICORVM IN DECEM LIBROS GALENI DE CŌPOSITIONE MEDICAMENTORŪ SECUNDUM LOCOS CONSCRIPTORŪ, LIBER OCTAUIVS.

In Caput Primum de Pharmacis stomacho congruis.

SINANQVE per laxatorium medicationis ductum, citra ammixturem facultatis robur addentis, curentur: periculum incurrunt de ipsa uita. Laxatorium medicationis ductus uariis est, & non ex una quapiam auxiliorum specie constans, quemadmodum neque simpliciter uno aliquo modo *σωτήσις*, hoc est distentio contingit, quæ uidelicet *χάλασις*, hoc est laxationem requirit, sicut uicissim Laxitas tensionem siue distentionem, uelut Hippoc. *δραματ @ σκληροῦ μάλθαξις, σωπηταμελίου δὲ χάλασις.* quanquam non in cute solum, sed in ipsis etiam articulis, ambo hæc contingant. Et Laxitas quidem ex humectis immodice liga-

T 3 menus

mentis ac tendinibus efficitur. Distentio autē non simpliciter, sed circa articulos quidem aut amplius resiccatos, aut perfrigeratos, aut inflāmatos, aut induratos. In cute uero non his solum modis, sed etiā ubi muscoli intra ipsam iuxta quemcunq; modum in tumore augetur. Quare etiā ex carnis abundantia quibusdam sæpe cutis distenditur, & in inflātionibus hoc ipsum uel maxime perpetitur. Itaq; nō una aliqua species uelut dixi, Laxatoriorū auxiliorum est, sed aliqua hūmectando laxant, aliqua calfaciendo, aliqua molliēdo, aliqua euacuando, aliqua tumores præter naturā destruendo, aliqua uero cōiunctim ex his quædā efficiendo. Quare & in oris uentris affectionibus & præsertim inflātionibus requirē laxatorius medicationis ductus, qui sanē per olei dulcis fortū, cataplasmaq; ex ordeo, & semine lini ac fœni græci in aqua mulsa coctis fieri poterat. sed ne utiquā esse hoc cōmittendum Galenus nos hoc loco docet, ut uidelicet tum stomacho, tum hepatis inflāmato, citra adstringentiū ammixtionem laxantia adhibeamus: uerum per adstringentiū additionē utraq; pars roboranda est, quū si hoc non faciāmus, stomachici in animi deliquiū inducantur. Hepatici uero in totū intereāt, atq; id sola medici Methodum ignorantis culpa. Quæ autē sint quæ laxantibus ammissa, adstringendo corroborēt, ipse mox indicat, quū ea ipsa aliquos Amethodos per ignorantia etiam ammiscere dicit, uelut est absinthij coma in oleo feruefacta, mastiche itē chia, & aloe, ungento nardino ammixta, aut potius melino, ut magis adstringenti: quare etiā malum ipsum cotoneū in oleo decoqui in eundem usum possit. atq; hæc quū ab illis per ignorantia facultatis pharmacorū fiāt, laxatorij ductus esse medicatio ab ipsis putatur, quū sit uera adstringentibus uidelicet ammixtis curatio, quam sic per ignorantia recte apprehendunt, uisitati si talem agnouissent, utpote quam improbant falsis Methodicorū sectæ opinio nibus additi, qui huic medicationi contradicunt, quam tamen & Empirici sua experientia ut ueram agnoscunt, & dogmatici in artis operibus custodiunt, iuxta quorum præscriptum deinceps Galenus pharmaca stomachicis apta recenset. Porro σιωπησος uox non significat contractionem, qua uidelicet laxata cogantur & cōtrahantur, (poterat enim hoc modo uox ea accipienda uideri, tanquam laxata contractione opus habeant, quū & cōtrahi, & distendi amplius ac explicari possunt, & ideo laxitatis & cōtractionis oppositio aliqua esse uideat) sed planē altera oppositio ῥι χαλασως, hoc est laxitatis existit, significatq; distentionem ac tensionē, qualis in quibusdam ex carnis redundantia & in inflātionibus palam cernitur. Quare etiā σιωπησικά φάρμακα non recte cōtrahentia dixeris, quanquam etiā ipse Linacer sic reddiderit, sed distendentia, hoc est, quæ partes laxas tendant, & quasi explicent, atq; sic accipiendum est illud quarto Metho. *τά τε γάρ ὑγραίνοντα καὶ δερμαίνοντα φάρμακα, καὶ ταῦτα δὴ τὰ σιωπησικὰ ὀνομαζόμενα χαλασικά, καὶ τούτων ὅσα βραχὺ μὲν πρὸς τὸ ξηρότερον ἀποκχωρῆκεν, ὕψω δὲ σαφῶς εἶδ' ἠεργῶς εἶσι σιωπησικά, τῶν ἐκχυμωμάτων ἀπάντων εἶσι ἰάματα,* hoc est: Humectantia enim & calfacientia medicamenta, & hæc sanē quæ recepto apud omnes uocabulo laxantia appellantur, & ex his ipsis quæcunq; paululum ad siccitatem uergunt, nondum autem manifeste & euidenter distentia sunt, omnium suffusonum medelæ existunt. Cæterum σιωπησικά pharmaca ualide siccantia existūt, quando uelut dixi, laxitas ex humectis immodice ligamentis ac tendinibus contingit, uelut docet Galenus libro quinto simplicium pharmacorum.

Ceratū igitur quo assidue utor ex aloe, & mastiche, & cera pontica amara, atque ungento nardino constat. Componitur autē hyeme ad VIII. drachmas ceræ, uncia una mensurali Romana ungenti nardini cōiecta, Aestate autem ad VII. eadem ungenti proportione. Hoc ceratum componi ait hyeme ad VIII. drach. ceræ

ceræ uncia una mensurali Romana ungenti nardini coniecta, aestate ad VII. eadem ungenti proportione. Videtur itaque uelle, paulo spissius hyeme parandum esse ceratum, quum drachmam ceræ detrahi iubeat aestate, qua tamen detracta non multo liquidius euadet. Octauo sanē Methodi libro, ceræ & nardini pares partes conijcere iubet, atque sic citat etiam Aetius 9. cap. 16. nimirum utriusque unciam unam conijciendam, Sed huius distinctionis de hyemis & aëstatis ratione, meminit etiam Paulus lib. 3. cap. 37. qui hinc locum transcripsit. Cæterum Galenus hoc loco diligentem distinctionem inter unciam mensuralem, & ponderalem facit, quum tamen æque XII. uncia mensurales libram mensuralem, uelut XII. ponderales libram ponderalem constituāt. Fuit autem hæc mensura libræ mensuralis uulgaris Rhomæ ad oleum dimittendum, duodecim lineis in ipsam incisis, quæ singulæ singulas uncias indicabant, uelut Galenus cum alibi, tum tertio τῶν ἰατρικῶν palam ostendit his uerbis ἐσι δὲ παρ' αὐτοῖς μέτρον, ὃ τὸ ἐλαίου μέτρον ἐστὶν ἡμετέριον γράμμασι δισμύσασιν τὸ σύμμετρον εἰς μέρος δώδεκα, καὶ καλεῖται τὸ ὅλον μέτρον ὑπὲρ αὐτῶν λίτρα. τὸ δ' ὀδωδέκατον δὲ αὐτῆς ὀγγία. Sed et lib. primo eiusdem operis æquiuocā esse ait libræ appellationem ad pondus solidarū rerum & mensuram liquidarum, sic inquit καλεῖται γὰρ ὑπὸ ῥωμαίων ὁμωνύμως ὁ λίτρα ὁ σάβμωδον τῶν σερβῶν σώματων τὸ λίτραίω μέτρῳ τῶν ὑγρῶν, ὃ πλάμπου καὶ ὄλην τὴν πόλιν εἶναι ὅλης ὑδρατίνης γιγνώμενον. Quod autem non perpetuum fuerit in liquidis rebus uti uncias mensuralibus, & in solidis siue siccis, ponderalibus, uel ex hoc loco colligere est, ubi ceram appendit, ungentū uero mensura uncia accipit, de qua Aetius hunc locum uelut dixi citans consiluit, simpliciter utriusque unciam unam conijciendam dicens: Ex re autem esse ut semper in libris suis pharmacorū scriptores id obseruent, & quas nam libras siue uncias liquidorum pharmacorum conijci oporteat indicent, idem Galenus libro sexto operis iam citati ostendit his uerbis. Διὸ γράφειν ἐγγὺν αὐτὴν μελέσορον ἢ τὰς φαρμακίταις βιβλοῖς πρὸς ἰατροὺς ὅτι αἱ πρὸς τὰς λελοῦσαι βάλλεσθαι τὰς ὀγγίας ἢ τὰς λίτρας τῶν ὑγρῶν φαρμάκων, πότερον τὰς μετρικὰς ἢ τὰς σαβμικὰς, & libro primo eiusdem operis, ubi ait. τὰ δ' ἄλλα ῥι συμμετρίας, ὡς ὑπὲρ ἐμοῦ γέγραπται, πλὴν ὅτι κοτύλας ἐκείνη, ὃ λίτρας ἐγραψέ, τὸ τε ὕδατος καὶ τὸ ἐλαίου, καὶ ὁ γλῶσσοι ὅποσων ὀγγίων βάλλεσθαι εἶναι τὴν κοτύλην ἢ τὴν σαβμικῶν ἢ μετρικῶν. αἱ μὲν γὰρ σαβμικὰ πὸ βάρῃ κείνουσι τῶν σώματων. αἱ δὲ μετρικὰ τὸν ὄγκον.

Sæpenumero iam dictum est quod Medici in more habent os uentris, ueluti Cardian, hoc est cor, sic etiam stomachum appellare. καρδίας uocem non de corde, sed de uentris ore ueteres medici usurparunt. Vnde sunt adhuc in medicorum Græcorum usu καρδιαλγία, & καρδιώσσειν, & καρδιωγμός, quibus oris uentris dolores & affectiones significantur, non ipsius cordis. Quanquam apud Hippocratem quarto aph. 65. ubi ait ἢ ποῖσι πυρετοῖσι πρὸς τὴν κοιλίην καὶ ὕμας ἐγούρου καὶ καρδιωγμός, καρδίου. per uocem καρδιωγμός quidam interpretes non oris uentris puncturam acceperunt, sed ipsius cordis motum quendam densum & uelocem ac quasi uibratum, Cardilogmon exposuerunt, uelut Galenus in commentario in eum aphorismum recenset. Quemadmodum autem καρδίαν æquiuoce de corde & uentris ore usurparunt, Sic etiam σόμαχον de eodem uentris ore dixerūt æquiuoce cum illa particula quæ cibum ex ore in ipsam defert, quam sanē Latini gulam, Græci etiam οἰσοφάγον appellant. Gula enim proprie σόμαχος Græcis appellatur, cuius principium idem τὸν φάρυγγα, & postremum item σόμαχον, id est os uentris dicunt, quod Plinius undecimo capite trigésimo septimo ostendere uolens: Summum gulæ fauces uocantur inquit, postremum stomachus, sed tamen non satis clare distinxit τὸν φάρυγγα fauces appellando, quæ ῥι φάρυγγος appellatione ueniunt, uelut alibi indicauit.

Hanc porro uocis *σώμαχου* tū de gula, tū de ore uentris, quæ postrema gulæ pars est æquiuocationem, Galenus apertissimis uerbis explicat, Methodi lib. 13. sic inquit, λέγω δὲ νῦν σώμαχον ὄντι δὴ καὶ λυγρῶς ὀνομάζουσιν, ὅτι οὗτω καλοῦσι καὶ τὸ σώμα φλογιστὸς, ὡσαύτ' ὅταν ἐπιπῶσι συγκολληθῆναι τινὰς σωμαχικῶς, ἀλλ' ἐπὶ γὰρ τῷ λυγρῶ ὀνομαζομένῳ σώμαχου ἢ τῷ καταπλάσματι ἢ τῷ φλογιστῷ ἢ τῷ πιδεμένῳ, ἐκ ἐμπροσθεν, ὡσαύτ' ὅταν τὸ σώμα φλογιστὸς φλεγμῶν. ἢ γὰρ τῷ φλογιστῷ ὁ σώμαχος ἐπίκειται, διὰ τὸ τῷ φλογιστῷ καὶ τῷ θάρακος φλόγῳ. κατὰ μὲν φλογιστὸς. Sed hunc locum Linacer eius operis interpretis ita reddidit, ut planè contraria sententia Galeni uerbis ab eo sit expressa, & scio quandam ex publicis scholis: Vniuersitates uocant: ex eo loco publicam disputationem instituisse, & tanquam de insigni uictoria, publice contra omnes ueteres ac nouos medicos scriptores ac autores triumphasse, de eo quod in oris uentris inflammatione cataplasma super spinā dorsi imponi oporteat, quum non hoc tradat Galenus, fiatq; præter omnem rationem, omnemq; & ueterum & recentium medicorum usum, consuetudinem & auctoritatem. Sed talia qui audent quid quæso aliud faciunt, quàm quod ἀπειραγαθὴ ἔχοντες extremam ignorantiam suam omnibus declarant: indicantes se ex libris non intellectis medicos esse, non aliter quàm iuxta prouerbiū, qui ex libro nauis gubernator esse dicitur, nauticæ rei administrandæ imperitus. Ut aut palam fiat ipsum etiam Linacrum, hoc loco Galenum non intellexisse, eius uerba quibus præscriptam Galeni sententiā reddit adscribam. Voco hoc loco stomachum gulam, quam proprie græci stomachum appellant. Nonnunquam enim ita uocant os uentris, ueluti quū stomachice anima linqui aliquos dicunt. Verū gulæ quæ proprie uocatur stomachus, cataplasmata super spinam dorsi imponimus, non autē ad pectus, Idem facimus & quum os uentris phlegmone urgetur, siquidem spinæ gula superiacet, per collum & pectus usque ad uentrē porrecta. Sic Linacer & falso ut palam græca intelligentibus apparet, sed pro rudioribus tamen etiam Latine uerum Galeni uerborum sensum adscribam. Dico nunc stomachum quem proprie sic appellat, nempe gulam ipsam. Aliquādo enim sic etiam ipsum uentris os uocant, quemadmodum quum aliquos stomachice in animi deliquium incidere dicunt. Cæterum in stomacho proprie appellato, etiam Cataplasmata iuxta spinam imponimus, non ab anteriori parte, uelut quum os uentris est inflammatum. Etenim spinæ stomachus, hoc est, gula incumbit, perq; collum & thoracem infra ad uentrem usque porrigitur. Hacenus Galenus. Usurpat autem & Cicero stomachum pro gula libro secundo de natura deorum his uerbis. Linguam autem ad radices eius hærens excipit stomachus, quo primum illabuntur ea quæ recepta sunt, & oris utraq; ex parte tonsillas attingens, palato terminatur. Quæ uerba citans Budæus in Annot. in pandectas, Stomachum inquit, hoc in loco Cicero proprie pro gula & gutture accipit. Est enim stomachus ut Galenus inquit, *σώμα φλογιστὸς*, id est os uentriculi. In quibus uerbis sibi ipsi non constat. Nam dicit quidem Cicero recte stomachum pro gula, uerum ad hoc confirmandum nihil facit hoc quod Galenus alicubi stomachū os uentris esse dicit, quum palam loco à me citato æquiuocationē huius uocis idem Galen. ostendat, quæ tamen proprie gulā significat. Atq; hoc nō reprehendendi libidine indicare uisum fuit, sed ut palam uideatur q̄ aliquando etiā magnis uiris imponat nimia circa uoces explanandas curiositas, rerum expensione neglecta, adeo ut seipso non intelligant quid dicant. Putauit enim Galen. idem quod Ciceronē dixisse, et gulam os uentris esse. In cōsimilem errorē paulò ante hunc locū idem incidit, in annotanda lege, Qui clauū, ubi hæc uerba habent. Trebatius ait non esse morbosum os alicui olere, ueluti hircosum, strabonē. Hoc em̄ ex ingluuie oris accidere. Sed Bu

Sed Budæus tamen nihil cōstituat, tamen legendum putat, uelut hircus uel tragos, aut ueluti hircosum tragonta, ut scilicet latina uox per græcam exponatur, quum strabonem recte legi posse uideatur, ut uidelicet hircosus & strabo morbofi esse accipiantur, non morbosum autem esse os alicui olere, quū hoc ex ingluuie ori accidat. quo loco certe non recte illuue pro ingluuie legendum ratiocinatur, ex eo quod ingluuies non oris est, sed illuues quæ græce ut ait, ἀλυσία dicitur. Nam neq; illuues, quæ ἀλυσία itemq; ἀλουτία græcis medicis frequenter dicitur, oris proprie est, sed totius corporis, & τὸ ἀλουτέμ planè τῷ λῆεμ opponitur, & de totius corporis illuue, & à balneis abstinentia usurpatur. Sic Galenus in consilio comitali puero scripto, ἀλουτέμ δὲ προσέκειν inquit, τὰ πολλὰ, καὶ τὰς πικρὰς καὶ δυνῶς ἐξίεναι μετὰ τὸ γυμνάσιον, hoc est à balneis abstinere cōuenit, &c. ut certum sit non illuue hic legi posse, sed omnino uelut lex habet ingluuie, legendum esse, ex qua ori fœtorem accidere magis euidens est in crapulosis & gulæ deditis hominibus, quàm ut demonstratione opus habeat. Quare si ori accidere legis, & non oris uocem ad ingluuiem retuleris, integram habebis legis sententiam: quam rem ut Budæus non assequeretur, nominum ac uocum studium fecit, ad quod se conuertit rerum æstimatione relicta, uelut multis alijs locis, sed non uacat nobis, & præter institutum est talia persequi.

Fiunt autem & morsus quidam in ipso, quemadmodum etiam magnæ fames & anxiosæ affectiones. Anxiosas affectiones hic dixi τὰς ἀσώδεις ἀσθενείας à Galeno appellatas. Indicaui autem præcedente libro ἀσώδεις duplici modo agros fieri, ut hic non sit necesse repetere. priore modo hic accipitur, & infra cap. 2. à principio ubi dixi, & quandam agre tolerabilem anxietatē habet, & paulò post, quibus ructus eiusmodi cum molestia quadam & anxietate & subuersione contingunt. Est enim in Græco primum *καίτυνα δύσφορον ἄσιν ἔχει*. Deinde *ὄβρις ἐργὸν γὰρ ποιαῦται μετὰ δύσφορίας πνός ἢ ἄσιν καὶ ἀναρῶπις γίνονται*. Sic etiam apud Paulum libro primo capite trigesimo octauo ubi ait, ἀποχρόμνοι δὲ αὐδὲς δὲ ταῦτα ἀφροδισίου κεφαλῆν τε βαρῶνται καὶ ἀσώδεις γίνονται, hoc est anxij redduntur uarietq; se iactant, corporis uidelicet facultate ob feminis multitudinem aggrauata. Sic item apud Gale. 6. Metho. *λύει δὲ κελεδὴ δὲ τριτίης ὁ ἰπποκράτης, ὅπως μὴτε ἄσιν τις γίγνοιτο, μὴτε ληνῶσις ἀνθῶς σκεπαδῶντι τῷ μορίῳ*, hoc est, ne qua anxietas oboriatur. Verum posteriore significatione, pro nauseabundis uidelicet, ex oris uentris per uitiosos humores morsu, Galenus infra capite tertio in passilli Amazonum declaratione accepit, ubi inquit, ἢ ἄσιν θερμῆς ἀσθενείας αὐτῷ ἢ τὸ σώμα φλογιστὸς, hoc est, aut nausæ calidæ sensus circa os uentris contingat. Et Dioscorides libro secundo de Lapatho. *πίνεται ὠφελίμως μετ' ὕδατος ἢ οἴνου πρὸς ἄσιν σώμαχου*, id est, ad stomachi nausæ. & eodem libro cepas, hoc est, τὰ λερόμυα, ἀσώδεις dicit, hoc est nauseabundas. Et sic sanè multis alijs locis accipitur: Hos autem indicare uolui, ut utriusq; significationis tum ἄσιν, tum ἀσώδεις uocis, usus clarior redderetur, qui ab omnibus ferè Græcorum medicorum interpretibus penitus est confusus & obscuratus.

In Cap. II. de Confectionibus stomachicis Andromachi.

Qui uero per solam experiētiam auxilia accumulat, ipse suam fortuitā occasionē expectat, & à prioribus tradita relegit. Galenus his uerbis incertitudinē Empiricæ sectæ indicat, duasq; præcipuas empirices species proponit: quarum altera ex fortuita occasione quā περιήρῳσι dicūt proficiscitur, Altera ex relectione & repetitione eorū quæ priores ex propria inspectione prodiderūt, atq; hæc pars μιμητική, hoc est, imitatoria appellatur. Est aut et tertia species extemporalis

ralis, hoc est, *αὐτοχρηστική* dicta, quando sua sponte ad experimentū faciendū progrediunt. Verū quando hæc facta uel in primis hodie regnat, & ab ignorantibus etiā ipsam colitur & exercetur, quo eius sectatores se suāq; bona cognoscant, omnem Empiricis eiusq; partium originem ex Galeni lib. de sectis adscribam. Empirici inquit, artem hoc modo conflata esse aiunt. Quum multas uiderent affectiones, tum sanis, tum ægris accidere, parū sua sponte, uelut sanguinis ex naribus fluxum, aut sudores, aut alui profluuium, aut aliud quicquam tale, damnum uel commoditatem afferens, non tamen efficientem causam sensibilem habens; partim uero ex apparente causa, nō tamen ex nostra uoluntate, sed ex contingenti, uelut exempli gratia, cōtigit alicui ex casu, aut plaga, aut aliter sauciato, sanguinem manasse, & ut appetentiæ gratificaretur in morbo, frigidam aquam, aut uinum, aut aliud eiusmodi bibisse, quæ singula aut in utilitatem aut damnum cesserunt. Priorem igitur speciem commodantium aut lædentium naturalem uocabant, secundam contingentem & fortuitam. Vtriusque uero primum conspectum, occasionem fortuitam appellabant, *πρὶ πῶσι* Græce dicunt, propterea quod inconsulte & ex improviso in eiusmodi res inciderent. Et talis sanè est species experimenti per fortuitam occasionem, quæ *πρὸ πῶσι* ab ipsis Græce appellabatur. Altera uero extemporalis est, quando uolentes ultro ad experimentum faciendum progrediuntur, aut somnijs impulsī, aut alio quopiam modo ad opinionem inducī, hæc *αὐτοχρηστική* uocatur. Quin & tertia Empiricis species est *μιμητική*, id est, imitatoria appellata, quando id quod aut naturaliter aut contingenter aut extemporaliter profuit aut nocuit, rursus in iisdem uitijs, in experimentum assumunt, atq; hæc species uel maxime ipsorum artem constituit. Non enim bis aut ter solum, sed sæpius id quod prius iuuit imitantes, deinde in iisdem uitijs idem auxilium facere reperient; s, eiusmodi memoriā ut plurimum speculationem appellant, et certam iam artis partem existimant; postquam uero multæ eiusmodi speculationes ab ipsis fuerant coaceruatæ, tota hæc congeries Medicina ipsis erat, & ipse coaceruator, Medicus. Appellabatur autem eiusmodi congeries græce *αὐψία*, hoc est, propria inspectio, memoria quædam existens eorum quæ sæpe & eodem modo uisa sunt. Ipsam uero traditionem historiam uocabant. Idem enim obseruanti *αὐψία* est, obseruatum uero discenti, historia. Hactenus Galenus. Quod itaq; conuerti, & à prioribus tradita relegit, in græco est, *καὶ τὴν τῆν ἐμπροσθεν ἰσοεἰαν ἀναλεγεῖται*. Ipsa enim traditio historia appellatur, uelut Galenus aperte declarauit.

Secundam a præscripta compositione Andromachus sic ad uerbū tradidit. In hac compositione ad finem habetur. In uulneribus & inflammationibus dilutum aceto mulso imponitur, hoc est, *αὐτὸ δὲ τῆν τραυματικῶν ἢ φλεγμονῶν διεδεῖ, μετ' ὄφρμιλιτος ποιεῖ ἀπὸ τετρακτύου*, sic enim legendum existimo, sed græcum exemplar habet. *αὐτὸ δὲ τῆν τραυματικῶν ἢ φλεγμονῶν διεδεῖ μετ' ὄφρμιλιτος πύχης ἀπὸ τετρακτύου*. De esset itaq; liquor quo pharmacum diluendum sit, ut crassitudine aceti mulsi imponi possit. Quare ego pro *πύχης* lego *ποιεῖ*, & intelligo simpliciter aceto mulso dilutum pharmacum impositum facere ad uulnera & inflammationes, quemadmodum sequitur idem pharmacum in oculorum inflammationibus succo mentæ, aut calaminthæ, aut solani dilutū ac impositum facere. Sequitur mox eodem pharmaco sicco ad unguium abscessus, *παρωνυχίας* græci uocant, utendum esse, & ad sanguinis eruptiones succum cum aceto, & ad crustas in ore ex passo gargarissandum esse, sed græca lectio corrupta est, quā sic restituendā cenfeo. *καὶ δὲ ἢ ἀπὸ παρωνυχιάων ξηρῶν, ἐπιπύω μολῶν σὺν ῥόδιον, ὅτι πρὸς ἀμοιβραγίας ξηρῶν σὺν ὄφρ, ἢ πρὸς θυχίραυ ἢ σόμαπ, ἢ γλυκὴ ἀναγαγεῖται ζομλον ποιεῖ*. Describunt autē græci medici

παρωνυ

παρωνυχιάων ἀπόσημα πρὸς τὴν ξίγαμ τὸ ὄνυχος στωισωμλον, hoc est paronychia est abscessus circa radicem unguis consistens, Latini reduuias appellant.

Ad stomachicos hiera Antipatri. Ad finem huius hieræ dixi: Vtere arido trito quemadmodum alijs. Verum in græco habetur *καὶ λείω ξηρῶ ὡς ἀπὸ τῆν ἀλόης*, nulla euidenti sententia, quare legendum puto, aut *ὡς ἀπὸ τῆν ἀλόης*, quemadmodum conuerti, aut *ὡς ἀπὸ τῆν δὲ ἀλόης*, hoc est, utere arido trito, quemadmodum in alijs ex aloe compositis est dictum.

Stomachica Galli affectioni quæ calferi & secari postulat utilis existit. In græco sic habetur. *στομαχική γὰρ πὶ θερμαίνονται καὶ τὴν τέμνειται διαδύσει χησίμιος ὄσι*. Videtur itaq; deesse uerbum *χησίμιος*, quod ante uocem *διαδύσει* insertum sententiam hanc efficit quam ego reddidi. Cæterum quod de Alcetio sophista ad hanc compositionem adiectum est, quod uidelicet aceti sextarios sex, & mellis libras duas conijciat, in Græco exemplari *τὸ ὄσιον. ξ. ε.* hoc est aceti sextarij dimidium habetur, quæ mensura ut nimis exigua tot rebus in ipsa macerandis ac coquendis, à me reprobata est, maxime quū duæ libræ mellis addendæ præcipiantur. Quare pro *ξ. ε.* lego. *ξ. ε.* quæ tamen mensura si cui nimia uideatur, quantum omnino satis uidebitur is qui paraturus est medicamentum conijciat, habita affectionis & hominis qui usurus est ratione. Fuit autem facilis exscribenti lapsus ut pro *s.* caractere numeri senarij, supponeret *s.* caracterem, medietatem cuiusq; rei cui additur significantem.

In Cap. III. Stomachica phar. ab Asclep. in i. internorum conscripta.

Confectio ex fructibus, facit ad stomachi subuersionem. Galenus supra lib. 6. cap. 1. Pharmaci ex fructibus meminit, quod ad oris inflammationes, tum illitum, tum gargarissatum commodet, de cuius compositione inquit, dicitur paulò post, quod ipsum tamen ab eo libro sexto factum non est, sed ut credo in hunc usque locum dilatatum, quo oportune ad stomachicos item commodum idem pharmacum ex Asclepiade tradit. Recenset autem duas ex fructibus confectiones, in quarum prima fructus ex aqua coquantur, & postea ad expressum liquorem mel additur. In secunda uero fructuum coctura in musto sit, ad cuius expressum liquorem nihil mellis additur. Verum de quo dubitari poterat, hoc est, in prima confectione aquæ congij septem leguntur, hoc est, *χέρις ζ'*, quæ nimia uideri queat mensura, maxime quum typographus eam fecerit alterisco adiecto suspectam, sed ego omnino rectam iudico lectionem. quum enim ad tertias coctura liquoris à fructibus reiectis expressi redigi debeat, supererūt ex toto sextarij 14. cum quibus adhuc postea quatuor mellis libræ permixtæ coqui debent, donec spissetur medicamentum. Ad eundem autem modum & in secunda confectione, Musti sextarij 48. accipiuntur, qui congios octo efficiunt, aut amphoram unam. Est enim congius sextariorum sex, & amphora sextariorum 48. uelut etiam alibi indicaui. Habet porro & Plinius medicamentū ex fructibus compositionem, quam oporicen uocat, sicut hic, *δὲ ὀπωρῶν* appellatur, quam conferendi cū hac posteriore gratia adscribendā duxi, ex lib. uigesimoquarto cap. 14. in hæc uerba. Vnū etiamnum arborū medicinæ debetur nobile medicamentum, quod oporicen uocant. fit ad dysentericos, stomachiq; uitia, in congio musti albi, lento uapore decoctis malis cotoneis quinq; cum suis seminibus, punicis totidem, sorborum sextario, & pari mensura eius quod Rhun Syriacum uocant, croci semuncia. Coquitur usq; ad crassitudinem mellis.

Catapotia ad stomachi subuersiones Origeniæ. In his Catapotijs palmulæ passæ pateti græcis dictæ habentur, quæ quales sint alio loco declarauī.

Αἰτ

At enim ardori stomachi ipsum conuenire, & propterea sitim extinguere testatur, unde etiam adipson græci appellant. Adipson uocant græci quod sitim acet, quanquam etiam simpliciter quod sitim non facit, adipson appellant, atque hæc gemina significatio etiam plerisque alijs est, quæ eandem compositionis formam habent, uelut sunt aqua & adipea, & aplegmaia, quemadmodum alibi ostendi. Dicitur & adipson anti adipsias, quemadmodum paulo ante hunc locum Galen. dixit. *ικανόν δὲ γνώρισμα τῷ ψυχροτέρῳ τῆν διαθεσιν εἶναι πρὸς τὴν τῶν λάμνοντος ἀδυσίαν, τὸ ἀδυσίον*, hoc est, sufficiens signum est frigide affectionis, si ager se non sitire percipiat. hic enim pro non sitire, & sine siti esse, & planè pro adiposa accipitur. Verum in præsentis catapotio adipso appellato, adipson uox sitim extinguens significat. Quemadmodum autem τὸ ἀδυσίον, hoc est non sitire, hoc est, ἡ ἀδυσία frigiditytis signum esse Galen. dixit: Sic Hippocrates celeberrima sententia, ἀδυσία ἀνυπὸ βύβως ἐστὶ, pronunciauit, hoc est, Non sitire innoxia res est, & quæ correctionem non requirit, quam sententiam etiam Plutarchus in libello de utilitate capienda ab amico citauit. Non solum, inquit, τὸ ἀδυσίον uelut Hippocrates ait, sed silentium quoque ubique innoxium est. Ad eandem quoque sententiam respexit Dioscorides lib. 5. ubi de facultate uinorum agens ait. *καὶ τὸ μὴ διψᾶν δὲ ἀριστὸν ἐστὶ πῦργγελμα*, hoc est: Non sitire est optimum præconium.

Fugienda itaque sunt hæc duo pharmaca ex Chrysobalano & radicis mandragoræ cortice composita. Hæc duo pharmaca improbat Galenus, & fortassis propterea etiam in tantum aucta pondera expressit, ut per eorum copiam ufuros ipsis auerteret. Nam uetus interpretes in primo pharmaco uncias pro libris uertit, in secundo drachmas tum pro libris, tum pro uncijis reddidit, sed quando eorum usum ut dixi, improbet Galenus, non est quod simus curiosi de pondere & componendi ratione. Sequitur tamen paulo inferius item Asclepiadæ pharmacum in quod etiam chrysobalani recipiuntur, quo quis securius uti queat, ob reliquorum quæ adduntur ipsis præstantiam ad earum malitiam corrigendam. Videntur autem Chrysobalani non esse aliud quam balani myrepicæ, hoc est, glandes ungentariæ appellatæ, quanquam Chrysobolanum libentissime crediderim non esse aliam quam nucem moschatam hodie appellatam, quam myrobalanorum generis esse me suspicari, alio item loco ostendi. Ad stomachica autem pharmaca ab Asclepiadæ assumptos esse ob id crediderim, quod habeant qualitatem amaram cum aliqua adstringendi facultate, ob quas & extergent, & fecant, & condensant, ut stomacho debili & nauseabundo non sint ineptè putanda. Reprobare uero easdem Galenus propterea uidetur, quod uomitum ciunt, & drachmæ pondere cum aqua multa potatæ non solum uomitum mouent, sed sæpe etiam aluum subducunt, uelut idem Galenus lib. 5. simpl. pharmacorum tradit, & Dioscorides libro quarto. Mandragoram porro ob nimiam frigiditatem, per quam etiam soporem inducit, improbare apparet: quanquam cortex radicis non solum fortiter refrigeret, sed etiam resiccat, ob quas tamen facultates eum Asclepiades in stomachica medicamenta probauit.

Iuxta hanc itaque rationem Hippocrates in pleuriticis purgatiuum exhibens. Hic locus est apud Hippocratem lib. 2. de uictu in morbis acutis, & isthic à Galeno in commentarijs abunde declaratur, sicut & hic, quantum intelligendis Hippocratis uerbis ab se citatis satis est, adiecit.

An uero & ob nimiam euacuationem fiat singultus, uelut etiam conuulsio dignum consideratione est. Meminit Galen. hoc loco aphorismi Hippocratis ex sexta particula trigessimoni in quo palam contineri in omnibus. fere exemplaribus. ait, quod conuulsio fiat aut ex repletionem aut euacuationem, sic & singultus; atque ita etiam

etiam ipse in sexto commentariorum in illum ipsum aphorismum legit & exponit. Sed hanc questionem quam hic proponit, an uidelicet ob nimiam euacuationem fiat singultus, tum isthic, tum hoc loco indeterminatam relinquit. Isthic quidem permittens singultum appellari stomachi conuulsionem, quanquam potius sit motus quidam eiusdem ut ipse ait cum uomitu generis, uerum intensior & uerhementior illo. Verum quinto libro aphorismorum Hippocratis expositionis, in huius aphorismi expositione quarti ex ordine, in nimia purgatione conuulsio aut singultus succedens malum: uidetur planè concedere singultum ex nimia euacuatione fieri, nempe qui nihil aliud sit quam stomachi conuulsio, *οτι δὲ καὶ ὁ λυγμὸς* inquit, *σπασμὸς ἐστὶ σομάχου, ἢ τὸν ἰπποκράτην γινώσκοντες δὴ πρὸς*. Quomodo autem conuulsio ex nimia purgatione siue euacuatione fiat, in expositione eiusdem libri supra primum aphorismum Galenus abunde ostendit, ubi Hippocrates dixit, conuulsio ex ueratro mortalis.

Antidotus hiera, id est sacra Themisonis. In hoc pharmaco habetur, aridum ut ne transpiret seruato, hoc est φύλαξτε ξηρὸν καὶ ἀδιάπνυσον. Sed in græco exemplari διάπνυσον habetur. Significat autem ἀδιάπνυσον, quod contactum seruatur, ut neque à uento aut aere lædi possit, neque exhalare & in aerem transpirare. Cæterum in græco paulo post legitur, *ἐφ' ὧν οὖρα λιπεῖν πωδρημεδα*, legendum est enim *προαιρημεδα*, hoc est, quibus urinam ciere uolumus. Deinde autem habetur. Est medicamentum inspersibile in pulueris ac farinæ formam redactum, quod totum in græco dicitur. *εἰσι δὲ καταπασόν*. Significat itaque καταπασόν pharmacum inspersibile & puluerosum. Sic infra libro nono, capite primo, huius operis habetur. *ἄλλο καταπασόν, ἀγχόσις λειοτάτης ιωχ. β. δίδος μεθ' ὕδατος ποτίμης πίναμι*. hoc est, aliud inspersibile pharmacum. Anchusam tenuissime tritam cum aqua potabili bibendam dato. Non solum autem pro inspersibili in potum pharmaco, sed quod etiam corpori utcunque inspergitur, καταπασόν apud omnes græcos medicos accipitur. Sic Aetius duodecimo, capite quinto, farinam lupinorum ægro in balneo super exudatoria tabella prostrato inspergendam *ἰχθυαδίου καταπασόν* uocat. Talia etiam *καταπασίματα* itemque *πίσματα* ac *σπασίματα* appellantur. Plinius uigesimo primo, capite decimonono de rosa, diapasmata inde fiunt ad sudores coercendos, ita ut à balneis inarescant corporibus, deinde frigida abluantur. Sic enim legendum puto, ut sit quod Dioscorides dixit. *ξηρὸν τὸ δὲ καὶ πλείους ἐν σπασίμασι ἐσθ' ὀνηρῆσαι μετὰ τὸ λουτρὸν, καὶ μετὰ τὸ ξηρανθῆναι, ἀπελευθύνοντα ψυχῶν*. Idem Plinius 3. cap. 2. Siccis inquit, odoribus constant quæ diapasmata uocantur. Diosc. lib. 1. de Agallocho, *καὶ διάπασμα δὲ ὄλου σώματος ἐστὶ*. Martialis poeta libro 1 ubi ait. Quid quod olet grauius mixtum diapasmate uirus. Diapasma siccos odores qui in pastillos inspergebantur dixit, ante enim dixerat, Pastillos Cosmi luxuriosa uoras. Quanquam uideri poterat ipsos pastillos diapasma dixisse. Porro de cataplasmatibus etiam alio loco mentionem feci.

Asclepiades reliquorum singulorum singulas uncias ammiscuit, hoc est drachmas argenteas octo, aut septem & dimidiam. Galenus hoc loco aperte ostendit, quod etiam alibi dixi, unciam ab aliquibus drachmarum VIII. ab alijs VII & dimidia censerit. Sicut ab alijs rursus septem tantum drachmarum esse traditur, uelut libro quinto, *τὴν ἑπτά γρῶν* idem prodidit his uerbis. *καὶ τὴν ὀγγίαν οἱ πλείους μὲν ἐπὶ καὶ ἡμίσεως δραχμῶν εἶναι φασιν, ἄλλοι δὲ ζ. μόνον, ἑτέροι δὲ η.* Sequitur mox: ad tardas enim concoctiones drachmam unam dari iubet, cum aquæ frigidæ cyathis quatuor. Opinor autem ipsum dicere drachmam argenteam, sic enim fere recentiores medici appellare in more habent: facit his uerbis Galenus palam distinctionem inter drachmam argenteam, & atticam seu comunem & medicam.

V Drachmam

Drachmam itaq; argenteam hoc loco subdit, plane idem esse quod Denarius est Rhomanis, quorum septem unciam constituunt iuxta Celsum & Scriboniū, uelut alibi dixi. Drachmæ uero atticæ siue medicæ octo, unam unciam pendebant. Quamquam si diligenter hæc uerba expendimus, uideamus Galenum plane sibi ipsi contradicere. Primum enim unciam drachmarū argentearū octo, aut septem & dimidiæ dixit. Iam uero drachmam argentēā idem quod Romani Denarium, se reliquosq; omnes appellare ait. Quare prior locus mihi est suspectus, & si hæc distinctionem uncia in septem drachmas argentæas siue Denarios integram habere uolumus, nō erit legendū, ἡν ἀσκληπιάδην ἢ ἄλλων οὐγκίας μίξαι, ὅπως ἴσως καὶ δραχμὰς ἀργυρᾶς η. ἢ ἑπτά ἡμισυ. sed pro η substituendum erit ζ. hoc est, non octo drachmæ argentææ ad unciam constituendam legendæ erunt, sed septem, ita ut δραχμὰς ἀργυρᾶς ζ ἢ ἑπτά ἡμισυ legamus: aut certe nō δραχμὰς ἀργυρᾶς η, sed simpliciter δραχμὰς η legendum est. Sed nolo tamen quicquam asseuerantius hac parte adstruere, quum promiscuus fuerit usus Rhomæ medicinam exercentibus græcis, ut modo in septem, modo in septem & dimidiā, modo in octo drachmas unciam diuiderent, & maxime quum ipse Plinius hanc distinctionē inter drachmā atticā & argentēā siue denariū argentēū nō obseruarit: libro enim uisgestimo primo, capite ultimo inquit, Drachma attica (fere enim attica obseruatio ne medici utuntur) denarij argentei habet pondus. Et Marcellus in ponderibus operi suo præmissis, Denarius argenteus inquit, est drachma una, quod facit scrupulos tres. Sed & Galenus se opinari dicit ab Asclepiade drachmam argenteam indicari, quæ eadem est cum Denario Rhomano, ut uel hic unus locus suffragio esse possit his qui unciam octo denariorum apud Rhomanos, uelut est octo drachmarum græcis, esse tradiderunt: Quum enim dicat Galenus drachmam argenteam idem esse quod denarium Rhomanum, & supra dixerit unciam octo drachmarum esse, consequens est etiam unciam octo denariorum esse. Quod autē hoc loco non multū referat attica an argentæa drachma exhibeatur, uel ex eo clarum sit, q̄ Galenus hoc pondus ut minimū, nulla ratione ab Asclepiade proditum dicat, quum ad drachmarum sex pondus exhiberi queat: δόσις inquit εἰς δραχ.ς ἑξήσους. hoc est dosi ad drachmas sex progrediēte. Legitur tamen ἑξήσους corrupte. Sicut etiā paulo post corrupte legitur, οὕτω γὰρ ἅμα τε ἡπὶ τῶν ἐκ τῆς κοιλίας ἀνώδυσιν τε καὶ φορᾶν ἐπὶ οὐρᾶ καὶ τὰ ἡπὶ τῆς &c. nulla enim reddetur sententiā nisi pro primo ἡπὶ legatur κατὰ γὰρ, ut sit sententiā. Ita enim & distributionem ac delationem ex uentre in urinam deducit, & quæ circa &c. Nisi potius pro ἅμα τε ἡπὶ legendum est ἅμα τε τὰ ἡπὶ, ut tota periodus sic legatur. οὕτω γὰρ ἅμα τε τὰ ἡπὶ τῶν ἐκ τῆς κοιλίας ἀνώδυσιν τε καὶ φορᾶν ἐπὶ οὐρᾶ, καὶ τὰ ἡπὶ τῆς μήτρας ἡμισυ μίξαι δισαλφ. καὶ πέμψ. hoc est. Ita enim simul & quæ circa distributionem & delationem ex uentre in urinā, & quæ circa uteros instāt, secat ac dissoluit, quomodo sanè sententiā

Aster inxuperabilis. In hoc pastillo habetur. Similiter etiam his (reddidi, quæ ab utero suffocātur auxiliatur, quod in græco est, ὁμοίως καὶ ταῖς ὑσθρικαῖς πνευματικαῖς βονδαῖ. Verum ὑσθρικῶς pro ὑσθρικαῖς legendum est. Plinius hoc malum uuluum conuersam, & uulua cōuersionem appellare solet. Sic libro septimo, capite 52 de his qui elati reuixerūt, Fœminarū, inquit, sexus huic malo uidetur maxime opportunus, conuersione uulua, quæ si corrigatur, spiritus restituitur. Paulus libro tertio, capite septuagesimo primo sic describit, ἢ ὑσθρικὴ πνίξ inquit, ἀναδρομὴ τῆς ὑσθρίας ὀδύμη, εἰς συμπάθειαν ἀγούσης τὰ λυρωτάτα τῆν μορίων, ὡς κερωπίδας, κερωπίδιαν, μίνιγας. hoc est, uterina suffocatio est ipsius uteri ad superna decursus, agēs in affectionē per cōsensum particulas principalissimas, uelut carotidas arterias, cor, & cerebri membranas. At uero descriptio pastilli huius aliquantulum uariat ab ea quam

ab ea quam Aetius 9 capite decimo, & Paulus 7 cap. 12 tradunt, ex collatione tamen integram descriptionem quis cōficere possit, nos nihil immutauimus à præscripto exemplaris, tantum hoc quod habetur τὸ σμύρριον & τὸ συράκιον, legendum putamus, ἢ σμύρνα καὶ ὁ σύραξ, quemadmodum etiam reddidimus. Nisi dimi nutias uoces putare uelimus, quæ nobis ob ἀμφίβολον minime placent.

In cap. III. Quæ Archigene in 1 pharmacorū secundum genus prodidit, de affectionibus circa stomachum.

Principio mox huius capituli, exemplaris græci lectio uitata est, quam tamen omnino eo quo sententiā reddidimus, modo restituendā censemus. Sic: τῆν δὲ πρὸς τὴν σόμαχου παθῶν πολλῶν καὶ ποικίλων ὄντων, καὶ τῶν γαστρῶν ἀπάντων ὡς ἐπίπαν ἑξ ἀπεψίας γινομένων, παρὰ τὸ δυνᾶσθαι αὐτῶν ἀποσπῆσαι, καὶ εἰ μὴ δὲ ὑδάτων, ἢ ἀέρος, ἢ λακίαν διελθεῖν, ὡς μολιςτὴ ἀποσπῆσαι, μεθοδὸν ὄντων ταῦτα καὶ ἀλλόθεν ὄντων, ἀπαλλάττειν. εἰ δὲ δὴ ἀσυνήθως βρωμάτων, πρὸς αὐτὸν ὄντων ταῦτα. Ex hac enim lectione sententiā sequetur à nobis expressa: ex illa uero quam uulgatū exemplar habet, nulla alia erui potest q̄ hæc ipsa, sed tamen locis prius, per typographum ueram lectionem non assecutū corruptis, restitutis. Sed adscribam etiam ipsam corruptā lectionem, ut ex collatione appareat, typographū à uera lectione delyrasse. τῆν δὲ πρὸς τὴν σόμαχου παθῶν πολλῶν καὶ ποικίλων ὄντων, καὶ τῶν γαστρῶν ἀπάντων ὡς ἐπίπαν ἑξ ἀπεψίας γινομένων, παρὰ τὸ δυνᾶσθαι αὐτῶν ἀποσπῆσαι, εἰ μὴ δὴ ὑδάτων ἢ ἀέρος, ἢ λακία διελθεῖν, ὡς μολιςτὴ ἀποσπῆσαι, μεθοδὸν ὄντων ταῦτα ἀλλόθεν ὄντων ἀπαλλάττειν. εἰ δὲ ἀσυνήθως βρωμάτων, πρὸς αὐτὸν ὄντων ταῦτα.

Verum ructu acido affectis coriandrum cochliarij mensura ante reliquum cibum edendum dato, & merum insuper bibendum. Ructu acido affectos ὅς ὁ ξυρεγμῶδες dixi. Est enim ξυρεγμῶδες uox, ex ὄξιος ὄξυγῶν, id est acidis ructibus composita, quum sint etiam ἐρυγαῖ οὐκ ὄξιος, ructus non acidi, sed nidorosi, quos λινωσώδεις græci dicunt: fiunt autem utriusque ructus, ex corruptione ciborum in uentriculo. In calidioribus & biliosioribus natura, & qui uētriculum calidiorem habent, ac calidis ac biliosis excrementis refertum, nidorosi. In frigidioribus uero & pituitosis, & qui frigidiorē uētriculum habent, frigidaq; similiter in ipso excrementa, acidi siue acescentes.

Aut nuces pineas xx. & feminis cucumeris grana xxv. baccas myrti xx. croci obolum dimidiū, & rosarum duarum folia, ex aqua bibenda exhibeto. In græco exemplari huius medicamenti lectio corrupta est, Deest enim foliorū rosarum numerus, & pondus croci obolorū duorum, nimitū ad reliquorum portio nem uidetur. Sic enim legitur, κρόκος ὀβολός β. ῥόδων φύλλων μεθ' ὑδάτος δισαλφ. Quare hac parte ueterē interpretem secutus, sic legēdum puto, quemadmodum etiam conuertit. κρόκος ὀβολός β. καὶ β. ῥόδων φύλλων μεθ' ὑδάτος.

Porro his qui saliuam multam in stomacho aggregarūt, aridam conyzā manducandam dato. Et hoc unum ex stomachi uitij est si saliuosus est, multa uidelicet pituita saliuosa in ipso aggregata, σελισμῶς græci hoc uitium uocāt, & hoc modo affectos σελίζοντας. Meminit etiam Paulus lib. 3 cap. 37.

In cibo stomachicis conueniunt. Supra capite 2 per longum recensuit Galenus, quot & quibus stomachi uitij appellatio stomachicorum accommodetur. Verum ueteribus stomachici proprie appellantur, qui cibum continere nō possunt, sed reuomunt, uelut Aetius lib. 9 & Paulus 3 cap. 37 testatur, πῶς δὲ αὐτῶν, inquit Paulus, μὴ λατίζοντας πλὴν τροφήν, οὗς ἰδίως οἱ παλαιοὶ σωματικὸς ὀνομάζουσι. Cæterum hoc loco Archigenes cibos stomachicis commodos enumerat, atq; inter hos etiam melapia habentur. Sūt autem Melapia mala, quæ & malorum & pirorum aliquam speciem præ se ferunt, unde etiam nomen habent ex pomis & piris

compositum, atq; hoc est quod Plinius dixit lib 15 cap. 14. Cætera è caussis traxere nomen, germanitatis coherentia & gemella, nunquã singula in foetu, coloris ferica, cognationis melapia. Neq; enim accipiendum est melappia, (sic enim fere in omnibus exemplaribus legitur) cognationis nomen à gente uel familia accepisse, sed à cognatione quam ea ipsa mala ad pira habent. *ἐπι* enim pîrum est græcis, quemadmodum *μῆλον* malum siue pomum. Quod autem neque Plinius ipse aliter quàm melapia scripsit, & sic ut dixi, accepit, ex eo clarum est, quod in præcedentibus Appianorum malorum mentionem fecit, quæ ex Appio è Claudia gente sunt cognominata, & melapiorum nomen non ex gente, sed ex causa cognationis, hoc loco tractum esse ait. Cæterum & is ipse locus de Appianis malis corrupte legitur. Eum uero partim alibi in his commentarijs explicauit ac restituit. Nunc autem totum integrum, uelut legendum existimo, adscribam. Ergo habent originem à Matio, Cestioq; & Manlio, item Claudio. Quin & cotoneo insito ab Appio è Claudia gente, appiana sunt cognominata. Porro hoc Archigenis loco paulò post, teneri lentiscii, aut myrti, aut rubi ramuli habentur: sed pro myrti, id est *μυρσίνης*, in græco *σμύρνης* expressum est, quemadmodum paulò post etiam *ἀφιψήματων* pro *ἀφιψήμω* legitur. Sequuntur mox inter olera enumerata *μηκωνίδες*, quas ego meconides lactucas conuertit. Appellat enim meconis quoddam lactucæ atræ genus, à copia succi ac lactis soporiferi, similitudine quadam ad meconium, hoc est papaueris succum, *μήκω* enim papauer græcis dicitur. Sed de hac re Plinij uerba adscribam, quum non temere apud græcos medicos *μηκωνιδω* uox occurrat. Plinius 19 cap. 8 de lactucis. Est etiamnũ alia distinctio, atræ quæ meconis uocatur, à copia lactis soporiferi, quanquam omnes somnum parere credantur. Apud antiquos Italiæ solum hoc genus earum fuit, & ideo lactucæ nomẽ adeptæ. & rursus libro 20 cap. 7 Et amara lactensq; quam meconidem appellauimus. Sic enim eo loco legi debet. Reliqua animalium, uolucrum, ac piscium genera in hac diætâ stomachicorum ab Archigene enumerata, ex Aristotele quarto de animalium historia, & Galeno secundo de alimentis, ac Plinio pertere potes.

Deinceps post præscripta Archigenis de fame ingenti, bulimo græcis appellata, itemq; de singultu prodit quæ sequuntur. *Βύλιμ* græcis ingentem famem significat, quæ tamen non usquequaque perdurat. Nam qui sic affecti sunt, repente animo linquuntur, cum extremarum partium perfrigeratione, & spiritus defectio. Compositio uocis ex *β*, intensiua particula est, & *λιμός* constat; quo modo bumastos uua apud Plinium, mammarum modo tumens, & bumelia apud eundem fraxinus in Macedonia amplissima lentissimacq; appellatur. Neque uero idem malum est bulimos & caninus appetitus, de quo supra capite secundo huius libri Galenus meminit. Caninus enim appetitus, hoc est *ὄρεξις λιωδης*, etiam esuritionem magnam excitat, sed ut sic affecti plurima edant, & grauati maxime paulò post uomant, atque sic se leuent, rursusq; expleant, ac rursus ad uomitum reuertantur. Bulimo autem affecti, si non statim cibum habeant, animo linquuntur, & pleriq; ipsorum auxiliij facultate destituti, ex instanti pereunt. De utrisq; autem seorsim agit Aetius lib. 9 cap. 6 & 11.

In cap. v de pharmacis quæ forinsecus ori uentris imponuntur.

Asclepiadæ qui philophysicus dicitur est, hoc est naturæ studiosus. Huius Asclepiadæ philophysici appellati etiam supra lib. 7 cap. 5 meminit hic Asclepiades, ex quo hæc pharmaca Galenus adscripsit: & qui pharmacion à medicamentariorum librorum editione est appellatus, uelut *ἄν ἔπι γῆν* Galenus de quodam

quodam pharmaco ait. *ἄν ἔπι φάρμακον οὐκ οἶδα τις ὁ σωθῆναι δει, οὔτε γὰρ παρ' ἀσκληπιάδην τῶ φαρμακίῳ τῶ γραφῆν ἔχον.* Meminit autem utriusq; Asclepiadæ tum pharmacionis, tum philophysici appellati, Galenus supra libro sexto, capite 4 uelut etiam alibi commemorari. Quare Asclepiades pharmacion hoc loco, & supra item libro septimo, capite quinto, alterum suum contemporaneum Asclepiaden philophysicum appellatum citat, & ob id in græco exemplari non recte, *ἀσκληπιάδην τῶ ὑπεκλήθητ' Ἐλισσοφικῶν*, legitur. *Ἐλισσοφικῶν* enim pro *Ἐλισσοφικῶν* substitui debet. Cæterum quando iam sæpe in his libris Asclepiades pharmacion citatur à Galeno, & in hoc capite etiam eius pharmaca ex quarto externorum adducantur, Quæ Marcellæ inscribit, semel omnino ostendere operæ precium fuerit, quomodo hoc ipsum accipiendum sit, ex ipso adeo Galeno, qui libro primo comp. pharmacorum, *κατὰ γῆν*, ad finem fere, Asclepiaden hunc decem libros scripsisse dicit, quinque pharmacorum externorum, quos primum, secundum, tertium, quartum ac quintum Marcellam inscribit, & quinque alios internorum pharmacorum, quos primum, secundum, tertium, quartum, ac quintum Mnafona cognominet. Sed adscribam super hac re ipsa Galeni uerba, quores quæ alias studiosis obscura esse queat, dilucida fiat. *ἄν τὸν ἀσκληπιάδην οὐκ ἔδωκε μεταβῆς, παραθῆσομαι τὰς ἰσὺς αὐτῶ γε γραφεῖσιν ἐμπλάστους λυκῆς ὑπὸ τῶ τέλει τῶ τρίτου βιβλίου τῶν ἑκτός. ὑπεγράφη δὲ αὐτὸς αὐτὰ, πρώτῳ μαρκέλλῳ, καὶ δευτέρῳ, καὶ τρίτῳ, καὶ τετάρτῳ, καὶ πέμπτῳ. ὡσαύτ' τὰ ἄλλα τῶν ἑντὸς ὡθέντε, πρώτῳ μνάσωνα, καὶ δευτέρῳ, καὶ τρίτῳ, καὶ τετάρτῳ καὶ πέμπτῳ. ἦν δὲ τῆ τρίτῳ μαρκέλλῳ κατὰ τὸ τέλος ἔγραψε λυκῆς ἐμπλάστους.* Quare etiam hoc loco falso legi in græco exemplari, *ἦν τῶ τετάρτῳ τῶν ἑντὸς, ἢ μαρκέλλῳ ὑπεγράφη*, pro *τῶν ἑκτός*, ex his ipsis Galeni uerbis palam est.

Malagma Nilo inscriptum. Hoc malagma facere, & ad exarticulata & luxata dixi, quod in græco habetur, *ποιᾶ καὶ πῶς τριμάτα καὶ λυγίσματα.* Verum nō *τριμάτα*, legendum est, sed uel *παρατριμάτα*, qua uoce attrita significatur à Plinio dicta, aut ex mutuo partium inter se attritu, aut ex equitatione, aut etiam cinctu, aut calceatu, quidam intertrigines latine appellant: atque si sic legas uertendum erit, facere ad attrita uel attritus: uel quod magis probò, legendum *παρατριθρήματα*, hoc est, ut uerti, exarticulata: hæc enim cum luxatis melius coherent, quam attritus, & uidetur altera uox alteram exponere ac declarare, quum *παρατριθρήματα* nihil sint aliud quàm *λυγίσματα*, nō tamen perfecta. *παρατριθρήματα* enim à ueris luxationibus quæ *θρασθήματα* sunt illi, distinguit, quod hæc sint *ἐκπῶσις*, illæ magis *παρακινῆσις*, hoc est emotiones, atque sic ferè connectere has uoces Galenus solet: sicut secundo comp. pharmacorum, *ἢ γῆν*, de Moschio nis emplastro ad fracturas *ποιᾶ* inquit, *καὶ πῶς παρατριθρήματα καὶ λυγίσματα.* Vetus tamen interpres hoc pharmacum ad attritiones & singultum conferre dixit, quamquam pharmacum ipsum nō subiungat, ut inde appareat, ipsum *παρατριμάτα* legisse, & per *λυγίσματα* singulū accepisse, similitudine uocum *λυγῶν* & *λυγισμάτων* deceptum. At uero *λυγίσματα* tamen si à græcis dictionarijs per *συγλάσματα* & *ἀνακλάσις* exponantur, tamen non contracta & collisa, quæ his uocibus significantur, per *λυγίσματα* apud medicos accipimus, sed luxata tantum ac intorta, & quæ alias etiam *σρέματα* appellare solent. Significat enim *λυγίζω* τὸ περιστρέφω, & intorquere. Constantinus Cæsar libro decimo, capite uigesimo nono de agricultura, de malis punicis loquens, *χλωραὶ δὲ* inquit, *ἐπὶ τῶ δένδρου διαμλίουσιν ἕως τῶ ἑαρό* *εἰὰν λυγίσις αὐτῶν, τοῦτέστι περιστρέψης, ἀπαξ ἢ δις, ὅταν ἀκμάσωσιν*, hoc est, si ramulos ex quibus dependent intorseris. Dicuntur & *λυγισμοί*. Dioscorides libro quarto de personata. *ῥαυτὶ καὶ τὰ ἐκ τῶν λυγισμῶν ποτὶ*

σίου περι τῆ ἀρθροῦ ἀλγύματα καταπλασσομένη λεία. hoc est, dolores ex luxationibus articulorum obortos trita in cataplasmate imposita sedat. Idem lib. 5 de cinere sarmētio, σὺν ὄξυγγίω δὲ ἢ ἐλαίω καταπλασσομένη, δλάσματα νεύρων, καὶ ἀρθρῶν λυγίσματα ἀφελεί, hoc est, luxatis & intortis articulis prodest, quod ipsum etiam Celsus libro septimo, capite primo testatur.

Malagma Asclepiadæ ex meliloto, Hieroticon, id est pontificiū inscriptum. Hoc malagma Hieroticon hoc est pontificiū, ut ego uerti, propterea inscriptum uidetur, quod cyphi ἱεραπόου, quod itidem cyphi pontificum aut sacrificulorum dici potest, recipit. Qualis autem fuerit cypheos confectio, ostendit Dioscorides libro primo ex multis descriptionibus unam recēfens, quam suffumigij loco dijs gratissimā esse, & qua sacrificulos Aegyptios large uti tradit. Habet uero & Paulus libro septimo, capite uigesimo secundo, duplicem cypheos descriptionem, alteram ex 36 rebus cōstantem Niliacam, Alteram ex 28 Seleniacam appellatam, quas ambas item Aetius lib. 13 cap. 117 & 118 refert. Nec multū dissimile pharmacum est quod Paulus eodē lib. cap. 23 recenset Masucha Aegyptia uoce, & a quibusdam Masnaphium appellatum, & Aetius item eodem libro, cap. 118 sed diuersa à Pauli descriptione. Habet idem tum cypheos, tum masnaphij usum in malagmate Polyarchio tertio, lib. nono, cap. 34 & cap. 44 sed hæc posteriore loco masucha appellat, quod priore masnaphij dixit: quod indicare ob id uisum est hoc loco, ne studiosi in his uocibus peregrinis hæreant, aut eas uitiatas putent. Nam Matthæus Syluaticus pandectarum medicarum autor, se ignorare quid sit masucha faterur, quod tamen apud Paulum esse dicit, & sanè est libro tertio, cap. 37 finē, ubi pharmacum ad exolutum & debilem stomachum recenset, quod maluchiam recipit. Porro hoc ipsum pharmacum Hieroticon appellatū in græco exemplari corruptum est. Nos autem ex Aetij libro nono, cap. 116 ueram lectionē restituumus, quam etiam reddidimus. Legitur autē ῥητίνης τὸρμυθίνης δραχ. κ. Verum pro δραχ. κ legendum est δραχ. π. Deinde deest in totum oleum cyprinum, post ceræ minam unam adscribendū, sic ἐλαίω λυπρίνω δραχ. ρκ. Nā & oleū uel hoc, uel aliud consimilis facultatis necessario ammiscetur, & cyprinū tanto pondere ipse Aetius habet.

Polyarchi pharmacum accommodatum. In hoc polyarchio medicamento ῥητίνης λωρυγγ. ρο. γ habetur, sed λωρυγγ. resinae accipienda ex larice arbore, quæ qualis sit apud Plinium uidere licet. Dioscorides ex galatia ad alpes sita resinam apportari libro primo dixit, quæ uernacula istius gentis lingua larix uocetur: & paulo post, melli similem eandem resinam dicit, Estq; omnino larix ex picearum genere, ut etiam resina eius piceæ resinæ facultatem habeat.

Malagma polyarchi ex epistola. In hoc malagmate ad finem adiectū est, ἰγὼ δὲ καὶ βδέλλης πρὸς τὴν ἡμῶν δραχ. α hoc est, Ego etiam bdellij drachmam unam addo. Verum ego non δραχ. α sed μναὺ α legendum puto. Est enim omnino extreme minutum pondus δραχ. α reliquorū molis comparatione, quæ omnia minæ tum simplicis, tum multiplicatæ pondere recipiuntur. Quin & compositio quæ sequitur tertia, ubi ait: Vt ego componere soleo, itidem est in ponderibus corrupta, & primum quidem similiter drachma pro minâ expressa est: Deinde in quibusdam rebus μνας δ habetur, hoc est minas IIII. Verum non μνας δ sed μνας τέταρτον legendū est, quum planè nemiū sit quatuor minarū pondus in his rebus, & quarta minæ pars aptissima uideatur, ut eam etiā. censeam legendā, non quidem hæc parte ex Aetio, aut Paulo, aut etiam ueteri interprete adiutus, (Nam is hunc passum reliquit, & silendo uelut solet, sibi optime cauit) sed coniectura & rei usu inductus

ductus: quam ut itidem studiosi facere possint, ipsum locum corruptū ut habet, adscribam. ὡς δὲ ἰγὼ. λυπρίνω, καρδιαμώμο, ἀμώμο, βδέλλης, λιβαίου, ἀνὰ δραχ. α. κηρὸ μνας ε. ῥητίνης φρυκτὴ τὸρμυθίνης μνας δ. λυπρίνω κοτύλλω α. λιασσίας μνας δ. ἀμμανιακὴ θυμωμωμωμω μνας δ. νάρδις ἰνδικῆς, κρόκος, σμύρνης, ἀνὰ μνας δ. οἶν. ὀ. θυάδης. Vera autem lectio hæc est quam etiam reddidi. ὡς δὲ ἰγὼ. λυπρίνω, καρδιαμώμο, ἀμώμο, βδέλλης, λιβαίου, ἀνὰ μναὺ. α. κηρὸ μνας ε. ῥητίνης φρυκτὴ τὸρμυθίνης, μνας δ. λυπρίνω κοτύλλω α. λιασσίας μνας τέταρτον, ἀμμανιακὴ θυμωμωμωμω μνας τέταρτον, νάρδις ἰνδικῆς, κρόκος, σμύρνης, ἀνὰ μνας τέταρτον. οἶν. ὀ. θυάδης. Nec uero tantæ religionis res est, ut non quisq; pro sui iudicij modo, harum rerum pondera, tum minuere, tum augere possit.

In caput septimum, de hepate & eius affectionibus.

Nos autem experientiam in omni arte magnum quid posse persuasi, speculationes tum per rationalē methodum, tum per rationalem indicationē in uetas ad ea quæ ab ipsis de indicationis historia tradita sunt, apponimus, demōstrantes qualem facultatem ad ambulandum utrunq; crus exhibet, talem in medicina, experientiā & rationem habere. Hæc sententia in græco exemplari corrupta est, sed integra sic legi debet, quemadmodū etiam à nobis est reddita, ἡμῶν δὲ τῶν ἐμπειρίων ἐν πάσῃ τῇ τέχνῃ μέγα τι δυνάμει πεπεισμένοι, τὰ τε εἰς λογικὴν μεθοδὸν τῶν θεωρημάτων ἐννοηθῆναι, πῶς ποδὶ λελοσῶς ἰσοεῖας ἴσῳ αὐτῶν εἰρημνῶν, καὶ τὰ εἰς τὸ λογικὴς ἐν δ' εἴρωσ πρὸς τὴν εἰρημνῶν, δεδ' ἴχρ' ἐν ἰκατῶν, ὅποια δυνάμει εἰς τὸ βαδίζειν ἐκαστόν τῶν σκελῶν εἰσφέρειται, βιάντω ἐν ἰατρικῇ τῶν ἐμπειρίων καὶ τὸ λόγον ἔχει. Comprehen dit itaque Galenus his uerbis tres sectas medicorum, quæ coniunctæ perfecte omnem artem constituunt & absoluunt, Nimirum rationalem speculationem, & rationalem indicationem, quibus si accedat iudicationis per experientiā cognitio, tota res absoluta est. Vocat autem hanc ipsam iudicationis per experientiam cognitionem, ἰσοεῖαν ποδὶ λελοσῶς. Sed quum in græco codice τὸ ποδὶ λελοσῶς ἴσῳ αὐτῶν εἰρημνῶν legatur, atq; ita etiam à ueteri interprete uersum sit, sit ut et ab illis, & ab alijs ita uera sententia obscuretur, quam πῶς pro εἰ, & λελοσῶς pro κράσις lectione substituta feremus. Memini autē supra cap. 2 huius libri ἰσοεῖαν ab empiricis uocari, traditionem ipsam earum rerum, quæ priores empirici per propriam inspectionem cognouissent, ita ut eadem res his qui inspexerunt αὐτῶν ἰαδῆται dicatur: eis uero qui traditam ab illis legerent, historia esset.

Nam & in hoc hepaticā affectionem dicunt, quemadmodū etiam in ore uentris affectio, pleriq; medici ac idiotæ stomachicā affectionē uocāt. Quæadmodū supra cap. 2 Galen. uaria stomachi symptomata ac uitia recēfuit, in quibus tamen omnibus æqualiter stomachicorū appellatio usurparetur, & stomachica in generali affectio appellaretur: sic etiam hic ait, hepaticæ affectionis appellationē pluribus hepatis uitijs accommodari, quæ etiam in contrarijs inter se affectionibus accedunt. Sed desunt in græco aliqua uerba, quibus insertis ea sententiā integra fiet, Sic ergo legendum est. καὶ γὰρ οὐκ ἐπὶ τὸ τοῦ ἡπατικῆς διάθεσις λέγεται, καὶ ἀπὸρ ἰαδῆται πῶς τὸ σωματὸς τὸ κωιλίας πάχοντ' ὅ, οἱ πολλοὶ τῶν ἰατρῶν τε καὶ τῶν ἰδιωτῶν, ὀνομάζουσι σωματικὴν διάθεσιν ὑπὸ πολλοῖς συμπτώμασι, οὐ ἴσῳ μίαν ἀπασί γιγνομένης διάθεσις, ἀλλὰ ἴσῳ πολλὰς, μὴ μὲν τινὲς ἡρῆκα κρινόται πρὸς ἀλεμωομωμωμω &c. Cæterū ad finē huius capituli hæc totā rem omnino planius declarat, hepaticā affectionē, & hepaticū hominem appellari dicens, cū ipsum uiscus in proprijs actionib. est debilitatū, atq; hoc ipsum p intemperie contingit, citra manifestū aliquot malū, uelut est inflamatio, abscessus, duricies, aut aliud eiusmodi. His em hepaticorū appellatio nō accommodat. Sed hepatici proprie sunt q ob hepatis debilitatē cruetā, eaq; liquidiora p se dem egerunt, quales sunt loturæ carniū animalium recens mactatorum, quos ipsos ignarum uulgus dysentericos iudicat. At uero hoc loco de contrariorum ratione

ratione subiungit, Contraria eiusdem generis esse dicens, uelut exempli gratia, caliditas & frigiditas, humiditas & siccitas contraria sunt, & tamen eiusdem generis intemperiei uidelicet existunt, atque iuxta hanc rationem, intemperies hepatis una & plures affectiones appellari potest, Vna quidem secundum genus, plures uero secundum generis species, potestque secundum hunc modum, & calidam intemperiem habens, & ex frigida intemperie laborans æger, æqualiter hepaticus uocari, quum tamen contrariissimæ hæ sint inter se affectiones, sed generis nihilominus respectu eadem existant.

Fit autem intemperatura iuxta propriam hepatis substantiam, quam Erasistratus putat præterfusionem quandam: parenchyma græce appellat: & non principalissimam uisceris partem esse. Erasistrati opinio fuit, carnem appellari solum eam quæ in musculis existit. Quæ uero in reliquis partibus est, caro ab ipso non appellabatur: uerum in uisceribus, uelut hepate, rhenibus, splene ac uulua, carnem innominatam relinquebat. περιγχυμα autem præterfusionem significat. Existimabat enim hanc uiscerum prædictorum molem, ex sanguine qui ex uenis effusus omnibus uasis aggelaretur, constitui. Quare etiam hoc loco Galenus ait, Erasistratum propriam hepatis substantiam, non principalissimam ipsius uisceris partem esse putare, sed præterfusionem quandam, quæ ut dixi, ex sanguine ex uenis effuso omnibus uasis circum aggelaretur & concreceret. Quam tamen eius opinionem improbare uideret ipse Galenus, nam & hepatis carnem in sequentibus sæpe appellat, & ubique eius rei meminit, fere ut opinionem quandam producit, ac nominum potius quam rerum discrimen esse se confitetur, quorum studium ubique est ab ipso improbatum: atque sic sanè uidere est apud ipsum decimo methodi fine, & decimi quarti principio. Sed & undecimo simplicium pharmacorum libro, mox à principio, huius opinionis mentionem facit, non tamen Erasistratum eius autorem indicans, uelut hic palam fecit. Quare locum græce adscribam, quod tota res paucis uerbis à Galeno penitus declaratur, quæ pluribus uix à nobis transigi queat, & quod quosdam studiosos scio libentius græcam sententiam audire. inquit igitur sic. καὶ τὸ ἐπιόμνηον τῆν ζωὴν ἢ σαρξὲς δὲι μολλισα, καὶ γὰρ καὶ τῆν ἀσπλάγχων ὀπίσθῃ ὄγκῳ ἐκ τῆν κατ' αὐτίκς γίνεται σαρκῶν. γῆνοι δὲ τῆν ἰσχυρῶν, τὴν μὲν ἐν πύκτωσι σαρξὶ περιγχυμα λελοῦσι, διαπύκνω φλεβῶν ἐκχυομένην τὸ αἷμα περιπύκνωται πᾶσι τοῖς ἀγγείοις, ὡς ἐκιννοὶ νομίζουσι. τὴν δὲ ἐν πύκτωσι μόνῳ ὀνομαζουσι σάρκα. πῶς μὲν δ' ἐν τῶν ὀνομάτων, ὡς αἰ φησὶ, εἰς τὴν οὐχὲν τὴν δὲ τῶν πραγμάτων ὑπερῆμῳ ἀσκησίον.

Si uero traxerit quidem hepar in seipsum ex uentre & intestinis alimentum, sanguificare autem ipsum præ debilitate nequit.] αἵματι καὶ ζῆματι γὰρ græci medici dicunt, quod nos sanguificare hoc loco reddidimus, hoc est alterare alimentum, & in sanguinem conuertere & mutare, quam principalissimam hepatis facultatem Galenus paulo ante dixit, αἵματτοποιητικὴν alias appellatam: Vocatur autem & actio ipsa αἵματωσης & ζῆματωσης, id est sanguificatio, quæ si læsa sit & offensa, ἀποτυχίαν & βλάβην ζῆματωσης appellare solent, hoc est frustratam ac læsam sanguificationis facultatem. Quin & ζῆματωση idem malum uocant: hoc est in aquosum humorē commutatio nem, & ex hoc ipso frustratæ sanguificationis malo, aqua intercus fere confertur: quanquam proprie hepatica hæc ipsa sit affectio, & in ipsa sanguinolentus humor per aluum excernatur, cuius imaginem Galenus ad carniū recens macerata uictimæ loturam comparat, ut ζῆματωσης etiam uideri queat hoc ipsum symptoma significare, sanguinis uidelicet per anū excretionē, quomodo sanè alie

sanè aliquot locis Aëtius usurpauit, quum certe prima ζῆματωσης frustrata, alteram ζῆματωση inducat, uelut Galenus manifestissime declarat. Sequitur paulo post. In uentre ciborum ipsorum corruptiones manifeste apparēt, sed pro σαφροῦς id est corruptiones, legitur in exemplari græco σαφοῦς. Nec longe post: & euacuatur per uentrem bilis crassa, graucolens, & abunde colorata: habetur. Abunde itaque coloratā bilē dixi, τὴν χολὴν κατακροῦ τῆν χροῖα, Galeno dictam. Significat enim κατακροῦ τῆν χροῖα, abundans & quasi exsaturatus, nō de uno alio quo colore, sed planè de omnibus. Sic namque Diosc. λιανοῦ τὴν σφόδρα κατακροῦ, hoc est ceruleū lapidem abunde suo colore exsaturatum dixit, & σαρδάρην καὶ κατακροῦ appellauit, quanquam hic πύρεον adiecit, id est abunde ruffam. Interpres tamen Marcellus priore loco crassissimam uertit, τὴν σφόδρα κατακροῦ. & paulo post de ochra quod Diosc. dixit, λεπτέον τὴν κροτάτιν, καὶ μελίω δ' ὄλε, κατακροῦ δὲ καὶ ἀλίω, hoc est, eligenda est leuissima, & per totum melino colore abunde exsaturata, minimeque lapidosa: idem conuertit, Probatum quæ leuissima est, & undique lutea, non calculosa. atque uocem κατακροῦ penitus reliquit. Cæterū quid κατακροῦς uox, & reliquæ cognatæ significant, docet Galenus in glossis Hippoc. sic scribens. κατακροῦς, καλεῖται μὲν οὕτως καὶ τὰ ἀκρατοχολῆ σακρωμάτα, καὶ σύνθετα κατακροῦς, τὰ τῶν βιότων χυμῶν ἡμνητικὰ. πινὲς μὲντοι τὰ λεοῦσα ἵκοντα, ἀλλὰ καὶ κατακροῦς ἀνδρῶν ὁμοίως ὀνομαζέται. φάρμακον μὲντοι κατακροῦς, ἢ δὲ τὸ λευκῶδες τῶν αὐτῶν χυμῶν, ἢ δὲ τὴν ἰδίαν χροῖαν. ὀνομαζέται δὲ καὶ διὰ τὴν πύκνωσιν τῶν κατὰ τὴν χροῖαν, καὶ τῶν βιότων χυμῶν γὰρ νῆσαν σφοδρῶς, ἢ εἰς ἀκροῦ ὑπερπύκνωσιν. Hoc est κατακροῦς uocat Hippocrates quidem recrementa puræ bilis: pectora quoque κατακροῦς appellat, quæ eiusmodi humorem generant. Quidam tamen hirsuta intellexerūt. Quin & κατακροῦς homines eadem ratione uocat. Pharmacū tamē κατακροῦς, aut propter euacuatum ab ipso humorem, aut ob propriū suum colorem appellat. Nominat autem & sitim κατακροῦς, aut propter talem humorem generatā, aut ad summam intemiam. Quare & hoc loco χολὴν κατακροῦς τῆν χροῖα, bilem abunde coloratam significat, & uelut ad plenum suo colore exsaturatam, ut fere ad obscuriorem quædam nigrorem declinet, qualis in purpura ad plenū cruore imbuta & exsaturata apparere possit, si extaret. Sic enim ex secūdo libro de elementis discere licet, ubi Galenus uarios colores sanguinis describit, quum sit alius exacte ruber, alius flauior alius nigrior, in alio album quiddā efflorescat, & quidam totus liuidior appareat, & sæpe ad nigrum declinans, uelut purpura exsaturata. Sed adscribam ipsa super hac re Galeni uerba. καὶ μὲν δὲ καὶ ἵνας ἐμφερομένης τῶν αἵματι σαφῶς δὲι θεοῦ (αὐτῶν), καὶ τῶν τῶν ζῆματωσης οὐ πύκνωται τὸ αἷμα, καὶ χαλεπῶς τῆν ἰνῶν τὸ αἷμα, καὶ χροῖα, καὶ συστάσει σαφροῦς. τὸ μὲν γὰρ ἐρυθρῶν ἀκροῦ φάινεται, τὸ δὲ ξανθοῦ τῶν τῶν, τὸ δὲ μελάντορον, εἰς ὅτε δὲ ἐν σαφῶς ἐπανθῆ πύκνωσιν αὐτῶν, καὶ ποτὲ πελιδνῶν ἀπαν ἐφάνη, καὶ νῆ δὲ γὰρ πολλὰ κίς ἐγγὺς τῶν μελάν, κατὰ τὴν πορφύρα κατακροῦς. Cæterū quod Galenus sanguinem non coire, nec gelari dicit, cui fibræ sint exemptæ, uel maxime circa sanguiculorum farturas apparet, quando αἵματτοποιὶ summo studio has fibras ex suillo cruore manibus expiscantur ac eliciant, quo ipsos sanguiculorum uentres explent. Quam & caprarum sanguine rurales homines uentriculos ipsarū unā cum pinguedine replere Galenus tradat, uelut etiam de procis Penelopes prodidit Homerus. Sic enim ait x simp. pharm. de sanguine loquens. τῶ δὲ τῆν ἀγῶν οἱ ἐπὶ τῶν ἀγῶν ἐμπιπλάντες αὐτῶ τὰς γαστέρας αἷμα τῆν πιμελῆν, κατὰ τὴν οἰμῶν ἐφῆ τὸν μνηστῆρας. Interpres tamen rurales, suos uentres sanguine & adipe caprarum implere conuertit. At uero αἵματτοποιὶ sunt qui farcimina faciunt quæ αἵματωσης græcis appellantur, siue ex cruore & adipe, siue ex carniū concisarum, itemque adipis mole, ipsorum fartura constet, φυσκίους καὶ γῆτῶν excepta, hæc enim intestina

intestina, τὰς γαστέρας Galenus dixit. Ab horum porro farciminū ἀλλαντων græcis appellatorum similitudine pellicula altera, quæ duplicata circa eminentiores ipsius fœtus in utero partes incumbit, ἀλλανθείδης uocatur, hoc est farciminalis, uelut nōs nuper in uersione librorū de semine, & libri de uteri dissectione ex Galeno reddidimus, cum hæcenus nemo hæc uocem intellexerit, & qui doctissimi hodie in scholis uideri uolunt, talantoidē appellent, æque ignorantēs & huius uocis significationē. Adscribam autē de duabus pelliculis fœtus, Galeni ex libro de uteri dissectione uerba, quibus tota res clarior reddetur. οἱ δὲ ὑμῶν inquit, ὁ μὲν ὄλω περιέκλειται τῷ ἐμβρύῳ, ὁ δὲ ἐπὶ τῷ ἐπίκεται, διπλοῦς ἢ τὰ ὑπορέχοντα αὐτῷ, λευκὰ ἢ τε, καὶ γλοιοῦς, ὁ πόδιος, καὶ ἐστὶν ὀνόματα αὐτῶν, τῷ μὲν ἀμνείος, τῷ δὲ ἀλλανθείδης, ἀλλαντὶ γὰρ οἰκον, ὡς ἐστὶ τὸ γῆμα ὁμοίότητος ὄνομα αὐτῶ. Cæterum ἀμνείου pelliculam, quæ totum fœtum amplectitur, agniam cōuertit. Videtur enim ab agnellorum teneritudine & candore appellata: Subdit enim eo loci Galenus, ambas has pelliculas esse albas & tenues, ad araneæ telæ formam. Quæ omnia obiter, loco ita ferente, præterire in longiorem studiosorum torturam nolui.

In cap. VII. Quæ pharmaca ad hepaticos ab Andromacho sunt conscripta.

Compositum est autem ex moderate adstringentibus, & resiccantibus, ac discutientibus uitiosos serofos humores, & corrigentibus humorū malitiam, & contrariam uim habentibus aduersum putrefactiones. Græcum exemplar hæc uerba corrupte habet: Desunt enim post uocem ἐπανορθωμένων, hæc uerba τὴν κακοχυσίαν, καὶ φαντασματώδη, quæ inserta plenam sententiam efficiunt, hoc modo. συγκρίνεται δὲ ἐκ τῶν μετρίως συμφόντων καὶ φθαρνόντων τε καὶ διαφοροῦντων ἰχθῆρας μοχθηρῶς ἐπανορθωμένων τὴν κακοχυσίαν, καὶ φαντασματώδη τὰς σηπεδῶσι. Sequitur mox etiam θωμάσιον φαρμάκων, corrupte pro θανασίμων, & ὑπορέχοντων ἰδῶν pro ὑπόρχον φαντασιῶν. Sic enim legi debet, ἀλλὰ καὶ θανασίμων φαρμάκων, ὡς ὁ γὰρ καὶ οἱ ἰσθλοῖς ὀνομαζομένοις θηλοῖς ὑπόρχον φαντασιῶν. hoc est, uim corrigens lethaliū pharmacorū; quemadmodum & feris uirus eiaculātibus contrariū existit.

Nectarea antidotus ad hepaticos & arquato laborantes. Nectarea uidet̄ hæc antidotus esse appellata ab helenio quod recipit, id ipsum enim Nectarium appellatur, unde & Dioscoridi Nectarites uinum dictum est, ex nectario, id est helenio confectum, uelut idem lib. 5 testatur: Nec uero aliud esse putatur à quibusdam pharmacum quod Helena apud Homerum 4 odyssæ in uinum contecit, Nepenthes ipsi poetæ appellatum, tantam læticiam concilians, ut nec flere queat quispiā aut lugere eo hausto, seu patris seu matris mortem, nec fratris aut filij eadem, etiam ob oculos contingentem. Inquit enim:

αὐτὴ γὰρ εἰς οἶνον βάλλε φαρμάκων γῆδρον ἔπινον
νήπρον δὲ τ' ἔχλον τε λακῶν ἐπιληθον ἀπάντων.

Plinius certe lib. 21 cap. 21 de helenio loquēs, easdem uires ei tribui testatur, quas Homerus ad Nepenthes retulit. Attribuūt, inquit, & hilaritatis effectum eidem potæ in uino, eumq; quem habuerit Nepenthes illud prædicatum ab Homero, quod eo tristitia omnis aboleatur. Et ob hanc sanè uim Nectarium appellatū uerisimile est, quod uelut deorum quispiam potus omnes curas disperdat, perpetuamq; læticiam pariat, qua deos immortales frui ex Nectaris potu poetæ prodiderunt. Habet autem & Constantinus Cæsar uini multæ præparationem, quam Nectar appellari testatur lib. 8 de agricultura, capite 24.

Antidotus hepatica à Nearcho laudata, radicis panacis, rubiæ &c.] Græcū quidem exemplar ὀποπίνανος ῥίζης hoc loco habet, sed legendū est πίνανος, aut certe ῥίζης uox ad sequens ἐρυθρόδανου referenda est, ut uel priore modo radicē panacis recipiendam

recipiendam accipiamus, uel posteriore lectione per ὀποπίνανος panacis succum intelligamus, qui tamen inter reliquas radices ineptior uideri potest, ut malinā priorem lectionem sequi.

In cap. VIII. confectioes hepaticæ ab Asclepiade conscriptæ.

Recitat hoc loco mox à principio tria pharmaca ab Asclepiade prodita, primum succum cichorij, secundum filicis uel anethi succum; tertium picridis recentis aut seridis recentis succum. Legitur tamen secundū corrupte μετὰ μετὰ πρώτου δραχ. γ pro integro quod nos reddidimus, μετὰ μετὰ πρώτου κυάθ. γ Deinde tertium sic græce habetur, ἰριως ἀπαλῆς ἢ σέριως ἀπαλῆς ἢ χυλῶ, hoc est iridis recentis, aut seridis recentis succi, non esse autem ἰριως hoc loco legendū, palam sit ex subiectis ipsius Galeni uerbis, in quibus iridis non meminit, sed exponens ipsam Asclepiadem, cichorij ac seridis facultates explicat: filicis item & anethi, nō taciturnus si iridis succi potus hoc loco ab Asclepiade indicaret. Quare pro ἰριως omnino legendū est πικρίδης, uelut nos reddidimus. πικρίς enim agrestis seris est, & plane eadem quæ cichoriū antea ab Asclepiade appellata est, & propterea picridis uocis Galenus nullam mentionē fecit, nimirum quod de ipsa sub cichorio proderet. Repetit itaq; Asclepiades in tertio pharmaco cichorij succum, quem in primo prodidit, sed alio nomine appellans, picridis uidelicet aut seridis recentis succi cyathū unum, cum aquæ mulsæ calidæ cyathis tribus bibendū tradens: in primo autē eundem succum simpliciter, cum aquæ calidæ cyathis tribus bibendum dari iussit. Admonet autem nos huius genuinæ lectionis hoc loco πικρίδης uocis, Aetius lib. 10 cap. 3 πικρίδης ὄρεως ἢ ἰντύβων χυλῶ cyathū unum bibendum præbere iubēs: alias suspicio erat, πικρίδης pro ἰριως legi oportere, ita ut filicis succi potum in secundo pharmaco proditū etiam in tertio repetiūisset. Porro seris appellatur tam domesticū ἢ syluestre intybi genus, & propterea Aetius πικρίδης ὄρεως ἢ ἰντύβων dixit, hoc est seridis uel intybi syluestris, quæ picris appellat̄. Est autem intybi appellatio latina, ex qua corruptā hodie uulgi medicorum Endiuiam appellatā habet. Quin & προξίμων appellatione seris & intubus uenit, uelut Const. Cæsar lib. 12 cap. 28 de agricultura, ubi de seride siue troximis ex Didymo refert, habet. Σέρης inquit ὀντίσι προξίμια ὄν ὄξυ βαπτόμυα καὶ ἐδιόμυα σομάχου κατὰ κηλῆα. Id est seris, hoc est troxima si aceto tingant̄, & edantur stomacho grata sunt. Et intyba appellari troxima etiam coaceruator pandectarū medicarū anno taut. Et sic etiā Aetius 9. cap. 48 usurpauit, cum in quodā pharmaco ait, ἀναλαβὴ θανε χυλῶ προξίμων, id est succo seridis seu intybi excipe: quanquam fuit tempus cum succū uuarum maturarū siue escariarum & eduliū, per χυλῶν προξίμων acciperem, & hoc per Angelum Politianū deceptus, qui lib. 7 epist. προξίμων uocē ad uuā duntaxat edulem pertinere scripsit, etiā si uua uox non adiciat̄: qui sanè his locis redarguitur, quibus ad intuba & seridum genus προξίμων appellationē spectare ostenditur. Atque haud scio an uel hoc saltem obtinere Politianus possit, quod tamen post ipsum etiā Budæus asseuerauit, ut in pandectis in cap. qui fundum uox προξίμων, quæ deest, ex antiquis quæ uterq; aduocat exemplaribus restituta, integrā Pauli uerborū lectionem faciat, in hunc modū. Qui fundū uendidit pomum recepit, nuces & ficos, & uuas duntaxat duracinas, & purpureas, & quæ eiusdem generis essent, quas non uini causa haberemus, quas græci προξίμων appellāt, recepta uideri. Nam cū προξίμια priuatim & substantiue appellent̄ intyba, Didymo, Constant. Cæsari, & Aetio: uidetur προξίμων uox adiectiua ad nullo genus eorum quæ cruda eduntur pertinere, nisi id ipsum peculiariter exprimitur, tantum abest, ut de uua duntaxat προξίμων uox accipi priuatim debeat. Atq; intuba quidem propterea Troxima appellata arbitror, quod cruda ex aceto & oleo

to & oleo, & quondam etiam garo addito, uelut lactuca edantur, cui etiam simili-
lem facultatem habent, sed aliquāto inferiorem, uelut in cibo quocq; minus iucun-
da existunt, Galen. lib. 2. de aliment. uiribus teste. Quare *πρωξιμ* uidetur etiam
appellatus fructus quicunq; crudus editur, uelut est uua, ficus, uua passa, & quic-
quid adeo eius generis secunda mensa infertur, ita ut *πρωξιμοι* fructus nihil diffe-
rant à tragematis et trogalijis alias appellatis. Constant. certè Cæsar lib. 14. cap. 17
πρωκτιών σπυρίδα habet, id est cibariam & edulem, & Galen. in glosis Hippoc. uo-
cem *πρωκτιών* exponit *ώμοις* *εὐδιομυθίοις*, ut non minus recte *πρωκτιών* uox, q̄ *πρωξι-
μος*, in relatis Pauli iuriconsulti uerbis legi possit. Artemidorus libro primo, ca-
pite sexagesimonono de oleribus. *ὅσα δὲ ἀποξύνεται πρωκτιώντα, βλαβέλιω σημαίνετ*. Id
est, Quæcunq; deraduntur & cruda comeduntur.

Quin & sphendarni, id est aceris radix tusa, trita, nã & hulus meminit, eius-
dem est cum prædictis facultatis, exhibet autem ex ea drach. 1. cum uini mulsi dilu-
ti cyathis tribus. Sic quidem legitur in exemplari græco, sed adscribam ipsa uer-
ba. *κῆρα ἢ τ' σφονδαλῶνος δὲ εἴζα κοπέεσσα κῆρα λήωθῆσσα, κῆρα γὰρ κῆρα τῆσδε μέμνηται, τ' αὐτ'
δὲ τῶν εἰρημῶν δισυδῶν, δὲ ὄσιν δὲ τῆσδε δραχ. α. μεθ' ὕδατος λεκτραμμῶνος κυάθων γ.*
Verum non immeritò dubitandum existimo, an *σφονδαλῶνος* uox hic recte lega-
tur, aut potius *σφονδυλῆς* sit pro ea substituenda, quum ob uiciniam scripturæ
utriusq; uocis facile cõmitti potuerit, ut altera pro altera supponeretur. Et de
sphendarni quidem arbore, quam acerem Theodorus ex Theophrasto reddi-
dit, nō temere reperias hoc auxilium, quod uidelicet drachma radicis eius hepaticis
sit bibenda, nam neq; in totum de ipsa mentionem faciunt medici græci in
simplicium pharmacorum tractatu, non habet Dioscorides, non Galenus, non
Paulus, nō Aetius. unus Plinius aceris radix inquit, contusa iocineris doloribus
utilissime imponitur, nec amplius quicq; de eius usu in re medica dicit, ut merito
dubitandum sit, uelut dixi, an recte hoc loco *σφονδαλῶνον* uox legatur, & non po-
tius *σφονδυλῆς* legi oporteat, quum sphondylii radicem ictericis & hepaticis ex-
hiberi Dioscorides testetur, & Galenus octauo simp. phar. acrem & sectoriã uim
ei tribuat, ob quas sanè etiam hoc loco Galenus ipsam ab Asclepiade prodictã di-
cit, nimirũ quod sit eiusdem cum prædictis facultatis, cum filice uidelicet & cha-
mæpity, quæ amaræ qualitatis pharmaca esse, tum hic, tum in eodẽ simp. phar.
tradit, ut uel his argumētis, sphondyliũ hoc loco legendũ esse adstrui queat. Sed
nolui tamen ego publicã lectionem mutare, sed de suspitione mea solũmodo stu-
diosos monere. Et potest fortassis etiã ipsa aceris radix hanc facultatẽ habere, sed
testimonio alicuius scriptoris, qui extet, hoc cõfirmare nō procliuẽ fuerit. Vete-
ris porrò interpretis prudentiã hoc loco non silebo, qui tum præcedentib. tum se-
quentibus utcũq; redditis, de hoc auxilio penitus cõsiluit, nimirũ ut ne ignoratiẽ
rei suspitionem de se præberet: & sic reprehensionis culpam declinaret. At uero
adhuc aliud est quod nos in hoc pharmaco moratur, nempe quod in græco est,
διδῶσι δὲ τῆσδε δραχ. α. μεθ' ὕδατος λεκτραμμῶνος κυάθων γ. hoc est. Exhibet autem
ex ea drachmam unam cum aquæ dilutæ cyathis tribus. Aquam enim dilutam,
hoc est, ὕδαρ λεκτραμμῶνον, haud scio quomodo accipere oporteat, quum alias
græcis medicis mos sit, οἶνομελι λεκτραμμῶνον, & οἶνον λεκτραμμῶνον dicere, hoc est
uinum mullum dilutum, & uinum dilutum, per aquæ uidelicet ammixtio-
nem, ut & hoc loco non μεθ' ὕδατος λεκτραμμῶνον, sed μετ' οἶνομελι λεκτραμ-
μῶνον putem legendum: uelut etiam conuerti, & infra in Palsicratis confectio-
ne habetur. Nisi aquam aqua diluendam accipere uelimus, aut aquam uino modico
temperandã, quod haud scio an λεκτραμμῶνον ὕδαρ dici possit. Quod si quis tamen
μεθ' ὕδατος δρῆμα, pro eo qd legi μεθ' ὕδατος λεκτραμμῶνον, legere malit, nō repugno.
Nam &

Nam & præcedentia aliquot pharmaca, cum aqua calida & simul, & insuper bi-
benda, sunt præscripta. Quin & μετ' οἶνον κεκραμμῶνον legi queat, Nam cũ uino di-
luto mox sequens pastillus hepaticus exhibetur. Nisi οἶνος κεκραμμῶνον & ὕδαρ κε-
κραμμῶνον eandẽ rem significant, uelut dixi: nempe quod alias *κραμῶνα* simpliciter,
alias cum additione *κραμῶνα οἶνον ὕδατος* appellari solet. Nobis lectio μετ' οἶνομελι-
τος magis placet, propterea quod ob uiciniam scripturæ cum μεθ' ὕδατος, pro-
cliuus subreperere potuit: quanquam & uiciniam habeat μεθ' ὕδατος μελιτος
lectio, sed aquæ mulsæ tamen usus in solis febricitantibus in sequentibus probatur, ut
eius lectionẽ hic non probem, alias possit etiam κεκραμμῶνος uox ei sic conuenire,
ut aquã mulsam dilutiore acciperemus, quæ alias ὕδαρ ἑσπερον ὕδαρ μελιτος
appellat.

Alia antidotus accõmodata, facit & ad alias internas affectiones. In hac an-
tidoto seminis fraxini, & seminis cestri utriusq; uncia una habetur. Seminis autẽ
fraxini in hunc usum Dioscorides nō meminit, Et Galenus de fraxino in totum
siluit. Verum Plinius 24. cap. 8. Semen inquit folijs eius inest, quo medentur iocineris
& lateris doloribus in uino. Aetius porrò idem medicamentũ Asclepiade,
ex Philagrino citat, & Oribasium fraxini semen non recipere scribit, additq; fra-
xini semen, uel fructum, esse arboris ex qua fraxinea ligna quocunq; in opere
apta ac operæ obedientissima caduntur. hoc est *δὲ τ' τὰ ἐργάσιμα μελίονα ξύλα κομί-
ζονται*. At uero cestri semen est betonica latinè appellatẽ Dioscoride, aut gallice,
Plinio teste, qui latinè ferratulam dictam ait.

In Cap. 18. Quæ Archigenes ad hepaticos in 2. phar. secundũ genus scripsit.

Senecionis decoctum ut ualde commodum exhibeto, Nascitur autem huius
Scaulis maxime in tegulis. Senecionẽ esse latinis *ἡριγέροντα* à græcis dictam
ex Plinio constat, Quod autem hepaticis in potu conueniat, idem testatur, Quis-
dam inquit regio morbo cum uino dederunt, & contra omnia uescicæ uitia, item
cordis & iocineris. Sed & idem in tegulis nasci, & in muris tradit, uelut etiã hic
ab Archigene proditur. *φύεται δὲ τὸτα ὁ καυλὸς ὑπὸ πῆρας κεραμοῖς*. Dioscor. uero, *φύεται
μάλιπε* inquit, *ὑπὸ θεγγῶν ἢ πρὶ πῆρας πόλεως*. hoc est in septis murorũ & circa urbes.

Aut dauci & foeniculi radicis utriusq; minam dimidiã cum aceto mulso ad
tertias coquito. In græco exemplari non est expressum pondus minæ dimidię
quod ego reddidi, ita enim habetur *ἢ δάμνου καὶ μαρωδρῶν ρίζης τὸ ἡμισυ σὺν ἔφυμελι
πὲρ μὲρ τὸ τελεπυ λεφθῆν ἐψήσας*. Videtur itaq; omnino τὸ ἡμισυ, id est dimidium, ad
præcedens pharmacum referendum esse, ut eius uidelicet dimidium sit accipien-
dum, sed non quod proxime præcedit: sic enim utriusq; oboli tantum dimidium
esset coniiciendũ, quum præcedat pseudobunij obolus unus. Inepa autem esset
tam exigui ponderis coctura in aceto mulso. Quare ad alterum quod pseudobu-
nium præcedit referendum τὸ ἡμισυ existimò, ut uidelicet eius dimidium accipia-
tur, habet autem hoc ipsum corticis radicis rubi minam unam. quare in præsen-
ti pharmaco dauci & foeniculi radicis utriusq; mina dimidia accipiẽda esse uide-
tur. Nisi omnino sic accipere græca uerba oportet, ut dauci radicis incertũ pon-
dus relinquatur, & quantum tandem quis eius pondus accipiat, eius dimidium
de foeniculi radice assumendum sit, & in sufficienti aceto mulso coquenda utra-
que. Nam neq; huius certam aliquam mensuram expressit.

De cataplasmatibus. Inter hæc cataplasmata habetur, Aut palmulam reiecto
interno nucleo diligẽter tundito, quod græcè est, ἢ φοινίκια δίχρα τ' ἐντεριώνησιν κόψας
ὑπὸ μελῶς, &c. ἐντεριώνησιν itaq; hoc loco Archigenes pro nucleo siue officulo pal-
mulæ dixit, quũ alias etiã internã partẽ cuiusq; rei ἐντεριώνησιν græci medici dicant,
hoc est τὸ ἐντὸς. Sic ἐντεριώνησιν & σικύς, & κοροκωθίδις, & σκίλλης dicitur, quam ali-
qui medullam uerterunt: quanquam & in palmula os, non male quis medullam
X reddat

reddat, quemadmodū Marcel. oliuæ medullā dixit, ipsum uidelicet oliuæ officinam, cap. 31. Celsus internā scillæ partē dixit, quod aliās itē ἐγκάρδιον appellatur.

In cap. x. Malagmata à Democrate conscripta.

Recenset hoc loco Galenus malagmata quatuor à Democrate uersibus Iambicis conscripta, ex quibus corruptis sententiam à me utcumq; eodē uersus genere expressam ac redditam erui, sic tamē ut existimem hanc ipsam esse genuinam. Indicabo itaq; lectionem quam sum sequutus, sicubi non putarim esse integram quæ in uulgato exemplari habetur. In primo itaq; malagmate uersum decimum tertium sic lego ξηράς λυπέρας ταυτὸν καλῆς σμύρνης τ' ἴσον. Decimum quintum sic. ἰσόκου δὲ ὄγγια μίαν καὶ ἡμισυ. In secundo Malagmate quintum sic lego. πικρῶς ἀρξυώντα μετὰ πόνου σφοδρῶς. Septimū sic. λυγρὰ πᾶς αὐτῶν κατασκευᾶς παχύ. Nonum sic. λίτρας τὸ ἡμισυ, πόνικῶ κηροῦ τ' ἴσον. Vigesimal primum sic. ὄφος τε μή πᾶν καὶ ποιήσας δυαφές. Vigesimal sextum sic. ὄν μείζον ἀγγείο χρωμὴ παρυστικά. In tertio malagmate ultimum uersum sic lego. σπασίως δὲ χηρῶσαι ἐν μόνου τῷ φαρμάκῳ. In quarto malagmate Nonum uersum sic legendum puto, σπασίως δὲ δρασμῶν πέντε, καὶ ἑπτάς δ' ἑκα. Duodecimum sic νίτρον θαλασσίον δὲ λίτρας ἡμισυ. Decimū tertium & decimū quartum, & xv. sic. συνηθείας τε χηρῶσαι δρασμῶν δώδεκα, μίαν τε δρασμῶν ἡμισυ, τριώβολον. βδέλλης ὄνυχος τε τῆς ἴσου συνηθείας. hoc est, uelut ego reddidi, Aluminis scissi duas supra & decē Drachmas, superq; dimidiā, triobolum. Et mox onychis, quod sic uocatur, bdellij Adde parē tu aluminis dictum modum. Appellat itaq; Bdellium onycha, optimum bdellium, & quod incensum ac suffitum onychis Indici conchylj testæ odorem referat, tale enim Dioscorides libro primo optimum esse refert, Nimirum ut ipse inquit. ὄνυχος ὄνυξ, hoc est, odoratum in suffitu similitudine onychis. atq; sic sanè libro. 2. de antidotis in Charmidis antidoto, ex eodem Democrate, à Galeno citatur, hoc uidelicet uersu, βδέλλης ὄνυχος τε ἐν διαυγῶς ὡς δρασμῶν, id est, Onychisq; Bdellij cape drachmam lucidā. Et infra libro decimo horum librorum quos exponimus cap. 2. in Fabullæ malagmate βδέλλης ὄνυχος λίτρα. β. habentur, hoc est, bdellij onychis lib. 11. ut onychis uox quasi appositio sit declarans optimi bdellij speciē. Possit tamen fortassis æque recte Democratis uersus sic legi, βδέλλης ὄνυχας τε τοὺς ἴσους συνηθείας, id est, Onychasq; bdellij pares alumini. Sed in græco exemplari sic expressum habetur, βδέλλης ὄνυχας τε τῆς ἴσας συνηθείας, ut genus tantū uocis ὄνυχος sit mutatum, τῆς ἴσας enim ὄνυχας dictum est quasi ὄνυξ æque ut ὄνυξ dicatur, quod tamen uelut ad βδέλλης fœmininum genus relatum accipiendum uidetur. Verū utro horum posteriorum modorum legas, ambiguitas & suspicio oborietur, ὄνυχας uocem non ad hanc quam ex Dioscoride ostendī, odoris similitudinem referendam esse, sed ad similitudinē ὄνυξ unguis, ut uidelicet ungues bdellij indicari accipiamus, & uersum sic reddamus. Vnguesq; bdellij pares alumini, atq; sic sanè Marcellus Dioscor. locum interpretatus est, nempe εὐκῶς ὄνυξ, humano ungui colore simile uertēdo, fortassis ex Plinio inductus qui. XII. cap. 9. Bactriano inquit, nidor siccus, multiq; candidi ungues, quasi ex græco reddidisset, τῷ δὲ βακτριανῶ κνίσα ξηρὰ καὶ πολλοὶ λευκοὶ ὄνυχες, quod tamen minime credo aliquem græcum scriptorem sic prodidisse. In hodierno certe pharmacopoliū bdellio nulla similitudo ad unguem cōspicitur, ad onychem uero aromaticam Indici conchylj testam, bdellium accēssum odoris similitudinē habere libentius crediderim, & eius rei periculum etiā facere possimus, si onychem aromaticum haberemus, Nam quæ blattæ Byzantiæ uulgo appellantur, ut supra meminī, dubiū apud me est an ueri onyches existant, qui apud Dioscor. libro secundo describuntur: sicut possibile est etiā Bdellium officinarum non esse sincerum, ut certum

ex

ex suffitu utriusq; experimentū facere nō queamus. Sed tamen ego penitus nullam aliam sententiā Dioscoridis uerborum esse opinor, quā eam quam à principio dixi, atq; ita etiā Galeni locos à me citatos accipio, quemadmodū etiā sum interpretatus. Quid ergo ad Plinij multos candidos ungues dicemus? Neq; enim libēter errorem eius inuulgamus, excusaturi pronius, si modo bona aliqua specie id fieri possit: quanquam ad trecentos locos in hos commentarios retulerimus, qui partim temporum iniuria in admirandum illud totius naturæ opus irrepserunt, partim præ illius studiorum multitudinē, & officiorum publicorū magnitudine, ex negligētia sunt admissi. Videtur itaq; mihi omnino Plinius ex poeta quopiam, & fortassis ipso Democrate: Nam eum etiā alibi sequitur & citat, uelut alio loco ostendit: deceptus, τοὺς βδέλλης διαυγῶς ὄνυχας (cōcedatur autē hæc lectio quasi exemplū aliquod eius quā sequutus est lectionis) accepisse, quasi hæc uerba candidos bdellij ungues significēt, Nimirū διαυγῶς uoce ad ὄνυχας ab ipso relata, quā non sit accusandi hic casus, sed genitiuus ad βδέλλης uocem pertinēs, atq; hoc grāmaticum peccatum mirū uideri non debet, quando alio loco Braby la uocē nominatiui pluralis neutri generis, pro singulari generis fœminini agnoscens, fructum in herbam transmutauit, metamorphosi mira, sed quali etiā nuper quidam græcorum interpres γίγαστα describendo arida est & frigida, uinaeos in herbam gigartam transformauit. Itaque Plinius multos candidos bdellij ungues dixit, nulla alia sententiā quā qua existimauit τὸς βδέλλης διαυγῶς ὄνυχας græcos prodere, quasi τὸς βδέλλης διαυγῶς ὄνυχας indicarent, quum non candidi ungues, sed bdellij pellucidi onyches illis uerbis significētur. Et quemadmodum Bdelliū onyx locutio est per appositionē, sic bdellij onyches locutio expositoria est, ne quis ueros onychas conchylj uidelicet Indici testam accipiat. & sic utiq; possit æque recte Democratis uersus sic legi, βδέλλης ὄνυχας τε τῆς ἴσας συνηθείας, hoc est onychasq; bdellij pares alumini: quāquam prioris lectionis exemplum ex eodem poeta produxerim. Porro si Pliniū sic accipiamus, ut qui ungues ὄνυχας reddiderit non humanos respiciendo, sed ipsius bdellij, & candidos pro pellucidis dixerit, salua erit & res, & sententiā Pliniana, nec aliud quā ambiguum, ob uocem multos, in eo restiterit momis reprehendendum, à nobis uero benigne illi indulgendum, quum multi candidi ungues, dici possint in multa bdellij mole: quod patrociniū loco à me dictū accipi uolo, ne quis putet nos carpendi Plinium studio, huc progressos esse. At uero uigesimal primus Democratis quarti malagmatis uersus sic mihi legendus uidetur. οἶνον τε καὶ τὸ μέτριον τ' ἰσίου μύρου. quomodo tum hunc, tum reliquos supra à me iudicatos, pro sua quemq; sententiā reddidi. Legitur autem in exemplari uulgato ἐρεγγμοῦ τε τὸ μέτριον ἰεῖν μύρου, nulla sana ut opinor, sententiā. Quare pro ἐρεγγμοῦ quod tamen ἐρεγγμοῦ expressum habetur, legendum censeo οἶνον, Vini enim mox usus ab ipso proditur, quod tamen antea ab ipso recipiendum non est præscriptum, nisi hoc a deo loco, quo ἐρεγγμῶ, id est, lomenti fabacei nomenclatura pro uino irrepserit: quanquā fortassis neq; ipsum lomentum ineptum in malagma futurum erat, si eius uocis lectionem uersus toleraret: & si uinum non desideraretur, ἐρεγγμοῦ pro eo supposito. Nolo tamen hac parte quicquam peritacius asseuerare, donec melioris exemplaris suffragium accesserit.

Finis Octauilibrī commentariorum.

X 3 IANI

IANI CORNARIII MEDICI PHYSICI

COMMENTARIORVM MEDICORVM, IN DE/
cem libris Galeni de Compositione pharmacorum
localium, siue secundum locos cōscripto/
rum, Liber IX

In caput primum De Ictericis.

ICTERI morbi qui latinis Regius & Arquatus dicitur, & bilis per totum corpus diffusio describitur, tres præcipuas differētias iuxta triplicem causam, hoc loco Galen. assignat, Nimirum salubrem primam, quando in febribus ratione bonæ iudicationis cōtingit, Alterā uero ex obturatione meatuum uasorum, & Tertiam ex hepatis inflammatione. Aetius & Paulus plures præscripserūt, sed ferè sub his comprehensas. Ad singulas autem species siue differētias certa pharmacorum discrimina mox subdit, quā nō eadem omnibus conueniant. Ad primam itaque ut minime malam leuia auxilia prodat, oleorum uidelicet & ungentorum discussiorum affricum, atq; inter ea etiam Crocinum habetur, quod in græco exemplari *λεροκομάγιον* est expressum, ut dubium sit an *λεροκόμαγμα*, aut *λερόκιον* sit legēdum. Quum uero *λεροκόμαγμα* fiat ex ungento Crocino, expressis aromatis & in massam coactis, non multum retulerit utro quis utatur, quum uiribus inter se non multum distent. Ad reliquas duas species tum singulatim, tum simul coincidētes, fortiora prodat pharmaca, sed tamen ut etiam in his diligētem discriminationem faciat singulorum usus. Si uero coincident simul, inquit, obturatio & inflāmatio *ἢν χαλάντων τε ἅμα καὶ ἐν πόντων χρεία γίνεται*, hoc est & laxantiū & extergentium simul usus erit. Sed in græco exemplari uerba *χρεία γίνεται* desunt, necessariō reponenda. At uero operæpretium est considerare quæ uera originationis uocis *ικτερός* existat, quādo sanè alij ab aue ictero, alij ab aue icfino, alij ab icfide mustelæ specie deriuent. Et Plinius quidem 30. cap. 11. contra regium morbum auxilia tradens, Auis Icterus uocatur, inquit, à colore, quæ si spectetur sanari hoc malum tradūt, & auem mori, Hanc puto latine uocari galgulum. Quibus uerbis Plinius auem icterum à colore uocari tradit, Nimirum eo quem icterici habent, quum tamen uicissim Icterus morbus ab icteri auis colore rectius appellatus uideri possit, quando certe auis prior morbo extiterit, sed alio fortassis nomine, galguli uidelicet ut Plinius putat, aut *κολις* græce. Theodorus enim *κολιόν* Aristotelis galgulum conuertit, quum Icteron Aristoteles non habeat. Alij uero icteron galbulam uocant & apud Pliniū legunt, ut & *κολιός* & *ικτερός*, & galgulus & galbula eadem auis uideatur, quum Plinius galbulæ non faciat mentionem, sicut Aristoteles icteron reliquit, ut pote quem *κολιόν* appellet, sicut Plinius galbulam galgulū uocat. Et galbula sanè satis nota auis est, uel ex xenijs Martialis poetæ. Galbula decipitur calamis & retibus ales. Turget adhuc uiridi quum rudis una merito. An uero hæc ea sit quā Plinius galgulum ex ictero reddidit, nō habeo quod pronūciem. Non esse autem galbulam eandem quam ficedulam, iuxta quorundam traditionem, ex eodem poeta eodem libro apparet, ubi de ficedula seorsim sic prodat. Quum me ficus alat, quū pascat dulcibus uuis, Cur potius nomē non dedit uua mihi? Cæterum Aetius *serm. x. cap. 17.* ait Icterus à similitudine ad animum malculum, quod icfide, id est uiuerra appellatur, nominatus est: Est autem mustela syluestris, quæ auricolores oculos habet. Quare planè incerta & inconstans originationis

gignatio est huius appellationis, ut & ad miluū referri possit, qui item *ικτερός* & *ικτινός* appellatur. Nam & hic oculos giluos ac auricolores habet. At uero nō refert unde appellatio icteri morbi deducta sit, quū de re ipsa & morbo cōstet, qui Arquatū nomē latinis à celestis arcus similitudine inuenit, & Regius ob delicatior rem uictū quē is morbus requirit dictus est, ut Celsus *lib. 3. cap. 23.* testatur. Plinius etiā felle suffusos hoc morbo laborātes dixit. Porro nō solum bilis flaua per corpus diffundi solet, uerū etiā atrabiliarius humor qui uelut fex sanguinis existit, & ex qua atra bilis gignitur, uelut sequenti capite huius libri Galen. dicit, eisdem per totū corpus fertur ac dispergitur, atq; hic morbus similiter *ικτερός* sed adscribam de hoc ipso Pauli uerba. *τὸ πικρὸν ἐκτὸν πεφικτόν ἀπὸ τῆς ἡπατος ἢ μεταχολέων χυμῶν, οἷον ἰλὺς ἐστὶ τῆς αἵματος, εἰ μὴ ἡ ἐκτικὴ τῶν δυνάμεων ἀδυνήσῃ, ἢ πρὸς ἐμφραχθεῖν δὲ τὸ πρὸς τὸν εἰλικὸν, μέλας ἱκτερός συνίσταται, τὸ αἷματος ἀκαθάρτου πρὸς ὅλον φερομένης τὸ σῶμα.* Meminit utriusq; icteri Hippoc. 2. epidem. *ἱκτεροὶ ἰν κίτ, οἱ ἀπὸ τῆς ἡπατος ἔσονται ὑπόλευκοι, οἱ δὲ ἀπὸ πικρῶν ἀδυνήσῃ, οἱ δὲ ἀπὸ πικρῶν ἀδυνήσῃ, οἱ δὲ ἀπὸ πικρῶν ἀδυνήσῃ.* Galen. de ictero nigro hic nullā mentionē facit. Sed Aetius loco paulo ante citato eisdem ait atra bilis humorē unā cum sanguine ad cutem deferri, atque hæc affectionē omnino altera grauiorē esse. hic morbus hodie frequēs apud septentrionales populos ultra citraq; Oceanū magnū habitātes est. uulgo *schorbuch* appellatus, nec dissimilis multum ab illo est qui in superiore Germania, raro tamen apparēs, breuē uocatur. Sed & Stomacace ac Scelotybe apud Strabonem & Pliniū non dissimilia uitia sunt: quāq; Plinij uerba 23. cap. 3. sic iacent, quasi hæc appellationes non ad affectus ipsos, sed ad fontem pertineant, ex cuius potu dētes labefacti intra biennū deciderūt, cōpagesq; in genibus solute sunt.

De pharmacis ictericis ab Asclepiade scriptis in tertio internorū. In celsura Galeni de his pharmacis mox à principio conuertit, ubi uero omnino nihil apponit, in non febrientibus magis utendū est, hoc est *ἂν τὸ ἀπυρέτων δὲ μάλλον χρῆσθαι.* Sed *πυρετων* falsò pro *ἀπυρέτων* expressum est. Quemadmodū paulò post in Nicerati pharmaco ciente urinā, *ἀσπαραγῶν ἐλίω καὶ δίδον ὡς ἔρηξ* falsò legitur pro *ἀσπαραγῶν ἐλίω τῆς ῥιζῶν χροπληθῆς, σκόδαζε καὶ δίδον ὡς ἔρηξ*, &c. id est, ut ego reddidi, Asparagorū palustris radicū manipulū, pparato ac dato ut dictū est. Sic autē legendū esse ex sequenti pharmaco apparet, in quo hæc lectio expresse habet.

Quæ pharmaca Archigenes ad ictericos conscripsit. Principiū huius tractationis in græco corruptū est hoc modo. *ἂν δὲ τὸ ἱκτερικῶν τῆς ἀρμοδίου διαίτη ἢ ἀσπαραγῶν διαίτη πρὸς πάντων ἱκανῶν, καὶ πολλῆς τῆς ἕως αἰέμασι τριήρας, ἂν δὲ ξηρῶν πυρετῶν, καὶ τῶν ἐπιπορευομένων.* Legendū est autē *ἂν δὲ τὸ ἱκτερικῶν τῆς ἀρμοδίου διαίτη καὶ ἀσπαραγῶν διαίτη πρὸς πάντων, &c.* efficietur enim hoc modo sententia quam nos reddidimus, & quā sanè ipse Archigen. præscripsit. Ceterū *ξηρῶν πυρετῶν* quas fomēta sicca reddidi, uarijs modis fiunt, quemadmodū etiam ex humidis rebus uarie adhibētur, uelut in libro *πρὸς γυναικείας φύσεις* uidere est apud Hippocr. Sed & Celsus *lib. 2. c. 17.* aliqua fomēta recēset, cuius uerba partim obscura partim corrupta adscribam, ut & is locus studiosis redintegretur. Fomēta quoq; inquit, calida sunt, miliū, sal, harena, quodlibet eorū calfactū & in linteum cōiectum. Si minore uī opus est, etiam solum linteum, At si maiore extincti lateres, inuolutiq; panniculis, & sic circūdati. Quinetiam calido oleo replentur utriculi, & in uasa fictilia ad similitudinem quas lenticulas uocāt, aqua conijcitur. Sic quidem legendum opinor, sed in exemplaribus uulgatis lateres uox deest, & quædam nō lateres sed titiones habent. possunt autem cōmodius lateres fomenti uicē præbere quā titiones igniti & extincti, maxime quū Hippocr. iam citato loco tefras ca-

lentes & ignitas id est, ὄσρακα θερμά καὶ διὰ πυρᾶ in fomentis probet. Quod uero Celsus dixit, & in uasa fictilia ad similitudinem quas lenticulas uocant, aqua conijcitur, sic accipio, ut uasa fictilia indicet ad lenticularum similitudinem formata, in quibus aqua excepta fomenti gratia admoueat, ut planè ea sint quæ φακωτὰ πυριαιτήρια Aetius. 9. cap. 28. appellat. Fomenta quoque, inquit, adhibenda sunt ex fursibus, & per pyriateria phacota id est, uaporata lenticulata, & per uesticas bubulas ex oleo semiplenas, hoc est, ὅσα φακωτῶν πυριαιτηρίων: quanquā non solum φακωτὰ, fomēta dicta fuisse, sed etiam φακὸς substantiue, id est, ut Celsus dixit, Lenticulas, Galenus ostendat in glossis Hippocraticis his uerbis, ἀσκὸς, κεράμος ὅς καὶ πυριαιτὸς, καὶ φακὸς ὀνομάζονται. Id est, utres, appellat tegulas, quas etiam lateres & lenticulas uocant. Nisi apud Galenum πυρίας φακωτὸς sit legendum, id est, fomenta lenticulata. Quod si recta est lectio Galeni, φακὸς omnino Celsus Lenticulas reddidit, sicut πυριαιτὸς per lateres, siue titiones expressit, utra tandem uox est apud Celsum genuina. πυριαιτοὶ enim græcis medicis non solum Galeni ætate, sed etiam ante Celsum, dictæ sunt reliquæ ab igne exemptæ, siue lignorū siue testarum hæc essent partes, quæ extinctæ & panniculis inuolutæ, fomēti gratia adhibebantur, ut & titiones, & lateres apud Celsum legi possint, ex πυριαιτοῖς conuersi. At uero aliud est genus πυριαιτηρίων ξηρῶν ab Aetio ferm. 10. cap. 18. proditum, ubi in cura Ictericorum exudationes & ad solem, & in balneis, & ad pyriateria sicca probat, cum nitri & fecis uini insperione. Vocatur autem idem genus etiā ὄσραξ ξηρὸς, & à Cor. Celso capitis supra citati principio Laconicū. Sudor etiam inquit Celsus, duobus modis elicitur, aut sicco calore, aut balneo. Siccus calor est, & harenæ calidæ, & Laconici, & Clibani, & quarundā naturalium sudationes, ubi è terra profusus calidus uapor ædificio includitur, sicut super Baias in murætis habemus: præter hæc sole quoque & exercitatione si mouetur. Laconici autē appellatio est à Laconibus, id est, Spartanis, quibus fuit in usu, uelut indicat Martial. poeta lib. 6. epigram. de thermis Hetrusci. Ritus si placeant tibi Laconum, Contentus potes arido uapore, Cruda uirgine Martiaq; mergi. Meminit Laconicorū etiā Columella in præfatione operis sui de re rustica: Mox deinde ut apti ueniamus ad gæneas, quotidianam cruditer Laconicis excoquimus, & exusto sudore sitim quærimus. Ex quibus uerbis palā à citatis autoribus declaratur, quod etiam num hodie in balneis tepidarijs nostris pyriateriū, & tholus, & Laconicū existit. Nimirū testudo illa, unde uapor siccus egreditur ad sudorem sciendū, corporibus interim in uicina tabula exudatoria prostratis eum excipientibus: ut mirū sit quomodo pitylisma aut potius πτυλιζέω exercitationis genus, à Galeno lib. 2. ὑγιανῶν proditū, Angelo Politiano alias doctis, & magni in literis iudicij uero uisum sit, in Laconicū uaporariū siue sudatoriū producere, tanquā uidelicet in Laconico πτυλιζόντες se exercerent, quum id nullo modo fieri possit, ut aliquis summis pedibus ingrediens, (sic enim Galen. exercitationē eam describit,) protentisq; manibus celerrime progrediens, alterā retrorsum, alteram prorsum screns, in Laconico consistat, rotundo, calētī, ignito, & ad cursum in eo faciendū inepto: maxime quū ibidem declaret Galen. eos qui hoc gymnasium exercentur, ad murū consistere, ut sicubi lapsentur, apprehēso muro facile se erigant, atq; ita exercentium lapsus lateant, & ipsa exercitatio leuior existat. Quid quod ibidem Politianus Miscellaneorū cap. 38. contra seipsum asserit, Laconica fuisse in orbem constructa, ut πτυλιζόντες penitus in ipsis uersari non potuerint. Producit autē locum Vitruuij ex lib. 5. de architect. qui sic habet. Laconicon sudationes quæ sunt coniungendæ tepidatio, æque quàm latè fuerint tantā altitudinem habeant, ad imam curuaturā hemisphærij, mediūq; lumē in hemisphærio relinquatur.

eur, ex eoq; clypeū aneū catenis pendeat, per cuius reductiones, & dimissiones perficietur sudationis temperatura. Ipsumq; ad circinū fieri oportere uidetur, ut æqualiter à medio flammæ uaporisq; uis per curuaturæ rotundationes peruagetur. Hactenus Vitruuius ostendit Laconicon esse id, cuius imago si non ex toto, saltem magna ex parte hodieq; in balneis nostris uisitur, & quod Laconicon ac Pyriaterium uelut idem Politianus uoluit, recte appellatur. Sed quod in eo orbe exercere se pitylissantes potuerint, nihil uerisimile habet, neq; credibile omnino existit. Ceterū Iuuenal. poeta satyra 11. quū ait, Qui Lacedæmoniū pitylismate lubricat orbē. non de pitylismate quod Politianus ex Galeno profert intellexit, sed de pitylismate quidē sensit, uelut etiā legendū est, & non pitysmate, uelut quibusdam uisum fuit. Significat autem Iuuenali pitylisma, motū ac gesticationē manū, qua & Senatores & equites Romani Lacedæmoniū orbē, id est, anulos lubricos facere solebant. Quæ gesticatorum quosdā etiā hodie uidere est, in magnis hominū cōuentibus ac cōfessibus uel maxime anulos digitorū lubricantes, eos detrahēdo ac digitis rursus addendo: ut hic recte senserit, & immerito reprehensus sit è Politiano Domitius, qui per Lacedæmonium orbem anulos, quorum à Lacedæmonijs usus manauit, intellexit. Verum quod idem pitysmate legit, & pitysma irrorationem leuis spūti exponit, quo uidelicet anuli lubricentur, hoc certe male cōfinxit. Nam ut demus pitysma hoc significare, tamē non solum ineptū sit, sed etiā sordidū, spūto subinde digitos inquinare, quo anulus lubricus fiat. Et hoc etiā fieri non solet, nisi anulus uehementer sit digito impactus. Quū autem satyrica periphrafi Senatores ac Equites Iuuenal. notare uellet, eos qui anulos manū motu ac gesticatione lubricat dixit. Quod autē pitylisma manuum motū ac gesticationē significet, Hesych. docet, qui uocē πτυλος exponens ait, πτυλος, συσροφὴ τ' ἕρως ὅταν πυκνῶς ὑδριφέρηται. Ab hac itaq; uoce formatur uerbū πτυλιζέω, unde est uerbale nomen πτυλισμα, à Iuuenale usurpatū. Sed & exercitatio à Galeno prodicta pitylisma ab hoc uerbo uocatur: Nam & in ea manū extentarū motus fiebat, uelut supra ostendit, ut sic à parte aliqua sui, appellationem eam inuenerit. Quare ex his iam relatis omnibus clarū sit, Politianū & in Lacedæmonio orbe, & in pitylismate, toto cœlo aberrasse. Domitiū autē in pitysmate tantū. Fuit præterea ueteribus & hoc genus ad exudandū paratū. Dolia namq; parabantur uaporatoria, in quibus æger desudabat capite extra doliū extēto, quo frigidæ aeris inspiratio cōtingeret, reliquū uero corpus omne sudore diffueret, qd̄ itū dē ὄσραξ ξηρὸς, & testudo, à similitudine uocari potest. Eius meminit Aetius ser. 11. c. 1. eiusq; usus aliquis etiā hodie superest, cupas quasdā nobis obuolūtibus, atq; ita quasi in doliō sedentibus, uapore uel ex herbarū decocto, uel silicibus ignitis perfusis ad nos ad sudorē eliciendū allato. Meminit etiam Paul. lib. 3. cap. 43. καὶ πυριαιτὸς κελεύει ἢ τοῖς διαπύροις δίχρως ἐμβαπτομένους τινὰ τ' ὑπερῶδων σμυμμάτων. Porro non solū uasa fomentatoria, φακωτὰ græci appellant, à lenticularū ut Celsus dixit similitudine, sed etiā φακωτὸς ἐκκοπίας, hoc est lenticulata scalpria habet, quorum mentionē facit Galen. vi. Meth. libro, quos describit esse eos qui τὸ μὲν φακωτὸς ὑπὸ τῷ πόρατι πρὸς χεῖρα ἀμβλὴν καὶ λαῖον ἔχουσι, τὸ δ' ἐν κατὰ τὸ μήκος ὄρθιον. hoc est Lenticulata incisoria scalpria sunt quæ lenti similem partem in extremitate præminentem obtusam & leuem habent, acutam uero secundū longitudinem rectam, hoc modo.

qui autem huius excisorij scalpelli usus sit ibidem Galenus abunde ostendit. Sequitur paulò post. Aut Hyperici drach. i. ex uino mulso propinato, uel aque mulsæ cyatho uno, sed in græco το. α. unciam i. legitur, quod pondus ut nimium præsertim in cyatho liquoris uno accipiendū reptobo, drachmāq; legendā existimo: quemadmodum

quemadmodū cōtra in sequenti mox pharmaco imminuta mensura mellis mihi uidetur, in græco sic expressa, ἢ κιννάμωμος λουκός. το. β. μετὰ μέλιτος. το. γ. ὑπὸ ἡμέρας. γ. διδόνου πίνω. quare pro το. γ. id est uncia dimidia το. γ. id est quadratē lego, uelut reddidi. Sed & paulo inferius κιννάμωμον pro κιννάμωμου legitur, & ὅτι ἡλίω ἡλιασμοῦ pro ὅτι ἡλίω ἡλιασμάω. Est enim non ad potionem referendum, sed ad ipsum ægrum insolatum.

Aut adiātī & myrrhē eius dimidium ieiuno à balneo exhibeto in uini hemina dimidia. Hoc medicamentū sic prodit ut liberum relinquat adiātī pondus, ita ut quantū tandem quis accipiat, eius dimidiū de myrrha addat, quomodo etiam præcedenti lib. 8. cap. 9. de dauco & foeniculo accipi posse iudicauī. Sequitur paulo post. Aut adiātī drach. i. myrrhæ drach. ii. mentæ drach. i. in aquæ heminis duabus coquito, & c. sed in græco codice hoc pharmacū cū præcedenti connexū est, per interuentionē particulæ ἢ, id est aut, rursus dirimendū. sed & σμύρνης δραχ. ii. id est myrrhæ drach. viii. expressæ habetur, pro quibus ego δραχ. β. id est, duas drach. reddidi: ut sic in græco hoc pharmacum legatur, ἢ ἀδιάντης δραχ. α. σμύρνης δραχ. β. ἢ διούσιμα δραχ. α. & c. Addit autē ad finem huius pharmaci, exhibendū esse ipsum à deambulatione & frictione, spiritu adhuc sublimiore existēte, hoc est ἐπιμετρωτότερον πινόμενον ὄντος μετρωτότερον ἰταχ πινόμενον dixit spiritū sublimem ab exercitatione deambulationis redditū. Sic autē appellare solet tum Hippocr. tum Galen. paruum & uelut uideri alicui possit, ad fauces usq; tantū modo progredientē, non ad profunditatē thoracis descendētē, uelut lib. 3. de difficultate respirationis ipse Galen. declarat, ostendens ab Hippocrate sublimem spiritū dici paruum & modice densatū. Sequitur mox. Aut herbam Orontion appellatā coquito & cum decoctio lauato. Quā hic Archigenes Orontion herbam appellat, dubito equidē an hic rectē legatur in græco exemplari, ἢ πῶν λεγομένων ὀρόντιον βοτάνω, quū Orontion herbam apud nullum utriusq; linguæ scriptorē reperiam, Quare meritō mihi diu locus suspectus fuit, donec tandē in eam opinionē uenerim, Orontion herbam nullam aliam esse quā Origanū aliās appellatam, & fortassis etiā ὀρίανον pro ὀρόντιον est legendū, nisi & hæc una est appellatio qua Origanum significatur: huius enim suspitionis gratia lectionem mutare noluitus, Hoc tamen aperte asserentes, nullam aliā esse ὀρόντιον, siue rectē siue corruptē diciam quā origanū, facultatis sectoriæ, attenuatoriæ & calfactoriæ à Galeno descriptam, ob quas uires utiq; hoc præstat, quod hoc loco de ea Archigenes testatur, Nimirū quod decoctū eius in balnei usu ictericis uitiatū colorē detrahat, ita ut ipsa decoctū aqua statim uiridis reddatur, atq; huius rei testimonium nobis ex Diosc. suppetit, qui lib. 3. de Origano sic ait. λεησμονὸς ἢ ἐν ψάρασ ἐν ἰκτερόν τὸ ἀφέψημα αὐτὸ ὅτι λυθῶ ἀφελεί. Quin & eius rei ego testis esse possum, qui & antea q̄ hūc locū legerim, & postea ac nuper adeo aliquoties ab eius lectiōe, cōfidētius eiusmodi decoctio pro lotura ictericorū usus, origani hanc facultatē esse sum exptus.

In Cap. ii. de splenis affectionibus.

Recenset Galen. hoc loco tria pharmacorū genera spleni indurato auxiliaria, Attenuantia uidelicet citra calfactionē, amara item & austera ad corroborationē: & secundū primā rationem, hoc est ex attenuantiū citra calfactionem genere, acetū & acetū mulsum esse dicit uisceri cōmoda, quibus ualde amara cōmiscēt, & aliqua austera, adstringentiū uidelicet generis. Ultra hæc uero tria genera quædā apponuntur materialia pharmaca, hoc est quibus reliqua excipi queant, & cōmodius applicari, uelut est cera, resina, pix, bitumē. sed uerba quibus hæc postrema sententiā exprimitur, corrupta sunt in græco exemplari, hoc modo. εἰς δὲ ἄλλω χρησίμου ἢ σκευῶν κμάτων τε ἐν μαλακμάτων πίνωσι γνία πρὸς τὸ μέλι. Restituēda sunt autem

autem sic. εἰς δὲ ἄλλω χρησίμου πρὸς τῶν λυθωμάτων τε ἐν μαλακμάτων, & c. uelut nos reddidimus. Quin & proxima ante hanc sententiā linea ἐκκριθσομένων pro ἐκκριθσομένα habet. & in fine huius tractationis ante Andromachi pharmaca, uox ἐκδόντες deest, quæ inserta & restituta plenā sententiā efficiet, quam ego expressi, ut sic legas, ὁ καὶ οἱς φαρμακίταισι βιβλίοις οἱ πρὸ ἐμὸς ἔγραψον ἐκδόντες ἐποίησαν το.

Pharmaca potabilia ab Andromacho ad splenicos conscripta. In primo ex his pharmacis nasturtij nigri sesquidrachmam cōuertit, hoc est κιννάμωμος μέλιανθ δραχ. ας. Sed in græco exemplari κιννάμωμος μέλιανθ habetur, qui error ob uiciniam utriusq; uocis non infrequens est in græcis autoribus, uelut iam saepe indici caui. Esse autē Nasturtij nigri, & non cardamomi legendū, tum ex Dioscoride apparet, qui nasturtiū σπλήνα μολύβει, id est splenem minuere palam tradit, hoc ipsum de cardamomo ut uiribus imbecilliore penitus silens: tum ex Plinio ostenditur, qui lib. 20. cap. 13. duo nasturtij genera facit, album, & alterum nigrius, cuius sanè usum Andromachus hoc loco probat. Quanc̄ autē idem Plin. ex cardamomi generibus tertium breuius atq; nigrius depingat, tamē huius usum hic imbecilliorē puto, et cardamon, id est, nasturtium iuxta Dioscor. testimonium accipere malo, maxime quum & uetus interpres nasturtij nigri legerit. Quare in sequentibus duobus pharmacis, in primo nasturtij drach. iiii. in secundo. vi. reddidi: quanc̄ non κιννάμωμος sed κιννάμωμον in exemplari græco expressum sit.

Pharmaca potabilia ab Aesclepiade ad splenem cōscripta. Inter hæc pharmaca habetur, Aut herbam pelargitū appellatā tusam ac cribratam dato ut prædictū est, hoc est, ἢ βοτάνω τῆ λεγομένη πηλαργίτιν κώφας ἐν σήκεσ δίδω κατὰ πρὸς τὸ πινόμενον. Sed fateor me tamen dubitare an πηλαργίτιν uox hic rectē legatur, & si rectē legitur, palam confiteor me nescire quæ sit hæc herba, quando sanè apud nullum utriusq; linguæ autorē hanc herbæ appellationem reperit. Plin. quidē daphnoides fruticē pelasgū appellari dicit, sed Dioscor. eo loco πῆπιον habet, ut eo non libeat animū acclinare quo πηλαργίτιν uox ex pelasgi appellatione facta sit, modo quo Attici pelasgos populos pelargos dixerūt, Strabone lib. 4. autore: quum daphnoides ipsum, uulgo laureola dicta, hūc usum nō præbeat, in quē hoc loco pelargitis assumenda proditur. Suspicio est quidem magna potuisse πηλαργίτιν pro πῆπιον ἄλλω irrepere, sed & hæc frutex est potius q̄ herba, aliās & à Diosc. & Galeno, itemq; Paulo ac Plinio lienem eliquare & absumere prædicatur, certo diu spacio drachmæ pondere ex uino tum semine, tum folijs eius acceptis, ut hic locū habere possit, nisi neq; feminis, neq; foliorū, neq; eius ponderis mentio fieret, sed totius herbæ tūdendæ ac cribradæ, & in potu exhibēdæ, uelut dictum est. Dicitū est autem ab eo in præcedenti pharmaco, cochlearia duo fructus myricæ cum acetū mulsi cyathis tribus exhibenda esse, ut & hæc herba eadē mensura ex eodē liquore sit accipienda. Quare in re incerta nihil pronunciare ausim. Est & suspicio πηλέκινον pro πηλαργίτιν fortē legendū esse. proditur enim pelecinos, hoc est securidaca appellata herba, aut frutex potius, uiscerum obturationes expurgare, ob uim amarā & subacerbā, atq; hæc uis & in semine eius, & in ramulis cōtinetur Galeno teste. Quin & λεγγίτις & φρυγίτις uoces, similitudinē ad πηλαργίτιν herbam habent, ut hæc pro altera earum supposita uideri possit, Est autem utraq; appellatio aspleni, quæ & scolopendria, & hemionitis uocatur, atque hæc omnium aptissima hoc loco existat, & supra ab Andromacho, & ab ipso etiam Dioscoride ac Galeno splenem absumere prædicata, Nihil tamē pronunciamus, liberam relinquentes iudicationem, quū fidem nostram in interpretando præstitimus, præscriptam πηλαργίτιν herbam fideliter reddentes.

Pastillus splenicus tumorem eliquat. Hunc pastillum drachmæ unius pondere

dere ex tribus acetii mulsi cyathis dandum conuertit, sed in greco exemplari διδοται δραχ. γ. καὶ ὄξυμέλιτος κνάδοι γ. habetur, hoc est Dantur drachmæ III. & acetii mulsi cyathi tres. Esse autem drachmarum pondus nimium uel hoc indicat quod antea ex pharmaco pastilli drachmales formari iubetur, hoc est ut ipse ait, γίνονται προχρισκοὶ ἀνὰ δραχ. α. ἄγονται. hoc est fiunt pastilli drachmæ ponderè, quorum uidelicet unus pro uice exhiberi debet: aliàs haud dubie trium drachmarum pastillos effingere iussisset, si trium drachmarum pondus pro uice sumi oporteret. Sed & Aetius sermone 10. capite 11. hoc pharmacum bis recensens utroque loco drachmam unam tantum, cum acetii mulsi cyathis tribus propinat. Quin et si δραχ. γ. recte legeretur, oportebat etiam διδόντου legi pro διδοται, quod quum non fiat, certum est numeri ternarij notam. γ. pro unitatis numero α. irrepsisse, & supposititiā esse.

Chrysermi pastillus splenicis, hydropicis, cit urinam, mollit aluum.] Hic pastillus Archigenis nomine ab Aetio loco iam indicato citatur, isdē penitus per omnia uerbis & sententiā, nisi quod seminis dauci simpliciter uncia una habetur, pro qua hoc loco δάυκου σπέρματ' ὄξύβαφου, ὁ δὲ το. α. hoc est seminis dauci acetabulum, quod est uncia una legitur: & uerba quæ sequuntur, ἔχει δὲ καὶ τραγακάνθου μνάς. δ. Aetius in totum non habet, quæ etiam nos ut superflua & huc non pertinētia reliquimus. Sed & quod diximus, erui moliti chœnicem, id est ὀρόβου ἀληθιομύλων χρινικα, Aetius farinae erui uncias XVI. habet. Quod itaq; legitur ὄξύβαφου ὁ δὲ το. α. penitus falsum est, quum oxybaphum siue acetabulum non unciam unā capiat neq; mensuralē, neq; ponderalem, neq; liquidarū, neq; aridarū rerum, sed sesquicyathū, uelut alibi ex Paulo & Galeno ostēdi, & iuxta diuersos li quores, pōderalis libræ diuersas partes. Habet enim acetabulū olei drach. XVIII. id est, uncias duas, drach. II. Vini uero drach. XX. id est uncias duas & dimidiā. Mellis drach. XXVII. hoc est unc. III. drachmas tres; quemadmodū item supra à nobis ex isdē autoribus est cōmonstratum. Quin & iuxta diuersitatē rerū aridarum diuersas item libræ partes acetabulum pendit, sed tamen ferè olei pondus drachmarū ut dixi, XVII. ipsi attribuitur. Quare omnino uitiata & falsa est hæc lectio, pro qua iuxta Aetiū uncia quidem una est restituenda, sed oxybaphū penitus reijciendū. & ut hac parte sententiā meam explicem, opinor ὄξύβαφου uocem pro ὀκτώ δραχμάς irrepsisse. si enim sic legas, δάυκου σπέρματ' ὀκτώ δραχμάς ὁ δὲ το. α. id est seminis dauci octo drachmas, quod est uncia una, habebis omnino pondus in Aetio expressum: & hoc ipsum octo uidelicet drachmas unciam unam efficere, ab ipso Galeno est declaratum supra lib. 6. cap. 1. ubi & nos ponderum rationem explicauimus. quod si quis tamen ὄξύβαφου non delendum cōtendat, necessario penitus eius capacitatem pro superius indicata ratione ex Paulo augebit, sed hoc faciens Aetij lectiōnē non sequetur, qui tum huius seminis, tum sequentium anisi, seselis, radicis panacis, iridis, singulorum unciam unam habet, quam ego sequutus seminis dauci drachmas VIII. hoc est unciam unam, conuertit, uitiata lectiōne ueluti dixi reprobata. At uero quod erui moliti Chœnix hic præscribitur, cuius loco Aetius uncias XVI. habet, magna ponderis & mensuræ diuersitate dictum est: quādo iuxta Pauli sententiā Chœnix sextariorum duorum est. Sextarius autem unciarū XVII. ponderalium olei ponderis, iuxta eundem existat. Quare suspicionem habeo quod χρινικα uox pro ξέσλω supposita sit, quēadmodū in Aetio idē aliquoties cōtigisse supra memini. Sextarij enim mensura duab. tantū uncias Aetij pōdus superaret, cuius nulla ratio in hoc pharmaco habēda esset. Quāq; si iuxta Galeni traditionē sextariū expēdere uelimus inuenimus in sextario Attico uncias mensurales XVII. ponderales uero XV. & in Romano

Romano sextario mēsurales uncias XX. ponderales XVI. drach. V. scrupulum I. Tradit enim libro quinto pharmacorum τῶν κατὰ γῆν compositionis, Cotylam atticam pendere drachmas LX. utpote quæ unciarum nouem Italicarum mensuralium existat, quæ nouem uncia mensurales, septem & dimidiā ponderales uncias pendant, quæ drachmas LX. efficiant, uncia una octo drachmarum constituta. Sed adscribam de hac re ipsa Galeni uerba. ὁ μὲν γὰρ ἦρας ρπ. δραχμάς ἔγραψεν, εἰς σταθμῶν ἀνάλογον, οὐκ εἰς μέτρον τὸ ἑλαίου, ὡς ξ. δραχμάς ἐλκόνσης φλιωτύλης. καὶ γὰρ ἔλκει ἦγε ἀθηκὴ θ. οὐγγιῶν οὖσα τῶν ἰταλικῶν. ἐλκονσι γὰρ αἰθ. οὐγγίαι ἰταλικαί, αἰθ. τοῖς κατετακτικαῖς κέρασιν, ἐπὶ καὶ ἡμισίαν οὐγγίας σταθμικῆς, αἰθινὸν ξ. δραχμάς γίνονται, τῆς μιάς οὐγγίας. γ. δραχμάς ἐκούσης. Iuxta hanc itaq; ratiocinationem sextarius Rhomanus uncias XVI. drach. V. scrupulum I. ut dixi pendit, & Atticus uncias XV. Vtrum uero pro chœnice hoc loco legas & accipias, non longe à XVI. uncias erui moliti ab Aetio præscriptis aberrabis. Nolo tamen alicui autor esse mutandæ lectiōnis, quādo etiam ipse iuxta exemplaris præscriptū, chœnicem conuenterim, diuersitatem tantum lectiōnis indicare uolui, ut studiosos ad similia diligentiū aestimanda excitem. Quod uero Chœnix duorum sextariorum sit, Paulus libri 7. sine de aridorum mensuris explicat, quem locum etiā hic adscribam integrum, ut quum supra & pondera & mensuras liquidorum ex eodem explicarim ac restituerim, etiā hic locus integer & explicatus, atq; sic tota pōderum & mensurarum ratio, habeatur.

ἢ λίγυπία ἀγτάβη ἔχει. μο. γ. ὁ δὲ μόδιος ὁ ἀγυπτιῶν. ὁ ἰταλικὸς ἔχει χρινικας. η. ἢ δὲ χρινί. ξ. β. ὁ δὲ ξέσλω ἡμίξισα β. αἰθ. ἢ καὶ ἡμίνας προλαγογδύουσι. ἢ δὲ ἡμίνα ἔχει λιβάδους. η. ὁ ἀθηκὸς μεθιμνος ἔχει ἡμίκτα. ιβ. τὸ δὲ ἡμίκτον ἔχει χρινικας. δ. ὡς ἂν μίθιμνον ἔχει. μο. σ. χρινικας. μν. ξ. ἡς. τῶν δὲ τῶν σταθμῶν εἰπεῖν οὐκ ὀκλοῦμαι ὅτι τῶν ξηρῶν σταθμῶν ἀπερος δὲ ἢ κατὰ τὴν ῥοπήν διαφορὰ. Hoc est. Aegyptia Artaba continet Modios III. Modius Aegyptius & Italicus habet Chœnices VIII. Chœnix sextarius II. Sextarius habet semisextarios duos, qui sanè & heminae appellantur. Hemina autem habet cyathos VIII. Atticus Medimnus continet Hemiecta XII. Hemiectū uero seu Semodius chœnices III. Quo fit ut Medimnus habeat modios VI. chœnices XLVIII. sextarios XCVI. Ceterum pondus harum mensurarū nō facile est proferre, quod immensa diuersitas rerum aridarum iuxta lancis momentum & inclinationem existat. Alius Eugerastæ.] Hic pastillus à nobis ad uerbum redditus est, sed sic tamen ut lectiōnem quam exemplar præscripsit, quam uidelicet expressimus improbeamus, atq; sic legendum putemus, non quidem ex Aetio qui eum non habet, aut ueteri interprete qui ipsum pro more suo transiit, sed rei aestimatiōne commoti, non quidem alicuius iudicio præscribentes, sed rem in communi aestimadā proponentes. Sic itaq; legendum puto. ἄλλο δυνγρασίας, σκίδης ὀπῆς λεκαθαρυμένης μνάς δύο, βρυωνίας ῥίζης μνάς. β. πεπερεως λευκοῦ τὸ ἴσον, πετροσελίνου τὸ ἴσον, δάυκου κρητικῶ σπέρματ' ὁ ἴσον. ὀρόβου ἀληθιομύλων τὸ ἴσον, κεδρίδων. ξ. ε. βρεχέδων εἰς ἄφους το. η. ἰριως, πάνακ' ῥίζης, σμύρνης, ἀνὰ το. γ. οἴνου φαλερίνου εἰς ἀνάληψιν ὄσον ἔφαρκα. ἀνώπλατῆ προχρισκούς, καὶ ξηραίνε ἄν σκιά, δίδου δραχ. α. μετ' οἴνου λεκαθαρυμένου κνάδ. γ. Hoc est. Alius Eugerastæ. Scillæ affatæ depuratæ minas II. radicis bryoniae minas II. piperis albi tantundem, petroselini tantundem, seminis dauci cretici tantundem, erui moliti tantundem, cedridum sextarium dimidiū, macerentur in acetii besse, iridis, radicis panacis, myrrhæ, singulorum quadrantem. Vini falerni quod satis est his excipiēdis, & in pastillos cogendis. Formatos autem pastillos in umbra desicca, & drach. I. cum uini diluti cyathis tribus exhibe.

Epithemata

Epithemata & emplastra eiusdem Asclepiadae.] Hæc medicamēta ferè omnia bis à Galeno relata sunt. Nam mox post horum enumerationem rursus præscribitur titulus, pharmaca ab Asclepiade in quarto externorum cōscripta: & consequenter eadem pharmaca omnia repetuntur, aliquibus tamen interfertis & additis, fortè quod in quarto externorum hæc postrema dictionis Asclepiadae series contineatur, & alio quopiam loco priora pharmaca ab eodem Asclepiade sine perdita, alias temere eadem in eodem libro bis inculcarentur. In prima itaq; enumeratione pharmacū quo usus est Tryphon Gortyniates habetur, sed idem in secūda enumeratione repetitū, Critoni Gortyniati Cretensi inscribitur, Quare *λοιτων* pro *τρυφων*, aut uicissim hoc pro illo est suppositum, Tryphonis tamen inscriptionem utrobique legi & reddidi. In prima insuper enumeratione plura simplicia in idem pharmacum recipiuntur, & usus ipsius certus præscribitur. In secūda uero ea ipsa quæ in prima sunt, deesse exēplaris uitio puto, ut primam descriptionem rectam et sinceram existimem, nisi quod uerba quæ reddidi: pharmacum autem impositum fasciolis complecte, & oblige, in græcis corrupta habentur, hoc modo. *ὑπὸ δὲ τὸ φάρμακον καταλαμβάνεται ἰδίῳις.* Sunt autem sic restituenta uelut expressi. *ὑπὸ δὲ τὸ φάρμακον καταλαμβάνεται ταινιδίῳις.* Porro in præcedenti ante hoc pharmaco ad finē, uisici trientem conuerti, sed in græco *ἕξους το.δ.* habetur, id est, acetri trientem. *ἕξ* itaq; pro *ἕξους* restituendum est, uelut in eodem pharmaco in secūda enumeratione repetito habetur. Quin & in sequenti pharmaco *κερδολωμου* pro *κέρδαμου* falsò expressum habetur, quod in secūda enumeratione recte *κέρδαμου* scriptum legitur, & legēdum esse in his omnibus pharmacis supr. ostēdi. Quod uero ad finem huius pharmaci præcipitur, Tertia die gymnasijs utendum esse, quæ spiritū acutum reddere ualeant, hoc est *ἀρξύνου τὸ πινδύμα δυνάμειν*, sic accipiendū est, ut non desinant ab exercitijs priusq; anhelant, spiritu ipsorū acuto reddito, hoc est uehemēter paruo & denso, talis enim *ἀρξύνου πινδύμα* appellatur, uelut in III. de spiradi difficultate ipse Gal. declarat.

Malagma ex Cedria splenicis, hydropicis, medicamētum accommodatum.] Pharmaca quæ in hoc malagma recipiuntur, in pellem albam infarta affectus locis imponere iubet, quomodo etiam in priori enumeratione idem pharmacum, sed ex calce & uisco solum cōstans, alba pelle infartum imponere iussit. Sic enim habet, *ἐμπλάσας εἰς δέρμα λευκὸν ὑπὸ τῆς.* Verum hoc loco *ἐμπλάσας εἰς δέρμα λευκὸν, τὸ ἀπὸ ἀκάνθης λεγόμενον, ὑπὸ τῆς* expressum est, atq; haud scio qua significatio ne accipiendum sit, τὸ ἀπὸ ἀκάνθης λεγόμενον, & dubito an hic recte ea uerba legantur, & non supposititia existant, maxime quum suprā simpliciter pellis albæ meminert, Nam quæ pellis ἀπὸ ἀκάνθης, id est, à spina detrahi possit non uideo. Sed tamen quum non pellem à spina detractam dicat, sed à spina appellatam, suspicatus sum *δέρμα τὸ ἀπὸ ἀκάνθης λεγόμενον*, esse pellem Herinacei, quem *ἀκανθίωνα* appellari, Galenus huius operis libro. I. cap. I. sine testatur. At uero quum pellis aut cuticulæ Herinacei hunc usum esse, nusquam proditum sciam, ambigo an Herinacei pellem albam hoc loco accipere oporteat, quam uisitam sanè alopecijs prodesset, & Galenus loco iam citato, & reliqui ferè omnes medici græci ac latini meminert. Possit fortassis alterius alicuius animalis pellicula accipiēda indicari, sed quis de hac diuinare queat aliter quàm ego iam diuinai? Quare si cui diuinitatio mea placet, eam pro libito sequatur, Ego ut fidem meam in uertēdo præstarem, pellem albam à spina appellatam, conuertī. liberum relinquens ut accipiat quisq; quæ uelit. Si quis tamen Herinacei pellem accipiat, habet satis euidentem appellationis rationem. Est enim *δέρμα ἀπὸ ἀκάνθης λεγόμενον*, idem quod *δέρμα τὸ τῶ ἀκανθίων*, ut fortè non minus rectè, sed tamen minus anigmatice, *δέρμα λευκὸν*

λευκὸν τὸ ἀπὸ ἀκανθίων legi queat, quod tamen pharmaci scriptori nō placuisse palam est, ut qui rem ultro illis uerbis obscurare uoluit.

Aliud Fabullæ cōpositum ualde præclarum.] Ad finem huius pharmaci habetur, pharmacum est tusile, id est, quod cōtunditur, quod in græco exēplari sic habetur, *κοπήου δὲ τὸ φάρμακον.* Appellant itaq; *κοπήου φάρμακον* quod non coquitur, sed tunditur, ac liquoribus modice adstillatis ad malagmatis formam redigitur, nisi res tūdendæ per se moderate humectæ existant. Estq; hæc locutio, *κοπήου δὲ τὸ φάρμακον* eiusdem significati, sicut quū dico *κόπηου τὸ φάρμακον.* Suntq; ambæ loquutiones multi apud græcos medicos usus. Paul. lib. 4. cap. 55. ad contractos articulos emplastrū refert, de quo ad finē dicit *κοπήου δὲ τὸ φάρμακον. ἐστὶ ἢ κοπήου ἀγαθὸν διαλυμὸν ἰελίνω, ἢ λυπρίνω, ἢ διαφρίνω,* id est, Tusile est pharmacū, Est autem & nō tusum bonum, si irinò, aut cyprino, aut laurino dissoluatur. Sic enim apud Paulum legitur. Possit tamen fortassis rectius, pro *κοπήου* legi *ἀκοπού*, ut medicamentū lassitudinem eximens accipiamus, quorū usus est ita cum ungentis dissolutorum, per mollem & perseuerantem affricitū, uelut ibidem Paulus subiungit.

Pharmaca ab Archigene ad splenicis in primo medicamentorum secundum genus cōscripta.] Inter cataplasmata hic ab Archigene tradita habet. Aut Caparim maceratam aceto ac tritam cerato cyprino exceptā, hoc est. *ἢ καπάρει βεβεγγυμένη ἐν ἕξ λεία ἀνθλημύνη λυρωτῆ λυπρίνη.* Sed in græco *ἀναλεφομένης* pro *ἀνθλημύνης* habetur. Paulò post habetur. Aut lepidij folia imponito. hoc est, *ἢ κατὰ πλάσσει λεπιδίου φύλλοις.* Sed in græco legitur, *ἢ κατὰ πλάσσει πιδίου φύλλοις.* Porro tum in his, tum in præcedentibus sæpe, retrimenta ab expressa myrobalano reliqua, conuerti τὸ πῖσμα μυροβαλάνω. Neq; enim aliud accipiendū his locis uidetur: quanq; & succus ipse *πῖσμα* uocetur aliquando, uelut libro I. ostēdi. Cæterum quod ad finem capitis de uena retro sinistra aurē secanda legitur, in græco exemplari corrupte habetur hoc modo. *τὴν ὑπερ τὸ ἀριστερὸν ὄρα φλέβα λύσας.* Legendū autē est sic. *τὴν ὑπερ τὸ ἀριστερὸν ὄρα κελύλω φλέβα λύσας.* uelut ex Aetio ser. 18. cap. 11. palam uidere est qui idem auxilium prodit.

In Cap. III. de hydropie siue aqua inter cutem.

Inter pharmaca Asclepiadae ex quarto externorum Marcellæ inscripto: quam falsò *πῶμ ενπίς*, id est, internorum pro *πῶμ ενπίς* legatur: mox à principio habetur. Farris quod zeam uocant, moliti sextarios II. id est, *φάρους ὁ καλδοσι ζεαν, ἀλληλοσμήνος. β.* Far itaq; & zeam his uerbis pro eadem re Asclepiades agnouit, quū tamen sint diuersæ, uelut suprā lib. 2. abunde ostēdi, Sed quæ aliquādo inter se confundantur, maxime quum eundem usum præbeant. Zea enim proprie est ex qua fit alica, sicut far ex frumento fiebat. Iam quum res factitiæ pro naturalibus usurpentur, & factitiæ etiam inter se, itemq; naturales inter se, ob similitudinē appellationes mutuentur, uelut ibidem indicauī, fit ut far res factitia primum pro frumento ponatur, & mox etiam pro zea quæ frumēti species existit. Quanquam hanc græci exemplaris lectionem, à me ut habet redditā, corruptam existimem, & non *φάρους ὁ καλδοσι ζεαν*, esse legendum, sed *φάρους καλδοσις κελδοσις, ἀλληλοσμήνος. β.* quo modo sanè Aetius ipse, sermone 10. cap. 22. apertis uerbis habet. ubi planè idem Epithema recēset, Quomodo autē fieret far Clusinum alijs locis ostēdi, in quibus item eius lectio fuerat extincta, & à nobis denuo est restituta. Siue igitur hanc Aetij lectionem sequeris, siue farris & zeæ expositionem quam ergo retuli acceperis, rectam sententiam habebis, Nimirum ut farris farris sextarios duos in pharmacum assumas.

Aliud ex Critone, scængraci moliti ac cribrati sextar. II.] Ad finē huius epithematis in græco exēplari, post uerba *χρῶ ἢ αἰώρα* & *τῆ ὑπογεγραμμένη σκευασία,* sequuntur

sequuntur uerba. *υπερ λιτρα. α. πινος ξυρας λιτρα μίνα, τα πικτα κατὰ τῶν ξηρῶν,*
 quæ penitus sunt delenda, utpote quæ neq; ad præcedens neq; ad sequens phar-
 macum pertineant, neq; per se pharmacum iustum nobis præscribant. Quod au-
 tem dicit, utere subscripta confectioe, de malagmate ipoterio accipiendum est,
 quod proxime sequitur. quãq; non *μαλαγμα τὸ ἰπωτήριον* legatur quomodo con-
 uerti ex Aetij præscripto, sed *μαλαγμα τὸ ποτήριον ὑπεργραφόμενον*, id est, Malagma
 poterium inscriptum, esse autem hanc nō rectam lectionem, ex Aetio persuasus
 sum, qui *ἰπωτήριον* habet: & ex secundo ipoterio mox sequente, cui præscriptum
 est. *ἄλλο γυνναίου ἢ ποτήριον φάρμακον*, ita ut ἢ uocem conueniendam putem cum
 uoce *ποτήριον*, ἢ. tamen in i. commutato, & legēdum *ἄλλο γυνναίου ἰπωτήριον φάρ-*
μακον uelut reddidi, Aliud præclarum Ipoterium pharmacum. Nisi quis penitus
 nobis persuadeat, *ποτήριον* dictum esse hoc medicamentum, quod instar poculi
 refobeat humiditates ex alto, nam & hæc uerba pharmaco sunt adscripta. Nem-
 pe *ἀναπίνει τὰς ἐν βάρῃ ὑγρασίας.* Ipoterij appellatio autorē potius referre uidetur.

Aliud Bithynum appellatum.] In hoc emplastro, farinæ loliaceæ libram dimi-
 diam conuerti, sed in græcō exemplari *ἀλδύρου ἰείνου λιτρας, s.* habetur, hoc est, fa-
 rinæ irinæ siue iridis. Et sanè iris tum in præcedens tonforis emplastrum, tum in
 sequēs ex feminibus recipitur, ut & hic apuissima esse uideatur. Sed quum tamen
 in illis emplastris non *ἰείνου ἀλδύρα*, sed *ἰριως* simpliciter & *ἰλλυρικῶς* legatur, uisum
 fuit mihi hoc loco non *ἰείνου* esse legendū, sed *ἀείνου*, quum lolio ut semini *ἀλεύρα*
 id est, farinæ appellatio potius conueniat quàm iridis radici, quanquam apud la-
 tinos Plinius sanè omniū rerum pulueres farinas appellare soleat. Habet autem
 tum lolium, tum iris uim calfactoriam & resiccandi, sed lolium iride amplius, iris
 autem magis tenuium partium existit. Sequitur paulò post aliud emplastrū, in
 quo iridis illyricæ minæ quartam partem, hoc est, drach. xxv. conuerti, sed in
 græco codice drach. xxx. habentur, asterisco tamen adiecto, indice lectionis du-
 bia & quam typographus nō sit assequutus, hoc modo. *ἰριως ἰλλυρικῶς μνᾶς τέταρ-*
τον, ὃ ἐστὶ δραχ. λ. Vidēdum igitur de minæ pondere, ut inde ueram lectionem asse-
 quamur. Minæ itaq; triplices medicis græcis in usu fuerunt, Attica, Medica, &
 Alexandrina. Attica drachmarum centum fuit. Medica drach. cxxviii. Alexan-
 drina drachmarum. clx. Si itaq; Atticam hoc loco accipere uelimus, minæ quar-
 ta pars drachmæ. xxv. erunt. Si medicam, drachmæ. xxxii. Si Alexandrinam,
 xl. Videtur autem omnino mihi accipienda esse Attica Mina, cuius quarta pars
 hoc loco drachmæ. xxv. legendæ sunt hoc modo. *ἰριως ἰλλυρικῶς μνᾶς τέταρτον,*
ὃ ἐστὶ δραχ. κε. ita ut. i. character sit elapsus. & κ. in λ. transmutatum, atq; huius conie-
 cturæ meæ hanc rationē habeo. Totū hoc pharmacū ex rebus cōstat, quæ aut mi-
 næ pōdere aut minæ dimidiæ, aut minæ quartæ partis recipiuntur, præterq; piper,
 quod drachmarum xii. & dimidiæ pondere accipitur. Ex hoc itaq; coniecturam
 facio, drachmarum. xii. & dimidiæ piperis pondus, esse dimidium pondus quar-
 tæ minæ partis, & totius minæ octauā. Nam alias non tam exacte dimidiā drach-
 mam ad. xii. drachmas addidisset, nisi drachmarū xxv. hoc est, quartæ minæ
 partis medietatem uoluisset indicare, ut ita à mina integra ad octauam eius par-
 tem symmetriā simplicium rerum in medicamētum receptarū descendat ac pro-
 grediatur. Et iuxta talē planè modum Galen. ipse libro. 5. τῶν ἡπὶ γῆν Icesij empla-
 strū Critonis descriptione recensens, ipsumq; cum Heræ descriptione cōferens,
 confecturam facit, Minam ab ipso Critone drachmarum cētum usurpari, quum
 Heras centum drachmas pro mina exprimat, & consequenter ubi Crito minæ
 quartam partē habet, ibi Heras drach. xxv. scribat: additq; Galenus eodem lo-
 co dissensionem eorum qui de ponderibus & mensuris scripserunt, quorum ali-
 qui

qui unciarum xvi. aliqui unciarum xx. minam prodiderunt. Sed tamen Crito-
 nem solere Minam centum drachmarum pondere usurpare, quæ uncias xii. &
 dimidiam efficiunt. Sed adscribam Galeni de hac re uerba, ex quibus tota res cla-
 rior reddetur. *Ἐπιφάνηται δὲ πῶς πῶς τῶν σαδμῶν καὶ μέτρων γραφῆσαι, ὅπως ὅτιν*
ὁ Πλινῆς σαδμῶν, ἡνῶν μὲν ἐκκαίδεκα λεγόντων ὀγγίῶν εἶναι τῶν μνᾶν, ἡνῶν δὲ ἑκοσι, ἡνῶν
δὲ καὶ διατριχομῶν, καὶ τῶν μὲν ἀλεξανδρικῶν ἑκοσι φασιν ὄγγιῶν εἶναι ὀγγίῶν, τῆν δὲ ἄλ-
λῶν ἐκκαίδεκα. καὶ ὅσοι μὲν ἐτι μικρότερον. ἀλλὰ τῶν εἰς δραχμὰς ἀναγόντων τῶν μνᾶν, εἰ-
σὶν οἱ φασιν εἶναι τῶν εἰς δραχμῶν, ἡνῶν δὲ πλείονων, ἡπειδὴ καὶ τῶν ὀγγίῶν οἱ πλείοι ἢ ἐπὶ
καὶ ἡμισίως δραχμῶν εἶναι φασιν, ἡνῶν δὲ ζ. μόνον, ἕτεροι δὲ ν. τῶν τῶν ὄγγιῶν ἐχόντων, πῶσων
δραχμῶν καὶ λογιῶσιν τῶν ὑπὸ λείτωνος ἐγγεγραμμένῶν μνᾶν εἶναι, χαλεπὸν εἶρη. φαίνεται
δὲ καὶ ἐν ἄλλοις. ρ. δραχ. βυλόμην εἶναι τῶν μνᾶν, καὶ εἰπὸρ ὅσοι οὕτως ἔχει, &c. expendit
 enim consequenter Critonis descriptionem cum Heræ compositione eo quo di-
 xi, modo. Quod autem dicit Galenus, Quidam Alexandrinam unciam xx. &
 aliam xvi. statuisse, uel ex Paulo Aegineta palam fit, qui uice uerfa Aegyptiam
 & Atticam unciam xvi. facit, Romanam uero unciam xx. uelut supra à no-
 bis loco productio est ostensum: quanquam suspicor in Paulo *ἰατρικῆ* pro *ἰατρικῆ*
 legendum esse, quum Galenus iam citato loco Atticam palam centum drachma-
 rum pronunciet, & aliam, quam Medicam accipio, unciam sedecim. Nisi forte
 nec ipsa Attica certo centum drachmarum pondere, hoc est unciam xii. & di-
 midia ab omnibus fuit æstimata. Porro sicut hoc loco secundum hanc coniec-
 turam, minam Atticam accipiendam iudico, pondus uidelicet centum drachmarū,
 Sic in alijs quibusdā pharmacis reliquæ minæ usurpantur, tum in his libris, tum
 in alijs, de comp. pharmacorum *κατὰ γῆν* conscriptis, ut hac parte studiosos rei
 medicamentariæ diligentem æstimationem facere oporteat, quæ Mina singulis
 locis sit accipienda; atq; hac parte plerūq; etiam ipse Galenus nobis exemplo
 esse potest, exacte diligēs uir in priorū medicorum cōpositionibus expēdendis.

Ex Archigenis secundo libro pharmacorū secundum genus.] Inter hæc phar-
 maca habetur: Porro per omne curationis tempus unam aliquā ex his portioni-
 bus ipsis propina, cōtyledonis drach. i. scillæ aridæ mūdæ drach. i. in uino mulso
 diluto quotidie exhibe: sed in græco *σκιλλῆς καθαρᾶς ξυρας λιτρα α.* legitur, pon-
 dere palam nimis aucto. Sed & cōsequenter ubi habetur, *ἢ λινώριον ἢ χαμῆλαιον ἢ ἡνῶν καλοῦσι*
χυλίτες, &c. uelut conuerti. Quin & quod sequitur pharmacū hoc modo. Opti-
 me facit & hoc, Cancris fluuiialis sicci triti, pedibus ac eminentijs omnibus ampu-
 tatis, drach. i. asari drach. i. misceto aqua ex ipso flumine unde cācri extracti sunt,
 accepta; & propinato. Aliquando uero pro asaro, opobalsami par pondus addi-
 tur. In græco sic habetur. *καλλιπὰ δὲ ποιᾶ τὸτο κερκίνος ποταμίου ξηρὸν χαλῆς ἢ πο-*
δῶν καὶ χυλῶν λελειωμένον δραχ. α. ὅπιον ὀβολῶν. α. μίξας ὕδατι ὃ ἐστὶ ποταμοῦ ὅθεν οἱ
κερκίνοι, διόλου πίνειν. ἐνίστει δὲ ἀντὶ τῶ ὀπίου, ὅποβαλσαμον πρὸς βάλαντα ἴσον. Pro ὀπίω
 itaq; ὀβολῶν. α. legendum est ἄσπερον. δραχ. α. Sic enim Aetius decimo, capite 36. le-
 git: quanquam pondus utriusque rei, & cancri & asari, libra una sit expressum
 in Aetio, quod hic drachma una habetur rectius omnino, nisi in Aetio etiam de
 utraque libra singulas drachmas exhibendas esse accipiamus, quod omnino est
 necesse. Sed & Asari esse uim calfactoriam, urinam cientem, & ob id hydropicis
 commodam, Dioscor. & Galenus testatur, quæ uires in opio non sunt, pharma-
 co somnum cōciliante, & dolorē sedante, quibus auxilijs hydropici non habent
 opus. Sequitur paulò post. Hydropicos in balneo cum sale & oleo illinendos
 esse, & solis testibus exudatibus ablutis, educendos esse, primum linteis, deinde
 etiam reliquis amiculis contectos, hoc est ut in græco habetur, *πρώτον λιντοῖς,*
 Υ 2 εἴτε

εἴτα τοῖς λοιποῖς πῶδε βολαῖσι συνσκηπῶσι. Sunt itaq; λήγνια hoc loco uoce latina ab Archigene usurpata, sed uocalibus syllabarum traspositis, λήγνια enim lintea appellatur. Usurpat eam uocem etiā Constan. Cēsar lib. 20. cap. 22. λέια inquit ποῖσι σκῆμα κολύβια καὶ πῶδε βολαῖσι συνσκηπῶσι. Hesyeh. πῶδε βολαῖσι exponit, quemadmodum etiā paulò post latina uoce usus est, φερνίτις ἄρτος, id est, furnaceum panem, edendum dare iubens. Quomodo autem furnaceus qui aliàs græcis ἰπνίτης est, à clibanite differat, alibi indicauit. Sed & uinum nigrum Italicum aut Spicatum hoc loco mox sequitur. Spicatum itaq; eum dicere puto, ex spica nardi factum, Nardites Dioscoridi lib. 5. appellatum, & hydropicis uelut etiā alia eius generis, commodum ab eo proditum, quod ipsum paulò post Archigenes uinum Nardinum uocat. Nisi potius ἰσσανῶ pro σικατῶ legendum est, ut Hispanum uelut Italicum gentilitia appellatio existat.

Inflatos uero maxime locos, uescicis magnis probe inflatis quotidie continenter pulsato. Hoc auxilium item Aetius 10. cap. 29. prodit ex Herodoti & Archigenis autoritate. Meminit etiam Celsus. 3. cap. 21. Autoresq; multi sunt inquit, inflatis uescicis pulsandos tumores esse. Sequitur mox de Scarificatione talorum, & gestatione in lectica, quod in græco sic est, διελεῖν δὲ τὰ σφοδρὰ αὐτῶν, ἢ καὶ χεῖρας ἐν φορέῳ αἰώρῳ. Verum pro σφοδρὰ substituendum est σφύρα, & efficitur lenis quem ego expressi. Sequitur ad easdē affectiones, Confectio Biennij, quam ego hoc loco supposititiā existimo, ut quæ ad sequentis capitis finem pertinet, ubi etiam rursus scripta habetur. Noluī tamen eam hic expungere, sed iuxta præscriptū exemplaris itidem adscribere. Legitur autē infra cōfectio Breniti, id est, βρενίτις, hic uero Biēnij, id est, βιεννίς, altera lectiōne corrupta, uel fortassis utraq; Nam infra lib. 10. cap. 1. βιεννίτις habetur de qua tamē nihil habemus quod pronūciemus, quū obscurus nobis sit hic autor, uelut etiā alij pleriq; in his libris citati, & sane autoritatis rationem non multū referre ad pharmacorū facultatem, iam saepe dixi.

In Cap. IIII. De pharmacis dolorē sedātibus anodynīs & Colicis appellatis.

Distinguit hoc loco Galenus inter pharmaca dolorem sedantia, duplicia existentia. Altera enim tussientibus commoda sunt, de quibus supra egit. Altera Colicis tantum conueniūt, de quibus hic pertractat. Est autem lectiō uerborum quibus Galen. hæc dicit corrupta, quæ duplici modo restitui ac legi potest. Vel sic. αὐτῶν ἐν τῶν διστάων φαρμάκων σιωθῶσι τὰς βηχικὰς ὀνομαζομένας διαβροσισμῶν εἰρηνηταῖα. Vel sic quomodo etiam reddidi. αὐτῶν οὐκ οὐκ τῶν πρῶτων φαρμάκων σιωθῶσι εἰρηνηταῖα. Vel sic quomodo etiam reddidi. αὐτῶν οὐκ οὐκ τῶν πρῶτων φαρμάκων σιωθῶσι εἰρηνηταῖα.

Philonis Antidotus. Hæc antidotus à Philone penitus ænigmatice uersibus elegiacis prodita est, quorum tamen sententiā ipse Galen. abunde declarat, ut hic me longiorē cōmentationem assuere nihil sit opus, Reddidī autē eodem carminis genere eadē item ænigmatice obscuritate custodita, ad quam tamen æque ut ad græcam intelligendam, Galeni expositio sufficiens existit, ad quā etiā hæc super addam. Versu quarto pro δυσσείη, quam nos difficile lotium reddidimus, uetus Interpres legit δυσσείη. & sanè utraq; lectiō recta est, quum & ad dysuriam, & ad dysenteriam, antidotus hæc cōmodet, uelut etiam Marcellus medicus in empiricis cap. 22. docet. Quare si dysenterix lectiōnem quis malit uersum quartum latinum nostrū sic legat. Siue lapis uexet, siue dysenteria. Decimus ex ordine uersus sic legendus est.

Βήχᾳ τε καὶ πνιγμῶν, λύγνα τε καὶ κατάρου.
Tussim, singultum, destillantesq; fluores
Sisto, etiam si quid strangulet excipio.
Βήχᾳ τε καὶ πνιγμῶν, λύγνα τε καὶ κατάρου.

hoc est.

Verum exemplar habet.

Pro

Pro λύγνα itaq; legendū est λύγνα, quū λύγνα rabiei significationis, uersus non ferat. λύγνα autē itidem ut λυγμῶν dici, palam est ex multis locis, Sed & Diosc. lib. 5. de facultatibus uinorū, Vinū sincerū immixtum natura austerū ad λύγνα συμᾶχον facere dixit, Verum Interpres eius pro sua sapiētia dicit λύγνα pro singultu, hoc est, ἀντι λυγμῶν nō reperiri, Imò uocē λύγνα nihil significare, mutatq; temerarius lectiōnē, λύγνα συμᾶχον legendū adstruēs, magna suæ ignoratię proditiōne, quū λύγνα γος, æque ut λυγμῶν. ou. etiā in uulgatis græcorū dictionarijs singultus significatio nem habere prodatur. Versu deinde 19. πυρῶδες lege pro πυρῶδες. Et 24. ἐντὶ pro ἐντὶ à uerbo ἐνόω, id est, unio. Reliqua recte habent. At uero quod dixi, Inde Meneziadæ occisoris ponito drachmam,

Qui pecoris dentis uentribus excipitur.

In græco est,

καὶ τρίτον ἐν πρώτοις μνησίου δασοφονῆος
δραχμῶν πλὴν μήλων γαστέρι σωζομένη.

Hoc est ad uerbum.

Et tertio loco conijce drachmā occisoris Meneziadæ, id est Patrocli, qui occisor in uētribus ouīū seruatur, estq; hic occisor nullus alius quàm Euphorbus, qui uidelicet Patroclum occidit, Homero 16. Iliados teste, uelut ipse Galenus declarat. Sed hic Euphorbus ænigmatice pro Euphorbio positus est, quod uētribus ouīū excipitur & seruatur. Meneziadæ autem uocat Patroclum patronymica appellatione, hoc est Meneziij filiū, Sic enim Homerus ait. μνησίου ἀλκιμον υἱόν. Videlicet tamen mihi in primo uersu, καὶ τρίτον potius quàm ἐν τρίτῳ legēdum esse, ut sit hæc sententiā. & tertij inter Troianos occisoris Meneziadæ drachmam ouīum uentribus seruata. Hoc est enim quod ipse Patroclus Hectori postremo suo occisor obijcit, quod uidelicet prius à deo Apolline, & uero Euphorbio læsus sit. Sic enim apud Homer. 16. Iliad. ait.

ἔδην νῦν ἐκτὼρ μεγάλῳ δῖοιο, σοὶ γὰρ ἔδωκεν
νίκην Ζεὺς κρονίδης καὶ ἀπόλλων, οἳ μὲν ἐδάμασαν
Nunc te facta Hector, tibi quod uictoria cessit,
Qui loue sic iaceo facile atq; ab Apolline uictus.

ἐπιδύας.

Id est.

Et paulo post.

ἀλλὰ μὲ μοῖρ᾽ ὀλοή καὶ λητῶς ἐκτανθῆ υἱός
αὐτῶν δὲ δύσφορος, σὺ δὲ μὲ τρίτος ἐξηναρῖζες.
Sed me parca ferox, Latonæ & filius aufert,
Atq; uir Euphorbus, post quem tu tertius inistas.

Id est.

Estq; ipse Euphorbus hoc modo tertius occisor Patrocli à Philone dicitur nō ad ordinē, sed ad numerū respiciēte, Ioue tamē & parca, id est, fatis exceptis. Porro quod Euphorbiū per Euphorbum indicatū, ouīū uentribus excipere oporteat, tremq; seruare, etiā Diosc. lib. 3. tradit, Iubæ regis tēpore inuentū esse perhibens, Sed Galen. hic amplius Iubæ regi de Euphorbio libellū paruū scriptū esse testat. Plin. Euphorbiū ab Euphorbo Antonij Musæ fratre appellatū, per ipsum Iubæ regē Mauritanix tradit: eo enim medico rex usus est, uelut Augustus Cēsar Antonio Musæ. Sic enim ait lib. 23. c. 7. Inuenit & patrū nostrorū ætate rex Iuba quā appellauit Euphorbiā, medici sui nomine & fratris Musæ, à quo diuū Augustū cōseruatum indicauimus. & addit. Iidem fratres instituere à balneis frigida multa corpora adstringi, &c. ut certum sit Euphorbiū Musæ fratrem, & utroq; medicæ artis doctos fuisse. Cæterum uersus qui sequitur.

Viginti & drachmas candentis conijce flammæ,

In græco sic habetur.

ἄλλας δὲ ἀργεννοῖο πυρῶδες εἰρησι βάλλα.

Appellauit itaq; candentem flammam, ipsum piper album, à flammeo feruore quē habet, unde etiā πυρῶδες ἀργεννοῖο, quasi ignitū candidū Philo dixit. Tria autē piperis genera uulgò nota distinguit & Dioscor. & Galen. hoc modo, ut primus

Y 3 germinantis

germinantis fructus longū piper sit, Verū qui uelut immaturus fructus est, albū piper est nigro acrius, quū nigrum uelut superassatū sit, & iam superreficcatum. Discordat tamē hac parte à Diosc. Galen. Diosc. enim τὸ ἰ μέλαν ἢ θίου ἢ δριμύτερον ἢ λυκὸν ἢ δυσμαχότερον habet. et paulò post. τὸ ἰ λυκὸν ἢ ὀμφακίζον, ἀδενέστερον ἢ πωφρημύλον. Gal. uero s. simp. phar. ὁ δ' οἶον ὀμφακί καρπὸς, τὸ λυκὸν δὲ πέπερι, ὅρι μύπερον ἰσάροχον ἢ μέλανος, ἐκείνο γὰρ οἶον ἰσάροχον ἢ δριμύτερον ἢ μέλανός. Diosc. itaq; nigrū piper acrius & stomacho gratius esse dicit: legitur tamen in exemplaribus uulgatis δυσμάτερον, id est, ori gratius. Galen. uero contrā, album piper acrius & stomacho cōmodius prodit. Porro quemadmodū Philo piper album hoc loco aenigmatice πωφιδίς ἀργυρόν dixit. Sic Andromachus senior in Elegiaco carmine, quo Theriacam ex uiperis describit, à Galeno primo libro de antidotis relato, idem piper album ἀγλαίω appellauit, à nitore uidelicet quem habet. Sic enim ait.

καὶ λίθωνο μίσγοιο, καὶ ἀγλαίω σήσαιο
ἀμμυγὰ λιανέω κατθέμενος πεπέρι.

Id est.

Thurac; miscebis mox, aglaia; nitentem
Cum nigro mixtam iunxeris hinc pipere.

Quod ipsum tamē neq; à Galeno animaduersum esse, meritò mirū uideri debet, qui aliās ad unguem singula quæ in eius Theriacæ cōpositionem recipiuntur expendit, collatione eorū carminū ad pedestrem Andromachi Iunioris descriptionem, & ad uulgatā usq; ad eius seculum cōponendi rationē facta. Hos enim uersus exponens inquit, nō quærere oportere de aglaia, tanq; alterius alicuius pharmaci nomen sit, quū neq; in pedestri iunioris Andromachi descriptione, neq; in ea quæ ad eius ætatē per successionē peruenit, alicuius pharmaci nomē aglaia reperiat, & ea omnia quæ hoc pharmacū sex drachmarū pondere recipit, consono tum senibri, tum iuniori Andromacho sint relata, & omnino nihil extra illa additū sit, ad quod Aglaia; nomen referendū quis putet, ut fortassis aglaia; epitheton thuris, elegiæ autori apponere uisum fuerit. Sic Galen. de aglaia Andromachi iudicat. Sed adscribam ipsa uerba studiosis rei medicamentaria; diligentius trutinanda. ἐφεξῆς δὲ γραφόντος τοῦ ἀνδρομάχου, καὶ λίθωνο μίσγοιο, καὶ ἀγλαίω σήσαιο, τὴν ἀγλαίω οὐ γὰρ (ἵπτεται ἡμᾶς, ὡς ἄλλου τινὸς φαρμάκου ὄνομα, ἢ γὰρ ἢ περὶ τῆς γυγραμμένης τῷ νεωτέρω ἀνδρομάχῳ σιωδέσειας τῆς ἀντιδότητος, καὶ ἢ τῆς ἀχρὶ νῦν εἰς ἡμᾶς καθηκούσης παραδόσεως, ὅτε φαρμάκου τινὸς ὄνομα δὲν ἢ ἀγλαία, καὶ τὰ s. δραχμῶν ἔλκον τῷ σαθρῷ τῷ φαρμάκῳ πάντα συμφώνως εἴρηται, τῷτε περισυτέρω καὶ τῷ νεωτέρω ἀνδρομάχῳ, ὅ οὐδὲν ἐξωθεν ἐκείνων πρόσκατ, καὶ οὐ τὸ τῆς ἀγλαίας ὄνομα λέγειται τῆς ἡγεσῆς, ὡς ἴσως τῆ ἀγλαία ἐπίδητο ἢ λιβάνου ἢ σιωτιβέντι ἐλίγιον ἔδοξε προσδῆναι. His itaq; uerbis Galen. planē indicat Aglaia; nullius pharmaci nomē esse, & ne quærendū quidē de ea censet, satis absurdo dicitio, ab eo qui aliās omnia ita studiose rimatus: neq; minus absurda suspicio est, thuris epitheton aglaia; opinari, ut merito de hoc loco admirari possimus, adeò supine ab ipso explicato. Nos itaq; omnino rem inquirendā, & quidē attētius duximus, & sanē repertā etiam nobis feliciter speramus. Aglaia; enim Andromachus senior nihil aliud quàm piper album, uelut dixi, appellauit. piper autem album aliās in uersibus Andromachi non habetur, quum tamen iunior Andromachus ipsum ponat, sed ita ut hac parte uariant hæ huius antidoti descriptiones, aliās nulla re differentes, quod uidelicet senior piper longum in principio xxiiii. drachmarum pondere posuit, & eo loco pro eo iunior piper nigrum habet eodem pondere: hoc uero loco inter res quæ sex drachmarum pondere recipiuntur, senior album & nigrum piper posuit, iunior uero album & longum retulit, ita ut diuersitas tantum in nigro

in nigro & longo pipere sit, quorū alterum alter. xxiiii. drachmarū pondere, alter sex recepit. album uero in utroq; inter res sex drachmarū pondere ammixtas habetur, & ἀγλαία à seniore appellatur. Cæterū reliqua in Philonis antidotum recepta sufficienter ab ipso Galeno explicantur, & ex collatione uersionis nostræ intelligi possunt. Verū Natarū tauri texturā, hoc est, νάμα θυγατέρων τάυρων, dixit ipsum mel, propterea quod ex putrescentibus tauris apes generantur, quæ mel texunt ac conficiunt, quod etiam Nicander in Theriacis testatur hoc uersu.
ἴπποι δὲ σφικῶν γήμισις, ταῦροι δὲ μελισσῶν.
hoc est.

E tauro nascuntur apes, uespæq; caballo.

Idem tamē uersus in primo epigrammatum græcorū ex Pallada citatur. A Mar. autem Varrone lib. 3. de re rust. ad Archelaum refertur. Verum quomodo hæc apum generatio ex bubulo corpore putrefactio fiat, luculentiss. docet Constant. Cæsar de agricultura lib. 15. cap. 2.

De Colicis pharmacis ab Andromacho conscriptis. Inter hæc Colica pharmaca habetur, Colica Cassij, cuius descriptio pōdere tamen uariante, est itē apud Scriboniū compositione. 119. Sequitur postea, Colica admirabilis qua utor, cuius descriptio est genuina Philonis, quomodo etiam Aetius eam habet. Verum pondus in ipsa duplicatum est ad superiorē in elegia descriptionem. Deinde ὀπίσθραχ. s. in græco habentur, quum ὀπίσθραχ. κ. legendum est, uelut conuerti. Non longe post sequitur, Colica ut Scribonius, quam iuxta exemplaris præscriptum reddidi, sed non integram, ut apparet ex descriptione Asclepiadæ non longe post sequente. Quin & quod continenter ab eo sequitur pharmacum. Colica qua utebatur, præscriptum habens, non integra est, quæ itidem ut prior, postea integra inter Asclepiadæ pharmaca refertur.

Quæ Asclepiades ad coli affectus prodidit. Inter medicamēta Scribonij Laggi pharmacū antea ab Andromacho relatum continetur, sed integrius quàm supra uelut dixi, ut uel ex Aetio apparet, qui. 9. cap. 31. penitus eandē descriptionem ad uerbum habet. Verū in Scribonij libello latino uulgato hæc compositio non habetur, neq; hac, neq; superiori descriptione. At uero quæ paulò post sequitur, Paccij Antiochi cōpositio, in eo ipso Scribonij libro continetur, compos. 122. sed tam longis uerborum inutilium ambagibus, ut uel inde appareat libellum eum à Scribonio non esse latine conscriptū, sed ab aliquo translātū qui forte de suo aliquid adiecit. Aetius iam citato loco descriptionē hanc nostrā habet in paucis euarriantem. Porro quod dixi uino falerno per saccū nō excolato affuso, in græco est, οἶνον ὑδιβαλλομῆνου φαλερῆν ἀδιυλίσον. ἀδιυλίσον itaq; non defecatum est, & non excolato, quod per saccum fieri solebat, & ob id βακκίσημ appellabatur, uelut alibi memini. In Scribonij libello, hoc ipsum uinum falernum non saccatum uocatur. Aetius tamen falernum mari mixtum accipere iubet.

In caput. v. de dyfentericis.

Suprà libro 8. cap. 6. Galenus indicauit qui proprie hepatici appellarentur, quo loco etiam id à nobis additum est, plerosq; falli qui hepaticos pro dyfentericis agnoscunt. Quare etiā hoc loco Galen. ueros dyfentericos esse ait, in quibus neq; hepar affectum est, neq; alia affectio adest, præterquam ulceratio intestinorum uel nuda uel cum putrefactione depascendo proserpente, nome græcis appellata. Cæterum signa dinotionis fluxus hepatici ab excretionē dyfenterica, longius ab Aetio ferm. 9. cap. 43. & Paulo. 3. cap. 42. prodūtur. Galen. uero ea ipsa hic reliquit, ut qui propositū habeat, nō ipsas affectuū dinotiones docere, sed rei medicamentaria; cōpositionem affectibus cōmodam præscribere: quanq;

Y 4 neq;

neq; duodecimo methodi, cuius hic meminit, illam partem fufius traclarit. Vox ipsa *δυσμετρίαις*, malignam intestinorū affectionē indicat, Vnde etiā latini Tormina intestinorū dixerunt, neutra appellatione satis indicante ipsius morbi affectum ulcerosum.

Quæ ab Andromacho ad dysenteria scripta sunt. Recenset Andromachus confectionē ex ordine secundam ex fructibus constantem, sed cuius descriptionem corruptam haud facile sit restituere, quod hi fructus quos in hoc pharmaco cum recipiendos censet, nobis non extent, & ne nominibus quidē satis noti sint, expendemus tamen omnes diligenter quorū antea in his cōmentarijs non meminimus, ut aliquam saltem cognitionē adipiscamur. Et primū quidem uidebitur quæ sint sorba Ephesina ab ipso appellata, quorum duos sextarios recipere iubet, habet enim *δύωμ ἐφεσινῶν. β.* Videtur itaq; nobis *ἐφεσινῶν* uox corrupte legi, & pro ea aut *ἐφεσινῶν* substituendū esse, ut patriam intelligamus esse appellationem; quanquam de Sorbis Ephesinis me nusquā legisse meminerim: aut *ἐφεστικῶν*, ut accipiamus sorba cohibentia, alui uidelicet fluxiones: hanc enim uim præcipue habent, ob *τὴν σύφουσαν* in ipsis facultatem. ita ut *ἐφεστικῶν* uox idem quod *σκλητικῶν* significet. Verum ut hanc in ipsis facultatem esse cognoscamus, & qui sint fructus sorba appellata discamus, locū de his ex 2. libro Galeni de alimētis adscribemus, ubi de mespilis & sorbis simul agit, his uerbis. *καὶ τὸ πῶν ὁ αὐτὸς λόγος ἐστὶ τῶν περικνημῶν. σύφουσαν μὲν γὰρ ἀμφω, πολὺ δὲ μάλλον ἢ τὰ μέσπυλα, διότι καὶ συμπεριώταται ἐστὶν ἐπιμαρτυροῦσα γαστρί. ἡ δὲ ἰσὴ ἢ αὐτῶν πρὸς ἐπιμαρτυροῦσα τὰ ὄνα, τὴν ἀρχὴν γὰρ ἔχει τὴν ἐπιμαρτυροῦσαν ἢ τὴν μεσπυλοῦσιν ὁμοίως, ἀλλ' ἐστὶν ὁ κατ' αὐτὰς χυμὸς ἀσπυρὸς, ἀνδρ' ἐπιμαρτυροῦσιν.* Plinius porro lib. 15. cap. 21. quatuor sorborum differentias siue genera facit, & de quarto sic inquit. Quartū genus Torminale appellant, remedio tantum probabile, assiduū prouētū, minimūq; pomo, &c. Quod itaq; Torminale uocari Plin. dicit, uehementer suspicor id esse genus quod Andromach. hoc loco *ἐφεστικῶν* appellauit: ut quemadmodū Ephesicorum appellatio a sistēda aluo est, sic Torminalium a commoditate quam torminositas, hoc est dysenteritis exhibēt, sit deducta. Reddidit tamen Ephesinorum appellationem, non quidem asserens sic esse legendum, sed in medio relinquens ancipitem lectionem, nullius iudicio hac parte præscribens. Sequuntur mox in eodem pharmaco pira Terentiana xx. hoc est *ἄπιοι τερεντιανοί. κ.* Sed & hic dubito an Terentiana pira recte legantur, quum Plinius in pitorum nomenclaturis explicandis diligentissimus, Terentianorum pitorum mentionem non faciat, Suspicio itaq; Tarentina legenda esse, hoc est *ἄπιοι τεραντινοί.* Plinius enim libro 15. capite 15. inter pira quæ patriæ nomina habent, græca & in his Tarentina recenset. Nisi forte apud Plinium Tyranniana pira falsò pro Terentianis leguntur paulò ante hunc locum, ubi ait, Sed confessis urbis uocabulis autores suos nobilitauere Decimiana, & ex eo tractum quod Pseudodecimianum uocant. Dolobelliana longissimi pediculi, Pomponiana cognomine mammosa, Licetiana, Seueriana, & quæ ex his nata sunt Tyranniana, longitudine pediculi distantia. Sequuntur mox Mala Cestiana xxx. de quibus alio loco dixi, sicut etiam de siliquis, id est, *κερατῖοις* quæ mox sequuntur. Sed in græco exemplari falsò habetur, *μῆλα ἐν ἄλλω κινδύονα κισσιανῶν. λ.* pro quo ego legendum censeo, *μῆλα λισσιανῶν. λ.* de cotoneis enim antea meminit. At uero quemadmodū in hoc pharmaco Sorba Ephesina, & pira Terentiana, nobis obscura & ignota leguntur, Sic in sequenti mox pharmaco item ex fructibus constante, & appellato, Mala Hermiblacæ nobis ignotissima habentur, quādo sanè inter tot malorum nomina, neq; ipsorum Plinius mentionem facit. Habemus tamen fortissimā suspicionem ex characterū similitudine, Orbicula

lata hoc

lata hoc est *ὀρβικλάτα* pro *ἐρμιβλάτα* legendum esse. Hæc enim Plinius ait ex figura orbis in rotunditate circūacti, esse appellata, additq; Hæc in Epiro primū prouenisse, argumento sunt græci, qui Epirotica uocant. Quare etiam *ἠπειρωτικά* pro *μῆλα ἐρμιβλάτα* legēdum esse, cuius uideri possit. Sed ego cōiecturas meas indico, nihil definitio. Quod si uero pharmacū hodie nobis parandū esset, tum pro malis Hermiblacis appellatis, tum pro piris Terentianis, ex malorū ac pitorū genere multū adstringentiā accipere nō dubitarem, quū in his non aliud spectetur q; adstringēdi facultas, per quā dysentericis fluxionibus, eas sistendo, mederi possunt. Porro hi fructus nō solum dysentericis fluxionibus cōmodant eas restringendo, Verū etiam cibum nō cōtinentibus cōmode in cibo exhibentur, sto machi adstringēdi ac corroborandi, itemq; proritandi gratia, uelut Scribon. numero uulgatæ editionis: 104. tradit, qui locus quū sit corruptissimus, in studioso rum gratiā a nobis adscibetur restitutus, nō quidē ex cōiectura, quā tamen partim adhibuimus, sed iuxta Marcelli medici præscriptū, qui hunc locum sicut ple rosq; alios, ex Scribonio mutuatus est, cap. 20. Sic itaque utrobique legendum est. Atq; ita uarietate ciborū & peruncionis stomachum proritare, ita ut reficiatur halica ex mulso, aut malorū cydoneorū succo, uel ex granis punicis facto, aut si quos magis delectabit, frigida posca, secundū quæ sumpta & hapala proderunt oua, & intubi cocti, uel nō cocti ex aceto dati, itemq; lactuce, & caules haplofiles ex posca decocti, aut ungula porcina excocta & madida: uulua quoq; & murices, & pelorides plurimū iuuant, & pomorū præcipue sorba, & mala orbiculata, & pira scauriana, crustumina, signinaq; in olla reposita. Item profunt uæ ex olla sumpta, &c. At uero Scribonij corrector admonuit pro uulua, Volema pomorum legendū esse, ex cōiectura ut apparet, inductus ut de Volemis piris appellatis Virgilio & Catoni, poma faceret, memoriæ uidelicet ipsius, eiusdem deinde coniecturæ cōfidentia, Scandiana legisse uidetur, nimirū pomorū Scandianorū apud Plin. & Columel. respectu. Verū in Marcello a nobis inuulgato, Pira Scauriana eo loco aperte habentur, quorū tamen mentionē Plinius nō facit, nisi Seueriana pro his supposita sunt apud Plin. aut cōtra Scauriana pro Seuerianis apud Marcellum. Cæterum caules Haplofiles pro teneris recte legi apud Marcellum, & legendos esse item apud Scriboniū, nō dubitandū existimo, quū lectio Scribonij uulgata facile potuerit ex hac uera nō intellecta fieri. Dixerunt autē Haplofiles græca uoce in latinā formā reducta, pro Hapalis uidelicet, quomodo etiā oua Hapala, q; tenera aut mollia, uocare maluerūt. Sunt porro Haplofiles caules, idē qui & prototomi, & asparagi appellantur, uelut etiā alibi in his cōmentarijs indicauimus. Et sanè nō leue argumentū ex eo habemus, quod non longe post eandem diætā repetens Marcellus, Edulta inquit, quoq; profunt hæc, Intubi, lactuca ex aceto, brassicæ, &c. brassicas enim hic quas supra Haplofiles caules dixit.

Infusa dysentericis cōmoda. Inter hæc infusa Faustianū habetur, quod non aliud est quàm ex pastillis Faustini cōstans, quorum descriptio eodem planè modo ut hic, habetur apud Aetium serm. 9. cap. 49. & Paul. lib. 7. ponderibus tamen aliquantulū uariantibus, rebus nihil mutatis. Quod autē dicit hic Andromachus, infundendū esse cum plantaginis succo, in quo spissamēta incocta sunt, Per spissamenta sanè accipiēda sunt pharmaca adstringēdi uī prædita, uelut est rubus, myrtus, flores mali punici, folia falicis, coma cupressi, Rhus, radix symphyti, & alia huiusmodi quæ in plantaginis succo incoquenda esse hic dicit. Aetius uero non plantaginis succo hæc incoquenda esse prodit, sed eorū decoctum simplex ex aqua accipiendum, & cum ipso pastillum infundendum. Sequitur mox, Infusum quo utor Athenæi, cōcordans Harpocræ, Magno Philadelpho, Aristotelo, &c.

Iao, &c. Hoc itaq; infusum cōcordare ait cū infusis siue pastillis infusilibus Harpocræ, Magni Philadelphi, Aristolai, Horum autem descriptiones habentur partim apud Aetium, partim Paulum locis iam citatis.

Si uero non moretur pharmacū retentum, ante eius usum polygoni succū aut murīā infundito. Hæc uerba sic habentur in græco, εἰάν δὲ βραδύην, πρὸς τὴν πολυγώνου χυλῶν ἢ ἄλλων. Lego autem sic, εἰάν δὲ μὴ βραδύην, uel εἰάν δὲ μὴ κραταίην. Quod autem Muria præfertim oliuarum albarum hunc usum præbeat, itemq; sal ammoniacum, etiam Aetius 9. cap. 49. docet, eodemq; loco testatur, Quod si quis infusum non contineat, sed statim ipsum reiecit, omnino mortū propinquum esse iudicandum, ueluti sæpe se expertum asserit.

Infusum quo uitor Aphtha appellatum. Hoc infusum siue pastillus infusilis planè is pastillus est qui ὄξος φελλῶν ab Aetio & Paulo appellat, propterea quod suber recipit, Sicut ἀφθα appellatio indita ex eo uidetur, quod ἀφθαίς, id est, ulcerationibus penitus inflāmatis & incensis confert. Variant tamen aliquantulum descriptiones. Nam λικιδίων κικουμύων pro κικουμύων in Galeno falsò legitur, sicut etiā φελλῶν κικουμύων δραχ. vi. falsò pro δραχ. i. habetur, ueluti ego reddidi. Rhoem itē Syriacum neq; Aetius, neq; Paul. habet. Aetius autem & omphacij drach. iiii, & fecis uini uistæ drach. v. habet, quorū neutrum Andromachus aut Paulus ammisit. Nam quod in Paulo σφεκλῶν κικουμύων legitur, φελλῶν κικουμύων legendum est, aliàs pharmacum ὄξος φελλῶν appellationē non ferret, si φελλῶν nō reciperet. Iubet autē Aetius φελλῶν ἐκ λικραμίου οἴνου παλαῶν κικουμύων, id est suberis ex uase siue dolio uini ueteris accepti ac uisti, accipere: cuius usum item Paulus ad eruptionem sanguinis ex utero præscribit lib. 3. cap. 62. ὁμοίως δὲ inquit, καὶ φελλῶν τῶν ἀπὸ τῆς ἰταλικῆς λικραμίας, καυθῆντος ἀποδία ἀρίστης πρὸς σιθιμύνη. Meminit & Plinius lib. 24. cap. 4. Quod autem suberis usus in dolijs ac cadis obturandis fuerit, Plin. lib. 16. cap. 8. declarat his uerbis. Vtus eius an coralibus maxime nauium, piscanū etiamq; tragulis, & cadorum obturamētis, præterea in hiberno fœminarum calu ceatu. Quam obrem non infacete græci corticis arborū appellant, atq; hanc quādem lectiōnē magis probō, quā quod quidā corticis arborem legunt. Est enim maior facerīa in eo quod suber arbor per se, arborū cortex appellatur, quā si suber corticis arbor dicatur. Puto autem Pliniū apud græcum aliquem scriptorem legisse, φελλῶν appellari item δρυόφλοιον, quæ uox arborum corticem significat. Nisi φελλῶν insinuasse potius putandum sit. Nostra certè lingua suber corrupta ex cortice uoce, Corck appellatur. Sicut calceamenti genus quoddā, soleam ex subere habēs, Pantophellum uocamus, corrupta ex græcis uoce, qui παντοφίλλον, ἢ τὸν παντὶν φῶν φελλῶν, hoc est ab eo quod calcetur suber, nuncupauerunt. At uero quem Andromachus in hoc pharmaco panem Alexandrinum appellat, Aetius & Paul. simpliciter ἀφθῶν ξηρῶν κικουμύων dicunt, uidetur itaq; Alexandrinus ab ipso Andromacho probari, quem ego nauticum accipio, & quem hodie nauarū biscoctum appellant. Est enim is uehementer siccus ob duplicem uidelicet cocturā, per cuius beneficiū etiā à carie & mucore illæsus, per multum tempus asseruatur. Cæterū uelut hic panis recte bis coctus est, & appellatur, Sic non recte apud Galenum 7. Meth. aqua biscocta legitur, & reddita est ab interprete Linacro, uelut alibi in his commentarijs ostendi. δινωκτα enim legendum est, & non δισνωκτα uel δινωκτα, accipiendāque decocta, de qua à se inuenta, Nero in extrema rerum desperatione, aquam ex subiecta lacuna potaturus, hauriens dixit, Et hæc est Neronis decocta, Suetonio in uita eius autore. Verum quum ille ipse Galeni locus non hac parte tantum corruptus sit & obscurus, eum denuo adscribam totum, & exponam hoc loco, quum nullo alio id fieri

fieri cōmodius potuerit in his commentationibus. εἰδέναι γὰρ ἢ σὺ τινὸς ἢ ἡμῶν ρα μῖα, μάλλον ἢ ἄρα ψυχρὸν ποιεῖ δεραπιδύνητας, ὡς ἔνιοις μὲν οὐ μόνον τὸ πρόσφατον εἶναι καὶ πηγῶν, ἀλλὰ καὶ τὸ ὄξος χιόνος ἐψυγμένου, ὡς ἐν ῥώμῃ σκευάζου ἐστὶ ἐχουσι, πρὸς βερμαῖοντες τὴν κατασκύβην, ἢ αὐτοὶ πρὸς γεγορδύονσι δινωκταμ. εἰδέναι μὲν τὰ αὐτὰς ἐψυγμένα πολλῶν εἰδέναι συγχωροῦντά με λαμβάνειν αὐτοῖς, ἐν οἷς ἐστὶ ἢ ἡ μίλητα, τὴν ἐν ῥώμῃ καὶ ἔστι ἐν δυνδοκιμοῦντων ἐδισματων ὡσαυτὴν τὸ ἀφρογάλα. Hæc uerba sic reddidi Linacer. Vidisti igitur & tu quosdam uno die, uel potius hora, frigida potione leuatos, quorum alijs non aquam modo dedi fontanam recentem, sed etiam quæ niue esset refrigerata, uelut Romæ præparare solent, præcalfaciēs scilicet prius, quam ipsi biscoctam appellant. cibos præterea ad eundem modum refrigeratos identidem me illis permittere uidisti, in quibus est & quam melcam uocāt, unus is quoq; Romæ laudatorum ciborum, ueluti etiam aphrogala. Primum itaque biscoctam pro decocta falsò legit, & uertit, Deinde Melcam appellatam non explicauit qui cibus esset, quum tamen alias obscuriorum uocum declarandarum gratia, quædā interserere soleat, extra græci exemplaris præscriptū. Videtur autem Romanam uocem putasse, quod tamen Galenus nō dicit aperte, nisi quod quum inquit esse & hoc unum ex laudatissimis edulijs Romæ, uideri potest Romana appellatio esse. Cæterū in libro πρὸς δινωκτίας καὶ κικουμύων Galenus aperitis uerbis prodit Melcam Romanam uocem esse, eiusq; cibum æstatis tempore conuenire, quam quā non ex toto usum eius multum probet, his sanè uerbis. καὶ σικύς δὲ καὶ πῆπνον ἢ πολὺν πρὸς σιθιμύνη καὶ πινικαῦτα, καὶ μηλοπέπωνος ἐστὶ τῶν πρῶτων κικουμύων ὀνομαζομένων ἢ πρόσφατον ἐγγυρῶν, καθὰ πρὸς γινωσκόμενης παρὰ ῥωμαίοις μίλητας ἐψυγισμένης ἀφρογαλακτός τε, καὶ τῆς ὄξος γαλακτός εἰδέναι μῖα. Hoc itaq; loco Galenus Romanā uocem esse Melcam aperte dicit, & quum amplius eam cum aphrogalacte, id est, lactis spuma, & alijs ex lacte edulijs proferat, Melcam ex lacte edulium esse ostendere uidetur, quod ipsum etiam Paulus libro 3. cap. 37. testatur, ubi eis qui ex calida intemperie cibum fastidiunt, refrigerantes cibos exhibere iubens, inter eos etiam melcam recēset, quam obsonium ex lacte esse ipse exponit. Sed adscribam eius uerba. τὸν μὲν οὖν ὄξος δερμῶν δυσκράσιαν ἀνορεκτικῆς τῆς ὄξος τῶν ἐψυγῆτων διαταῖν, καὶ μάλιστα τῶν δι' ὄξους ἀρτοῦ πίνων ἢ ὄξου κρῆτου δισινῶναι τῶν τοῖς, καὶ αὐτὸ πίνειν τὸ ὄξου κρῆτον. τὸ, τὸ ὄξου γαλα, καὶ τὴν παρὰ ῥωμαίοις καλουμένην μίληταν, ἐστὶ δὲ ὄξον ἢ ὄξος γαλακτός. Videtur itaq; nobis Paulus mēlcam ex Galeno transcripsisse, & tanquam per se refrigerans pharmacū prodidisse, quod tamen Galen. non dicit, sed Melcam & reliquos cibos per niuem refrigeratos se obtulisse in calidis intemperaturis: ut ex Paulo asserere nequeamus, mēlcam apud Galenū rectè legi, aut si rectè legitur, quā Melca uox nullū edulium siue ex lacte, siue ex alijs rebus cōstans, latinis significare reperiatur. quare hic locus nō immeritò nobis est suspectus. Apud Germanos certe Melca uox lactis significationē habet: quanq; ex græco ἀμελγῶν facta uideri potest, Sed Galen. & ex eo Paulus, Romanam uocē esse dicunt, quod mirū uideri debet, quū nemo ex latinis scriptoribus ante Galenū aut post, quod sanè sciā, Melcā uocē ullius alicuius rei significationē usurparit. Quare quid de hoc sentiā, studio lis æstimādū in mediū proponā. Aut igit̄ Melca uox est nō quidē latina, sed ex Germanis mutuo accepta, quæ Galeni tēpore Romanis in usu esse cœpit, pro edulio ex lacte cōstante aut solo, aut etiā uino addito, itēq; ouis, & forte pro hoc ipso qd etiā hodie Menestrā, & quibusdam, ut audīo, locis adhuc melcā per Italiā appellant, ut sic eius uocis ut uulgaris & barbaræ, nemo latinus mētionē fecerit. Aut pro melca legendū est meta, latina uox edulij cuiusdā ex lacte significatione, sed appellatione ex formæ similitudine facta

facta quam hoc eduliu ex presso lacte, ad metæ ac turbinis inuerfi similitudinem habet. De hoc Martialis libri. Rustica lactantes nec misit fiscina metas, & lib. 5. de uilla Faustini.

Nec uenit inanis rusticus saluator, Fertille ceris cana cum suis mella, Metamq; lactis Saffinate de sylua.

Porrò metæ uox Germanis item in usu est etiam hodie, pro eiusmodi edulij genere, sed s litera amplius ad caput uocis adiecta, Smetam enim metam appellat, præsertim apud Missinenses, quibus hic cibus est familiaris. Cæterū ut Metam non esse legendum putem, sed melcam uocem rectam & genuinam his locis legi opiner, Constantinus Cæsar facit, qui libri. 18. de agricultura sine, Melcam ex Paxamo sic fieri prodit. μέλκως σκιδνασία σιώτομ, παξάμου. ἡ καλὴ μὲν μέλκως αὐτοχέλιος ἢ καλλιῶν ἔσαι, εἰ λεραμαίοις ἀγροίοις καινοῖς ὄφος ἐμβώλης σριμύ, καὶ ἀθίθης αὐτῆς θερμοσποδία, ἢ πωρι μαλθακῶ, τὸ τίσιμ ἐπ' ἀνδρακίαν, καὶ ἐὰν ὀλίγον ἀνάσειν τὸ ὄφος, ἵνα ἀπ' αὐτῶν σκευαρίων ἀναποθῆ, ἐλκίνας ἀπ' ἀνδρακίας, εἰς τὰ αὐτὰ σκιδνωεῖα βώλλει γὰρ λα, καὶ θὲς αὐτὰ εἰς λιθωτάριον, ἢ μαρμελεον, ἢ γῆδα ἀκίνητον μίξει, καὶ τῆ ὑστερία ἐξῆς πολλῶν καλλιῶν μέλκως τ' πολλῆν τέχνην κατὰ σκιδναζομήριον. τὰ μάλιστα σκιδνωεῖα μετὰ πρώτων ἢ δλυτέρων χησῶν ἀλλασσε. Ex quibus uerbis apparet Melcam simpliciter lac esse in feruentis ollas, quæ acetum ebulliens absorbuerunt, infusum ac repositū, atq; sic acetosum redditū, ut fortassis non latina hæc uox sit, sed græca Asia familia ris, ex qua etiam Germani suam lactis appellationem deductam habent. At uero possit aliquis per Melcam, ipsam lactis spumam accipiendam esse suspicari, nisi de hac cōsequenter ab illa utroq; loco indicato, mentionē fecisset Galenus, ἀφρογάλα ipsam appellans. Hanc uero lactis spumā, hoc est concretionem lacti superstantem, Nicaner in alexiphar. ad ixiæ uenenum in potu probat, sic inquitens, πὲ γάλακτος πηγυμῆος ὑβρίοντο ῥεμῆλκτιν ἢ πὲ λκτι. Id est,

Aut conrescente superne Lacte satur fiat, quod multa calens retinet dum. Nihil enim aliud eum innuere quàm lactis spumā aut adeò ipsum lac, ex eo clarum est, quod Dioscorides, Aetius & Paulus eo loco, simpliciter γάλακτος uocē habent. ut ridiculus sit hac parte, uelut toto ferè opere exponendo, græcus eius autoris interpres, qui caseum recens coactum à Nicædro indicari tradit. Sed & ex Plinio apparet: quāquam uiscum pro ixiā falsò reddiderit, & lactis genus ad speciem asinini lactis contraxit, libro 28. cap. 10. sic inquitens. Asinino lacte potò uenena restinguuntur, peculiariter si hyoscyamū potum sit, aut uiscum, aut cicuta, &c. Porrò admonuit me nuper multæ lectionis & experiētiae uir Gulielmus Reyffenstein ἀφρογάλα quod spumam lactis dixi, ita ut hac appellatione concretionem lacti uelut spumam superstantem intelligam à Galeno indicatā, hoc est pingue & opimum, quod etiam ἐπίπαγος appellari potest: sibi non uisum esse ea significatione à me dictum in uersione Aetij, sed existimasse se per spumā lactis, ipsum uidelicet aphrogala, me indicare lac ex multa concussione adeò spumescens redditū, ut ferè nihil nisi spuma uideri queat: sic enim in quibusdam locis cōquassare solent. & sanè scrupulum iniecit mihi hac sua opinione, ut etiam ipse dubitare cœperim, an ne Galenus per ἀφρογάλα uocem potius hoc spumosum lac indicare uoluerit, quàm quod spumam lactis ego dixi. Certe nusquam apud Galenum, aut aliquem alium græcum medicū explicatum reperio, quid proprie ἀφρογάλα significet, sicut neq; rei rusticæ scriptores latini Cato, Varro, Columella, Palladius, Plinius de eo meminerunt: ex græcis enim nullum superesse scio, quū tot citentur à Varrone & Columella, adeoq; Constantino Cæsare, quem solum græcum mihi uidere contigit: sed tamen neq; hic ἀφρογάλα quid sit prodit

prodit, quum Melcam ut fieret diligenter uelut indicatū, prodiderit: aliàs quod ad usum attinet, in quem à medicis græcis præscribitur, nihil refert utrum porrigas, spumosum ne concussione redditum, an spumā etiam inconcussio superstantem, nimirum ad calidam uentriculi intemperaturā per hæc refrigerata corrigendam. Quem usum præstare etiam extant oxygala, à Columella ac Plinio quomodo fiat descriptum, ut melca ex Constantino à me recitata eius species quædam uideri queat. At uero ὠόγαλα quod lac ouis permixtū reddidimus, cibus est dysentericis commodus, tum ab Aetio 9 cap. 45 tum Paulo 3 cap. 42 proditus, ad acredinem humorum cōtemperandam, supra nutrimentum quod abunde inde corpori accedit: quare etiam ut refocillandis uiribus defectis congruens, ab eodem Aetio 11 cap. 18 præscribitur. Sed satis euagatum est, ad propositum itaque pharmacum reuertamur, in quod panis Alexandrini sicci usti drach. xv recipere iubet, hoc est nautici bis cocti uelut ego accipio. Recipiunt porrò & gallarum ustrarum, id est λεκαυμῆων drach. xv in hoc pharmacū iuxta Pauli & Aetij præscriptum. Verum hoc loco Andromachi λεκαυμῆων, id est tusarum habetur, facili lapsu ob uiciniam uocum: quare & nos ustrarum cōuertimus, quum etiam reliqua usta recipiantur, & Aetius ac Paulus ita præscribant, quos sequuti etiam suberis usti drach. xv reddidimus, licet φελῶν λεκαυμῆων δραχ. v. exemplar Galeni habeat. Sed & hic facilis est lapsus v. e. pro i. e. substituendi.

Infusum Nicostrati ad dysentericos quo Menander usus est. Ad finem huius infusi ait, res quæ in ipsum recipiuntur in pastillos cogendas esse cum uino, eosq; reponēdos reliquijs ab expresso uuarū succo restantibus stipatos, ne transpirent: hoc est ut ipse ait. ἀποτίθειται ἐν σέμφυλοις ξηροῖς ἵνα μὴ διαπνῆν. σέμφυλα ἴτα que ξηρά, reliquijs ab expresso uuarum succo restantes reddidi: omnes enim solidas reliquijs tum acinorum, tum radicum racemorum unde uuæ ipsæ dependent, ab expresso ipsarum succo restantes, ea uox significat, uelut etiam alibi me mini. In has reliquijs, pastillos ipsos reponere iubet, ne uidelicet transpirent, atque sic integriores perseuerent. Verum eiusmodi reliquijs non hunc tantum usum præbent, sed & ipsis uuis seruandis commodæ sunt, ueluti Galenus secundo de alimentis tradit, triplicem seruandarum uuarum modum præscribens, primum pensilium, secundū in mustum coniectarum, & tertium in ollas nouas inditarum, ita ut hæc ollæ uuarum expressarum reliquijs imponantur & adobruant, qui postremus modus cum sit etiā Columellæ ac Plinio indicatus, de hac re ipsa Galeni uerba adscribam, ut collatis locis res ipsa facilius intelligatur.

καὶ χωνῶνται γὰρ ἐν τῷ ὄπῳ καὶ ἀποτίθειται ἐν πολλοῖς δόξαις. ἢ γὰρ εἰς γλῶκτος ἐμβάλλουσι αὐτὰς, ἢ χύτρας κωνῆς πληροῦντες ἀποτίθειται ἐν σέμφυλοις. καλῶ δὲ σέμφυλα, τὰ σφῆρα λεῖψανα τ' σαφυλῆς, ἐπὶ δόξαις ἢ πῶς λλωοῖς ἐκβληθῆ πᾶς ὁ χυλὸς αὐτῶν, ἢ αὐτὰ σωπιθέασιν ἐν πίθοις οἱ ἀνδρωποῖ, σφίγγοντες τε ἢ πλουῦντες ἰχυρῶς, ὀνομάζοντες τε τρῦγα αὐτὰ ῥῆσ, ὅπου ἐγὼ σέμφυλον ἐκαλεσα. εἰς ταύτην οὐκ ἔτι τρῦγα τὰς κωνῆς χύτρας πλήρεις τῶν σαφυλῶν ἠπιδέασιν, πῶμασι σενουῶντες ἀκρεβῶς, ὡς μηδαμῶθι πῆραπνεῖσθαι, ἢ λιθοσυμβάλλει γὰρ τὸ πῶμα τῆ χύτρα, πῆσαν ἐπαυαλείφασιν, ἀπὸ τῆς τῆς διαπνοῆς ἐμφράττοντες. εἰ δὲ χηρὴ καὶ τῶν χύτραν αὐτῶν ἐξ ὑψώδους τε πικρῶ καὶ τελείως ὠσημένους. ἢ ὠπιτικῶν μὲν οὐκ ἐκλυττε γαστροῦ ἢ οἰαυτη σαφυλῆ, καὶ τῶ ἀνορέκτους ἐπεγείρει πῶς ἐδωδ' ἢ σιτιῶν, οὐ μὴν ἐπὶ ῥητοῦ γὰρ ἢ γαστρίᾳ, καὶ εἰ πλείων βρωθείη, κεφαλῆς ἀπῆται. ταύτης δ' ἐπι μάλλον δὲ κεφαλαλγῆς, ἢ ἀποτίθειται ἐν τῷ γλῶκτους. ἢ μόν ὅτι κερμαδεῖσαι κεφαλῆν οὐδὲ λως βλάπτει, γαστρίᾳ δὲ οὐτ' ἐπέχει, οὐτ' ὠπῆσεν εἰς διαχώρησιν πῆφικε. Plinius porrò plures modos conseruandarum uuarum libro 15 cap. 17 prodit, sed eum qui ollis uuis plenis in uuarum expressarum reliquijs impositis sit, eo loco non prodit. Sic enim ait. Liguria maritima alpibus proxima, uuas sole siccatas iūci fascijs

Z inuoluit

inuoluit, tadisq; conditas, gypso includit: Hoc idem græci platani folijs, aut uitia ipsius, aut fici, uno die in umbra siccatis, atq; in cado uinaceis interpositis. Quo genere Coa uua & Berytia seruantur, nullius suauitati postferendæ. Quidam ut has faciât, in cinere lixiuio tingunt protinus quàm detraxere uitibus, mox in sole siccant, tum folijs ut supra dictum est, inuolutas uinaceis stipant. Quod itaque in cado uinaceis interpositis, uuas prius folijs inuolutas seruari dicit, non est is modus quem Galenus indicat, sed qui lib. 14. cap. 1. ab eo proditur, cum ait, aliæ in sua tantum continentur anima ollis sicilibus, & insuper dolijs incluse, stipatæ uinaceis circumfundantibus, quod ut clarius intelligatur, ipsa de hoc modo Columellæ uerba adscribemus: Uuæ inquit ternæ aut etiã quaternæ pro capacitate uasorum in ollas demittuntur, & opercula diligenter pice obturantur, ne humorem transmittant, tum uinaceorum pes bene prelo expressus proruitur, & modeste separatim scipionibus, resolutaq; intrita folliculorum in dolio substernitur, & deorsum uersus spectantes ollæ componuntur, ita distantes ut interculari possint uinacea: quæ quum diligenter conspissata primum tabulatum fecerunt, aliæ ollæ eodem modo componuntur, expleturq; secundum tabulatum, deinde similiter dolium completur tabulatis ollarum, spissæq; uinaceis inculcatur, mox usq; ad summum labrum uinacea condensant &c. Atq; hic sane est modus quem Galenus tradit, sed quod has ollas tabulatum in dolium componere oporteat, ex Galeni uerbis colligi non potest. Aliæ itaq; sunt uuæ folijs inuolutæ, & sic in dolijs siue cadis uinaceis stipatæ: aliæ ollis inditæ, atq; cum ipsis ollis dolijs incluse, & uinaceis obseptæ ac conspissatæ. atq; hanc diuersitatem nosse expedit, ut eiusdem Plinij locum lib. 23. cap. 1. intelligamus, quem etiã subscribam. Innocentiores, inquit, quæ decerpit diu pependere, qua uentilatione etiã utiles fiunt stomacho ægrisq;. Nam & refrigerant leniter, & fastidium auferunt. Quæ aut in uino dulci conditæ fuerunt, caput tentant. Proxime sunt pensilibus in palea seruata. Nam et uinaceis seruata, & caput, & uesicæ, & stomachum infestant: sicut tamen aluum, sanguinẽ excreantibus utilissimæ. Quæ uero in musto fuere, peiorem uim etiã nũ habent, q̃ quæ in uinaceis. Sapa quoq; stomacho inutiles facit. Saluberrimas putat medici in cœlesti aqua seruatas, etiãsi minime iucundas: sed uoluptatẽ earum in stomachi ardore sentiri, & in amaritudine iecoris fellisq; uomitiõe, in cholericis, hydropicis cum ardore febriũ ægrotantibus. At in ollis seruata & os & stomachũ & audicitatẽ excitat: paulo tamen grauiores existimant fieri uinaceorũ habitũ. Hacenus Plinius. Porro Mart. poeta lib. 7. de Sanceri cœnarũ fure, cum ait:

Dulci placenta fordida linit mappam,

Illic & uuæ collocantur ollares:

ollares uuas eas mihi dixisse uideatur, quas Galenus in ollis conditas, reliquijs ab uuis expressis restantibus imponi dixit. Scribonij interpretis eadem, uuas ex olla appellauit. Sic etiam Celsus, Aetius 9. cap. 12. *σαφύλην τὴν ἀπὸ σεμφύλων, καὶ τὴν λιρμασὴν*, id est uuam quæ ollæ indita uuarum retrimentis interposita seruatur, itemq; pensilem probat: & eiusdem sermonis seu libri cap. 45. dysentericis *σαφύλην τὴν ἀπὸ χύτρας ἢ ἀπὸ σεμφύλων*, id est uuã quæ in olla, aut uuarũ expressarum retrimentis interposita seruatur, cõcedit: quo item loco *τὴν ἀπὸ χύτρας, & τὴν ἀπὸ σεμφύλων* eãdem esse opinor, iuxta Galeni traditionem. Sed & Diosc. lib. 5. ubi ait: *αἱ δὲ ἐκ τῆν σεμφύλων, καὶ ἐκ τῆν βηκῶν, δύσομοι, δύσομαχοι, κωιλίας ἐφικτικὰ, λυσίως δὲ καὶ λιφαλῆς ἀπὸνται*. Uuas ex uinaceis siue uuarum retrimentis, & ex ollis pro ipsidem dixit. Nimirum quæ ollis incluse uuarum retrimentis imponuntur & adobruuntur. Quod enim *αἱ ἐκ τῆν βηκῶν* non sunt accipiendæ pro eis quæ in mustum seu uas uinariũ coniectæ sunt, ex sequentibus palàm sit, cum inquit, *ὁμοίαι δ' αἱ αἰεὶ εἰς τὸ γλυκύον ἐμβαλεῖν ὀφθαί*.
Infusum

Infusum ad dysentericos Thamyra.] Hoc infusum cũ sapa aut passo hispano recocto in pastillos cogere iubet. Sic em ait. *ἀναλαμβάνει τροχίσκους ἐψήματι ἢ γλυκείῃ ἢ σάπωνι*. Legitur tamen in exemplari *ἐψήματι ἢ γλυκείῃ ἢ σάπωνι*. Quod uero ad finem reddidi: facit item in potu acceptum pro uiribus ad cochlearij plus minus mensuram ex frigida aqua: in græco satis ancipiti sensu legitur, Num ad aquam frigidam, aut ad medicamentũ, cochlearij mensura referri debeat, ego tamen ad pharmacum referendam puto. Sic autem legitur. *ποιεῖ δὲ καὶ πινόμενον πρὸς δυνάμην μετὰ ψυχρῶ ὕδατος καὶ χυλοῦ ἢ πλεον*.

Quæ ab Asclepiade ad dysentericos scripta sunt.] In primo horum pharmacorum uini myrtitæ sextarios 111 conuertit, sed græcum exemplar *οἴνος μυρτιῶν θραχ. γ.* habet manifestario errore, ex reliquorum collatione patente. Quare pro *θραχ. γ.* legendũ est *ξ. γ.* uelut conuertit, uel certe *ιστύλας γ.* ut uini heminae tres accipiantur, quanquam hæc mensura ad terτίας redacta minor mihi uideatur q̃ ut mellis atticæ libra sibi incoquenda opus habeat.

Pastillus sedas dolorẽ, præclare inducens somnũ, ad inueteratos dysentericos.] Inueteratos dysentericos dixi *ὄντος λευχονισμῶντος δυσεντηρικοῦς*, nõ ad ætatem ægri, sed ad diuturnitatem morbi respiciendo. Plinius lib. 23. capite primo, sic dixit ueteres ægros ut utroque modo accipi possit, quum ait. Quod ad febrium ualetudines atinet, certum est non dandum in febre, nisi ueteribus ægris uinum, nec nisi declinante morbo. Sic etiam libro uigesimo secundo, capite uigesimo, de anchoris radice. Sanat ulcera in cerato præcipue senum, item adusta, quo loco Dioscorides habet, *ποιεῖται πρὸς κατὰ κούματι καὶ παλαιὰ ἔλκη γὰρ φελομένη λιγῶ καὶ ἐλαίω*. Cæterũ quod ad finem dixi. Vfus iuxta apponderationis uariationem fit, secundum quod ægri subtili aut hebetè sensu præditi, id tolerare possunt, in græco corruptum est hoc modo. *ἢ χυλοῦ τ' ἢ τῆν συσπῆρμα ἐπαλλαγῆς πρὸς τὰς δυσπασίους καὶ δυσπασίους τῆν λαμόντων*. restituendum est autem sic, & continget sensus à nobis expressus. *ἢ χυλοῦ τ' ἢ τῆν συσπῆρμα ἐπαλλαγῆς πρὸς τὰς δυσπασίους*. Porro in sequenti mox pharmaco ad finem dixi: & ex eo ad summum cyathi sex infundatur, quod græce est, *ὡσεὶ εἰν ὕδατι τελέως γνέσεως λυάβος s.* sed tamen *ἐνώσεως* pro *ἐνέσεως* in uulgato græco exemplari excusum est.

In cap. vi de affectionibus & uitijs sedis.

Medicamenta sedis seu ani ab Andromacho conscripta.] Quod supra libro secundo à me annotatum est, peculiare id omnibus græcis medicis uitium esse, & partim latinis, ut *ὄσωπον* pro *οἴσωπος*, id est hyssopus pro cœsypo legitur, id uel maxime in omnibus his sedis pharmacis uidere est, quando sanè perpetuo *ὄσωπον* pro *οἴσωπος* expressum est: sed nos tamen lectione in integrũ restituta, cœsypum utique pro hyssopo reddidimus, cum hyssopi herbæ nullus sit hic usus, & cœsypus ab omnibus medicis græcis, ut pharmacum ulcera explens ac molliens, præsertim quæ circa sedem & uulnam cõsistunt, prodatur. Sic enim de ipso Dioscorides libro secundo ait. *δυνάμην δ' ἐχὼ θερμαντικὴν, πληρωτικὴν ἐλκῶν, μαλακτικὴν, μολυστικὴν πρὸς διακτύλιον καὶ ὕδατι*. possit tamen etiã alicui docto imponere sextum ex ordine pharmacum, tanquam non cœsypum sed hyssopum accipere oporteat, quum ad finem eius habeatur, *λείπει τὰ ξηρὰ οἴνω φαλερινῶ ἢ σκιά, ὡπὸ πείσων ὄσωπον* &c. hoc est, Arida in umbra cũ uino falerno terito, hyssopumq; inspergito. Verum ego non *ὡπὸ πείσων* legendũ censeo, id est inspergens, sed *ὡπὸ πλάσων*, id est infarciens, atque ob id uertit. Arida in umbra cum uino falerno terito, cœsypum infarcito. Indicaui aut alio loco has uoces itidem ob similitudinem solere mutuo supponi. Quod autem certum sit cœsypum esse legendum & non hyssopum, etiã ex nono ex ordine pharmaco palàm sit, ubi habetur: ue-

Z z rum Heras

In cap. VIII ad pudendorum affectiones.

Porro quæ circa uterum aut uesicam sunt ulcerationes iisdem pharmacis indigent, sed instrumentis insup opus habent, quæ ipsa intrò mittant, quæ me trenchytæ & catheteres græcis appellantur.] Verborum horum sententia in græco nō est integra, sic enim habetur. *αὐτὸ δὲ ἴσθ' τὴν μήτραν ἐλκώσεις ἢ λύσεις, τῶν αὐτῶν δὲ φάρμακων, ὀργάνων χηλῶσι τῶν εἰσὼ παραπεμπόντων αὐτὰ, ἴσθ' τῶν πικρῶν καλουμένων.* Quare pro *ἴσθ' τῶν πικρῶν καλουμένων*, uerbis nihil huc pertinēs significatibus, legendum est *τῶν μητρειγχύτων καὶ καθητήρων καλουμένων*, quemadmodum etiam conuertit. Sunt autem *μητρειγχύται* instrumenta ab ipso usu appellata, quem infusis uteri exhibent. Sicut *καθητήρων* ab immittendo & infundendo simpliciter sunt dicti quasi infusoria instrumenta, & tamen horum usus soli uesicæ comperit, sicut clysteris instrumenti usus proprius est intestinorū crassorum, uelut Galenus libro quinto methodi tradit his uerbis. *ὀργάνοις γοῦν ἐνίοτε χρῶμεθα ἴσθ' τὴν ἰδιότητα τοῦ μέρους, ἀλλοις μὲν αὐτῶν μήτρας, ἀλλοις δὲ αὐτῶν λύσεις, ἀλλοις δὲ αὐτῶν πικρῶν ἀπάντων ἕντερον. εἰς ταῦτα μὲν γὰρ ἴσθ' ἐλκυσήσθ', εἰς μήτραν δὲ ἴσθ' μητρειγχύτων, τῶν αὐτῶν τηλείων τὴν φαρμάκων ἐνίενδρον, ὡσαύτ' γὰρ εἰς λύσεις, ἴσθ' τῶν δὴνυτήρων καθητήρων.* Qui bus uerbis palam indicat Galenus, instrumentorū usum pro situ & ratione partium uariari, etiam si pharmaca eadem sint, quæ ex partium curandarum substantia, & ex ipso affectu adhibenda iudicantur. Porro *καθητήρα* non pro hoc instrumento fusorio, sed pro linamento torto, dixit Hippocrates, Galeno in glossis teste, ἀπὸ τοῦ καθιένδρον, in secundo *γυναικείων. κοῦβω ὠμολίνων καθητήρα*, id est, linamentū ex crudo lino indens. Cæterū qui sit utēdi & applicādi catheteras modus, tum ad eluēdam ulceratam uesicam, tum ad prolectandā suppressam in ipsa urinam, similitudine quadam ad siphonas instrumenta fusoria, quibus aqua hauriri & emitti in incendijs solet, Paulus lib. 6 cap. 59 docet, legitur tamen *συμφώνων* corrupte pro *σφώνων*. Meminit eorundē etiā *serm. 13 cap. 7. Galen. meth. 5* & sepe alias.

Ad pudendum intumescens, foliorū uitis tenerorum drach. 1.] In græco habetur, *ἀμπέλου φύλλα, λιβανωτὸ δραχ. α.* Nō esse autē hanc rectam lectiōnē palam est ex eo, quod & si folia uitis, & thus, utraq; res drachmæ unius pondere accipienda esset, necessariò uox *ἀνὰ* addita esset, uelut etiam alibi indicaui huius uocis usum esse, Quare legendū est, *ἀμπέλου φύλλων ἀπαλῶν δραχ. α.* Sic enim Paulus quoq; habet lib. 3 cap. 59 qui ad uerbum pharmacum hoc transcripsit.

In cap. IX de priapismo.

Palam est igitur non oportere membra ipsa excalfacere, sed leniter refrigerare per ceratū rosaceum in aqua conuassatū, itemq; per chamæmelinum ceratum, tum pudendo, tum lumbis impositū. Horum uerborū lectio corrupta est in græco, quam sic restituendā postrema sui parte censemus, uelut etiā uertimus. *καὶ τὴν ἴσθ' τὸ χαμαιμηλίνον τῶν αἰσθίων καὶ τοῖς ψόαις ἀπὸ τῆς ἐμῆς. Aut sic ex toto, ἀλλὰ φύλλων ἀπαικῶν, τὴν ῥοδίνην λιβανωτῶν μεθ' ὕδατος ἀνακωπτομένην, καὶ τὴν ἴσθ' τὸ χαμαιμηλίνον, τῶν αἰσθίων καὶ τοῖς ψόαις ἀπὸ τῆς ἐμῆς. At uero quod sequitur. Quod si euacuatione uti libeat, per uomitū id fiat, in græco item corrupte legit. *λενωσὶ δὲ χυμῶν δὲ ἕνεμάτων.* pro *ἕνεμάτων* itaq; id est infusis substituendū est *ἐμέτων*, id est uomitibus. Velut etiam ex sequentibus manifestū sit, in quibus euacuationes per uentrem inferiorē improbat, ut fluxiones uicinarum partium commouentes.*

Ad eos qui se in somno pmingunt.] Inter hæc pharmaca habetur, & leporis testiculus in uino odorato feruefactus, atque ita potatus. Sic enim græca uerba iacent. *ποιεῖ δὲ καὶ λαγωῦ ὄρχις ἀπὸ ζηνύμνος οἴνω θυώδι.* Sed tamen Aetius 11. cap. 25 *ὄρχι λαγωῦ ξηροῦ ἀπὸ ξύλας οἴνω πόντι* & habet, hoc est leporis testiculū siccū in uinum deradito, & bibendū præbeto. Sicut etiā Paulus 3. capite quadragesimo octauo.

ἢ λαγωῦ

ἢ λαγωῦ ὄρχι ἀπὸ ξύλας εἰς οἴνω θυώδι δὲ πόντι. Legendum est tamen pro *ἀπὸ ξύλας*, *ἀπὸ ξύλου*, aut ut Aetius habet *ἀπὸ ξύλας*.

In cap. X ad uteri affectus.

Ad uulvæ igitur strangulatus conuenit agarici drach. 1 in potu accepta ex uino.] In græco hoc loco non *δραχ. α. ἀγαρικῶν* legitur, sed *ρο. α.* quod falsum esse, & non recte legi, uel ex Dioscoride apparet, qui lib. 3 de agarico ait, *καὶ ὑσδρικῶν πονίτι καὶ καποχοίαις δραχ. α. δίδεται.* Sequitur mox onyx detractus ex conchylio potatus. Ostendi autem supra lib. 5 quod onyx conchylij Indici testas sit, ut hic non sit opus rem altius repetere. Declarandi itaque eius onychis gratia ipse Galenus hoc loco dixit, *ὄνυξ ὁ ἐκ κογχυλίου πινόμενον*, ne quis onychē lapidem accipiat, de quo eodem libro à me dictum est, aut onychem bdellij, de quo libro octauo, horum commentariorum egi. Legitur tamen in exemplari græco hoc loco *ἐκ κογχυλίου* pro *ἐκ κόγχης*, uel *ἐκ κογχυλίου*.

IANI CORNARIII MEDICI PHYSICI
 COMMENTARIO RVM MEDICORVM, IN DECIMUM LIBROS Galeni de Compositione pharmacorum localium, siue secundum locos conscriptorum, Liber X

In Cap. I de Nephriticis.

CONFECTIONES Rhenales ab Andromacho ad rhenum & uesicæ affectiones conscriptæ.] Inter hæc pharmaca habetur. Alia ad calculosas, qua Bassa uxor Marij curata est, hoc est, *ὡ βολοσα ἢ μαρίος ἰθραπιδίου.* Sic enim legendum puto, Nam & uetus sic habet, & alias Rromanū nomen Marij existit, cuius uxorem Rhomæ eo pharmaco curasse uerū simile est Andromachū, aut certe aliū aliquem medicū, unde hoc pharmacum Andromachus descripsit. Verum græcum exemplar *ὡς βολοσα ἢ μαρίος ἰθραπιδίου* habet. At uero in ipsum medicamentum recipitur lapidis Syriaci masculi drach. 1 aut foeminae drach. 1 Opinor itaq; ego non esse aliū Syriacum appellatū lapidem, quā Iudaicum Diosc. ac Galeno de scriptum, tum quod calculosis hoc loco Syriaci usus præscribitur, qui usus planè ab iisdem de Iudaico lapide proditur, tum quod neuter ipsorū Syriaci mentionē faciat, utpote de quo sub Iudaici appellatione prodiderunt. Quib. accedit & hoc quod Galen. lib. 9 simp. phar. ait in palestina Syria nasci & Iudaicum à regione nominari. Quemadmodū igitur Iudaicus à regione, sic etiam Syriacus & palestini nominari posse uidetur, uelut hic ab Andromacho, & apud Aetium lib. 11 alii quoties appellatur, quanquā Aetius eodem loco aliquoties Tecolithon etiā eundem lapidem appellet, ab eo quod lapidē tum rhenum, tum uesicæ liquefacit, de qua tamen efficacia, Galenus ei testimonium non præbet, qui eum frustra in uesicæ calculis exhibuit. Esse autem *πικρόλιθον* lapidem eundem cum Iudaico Paulus libro 7 testat his uerbis. *ὁ δὲ ἰσθ' αἰκῶν καλέσθη τῶν ἐν νεφροῖς λίθων ἐστὶ θρυπτικός, ὁ δὲ καὶ πικρόλιθον αὐτῶν οἱ νεώτεροι πικροχολόισιν.*

Alia ad calculosos frangens & paulatim expellens &c.] Hanc confectionē ex Andromacho recitat & Aetius undecimo, cap. 13 ex iisdem penitus rebus, sed dā uerū pondere constantem. habet enim seminis dauci, anisi, &c. cuiusque sesquidrachmam, & cassiæ, cinamomi, nardi celticæ singulorum drachmam unam, ita ut priorū quinque rerū ad posteriores hemiola proportio existat, Quare etiā hoc loco priorum rerum non *ἀνὰ το. 5.* id est singulorum sexuncem, sed *ἀνὰ δραχ. 5.* id est

id est singulorum drachmæ sex legendū existimo: fiet enim etiā hoc modo He-
miola proportio drachmarum sex priorum rerum, ad posteriores quæ drachma-
rum quatuor pondere accipiendæ præscribuntur. Habet porro eandem confe-
ctonem etiā Scribonius in eo latino libello qui extat, sed & rebus & pondere,
& autore medicamenti corruptis, quod ut iudicare facilius sit, ipsum locum to-
tum cōpositione CLII adscribam. Ad calculosos, cucumeris seminis, dauci, anis-
si, apij, petroselinī, myrrhæ, singulorum * P. trium & uictoriati, cassiæ daphni-
tidis, cinnami, nardi, singulorum * P. unius, aqua colliguntur, fiunt pastilli lupi-
ni magnitudinis, Ex aqua dantur cyathis tribus per dies quadraginta. Hoc medi-
camentum quum componitur, pilum ligneum sit, qui cōtundit anulum ferreum
non habeat. Hæc enim superstitionem adiecit Ambrosius medicus Puteolanus,
qui adfirmavit multos se hoc medicamento sanasse. detrahente autem dixit post
diem septimum fragmina quædam lapidū quasi arenam. Hactenus Scribonius,
et eodē plane modo habet, ex eo ut apparet descriptū, capite XXVI Marcellus.
Ceterum & apud Aetium, & apud Scribonium ac Marcellum priores res VINU-
mero habentur, ut suspicer ex Galeni exemplari *σελίνοσ σπέρμα*, id est apij semen
excidisse, quod uterq; ipsorū inter priores res expressum habet, & ego sane ad-
derem, si pharmaco essem usus, nō tamen ut elapsū cōuertī, sed itidem iuxta
exemplaris præscriptum reliqui.

Nephriticæ compositiones ab Asclepiadæ conscriptæ. Inter hæc pharmaca
habetur. Aliud ad calculosos insperfile, seminis balsami partem unam &c. id est,
βαλασάμου καρπού μέρος ἓν. Sed in græco exemplari *βαλασάμου καρπὸς μέρος ε*. habet-
tur. Manifestum est autem hoc falso legi, quum reliquorum quæ sequuntur om-
nium tantūdem accipere iubeat, hoc est partem unam. Quod si uero partes duas
legas, necesse sit esse alia quæ uel maiore uel minore portione in medicamentum
recipiantur. Sed & in sequenti mox pharmaco, struthij radicis partem unam red-
didit, ubi simili modo *στρουθίου ῥίζης μέρος ἓν* legi debet, pro eo quod expressum est,
στρουθίος μέρος. Radicem autem struthij maxime in usum medicum adsumi Gale-
nus testatur, & Dioscorides lapides atterere prodit, Plinius decimonono, capite
tertio, radiculam struthium appellauit. At quæ uocatur radícula, inquit: lauandis
demum lanis succū habet, id quod Dioscorides dixit, *ὅ οἱ ἐλεοπλύτου χθόντου πῶς
καθάρσιν ἔχει*, & idem Plinius lib. 29 cap. 3 quum ait, Non opus est lanas in
hoc usu radiculis esse curatas: quanquam ex grammaticis quidam uulgo non in-
celebres, rudiculis pro radiculis eo loco legendum esse falso pronunciant. Alibi
uero etiā lanariam herbam idem Plinius struthium uocat.

Catapotiā Heraclidæ Tarentini. In hæc catapotia recipiuntur succi Libyci
drachmæ duæ, hoc est uelut in græco codice habetur, *ὄπδ λιθυκὸν δραχμάς ε*. Vi-
detur itaque mihi succum Libycum dixisse cyrenaicum alias appellatum, qui
uidelicet in Cyrenæica Libyæ regione prouenit. Nam de hoc testimonium Dio-
scorides quoque præbet, quod cum pipere & myrrha potatus menses ducat:
quod quum faciat, multo facilius ei fuerit urinæ stillicidium propellere, & si-
mul uesicæ tofos dissoluere, quod de eo hoc loco Asclepiades ex Heraclida pro-
dit, si cum pipere & myrrha, addito simul galbano, in catapotia coactius acci-
piatur. Quando uero opij usus etiā in præcedentibus pharmacis habitus est,
uideri possit etiā hic opium recipiendum esse, doloris leniendī gratiā am-
mixtum, dictumque hoc loco Libycum, quod alias hispanum appellari solet,
de quo alibi mentionem feci, ita ut non *ὄπδ λιθυκὸν*, sed *ὄπῖς λιθυκὸν* legeretur.
Vetus certe interpres opij albi hoc loco uertit, tanquā qui *ὄπῖς λιθυκὸν* legisset: &
fanè etiā ego persuaderi possem opium accipiendū esse, ut quod sit per myrrhā,
à læsione

à læsione quam inferre potest, satis munitum, nisi si opium accipias, non habeas
aliud in hac compositione pharmacum, quod uires dissoluendi tofos, & leuandū
stillicidij habeat, quæ facultates in Cyrenæico succo existunt, quem & accipien-
dum iudico, & ob id Libycum succum iuxta exemplaris præscriptum reddidi.
Sequitur mox aliud carapotium, ad cuius finem habetur, tria deuorāda dato, ita
ut uini dulcis quadrantem insuper propines: quod in græco est, *δίδου τρία, καὶ ὁ
νον γλυκὲν ὡς ἔροφίτω τεταρτημόσιον. τεταρτημόσιον* itaque pro quarta sextarij
parte mihi dixisse uidetur, hoc est pro cyathis tribus. Aequè enim duodecim cya-
thi in sextario sunt, uelut duodecim uncia in libra. Hoc ipsum itaque *τεταρτημό-
σιον* quadrantem dixi, quomodo etiā Celsus libro tertio, uini quadrantem pro
tribus cyathis dixit, uelut etiā alibi ostendi. Possit autem aliquis & de quadran-
te libræ *τεταρτημόσιον* dictum esse putare, hoc est pro uncijis tribus: sed cum non
sit alias ei usitatum uncijis in liquorum mensura uti, cyathos omnino accipien-
dos existimo, quorum usum & in præcedentibus, & in sequentibus habet, in
passi ac uini ceterisque liquoribus dimetiendis. Porro quemadmodum hic *τεταρ-
τημόσιον* pro quarta sextarij parte dictum est, sic ab eodem Asclepiade ex Philo-
xeno, in quarto pharmacorum secundum genus Galeno citante, tres quartæ mi-
næ partes, hoc est dodrans minæ *τρία τέτταρα* appellantur: sic enim habet, *ἑστὶ
νῆς τῶν μινθίνης δραχ. ο ε. ὁ τρία τέτταρα ὡς γρῶφδ*. Nisi forte *τρία τέτταρα* legendum
est, uelut alibi *τὸ τεταρτον* usurpari ostendi. Quum enim centum drachmæ in mi-
na sint, LXXV. drachmæ tres quartas partes efficiunt, quæ sunt planè tres qua-
drantes libræ Romanæ, nisi quod in Libra Quadrans est drachmarum uiginti
quatuor. In Mina uero drachmarum uiginti quinque. Nam Mina quatuor tan-
tum drachmīs libram excedit: atque ea est Dodrantis significatio, quod uidelicet
detraçtato quadrante, totum pondus ac mensuram libræ, uel assis, uel pedis, uel
cuiuscunq; rei mensurabilis per ipsum significetur. As enim omnesq; ipsius par-
tes, pro omnium rerum mensurabilium partibus accipiuntur, uelut etiā alibi
ostendi. Sic hæreditas, inquit Imperator Iustinianus libro secundo de hæredi-
tatu, plerunque diuiditur in duodecim uncias, quæ assis appellatione conti-
nentur. Habent etiā hæ partes propria nomina ab uncia usque ad assem, sex-
tans, quadrās, triens, quincūx, semis siue sexunx, septunx, bes, dodrans, dextās,
deunx, as. Sic enim locus ille legi debet. Sic & dierum & noctium quadrantes &
dodrantes dicuntur: reliquæq; partes similiter, imò & horarum dodrantes, tres
quartæ partes appellantur: sicut uncia una duodecima horæ pars, & semuncia
pars horæ uigesima quarta, atque sic accipiendus est Plinij locus lib. 2 cap. 14 de
lunæ motu. Lucere dodrantes semuncias horarum ab secunda adijcientem usq;
ad plenū orbem, detrahentemq; in diminutionem. Vult enim Plinius lunam à se-
cūda die usq; ad pleniluniū quotidie tres horæ quartas, & uigesimā quartam ho-
ræ partē addere, tātūmq; lucis rursus detrahente quotidie usq; in diminutionem.
Verū tota hæc res diuisionis horarū in XII partes, apertissime declarat à Const.
Cæsare lib. 1 cap. 7 de agricultura nuper à nobis latine cōscripto. Sed hæc *ἀπὸ
τῶν*, & in digressu satis sit nos indicasse tantum, ac leuiter saltem delibasse.

Pastillus ciens urinam, detrahīt lapillos &c. In hoc pastillo, acori, seminis an-
si, seminis dauci, apij montani, carpobalsami, tragacathæ, singulorum drachmas
duas conuertī, hoc est *ἀκόρου, ἀνίσου σπέρματ, δάικου σπέρματ, ὄρσοελίνης καρ-
πού, βαλασάμου καρπὸν, τραγακάνθης, ἀνά δραχ. ε*. Sic enim puto legendum, & non ut
expressum habet, *ἀκόρου, ἀνίσου σπέρματ, δάικου σπέρματ, ὄρσοελίνης καρπού, βα-
λασάμου, τραγακάνθης καρπού, ἀνά δραχ. ε*. Hæcisse autem typographum circa lectio-
nem asterisco notatum est.

Quæ Art

Quæ Archigenes ad renum affectiones scripsit.] Quod mox à principio horum Archigenis uerborum reddidit, Cæterū Antiochus apud Phricen Linophobum ualde iuxta naturalem cōtrarietatem auxilio fuisse ait, ad mali euerfionem, prototomi caulis decocti cyathos duos, ieiuno ad dies nouem exhibitos: ex mera diuinatione à me sic redditum est, quando græca uerba ita corrupta sint, ut nullam cuiuspiam eruere sententiam liceat. Sic autem iacent. σφόδρα ἐφ' ἄξιολόγως ὁ πρῶτος τῷ φείκη λινοφόβω ἀντιπαθῶς βοηθεῖν εἰς ἀνασκυθὴν πρωτόμου καυλοῦ ἀφ' ἑψήματος κινάδ. Ἐ. νήσδ διδουμένους εἰς ἡμέρας θ. Hæc itaq; uerba quamuis nullam sententiã nobis exhibeant, minime tamen putamus nobis prætereunda, sed omnino hoc modo restituenda, uelut etiam reddidimus. σφόδρα δὲ ἐφ' ἀντιοχῶ ὁ πρῶτος τῷ φείκη λινοφόβω ἀντιπαθῶς βοηθεῖν εἰς ἀνασκυθὴν πάλους, τῷ πρωτόμου καυλοῦ ἀφ' ἑψήματος κινάδ. Ἐ. νήσδ διδουμένους εἰς ἡμέρας θ. Non obnitemur tamen contentiose si quis meliorem lectionem ostendat. Primum itaq; quod pro ἀξιολόγως, nomen ἀντιοχῶ restitutum duximus, non necessarium est, ita ut non etiam aliud quoddam proprium nomen eius loco poni possit. Est enim obscurus autor, qui hoc auxilium prodidit, & sanè autoritatis rationem non multum referre, etiam alio loco dixi, ut hic nullū uel saltem leue crimen sit, ignorare quis fuerit Antiochus, qui apud Phricen Linophobum hoc testimonium de eo auxilio perhibuit, quanquam Iulius Paccius Antiochum hunc esse cuius aliquoties mentio fit in Scribonij libello latino, & cuius compositionem colicam supra recensuit Asclepiades libro nono, capite quarto. Nō dubito autem quin & uerba ὁ πρῶτος τῷ φείκη λινοφόβω corrupte legantur, sed ea tamen ut habent reddidit, quod uelut dixi, non refert omnino aliquid à quo, & circa quem, auxilium fuit admotum, modo ipsum auxiliū integrum nobis constet, Quod sanè prototomi caulis decoctum esse minime dubito, etiam si eius lectio sit corrupta, uelut ostendi. Sunt autem prototomi caules brassicæ teneriores, qui & asparagi Galeno libro 2 de aliment. appellantur, & à Marcello caules haplosiles, à teneritudine græca appellatione, dicti sunt, cap. 20 uelut alibi ostendi, quando uidelicet ad excretionem seminis augetur, qui succiduntur & in ciborum usum ueniunt, unde sanè prototomi, à prima cæsura, uocantur. Meminit eorum & Martialis poeta.

Et faba fabrorum prototomicq; rudes. Hic itaq; cauliculus brassicæ prototomus, etiam λύημα quasi foetura à Dioscoride dicitur. quidam tamen κῦμα dicere malunt, quæ uox Galeno uidetur per synæresim ex trisyllabo κῦμα contracta, quanquam Plinius non in neutro genere cymata usurpet, sed in fœminino cymas appellet. De hoc sanè κνημάτων πρωτόμου genere Diosc. lib. 2 ait. τὸ δὲ αὐτῶ κῦμα δυσουμαχώτερον μὲν, σφοιμώτερον δὲ καὶ οὐρετικώτερον. id est, Brassicæ cyma stomacho commodior quidem est, uerū acrior & magis urinam cians. Quare uel ex hoc loco uidetur mihi confirmari posse, auxilij ab Archigene præscripti efficaciam, quanquam ipsum auxilium hoc loco sic referatur, ut non per aliquam facultatem hanc uim habeat, sed per naturalē quandam contrarietatem ἀντιπαθῶν græcis appellatam, ut non oporteat nos esse curiosos iuxta quam facultatem prototomorum brassicæ caulium decoctum, ea efficaciam præditum existat.

In cap. 11 de ischiade coxendicum morbo, podagra, & morbo articulari siue arthritide.

EX genere arthritidis est tum ischias, tum podagra.] Arthritis id est articularis morbus, uelut genus quoddam est omnium morborū articulos ac nervos occupantium: Estq; nihil aliud q̄ debilitas articularum cum longa fluxione, quæ uicinos nervos tendit aut laxat, ac dolore affligit. Quādo enim in multis articulis

articulis hic affectus hæret, Arthritis appellatur: quando uero in una aliqua coartulatione siue corporis parte, ab illa fere nomenclaturam sortitur. Sic Chiragra in manibus, podagra in pedibus, & in coxendicibus Ischias siue coxendicū morbus appellatur. Quidam adhuc plures particulares species fecerūt, quæ tamen omnes partim barbaræ, partim inutiles ac superflue sunt, quum omnes eiusmodi affectiones in prædictis nomenclaturis comprehendantur. Quidam amplius sub hoc genus etiam σπασμῶν, hoc est conuulsionem cum suis speciebus referunt, quæ sunt πρόπνος, ἐπίπνος, seu potius ἐμπροδόπνος, ὀπίδοπνος, & τίπνος, à distinctione partium iuxta differentias locales appellationes suas sortitæ. Item παράλυσις & ἀρπληξία. Cæterum humoris influxum Galenus ut plurimum pituitosum esse ait, aut si quis exactius dicere uelit crudū, quem ipse describit esse crassum, ad similitudinē puris crassioris, ex quo etiam diutius in articulis moram trahente, callosæ cōcretiones duriciēsq; ac tofi, πῶροι græcis appellati, generantur. Aristoteles tamen in quarto de animalium historia, sanguinē in pus conuerti, ex pure uero callosam duriciem, id est, πῶρον fieri dixit.

Ita ut in manibus & pedibus pharmacis fluxionē repellentibus utamur.] In Podagra & Chiragra, inquit Galen. repellētia fluxiones adhiberi posse, in ischia de uero nō, propterea quod in alto sita sit coxendicis iunctura, atq; sic per repellentium usum sanguis ex uicinis uasis ac musculis ad illam cōpellatur, Sic enim Aetius ait, ἢ βαθεῖ γὰρ οὐσὲς στυλαίνετ' τὸ ἐκ τῶν πόδε χόντρω ἀγγείων αἷμα καὶ μὲν πρὸς ἐκείνῳ. Verum in Galeni exemplari, συλλαμβάνετ'αι, id est concipitur, pro στυλαίνετ'αι, id est cōpellitur, habetur: non multū diuerso sensū, sed tamen clarius res ipsa uerbo στυλαίνετ'αι indicat, ut συλλαμβάνετ'αι supposititiū in Galeno putē.

Et purgatio per efficaciora infusa, quale est quod ex colo cynthide cōstat.] Horum uerborum sensus in græco codice corruptus est hoc modo. καὶ ἢ δὲ τ' κρεδαιετικῶν γίνετ'αι λυσμάτων, ὅποῖός ἐστι καὶ δὲ τ' κρεδαιετικῶν κωλοκωδίδιος. Legendum est autem ἢ καὶ ἢ δὲ τ' κρεδαιετικῶν κωλοκωδίδιος ὅποῖός ἐστι καὶ ἢ δὲ τ' κρεδαιετικῶν. quomodo sanè etiam conuertit.

Cōpositiones ab Andromacho cōscriptæ ad Ischiadicos.] Prima ex his cōpositionibus in græco exemplari penitus manca est. Desunt enim aliquot simplicia reponenda, quod uel ex ipsius Galeni uerbis manifestum sit, ubi consequenter pharmaci ipsius facultates singulatim per omnia quæ in ipsum recipiuntur exquirat ac expendit. Recenset enim quorundam simplicium uires, quæ in præposita Andromachi descriptione non habentur. Quare nos integre à nobis restitutam lectionem reddidimus, quomodo in græco exemplari legi debet, nimirum hoc modo. πηγῶν ἀγρίου σπέρματος δραχ. δ. σιλφίου δραχ. δ. ἀφρονίτρον δραχ. δ. διαφνίδιον δραχ. δ. ἀβροτόνου δραχ. δ. κωλοκωδίδιος ἤ τε οἰάνης δραχ. δ. κρεδαιετικῶν δραχ. δ. ἀμμοῦ δραχ. δ. πηγῶν χλωροῦ μνῆς ὄζιδιον. τινὲς τῶν αὐτῶν δραχ. κ. ἢ πίνης, τερμινθίνης, μυρτίνου, λιθοῦ, αὐτὰ τὸ ἴσον. σίατ' ταιρείου, ἴσον. χαλβάνης δραχ. σ. ἀμμωνιακῶν θυμιάματος δραχ. σ. ὀποπύανου δραχ. δ. δέου ἀπύρου δραχ. δ. Porro sequuntur mox uerba Galeni quibus hæc lectio confirmatur, in quibus tamen ἀγρίου πηγῶν φῦλλα falso, pro ἀγρίου πηγῶν σπέρμα habetur. At uero uehementer dubito an cardamomum recte in hoc pharmacium, itemq; sequentia, tum ab Andromacho, tum ab Asclepiade prodita, recipiendum legatur, & non potius pro κρεδαιετικῶν sit legendum κρεδαιετικῶν, id est, nasturtium, tum quod calidius aliquanto sit nasturtium quàm cardamomum, tum quod à Dioscoride Nasturtium Ischiadicis in cataplasmate auxiliari proditur. Noli tamen publicam immutare κρεδαιετικῶν lectionem, sed eam retinui, libentius utique ipse in hæc pharmaca nasturtium recepturus, si usus ita ferat.

& Aia

Alia Ischiadica, hac usus sum in Frontino.] Hæc cōpositio habetur etiā apud Aetium lib. 12. cap. 5. sed tum cedriæ, tum olei cyprini cyathi dimidiū isthic habetur, utriusq; autē hoc loco, *κωτύλης τὸ ἥμισυ*, id est, hemina dimidium, est expressum: error autem exscribentis est, qui uel istic *κωτύλους*, pro *κωτύλης*, s. uel hic uice uersa *κωτύλης ἥμισυ* pro *λυ*, s. expressit, ex similitudine characterum *κω*. & *κω*. deceptus. Videtur enim Galeni lectio rectior esse, hemina uidelicet dimidia, hoc est cyathorū triū mensura: præsertim olei, ut in ipso reliqua dissoluantur. At uero & nitri drach. 11. tantū adijciendæ in Aetio leguntur, hic uero quinque expressæ sunt.

Quæ pharmaca Asclepiades in 4. externorum prodidit. Inter hæc pharmaca habetur Malagma Antiochidis præparatū Fabullæ Libycæ, id est, *ἰσχυρὸν ἀδὴ φάβυλλης λιβυκῆς*. Videtur tamen mihi hæc lectio nō recta esse, & Fabullam non Libycam, sed Liuiam legendū esse, hoc est *ἰσχυρὸν ἀδὴ φάβυλλης λιβυκῆς*. Est enim malagma hoc Antiochidis mulierculæ eius, nisi penitus fallor, ad quam Heraclides Tarentinus scripsit, uelut alibi indicauit, quæ ipsa Antiochis Romæ medicata non Fabullam Libycam, sed Liuiam appellatam, ex Liuiā uidelicet gente, uelut opinor, hoc pharmaco curauit: quanquam ut sæpe iam dixi, nō referat multum quis uel quæ medicamenti autor sit, si de pharmaco constat, quod integrum sit, & experimento approbatum. Habetur autem in ipsa compositione, retrimenti ab expressa myrobalano reliqui libra una, id est, *μυροβαλάνος πέντε μέρη λίτρον α*. Dixi uero alio loco *πέντε μέρη* uocem aliquando pro succo expresso, aliquando pro retrimento ab expresso succo reliquo, apud grecos scriptores medicos usurpari, quæ posteriore significatione, etiā mihi hoc loco dicta uidetur, tum quod inter reliqua succulenta & liquecibilia, hoc retrimentum quasi corpus futurum sit, tum quod Dioscorides libro quarto ipsam ungentariam glandem, id est, myrobalanum, cataplasmatibus uice ad podagricos cum aqua mulsā usurpari dicit, ut etiā hic cum reliquis ammixtis ad ischiadicis apta ac commoda uideatur, quum succus & liquor ab ipsa expressus, olei uicem præbeat aliās in pretiosa ungenta, eodē Dioscor. multis locis attestatē. Sequitur mox aliud Malagma Fabullæ compositum, In quo bdellij onychis libræ duæ habentur, hoc est *βδέλλης ὀνυχος λίτρον β*. Memini autem supra quomodo accipiendum sit quod bdellij onyx, & bdellij onyches dicatur, quū sit & onyx lapis, aliās Alabastrites appellatus, & onyx conchylj Indici testa, de quibus item à me in his commentarijs abunde dictum est. Quin & aliæ res præter istas, à similitudine quadam onyches, id est, ungues appellantur. Sic Aetius sermone undecimo, capite undecimo in medicamento quopiam lapidem expellente, aliorum frustula siue segmenta, *σκόρδιον ὄνυχας* id est, unguiculos aliorum dixit, quos Galenus subinde *πυρήνας*, hoc est nucleos dicit, & Paulus libro quarto, cap. 33. *σκέλλιδας*. Sunt autem naturalia hæc oblonga segmenta siue spicæ, in quæ alij funditur, ubi ipsum decorticamus, quod ipsum *ἔζονχιζον* appellari potest, hoc est in unguiculos disparare: quāquam huius uerbi usus est & de his quæ ad unguem inuestigamus, & quasi unguiculis exscalpiamus, ueluti etiam simplicis *ὄνυχιδου*. Artemidorus lib. 4. de somniorū interpretatione principio, *μικρὰ μὲν καὶ ὁ πολλὸς ἄφια φροντισίος, ὁμοῦ δὲ ἰδίζι τὸ μὲν ἀπὸ τῶν ὄνυχιδων πάντα*. & lib. 1. cap. 17. *βλάβη τινὰ κοινὴ νομίζομεν, τὸ μὴ οὐχὶ ποδὶ ἐκαστὸ ἀπερσοῦ καὶ ἔζονχιζον*. Porro de rosarū unguibus, hoc est *ρόδιον ὄνυχων*, totisq; ex unguibus, hoc est *ὄνυχισμῶν* & *ἔζονχιζον* alibi à nobis dictum est.

Malagma quod & aurei coloris appellamus.] In hoc malagmate habet, Hæc liquefacta frige fieri sinimus, & erasa tritis ammiscemus. Hoc est *ταῦτα τήσαντες ἐὼμεν ψυγῆσαι, καὶ ἀναψύσαντες ἀπὸ βάλανου πῖς λιανθεῖσι*. Legitur tamen in exemplari *ἀναψύσαντες* falso, quod refrigerantes significat: pro eo itaq; *ἀναψύσαντες*, id est

id est eradentes, à uerbo *ψύχω* rado, aut *ἀναψύσαντες* à *ψύω* legendum est, uelut conuerti. Nam is modus eradendi iam frige facti medicamenti, iam sæpe habitus est in his libris. Sic libro octauo capite primo, *τηνὸν δὲ ἄγχιω διπλῶ, κάπειται πῶν ψυχθεῖσαν ληρωτῶν ψύω μίγνυε πῖς λελεωμένους ἀκερῶς*, hoc est liquefiat in dupli uale, atq; ita refrigeratum & rasum ceratum, cum tritis reliquis probe permisce. Sic etiam infra in malagmate ex cicuta & agarico, octauo à fine totius operis habetur: liquef cabilia uero eliquato & frige fieri finito, & erasa aridis committito, hoc est, *ἔρα ἐρασας ψυγῆσαι, καὶ ἀναψύσαντες, ἐπιβάλλε πῖς ξηροῖς*. Sed in uulgato tamen exemplari pro *ἀναψύσαντες* expressum est *ἀνοίξας* falso & nulla penitus huc pertinente significatione.

Andreæ malagma, compositio admiranda ad ea quæ uelis perforare, dissolueri, expurgare, ac uelut excolare.] Hæc uerba in greco exemplari ita habentur, *διώμις δαυμασῆ, πῶς ἂ βούλη κατατρήσαι, διαλύσαι, ἔζιπῶσαι*. *ἔζιπῶσαι* itaq; dixi expurgare ac uelut excolare. Ea enim huius uerbi significatione existit. Vnde etiā in his quæ exprimi debet eius usus familiaris est, uelut supra lib. 1. cap. 8. de achoribus habetur. *σκήλαν εἰς κάμινον ἐγλυφῆσαι, ὡσπερ κολοκύνδων, ὅταν μαλακῆ γῆνηται ἔζιπῶσον*. hoc est, Scillam in fornace uelut cucurbitam cinere obruito, quūq; mollis fiet exprimito. Aetius 13. cap. 2. de emplastris ad demorsos à cane uel urso, aut alijs animalibus. *καὶ γὰρ τὸν ἰώδην χυμὸν ἐξίπῶσι καὶ ἐκτυλοῦσι τὸν τῶν ὀδόντων ἐπίπαιον*. id est, uenenosum humorem expurgant & uelut exprimunt ac excolant, id est, *καθαίρουσι καὶ ἐκπέζουσι*. Quare apud Galenum. 7. κατὰ γῆνη. pharmaca differentia in spissatum humorem, non tamen fortiter, neq; acruatim, uelut differuntia appellata facere solent, *ἐξίπῶτικὰ* & *ὑπὸ πῶτικὰ* appellari traduntur. Verba Galeni hæc sunt, Loquitur de induratis in scirrhum, non tamen penitus, sed ita ut sensus adhuc adsit, sed obscurus. *διραπιδεῖται* inquit, *ταῦτα δὲ φαρμακῶν διαφορῶν μὲν δηλονότι τὸ παχυρὸν ἔζον, οὐ μὲν ἰσχυρῶς καὶ ὀδρόως τῶν ποιοῦντων, ὡς τὰ διαφορῶτικὰ ποιοῦσι φάρμακα, καλοῦσι δὲ ὑπὸ πῶτικὰ τε καὶ ἐξίπῶτικὰ τε ποιοῦντα*. Sequitur porro mox de eodē malagmate. Facit etiā ad corrosa ac corrupta, educit enim aliena. hoc est, *ποιεῖ τὴν πρὸς τὰ λιπαρῶντα, ὡς ἀνάγκη τὰ ἀλλότρια*. Quæ igitur *λιπαρῶντα* dixit, ego corrosa ac corrupta reddidi. Est enim uerborum *λιπαρῶντα* ac *λιπαίνοντα* ea significatione ac usus apud medicos præsertim, ut corrupta ac corrumpi significant, quemadmodum lib. 3. cap. 1. ostendi quo loco *λελιπασμένον* τὸ τῶν ὀστέων habetur.

Aliud eiusdem Epithema, Ischiadicis & arthriticis auxiliatur cōfestim.] Ad finem huius epithematis dixi. Cæterum si in terendo pharmacum induretur, ex liquore quantum sufficit addimus, Liquor autem tantus sit, ut tractile cataplasma reddatur. Liquorem itaq; intelligit ex fœnigræci decoctio addendum, ut ex eo uidelicet tractile cataplasma reddatur, Nimirū ut mollius & tractabilius fiat, hoc est *ὡς γενέσθαι ὀκλιμώτερον*. Verum in greco exemplari, non *ὀκλιμώτερον*, sed *ἄκλιμώτερον*, id est, non tractilius, sed robustius habetur. Ego tamen *ὀκλιμώτερον* legere malo, quod & reddidi: quemadmodum etiam supra libro 7. cap. 2. *ὀκλιμῶν* pro *ἄκλιμῶν* legendum indicauit.

Ischiadicorum cura à Democrate conscripta ex Iberide.] Iberis herba à Democrate hoc loco Iambicis uersibus descripta, à regione Iberia appellatur. Quo uenit, & uelut Galenus testatur, eadem est quæ lepidion grecis appellatur. Quo magis mirum est Dioscoridem ad finem primi libri seorsim de iberide tradere, & in secundo seorsim de lepidio, ut herba in ciborum usum ueniente: quāquam sane de lepidij folijs testetur, eorum esse uim acrem & exulceratoriam, ut ea gratia ischiadicis commodum cataplasma exhibeant, De Iberidis autem radicibus & 2 prodit

prodit planè auxiliū hic à Democrate præscriptum, quod uidelicet cum adipe
 fuillo tuse, ischiadicis impositæ conducant. Paulus tamen Aegineta libro tertio,
 cap. 77. iberidem, & lepidium, & agriocardamon, pro eadem herba agnoscēs,
 item foliorum usum ischiadicis præscribit, & si eo tempore quo usus eius expeti
 tur, folia non sint, tum demū corticē radicis cum axungia ad emplastrī formam
 tusum, imponendum Ischiadicis dicit. Damocrates autem foliorum Iberidis
 in hunc usum non meminit, sicut neque Aetius duodecimo, capite secundo, qui
 planè hos uersus Damocratis, sed tamē lege carminis soluta prodit, & Iberidem
 etiam Cardaminem appellari dicit, propterea quòd odorem, & saporem, & figu
 ram cardami, hoc est nasturtij habeat, Id quod etiam Galenus libro septimo sim
 plicium pharm. de lepidio testatur. *λεπίδιον* inquit, *ἐκ τῆς τεταρτης δὲ τῆς ἑξῆς τῶν*
δερμαίνοντων ὁμοιον τῷ καρδιαμῶ κατὰ τὴν ὁσμῆν, καὶ τὴν δυνάμειν ἰσοειχου, ἢ ἴσον ἢ αὐτῶν
τῶν ξηραίνει. Quare eadem est herba, lepidion, Iberis, cardamine, & agriocardam
 on, siue nasturtium syluestre appellata. In Dioscoride tamen *ἰβυρις ἢ ποικαρδια*
μαντικὴ pro *καρδιαμίνῃ*, falsò legitur. Sicut descriptio quoq; apud eundem cor
 rupta est, *μῆκθ' δὲ ὅσον περὶ αἰῶν ἢ ἐλατῆρον.* Deest enim *καυλὸν* uox, & *πλῆρον*, ut sic
 legatur, *μῆκθ' δὲ καυλὸν ὅσον περὶ αἰῶν πλῆρον ἢ ἐλατῆρον,* & sit sententia uersuum *Da*
mocratis qui sic habent. *καυλὸν δὲ αὐτῶν ἔστι μῆκος περὶ αἰῶν,*
μικρῶν τελατῆρον καὶ πάλιν μικρῶν πλῆρον. Id est.
 Caulē cubitalis longitudinis gerit
 Paulò minorem aut rursus ampliorem, &c.
 Nam & Aetius sic describit. Sed & quod ad finem eius capitū in Dioscoride ha
 betur, *καὶ ἐλαίῳ μετ' ἐλείου ποῖς ποῖσις ὑψηλῶδω,* corrupte legitur, pro *καὶ ἐλαίῳ μετ'*
οἴνου ποῖς ποῖσις ὑψηλῶδω. hoc est oleum cum uino locis illinatur. Sic enim facien
 dum esse, aperte hic docet Damocrates, & Aetius loco citato habet. Sed & Plin
 ius libro 25. cap. 8. Postea oleo & uino corpus perungatur dixit. Verum quan
 do Plinius eo loci ex ipso Damocrate hoc auxiliū herbæ Iberidis recenset, eius
 locum totum adscribam, quum eius uerbis hi uersus ad unguem declarētur. In
 uenit nuper, inquit, & Seruilius Democrates primus medētium, quam appella
 uit Iberida: quanquam fictio nomine inuētioni eius assignato carmine. Nascitur
 maxime circa uetera monumenta, parietinaq; & inculta itinerū. Floret semper
 folio nasturtij, caule cubitali, semine tam paruo, ut uix aspici possit, Radici odor
 nasturtij, Vfus ætate efficacior & recenti tantū, tunditur difficulter, coxendici
 bus & articulis omnibus, cum axungia modica utilissima, utris plurimū quater
 nis horis, foeminis minus dimidio adalligata, ut inde in balneum descendatur in
 calidam, & postea oleo & uino corpus perungatur, diebusq; uicenis interpositis
 idem fiat: si qua admonitio doloris superfit. Haecenus Plinius. Porro Galeni ex
 emplar, & ipsi Damocratis uersus aliquoties corrupti sunt, Sic ergo restituēdos
 locos mancos censeo. Primū quod dixi. De primo igitur in Ischiadicorum cura
 tione in eo libello sic scripsit in græco corrupte habetur sic. *πῶς πρῶτος ἐν τῶν*
ισχιαδικῶν θεραπειῶν ἐγραφε ἐν τῷ βιβλιδίῳ τούτῳ. Lego autē ueluti cōuertī etiam
 sic. *πῶς πρῶτον ἐν ἐπι τῶν ἰσχιαδικῶν θεραπειῶν ἐγραφε ἐν τῷ βιβλιδίῳ τούτῳ.* Dein
 de tertiu ex ordine uersum sic lego. *ἢ καὶ τῶν ὁσμοῖς τοῖς πάλαι τριμμέναις.* Sextum
 sic. *ἔαρος μὲν ὀρθαλῆ τε καὶ μείζον πολὺ.* Versum 37. & 38. sic. *ἄρας τ' ὀδονοῖς ἰκμαδία νῆ*
ἄπαυ λίπος. σκέπασσον τὸ κῶλον καφοταπὶς ἰριδίοις. Id est ut ego conuertī, Ac mox
 madore terfo & pinguitudine, Totū teges crus mollibus tu uelleribus. Sic enim
 & Aetius habet. Et humore cum aspero panno deterfo, crus ipsum cum leuissi
 mis lanis cooperito. Versum deinceps 44. sic lego, *ἢ χυλῶν ἄλλὰ συμβαλεῖδ' αὐτῶν*
τινός. Cæterū quod mox post Damocratis uersus Galenus subiungit. Hoc sanè
 utendi

utendi modo & inueteratos capitis dolores, & alias omnes quacunque corpor
 ris parte inueteratas & ægre solubiles affectiōnes ac resolutiones se curasse ait,
 in græco sic habetur. *τοῦτῳ τῷ τρόπῳ τῆς χησεως καὶ κεφαλαλγίας χησιος καὶ ἄλλα*
πάντα καδ' ὅτι θυμικθ' ἀλγίματα χησιος, καὶ δυσλύτους σταδίσεις, ἢ πηαλύσεις τεθερα
πυκέναι φησι. Pro καδ' ὅτι θυμικθ' ita legendū est, καδ' ὅτι αὐτὸ ἢ μέρος, & sententia in
 tegra erit, quā uidelicet reddidi. At uero quod dicit huius auxiliij eundem usum
 esse, qui alias sinapismorum est, & pharmaci ex thapsia, facile colligere est sic ha
 bere, ex his quæ alibi de sinapismorum usu dixi, & quæ ipse Galenus libro secun
 do capite secundo de Thapsiæ & sinapis usu produxit.

In cap III. De podagricis & arthriticis affectiōibus.

PHarmaca ab Asclepiade ad prædictas affectiōnes in quarto externorū pro
 dita. Inter hæc pharmaca habetur. Aliud, Seminis cicutæ expressi drach.
 VI. Id est, *κωνίου ἀπὲρματος ἐκτεπιμισμένου. δραχ.ς.* Videtur itaque mihi expressum
 probare, ut minus noxiū futurū succo ablato, & in ipso non existente. Tradit
 autē Plin. lib. 25. cap. 13. Succū ex semine cicutæ trito expressum, & sole densatū
 in pastillos, necare sanguinē inspissando. Sequitur mox Epithema podagricorū,
 arthriticorū, &c. In quo quod uerti, Vfus uero tēpore chœnicis quartā partem
 inde accipito, & passo tritam in uas ficule non picatū cōsticito, & addita fecis uini
 aridæ quarta heminæ parte, ad prunas posita diligenter mouendo coquito, &c.
 in græco exemplari corrupte legitur, hoc modo. *ἐν ἡ τῆς χησεῖ, λαβῶν χηνικῆς τίος*
ρας, ὠ λεάνας, καὶ βαλῶν εἰς ἄγος κεραμειῶν ἀκονίατον, ἐπιβαλλε τρυγῶς ξηρῆς κοτύλας
τίοςαρας, &c. Restituendū est autē uelut reddidi sic. *ἐν ἡ τῆς χησεῖ, λαβῶν χηνικῆς τέ*
ταρον, ὠ γλυκεῖ λεάνας, ὠ βαλῶν εἰς ἄγος κεραμειῶν ἀκονίατον, ἐπιβαλλε τρυγῶς ξηρῆς κο
τύλης τέταρον. Similiter quod paulo post dixi, Postea uero eo ablato, excitatas
 bullas acubus perforari oportet, In græco corruptū est sic, *ἢ μετὰ ταῦτα αἶροντας*
τὸ ὑπὸ κέμῳ τῆς ἐπαναστάσεως φλυκτιδῶς, τούτας γὰρ βελόναις δεικνύται. Lege autē sic.
καὶ μετὰ ταῦτα αἶροντας τὸ ὑπὸ κέμῳ, τῆς ἐπαναστάσεως φλυκτιδῶς βελόναις δεικνύται.

Aliud eiusdē, hoc pro cucurbitis & hirudinibus utimur. In hoc pharmaco,
 Lomenti fabæ nigrae molitæ sextarius unus habetur, hoc est, *ἀλδύρε ἐρεγγίνου τῷ*
μέλανος σωμαλλεομῆνός ξέσης εἰς. Fabæ itaq; farinā lomentū siue *ἀλδύρον ἐρεγγίνου* di
 ci alibi memini. Adiecit autē *σωμαλλεομῆνός*, ut nō crassas ἐρεγγῶς partes intelli
 gemus, sed omnino farinā cōmolitam. Videtur autē mihi omnino fabarum nigra
 rum farinam magis probare, ut quæ magis reliquis maturuerunt, & ob id fortio
 ri exiccandī ac extergendī uī præditæ existunt, qua gratia podagricis imponun
 tur, & propterea *μέλανος* dixit. Sequitur mox pastillus podagricis, arthriticis,
 In quo thuris non feci trientem cōuertī, id est *λιβάνου ἀπῶνον ρο.δ.* Sic enim legen
 dum est, & non *λιβάνου ἀπῶνον*, uelut exemplar habet. Possit tamen non minus re
 cte *λιβάνος ἀπῶνος*, id est, masculi legi. Idem enim Thus est quod & masculum, &
 non sectum appellatur, uelut alibi declarauī. Sequitur non longe post, aliud ter
 tium à sine malagma, in quo aqua lixiuī figulinī habetur, quæ qualis sit abunde
 libro primo à nobis est ostensum. Atq; haecenus quidem de locis, in decem libris
 Galeni de compositione pharmacorū localium, partim corruptis, partim obscu
 ris, & non temere occurrentibus, commentari uisum fuit.

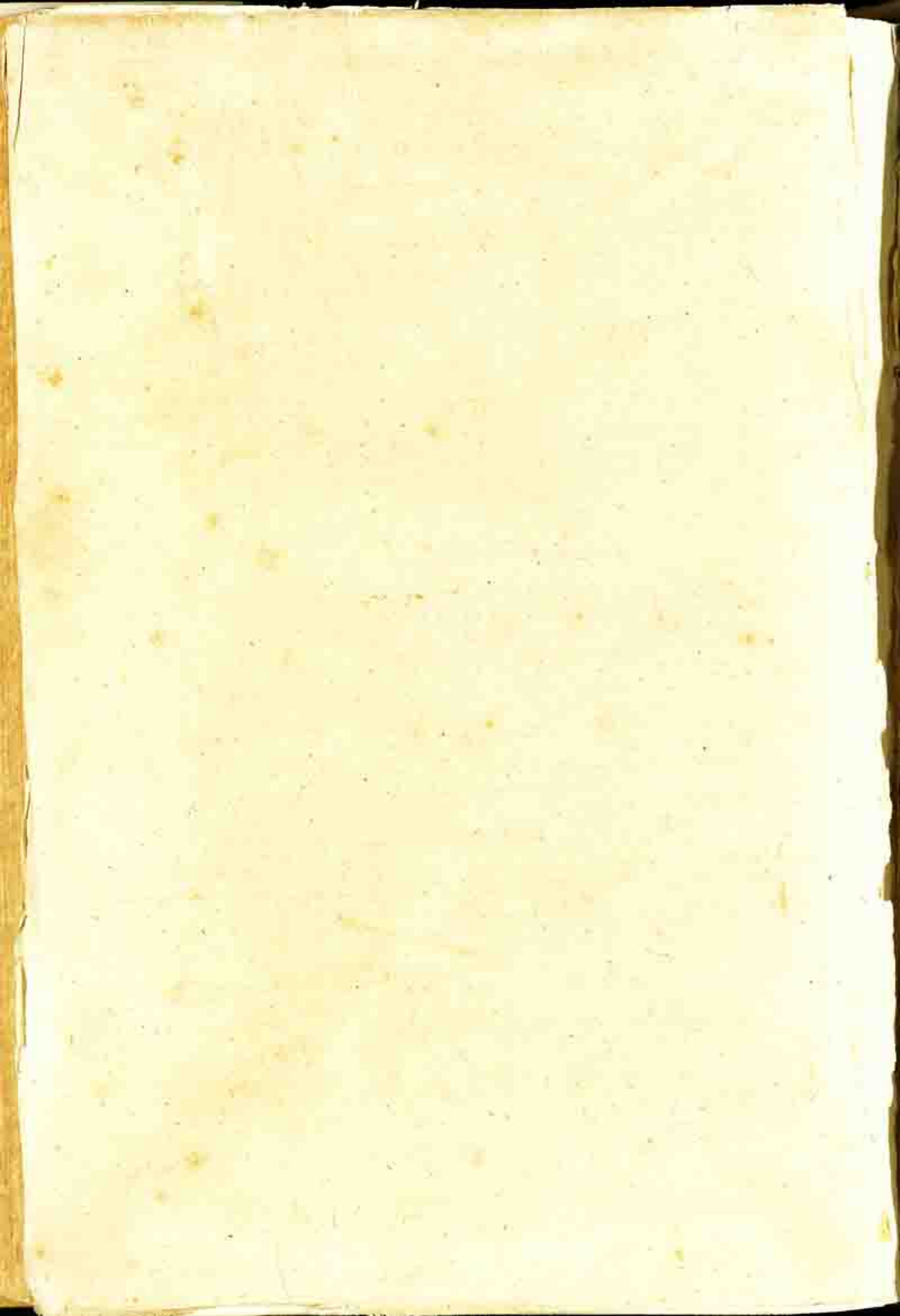
Finis decimi & ultimi libri commentariorum.

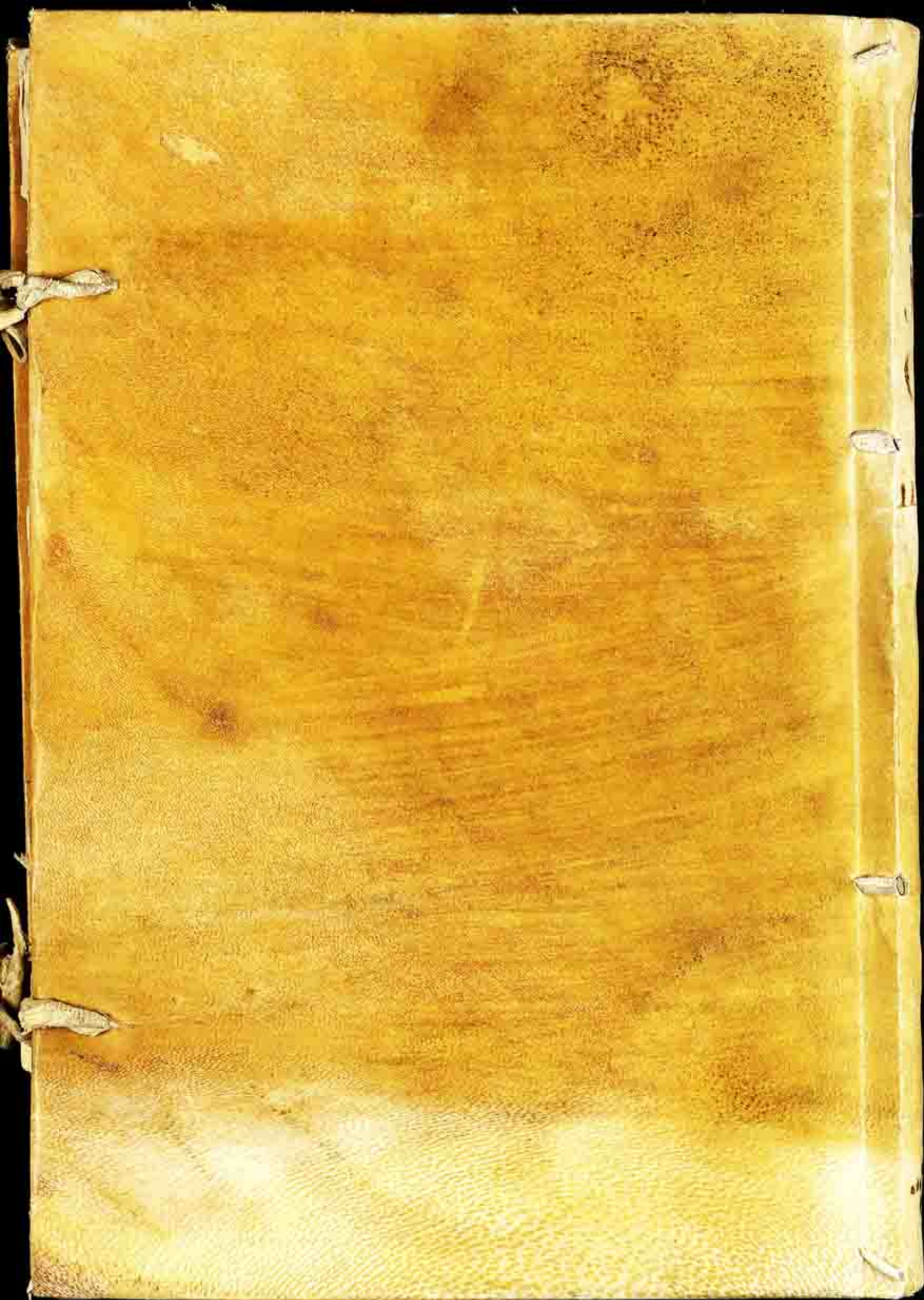
BASILEAE EX OFFICINA FROBENIANA, PER HIERONYMUM FROBENIUM ET NICOLAVM EPISCOPIVM MENSE AVGVSTO M. D. XXXVII.

SERIES CHARTARVM.

* b c d e f g h i k l m n o p q r s t u x y z
A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V
X Y Z &. Omnes sunt terniones præter a, ac &
duerniones, * & z quaterniones.

yoed on d. Sanchez, de quylar, cathe
dratico de prima publicada en la vnydad
de Salamanca por comission de los muytos
ss. enquisidores, firme de Agaleno y mo
corrador por su cargo conforme al y con
dكتورو del sacro off. de enquisicion
a bey nre de de d. de ss. omnes
Juan de
de quylar

PHH. 5. J.